Köşe Yazıları

Gündoğdu Gencer

2000 ile 2011 yılları arasında haftalık
Dünya gazetesinde
"Günden Güne" köşe yazıları

Bu derlemedeki yazılar 2000 ile 2011 yılları arasında Sydney'de çıkan haftalık Dünya gazetesinde "Günden Güne" köşe yazılarımın toplamıdır.

Gündoğdu (Gün) Gencer

YIL 2000

SÖZÜM MECLİSTEN İÇERİ

"Sözüm meclisten dışarı"ymış... Hayda! Kardeşim sözün meclisten dışarıysa mecliste ne işin var, çık dışarı orda söyle, haykır, avaz avaz bağır istersen. Yok, yok benim söyleyeceklerim meclisten içeri. Alınan alınsın. Benim kimseye karşı kötü bir niyetim yok. Herkese saygılıyım. İnsana saygılıyım. Eşeğe de saygılıyım, salyongoza da. Hattâ balkabağına da hıyara da... Genlerinin yüzde 98'i biz insanlarla aynı olan şempanzelere ise özel bir saygım var. Şimdi, kimileri lâfı bana dokunduruyor demesin sakın. Uğur Mumcu'nun molla bozuntusu lâfını üstüne alıp dava açan Başbakan ve Cumhurbaşkanı gibi olmayalım, di mi? Gerçekten saygım var tüm canlılara, cansızlara da... Cansızların pek umurunda değil ama olsun, prensip meselesi. Ama ne olsa ben de insanım, benim de genlerimin yüzde 98'i şempanzelerinkinin aynı. Zaman zaman öfkelenmiyor muyum? Öfkelenmiyorum desem yalan. Köpek niye fare yakalamıyor, ya da bahçemdeki salyangozlar hamamböceklerine neden savaş açmıyorlar diye düşününce bazan kan beynime çıkıyor. Sonra genlerimin o geriye kalan yüzde ikisi duruma hâkim olup "yâni birader, şeftaliler olgunlaşsın da yiyeyim diye bekleyip duruyorsun ama diktiğin şey hıyar tohumu, şeftali çekirdeği değil ki" diyor, kendime geliyorum, bu kadar yüksek beklentileri olmaktan yerin dibine giriyorum. Ne yapayım, katırların doğuramayacağını biraz geç öğrendim. Şeftali dedim de... Lisede bir biyoloji hocamız vardı. Kızdığı zaman "maymun bile şeftalinin çekirdeğini yutmadan önce acaba öbür uçtan çıkarabilecek miyim diye ölçer, sonra yutarmış" derdi. Sanırım amcaoğlumuz şempanzelerden sözediyordu. Goriller ayılama hayvanlar olduğuna göre böyle bir sıkıntıları olmasa gerek. E olmayınca da şeftali çekirdeğini niye mundar etsin yâni goril efendi? O kadar ebleh mi? Ha, bir de yiyemeyeceği baklava tepsisinin önüne oturmamak mıydı neydi, ona benzer bir söz daha vardı, unuttum...

Nedense lâf lâfı açtı, ve yazımız tam biyoloji dersine dönüşüyordu ki hemen çevirip kimlik sordum. Bu yazı benim ilk kez yazdığım Dünya Gazetesine ayıp olacak dedim ve titreyerek kendime döndüm. Efendim, bu köşede zaman zaman, bazı zaman, o zaman bu zaman birşeyler karalayayım istediler, sağolsunlar. Beni ciddi bir adam bellediklerinden olsa gerek. Onları utandırmamak gerek. Doğabilimciler arasında sürüp giden bir tartışma var. Bizleri, kişileri, bireyleri biçimleyen doğa mı toplum mu tartışması. Biz tabii, kıdemli ve müseccel solcular olarak hemen atlar, Kur'andan âyet okur gibi Baba

Marx'tan uzun ve çetrefil alıntılar gevişleyerek "kuşkusuz ki toplum" derdik. Çünkü insanın değişebilirliğine inanmasak Baba Marx'ın bütün söylemleri göbeğe yazılan yazılar gibi hamamda akıp gidecekti. Ama dur bakalım, değişmek isteyen kim? Hele hele düşünmesi öğretilmemiş, onun için de kafasından geçen her sezintiyi düşünce sanan, böyle sanmakla da kalmayıp o sezintileri fikirmiş gibi savunan, hiç birşey bilmediği için hiç birşey bilmediğini de bilmeyen kişileri kalk ta değiştir bakalım. Bakın, dikkat ettiyseniz "öğretilmemiş" dedim, o kişileri suçlamamak için. Eh, ne olsa her sabah solumuzdan kalkıyoruz, değil mi?

Her neyse lâf yine dolanmaya başladı. Şimdi, şu ilk yazımda söylemek istediğimi daha fazla gevelemeden söyleyeyim. Burda ettiğim, edeceğim lâfların hepsi meclisten içeri olacaktır, bu bir... İkincisi de az buçuk bildiğim ya da izlediğim konuları benden biraz daha az buçuk bilenlere aktarmaya çalışacağım. İsterseniz ukalâ deyin, isterseniz bozguncu, isterseniz kendini beğenmiş. Ola ki hep burnunuzun ucuna getirip baktığınız ve duyularınız pis kokuların ezici baskısı altında kaldığından görme duyunuzu tam kullanamadığınız durumlarda "şunu üç adım öteye koyup biraz da şu yanından bakalım" dediğimde he dersiniz. İster doğa ister toplum deyin, şu bir gerçek ki bugün hepimizin teker teker bireyler olarak ne olduğumuz hep kendi dışımızdaki, kendi kontrolümüz dışındaki nedenlerle açıklanabilir. Hop hop dediğinizi duyar gibiyim... Kader falan mı diyecek acaba diye... Yok, değil. Ama bir kişinin kendini geliştirme gibi bir kaygısı olması, ya da ne bileyim, ahlâk, namus, dürüstlük gibi modası geçmiş kavramlara halâ can simidi gibi sarılması, bir diğerinin de bunları yapmaması nasıl açıklanabilir? Neyse, umarım yeterince kafanızı karıştırdım. Birşeyleri yeniden düzenleyebilmek için –kusura bakmayın- önce daha önceden yapılmışları bozmak gerekiyor. Şimdi anladım Türkiye'de neden hep bize bozguncu dendiğini. Unutturmayın, MİT'e bir bayram kartı atayım da teşekkür edeyim, adamlar o zaman farkına varmışlar işin.

TÜRKÜM MÜ DOĞRUYUM MU ÇALIŞKANIM MI?

Geçenlerde eskileri karıştırırken ilkokulda kara tahta önünde çekilmiş bir resmimi buldum. Tahtada Genç Osman şiiri. Ben de siyah önlüklü, beyaz yakalı tombalacık bir oğlan. O günler geldi aklıma. Türküm, doğruyum, çalışkanım diye övünçle bağırdığımız 50'li yıllar. Ben Türküm, ama kimse bana sormadı Türk mü olmak istiyorsun, ya da ne bileyim, Rus mu, Ugandalı mı diye. Evde Türkçe konuşulurdu, hattâ babam eskilerden ve yeni harfleri bir yetişkin olarak öğrenmiş bir kişi olduğu için epeyce Osmanlıca karışık bir Türkçe. Ne yazık ki hiç tanıma olanağı bulamadığın babaannem Manastırlıymış. Babam, annesinin Türkçe, Rumca ve Makedonya dilini konuştuğunu ve Müslüman olduğunu söylerdi. Hiç aklıma gelmedi Türk müydü diye sormak. Ne önemi vardı? Kaçınız 2 kuşak ya da 10 kuşak önceki atalarınızın ne olduğunu biliyorsunuz?

Bildiğim kadarıyla Türk sözcüğünün kökeni Çince ve "T'u küe" sözcüğü yabancı anlamına geliyor. Çinliler Orta Asya'da durmadan savaştıkları ve durdurmak için Çin Seddini yaptıkları yabancılara Türk demişler. Şöyle bir aynaya baktım yeniden, Orta Asya'daki kısa boylu, tıknaz, çekik gözlü Türklere pek benzetemedim kendimi. Ama önemi yok, önemli olan kendimi ne olarak gördüğüm. Ben kendimi Türk olarak görüyorsam bu iş burda biter. Avustralya'daki nüfus sayımında kendinizi ne olarak gördüğünüz sorulurdu, ne olduğunuz değil. Hoş, benim için milliyet önemli değil ama, eğer kişi milliyetini tanımlamak isterse önemli olan kendisini ne olarak gördüğü. Çocuklarımızın bazıları kendilerini Türk, bazıları da Avustralyalı olarak görmüyor mu? Bu ah vah edilecek bir durum değil, çünkü kişinin ne olduğunu belirleyen kanı ya da ana babasının milliyeti değil, kendini hangi kültürden gördüğüdür. "Damarlarındaki Türk kanı…" lâfı eğer MHP'li bir sağlık bakanı değilseniz, son derece gülünç, son derece bilim dışı bir söylem. Ben burda düzenli olarak kan bankasına kan veririm, demek ki Avustralya'da birçok kişinin damarlarında şimdi benim kanım, Türk kanı dolaşıyor. Hadi canım, güldürmeyin adamı. Kan kandır. Bir de 30'ların Almanya'sındaki gibi ya da Başbuğun savunduğu gibi pergelle kafatası da ölçmeyeceksek ne kalıyor geriye? Kendimizi ne olarak, hangi kültürün bir parçası olarak gördüğümüz. Hal böyleyse, elbette bizim için geçerli olanın başkaları için de geçerli olması gerekmez mi? Ben Türklerle Kürtlerin ve de bugünün Türkiyesinde tüm yaşayanların birlikte yaşamaya devam etmesinden yanayım ama kendisini Kürt olarak gören ve tanımlayan kişiye sen Kürt değilsin, Kürt diye birşey yoktur demek kadar yanlış ve aşağılayıcı birşey

olabilir mi? Ya da "Ne mutlu Türk'üm diyene…" Yâni sen de Türk'üm de, mesele kalmasın… Olacak iş mi? O kişi kendini Türk olarak görüyorsa zaten söylemesine gerek yok. Ama Kürt olarak görüyorsa Türk'üm demekle Türk mü olacak? Sizi mi aldatacak, kendisini mi? Mustafa Kemal o günlerde bir ulus bütünlüğü yaratabilme ve ulusun öz saygısını kazanabilmesi amacıyla bunu yapmış. Mustafa Kemal'e gerçek saygı onun zamanında yapmış olduklarını bugünün süzgecinden geçirmeyi gerektirmez mi?

Buralardan girdim ama lâfı getirmeyi amaçladığım şey Türk Evi projesiydi. Şimdi ben Türkiye'den gelmiş ama kendimi Türk olarak tanımlamayan bir kişi olsaydım kendimi dışlanmış hissetmez miydim? Proje çok iyi bir fikir, çabası geçen herkesi kutlarım. Ayrıca toplumdaki geçmişiyle dürüstlüklerini kanıtlamış kişilerin bu işe sarılması da çok güzel. En azından başka bazı girişimlerdeki gibi "oh, oh paraları götürecekler" diye bir kaygım da yok. Ama ne olur, ta başından aynı yurttan gelmiş ama kendini Türk saymayan birçok kişiyi gereksiz yere dışlamayalım. Ben o eve ne kadar isteyerek, severek gideceksem yurttaşım Kürtler de Ermeniler de Rumlar da aynı şekilde benimseyerek gidebilsin. Anadolu'nun kültür zenginliği içinde herkesin benimseyebileceği bir ad bulalım. Heraklit mi olur, Diyojen mi olur, Mevlâna mı olur, Nasreddin Hoca mı olur, Şeyh Bedreddin mi olur, Tevfik Fikret mi olur, Anadolu'da yaşamış ve saygı duyduğumuz bir kişinin adını verelim. Her türlü yalan dolandan sonra "doğruyum" demek, üçkağıtçılıkla haybeden paralar edinip yaşamını tembellik içinde geçirerek "çalışkanım" demek, hele hele üstünüze âfiyet, bir de solculuk taslamaya kalkmak ne kadar iğrençse, "o da Türk'üm desin, gelsin" demek te o denli yanlış, tepeden bakıcı, asimilasyoncu bir davranıştır. Ne olur, insanım demekle yetinelim ve insanlığımızı, doğruluğumuzu, çalışkanlığımızı kara önlükle her sabah ilkokulda and içer gibi değil, davranışlarımızla gösterelim. Yoksa gerisi eskilerin terimiyle lâf-ı güzaf!

ÖZEL HIRSIZLIK

Devrimci gençler besin vesaire bakkaliye taşıyan kamyonları durdurup, kaçırarak gecekondu mahallelerine götürür, içindekileri ordaki halka bedava dağıtırlardı. Ve bunları kamulaştırdık derlerdi. Aynı şeyler halâ oluyor mu bilmiyorum. Bunun ardındaki mantık "üretilen her şey zaten halkındır, biz bunu gaspetmiş olan özel ellerden alıp yeniden, asıl sahibine, halka geri veriyoruz" idi. Kapitalist düzende "mülkiyet kutsaldır". Avustralya'ya Avrupalıların ilk yerleştikleri dönemlerde bir somun ekmek çalan 8-9 yaşındaki çocuklar, "kırk katır mı, kırk satır mı?" kafasıyla İngiltere'de uzun bir hapis cezasının yerine Avustralya'ya sürgüne gönderiliyorlardı. Çünkü mülkiyet kutsal, hırsızlık ta bu mülkiyete tecavüz olduğundan affedilmez bir suçtu. Şimdi bunun tartışmasına girmek istemiyorum. Beğensek te beğenmesek te kapitalist bir düzende yaşıyoruz. Ama kapitalist düzenin kendi mantığı içinde de tutarsız olan bir nokta var ki, onun üzerinde durmak istiyorum.

Geçen hafta haberlerde iki ilginç konu vardı. Birincisi "mandatory sentencing" adı verilen bir konu. Kuzey bölgesinde, ora hükûmeti bir kaç yıl önce böyle bir yasa çıkardı. Genelde mahkemede her hangi bir suçun işlendiği kanıtlandığında yargıcın suçun işlendiği koşulları göz önüne alarak ona göre ceza verme yetkisi vardır. Yâni aç olduğu için bir somun ekmek çalanla, uyuşturucu parası elde etmek için sokaktaki yaşlı kadını döverek elindeki çantasını çalan kişiye farklı davranma yetkisi. Kuzey bölgesindeki yasa, yargıcın bu yetkisini elinden alıyordu. Ve geçenlerde bir 'supermarket'tan üç beş kuruşluk mal çaldığı için yargıcın istemese de bir ay hapse attırdığı Aborijine bir genç, hapiste kendini öldürdü. Çünkü yargıcın bu çocuğu hapse atmama yetkisi elinden alınmıştı. Aynı suçtan Sydney'in zengin semtlerinden birindeki bir beyaz çocuk belki de yalnızca bir uyarıyla paçayı kurtarır, belki de mahkemeye bile çıkarılmazdı.

Bu, denklemin bir yanı. Öte yanda bir haber daha: "Telstra bir yılda 2 milyar dolar kâr ediyor", ardından "Telstra 13,000 kişinin işine son veriyor". Telstra bildiğiniz gibi, eski adıyla Telecom, bir kamu kuruluşu. Özelleştirme sevdalısı Howard hükûmeti Telstra'nın % 49'unu özelleştirdi, tamamını özelleştirmek için de sabırsızlanıp duruyor. Şimdi, "kamu kuruluşu" ne demek, ona bir bakalım. Kamu kuruluşu demek, halktan toplanan vergilerle kurulan, yatırımlarını sizin benim verdiğimiz vergilerle yapan, yaptığı kâr da yine kamuya kalan kuruluş demek. Ama küreselleşme dediğimiz yeni kovboy kapitalizmi düzeninde Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası bastırıyor. Herşeyi özelleştirin diye. Bu

Avustralya'da da böyle, Türkiye'de de. Yâni kamu malını, yâni halkın malını satın diyor. Yahu kimin malını kime satıyorsunuz? Halkın malını, parası olup ta hisse senedi alabilecek durumda olanlara. Özelleştirince de o kuruluşun tek amacı kâr etmek, alabildiğine kâr etmek, ne pahasına olursa olsun azami kâr etmek oluyor tabii. Ve Telstra'nın başındaki milyon dolar gelirli zat-ı muhterem "13,000 kişi daha çok kâr edebilmemiz için işten atılacak, biz hayır kurumu değiliz" diyebiliyor. Kabahat adamda değil. Siz de o pozisyonda olsanız aynı şeyi yaparsınız. Çünkü göreviniz o şirketin azami kâr etmesi. Daha küçük ölçekte, sol, sosyalizm falan diye mangalda kül bırakmayan dönercilerimiz saati 5 dolara, 6 dolara adam çalıştırıp kârlarını artırmaya çalışmıyorlar mı? İşin doğası bu. Ama size, bana ait olan Telstra'yı satışa çıkaran Howard ve şürekasının Boğaz köprüsünü ya da Galata kulesini turistlere satan üçkağıtçıdan ne farkı var? İşte burda hırsızlık nedeniyle suç duyurusu yapıyorum. Howard ve yardakçıları bana ait olan Telstra'yı çalmışlardır. Bunun adına özelleştirme demeleri birşeyi değiştirmez, hırsızlık hırsızlıktır. Kuzey bölgesindeki Aborijine çocuk iki kalem çalmaktan bir ay hapse mahkûm edilmişse, Howard ve suç ortaklarının 500 000 kezmüebbet hapse mahkûm edilmeleri gerekir. Biliyorum Howard savunmasında diyecek ki: "Satıp ta ben bu paraları cebime atmadım ki, para yine devletin kasasına girdi". Peki yılda 2 milyar dolar kâr eden bir kamu kuruluşunu satmak altın yumurtlayan tavuğu kesmek değil de ne? Peki ya işlerinden olacak –ve aslında Telstra'nın asıl sahiplerinden olan- 13,000 işçi? Kuzey bölgesindeki Aborijine çocuk "Ben bu kalemleri çalıp ta cebime atmadım ki, okula verecektim" dese cezadan kurtulabilecek miydi? Ne demiş Ziya Paşa:

"Milyonla çalan mesned-i izzette serefrâz

Bir kaç kuruşun mürtekibi cay-ı kürektir"

Yazımı olumlu bir notla bitirmek istiyorum. Cuma günü Akademi'nin ANADOLU'YA YOLCULUK gecesine gittik. Bence HOYTUR falan haltetmiş. Yusuf Nidai ve tüm arkadaşlar ne kadar övünseler yeridir. Gerçekten çok üst düzeyde, nefis bir gösteri izledik. Ne olur, burnumuzun dibindeki değerlerin kıymetini bilelim, Türkiye'den gelme bir sürü zırtapoza avuç dolusu para verip 'playback'le kazıklanmak yerine büyük emeklerle gerçekten Türkiye kültürünü yozlaşmamış biçimiyle canlı tutanlara, en azından izleyerek, destek olalım.

YÜZDE KAÇIMIZ ŞAŞI?

Bu haftaki yazıma "İlâhi Aziz Bey..." diye başlayıp o Türkiye'de pek çok gümbürtü koparan sözü üzerine bir takım çeşitlemeler yapacaktım. Ama o bir kenarda dursun şimdilik.

Vedad Sezer adlı bir okuyucunun mektubu vardı geçen sayıda. Okuyunca nasıl sevindim, nasıl sevindim bilemezsiniz. Gerçekten. Birincisi, demek yazdıklarımı okuyan birileri var dedim. Sağol Vedad kardeşim. İkincisi, okumakla da kalmayıp, dediklerime kafa yorup yanıt yazma zahmetine katlanan en az bir kişi var dedim, daha da sevindim. Bir daha sağol Vedad kardeşim. Vedad kardeşim mektubunu bir de Uğur Mumcu'nun benim papağan gibi herkese söyleyip durduğum o güzelim sözüyle noktalamaz mı? Tekrar tekrar sağol Vedad kardeşim. Ama hepsinden önemlisi ve beni çok mu çok keyiflendiren asıl başbuğ hakkında söyledikleri oldu. Benim yazdıklarından çıkardığım şöyle bir sonuç var. Yanılıyorsam lütfen düzelt Vedad kardeşim. Anladığım kadarıyla ırkçılığı sen de yanlış buluyorsun. Tamam, orda da anlaştık. Eh, ırkçılığa karşı olduğuna göre, ve de Alpaslan Türkeş'e besbelli büyük saygın ve sevgin olduğuna göre, o da ırkçı değildi diyorsun. Eğer olsaydı, onu bu kadar sevmez, saygı duymazdın besbelli. Ne güzel. Şimdi, bırakalım Alpaslan Türkeş'i bir yana, şu anda dünya yüzünde değil zaten. Benim için Vedad Sezer'in düşündükleri Alpaslan Türkeş'ten daha önemli. Alpaslan Türkeş konusunda anlaşamayabiliriz, ne tasa. Sen ırkçılığa karşısın ya, benim yüzüm güldü, sağol.

Mustafa Kemal'in "...gaflet, dalâlet ve hattâ hıyanet" sözcükleri kafamın içinde dolanıp duruyor kaç gündür. Gafleti biliyorum, hıyaneti de ama dalâleti bilmiyordum, sözlüğe baktım, sapkınlık diyor, İngilizcesi "corruption". Mustafa Kemal hafiften ağıra bir sıralama yapmış. Besbelli en kötüsü hıyanet. Hainleri çok görmüş zamanında, az mı mücadele etmiş bunlarla. Sırf Türkiye'de değil, çoğu ülkede hıyanet, "vatana ihanet" en büyük suçlardan biri. Peki ne olunca hıyanet sayılıyor? Halkın, milletin güvenini kötüye kullanıp vatanı, milleti satınca. Peki bu satış nasıl oluyor? Pazarda ya da haraç mezat değil her halde. Şimdiki "baba", o zamanki "çoban Sülü" zamanında Türkiye Petrollerinin arayıp petrol çıkarabileceği petrol havzalarının Caltex, Mobil Oil, Shell, BP gibi şirketlere tahsis edilmesi, onların da Suudi petrolünü daha elverişli buldukları için o havzaların üstüne oturup petrolü çıkarmamaları bu tanıma giriyor mu? Peki, siz gelin yatırım yapın da biz yasalarımızı size uygulamayalım demek dalâlete mi giriyor, hıyanete mi?

Benim çözemediğim, hep takılıp kaldığım bir iki nokta var. Kendilerini en has müslüman sayan Suudilerin pek bir Hristiyan Amerikalılarla aşna fişneliği bir... Bir de milliyetçiyim diye göğsünü döven çoğu kişinin, "bir Türk dünyaya bedeldir", "biz Viyana kapılarına dayanmışken..." sözlerinin daha yankıları kaybolmadan yabancı şirketlerle gerdeğe girivermeleri. Şimdiki başbakan sabık Karaoğlanın bugüne dek hırsız olduğunu kimse iddia etmedi. Yolsuzluklar ayyuka çıkmışken kendisi zengin olmadı, han hamam kondurmadı, altın kaçırmadı, İsviçre bankalarına para yatırmadı. İyi de, ülkeyi yönetmek için bu yeterli mi? Bugün dünyanın hangi ülkesine giderseniz gidin, o ülkede yaşıyorsanız, ya da orada iş görüyorsanız o ülkenin yasalarına uymak zorundasınızdır. Ülkenin kaynaklarını peşkeş çekmek yetmiyormuş gibi sabık çobanla sabık Karaoğlan ikilisi şimdi de bir ülkenin, ulusun en değerli varlığını, kendisine saygısını, vakarını ayaklar altına almıyorlar mı? Dilenciliğin bile bir raconu vardır yahu, etmeyin eylemeyin.

Şimdi Aziz Bey hayatta olsaydı herhalde bu mostralık fosilleri halâ Türkiye'nin başında tuttuğumuz için o ünlü yüzdesini biraz daha artırırdı. İlâhi Aziz Bey! Derdimiz aptallık değil ki bizim, protein yetersizliğinden gelişmemiş beyinlerimize bir de çerçöp doldurulduğu için zırvalamamız değil ki asıl sorun. Asıl sorunumuz şaşılık bizim. Aslında bu sabık Karaoğlanlar, çoban Sülüler ve diğerleri hepsi tek bir kişi. Biz şaşı olduğumuzdan bunları başka başka adamlar sanıyoruz. Dikkat ederseniz söyledikleri hep aynı, yaptıkları da. Bu yeni sanal teknoloji sayesinde görünüşleri ve sesleri değiştirilip sanki değişik değişik insanlarmış gibi sunuluyorlar bize. Biz de şaşı olduğumuzdan bunları çeşitli, değişik fikirli insanlarmış gibi görüyoruz. 27 Mayıs 1960 sabahı sevgili Vedad kardeşimin kahramanı Alpaslan Türkeş'in o davudi sesiyle söylediği "NATO'ya CENTO'ya bağlıyız" sözleri halâ kulağımda. Devlet Bahçeli benim için yeni bir isim. Gerçek milliyetçi ise ve de Vedad kardeşimin kahramanı, ırkçı olmayan milliyetçi Alpaslan Türkeş'in mirasçısı ise sabık Karaoğlan'ın gaflet, dalâlet ve hattâ hıyanete varan davranışları karşısında bir tavır alması, bu topraklarda bu toprakların yasaları geçer demesi gerekmez mi?

Şimdi siz diyin bakalım, yüzde kaçımız şaşıyız?

VALLAA BEN YAPMADIK!

Sert bir tarih öğretmeni arka sıralarda yaramazlık yapan öğrenciye sorar: "Istanbul'u kim fethetti?" "Vallaa ben etmedim öğretmenim". Öğretmen çok öfkelenir, öğretmenler odasında olayı diğer öğretmenlere anlatır. Bir başka öğretmen: "Bunlar hep böyledir, yaparlar yaparlar, yapmadım derler".

Toplumcu hareketin içinde kendi başına hareket edenleri hep bireycilikle suçlardık. Eğer birlikte bir karar verilmişse, birlikte hareket edilecekse bireyciliğe yer yoktu hareketin içinde. Birçok konuda yaşadığımız kavram kargaşası elbette birey, bireycilik, toplum, toplumculuk, çıkarcılık, bencillik gibi kavramlarda da bol bol görülürdü. Toplumcu hareketin yere düşüp kırılan bir kristal vazo gibi binbir faksiyona (buna da her nedense yanlış olarak hep fraksiyon derdik) bölünmesinin de bireycilikten değil bencillikten ve hoşgörüsüzlükten olduğunu anlamaz, ama kınar dururduk. Birey kavramı, bireysel haklar, bireycilik birçok diğer kavram gibi insanlık tarihi içinde oldukça yeni kavramlar. Ve bu kavramlar çeşitli kültürlerde de büyük farklılıklar gösteriyor. Ümmet kavramı, kavim, aşiret kavramları çok kez bireyden çok önde gelmiş, halâ da geliyor birçok kültürde. Bunda dinin payı büyük. Millet, ulus kavramları yine tarih içinde oldukça yeni kavramlar. Bin yıl önce hangi dinden ve hangi köyden olduğunuz önemliydi. Ve genel bir kural olarak, bir toplum ne kadar fakirse, bireyin önemi de o kadar azdı. Kavimin, kabilenin, klânın, aşiretin topluca ayakta kalabilmesi, varlığını sürdürebilmesi kişilerin birey olarak önemsizliğini, harcanabilirliğini getirmekteydi. Bu, dünyanın bir çok ülkesinde halâ böyle. Askerlik yapanlar bilirler. Dünyanın her ordusunda bireyin önemsizliği vurgulanır. Eğer ben, birey olarak düşünürsem, birey olarak önemli olduğuma inanırsam, nasıl ardımdakilerin zaferi için ön safta ölüme gidebilirim?

1945'te Nüremberg duruşmasında eski Nazilerin çoğu kendilerini "ben sadece verilen emirlere uyuyordum" diyerek savundu. Askerlikte, hele savaş sırasında emre uymamak olur muydu? Peki, insanlık dışı davranışlarda bulunmamız için verilebilecek emirler? Bunlara da uyacak mıyız? Nüremberg'de bunu yanıtı verildi: Hayır. Ve insanlık dışı emirlere uyanlar mahkûm edildi.

Her ulusun tarihinde yüz kızartıcı olaylar vardır. Bugünün Almanyası 50-60 yıl önce babalarının, dedelerinin yaptıkları vahşeti inkâr edebilir mi? Bugün 20, 25, 30 hattâ 50 yaşında bir Alman'ın bunları ben yapmadım, bireysel olarak beni sorumlu tutamazsınız demesi ne kadar doğruysa, babalarının dedelerinin yaptığı vahşeti inkâr etmesi de o denli yanlış değil midir?

Avustralya yerli halkı Aborijinelerden özür dilenmesi kaç zamandır gündemde. Aborijinelerin öldürülmesi, katliamı, zehirlenmesi, atış talimi için hedef olarak kullanılmaları, çocuklarının ellerinden alınması söz konusu olduğunda Başbakan Küçük Coni tarih dersindeki öğrenci gibi "vallaa ben yapmadım" diyor, "niye özür dileyim" diyor. Biliyoruz Coni, sen yapmadın ama beyaz Avustralya'nın geçmişteki insanlık dışı davranışlardan dolayı bir toplum olarak özür dilemesi gerekiyorsa, önce bunu lider konumundaki bir kişinin yapması gerekmez mi? Küçük Coni'nin bireysel sorumluluğu bu toplumsal sorumluluğu üstlenmesini gerektirmez mi?

6-7 Eylül olayları adı verilen olaylar yaşandığında ben İzmir'deydim ve de çocuktum. İzmir'li Rumların iş yerlerinin yakılıp yıkılması, yağmalanması ve sonuçta özellikle İzmir ve Istanbul'dan binlerce Rum'un anayurtlarını bırakıp Yunanistan gibi başka ülkelere göç etmesi yakın tarihimizin en utanç verici olaylarından birisi değil mi? Ben o zaman bir çocuk olarak olan biteni anlamamış ama ertesi gün yakılıp yıkılan yerleri görmüştüm. Sonra sonra işin rezilliğini, ne denli utanılası olduğunu anladım. Ben yapmadım ama o ülkede yaşayan, o ülkenin geçmişini istese de istemese de sırtında taşıyan bir kişi olarak bu utanç verici davranışlardan dolayı özür dilemek beni alçaltmaz. Ama Rumlar da şunu yapmıştı, bunu yapmıştı sözleri savunma olamaz; olsa olsa eski terimle "tevil" olur ama "zırva tevil götürmez".

Şarık Arıyak benim kişisel dostumdu, sık sık tavla oynar, dünya sorunlarını tartışırdık. Öldürüldüğünden önceki gece telefonda uzun uzun Polonya'daki Dayanışma Sendika Hareketini tartışmıştık. Öldürüldüğünü duyunca içim yandı. Ama ertesi gün gidip birlikte çalıştığım Ermeni arkadaşımın gırtlağına sarılmadım. Şarık Bey'in öldürülmesi ne kadar alçakça bir cinayetse, değerli tiyatrocu arkadaşımız Altan Erkekli'nin anlattığı öykudeki yaşlı Ermeni komşumuzun 85 yıl önce öldürülmesi de o denli insanlık dışı bir davranıştır. O dönemde binlerce Türk'ün Ermenilerce öldürülmesi ne denli aşağılık bir davranışsa, yüzbinlerce Ermeni'nin de öldürülmesi ya da "tahcir' yâni zorla göçe zorlanarak ölüme yollanması da bizim ayıbımızdır. Eğer tarihimize sahip çıkıyorsak, yalnızca şanlı şerefli bölümlerine değil, utanç verici bölümlerine de sahip çıkmak zorundayız. Birey olarak toplumsal sorumluluğumuz bunu gerektirir, yoksa bir Ermeni komşuyu tüm insan sıcaklığı ve sevecenliğiyle anlatan Altan Erkekli'yi protesto etmeyi değil. Ne yazık insanı insan olarak sevmeyi bilmeyen, bir başkasının üzerindeki milliyet yaftası, ya da saçının rengi ya da gözünün biçimine göre davranan kişiye.

Bireysel sorumluluk toplumsal sorumluluğun karşıtı değildir. Bireysel sorumluluk duygusunu gerçekten içinde duyan kişi toplumsal sorumluluğunu yadsıyamaz. Her ikisinin de karşıtı olan, kurt ya da çakal sürüleri gibi yaşayan ya da davranan, sürünün çıkarını her şeyin üstünde gören ve sürüyü sorgulamayan ilkelliktir. Acıdır ki, "küreselleşme" gazelleri atılırken öte yandan bu ilkel sürü davranışları körüklenmekte ve insanların bireysel ve toplumsal sorumlulukları bir tüketim kültürü içinde eritilmeye çalışılmaktadır. Sürüdeki hayvan kendini ancak sürünün bir parçası olarak görür, kurtlar sofrasında tıkınır ve "ben" ile "biz" karışır gider birbirine.

ALLAH KAZADAN BELÂDAN SAKLASIN

Şimdilerde Türkiye'de dilencilerin râyici nedir bilmiyorum. Çocukluğumda delikli para, yani bir kuruş, iki buçuk kuruş verince bozulurlar, ben dilenci miyim gibisine insanın yüzüne ters ters bakarlardı. Beş kuruşa lâf etmezler, annemin başımın üstünde dolandırıp "başımızın gözümüzün sadakası" diye verdiği yirmibeş kuruşa ise tüm bildiklerini sıralarlardı: "Allah kazadan belâdan saklasın, Allah ne muradın varsa versin, Allah sevdiklerine kavuştursun..."

Müslümanlık dahil bir çok dinde sadaka diye bir kurum vardır. Sosyal güvenlik diye bir kurum bir yana böyle bir kavramın bile olmadığı toplumlarda şu ya da bu nedenlerle muhtaç duruma düşmüş kişilerin temel gereksinmelerini karşılayabilmesi için konulmuş güzel bir kurum. Sonraları bu kurum daha da kurumsallaşmış ve hayır dernekleri çıkmış ortaya. İngilizcede "charity" adı verilen kurumlar. Avustralya'da Salvation Army, St Vincent de Paul, Sydney City Mission (yeni adıyla Mission Australia), Brotherhood of St Laurence gibi kurumlar... Bunlar gerçekten iyi niyetli, hayırsever kişilerin büyük özverilerle yürüttüğü kurumlar. Ancak, tarihsel gelişme içinde ilk aşama "altta kalanın canı çıksın" , ikinci aşama "başının gözünün sadakası", üçüncü aşama bu hayır dernekler ise, dördüncü aşamada birçok zengin ülkede bu işe devlet el atmış ve bir sosyal güvenlik ağı oluşturmuş. Zor durumda kalan kişi ne sokakta dilensin, ne de bu hayır kurumlarına gidip el açarak ezilsin, sıkılsın, utansın diye. Avustralya'da bu sosyal güvenlik ağı Başbakan küçük Coni'nin küçük kafalı, küçük akıllı, küçük hükûmeti iş başına gelene kadar kör topal da olsa yürüyordu. Şimdi dört bir yandan kuşatma altında. Küçük Coni'nin "vur abalıya" mentalitesi, İstihdam Bakanı sıfatıyla ortalıkta dolanan Tony Abbott'un küstah sırıtmasıyla ve Toplum Hizmetleri bakanı diye hepimize nasıl yaşamamız gerektiğini anlatma çabasında olan ana rahibe Jocelyn Newman'ın da katılımıyla birleşince traji-komik bir durum çıktı ortaya.

Devleti yönetme iddiasında ve konumuda olan küçük Coni takımının devlet işlevlerini özelleştirme ihanetinin bir parçası olarak uzun yıllar övünülecek hizmetler sağlamış olan CES (Commonwealth Employment Service) özelleştirildi ve Job Network adı altındaki birçok kuruluştan biri haline geldi. Bu "Job Network"teki kuruluşlardan büyük çoğunluğu da dinsel temelli kuruluşlar. Şimdi senaryo şöyle: Sizin, benim vergilerimizle sağlanacak olan iş bulma hizmeti bu kurumlara ihale ediliyor ve bu kurumlar bu hizmeti sağlamak için adam çalıştırıyor (sizin benim vergilerimizle). Ondan sonra da ancak hristiyan ahlâkına

uygun kişileri işe alacağım diyebiliyor ve buna da İstihdam Bakanı olacak soytarıdan destek bulabiliyor. Türkiye'deki dinciler bile iktidardayken bu kadar küstahlaşmamıştı.

Sonra da bu devleti yönetme iddiasında olan şebeke, devletin yurttaşlarına olan sosyal güvenlik yükümlülüğüne saldırıyor, mehter adımını aratacak bir tempoyla Avustralya'yı sadaka dönemine geri götürmeye girişiyorlar.

Geçtiğimiz hafta Avustralya sosyal güvenlik sistemine ilişkin bir rapor yayınlandı. Başrahibe, bu bağımsız bir rapordur pozlarıyla arka planda durdu ama kuklaların ipleri saklanamayacak kadar meydandaydı. Rapor şimdi de toplumda en güvensiz konumdaki iki grubu hedef alıyor: Sakatlık emekliliği alanlarla kendi başına çocuk büyütenleri. Bu ödeneklerde çok büyük bir artış olduğunu ve bunun kısılması gerektiğini öne süren rapor, bunun nasıl yapılacağını da gözü dönmüş tutucu küçük Coni hükûmetine bırakıyor. Kan bankasının bekçiliğini Drakula'ya emanet etmek diye buna denir işte.

Saklamanın âlemi yok. Hepimiz biliyoruz. Belki siz de sahtekârlıkla sakatlık emekliliği alanlardan birisiniz. Belki de daha fazla para almak için kocanızdan ayrılmış numarası yapıyor, ya da bir yandan işsizlik parası alıp bir yandan kara parayla çalışıyorsunuz. Her dönemde, her sistemde düzenin sağladığı yararları kötüye kullananlar vardır. Bu düzende de var. Ama küçük Coni ile başrahibesinin bunu bahane edip Avustralya toplumunu elli yıl geri götürmeye, muhtaç durumdaki kişileri sokakta el açacak hale getirmeye hakkı yok. Bu barbarlar mültecilerle ilgili ödemeleri de değiştirdi. Kaçıp buraya mülteci olarak gelmişsiniz, size bir süre sosyal güvenlik ödemesi yapılmayacak deniyor. Ne yiyip ne içecek bu insanlar? "Allah rızası için.... Başının gözünün sadakası...."

Bir de işsizilik parasına saldırı var. İşsizlerin adı değişti "iş arayanlar" oldu. Bir de "mutual obligation" (karşılıklı yükümlülük) kavramı atıldı ortaya. Diyor ki soytarı Abbott: "Teklif edilen iş ne olursa olsun, bunu kabul etmeyen kişinin işsizlik parası kesilecek". Bunu teklif edecek olanlar da sizin, benim vergilerimizle hristiyan ahlâkın doğrultusunda "job network"ü oluşturanlar. Onlar da sizi Allaha hâvale edecekler elbet... "Allah kazadan belâdan saklasın, Allah...." Karşılıklı yükümlülükse Coni, Abbott, Newman ve sürekâsı, önce bana karşı olan yükümlülüğünüzü yerine getirin. Bu toplumu açlıktan sokaklarında her dakika adam bıçaklanan, evsizlerin mukavva kutularda kış boyu titreştikleri, paranız yoksa hastaneye alınmadığınız bir Amerika'ya dönüştürmeyin. Sizin bana karşı yükümlülüğünüz bu.

DAĞDAN GELİP...

Başbakan küçük Coni yaptı yine numarasını. Pardon, hep kendisinden "küçük" diye söz ediyorum, ufak tefek olan okuyucularım alınmasın, burda sözünü ettiğim "küçük"ün Coni'nin kısa boyuyla bir ilgisi yok. Ne yazık ki boyumuzun kısa mı uzun mu olduğu bizim elimizde değil. "Küçük" derken aklından, dünya görüşünden, gönül zenginliğinden, hoşgörüsünden, uzak görüşlülüğünden söz ediyorum. 212 yıl önce İngiltere'den, çoğu da gariban takımı olan gemiler dolusu insanlar gelmiş, bu kıtanın sahillerine çıkmış. O zaman burada yaşayan, bazı tahminlere göre 40,000 yıl, bazısına göre de 60,000 yıldır yaşamakta olan yerlileri görmüş ama bunları ortalıkta zıplayıp duran kangurulardan ya da uyuklayan koalalardan pek farklı saymamış, "flora" ve "fauna" yâni doğal bitki örtüsü ve doğal olarak yaşayan hayvanlardan kabul etmiş ve kıtayı boş ilân etmişler. 212 yıl ne ki? 6-7 kuşak topu topu. Yâni bugünküler ilk gelenlerin torunlarının torunlarının torunları. İngiliz emperyalizminin ve sömürgeciliğin savunucusu şair Rudyard Kipling'in bir şiiri vardır: "White Man's Burden" diye. Kipling daha 1936'da ölmüş, yâni Küçük Coni'nin dedesi, hattâ babası olacak yaşta. Şair burda beyaz adamın (kadının bile değil) omuzlarına (olası tanrı tarafından) çok büyük bir yük bindiğini ve bu yükün aslında çok önemli bir sorumluluk getirdiğini, bununsa yerlileri, yabanları, vahşileri uygarlaştırmak olduğunu savunur. Bu insanla hayvan arası yaratıklar kendileri için neyin iyi olduğunu bilmediklerinden uygarlığı (beyaz adamın uygarlığını), gerekirse başlarına vura vura, zorla onlara öğretmek gerekir. Tabii bu uygarlığın içine kaçınılmaz olarak Hristiyanlık ta dahil. Tanrının kutsal ruh yoluyla Meryem Anaya üfleyip oğlu İsa'yı dünyaya gönderdiğini de bu yabanlara öğretmek şart, yoksa nasıl uygarlaşacaklar? (Aklınıza İstihdam Bakanı Abbott mı geliyor yoksa?). Yâni "cihad"ın Hristiyancası. Eh, onlar da Avustralya kıtasına adım atar atmaz bu sorumluluğu büyük bir görevbilirlikle yerine getirmiş, çıplak dolaşan yerlilere ar hicap öğretmiş, üzerlerine kutsal sudan serpelemiş, mülkiyetin kutsal olduğunu, öyle başlarına buyruk her istedikleri yere girip çıkamayacaklarını, avlanamayacaklarını, besleyici besinleri toplayıp yemek yerine şeker gibi un gibi uygarlık nimetlerini yemeyi, alkol içip kafa bulmak gibi uygar bir insancasına davranmayı öğretmiş, sonra da kendilerine bu lûtfu gösteren beyazların bu yaptıkları için İsa ile anasına ve babasına şükran gösterip dua etmelerini belletmişler. Ama yine de bu yerli ve vahşi takımı bunların kıymetini bilmeyince ruhlarını kurtarıp cennete göndermek için nişangâh olarak

kullanmış, çocuklarını olsun kurtarabilmek için analarından babalarından alıp adam olmaları için altın yürekli, hayırsever ailelerin yanına evlâtlık olarak, besleme ya da yanaşma olarak vermişler. Daha ne yapsınlar yâni küçük Coni'nin dedelerinin dedelerinin dedeleri?

Şimdi diyor ki küçük Coni: "Ben yapmadım ki, niye özür dileyim? Üstelik kayıp kuşak deyip duruyorlar. Kuşakları kaybolmuşsa polise gitsinler. Hem hepsinin kuşağı kaybolmamış ki, bakın kaç tanesinde halâ kuşak var, demek ki kayıp kuşaktan bahsetmek yanlış. Kuşak kaybolmamışsa ben neden kaybolmuş diye özür dileyeyim?" Buyrun, burdan yakın. Bu denli ciddi bir konuyu hafife alıyorum sanmayın ama küçük Coni'nin cambazlıklarını görünce insanın ciddiyetini koruyabilmesi oldukça güç. Avustralya yerli halkı diyor ki çok yakın bir geçmişe (1960'lara) kadar küçük çocuklar ailelerinden koparılıp beyaz ailelere veriliyordu. Böylece bir nesil, bir kuşak, kendi ailesini tanımadan, kendi kültürünü bilmeden yetiştirildi, tüm yaşamlarını kara derileriyle içlerindeki beyaz kültürün uyuşmazlığını yaşayarak geçirmeye mahkûm edildi. Akla Türkiye'deki depremde yaptığı yüzlerce bina yıkılan müteahhidin sözde savunması geliyor. Adam ne dedi? Yıkılan 400 binamdan söz ediyorsunuz. Neden kimse yıkılmayan 100 binamdan söz etmiyor? Bu, hırsız, üç kağıtçı bir müteahhit. Peki Avustralya başbakanı küçük Coni ne diyor? Ailelerinden koparılıp beyaz ailelere evlâtlık verilen yerlilerden söz ediyorsunuz. Ailelerinden alınmayan çocuklar da vardı. Bundan niye söz etmiyorsunuz? Ailelerinden alınmayan çocuklar olduğuna göre kayıp kuşaktan söz etmeyin bana. Üç kağıtçı müteahhitle başbakanımız küçük Coni'nin ne farkı mı var? Müteahhit 43 numara ayakkabı giyiyor, Coni ise 41 numara.

Ne yazık ki hasbel kader yaşadığımız, vatan edindiğimiz ülkenin başbakanı olan bu kişiye iki çift lâfımız var. Dağdan gelip bağdakini kovmuşsunuz, bağdakinin canına da okumuşsunuz, artık bundan sonra yerli halkın kendini toplaması zaten olası değil. Dedelerinizin dedesinin de değil, babalarınızın yaptıkları için özür dilemekle ne kaybedersiniz? "Bean counter", yani bakkal defteri tutmayı liderlikle karıştıran kafayla bir ülkenin lideri olunmaz küçük Coni. "Mean-spirited", yâni pinti ruhlu olduğunuzu hepimiz zaten biliyoruz. Gelin "ben küçük Coni olarak şahsen kimseden özür dilemiyorum ama Avustralya halkı adına dedelerimizin, babalarımızın yaptıklarından ötürü sizden özür diliyorum" deyiverin, ne çıkar?

Avustralya yerlisi kardeşlerimizden böyle bir başbakanımız olduğu için biz özür dileriz.

SARI ÇİZMELİ MEHMET AĞA

Köydesiniz, herkesin ayağında çarık ya da lastik pabuç. Lastik pabuç dediysek Adidas, Nike falan değil, eski araba lastiklerinden yapılmış lastik pabuç. Bir tek Mehmet Ağa var, kasabaya indiğinde ordaki işinin ehli kunduracıya şöyle körüklüsünden açık kahverengi bir çift çizme yaptırmış. Her gün yanaşmalardan biri pırıl pırıl cilâlıyor çizmeleri. Mehmet Ağanın çalımından geçilmiyor. Sarı çizmeli Mehmet Ağa dendiğinde tüm civar köydekiler kimden söz edildiğini hemen anlıyorlar. Bir gün bu çizmeler çalınıyor, Mehemt Ağa köyü birbirine katıyor, çizmeler yok, sırra kadem basmış. Ne yapsın, hemen kasabadaki kunduracıya koşuyor, yenisini yaptırmak için. Çünkü Mehmet Ağanın sarı çizmeleri olmasının dışında bir başka özelliği yok. Mehmet Ağanın kimliği sıkı sıkıya sarı çizmelerine bağlı. Olacak bu ya, kasabadaki kunduracı sizlere ömür. Mehmet Ağa bundan sonra onmuyor, geri kalan ömrünü gam kasavet içinde (o zaman depresyon yokmuş daha) geçiriyor ve bir hiç olarak, sarı çizmesi olmadan göçüp gidiyor. İçin daha da acısı, Mehmet Ağa öldükten sonra "Sarı çizmeli Mehmet Ağa" deyimi "kim olduğu belirsiz, kaçı kaç para" gibisinden aşağılayıcı bir deyim olarak kullanılmaya başlıyor.

Bu haftaki yazımda sizlere iki buçuk ay sonra yürürlüğe girecek olan GST-Mal ve Hizmetler Vergisinden sözedecek, dolaylı ve dolaysız vergilerin bir toplumun sosyal dokusunu nasıl etkilediği gibisinden okkalı konuları kurcalayacaktım ki aklıma Sarı çizmeli Mehmet Ağa düşüverdi. Sizin sarı çizmeniz yoksa kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz? Yıllar önce gençler arasında "Ben kimim" konulu bir yazı yarışması vardı. Gençlerin buna verdikleri yanıtlar çok değişik ve çok ilginçti. Avustralya'ya ilk geldiğim yıllarda hep "where do you come from?" diye bir soruyla karşılaşır, o günlerde Bondi'da oturduğum için biraz da anlamazlıktan gelerek "I come from Bondi" diyip karşımdakinin kıvranmasını zevkle izlerdim. Aslında sordukları (Anglo görünüşünde olmadığımdan ve İngilizceyi aksanlı konuştuğumdan) hangi ülkeden geldiğimdi. Hani bizim "memleket neresi?" sorusu gibi. Memleketin Türkiye olduğu belli, burda memleket diye sorulan ne? Yozgat mı, Çorum mu, İzmir mi, Hakkâri mi, aslında soru bu. Demek ki memleket, yâni ülke kavramımız halâ oldukça yerel. Peki kim olduğumuz "memleket"imizin nire olduğuna mı bağlı? Kayserilinin "övünmek gibi olmasın ama Kayseriliyim" demesi gibi... Göçmen olarak gelinen bir ülkede kimlik sorunu özellikle gençler arasında ciddi bir sorun. Ben kimim, Avustralyalı mıyım, Türk müyüm, Müslüman mıyım, göçmen miyim, Türkiyeli miyim, erkek miyim, uzun boylu muyum, çalışkan mıyım, akıllı mıyım, faşist miyim, Fenerbahçeli miyim,

yüz metreyi en hızlı koşan mıyım, fabrika işçisi miyim, yakışıklı mıyım, namuslu muyum, komünist miyim, açıkgöz müyüm? Kendinize şöyle bir test uygulayın. Diyelim sizden kendinizi yalnızca tek bir sıfatla tanımlamanız istendi. Ne derdiniz? Sonra bunu ikiye çıkarın, ikinci yanıtınızı birincinin altına yazın. Sonra üçüncüsünü, dördüncüsünü... En önemlisi en üstte olmak üzere alt alta sıralayın sıralayabildiğiniz kadar. Sonra listeye şöyle bir bakın. Yazdıklarınız tamamen sizin kontrolünüz dışında, elinizde olmayan, milliyet, nerde doğduğunuz, ana dilinizin ne olduğu, dış görünüş, boyunuzun uzunluğu, göğsünüzün güzelliği gibi şeyler mi?

İnsanın kendini tanımlaması, bir kimlik benimsemesi kaçınılmaz gibi görünüyor. Ancak, kişi olarak, birey olarak gelişmemiş, kişisel olarak yaşamı boyunca bir şey üretememiş kişi kendini bir grubun parçası olarak görüp kimliğini böyle tanımlıyor, yaşamına böylece anlam vermeye çalışıyor. Ya da bireysel güçsüzlüğünü, çaresizliğini o grubun gücünün içinde yitirmeye çalışıyor.

Bir dönemde salt raslantı olarak yanımda bir kadın, ardından da bir erkek eşcinsel çalıştı. Onların cinsel tercihleri benim umurumda değildi, işlerini iyi yapıyorlar mıydı, ona bakıyordum. Ama onlar için eşcinsellik kimlik listesinde ilk sırayı alıyordu. İlginç bir olgu var burda. Dışlanan bir grupla özdeşleşen kişiler bundan ne denli güç alıyorlarsa, öte yandan da dışlanmalarına neden olan önyargıları güçlendiriyorlar. Örneğin yazın alanında "kadın yazarlar", ya da "etnik yazarlar" etiketi o kişileri ayrı (ve daha düşük) standartlara vurmayı birlikte getiriyor ve onların "stereotype"a göre davranmaları beklentisi ortaya çıkıyor. Ben Türk'üm ya da Müslümanım dediğinizde, bunu kimlik tanımınızda baş sıraya koyduğunuzda özellikle Avrupa'da yüzyılların getirdiği bir olumsuz yargıyı göğüslemek zorunda kalıyorsunuz ve davranışlarınız giderek bu önyargıyı perçinleyecek yolda gelişiyor.

Üniversitede öğrenciyken ilk rol aldığım oyunlardan biri Aziz Nesin'in "Biraz Gelir misiniz" adlı oyunuydu. Aradan 35 yıl geçmiş ama oyundan bir söz halâ hatırımda. Usta çırağına şöyle diyordu: "Diyelim ıslık çalıyorsun; öyle bir ıslık çalacaksın ki vay anasını, amma ıslık çalıyor diyecekler." İsterseniz dünyanın en iyi nükleer fizikçisi olmayı, isterseniz en iyi mantı yapan insan olmayı amaçlayın. Kimliğinizi belirleyen eğer böylesi bir şey olursa Türk olmuşsunuz, Kürt olmuşsunuz, Çorumlu olmuşsunuz, Rizeli olmuşsunuz, Galatasaraylı olmuşsunuz, Fenerbahçeli olmuşsunuz kimin umurunda? Yoksa bir gün çizmesi çalınan Mehmet Ağa gibi çizmeyle birlikte kimliğinizin de eriyip gittiğini görme acısını yaşarsınız.

KAP KÖŞEYİ, DÖN KÖŞEYİ

Turgut Özal buraya geldiğinde tanışmıştık. Uzun yıllar Türkiye'ye gitmediğimi öğrenince "gelin, görün, Türkiye çok değişti demişti". Elbet her ülke değişiyor ama son yıllarda Türkiye'deki değişiklikler gerçekten Özal'a bağlanabilir. Gerçi ta 1950'lerde Menderes "her mahallede bir milyoner yaratacağız" diyerek kapitalist yolda gelişme duyurusu yapmıştı ama yine de bir takım ahlâk, dürüstlük, sözünün eri olmak gibi eski moda kavramlar tamamen yürürlükten kalkmamıştı... Özal'a gelinceye dek. Hakkını yememek gerek. "Köşeyi dönme mentalitesi"ni resmi ideoloji haline getiren ve yularsız kapitalizmi dört nala süren ne Menderes ne Demirel'di. Özal'ın ektiği tohumlar halâ yeşeriyor. "Benim memurum işini bilir" ile devlet düzenini de bu düzene ortak eden, Türkiye'yi kitap okunmayan, kendisine sol diyen bir partinin sağdakilere taş çıkarttığı, gençliğin büyük çoğunluğunun "yarın nerden, nasıl kısa yoldan köşeyi dönebilirim, kendimi en iyi nasıl pazarlayabilirim" kaygusuyla politikadan uzaklaştığı ve soğuduğu bir ülke haline getirme şerefi Özal'a aittir. Türkiye kapitalist yoldan kalkınacaksa buna gem vurulmamalı diyerek kapitalizmin tüm gereklerini yerine getiren adamdır Özal. Aslında bunun başlangıcı tabii ki ta İzmir İktisat kongresine kadar gider ama Özal'a gelinceye kadar ahlâk, fazilet, namus, dürüstlük gibi kavramlar gülünesi kavramlar değildi.

Aslında bugünkü yazımda sizlere bu hafta oynayacağımız SEFERİ RAMAZAN BEY'İN NAFİLE DÜNYASI adlı oyundan söz edecektim, ahlâk, fazilet namus derken bunlar geliverdi aklıma. Ramazan Bey bir baş komiser. Cumhuriyetin "imtiyazsız sınıfsız bir kitle" sloganını ciddiye alan, vatandaşa eşit muamele edilmesine inanan, rüşvet sayılır diye bir şift çorabı hediye olarak kabul etmeyen, dürüst, namuslu bir devlet memuru. Dinozor dediğinizi duyar gibiyim. Evet, bugünkü gibi bir düzen içinde gerçekten dinozor Ramazan Bey. Oyunun yazarı Oktay Arayıcı bu oyunu 1970'lerde yazmış ama o zaman bile böyle bir karakter inandırıcı olmaz düşüncesiyle Ramazan Beyi 1940'lara 50'lere oturtmuş. 1990'larda ya da 21. yüzyılda halâ var mı Türkiye'de Ramazan Bey'ler acaba? Arayıcı usta bir yazar. Komedi, ya da güldürü dediğimiz tür tiyatronun en güç türüdür. Tiyatro yazarlığı genellikle yazarlığın en zor alanı olarak kabul edilir. Komedi yazarlığı da bu güç türün en güç bölümü. Oktay Arayıcı gerçekten iyi bir güldürü yazarı. Ustaca yazılmış bir oyun SEFERİ RAMAZAN BEY. Ramazan Bey'in karşısına Özal'ın yolundan ilerleyen kapıcıdan, bekçiden tutun, tüccarlar, milletvekilleri çıkıyor. Bekçi "kap köşeyi, dön köşeyi" diyen bir bekçi. Kapıcı

"durma tırman, daha yukarı, daha yukarı" diyor. Hacıyatmaz polis memuru "boyumuzdan büyük işlere kalkışmayalım", "biz kim, onlar kim?", "en iyisi etliye sütlüye karışmamak" diyor.

Sanat Üretim Kooperatifi 4 ayı aşkın bir süredir oyunu hazırlıyor. Oyun güldürü olmasının ötesinde aynı zamanda müzikli bir oyun. Sabahattin Akdağcık oyunun müziklerini yaptı ve saz ekibi ve korosuyla oyunda yer alıyor. Oyundaki karakterler hepimizin yakından bildiği, tanıdığı tipler. Ramazan Bey'in serüvenini ilgiyle bol bol gülerek izliyoruz.

Avustralya'da herkes 'aman kültürümüz elden gitmesin, kültürümüzü koruyalım' der durur. Sanat Üretim Kooperatifi ve Sabahattin Akdağcık'ın SASOM grubu bu konuda büyük özverilerle çalışan iki grup. Bu oyunda işbirliği yapıyorlar. Kültürümüzü korumak, o kültürün en iyi örneklerini vererek, bunları yaşatarak olur. Müzik ve tiyatro gibi sanatlar da kültürün öncüleridir. Gerçek tiyatronun ve müziğin tadına varabilmeleri için Sydney'li seyircilere büyük çabalarla nefis bir gösteri sunuyor bu 30 kişi zamanını, emeğini, hattâ parasını harcayarak. Eğer 'kültürümüzü korumak, sürdürmek' derken gerçekten samimiysek, bu çabaları desteklememiz şart. Bunca emekten sonra kapı kapı gezip oyunlara bilet satmak benim gerçekten çok zoruma giden bir olay. Seyirciden tüm istediğmiz gelip oyunu seyretmesi ve tiyatro tadı alması. Tiyatro, televizyondaki diziler, ya da sulu zırtlak belden aşağı espriler değildir. Bir kez tiyatroya gelip karşısındaki kanlı canlı oyuncularla gerçek tiyatronun tadına varan insan için ötekiler yavan gelir. Sürekli olarak oyunlarımıza gelip izleyen seyircilerimiz sağolsunlar ama bu oyunda daha önce tiyatroya gitme alışkanlığı pek olmayan seyircileri de görmek istiyoruz, hele hele Türk müziğini da seviyorlarsa.

İlk oyun 11 Mayıs Perşembe gecesi saat 8'de. Bu ilk gecede emekli ve öğrenciler için indirim var, biletler 15 dolar. 12 Mayıs Cuma, 13 Mayıs Cumartesi ve 14 Mayıs Pazar günleri yine akşam saat 8'de ve biletler 20 dolar. 14 Mayıs Pazar günü ayrıca saat 3'te matine var. Matinede de en az 10 kişilik gruplar için grup indirimi var ve biletler 10 dolar. Oyun Central istasyonuna yakın Chalmers Street'teki Tom Mann tiyatrosunda. Yazımı oyundan Ramazan Bey hakkındaki bir sözle bitirmek istiyorum:

"Başı kokmuş balığın kuyruğuyla dalaştı

Çürümüş binayı çatıdan onarmaya kalkıştı

Bulamadı hiç bir zaman gerçek nedeni

Çöl ortasında gül koklamak istedi

Battı burnuna deve dikeni...”

ALTTA KALANIN...

Adam lokantaya gider ve tavuklu şehriye çorbası ısmarlar. Bu çorba genellikle limonla verilir ama adam limonlu sevmez. Onun için garsona sıkı sıkıya tembihler limonsuz olsun diye. Az sonra garson sıkıla sıkıla gelir, çekinerek "beyefendi, limonumuz kalmamış, portakalsız olsa olur mu?" der. Son birkaç haftadır ben de aman Galatasaray'sız olsun demeye başlamıştım. Erdin Günçe de gazetenin normal yayımlanma düzeni Galatasaray maçı yüzünden değişecek diyince tamam ben de o zaman Galatasaray'lı yazacağım inadıma dedim.

50'lerde İzmir'deyim. Mahallede gözümde büyüttüğüm bir abi var. Kızlarla pek alışverişimiz yoktu o yıllarda, o yaşlarda ama o abi bize ballandıra ballandıra kızlarla hayalî olduğunu pek te iyi bildiğimiz maceralarını anlattığından hepimizin kahramanı olmuştu. Bir gün bana hangi takımı tuttuğumu sordu. Ben takım tutmak diye bir kavrama yabancı olduğum için ne demek istediğini sordum. Açıkladı. Göztepe bizim mahallenin takımı. Göztepe dedim, itiraz etti, Galatasaray, Fenerbahçe veya Beşiktaş'tan birinin seçilmesi gerektiğini söyledi. Galatasaray'ın adı güzel geldi, onu seçtim. Diyeceğim, gönlüm her ne kadar Göztepe'deyse de Galatasaray benim o günden beri tuttuğum takım oldu. Sabahın saat dördünde kalkıp maçı anında seyretmek biraz zor geldi, banda alıp ertesi sabah seyrettim. 22 tane genç canını dişine takıp güzel bir maç çıkardı. Fakat her nedense ben maçı aslan Türkler, namussuz İngilizler diye izleyemedim. Hem Galatasaray'da iki Brezilyalı, iki Romen oyuncu, Leeds'in gollerini atan Norveç'li bir oyuncu olunca... O 22 gencin bence birbirinden hiç bir farkı yoktu.

Peki milli maçlarda ya da uluslarası üst düzeydeki maçlarda niye bu kadar heyecanlanıp milliyetçi oluveriyoruz?

Avustralya'nın kuruluş yıllarında binalar için gerekli olan kereste, elektrikli hızar makineleri falan olmadığı için kütükler elle kesilerek hazırlanırdı. Bunu yapmanın en iyi yolunu da büyücek bir çukur kazma, çukurun dibinde bir kişi, üstünde bir kişi durarak kocaman bir testereyle kütükleri biçmede bulmuşlardı. Hava zaten sıcak, bir de eğer çukurun alt tarafında duruyorsanız, bir yandan sıcak, ter, bir yandan talaş işi çekilmez hale getiriyor. Bu nedenle çukurun alt tarafındaki kişiye "underdog" demişler. "Aşağılık köpek" değilse de "alttaki köpek" diyebiliriz Türkçesine. O günden beri "underdog" sözcüğü yerleşmiş dile ve Avustralya kültürüne. Avustralya da İngilere'yle kütük biçilirken hep çukurun altında kalmış ya, genelde Avustralya'da "underdog"lara karşı bir sempati çıkmış

ortaya. "Zengin olduğuma göre Tanrı beni seviyor" mentalitesinin hâkim olduğu Amerika'nın aksine aşağıda olan, ezilenlere yönelik bir sıcaklık gelişmiş ve dünyanın ilk İşçi Partisinin kurulmasına, "altta kalanın canı çıkmasın" denmesine yol açmış. Bugün bile siyasi partiler bunu bildikleri için seçim öncesi sempati toplamak için kendilerini hep "underdog" olarak sunmaya çalışırlar.

Viyana kuşatmasından sonra 300 yıl inişe geçmiş bir Osmanlı'nın, Avrupa'nın hasta adamının, Avrupa'nın halâ talancı, barbar, vahşi olarak gördüğü, çocuklarını "öcü geliyor" yerine "Türk geliyor" diye korkuttuğu, pazar ama kesinlikle ortak olarak görmediği Türkiye'nin insanları olarak kendimizi "underdog" kabul etmemiz yadırganmamalı bence. Eh çukurun içinden çıkıp, terimizi silip üstte durunca da keyfimize diyecek olmuyor elbet.

Övündüm mü Galatasaray'ın başarısıyla? Hayır, sevindim. Bence sadece Galatasaray'ın başarısında emeği geçen kişilerin övünmeye hakkı var, benim yok. Övünç te, utanç ta bireysel olmalı bence. İnsan yalnız kendi yaptıklarıyla övünebilmeli ya da yalnızca kendi yaptıklarından utanç duymalıdır. Tarihimizden utanç duymak ne kadar yanlışsa, benim hiç katkım olmadan Istanbul'u fethetmiş Fatih Sultan Mehmet'le övünmeye ne hakkım var? Hagi'nın attığı golde benim payım yok ki, Hakan Şükür'ü ben eğitmedim ki!

Futbol "hooligan"ları diye artık Türkçeye de geçen bir sözcük var. Sözcük "hoolihan"dan geliyor. 1890'larda Londra'nın fukara mahallelerinden birinde kavgacı bir aile varmış Hoolihan adında, sözcüğün kökeni bu. Hoolihan da bildiğim kadarıyla bir İrlandalı adı. İrlandalılar da biliyorsunuz oldum olası İngiliz İmparatorluğunun "underdog"larından. Yâni "underdog" olmakla "hooligan" olma arasında bir bağlantı var galiba. Kendimizi çukurun dibinde görünce bağırıp çağırmaya başlıyoruz. Galatasaray çalıştırıcısının ya da oyuncularının "hooligan" olmaları için bir neden yok, çünkü işlerini övünülecek ölçüde başarıyla yapıyorlar. Leeds oyuncuları da ellerinden geleni yapıyor. "Hooligan"lık emek vermeyen, başkasının başarılarından kendine pay çıkarıp övünenlerin işi. Ömrünü çukurun dibinde geçiren ve üstelik bu nedenle aşağılanan kişinin işi kavgaya dövüşe vardırması anlaşılmaz bir durum değil. Üstelik bu eğilim her toplumda gücü ellerinde bulunanlar tarafından öyle güzel kullanılıyor ki. Gariban Galatasaray taraftarı (Ya da İngiliz "hooligan"ı) sen çukurun dibinde kan ter içinde kaldığın için dertlenme, senin tuttuğun takım işte öteki tarafı darma duman etti, git sokaklarda bayram et, çukurun üstündekilerle uğraşma! Hadi benim aslanım! Re re re... Ra ra ra... Gas'saray Gas'saray... cim bom bom!!!

SEZAR'IN HAKKI AYŞE VE BÜLENT'E

SBS Radyosu Türkçe yayınlarıyla ilgili birçok ses duyulmaya başladı yine. Ben de "Toplumsal Kaynak"ta böylesi sesler çıkaranlardan biriyim. Uzun süredir burada olanlar hatırlarlar. SBS o zamanki adı Medibank olan şimdiki Medicare'i etnik toplumlara duyurmak için Whitlam hükûmeti döneminde deneme yayınlarına başlamış, sonra da Ertuğrul İncekara, Pino Bosi gibi birkaç kişinin gayretleriyle,çeşitli etnik toplumların desteğiyle ve sonra da Başbakan Fraser'ın öncülüğüyle süreklilik kazanmıştı. Sonra 'diplomalı' sayın İncekara Türkçe yayınları babasının çiftliği gibi yönetmeye başlamış ve o güzelim sesi ve kusursuz diksiyonuyla sağ, tutucu, gerici ne görüş varsa onların borazanlığını yapmaya başlamıştı.

Hepimiz zaman zaman SBS Türkçe yayınlarından yakınıyoruz, ama SBS'in amaçlarında 'herkesi memnun etme' diye bir madde yok. Benim bugüne kadarki eleştirilerim yayınların ve yayıncıların kalitesiyle ilgiliydi. Yoksa elbet SBS bana aykırı gelen görüşlere de yer verecek. Kendi çitle çevrili üç karışlık görüşlerinizin dışına çıkıyor diye radyoya veriştirmek ancak sizin yobazlığınızı kanıtlar. Ama değişik görüşlere yer verirken bunu temel yayıncılık ilkelerine uyarak, Türkçenin içine etmeyerek, gereken zaman ve emeği vererek yapacak. Kıbrıs konusunda elbette "aslan Türkler, namussuz Rumlar" edebiyatının dışına çıkacak; çıkmazsa görevini yapmamış olur. Elbette hem Doğu Perinçek'e hem de Tayyip Erdoğan'a söz hakkı verecek. Ben radyoda çalıştığım süre içinde 'talk-back'lerde santral memurluğu yapmaktan öteye geçmedim, geçmeyi de hiç canım çekmedi. Aman radyodayım diyip, konu ne olursa olsun kendi reklâmını yapmaya kalkanlardan tutun, şiir diye yazdığı yenip yutulmaz zırvaları boğazımızdan aşağı metazori iteklemeye çalışanlar, hiç bilgi sahibi olmadığı konularda ahkâm kesenler, Kürt sözcüğü geçince krizlere girenler ya da havadan sudan bahsedilirken bunu Kürt sorununa indirgeyenler, kendi dar dünya görüşüne sığmayan her şeye ve herkese saldıranlar... Yok, bende Ayşe'deki ve Bülent'teki sabır yok.

Radyodan ne beklemeye hakkımız var, neye hakkımız yok, onu bir belirleyelim önce. Radyo, her yayın aracı gibi dinleyicilerin düzeyini göz önüne almak, ama en düşük dinleyici düzeyine göre davranmamak zorundadır. Radyodan düzgün bir Türkçe beklemeye hakkımız var, 'tarikat'ı 'târikat', Hakkâri'yi 'Hakkari' olarak duymamaya, 'kendini intihar etmek' gibi 'geri iade etmek' türünden cahilce zırvalarla dilimizin ırzına geçilmesin demeye hakkımız var. Üzerinde durulan konularda yayıncıların yeterli araştırma yapmasını beklemeye hakkımız var.

Türkiye'deki en zırtapoz, en düzeysiz müziklerle kulaklarımızın tırmalanmamasını beklemeye hakkımız var. Avustralya'da Türkçe konuşan toplumun etkinliklerine gönülden destek beklemeye hakkımız var. Ne Avustralya hükûmetinin ne de Türkiye Cumhuriyeti'nin sözcülüğünün yapılmamasını istemeye hakkımız var. 'Talk-back'lerde yanında yüklüce eşantiyon taşıyan her gübre satıcısının zırvalarını dinlememeye hakkımız var. Peki neye hakkımız yok? Radyonun sadece bizim görüşlerimize, ya da bizim görüşlerimize ters düşmeyen görüşlere yer vermesini beklemeye hakkımız yok. Biz nedense genellikle her zaman her şeyi bildiğini sanan kişileriz. Bilirsiniz, adam köyden kente gelir, iş arıyor. Ne iş yaparsın diye sorulduğunda 'ne iş olsa yaparım' der. Yâni öylesine becerili bir milletiz. Adam beyin cerrahlığından tutun, bilgisayar programcılığına kadar ne iş verirseniz yapacak. Tevekkeli değil, dünyanın en ileri, en uygar, en kalkınmış ülkesiyiz. Şimdi, biz her konuda her şeyi bildiğimiz için, radyodakiler bizim görüşlerimize aykırı bir şey söylediler mi, ya da o görüşte birisine yer verdiler mi, 'ard niyet', 'kötü niyet', 'başka hesaplar' falan diye hop oturup hop kalkıyoruz. Nasıl olur da bir başkası benimle aynı fikirde olmaz. Öylesine hoş görülüyüz ki... Şimdi ben kalkacağım, Galatasaray kupa kazandı diye kırk gün kırk gece davul zurna vur patlasın çal oynasın göbek atacağım, sonra bir kendini bilmez 'futbolda milliyetçilik'ten söz edecek radyomuzda. Yâni pişmiş aşa soğuk su katmak bu kadar olur işte. Bırakın şu fâni dünyada başkalarının başarısıyla azıcık övünelim, batıyor mu size? "En büyük Türkiye, başka büyük yok". Efendim? Nazi Almanyasının milli marşının sözleri nedir bilir misiniz? Deutschland über alles, yâni hepsinin üstünde Almanya. "En büyük Almanya, başka büyük yok". Melbourne'un bir 'talk-back' programında geçen hafta çok ince bir hanımefendi "ay n'olmuş yâni, milliyetçilik kötü bir şey mi, herkes milliyetçi, biz niye olmayalım" gibisinden bir cevher saçıverdi ortalık yere. Evet, ben de yoğurtlu yapıyorum, çok güzel oluyor. Bir an sevgili Bülent'in yüzü geldi gözümün önüne. Ben gerçekten o inceliği, o sabrı gösteremezdim. Ayşe, sağolsun arada bir konuşanların sözlerini kesiyor. Bunun için de bol bol eleştiriliyor. Ne yâni, tüm zırvaları dinlemeye mi zorlasın bizi? Hoca hikâyesini bilirsiniz. Hocayı üzerinde koca bir palayla yakalamışlar. Silâh taşımak yasak. "Hoca bu ne?" demişler. Hoca da "yanlışları düzeltiyorum bununla" demiş. O zamanlar, bilirsiniz, mürekkeple yazılan yazıda bir yanlışlık varsa bıçakla kazıyarak düzeltiliyor, ama küçük bir bıçakla. "Aman hoca" demişler, "yanlışlık düzeltmek için koca palaya ne gerek var?". Hoca "valla, bazan öyle yanlışlar

oluyor ki, bu bile yetmiyor" demiş. Ayşe'nin palası da yetmiyor bazan yapılan zırvalıklara.

Eleştiri yapacaksak yapalım ama lütfen Sezar'ın hakkı Ayşe'yle Bülent'e. İncekara günlerini hatırlayanlar Ayşe'yle Bülent'in, ve de SBS'teki diğer çalışanların kıymetini bilsinler.

BİR MİLYON AYAK

28 Mayıs 2000. Avustralya'nın Sydney kentinde yarım milyon insanla birlikte yürüyorum. Çoluk çocuk, genç yaşlı, bastonla, tekerlekli iskemleyle yürüyüşe katılanlar. Beyaz, siyah, sarı insanlar. Zengin, fakir. Oluk oluk akan insanların yüzünde haklı olduğunu bilmenin inançlı güveni. Sataşma, itişme kakışma, kavga yok. Politikacılar da var aramızda, kimisi inanan, kimisi de inanıyor gözükmek gereği duyan. Eksikliği belli olan, Başbakan olmasa kimsenin umursamayacağı küçük Coni. Coni "maalesef", "üzülüyorum" falan diyor ama bir basit sözcüğü, "sorry" sözcüğünü söylemekten kaçınıyor. Yerli halkın çektirildikleri ve halâ da çektiklerini artık bilmeyen kalmadı; Coni de biliyor. Ama"sorry" derse tazminat davaları açılabileceğini, bayraktarlığını yaptığı büyük şirketler yerine 212 yıldır canına okunmuş insanların cebine devlet kasasından para girebileceğini biliyor ve "sorry" demiyor. Demesin. Hayal edebilmek, daha iyi bir dünya düşlemek dünyası muhasebe defterleriyle sınırlı küçük bir politikacının harcı değil elbet. Yürürken John Lennon'ın şarkısı geliyor aklıma. "Imagine" diyor John Lennon:

Hayal edin cennet olmadığını, bir deneyin, kolay

Altımızda cehennem olmadığını, üstümüzde yalnızca gök kubbe

Hayal edin herkesin gününü gün ettiğini

Hayal edin ülkeler olmadığını, güç değil bunu yapmak

Öldürmek ve ölmek için bir neden olmadığını ve din de olmadığını

Hayal edin herkesin barış içinde yaşadığını

Belki hayalcisin diyeceksiniz

Ama bir tek ben değilim ki

Umarım bir gün katılırsınız bize

Ve dünya tek bir dünya olarak yaşar

Hayal edin mülkiyet olmadığını, bilmiyorum elinizden gelir mi

Aç gözlülük ve açlık için gerek olmadığını, tüm insanların kardeşliğini

Tüm insanların tüm dünyayı paylaştıklarını

Kafamda şarkının müziği, yürüyorum. Gerilere gidiyor kafam, tam 40 yıl öncesine. Lise son sınıftayım. Türkiye ilk askeri darbesini yaşıyor. 27 Mayıs 1960. Askerler milletin seçimle gelmiş temsilcilerini toparlayıp Yassıada'ya atıyorlar. Okul müdürümüz yeni rejime yaranmak için hemen bir yürüyüş

düzenliyor. Yürüyoruz, kutluyoruz, Alsancak meydanında Atatürk heykeli önünde Atatürk'ün gençliğe hitabesini okuyorum. Çıkarcılığa, fırsatçılığa alet olmak.

Yürüyorum, John Lennon'ın düşlediği dünyaya doğru bir adım daha atabilmek uğruna, belki safça, ama ille de kahramanca genç yaşamlarını tehlikeye atan o güzel genç insanlar, Deniz'ler, Hüseyin'ler, Yusuf'lar, Sinan'lar, Bingöl'ler geliyor gözümün önüne, birlikte yürüyoruz.

Budapeşte'de Rus tanklarına, Tianenmen alanında Çin tanklarına göğüs gerenlerle, Filipinler'de hırsız Markos'tan kurtulmak için yürürken askerlerine çiçek sunan yüzbinlerce Filipinli ile birlikte yürüyoruz.

Fiji'de ırkçı bir iş adamı bakanlar kurulunu rehin almış, baştakilerin belirli bir soydan olmamalarına karşı harekete geçmiş; başbakan Chaudry ile birlikte yürüyoruz. Bunu uluslararası dayanışma içinde protesto eden Avustralya sendikaları küçük Coni'nin hükûmeti ve tetikçisi Peter Reith tarafından iğdiş edilmeye çalışılıyor. Sendika üyeliği yüzde 20'ye düşmüş Avustralya'da. Sendikacılarla birlikte, zenginliklerini başkalarının sefaleti üzerine kuranların savunucusu bir hükûmete karşı yürüyorum.

Yürüyorum. Bir başka vurulanla, düşlemeyi, daha iyi, daha insancıl, daha âdil bir dünya hayal edebilme yürekliliği göstermiş bir başka güzel insanla, Martin Luther King'le birlikte yürüyorum.

"Bir gün dört küçük çocuğumun derilerinin rengine göre değil, kişiliklerinin ne olduğuna göre değerlendirileceği bir yerde yaşayacaklarını düşlüyorum" diyor Martin Luther King, 1968'de kurşunlanmadan önce.

Dünyanın en yoksul ülkelerinden Etiyopya ile Eritrea arasındaki savaşın bitmek üzere olduğu haberleri geliyor. Bilânço: binlerce ölü, savaşın faturasını yıllarca ödeyecek, açlığa, yoksulluğa, kıtlığa mahkûm edilmiş binlerce şiş gözlü, şiş karınlı, kürdan bacaklı çocuk. Irak'ta yeni dünya düzeni gereği açlığa ve ilâçsızlığa mahkûm edilen ve her gün bakımsızlıkta ölen çocuklar. Etiyopya'ya, Eritrea'ya, Saddam'a, petrol şirketlerine karşı yürüyorum.

Dünyanın zengin ülkelerinden birinde, karnımız tok, sırtımız pek, dünyanın en güzel limanlarından birinin iki yakasını birleştiren demirden bir köprüyü geçiyoruz yavaş yavaş. Ağır ağır akıyor insan seli. 500 000 kişi diyorlar. Eminim yürüyenlerin bir çoğunun kafasında ne Deniz Gezmiş var, ne John Lennon ne de Martin Luther King. Akşam nerden ekmek bulacağız kaygısı da yok kimsede.

Yürüyoruz da ne oluyor sanki? Irak'taki çocuk ilâç, Etiyopya'daki ekmek mi buluyor biz yürüyoruz da?

Anonim Alkolikler kuruluşunun bir şiarı var. Diyorlar ki "Tanrım, bana değiştirebileceğim şeyleri değiştirebilme gücü ver, değiştiremeyeceğim şeyleri kabul etme olgunluğu ver, ve en önemlisi neyi değiştirip neyi değiştiremeyeceğimi ayırt edebilme bilgeliğini ver". Güçsüz değiliz, değiştirebileceğimiz şeyler var. Bir milyon ayak, ağır ağır köprüyü geçerken sessiz sessiz bunu söylüyor. 500 000 kişi çıkarı için yürümüyor, 500 000 kişi başkalarına yapılan adaletsizliğe karşı yürüyor. Herşeye karşın, aç gözlülüğe, köşe dönmeciliğe, yeni dünya düzeni denen yeni sömürgeciliğe karşın başkalarına yapılan adaletsizlik için sokaklara dökülen 500 000 kişi. Umut veriyor bana.

"Yaşamak bir ağaç gibi hür ve bir orman gibi kardeşçesine".

HAREM

Marksizme Bilimsel Sosyalizm derdik, herhalde Ütopik Sosyalizmden ayırt edebilmek için. Bunu derken, sosyalizmin bilime dayandığını, bilimsel olduğunu vurgulamak isterdik. Materyalist sözcüğü "aman şunu da alayım, bunu da edineyim" diyen kişileri tanımlamak için değil, dünyaya bakışı maddeci olan, yâni ölçülebilir, kanıtlanabilir olgulara dayanan bir yaklaşımı tanımlamak için kullanılırdı. "İdealist" sözcüğü de inadıklarını ne pahasına olursa olsun savunan kişi anlamına değil, dünyaya bakışı somut gerçeklere değil, doğru ya da yanlış bir takım fikirlere dayalı kişi için kullanılırdı.

Tam 400 yıl olmuş. Galileo Galilei bir bilim adamı, yâni materyalist olan, dünyaya bakışını gözlemlere, ölçümlere dayandıran bir kişi. O zamanın hâkim dünya görüşü dünyanın tüm evrenin merkezinde olduğu. Tabii yeryüzünde İsa'nın temsilcisi olan Papa da dünyanın merkezinde ve de Papa "infallible" yâni hata yapmaz. Şimdi kalkıyor bu Sinyor Galilei, dünya güneşin çevresinde dönüyor, yâni dünya evrenin merkezinde değil diyor. Ne yâni, hata yapmaz Papa hazretleri de, evrenin merkezi Papa hazretleri de dünyayla beraber güneşin çevresinde mi dönüyor? Öyle olunca nerde kalıyor Papa hazretlerinin önemi? Hayır, olmaz öyle şey diyorlar, Galileo'yu engizisyonla tehdit ediyorlar. Engizisyon dediğiniz bizim işkenceci polislerin ilham kaynağı, adamın canına okurlar. Galileo da, yok, kusura bakmayın, hata yapmışım diyip paçayı kurtarıyor ki araştırmalarına devam edebilsin. Ölü bir Galileo'nun hangi bilime ne yararı olacak? Galileo'nun bir öyküsü daha var. Deneylerle saptamış ki, bir cismin yerçekimi etkisiyle yere düşme hızı ağırlığına bağlı değil, büyüklüğüne bağlı. Biri demir, biri tahta, aynı büyüklükteki iki topu aynı yükseklikten aynı anda bırakırsak aynı anda yere düşerler diyor. "Hadi canım, Sinyor Galilei, olur mu öyle şey" diyorlar, "demir olan daha ağır, önce o düşer". "İnanmıyorsanız, gelin göstereyim" diyor Galileo. Eğri duran Pisa kulesi var ya, "onun tepesinden iki topu aynı anda bırakacağım, gelin kendi gözlerinizle görün". Gelmiyorlar. Ne ilginç, değil mi? Adamlar inançlarının yanlış olduğunun kanıtlanacağından korktukları için gelmiyorlar.

Bilimsel gerçekleri kendi kafamıza uyanlar ve uymayanlar diye ikiye ayırmak önce bilime saygısızlık, sonra da kendimize saygısızlık. Bilimsel bulgular kendi kurduğumuz rahat ve rahvan dünya anlayışını tehdit ediyorsa o bilimsel bulguyu göz ardı etmek Pisa kulesine gitmeyen Sinyorlar gibi davranmak değil mi? Bütün bunlara niye daldım 2000 yılının bir Haziran sabahı Sydney'de?

60'lı yıllarda Mehmet diye bir arkadaşım vardı Ankara'da, askerî tıp öğrencisiydi. Kafasına taktığı bir sorun vardı insanlar poligam mı, monogam mı diye. Yâni insan, doğası gereği, fizyolojik olarak tek eşli mi, çok eşli mi? Çok araştırma yaptı, sanmıyorum o günlerde yanıtını bulabildiğini. İnsanın tek eşli olduğunu bilse evlenip çoluk çocuğa karışacak, değilse evlenmeyecekti.

Gerard Diamond adlı bir Amerikalı fizyolog var. On yıl kadar önce bir kitap yazmış. Kitabın adı "Üçüncü Şempanzenin Yükselişi ve Düşüşü". Üçüncü şempanze dediği insanoğlu. Şempanzelerle insanların genlerinin yüzde 98'i aynı, daha önce bir yazımda da sözünü etmiştim. Diamond bir çok hayvan türünü incelemiş. Bulgularından biri şu: hemen her hayvan türünde erkekler beden yapısı olarak dişilerden daha büyük. Ve aradaki fark ne kadar fazlaysa o hayvanın erkeği o oranda daha fazla dişiyle çiftleşiyor. Erkeği dişisinin beden olarak iki katı büyüklükteyse bir erkeğin 10-15 dişilik bir haremi var. Diyelim yüzde 20 daha büyükse 3-4 dişiyle çiftleşiyor. İnsanın erkeği de ortalama olarak dişisinden bedenen yüzde 20 kadar daha büyük. İnsanı salt bir başka hayvan türü olarak değerlendirdiğinde Diamond fizyolojik olarak şu sonuca varmış: İnsanlar poligamdır, yâni çok eşlidir. Doğal olan bir erkeğin 3-4 dişisi olmasıdır. Hayda! Şimdi ne olacak bizim kadın erkek eşitliği? Kadınların özgürlüğü ne olacak, ne olacak "women's liberation"? Yâni 4 karıya cevaz veren Müslümanlık insanın doğasını daha mı iyi yansıtıyor? Ne olacak şimdi bizim bütün o inandığımız değerler? Hayır hayır, Pisa kulesine gidip kâfir Galileo'nun kulenin tepesinden topları atmasını görmek istemiyoruz.

Şimdi Gündoğdu bu yaştan sonra dinci mi oldu diyeceksiniz belki. Demeyin. Hemen gidip Diamond böyle demiş diye karınızın üstüne 2-3 karı daha almayın. Ama bir düşünün. Tabii diyebilirsiniz ki, biz insanız, toplumsal değerlerimiz, toplumsal düzenimiz fizyolojik gerçeklerden önde gelmelidir. Başka şeyler de diyebilirsiniz, "yahu ben bir karıyla baş edemiyorum zaten, 3-4 karıyla nasıl uğraşırım?". Ne diyecekseniz diyin, o sizin bileceğiniz iş. Ama ne derseniz diyin Diamond'ın bilimsel bulgusunu yine bilimsel yollarla çürütmedikçe göz ardı da edemezsiniz.

Diamond'ın bir bulgusu daha var. Genellikle yerli halkların, örneğin Avustralya yerlilerinin ya da Yeni Gine veya Güney Amerika yerlilerinin zekâca Avrupa kökenli insanlardan daha ileri olduğu. Ne oldu bizim şimdi "vahşilere uygarlık getiriyoruz" masalı? 11,000 yıl öncesinin dünyasına bakarsak en ileri sayabileceğimiz insanların Avustralya yerlileri olduğunu söylüyor Diamond ve bunu birçok bilimsel gerçeklerle kanıtlıyor. Bilimsel gerçekler beğendiklerimiz

ve beğenmediklerimiz diye ikiye ayrılamaz. Galileo'nun dediği şuydu mırıldanarak engizisyon kapısından geri dönerken: "ben istediğim kadar dünya dönmüyor diyeyim, ama o yine de dönüyor."

MANGAL TAHTASI

İletişim, ya da 'communication' denen olgu oldukça çetrefil bir konu. Som 20-30 yıldır bu konuda cilt cilt kitaplar yazılıyor. Önceleri psikoloji çerçevesinde yalnızca bir bölümken şimdi kendi başına büyük boyutlara erişmiş ve bilim olma çabasında. Hattâ üniversitelerde bile artık 'communication' diye bir bölüm bile var. Peki nedir bu iletişim denen olgu? Birinin dediğini ötekinin anlaması özet olarak. Peki, biz dilsiz miyiz ki dediğimizi anlatamayalım? Karşımızdaki aptal mı ki bizim dediğimizi anlamasın? Niye karışıyor bu iş? Şimdi bir köşe yazısında birçok yazarın, araştırmacının yıllarını verdiği, ciltler doldurduğu bir konuyu hap yapıp yutturacak değilim. Ama birçok konuda olduğu gibi bu konuda da sanatçılar, yazarlar bilim adamlarından çok önce, belki bilimsel olarak değil ama, sezgileriyle önemli şeyler demişler. Bence Türkçe dilinde yazılmış en güzel şiirlerden biri Orhan Veli'nin 'Anlatamıyorum' şiiri. Ne demiş Orhan Veli:

herşeyi anlatmak mümkün

Bir yer var biliyorum

İyice yaklaşmışım

Duyuyorum

anlatamıyorum

'Anlıyor musun?' Yerine 'bilmem anlatabiliyor muyum?' demek belki de iletişim sorunlarını farketmenin ilk adımı. Halk deyimleri de bilimsel adını koymadan bu sorunların varlığını farketmiş çok eskilerden. "Ben diyorum bayram haftası o diyor mangal tahtası" demişler. Şimdi, siz bayram haftası derken karşınızdaki neden bunu mangal tahtası olarak algılar? Bilginin kaynağı duyularımızla algıladığımız şeylerdir. Ama daha sonra da algılarımızı süzgeçten geçiren de bu bilgilerimiz ya da bilgilerimizin yokluğu veya kısıtlı oluşudur. Adam belki hayatında hiç bayram haftası yaşamamış. Siz ona bayramdan söz edince kendi bilgisi, deneyimi içinde belki ses olarak, belki anlam olarak ona yakın birşeyi yakıştıracak sizin söylediğinize. Eğer o kişiye bayram haftası ile ilgili birşey söyleyecekseniz belki de bayramın ne olduğundan başlamak gerekecek işe.

İletişimin temel yaklaşımlarından biri iletişim mekanizmasını incelemek. Basit olarak şöyle: Kafamızda bir fikir oluşuyor, bunu karşımızdakine aktarmak istiyoruz. Bunu da genellikle dil aracılığıyla yapacağız. Sorun bu noktada başladı bile. Bir kere düşündüğümüzü tam olarak yansıtacak sözcükler bulmamız gerek. Bu da geçmişimize, görgümüze, eğitimimize bağlı. Kelime haznesi 2-3000

sözcüğü geçmeyen bir kişiysek bunu nasıl becereceğiz? Diyelim ki becerdik. Ama bir de karşımızdaki var, iletişim karşımızdaki birileriyle olmak zorunda. Aynı dili konuşuyor olsak bile benim o fikri iletmek için seçeceğim sözcüklerin anlamları benim yaşam deneyimimle biçimlenmiş. Hele yaptığı çağrışımlar tümüyle benim kendi yaşamımdan kaynaklanıyor. İnsanların evlenecekleri zaman kendi kültürlerinden, hattâ kendi köylerinden kişiler bulmaya çalışmalarının önemli bir nedeni bu. Söylenen sözcüklerin gerek anlamının, gerekse çağrışımlarının aynı ya da çok benzer olması o iki kişi için. Fabrikada yanında çalışan Avustralyalı bir şeye kızıp "fuck!" diyince bunu kendisine yöneltilmiş bir hakaret sanıp adamın üstüne yürüyen arkadaşım geldi aklıma.

Diyelim ki bu engeli aştık ve düşündüklerimizi doğru olarak yansıtacak biçimde sözcüklere döktük ve karşımızdaki için de o sözcüklerin anlamları aynı. Sorun çözüldü mü? Ne gezer? İnsanların yüzbinyıllar öncesinden yerleşmiş bir takım içgüdüsel davranışları var. Bunlardan en önemlisi de 'fight or flight' diye özetlenen 'ya kavga et, ya kaç' içgüdüsü. Kendimizi tehdit altında hissettiğimiz an hemen bu içgüdü su yüzüne çıkıveriyor. Kendimizi karşımızdakinden güçlü görüyorsak kavgaya girişiyoruz, zayıf görürsek kaçıyoruz. Ve insanlar salt fiziksel durumlarda değil, sözlerle de kendilerini tehdit altında görebiliyorlar. Ve söylenen sözü kendimize yapılmış bir tehdit olarak değerlendiriyorsak içgüdüsel olarak hemen ya saldırganlaşıyoruz ya da kaçıyoruz. Dilde kaçmanın yolu ise 'kıvırtmak'. Söylenen bir söz, daha doğrusu o sözün ifade ettiği düşünce bizim alışageldiğimiz fikirlere, yaşamımızı yönlendirdiğimiz inançlara aykırı ise savunmaya girişip saldırganlaşıyoruz. Bu, en iyi senaryo, yâni söylenenle anlaşılanın çakıştığı durum. Bir de söylenenin yaptığı çağrışımlar var. Söylenenle hiç ilgisi olmayan, ama dinleyenin geçmiş deneyimleri nedeniyle anlamına yüklenen çağrışımlar. Belli sözcükleri belli çağrışımlar nedeniyle kafamızda bir yere yerleştirmişsek söyleneni anlamayı bırakın, dinlemiyoruz bile. O çağrışımlar o sözü söyleyeni kafamızda belli bir yere yerleştirmemize yol açıyor ve yeniden 'ya kavga et, ya kaç' içgüdüsünü harekete geçiriyor. Oyun yazarı Ionesco'nun dediği gibi "şaşılacak olan nasıl birbirimizi anlamadığımız ya da yanlış anladığımız değil, ender de olsa arada bir birbirimizi nasıl anlayabildiğimizdir."

Türkçemiz özleştirilirken ne yazık ki çok kez fukaralaştırılıyor. Söylenen sözlerin ipe sapa gelmezliğini ya da söylenişindeki terslikleri anlatmak için kullanabileceğimiz sözlerin birçoğu eski Türkçe, yâni Arapça ya da Farsça. "Saçma" ve "zırva"dan başka şu sözcüklere de ben çok gereksinme duyuyorum:

"tatava", "hezeyan", "mugalata", "safsata". Bir sorunu çözümlemek için önce iyice tanımlamak gerek bence. Bu sözcükler de çok değişik şeyleri tanımlıyor. Bunların öz Türkçelerini bilen varsa lütfen söylesin merak ediyorum.

ÖZÜR: Geçen yazımda adı geçen yazar Jared Diamond'un adını yanlış olarak Gerard Diamond olarak yazmışım, özür dilerim.

DUYGULU TİMSAHLAR

Önce bu toplantıyı onurlandıkları için tüm katılanlara teşekkür ederim. Bildiğiniz gibi Sydney Olimpiyatlarına 3 aydan kısa bir süre kaldı. Arada bir çıkan bir takım pürüzlere karşın Hükûmetimiz canla başla Sydney Olimpiyatlarının gelmiş geçmiş en başarılı olimpiyat olması için elinden geleni yapmaktadır. Yakın geçmişe kadar mezbaha olarak bilinen Homebush artık Sydney'in spor merkezi konumuna gelmiş ve Homebush'a yakın yerlerde oturanlar oturdukları evlerin giderek değerlendiğine tanık olmuşlardır.

Olimpiyatlar bir ülkenin dünya çapında tanınması, dünyanın dikkatlerini üzerine çekebilmesi için en önemli ve büyük bir fırsattır. Olimpiyatlar için yapmış olduğumuz yüz milyonlarca dolar masraf bir yandan "sponsor"ların katkılarıyla karşılanacak, örneğin herkesin daha çok Coca Cola içmesi, daha çok Nike (pardon, yoksa Adidas mıydı) lastik pabuç kullanması ile sonuçlanacak ve bir yandan bu şirketler daha çok kâr edecek, bir yandan da yeni dünya düzeninin önderi ABD'ye daha yaklaşmış, uyum sağlamış olacağız. Olimpiyatlar sayesinde ülkeye ilgi artacak, bu ilgi özellikle Amerikan ve Japon turistlerine hizmetçilik, garsonluk, uşaklık yaparak turizmden daha fazla para kazanmamıza yol açacaktır. Olimpiyatlar için inşa ettiğimiz tesisler de olimpiyatlardan sonra tüm halkın kullanımına açılacaktır.

Olimpiyatların başlangıç günü yaklaştıkça Sydney'e ve genellikle Avustralya'ya dünyanın gösterdiği ilgi giderek artmaktadır. Sydney'in güzel plajları, Sydney limanı, Sydney liman köprüsü ve Sydney opera binası tüm dünyanın televizyon görüntülerinde boy göstermektedir. Avustralya'nın vahşi bir doğası olduğu, zehirli örümcekleri, çok zehirli yılanları, insan yiyen köpekbalıkları ve timsahları olduğu yönündeki olumsuz propagandalar etkisiz kalmaktadır.

Geçenlerde sayın Göç İşleri Bakanımızın Orta Doğu'ya yaptığı ziyarette belirttiği bazı şeyler ve o ülkelerdeki reklâm kampanyası bazı kişilerin kafasını karıştırmış olabilir. Avustralya'nın çöl olduğu, bu çölde açlıktan, susuzluktan kolaylıkla ölünebileceği, açlıktan susuzluktan ölmeyenleri zehirli yılanların halledeceği, denize düşülürse timsahlara yem olunacağı doğrultusundaki kampanyadan söz ediyorum. Böylesi sözler, bazı insanların kafasını karıştırabilir diye düşünülebilir. Ama hangi insanların diye sormak gerek. Sayın bakan, bu kampanyasını Avustralya'ya kaçak göçmenlerin geldiği ülkelere yöneltti. Bunlar da genellikle yoksul ülkeler tabii. O ülkelerden gelecek olan turistlerden gelecek hayır Allah'tan gelsin. Zaten turist diye geliyorlar, sonra izlerini kaybediyorlar, üstelik

hepsi kara kuru, pos bıyıklı tipler, çoğu da Müslüman zaten. Biz bunların topunu...

Özür dilerim sayın dinleyiciler, konuyu biraz dağıttım. Ancak demek istediğim şudur ki olimpiyatlarla ve onun sağladığı reklâm sonucu turist olarak Avustralya'ya çekmek istediğimiz kişilere böyle bir mesaj verilmiyor ki. Sydney'in pırıl pırıl denizi, plajları, lokantaları gösteriliyor. Sorarım size Sydney'de kaçınız timsah gördünüz şimdiye kadar? Efendim? Timsah diyip geçmemeli. Timsah, binyıllar öncesinden hiç değişmeden günümüze kadar gelebilmiş, neslini sürdürmeyi başarmış çok saygın bir (sözüm meclisten dışarı) hayvandır. Bu başarısının nedenlerine inmek gerek. Dinazorlar yok olurken, her yıl yüzlerce tür hayvanın nesli tükenirken timsah nasıl olmuş ta bugüne kadar gelebilmiş? Timsahın çok akıllı bir hayvan olduğunu çok kişi bilmez. Timsah örneğin paralı bir Japon turistiyle gariban bir Afganlıyı birbirinden 100 metreden ayırabilecek duyarlılığa sahiptir. Timsah güçlü olana saldırmaz hiç bir zaman. Saldırsa bugüne dek nesli tükenmez miydi? Güçlü olandan uzak durur. E, bugünün dünyasında en büyük gücün para olduğunu bilmeyenimiz var mı artık? Timsah ta bilir bunu, paranız varsa size lüks lokantalarda filetosunu, butiklerde derisinden yapılmış çantaları gözünü kırpmadan sunar. Ama paranız yoksa, açlıktan ya da baskıdan ya da işkenceden kaçarak Avustralya'ya kapağı atmaya kalkarsanız timsah hemen sezer bunu ve sizi mideye indiriverir. Sonra da oturup ağlar. Gerçekten. Öylesine duyarlı bir hayvandır timsah. Önce çok sıkıntı çekiyorsunuz diye siz Avustralya'ya gelmeden önce ağlar, sonra da sizi mideye indirdikten sonra. İnanın, siz burda göçmen olarak büyük sıkıntılar içindeyseniz ağlar, anneniz babanız gurbet ellerde kaldı diye üzülüyorsanız o da sizinle ağlar, sonra anneniz babanız için 64,000 dolar garanti ödemek için çektiğiniz sıkıntılara ağlar, sonunda siz cezaevine ya da akıl hastanesine girince de üzüntüsünden kahrolur, hüngür hüngür ağlar. İşte sayın bakanımızın sözünü ettiği timsah böyle bir hayvan, pardon, yaratıktır. Paranız varsa hiç tasalanmayın, timsah size ilişmez, hele Amerikan veya Japon turisti iseniz dönerken hatıra olarak götürmek üzere çekeceğiniz fotoğraf veya video için poz bile verir. Onun için sizlere tekrar hatırlatmak istiyorum, Eğer sayın bakanımızın sözleri olur a, kazara Orta Doğu ülkelerinin dışına taşmışsa, yanlış anlamaları önlemek için önümüzdeki birkaç ay bizi çok önemli bir görev bekliyor. Avustralya'ya gelmesini istediğimiz paralı insanlara lütfen timsahlarımızın ne kadar duyarlı, ne kadar hassas yaratıklar olduğunu anlatın, insan gibi insanlara (yâni parası olanlara) katiyen ve katiyen ilişmeyeceğini, öteki esmer, kara kuru

bıyıklıları bile (ki Birleşmiş Milletler kurallarına göre bunlara da insan demek zorundayız) ham hum şaralop (oh, afiyet olsun) yuttuğu zaman hüngür hüngür ağladığını... (kusura bakmayın, ben de çok duygulandım, göz yaşlarımı tutamıyorum) Lütfen ve lütfen herkese anlatın... Saygılar sunarım efendim.

BYE BYE JOHNNY

Üç arkadaş lokantaya gitmişler. Yemeği yedikten sonra hesabı ortak ödemeye karar vermişler. Lokanta pahalı bir lokanta değil. Her biri onar dolar koymuş ortaya, garsona vermişler. Garson paraları almış, gitmiş, hesaba bakmış, 25 dolar. Şimdi ben bunlara 5 dolar geri verirsem paylaşmaları güç olacak, en iyisi ben bunun iki dolarını cebime atayım, üç dolarını geri vereyim demiş, öyle de yapmış. Üç arkadaş hesap ne kadardı diye sormamışlar, üç doları almışlar, her biri birer doları cebine atmış. Böylelikle her biri dokuzar dolar ödemiş olmuş. Şimdi gelin, şunu hesabını yapalım. Baştan toplam 30 dolar vermişler miydi? Evet. Sonunda her biri dokuzar dolar, yani toplam 27 dolar vermiş oldu, değil mi? Evet. 27 dolar onların verdikleri, iki dolar da garson cebine attı, etti 29 dolar. E, nereye gitti 30 doların bir doları?

Bu bilmeceyi çözerseniz küçük Coni ve yamağı Costello'nun GST hesabını da çözebileceksiniz demektir. Mübarek olsun, 1 Temmuz'da GST yâni Mal ve Hizmetler Vergisi yürürlüğe girdi. Türkiyede KDV, başka ülkelerde VAT (Katma Değer Vergisi) olarak bilinen vergi bu. Diyor ki küçük Coni, beyaza boyalı tahta çitinin arkasından, tüm Avustralyalıların ebleh olduğunu düşünerek: "Kimse GST yüzünden parasal olarak daha kötü durumda olmayacaktır. GST ile sizden dolaylı vergi alıyoruz ama gelir vergisinde büyük indirimler yapıyoruz, sonunda cebinize daha fazla para girecek. "Siz buna inanıyorsanız Noel Babanın Noel gecesi bacadan girip küçük çocuklara kuzey kutbundan ren geyiklerinin çektiği kızağıyla getirdiği hediyeleri dağıtacağına da inanmalısınız. Diyelim ki buna inandık. Yâni dolaysız olarak verdiğimiz gelir vergisi ile dolaylı olarak verdiğimiz GST'yi bir araya koyarsak, sonunda cebimize daha fazla para gireceğine inandık diyelim. Bizim cebimize daha fazla para girecekse, devletin hazinesine daha az para girecek demek, değil mi? Valla, bana da öyle geliyor. Yok canım, durun, nefesinizi tutun, şimdi küçük Coni, abra kadabra, silindir şapkanın içinden iki kulağından tuttuğu gibi bir tavşan çıkarıverecek. Diyor ki Coni: "GST'den sağlanan gelir, tümüyle eyâletlere verilecek ve eyâletler bu fazladan verilecek milyarlarca dolarla, okullar, hastaneler, yollar yapacak, polislerine daha pırılıtılı, yeni model otomatik tabancalar alabilecek." Fazladan verilecek para mı? Hop, hop, nerden geliyor bu para? GST'den. GST'yi kim ödeyecek? Hepimiz. Hepimiz daha fazla ödeyeceğiz ki, GST'nin gelmesiyle fazladan para toplansın ve bu para eyâletlere verilsin. Haydaaa! Şimdi Coni ile Costello eğer fasulyelerini saymayı bilmeyen kişiler olsa "sen ya dayak yememişsin, ya da sayı

saymayı bilmiyorsun" dememiz gerekecekti. Ama bu iki zat-ı muhteremin de aritmetiği çok kuvvetli. Öylesine kuvvetli ki, kafalarının aritmetik bölümü fazla gelişmiş olduğundan sosyal adalet, çalışanların hakları, toplu sözleşme, grev hakları gibi fasarya kavramlara yer bırakmamış beyinlerinde.

Nerde bu yoğurdun bolluğu? Hem hepimizin cebine daha fazla para girecek, ya da en azından cebimizden vergiler için daha fazla para çıkmayacak, hem de GST olduğu için eyâletlere milyarlarca dolar fazla para akacak? Bunun, olsa olsa tek yolu, Federal hükûmetin harcamalarının milyarlarca dolar kısılarak, bu paranın eyâletlere verilmesi. Gülmeyin canım, salt kuramsal olarak konuşuyoruz. Siz işin olacağına bakın.

Hâfıza-i beşer nisyan ile mâlûldür diye eskilerin bir sözü vardır. Yâni insan belleğinin sakatlığı unutkan olmasıdır. Küçük Coni de bunu pek iyi bellemiş besbelli. Daha şundan bir kaç yıl önce Coni'nin "Hayır, kesinlikle, katiyyen ve katibeten hayır. GST olmayacak, GST getirmeyeceğiz" sözleri halâ kulağımda. Bunu da unutur millet diyor herhal. Hâfıza-i beşer...

Kör tuttuğunu itermiş. Küçük Coni de tutmuş, garibanları ite kaka GST'yi dayıyor gırtlağımızdan aşağı. Avustralya'nın en zengin adamlarından Kerry Packer yasal yollarla bir kuruş vergi ödemezken şimdi 8 dolara aldığı ızgara tavuk için 80 sent GST ödeyecek. Küçük Coni'nin gücü de bundan fazlasına yetmez zaten.

Ama benim asıl gırtlağıma takılan şey benzin fiyatları. Sizin de hâfızanız nisyan ile mâlûl değilse bir hatırlayın, bir yıl önce benzinin litresi ne kadardı? 65 sent dolaylarında değil miydi? Şimdi? 85 sent. Avustralya petrol ithal eden değil, petrol ihraç eden bir ülke, ama petrol zengini Arap kendi petrolünün fiyatını artırınca Dubai'de artan petrol fiyatı ertesi gün Auburn'daki pompada boy gösteriveriyor. Peki Coni'nin, bu ülkeyi idare eden Coni'nin tepkisi ne? Bu yeni vergi sisteminde petrol şirketleri litre başına 1.4 sent tasarrufta bulunuyorlar, bunu tüketiciye, yâni size bana aktarsınlar diye gariban babalığı ayaklarına yatmıyor mu bir de? Bir yıl içinde litre başına fiyat 20 sent artıyor, Coni'den gık yok, ondan sonra 1.4 sent –yanlış okumadınız, bir buçuk sentten daha az- bir miktarın kavgasını yapıyor görünüp, bak ben Avustralya halkını koruyorum ayaklarına yatıyor.

Yemezler Coni, yemezler. Hâfıza-i beşer nisyan ile mâlûl olabilir ama hepimiz ne bunadık daha, ne de sandığınız kadar dangalağız. Dört gözle televizyonda görmek için bekleyeceğim bir görüntü var; önümüzdeki seçimlerden sonra Coni'nin ağlamaklı yüzü ve titreyen sesiyle "n'apalım, kadrimizi bilmediler" diye yakınan acınası suratı.

Bye bye Johnny.

KİM KİMİ GIDIKLIYOR?

Ölenin arkasından kötü şey söylenmez. Niye diye düşündünüz mü hiç? Yaşadığı sürece hakkında verip veriştirdiğimiz, haklı ya da haksız eleştirdiğimiz, çekiştirdiğimiz, arkasından olmadık şeyler söylediğimiz kişi öldüğü anda birden dokunulmazlık kazanıyor. Niye? Belki artık söylediklerimize, eleştirilerimize, suçlamalarımıza karşılık verebilecek durumda olmadığından. Güzel bir şey. Peki, böyle güzel bir davranışta bulunmak için neden o kişinin ölmesini bekliyoruz? Yaşarken de söyleyeceklerimizi o kişinin yüzüne söyleyebilmek, karşılık verebilmesine olanak tanımak daha güzel bir davranış değil mi? Niye yapmıyoruz bunu? Belki de karşı karşıya gelip söylesek karşımızdaki bizi sorgulayacak, nerden çıkardın bunları diyecek, biz de söylediklerimizin hesabını vermek zorunda kalacağız ve belki de veremeyeceğiz, utanacağız. Belki de karşımızdaki kırılıp gücenecek, ilişkimiz kopacak. Belki o kişi hiç bir eleştiriyi kabul edemeyecek, hemen kırılabilecek ya da kızacak bir kişi. Belki de arkasından söylediklerimiz o kadar kötü ki, bunları yüzüne söylediğimiz an ilişkimizin kopacağından korkuyoruz. O kişi hakkında o denli olumsuz düşüncelerimiz varsa ilişkimizin kopmasından niye endişeleniyoruz? Belki de ondan yine de bir dostluk, hattâ belki de çıkar umuyoruz. Yâni çıkarımızı korumak için arkadan konuşup dedikodu yapıyoruz. Ölmüş bir kişinin yüzüne artık birşey söyleyemeyeceğimize göre ve de artık istesek te ölmüş bir kişiden bir çıkarımız olamayacağına göre, arkasından konuşmanın da bir işlevi kalmıyor.

Bir de yaşayanların ölene haklarını helâl etmesi diye bir olgu var. Hakkımızı helâl etmedik desek ne olacak peki? Ruhlara, hayâletlere inananlar, ruhları huzura kavuşmamış ölülerin hortladığını, öldükten sonra bile rahat edemediklerini iddia ederler. Belki ölenin arkasından kötü sözler söylesek ruhlarını huzursuz edeceğiz, hakkımızı helâl ettik demesek o ruh huzura kavuşmadan kıvranıp duracak diye bir inanç var içimizde de ondan. Yaşarken yüzüne söyleme, öldükten sonra da arkasından konuşma... Peki nasıl birşeyler öğreneceğiz o kişinin bu yeryüzünde geçirdiği kısacık konukluk süresinden?

Kemal Sunal'ı düşünürken bunlar geldi aklıma. Kemal Sunal öldü. Türkiye'de çok popüler olan bir sinema oyuncusuydu. Çok seviliyordu anlaşılan. Herkes çok üzüldü, hattâ genç bir kadın kendini öldürmeye bile kalktı diye duydum. 5 yıl kadar önce de Aziz Nesin öldü. Aziz Nesin, halkını çok seven ve sevdiği için de halkına karşı sonuna kadar dürüst olmayı seçmiş ender bir aydındı, nesli tükenen dinazorlardan biriydi. İlk, mizâhî öyküleriyle, kendi deyimiyle

"gülmece"leriyle halkın sevgisini kazanmış, sonraları da açık sözlülüğü, tâviz vermezliğiyle halkın bir kesiminin keskin tepkilerini üzerinde toplamış bir insandı. 80'lerde Kemal Sunal yarattığı saf, hattâ ebleh tipleme yoluyla halkın o zamanların bir takım toplumsal bozukluklara gülmesini sağlamıştı. İkisi de halkı güldüren kişilerdi.

Eski Romalılardan kalma ve bugünkü yöneticilerin halâ akıllarından uzak tutmadıkları bir yöntem vardır. "Bread and circuses", yâni halka ekmek ve eğlence sağlayın yeter anlamına gelen bu yaklaşım yüzyıllar boyunca etkili olduğu kanıtlanmış bir yöntemdir. Timur'a mal edilen bir öykü vardır. Timur Anadolu'yu istilâ ettikten sonra vergileri artırmış, adamlarına sormuş halkın tepkisini. Aman, demişler halk çok sıkkın, herkesin yüzünden düşen bin parça. Daha artırın vergiyi demiş. Aman, demişler, etme. Ama Timur bu, dediği dedik. Artırmışlar. Yine sormuş. Durum çok kötü demişler, halk homur homur. Daha da artırın vergileri demiş Timur. Yalvar yakar, faydasız. Artırmışlar vergileri. Şimdi nasıl halk diye sormuş Timur. Oooh, herkes sokaklarda, vur patlasın çal oynasın, eğleniyor demişler. O zamanlar arabesk falan yok tabii, ya da Amerikan müziği. Tamam demiş Timur, verginin ne kadar olacağını saptadık böylece.

Diyeceğim, bir tür gülmece çaresizliği, çaresizlik içinde de olsa yaşayabilmek için insanların umutsuzluk içinde baş vurduğu bir mekanizmayı belirler, bir diğer tür gülmece de Aziz Nesin'in yapmaya çalıştığı gibi güldürme yoluyla insanlara bir takım şeylerin değiştirilebilirliğini gösterir. Timur dönemine uygularsak bir tür güldürü vergilere karşı koymak, ya da Timur'u alaşağı etmek için halka güç verebilir, bir diğer tür güldürü de Timur'un zulmünü güler yüzle karşılayıp gününü gün edebilmeyi sağlamaya yarar. Bir tür gülmece düzenin, sömürü düzeninin, üç kağıtçılığın, köşe dönmeciliğin, baskının, zulmün sübabıdır, bir diğeri ise bunlarla mücadelenin etkili bir silâhı. Son 15-20 yıldır Türkiye'de güldürü adı altında yapılan sinema ve "tiyatro" ne yazık ki belden aşağı sulu zırtlak, geri zekâlı "espri"lerle onca sıkıntı içinde yaşayan halkı rahatlatmayı amaçlayan, soygun düzeninin emniyet sübabı, dolayısıyla düzene hizmet eden bir girişim haline gelmiş, Aziz Nesin'inki gibi halkı düşündürüp "yahu bu böyle olmayabilir" diyip harekete geçmeye yönelten tür güldürü ne yazık ki okuyucu, seyirci bulamaz olmuş.

Ne yazık ki Kemal Sunal, bu uyutucu güldürünün bir temsilcisiydi, bugünlerde televizyonlarda, sahnelerde boy boy gördüğümüz, halkın beğenisini her geçen gün yozlaştıran, düşünmesini değil, düşünmemesini sağlayan ve bunu yaparken medya yoluyla büyük paralar kıran "sanatçılarımızın" yaptıkları gibi. Kemal

Sunal'ı şahsen tanıma olanağım olmadı. Tüm tanıyanların söylediklerine göre çok tatlı, çok efendi, çok sevecen bir insanmış. Aziz Nesin ise oldukça sert, ters, aksi bir insandı. Ama kişiliklerine bakıp insanların –hele hele öldüler diye- yaptıkları işleri göz ardı etmemeliyiz.

PARAYI VEREN YAŞASIN

Amerikalı bir TV programcısı var, adı Mıke Moore. Gençken yaşamakta olduğu kentte General Motors'un fabrikasını kapatıp 30,000 kişiyi işsiz bırakması sonucu belgesel film çekmeye yönelmiş. Ondan sonra televizyonda "The Naked Truth" adlı bir program yapmaya başlamış. Programı SBS sergiliyordu, halâ devam ediyor mu, bilmiyorum. Ediyorsa izleyin. Bu programı Amerikadaki büyük TV şirketleri, kendilerine reklâm veren şirketlerin baskısıyla artık göstermez olmuş, kablolu TV kanallarında gösteriliyormuş artık Amerika'da. Programlarından birinde pankreasından hasta olan ve ameliyat olmadığı takdirde her an ölebilecek bir adamla birlikte hastaneye gidiyor. Adamın özel sigortası ameliyat masraflarını karşılamadığı için ve adamın da kendisinin ameliyata yetecek parası olmadığı için hastane adamı ameliyat etmeyi reddediyor. Mike Moore adamla birlikte, kameraların eşliğinde doktorun karşısına dikiliyor ve "bu adamı hemen ameliyat etmezseniz her an ölebilir" diyor ve dışarda bekleyen cenaze arabasını gösteriyor. Bunların baskısıyla adamı ameliyata alıyorlar.

Amerika'da, bildiğiniz gibi, Avustralya'dakine benzer bir Medicare sistemi yok, paranız veya özel sigortanız yoksa dünyanın en gelişmiş sağlık sisteminden yararlanamıyorsunuz. Amerika'da 30 milyon kişi yoksul ve Mike Moore'un dediğine göre bunun 10 milyonu akşama yiyecek bulup bulamayacağından emin olmadan yaşıyor. Avustralya'lı bir gazeteci kendisiyle söyleşi yaparken Mike Moore: "Siz ne yapıyorsunuz allahaşkına, bizdeki en kötü şeyleri kopya ediyorsunuz" dedi. Başkan Clinton ve karısı Hilary bizdeki Medicare benzeri bir sistem kurabilmeye çalıştı, hattâ Hilary Avustralya sistemini örnek aldığını söyledi. Baskılar üstün geldi ve yapamadılar.

Avustralya'daki sistemin yakın geçmişteki tarihine bir bakalım. Whitlam hükûmeti 1972'de başa gelinceye kadar sadece özel sigorta sistemi vardı. Whitlam ve sonradan genel vali olan o zamanki sağlık bakanı Bill Hayden Medibank sistemini getirdi. Devletin temel sorumluluklarından birinin, dahası var olma nedenlerinden en önemlisinin yurttaşlarının sağlığını korumak olduğunun bilinciyle parası olsun olmasın herkesi kapsayan bir sistem getirildi. Ardından gelen 8 yıllık Fraser hükûmetleri, özel sağlık sigortalarının, özel hastanelerin ve bu hastanelerin sahipleri olan zengin şirketlerin ve doktorların baskısıyla saati geriye çevirmeye başladı. Medibank özelleştirildi. 1983'te İşçi Partisinin tekrar başa gelmesiyle Medicare kuruldu. Tüm dünyanın imrenerek baktığı, herkesi kapsayan bir sağlık sistemi ve böyle olduğu için de halkın büyük

çoğunluğunun desteklediği bir sistem. Halkın desteklediğini bildikleri için de açıktan Medicare'i ortadan kaldıramayan Howard hükûmeti Medicare'i alttan alta kemirmeye başladı. Geçenlerde yapılan bir meclis araştırması sırf geçen mâlî yıl içinde Federal Hükûmetin eyâletlere gerekenden 660 milyon dolar eksik para verdiğini ortaya çıkardı. Bu 660 milyon, bizim vergilerimizden toplanan ve eyâletlere sırf devlet hastanelerine harcamaları için verilmesi gereken bir para. Bunu yaptıktan sonra büyük bir utanmazlıkla dönüp "devlet hastaneleri hasta sayısıyla baş edemiyor, onun için özel sigortaları ve özel hastaneleri desteklemek gerekir" diyor ve yine sizin benim vergilerimizden oluşan 2 milyar doları (evet, yanlış okumadınız, 2 milyar dolar) özel sağlık sigortalarına ve özel hastanelere aktarıyorlar. Nasıl mı? Televizyonda bol bol reklâmlarını görmüşsünüzdür. Özel sağlık sigortası yaptırırsanız devlet size bunun yüzde 30'unu geri veriyor. Bu yüzde 30'ların toplamı 2 milyar doları bulmuş. Yâni toplam yaklaşık 7 milyar dolar özel sağlık sigortalarına ödenmiş, bunun yaklaşık 2 milyarını devlet özel sigorta yaptıranlara geri vermiş. 7 milyarın hepsi bizim cebimizden çıkıyor tabii. 5 milyarı dolaysız olarak, 2 milyarı da devletin simsarlığıyla vergilerimizden ödeniyor. Nedeni? Devlet hastaneleri talebi karşılayamıyor, çok sıra bekleniyor diye. Bunun nedeni? Devlet hastanelerine ayrılan para tırtıklanıyor yine aynı devlet tarafından, özel sigorta şirketlerine, zengin doktorlara ve onların özel hastanelerine aktarılmak için de ondan.

Biliyorsunuz Medicare levy (Medicare kesintisi) diye birşey var. Hepimiz gelir vergisinin üstüne bir de Medicare kesintisi ödüyoruz ve Medicare'in tüm masrafları burdan karşılanıyor. Bildiğim kadarıyla bu kesinti şu anda yüzde 1.5. Ve Medicare'in idari masrafları birçok büyük şirketi kıskandıracak kadar düşük. Yâni Medicare son derece iyi ve etkili işleyen bir kurum. Eğer kamu sağlık sisteminde bir sıkıntı varsa, devlet hastaneleri talebi karşılayamıyorsa bunun yanıtı çok basit değil mi? Pat diye hepimizin sırtına yüzde 10'luk bir GST bindiren bir hükûmet Medicare kesintisini yüzde 1.5'tan yüzde 2'ye yüzde 2.5'a çıkaramaz mı istese? Sizi bilmem ama herhalde ben bunu yüzde 10 GST'yi ödemektan daha çok severek, isteyerek öderdim. Bunu niye yapmadıklarının yanıtı da şu: "Eğer kamu sağlık sistemine daha fazla kaynak ayrılırsa talep te daha artacak". Eee? Artsın. Bu halkın kamu sağlık sistemine olan güvenini göstermiyor mu? Özel sağlık sigortası olan bir çok kişi bile sıkışınca devlet hastanelerine gitmiyor mu?

Küçük Coni'nin bu yaptıklarına şaşmamak gerek. Tutucu bir ideolojiye tutsak ve "özel sektör iyidir, devlet sektörü kötüdür" mantığının ötesinde düşünmekten

âciz bir küçük politikacıdan da ancak bu beklenir. Ancak sağlık bakanı Michael Wooldridge'i ben şimdiye kadar adam sanırdım, yanıldığıma üzülüyorum.

SEKSEN SEKSEN YÜZ SEKSEN

Sözler, sözcükler etkili silâhlardır. İnsanların diğer hayvanlardan koparak bugünkü "uygarlık" düzeyine ulaşması ancak insanlar dili oluşturduktan, geliştirdikten sonra olmuş, insan bir kuşağın deneyimleriyle kazandığı bilgiyi dil aracılığıyla bir sonraki kuşağa aktarabildiği için bilgi birikimini sağlamış, her kuşak her şeyi hayvanlar gibi yeni baştan öğrenmek zorunda kalmamıştır.

Söylediğimiz sözün bir etkisi olduğuna inanmasak halâ konuşur muyduk acaba? Her hafta saatlerimi vererek bu yazıları yazmam, sizlerin bunları okuduğuna, okuyup anladığına, anlayıp bir takım şeyler üzerinde belki biraz daha kafa yorduğuna inandığım içindir. Herkes aynı şeyleri düşünüyor, söylüyor olsa bütün bunlara ne gerek olurdu? Eskiler "âyine-i hakikat müsademe-i efkârdan doğar" yâni "gerçekler fikirlerin çatışmasıyla ortaya çıkar" demişler. O nedenle de bugün demokrasi dediğimiz düzenlerde insan haklarının en önemlilerinden biri düşünce ve ifade özgürlüğüdür. Bu, insan haklarının gereği olmanın ötesinde, toplumun sağlığı için, toplumların sorunlarının ve çözümlerinin tartışılması, en iyi çözümlerin ortaya çıkabilmesi için önemlidir. Fikirleri yasaklayanlar, ne kadar yurtseverlik nutukları atıyor da olsalar, ne kadar ülkenin çıkarları doğrultusunda hareket ettiklerini de sanıyor olsunlar, toplumun ve o toplumu oluşturan insanların düşmanıdırlar. Fikirlerin yasaklanması, azıcık ta yasaklanması "azıcık hamile" olmak gibidir.

Demokrasi, bildiğimiz gibi antik Yunan'dan kalma bir terim. Ancak, antik Yunan'da halk kendisi yararına kendisini yönetecek olanları seçerken, o uygarlığın ekonomik belkemiğini oluşturan köleler bu denklemin dışında tutuluyordu. Sonraları demokrasi kavramı yaygınlaşmaya başladığında çeşitli gruplar bunun dışında tutuldular. Köleliğin kaldırılması, kadınların oy hakkına sahip olması insanlık tarihinde oldukça yeni olgular. Bugün demokrasi dendiğinde belli bir yaşın üstündeki herkesin katılımı anlaşılıyor. 12 yaşında bir çocuğa neden oy hakkı verilmiyor? Yeterli olgunluğa henüz erişmediği savıyla. Peki, oy verme hakkına sahip herkes olgun mu, bilgili mi, ne için, kimin yararına ne yönde oy kullandığının bilincinde mi? Yâni, zekâ düzeyine ya da eğitimine göre mi karar verilsin kimlerin demokrasi sürecine katılabileceği? İşler karışıyor burda tabii. Ama Türkiye benzeri ülkelerde aydınlığıyla mangalda kül bırakmayan kişilerin pratikte savundukları da bundan çok farklı değil. Şu ya da bu düşünceyi özgür bırakırsak, o düşünce halk arasında destek bulabilir ve düzen değişebilir, çünkü halk cahildir, oyunun değerini bilmemektedir ve

demagogların peşinde sürüklenebilir düşüncesi var yasakların ardında. Menderes mecliste milletvekillerine "siz isterseniz şeriatı getirirsiniz" derken demokrasi ilkeleriyle hareket ediyor, Mustafa Kemal'in "hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir" şiarına uygun hareket ediyordu. Dikkat edin, "kayıtsız şartsız" diyor Mustafa Kemal. Elbette milletin temsilcileri, milleti temsilen millet iradesine göre kayıtsız şartsız hareket edebilirler bir demokraside. Bunun sonuçları iyi mi olur? O başka bir sorun. Hitler'in de seçimle başa geldiğini unutmayalım.

Fikir ve ifade özgürlüğü konularında demokrat ve sol aydınların ne mücadeleler verdiklerini, neler çektiklerini, ne işkencelerden geçtiklerini, kimlerin bu mücadelede ne acılar çektiklerini biliyoruz. 141-142 her aydının tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallanırken demokrasiden söz edilemezdi elbet. Beni tanıyanlar dinci olmadığımı, hattâ din konusunda genellikle çok olumsuz görüşlerim olduğunu bilirler. Ama Tayyip Erdoğan'ın ya da Necmettin Erbakan'ın susturulması, fikir suçundan mahkûm edilmesi konularında, sol aydınlara yapılanlara koyduğumuz tavrı koymalıyız eğer aydın dürüstlüğümüz varsa. Tayyip Erdoğan istediği şiiri okuyabilmelidir ki, okuduklarının değeri ya da değersizliği tartışılabilsin. Necmettin Erbakan Türk milliyetçiliğinin Kürtleri nasıl etkilediğini söyleyebilmeli ki, bu konular gündeme gelip serin kanlılıkla tartışılabilsin. Ama efendim, bu insanların ard hesapları var deniyor. Varsa siz de onları ortaya koyun, onları da tartışalım. Ülkenin aydınlığa çıkması bu kişilerin fikirlerini yasaklayarak değil, ancak tartışarak, eğer çürütülebiliyorsa çürüterek sağlanır.

İcâzetli demokrasi savunucuları İran örneğini verirler, ya da Cezayir örneğini. İran'da şeriatçı mollaların önce Şah'a karşı kendilerine destek veren komünistleri temizledikleri acı bir gerçektir. Cezayir'de eğer seçimi kazanmalarına izin verilseydi büyük bir olasılıkla aynı şeylerin olacağı da bir gerçektir. Ama İran'da sol destek vermeseydi mollalar yine başa gelmeyecekler miydi sorusunu sormak gerekir. Cezayir'de bunca mücadeleye karşın şeriatçıların halâ zayıflamadıklarını ve halkın çoğunluğunun desteği varsa bir gün bağırta bağırta başa gelmelerinin önlenemeyeceğini de söylemek gerekir. Eğer bu fikirlere siz de benim gibi karşıysanız Erdoğan'ı, Erbakan'ı, Erbakan'ın fikirlerini ifade etme hakkını savunmalısınız, Aziz Nesin'in, Yaşar Kemal'in haklarını savunduğunuz kadar içtenlikle. Fikirler yasaklandıkça mitleşir, akılcı düşünceyle tartışılır olmaktan çıkar, ipe sapa gelmez fikirli kişiler kahraman olur çıkar.

İnsansak, düşünebiliyorsak, insan beyninin ürettiği herşey tartışılabilmeli, tabu olmamalıdır. Tabular düşüncenin ayaklarına vurulan prangalardır. Siyasal

tabuların insan bedeli sanki yeterince yüksek değilmiş gibi, asıl yüksek bedelini toplum öder, yeni ufuklar kapanır, yeni yaklaşımlar köreltilir. Toplumsal, kişisel, cinsel tabuların milyonların yaşamını cehenneme çevirdiğini görmemek için kör olmak gerekir.

Artık 141, 142, 163, 312 hesapları bitmeli, seksen seksen yüz seksen, kırk daha yüz seksen kırk, yarısı doksan yirmi hesaplarının açmazlığı, ne ülkeye, ne de ülke insanlarına yaramazlığı artık teslim edilmelidir.

WASHINGTON'IN BOMBALANMASI

"Bugün ABD'nin Birleşmiş Milletlerin kararıyla uçuşa yasaklanan bölgede yaptığı uçuşlar sonucu Amerika'nın cezalandırılması için hür dünyanın oluşturduğu ittifaka dahil ülke uçakları başkent Washington'ı bombalamak zorunda kalmışlardır. ABD'nin Küba rejimini devirmek için yıllardır giriştiği ve uluslaraarsı yasa ve kurallara aykırı davranışlar, Nikaragua'da demokratik Sandinista rejimini devirme girişimleri, El Salvador'da kontralara verilen destek, Panama'nın işgâli, Grenada gibi dünyanın en küçük ve savunmasız bir ülkesinin istilâsı bu rejimin artık değişmesi gerektiğini tüm özgürlük seven dünya halklarına kanıtlamıştır. En son olarak ta ABD'nin güney komşusu Meksika'nın petrolleri devletleştirme kararı üzerine Meksika'ya saldıran ABD'ye karşı bizim önderliğimizde tüm barışsever ülkeler bir araya gelerek BM aracılığıyla yaptırımlar getirmiş, ABD'nin dış ticaretine ambargo koymuş ve Amerikan uçaklarının 33. paralelin güneyinde uçmaları yasaklanmıştı. Aldığımız istihbarat ABD'nin çok büyük miktarda nükleer kimyasal ve biyolojik silâhlar gibi kitle imha silâhları ürettiğini ve depoladığını yadsınamaz biçimde kanıtlamıştır. ABD'de bu rejim değişinceye kadar ve bu kitle imha silâhları yok edilinceye kadar yaptırımlar ve ambargo devam edecektir. Bizim Amerikan halkına her hangi bir düşmanlığımız yoktur. Yaptırımların ve ambargonun Amerikan halkını sıkıntıda bıraktığını biliyoruz. Amerikalı çocukların yiyecek sıkıntısı çektiklerini, ABD'de üretilmeyen ilâçların yokluğu nedeniyle hastanelerde yeterli tedâvi göremedikleri ve büyük sayıda ölümler olduğu haberleri bizleri gerçekten çok üzmektedir. Ancak bu insanlık dışı rejim, çocuklar için diye ilâç satın alıp bu ilâçları kimyasal silâh yapımı için kullanabilecek bir rejimdir. Bu nedenle Amerika'ya uygulanan ilâç ambargosu sürdürülecektir. Amerikan halkı bunun sorumlusunun ABD'nin bugünkü saldırgan rejimi olduğunun farkına varıp bu rejimi değiştirmedikçe de özgür dünya bu yaptırımları sürdürmeye kararlıdır. ABD hükûmeti kitle imha silâhlarının bulunması ve yok edilmesi göreviyle BM tarafından gönderilen heyeti oyalamakta, binbir türlü güçlük çıkarmaktadır. BM'in 965 sayılı kararının kesinlikle 33. paralelin güneyinde Amerikan uçaklarının uçmasını yasaklamış olmasına karşın Amerikan uçakları daha dün, bu yasakları çiğneyerek Teksas üzerinde uçuşlara girişmiş ve Teksas'ta yaşamakta olan Meksika kökenli ABD vatandaşlarına göz dağı vermeye çalışmıştır. Müttefik uçakları buna misilleme olarak Dallas hava alanını ve Washington'da stratejik hedefleri bombalamıştır. ABD başkanı Beyaz Saray yerine çeşitli başka yerlere kaçmakta ve sivil halkı

bombalamayacağımızı düşünerek sultasını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu nedenle de bizleri sivil hedefleri bombalamaya mecbur etmekte, bu arada da ne yazık ki sivil halktan yaşamlarını yitirenler olmaktadır. Amerikan halkı bu kâtil baskı rejimini değiştirmedikçe müttefiklerin bu harekâtının devam edeceğini bilmelidirler. Tekrar ediyoruz, bizim Amerikan halkıyla bir alışverişimiz yoktur, yaşamlarını bizim bombalarımız yüzünden değil, yaşamlarını kontrol eden saldırgan rejim yüzünden yitirmekte olduklarını bilmelidirler. ABD rejimine karşı Kanada'da oluşturduğumuz muhalefet grubu günden güne güç kazanmaktadır, ancak ABD rejimi FBI ve özellikle CIA yoluyla ülkede sürdürdüğü baskı rejimini daha da yoğunlaştırmış ve kendi halkına karşı insanlık dışı eylemlere girişmiştir. Harekâtın ilk üç gününde ABD'nin nükleer silâh depolarının çoğunun yok edilmesine karşın, biyolojik ve kimyasal silâh depolarının hâlâ tamamı bulunamamıştır. Amerikanın nüfusunun 30 milyonu büyük bir sefâlet içinde yaşarken nükleer, kimyasal ve biyolojik silâhlara milyarlarca dolar harcanması bizler gibi özgür ülkeler için affedilemeyecek bir davranıştır. Amerikan halkı uzun vâdede onların çıkarlarını korumak için hareket ettiğimizin bilincindedir. Ancak bu rejimi alaşağı etmedikçe müttefiklerin davranışlarının, yaptırımların ve ambargoların değişmeyeceğini de bilmelidirler. Kuzeyde İnüitlere, güneyde İspaniklere karşı giriştikleri insanlık dışı eylemler cezasız kalamaz ve kalmayacaktır."

Yukarda sizlere tamamen hayalî bir söylev aktardım. Söylevde "ABD" geçen yerlere "Irak" koyun.

ABD, kovboy başkan Reagan'ın başlattığı "Yıldız Savaşları" programı için yine milyarlarca dolar harcıyor. Karşılarında eskisi gibi ABD'yi tehdit ettiği iddia edilebilecek Sovyetler yok. Ama askerî sanayiin harcaması gereken ve ülke ekonomisinin lokomotifi işlevini yürüten milyarlar var. Şimdi düşman bulma çabasında. Düşman icat edilecek ki bu harcamalar yapılabilsin. Başkan Clinton üzerinde büyük baskı var ama Clinton'ın şansına, yapılan son deneme başarısız oldu. Clinton gidici. Yerine eski CIA başkanı Bush'un oğlu Bush seçilirse programın yürürlüğe konacağı neredeyse kesin. Düşmanlar kim peki? Açlıktan nefesi kokan Kuzey Kore, İran, Irak, Libya. Amerika, dünyanın en büyük askerî gücüne sahip ABD kendini bu ülkelere karşı korumak üzere milyarlar harcayacak. Ve de Amerikan halkı buna inanıyor, inandırılıyor. Amaç? Hem askerî sanayi kâr edecek, hem de özellikle Çin, ABD korkusundan ABD ile bir silâhlanma yarışına girecek ve Sovyetler ekonomisi çökertildiği gibi Çin ekonomisi de dize getirilecek. ABD tabii açıktan Çin'i hedef aldığını söylemiyor.

Büyük çapta ticareti var Çin'le, ama Çin'in giderek dünya sahnelerinde pazularını şişirmeye başlayacağını kestirmek çok güç değil ve bunun şimdiden önünü kesmek gerekiyor dünya jandarması ABD'ye göre. Çin'e Coca-Cola, McDonalds ve Holywood filmleri sokmak yetmedi, beline beline vurmak gerek. Yeni dünya düzeni ABD'nin ve çok-uluslu şirketlerin dizginsiz hegemonyası ise bu dünyada bir başka sürper güce yer yok. Yılanın başını şimdiden ezmek gerek.

İsterdim ki yukardaki hayâlî söylevi ortalama bir Amerikan vatandaşı okuyabilsin.

LEZBİYENLER VE GAYRI MÜSLİMLER

Son günlerde Avustralya'da gündemi meşgul eden bir olay var: "In-vitro fertilisation" adı verilen bir tıbbi işlemle ilgili. Türkiye'de de kimliklere kişinin dininin yazılıp yazılmaması tartışması. "In-vitro fertilisation" denen işlem çocuk sahibi olmak isteyen ama şu ya da bu nedenle ya kısır olan ya da çocuk yapamayan kadınların çocuk sahibi olabilmeleri için geliştirilen bir işlem. Döllenme labaratuvarda, tüpte olduğu için bu ad verilmiş. Cam içinde, daha doğrusu tüp içinde döllenme. Bir çok kadın bu işlem sayesinde çocuk sahibi olabiliyor. Ve işlemin masraflarını da Medicare karşılıyor. Geçenlerde Victoria eyâletinde evli olmadığı için bir kadına bu işlemin yapılması reddedilmiş, bunun üzerine de kadının doktoru dava açmıştı. Dava Federal düzeydeki Ayırımcılıkla Mücadele Yasasına göre Victoria hükûmetinin evli olmadığı için bu kadına karşı ayırım yaptığı iddiasıyla açılmıştı. Doktor davayı kazandı ve mahkeme Victoria hükûmetinin ayırımcılık yaptığına, Ayırımcılıkla Mücadele Yasasına göre bunu yapmaya hakkı olmadığına, ve kadının bu işlemden yararlanmaya hakkı olduğuna karar verdi. Buraya kadar tamam. Ama kendisini ahlâk zabıtası sanan Başbakan Küçük Coni hemen harekete geçti ve Federal Ayırımcılıkla Mücadele Yasasını değiştirmeye girişti. Nedeni? Coni'ye göre çocuğun yetişmesi için hem anne hem babaya gereksinmesi var. Kadın evli değilse ya da eşcinsel yâni lezbiyen ise çocuk babasız büyüyecek ve bu da Coni'ye ters gelen bir olay. Çocuğun kendisini isteyen ve seven bir anne ve babayla büyümesi gerçekten çocuğun gelişmesi, ruhsal sağlığı için önemli. Ancak istenmeden olan, sevgisiz ya da sürekli şiddetin hüküm sürdüğü ya da babası tarafından ırzına geçildiği bir aile içinde yetişmesi de çocuğun yaşamını ömür boyu zehirleyen bir durum. Dünyanın en güç işlerinden biri olan çocuk yetiştirme konusunda ne yazık ki araba sürmek için gösterilen özen kadar bile özen gösterilmiyor. Araba sürmek için birçok sınavdan geçiyoruz ama çocuk sahibi olmak cinsel ilişkide bulunabilen her babayiğidin harcı sayılıyor. Evli olmayan ya da lezbiyen bir kadının çocuk sahibi olmak istemesi, ancak bunu bir erkekle cinsel ilişkide bulunmadan yapmak istemesi Coni'ye çok ters gelen bir olay. Oysa böyle bir kadın bu şekilde çocuk sahibi olmak istiyorsa baştan çocuğun ne kadar istendiğini kanıtlamış oluyor. Şimdi sorulması gereken soru şu: Bir çocuğun babasız büyümesi mi, yoksa sürekli kavga, dayak kötek, tecavüz içinde geçen bir aile içinde babalı büyümesi mi daha iyi? Coni buna yanıt vermiyor tabii. Kendi örümceklenmiş kafası kendi kalıplarının dışında bir aile düzenini kabul edebilmekten âciz. Sonra

da sağlık bakanı Michael Wooldridge çıkıyor, biraz daha kurnazlıkla aynı konuda bu "In-vitro fertilisation" işleminin yalnızca kısır kadınlara uygulanması gerektiğini, kadın kısır değilse Medicare'in masrafları karşılamayacağını söylüyor. Yâni Coni'nin yobaz kafasıyla yapmak istediğine bilimsel bir kılıf geçiriyor sağlık bakanımız doktor. Öylesine ters bir tutum ki bu genellikle tutucu olan Avustralya Tabipler Odası bile karşı çıkıyor bakana. Neyse ki Coni'nin senatoda çoğunluğu yok ta İşçi Partisi ve Demokratların karşı çıkmasıyla Coni durdurulabilecek.

Türkiye'deki "kimliklerde din belirtilsin mi, belirtilmesin mi" tartışmasının bununla ne ilgisi var diyeceksiniz. Eşek aynı eşek, yalnızca semerler farklı. Devlet laik bir devlet ise, dini ve etnik kökeni ne olursa olsun tüm vatandaşların devleti ise vatandaşların dininden devlete ne? Benim nüfus cüzdanımda "İslâm" yazdığını okuma yazma öğrendiğim zaman okudum. Bana ne doğarken, ne de daha sonra kimse "sen Müslüman mısın?" diye sormadı, annem babam Müslüman olduğu için benim de Müslüman olduğum varsayıldı.

Hitler'in toplama kamplarında yalnızca Yahudiler yok edilmedi; Çingeneler, komünistler, akıl hastaları ve eşcinseller de gazlandı, fırınlara atıldı. Ve toplama kampları ve fırınlar işlemeye başlamadan önce Arî ve hristiyan olmayan kişiler kendilerinin ne olduğunu herkese gösterecek renkli yıldızlar takmaya zorlandı. Ve ondan sonra da zamanı geldiğinde insanlar bu yıldızlara göre toplanıp fırınlandı. Türkiye'de her köşe başında her türlü mazeretle kimlik kontrolü yapıldığına göre, bunun göğsüne sarı ya da pembe yıldız takmaktan ne farkı var? Eskiler "para ile îmanın kimde olduğu belli olmaz" demişler. Bırakalım belli olmasın. Küçük Coni lezbiyenlere böyle bir yıldız taktırmayı da plânlıyor mu acaba, göğsünde lezbiyen yıldızı taşıyanlar bazı tıbbi hizmetlerden yararlanamasınlar diye?

Türkiye'de zaten doğum yerine bakarak yapılan ayırımlar, Kürt kökenli vatandaşlara karşı ayırım için etkili bir biçimde kullanılmaktaydı. Buna şimdi de dînî ayırım eklenecek ya da ayırımdan korkan herkes kendisini Müslüman ve de Sünni olarak gösterecek. Sonra da şeriatçı takımı "Bakın Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yüzde 99.9'u Müslüman ve Sünnidir" diyecek.

Devletin Avustralya'daki gibi vatandaşların yatak odalarına girmeye çalışması ne kadar abes ve yanlışsa Türkiye'deki gibi inançlarıyla ya da inançsızlıklarıyla uğraşması da o denli yanlıştır ve faşist, baskıcı, polis devletinin acı habercileridir. Kendimiz, eşcinsellikle uzaktan yakından ilgimiz olmasa da Avustralya'da küçük Coni'nin küçük yobaz kafasıyla yapmak istediklerine ve beş vakit namazında

Sünni Müslüman isek bile Türkiye Cumhuriyetinin vatandaşlarına karşı dinî ayırımı kurumsallaştırmasına tüm gücümüzle karşı koymalıyız. Yoksa sıra bir gün de bize gelir.

OSMANLI ÇUVALDIZI

Geçenlerde SBS radyosunda konuşan iki kişinin söyledikleri epeyce bir tartışmaya yol açtı. Konuya girmeden önce daha önce de kaç kez söylediğim bir ilkeyi yinelemek istiyorum. Bu kişiler şeriatçı da olsalar, Atatürk düşmanı olarak ta görülseler, SBS'in bu kişilerle görüşmesi, bu kişilere görüşlerini açıklama olanağı vermesi kınanacak değil, övülecek bir olaydır, bu görüşler bizim görüşlerimize taban tabana zıt olsalar bile.

Ama üzerinde durmak istediğim konu bu değil. Benim babam rüştiyeyi okuduktan sonra idâdiyi bitirmiş, Latin alfabesini 30 yaşından sonra öğrenmişti. Gençliğinin büyük bir bölümünü Osmanlı ülkesinde geçirmişti. Ve ondan sonra 29 Ekim 1923'te Cumhuriyete geçildiğinde 30 Ekim günü o güne kadarki Osmanlı kültürünü eski bir gömlek gibi çıkarıp atmadı, atamazdı, sonuna kadar Cumhuriyetçi, Atatürkçü olmasına karşın. Kültür birikimi halkların tarihinde kuşaktan kuşağa aktarılan, değişen, süzülen ama hiç bir zaman anında değiştirilemeyen bir olgudur. Biz istesek te istemesek te geçmişimiz Osmanlıdır. Bugün Anadoluda yaşayanlar yalnızca Osmanlının değil, Selçuğun da, Bizans'ın da, Roma'nın da, antik Yunanın da, Frigya'nın da, Hititlerin de mirasçısıdır. Ve de bu mirasın övünülecek yanları olduğu denli, utanılacak yanları da elbet vardır. Ama bir yandan Sinan'a, Itrî'ye, Barbaros'a, Osmanlının uygarlığına sahip çıkıp öte yandan kılıçtan geçirmeleri, deri yüzmeleri, kazığa oturtmaları, kısaca Osmanlı'nın vahşetini yadsıyamayız. Birçok Avrupalı için Türk sözcüğü ile Osmanlı halâ eş anlamlıysa, ana halâ çocuğunu Türk geliyor diye korkutuyorsa, Türk sözcüğü kaba, vahşi, şehvet düşkünü anlamına geliyorsa bunu Avrupalı'ya küfrederek çözümleyemeyiz.

Almanya'da Nazi rejimi yıkılalı daha 55 yıl oldu. Bütün rezillik ve insanlık dışı davranışlarıyla Nazi rejimi, isteseler de istemeseler de bugünkü Almanların mirasıdır. Aradaki fark şu ki, Almanlar bunu inkâr yerine, tarihlerinin utanç verici sayfaları olarak kabulleniyor ve özür diliyorlar. Bizse bir yandan Fatih'in Istanbul'u fethiyle övünüyor, öte yandan Fatih'in ve askerlerinin yağmalarını, ırza geçmelerini, kılıçtan geçirmelerini "Biz Osmanlı değiliz" diye inkâr ediyoruz. Öteki uçta da örneğin SBS'te konuşan zât-ı muhteremler elbette şeriatçı olarak Osmanlının şeriata uygun olarak yediği her haltı övünç kaynağı yapıyorlar. Artık ne "biz Osmanlı değiliz" safsatası ne de "Osmanlı müslümandı, şeriat düzeniyle yönetilirdi, o halde her yaptığı doğrudur" zırvalığı ve yobazlığı bizi bir yere

vardırır. Böylesi bir kör döğüşü zaten bizim halâ Osmanlı kafasıyla davrandığımızın bir kanıtı değildir de nedir?

Avustralya'da son zamanlarda gündemden düşmeyen "çalınmış kuşaklar" tartışmasında eminim çoğumuz Avustralya yerlilerini destekliyoruz. Ne güzel. Peki Osmanlının yüzyıllar boyu "devşirme" adı altında çaldığı çocuklar? Tamam, Howard aborijinelerden özür dilesin. Peki biz, Osmanlının yüzyıllarca çocuklarını çaldığı, o da yetmiyormuş gibi kendi halkının üstüne saldığı Yunanlıdan, Sırptan, Hırvattan, Boşnaktan, Macardan, Bulgardan, Romenden, Ermeniden, daha bilmem kaç halktan özür dilemeyelim mi? Bakıyorum buna yanaşan yok. Osmanlıya sahip çıkan şeriatçılardan da yok, Osmanlı değiliz diyenlerden de. Howard nasıl içten içe yapılanları haksız görmediği için, kendi elinde olsa aynı şeyleri o da yapacağı için özür dilemeyorsa bizim şeriatçı Osmanlıcılar da aynen öyle. Ama Osmanlı değiliz diyenlerin akıllarınca Osmanlı kurnazlığı gösterip bunu yapmaktan kaçınmaları daha da affedilmez. Kendi kardeşlerini öldüren de, Şeyh Bedreddin'i asan da, Hallac-ı Mansur'un derisini yüzen de Osmanlıdır, bizim mirasçısı olduğumuz Osmanlıdır.

Hadi Osmanlıyı bırakalım, yakın tarihimizin utanç verici olaylarına kaçımız sahip çıkıp gerçekten yanlış yapmışız diyerek içten özür dilerim demek yürekliliğini gösteriyoruz? Sırpların Boşnaklara, Kosovalılara uyguladığı "etnik temizlik" utanmazlığını, vahşetini biz kimseye göstermemiş miyiz? Tabii, elbette Sırpları eleştirelim ama öbür elimizde çuvaldızı da hazır edelim. 6-7 Eylül olayları diye bilinen bir rezilliği nasıl göz ardı edebiliriz? Çapulcuların milliyetçi sloganlarla Anadolu'da en az Türkler kadar yaşama hakkı olan Anadolulu Rumlara saldırıp yağma ve talanla yakıp yıkmaları, ve sonra da can güvenliğinin kalmadığını hisseden Rumların kitle halinde kuşaklar boyunca yaşadıkları yurtlarını, Anadolu'yu terkedip kaçmaya zorlanmaları etnik temizlik değildir de nedir? Ne zaman, hangimiz Anadolu'lu Rumlardan özür diledik? Bırakın özür dilemeyi, 6-7 Eylül olaylarını ve doğuda Ermenilere olanları konu eden değerli tiyatrocu Altan Erkekli'ye gerek burada gerekse Türkiye'de sert tepkiler gösterilmedi mi? Kaldı ki Altan Erkekli özür bile dilemiyor, yalnızca vahşetin sıradan insanlar üzerinde, Türk, Rum, Ermeni insanlar üzerindeki etkilerini gösteriyordu.

Daha da yakın tarihimize gelelim. Kosova'daki vahşete haklı olarak karşı çıkıp Kosovalı müslümaların haklarını savunanlar, doğuda Kürt köyleri yakılıp yıkılırken neden sus pus oluyorlar?

"Tarih tekerrürden ibarettir" sözüne karşı "tarihten ders almayanlar aynı hataları tekrarlamaya mahkûmdur" denmiştir. Tarihten ders almanın bir yolu da tarih

boyu mirasçısı olduğumuz kültürlerin objektif ve akılcı eleştirisinden, hatalarını, insanlık dışı davranışları yadsımamaktan ve gerektiğinde de özür dilemek yürekliliğini gösterebilmekten geçer. Özür kendi başına yalnızca havadan bir lâf gibi görünse de içten dilenen özür, bir daha aynı hatanın yapılmayacağı umudunu da içinde taşır. Kendimizden bunu umut etmeye de mi hakkımız yok? Yoksa halâ aynı vahşeti tekrar göstermeyeceğimize mi güvenimiz yok?

MİNARENİN KÜRESEL KILIFI

Bugün sizlere son günlerdeki gazetelerden ve diğer haber kaynaklarından bazı alıntılar vererek yazıma başlamak istiyorum.

Sadrazam Howard (küçük Coni'ya hakaret değil amacım; geçenlerde SBS'te Türkçe yayının hemen ardından gelen bir dilde –sanırım Afgan dilinde- bir yayında kulağıma çalındı Coni'ye Sadrazam Howard dendiği) fırlayıp giden petrol fiyatları hakkında sorulan bir soruyu yanıtlıyor: "Petrol fiyatlarının böylesi yükselmesine biz de üzülüyoruz ama fiyatları kontrol edemeyiz. Ben de edemem, Başkan Clinton da edemez." E o zaman in de kardeşim, edebilecek birini bulalım, senin koltuğuna oturtalım. Coni'yi dinledikçe giderek geri kafalıdan çok geri zekâlı olduğuna inanmaya başladım. Yahu Coni, Clinton elbette kontrol edemez, etmez, en baba petrol şirketlerinin kârları Amerika'ya akıyor, niye etsin? Etmeye kalksa zaten deviriveririler adamı, ya da kim vurduya getirirler.

Aklım 60lara gidiyor. Ankara'lı öğrenciler olarak TPAO (Türk Petrolleri) pompalarında gönüllü olarak benzin sattığımız günler. O zaman TPAO genel müdürü olan yurtsever bir bürokratın açık oturumlarda Türkiye'de dönen petrol dümenlerini anlatmasının ardından hepimiz kolları sıvamışız. Anlattığı da şu: "Türkiye'de çıkan petrol, genellikle ağır petrol, yâni işlenmesi, rafine edilmesi (örneğin Suudi petrolünden) daha pahalıya mal olan petrol. Belli başlı petrol şirketleri (Caltex, Mobil, Shell, BP) geniş alanlar için arama ruhsatı alıyorlar. Petrolü bulduklarında da bu petrol genellikle ağır petrol olduğundan sadece yerini saptıyor ama petrolü çıkarmıyorlar. Suudi petrolünü çıkarıp işlemek ve Türkiye'ye satmak daha kârlı çünkü. TPAO ise millî bir şirket olduğundan paranın ülkede kalması için ağır petrolü de işliyor ama adamlar köşe başlarını tutmuşlar, TPAO'ya ancak kıyı köşe kalmış petrol arayacak. O yurtsever, namuslu bürokrat kısa bir süre sonra işten atıldı.

Avustralya'nın petrol üretimi bildiğim kadarıyla ülkenin gereksinmesini karşılayacak düzeyde ama Avustralya ham petrol fiyatı Singapur'daki fiyata bağlanmış. Niye mi Singapur? "Multinational" dediğimiz çok uluslu petrol şirketleri öyle buyurmuş ta ondan. O yüzden Avustralya'da çıkan petrolün mâliyeti ne olursa olsun, Singapurun Arap şeyhlerinin petrolü için bu şirketlere ödediği fiyat uygulanıyor. Ve ülkenin sadrazamı çaresizliğini, zavallılığını geri zekâlı bir sırıtmayla tüm Avustralya kamuoyuna ayan beyan ilân ediyor.

Bir haber: Fransa'da kamyon ve taksi sürücülerinin protestoları sonucu Sosyalist Fransız Hükûmetinin Maliye Bakanı Laurent Fabius benzin fiyatlarında indirim yapılacağını açıklıyor; Fransız balıkçılarının protestoları sonucu Fransız Tarım Bakanı balıkçıların fırlayan yakıt masraflarını telâfi edecek önlemler açıklıyor. Sadrazam Howard ne yapıyor? Bilmem, siz biliyorsanız söyleyin.

Küçük çocuğu olanlar söylesin; hamburger (köfte ekmeğin Amerikancası) istemeyen "Macca's'a (MacDonalds) gidelim anneeeee" diye diretmeyenini gördünüz mü? Macca's köfte ekmek aldığınızda yanında çoğu kez uyduruk plastik oyuncaklar da veriyor. Bir başka haber: Çin'de 12, 13, 14 yaşında çocuklar saati 20 sente, günde 14-16 saat çalışıp bu plastik oyuncakları yapıyorlar. Bir günde kazandıkları para bir köfte ekmek almaya yetmiyor. Haftanın yedi günü çalışan çocuklar, içinde 16 kişinin şiltesiz ranzalarda yattığı küçük odalar için aldıkları paradan haftada 4 dolar kira olarak, yedikleri her yemek için de 40 sent ödüyorlar. MacDonalds'dan aldığınız köfte ekmeği çocuğunuz ısırırken plastik oyuncakları yapan o yaştaki Çinli çocuğu getirin aklınıza.

Bir başka haber: Çin'deki tek çocuk politikası sonucu ve genellikle erkek evlât istendiğinden Çin istenmeyen kız çocukları satışa çıkarıyor. Avustralya'da evlât edinmek isteyen bir çok çift binlerce dolar ödeyerek bu çocukları gayetle yasal olarak (satın) alıyorlar.

70'lerde Avustralya'da olanlar bilirler. Pabuç, hele hele kadın pabucu almak isterseniz seçiminiz oldukça sınırlıydı. Ya Avustralya malı, sağlam ama oldukça kaba, modayla ilgisi olmayan pabuç alacaktınız, ya da 5 misli fiyat ödeyerek İtalyan pabucu. Şimdilerde her köşe başında 10 dolara, 15 dolara alabileceğiniz Çin pabuçları var. Bedeli? Avustralya'da bir ayakkabı sanayii, bu sanayide çalışan binlerce kişi vardı, şimdi yok. Aynı şey giyim sanayii için de söz konusu.

Lâfı küreselleşmeye getirecektim, 11 Eylül'de Melbourne'daki protestolara. Küreselleşme soyut adıyla bizlere kakalanan kazığın somut örnekleri bunlar. Ülkenin doğal kaynaklarının çok uluslu şirketlerce yağmalanması, boğaz tokluğuna çalışan çocuklar, satılan çocuklar, işsiz kalan zenaatkârlar, işçiler.

IMF'nin yaptıkları anlatmakla bitmez, onu bir yana bırakalım. WTO adıyla bilinen Dünya Ticaret Örgütü küreselleşme adına gümrük sınırlarının, kotaların kaldırılması, devletlerin hiç bir sanayiye sübvansiyon (para desteği) yapmaması için tüm gariban ülkelere baskı yapıyor. ABD serbest ticaretten söz ederken Avustralya'nın tarım ürünleri yine o ABD'nin kendi çiftçilerine yaptığı para yardımı ve konulan kotalar yüzünden satılamıyor. Yâni ABD için bir kural, diğer

ülkeler için bir başka kural. Öylesine bir sahtekârlık, öylesine bir iki yüzlülük ki eski Başbakan Yardımcısı namuslu ve yurtsever muhafazakâr politikacı Tim Fischer'ı nerdeyse isyan ettirip Amerikan düşmanı ve de solcu yapacaktı.

Küreselleşme çalınan ve de çalınmaya devam edilen minarenin kılıfıdır. Sevgili Kaan Güner'in geçen hafta dediği gibi "BİZİM DÜNYAMIZ SATILIK DEĞİL" demenin ve sesimizi duyurmanın zamanıdır, Sadrazam Howard üstümüze orduyu salsa bile. Katılabilen herkes 11-13 Eylül arası Melbourne'daki protestolara katılmalıdır.

GAFFAR İLE JUAN

Gaffar Rahimof'u tanır mısınız? Ben de tanımam. Herhalde Sadrazam Howard da, Sadrazam'ın sol kulağı mahalle bekçisi Göç Bakanı Ruddock ta tanımaz. Dünyada tanımadığımız milyonlarca, milyarlarca kişi var, ne olmuş yâni demeyin. Şimdi size birisi dese ki, yahu şu Gaffar var ya, ne namussuz, ne üç kağıtçı adamdır, gözünüzden sürmeyi çeker de haberiniz olmaz, aman siz siz olun Gaffar'ı evinize falan almaya kalkmayın. Ne yapacağı belli olmaz, üstelik adamın mafyayla da bağlantısı var. Benim bunları söylediğimi öğrenirse adamlarını salar üstüme, artık bacağımı mı kırdırır, beton pabuç mu giydirir, herşey beklenir. Onun için bu söylediklerim de aramızda kalsın. Bir dostunuz size bunları söylemişse siz de Gaffar'a karşı tedbirli davranırsınız elbet.

Gaffar Rahimof Özbekistan'ın Olimpiyat kafilesi ile Avustralya'ya gelirken Göç Bakanlığı yetkilileri adamı çeviriyorlar, Avustralya'ya giremeyeceğini söylüyorlar. Söylendiğine göre Taşkent'li olan bu zat, pamuk tüccarı imiş ve de Rus mafyasıyla bağlantıları varmış. Ruddock efendi bekçi düdüğünü öttürüyor televizyonlarda ve diyor ki "bu adamın kişiliği konusunda ciddi endişelerimiz var ve Avustralya toplumunu korumak için bu adamın Avustralya'ya girmesini yasaklıyoruz". Aman Philip'çiğim, senin kişiliğin hakkında benim de o denli ciddi endişelerim var ki...

Ben Gaffar'ı tanımam, belki de aynen bekçi başımızın söylediği gibi bir adamdır. Ancak şu bir gerçek ki Gaffar bugüne kadar böylesi bir suçtan yargılanıp hüküm giymemiş. Diyelim ki kendisi için tüm söylenenler doğru. Adam Avustralya'ya göç etmek niyetiyle gelmiyor ki. İki hafta, bilemediniz 3-4 hafta kalıp geri dönecek. 3-4 hafta içinde Avustralya'yı birbirine mi katacak bu adam, yoksa ayak üstü Rus-Özbek mafyasının Sydney şubesini mi kuracak? Avustralya güvenlik güçleri bu adam bu kadar tehlikeli ise kendisini 3-4 hafta izlemekten âciz mi?

Böylesi bir olay Olimpiyat tarihinde ilk kez oluyormuş. Olimpiyat yetkilileri hop oturup hop kalkıyor. Sadrazam ile bekçisinin mantığını azıcık tartıya vuralım. Gaffar bu kadar kötü de Olimpiyatlar için Sydney'e akın eden binlerce sporcu, yetkili, gazeteci, turistin hepsi çok mu iyi insanlar? Hepsini kişilik testinden mi geçirdik? Adaletin temelinde yatan "kişi, suçluluğu kanıtlanıncaya kadar masum kabul edilir" ilkesi ne oldu? "İlke mi, o da ne?" dediğini duyar gibiyim sadrazam küçük Coni ile mahalle bekçisinin. Kim kaybetmiş te ilkeyi, onlar bulsun? Diyelim ki Gaffar hakkında söylenenlerin aslı astarı yok, birileri uydurmuş,

adama iftira edilmiş. Bu söylentilere, dedikodulara, iftiralara dayanarak "sen 3-4 haftalığına da olsa Avustralya'ya giremezsin" diyoruz adama. Olacak iş değil.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi Başkanı Juan Antonio Samaranch adlı İspanyol asıllı bir zât-ı muhterem. Samaranch Howard'a hemen bir mektup döşeniyor, olur mu böyle şey, hani anlaşmamız vardı, hani Olimpiyatlar için Avustralya'ya gelen her kişiye kucak açılacaktı diye sorguluyor Howard'ı. Howard da yanıtında Avustralya toplumunun güvenliğinin her şeyin üstünde olduğunu ve kararın değişmeyeceğini söylüyor Samaranch'a. İlke sahibi olmakla, şımarık çocuk inatçılığını bir birine karıştırıyor sadrazamımız efendimiz. Peki bu Juan Antonio Samaranch kim? Biliyoruz IOC (Uluslararası Olimpiyat Komitesi) Başkanı, Sydney'in 2000 Olimpiyatlarına ev sahipliği yapma hakkını kazandığını Si-de-ney diye açıklayan adam. Ama lâf aramızda, benim bu adamın kişiliği hakkında çok ciddi endişelerim var. Şimdi burada açık açık Göç Bakanımız Ruddock'a ihbarda bulunuyorum. Bu adam İspanya'nın acımasız faşist döneminde aktif bir faşist olarak diktatör Franco ile birlikte çalışmış bir adamdır. Faşist Francisco Franco 1939'da İspanya'da seçimle başa gelmiş Cumhuriyetçileri asıp keserek iktidara oturmuş, *el caudillo*, (yâni *führer*'in, yâni *başbuğ*'un İspanyolcası), tam 36 yıl, 1975'te ölünceye kadar İspanyol halkını inim inim inletmiş acımasız, kanlı bir diktatördür. Yirminci yüzyılın en iyi şairlerinden biri olan Federico Garcia Lorca 38 yaşında Franco'nun silâhlı haydutları tarafından öldürülmüştür. Yok, yok, bütün bunlar söylenti falan değil, belgelenmiş ve gerçek. Bence Samaranch'ın Avustralya'ya sokulması müthiş sakıncalıdır. Samaranch, aktif bir faşist olarak Lorca'nın öldürülmesinde suç ortağıdır. Ama adam ne yapmış etmiş, IOC'nin başkanı olmuş, herkesin tanıdığı, güçlü bir adam, Gaffar Rahimof gibi sarı çizmeli Mehmet Ağa değil. Adam Howard'a mektup yazıyor ve Howard da hemen mektubu yanıtlamak zorunda hissediyor kendisini. Siz bir mektup yazın bakalım sadrazama, ne kadar zamanda yanıt alırsınız.

Adam ruh doktoruna gitmiş, ezile büzüle: "sanırım bende aşağılık kompleksi var" demiş. Ruh doktoru adamı divana yatırmış, bir kaç saat konuşmuşlar, sonunda adam sormuş: "ne diyorsunuz doktor, bende gerçekten kompleks var mıymış?". Doktor da : "git kardeşim, ne kompleksi, sen zaten aşağılık herifin biriymişsin" demiş. Avustralya'nın en büyük patronlarının yanında ellerini nereye koyacağını bilemeyip el pençe divan duran sadrazamımızda ben hep aşağılık kompleksi olduğu sanısındaydım, yanılmışım.

Bu arada Olimpiyatlar için Türkiye'den gelen tüm sporcularımıza hoş geldin der, başarılar dilerim. Onların başarılarıyla kılını kıpırdatmadan övünecek nice kişiyi mutlu edecektir başarıları.

SPOR BİLİM VE SANAT

İnsanı diğer hayvanlardan ayıran özellikler giderek azalıyor. Araştırmalar ilerledikçe diğer hayvanların da düşündükleri, kendi aralarında iletişim kurabildikleri, alet kullanabildikleri, zekâları olduğu ortaya çıkıyor. Ancak bu, insanlarla diğer hayvanlar arasındaki bazı farkların da daha belirginleşmesine de yol açıyor. Temelde hayvanlar yaşamları, ve yaşamlarını ve soylarını sürdürme açısından dolaysız bir işlev taşımayan şeylerle uğraşmıyorlar. Spor, bilim ve sanat ise yaşama ve üremeye dolaysız katkıda bulunmayan uğraşlar. Belki yaşamı daha zengin, daha keyifli, daha "insanca" hale getiriyorlar ama spor, bilim ve sanat bugün aniden dünya yüzünden yok olsa insanlar aç ya da çıplak kalacak değiller. Bilimin, öncülüğünü yaptığı teknoloji yoluyla insanların giderek daha iyi, daha sağlıklı, daha mutlu yaşamalarına yol açabileceği için pratik bir işlevi olduğu öne sürülebilir. Sanatın çıkış noktasına bakarsak, insanların doğayı daha iyi anlamaları, açıklayamadıkları doğa güçlerini kontrol altına alabilmek umuduyla icat ettikleri doğa üstü güçlerle iletişim kurmak amacıyla giriştikleri bir uğraş. Sonraları sanat bu başlangıç noktasından uzaklaşmış ama en azından nasıl başladığını anlamak olası. Duvara bizon resmi çizerek avın daha başarılı olması, tanrılara övgüler yağdıran şarkılarla, danslarla avın ya da ürünün daha iyi olması çabası var sanatın kökünde. Sporun ise uzaktan yakından böyle bir işlevi yok. Diğer hayvanlar arasında dişisini etkilemek için erkeklerin daha süslü, daha güçlü, daha "yakışıklı" olduğunu kanıtlama çabası var. Belki de sporun çıkış noktası bu. Bir çok sporun başlangıçta salt erkekler arasında yapılması bunu doğruluyor bence. Olimpiyatlarda bile kadınların yer alması oldukça yeni bir gelişme. Bildiğiniz gibi, başlangıçta ve yakın zamana kadar Olimpiyatlarda salt erkekler yarışıyorlardı.

Peki, sporun tüm dünyada bu denli ilgi görmesinin nedeni ne? Neden bir Olimpiyatı dünyada 3.7 milyar kişi TV ekranlarının karşısına geçip izliyor? Sporu diğer "insana özgü" uğraşlardan, bilim ve sanattan ayıran bir özellik var. Sonucun objektif yâni nesnel olması. İzleyenleri beğenisi, önyargıları, tercihleri sonucu etkilemiyor. Halil Mutlu 56 kiloluk vücuduyla 167.5 kiloyu kaldırdığı zaman, ya da Ian Thorpe havuzda dünya rekorlarını kırdığı zaman sonuç tartışılamıyor. Dünya rekoru, altın madalya, milli marşlar falan bir yana o kişinin o işi dünyada en iyi yapan kişi olduğu tartışılamaz biçimde kanıtlanmış oluyor. Aynı şeyin dünya şairleri arasında yapıldığını ve bir sanat olimpiyatında şiir dalında yarışma yapıldığını düşünün bir an. Objektif, tartışılamaz bir sonuç

alınabilir mi? Bilimde de durum çok farklı değil. Zamanında en iyi bilim adamı olduğu düşünülen bir çok kişinin dediklerinin yanlış olduğu sonradan ortaya çıkmadı mı? Ya da zamanında ciddiye alınmayan, dalga geçilen, hattâ başı türlü dertlere giren bilim adamlarının haklılığı sonradan ortaya çıkmadı mı? Spor öyle değil. Koşuculardan bir ipi göğüslediği zaman o yarışta en hızlı koşan kişinin kim olduğu tartışılamaz biçimde ortaya konmuş olmuyor mu?

Belki de spora ve sporların en üst düzeydeki yarışması olan olimpiyatlara gösterilen olağanüstü ilginin nedeni de bu. Gitgide belirsizliklerin arttığı, değişim ivmesinin giderek hızlandığı, insanın değişme yeteneğinin toplumdaki bilimsel ve sosyal değişimlere ayak uydurmakta zorlandığı, çoğumuzun nevrozlara (neurosis) girip bunalım geçirdiği bir dünyada tartışılmaz, objektif bir ölçü olması.

Olimpiyatların açılış törenini izledim. Söylediklerine göre 3.7 milyar kişi de benimle birlikte izlemiş. Geleneksel olarak Yunanistan'la başlayan geçit töreni 200 ülkenin bayrakları altında geçen 10,000 kadar sporcu ve bir sürü de görevliyle devam etti. Bayraklara baktım. Uzun sopaların ucunda renk renk, bazısı sade, bazısı karmaşık bezler. Sonra yarışmalara baktım. Sporcular... Uzun boylu, kısa boylu, sarışın, esmer, sarı, siyah, kadın, erkek... Ve yarışmalarda hepsinin içinde hep aynı istek. Yarıştıkları dalda en iyi olma isteği, dünyada bir işi en iyi yapan insan olarak bilinme, tanınma arzusu. Erkekler triatlonunun finali... Yugoslav isimli bir Alman önde gidiyor son 30 saniyeye kadar. Son otuz saniyede Kanadalı atlet öne geçiyor ve yarışı birinci olarak bitiriyor. Üçüncü Çek. Bir dakika sonra üçü sarmaş dolaş. Bayraklar, renkler, milliyetler unutuluyor. Yarışı kıl payı kaybeden Alman, Kanadalıya sarılıp içten kutluyor. Yarış ülkelerin, milletlerin yarışları değil, bireylerin yarışı. Ve birinciliği kaybeden birey kazanan bireyi dünyanın en iyisi olarak görüp kutluyor.

Havuzda 400 metre bayrak yarışı. Amerikalılar bugüne kadar hep birinci gelmiş ve Avustralyalıları gitar parçalar gibi parçalayacaklarını söylemişler yarıştan önce (gitar çalmak yerine gitar parçalamak Amerikalılara özgü). Yarışı Avustralyalı yüzücüler kazanıyor ve kazanan dörtlü gitar çalar pozu alıyorlar. Verilebilecek en güzel yanıt. "Yaparım ederim" değil, "işte yaptım" diyebilmenin kıvancı.

Bence spordan öğrenebileceğimiz en güzel şey bu. Palavra değil, atıp tutarak başkalarını, daha da kötüsü kendini kandırmak değil, yaptığı işi en iyi yapan insan olabilme çabası. Yaptığı işi iyi yapan herkese selâm.

VIVE LA FRANCE!

Fransa ile Fransızlar hakkında olumlu genellemelerim olduğunu söylemek yalan olur. Ben de birçok kişi gibi Fransızların kendini beğenmiş, başkalarına tepeden bakan bir kültürün temsilcisi olduğu önyargısından arınmış değilim. Ancak iki olay sonucu havaya zıplayıp "Yaşasın Fransızlar" demek geldi içimden. Birincisi Olimpiyatlarda erkekler 100+ kiloda Judo finali. Selim Tataroğlu'nun katıldığı, ama madalya alamadığı kategori. Fransız judocu David'in karşısında Japon judocu var. Salon tıklım tıklım dolu. Seyircinin yarısı, ellerindeki küçük Japon bayraklarını sallayan Japonlar, diğer yarısı da David'i tutanlar. Müthiş bir tezahürat. Japon seyirci başlıyor bağırmaya "Nippon, Nippon!" (Nippon Japonya'nın Japoncası). Judo zaten Japonların milli sporu. Salon nerdeyse yıkılıyor. Sonra karşı taraf başlıyor tezahürata. "Fransa, Fransa!" diye bağırmıyorlar, hayret! "En büyük Türkiye" gibisinden "En kıral Fransa" diye de bağırmıyorlar. "David, David!" diye bağırıyorlar. Bu yarışmanın iki ulus arasında değil, iki birey arasında, o işi dünyada en iyi yapan iki kişi arasında olduğunun bilincindeler. Benim içimden bağırmak geldi "yaşasın Fransızlar!" diye. Ama David karşısındakini yendi benim desteğim olmadan ve altın madalyayı aldı. İkinci olayı, bir gazete haberinin çevirisi olarak, hiç değiştirmeden sunuyorum size: 14 Eylül, 2000 tarihli bir haber. Manşet: BİR HAYVANCI McDONALDS'A ZARAR VERDİĞİ İÇİN HÜKÜM GİYDİ. Haberi gerisi şöyle: "Jose Bove adlı ufak tekek, bıyıklı, koyun yetiştiren bir Fransız hayvancısı küreselleşmeye karşı mücadele süreci içinde McDonalds'a zarar vermekten üç ay hapse mahkum edildi. İki gün süren davayı 15,000 kişi izledi. Hapis cezasının kendisini durduramayacağını söyleyen Bove, küçük çiftçiler, iyi besin ve bir yaşam biçimi için tehdit oluşturan çok uluslu şirketlere ve Dünya Ticaret Örgütüne (WTO) karşı mücadele etmeye devam edeceğine söz verdi. Bove: "Mahkeme, bu kararın mücadeleyi durduracağını sanıyor. Ama mücadele bütün dünyada devam ediyor… kötü yiyeceğe karşı" dedi. Diğer sekiz sanık çeşitli para vehapis cezasına çarptırıldılar. Bove'nin yaşadığı küçük bir kasabanın kurulu olduğu tepenin eteklerinde inşa edilen McDonalds 12 Ağustos 1999 tarihinde tarım aletleri kullanılarak (kazma, yaba, orak, tırpan) yıkılmıştı. Halkın kendisine "Robin Hood" adını taktığı Bove bu saldırıdan sonra bir halk kahramanı olmuş ve 17,000 dolarlık kefaleti tüm dünyadaki çiftçiler ve eylemciler ödemişti. Bove "*mal bouffe*" yâni "kötü yiyecek" terimini icat etmiş ve çok-uluslu şirketlerin standart ve sağlıksız yiyecek üretimi yoluyla girişmekte oldukları saldırlara karşı

küçük çiftçileri savunarak uluslararası üne kavuşmuştu. McDonalds'a yapılan saldırının kökünde Amerikanın bazı Avrupa şarküteri mamullerine getirdiği yasakların yattığı sanılıyor. ABD, Avrupanın ürettiği pate ve rokfor peyniri gibi bazı yiyecek maddelerine yasaklar getirmişti. Bunun nedeni de Amerikanın sattığı hormon tedavisi görmüş sığır etini Avrupa Birliğinin satın almayı reddetmesi olmuştu"… Haber böyle. Bazı çok-uluslu şirketlerin bütçelerinin birçok küçük ve de milli marşı ve bayrağı olan bağımsız(!) ülkeden daha fazla olduğunu göz önüne aldığımızda belki de Bove'ye Robin Hood değil de Don Quixote demek daha doğru olacak. Ama elden ne gelir diye ellerinin üstüne oturmuyor bıyıklı, ufak tefek Fransız çiftçisi. Hapse girmeyi de göze alarak protestosunu yapıyor. Çok-uluslu bu dev şirketler kârlarını en yüksek düzeye çıkarıp risklerini en düşük düzeye getirmek için "diversification" (yâni her tarakta bezi olmaya) yöneliyorlar ve giderek daha da büyüyor ve sağlamlaşıyorlar. Eski Yunan mitolojisinde Aşil'in topuğundan söz edilir. Aşil doğduğunda anası bebeği ölümsüzlük suyuna batırmış; ama bir yerinden tutması gerek ya, topuğundan tutmuş, bebeğin topuğuna ölümsüzlük suyu değmemiş. Ve sonunda topuğuna saplanan bir okla ölmüş. O günden bu güne Aşil'in topuğu deyimi kullanılır olmuş. Bu çok-uluslu dev şirketlerin de böylesi bir topuğu var. Eninde sonunda başarılarının, bilânçolarının, kârlarının tüketicinin tüketimine dayanması. Bu tüketimi sürdürmek için de inanılmaz bir reklâm furyası var. Reklâmda etkili olabileceğine inandıkları sporculara gözlerini kırpmadan milyonlar verebiliyorlar. Amerikalı genç golfçü Tiger Woods'un yakında bu reklâm paralarıyla milyarder (evet milyarder) olacağı tahmin ediliyor. Olimpiyatlarda altın madalya alan atletler de kazanmanın sevinciyle birlikte "böyle bir kontrat ta ben kapabilir miyim" umudu ile 32 dişini gösteriyor. Bir düşünün hele. Dünyada herkes bir anda bir malı boykot etse ne olur diye. Köfteli ekmekten tutun, markası meşhur lastik pabuçlar olsun, bir petrol şirketinin sattığı petrol olsun, bunlardan birinin boykot edilmesi bu şirketleri toplantı masasına oturtacak, dünya halklarının haklı isteklerini istemeye istemeye de olsa dinlemeye zorlayacaktır. 1789'da soyluları alaşağı edip giyotinle doğrayan ve gerçek halk yönetimini ilk kez uygulayan *sans culotte* (donsuz) Fransızlar bunu yaparken bizde orduyu adam etmeye çalışan III Selim'e karşı camide şu vaazlar veriliyordu: "Askere setre pantol giydirip imânına halel getiren, önlerine muallim diye frenkleri düşüren padişaha Allah yardımını çok görür". Belki de 1789'dan sonra tüm dünyanın Fransızlara ayak uydurması 100-150 yıl aldığı gibi bu kez de Bove gibi Don Quixote'lara ayak uydurmamız bir o kadar sürecek. Vive la France!

RUMELİ İŞKEMBECİSİ VİTRİNİ

Dünyada iki tür insan vardır denir. Birincisi bir takım kişileri tanımakla övünenler, ikincisi ise başkalarının kendisini tanımakla övündüğü kişiler. Olimpiyatları izlerken Sadrazam Howard'ın hangi türden birisi olduğunu anlamakta hiç güçlük çekmemişsinizdir. Atıcılıkta altın madalya alan Michael Diamond'ın yanında Rumeli işkembecisinin vitrinindeki koyun kellelerini anımsatacak zorlama bir gülümsemeyle kameraların görüş alanı içine girmeye çalışması küçük Coni'nin gerçek çapını ortaya koyan bir resimdi. Babası Con'un (herhalde Yunanlı Konstantin) kısa süre önce ölümü ve oğlunun altın madalya aldığını görememesi, Michael'in ve annesi Afrodit'in içten, sevinç ve hüzün karışımı duygularla dolup taşmaları Coni'nin maskesiyle garip bir tezat oluşturuyordu. Hele hele Anglo olmayan kişilere üstünlük taslamayı refleks haline getirmiş bir başbakanın Yunanlı bir ailenin oğlu Diamond'ın başarısından kendine pay çıkarmaya çalışması gerçekten midemi döndürdü. Hani buraya Türkiye'den ünlü bir şarkıcı geldiğinde şarkı dinlemeyi falan bir yana bırakıp sahneye atlayan, löpür kollarındaki kalın altın kolyelerini sallandırarak, ya da açık bağrındaki altın zincirini parıldatarak o ünlüyle birlikte resim çektirmek için birbirini ezen "sanata düşkün" seyircimiz var ya, Coni'nin yaptığı da bundan aşağı kalmadı.

Öte yanda, tüm vekarı ve içten alçakgönüllülüğüyle tüm Avustralya'nın gönlünü fetheden Cathy Freeman. Freeman'ın atalarına kendi dedelerinin yaptıkları insanlık dışı muamele için özür dilemeyi reddeden bir başbakan, Cathy Freeman'ın başarısıyla övündüğünü söylemeye utanmıyor.

Bunlar yetmiyormuş gibi, işin bir de para yönü var. 6 yıl önce İşçi Partisi Hükûmetinin oluşturduğu Olimpik Atletler Programına 6 yılda 125 milyon dolar harcanmış. Yâni yılda yaklaşık 21 milyon dolar. Yâni adam başına yılda 1 dolar 10 sent. Sadrazam Howard ve şürekâsı bu programı sona erdirmeye karar veriyorlar. Avustralya Olimpiyat takımı 5 Eylülde Olimpiyat köyüne gidiyor ve çalıştırıcıların ellerine, o gün, sözleşmelerinin bittiğini bildiren mektuplar tutuşturuluyor. Olimpiyatların başlamasından 11 gün önce! Televizyonda küçük Coni'nin 32 dişini gördüğünüz zaman hatırlayın bunu. Olimpiyatlardan 11 gün önce devlet yardımının kesildiğini bildiren başbakan bu. Ben Avustralyalı atletlerin başarıları için yılda 1 dolar 10 senti vermeye seve seve hazırım. Siz değil misiniz?

Cathy Freeman'ın tüm Avustralya'yı durduran yarışı ve tüm Avustralya'yı yürekten sevindiren başarısı, gerçekten uzlaşma (reconciliation) konusunda Avustralya halkının politikacıların birçoğundan ne kadar ilerde, ne kadar sevecen, ne kadar uzlaşmacı olduğunu bir kez daha kanıtladı bana. Azgın McCarthy döneminde, her yatağın altında kızıllar saklanıyor diye herkesin yüreğine korku salınan, Türkiye gibi birçok ülkede pembemtırak görünen her kişinin inim inim inletildiği bir dönemde bu Avustralya halkı komünist partisinin yasaklanmasına hayır diyen bir halktır, unutulmaya.

Biliyorsunuz, uzlaşma konusunda özel sorumluluğu olan bakanımız Göç ve Etnik İşler Bakanı Philip Ruddock. Hani, Avustralya'ya mülteci olarak gelmek için türlü tehlikeleri göze alan kişilere "sakın gelmeyin, sizi yılanlar ısırır, timsahlar yer" diyen, mülteci olarak gelenler tutuklama kamplarındayken yemeyip içmeyip, yurtlarında belki de aç olan ailelerine para gönderdikleri için "biz bunlara her halde fazla para veriyoruz, ailelerine para gönderiyorlar" diyen gıymatlı ve de ziyadesiyle sayın göç bakanımız. Biliyorsunuz, Olimpiyatlar sırasında dünyanın dört bir yanından gazeteciler doluştu Sydney'e. Le Monde, Fransa'nın, belki de dünyanın en saygın gazetelerinden birisi. Eh, gıymatlı bakanımız da uzlaşmadan sorumlu ya, ne bilsin La Monde'cu gazeteci, tutmuş Philip'le söyleşi yapmış. Philip'çiğim ne cevherler dışkılamış, bakın hele. Demiş ki, Avustralya yerlileri buraya Avrupalılar geldiğinde daha tekerleği bile bilmiyorlardı. Avustralya yerlilerinin bugünkü sefaleti, beyazlardan ortalama 20 yıl daha önce ölmeleri, hastalıkları, alkolizm sorunu, bütün bunların nedeni neymiş biliyor muydunuz? Avrupalılar buraya çok geç gelmişler de ondan. Avrupalılar buraya geleli daha 212 yıl olmuş. Daha önce gelselermiş bu sorunların hiç biri olmayacakmış. Yaaa! Her halde Philip demek istiyor ki, Avrupalılar buraya 212 yıl değil, 500-600 yıl önce gelmiş olsaydı Avustralya'da yerli halktan hiç kimse kalmayacaktı. E, o halk olmayınca, sorun da olmayacaktı, di mi efendim? Gel Philip'çiğim, senle şöyle bir boy resmi çektirelim beraber, hatıra diye çocuklarına bırakırsın.

Avustralya tarihi Cathy Freeman'dan, Tatiana Grigoyeva'dan, Michael Diamond'dan, Susie O'Neill'den, Ian Thorpe'tan ve daha nicelerinden söz ederken utanılacak bir dip not olarak geçiştirilecek bir küçük başbakan ve dip notlara bile giremeyecek küçümencik adamları...

Partizanca lâf ettiğimi sanmayın. Olimpiyatların yadsınamayacak başarısında çok kişinin payı oldu. Hele son bir kaç yılda şamar oğlanı haline gelen Olimpiyatlardan sorumlu bakan Michael Knight'ı ve Eyâlet başbakanı Bob Carr'ı kutlarken, Olimpiyatları Sydney'in kazanması için canla başla çalışan eski Liberal

eyâlet başbakanı ve şimdi Howard'ın finansman bakanı olan John Fahey'e ve günün Liberal Eyâlet hükûmeti ulaştırma bakanı Bruce Baird'e de teşekkür etmeyi unutmayalım.

BİR DİKTATÖR DAHA...

Yıl 1979. İranlı bir arkadaşın evinde otumuş, sohbet ediyoruz. Arkadaş ta bizim gibi gariban, Avustralya'ya yeni gelmiş, her yeni göçmen gibi yeni yaşamın güçlüklerini göğüslemeye çalışıyor. Yanımızda bir İranlı arkadaş daha var. Ama bu arkadaş Şahın ayrıcalıklı sınıfından. İran'da yabancı bir şirketin müdürüymüş, Şahın sallanmaya başladığını görünce pılısını pırtısını ve de çuvalla parasını toplamış, Avustralya'ya gelmiş. Televizyonda haberleri izliyoruz. Tahran karışık. İran komünist partisi Şaha karşı sokaklara dökülmüş, Hümeyni geliyor. Şahın sonu gelmiş gibi. Ben, Türkiye'de bile Şahın acımasız gizli polisi SAVAK'ın takibinden, baskısından kurtulamayan, bazan da kaybediliveren İran'lı öğrencileri bildiğimden, Şahın nasıl Musaddık'a karşı Amerika'nın piyonluğunu yaptığını öğrendiğimden, Şah gümbürdüyor diye bayram ediyorum; ilk İran'lı arkadaşım da öyle. Aramızdaki konuşmaları bugün gibi hatırlıyorum. Diğer İran'lı arkadaş "bu mollalar Şahı aratırlar" diyor. Onun Şahın adamı olduğunu bildiğimizden pek te ciddiye almıyoruz dediklerini. Sonrası mâlûm. Ancak "people power" yâni halk gücü denen olayı ilk kez televizyonda da olsa görmüş oluyoruz. Mollalarla komünistler elele Şahı deviriyorlar.

Yıl 1986. Amerika'nın adamı, ülkesinde sola nefes aldırmayan hırsız Marcos ülkesine dönen muhalefet lideri Benigno Aquino'yu hava alanında vurdurmuş, kendisine karşı aday olan Corazon Aquino'nun seçimler kazanmasına karşın gitmem diye direniyor. Halkın karşısına orduyu dikmiş. Halk sokaklarda. Askerlerin namlularına çiçekler koyuyorlar. Askerlere Marcos'un askerleri değil halk çocukları olduklarını hatırlatıyor papazlar, rahibeler, solcularla elele, kolkola. "Halk gücü"nün bir başka örneği. Şah gibi Marcos ta kaçıyor, halktan çaldığı milyarlarıyla.

1989'da yükselen halk gücüne karşı Romanya diktatörü ve hırsız Ceauşescu, Şah ve Marcos kadar şanslı değil. Yakalanıp idam ediliyor.

Yıl 2000. Yugoslav devlet başkanı Slobodan Miloşoviç seçimleri kaybettiğini kabul etmeyerek üç kağıda yatıyor. Belgrad'da dalgalanan halk gücü duruma el koyuyor, Miloşoviç'in nerde olduğu henüz belli değil. 1991'de Hırvatistan, 1992'de Bosna-Hersek, sonra da 1998'de Kosova'da çıkarılan savaşların ve yapılan "etnik temizliğin" mimarı Miloşoviç gümbürdüyor.

İran, Filipinler, Romanya, Yugoslavya… Birbirinden çok farklı ülkeler, sorunları da farklı, ancak ortak bir yanları var. Halkın diktatörlere "yeter artık" diyebilmesi

ve yüzbinlerce kişinin sokaklara dökülerek rejimi alt edebilmesi. Tüm gizli polislere, tüm ajanlara, ordunun büyük silâh gücüne karşın.

Bu diktatörlerin hepsi de başta oldukları zaman kendi uluslarının ne kadar büyük, ne kadar üstün olduğunu bas bas bağıran kişiler. Hırsızlıklarını milliyetçiliklerinin arkasına saklamaya çalışan, ama bir süre sonra kendileri de yenilmezliklerine inanarak küstahlaşan, vurdumduymazlaşan kişiler. Ve hepsi de silâhsız halkın ağırlığını koymasıyla şaşkın ördek gibi kaçacak delik arayan kişiler.

Sanırım, salt baskı rejimi diktatörlerin devrilmesine yetmiyor, sırf hırsız olmaları da. Ama hem baskıcı hem de hırsız olduklarında halk bunu kaldıramıyor. Türkiye'de bunca hırsızlığı kanıtlanmış politikacı olmasına karşın hiç biri bir baskı rejimi kuracak bir diktatör konumunda olmadığından sanırım, iş bu noktaya varmıyor. Demokrasiyi savunmak işte işin bu tür krizlere varmadan çözümünü sağlamak demek olduğundan savunmaya değer. Peki zorbalıkla yönetimi ele geçiren ve asıp kesen, sonra da kendisini anayasal bir takım siperlerle koruma altına alan, döktüğü kanların hesabını vermeden keyif çatanlar? 1973'te seçimle başa gelmiş Allende'yi devirip 17 yıl diktatörlüğünü sürdürüp binlerce yurttaşının kanına giren katil Pinochet? Ya "öldürmeyelim de besleyelim mi" diyen Evren? Bu iki pimpirik ihtiyarın halâ keyif çatmaya ne hakları var?

Yahudiler, ta 55-60 yıl önce toplama kamplarında yahudilerin topluca öldürülmesinde payı ya da sorumluluğu olanların halâ peşini bırakmıyorlar. Neden? Kin mi bu, intikam duygusu mu? Bence değil. Yaşamakta olan diktatörlere, ırkçılara soykırımcılara ders olsun diye. Aradan 55 yıl da 60 yıl da geçse, yaptıklarınız unutulmayacak, sonunda yaptıklarınızın hesabını vereceksiniz diyebilmek için. Yoksa 80-85 yaşındaki ihtiyarlarla ne alış verişimiz olacak? Eski deyimiyle "ibret-i âlem için" bu diktatör eskileri de yaptıklarının hesaplarını vermeli ki aynı şeyleri yapmaya soyunanlar şöyle bir durup düşünsünler. Mussolini'nin, Ceauşescu'nun cesetleri belli ki yetmiyor bu megalomanları düşündürmeye. Miloşoviç adalet önüne çıkarılmalı, "ben tüm yaptıklarımı Sırp halkı için yaptım" dediği duyulmalı ki, milliyetçilik adına katillik yapanların sonlarının ne olduğunu herkes görsün, milliyetçiliğin nasıl bir belâ olduğunu herkes anlasın.

Bu yazımda küçük Coni'ye sataşmayacaktım ama adam kendisini zorla benim gündemime sokuyor. Son haber, Telstra hisse senetleriyle ilgili. Telstra'nın özelleştirilmesi için yırtınan Coni ve finansman bakanı Fahey, ikinci tur hisse senetlerini çok iyi pazarladılar ve yaklaşık 840,000 kişi tasarruflarını, tanesi $7.40'a satılan hisse senetlerine yatırdılar. Paranın yarısını peşin verdiler. Şimdi

paranın diğer yarısını ödeme zamanı geldi, gel gör ki hisse senetlerinin değeri $6.00'a düştü. Yâni devletten $7.40'a aldığınız hisse senetlerini satmak isteseniz ancak $6.00'a satabiliyorsunuz. Hisse senedi alanların yaklaşık 6 milyar dolar kaybı olduğu hesap ediliyor. Türkiye'deki banker rezaleti mi geldi yoksa aklınıza?

BOZ EŞEK KAÇA?

Pazarlık etmesini bilmem. O yüzden de eminim çok kazık yemişimdir. Bir şey satan birine beş yüz olmaz, üç yüz olsun demek bana hep sen sahtekârsın demek gibi gelmiştir. Oysa satıcı da, alıcı da pazarlık edileceği varsayımıyla hareket edince pazarlık etmemek elbette enayilik oluyor. Satıcı iki yüze satacağı mala beşyüz istiyor nasıl olsa pazarlık edilecek diye, alıcı da beşyüze satılan malın pazarlıkla ikiyüze alınabileceğini biliyor. Ondan sonra başlıyor karşılıklı oyunculuk. Alıcı almaya fazla hevesli görünmemeyi oynuyor, satıcı da yaptığı her indirimi büyük fedakârlıklarla yapmayı oynuyor. Kasaba pazarında yapılan pazarlıkları düşünün. Diyelim eşek alacaksınız. Bir tanesini de gözünüze kestirdiniz. Eşeğin değeri sizce dörtyüz. Satıcı beşyüz dedi, ama biliyorsunuz ki herhalde üçyüze kadar düşecek. Satıcı ikiyüze almış, sizden ikiyüzden fazla ne alırsa o kadar kâr edecek.Şimdi sizin işiniz alıcı olarak eşeğe kusur bulmak, satıcının işi de eşeği göklere çıkarmak. El sıkışmaya başladınız. Satıcı fazla zorlamadan dörtyüze düştü. Fazla direnmediği için daha da düşeceğini sezdiniz. Eşeğin çevresinde dolanıp bir yanında ufak bir çizik buldunuz. Önemli bir şey değil ama fiyatı düşürmek için o çiziği büyüttünüz de büyüttünüz. Hattâ, o çizik yüzünden eşeği almaktan vazgeçmiş numarası yapıp uzaklaşır gibi yaptınız. Satıcı üçyüzelliye düştü. Ağlamaklı, numara yapıyor, zarar ettiğini, ama sizi pek sevdiği için zararına satacağını söylüyor. Adamın her halde fena halde paraya ihtiyacı var, daha da düşürebileceksiniz fiyatı. Hele cebinizden tomar tomar paraları çıkarıp saymaya başlayınca bu hemen etkisini gösterir. İkiyüz saydınız. Satıcının gözleri parada ama ikiyüze de satmaya hiç niyeti yok. Eşeğin ne iyi bir eşşeoleşşek olduğunu göklere çıkara çıkara anlatıyor size. Bir elli daha eklediniz, teklifiniz ikiyüzelli. O ara bir üçüncü kişi geldi, sizin ikiyüzelli, satıcının üçyüzelli dediğini duymuş, hadi üçyüzde anlaşın diyor. İkiniz de homurdana homurdana, kazıklanmış numarası yaparak, hadi öyle olsun diyorsunuz, eşek üçyüze satılıyor. Satıcı yüz kâr etmiş, siz de dörtyüz değeri olan eşeği üçyüze almış oluyorsunuz. Ama şikâyet etmeniz şart. İşin raconu bu.

Adamın bir çocuğuna bisiklet alacakmış, dükkâna gitmiş, kaça diye sormuş. Satıcı ikiyüz demiş. Adan yüze ver alayım demiş. Satıcı, canım öyle şey olur mu, hadi yüzelli olsun demiş. Adam teklifini yetmişbeşe düşürmüş. Satıcı, tamam, tamam yüz teklif etmiştin, ver yüzü al git diyince adam elli demiş. Satıcıya sıkıntılar basmış, sırf adamı başından atmak için, hadi ver elliyi, al bisikleti demiş. Adam buna karşılık yirmibeşe ver, alayım diyince, artık

burnundan soluyan satıcı adamın eline vermiş bisikleti, al bedava veriyorum, al bisikleti git başımdan demiş. Adam bundan da hoşnut değil, "bir tane de benim küçük oğlana istiyorum" demiş. Bu hikâye Yahudi hikâyesi olarak anlatılır, ama bence bu, Yahudilere haksızlık etmek olur. Dünyanın bizim geldiğimiz yöresinden gelenlerden her hangi birine mal edilebilir bu. Bildiğiniz gibi Araplar da Yahudiler gibi yüzyıllar boyu ticaretle uğraşmış, hani nerdeyse ticaretin ve de pazarlıkla boz eşek alım satımının kitabını yazmışlar. Şimdi de Filistinde aynı kasaba pazarı oyunlarını oynuyorlar. Barış anlaşmasının imzalanmasına çeyrek kala ikisi de kendi halklarına karşı tarafa nasıl kazık attığını kanıtlama çabasında. Bunu yaparken de anlaşma her ikisinin de işine gelse bile hoşnutsuzluk göstermek, şikâyet etmek gerek. Sokaklarda gencecik Filistinli çocuklar kurşunlanıyor, karakolda gencecik İsrail askerleri linç edilip parça parça sokaklarda teşhir ediliyor. Bu arada Filistinliler acaba boz eşeği biraz daha ucuza alabilir miyiz diye İsrail'in ne kadar acımasız olduğunu söyleyip bas bas bağırıyor, İsrailliler de boz eşeği biraz daha pahalıya satabilir miyiz acaba diye Filistinlilerin insanlık dışı davranışlarından dem vuruyor. İki yanlı vahşet sahneleri kişilerin sağduyuyla davranmalarını olanaksızlaştırıyor, bir taraf intikam, öteki taraf cihad diye canhıraş isterik çığlıklar atıyor. Ölenlerin ardından ağıtlar yakılıyor, cenaze törenleri intikam andı içme toplantılarına dönüşüyor. Şiddet şiddet doğurur sözünün doğruluğunu bilmeyen yok ama kimsenin aldırdığı da yok. Televizyonda vahşet sahnelerini görünce insanlığın uygarlık yolunda ilerlemiş olduğuna inanmak gitgide güçleşiyor. Halâ kasaba pazarında boz eşek pazarlığı, halâ kabadayılık gösterileri, halâ kan davası. Güme giden umutlar, vurulan, ölen, yaralanan, linç edilen, parçalanan çocuklar, gençler.

Bildiğiniz gibi, -eğer ırk diye bir kavrama inanıyorsanız- Yahudiler ve Araplar aynı ırktan üstelik. Filistinlilerin de İsraillilerin de çıkarları barış yönünde. Peki neden bu çılgınlık? İsrail'de kökten dinci ortodoks Yahudiler müslüman Araplarla değil anlaşmaya, konuşmaya bile karşı. Öte yanda kökten dinci Müslümanlar cihad çağrısıyla tüm Yahudileri yok etme sevdasında. Her iki din için de (Hristiyanlar için de... Haçlı seferlerini kim unutabilir?) "kutsal" kabul edilen Kudüs anlaşmazlığın odak noktası. Dinler insanlığın iyiliği için, birbirini sevmek saymak için, barış, kardeşlik için, öyle mi? Hadi canım siz de! Boz eşeği bile güldüreceksiniz.

Not: Yaş günümü e-mail göndererek kutlayan dosta göndermek istediğim teşekkür e-mail'i gitmedi. Burada teşekkür ederim.

NE AHLÂKI?

Bilmem sizin de başınıza gelmiş midir? Bir konuda bir şey söylemek isterken bir bakarsınız bir başka birisi sizin söylemeye çalıştığınız şeyi daha derli toplu, daha öz, daha tutarlı biçimde söyleyivermiş. Bu hafta Telecard rezaleti olarak Avustralya politik gündemini bir kaç haftadır işgal eden konuya değinecektim. Hafta sonunda Sydney Morning Herald'da sürekli izlediğim araştırmacı, sosyolog Hugh MacKay'ın yazısını okudum. Ve kendim aynı şeyleri değişik biçimde yazmak yerine onun yazısından aktarma yapmaya karar verdim. Telecard rezaleti denen olay kısaca şöyle: Bakanlara görevleriyle ilgili telefon konuşmalarını parasız yapabilmeleri için bir telefon kartı veriliyor, ve Reith bu kartın numarasını ve şifresini banker oğluna veriyor, oğlu da yanında kalan bir hanıma. Ve toplam olarak 50,000 dolarlık bir fatura çıkıyor, sizin, benim vergilerimizden ödenecek 50,000 dolar. Reith önce bunu ödemeyi reddediyor ama politik baskı sonucu ödemeyi kabulleniyor. Küçük Coni'nin küçük kafalı bakanlarından, sendikaların gücünü kırıp işçinin daha kolaylıkla sömürülmesini kendine görev edinmiş Çalışma Bakanı Peter Reith oğlunun ve arkadaşının yaptığı telefon konuşmaları için 50,000 doların devletin, yâni sizin benim vergilerimizden ödenmesini olağan kabul ediyor. Bunu ortaya çıkaran Telecom memuru bir başka göreve atanıyor. Finansman Bakanlığının iki yıl önce yapmış olduğu uyarının hasır altı edildiği ortaya çıkıyor. Bakın Hugh MacKay bundan hareketle ne diyor:

"Ahlâk konusunda elbet herşey akla kara değil. Ama kamu görevinde bulunan kişilerin ahlâklı karar verme sürecini kolaylaştırabilecek temel bir ilke var. Atılacak ilk adım önce verilen hemen her kararın ahlâki bir boyutu olduğunu kabul etmek olmalı. Her eylemimizin bir takım sonuçları vardır ve çoğunun da başka insanlar için doğurduğu sonuçlar vardır. Öyle olunca da hemen her eylemimizin ahlâki bir boyutu var demektir. Ahlâki bir boşluk içinde hareket ettiğimizi sanmak, hele hele kendimizi başkalarının uymasını beklediğimiz ahlâk kurallarının üzerinde saymak aptalca bir davranıştır.

Peki, nedir bu temel ilke? Politikacılar –ve genelde kamu görevi yapan herkes için- bu temel ilke şudur: kendi kişisel çıkarınız ve tercihlerinizle profesyonel ya da kamu göreviniz ve sorumluluklarınız arasında her hangi bir çelişki olup olmadığını, hattâ olması ihtimali bulunup bulunmadığını ince eleyip sık dokuyun. Bu kurala ek olarak, Peter Reithe'e de şunu söylemek gerekir: hiç bir zaman

küçük ya da saklı bir çıkar çelişkisinin sonuna kadar küçük ya da saklı kalmasını beklemeyin. Bu çelişki olmaması ilkesinin şöylesi uygulamaları vardır: Milletvekilleri kendi emekli maaşları konusunda karar vermemeli, öğretmenler özellikle hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmemeli, avukatlar ve muhasebeciler de aynı ilkeye göre davranmalı. Bu ilke, kamu kaynaklarını, devletin parasını harcamak ayrıcalığına ulaşmış kişileri, yâni politikacıları ve devlet görevlilerini bu ayrıcalıklarını kötüye kullanma eğiliminden caydırıcı olacak bir ilkedir. Bu ilke uyarınca Başbakan doğru olarak, her hangi bir şirkette hisse sahibi olamaz (ancak Başbakanın kardeşinin başkanı olduğu National Textiles şirketinin devletin mâlî yardımıyla kurtarılması olayında bu ilke ne ölçüde uygulanmıştır sorusu gelebilir akla). 1996'da hükûmettekiler için getirilen bu kural, sonradan kural çiğnendikçe yavaş yavaş gevşetilmiştir. Bu kurala herkesin uyması kolay bir şey değildir elbet. Ancak, seçimle bir göreve getirilmiş kişilerden, politikada olsun, şirket yönetimlerinde olsun, profesyonel, spor ya da kültürel kuruluşlarda olsun bu kurala sıkı sıkıya uyulmasını istemek hakkımızdır. Hele devlet yönetimine soyunanlara en sıkı ahlâk kurallarını uygulamak hakkımızdır. Çünkü, kamu görevini kabul etmek ve bu, özellikle başkalarının parasını harcama sorumluluğunu içeriyorsa, normalin de üstünde ahlâk ölçütlerini kabul etme zorunluluğunu da beraberinde getirir. Bu konuda, başka bir çok konuda olduğu gibi liderlerin liderlik yapmasını bekleriz. Reith'in Telecard olayı, kendisinin de kabul ettiği gibi su götürmez bir olaydır. Peki Olimpiyatlar sırasında büyük şirketlerin cömertliğinden yararlanan politikacılar? Şurası apaçık ortadadır ki, ticari bir kuruluş bir politikacıya cömert davranıyorsa bunun nedeni o politikacıyı inceden inceye o şirkete gebe bırakmaktır. Politikacıların, yasalarla kendilerini düzenleme görevleri olan iş adamlarıyla sıkı fıkı olmalarına yolsuzluk adını koyamasak ta buna çok yaklaşan bir davranıştır.

Ahlâkî standartları yükseltme sözü veren bir hükûmetin giderek bu standartları sulandırdığını görmek gerçekten hayal kırıcı bir durumdur. Hükûmet direnmeyi bir marifet haline getirmiştir. Ama ne kadar sürer bu? Tarihe baktığımızda sonunda seçmenlerin bu taviz kokuşmuşluğundan soluk alamaz hale geldiklerini ve bunun da nedeninin aldırmazlıkla küstahlığın öldürücü bileşiminden kaynaklandığını farkettiklerini görürüz."

Evet, MacKay böyle diyor. Bir randevuya geç gittiği için vatandaşın zaten yetersiz işsizlik parasını kesen, zenginlerden beş kuruş vergi alamazken tepemize GST'yi yükleyen, şirket yöneticilerinin aldıkları milyonları göz ardı edip liman işçilerinin alın teriyle kazandıkları parayı çok görüp sendikalarını yıkmaya

çalışan, aldığı paradan yemeyip içmeyip ülkesinde sıkıntı içindeki ailesine gönderen sığınmacılara fazla para verildiğini iddia eden bir hükûmet bu. Ne bekliyordunuz? Hangi ahlâk?

YEŞİL ANADOL

Benimle aynı kuşaktan olanlar, hele hele Ankara'da yaşamış olanlar hatırlarlar. Türkiye'nin şimdi adını bile çok kimsenin hatırlamadığı bir Cumhurbaşkanı vardı. Hazret, zekâsının keskinliğiyle ün saldığından kendisi hakkında birçok fıkra uydurulmuştu. O zamanlar Anadol marka arabalar daha yeni imal edilmeye başlamıştı ve Anadolların gövdesi fiberglas'tı. Fıkranın biri yeşil Anadol imal edilmediğini, çünkü Çankaya'ya çıkarsa yendiğini anlatırdı. Bir diğeri de şuydu: Hazret, bir yerlerde yeni bir tren hattının açılışına gidiyor. O zamanlar sadece TRT televizyonu var. Kameraman devletlû Cumhurbaşkanının trene bakarken filmini çekiyor. TRT bunu sansürlüyor ve göstermiyor. Şimdi bu fıkralar nerden mi aklıma geldi? Şunun şurasında hepimiz televizyonu seyretmiyor, ya da izlemiyor ama "bakıyor" değil miyiz? 29 Ekim bildiğiniz gibi Cumhuriyetin kuruluşunu kutladığımız ulusal bayram. Mustafa Kemal gibi yirminci yüzyılın en büyük insanlarından birisinin ilk Cumhurbaşkanlığını yaptığı Cumhuriyetin başına ölümünden, fazla değil, 30 yıl sonra nasıl birinin gelebildiğini göstermek için. O Mustafa Kemal ki, devlet yöneticilerinin "gaflet, dalâlet ve hattâ hıyanet içinde" olabileceğini görebilmiş, kadınlar için, öğretmenler için, sanatçılar için övücü birçok söz söylemiş, Osmanlı kafasını silkeleyerek çağdaşlaştırmaya çalışmış bir önder. Kendinden sonra gelenlerin putlaştırmalarıyla, salt şapka ve kıyafet değişikliklerini Atatürkçülük olarak halka kakalamaya çalışıp Mustafa Kemal'in anti-emperyalist kavgasını göz ardı etmeleriyle, başta şeriatçı kesim olmak üzere birçoklarının da hele hele tarihi bilmeyen ya da tarihten ders almayanların aşağılamaya çalıştıkları büyük bir önder. Mustafa Kemal'i bilenlerin, anlayanların, Cumhuriyet'in gerçek değerini takdir edenlerin Cumhuriyet bayramları kutlu olsun.

Geçmiş yazılarımı okuyanlar, Avustralya-dünya-Türkiye gündemlerini meşgul eden önemli konular arasında bir denge kurmaya çalıştığımı farkedeceklerdir. Bir Peter Reith'in "devlet malı domuz" mentalitesiyle kullandığı Telecard olsun, Irak sorunu olsun, ya hepimizin yaşamını dolaylı ya da dolaysız etkileyen, ya da Türkiye'deki önemli olaylar gibi ilgimizi çeken konuları ele almaya çalışıyorum. Kişiliklerle uğraşmanın kimseye yararı olmadığı kanısındayım eğer o kişi yaşamımızı etkileyebilecek önemli bir mevkide değilse. Türkiye'de de burada da uzun yıllar devlet memurluğu yaptığım için devlet memuru olmanın güçlüklerini de az çok bilirim. Devlet memuru olmanın en büyük güçlüğü, uygulamanız istenen kararların, politikaların, görüşlerin kendi görüşlerinizle çatışmasıdır.

Örneğin Centrelink'te çalışan ve karşısına gelen insana inanmadığı bir politikanın uygulanması için baskı yapmak zorunda bırakılan bir devlet memurunu düşünün. Bir başka ülkede kendi ülkesini temsil etme görevini yüklenen kişilere büyükelçi adını vermişiz. Devleti mi, ülkeyi mi diye sormayın. Neden büyükelçi diye çok kez sordum kendi kendime. Ayrıca küçük elçilerimiz de mi var da onun için bu görevdeki kişiye büyükelçi diyoruz diye. Hani derler ya, bir insana kırk kere deli derseniz deli edersiniz diye. Biz de büyük diye diye bazı kişileri gerçekten büyük olduklarına inandırır olmuşuz. Bir süre önce Canberra'da o koltuğa oturan ve en büyük zevki çayırdaki ineklere bakmak olan zât-ı muhterem Broken Hill'de bayrak açıp sivil halkı öldüren katillere anıt diktirmeye kalkışmıştı bu büyüklüğünden esinlenerek. Neyse o gitti, anıt manıt ta dikilmedi. Devletin kendine aykırı politikasını uygulaması beklenirken kişiliğini ve değerlerini koruyabilmek elbette çok güç. Ama öte yandan da ya o devlete yaranacağım diye ya da kendi değerleri o devletinkinden daha da gerilerdeyse, bir devlet görevlisinin her yaptığını devlete de mal etmemek gerek. Evinin kapısı önünde kurşunlanan Şarık Arıyak'la sağlam bir dostluğumuz olmuştu. Devlet politikasıyla kendi görüşlerini ayrı tutmasını bilen, "başkonsolos" ünvanını ciddiye alıp kendisini "baş" olarak görüp sıradan vatandaşa tepeden bakmayacak denli olgun, uygar bir kişiydi Şarık Bey. Hatırlıyorum kendisine sormuştum, siz başkonsolossunuz, Kerem Bey de konsolos mu oluyor diye. Resmi ünvanın "maiyette başkonsolos" olduğunu ondan öğrenmiştim ve karşılıklı epeyce gülmüştük. Yâni öyle değil mi? Bir başkonsolos olunca bir de "baş" olmayan bir konsolos olması gerekmiyor mu? MacDonalds'da çoluk çocuğa köfte meneceri, cips meneceri gibi ünvanlar verilmesi geliyor akla.

Birçoğunuzun bildiği gibi Sydney'de zaman zaman tiyatro oyunları sergileniyor. Oyunlardan birine o zamanki başkonsolosu davet etmiştim kendi davetiye hakkımı kullanarak. Devletin resmi çizgisinin dışında olan oyuna gelmedi ve bir telefon etme zahmetini de göstermedi. Sonra bir başka nedenle konuşurken "o gün önemli bir işi olduğu için" gelemediğini söyledi. Oysa oyun 6 gece oynanmıştı. Sydney "Baş"konsolosunu Geçenlerde İngilizce yazdığım oyunları içeren kitabımın NSW Yazarlar Merkezindeki tanıtma toplantısına çağırdım. Sağolsun telefon etme nezâketini gösterdi ve o gün önemli bir başka toplantısı olduğundan gelemeyeceğini bildirdi. "Sonra kitabınıza bakarız" dedi. Yine sağolsun, Cumhuriyetin 77. yılını kutlamak için verilen resepsiyona davet etmiş. Davetiyede "koyu renk takım elbise" diyor. Benim koyu renk takım elbisem yok, sanatçı olarak üretmeyi koyu renk takım elbise edinmekten daha fazla

önemsediğim ve cübbe, sarık ve çarıkla gitmeyi düşündüğüm için utandım, o yüzden katılamadım, kusura bakmasın.

BU NE BİÇİM TEZGÂH?

Türkiye'de bankalar rezaletini her halde okudunuz, duydunuz. Herşeyin özelleştirilme furyasında adam borç harç bankayı satın alıyor, sonra kasalarını boşaltıp yurt dışına kendi hesabına aktarıyor, banka iflâs ediyor, mûdîlerin parasını devlet ödüyor, yâni adamın hırsızlığının ceremesini yine vergi ödeyenler çekiyor. Bu arada Avustralya'nın 4 büyük bankası (National Australia Bank, Westpac, Commonwealth Bank ve ANZ) yıllık kârlarını açıkladılar. En büyük banka olan NAB'nin bir yıllık kârı net 3 milyar doların üzerinde. Gariban Westpac'in kârı 2 milyar dolar civarında ancak dolanıyor. Ötekiler de aşağı yukarı bu düzeyde.

Nedir şu banka dediğimiz kurum? Ticaret insanların tarih boyunca yaptıkları bir iş. Sende fazla olan bir şeyi satıp, gereksinmen olan bir başka şeyi satın alıyorsun ya da takas ediyorsun. Peki bankalar ne satıyor? Para. Amerikan yerlilerinin çok güzel bir deyişi var. Tüm nehirler kuruyunca, tüm topraklar çoraklaşınca, tüm denizler zehirlenip tüm ormanlar yok olunca insan anlayacak ki para karın doyurmuyor. Ne üretiyor bankalar? Hiç. Acıdır ki başta diğer bankaların sömürüsüne karşı devlet bankası olarak kurulmuş olan Commonwealth Bank şimdilerde ötekilerden farksız. Tefeciliğin tarihi oldukça eski. Banka sözcüğü de İtalyanca "banca" yâni tezgâh sözcüğünden gelme. Tefecilerin para alışverişi yapmak için kurdukları tezgâh. İsa'nın çarmıha gerilmesinin nedeni bir yanda istilâcı Romalılara karşı çıkması ise diğer nedeni de tefecilere karşı olması. Romalı vali halka "çarmıha gerelim mi" diye sorduğunda coşkuyla evet diye bağıranların kaçı tefeci, kaçı tefecilerin paralı adamlarıydı acaba? Senin nene gerek kardeşim "zengin bir adamın cennete gitmesi, devenin iğne deliğinden geçmesinden daha güçtür" demek? Adamı böyle yaparlar işte. Gel gör ki İsa'nın mirasçılığını üstlenen Vatikan'ın Bankası dünyanın en büyük bankalarından biri ve Papa John Paul I'in bankanın kirli işlerini kurcaladığı için zehirlenerek öldürüldüğü söylentileri halâ ağızdan ağıza dolaşıyor. Nerden nereye geldik... Her neyse eski tefecilerin ardından Rönesans'ta zenginleşen Avrupalı bir takım aileler işi kurumsallaştırıyor. Bu da, öncelikle İtalya'da Medici gibi ailelerle başladığından İtalyanca "banca" sözcüğü her dile banka olarak giriyor ve İsviçre, İngiltere derken giderek kapitalist sitemin vaz geçilmez bir kurumu haline geliyor. Bankalar kapitalist soygunun temel kurumlarından biri. Ama zengin ülkelerdeki bankalar bunu kanûnî olarak, raconuna uygun olarak yapıyor, acıtmadan soyuyor; Türkiye gibi ülkelerde

kapitalist düzenin bile raconuna aykırı kapkaççılık yöntemiyle yapıyor, haşırt diye.

70'lerde Avustralya'da her sendikanın savunduğu haklardan birisi işçinin ücretini nakit para olarak alma seçeneği bulunmasıydı. Bu seçenek, bir çok işçi hakkı gibi yitirildi, gitti. Şimdilerde ya elinize bankaya yatırmak zorunda olduğunuz bir çek veriliyor, ya da "electronic transfer" yapılarak para banka hesabınıza yatıyor. Yâni banka hesabınız yoksa kazandığınız paranın yüzünü bile göremiyorsunuz. Bankaların bu milyar dolarlık kârları nerden geliyor? Sizin bankadaki paranıza verdikleri (ya da vermedikleri) faizle borç aldığınız zaman ödediğiniz faiz arasındaki farktan. Kendi paranız kullanılarak soyuluyorsunuz. Ancak herkesi kapitalist sisteme entegre etme yolunda eşi bulunmaz hatun Margaret Thatcher'dan beri çok kişi hisse senedi alır oldu. NAB diyor ki örneğin, biz bu kârı yapıyoruz ama vergimizi de ödüyoruz, hisse sahiplerimize de para kazandırıyoruz. Hisse senedi alacak paranız varsa kârınız oluyor, ucu ucuna idare eden bir garibansanız bu kârlar sizin sırtınızdan çıkıyor. Para parayı çeker diye boşuna dememişler! Bu kârı arttırmak için bankalar boyuna şube kapatıyor, elektronik bankacılığı teşvik ediyor. Böylelikle giderlerini azaltıyor. Giderler azalınca faiz oranlarını düşürüyor mu? Hadi canım! Giderler azalınca kârları çoğalıyor, hisse sahiplerinin cebine daha fazla para giriyor. Bir an hayal edin. Nasıl olsa parayla değil. Kâr amacı gütmeyen bir banka düşünün. Sizin paranıza %3 faiz veriyor, borç aldığınızda da %4'ten veriyor. Aradaki %1 de tüm masraflarını haydi haydi karşılıyor. Olmaz mı? Yaşatırlar mı? Commonwealth Bank'i özgün haliyle yaşattılar mı? Bu milyarlık kârları edinen bankaların genel müdürleri de milyonluk, on milyonluk yıllık ücretlerle çalışıyor, çoğu da Amerika'dan ithal zaten. Her halde Avustralyalılarda halâ vicdan denen şeyden biraz kırıntı kalmış olduğundan olacak. Banka şubelerini kapatıp binlerce çalışanı işsiz bırakmak görevi milyonlarca dolar ücret alan Amerikalılara düşüyor; adam Batı Sydney'de işsizlerin arasında yaşayacak değil nasıl olsa.

Bu arada NRMA (çoğumuzun yıllık aidatını ödeyerek üye olduğumuz, yolda kalırsak bir telefonla imdada çağırdığımız) kurum var. O da şimdilerde şirketleşti. Her üye gibi bana da yıllık mâlî raporu göndermişler. Yönetim kurulu başkanı Nicholas Whitlam'a (evet, ne acıdır, nerdeyse kahramanlaştırdığımız Gough Whitlam'ın oğlu bu kişi) geçen mâlî yılda ödenen para $493,735 dolar. Bunun $379,060'ı toplantıya katılma ücreti. Kaç toplantıya katılmış bir yılda Mr Whitlam? Tam 69 toplantıya. Toplantı başına aşağı yukarı $5,500 dolar düşüyor. Kaç saat sürer bir toplantı? Genel Müdür Mr E R Dodd'a ise toplam

$1,483,362 ödenmiş, onun altındakiler de sırasıyla $1,043,366 - $779,806 - $696,429 - $677,656 almışlar. Yağmurda çamurda imdadınıza koşup arabanızı çalıştıran usta teknisyenler ne kadar kazanıyorlar dersiniz?

ÖCÜ

Bir iki hafta önce evin kapısına cadı, hayalet vampir kılıklarında çocuklar geldi, "trick or treat" dediler, yâni ya bize hediye verirsin, ya da sana oyun oynarız tehdidini savurdular kıkırdayarak. 31 Ekim gecesi birçok Avrupa ülkesinde ve Amerika'da 'Halloween" olarak bilinir. Hristiyanlık öncesine dayanan bu gelenek yaz bitimi, bir anlamda doğanın yıllık ölümüne denk gelen ve ölülerin ruhlarının o gece dünyaya indiği inancına dayanan bir gelenek. O ruhları, özellikle kötü ruhları korkutup kaçırmak için insanlar korkutucu kıyafetler, maskeler takmaya başlamışlar. Temelinde olan ölüm korkusu. Buna bir de kötü ruhlardan korkmak eklenmiş sonraları. Şimdi anlamını pek düşünen yok ama gelenek devam ediyor. Şöyle bir düşündüm ne çok şeyin, ne çok geleneğin, ne çok inancın, ne çok davranışın temelinde korku yatıyor diye. Dinler, özellikle tek tanrılı dinler insanları yola getirmek için tanrı korkusunu kullanmışlar, halâ da kullanıyorlar. İnsanın kendi ölümünün, kendi ölümlülüğünün bilincinde olan tek varlık olduğu söylenir. Ölüm de, varken yok olmak ta korkutucu bir şey. Bilinmeyenden korkulur, karanlığın ne gizlediğini bilemediğimiz için çocukken karanlıktan korkmamız gibi. Bu gayet doğal. Ve bir çok din ölüm korkusunu öteki dünya vaatleriyle gidermeye çalışırken yerine tanrı korkusunu koymuş. Ölüm korkusunun ecele faydası olmadığı meydanda da tanrı korkusunun faydası var mı ecele? Peki diğer bütün o korkularımız? Yaramazlık yaparsak öcü gelecek diye korkutulmamız? Korkunun, temel içgüdülerimizden biri olan hayatta kalma içgüdüsü içinde önemli bir yeri, bir işlevi var elbet. Vahşi bir hayvandan korkup kaçmamız hayatta kalabilmemizi sağlıyor. Fırtınalı bir denizden korkmamız, denizde boğulmamamızı sağlıyor. Peki ya hiç biyolojik bir işlevi olmayan korkular?

Çok sevdiğim bir söz var: "korkuyla geçirilmiş bir ömür, yaşanmamış sayılır" diye. "Komşular ne der sonra?" korkuları, başkalarından farklı düşünmek korkusu ya da başkalarının düşündüğü gibi düşünme korkusu, "falanca büyük adamdan korkarım" korkuları, yaşlanma korkusu, şişmanlama korkusu, beğenilmeme korkusu... Tüm bunlar zaten toplumsal düzenle sınırları daraltılmış yaşamımızı daha da cendereye sokmuyor mu?

Geçtiğimiz Pazar gecesi Kürt Derneğinin eğlence gecesine gittim. Sağolsun, Xanemîr kardeşim davet etmiş. Ben Kürt değilim, acaba nasıl olur diye korkmadan, ya da Kürt gecesine gittiğimi öğrenen Türkler ne düşünür diye korkmadan gittim. İyi de etmişim. Xanemîr'in o güzel yanık türkülerinin, uzun

havalarının yanı sıra Türkiye'den davetli Nilüfer Akbal'ı dinlemek mutluluğuna kavuştum. Daha önce dinlememiştim. Nilüfer bacı türkülerini söylemeye başlar başlamaz aklıma hemen Ruhi Su geldi. Aynı ustalık, ustalıkla örtülmeyen bir içtenlik, duygu yoğunluğu ve insanın içine, iliklerine işleyen bir ses. Ruhi Su'nun Türkçe söyleyen o gümbür gümbür bas-bariton erkek sesi ve Nilüfer Akbal'ın çoğunu Kürtçe söyleyen mezzo-soprano sesi. Yüzeysel olarak hiç bir benzerliği yok gibi görünse de aynı ses kontrol ustalığını, aynı yoğunluğu, müziğine aynı saygılı yaklaşımı, söylediğinin içeriğini bilmenin, duyumsamanın ve iletebilmenin verdiği güveni görmek benim için unutulmaz bir deneyim oldu. Hiç Kürtçe bilmediğim halde beni doyurdu müziğiyle, sağolsun.

Türkiye'de gençliğimde çoğunlukla İtalyan ve Fransız şarkıları modaydı, Amerikan şarkıları bugünkü hegemonyasını daha kurmamıştı. O şarkıları zevkle dinlerken İtalyanca ya da Fransızca bilmemiz gerektiğini düşünmezdik. Üstelik bunlar bizim müzik kültürümüze, geleneğimize hiç te yakın olmayan müziklerdi. Bugünlerde de Türkiye'de her halde yine bir çok kişi hiç bilmediği, anlamadığı dillerde müzikler, şarkılar dinliyor zevk alıyor. Peki, İspanyolca, Yunanca, Fransızca şarkılar dinlemekten korkmuyoruz da yüzyıllardır iç içe yaşadığımız Kürtlerin müziğini, Anadolu kültür mozayığının vaz geçilmez bir parçası olan Kürt müziğini, Kürtçe şarkıları dinlemekten neden korktuk bunca yıl? İtalyanca ya da Rusça operalar söylenirken Kürt müziği niçin yasaklandı? Okullarda envai çeşit dil öğretilirken neden Kürtçe öğrenme olanağı tanınmadı? Bırakın için yasal yanını, politik yanını, Lausanne anlaşmasını... Korkuya dayalı bu yasaklar kendi yaşamızı fukaralaşturmak değil mi? Hele hele Türk müziğinin, bir kaç saygın sanatçının dışında, giderek yozlaştırıldığı, pop-rock-arabesk karışımı bir paçavraya dönüştürüldüğü bir ortamda Anadolu'dan çıkan bu özgün sesi dinlemek, zevk almak hakkımız değil mi?

Korkunun temelinde güvensizlik yatar. Güvensiz kişi, ya da kurum, ya da devlet, eğer güçlüyse, karşısındakini, korktuğu kişiyi, grubu, kurumu ya da kültürü baskı altında, kontrol altında tutmaya çalışır. Bir söz vardır: "kölesi olan efendi özgür olamaz". Çünkü karşınızdakini baskı altında tutmak, sürekli kontol etmek sizi bu sürece tutsak eder. Yâni söz konusu olan salt karşınızdakinin özgürlüğü değil, aynı zamanda kendi özgürlüğünüzdür de. Yaşamın meyvelerini tatmak, ölümün korkutuculuğu karşısında yaşamın tadını doya doya çıkarmak varken nedir bu korku? Nedir bu umacılar, öcüler? Bırakın yalnızca 31 Ekim gecesi, tek tanrılı dinlerden önce atalarımızın yaptığı gibi ölüm korkusunu anımsayalım, içi oyulmuş kabakların, karpuzların içine mum yakıp ölümün karşısında yaşamın

değerini kutlayalım. Öcülerle umacılarla ve bunların getirdiği toplarla tüfeklerle yaşamı ölüme kendimiz dönüştürmeyelim.

DEMİRKIRAT

Bugünlerde Avrupa Birliğinin Türkiye'yi kulüplerine almak üzere düşünmeye başlamayı kabul etme olasılığının artırılması için bir takım koşullar dayatması bir çok kişiyi şaşırtmışa, kızdırtmaya benziyor. "Gâvurun dediğini mi yapacağız?" gibisinden cevherler duyuluyor. Aslında değişen fazla birşey yok. Uluslararası düzeyde güçlü olan güçsüz olana her zaman bir takım şeyler dayatmıştır. Daha 17. yüzyıldan başlayarak Osmanlı'ya çeşitli reformlar dayatılmış ve bunlar da hep tepeden inme olduğundan organ nakli gibi bir süre sonra halk bünyesi bunları reddetmiştir. Türkiye II. Dünya savaşı ertesinde çok partili demokrasiye geçmeye itelendiği zaman çok kişi demokrasi sözcüğünün anlamından habersizdi. Yeni kurulan parti demokrasiyle özdeşleşmek için kendine Demokrat Parti adını verdi. Demokrat sözcüğü de yabancı geldiğinden halkımız bunu bir güzel Türkçeleştirerek Demirkırat yaptı. Kır atın Anadolu mitlerinde özel bir yeri vardı ve hele bir de demir olunca önünde kim durabilirdi? Aslında demokrasi, bildiğiniz gibi antik Yunan'dan gelme bir terim ve *demos-kratia* halkın gücü anlamına geliyor.

Demokrasi sözcüğü onca değişik rejim tarafından onca değişik biçimde yorumlanmış ki, gerçek anlamını göz ardı edivermek çok kolay. Kendilerini sosyalist diye pazarlayan bir takım rejimler adlarına hemen "demokratik cumhuriyet" ekleyivermiş ve birçok Marksist asıl demokrasinin bu rejimlerde olduğunu savunur olmuştu. II. Dünya Savaşının ardından gelen yaklaşık 50 yıllık soğuk savaş döneminde ise "Doğu Bloku"nun bu aldatmacasına "Batı Bloku" daha beter bir aldatmacayla karşılık vermiş, komünizmin karşıtının kapitalizm olmasına karşın, kapitalizm sanki demokrasi ile özdeşmiş gibi çatışmayı komünizm ile demokrasi çatışması imiş gibi pazarlamayı başarmıştır. Başka bazı politik terimler gibi demokrasi sözcüğü de böylece anlamsızlaşmıştır. Bugün Türkiye'de demokrat sözcüğü özgün anlamıyla "liberal" yerine kullanılmakta ve karmaşayı daha da artırmaktadır. Liberal sözcüğünün özgün anlamı "özgürlükçü"dür; ama bir çok batı ülkesinde liberal sözcüğü Avustralya'da olduğu gibi "muhafazakâr" yani tutucu anlamına kullanılır olmuştur. Kavram kargaşası içinde kulaç atmaya çalışan kişilerden sorunlara akılcı bir yaklaşım beklemek ne ölçüde gerçekçidir acaba?.

Amerika Birleşik Devletleri kendisini örnek bir demokrasi diye pazarlayan ve bu modeli başka ülkelere empoze etmeye çalışan ve ne çare ki bugün dünyada rakipsiz cirit atan tek büyük "süper" güçtür. Köleci geçmişi, bu yüzden çıkan ve

kardeşin kardeşi öldürdüğü iç savaşı, toplumsal normların biraz dışına çıkan kadınların "cadı" diye yakılmaları, McCarthy döneminde azıcık sola eğilimli herkesin inim inim inletilmesi ve en büyük özgürlüğün silâh taşıma özgürlüğü olduğu "örnek" demokrasi. ABD anayasasına göre bir başkan iki dönemden sonra aday olamıyor. O yüzden Clinton ister istemez emekli oluyor ve yeni başkanlık seçimlerinde bu büyük demokrasi yeni bir başkan seçiyor kendisine. Oy vermek zorunlu değil ABD'de ve oy kullanma oranı genellikle yüzde ellilerde dolaşıyor. Bir yanda simgesi eşek olan (bence bizim kır at daha iyiydi) Demokrat Parti, öte yanda simgesi fil olan Cumhuriyetçi Parti var. Aralarındaki farkı görebilmek için ince ince ayrıntıları araştırmak gerekiyor. Genelde Demokrat Partiye belki "sosyal demokratımsı", Cumhuriyetçi Partiye ise "muhafazakâr" demek gerek. İş böyle olunca gariban Amerikan seçmeni, renkli balonlar, ponponlarını sallayan sarışın genç kızlar, milyonlar harcanan reklâm kampanyaları ile bombardımana tutuluyor ve iş gelip "karizma"ya dayanıyor. Karizma aslında azizlere Tanrının verdiğine inanılan bir özellik ama bu günlerde politikacılar, sinema oyuncuları, şarkıcılar, futbolcular için de kullanılır olmuş. Çekici, sempatik anlamına. Al Gore 8 yıl başkan yardımcılığı yapmış, yetenekli, deneyimli bir politikacı. Teksas valisi Bush oğlu Bush'u havada götürmesi gerek ama Bush'un "karizma"sı var. Cahil, deneyimsiz, bilgisiz ve düşük zekâlı olmasına karşın Al Gore'dan daha sevimli bir gülümsemesi var. Sonuç? Halâ sayılıyor oylar. ABD sisteminde en çok oyu almak yetmiyor, bir de her eyâletin nüfusuna göre oy hakkı var, Adayların bu oyların da çoğunluğunu kazanması gerek. Sonunda iş geldi Florida eyâletinde kilitlendi. Florida eyâletinin oylarını kazanan başkan olacak. Didişme sürüp gidiyor. İşin şurası ilginç: Florida parası olanların emekli olduklarında gittikleri sayfiye eyâleti, ama büyücek bir zenci (Afrikalı Amerikalı) nüfusu da var. Demokratlar genelde zencilerin haklarını daha savunur olduklarından ekonomik ve eğitim düzeyi düşük bu kesimin yüzde 80'i Demokrat Parti yanlısı. Demokrat Parti seferber olmuş, zencileri oy vermeye teşvik etmiş ve bu seçimlerde zencileri oy verme oranı yüzde 20 yükselmiş. Ama... Aması, kendi haklarını savunacak partiye oy vermek için akın akın sandıklara koşan zencilerin yüzde 10'u eğitim düzeylerinin düşüklüğünden ve seçim pusulalarının karışıklığından yanlış oy kullanıyor ve oyları geçersiz sayılıyor. Yâni onları cahil ve fukara bırakan düzen, onların cahil ve fukara olmaları yüzünden kendi haklarını savunacak adaya oy vermelerini olanaksızlaştırıyor. Bu yazıyı yazdığım sıra seçim sonuçları halâ kesinleşmemişti. 100 milyon ABD seçmeninin verdiği oyların sonucu, sonunda Florida'nın birkaç

mahallesindeki bir kaç yüz oya bağlı görünüyor. Karizmalı Bush oğlu Bush kazanırsa şaşmam. Deeeh Demirkırat!

1915

Ermeni konusu yine gündemde. Bir çok ülke, Ermeni lobisinin etkili çalışmasıyla Ermenilere karşı 1915 ve sonraki yıllarda soykırımına (genocide – jenosit) girişildiğini ilân etmeye başladı. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetleri de bugüne kadar hep böyle birşey olmadığını, birinci dünya savaşı sırasında Rusların kışkırtmasıyla Osmanlı tebası Ermenilerin ayaklandıklarını, çok sayıda kişiyi öldürdüklerini ve buna karşı girişilen askerî harekâtta da birçok Ermeninin öldüğünü, birçoğunun da tehcir (zorla göç etme) edildiğini savunuyor. O günlerde doğan kişiler bugün 85 yaşında. Yâni olayları yaşamış ve bugün bize ne olduğunu anlatabilecek pek fazla kişi olmasa gerek. Ama dedelerimizden, babalarımızdan duyduklarımız, Ermenilerin de dedelerinden, babalarından duydukları var. Ve körlerin fili anlatması gibi herkes bir ucundan tutmuş, fil budur diyor, onu anlatıyor. Gerçekten Ermenilere karşı bir soykırımı yapılmış mıdır sorusuna, konunun duygusallığından ötürü, serin kanlılıkla pek yanıt arayan yok.

Bu, konunun temelinde yatan sorun. Ancak konunun ikide bir gündeme gelmesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetleri hep ard niyetler arar olmuşlar. Avrupa'da zaten vahşi ve barbar olarak anılan Türklerin bu özelliklerinin resmileştirileceği, soykırımının uluslararası düzeyde tanınmasının ardından Türkiye'den toprak talep edilebileceği gibi kaygılar elbette anlaşılabilir endişeler. Ve böylesi endişeler elbette toprak bütünlüğünü, "üniter devlet" kavramını temel edinmiş bir devlete aykırı gelecek düşünceler.

Öte yanda bir de "Amerikalılar kızılderilileri yok etmedi mi, Avustralyalılar aborijinelere –özellikle Tasmanya'da-, İspanyollar Azteklere, İnkalara soykırımı yapmadı mı; onlara karşı neden bir şey yapılmıyor" diyerek "Türkleri zaten sevmezler" ya da "hristiyan dünyasının müslüman Türkiye'ye olan kini, öfkesi" olarak değerlendirenler de var. Belki bunların hepsinde de bir ölçüde gerçeklik payı var. Ama bunlarda gerçeklik payı olsa da sorunu çözmüyor.

Geçenlerde genelde akıllıca yorumlar yapan bir profesörümüz SBS radyosunda bir çözüm öneriyordu. İşin arkasında Ermenistan'ın olduğu varsayımından hareketle, Türkiye'nin Ermenistan'la daha dostça, daha sıcak ilişkilere girmesini, Ermenistan'ın ekonomisine yararlı olacak bazı kolaylıklar gösterilmesini savunuyordu. Profesöre göre Ermenistan'la dostluğumuz gelişirse Ermenistan bu soykırımı iddialarının peşini bırakacak, sorun çözülecekti. Buna ancak İsmet Paşa'nın deyimiyle "hadi canım sen de" demekten başka bir şey elimden

gelmiyor. Ermenistan'la ve tüm komşu ülkelerle elbet ilişkiler geliştirilsin, düzeltilsin. Ama bunu Ermeni soykırımı iddialarına bağlamak bana, kusura bakmayın, biraz çocukça geldi.

Peki bu iş nereye varacak? Bildiğiniz gibi birçok T.C. diplomatı salt Türkiye Cumhuriyetini temsil ettikleri için Ermenilerin terörist bir kesimine hedef oldu, öldürüldü. Anadolu'da yüzyıllar boyu birlikte yaşamış halklardan biri olan ve Türkler kadar, Kürtler kadar, Rumlar kadar, Yahudiler kadar Anadolu'da yaşamaya hakkı olan ve de iç içe yaşayan bu halkın tarihindeki önemli bir olay nasıl açıklanacak ve bu olay nasıl tarih sayfalarına konup kapatılarak çatışma konusu olmaktan çıkacak?

Biliyorsunuz Güney Afrika'da "apartheid" rejiminin devrilmesinin ardından "Truth Commission" adıyla bir komisyon kuruldu. Yeni rejim bizim "eski kabuk bağlamış yaraları deşmek" diyebileceğimiz bir işe girişti. Nelson Mandela'nın ve Başpiskopos Tutu'nun önderliğinde bu komisyon neden kuruldu? Bir takım kişileri cezalandırmak için değil. Mandela ve Tutu inanıyorlardı ki geleceğe yönelik her davranışın sağlıklı olabilmesi için geçmişe ait gerçeklerin açığa çıkması gerekir. İnsan ilişkilerinde olduğu gibi ülke düzeyinde de yalan bir tarih üzerine kurulu bir gelecek gün gelir, sallanır, göçer gider. Gerçekler toplumları ve kişileri özgürleştirir. Ama bizim gibi "kol kırılır yen içinde kalır" kültürüyle yoğrulmuş bir halka çok güç gelebilir bu yaklaşım.

Ermenilerin kendi araştırmaları, yayınladığı kitapları var; T.C.'nin de konuyu anlatan yayınları var. İkisi ayrı kutuplarda. Olayın yüzlerce, binlerce yıl önce değil, yalnızca 85 yıl önce olması gerçeklerin açıklığa kavuşturulması açısından büyük bir avantaj. Olayın hayatta olan görgü tanıkları kalmamış olsa bile, 85 yıl önceki bir olayı inceleyip objektif bir tarihini yazmak yetkin tarihçiler için hiç te olanaksız değil. Bir devletin devlet olarak olgunluğu böylesi güç bir konuda açıklıkla ve dürüstlükle davranabilmesiyle ölçülür. T.C. bu konuda gerek Türk, gerek Ermeni, gerekse bu konuyla ilgilenen diğer tarihçileri hiç bir ön yargı olmadan bir araya getirip, hiç bir kısıtlama koymadan, tüm olanakları, tüm kaynakları seferber ederek, tüm arşivleri açarak araştırmaya davet etse devletin saygınlığı artmaz mı acaba? Ama bu girişimin üst düzeyde, diyelim Cumhurbaşkanı düzeyinde olması ve gerçekten açık, gerçekten tarafsız olacağına güven verecek biçimde olması gerekir. Ben 1915'te gerçekten neler olduğunu bilmiyorum. Kötü şeyler yapılmışsa da ben yapmadım, üstelik Osmanlı da değilim ama eğer Osmanlı atalarımın insanlık dışı davranışları olmuşsa özür dilemek beni alçaltmaz. Howard'dan "çalınmış kuşak" konusunda özür

dilemesini isterken benim bunu göze almamam iki yüzlülük olur. Ama gerçekten soykırımı yapılmamışsa bunu kanıtlamanın yolu da buradan geçer. "Ama iş özürle bitmez, sonra bizden toprak isterler" korkusu buna engel oluşturmamalıdır. Türkiye Cumhuriyeti "toprak bütünlüğümüz vardır ve sonuç ne olursa olsun bunu hiç bir biçimde etkilemeyecektir" yollu bir bir kayıtla konuya yaklaştığında buna itiraz edecek fazla kimse olamayacaktır.

Uygar olduğumuz kadar, artık olgun olduğumuzu da ortaya koyma zamanı gelmedi mi dersiniz?

SUÇ VE CEZA

Türkiye'deki cezaevlerindeki açlık grevi başlayalı bir buçuk ay oldu. Hekimler artık bir çok kişi için çok geç kalındığını, ölümlerin her an başlayabileceğini söylüyor. İnsanların kendilerini aç bırakarak yavaş bir ölüme mahkûm etmesi artık bir çoğumuzun körelmiş duygularımızı etkilemiyor bile. Avustralya yerlileri arasında gözaltında ölüm olayları halâ sürüyor; bazısı intihar, bazısının ne olduğu belli değil. Kuzey Bölgesinin zorunlu hapis yasası yargıyı yargıçların elinden alıp politik baskı aracı olarak kullanıyor. Türkiye'deki protestoların, açlık grevlerinin cezaevi koşulları ile ilgili olmasını buruk bir duyguyla izliyorum. Birçoğu yanlış, baskıcı yasalara göre yargılanıp hüküm giymiş, bir kısmı da daha mahkûm bile olmamış, yâni suçlu olduğu kanıtlanmamış kişiler yasaların değişmesinden, insancıllaştırılmasından umudu kesmişler, cezaevi koşullarının düzeltilmesini istiyorlar ve bunun için de yaşamlarını tehlikeye atıyorlar. Ne acı.

Bir de bir af lâfıdır gidiyor. Biliyorsunuz, en saygın uluslararası örgütlerden biri olan Amnesty International, fikir suçuna, fikir suçu kavramına karşı mücadele eden bir kuruluş. Biz bunu Uluslararası Af Örgütü diye tercüme etmişiz. Oysa "amnesty" sözcüğü "unutmak"tan kaynaklanıyor. Yâni "bu işi unutalım artık" anlamına geliyor. Af söz konusu değil, çünkü af ancak bir kişinin suçlu, kabahatli olması, karşı tarafın da onu affetmesiyle olur. Fikir suçlularının affı değil, aklanması ve kendilerinden özür dilenmesi gerekir. Ama Türkiye'de fikir suçu daha işlenmemiş, ama yetkililerin ilerde işlenebileceğini düşündüğü adi suçlara bağlanıyor. Devlet "sen böyle düşünüyorsan teröristsin, adam da öldürürsün" diyor ve atıyor fikir suçlularını içeri. Hiç bir fikir suç olmadığına, olmaması gerektiğine göre insanlar işlemedikleri ama ilerde işleyebilecekleri düşünülen adi suçlardan ötürü cezalandırılıyor. Fikir suçu "demokratik" ülkelerde artık tarihe karışmış bir suç. Ve Türkiye demokratik olma iddiasında halâ. Avrupalı kargalar gülmekten kırılıyorlar, eminim. Ama bizimkiler "bana itimat edin" diyen kullanılmış araba satıcıları gibi "vallahi de billahi de demokratikiz" diyerek dünyayı kandırabileceklerini sanıyorlar alışılmış köylü kurnazlığıyla.

Artık fikir suçu utancını aşmış ülkelerde 60'lardan beri sürekli uluslararası gündemde olan bir başka konu var. "Victimless crime" adı verilen bu suçlar, yasalara göre suç olan, ama kurbanı, mağduru olmayan suçlar. Bunların temelinde dinsel değer yargıları var. Müslüman ülkelerde Ramazan süresinde bir şey yerken ya da içerken görülmek gibi. Benim oruç yememin kimseye zararı var mı? Olmadığına göre bu suç olmamalı. 70'lerde Danimarka tüm pornografik

yayınları bu temelde düşünerek serbest bıraktı. Geçenlerde Holanda "euthanasia" yâni kişinin kendi isteği ve rızasıyla öldürülmesini yasa dışı olmaktan çıkardı. Temel yine aynı. Benim kendimi öldürmemden, ya da bunu yapabilmekten âciz olacak kadar hastaysam birinin bana bunu konuda yardım etmesinden mağdur olan kimse var mı? Holanda aynı temelde esrar kullanımını da yasa dışı olmaktan çıkarmıştı bir süre önce, eşcinselliği de, fahişeliği de. Oysa bugün Tasmania'da eşcinsel bir ilişkide bulunurken yakalanan kişiler için 20 yıl hapis cezası taşıyan yasalar halâ yürürlükte, ama uygulanmıyor. Yasalar toplumun gerisine düştüğünde o yasaların kaldırılması gerekir; yoksa yanlış yasalar insanları gereksiz yere yasalara çiğner duruma getirir ve genelde yasalara saygı diye bir şey kalmaz. O yasaların, toplumun belli bir kesiminin kendi değer yargılarını tüm topluma empoze etme aracı olması toplumda yasalara saygı kavramını eritir, gider.

Her ülkede, her düzende yasaları çıkaranlar o düzene hâkim olan kişilerdir. Bu Amerika'da da böyledir, Çin'de de, Fransa'da da, Avustralya'da da, Türkiye'de de. Ancak ideal bir demokraside halk yasama görevi olan parlâmentoya temsilci gönderdiğinden yasaları halkın çıkarına dengeleme olasılığı ortaya çıkar. Birçoğumuzun gerçek demokrasi diye bağırıp durmamız demokrasiye romantik bir sıcaklık duymamızdan değil, demokrasinin bu olanağı sağlayabilmesindendir. Oysa Türkiye benzeri ülkelerde demokrasi değil, demokrasicilik oyunu olduğu için, kapitalist-devlet-asker üçlüsünün, ve şimdilerde bunlarla içiçe geçmiş çetelerin istediği olmaktadır, halkın istediği değil. Dağa taşa bir zamanlar adı yazılan Ecevit'in bazan diğer sağ partilerden daha da sağda kalması, artık belli ki bunamış olmasına karşın halâ başbakan kalabilmesi, geniş gerilerini sağa yaymış partilerden biraz farklı olan partilerin kapatılması ya da iğdiş edilmesi bu demokrasicilik oyununun ipliğini pazara çıkarmaktadır. Yurttaşların devlet için değil, devletin yurttaşlar için var olduğunun, devletin tek varlık nedeninin yurttaşlarının güvenlik ve mutluluğunu sağlamak olduğunun Türkiye'de ne devlet, ne politikacılar ve de ne yazık ki henüz yurttaşlar da bilincinde değil. Ve böyle olunca da insanlar devletin yüce çıkarları adına öldürülür de, işkence de edilir, açlık grevlerinde de ölür, şöyle ya da böyle düşündün diye uzun yıllar insanlık dışı koşullarda hapislerde de yatar. Fikir suçu ayıbını aşmış, artık kimseye zarar vermeyen davranışları nasıl suç olmaktan çıkarabiliriz aşamasına gelmiş ülkeler de haklı olarak Türkiye'ye ilkel, baskıcı, antidemokratik bir parya muamelesi yaparlar. Kendinize gelin beyler! İnsanlar ölmesin!

Geçen sayıda Ermeni konusunu ele alırken Dünya'da yazan diğer kişilerin de bu konuya eğileceğinden haberim yoktu. Herkesin bir ağızdan gibi aynı konuda yazması belki de biraz sıkıcıydı. Özür dilerim. Ama en azından bazı konuların artık tabu olmaktan çıkıp değişik görüşlerin öne sürülmesinin ve tartışılmasının da iyi bir gelişme olduğu kanısındayım.

ABECE

Eskiler elifba derlerdi, benim kuşak alfabe, sonra abece oldu. Bir şeyin ABC'si ona temel oluşturan şey. Örneğin matematikle uğraşacaksanız, kerrat ya da çarpım cetvelini bilmeniz gerek. Bu da matematiğin ABC'si. Müslümansanız müslümanlığın beş şartını yerine getirmeniz müslümanlığın ABC'si. Matematik te orda bitmiyor, müslümanlık ta. İletişimin ABC'si dinlemek. Dinlemeden anlamak olası değil, anlamadan da bir şeyler öğrenmek olası değil; bir şeyler öğrenmeden de kendini geliştirmenin mümkünü yok. Nasıl harfleri bilmeden sözcük, sözcük olmadan cümle üretemezseniz, hiç bir konunun ABC'sini bilmeden ileri adım atılmıyor. Mantıkta "gerekli ama yeterli değil" kavramı vardır. Bir şeyin ABC'sini bilmek gerekli ama yeterli değil elbet. Kerrat cetvelini bilmek gerekli ama bu, sizi ossaat matematikçi yapıvermiyor. Müslümanlığın beş şartını bilmeniz gerekli ama bu sizi hemen zemzem suyuna batırıp iyi bir müslüman edivermiyor. Bir gazetenin köşesinde 600-700 sözcükle hiç bir konunun derinliğine inmek, ABC'sinden öteye geçebilmek te kolay değil. Nerdeyse bir yıldır sürdürdüğüm bu köşe yazılarında bazı konuların ABC'sinden söz ettim çok kez. Bir takım terslikleri, gerek Avustralya'da, gerek Türkiye'de gerekse tüm dünyada genelde olası kabul ettiğimiz bir takım olayları, değerleri, davranışları akılcı düşüncenin eleştiri süzgecinden bir geçirelim hele birlikte dedim. Bir şey bir kez düşünülmüşse, onun düşünüldüğünden önceki ana dönemez kimse. Elbet o düşünce bastırılabilir, unutulabilir, ama bir kez düşünen, yeni bir düşünce üreten kişi artık geri dönülmez biçimde değişmiştir. Yılın sonuna yaklaşırken bu biraz da kendimle hesaplaşmak oluyor galiba. Bir şeyleri kağıda dökerken kafam zorlanıyor, yazı bittiğinde yazıya başlamadan öncesine göre farklı bir insan oluyorum. Son bir kaç yazımı biraz asık suratlı bulan bir dostum, aman okuyucuları güldürmeyi, en azından gülümsetmeyi unutma dedi. Haklı elbet ama açlık grevleri olsun, Ermeni konusu olsun, Kürt konusu olsun insana pek te gülümseme esini veren konular değil. Biliyorsunuz Aziz Nesin bu işin ustasıydı, en ağlanacak halimize hepimizi güldürmeyi başarırdı. Bizde nerde o ustalık? Yazı yazanları sanırım üç kategoride toplayabiliriz. Yazıyorum sanırken zırvalıyanları bir yana bırakırsak, yazan kişi ya suya sabuna dokunmaz (şairin dediği gibi "pise bak" dedirtir), ya kendi düşüncelerini, okuyana empoze etmeye, dayatmaya kalkışır, ya da okuyanı, varsaydığı bir takım şeyleri sorgulamaya itecek biçimde yazar. Yâni cevap değil, soru üretir. Birincisi "magazin yazarlığı", ikincisi "propaganda yazarlığı",

üçüncüsü de "düşündüren yazarlık"tır bence. İnanç ve akılcı düşünce tarih içinde oldum olası çatışma içinde bulunmuştur. Bizdeki "zevkler ve renkler tartışılmaz", Anglo kültüründe de "din ve politika tartışılmaz" sözleri bunu yansıtır. Aslında zevkler de, renkler de din de politika da tartışılabilmeli, aklın süzgecinden geçirilebilmelidir. Tanrıya inancı olan bir kişiyseniz, bizlere bu aklı, aklın sorgulama yeteneğini de tanrının vermiş olduğuna inanmanız gerekir. İnsanların tarih boyu ne olmadık, ne gülünesi şeylere inandığını incelemişsek, bugünkü bir takım inançlarımızın da bundan yüz yıl, bin yıl sonra aynı derecede gülünç görülebileceği olasılığını kabul etmemiz gerekir.

Aslında bu yazımda Australian Broadcasting Corporation olan ABC'yi konu alacaktım. ABC derken aklıma bunlar geliverdi. Hükûmetlerin genelde bağımsız ya da özerk kuruluşlara pek tahammülü yok. Şakşakçı, dalkavuk, evet efendimci kuruluşlar rahatlatıyor hükûmetleri. Howard hükûmeti de farklı değil. Avustralya'da biliyorsunuz, kamu yayın organları olan ABC ve SBS dışında tüm radyo, televizyon, gazete ve dergiler bir kaç kişinin elinde. Çeşitli hükûmetler yıllarca SBS'i iğidiş etmeye çalıştı. Ne mutlu ki SBS radyosu 25., SBS televizyonu da 20 yılını doldurdu. ABC daha da köklü bir kurum. Ama bağımsız. Ve bu bağımsızlık kaşarlanmış politikacıların nazik mabadlerine batıp duruyor. Howard hükûmeti ABC'nin bütçesini kısıtlayıp başına da yayıncılıkta hiç bir deneyimi olmayan bir kişiyi geçirdi ve bu kişi de gelir gelmez bir takım programları tırpanlama sevdasına kapıldı. Howard hükûmeti kamu yayın organlarının bir yerde kendileri için güvence olabileceğinin, medya patronlarının kapris ve çıkarlarına karşı kendi sigortaları olduğunun bile ayrımında değil. Bağımsız ve tarafsız yayıncılığa inanan herkesi ABC'nin imdadına koşmaya çağırıyorum.

ABC dedim de... 16 Aralık Cumartesi saat 14.00'te ABC radyosunda yapımcı Harvey Broadbent'in Çanakkale savaşıyla ilgili yaptığı "Gallipoli Voices" programını kaçırmayın.

YAŞASIN MAGANDALAR

Genelde Türkiye, Avustralya ve dünyada olup biten "makro" olaylara bakıyoruz epeyce bir süredir. Geçenlerde başımdan geçen küçük, "mikro" bir olay bu yaklaşımın eksikliğini gösterdi bana. Belki olay bile denemeyecek küçücük bir şey. Eminim hepinizin her gün gördüğü, geçirdiği, ya da izlediği şeylerden birisi. Hele hele Türkiye'de iseniz. Türkiye kökenlilerin topluca bulunduğu bir yere arabamla gidiyordum. Şansım varmış, gitmek istediğim yere gayet yakın, arabamı park edebileceğim bir yer gördüm. Sokakta üç arabanın rahat rahat park edebileceği bir yer. Benim önümde giden gıcır gıcır bir arazi arabası boşluğa girdi, ben de arkasından. Yer geniş olduğu için manevra yapmaya da gerek olmadı. Arkamdaki boşluğa da bir başka araba girebilsin diye benim külüstürü önümdeki gıcır gıcır arazi arabasına yaklaştırdım, ama onu da sıkıştırmamak için fazla yaklaşmadım. Bir anda o 40-50,000 dolarlık gıcır gıcır arabadan ancak "maganda" diye tanımlanabilecek, yakasının üst iki düğmesinin açığından göğsünün kılları fışkıran ve kalın altın kolyesi atağa kalkmış bir er kişi hışımla bana doğru geldi. Ve Türkçe bağırıp çağırmaya başladı: "ben geri gidecektim, ne demeye gelip kıçıma girdin?" gibisinden lâfları haykırdı öfkeyle. Benim hiç kavga etmeye niyetim olmadığından ve biraz da kavgaya girişsem er kişinin bir göbek vuruşuyla benim işimi bitirebileceğini hesapladığımdan Türkçe bilmiyor ayaklarına yatmadım: "kardeşim ben ne bileyim senin geri gideceğini, gelip efendi gibi rica etsen geri giderdim" dedim. Homurdanarak uzaklaştı, giderken anama avradıma hürmetlerini iletti. Tepkinizi tahmin eder gibiyim. "Aman canım, bu da bir şey mi, geçenlerde..." diye başlayıp daha beter olaylar anlatabileceğinizden eminim.

70'lerde bir süre Bondi'da bir apartman dairesinde oturdum. Yahudilerin Rusya'dan çıkmaya zorlandığı bir dönemdi. Bondi'da da birkaç tane havra olduğu için epeyce Rus yahudisi Bondi'a yerleşti. Bir yıl içinde bizim dokuz daireli apartmanın yedi dairesinin sâkini Rus yahudi aileleri oldu, çıktı. Sokağın karşı tarafındaki apartmanda da öyle. Akşamları sokağın iki yanında balkonlardan sıtma görmemiş seslerle Rusça sohbetler başladı. Apartmanın en altı araba park yeriydi, benim oturduğum daire de onun hemen üstünde. Bu Rus kişiler her halde büyük arabaları altın kolyelere yeğliyorlardı ki, hepsinin altında o zamanın en geniş arabaları olan Valiant'lar beliriverdi. Apartmanın park yeri sıkışık, adamlar da yeni ehliyet almış. Sabahın beşinde yatak odamın penceresinin altında yüksek perdeden Rusça "sağ yap, sol yap, kır direksiyonu, hop hooop"

bağırtıları beni don gömlek balkona çıkıp validelerine ve hanımlarına saygılarımı sundurmaya ve "kendilerini Rusyanın bozkırında mı sanıyor bunlar" dedirtmeye yetti. Göz göze geldiğimiz er kişinin bakışlarını halâ hatırlıyorum. "Ne var ki, niye öfkeleniyorsun" gibisinden bakıyordu suratıma. Bu hikâyeyi de magandalığın bize özgü bir olay olmadığını göstermek için anlattım.

Biliyorsunuz Türkiye'de kentlerden yaşayan insan sayısının kırsal bölgelerde yaşayan insan sayısını geçmesi oldukça yeni bir olay. Kırsal bölgelerdeki yaşam biçimi de elbet oranın koşullarına uygun. Kente gelince bunu gömlek değiştirir gibi değiştirivermek kolay değil. Burjuva sözcüğü aslında şehirli, kentli demek. Ama hepimizin önemseyerek ve överek sözünü ettiğimiz Fransız ihtilâli o zamanın donsuz Fransız baldırıçıplakları tarafından yapılmış ve Paris kentinde yaşayanları, Fransız asillerini ve zenginlerini hedef almış bir ihtilâl. Buna burjuva devrimi denmesinin nedeni de sanayileşmeye koşut oluşan kentleşme ile çakışması. Bu baldırıçıplaklar giderek önce magandalaşma sürecinden geçmiş, sonra da bu günkü Fransız ve Avrupa kültürünün çekirdeğini oluşturan, "özgürlük, eşitlik ve kardeşlik" ilkeleri üzerine kurulu burjuva demokrasisini biçimleyen kişiler olmuşlar. O zamanlar asillerinin ve kentli zenginlerin bu baldırıçıplaklar için söyledikleri Türkiye'de birkaç kuşaktır kentli olanların kente yeni gelen "hanzolar" için söylediklerinden pek farklı değilmiş. Bunların kentlere getirdiği dinamizm, önceleri kaba saba, zevksiz, gösteriş budalası da olsa, bir iki kuşak sonra burjuva kültürünün temelini oluşturmuş. Ama tabii ki 200 yıl önce bu işler yavaş yavaş olmuş, değişim bir kaç kuşak sürmüş, Şimdilerde herşey daha hızlı. Burjuva devrimini zamanında yaşamamış Türkiye, geç te olsa, sancılı da olsa kırsal değerlerin, davranışların kentte alayla, küçümsemeyle karşılaşması ile de olsa aslan magandalarımızın çocukları, torunları sayesinde bu evrime girecek. Yaşasın magandalar.

KATİLLER

II. Dünya Savaşının ertesinde Nüremberg'de Alman Nazi rejiminin önde gelenleri yargılandı. Biraz onuru olanlar intihar etmiş, diğerleri ise "ben sadece bana verilen emri yerine getirdim" diyerek paçayı kurtarmaya çalışmıştı. Bir çoğu, kişisel olarak adam öldürmek bir yana yumuşak, hattâ belki de şiir bile yazan kültürlü kişilerdi, ama bu savunma onların aklanmasına yetmedi. Kendi halkının bir bölümüne, Yahudilere, çingenelere, eşcinsellere, komünistlere, geri zekâlılara karşı kıyım uygulayanlar suçlu bulundu. Kendilerinin elleriyle adam öldürmüş olmaması bunları kurtarmaya yetmedi. Türk ceza yasasında da "azmettirmek" suçu vardır. Devletin cezaevlerini basıp adam öldürenler kadar onları azmettirenler de suçludur. Öyle bir devlet ki, kendi cezaevlerini yönetmekten, güvenli kılmaktan âciz olduğunu itiraf ediyor ve bunu, cezaevlerini basıp adam öldürmenin mazereti olarak kullanıyor. Birçok ülkedeki modern cezaevleri benzeri yapılan F tipi cezaevlerine baskıcı, işkenceci devlete haklı olarak güven duymayan kişiler girmek istemeyip açlık grevine girişiyor. Yalnız ilginçtir, buna açlık grevi değil, ölüm orucu adı veriliyor. Ölüm bu kadar istenesi mi? Nedir bu insanların devlet elinden çektikleri ve korktukları ki kendilerini aç bırakarak ölüme gitmeyi göze alıyorlar? Kendini bile bile ölüme götürmek ne dine ne de marksizme sığar. Nedir buna rağmen bu insanları ölüm orucuna götüren?

Devlet yetkilileri, Ecevit ve medyanın büyük bir bölümü "teröristler" diyip duruyor. Fikir suçlarının terörle eş tutulduğu bir düzende, bir kitap ya da broşür okuduğu ya da dağıttığı için terörist yaftasıyla yıllar boyu işkence ve hapis görenlere terörist denmesinin sapkınlığını bir yana bırakalım bir an. Diyelim ki bu insanlar gerçekten terörist(!). Devletin mahkemeleri faşist yasaları uygulayıp bu insanları zaten hapse mahkûm etmemiş mi? Bu insanlar da ne kadar ters te olsa umutsuzcasına ölümüne aç kalarak ölmeyi seçmemişler mi? Daha bu ne ceza? Devlet diyor ki cezaevleri örgütlerin kontrolündeydi... Eğer gerçekten öyle idiyse bunun suçu kimde? Diyorlar ki bazı mahkûmlar örgütün (ya da örgütlerin) baskısıyla ölüm orucuna girmiş, sonra da yine örgüt emriyle kendini yakmış. Devletin bu resmî beyanları ne denli inanılır olmasa da, eğer gerçekten öyleyse kabahat kimde? Eğer amaç gerçekten bu insanları "örgüt" baskısından kurtarmaksa, bunun o insanları öldürerek yapılması akıl alacak şey mi?

İyi ki bu F tipi cezaevleri yapılmış. Katillerin bu cezaevlerine konması tarihin tatlı bir cilvesi olacak. Salt cezaevlerini basıp insanları öldürenler değil, onlara

emir verenler, onlara azmettirenler. Katiller. Eski CHP'li arkadaşı Nihat Erim'in başına gelenler gelmesin Ecevit'in başına. Yargılansın ve katilliği kanıtlanıp konsun F tipi cezaevine. Yanında bundan önceki kırımların sorumluları. Kürtleri kıranlar, Sivas'ta adam yakanlar, Kahramanmaraş, Gazi Mahallesi, 12 Mart, 12 Eylül sorumluları... Saymakla bitecek gibi değil. Salt bunları yapanlar değil, bunları azmettirenler, yüreklendirenler, destek verenler, göz yumanlar, durdurmakta aciz gösterenler... Tüm bu katiller! Devlet adamlığına soyunan ama bırakın devlet adamlığını, adam sayılamayacak katiller. Ecevit'i, Sülo'su, hırsız Bacı'sı, Hoca'sı, ressam Paşa'sı yan yana F tipi cezaevi hücrelerinde... Yanlarındaki hücrelerde bunların verdikleri emirleri yerine getiren katiller, işkenceciler...

Polis ellerinde silâh kana kan, intikam diyerek sağcı bir hükûmetin baskıcılığını yetersiz buluyor ve yürüyüş yapıyorsa bunun sorumluluğu katilleri, tetikçileri polis yaparak devletin soyguncu düzenini eleştiren herkese karşı kalkan olarak kullananlarda değil mi?

"Af"mış. Aftan katiller de yararlanacakmış. İnsan hayatının devlet eliyle böylesine kıyasıya harcandığı bir düzenden ne beklenir başka? "Kader kurbanları"ymış! Devlet yoluyla cinayet işleyenlerle karşılaştırıldığında belki de biraz öyle. Ama tek bir insan hayatının değerli, kutsal, dokunulmaz olduğu bir düzen gelmeyecek mi bir gün? "Çok seviyordum, onun için öldürdüm hâkim bey" lâfının acı gülünçlüğünün bilincine varmayacak mı bir gün bu Anadolu insanı? Varınca da gel bakalım Bülent efendi, ver şu cinayetlerinin hesabını demeyecek mi? Acaba o zaman Bülent efendi de "Türkiye'de grev hakkını ilk yasallaştıran bendim, Kıbrıs'lı Türkleri kıyımdan kurtaran bendim, halk adımı dağlara taşlara yazmıştı kurtarıcı diye... Üstelik şiir de yazarım, çok duygulu bir insanım" diyerek kurtarabilecek mi kendini? Hitler ve yardakçıları kurtarabildiler mi kendilerini? Hitler en azından kendini öldürecek kadar onurluydu.

Hava kurşun gibi ağır...

YIL 2001

RECEP, ŞABAN, RAMAZAN, BAYRAM

Geçtiğimiz ay Musevilerin Hannukah bayramıydı, Hıristiyanların Noel'i ve Müslümanların Ramazan Bayramı. Önce tüm bayramlar tüm inananlara kutlu olsun derim. Dinler, içerikleriyle olmasa bile ritüelleriyle, gelenekleriyle sürüp gidiyor. Bu üç büyük dinin üçünün de Orta Doğu kökenli olması hep ilginç gelmiştir bana. Tanrı Orta Doğu insanına bir ayrıcalık mı tanıyor acaba, yoksa ruhu en çok kurtarılmaya muhtaç olan insan mı Orta Doğu insanı? Tanrı bilir. Biliyorsunuz İslâm dini Museviliği de Hıristiyanlığı da meşru tek tanrılı dinler olarak tanır. Ama onlar İslâmdan önce geldikleri için tabii ki onların İslâmı tanımaları olanaksız. Orta Doğu yüzyıllar boyu uygarlığın beşiği olmuş bir bölge. Kültürler, halklar, dinler iç içe yaşamış, âdet, görenek almış vermiş, kız almış vermiş, birbirinden etkilenmiş, birbirini etkilemiş, yeni gelen kültürleri, inançları eski inançlarla ritüellerle kaynaştırmış. Bunların en eskisi bildiğiniz gibi Musevilik. İsa'dan yaklaşık 1500 yıl önce Tanrı (Musevilikteki adıyla Jahweh) Musa'ya görünerek kendisiyle kırk gün kırk gece birlikte olmuş ve iki taş tablet üzerinde 10 Emir adıyla bilinen buyruklarını kendisine vermiş. Belleğimi tazelemek için baktım neymiş bu 3500 yıl önce Tanrı'nın verdiği on emir diye. Tazelemekte yarar var:

1. Benden başka tanrı tanımayacaksın.
2. Gökte, yerde ya da suda olan hiç bir şeyi kendine put edinmeyeceksin.
3. Tanrının adını gösteriş olsun diye anmayacaksın.
4. Altı gün çalışıp yedinci gün dinleneceksin.
5. Ananı babanı sayacaksın.
6. Öldürmeyeceksin.
7. Zina yapmayacaksın.
8. Çalmayacaksın.
9. Yalancı şahitlik yapmayacaksın.
10. Komşunun evini, karısını, uşağını, hizmetçisini, öküzünü, eşeğini, başka hiç bir şeyini ele geçirmeye çalışmayacaksın.

Ben Musevi değilim. Ama bunların çoğu Musevilikten önce Mısır'da geçerli olan ve 1500 yıl sonra da Hıristiyanlığa temel olmuş ilkeler. Sonra Hıristiyanlık ta İslâm da başka bir çok kural getirmiş ama bu kuralları yadsınmamış. İslâm da Museviliği ve Hıristiyanlığı kabul ediyor. İmdi, Musevi, Hıristiyan ya da Müslümansanız akşam yatıp gözünüzü kapattığınızda kendi kendinize bir sorun

"şu son derece basit 10 emri uyguluyor muyum?" diye. Ama kıvırtmadan. "Yaptım, yaptım ama niye yaptım" zübüklüğüne sapmadan. Hepimiz şu ilkelere uyarak yaşasak dünyamız nasıl bir dünya olurdu acaba diye düşüne düşüne dalmış gitmişim. Sonra da kahrolası Şeytan şunu getirdi aklıma: Binlerce yıldır bu ilkeleri bilen ama uygulamayan, bir yandan Museviyim, Hıristiyanım, Müslümanım diyip bir yandan çalan çırpan, gaspeden insanlar öteki dünyada hangi yana gideceklerine inanıyorlar acep? Binlerce yıldır bu ilkeler söylenmiş, tekrarlanmış, ne ölçüde etkilemiş insanları? Cehennem korkusu bile bunları yaptırmaya yetmemişse niye halâ dinlere bel bağlıyoruz? Sanırım o törenler, o ritüeller, o artık kurumsallaşmış gelenekler sürdürüp gidiyor işi. 8 mumlu Hannukah şamdanı olsun, bacadan inip hediyeler getiren tonton Noel Baba olsun, bayramda el öpmeler, dost ziyaretleri, yenilen şekerler olsun, ya da görkemli havradaki buhurdanlar, azametli kilisedeki ayinler, gözelim camilerde kılınan bayram namazları olsun toplumsal bir işlev görüyor, insanları bir araya getiriyor, topluyor, "congregation" (cemaat) halinde kendini daha bir güçlü hissetmesine yol açıyor herhal diyorum.

On Emir yalancı şahitlik yapmayacaksın diyor ama "yalan söylemeyeceksin" demiyor. Acaba 3500 yıl öncesinin insanı yalan söylemeyi mi bilmiyordu yoksa Tanrı da "nasıl olsa uyulmayacak emri niye vereyim" diyip özellikle mi "yalan söylemeyeceksin" demedi? Bir takım esintiler işte... Sevdiğiniz çarşıdan çok zevksiz bir giysi alıp size "nasıl, beğendin mi?" diye sorduğunda "nefis, hayatım" diyin korkmadan. Günah değil. Peki daha büyük yalanlar? Bakın ne diyor Nazım usta:

"antenler yalan söylüyorsa
yalan söylüyorsa rotatifler
duvarda afiş
gazetede ilân yalan söylüyorsa
yalan söylüyorsa beyaz perdede çıplak bacakları kızların
dua yalan söylüyorsa
ruya yalan söylüyorsa
ninni yalan söylüyorsa
yalan söylüyorsa meydanda keman çalan
yalan söylüyorsa umutsuz günlerin gecesi
ay ışığı
söz yalan söylüyorsa

renk yalan söylüyorsa
ses yalan söylüyorsa
ellerinizden başka herşey yalan söylüyorsa
elleriniz balçık gibi itaatlı
elleriniz karanlık gibi kör
elleriniz çoban köpeği gibi aptal olsun
isyan etmesin diyedir
ve zaten bu kadar az misafir kaldığımız
bu ölümlü
bu yaşanası dünyada
bu bezirgân saltanatı
bu zulüm
bitmesin diyedir.”
Daha az yalanlı yeni yıllara...

KİMİN ELİ KİMİN CEBİNDE?

Dünya'nın geçen sayısının manşetini gördüğüm zaman bu gazeteye yazıyor olmaktan kıvanç duydum. Türkiye'de çoğu gazetenin ya üç kuruşluk politikacıların zırvalarıyla ya da falanca "sanatçı"nın kiminle yatıp kalktığıyla uğraştığı bir ortamda, böyle bir haberin halâ dimdik ayakta kalmaya çalışan bir Cumhuriyet'ten gelmesi de elbette şaşırtmadı beni.

"Zengin ülkeler silâh satıyor, yoksullar savaşıyor". "Yılda 800 milyar dolar silâhlanmaya harcanıyor". Bu, elbette resmin en çarpıcı yanı. Ama biraz daha kurcalayalım işi. Bugün dünyada egemen olan kapitalist ideolojinin inkâr edmediği bir gerçek var. O da kapitalist düzenin belirli aralıklarla dar boğaza girdiği. İkinci dünya savaşı öncesi depresyonunun tekrarlanmasını istemeyen ve artık ekonomiyi daha iyi idare edebilen zengin kapitalist ülkeler bunu "recession" yâni durgunlaşma düzeyine getirmeyi becerebiliyorlar. ABD ekonomisinin bir grafiğine baktığımızda İkinci Dünya Savaşının 50'lerde ABD'ye görülmemiş bir refah düzeyi getirdiğini, Kore savaşı öncesi durgunlaşan ekonominin Kore savaşı süresince ve sonrasında serpilip geliştiğini görüyoruz. Aynı olgu Vietnam savaşı ile de ortaya çıkmış. Körfez savaşı öncesi hem İran'a hem Irak'a silâh satan, Iraklı Kürtlerin gazlanarak öldürülmesi için Irak'a gaz satan kapitalist batılı ülkelerin silâh sanayileri sonra da Irak'ın bombanmasıyla kârlarını katmerleştiriyorlar. Yugoslavya'yı bombalayıp milyarlarca dolarlık zarara neden olan ülkeler şimdi de ülkenin yeniden inşası için Yugoslavya'yı IMF ve Dünya Bankası kıskacına almak üzereler. İngiltere'nin, posasını çıkardıktan sonra ikiye böldüğü ülke Hindistan ve Pakistan olarak birbirlerini boğazlamak için batıdan milyarlarca dolarlık silâh alıyor. Afrika'da açlıktan nefesi kokan kabileler yemeyip içmeyip komşu kabileleri yok etmek için batılı silâh tacirlerinin önünde kuyruğa giriyorlar. Bu ülkelerin ekonomileri silâh tacirleri ve onların kuklaları ya da rüşvetli adamları tarafından soyulup krize girdiğinde de gelsin IMF, gelsin Dünya Bankası. Tezgâhın bundan iyisi can sağlığı. Sanılmasın ki acıyı çeken salt yoksul ülkeler. "Vatan, Millet, Sakarya", "God Bless America", "For King and Country" gibi zırvalarla, demagojilerle gözleri boyanan Amerikan askeri, Avustralya askeri Vietnam'da kullanılan "agent orange" zehirinin halâ acısını çekiyor. Daha geçenlerde NATO'nun Kosova'da kullandığı tanksavar mermilerinde 'tükenmiş' uranyum kullanıldığı açıklandı. Bilirsiniz radyoaktif maddelerin bir yarı ömrü vardır. Radyoaktivite zamanla azalır ama binyıllarca sıfıra inmez. 'Tükenmiş' dedikleri uranyum yine de radyoaktif. Son sıralar 6

İtalyan askeri bunun sonucu kan kanserine yakalanarak öldü. Bütün batılı ülkeler söz birliği etmişçesine bunu inkâr edip duruyor.

Yoksul ülkelerde yaşayanların çaresizlik içinde duydukları öfke asıl hedefinden saptırılarak kendisi kadar aç komşusuna yöneltiliyor, Hutu'larla Tutsi'ler, Etiyopyalılarla Eritrealılar birbirlerini boğazlıyor. Bunu yapmak için satın aldıkları silâhlar da boyunlarına yoksulluğun değirmen taşını zamklıyor. Bir zamanlar kendilerini besleyebilecek durumda olan ülkeler IMF ve Dünya Bankasının zorlamalarıyla "pazar ekonomisi"ne yöneltiliyor, kahve, muz, tütün vs. gibi tek ürüne zorlanıyor. Bu ürünlerin fiyatını da dünya pazarı (yâni çok uluslu şirketler) belirliyor. Kısır döngü tamamlanıyor.

Avustralya'lı bir arkadaşım anlatıyordu. İkinci dünya savaşı sırasında askere gitme yaşı gelmiş olan erkek kardeşini askere çağırıyorlar. Gencin annesi "hayır, gitmeyeceksin" diyor. Genç ateşli, gitmeye hevesli. Kapıya gelip dayanıyorlar oğlanı askere almak için. Annesi çıkıyor kapıya: "Hayır" diyor, "oğlumu göndermiyorum". Burası Avustralya, kadın ne barış yanlısı diye dövülüyor, işkence görüyor, ne de oğlu asker kaçağı diye. Amerika'da Vietnam savaşı sırasında askere celp kağıtlarını yakan binlerce genci hatırlayın. Savaşanlar, ne için, kimin için savaştırıldıklarının bilincine varacaklar elbet bir gün. Savaşarak sadece kendi gibi garibanları öldürdüğünü değil, bu savaşların kendi yoksulluklarını perçinlediğini de göreceklerdir. Atılan her milliyetçi sloganın ardında bu hesapların olduğunu fark edecektir insanlar bir gün.

Biliyorsunuz, Sydney Olimpiyatlarında Güney ve Kuzey Kore birlikte yürüdü. Ötede beride ufak ufak umut ışıkları var. Uzun yıllardır terörist diye adlandırdıkları ayrılıkçı Tamil Kaplanlarına Sri Lanka hükûmeti "gelin, bir masaya oturalım, görüşelim" dedi. Kaşmir yüzünden birbirleriyle didişip duran ve bu arada batılı silâh tacirlerini zengin eden Hindistan ve Pakistan da ateş kesip görüşmeye oturacağa benzer. Endonezya Devlet Başkanı Abdurrahman Vahid Doğu Timor'un bağımsızlık isteğini kabul etmekle kalmadı, ayrılıkçı Aceh eyâletine bizzat giderek ayrılıkçılarla görüşmeye çabaladı. Yıllardır terörist olarak adlandırılan FKÖ Filistin görüşmelerinin ta göbeğinde, IRA de İrlanda'da öyle. Ben teröristlerle görüşmem diyenler, milliyetçilik mavalları okuyanlar kime hizmet ediyorlar?

ÜLKÜCÜYÜM VE MİLLİYETÇİYİM

Benim bıyıklarım seyrek çıkar. O yüzden hiç bir zaman sıkı bir devrimciye yakışacak pos bıyığım olmadı. Üniversite sıralarında da bu sorun yüzünden çoğu kez acınası halde bıyıksız dolaştım. Ülkücü sözcüğü nefis bir Öztürkçe sözcük. "İdealist" sözcüğünün tam karşılığı. "Ülkü" de tam "ideal" karşılığı. Ancak "idealist" sözcüğü gündelik kullanımda ne kadar olumluysa marksist terminoloji olarak ta o denli olumsuz bir sözcük. Gündelik kullanımda "idealist" ya da "ülkücü" doğru bildiğinden ödün vermeyen, parayla, makamla satın alınamayan, gerektiğinde ülküsü uğruna işkenceyi, ölümü bile göze alan kişi demek. Marksist bağlamda ise "idealist", "materyalist" yâni "maddeci" eski deyimiyle "maddiyûn"un karşıtı. "Materyalist" kişi, dünya görüşünü maddî dünyaya dayandıran, bilimsel olmaya özen gösteren, hurafeler ya da başka kanıtlanmamış "ide"lere göre değil, somut gerçeklere göre davranan kişi demek. 68 kuşağı diye adlandırdığımız gençler marksist terminolojiye göre "materyalist", gündelik kullanıma göre "idealist" yâni "ülkücü" gençlerdi, bıyıkları pos olsa da. Oysa nedense "ülkücü" sıfatı, şovenist, hattâ ırkçı ve kesinlikle solun salt kızılına değil, açık pembesine bile tahammülü olmayan kişileri tanımlamak için kullanılır olmuş. Bu geleneğin bugünkü temsilcisi MHP bugün Türkiye'de en güçlü parti ve de iktidarda.

Gelelim milliyetçiliğe. Burda kavram kargaşası o kadar kötü değil. Kendi milletinin çıkarlarını koruyan, bu çıkarları diğerlerinden öne koyan kişi demek. Milliyetçiliğin karşıtı bir uçta "enternasyonalizm" yâni "uluslararasıcılık", öteki uçta ise "ümmetçilik". Marksizmin ana çizgilerinden biri olan "enternasyonalizm" çelişkilerin uluslar arasında değil, sınıflar arasında olduğunu ve bu nedenle de her ulusun işçi sınıfının dayanışması gerektiğine dayanır. Ancak tarihin garip bir cilvesidir ki 21. yüzyılda dayanışmayı sağlayan, ulusların işçi sınıfları değil, kapitalist kurumlar olmuş ve "multinational" (çokuluslu) ya da "trans-national" (uluslarüstü) şirketler bu enternasyonalizmin başını çekerek ulus devletleri acınacak ölçüde güçsüzlüğe mahkûm etmişlerdir. Bugün bütçeleri birçok ulusun milli bütçesinden kat be kat fazla olan bu şirketler çıkarları yönünde eskiden uluslara saman altından yaptıkları baskıları bugün artık büyük bir küstahlıkla açık açık uygulamaya başlamışlardır. Bugün bu şirketlerin sömürü çarkına ve onların jandarmalığını yapan ABD gibi süper güçlere karşı milliyetçilik, ilerici, devrimci ve insancıl bir ideoloji haline gelmiştir. Milliyetçilik, evet, ama ekonomik milliyetçilik. "En büyük Türkiye, başka büyük yok" diye bağırıp bu dev şirketlerin

temsilcilikleriyle ya da rüşvetleriyle yolunu bulma, Atatürk büstünün ve ayyıldızlı bayrağın gölgesinde İstiklâl marşı söyleyerek ülkeyi bu şirketlere peşkeş çekme milliyetçiliği değil. O ülkede yaşayan ve kader birliği etmiş halkların birbirlerini öldürmesinden ceplerini doldurarak "vatan, millet, Sakarya" demagojisini milliyetçilik diye pazarlayan ve gerçek yurtseverleri, milliyetçileri hapislerde çürüten, yakan, öldürenlerin milliyetçiliği değil.

Bugün bu dev şirketlerin, ABD jandarmasının yanı sıra bir de Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi sırıtık misyonerler edasıyla davranan bürokratik silâhları da var. Ve Türkiye'nin başbakanı "milliyetçi" Ecevit "tahkim" yasası çıkarıyor, "milliyetçi" Ecevit, "milliyetçi" ve "ülkücü" ortağı MHP ile birlikte uluslararası kapitalizmin Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu aracılığıyla dayattığı koşulları pazarlık konusu bile edememe âcizliği içinde bilmem kaç milyar dolar borç alıp iç soygunun devlete ödetilen bedelini karşılamaya çalışıyor.

Mustafa Kemal'in kan ve terle kaldırdığı imtiyazlar, kapitülasyonlar, Mustafa Kemal'in partisi CHP'nin o zaman başında bulunan ikinci adamı İsmet Paşa'yı devirerek genel başkan olan "milliyetçi" Ecevit tarafından "milliyetçi" ve "ülkücü" ortağı MHP ile birlikte bir kalemde milletin omuzlarına yeniden yükleniyor.

Evet, ben milliyetçiyim. Uluslararası kapitalizmin acımasız soygununa karşı ister Türkiye, ister Avustralya, ister Kongo olsun, ülkelerin ulusal çıkarlarını korumasının, savunmasının tek umut ışığı olduğuna inanıyorum. Evet, ben milliyetçiyim. Türklerin, Avustralyalıların ya da başka her hangi bir ulusun bir diğerinden üstün olduğuna inandığımdan değil, ulusların, halkların barış içinde bir arada yaşamasının yolunun bu dev şirketlere dur demekten geçtiğine inandığım için. Ve Şili'de bunu yapmaya çalışan Allende'nin bu şirketlerin jandarması ABD'nin CIA'si tarafından nasıl katledildiğini, Avustralya'da yakın tarihte bugüne dek bunu yapmaya çalışan tek başbakan Gough Whitlam'ın nasıl gümbür gümbür devrildiğini biliyorum. Evet, ben Mustafa Kemal milliyetçisiyim, Allende milliyetçisiyim, Whitlam milliyetçisiyim. Ve ülküm, uluslararası kapitalist sömürüye karşı olma, halkların barış içinde bir arada yaşamaları olduğu için ve buna kendi cebimi kollamadan inandığım için, savunduğum ve savunacağım için de ülkücüyüm.

SEN DE Mİ SCIACCA?

Con Sciacca (okunuşu "şaka") adını her halde fazla bileniniz yoktur. Bu adam İşçi Partisinin Göç ve Etnik İşler sözcüsü. Yâni bu yıl yapılacak seçimlerde İşçi Partisi kazanırsa Göç ve Etnik İşler Bakanı olacak zât-ı muhterem. Hepimizin yakından tanıdığı Philip Ruddock'un yerini alacak. Adından da tahmin edebileceüiniz gibi kendisi Anglo-Keltik kökenli değil. Büyük bir olasılıkla babası ya da dedesi bir Akdeniz ülkesinden Avustralya'ya göçmen olarak gelmiş. Özel Amerikan şirketleri tarafından işletilen "gözaltı merkezleri"nde" olay çıkaran mülteci adaylarına karşı Bakan Ruddock'un tutumu da mâlûm. Olay çıkaran mülteci adaylarını bırakın, mültecilere karşı, onu da bırakın, Avustralya'ya milyonlarca dolar getirmeyen göçmenlere karşı tutumu mâlûm Bakan Ruddock'un. Daha önceki kaç yazımda bu adamın nasıl bir adam olduğunu sizlere açıklamaya çalışmıştım. Howard hükûmetine karşı en ufak bir sempati beslemediğimi de yazılarımı okuyanlar bilirler. "Gözaltı merkezleri"ndeki olaylardan sonra Bakan Ruddock, kendisinden beklenecek biçimde zart zurt etti tabii. Basın bir de Con Sciacca'nın fikrini alalım diyip ona soruyor bu olaylar hakkındaki görüşlerini. E, adamın 10 ay sonra bakan olma olasılığı var, tabii soracaklar. O da diyor ki: "Gözaltı merkezlerinde böylesi olay çıkaranlar, Avustralya yasalarına böylesi aykırı davrananlar büyük bir olasılıkla burada kalmayı hak etmiyorlar". Aynen böyle diyor Sciacca. Yâni atın adamları dışarı demeye getiriyor. Gözaltı merkezlerindeki keyfî ve insanlık dışı uygulamalar ayyuka çıkmışken, , bu merkezlerin yönetimi hakkında soruşturma açılması istemleri varken, koşulları eski Liberal Başbakan Fraser ağır bir dille eleştirirken, İşçi Partisinin Göç ve Etnik İşler sözcüsü böyle diyor aynen. Bu adam on ay sonra bakan olursa Philip Ruddock'u bile aratacak mı dersiniz? Sen ülkesindeki işkenceden, baskıdan, soykırımından, terörden, vahşetten kaçan insanları tel örgüler arkasına koy, orada yıllarca tut, sonra insanca yaşayabilmek için bir takım asgari talepleri gözardı edildiğinde protestoya giriştiler diye "atın bunları" de. Olacak iş mi?

Tabii bunun ardında yatan birçok neden var. Tarihsel olarak Liberal Parti genellikle çok göçmen alınmasından yana olurken İşçi Partisi buna karşı bir tavır almıştır. Bu, Liberallerin göçmenlerin kara gözüne aşık olmasından değil, özellikle 70 öncesi işsizliğin olmadığı bir Avustralya'da emek arz-talep dengesini değiştirme ve böylece Avustralya çalışanlarının, sendikaların pazarlık gücünü kırmak için göçmenleri kullanma manevralarından kaynaklanmıştır. Kapitalist

ekonomide herşey arz-talep dengesine bağlı olduğundan bir "işsizler ordusu" olması her zaman kapitalist düzenin iplerini ellerinde tutanların işine gelmiştir. "Ücreti ya da çalışma koşullarını beğenmiyorsan, güle güle, kapıda buna razı, çalışmaya hazır binlerce insan var" diyebilmek için. İşçi Partisi de bunu bildiğinden fazla göçmen alınmasına direnmiş, böylelikle Avustralya çalışanlarının çıkarlarını koruyabileceğine inanmıştır.

İkinci bir etmen de tabii göçmenlerin ya da mültecilerin nereden geldiği. 1945 sonrası Avrupa'dan kaçarak Avustralya'ya gelen göçmenlerin büyük bir kısmı anti-komünist, dolayısıyla potansiyel olarak Liberal Partiye oy verecek kişiler olmuştur. Bu kaynağın kurumasıyla daha sonra güney Avrupa'lı göçmenler alınmaya başlanmış, denge bir ölçüde kurulmuştur. 1972'de Whitlam hükûmeti ve Göç Bakanı Al Grasby ayırımcı göçe son vermiş, kişilerin geldikleri ülkelere göre değil, kendi niteliklerine göre değerlendirilmesi ilkesini getirmiştir. Ardından gelen Liberal Fraser hükûmeti bu ilkelere sadık kalmış ve Göç İşlerine Michael McKellar ve Ian McPhee gibi gerçekten demokrat, aydın bakanlar atamıştır. Fraser'ın ardından gelen Hawke ve Keating hükûmetleri de göçmen sayısını azaltmış ama genel ilkelere saygılı olmuştur. Peki, 72'de başlayan ve gerek İşçi Partisi, gerekse Liberal Parti tarafından izlenen bu politika bugün neden Ruddock ve Sciacca gibi adamların eline bırakılmıştır? Bunun yanıtını ne yazık ki bir zamanlar balık ve kızarmış patates satan kızıl saçlı, ırkçı ve hem zekâdan hem de küçük dükkânının ötesinde bir dünya görüşünden yoksun Pauline Hanson adlı bir kadının kurduğu partinin bir anda büyük destek toplamasında aramak gerekir. Çoğu seçim bölgesinde partiler arasındaki oy farkının yüzde 1 ile 5 arasında oynadığı bir ortamda acıdır ki her iki parti de Hanson'a oy veren ırkçı kitlenin oyları peşine düşmüştür. Bu ortamda gerekli olan, üç beş oy peşinde olan politikacılar değil, Whitlam ve Fraser çapında devlet adamları ve bu liderlerin ırkçılığa taviz vermeme konusunda yapacakları partilerüstü bir anlaşmadır. Hanson'ı açık açık kınamaktan her zaman kaçınan Howard'dan bu elbet beklenemez ama Kim Beazley'nin tavrını koyması ve hemen Sciacca'yı görevden almasını beklemek hakkımızdır.

MAFYA, KÜBA, FLORİDA VE BUSH AİLESİ

Amerika'nın yeni Cumhurbaşkanı G. W. Bush yemin etti ve göreve başladı. Küçük Coni hemen (adam sağcı ya) bayram etti ve kendisini kutladı. En ilginç tepkilerden biri Küba lideri Fidel Castro'dan geldi: "Umarım göründüğü kadar aptal değildir" dedi.

Küba, yakın çağ Amerikan tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Bildiğiniz gibi 1959'da Castro'nun önderliğinde Küba devrimi olmadan önce Küba, kumarhaneleriyle ünlüydü. 1940-44 yılları ve sonra da 1952-59 yılları arası Küba'yı Batista adlı bir diktatör yönetiyordu. Küba kumarhaneleri, ABD mafyasının genellikle uyuşturucudan kazandığı paraları akladığı ve keyif çattığı yerlerdi. Küba halkı şeker kamışı yetiştiriyor, şekeri de Amerikan şirketleri kendi belirledikleri fiyattan satın alıyorlardı. Küba devrimiyle mafyacıların ve Batista'nın Küba'daki işbirlikçileri topluca ABD'ye göçtüler ve genellikle Florida eyâletine yerleştiler. Kısa bir sure içinde büyük para sahibi olarak güçlenen bu grup Amerikan politikasında çok etken bir rol oynamaya başladı.

Bildiğiniz gibi son Amerikan başkanlık seçimleri gelip Florida'da düğümlendi. Gore toplam olarak Bush'tan yarım milyon daha fazla oy almasına karşın başkanlık yarışını kaybetti. Amerikan anayasası gereği "electoral college" adı verilen ikincil oylar iki aday arasında aşağı yukarı eşit olarak dağılmıştı. İş o noktaya geldi ki. Florida eyâletinde bu ikincil oyları kazanan aday başkanlığı da kazanacaktı. Florida eyâletinin valisi de G. W. Bush'un kardeşi Jeb Bush'tu. Birçok yasal çekişmeden sonra Bush'un Florida'yı ve dolayısıyla başkanlığı kazandığı ilân edildi.

Tüm dünyaya Amerika'da demokrasinin ne kadar iyi işlediğinin bir örneği olarak sunulan son başkanlık seçimleri aslında neyin çekişmesiydi? Oyuncular kimdi? Dünyada artık tek super güç konumunda kalan ABD'nin başına geçen kişiye genellikle dünyanın en güçlü kişisi gözüyle bakılmaktadır. Kimdir peki bu G. W. Bush? Dünyanın en güçlü devletinin başına geçen ve vereceği kararlar salt Amerikan halkını değil, hepimizin yaşamını etkileyecek olan bu adam? On yıl kadar önce babası Bush'u altederek başkan olan Clinton'ın yardımcısı Gore'u yarım milyon daha az oy almasına karşın yenerek başkan olan bu Bush oğlu Bush?

Bugün sizlere Amerikan kaynaklarından derlediğim bir kronolojiyi aktaracağım. Bazan tarihsel gerçekler, yapılabilecek her türlü yorumdan daha da fazla ses getirir. Aşağıdaki tarihsel döküm hiç bir yoruma gerek kalmadan dünyanın en

güçlü adamı hakkında bir takım gerçekleri göz önüne sermeye yetecektir sanırım.

1953. CIA görevlisi George Herbert Walker Bush Teksas'ta Zapata Petroleum şirketini kurar. Bu şirketin uzantısı Zapata Offshore şirketi CIA ajanı olarak kullanılır. Bush, Latin Amerika'daki perde arkası politika girişimlerini CIA ajanı ve uyuşturucu kaçakçısı (sonradan Panama diktatörü olan) Manuel Noriega ile ilişki kurarak başlatır.

1960-1961. Domuzlar Körfezi çıkartması. Bush and bir diğer CIA ajanı olan Felix Rodriguez Küba'nın işgali ve Fidel Castro'nun öldürülmesi amacıyla Florida'daki ve körfezdeki diğer bölgelerde bulunan Küba kaçaklarını (Florida'da konuşlanmış olan) Mafya'nın yardımıyla örgütler ve eğitir.

Başkan John F. Kennedy çıkartmayı kendisinin onaylamış olmasına karşın, çıkartmanın fiyaskoyla sonuçlanacağını fark eden Kennedy hava akınlarını durdurma kararı verir. Bu durumun ortaya çıkması ve çıkartmanın fiyaskoyla sonuçlanması bir yandan Küba'lı Amerikalıları, bir yandan CIA'yi, öte yandan da Mafya'yı ve Bush'u fena halde öfkelendirir. Kennedy'nin öldürülmesinin nedeni bu mudur acaba?

1963. J. F. Kennedy Dallas'ta öldürülür. Bu cinayete Amerika'daki Kübalıların, Florida'daki CIA ajanlarının (Felix Rodriguez) ne derece bulaştığı ve bu dönemde Bush, Richard Nixon, ve Teksas petrol ağalarının şaibeli davranışları sayısız araştırmacı atarfından ayrıntılı olarak belgelenmiştir. CIA Başkanı J. Edgar Hoover "Castro karşıtı Kübalıların cinayete tepkisi" konusunda "CIA'den George Bush"la görüşme yapar. 1966'da baba Bush milletvekili olur. 1968'de yeniden seçilir. Milletvekilliğinden istifa eder, Senato'ya adaylığını koyar ve kaybeder.

1968-1973. Beyaz Saray'da Richard Nixon vardır. Beyaz Saray iletişim bürosu müdürü Antonin Scalia'dır ve Cumhuriyetçi Parti Ulusal Komitesi'nin başında da George H.W. Bush vardır. Bu kişiler Florida'daki sağcı Kübalılarla yakın ilişkilerini sürdürürler.

Bunlardan Bebe Rebozo, Nixon'ın yakın arkadaşıdır. 1971'de ünlü gazeteci Ken Collier, 1970 Florida seçimlerinde Cumhuriyetçi Partinin hile yaptığı konusunda Nixon'ın soruşturma açtırmasını ister. Collier'e göre Scalia Nixon'ı sessiz kalmaya ikna eder.

1973. Watergate skandalı. Olayın arkasında Castro aleyhtarı Kübalılar ve Domuzlar Körfezi ile bağlantılı şu CIA ajanları vardır: Rodriguez, Bernard Barker (eski Küba gizli polisi), Frank Sturgis, E. Howard Hunt, ve Eugenio Rolando

Martinez. Bu ajanlar Demokrat Parti genel merkezine gizlice girip önemli belgeleri çalmaya çalışırken yakalanırlar. Olayın arkasında olduğu ortaya çıkan Nixon'ın kendi teyplerine gore amaç "Dallas" ile ve "Domuzlar Körfezi" ile ilgili kanıtları yok etmektir. Olayın ört bas edilmesinde ve Meclise bilgi verilmemesinde Bush, Nixon'a yardımcı olur. Bu arada CIA, Şili'deki Allende karşıtı güçlere 10 milyon dollar gönderir ve seçimle başa gelmiş Şili Cumhurbaşkanı Salvador Allende 11 Eylül 1973'te satılık paşalar tarafından devrilir ve öldürülür.

Watergate skandalı ile ilgili teyplerde Nixon "Bush hariç herkesi işten atmaktan" söz eder. "Bush, emellerimiz için her şeyi yapar" der.

1976. CIA Başkanına getirilen George H.W. Bush, Cubana havayollarına ait bir uçağın bombalanması ve Şili'li bir diplomatın, arabasına konulan bir bombayla öldürülmesi konularında meclise bilgi vermeyi reddeder.

Aralarında Luis Carriles'in de bulunduğu Castro karşıtı Kübalılar tutuklanır. Carriles'in amiri (Che Guevara'yı öldürmüş olmakla övünen) Felix Rodriguez'dir.

Bush'un CIA Başkanı olduğu yıllarda sadık adamı Rodriguez Phoenix programı, Air America ve Güneydoğu Asya'daki eroin kaçakçılığı olaylarına karışır.

1980'de acımasızca eleştirdiği Reagan kendisine Başkan yardımcılığını teklif edince Kabul eder ve bu görevde 8 yıl kalır.

1982-1986. Iran-Kontra olayı. Bir yandan İran'daki rejimi terrorist olmakla suçlarken bir yandan onlara silâh satıldığı ve buradan edilen kârların Nikaragua'daki sol yönetimi devirmek için El Salvador'daki kontrgerillalara aktarıldığı ortaya çıkar. Başkan Reagan, yardımcısı Bush, CIA Başkanı William Casey ve Reagan'ın diğer yakın çevresi ile bağlantılı olarak Felix Rodriguez, Oliver North'un emrinde El Salvador'daki kontrgerillalara silâh sağlanması işini koordine eder.

Senato'ya verdiği ifadede Rodriguez Kolombiya'daki kokain karteli Medellin'den on milyon doları da kontrgerillalara aktardığını söyler.

In Florida'da eski Başkan Bush'un oğlu, şimdiki Başkan Bush'un kardeşi Jeb Bush (Cumhuriyetçi Parti Dade İlçe Başkanı) Miami'de bulunan Kübalılar, kontralar ve Nikaragua kaçaklarıyla Cumhuriyetçi yönetimin gayrı resmi irtibat görevlisidir.

Bu dönemde Jeb, kontra Eden Pastora'nın Miami'deki adamı sağcı Kübalı uyuşturucu kaçakçısı Leonel Martinez ile işbirliği yapar. Jeb, kontraları destekleyen ve o zaman Başkan Yardımcısı olan Bush'un kotrolündeki PACs'a büyük para yardımı yapan sağcı Kübalı Miguel Recarey ile iş görmeye başlar.

Florida merkezli uyuşturucu trafikçileri ABD hükûmet fonlarını insânî yardım kisvesi altında kontralara aktarır. Senatör John Kerry'nin Miami merkezli trafikçilerden birisi olan "Ocean Hunter" hakkında yaptığı araştırma 200,000 doların bu göstermelik kuruluş tarafından güneye aktarıldığını ortaya çıkarır.

1986. Reagan Antonin Scalia'yı Yargıtay'a atar. Scalia'nın atanması sürecinde Ken ve James Collier Scalia'yı Florida seçimlerinde Cumhuriyetçi Partinin hile yaptığı konusunda açılan davayı torpillemekle suçlarlar.

1988-1992. George H.W. Bush'un Başkanlığı sırasında ABD Panama'yı işgal eder ve Kübalı ajanların yardımıyla eski CIA işbirlikçisi ve kontra destekçisi, uyuşturucu kaçakçısı Manuel Noriega'yı devirir.

Güçlü ve zengin Güney Florida toplumu ile sürekli irtibat içinde olan Jeb, gerici Kübalı Amerikan politik hedeflerinin güvenilir destekçisi olmaya devam eder, sağcı terrorist Orlando Bosch'u serbest bırakır.

Bosch Küba'da ve Batı Dünyasında 50'den fazla bombalama olayından sorumludur. Jeb ayrıca Radyo ve TV Marti gibi (telekomünikasyon yasalarını ihlâl ederek Küba'ya propaganda yayınları yapan) CANF projelerinin de destekçisidir.

Jeb Bush ayrıca Florida merkezli BCCI bankaları ve para aklama operasyonlarına da bulaşır. Miami Başsavcısının BCCI ve bunun üst düzey görevlileri hakkında vergi kaçakçılığı suçlamasıyla dava açma çabaları Cumhuriyetçi Parti kontrolündeki Federal Adalet Bakanlığı tarafından engellenir.

1994. Petrol, para ve babası ile kardeşinin CIA bağlantılarından gerek politik, gerekse para olarak yararlanan George W. Bush Teksas valisi olur.

1998. Jeb Bush, Florida'daki Kübalı toplumun içindeki eski dostlarının büyük desteğiyle Florida valisi olur. Aşırı sağcı CANF (Küba Amerika Ulusal Federasyonu) başkanı Jorge Mas Canosa, 1980'lerde ve 1990'larda Jeb'in oynadığı rolü "O bizdendir" diyerek özetler.

Elian Gonzalez olayı Florida'yı altüst eder. Bazan şiddet içeren çatışmalar çıkar. Castro karşıtı Kübalılar Clinton/Gore yönetimine büyük tepki gösterirler.

2000. Jeb Bush, başkan adayı kardeşi George W. Bush'a Florida'yı "teslim edeceğine" söz verir.

Jeb sözünü tutar; ancak Gore tarafı işi Yargıtaya kadar götürür. Seçim sonuçları Yargıtay Üyesi Antonin Scalia'nın yardımıyla resmiyet kazanır, G. W. Bush seçimleri kazanır.

Hepimize kutlu olsun.

ÇİFTE TELLİ

Son yıllarda dilimize İngilizceden çeviri olarak giren bir deyim var: "çifte standart" (double standard). Biz de buna sanki çok yeni bir kavrammış gibi sarılıyoruz. Oysa "iğneyi kendine, çuvaldızı başkalarına batır", "kendi gözündeki merteği görmez, başkasının gözündeki çöpü görür" gibisinden deyimlerimiz bu "yeni" Amerikanca kavramı çok özlü ifade eden deyimlerimizdir Her gün, her dakika çevremizde gördüğümüz şeyler bunlar. Gündelik bireysel yaşamdan tutun uluslararası politikaya değin her an karşımıza çıkıyor. Uluslararası düzeydeki mertekleri görüp kabul etmemiz pek güç olmuyor ama iş kendi yaşamımızdakilere gelince hemen kıvırtıveriyoruz. Bu hafta bunlardan bazı örnekler vereceğim. Bakalım mertekleri görebilecek miyiz. Uluslararası düzeyden başlayalım. Bunlar bizim yaşamımıza her hangi bir eleştiri getirmediğinden fazla acıtmayacak.

On yıl kadar önce Baba Bush biliyorsunuz Irak'ın Kuveyt'i işgâli üzerine Irak'a binlerce ton bomba yağdırdı. Saddam'ın savunulacak yanı yok elbette. Kuveyt'i işgâli de mazur görülemez. Baba Bush büyük bir ülkenin küçük ve savunmasız bir başka ülkeye saldırmasına "hür dünya"nın tepkisi olarak Irak'ın canına okudu. Karayiblerde Grenada adlı bir ada var. Küçücük bir yer, nüfusu 100,000 civarında. 1983'te Baba Bush'un yardımcılığını yaptığı Ronald Reagan döneminde ABD ülkenin yönetimi marksistlerin eline geçti diye bu küçük ve savunmasız ülkeyi işgâl etti, kimsenin de kılı kıpırdamadı. Mertek?

Biliyorsunuz, benzin için ödediğimiz her doların yaklaşık 40 senti devletin aldığı vergi. Bunun litrede 4.95 senti yasaya göre karayolu yapımına harcanmak zorunda. Geçen hafta ortaya çıktı ki son altı yıldır hükûmetler (gerek Keating gerekse Howard hükûmetleri) bu yasal gereği yerine getirmemiş, bu paranın 500 milyon dolar kadarı başka amaçlara harcanmış. Howard "ama iyi şeylere harcadık" derken Ulaştırma Bakanı John Anderson "muhasebe sistemindeki bir yanlışlıktan" söz ediyor. Centrelink'ten işsizlik parası alan bir yurttaş gelirini bildirirken "brüt" yerine "net" gelirini bildirdiği için binlerce dolar borçlu çıkarılıyor ve bunu geri ödemek zorunda bırakılıyor. Mertek?

Ölen Nakşibendi şeyhinin cenazesinin müritlerinin istediği yere gömülmesini devlet engelliyor. Oysa müritlerinden olan Özal ailesinin cenazelerinin aynı yere gömülmelerine izin verilmiş. "Laik" Türkiye'nin başbakanı sabık karaoğlan açıktan bir başka tarikatı övücü sözler söyleyebilirken devlet bir tarikata karşı cephe alıyor. Benim, bırakın tarikatları, her hangi bir dinle bir ilişkim yok.

Laikliği de gönülden ve içtenlikle destekliyorum. Ama laiklik insanların inançlarına saygı değilse bile hoşgörü gerektirmiyor mu? Nakşibendiler Türkiye'ye Özal'dan daha mı fazla zarar vermişler? Çuvaldız?

Adam burdaki sol kuruluşlar içinde mangalda kül bırakmayanlardan. Faksiyonlar (nedense buna hep yanlış olarak fraksiyon denir) arası kavgalarda en hızlı kesimin kendi kesimi olduğunu bağıra bağıra savunmuş, emek, kardeşlik, özgürlük söylevleri vermiş, sömürüye, emperyalizme hayır demiş. Hasbelkader bir döner ya da "take-away" işinden köşeyi dönüyor. Yanında çalışan emekçisini nasıl daha fazla sömürebileceğinin hesaplarını yapıyor. Emekçisine eşya muamelesi yapıyor. Hani çingene dostlar alınmasın, "çingeneye beylik vermişler, önce babasını asmış" derler ya, aynen öyle. Ya da bir derneğin yönetimine geliyor, "sol, emek, demokrasi" derken derneğin paralarını götürüyor. Mertek?

Burdaki ırkçılıktan, ayırımcılıktan (yok mu, elbette var) yakınıp dururken "ah Auburn eskiden ne iyiydi, şimdi çing-çonglardan geçilmiyor" sözünü rahatlıkla söyleyebiliyor. Haftada bir zahmet edip yıkanmaya üşenir ve Sydney'in sıcağında buram buram ter kokarken "ama onlar kötü kokuyorlar" diyebiliyor. Çuvaldız?

Kendisi "erkeğin elinin kiri" mentalitesiyle zamparalık yapmayı gayetle olağan görürken bir başka erkekle biraz samimi konuşan ya da gülen karısını "namus belâsı" eşek sudan gelinceye kadar dövebiliyor. Sonra da kadın adamı yanına yaklaştırmamak için mahkeme kararı çıkardığında "burda düzen kadından yana" oluveriyor. "Yıldız arayıp gökte nice turfa müneccim, gaflet ile görmez kuyuyu reh-güzerinde" demiş Ziya Paşa.

"Ah, hep çocuklarımız için geldik buralara, değil mi? Çocuklar rahat etsinler, doğru dürüst okuyabilsinler diye..." Sonra ne yaptık? Önceleri karı koca gece gündüz çalışıp çocukları ya eve kilitledik, ya başı boş bıraktık. Sonra hem kara parayla çalışıp hem işsizlik parası aldık. Bir şeyimiz yokken yıllarca çocukların gözü önünde numara yapıp kompodan paralar aldık. Şimdi de çocuklarımız yalan söylüyor diye dizlerimiz dövüyoruz. İçip içip sarhoş olduk, kendimizi uyuşturduk, hattâ alkolik olduk. Şimdi de çocuklarımız uyuşturucu kullanıyor diye Avustralya'yı suçluyoruz.

Hadi gelin Türk gecelerinde çiftetelli oynayalım, mertekleri ve çuvaldızları görmekten kolaydır ne olsa.

KIRK KATIR MI KIRK SATIR MI?

Bilmem bilir misiniz, bir bulmaca vardır; bir karenin içindeki noktaları kaleminizi hiç kaldırmadan ve aynı noktanın üzerinden birden fazla kez geçmeden düz çizgilerle birleştirmeniz istenir. Çoğu kişi bunu denerken karenin içinde kaldığı için beceremez. Oysa kurallar karenin dışına çıkılmaz dememektedir. Karenin dışına çıktığınızda bulmacayı kolaylıkla çözersiniz. Bunun tarihte de bir kaç örneği vardır. Efsaneye göre Anadolu'daki Gordium kentinde bir kör düğüm varmış, bunu çözebilen kişinin dünyaya hâkim olacağı söylenirmiş. Çok kişi denemiş, çözememiş. İskender kılıcıyla düğümü bir vuruşta kesmiş, düğüm çözülmüş. Sonra, Kolomb'un yumurtası olarak anlatılan olay var. Yumurtayı dikine durdurmaya çalışıyorlarmış. Kristof Kolomb yumurtayı haşlamış ve hafifçe masaya vurup altını biraz düzletince yumurtayı dikine durdurabilmiş. Bunları neden mi anlatıyorum? Hepimiz kendi düşüncemizi gereksiz yere her gün, her dakika sınırlayıp duruyor, karenin dışına çıkamadığımız için de sorunlarımızı çözülmez sanıyor, bunalımlara giriyoruz. Politikada da bu böyle. Politikacı ile devlet adamının farkı bence karenin dışına çıkıp çıkamaması. Muhafazakâr yâni tutucu politikacılar zaten karenin dışına çıkmak istemezler. Peki ilerici dediklerimiz? Onlar da ne yazık ki, ender bir iki devlet adamının dışında kendilerini kareyle sınırlı kabul ederler. Son 30 yılın Avustralya politikasında karenin dışına çıkmaya cesaret eden tek başbakan Whitlam idi. Üç yıl gibi kısa bir sürede yüksek eğitimi bedava yaptı ve şimdiki Medicare'in babası Medibank'i getirdi, sanat girişimlerini destekledi ve daha saymakla bitmeyecek bir çok olumlu iş yaptı. Ancak doğal kaynakları kamulaştırma girişimi üzerine türlü oyunlarla devrildi. Bugünün İşçi Partisi ne yazık ki halâ Whitlam'ın devrilmesinin acısıyla yaşıyor ve karenin dışına çıkma cesaretini kendisinde bulamıyor. Whitlam sonrası hükûmetlerin yüksek öğrenimdeki öğrencilerin boynuna değirmen taşı misali astıkları HECS (yüksek öğrenim borçlanma plânını) tümden ortadan kaldıracağını söyleyemiyor. Halkın büyük desteğine sahip Medicare'i kaynak yetersizliğiyle iğdiş etmeye son verileceğini söyleyemiyor. Küçük Coni'nin kovboy şapkasını giyip Başkan Bush oğlu Bush'un Uzak Doğu jandarmalığını üstlenmek üzere "savunma" bütçesine milyarlarca dolar daha fazla ödenek ayırmasına karşı çıkamıyor. Yasa dışı Avustralya'ya gelen mülteci adaylarının zorunlu tutuklanması politikasına (Viktorya eyâlet başbakanı Bracks dışında) İşçi Partisinden ses çıkmıyor.

1996'da seçimleri küçük Coni kazanmadı, küstahlıkları Avustralya seçmeni tarafında affedilmeyen Keating kaybetti. 1998'de zaten Coni ve şürekâsı sadece %49 oy aldı ama seçim yasasının azizlikleri nedeniyle başta kalmayı başardı. Son iki hafta, önce Batı Avustralya'da sonra da Queensland'de eyâlet seçimlerini İşçi Partisi kazandı. Batı Avustralya'da Liberal Court seçimi kaybetti ama Queensland'de zaten başta olan Beattie fark attı, Queensland'de Liberaller ve Ulusal Parti unufak oldu. Ancaaak... Her iki eyâlette de kızıl saçlı balık kızartıcı hatunun başını çektiği Tek Ulus Partisi %10 dolaylarında oy aldı. Söylediği ipe sapa gelmeyen, ırkçı, ne ekonomiden ne dış politikadan anlamayan bir hatun nasıl bu kadar oy topladı diye şimdi gerek İşçi Partisi, gerekse Liberaller ve Ulusal Parti düşünüp durur oldu. Küçük Coni bir süredir Tek Ulus'un oylarını çalmak için Pauline Hanson'la yobazlık yarışına girmişti zaten ama fayda vermedi. Hanson'ın hakkını Hanson'a vermek gerek. Bu hatunun nasıl bu kadar destek topladığını anlamazsak bir gün başbakan bile olur. Unutmayın, Hitler ortaya ilk çıktığında da ipe sapa gelmez lâflarını kimse ciddiye almamıştı. Bence Hanson'ın bunca destek bulmasının nedeni ne Avustralya seçmeninin ırkçı oluşu (hiç mi yok, var elbet) ne de kızıl saçları. Bir yandan Maliye Bakanı Peter Costello bir yandan muhalefetin maliye sözcüsü Simon Crean'i dinlerseniz ikisi de aslında bu günkü düzenin içinde ufak tefek farklılıkların kavgasını yapıyorlar. Hanson'ın dedikleri, her ne kadar zırva da olsa yeni ve taze bir ses. Küreselleşmeden, bunun dayattığı özelleştirmelerden, iş güvensizliğinden, sosyal hizmetlerin günden güne kuşa çevrilmesinden, borsanın günlük yaşamımızı biçimlendirmesinden, kendini tümüyle güçsüz ve çaresiz hissetmekten bunalan seçmen oy veriyor Hanson'a. Ve hatun sade ve yapmacıksız bir dille konuşuyor. Küçük Coni bu yılki Federal seçimleri kaybedecek, bundan kimsenin kuşkusu olmasın. Ama İşçi Partisi eğer Coni'nin kaybetmesini değil de İşçi Partisinin kazanmasını istiyorsa karenin dışında düşünmeye başlamak zorundadır. Yoksa seçmen "kırk katır mı, kırk satır mı" diyerek bir Liberalleri, bir İşçi Partisini başa getirirken Hanson bir çıban gibi büyümeye devam edecek ve yakın gelecekte hepimizin başına kâbus gibi çökecektir.

YARAMAZ ÇOCUKLAR

Belki bilmiyorsunuzdur. Son sıralar "*rogue states*" diye bir terim çıktı. Rogue sözcüğünün sözlük karşılığı "derbeder, çapkın,dilenci, sefil, hırsız,dolandırıcı, hilekâr". Peki böyle tanımlanan devletler hangileri? Irak (her halde şaşırmadınız), Libya ve Kuzey Kore. Yeni Başkan Bush oğlu Bush başa gelir gelmez Küba'ya veryansın edip ablukanın devam edeceğini açıkladıktan sonra, kovboy Reagan'ın Sovyetlere karşı oluşturmak istediği "yıldız savaşları" savunma sistemini yeniden gündeme soktu. Reagan ve Baba Bush zamanında teknolojinin bu sistem için yetersiz olduğu görülmüş, Clinton ise milyarlarca dolar harcamamak için hayır dememiş ama işi sallamıştı. E peki şimdi Sovyetler gümbürdemiş, IMF (Uluslarası Para Fonu) ve Dünya Bankası kıskacı Rusya'ya da ahtapot gibi sarılmaya başlamış, kime karşı bu savunma? İşte bu yaramaz çocuklara, Irak, Libya ve Kuzey Kore'ye karşı. Duruma göre gerekirse buna İran da eklenebilir.

Hiç bir ülkenin "Saldırma Bakanlığı" ya da "Saldırma Gücü"nden söz ettiğini duydunuz mu? Ben duymadım. Hepsi "Savunma Bakanlığı", "Savunma Gücü". Savunma olunca da bir saldıran ya da bir saldırgan olması gerek elbet. Yoksa icat ediverilir. Irak, Libya ve Kuzey Kore ABD için ne büyük tehlike oluşturuyormuş ki, eskiden Sovyetlere karşı plânlanmış olan sistem şimdi bu üç küçük ülkeye karşı kurulacak ve bunun için de milyarlarca dolar harcanacak. Ve gariptir, ABD halkı da buna ciddi ciddi inandırılacak. Rusya da korkusundan yine savunmaya milyarlarca dolar harcayacak, buyrun size bir silâhlanma yarışı daha. Peki nedir bunun altında yatan neden? Amerikan devleti gerçekten paranoyak mı? Bunu anlamak için bugün birçok ülkede devletle ordunun ve silâh sanayiinin bütünleşmiş olduğunu gözlemlemek gerekiyor. Silâh sanayii bir çok sanayileşmiş ülkede en çok yatırım yapan ve en çok eleman çalıştıran sanayilerden birisi. Silâh yapımı sürdürülecek ki bunca kişi işsiz kalmasın, ekonomi canlı tutulsun. "Savunma" gücünü oluşturan paşalar, tüm subaylar, astsubaylar, erler eğer savunmaya gereksinme olmadığı ortaya çıkarsa ne yapacak? Koca paşa gidip işsizlik parası mı alacak yâni? Devlet açısından da bunun ne kadar yararlı olduğu apaçık. Hem ülkemizi savunuyoruz diyebilecek hem de gerek silâh sanayii, gerekse yüzbinlerce kişinin silâh altında tutulması yoluyla milyonlarca kişi işsizlikten kurtulacak. Silâh sanayii-asker-devlet üçlüsü sultasını sürdürecek. Neyse ki Türkiye gibi büyük bir silâh sanayii olmayan

ülkeler bir noktaya kadar şanslı bu konuda. Sacayağının bir ayağı eksik olunca ne kadar güç te olsa bu ittifakın sallanabilmesi olası.

Ancak, ABD, İngiltere ve Fransa gibi dünyanın en büyük silâh üreticisi ülkeler silâh üretimini düşürmemek için bu silâhları başka ülkelere de satmak zorunda. Peki bu nasıl olacak? Ya küçük ülkeler arasındaki düşmanlıkları körükleyerek ya da o ülkeyi, komşusu bir başka ülkenin kendisine saldırma niyeti olduğuna inandırarak. Hindistan-Pakistan, Türkiye-Yunanistan bunun yakından bildiğimiz örnekleri. Ne acıdır ki bunlar aynı zamanda kültür olarak birbirlerine o denli yakın, o denli benzer ülkeler.

Silâh üreticisi ülkeler, karşılarında Avustralya gibi 18 milyon kişinin koca bir kıtaya oturmasının tedirginliği içinde olan bir ülke bulunca da her halde ellerini ovuşturuyorlardır. Avustralya gibi "dost" ülkeleri silâhlandıracaksınız ki, hem satışınız artsın hem de bu ülkeler sizin uzak bölgelerdeki jandarmanız olsun. Küçük Coni bu plânın gönüllüsü zaten ama büyük Kim de pek karşı çıkar görünmüyor. Avustralya'ya kim saldıracak? Çin mi? Endonezya mı? Böyle bir olasılık oldukça uzaksa da, gerçekten saldırsalar, çoluk çocuk hepimiz 18 milyon kişi direnseк ne yazacak? Ha, diyorlar, öyle bir durumda ABD ile ittifak içinde olduğumuz için ABD bizim savunmamıza koşacak. ABD, çıkarları tehlikeye giriyorsa ittifak olsun olmasın, zaten harekete geçecektir, Kuveyt örneği ortada. Ama çıkarlarına dokunulmuyorsa değil ittifak, gerdeğe girmiş olsanız bile kafasını çevirip bakmayacaktır. 1956'da ABD'nin açıktan teşvikiyle komünist rejime başkaldıran Macarların Sovyet tankları karşısında nasıl sap gibi açıkta bırakıldığını unutmayalım. Yeni Zelanda Başbakanı Helen Clark bu oyunu oynanamak niyetindeki ender devlet kadınlarından biri. Bizim askerî harcamalara ayıracak fazla kaynağımız yok dedi ve demesine kalmadı kendini ABD'nin gedikli onbaşısı rolünde gören küçük Coni hemen gitti Yeni Zelanda'ya, Helen Clark'ı "ikna etmek" için. Hadi biz Coni'yi seçtik te başımıza getirdik, zavallı Yeni Zelandalıların günahı ne? ABD'nin ayak işlerini görmeyi onur sayan bir Coni'ye kırmızı halı sermek zorunda kalıyorlar.

ANAMIZ, BACIMIZ, KARIMIZ

Dünya kadınlar günü var. Hepimize kutlu olsun. Son bir kaç yazımın biraz asık suratlı olduğunun farkındayım. O nedenle bu hafta, kadınlar gününü bahaneyle kadın-erkek fıkraları aktaracağım sizlere. Kadın-erkek konusunda yüzyıllardır neler neler yazılmış. Erkekler "vallahi kardeşim ben bu kadınları anlayamıyorum" derken kadınlar da benzeri lâflar etmiş. Son sıralar (yarı ciddi) şöyle bir de kuram var: güya kadınlar Venüs'ten (eski adıyla Zühre), erkekler de Mars'tan (Merih'ten) gelmiş. O yüzden kadın erkek arasında bu kadar fark var diyorlar. Şaka bir yana kadın beyniyle erkek beyninin büyük farklılıklar gösterdiği kanıtlanmış durumda. Hanım okuyucular gırtlağıma sarılmadan hemen şunu söyleyeyim. Farklı demek biri ötekinden iyi, ya da daha üstün demek değil. Aşağıdaki fıkraları da umarım öfkelenmeden okur, gülersiniz...

Feministlerin çok sevdikleri bir bilmece var. Tanrı neden önce erkeği, sonra kadını yaratmış? Yanıt: Bir şaheser yaratılmadan önce müsveddesi yapılır da ondan.

Yaradılışla ilgili bir çok fıkra var. Sevdiklerimden bir kaç tanesi:

Adem Tanrının huzuruna çıkmış, Tanrım, demiş, kadını neden bu kadar güzel yarattın? Tanrı yanıt vermiş: "Sen sevesin diye". "İyi, peki de..." demiş Adem, "neden bu kadar aptal yarattın?" Tanrının yanıtı: "Seni sevsin diye".

Yaradılış öyküsünde biliyorsunuz, Tanrı Havva'yı Adem'in kaburgasından yaratır. Yine bir Adem-Havva fıkrası:

Tanrı Ademi yarattıktan sonra Adem yalnızlıktan fena halde sıkılmış, Tanrının huzuruna çıkmış: "Tanrım, ben kendi başıma sıkıldım. Cennet güzel ama bana n'olur bir eş yarat". Tanrı düşünmüş, "Peki" demiş, "sana öyle bir eş yaratacağım ki bakmaya doyamayacağın kadar güzel olacak, akıllı olacak, seni sürekli mutlu etmekten başka bir düşüncesi olmayacak, senin her istediğini sen daha aklından geçirirken sezecek ve yerine getirecek, sana tıpkı benzeyen güzel çocuklar doğuracak, seni sevecek, sayacak, bir dediğini iki etmeyecek". Adem tabii ki zevkten dört köşe olmuş. "Aman Tanrım, sana ne kadar dua etsem azdır, beni ihya ettin" demiş. "Yalnız..." demiş Tanrı, "bunun bir bedeli var". Adem işkillenmiş, "nedir bedeli?" diye sormuş. Tanrı "bir kolunu ve bir bacağını vereceksin" demiş. Adem kara kara düşünmeye başlamış. Tanrının yaratacağını söylediği eş çok iyi de bir koldan bir bacaktan olmak ta biraz fazla tuzlu gelmiş. Dönmüş Tanrıya "peki Tanrım, bir kaburgaya ne verirsin?" demiş.

Adamın yaş günüymüş. Karısı üşenmemiş, gitmiş saatlerce çarşı pazar dolaşmış, kocasına iki tane güzel kravat almış, sarıp sarmalamış, kurdeleler bağlamış, yatağın üstüne bırakmış. Adam akşam işten gelmiş, sevinerek paketleri açmış, çok sevinmiş, karısının bu inceliğini takdir ettiğini göstermek için hemen kravatlardan birini takmış karısının yanına gelmiş gülümseyerek. Kadın kafasını kaldırıp bakmış, surat bir karış. "Ne var" demiş, "ötekini niye beğenmedin?"

Bazı erkeklerin söylediklerinden... Hepsi "karımı seviyorum ama..." diye başlıyor söze.

- nedense tam gol olacağı sıra televizyonun önüne geçmeyi beceriyor...

- bir gün karım yataktan kalkmadan kalktım, özenip kahvaltı hazırladım. Canıma okudu. Benim kahvaltıda ne yiyeceğime sen mi karar vereceksin, sen zaten beni şişmanlatmek istiyorsun...

- güzel gecelikler alıyorum, benim gömleklerimi giyiyor, çorabımı giyiyor. Benim kullanılmış traş bıçaklarımı da kullanmaya başlayınca dayanamayıp sordum. Yeni traş bıçakları çok keskin, ötemi berimi mi keseyim yâni dedi.

- herkesi vejeteryen yapma sevdasında. Oturmuş güzel güzel yemek yiyoruz. Arkadaşlarımıza pat diye "inek leşlerini yemekten iğrenmiyor musunuz" diye soruverdi.

- ikide bir saçını boyatıyor. Saçının asıl rengini unuttum. Bunu söyleyince de artık kendisini sevmediğime karar verdi.

- seksten hemen sonra, ama hemen bir saniye sonra bıraktığı yerden konuşmaya devam ediyor. "Yağmur yağmadan çamaşırları toplamam lâzım, Akşam annem geliyor, kızartma mı pişirsem acaba, bu akşam çöpler çıkacak vs. vs."

- televizyon dizilerini o kadar ciddiye alıyor ki. Geçenlerde eve geldim, iki gözü iki çeşme. Dizilerden birindeki kişilerden birisi ölmüş.

- çocuklar bana benziyor diye öfkelenip duruyor.

- dört kızım var, bir de hanım, beş. Evde mutlaka birinden birinin aybaşısı tutuyor.

Adam ölmüş, tabuta koymuşlar, götürüyorlar. Raslantı bu ya giderken kazara tabutu duvara çarpıyorlar. Tabutun içinden bir hırıltı geliyor. Hemen açıyorlar, bakıyorlar ki adam ölmemiş. Adam bu olaydan sonra 10 yıl daha yaşıyor. Sonra ölüyor. Yine tabuta koyuyorlar, tabutu taşırlarken kadın sesleniyor: "Duvara dikkat edin, sakar herifler!"

Her ne kadar sürç-ü lisan ettikse affola.

HAKLAR VE KÂRLAR

Türkiye'de bir zamanlar haktan söz edenlere kuşkusuz şairin "hak yok vazife vardır" sözünden esinlenerek "o senin dediğin İsmail Hakkı" deyip dalga geçerlerdi. Zamanla, özellikle Amerikan ve Fransız devrimlerinin ardından insanın bir takım haklarının olduğu yasal olarak tanındı, anayasalara yazıldı, insan hakları beyannamesine geçirildi. Ancak, beğensek te beğenmesek te nelere hakkımız olduğu her ülkede bir takım yasalarla belirlendi. Kapitalist düzende insanların var saydığı haklardan biri de telif hakkı. Özgün bir eser vermişseniz, bir roman ya da tiyatro oyunu yazmışsanız, bir şarkı ya da senfoni bestelemişseniz, bir şey icat etmişseniz, bir buluşunuz varsa bunun getirdiği nimetlerden yararlanmaya hakkınız vardır. Kapitalist düzen böylelikle, insanları kişisel çıkarları olduğu için yaratıcı olmaya teşvik ettiğini savunur. Başkasının sizin yaptığınızı taklit etmesini önlemek için patent alırsınız, ortaya koyduğunuz eserin "copyright"ı yâni telif hakkı vardır. Kitabınız satıldıkça, ya da müziğiniz çalındıkça bundan "hakkınız olan" parayı alırsınız.

İnternete meraklı olanlar plâk şirketlerinin NAPSTER adlı kuruluşa karşı giriştikleri (ve şimdilik te olsa kazandıkları) mücadeleyi bileceklerdir. Ben her seferinde bir müziği beğendiğimde ve "yahu, Ali Asker, şunun bana bir kopyasını çekiver" dediğimde telif hakkı yasalarına aykırı davranıyormuşum; NAPSTER ise bu işi daha yaygınlaştırmış. Herkes NAPSTER aracılığıyla birbirinin elindeki müzikleri kopyalıyordu. Plâk şirketleri bunu durdurdu. Ve böylelikle hem plâk şirketlerinin büyük kârları hem de bir şarkıyla milyonlar kazanan şarkıcıların hakları korunmuş oldu. Kylie Minogue ve İbrahim Tatlıses "hakları olan" milyonları kazanmaya devam edebilecekler. Kutlu olsun.

Bilgisayar programlarının telif hakları uluslararası düzeyde büyük çatışmalara yol açıyor. Microsoft'un sahibi, dünyanın en zengin adamı Bill Gates, şirketinin geliştirdiği programlardan milyarlar kazanmaya devam ederken ABD, Çin gibi bazı ülkelere "korsan kopya" yapılmaması için büyük baskıda bulunuyor. İlginçtir ki bilgisayar şirketlerinin teknolojik gelişmesi bir yerde kendi kuyularını kazıyor. CD kopyalama teknolojisinin yaygınlaşmasıyla "korsan kopya" yapılmasını durdurmak ta o kadar güçleşiyor. Sanırım Çin gibi bazı ülkeler telif hakkını doğal bir hak saymıyor; yapılan buluşları insanlığın ortak malı olarak görüyor.

Dünyanın en büyük ve güçlü şirketlerinden bir bölümü de ilâç şirketleri. Büyük paralar harcayarak geliştirdikleri ilâçların patentini alıp kopyalarının yapılmasını

engelleyen Amerikan, İngiliz, Alman ve İsviçre şirketleri bunlar. Maliyeti on sent olan bir ilâcı on dolara satmalarını "yeni ilâçlar geliştirmek için milyonlarca dolar harcadıklarına" bağlıyorlar. Bugün AIDS salgınının halâ önü alınabilmiş değil, AIDS'in tedavisi için henüz bir ilâç yok ama hastalığın seyrini yavaşlatacak ve hastanın ömrünü uzatacak ilaçlar var ve bunlar korkunç derecede pahalı. Resmî rakamlara göre Güney Afrika'da AIDS'e yol açan HIV (İnsan Bağışıklık Yetersizliği Virüsü) taşıyan insan oranı %25. Yâni Güney Afrika'da her dört kişiden biri bu virüsü taşıyor. Çoğu da siyah ve yoksul. Bu ilâç şirketlerinin yılda onbinlerce dolar tutan ilâçlarını kullanmaya ne kendi parasal güçleri var ne de Güney Afrika devletinin. Ve sonuçta insanlar sapır sapır ölmeye devam ediyor. Yaşam hakkına karşı telif hakkı gelip dikiliyor. Hoşgeldin İsmail Hakkı. Bangladeş gibi bazı yoksul ülkeler, ilâç şirketlerinin "haklarını" umursamayıp aynı ilâçları kendileri yüz katı daha ucuza imâl edip halkına sunuyor ama karşılarına ABD ve Dünya Ticaret Örgütü dikiliyor. Bunu yaparsanız biz de sizin mallarınızı boykot ederiz diye, çünkü yeni dünya düzeninde "telif hakkı" insan haklarından, yaşama hakkından, sağlıklı yaşama hakkından daha önemli.

İlâç şirketlerinin gücünü azımsamamak gerek. Bildiğiniz gibi Avustralya'da PBS (İlaç Yardım Programı) var. Çok gerekli ve çok kullanılan ilâçlar için bizler belirli bir miktar ödüyoruz. Piyasa fiyatı ile bizim ödediğimiz miktar arasındaki farkı devlet karşılıyor. Bunun devlete mâliyeti yılda 4 milyar dolar civarında. Sonuçta kimse fazla pahalı diye, ABD'deki gibi ilâç alamamazlık etmiyor. Listeye hangi ilâçların alınacağını inceleyen ve bağımsız uzmanlardan oluşan bir danışma kurulu var. Kurul ilâç şirketleriyle çatır çatır pazarlık ediyor, aynı ilâcı bir başka şirket daha ucuza satıyorsa listeye o ilâcı alıyor. İlâç şirketleri kârlarına sekte vurulduğundan yakınıp duruyor. 10 Kasım 2000 tarihinde ilâç şirketleri Başbakan Küçük Coni ile yaptıkları bir toplantıda hoşnutsuzluklarını belirtiyorlar. Sonuç? Toplantıdan kısa bir süre sonra danışma kurulu üyelerinin görev süresi kısaltılıyor, yâni dolaylı olarak görevden alınıyorlar ve atanan yeni üyeler arasında yıllar boyu ilâç şirketlerinin "lobi" faaliyetlerini yürütmüş bir zat-ı muhterem boy gösteriyor. Yok, yok, adamın adı İsmail Hakkı değil.

ÜÇLER YEDİLER KIRKLAR VE DE ÖŞÜR

Sayıların gizemli özellikleri olduğuna inananlarımız var; hattâ falcılıkta nümeroloji diye bir dal bile var. İdrardan karakter tahlili gibi, adınızdaki harflere sayılar vererek bunların toplamından alın yazınızı, geleceğinizi çıkarmak gibi bir uğraş bu. Bizim kültürümüzde de üçler, yediler, kırklar nedense hep önemli sayılar oluşturagelmiş. "Allahın hakkı üçtür" sözünü bu günlerde en iyi uygulayan ülke ABD. Küçük bir suç ta olsa bir kişi o suçu üçüncü kez işlediğinde yargıca seçenek tanınmıyor, kişi zorunlu olarak hapse atılıyor. Hristiyanlıkta da kutsal üçlü var, Tanrı, İsa ve Kutsal Ruh. Meryem Ana bunun dışında tutulmuş, "Tanrı'nın oğlu" İsa'nın annesi olmasına karşın. Feministler bunun farkındalar. Olmazlar mı? Adam komşu köyden görücü usulü gelin almış. Düğünden sonra atın terkisine atmış gelini, kendi köyüne götürüyor. At tökezlemiş. Adam üşenmemiş, attan inmiş, atın karşısına geçmiş, gözünün içine baka baka "bir!" demiş. Biraz daha yol gitmişler, at bir kez daha tökezlemiş, adam yine üşenmemiş, inmiş, yine atın gözünün içine bakarak "iki!" demiş. Gelinde ses yok, zaten damadı daha önceden tanımıyor. At bir kez daha tökezleyince adam attan inmiş, silâhını çekmiş, atı alnının çatından vurmuş, öldürmüş. Kadın dehşet içinde "vay benim kara bahtım, ne biçim adamsın sen, güzelim atı nasıl vurdun kalpsiz adam, ah ne olacak benim hâlim, ah babacığım beni nasıl bir herife vermişsin..." derken adam kadının karşısına geçmiş, gözünün içine bakmış: "bir!" demiş. Yâni ne oluyorsa hep üçte oluyor. Geçtiğimiz hafta 12 Mart darbesinin otuzuncu yıldönümüydü. Askerler 1960 darbesi ardından Başbakan dahil üç politikacıyı asmış, 11 yıl sonraki darbede pırıl pırıl üç yurtsever genç genç idam edilmişti. Yaklaşık on yıl aralarla yapılan darbelerin üçüncüsü 1980'de kendini Mustafa Kemal'le kıyaslayan megaloman ve gerzek bir paşanın buyruklarıyla Türkiye'de aydın, ilerici kim varsa canına okumuştu. Bu üç darbeden sonra askerlerimiz darbelerden daha etkili bir yöntem aramış, ülke yönetiminde MGK adı altında (Bakanlar Kurulu da neymiş?) sürekli söz sahibi olmanın yolunu bulmuş ve ülke de böylelikle darbelerden kurtulmuştu. Sydney'deki Türk Dernekleri Federasyonuyla ilgili haberleri okurken para yardımının T.C. hükûmetince değil, Dışişleri Bakanlığınca da değil, MGK tarafından sağlanıyor olması bilmiyorum dikkatinizi çekti mi? (Bu arada Sydney'de Türk Evinin yapılmasında payı olan, özellikle lokomotif rolü oynayan Beşir Karasu'yu kutlamadan geçemeyeceğim. Her ne kadar bu Ev, adıyla Türkiye'den gelen ama kendisini Türk saymayan yurttaşlarımızı dışlıyorsa da,

topluma kazandırılan bir eserdir. Beşir Karasu olmasaydı bu projenin gerçekleşmesinin güç olacağı fikrindeyim.)

Sayılarda söz açmışken üçler, yediler kırkların yanı sıra bir de 10 sayısından söz etmek gerekiyor. Bildiğiniz gibi Başbakanımız küçük Coni hepimizin, özellikle dar gelirlilerin sırtına GST adlı bir vergi yükü daha bindirirken bunun düzeyini yüzde on olarak saptadı. Geçtiğimiz hafta sonu Brisbane'in kalbur üstü Ryan seçim bölgesindeki ara seçimlerde hükûmetin oyları ne kadar düştü, biliyor musunuz? Yüzde on. Ararsanız, bunda bir keramet var diyebilirsiniz. Modern matematiğin kurucusu biliyorsunuz Araplardır. Araplar, ondalık sistemi ve sıfırı keşfederek bugünkü matematiğin temelini kurmuşlardır. Ama yine de eskiden kalma, haftanın 7 gün olması, yılın 12 ay, saatin 60 dakika, dakikanın 60 saniye olması gibi bazı kalıntılar bugüne dek süregelmiş. On sayısıyla ilgili bir takım şeyler ta Roma devrine dayanır. İngilizce ay adları Latince kökenlidir ve bir kısmı Roma imparatorlarının adlarına (July, August gibi), bir kısmı Roma tanrılarına, bir kısmı da kaçıncı ay olduğuna dayanır. "September" yedinci ay, "October" sekizinci, "November" dokuzuncu, "December" da onuncu ay anlamına gelir. Onuncu ay sözcüğüyle aynı kökten gelen bir de "decimate" sözcüğü var. Bu da önceleri Roma devrinde esir alınan askerlerin onda birinin öldürülmesi anlamına gelirken sonraları Roma uygarlaştığında (!) köylüden ürünün onda birinin alınması anlamına gelir olmuş. Osmanlı da Romalılardan geri mi kalacak? Aşar vergisi de aynı şekilde ürünün yüzde onunun devlet tarafından öşür olarak alınması olarak kurumsallaşmış. Nereden nereye? Küçük Coni eğer okuyan bir adam olsa kendisinin Roma İmparatorlarının ve Osmanlı Padişahlarının mirasçısı olduğunu farkedecek, artık çalımından yanına yaklaşılmayacaktı. Biliyorsunuz Coni bundan önce iki kez seçimi kazandı. Hep birlikte "bir!" dedik, sonra "iki!" dedik, bu yıl yapılacak genel seçimler Coni'nin kazanmak isteyeceği üçüncü seçim. Hadi bakalım hayırlısı!

PARTHENON, BUDA VE BEETHOVEN

Yıl 1968. ODTÜ Tiyatro Şenliğindeki açık oturumlarda sanat-politika ilişkisi tartışılıyor. Sosyalist Fikir Kulüpleri kurulmuş, ilk kez sol düşünün klasik yazarları Türkçeye çevrilmiş, hepimiz haldır huldur okuyoruz, olur olmaz yerde Marx şöyle demiş, Lenin böyle demiş, Mao'nun kuramları falan derken Mao'nun ikinci sınıf bir tiyatro oyuncusu olan karısı Jiang Qing'in "kültür devrimi"ni başlattığı haberleri geliyor. Hepimiz kültür emperyalizmi denen olayın bilincindeyiz ama çözüm insan uygarlığının en değerli ürünlerini "batının kültür emperyalizmi" diye yok etmek mi? Hararetli tartışmalar oluyor. Ben, nedeni ne olursa olsun Beethoven plâklarının kırılmasının barbarlık olduğunu savunuyorum, kitap yakan Nazi rejimiyle koşutluğunu göstermeye çalışıyorum. Düşünce tembelliğinin kökünde "Atatürk dediyse öyledir", "Kur'anda yazıyorsa sorgulanmaz", "Marx yazmışsa doğrudur", "Mao yapıyorsa haklıdır" gibisinden temel taşları yatan kişilerle tartışmak çok güç. Tartışmalarda oldukça yalnız kalıyorum, neyse ki solculuğum "müseccel" olduğundan kimse beni sonraları sol faksiyonlarda olduğu gibi öldürmeye falan kalkmıyor. Mao ve karısının "kültür devrimi" çılgınlığı 1976'da Mao'nun ölümüne dek sürüyor. Bugünkü pragmatik Çin yönetimi "kültür devrimi"ni "büyük önder" Mao'nun önemsiz hatalarından biri olarak geçiştiriyor. İslâm tarihinde Hazret-i Muhammed'in Kâbe'deki putları kırmasının çok önemli bir yeri vardır. Bu, çok tanrılılığın sonunu simgeleyen önemli bir eylemdir ve Müslümanlıkta bildiğiniz gibi insan sureti, resim, fotoğraf, heykel, ne biçimde olursa olsun günahtır ve yasaktır. Afganistan'da biliyorsunuz Taliban yönetimi var. Batı Taliban sözcüğünün anlamını pek de bilmeden kullanıyor. "Taliban" sözcüğü "talebe" yâni öğrenci sözcüğünden geliyor. Batının, özellikle ABD'nin desteğiyle Afgan mücahitleri Afganistan'daki Sovyet destekli komünist rejimi devirdikten ve Sovyetlerin askerî gücünü altettikten sonra mücahitlerin bir bölümünü oluşturan Kur'an kursu öğrencileri (talebeler – Taliban) ülkenin yönetimine hâkim oldu. Bir an Türkiye yönetiminin Kur'an kursu öğrencilerinin elinde olduğunu düşünürseniz Afganistan'ın şu anda nasıl bir yönetim altında olduğunu anlayabilirsiniz. Ve bu öğrenciler geçenlerde Afganistan'da yaklaşık 1500 yıl önce yapılmış ve dünyanın en eski ve en büyük Buda heykelleri kabul edilen heykelleri dinamitledi. Nerdeyse tüm dünyanın lânetlemesi öğrencileri durdurmaya yetmedi. Buda heykellerinin havaya uçurulması görüntülerini tüm dünya izledi ve tüm dünyanın kafasında Müslümanlık hakkındaki yargılar bir kez daha perçinlendi. Öğrencileri yobazlıkla

ya da kökten dincilikle suçlamadan önce yaptıkları işin Müslümanlığa aykırı olmadığını, tam tersine Müslümanlığın gereklerinden birini yerine getirmek olduğunu ve temelinin Hazret-i Muhammed'in Kâbe'deki putları kırmasına kadar gittiğini unutmayalım. Osmanlı, Bizans freskleriyle ve mozayıklarıyla karşılaştığında en azından bunları yok etmemiş, üzerlerini badanayla kapatmıştı. Böylelikle bugün bu badana temizlenerek insanlık mirasının önemli bir bölümü yeniden insanlık tarafından paylaşılabilmektedir. İlginçtir, Buda heykellerinin "Allah ü Ekber" sesleri eşliğinde dinamitlenmesi görüntüleri tüm dünayaya gösterilirken bunu gerçekleştiren Kur'an kursu öğrencileri (Taliban) nedense yüzlerini kameralardan saklıyorlardı. Günah olduğundan değil besbelli, çünkü Batı televizyonlarına demeç vermekten çekinmiyordu bu öğrenciler. Yıl 1806. Fransız devriminin ardından Yunanistan'da bağımsızlık kıpırtıları var. İngiltere, Fransa ve özellikle dindaşları Rusya, Osmanlı'yı parçalamak için Yunanistan'ı destekliyor. İngiltere'nin Istanbul büyükelçisi Lord Elgin, Thomas Bruce, o zamanki Osmanlı Padişahından Atina'daki antik Yunan'ın en önemli yapıtı Parthenon'u süsleyen mermer kabartmaları alıp İngiltere'ye götürmek için izin istiyor. Bergama'daki Zeus tapınağının 120 metre uzunluğundaki kabartmalarının taş taş Berlin müzesine taşınması gibi Parthenon'un 75 metre uzunluğundaki mermer kabartmaları da "British Museum"a taşınıyor. Yunanistan yıllardır "Elgin mermerleri" adıyla bilinen bu yapıtları Yunanistan'a geri getirmeye çalışıyor. Bu çabalara yanıt veren İngiltere'nin"İşçi Parti"li Başbakanı Tony Blair "arkeolojik buluşların bulana ait olduğunu ve British Museum'u yılda 6 milyon kişinin ziyaret ettiğini" söyleyerek mermerlerin Yunanistan'a geri verilmeyeceğini belirtiyor. İnsan acaba Blair haksız mı, Afganistan'daki Buda heykelleri de bir Batı ülkesine taşınsaydı daha iyi mi olurdu diye düşünüyor ister istemez. Bizimkilerin Berlin müzesindeki eserleri geri getirme gibi bir çabaları yok nedense. Parthenon'un "Elgin mermerleri" ne kadar Yunanistan'ın kültür mürası ise, Bergama Zeüs tapınağının kabartmaları da bizim kültür mirasımız. Ama sanki Orta Asya'dan at üstünde kımız içerek gelenlerden önce Anadolu'nun bir kültürü yokmuş gibi davrananlardan ne beklenir? Gönül isterdi ki Türkiye bu çabalarında Yunanistan'a tümüyle arka çıksın, hep tekrarlamaktan hoşlandığımız gibi yüzde 99'ü müslüman olan bir ülke olarak ta Afganistan'daki Kur'an kursu öğrencilerine insanlığın kültür mirası Buda heykellerinin kurtarılması için baskı yapsın. Nerde?

SENDİKA SANDUKA MEN DAKKA DUKKA

Başbakanımız Küçük Coni'ye neden bu kadar takıyorsun diye soranlar var okuyucularım arasında. İnanın kendisine kişisel olarak hiç bir kinim, öfkem yok, alışveriş ettiğim mahalle bakkalım ya da çatımı onaran tamirci olsaydı kendisiyle eminim gayet iyi geçinirdik. Kendisinin hırsızlığı, yolsuzluğu, üç kağıtçılığı olmadığına da can-ı gönülden inanıyorum. Ama boyundan büyük işlere soyunup, başbakan koltuğuna oturarak hepimizin yaşamını düzenlemeye kalktığı zaman işin rengi değişiyor. Kendi içindeki Ian McPhee, Fred Chaney gibi gerçek liberalleri temizleme süreci sonucu liberallikle ilgisi olmayan bir muhafazakâr parti haline dönüşen Liberal Parti gerçek bir sınıf partisi haline geldi. Bunda kuşkusuz 1983'te başa geçen (Amerika'nın gözbebeği) Bob Hawke yönetimindeki İşçi Partisinin sağa kayması da çok önemli bir rol oynadı. İşçi Partisi sağa kaydıkça Liberal Parti kendisini daha da sağa kaymak zorunda hissetti. Avustralya İşçi Partisi son derece saygıdeğer bir geçmişi olan bir partidir. Batı demokrasileri içinde oluşan ilk gerçek sınıf partilerinden birisidir. Alttan gelen bir hareketin, işçi sınıfı hareketinin, başlarda koyun kırkıcılar ile madencilerin, daha sonra sanayi işçilerinin başı çekmesiyle sendikal hareketin politik uzantısı olarak kurulmuş ve sendikalarla her zaman içli dışlı olmuş bir partidir. Her sosyal demokrat parti gibi kapitalist düzeni kabul eden, ancak bu düzen içinde çalışanların haklarını korumayı amaç edinmiş bir partidir. Ancak 80'lerde ivme kazanan küreselleşmeye teslim olarak Avustralya işçi sınıfını, geri kalmış ülke çalışanlarıyla rekabet etme durumuna sokarak, çalışanların haklarını, sosyal devleti yavaş yavaş yıpratmaya başlamış, ve ardından gelen Howard hükûmetleri bunu daha da acımasızca yapabileceklerini göstermişlerdir. Koalisyon ortağı National Parti tarihsel olarak daha tutucu tarım sektörünü temsil ederken globalleşme ve acımasız pazar ekonomisi ilkelerinin dogmatik uygulamaları sonucu ilginç olarak daha yurtsever, daha aydın bir çizgiye gelmiştir. Eski Başbakan Yardımcısı Tim Fischer her konuda Coni'den daha akl-ı selim sahibi, daha aydın, daha yurtsever tavırlar sergilemiş, Pauline Hanson'ı küçük Coni'miz oy kaybı korkusuyla eleştirmekten kaçınırken National Parti milletvekili Ron Boswell kendi sandalyesini kaybetme pahasına Pauline Hanson'a karşı tavır alarak oy pusulasında en sona koyacağını söyleyebilmiştir.

Bu yıl federal seçimler var. Coni şimdiden seçim yatırımlarına, vaatlere başladı bile. Queensland ve Batı Avustralya eyâlet seçimlerinin ardından 50 yıldır hiç kaybetmediği Ryan ara seçimlerini de kaybedince aldı bizim küçük Coni'yi bir

telâş. Geçenlerde posta kutunuzda bulmuşsunuzdur; uyuşturucular konusunda en başta kendi resmi bulunan, kim bilir kaç milyon dolara mal olan, ve bu konudaki uzmanların yalnış, yanıltıcı ve verimsiz olarak niteledikleri, ama Coni uyuşturucu konusunda birşeyler yapıyormuş izlenimi uyandırma amaçlı zavallı bir çaba. Aylarca direndikten sonra benzin fiyatlarında GST sonucu olan artışı, hepsi hepsi 1.5 senti geri vermeyi kabul etti. İlk evini alanlara yapılan para yardımını 7,000 dolardan 14,000 dolara çıkardı. Bankaların "toplumsal sorumlulukları"ndan söz etmeye başladı. Bakalım seçimlere kadar şapkadan daha ne tavşanlar çıkacak. İşçi Partisi ise, içindeki bir çok safraya karşın Kim Beazley'nin önderliğinde tavrını koymaya başladı. Ekonomik politika olarak İşçi Partisinden çok fazla farklı bir yaklaşım beklemek gerçekçi olmayacak. Ancak eğitim ve sağlığa daha fazla kaynak ayrılacağının belirtilmesi bile eğitimi ayrıcalıklı sınıfın paralı çiftliği haline getirmeye çalışan, Medibank'i ve devlet hastanelerini kaynaksızlıktan kıvrandıran Coni hükûmetiyle yeterli bir tezat oluşturuyor.

Küçük Coni'nin son cevheri de şu: Bildiğiniz gibi hemen her eyâlette İşçi Partisi yönetimi var. Coni diyor ki Federal düzeyde de İşçi Partisi başa gelirse toplu sözleşme düzenini geri getirecekler. Yâni Coni ve fedaisi Peter Reith'in yıllardır yıpratıp yıkmaya çalıştıklar sendikalar yeniden güçlenecek. İşçilerin teker teker kafaya alınıp kişisel sözleşmeye bağlanması yerine toplu sözleşmeler ile işçi hakları yeniden gündeme gelebilecek. Ve Coni bunu seçmenin gözünü korkutmak için, İşçi Partisine sakın ola oy vermeyin demek için söylüyor. Bence İşçi Partisi Coni'yi seçim kampanyasının başına getirmeli. İşçi Partisi için söylenebilecek en olumlu şeyi Coni göz korkutmak için söylüyor. Avustralya İşçi Sendikalarının eleştirilecek çok yanı var, ama toplu sözleşme düzeninin canlandırılması kutlanacak bir olay olmalı.

Bu yazıyı yazarken televizyonda Göç İşleri Bakanı Ruddock'un Güney Lübnan'da mülteci kamplarını basıp çoluk çocuğu öldüren milislerden 200 kişiye iltica hakkı tanınacağını açıklıyordu. Baskıdan, işkenceden kaçıp aylarca, yıllarca tutuklama kamplarında bekletilen mülteci adayları bekleyedursun...

UMUDUMUZ TORUNLARDA

Toplumların tarihinde marksistlerin diyalektik, marksist olmayanların "sarkaç etkisi" olarak adlandırdıkları bir olay var. Bu olgu, iki ana partisi olan batı demokrasilerinde bu iki partinin sırayla başa gelmelerinde yansıyor. Bir süre sosyal demokrasiye kayan ülkelerde buna tepki olarak çıkan sağcı güçler sarkacı aksi yöne götürüyor. Küreselleşme olgusu bu değişikliklerin yalnızca o ülkede değil, tüm dünyada hissedilmesine neden oluyor. Hele o ülke ABD gibi, İngiltere gibi güçlü ve nüfuz sahibi bir ülkeyse. 1980'li yıllar dünya toplumsal tarihinde ilginç bir dönem. Bu döneme Hollywood ağzıyla "Kapitalizmin İntikamı" diyebiliriz. 80'lerin önemli dünya liderlerine bakalım:

1970-74 arası eğitim ve bilim bakanı olarak okullarda bedava süt dağıtımına son vererek politik yaşamını ünlendiren Margaret Thatcher 79'da İngiltere başbakanı oluyor ve 1990'a kadar bu görevde kalıyor.

İkinci sınıf filmlerin unutulmaz oyuncusu Ronald Reagan 1980'de ABD cumhurbaşkanı oluyor ve 1988'e kadar bu görevde kalıyor.

1985'te başa geçen Gorbaçev 70 yılın fosilleşmiş Sovyet bürokrasisini sarsarken 1991'de bu sarsıntı Sovyet sisteminin gümbür gümbür devrilmesiyle sonuçlanıyor.

Bu dönemde Türkiye'de neler oluyordu? 1980'deki faşist darbe ve ardından gelen terör sonrası 1983'da Başbakan, 1989'da cumhurbaşkanı olan Özal 1993'te ölünceye kadar bu görevde kalıyor.

Bu dönemin halâ etkilerinin devam ettiğine, ve 80'li yıllarda yetişen ve bugün 30-40 yaşlarında olan kuşağın dünya görüşünü biçimlemiş olduğuna inanıyorum. O dönemin cevherleri arasında "açgözlülük iyidir" şiarı ve Thatcher'ın "toplum diye birşey yoktur, yalnızca birey vardır" söylemi ve Reagan'ın Sovyetleri "kem imparatorluk" olarak tanımlaması vardır. Bunun Türkiye'ye yansıması Özal'ın Türkiye ekonomisini karma ekonomi olmaktan çıkarıp dört başı mamur bir kapitalist düzen haline sokma girişimidir. Bu düzende sadece bireysel çıkar, kâr etme, ne yöntemle olursa olsun yolunu bulma, köşeyi dönme vardır.

Toplum-birey diyalektiği toplumbilimcileri sürekli meşgul eden bir konudur. Toplumun değerleri, gelenekleri, töreleri her ne kadar bireyi etkilerse, bu değerlerin, gelenek ve törelerin sürmesi de bireylerin bunlara sahip çıkarak bir sonraki kuşaklara aktarmasıyla olur. Sovyet devriminin ardından 1920'lerde

başlayan "yeni insan" söylemi, toplumsal düzenin değişmesiyle bireylerin değerlerinin ve davranışlarının da değişeceği varsayımına dayanır. 70 yıl, yâni yaklaşık 3 kuşak sonraki değişiklikler insanların hâlâ Coca Cola'yı toplumsal dayanışmaya, eşitliğe yeğlediği acı gerçeğini sergilemiştir. Yâni insanın değişmesinin toplumsal değişmelerin çok çok arkasından geldiğini. Buna kapitalist düzeni savunanlar her ne kadar "insanın tabiatı" da deseler, aslında bu, geçerliliğini çoktan yitirmiş değerlerin babadan oğula, anadan kıza aktarılmasının sonucudur. Thatcher'ın "toplum diye birşey yoktur" sözüne katılmak olası değilse de toplumun bireylerden oluştuğunu ve bu bireylerin de çok kez fosilleşmiş değer ve davranışları sürdürdüğünü unutmamak gerekir.

Sizlere toplumumuz içinde oldukça iyi tanınan üç kişiden söz edeceğim. Ve uzun süredir düşünce ve ifade özgürlüğü bulunan bir sosyal demokrasi düzeni içinde yaşamalarına karşın değer ve davranışlarının nasıl uyumsuzluk içinde, nasıl fosilleşmiş olduklarına değineceğim. İsimler önemli değil. Bunlardan biri dürüstlüğünü kimsenin sorgulayamayacağı, toplum için yararlı, somut işler için gece gündüz çalışan bir kişi. Ama 2001 yılının Avustralya'sında 1930'ların faşist partilerinin Türkiye'deki kötü bir kopyası olan bir partiye gönülden bağlılığını sürdürebiliyor. İkincisi tembel ve asalak yaşamayı sanat haline getirmiş, çıkarı olan kişinin nabzına göre şerbet vermeyi çok iyi bilen bir kişi. Ahmet'in bir işine rica minnet Mehmet'i koşturup Ahmet'i kendisine gebe bırakan, sonra kendi işini Ahmet'e yaptıran, Mehmet'in işine Ali'yi koşturup bu sefer Mehmet'i kendisine borçlu kılan, kendisine yararlı görmediği kişiyi karalamaktan çekinmeyen, vaktini onun bunun dedikodusunu yapmakla geçiren, ahlâk duygusu kokuşmuş bir kişi. Bu kişinin böyle olmasından Avustralya toplumunu sorumlu görmek büyük haksızlık olur. Türkiye'de edindiği ve kemikleşmiş mariz davranış biçimini burada da sürdürüyor.

Üçüncüsü okumuş, kafası işleyen, dürüst ama fincancı katırlarını ürkütmemeyi, yine Türkiye'deki deneyimleri sonucu öğrenmiş ve bu davranış biçimini atamayan bir kişi. Düşündüğünü çekinmeden, korkusuzca söyleyebileceği bir ortamda yaşamasına karşın, sürekli kendi düşüncelerine sansür uyguluyor, uygulamayanları da sanırım ahmak olarak görüyor. Kendi doğru gördüğünü açıkça söylemeyi değil, iyi saate olsunları ürkütmeden konuşma becerisini geliştirmiş.

Bu kişilerin yetiştirdiği çocuklar, eğer anne babalarından tümüyle kopmamışlarsa ne yazık ki bu değerleri, bu davranışları sürdürecek ve içinde yaşadıkları

toplumun değerleriyle bunlar çatıştığında bunalım içine girecek ya da dışlanacaklar. Umudumuz torunlarda.

VELİ SOLİ

Adam ekmekçiye gitmiş "kusura bakma, rahatsız ettim, zahmet olmazsa bana ordan iki somun ekmek verebilecek misin?" demiş. Fırıncı adama bön bön bakmış, "parasını verecenğ mi?" demiş. Adam da "tabii" demiş, "tabii parasını vereceğim". Fırıncı: "e o zaman ne yalvarıp duruyonğ, doğru dürüst istesenğe" demiş. Nedense bizde kibarlık, "zahmet olmazsa", "lûtfen" gibisinden lâflar biraz özenti, biraz yapmacık, biraz da "mutlaka altında birşey vardır" şüphesiyle karşılanır. Özür dilemek, ama lâf olsun diye değil, gerçekten yanıldığını kabul ederek özür dilemek, ne yazık ki sırf bizde değil, birçok kültürde zayıflık belirtisi sayılır. Özür dilemek yerine izah etmak, tevil etmek, yenen haltı sanki menüde başka birşey yokmuş gibi sunmak yoluna gidilir, ortalık zübüklükten geçilmez olur. Yediği herzeyi haklı gösteririken de lâfa genellikle "eh tabii..." diye başlanır, "başka seçeneğim yoktu..." ile "ne yapsaydım yâni..." ile mazur görülemez davranışlar haklı gösterilmeye çalışılır. Her zaman elbette istediğimiz kadar seçenek yoktur, bir çok durumda elbet bir takım şeyleri yapmaya kendimizi zorunlu hissederiz, seçeneklerimiz her zaman geçmişimizle, yetişitirilmemizle, kültürümüzle sınırlıdır. Ama her zaman bir seçeneğimiz vardır. Seçeneğimiz yok dediğimizde, diğer seçeneklerin bizim için kabul edilemez olduğunu demek isteriz çok kez. Hele ümmetten millete geçmiş, birey aşamasını yaşamamış kültürlerde yaptığımız işin sorumluluğunu üstlenmek, "ben bunu yapmayı ya da yapmamayı seçtim" demek pek alışık olmadığımız bir davranış biçimi.

Bir de tabii kendini karşısındakinden üstün ya da güçlü gördüğü için, yanlışını bile bile özür dilememek te var. Sanki özür dilemek bizi küçültecekmiş, alçaltacakmış gibi. Keloğlan sihirli lâmbayı bulmuş, ovuşturmuş, karşısına bir dudağı yerde, bir dudağı gökte dev çıkmış, "dile benden ne dilersin" diye sormuş. Keloğlan karşısında koca devi görünce korkudan tir tir titreyerek "özür dilerim" demiş. Anlaşmanın, uzlaşmanın birinci adımı kendini güçsüz hissettiği için değil, gerçekten yanlış yaptığını görerek özür dilemek olmamalı mı? Özür dilemenin, ama gerçekten, içtenlikle özür dilemenin içinde bir daha aynı hatanın yapılmayacağı sözü, en azından umudu yatar. Davranışını değiştirmeye niyeti yoksa, özür dileyerek bu beklentiyi yaratmaktan da kaçınır kendini güçlü gören kişi.

Televizyonlarda izlemişsinizdir. Japonya'da nice politikacı yaptıkları hatalardan dolayı parlâmentonun karşısında, bazan da göz yaşları içinde özür

dileyebiliyorlar. Bir an düşünün Kenan Evren'in başta olduğu süre içinde öldürülen, işkence edilen hapislerde süründürülen kişilerden özür dilediğini. Ya da Ecevit'in cezaevlerinde ölen, öldürülen, karakollarda işkence sonucu sakat kalan kişilerden özür dilediğini, yakılan Kürt köylerindeki ana baba, çoluk çocuktan özür dilediğini. "Hadi canım sen de... Olacak şey mi?" dediğinizi duyar gibiyim.

ABD oldum olası birçok ülke üzerinde casus uçaklarıyla uçuşlar yapar. Yıllar önce Türkiye'den havalanan böylesi bir uçak o zamanki Sovyetler üzerinde uçarken düşürülmüştü ve soğuk savaş dönemi içinde yoğun bir gerginlik yaratmıştı. Geçtiğimiz 1 Nisanda yine böylesi bir uçak Çin tarafından Hainan hava alanına inmeye zorlandı. Çin, uçağın Çin hava sahasını ihlâl ettiğini iddia ederken ABD uçağın uluslararası hava sahasında uçarken zorla indirildiğini iddia etti. Ama casus uçağı olduğunu inkâr etmeye bile kalkışmadı. Çinliler uçak mürettebatını salıvermek için ABD'nin özür dilemesini istediler. ABD ve yeni kabadayı Başkan Bush oğlu Bush epeyce zart zurt etti. Koca ABD'nin özür dilediği nerede görülmüş? Güçlü olanın haklı olduğu üzerine kurulu "yeni dünya düzeni"nde ABD'nin özür dilemesi var mı? ABD'de hemen "kızıl Çin" lâfları dolaşmaya başladı. Güzel güzel ticaret anlaşmaları imzalanmış, "her Çinli bir toplu iğne alsa" hesaplarıyla ellerini ovuşturup duran Amerikan şirketleri telâş içinde. Aldı mı bizim Bush'u bir tasa. Çin cumburbaşkanının umurunda bile değil, bir başka yetkiliyi görevlendirmiş, kendisi Güney Amerika gezisinde. Neyse 11 gün sonra ABD Çin'e bir mektup yollamaya karar verdi.

Bizlerin ve İrlandalıların İngilizcedeki "th" sesini çıkarmakta çok zorlanmamız gibi Çinliler de "r" ve "x" harflerini söylemekte nedense güçlük çekiyorlar. Çinli bir bakkaldan 60 sentlik birşey alanlarınız çok iyi bilir. Çincede özür dileme anlamına gelen 3 değişik sözcük varmış. ABD bunun en hafif olanını söylemek isterken Çin en ağır olanını istemiş durmuş. Sonunda ABD mektupta iki kez "very sorry" demeyi kabul etmiş ve sorun çözülmüş, uçağın mürettebatı ABD'ye dönüp paskalyada aileleriyle birlikte olabilmişler, Bush ta pişmiş kelle imajını değiştirmek zorunda kalmamış. Bir buçuk milyar Çinli şimdi "veli soli"nin Çince hangi özüre denk geldiğini düşünüp duruyor.

BOYNU EĞRİ DEVE

Geçen haftaki Dünya'da sevgili Ali Sağın'ın Poyrazoğlu ile ilgili yazısını içim burkularak okudum. Bu işin epeyce içinde olduğumdan söylemeye çekindiğim bir çok şeyi güzel dile getirmiş. Benim Poyrazoğlu'na karşı bir tavrım yok. Bırakalım burada ürettiğimiz tiyatro oyunlarını, Genco Erkal gibi bir usta tiyatrocu, Altan Erkekli gibi yürekli ve yetenekli bir sanatçı salonu doldurmakta zorlanırken, neden bir Nejat Uygur, bir Levent Kırca, bir Ali Poyrazoğlu geldiğinde akın akın gidiyor Avustralya'daki tiyatro seyircimiz, ona bakalım.

Deveye boynun niye eğri demişler, "nerem doğru ki" demiş. Her şarkı çığıranın "sanatçı" diye adlandırıldığı, "star" olmamın yetmediği, şarkıcıların "süper star" olma çabasında oldukları bir ülke Türkiye. Yozlaşma hızı günden güne ivme kazanan bir Türkiye'de tiyatronun doğru düzgün olmasını beklemek ne denli gerçekçi? Tiyatro sözcüğü, biliyorsunuz antik Yunan'a "theatron" yâni seyretmek sözcüğüne dayanır. Görsellik önemlidir tiyatroda. Sözcükler olmadan da tiyatro olur ama görmeden olmaz. Türkiye'de televizyon kanallarının veba gibi yayıldığı bir ortamda tiyatroya gitme alışkanlığı olmayan seyirci televizyonda gördüğü ve adına ne bileyim "bir buket tiyatro" gibisinden adlar yakıştırılan gösterileri tiyatro sanır olmuştur. Tiyatroda gülünür de ağlanır da, espri de yapılır, gerektiğinde küfür de edilir. Ama tiyatronun en önemli yanı seyirciyle yüz yüze gelerek seyircinin yüreğiyle ve kafasıyla bağlantı kurabilmektir. Meddah ve orta oyunu geleneklerimizde bile amaç seyirciyi güldürürken biraz da olsa düşünmeye itebilmektir. İyi komedi tiyatronun en zor biçimidir. Dümbüllü İsmail gibi, Muammer Karaca gibi, Münir Özkul gibi güldürmeyi tiyatro sanatının içinde yapabilmek her babayiğidin harcı değildir. Kemal Sunal'ın perdeden şartladığı seyircinin, sırıtarak "eşşeoleşşek" denmesini komedi sandığı bir ortamda tiyatro da ister istemez bu yozlaşmanın girdabına kapılacaktı. Televizyon aracılığıyla da bu yozlaşma herkesin oturma odasına kadar girdiğinde seyircinin bu garabeti (soytarılık bile diyemeyeceğim, çünkü soytarılık ta bir sanattır) tiyatro sanmasına şaşmamak gerekir. Avustralya'da da Türkçe televizyon seyreden seyirciler de ister istemez bundan nasibini alacaklardı. Ve burada üretilen güzelim oyunlar 15-20 dolara seyirci bulmakta zorlanırken, onun 8-10 katı sayıda seyirci 30-35 dolar vererek kendilerine tiyatro diye yutturulan olayı seyretmeye gidecektir.

Bence olayın bir de ikinci nedeni var. Ünlü komedyen W. C. Fields'in bir esprisi vardır. "Benim gibi adamı üyeliğe kabul eden kulübe ben üye olmam" demiş.

Şimdi, gerek tiyatro, gerek müzik, yazın, gerekse bir başka sanat dalında alıcı olabilecek konumdaki kişi, arada bir Auburn'daki bakkaldan helva, peynir alırken gördüğü sanatçıyı "eh, işte, bu da bizim gibi biri" diyip önemsememektedir. O kişinin ve ortaya koyduğu işin değeri ne olursa olsun. Sanatın her dalındaki kişilerin değeri, bugünkü Türkiye ortamında medyatik olmakla ölçüldüğünden, medyada bol bol adı geçen bir kişinin burada aramızda yaşayan kişilerden çok daha önemli bir "sanatçı" olması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Yapılan işin değerini objektif olarak değerlendirecek sanat kültürümüz ya da eğitimimiz de olmadığından ölçüt, ister istemez o kişinin ne ölçüde ünlü, ne ölçüde medyatik olduğuna dayanmaktadır.

Ali Sağın kardeşim yazısını bir soruyla noktalamış. "Televoleli, arabeskli kültür yozlaşmasına bu ülkede de mi göz yumacağız? Yoksa ne gibi önlemler alacağız?" diyor. Yozluklar ne çare ki yasaklarla ortadan kaldırılamıyor. Türkiye'de de Avustralya'da da bir pazar ekonomisi ortamında yaşıyoruz. Pazar ekonomisinin en önemli kuralı da arz ve talep diye bilinen kanun. Yâni bir şeyin alıcısı varsa mutlaka satıcısı da ortaya çıkıyor. Pazar kurallarının hüküm sürdüğü kapitalist ekonomide bizlerin tek gücü alıcı ya da tüketici olarak elimizde bulunan güç. Daha basiti, paramızı neye harcadığımız. Biliyorsunuz son ABD başkanlık seçimlerinde Bush ve Gore dışında bir aday daha vardı: Ralph Nader. Nader, yıllardır tüketicinin dolarının gücünü ve etkisini farkederek tüketicileri örgütlemiş bir kişi. Bir zamanlar "Nader'ın akıncıları" adıyla bilinen gruplar tüketici haklarını korumak için oldukça militan yöntemler uyguluyorlardı. Sonra bunlardan vaz geçti, tüketicileri bilinçlendirmeye yöneldi. Ali Sağın dostum, belli ki gitmiş, Ali Poyrazoğlu'nu seyretmiş. Ben gitmedim. Eylemimi harcayacağım bilet parasıyla yaptım. Onun yerine, ertesi hafta Melbourne'dan büyük özverilerle Sydney'e gelen tiyatro grubunun "Kadınlar Savaşı" oyununa gittim, paramı ona verdim. Acıdır ama Ali kardeşim, bence yapabileceğimiz tek şey yapılan yozlukları paramızı vererek desteklememek. Öte yandan da gücümüz yettiğince iyi tiyatro, iyi müzik, iyi yazın konusunda çaba göstermek ve sanat alıcısının beğenisini geliştirmeye çalışmak. Deveye hendek atlatmak mı? Evet, hem de boynu eğri deveye.

PİYON

Geçtiğimiz hafta Anzak günü anıldı. Biz hep kutlamalara alışık olduğumuzdan Anzak günü bize oldukça yabancı gelen bir kavram. Anzakların Çanakkale'deki yenilgisiydi anılan. Osmanlının can çekişme döneminde bu "hasta adam"ı nasıl pay edecekleri derdine düşen müttefiklerin Istanbul'a varma yarışı Çanakkale boğazında yüzbinlerce genç insanın ölümüyle sonuçlandı. Avustralyalı ve Yeni Zelandalıların bu savaşta ne işi vardı sorusu sorulur hep. Yaşamında o güne dek büyük bir olasılıkla bir Türk görmemiş Avustralyalı ve Yeni Zelandalı gençlerin yurtlarından binlerce kilometre uzakta ölmeye ve öldürmeye gönderilmeleri bağışlanacak bir şey değil elbet. Peki onları piyon olarak Türk ateşine atan İngilizlerin, Fransızların askeri? Avustralya'da Anzak anıtlarında "Lest We Forget" yazar hep. Yâni, "Unutmayalım Diye". Unutmamamız gereken bir şey var. Savaşı kim kazanırsa kazansın ölen gariban askerlerdir, Memetçiklerdir. Conilerdir, Pierre'lerdir. Savaştan çıkarı olanlar ise silâh imâlâtçıları, savaş muhtekirleridir. Saldırgana karşı yurdunu savunmak zorunda kalanlar çaresizlikten, saldıranlar ise "hadi aslanlarım, kıral ve ülke adına" palavralarıyla resmen gaza getirildiklerinden ölmektedirler. Unutmayalım. 1950-60 dönemindeki Menderes hükûmetinin bence en büyük suçu meclisin onayını bile almadan ekonomik yardımın bir bedeli olarak binlerce askeri Kore'ye göndermiş olmasıdır. Bu idamlık suç dururken ne yazık ki NATO'dan ve CENTO'dan icazetli 27 Mayıs yönetimi Menderes'i "köpek davası", "bebek davası" gibi rezilce suçlamalarla yargılayıp idam etmiştir. Avustralya da Kore'ye asker göndermiş, bu yetmiyormuş gibi Vietnam'a da asker göndermiş, ABD'nin savaşında ölmüş, öldürmüştür.

Tarihten ders almayanlar aynı hataları tekrarlamaya mahkûmdur. Bu günlerde ABD ile Çin arasında ABD'nin tırmandırdığı bir gerginlik yaşanıyor. ABD Çin'i bir pazar olarak yitirmeme kaygusu taşırken askerî alanda güçlenmesini "yeni dünya düzeni"ne yakıştıramıyor. Geçenlerde düşürülen ABD casus uçağın olayının ardından ABD'nin Taiwan'a silâh satma konusu gerginliği yeniden alevlendirdi. Tarihi boyunca Japonlar, Portekizlıler, İspanyollar, Hollandalılar ve en son da Çinliler tarafından kontrol edilen küçük bir ada olan Taiwan, bildiğiniz gibi 1949'da Mao'ya karşı olan milliyetçi Chiang Kai-shek hükûmetinin sığınağı olmuş ve o günden bu yana Çin'e karşı ABD ve ABD'nin 7. filosu tarafından korunmuştur. Son elli yılda hızlı bir kapitalist gelişme gösteren Taiwan 22 milyonluk nüfusuna yüksek düzeyde refah sağlamış ender Asya ülkelerinden

biridir. Çin Taiwan'ın bağımsızlığını hiç bir zaman tanımamış, Taiwan'ı Çin'in "âsî bir vilâyeti" olarak görmüş ve bir gün ilhak etme plânlarını gizlememiştir. Çin'in gücünden korkan bir çok ülke de Taiwan'ı bağımsız bir ülke olarak tanıyamamıştır. Son başkanlık seçimlerinde Taiwan'da tam bağımsızlık yanlısı bir cumhurbaşkanının seçilmesiyle Çin'in Taiwan'a karşı tehditleri daha da yoğunlaşmıştır.

Hani hiç işlemeyen bir saat bile günde iki kez doğru zamanı göterir derler ya, bizim Bush oğlu Bush ta Taiwan'a silâh satımını savunurken verdiği bir demeçte ABD'nin Taiwan'ı korumak için ne gerekirse yapacağını söyleyince Çin hop oturup hop kalkmaya başlamıştır. Bush'u ve de ABD'yi desteklemek, tövbe benden uzak olsun ama, adamlar Çin'le birleşmek istemiyorlar, 22 milyonun yaşadığı küçük bir adanın karşısında bir buçuk milyarlık bir Çin devi var. Çin'in Tibet'te ve batı Çin'de Uygurlara karşı yediği haltlar ortada. Buna karşı kendilerine ABD destek veriyorsa Taiwan'lılar çaresiz bu yılana sarılmak zorunda. İyi de bütün bunlardan bize ne mi? Efendim, Taiwan'la Çin arasında Taiwan boğazı adı verilen 150-200 kilometrelik bir deniz var. Bu denizi Çin kendi kara suları sayıyor, çoğu ülke ise uluslararası sular kabul ediyor. İki tane Avustralya savaş gemisi ABD ile gerginliğin yaşandığı bu sıralar bu Taiwan Boğazından geçiyorlar. Bilmem bu size Goeben ve Breslau adlı Alman gemilerinin Yavuz ve Midilli adlarını takınarak fesli Alman mürettebatıyla gidip Kırım'ı bombalamalarını ve Osmanlı'yı I. Dünya Savaşına sürüklemelerini mi anımsatıyor?

Sayın Bay Howard! Avustralya binlerce kilometrelik kıyılarını insan kaçakçılarına karşı korumaktan âcizken iki savaş gemimizin Taiwan Boğazında ne işi var? Bu kışkırtma değil de nedir? Boğaya kırmızı çaput göstermek nerden aklınıza geldi? Bu provokasyonun Beyaz Saray kaynaklı, en azından ilhamlı olmadığına bizi nasıl inandırırsınız? Tam ABD ile Çin'in ilişkileri, önce casus uçağı, sonra da Bush'un Taiwan konusundaki sözleriyle gerilmişken yenecek halt mı bu? Dünya savaşlarında İngiltere'nin, Kore'de ve Vietnam'da ABD'nin piyonu olduğu yetmedi mi Avustralya'nın? Şimdi de olası bir ABD-Çin savaşında piyonluk yapmaya mı hazırlanıyorsunuz? "Lest We Forget"! Savaşlarda ölen piyonlar gariban oğlu garibanlardır, Bush oğlu Bush'lar değil.

KİM KAZANA KİM KAYBEDE

Ron Boswell adını, bilmiyorum okurlarımdan kaç tanesi biliyor. Senatör Ron Boswell Queensland senatörü. İşçi Partisinin değil, Liberal Partinin de değil, Ulusal (National Party) Partinin Senatörü. Heyecanlı, ateşli, genç bir senatör de değil. Bizim saygıdeğer sabık Cumhurbaşkanının deyimiyle "oturaklı", orta yaşlı bir adam. Geçenlerde yapılan Queensland eyâlet seçimlerinde İşçi Partisinin ezici bir çoğunlukla kazanmasının ve Pauline Hanson'ın ırkçı ilkel "Tek Ulus" Partisinin yüzde 10 dolaylarında oy almasının ardından başta Queensland olmak üzere iktidardaki tüm Liberal ve Ulusal Parti milletvekili ve senatörlerini aldı bir telâş. Eğer eyâlet seçimlerindeki sonuçlar federal düzeyde de tekrarlanırsa iktidardan gümbür gümbür düşecekleri ayan beyan ortada. Avustralya'da bildiğiniz gibi tercihli oy sistemi var. Eğer sizin en çok istediğiniz aday kazanamıyorsa o oy, iki numaraya koyduğunuz adaya aktarılıyor. Partilerin oy oranlarının birbirine yakın olması durumunda tercihler seçim sonucunu belirliyor. Partiler tercihlerini birbirlerine aktarmak için seçim öncesi pazarlıklara oturuyorlar. Sağcı partiler olan Liberal ve Ulusal Partilere en yakın parti görünümünde olan da Pauline Hanson'ın partisi. Eyâlet seçiminin ardından Tek Ulus Partisiyle tercih alışverişi yapma konusu hemen gündeme geldi tabii. Unutmadıysanız, Pauline Hanson'ın ırkçı hezeyanlarına küçük Coni ya oy kaybederim endişesiyle ya da görüşleri Hanson'ın görüşlerine yakın olduğı için karşı çıkmamıştı. Özellikle Queensland'de Tek Ulus partisiyle tercih alışverişi yapılabileceğini söylemeye başladı sağcı parti milletvekili ve senatörleri. Ancak böylelikle sandalyelerini yitirmeyeceklerinin bilincinde oldukları ortaya çıktı. Bu küçük hesaplara Queensland'de yalnız ve dürüst bir ses yanıt verdi: "Hayır." Tek Ulus Partisinin tercihleri olmadan seçimleri kaybedeceği hemen hemen kesin olan Senatör Ron Boswell salt seçimi kazanmak için Tek Ulus Partisiyle işbirliği, güç birliği yapmayı reddetti. Sokaktaki adamın deyimiyle de "enayi" olmayı kabul etti.

Yalnızca politikada değil, yaşamın her alanında kişinin çıkarlarıyla ilkelerinin çatışmasından ne yazık ki gitgide ilkeler yenik çıkar olmakta. Bazan kaybetmenin kazanmak demek olduğunu söylediğinizde de gitgide daha çok "enayi" damgasını yemeniz kolaylaşır oldu. Marksist kuram bize insanların ideolojisinin çıkarları tarafından biçimlendiğini öğretir. O nedenle toprak ağalarına oy veren maraba, patronun partisine oy veren işçi bilinçsiz ve bilinçlendirmeye muhtaç sayılır. Ancak madalyonun bir de öteki yüzü var.

60'larda başlayan gençlik hareketi genellikle "burjuva" gençlerin başı çekmesiyle hareketlendi, alevlendi. Yâni gençler kendi sınıf çıkarlarına aykırı ama ilkelerine uygun davranıyorlardı. Ama kendi çıkarlarına ters doğrultuda, "bilinçsizce" tutucu güçleri destekleyen işçi ve köylü sınıfını arkasına alamayınca sonucun ne olduğunu gördük.

İdeolojinin, daha dar anlamda da fikirlerin nasıl çıkarları izlediğini gündelik yaşamımızda da sık sık görmek olası. Döner satışından kazancı olan kişi elbette dönerin MacDonalds'dan daha iyi olduğunu savunacak. Solculukta mangalda kül bırakmayan nice kişinin cebi para gördüğünde nasıl değiştiğini, kendisi işçiyken işçi haklarını savunan kişinin patron olunca nasıl işçisini sömürdüğünü hepimiz her gün görüyoruz. Marksist kuram da zaten bunun başka türlü olamayacağını söylüyor. Doğru bildiğimiz şeyler, toplum içindeki konumumuz değişince kolaylıkla kurban ediliveriyor. Neden diye soruyorlar mı acaba kendilerine arada bir, Senatör Ron Boswell'in yaptığı gibi? Yaşamda her şeyin bir bedeli vardır. Boswell Tek Ulus partisine ödün vererek seçim kazanmanın ödenemeyecek kadar yüksek bir bedel olduğunu görmüş, ona göre davranıyor. Sonuçta, kazanan seçimi kazananlar mı, yoksa ilkelerinden ödün vermeyen Boswell mi sorusunu sormak gerek. Kazanmanın her şey olduğu "toplumsal Darwincilik" düzeninde bazan kaybetmenin kazanmak olduğunu arada bir anımsamak gerek. Para olsun, mevki olsun, prestij olsun, bir şeyi kazanmak için nedir ödediğimiz bedel? İlkeler, kendine saygı, doğruluk, dürüstlük o denli mi ucuz? Ne var ki çoğumuz ilkelerimizi, düşüncelerimizi çıkarlarımız doğrultusunda değiştirirken bunu kendi kendimize "rationalisation" denen zihin mekanizmasıyla haklı göstermeyi pek güzel beceriyor, uykularımızın kaçmasını engelliyoruz. Yıllar önce oynadığımız "Ayak Bacak Fabrikası" adlı oyunda Sermet Çağan'ın şöyle bir sözü vardı "Aç kalmaya görsün insan, inançlarını bile yer". Aç insanın karnını doyurmak için her yaptığı mübah görülebilir, ilkeler, inançlar güme gidebilir. Ama aç değilsek, çıplak değilsek, evsiz değilsek? Bana Türkiye'den buraya neden geldiğim sorulduğunda "Avustralya'da dürüst kalabilmek daha kolay" yanıtını vermişimdir çok kez. Türkiye'de çocuğumun aç kalması pahasına dürüst olmayı sürdüremeyeceğimden korkuyordum. Burada şunu ya da bunu yapmadığımdan bana "enayi" dendiğini de biliyorum. Ama ben kazandığım inancındayım. Ya siz?

EMEK EMEK EMEKLİ

Yıl 1945. İkinci Dünya Savaşı sona ermiş. Savaş ertesi herkesin ferahladığı, derin bir nefes aldığı bir dönem. Savaşa katılan ülkeler ölülerinin yasını tutuyor, yaralarını sarıyor. Türkiye İsmet Paşa'nın tilkice oyunları sayesinde savaşın dışında kalmayı başarmış ama savaş yıllarında çekilen sıkıntılar, "şekerin kilosunu beş liraya yedirdiler" söylemi Demokrat Partinin ortaya çıkışını, İsmet Paşa'nın düşüşünü hızlandırıyor. Özellikle Batı ülkelerinde savaş sonrası iyimserliğin yarattığı hava doğum oranlarındaki büyük bir artışla sonuçlanıyor. Şimdi "baby boomers" adı verilen ve şimdi 50lerinde olan bu kuşak savaş sonrası ekonomik ve teknolojik gelişmelerin meyvelerini topluyor. Ve bu kuşak kendinden önceki kuşaklara oranla daha az çocuk sahibi oluyor. Savaş sonrası birçok ülkedeki refah, emeklilerin kimseye muhtaç olmadan yaşamalarını sağlamak üzere bir emeklilik düzeni getiriyor. Bu, çocuklarını, elden ayaktan düştüğü zaman kendisine bakacak bir "sosyal sigorta" olarak gören kültürlerde bunun giderek zayıflaması, ve doğum kontrol haplarının da yaygınlaşmasıyla da eskisi kadar çok sayıda çocuk sahibi olunmamasıyla sonuçlanıyor. Tıptaki gelişmeler, özellikle antibiyotikler sonucu ortalama ölüm yaşı giderek yükselmeye, yâni insanlar daha uzun yaşamaya başlıyor. Örneğin Avustralya'da bugünlerde doğan erkek çocuklar ortalama 75.9, kadınlar ise 81.5 yaşına kadar yaşamayı bekleyebiliyorlar. Şu anda 65 yaşına varmış erkekler ortalama bir 16 yıl daha, kadınlar ise bir 20 yıl daha yaşayabilecekler.

Bunların hepsi olumlu gelişmeler olarak görülse de madalyonun bir de ters tarafı var. 10-15 yıl içinde Avustralya nüfusu içinde 50 yaşının üzerindekilerin sayısı, 50 yaşının altındakilerin sayısını geçecek. Yâni nüfus giderek yaşlanıyor. Japonya gibi bazı ülkelerde bu durum daha da ciddi. Emeklilik maaşı (Avustralya'da "pension") biliyorsunuz devletin bütçesinden çıkan bir harcama. Develet te bunu çalışanlardan topladığı vergilerden ödüyor. Nüfusun yaşlanmasıyla çalışanların emekli olanlara oranı düştükçe vergi yükünü artırmak gerekiyor. Vergileri artırmak ise Avustralya'da bir hükûmetin kendi idam fermanını imzalaması demek. Bu nedenle 80'lerde Avustralya (Türkiye'deki Emekli Sandığı, SSK benzeri) "superannuation" yâni primli emeklilik sistemini getirdi. Ücretinizin belirli bir yüzdesi emeklilik primi olarak kesilmeye ve işveren de bununla orantılı bir katkıda bulunmaya başladı. Buraya kadar iş gayet mantıklı. Ancaaaaaak!!! 80'lerdeki "özel sektör her zaman daha iyidir" bağnazlığıyla bu emeklilik fonlarının idaresi özel sigorta şirketlerine verildi. Bu

sigorta şirketleri bugün yüz milyarlarca dolar değerindeki bu primleri kullanmakta, yatırım yapmakta ve "superannuation" ile emekli olanlara gelir sağlamakta. Devletin APRA (Sigorta Şirketlerini Denetleme Kurulu) sözüm ona bu şirketleri denetliyor. Bir iki ay önce Avustralya'nın ikinci en büyük şirket HIH topu attı. Şirketin batma nedenleri henüz bilinmiyor. Türkiye'deki gibi hortumlama mı, kötü yönetim veya kötü yatırımlardan mı kaynaklandığını anlamamız için bir süre beklememiz gerekecek. Yalnız şu andaki tahminler HIH'in borçlarının 1 milyar doların üzerinde olduğunu gösteriyor. Bu paralar, sigorta yaptıranların dişinden tırnağından artırarak ödedikleri sigorta primlerinden oluşan paralar. Peki bu işin ceremesini kim çekecek? Sigorta şirketleri konseyi bu açığı kapatmak için her sigorta primine yüzde birlik bir zam getirilmesini öneriyor. Maliye Bakanı Costello da öneriye sıcak baktığını açıklıyor. Bir diğer seçenek te bu açığı devletin kapatması. Yâni "yazı gelirse ben kazanıyorum" diyor sigorta şirketleri, "tura gelirse siz kaybediyorsunuz". Yüzde birlik bir zam da, devletin sizin benim ödediğimiz vergilerle bu açığı kapatması da sonuçta bir sigorta şirketinin üçkağıtçılığının ya da beceriksizliğinin ceremesini yine sizler, bizler çekeceğiz anlamına geliyor, kendilerine milyonlarca dolar maaş ödenen şirket yöneticileri değil elbette.

Peki aynı şeylerin bugün, yarın, ya da öbür gün "superannuation" primlerimizin metazori yatırıldığı sigorta şirketlerinin başına gelmeyeceğini kim garanti edebilir? Ömrünüz boyunca bu sigorta primlerini ödedikten sonra sizin sigorta şirketinin batmasıyla dımdızlak açıkta kalmayacağınızın ne garantisi var? Yurttaşlarının yaşlılığındaki mâlî güvencesini özel şirketlerin eline bırakan bir devlet, devlet sorumluluğunu yerine getirmiyor demektir. Bu "superannuation" primleri neden devlet tarafından toplanıp ayrı bir fon olarak idare edilmez? Çünkü gerek İşçi Partisi, gerekse Liberal ve Ulusal Partiler ideolojik olarak devletçiliğe karşıdır, sabah akşam dua okur gibi "özel sektör, özel sektör, özel sektör" diyip özel sigorta şirketlerine secde etmektedirler de ondan. Artık bahçenize çömlekle altın mı gömersiniz, bu sigorta şirketlerindeki paranızı alıp kendiniz mi yatırım yaparsınız, ya da eski usul "hadi kızım, hadi oğlum, ben yaşlandım, artık sen bana bak" mı dersiniz, orası sizin bileceğiniz iş.

MİT

Devir kısaltmalar devri. Her kuruluşun kendince kullandığı bir takım kısaltmalar grubun dışındakileri uzak tutmak ve gruba dahil olanların yaptıklarını olduğundan daha önemliymiş gibi göstermek için kullanılıyor. MİT, ABD'den gelenler için Massachusets Teknoloji Enstitüsü, Türkiye'den gelenler için bir başka anlam taşıyor. Ama bu haftaki yazım bunların ikisiyle de ilgili değil. Gecenin üçünde sokak lambasının ışığı altında kara gözlükleriyle gazete okuyup pencerenizi ya da kapınızı gözleyen trençkotlu adamlardan söz edecek değilim. Mit bir de efsane demek. Bu tür sözcüklerin çoğu gibi antik Yunan kökenli. Homeros'un kahramanlık masallarına kadar dayanıyor kökü. Antik Yunan kültürü bu mitlerle dolu. Hemen her kültürde efsaneler, mitler var. Bir kısmı dinsel, bir kısmı değil. Dağları delenler, yedi başlı ejderhalar, zümrüt-ü anka kuşları, Adem ile Havva, Nuh'un gemisi… Neler neler… Mitin sözlük anlamı bu efsanelerin ötesinde bir de şöyle: "Bir toplumun isteklerinden kaynaklanan ama bu isteklerin analizi yerine bu istekler doğrultusunda sürdürülen toplu inançlar". Bir başka sözlük te şöyle tanımlıyor miti: "Bir grup tarafından eleştirisiz kabul edilen ve özellikle mevcut kurumları ve düzeni destekleyici nitelikteki inançlar". Her toplumda olduğu gibi Türkiye'de de bunun birçok örneği var. Bu haftaki yazımda ABD'ye ilişkin ve bu ülkenin şu anda tek süper güç olması nedeniyle bugünlerde hepimizin yaşamını dolaylı ya da dolaysız olarak etkileyen bazı mitlerden söz edeceğim. Bunları büyük ölçüde Richard Neville adlı Avustralyalı bir yazarın geçenlerde çıkan bir yazısından aktarıyorum. ABD'nin sürdürdüğü ve ABD halkının büyük çoğunluğunun inandırıldığı mitlerin karşısına gerçekleri koymuş Neville.

1. "*ABD özgürlük ülkesidir.*" Şu anda dünya nüfusunun yaklaşık % 5'ini oluşturan ABD cezaevlerinde dünya mahkûmlarının yaklaşık % 25'i yatmaktadır.
2. "*ABD sınırsız rekabet sağlamaktadır ve bu rekabet herkesin yararınadır*". ABD sığır üretiminin % 87'si, tahıl üretiminin % 84'ü dört şirketin elindedir. Dünya tahıl ticaretinin % 80'i 2 şirketin elindedir. Dünyanın en büyük 3 petrol şirketinden biri olan Exxon Mobıl petrol şirketi Bush'un seçim kampanyasına 2.3 milyon dolar bağışta bulunmuştur.
3. "*ABD'de kişinin mutluluğu en önde gelen hedeftir*". Depresyon oranının en yüksek olduğu ülke ABD'dir. Ama bu da büyük bir pazarlama fırsatı olarak görülmektedir. Depresyon ilâcı Prozac'i üreten Eli Lilly şirketine göre

"Prozac herşeyi değiştirmiştir ve bu daha işin (yâni ilâç alarak mutlu olmanın) başlangıcıdır".

4. "*ABD dünya çapında insan haklarının savunucusudur*". ABD, savaş suçları, kara mayınlarının yasaklanması, küçük yaştakilerin idamı, silâh kontrolu, nükleer silâh denemeleri, hattâ çocuk hakları konvansiyonu (Somali ile birlikte) konularındaki uluslararası kararlara imza koymayı reddetmiştir. Hukuk profesörü Spiro'ya göre ABD'nin savunduğu tek insan hakkı "alışveriş etme hakkıdır".
5. "*ABD fırsatlar ülkesidir*". ABD'de nüfusun en zengin % 1'inin elinde, en yoksul % 90'ının elindekine eşit para vardır. Bill Gates'in kişisel serveti, en yoksul 120 milyon Amerikalının elindeki toplam servete eşittir. 40 milyonu aşkın Amerikalının hiç bir sağlık sigortası ve güvencesi yoktur.
6. "*ABD çevrenin korunmasına önem verir*". 1992'de Bush'un babası Bush "*çevre konusunda konuşalım ama Amerikan yaşam biçimi pazarlık konusu olamaz*" demiştir. Nedir bu yaşam biçimi? Dünya nüfusunun % 5'ini oluşturan ABD dünyanın tüm kaynaklarının % 30'unu kullanmaktadır. Tüm dünyada salıverilen sera gazlarının % 25'i ABD kaynaklıdır. Ortalama bir Amerikalı, ortalama bir Çinlinin 10 katı daha fazla kömür tüketmekte, atmosfere 50 katı karbon dioksit salıvermektedir. Ortalama bir Amerikalı ortalama bir Hintlinin 4 katı tahıl, 27 katı petrol tüketmektedir.

Dünya küçüldükçe ABD'nin her yaptığı ya da yapmadığı hepimizi etkilemekte, küreselleşme adı altında yayılan yeni ABD emperyalizmi, salt ekonomik olarak değil, kültürüyle, değerleriyle, dondurulmuş köfteleriyle, içinde 50 kimyasal madde bulunan "milkshake"leriyle hepimizin yaşamının içine Bush'lamaktadır. Avustralya gibi saygıdeğer bir egaliter geçmişi olan bir ülke de sapısilik ABD hayranı polikacılar yüzünden aynı girdaba gönüllü olarak atlamaktadır. Sadece bir örnek: ABD'de son on yılda şirket yöneticilerinin geliri % 481 artarken ortalama bir işçinin geliri % 28 artmış. Ortalama bir şirket yöneticisinin geliri, ortalama işçi gelirinin 419 katı. Avustralya'da ise bu rakam 1976'da sadece 4 iken bugün 30 dolaylarında. Medicare'i hadım etmek isteyen, ucuz ilâç programını budamaya çalışan, okullardan kesip savaş uçaklarına para yatıran, cezaevlerini, mülteci tutuklama kamplarını özel Amerikan şirketlerine peşkeş çeken küçük Coni'yi ABD'ye ihraç etme zamanı geldi de geçti bile. Alırlarsa tabii...

KÜRDİLİHİCAZKÂR KARNIYARIK

Geçtiğimiz Cuma gecesi Sydney Türk Evinde Lâtif Bolat adlı müzisyenin konserine gittik. Adını duymamıştım. Uzun süredir Amerika'da yaşadığını söyledi. Konser benim için olduğu kadar sanırım dinleyicilerin çoğu için de tatlı bir sürpriz oldu. Programın büyük bir bölümünü sûfî müziği oluşturuyordu. Önden söylediği Karayılan, Çanakkale, Sivastopol türküleri beni pek sarmadı. Nedense Ruhi Su'nun sesinden tadına doyamadan dinlediğim bu türküleri başka kimden dinlersem biraz yavan geliyor. Ama programın diğer bölümü gerçekten her türlü övgüye değerdi. Bolat'ın sazına Kâzım Aldoğan ve "Wollongong'dan Rita" eşlik ettiler. Bolat, neyden dinlemeye alışık olduğumuz müzikleri viyolonsele yüklemiş ve ortaya harika bir bileşim çıkmış. Bu konseri organize eden Türk Evi yöneticilerini ve çok kısa bir sürede Bolat'ın müziğine bunca değerli katkılarda bulunan Kâzım kardeşimizi ve Rita'yı ne kadar kutlasak yeridir.

Bolat'ı dinlerken kafamdan şu sıralar Türkiye'de çalınan, dinlenen ve kokuşmuşluğu ta Avustralya'ya kadar uzanan "arabesk" ve sözüm ona "Türk Popu" zırıltılar geldi. Yunus'un ve diğerlerinin güzelim, sade Türkçeleriyle yüzyıllar önce söyledikleri, ve insanın gönlünü, yüreğini kaparak alıp götüren müziklerinden bugün nerelere varmışız. Toplumların kültürleri ve o kültürü oluşturan öğeler zaman içinde elbette değişime uğrar, diğer kültürlerden etkilenir, sentezler oluşturur. Ancak Anadolu'nun o zengin kültürü içinde yüzyıllar boyu gelişmiş, olgunlaşmış öğeleri bir kenara iterek yerine Arapların utanacağı bir arabesk ve batılıların istihzayla karşıladıkları bir pop koymak ne acı. Geçenlerde Eurovision şarkı yarışmasında dikkatimi çeken bir olay vardı. Yarışmacı ülkelerin büyük çoğunluğu şarkılarını İngilizce söylerken geri kalanlar da ana dillerinin yanısıra İngilizceyi de katmışlardı şarkılarına. Dünya piyasasında kabul görmek endişesiyle kendi dillerinin zenginliğinden utanırcasına İngilizceye yönelerek salgın kültür emperyalizminin mikrop taşıyıcıları olmayı gönüllü olarak kabullenmişlerdi hepsi. Sanırım İngiliz kökenli olan sunucunun Türkiye'yi temsil eden şarkıyı sunarken "Türk kaşığıyla gâvur boku yiyorlar" dercesine alayla davranmasına kızmak yerine şapkamızı önümüze koyup düşünmek gerekmiyor mu?

Uzun yıllar önce Türkiye'den Avustralya'ya gelen bizler "kültürümüzü korumak"tan söz eder dururuz. Nedir kültürümüz? Itrî mi, Dede Efendi mi, Münir Nurettin Selçuk mu, yoksa ne idüğü belirsiz arabeskçiler, popçular mı? Nedendir ki "rap" ya da "pop" bize Acemaşirandan, Kürdilihicazkârdan daha mı

yakın geliyor? Müzik bunun en açık örneği. Ancak bu birçok alanda böyle. Anglosakson kültürünün en yoz öğelerini benimserken o kültürü bugün dünyanın en önde gelen kültürü yapan "hoşgörü", "bireysel özgürlük", "özgürlüğünüzün yalnızca başkalarının özgürlüğüyle sınırlı olması", "bireysel sorumluluk", "yasalar önünde eşitlik", "aksi kanıtlanmadıkça doğru söylediğinizin varsayılması", "suçluluğunuz kanıtlanmadıkça suçsuz olduğunuzun varsayılması" gibisinden değerlerin yanına pek yaklaşmıyoruz. Halâ feodal yapının, ataerkil kültürün dayattığı bekâret ve namus kavramlarına dayalı davranışları kültürümüz diyerek bağrımıza basarken rakının yerine viskiyi, ızgaranın yerine barbeque'yu koymakta hiç bir beis görmüyoruz. Ayak üstü çıkarımız doğrultusunda binbir türlü yalan kıvırırken genç bir oğlanla arkadaşlık etti diye kızımızın canına okumayı "kültürümüzü savunmak" olarak görüyoruz. Ahlâk kavramımızı kapkaççı, köşe dönmeci, gemisini kurtaran kaptancı davranışlarla çelişmeyecek şekilde bir güzel değiştirip ondan sonra salt kadının cinselliğinin kontrol altında tutulmasına dayalı bir namus anlayışını ahlâk diye kendimize ve başkalarına yutturmaya çalışıyoruz. MacDonalds'lı, Kentucky Fried Chicken'lı, altın zincirli, cep telefonlu bir yaşamı kendimize bir güzel yakıştırıyor ama iyi bir müslüman olarak bedenimizi temiz tutma geleneğimizi bir güzel göz ardı ediyoruz. Kültürümüzü istesek te istemesek te yüzyıllardır etkilemiş olan İslâm kültürünün "yetim hakkı yememe", "komşumuzu gözetme" gibi değerlerini atıp baş örtmeyi veya sakal bırakmayı müslümanlıkla özdeşleştiriyoruz.

Neden? Bazı biçimselliklere sarılmak, anlayıp değerlendirerek güzel olanı seçmekten daha kolay geliyor, kafa tembelliğimizi zorlamıyor da ondan. Batılılar bizim yüzyıllardır alıştığımız yemek biçiminin daha sağlıklı olduğunu yeni keşfederken biz tüketim toplumunun en sağlıksız yiyeceklerini tüketiyoruz. Analarımızın, ninelerimizin "yarım kilo etle yedi çeşit yemek yapma" hünerini artık yoksul olmadığımızı kanıtlamak için kilo kilo etlere feda ediyor, şişmanlık, kolestrol, kalp hastalığı falan dertleriyle kıvranıyoruz. Etli nohut, kuru fasulye, karnıyarık, mercimek çorbası bize Türkiye'deki sıkıntılı günlerimizi hatırlatıyor her halde. İletişimin bunca geliştiği, hele Avustralya gibi hemen her kültürden birşeyler bulabildiğimiz bu ülkede biraz da kendi Kürdilihicazkârımızın, karnıyarığımızın farkına varsak.

BİRLİKSPOR

Böyle bir futbol takımı var mı, bilmiyorum. Yoksa hemen kurmalıyız. Birlikspor adlı futbol takımı bir yandan futbola olan tutkumuzu ifade edecek, bir yandan da hepimizin birlik olmasını sağlayacaktır. Hepimiz birlik olup aynı takımı desteklediğimiz zaman ortaya ufak bir sorun çıkacak ama olsun, birlik olalım da böyle ufak tefek sorunların da üstesinden geliriz. Ne sorunu mu? Ne olacak, bütün taraftarlar ve bütün futbolcular aynı takımda olursa kiminle maç yapacaklar? Ne önemi var canım, önemli olan birlik olmak. Bol bol antrenman yaparız olur biter, maç olmasa da olur.

Bilmiyorum dikkatinizi çekti mi? Toplum olarak sık sık yükselttiğimiz "birlik olalım" korosuna artık pek hörmetli göç işleri bakanımız, can kardeşimiz Phillip te katılmış. Maraş dondurmasını lop lop yutarken "birlik olamazsanız, toplum olamazsınız" demiş. Ah, böyle cevherler üretebilen kişilerin böyle ufak tefek bakanlıklarda harcanıp gitmelerine nasıl üzülüyorum, bilemezsiniz. Hepimizin içinden geçen ama böylesine vecîz biçimde ifade etmekten âciz olduğumuz duyguları dillendiren bir dostumuz olması ne güzel. Bence sevgili Phillip'e fahrî Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı teklif etmeliyiz. O da gelsin, bizlerle birlik olsun, hep birlikte Maraş dondurması yiyelim. Dikkat ettiyseniz bütün böyüklerimiz hep "birlik olun" diyorlar bize ama nedense bizim kalın kafamıza bunu bir türlü sokamıyorlar. Bir türlü birlik olamıyor, birbirimize gol atıp duruyoruz. Birlikspor'da Phillip sol açık oynasa kötü mü olur yâni? Hepimiz birlik olunca takımı onbir kişiyle sınırlamak bazı tatsızlıklara yol açabileceği için bence oyuncu sayısı da sınırlanmamalı. Bir futbol sahasının yarısı kaç kişi alıyorsa takım o kadar kişi olmalı. Orda niye durmalı? Nasılsa kimseyle maç yapılmayacağı için tüm sahaya yayılmaktan da çekinmemeliyiz. Hattâ ne gadden güçlü, ne gadden birlik olduğumuzu gözler önüne sermek için tribünlere de yayılabilmeliyiz. O kadar insanın tek bir top peşinde koşması da nifak ve bölünmeler yaratacağından herkese birer top sağlanmalı, herkes kendi topuyla oynamalı. Herkesin kendi topuyla oynamasının sağlığa zararlı olduğunu iddia eden bölücülere katiyen ve katibeten fırsat verilmeli, başları her görülen yerde ezilmelidir. Çok sesli müzik gibi gâvur icatlarını savunanlara, her kafadan bir ses çıkması yolunda toplum düşmanı faaliyet gösterenlere kırmızı kart gösterilmeli, geleneksel müzik biçimimiz olan herkesin aynı ağızdan söylemesi Birlikspor'un değişmez şiarı olmalıdır. Ne demiş Amerikalı kardeşlerimiz? E PLURIBUS UNUM, yâni birlikten kuvvet doğar. Amerikalılardan iyi mi

bileceksiniz? Yalnız burada tarihsel bir düzeltme gerekiyor. Amerika'yı keşfeden bir ulus olarak bu şiarı da Amerikalılara bizlerin öğretmiş olduğu göz ardı edilmemelidir. Yalnız Amerikalılara mı? İtalya'da trenlerin ilk kez zamanında gelmesini sağlayan büyük devlet adamı Benito da partisinin bayrağına bizim atasözümüz olan "bir kibrit kolay kırılır, ama bir demet kibrit...?" lâfını almış, hattâ partisinin adı için bile demet sözcüğünün İtalyancasından esinlenmiştir. Ama Amerikalılar kibrit demetini daha sıkı bağlayınca hepsi kendi kafasına buyruk İtalyanlar çözülüvermiş, kendi başlarına kalınca da çıra gibi yanıp tutuşmuşlardır. Ama bizler Benito'nun değerini bildiğimizden TCK adıyla hepimizin sevgiyle bağrımıza bastığı Türk Ceza Kanununu İtalyancadan tercüme ettirmiş ve Benito'nun ruhunu yıllardır şâd etmiş ve de etmekteyizdir. Diğer takımlarda solda oynayanlar Benito, Amerika ve kibrit geleneğini önemsemediklerinden birbirlerine girmişler, onbir kişilik takımlar bile kuramamış, üçer beşer kişilik takımları da birlik olmasını becerebilen takımlar karşısında unufak olmuştur. İtalyanların yaradılış efsanesi bildiğiniz gibi bir kurdun emzirdiği söylenen Romus ve Romulus'a dayanır. Bizlerin de bozkurtlara dayandığımız herkesin bildiği bir gerçektir. İtalyanların anası sayılan kurtun bir bozkurt olduğunu artık açıklamakta bir sakınca olmasa gerek. Kurtlar da bildiğiniz gibi bep "birlik"te dolaşırlar. Buna sürü demek, bu asil hayvanları aşağılamak için bozguncuların kullandığı bir taktiktir. Birlikspor kurulduğunda bayrağı bir demet kibrit ve kurt olmalıdır. Ümmet ve aşiret geleneğimiz değerlendirilmeli, tazelenmeli, güçlendirilmeli, "sürüden ayrılanı kurt kapar" sözü ilkokuldan başlayarak bütün gençlere ezberletilmeli, her sabah çocukların nefesi tükenene kadar tekrarlatılmalıdır. Kendilerinin birey oldukları, kendi kafaları, düşünceleri, bilinçleri olduğu gibisinden zehirleyici yabancı ideolojilerin kökü kazınmalıdır. Bu çocukların ilerde Birliksporun değerli futbolcuları olacağı hiç bir zaman unutulmamalı, unutturulmamalıdır. Böyle bir takımı kim yenebilir?

ALLAH'A AYAK UYDURMAK

Son günlerde Sydney'e iki yeni başpikopos seçildi. Bize ne demeyin. Sayımlarda hiç bir dine bağlı olmadığını belirten Avustralyalıların sayısının sürekli artmasına ve Avustralya'nın din karışımının günden güne değişmesine karşın yine de Avustralya'da yaşayanların yüzde yetmişi şu ya da bu mezhepten hristiyan olduklarını söylüyorlar. Katoliklerle Anglikanların sayısı da aşağı yukarı birbirine denk. Avustralya teknik olarak laik bir ülke değil. Avustralya'nın devlet başkanı teknik olarak Kraliçe (doğum gününüz kutlu olsun Betty Windsor!) ve Kraliçe de teknik olarak Anglikan kilisesinin başı. Bu nedenle de din adamlarının politikaya karışmamak gibi bir endişeleri yok. Küçük Coni'nin hükûmeti de genellikle tutucu güç olarak kendi yanında gördüğü kiliseleri desteklemek, finanse etmek için hiç bir fırsatı kaçırmıyor. Federal İş Bulma Kurumu CES'in özelleştirilmesinden sonra iş bulma işlevi genellikle kiliselerin uzantısı olan dinsel örgütlere aktarıldı ve sizin benim vergilerimiz de devletin yapması gereken işi yapmaları için çuval çuval bu kuruluşlara ödenmeye başladı. Ve bu kuruluşların eleman seçerken doğal olarak özellikle hristiyan inançlı kişileri yeğlemesi de bu hükûmetin (ne yazık ki) bir bakanı konumunda olan Tony Abbott tarafından savunuldu. Arkasından eğitim reformu adı altında yine çuval çuval para (yine sizin, benim vergilerimiz) kilise okullarına aktarıldı.

Yeni seçilen Başpiskoposlardan biri Sydney'in yeni Katolik başpiskoposu George Pell, diğeri de yeni Sydney Anglikan başpiskoposu Peter Jensen. Her ikisi de kendi kiliseleri içinde yenilikçilere karşı tutuculuklarıyla tanınan kişiler. Peter Jensen aborijinelerle uzlaşmayı ve özür dilenmesini savunuyor ve küçük Coni'ye şöyle bir mesaj yolluyor: "halkın görüşlerine ayak uydurup uydurmaması benim için önemli değil, Allah'a ayak uydurup uyduramadığına baksın". Buyur burdan yak. Adamın savunduğu konu benim de savunduğum konu ama ortaya sürdüğü nedene bakın hele. Yâni Jensen Allah'ın ne istediğini biliyor ve kendilerini bizim vergi paralarımızla besleyen Coni'nin elini ısırmakta sakınca görmüyor. Neymiş, halkın görüşleri önemli değilmiş, Allah'ın istediğine bakmalıymışız. Bunu da elbette başpiskopos olarak kendisi bilecek, hristiyan bile olmayan bizler bilecek değiliz ya. Bunları gördükçe insanın şapkasını önüne koyup düşünmesi ve Türkiye'deki laiklik ilkesinin değerini daha iyi takdir etmesi gerekir. Türkiye'deki laiklik uygulamasının kusursuz olduğunu savunacak değilim ama en azından böyle bir ilke var. Avustralya'da yok.

Bildiğiniz gibi hristiyan kilisesindeki ilk bölünme Roma İmparatorluğunun 4. yüzyılda parçalanmasıyla ortaya çıkmış. Doğu kilisesi Bizans merkezli Ortodoks, Batı kilisesi de Roma merkezli Katolik kilisesi olmuş. Geçenlerde Papa'nın genellikle ortodoks olan Yunanistan'ı ziyareti büyük tepki görmüştü. Ortodokslar 1204 yılındaki dördüncü haçlı seferinde Katoliklerin Kudüsü Müslümanlardan kurtarma bahanesiyle yola çıkıp Bizans'ı (Konstantinopol/Istanbul) yağmalamasını halâ unutmamış, affedememişlerdi.

Daha sonraları da bir başka büyük bölünme İngiliz kıralı sekizinci Henry'nin uçkuru yüzünden oldu. Anne Boleyn'e aşık olan Henry, karısı Catherine'den boşanmasına Papa izin vermeyince "o zaman ben de kendi kilisemi kurarım işte gör bak" dedi ve Anglikan kilisesi ortaya çıkmış oldu. Böylesi asil ve saygıdeğer bir geçmişi olan Anglikan kilisesinin başı da sekizinci Henry'den başlayarak İngiliz kıralları oldu. Katolik kilisesinin de övünülecek bir tarihi yok. İspanya engizisyonuna, İnka ve Aztek soykırımlarına bakmak bile yeter. Ancak Katolik İrlanda'yı sömürgeleştirip bugün bile halâ kanayan yaraya neden olan ise Anglikan kilisesi oldu. Avustralya'da Aborijinelerin sistematik bir biçimde önce yok edilme, sonra asimile edilmesi çabalarının başını çekenler de yine kiliseler oldu. Çalınan Aborijine çocuklar beyaz ailelere verilip hristiyan eğitimle beyinleri yıkanırken anne babaları da hristiyan misyonerlerin kontrolündeki kamplarda toplandı. Kiliselerin yetimhanelerinde daha düne kadar genç çocukların, özellikle oğlan çocukların ırzına geçildiği halâ birçok mahkemede dava konusu. O zamanki Anglikan başpiskoposlar da eminim "Allah'ın istediği budur" diye bu suçlarını haklı gösteriyorlardı. Katoliklerse eminim günah çıkarıp ertesi gün yine gönül ferahlığıyla aynı insanlık dışı davranışlarını sürdürüyorlardı.

Coni'nin Avustralya halkı ve devleti adına Aborijinelere yapılanlardan ötürü özür dilemesini beklemek ne kadar hakkımızsa, kiliselerin Allah adına işledikleri insanlık dışı suçlardan dolayı başlarını yerden kaldıramamaları gerekir. Haçlı seferlerinden tutun, engizisyona, cadı yakmalara, tüm Aztek ve İnka kültürlerini yok etmelerine kadar...

Umarız Küçük Coni ve bakan Abbott bu olanlardan bir ölçüde ders alır ve şişenin tıpasını aralayıp salıverdikleri din devinin fırsat bulsa kendilerini de yutacağını görürler.

KAHRAMANLAR GEÇİDİ

Çocukluğumda radyoda "Kahramanlar Geçiyor" adında bir program vardı. Genellikle Osmanlı tarihinde savaş sırasında "kahramanlık" yapan kişilerin öyküleri anlatılırdı. Hani atına binip kılıç savuran, düşmanı birbirine katan kahramanlar. Bir de güzel, davûdî bir sesle anlatıldığında dinleyiciyi coşturması işten bile değildi. Okulda da "Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik, bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik" dizelerini gırtlağımız yırtılırcasına okuyunca bu kahramanlık öykülerine kendini kaptırmamak olası değildi. Bu öykülerin söylenmeyen, anlatılmayan tarafı ise bu atlıların Trakya'dan başlayarak Avrupa içlerine "akınlar" yapan, başkalarının yurdunu kasıp kavuran, talan eden, haraca bağlayan Osmanlı yayılmacılığının vurucu gücü olduğu idi. Yâni bugün yanıp yakıldığımız, "bizi sevmezler" dediğimiz Avrupa'nın bizi neden sevmediğinin nedenlerinden birine kahramanlık sözünü yakıştırdığımızdı. Sonraları sinemada önce Cüneyt Arkın yakışıklı kahraman, Yılmaz Güney de çirkin kahraman oldu. Kırk kişiyi evire çevire döven, kötülere karşı çarpışan, genellikle masum kızı kurtaran, çıkar gütmeyen, mangal yürekli, kavi bilekli kahramanlar. Bunun Holywood'daki karşılığı John Wayne ve Gary Cooper idi. Kötüler ise at hırsızları, yurtları ellerinden alınan kızılderililer idi. Bunların yerini daha sonra Süpermen, makineli tüfeğiyle Rambo aldı. Kendini güçsüz hisseden ortalama kişinin özlemlerini beyaz perdede doyum sağlayarak giderme geleneği sürüp gidiyor. Oysa bugünün kahramanları pazuları yarım metre, ya da vurdu mu deviren, attı mı vuran değil, sessiz sedasız, çok ters koşullarda bile doğru bildiğini sürdüren kişiler.

Geçtiğimiz hafta İran'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerini Hatemi kazandı. İran'da biliyorsunuz, çoğu ihtilâlin ardından olduğu gibi ihtilâli başarıyla yapanlar kendi konumlarını yasallaştırmışlardı. Demokratik süreç sonucu yönetime kim gelirse gelsin, Humeyni'nin mirasçısı mollalar son sözü söyleme hakkını ellerinde tutuyorlar. Fetvalar halâ geçerli, bilgisiz, kültürsüz genç İslâm militanlarının sokaklara hakimiyeti halâ sürmekte. Ve bu ortam içinde bir Hatemi çıkıyor, bağırıp çağırmadan, düzeni daha insancıl, daha uygar bir düzen haline getirmek için aşılmaz sanılan güçlüklere karşı savaş veriyor ve oyların yüzde 77'sini alabiliyor. Tebrikler Hatemi.

Komşu Türkiye'de de "biz bu adamı seçer, sonra da istediğimiz gibi parmağımızda oynatırız" hesaplarını boşa çıkaran bir sessiz kahraman var: Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer. Küçük hesaplara, hesapçılıklara,

üçkağıtçılıklara, adamsendeciliğe, kapkaççılığa, keyfiliğe, zorbalığa direnen sessiz bir adam. Türkiye'nin gerçek bir hukuk devleti olmasının önemini tümüyle kavramış, bu konuda tavizsiz mücadele veren bir kahraman. Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimle olsa her halde Hatemi oranında başarı sağlayabilecek bir kişi. Kahramanlığın göğsünü döve döve avaz avaz bağırmak olmadığının güzel bir örneği daha. Hatemi nasıl İslâmi rejime yeldeğirmenlerine saldırır gibi saldırmakta yarar görmüyorsa, Sezer de bugün Türkiye'ye hâkim kovboy kapitalizmine saldırmıyor. İkisi de gücünün sınırlarının ayırdında ve bu sınırlar içinde yapabileceklerini gözlerini kırpmadan yaparak saygınlık kazanıyorlar. Sağol Sezer.

Amerika'da da bir kahraman var bugün. Belki adını çoğunuzun bilmediği bir senatör. Senatör Jim Jeffords. Bush oğlu Bush'un seçimi Gore'dan daha az oy alarak kazanmasının yanı sıra Amerikan senatosunda çoğunluk ta Bush'un partisi Cumhuriyetçilerin eline geçmişti. Yâni Bush oğlu Bush'un petrol şirketlerinin, silâh üreticilerinin çıkarları doğrultusunda karar vermesine dur diyecek bir güç kalmamıştı. Senatör Jeffords Cumhuriyetçi Partiden istifa ederek Demokrat Parti saflarına geçti ve senatonun kontrolü böylelikle demokratların eline geçti. Politikacıların Türkiye'deki gibi ikide bir parti değiştirmediği Amerika'da bu gerçekten büyük medeni cesaret gerektiren bir karardı. Hele hele iktidardaki partiden ayrılarak muhalefet saflarına geçmek. Kutlu olsun Jeffords.

Avustralya'daki bir kahramandan da söz etmeden geçemeyeceğim. Kraliçenin doğum gününde kendisine ünvan verilen ama kendisi böylesi ünvanların üstünde olan bir kişi. Avustralya'da ACCC adıyla bilinen Tüketici ve Rekâbet Komisyonu başkanı Profesör Alan Fels. Çelimsiz, afur tafursuz, ince sesli, saçları seyrek bir kahraman. Kapitalist düzeni savunanların hep öne sürdükleri bir şey, bu düzenin rekâbet sağladığıdır. Ama gerçekler büyük şirketler arası anlaşmalar, yapay fiyat tesbitleri, karteller yoluyla tüketiciyi soymanın örnekleriyle doludur. Fels, işini ciddiye alan ve kapitalist düzen içinde tüketicinin soyulmaması ve rekâbetin gerçekten işlemesi yolunda mücadele veren, dev petrol şirketlerini, bankaları, finans şirketlerini karşısına almaktan korkmayan bir kahraman. Teşekkürler Fels.

Keşke kahramanlara gerek olmayan bir dünyada yaşasak. Böyle bir gün gelir mi bilmiyorum ama en azından bugün gerçek kahramanların kimler olduğunu görelim ve karşılarında saygıyla şapkamızı çıkaralım.

SUÇ VE CEZA

Geçen hafta ABD'de Oklahoma bombacısı adıyla bilinen Timothy McVeigh idam edildi. Oklahoma'da Federal hükûmet binasına koyduğu bombayla 200'e yakın kişinin ölümüne sebep olan McVeigh damardan zehir verilerek öldürüldü. Başkan Bush ta dahil, Amerikalıların çoğu McVeigh'in idamını coşkuyla karşıladı. Avrupalıların baskıları ve ABD'de küçük bir azınlığın idam cezasını protesto etmesi bir sonuç vermedi. Çoğu kişi verilen cezanın işlenen suça uygun olduğunu savundu. Hattâ bazısı az bile buldu. McVeigh daha önce Vietnam'dayken kahramanlık göstermiş, madalya bile almıştı. Vietnam'da kahramanlık gösterenlerin birçoğu gibi eminim bir çok insan (ama Vietnamlı) öldürmüştü. Savaşta insan öldürmenin kahramanlık, başka türlüsünün cinayet sayılması yeni bir olgu değil. İdam cezasına karşı olanlar, on emirden biri olan "öldürmeyeceksin" emrini pankartlara yazmışlardı ve öldüren bir insanı öldürmekle devletin de aynı suçu işlediğini ileri sürüyorlardı.

On yıl önce İngiltere'de sekiz yaşındaki Robert Thompson ve John Venables adlı iki çocuk 2 yaşındaki James Bulger'ı kaçırmış, işkence ederek öldürmüştü. On yıl hapis yattıktan sonra geçen hafta salıverildiler. Halkın intikam almasından korkulduğu için ikisine de düzmece kimlik verilip bilinmeyen bir yere (belki de Avustralya'ya) gönderildiler.

Bazı suçlar ta Hamurabi zamanından beri değişmemiş. Bunlardan biri de insan öldürmek. Kısasa kısas ilkesiyle insan öldürenin öldürülmesi Hamurabi'den Musevilere, Hristiyanlara ve Müslümanlığa kadar devam etmiş. Çağımızda daha insancıl düşüncelerle suçluların islâhı için olduğu öne sürülen ceza evleri halâ eskisi gibi ceza vermek için kullanılıyor. Adalet, beğensek te beğenmesek te gidip gidip Hamurabi'nin yasalarındaki gibi öç almaya, intikam almaya dayanıyor. Göze göz, dişe diş düşüncesi halâ beynimizin mağara adamı bölümünde çöreklenmiş, yatıyor. Ancak suç sayılan şeylerde zaman içinde bir takım değişiklikler olmamış değil. Örneğin ABD'nin "vahşi batı" günlerinde at hırsızlığı linçle cezalandırılabilecek bir suçmuş. Bu o toplumun o döneminde atın ne kadar önemli olduğunu yansıtıyor. 200 yıl önce bir ekmek, ya da bir elma çalma suçundan idam edilmemek için Avustralya'ya mahkûm olarak gönderilmeyi yeğleyenler vardı. 18. yüzyılın kapitalist İngiltere'sinde bir ekmek, ya da bir elma da olsa malın mülkün ne kadar önemli, ne kadar dokunulmaz olduğu vurgulanmak istenmiş bu yasalarla. Yâni her toplum ya da o toplumu yönetenler kendisi için önemli gördüğü suçlara her zaman ağır cezalar getirmiş.

Bu da tabii, toplum değiştikçe değiştirilmek zorunda kalmış. Örneğin zina suçu gerek Musevilerde gerekse Müslümanlıkta recm (taşlanarak öldürme) cezası taşırken bugün çoğu ülkede bir suç bile sayılmaz olmuş. Çünkü kadının mal oluşu ve çocuğun babası konusunda en ufak bir şüphe bulunmaması ve malın mülkün bir başkasının çocuğuna geçmemesi feodal ve kabile düzeninde hayatî önem taşırken sanayi toplumunda önemini kaybetmiş.

En ağır cezaların hangi suçlara uygulandığı o toplumu tanımak için iyi bir ölçüt. Örneğin Çin'de idam cezasının uygulandığı suçlardan biri ihtikâr ve karaborsacılık suçu. Yâni bir malı depolayıp fahiş fiyata satma suçu. Çin toplumu bu suçu toplum için en büyük tehditlerden biri olarak görüyor. Bu yasa Türkiye'de uygulansa ne olurdu diye sormak geliyor insanın içinden. Ama Türkiye için en önemli suçlar fikir suçları. Çünkü Türkiye'deki düzen için en büyük tehdit fikirlerden geliyor. Topluma hâkim olan güçler de kendilerince o toplum düzeni için en büyük tehdidi oluşturan suçlara en ağır cezaları biçiyorlar.

Bir de tabii adalet sisteminin ne denli âdilâne olduğu sorunu var. ABD'de idam edilmeyi bekleyenlerin yüzde sekseni etnik azınlıklardan oluşuyor. Zenginseniz bu denklemi değiştirebilmek olası tabii. O.J. Simpson avukatlara milyonlar dökerek zenci olmasına karşın paçayı kurtarabiliyor. Dükkândan 2 dolarlık bir mal çalan Aborijine genç hapse atılıp bunalım içinde kendi canına kıyarken, batmakta olan bir şirketin yöneticileri (yasal yollardan!) kendilerine yedişer milyon dolar prim ödeyerek ellerini kollarını sallayarak dolaşabiliyor.

Yugoslav parlâmentosu yasal bir değişiklikle eski Devlet Başkanı Milosoviç'in Lahey İnsan Haklar Mahkemesine sevkedilerek savaş suçlarından yargılanabilmesinin yolunu açtı. Kosova'da binlerce insanın öldürülmesinin sorumluluğundan kurtulabilmesi çok güç. Peki ya Milosoviç devrilmeseydi? Vietnam'da, Kamboçya'da yüzbinlerce insanın öldürülmesinin sorumluları olan Başkan Johnson'lar, Başkan Nixon'lar için bu yasalar geçerli değil ne yazık.

Adaletin âdil olması için insanlık olarak daha çok yol almamız gerek.

2.5 MİLYARA SLOBO

Slobodan Miloşoviç 60 yaşında, Karadağ asıllı ve geçen yıla kadar Karadağ ve Sırbistan'dan oluşan Yugoslavya'nın Devlet Başkanlığını yapmış olan bir kişi. İlginç bir yaşam öyküsü var. Babası 1962'de, annesi de 1973'te intihar etmiş. Yugoslavya'da komünist rejimin önde gelen kişilerinden biri olmasının ardından, komünist rejimin çökmesiyle milliyetçi bir kimliğe bürünmüş ve 1990'da yapılan özgür seçimlerde büyük bir çoğunlukla devlet başkanı seçilmiş. Hırvatistan'ın, daha sonra Bosna Hersek'in Yugoslavya'dan koparak bağımsızlıklarını ilân etmesinin ardından Miloşoviç bu iki ülkeye saldırmış, onbinlerce kişinin öldürülmesine neden olmuştu. Daha sonra da aynı senaryo Arnavutların çoğunlukta olduğu Kosova'da da oynanmış, işe NATO karışmış ve Miloşoviç'i pes ettirene kadar Yugoslavya'yı Irak'ın bombalanmasına benzer biçimde bombalamıştı.

"Milliyetçilik sahtekârların en son sığınağıdır" diye bir söz vardır. Miloşoviç'in son on yıldır giriştiği savaşların ve kırımların kökünde Sırpların diğerlerinden üstün olduğu ideolojisi yatmaktaydı. Eski bir komünistin böylesi bir ideolojiye sarılması Miloşoviç'in fırsatçılığını ve bu sözün ne denli doğru olduğunu kanıtlıyor bence. Milliyetçiliği saygın bir ideoloji olarak sunmak isteyenler milliyetçiliğin ırkçılık olmadığını, kendi milliyetinin diğerlerinden üstün olduğu görüşüne dayalı olmadığını savunurlar. Ancak kendisini önce insan, sonra da falanca milletten bir kişi olarak görmeyen kişinin milliyetçiliği Miloşoviç gibi uygulaması, budalaca bir ırkçılık politikası yürütmesi beklenesidir. Yaklaşık son 200 yılda her ne kadar milliyetçi ideoloji Yunanistan gibi, Türkiye gibi bir çok ülkenin bağımsızlığa kavuşmasının lokomotifi olmuşsa da, ne yazık ki bunun uzantısı milliyetiyle övünmek, kendi milliyetini diğerlerinden üstün görmek, diğerlerini aşağılamak ve hükmetmek istemek olarak ortaya çıkmıştır. Bugün ABD insanlık dışı her davranışını "Amerika'nın ulusal çıkarları gerektirdiği için" diyerek haklı göstermeye çalışmakta, bir yanda Hindistan, bir yanda Pakistan, aralarındaki kültür farkını görmek için mükroskop gerekmesine karşın, halkını beslemek için harcayacağı paraları milliyetçilik adına silâha yatırmaktadır.

6 ulusun eşitliği ilkesi üzerine kurulu ve bu ilke uygulandığı sürece "komünist blok" içinde eski çeteci Tito'nun önderliğinde en liberal ve hoşgörülü rejimlerden biri olmuş olan Yugoslavya son on yıl içinde milliyetçilik hastalığına yakalanıp çılgın bir vahşet içine düşmüş, eski dostlar, komşular birbirini öldürür olmuşlardı.

Irak'ta Irak halkının baskılar sonucu Saddam'ı devireceğini uman ama başarılı olamayan ABD, Yugoslavya'da başarı kazanmış, Yugoslav halkı Miloşoviç'i devirmiş, yerine daha "ılımlı" görünen bir yönetim getirmiştir.

Burada ne Saddam'ın ne de Miloşoviç'in yaptıklarını savunacak değilim. Her ikisi de kendi ellerini kana bulamış olmasalar da kasaplarına, bombacılarına, uşaklarına en pis işleri yaptıran ve insanların ölümüne ve sefaletine neden olan önderler. Saddam halâ Irak'ın başında ama Miloşoviç'in başına gelenler farklı. Yugoslavya'nın bombalanmasının ardından ülkenin alt yapısı, yolları, köprüleri, elektrik üretimi yerle bir olmuştu. Bu savaşta da her savaşta olduğu gibi kârlı çıkanlar silâh üreticileri, ölenler de Sırp, Hırvat, Boşnak, Arnavut garibanlar olmuştu. Şimdi bu bombalama sonucu harap olan Yugoslavya'yı yeniden imar etmek için milyarlarca dolar para gerekiyor. Avrupalı ve Amerikalı şirketler ellerini ovuşturarak ihaleleri bekliyorlar. Ancak, bu paralar bu şirketlere aktarılmak üzere Yugoslavya'ya verilmeden önce bir şart koşuldu. Bu da Yugoslavya'nın Miloşoviç'i yargılanmak üzere Lahey'deki uluslararası Savaş Suçları Mahkemesine göndermesiydi. Yugoslav hükûmeti de ABD ve Avrupa'nın viran ettiği Yugoslavya'nın yeniden ABD ve Avrupa şirketleri tarafından imarına harcanmak üzere 2.5 milyar dolar karşılığı Miloşoviç'i Lahey'e postalayıverdi. Miloşoviç'in ilk söylediği sözlerden birisi "ben ne yaptıysam Yugoslavya için yaptım; gerekirse aynı şeyleri yeniden yaparım" oldu. Hitler'in ne yaptıysa Almanya için, Mussolini'nin ne yaptıysa İtalya için, Franco'nun ne yaptıysa İspanya için, Evren'in ne yaptıysa Türkiye için, Pinochet'nin ne yaptıysa Şili için, tüm ABD Başkanlarının ne yaptılarsa ABD için yapmış olmaları gibi. Hepsinin de yedikleri haltlar, katillikleri, zulümleri milliyetçilik adına. Kendisini sevenlerin "Slobo" dedikleri Miloşoviç'in talihsizliği savaştan yenik çıkması ve ABD'nin değil Yugoslavya'nın devlet başkanlığını yapmış olması. Kendi ülkesi, uğruna her şeyi yaptığı sevgili Yugoslavya'sı Slobo'yu 2.5 milyar dolara sattı. Pinochet'nin, Evren'in fiyatı ne kadar acaba? Miloşoviç'in eski bir komünist olması mı kendisini Pinochet'den, Evren'den farklı kılan? Yoksa Amerikan uşağı olmaması mı? Üstelik "Slobo" demokratik seçimlerle başa geçmiş.

Ne zaman hiç bir bayrağın bir insan hayatından daha önemli olmadığını öğreneceğiz dersiniz?

HAMAM, MUTFAK, GÜL, EŞEK, PASTA

Bu sıralar atasözlerine sardırdım nedense. İnsan yaşlandıkça atalarına daha mı yakın hissediyor kendini, ne? İnsanların yaşlandıkça sigorta poliçesi edinmek gibisinden dine daha çok ilgi göstermeleri belki biraz da bundan. Geçenlerde birisi, kitap, okumak, gençlerin okumaları (ya da okumamaları) konusunda birşeyler sordu. Yanıtlarken düşündüm. Bir takım şeylerin değerinin (antika ve klasikler dışında) yaşlarıyla ters orantılı olduğu bir çağda yaşıyoruz. Hızla artan teknolojik gelişmeler sonucu ortaya her yeni birşey çıktığında eskisi değersizleşiyor. İnsanların teknik bilgisinin günden güne hızla arttığı bir gerçek. Ama bu teknik bilgi, yaşam hakkında, yaşamın temel sorunları hakkında daha olgun bir anlayış getiriyor mu birlikte? Bizden yüz yıl önce yaşamış birisi araba kullanmadığı, uçağa binmediği, televizyon, DVD, bilgisayar nedir bilmediği için bizden daha mı az akıllıymış? Zekâ ve bilgi ne oranda bağlantılı? Antropolojik olarak baktığımızda son yüz bin yıldır insan zekâsında bir gelişme olmamış. Yâni mağara duvarlarına bizon resimleri çizen mağara adamı bugün yeryüzünde yaşayanlardan daha aptal değil, hattâ büyük bir olasılıkla yüzde ellimizden daha akıllı. Resim üretmişler, müzik, yapı üretmişler. Bizden önce yaşamış insanların ürettikleri düşünceleri öğrenebilmek okumaktan başka bir yolla da olmuyor. Okumamak, kendini bugüne dek yaşayıp göçmüş en az bizim kadar akıllı binlerce, yüzbinlerce insanın deneyimlerinden, görüşlerinden, fikirlerinden kendimizi yoksun bırakmak demek.

"Eskiye rağbet olsaydı bit pazarına nur yağardı" demişler. Atalar bunu söylediğine göre demek ki sorun pek te yeni değil. Moda yetmiyormuş gibi bir de "trend" var bu günlerde. Belli bir takım şeyler "trendy" sayılıyor ve"trendy" olmamak özellikle gençler için affedilmez bir özür.

Ekonomik "rasyonalizm" ile birlikte bir "paket" lâfıdır aldı gidiyor. Özeti şu: Önerilenleri bölük pörçük, şuna değmiş, buna değmemiş diye yaparsanız etkisiz oluyor, onun için pakette ne varsa tümden uygulanması gerek. Yaşamda da bir çok şey böyle paketler halinde. Dönelim atasözlerine. "Hamama giren terler." Hamamın keyfini çıkarmak güzel ama ben terlemek istemiyorum demek olmuyor. Paketin içinde hem keyif var, hem de terleme. Anglo'ların da buna benzer bir sözü var: "Sıcağa tahammülün yoksa mutfakta durma" diyorlar.

Sanayi devrimine kadar dünyadaki yaşam biçimindeki değişiklikler çok yavaş oluyordu, hele son elektronik devrimle değişmenin ivmesi de hızlandı. Bunalımlarımızın bir çoğunun kaynağı hızla değişen dünyaya ayak

uyduramamızdan kaynaklanıyor. Teknolojinin nimetlerinden yararlanalım ama paketin içindeki tatsız şeyleri almayalım diyoruz. Toplumsal değişikliklerin de hoşumuza giden ya da işimize yarayan yanlarını benimserken, paketin içindeki başka yanlarından yanıp yakılıyoruz. Bunun en belirgin ve en keskin olduğu alan da kadın-erkek ilişkisi. Kadın (haklı olarak) erkekle eşitliğini öne sürüp, savunur, kavgasını verirken öte yandan eşitliğin getirdiği sorumluluğu yüklenmeyi, sırtını erkeğe dayamamayı kabul etmekte zorlanıyor. Çalışmayı "ortak sorumluluk" olarak değil "katkıda bulunmak" olarak görüyor. Erkeği mağaranın önünde elinde sopayla dinazorları kovalayan savunucu olarak görmekten kolay kolay vaz geçemiyor. Erkekle (haklı olarak) eşit söz sahibi olmayı savunurken söylediği sözlerin azıcık bilgiye ve mantığa dayanmasına özen göstermiyor. Kadın okuyucularım öfkeyle gazeteyi fırlatmadan işin karşı yanına bakalım. Erkek, kadının eşit olarak çalışarak evin maddi yükünü ortaklaşa kaldırmasını seve seve kabul ediyor ama kendini halâ evin reisi olarak görmekten, höthötten, kadını da "saçı uzun, aklı kısa" olarak görmekten vaz geçmiyor. Yine tüm temizliği, çamaşırı, ütüyü, yemeği kadının yapmasını bekliyor. Kadının cinsel özgürlüğünü, yatabileceği kadın sayısını artırdığı için olumlu karşılıyor ama kendi yakını olan kadınlar için feodal "namus" kavramını sonuna kadar savunuyor. Yâni yine Anglo'ların deyişiyle "hem pastamı yiyeyim hem de pastam olduğu gibi dursun" diyor. Kişisel olsun, toplumsal olsun her ilişkinin bir paket olduğunu, işine gelmediği için göz ardı ediyor insanlar ve beklentileri paketin sadece ballı kısmını yemek olduğundan bunalımdan bunalıma düşüyor. Geleneksel toplumlarda kadının ve erkeğin rolleri belli ve sorgulanmaz olduğundan bu bunalımlar yok. Acı var, zulüm, sömürü var ama bunalım yok. Erkek "breadwinner" yâni eve ekmek getirme rolünü, kadın da "homemaker" yâni ev kadını rolünü kabullenmiş. Bu roller değiştikçe değişimin bir paket olarak geldiğini görmemekten ya da görmek istememekten doğan bunalımlar bizleri ruh doktorlarının kapılarında kuyruğa sokuyor. Ne demiş atalarımız? "Gülü seven dikenine katlanır" (bakınız: "gül paketi") ya da "eşeği 'seven' osuruğuna katlanır" (bakınız: "eşek paketi").

TARİH-İ KADİM

15 Haziran 1389. Sultan Murad'ın orduları Sırp Prensi Lazar'ın komutasındaki Sırp ordularıyla Kosova'da çarpışıyor. Bizans'ın ele geçirilebilmesi için Avrupa ile bağlarının koparılmasının gerekliliğine inanan Osmanlı ordularının Avrupa toprağındaki ilk büyük savaşı bu. Osmanlı ordusu savaşı kaybeder gibiyken resmî tarihe göre bir Sırp asili Miloş Obiliç Sultan Murad'ın çadırına girerek zehirli bir hançerle Sultanı öldürüyor ve yerine hemen oğlu "Yıldırım" Bayezid geçiyor ve Sırp ordularını duman edip Sırbistan'ı haraca bağlıyor. Murad'ın çadırının çevresinde hiç mi güvenlik görevlisi yok muydu diye sormanıza gerek yok. Resmî tarih dışı bir söylentiye göre Sultan Murad'ın bu işi ya beceremeyeceğine ya da savaşı sürdürüp daha binlerce insanın ölmesini istemediğine inanan güçler Sultan'ı "halledip" yerine oğlunu getiriyorlar. Her neyse, böylece Kosova Osmanlıların, dolayısıyla Müslümanların Avrupa'da yüzyıllar sürecek egemenliğinin ilk habercisi oluyor. Osmanlı düzeni içinde de Müslüman olmanın avantajlarını gören binlerce Sırp giderek kelime-i şehadet getiriyor. Müslüman Arnavutluğun, Kosova'nın başlangıç noktası bu. Sırpların gözünde ise müslümanlık eşittir Osmanlı eşittir Türk. Bugün Makedonya'da, Arnavutluk'ta, Kosova'da olanları anlamanın anahtarı bu.

Yıl 1672. Avrupa'da Katolik Hristiyanlar ile Protestan Hristiyanların güç mücadelesi tüm acımasızlığıyla sürüyor. Fransa XIV Louis'nin kırallığıyla altın çağını yaşıyor ve Hollanda'yı istilâ etmeye girişiyor. Hollanda kıralı William III Fransızlara direniyor ve sonunda Fransızlara pes ettiriyor. 1677'de 27 yaşındayken amcası York dükü James'in kızı İngiliz Mary ile evleniyor. 8 yıl sonra, 1685'te amcası Katolik James İngiltere kıralı oluyor ve İngiltere'de zayıflayan Katolikliği –bu arada da kendi hanedanını- kurtarmaya girişiyor. James'e karşı olanlar ve çıkarları tehlikeye giren diğer (protestan) asiller Hollanda kıralı William'ı İngiltere'ye davet ediyorlar. 1688'de William III, 15,000 askeriyle İngiltere'ye çıkıyor. İngiliz asilleri James II yerine William III'e bağlılıklarını bildiriyorlar, James Fransa'ya kaçıyor, William 1689'da İngiltere kıralı olduğunu ilân ediyor. Buna direnen bir tek Katolik İrlanda oluyor. William, 1690 yılı temmuzunda Katolik İrlandalıları Boyne savaşında yeniyor ve duruma hâkim oluyor. William, William of Orange diye biliniyor. O gün bu gündür kendilerine "Orange order" adı verilen bir grup bu zaferi kutlamak için yürüyüşler düzenliyor, İrlanda'nın Katolik mahallelerinden "na na na na na" diye nanik yaparak geçiyorlar. İrlanda'nın yoksulları genelde Katolik, düzen Protestanların

elinde. Bugün İrlanda'da neler olup bittiğini anlamak için James ve William'ın öyküsünü bilmek gerek.

Yıl 1905. 1895'te Çin'i yenen Japonya 1905'te de Rusya'yı dize getirmiş. Korelilerin inançları genellikle Konfüçyus felsefesi çizgisinde. Japonların inançları ise daha çok Budizm doğrultusunda. Rus-Japon savaşı yeni bitmiş, Japonya Kore'nin dış işlerine, daha sonra polisine, ordusuna, giderek parasına, bankalarına, iletişim araçlarına el koyuyor. Koreliler direniyorlarsa da 1910'da Japonya resmen Kore'yi "ilhak" ediyor. Korelilerin tüm direnmelerine karşın Kore dili yasaklanıyor, Kore dili kökenli soyadları yasaklanıyor ve bu düzen 1945'te II. Dünya savaşından Japonya yenik çıkıncaya kadar sürüyor. 35 yıl Japon yönetimi altında inim inim inleyen ve sonra da bir iç savaş yaşayıp ikiye bölünen Kore'nin Güney Kore yarısı bugünlerde doğu Asya'nın Japonya'dan sonraki en güçlü ekonomilerinden birisi. Japonya'nın o 35 yıl süresince yaptıklarını itiraf etmesinden başka da bir istekleri yok Japonya'dan. Ama Japonya kendi çocuklarına tarihi gerçekleri yansıtacak biçimde değil de Japonya'yı haklı çıkaracak biçimde öğretince çıngar çıkıyor. Tarihleri konusunda çok duyarlı Koreliler. Japon işgali altındaki olayları yaşayan bir çok Koreli halâ hayatta. Ama Japonlar kırmızı beyaz bayrak sallayıp "En büyük Nippon…" Pardon, karıştırdım.

Kosova nire, Belfast nire, Seoul nire… Dünyanın bu rastgele üç yöresinde tarihin bugünü nasıl etkilediğini göstermek amacım. Bugünün olayları yarının tarihi olacak. Ve bugün insanların davranışlarını, duygularını, çelişkileri, çatışmaları belirleyen şeyler yıllar, yüzyıllar önce geçen ve toplumların kollektif belleğinde bazan doğru, çoğu kez de yanlış (tarihi galip gelenlerin yazdığını hiç akıldan çıkarmamalıyız) olarak yer etmiş olaylar. Bugünün olaylarını bu süreç içinde, tarihin şu anda yaşamakta olduğumuz dilimi içinde değerlendirebilmek bir çok sorunun anlaşılması ve giderek çözümlenmesi için temel bir gereksinme. Gençlik her zaman, her yerde dünle ve yarınla fazla vakit yitirmek istemez, bugünün sorunlarını bugün çözmek ister. Ve bu gençliğe tarih anlayışı verilmedikçe de tarihin yanlışlarını, aptallıklarını, cinayetlerini tekrarlar durur gelecek kuşaklar. Tarihin öğretmenliğini takdir etmek için kişinin kendi tarihi olması, yâni yaşlanması mı gerek? Kim bilir? Ve de kimin umurunda?

KEŞİŞ MEŞİŞ KAÇ KEŞİŞ

Delinin birinin bütün derdi sapan yapıp taş atarak cam kırmakmış. Baş edememişler, akıl hastanesine yatırmışlar. Yıllar süren uzun bir tedaviden sonra deli, doktora çıkmış, "doktor bey, ben artık akıllandım" demiş. Doktor da "tamam evlâdım, şimdi söyle bakalım buradan çıkınca ne yapacaksın" diye sormuş. "Evleneceğim, doktor bey", "çok güzel evlâdım, anlat, anlat", "kendime temiz süt emmiş, aklı başında, güzel bir kız bulacağım, düğün dernek kuracağım", "güzel, güzel, anlat evlâdım", "dostlar, akrabalar vur patlasın, çal oynasın, eğleneceğiz", "tamam evlâdım, sonra?", "sonra karımı alıp eve götüreceğim", "evet?", "yatak odasında baş başa kalacağız", "anlat, anlat", "karımı soymaya başlayacağım", "evet?", "duvağını çıkaracağım", "sonra?", "gelinliğini çıkaracağım", "evet, sonra?", "pabuçlarını, çoraplarını çıkaracağım", "sonra?", "sonra sıra sütyenine gelecek", "evet?", "sütyenini çıkaracağım... sütyenin lastiğiyle sapan yapıp tüm camları şangır şangır..."

Seçimler yaklaştıkça Howard hükûmeti kendini bizlere sevimli göstermek için yoğun bir çaba içinde. İşsizleri sıkıştırmanın, işi olanların haftada ortalama 15-20 saat beş kuruş almadan, işimi yitiririm korkusuyla parasız fazla mesai yapmasının, eğitim, sağlık bütçelerindeki kısıntıların, Bush oğlu Bush'un Amerikalı sanayicileri daha da zengin etmek için icat ettiği "füze savunma sisteminin" çoban köpeği gibi peşine takılmamızın bizler için ne kadar iyi olduğuna bizleri inandırma çabası içinde. Arada bir de emeklilere verilen 300 dolarlar gibi gülünç rüşvetlerle oylarımızı satın alırım sanısındalar. Ama hükûmetin sapanla cam kırma hastası bakanları daha zifafa girmeden camları şangır şungur indiriveriyorlar. Son cevher İstihdam Bakanı Tony Abbott'tan. Çok dindar bir adam olmakla övünen Abbott, hiç bir toplumda yoksulluğun ortadan kaldırılamayacağını, çünkü insanların uyuşturucu kullanmasının, kumar oynamasının yoksulluğa neden olduğunu, yâni söylemese bile "Allah'ın emri olduğunu" yumurtlayıverdi. Kim veriyor bu adamların eline bu sapanı? 60'larda Ankara Emek mahallesinde üç arkadaş paylaştığımız bodrum katının ev sahibi AP milletvekili de biz ateşli gençleri karşısına almış, "beş parmağın beşi de bir mi?" diye başlayan ilkel bir kapitalizm savunusuna girişmişti. Sosyal düzeni, soygun düzenini, yoksul-zengin ikilemini "takdir-i ilâhi" olarak sunmak her dinin ortak yanı. Ancak Protestanlar bu konuda herkesten daha da ileri gitmiş, "Allah'ın sevgili kulu", "Allah yürü ya kulum dedi mi..." safsatasını iyice kurumlaştırmış. Özellikle Amerika'daki hâkim dinsel/sosyal felsefeye göre bu

"takdir-i ilâhi", "benim zengin olmam, Allah'ın beni daha çok sevdiğini gösterir" küstahlığına, acımasızlığına dönüşmüş, yoksullara, işsizlere, sayısı milyonlara varan evsizlere bunun kendi kabahatleri olduğu inandırılmıştır. Adı "başkeşiş" anlamına gelen Abbott efendi de kuşkusuz bakan oluşunu Allah'ın kendisini ne kadar sevdiğine bağlıyor, cennette keyif yaparken tüm cehennemlik fukaranın cayır cayır yanacağına inanıyordur.

"Din, kitlelerin afyonudur" derken Marx efendi de tam Başkeşiş efendinin söylemlerini tanımlıyordu. Oysa, gerek Hristiyanlıkta gerekse Müslümanlıkta dünya malının dünyada kalacağı, kefenin cebi olmadığı söylemi de vardır. İşi bu yanından ele alanlar ya İsa'nın "bir zenginin cennete gitmesi, devenin iğne deliğinden geçmesinden daha zordur" sözüne ya da Müslümanlıktaki "bir lokma, bir hırka" ilkesine uygun yaşamaya çalışmışlar, manastırda keşiş olmuş, dergâhta derviş olmuşlardır.

Howard döneminin "vur abalıya" politikasının ortak mimarı Costello'nun kardeşi Tim Costello da hükûmet politikalarının yoksullar üzerindeki etkisini büyük bir duyarlılıkla eleştiren din adamları arasındadır. Bir yanda din, iman, Allah diyip gâvurun en zındığı Amerikalılarla gerdeğe giren Suudiler, öte yanda Şeyh Bedreddin gibi, Pir Sultan gibi inanmışlar. Bir yanda bol bol kilisede boy gösteren baba Bush, velet Bush, Abbott ve benzerleri, öte yandan yoksulun hakkını savunduğu için hem Papa tarafında dışlanan, hem de faşist yönetimler tarafından acımasızca öldürülen Hristiyan din adamları.

Dinin politikaya sarkması yalnızca şeriatle olmuyor, dinin biçimlendirdiği kafa yapısı ile, soygunu, sömürüyü, eşitsizliği ilâhî düzen olarak gören Abbott benzeri kişilerin safsatalar üretmesiyle de oluyor. Demokrasilerde herkesin safsata yapma hakkı da vardır, zırvalama hakkı da. Ama seçmenin bunları başlarından atma hakkı da vardır. Bu bakanlar kurulu tutucular milli takımı. İlâç şirketlerinin adamını ilaçlar konusunda karar veren kurula atayan bir sağlık bakanı, sendika kırıcısı bir sanayi ilişkileri bakanı, mültecilere suçlu muamelesi yapan bir göç işleri bakanı... Saymakla bitecek gibi değil. Herkesin istediği dine inanma özgürlüğü var elbet, ama siz siz olun, toplumdaki eşitsizlikleri, sömürüyü, üçkağıdı, hırsızlığı, yolsuzluğu din yoluyla haklı göstermeye çalışanları iyi tanıyın. Avustralya'da olsun, Türkiye'de olsun, Amerika'da olsun.

BİREY OLABİLMEK

Çok sevdiğim İngiliz komedi grubu "Monty Python" grubunun sanırım 70lerde yaptığı bir film vardı: "Life of Brian" yâni Brian'ın Hayatı. İsa'nın yaşamını büyük bir gırgır ve dalga geçme tavrıyla anlatan bu filmdeki bir sahne aklımdan çıkmaz. Roma yönetimi altında ne yapacağını şaşıran ve kendisine kurtarıcı arayan Filistin halkı Brian'ın söylediği akıllıca bir kaç sözden sonra kendisinin "mesih" yâni kurtarıcı olduğuna inanıp peşine takılır. Brian, içine kapalı, hiç de liderlik iddiası olmayan bir kişidir. Evine gittiğinde bir gün bir görür ki peşine yüzlerce kişi takılıp gelmiş. Evinin balkonundan kalabalığa kendisinin kurtarıcı olmadığını anlatmaya çabalar ama kalabalık, o ne söylerse bir hikmet vardır diye söylediklerini koro halinde tekrarlamaktadır. Sonunda Brian'ın kafası atar: "siz sürü değilsiniz, kimsenin peşinden gitmeyin, hepiniz birer bireysiniz" der. Kalabalık yine koro halinde tekrarlar: "hepimiz birer bireyiz". Arkalardan cılız bir ses gelir: "ben değilim" diye.

Mutluluk, mutsuzluk, sevinç, hüzün, sevgi, öfke, nefret, şefkat... bunların hepsi bireysel duygulardır. Tabii, bu duyguları başkalarıyla paylaşmak çoğumuz için önemlidir ama duygular her zaman bireyseldir. Bireyin önemi, hakları, dokunulmazlığı, uygarlık tarihi içinde oldukça yeni bir olgu. Toplumun, kabilenin, aşiretin, köyün yaşamını devam ettirebilmesi, herkesin aynı telden çalmasına, aynı değerleri paylaşmasına, kimsenin kabul edilmiş normalar dışına çıkmamasına bağlı görülmüş yüzyıllar boyu. Bireycilik çok kez gerek toplum içinde gerekse toplu hareketler için bir tehdit, bastırılması gereken bir başkaldırı olarak görülmüş. Batı batı dediğimiz Avrupa uygarlığı bireyleşme sürecini ancak rönesans ile yaşamış, yâni bireyciliğin tarihi hepsi hepsi 400-500 yıl. Kırsal toplumlarda, kırsal toplum olmaktan, yâni köylü olmaktan kurtulamamış toplumlarda bireyin özgürlüğü diye bir konu gündemde bile olmamış. Tarih boyunca ancak kentleşme oldukça, yâni toplum, direkt tarımsal üretim yapmayan bir kesimi besleyebilecek ölçüde zenginleştikçe bireysel özgürlükler gündeme gelebilmiş. Kısacası, bireyciliğin tarihi, kentleşmenin, o da sanayileşmenin tarihi ile koşut olarak gelişmiş. Bireysel haklar ilk kez "burjuva devrimi" dediğimiz süreçle gündeme gelmiş. Burjuva kentli, şehirli demek. Köylü için bireysel haklar söz konusu olmamış. Olsa olsa feodal yapı içinde kendi istediklerini çaktırmadan ve de fincancı katırlarını ürkütmeden suçluluk duyguları içinde yaramaz bir çocuk gibi kaçamaklarla yerine getirme yoluna gidilmiş. Türkiye henüz köylü bir toplum. Bu, aşağılayıcı bir tanımlama değil, sosyolojik

bir tanımlama. Gerçi bugün kentlerde yaşayan kişi sayısı kırsal kesimde yaşayanlardan fazla ama, kentlerde yaşayanların bir çoğu henüz ilk kuşak şehirli; kökleri, davranışları, normları halâ köylü. Bugün Türkiye'de köylü şehirli kültürlerinin yanı sıra bir de gecekondu kültürü var. Bu kültür, kentlerde yaşayan ama hiç bir yanıyla şehirli olmayan bir kesimin kültürü. Sanayileşmiş her ülke böylesi bir dönemden geçmiş, ayıp değil.

60'larda, 70'lerde bizim hızlı "devrimci kadrolar" içinde bireycilik affedilmez bir suç sayılır, grubun dediklerini sorgulayan kişiler dışlanır, hattâ bazı sert cezalara çarptırılırdı. Bunun sonucunda da ufacık bir ayrıntıda farklı düşünenler o gruptan ayrılır, bir başka grup oluştururdu. Türk solunun bin bir parçaya bölünmesi, sonunda da unufak edilmesi bu süreç sonucu oldu. Marksizmin kapitalizme getirdiği en önemli eleştiri, "kişinin kapitalist üretim düzeni içinde mutlu olamayacağı" eleştirisi, yâni herşeyin sonunda kişinin mutluluğu için olduğu, acıdır ki, hep unutulurdu.

Bugün "sanayileşmiş", "batılı", ya da kısacası zengin ülkeler Marksizmin bu eleştirisinden bizim solcuların almadığı dersi almış ve bireysel mutluluğu gündemde tutmaya devam etmişlerdir. Ancak, kapitalizmin azgınlaşmasıyla ve küreselleşme denilen yeni sömürgecilikle bu bireycilik bilinçli olarak yozlaştırılmış ve birey olmanın, bireysel mutluluğun yolunun tüketimden geçtiği martavalı başarıyla yutturulmaya başlanmıştır. "Life of Brian"daki kalabalığın koro halinde "bir birer bireyiz" diye bağırması gibi, zengin ülke toplumu insanları da binlerce, milyonlarca kişi ile birlikte "Nike ya da Cartier ya da Ferrari kullanıyorum, demek ki ben bir bireyim" yanılgısıyla mutsuz yaşamlarını sürdürmekte, her satın aldığı pahalı meta yoluyla mutluluğu aramakta, bulamayınca ya daha pahalısını almak için it gibi çalışmakta, ya da bunalımlara düşmektedir. Ve yeni dünya düzeni, kişileri bunun kendi bireysel seçimleri olduğuna inandırmada Goebbels'i kıskandıracak ölçüde başarılı olmakta ve çok, daha çok, daha daha çok tüketime dayalı yeni dünya düzeni, kurbanlarının tam desteğiyle çevre kirlenmesiyle dünyayı yok etme pahasına küresel sömürüyü sürdürmektedir. Bugün dünyada küreselleşmeye gösterilen tepkileri anlamanın yolu bence bu yeni dünya dolabını anlamaktan geçmektedir.

ÇOK CİDDİ BİR ÖNERİ

Çok parlak bir fikrim var. Türkiye ile Avustralya arasındaki sıcak ilişkilerin iyice kaynatılması, eski ülkemizle yeni ülkemizin iyice halvet olması için ben de elimden geldiğince bir katkıda bulunmak istiyorum. Biliyorsunuz uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi için spor temaslarI, ondan sonra da kültürel alışverişler olur. Bir ülkenin futbol takımları gidip öteki ülkede "dostluk maçları" oynar, şarkıcılar gider gelir, folklor ekipleri ülkelerinin rengini, ritmlerini öteki ülkedekilere gösterir. Bütün bunlar çok iyi ama bence yetersiz. Bunu daha da geliştirmek için bence politikacı alışverişleri olmalı.

Biliyorsunuz NSW'de bizdeki emniyet müdürü karşılığı "Police Commissioner" diye bir görev var. Politikacılarımız her halde NSW'de hattâ Avustralya'da namuslu, dürüst polis kalmamış diye düşünmüş olmalılar ki bir kaç yıl önce bu pozisyona çok yüksek bir maaşla İngiliz polisi Peter Ryan atandı. Polisteki yolsuzlukları, rüşvetleri kökünden temizleyeceğine inanıldı. Peter Ryan'ın ne denli dürüst, ne denli becerikli olduğunu ve bu güne dek ne ölçüde başarılı olduğunu değerlendirebilecek durumda değilim ama Sydney'in sadece bir bölgesinde, Cabramatta'da uyuşturucu ticaretinin kökünün bunca yıl sonra halâ kazınamadığını inkâr eden de yok. Salt Cabramatta için özel önlemler getirilip duruluyor. Öte yandan dürüstlüğünü kimsenin sorgulayamadığı, ancak fincancı katırlarını ürküttüğü için bakanlıktan kaydırılan bir Sadettin Tantan var. Ben Tantan'ı tanımam ve dürüstlüğü konusunda da bir hüküm verecek durumda değilim. Kendisi şu anda ne yapar bilmiyorum. Türkiye'de işsizlik parası da yok. Böylesi dürüst bir adamın İsviçre bankalarında da parası olmadığını var sayabiliriz. Ne yapar Tantan? Buradaki gibi özel bir şirketin üniformasını giyip meyhane kapılarında "security" olarak mı çalışıyor acaba? Avustralya vatandaşı olmadığı için Tantan'a burada ne yazık ki bakanlık teklif edebilmemiz olası değil. Ama Peter Ryan'ın mukavelesi bitince Tantan'ı getirelim NSW polisinin başına. Hadi canım sen de demeyin. Bir İngiliz polisi bu işe atanabiliyor da dürüstlüğüyle tanınmış, üstelik bakanlık bile yapmış Tantan neden olmasın? Böylelikle bizim halâ İngiliz sömürgesi olduğumuz yolunda çıkan kötü niyetli tevatürlere de iyi bir okkalı bir yanıt vermiş oluruz. Tantan İngilizce bilmiyor denebilir. Getirin Tantan'ı, ben işi gücü bırakıp kendisinin tercümanlığını yaparım.

Yalnız bu iş tabii ki iki taraflı olmalı. Onu da düşünmedim sanmayın. Her iki ülke için de çok yararlı olacak bir başka transfer de bu işi dengeler. Biliyorsunuz,

son hafta içinde Tristar adlı, araba parçaları yapan şirkette grev vardı. Grevin nedeni de işçilerin tatil, emeklilik vs. gibi haklarının korunması. Son sıralar iflâs ederek işçilerin yıllar boyu birikmiş haklarını "n'apiim bende para yok" diyerek vermeyen şirketler çoğalmaya başladı. Tristar işçileri de bu haklarının güvence altına alınmasını, sendika denetimi altında bir "yedd-i emin"e verilmesini savunuyor be bu yüzden greve gidiyor. Ve sayın ve hörmetli bakanımız Tony Abbott (bkz. daha önceki "keşiş meşiş" yazımız) artık İşyeri İlişkileri Bakanı oldu ya, bu grev "ulusal çıkarlara aykırıdır" buyuruyorlar. Yâni işçilerin onbinlerce dolarlık haklarını yitirmesi ulusal çıkarlara aykırı değil de, bunu korumak için greve gitmeleri ulusal çıkarlara aykırı. Eskiden Türkiye'de "millî menfaatlere aykırı" denirdi. Aynı şey. Diyorum ki, Tantan'ın Avustralya'ya transferi karşılığı Tony Abbott'ı Türkiye'ye gönderelim, hemen de bakan olsun. Türkçe bilmiyormuş, olsun. Hiç Türkçe bilmeyen bacımız Başbakan olduktan kelli... Partisi mi? Hiç önemli değil. Bugün Türkiye'de parlamentoda cirit atan "sağ", "daha sağ", "daha daha sağ", "ondan da daha sağ", "sol görünse de sağ", "vallahi en sağ" partilerden hangisi olursa olur. Ecevit'in çalışma bakanlığına ne güzel de yakışır. Herkesin sıkıntıları tevekkülle karşılaması gerektiğini, hortumlanan bankalar yoluyla müthiş bir biçimde kalkınmakta olduğumuzu, bütün bunların Allah'ın emri olduğunu Bakan Abbott İngilizce ve Hristiyanca söyler, biz onu Türkçeye ve Müslümancaya tercüme ederiz. Hiç yabancılık çekmez. "Milli" sözcüğünü tercüme etmeye bile gerek yok. Bugün milli çıkarlarımızı koruyanlar zaten IMF ve Dünya Bankası yetkilileri değil mi? Abbott'ın Kemal Derviş'ten aşağı kalır yanı mı var yâni? Bütün yapacağımız kendisine fahrî bir T.C. vatandaşlığı ayarlamak. O da nasıl olsa bir şey ifade etmiyor. Kendi vatandaşlarını kıran, süren, işkence eden faili meçhul cinayetlere kurban eden bir ülke sevgili Abbott'tan bir vatandaşlık mı esirgeyecek? Üstelik Abbott'ın Türkiye'ye bakan olduğunu öğrenen tüm Avustralyalılar tatile Türkiye'ye gidip turizm sektöründe patlama yaratacak ve Türkiye ekonomik krizden kurtulacak. Ha, ne dersiniz?

MİLLİ

Nedense pek severiz bizler milliyi. Ulusal sözcüğü de yaygın olmakla birlikte millinin yerini tutmuyor. Milli müdafaanın yerine ulusal savunma değil, milli savunma geçti. Eskiden Maarif Vekâleti iken şimdi Milli Eğitim Bakanlığı olan bir bakanlık var. Maarifin karşılığı eğitim, peki millisi ne oluyor? Maarif, marifetin çoğulu. Eğitimle bir takım marifetler öğretilir, sonunda da olur a, belki bazıları ârif olur. Eğitilenler ne olur? Eğitik mi? Milli eğitimden geçenler de her halde ulusal eğitik oluyorlar. Eğitim bilgi aktarılmasıdır. Bilginin millisi olur mu? Bir de milli menfaatler var tabii, yâni ulusal çıkarlar. Bir şeyin milli menfaatlere aykırı olduğu söylenince akar sular durur tabii. İyi de kim karar verir bir şeyin milli menfaatlere aykırı olup olmadığına? Büyüklerimiz tabii. Karşılarında önümüzü ilikleyip, hafifçe boyun kırıp el pençe divan durduğumuz kalantorlar.

Bir de milli haysiyet var. Birisi bizler hakkında kötü bir söz söylemeye görsün, milli damarlarımızda akan milli kanımız dalga dalga millilenir, hadlerini bildiririz. Milli haysiyet o denli önemlidir ki bizim için, İngiliz, kendi bayrağından don yapıp giyerken bizde bayrağa saygısızlık diye bir suç vardır. Eskiden bir de Türk parasına hakaret suçu vardı. Doların milyon lirayı geçmesinden sonra bu suç halâ geçerli mi bilmiyorum. Milli değerlerimize de Allah bağışlasın öyle bir saygılıyızdır ki. Bu milli değerlerimizin feodal yapı kalıntıları olması, ya da eskiden Fransa'dan, şimdilerde Amerika'dan ithal edilmiş olması bizi hiç mi hiç rahatsız etmez. Bunları milli kanımızın son damlasına kadar milli milli koruruz.

Her ülkede, tarihe bir bakın, işler çatallaşınca ortaya "milli bilmemne" diye hareketler çıkar. 1918 sonrası Anadolu'nun işgali ile birlikte savaşı bizimle birlikte kaybeden Almanya'ya da ağır yükler bindirilmişti. Bundan bunalan, paraları el arabasıyla taşınacak kadar değersizleşen Almanlar buna milli bir çözüm gerekir diyerek 30'larda Nasyonel Sosyalist, yani milli sosyalist gülünç adıyla ortaya çıkan Nazi Partisini ve Hitler'i başa getirmişti. Milli milli diyenlerin 1933-1945 Alman tarihini bir iyice incelemelerini salık veririm. Böylesi hareketlerin en büyük aldatmacası, düzenin doğasında olan çelişkileri sanki birilerinin, ya da milli kavramının dışına itilen bazı grupların suçuymuş gibi göstermek olur. Almanya'daki soygun düzeninin suçlusu Yahudilermiş aldatmacasıyla halkın haklı öfkesi hedefinden saptırılmış ve Alman sanayi devleri, okşaya okşaya Alman halkına gayetle milli milli geçirmiş, savaş çıkaracak bir manyağı destekleyip savaş sayesinde 13 yaşında Alman gençleri milli ölüme yollanırken kasalarını doldurmuşlardır.

Özellikle bugünün Türkiyesi konumunda bulunan ülkelerde umutsuzluğa kapılıp şamar oğlanı aramak çok kolay düşülebilecek ama büyük tehlikeler taşıyan bir hatadır. Biliyorsunuz hekimlikte tedaviden de önemli olan beceri doğru teşhis, yâni tanı yapabilmektir. Türkiye'deki bugünkü soygun düzeninden teker teker bireyleri, hırsız bakanları, soyguncu bankacıları, gayri müslim iş adamlarını ya da laiklik düzenini sorumlu tutmak yanlış teşhistir ve apandisiti olan adamın bacağını kesmek gibisinden yanlış uyugulamalara götürür. Hoşlansak ta hoşlanmasak ta feodalizm sonrası insanlar bugüne dek sadece iki ekonomik düzen icat edebilmişlerdir. Kapitalizm ve sosyalizm. Gelişmiş ülkelerde kapitalizm yontularak sosyal-demokrat düzenlere dönüşmüş, Avustralya gibi ülkeler çalışan insanın insanca yaşayabileceği, kapitalist sömürünün ancak belirli kurallar içinde yapılabileceği bir düzeni kurumsallaştırmıştır. Sosyalist ekonomik düzeni bugünlerde uygulayan pek az ülke kalmış ve bu ülkeler de yeni dünya düzeni denen yeni emperyalizmin ablukası altına alınmıştır. Her iki ekonomik sistemde de sorun tasarruf-kapital-yatırım sürecini kimin kontrol ettiğidir. Kapitalist bir sistemde devlet, ordusu, polisi, mahkemesi ve diğer tüm kurumlarıyla kapitalist düzeni korur, en milli hükûmet te yönetse, başta Ecevit gibi dürüst, ama düzene tutsak bir başbakan da olsa. Bugün Türkiye'de bir sosyalist seçenek bulunmamaktadır. Kavga kapitalist düzenin daha âdil bir sosyal-demokrasiye dönüşmesi kavgasıdır. Marx'ın zamanında "zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri olmayan" işçileri, gelişmiş ülkeler, kaybedebilecekleri bir çok şey sahibi yapmış, başkaldırıyı önlemiş ve düzeni böylelikle sürdürebilmişlerdir. Türkiye insanları hızla "kaybedecek şeyi olmayan" bir konuma sürüklenmektedir ve ne acıdır ki çaresi dinde ya da milli adlı bir takım reçetelerde arattırılmaktadır. Bunun sonu ne yazık ki milli felâkettir. Milli olan şu ya da bu milli kimliğimizle göğsünü dövmek değil, uluslararası sömürüye bir noktada dur diyebilmekten geçer. Bunun da ne kravatla, ne türbanla, ne milli marşla, ne kafatası ölçüsüyle, ne şeriatla ne de laiklikle ilgisi vardır.

MANDA

Çocukken okuduğum çocuk kitapları arasında Mandalı Çocuk diye bir kitap vardı. Yazarının Amerikalı Pearl S. Buck diye bir kadın olduğunu, kendisinin Çinlileri Hristiyan yapmayı tanrının buyruğu kabul edip yıllarca Çin'de çalışan misyonerlerin çocuğu olduğunu sonradan öğrendim. Buck, Çin'de gördüğü insanların yaşamını romanlarına aktarmış, 1938'de de Nobel edebiyat ödülü almış. Ben Mandalı Çocuk'u okurken bunların farkında değildim. Kapağında, hatırlıyorum, hasır şapkalı, çekik gözlü, mandasını güden bir çocuk vardı. Bu romana iyice sardırmış olacağım ki, okulda yakın tarihimizi öğrenirken, Kurtuluş Savaşı önceleri "mandacılar"dan söz edildiğinde çocuk aklımla bunları Buck'ın kitabındaki çocukla bağlayıvermişim. Bu çocuk, mandasını o kadar seviyorsa, sonradan öğrendiğim gibi Nazım usta kadınlarımızı tanımlarken "sofradaki yeri öküzümüzden sonra gelen" diyerek öküzün bizler için ne kadar önemli olduğunu vurgulamışken, "mandacı" olmanın ne zararı olduğunu bir türlü çıkaramamıştım. Yâni, ha öküz olmuş, ha manda... Bunun üzerinde niye bu kadar tartışılmış Sivas ve Erzurum kongrelerinde? Biraz daha okudukça mandanın salt manda değil "Amerikan mandası" olduğu çıktı ortaya. O zaman biraz anlar gibi oldum. Demek ki bizimkiler yerli öküzlerimizin yerine yabancı mandaların geçmesini istemiyorlardı. Ama bizim öküzler zayıfmış, bakımsızmış, olsun, yine de yabancıların mandasından iyidir. Yalnız bana tutarsız gelen bir nokta vardı. O zamanlar Hollanda'dan besili bir inek türü ithal ediliyor, bu ineğin nasıl 3-5 kat daha fazla süt verdiği övgülerle anlatılıyordu. Hollanda ineğine evet te, Amerikan mandasına niye hayır diye epeyce kafa yordum. Tanıdığım ne Hollandalı vardı, ne de Amerikalı. O yüzden bu sorun kafamda uzun süre çözülmeden kaldı. Babam bir gün manda tereyağı almış, getirmiş, çok makbuldür demişti. Bu sarı tereyağını üreten yerli manda da her halde makbul diye düşündüm. Acaba Amerikan mandasının tereyağı ne renk oluyordu?

Sonraları çevrem genişledikçe mandaya camız da camış ta dendiğini öğrendim. Ama Amerikan camışı diye birşey duymadım. Demek ki bizimkiler başarılı olmuş, Amerikan camışını ülkeye sokmamışlardı. Amerikan camışının Filipinler gibi bir ülkeyi nasıl adam ettiğini, bizim için de tek çıkar yolun bu olduğunu savunanlar kaybetmişlerdi. Bu manda, camız, camış sohbeti kafamda yıllarca sürdü. Sonra asıl anlamını öğrendikten sonra cahilliğimden utandım ve bunu ilk kez sizlere burada utanarak açıklıyorum. Meğer o manda bildiğimiz manda değilmiş. Jeep'in cip olması, GMC'nin cemse, Gilette'in jilet olması gibi "mandate"

sözcüğünü de Türkçeleştirip "manda" yapmışız. Meğer bu manda birinin komutası, kontrolu altına girmekmiş. Hemen boyunduruk geldi tabii aklıma. Camışa boyunduruk vurulursa mandalı manda mı oluyor diye.

Puerto Rica diye küçük bir ülke var Karayibler denizinde, Küba'ya yakın. "West side Story"yi izleyenler hatırlarlar, Amerika'daki Puerto Rica'lı göçmenler arasında geçiyordu. Puerto Rica İspanyolca "zengin liman" demek. Her neyse, 1493'ten sonra 400 yıl İspanyol yönetiminde kalan bu adanın kontrolü 1898 yılında ABD'ye geçmiş. Adanın 4 milyonluk nüfusu ABD vatandaşı sayılmakla birlikte oy kullanamıyorlar ama ABD'ye gelir vergisi de vermiyorlar. ABD Temsilciler meclisinde tek bir temsilcileri var, onun da oy hakkı yok. ABD donanması adada sürekli "tatbikat" yapıyor, bunun karşılığında da adalılara milyarlarca dolar ödüyor. Adanın bağımsızlığını isteyen ufak bir azınlıkla halkın çoğu açıktan gırgır geçiyor. Tartışma bağımsız olalım mı olmayalım mı tartışması değil, Amerikan bayrağının 51. yıldızı olalım mı olmayalım mı tartışması. Kısacası Amerikan mandası burada kendisine güzel bir otlak bulmuş ama otlak sahiplerinin de pek bir şikâyeti yok. 400 yıllık İspanyol sömürgeciliğinin ardından ABD mandası oldukça iyi huylu geliyor her halde kendilerine.

Bugünlerde Birleşmiş Milletlerin de, dünya ekonomisini çekip çeviren Uluslararası Para Fonunun da, Dünya Bankasının da ipleri ABD'nin elinde. Ve de Türkiye'deki yerli öküzlerimiz de gıklarını çıkarmadan çift sürmeye devam ediyorlar. Sivas, Erzurum kongrelerinden 80 yıl sonra şu soruyu sormak abes mi acaba: "O zaman Mustafa Kemal ve çevresindekiler değil de, "mandacılar" duruma hâkim olsaydı ve Türkiye Amerikan mandası altına girseydi bugünkünden kötü olur muydu" diye. İnanın, bağımsızlık, bayrak ve milli marşsa Amerikalılar bunu da bağışlardı bize, evcilik oynar gibi kendi parlâmentomuz bile olurdu. Amerikan camışı gelmesin diye toprağa düşmüş Anadolu insanı, bağımsızlık diye. Boşuna mı? IMF'ciler, Dünya Bankası yaltakçıları, kapkaççılar, kompradorlar! Boşuna mı?

YİNE AMERİKA

Zaman zaman her yazan kişi "acaba benim yazdıklarımı okuyorlar mı, kimler okuyor, okuyorlarsa ne düşünüyorlar" gibi kaygılara kapılır. O yüzden okuyuculardan tepki gelmesi her zaman benim için sevindirici olmuştur. Çünkü yazmanın amacı okuyucuların kafalarında doğru bildikleri şeyleri doğrulayıp onları rehavete itmek değil, bir takım şeyler üzerinde kafa yormalarını, varsaydıkları bir takım şeyleri sorgulamalarını karınca kararınca sağlamaya çalışmaktır. Dünya'da geçen hafta yazan Ferit Lakay kardeşime yazılarımı okuduğu, düşündüğü ve zahmet edip birşeyler yazıp gönderdiği için teşekkür ederim. Ben kendisine bir şey sormamış olmama karşın "yanıt" yazmış, sağolsun. Milli, milliyetçilik konularında son bir kaç haftadır yazdığım yazılar, umarım yazısında sözünü ettiği bazı konuları biraz olsun aydınlatmıştır. Kendisine, dolayısıyla diğer okurlarıma soğuk savaş döneminin bir fıkrasını anlatmak istiyorum. Bir Amerikalı ve bir Rus bilim adamı bir uluslararası konferansta arkadaş olurlar. Amerikalı Rus'u New York'a davet eder. Övünecek ya, onu New York metrosuna götürür. Trenler vızır vızır. "Üç dakika içinde falanca tren gelecek" ve tren gerçekten üç dakika içinde gelir. "Beş dakika içinde şu tren gelecek" der, gelir. Rus, bunun altında kalacak değil ya, o da Amerikalıyı Moskova'ya davet eder. Moskova metrosu avizeleriyle, fayanslarıyla gerçekten övünülecek bir görüntü. "Üç dakika içinde şu tren gelecek" der, üç dakika geçer, onüç dakika, otuz üç dakika... gelen giden yok. Amerikalı alaylı alaylı sırıtmaya başlar. Rus, "Mutlaka bir kaza olmuştur. Şimdi falanca tren beş dakika içinde gelecek" der, yine gelen giden yok. Rus utançtan kıpkırmızı, Amerikalının yüzünde de aşağılayıcı bir sırıtma. Rus ıkınır sıkınır, "İyi ama siz de zencileri öldürüyorsunuz" der. Tren başka, zenciler başka Lakay kardeşim. Yazdığınız, ya da söylediğiniz şeylerle ilgili olarak eleştirilmek elbette doğal birşey. Ama bazı bir takım şeyleri söylemediğiniz için eleştirilmek, hele hele "...inanıyor olsa sevgili arkadaşımız" yakıştırmaları ne yazık ki temel mantık düzeninde bir gedik olduğunu gösteriyor. Lakay kardeşimiz yazısında çok doğru bir takım şeyler yakalamış. Balkanlar ve Irak ile ilgili olarak çok doğru gözlemleri var. Ama her köpek dört ayaklı diye her dört ayaklının köpek olduğu yanılgısı halâ paçamıza dişini geçirmiş ne yazık.

"Amerika'nın dediği olur mistikliği ve boşvermişliği" benim de gücüm yettiğince mücadele etmeye çalıştığım bir olgu. Geçenlerde dünyanın 2020 yılında nerede olacağı ile ilgili bir Amerikan araştırması dikkatimi çekti. Dolu dizgin giden

küreselleşme sonucu gerek ülkeler arasında gerekse ülkelerin içinde zengin ile yoksul arasındaki uçurumun daha da derinleşeceğini büyük bir açıklıkla kabul ediyor bu araştırma. Daha da ilginç olan nokta, bu giderek artan adaletsizliğin ancak silâh gücüyle korunabileceğinin açık açık söylenmesi. Geçen yıl dünyadaki silâh satışları toplam 69 milyar Amerikan doları değerinde imiş. Ve bunun yaklaşık yarısı Amerikan malı. Amerikanın hemen ardından gelen ülkeler de İngiltere ve Fransa. Tezgâh kusursuz görünüyor. Küreselleşme yoluyla yoksul ülkelerde boğaz tokluğuna işçi çalıştırıp fahiş fiyata satılan bu mallardan kârı cebellezine ederken, o ülkelerde bu işlerden yolunu bulan zengin takımının saltanatını sürdürebilmeleri için onlara silâh satacaksın, sonra onların komşusu olan ülkelere dönüp "komşun silâhlanıyor, niyeti kötü her halde" deyip bir de onlara silâh satacaksın, ondan sonra da "aman bu serseriler ya silâhlarını Amerika'ya yöneltirlerse" diyerek milyarlarca doları "yıldız savaşları" benzeri manyakça bir projeye harcayıp kendi ülkendeki zenginleri kollayacaksın. 'Dünyanın en zengin ülkesi' Amerika'da halkın beşte birinin asgari yaşam düzeyinin altında yaşaması, parası olmayanın hastanelere alınmaması, parası olmayanların iyi avukat tutamayıp idam edilmesi düzenini sürdürecek ama o suçları işleyenlere silâh satımını "anayasal özgürlük" adı altında sonuna kadar savunacaksın.

Kusursuz mu? Tarihten ders almasını bilenler hiç bir imparatorluğun sırf silâh zoruyla ayakta duramadığını göreceklerdir. 'Dünyanın en zengin ülkesi' Amerika'nın bugün büyük bir dış ticaret açığı vardır ve üretimde (silâh üretimi dışında) yarışı hızla Doğu Asya ülkelerine kaptırmaktadır. Bugün Amerika'da hızlanan silâhlanma yarışının yarının Çin'ini hedeflediğini artık bilmeyen yoktur. Türkiye ve benzeri uydu ülkelerin dışında bir çok Avrupa ve Asya ülkesi, ülkenin temel gücünün üretimden kaynaklandığının farkındadır. Sigorta poliçesine ya da banka hesabına "product (ürün ya da mâmûl) demek yalnızca aldatmacadır. Üretimin, tarımda olsun, sanayide olsun, bilgisayarda olsun gerçekten somut ve yararlı şeyler üretmek demek olduğunun farkında olan ülkeler uzun vadede kazanan ülkeler olacaktır. Bu arada Bush ya da bir benzeri tüm dünyayı unufak etmezse tabii.

SELÂM NAURU

Geçtiğimiz hafta Avustralya gündemini Tampa adlı Norveç gemisinin batan bir tekneden kurtardığı 433 sığınmacının ne olacağı konusu tümüyle doldurdu. Tabii her ülkenin o ülkeye kimin girip girmeyeceğini kontrol etme hakkı var. Ancak "ben bunlara Avustralya toprağına ayak bastırmam" biçiminde bir mahalle kabadayısı davranışı elbette küçük Coni'den beklenir bir davranıştı. Sırf bunu kanıtlamak için komandolar gönderildi, Norveç şilebine çıkıldı ve şilebin zavallı kaptanı insanları boğulmaktan veya köpek balıklarına yem olmaktan kurtardığına bin pişman edildi. Operasyonun günlük maliyeti 3-5 milyon dolar arasında tahmin ediliyor. Yâni Coni dediğim dedik diyerek 20-25 milyon dolar para harcadı, bu insanları önce Yeni Gine'ye, sonra da Nauru'ya ve Yeni Zelanda'ya göndererek daha da milyonlar harcayacak. Göç Bakanı Ruddock'un ikide bir söylediği bir lâf var ve en tehlikeli yalanların, içinde biraz gerçek bulunan yalanlar olduğunu doğruluyor. Diyor ki Ruddock: "bunlar sıralarını beklemedikleri için gerçek mültecilerin yerini alıyorlar". "Bunlar insan kaçakçılarına onbinlerce dolar verebildiklerine göre her halde o kadar da sefil durumda değiller". Avrupa'dan bir gemiyle kaçan ve o zaman İngiliz yönetimi altında bulunan Filistin'e İngilizlerin kabul etmeyip geri çevirdiği ve Nazi Almanyasına dönerek akıbetlerine terkedilen Yahudileri unutmayalım. Her halde onlar da gemiye verebilecek parası olan kişilerdi. Ayrıca Endonezya'da Birleşmiş Milletler Mülteci Yönetiminin incelemeden geçirdiği ve mülteci oldukları saptanmış bir çok kişi var. Bunlar Ruddock'un istediği gibi sıraya girip uslu uslu bekleyenler. Bir yıl, iki yıl... Halâ bekliyorlar.

Bu olayda beni en çok üzen bir başka nokta var. O da Coni, Ruddock ve şürekâsının propaganda savaşının başarılı olması. Sağduyusundan, insancıllığından kuşkulanmadığım birçok insanın "akın akın geliyorlar", "ne oldukları, kim oldukları kim bilir ne hastalık taşıdıkları belli değil" gibisinden lâflar ettiklerini duymak gerçekten çok acı. Coni, Ruddock ve şürekâsının yarattığı isteri mayası tutmuşa benziyor. Oysa en kötümser tahminlere göre Avustralya'ya bu yıl teknelerle 5000 civarında insanın geleceği tahmin ediliyor. Gelenler sıkı bir sağlık kontrolünden geçiriliyor ve mülteci olarak kabul şansları da yüzde 80 civarında. İngiltere'ye bakalım: 2000 yılında İngiltere'de 76,040 kişi iltica talebinde bulunmuş ve bunun 31,880'i kabul edilmiş. Koro halinde Pauline Hanson'ın sesiyle konuşan politikacıların karşısında genç Demokrat lider Stott-Despoja ve Yeşiller senatörü Bob Brown'ın ve tüm kiliselerin aydın, berrak

seslerini duyabilmek ne ferahlatıcıydı. Nauru'nun nüfusu ne kadar, biliyor musunuz? 12,000. Ve bu 12,000 mangal yürekli insan 433 sığınmacının 300'üne kucak açıyor. Kendilerinin tümüyle Hristiyan, sığınmacıların çoğunluğunun da Müslüman olmasına karşın.

Elbet gönül ister ki yeryüzünde mülteci sorunu olmasın. Herkes yurdunda can ve mal güvenliği içinde ayırım görmeden yaşayabilsin. Ama istekler ve gerçekler başka başka. Son yıllarda en büyük mülteci akımı Afganistan, Irak ve Türkiye'den. Anımsamakta yarar var. Bugün Batı'nın ve çoğumuzun karaladığı Taliban yönetiminin nereden filizlendiğine bakalım. 1978'de Taraki liderliğinde başa gelen Marksist yönetim Sovyetlerden destek buldu ve kadınlara özgürlük getiren reformlara ve tüm halka okuma yazma öğretme kampanyasına girişti. Taraki ve ardından Amin'in radikal politikalarının fazla tepki yaratması üzerine Sovyetler 1979'da ülkeyi işgal ederek Karmal yönetimini başa getirdiler. Sovyetlere karşı "özgürlük savaşçısı" diye tanımlanan müslüman Mücahitler Batı tarafından, özellikle ABD, Suudi Arabistan, İran ve Çin tarafından silâhlandırıldı, desteklendi. 80'lerde ABD Mücahitlerin Pakistan'daki kamplarına her yıl yüz milyonlarca dolar yardım yapıyordu. Sovyet işgâli ve ardından Batı'nın körüklediği iç savaş sonucu milyonlarca kişi yersiz yurtsuz kaldı. Biz şimdi bu insanlara "dur, buraya ayak basamazsın" diyoruz. Irak'taki durumu biliyoruz. Saddam'ı "adam orospu çocuğu ama bizim orospu çocuğu" diyerek destekleyen ABD ve diğer Batı ülkeleri silâh satıp İran'a saldırttı. Bu manyak diktatörün Halepçe'deki tüm Kürt nüfusu öldürmekte kullandığı gaz da dahil herşeyi ona sattı. Ondan sonra da Saddam'ın çizmeden yukarı çıkıp petrol çıkarlarını tehdit etmesi sonucu Irak'ı nerdeyse yerle bir etti. 1991'den bu yana batının ambargosu yüzünden Irak'ta ilâçsızlıktan 500,000 çocuğun öldüğü tahmin ediliyor. Biz şimdi bu insanlara "dur, buraya ayak basamazsın" diyoruz. Türkiye ABD yapımı silâhlarla kendi Kürt halkının köylerini yaktı, yıktı, paralı katiller tutarak katlettirdi. Biz şimdi bu insanlara "dur, buraya ayak basamazsın" diyoruz.

Coni "yaptığımız yasaldır" diyip duruyor. Yasalar insanlığa aykırıysa yanlıştır Coni, yasalar yürekleri katılaştırıyorsa, ölen çocuklara rakam olarak bakabiliyorsa, insanı insan olmaktan utandırıyorsa yanlıştır. Nauru adasındakilere selâm.

SEN SENİ BİL

Adam lokantaya gitmiş, tavuk çorbası ısmarlamış. Tavuk çorbası genellikle limonlu içilir ama adam çorbayı limonlu sevmezmiş. Garsona "bir tavuk çorbası lütfen, ama limonsuz olsun" demiş. Az sonra garson gelmiş, ezile büzüle, ıkına sıkına "beyefendi, çok özür dilerim, kusura bakmayın, limonumuz kalmamış, çorbanız portakalsız olsa olur mu?" demiş. Ben de küçük Coni'siz bir yazı yazayım bu hafta dedim ama olmuyor işte. Sizlere irikıyım Kim'siz bir yazı yazacağım. Bu son Norveç şilebi Tampa olayında bizim Coni yeni Endonezya cumhurbaşkanı olan Megavati Sukarnoputri'ye telefon ediyor. Endonezya Coni gibilerin gözünde ikinci sınıf bir ülke, üstelik cumhurbaşkanı da kadın ya, Coni her halde Megavati'ye kendi aklınca çıkışacak, ya da ders verecek. "Meşgul" diyorlar ve aradan üç gün, beş gün geçiyor, Megavati Coni'yi aramıyor. Daha sonra bir Endonezya yetkilisi: "bu sığınmacılar Endonezya'nın sorumluluğudur falan gibisinden beyanat vermeden önce bize bir danışsaydınız" diye dolaylı olarak incelik nasıl olur dersi veriyor Coni'ye. Yıllar önce de hatırlarsınız o zamanın başbakanı Hawke Çin'e akıl vermeye kalkmış daha sonra da Keating Malezya cumhurbaşkanı Mahathir için de tepeden bakan bir tavırla "yaramaz" benzeri bir lâf etmişti.

Kendini bilmek bir çok kültürde ve de bizim kültürde önemli bir erdem sayılır. Kendini bilmezlik te küstahlıkla eşit tutulur. İngilizcede bunun tam bir karşılığı olmaması ilginç tabii. İnsanlar gibi ülkeler de biraz kendini bilmek zorunda. Çok sevdiğimiz Avustralya, dünyada pek te öyle önemli olan bir ülke değil. Kuzey komşularımız arasında yüzde 87'si müslüman 200 küsur milyonluk bir Endonezya, ve 1.2 milyarlık Çin var. Üstelik bu ülkeler yüzyıllar hattâ binyıllarlık köklü kültürlere sahip ülkeler. Şimdi biz bunlara tipik Avrupalı küstahlığıyla akıl vermeye kalkıştığımızda "kendini bilmez" demezler mi adama?

Doğu Timor'un bağımsızlığa kavuşmasına hemen herkes gibi ben de sevindim. Ama sanıyor musunuz ki Timor denizinde petrol ve doğal gaz bulunmasaydı ve de Bush'un köylüsü Teksaslı Amerikan petrol şirketleri Endonezya ile değil de küçük ve güçsüz Doğu Timor'la pazarlığa oturmayı yeğlemeseydi Amerika yeşil ışık yakar, Coni Timor'a asker gönderebilirdi?

Coni şimdi Amerika'da. Amerika "free trade" yâni serbest ticaret diye yıllardır bas bas bağırır durur. Serbest ticaretten kasıt gümrük duvarları indirilsin, kotalar kaldırılsın, her ülke bir diğerine kısıtlamalar olmadan mal satabilsin demek. Bir de rekâbetin eşit koşullar altında yapılabilmesi için devlet üreticilere

"sübvansiyon" yâni para desteği sağlamasın. Buğday üreten Kanadalı bir çiftçi bunu tonunu 100 dolardan satıp kâr edebiliyorsa ve Amerikan çiftçisi tonunu ancak 120 dolara mal edebiliyorsa, devlet buna 30 dolar yardım edip Amerikan buğdayını 90 dolara satmasın. Bu ilkeler tartışılabilir, hele hele ulusal ekonomisini, ulusal sanayiini korumaya çalışan fukara ülkeler açısından. Ama devir küreselleşme devri diyip World Trade Organisation (Dünya Ticaret Örgütü) aracılığıyla bastırıyor Amerika. Bastırmaya bastırıyor ama bir yandan da çiftçilerine sübvansiyon yapmaya devam ediyor ve Avustralya'nın sattığı koyun etine kota koyuyor, şu kadardan fazlasını Amerikaya satamazsın diyor. Bush zekâ özürlü olabilir ama ülkesinin çıkarlarının nerede olduğunu en az Clinton kadar biliyor. İmdi, bizim küçük Coni gidip adamlardan kendi hayvan yetiştiricilerinin zararına olacak bir karar almalarını, Avustralya'nın et ihracatına sınır konulmamasını isteyecek. Bunu yaparken de "ah biz Amerikayı öyle severiz, öyle severiz ki, savaşlarda da zaten hep yanınızda olduk" diyecek. Coni'nin, çoğu Türkiye politikacılarının aksine, ülkesinin çıkarları için uğraştığına kuşku yok. Ama Avustralya'nın Amerikanın silâhlı dünya hegemonyasının Pasifik ayağı olmasının ötesinde hiç bir önemi yok Amerika için. Coni bir takım Amerikan politikacılarla Avustralya büyükelçiliğinin bahçesinde ızgara et yiyip Fosters birası içerek bu işi kotaracağını sanıyorsa adama "sen seni bil sen seni, sen seni bilmez isen patlatırlar enseni" demezler mi? Ah keşke beni haksız çıkarsa da Coni, Amerika'dan başarıyla dönse. Kendi abartılmış önemine inanıp baba hindi gibi kabarmakla keşke bu işler çözülse. Uluslararası ilişkilerde yalnız ve yalnız çıkarlar vardır, değişmez dostluklar yoktur. Bunu Türkiye dahil bir çok ülke çok acı deneyimler sonucu anlamaya başlamıştır. Biz Amerika'yı severiz, Almanlar bizi sever, İngilizler bizi tutmaz, Ruslar bize düşman gibi çocukça tavırların dış politikada yeri yoktur. Şantaj yâni "sen böyle yaparsan ben de böyle yaparım" dış politikada tek geçerli taktiktir. Saygınlığın yolu alçak gönüllülükten, onun da yolu kendini bilmekten geçer.

DEHŞET

Geçtiğimiz Salı günü New York ve Washington'da olanları bilmeyenler ya Türk videoları âleminde ya da başka bir dünyada yaşıyor olmalılar. Olayları yeniden anlatmayacağım. Salı gecesi CNN'de haberleri izlerken o insanların dehşetini, korkusunu ben de duydum. 83üncü katta gelen uçağı pencereden ben de gördüm. O insanlara, o çocuklara sarılıp saçlarını okşayıp teselli etmek istedim, aynı Dachau'da gaz odasına gönderilen Yahudi çocuğu, Vietnam savaşında bedenine yapışmış napalmle yanan çocuğu, İran'da mayın temizlemek üzere şehit olmaya yollanan çocuğu, Irak'ta Bağdat varoşlarında besin yetersizliğinden ve ilâçsızlıktan ölen çocuğu kucaklamak, sarılmak istediğim gibi.

Yazılarımı izleyenler bilirler, ABD'nin bugün dünyadaki birçok sorunun ya yaratılmasından ya da çözülmemesinden sorumlu olduğunu söyledim durdum. Ama benim için bir Amerikalının hayatı, bir Türk, bir Kürt, bir Arap, bir Yahudi, bir Çinli, bir Afrikalının hayatından daha az değerli değil. Suçsuz insanların öldürülmesiyle hiç bir sorunun çözülemeyeceğini, daha büyük kinlere, nefretlere, ölümlere, sefâlete yol açacağını ne zaman öğrenecek insanlar? Bir yanlış, bir insanlık dışı davranış bir başkasının özürü olamaz. Olayın ardından dünyanın dört bir yanından üzüntü ve dayanışma mesajları yağdı ABD'ye. ABD'nin hemen askerî bir harekâta girişeceği tahminim yanlış çıktı ve Amerika'da da sağduyu sahibi kişiler olduğunu gösterdi. Bush'un ve Blair'in olayı kovboy filmlerindeki gibi "biz iyiyiz, onlar kötü" biçiminde yorumlamasını sanırım salt "halkla ilişkiler" olarak değerlendirmek gerek. ABD Dışişleri Bakanı eski general Colin Powell kısa bir sürede "savaş" çığlıklarını "terrörizmle savaş"a, "intikam", "misilleme" isterisini "adalet"e dönüştürmeyi başardı. Şimdi kötü adam olan Saddam'ı ve Taliban'ı ABD'nin CIA yoluyla nasıl desteklediğini uzun uzun anlatmaya gerek yok. Sağduyulu yorumlardan biri Malezya lideri Mahathir'den geldi. İntikamın daha fazla masum insanın kanının döküleceği demek olduğunu hatırlattı.

Bu dehşet verici toplu cinayetin sonuçlarını yakında hepimiz göreceğiz. Bu olay Amerikalılar dahil hiç kimsenin fanatizmden, terrörizmden yalıtılamayacağını çok acı biçimde gösterdi. ABD'nin milyarlarca dolar dökerek kurmayı planladığı füze savunma sisteminin nasıl bir yanılgı üzerine kurulduğunu gösterdi. Bu korkunç olayın çok daha korkunç ve insanlık dışı boyutlara varmaması sanırım ABD'deki kurmaylar tarafından şu anda değerlendirilmektedir. Biliyorsunuz ABD, eski Sovyetler ve bazı Avrupa ülkeleri uzun süredir biyolojik ve kimyasal silâhlar

üretip parasını veren herkese satıp durmaktaydı. Böylesi bir silâhın, örneğin ölümcül bir hastalık virüsünün salıverilmesi geçen Salı hepimizin dehşetle izlediği olayları solda sıfır bırakacak çapta ve korkunçlukta ve ne yazık ki fazlasıyla da kolay.

Terrörizme karşı savaş. Evet. Her türlü terrörizme karşı. Tüm gücümüzle.

Eğer "dost acı söyler" sözüne inanıyorsanız ABD'nin bugün en iyi dostu Saddam ve Kaddafi. Her ikisi de olayları nefretle kınarken neden sorusuna yanıt vermeye çalıştılar. Bir şeyin, bir olayın nedenlerine inmek o olayı haklı göstermek değildir. 11 Eylül 2001 olaylarını hiç bir şey haklı gösteremez. Ama eğer terrörizmle gerçekten savaşacaksak insanların kendi yaşamlarını hiçe sayarak binlerce masum insanı öldürmelerinin nedenini anlamaya çalışmamız gerekir. Yoksa füze savunma sistemleriyle, hava alanlarında daha sıkı güvenlik önlemleri almakla, casus şebekeleri geliştirmekle, herkesin telefonunu dinlemekle bu iş çözülmez, olsa olsa ertelenir. Eğer iddialar doğruysa bu işi yapanların dinsel temelli bir örgütten olmalarına şaşmamak gerek. Çünkü din, açıklayamadığı olaylar karşısında çaresiz kalmış insanlara, başka hiç bir umudu kalmamış insanlara umut veren bir güçtür. Amerikan halkı da olaydan sonra teselliyi dua etmekte buldu, kiliseleri doldurdu. Eğer siz insanlara ikinci, üçüncü sınıf insan muamelesi yaparsanız, aç bırakırsanız, sefil bırakırsanız, ezer, acı çektirir, öldürürseniz, tüm umutlarını yok ederseniz, elbette dine sarılır, cinayeti, şehit olup cennete gitmeyi bir çözüm olarak görür.

Terrörizme karşı savaş. Evet. Her türlü terrörizme karşı. Tüm gücümüzle. Gerçekten samimiysek, gerçekten New York ve Washington'da barbarca öldürülenlerin acısını kendi çocuğumuzu yitirmişçesine içimizde duyuyorsak, dünyayı daha âdil bir dünya yapmak için uğraşalım el birliğiyle Mr Bush, Mr Cheney, Mr Powell, Mr Blair, Mr Chirac. Dünyanın bilmediğiniz bir köşesinde ABD politikası yüzünden ölen her insanın, her çocuğun acısını New York ve Washington'da ölenlerin acısı kadar içimizde duyalım. Terrörü yokedelim. İnsanlara yaşamaları için, insanca yaşayabilmeleri için umut verelim. Umutsuz insan herşeyi yapar.

CRUSADE VE JIHAD

Başkan Bush'un zekâ özürlü olduğu ve genel kültür düzeyinin oldukça aşağılarda uçtuğu konusunda pek bir fikir ayrılığı yok. Zekâ özürlü kişilere karşı değilim ama böyle bir kişinin dünyanın en güçlü ülkesinin başında olması endişe verici bir durum. Her halde bilirsiniz, birçok devlet başkanının, bir çok hükûmet başkanının bugünlerde söylev yazarları var. Örneğin Bush'un Amerikan parlâmentosunda yaptığı konuşma besbelli iyi bir söylev yazarının kaleminden (ya da klavyesinden) çıkmıştı. Ama adamın ağzı torba değil ki büzesin. Amerika'nın "crusade"e girişeceğini söyleyiverdi. Bunu Billy Graham söylese neyse ama adam savaşa hazırlanan ABD'nin başında. "Crusade"in tarihsel anlamına daha önceleri ben de değinmiştim, Dünya'nın geçen sayısında Erdin Günçe de güzel güzel anlatmış. Sözlük anlamı Dünya'nın geçen sayısındaki manşetin dediği gibi "Haçlı Seferleri". Ancaaak... birçok sözcüğün zaman içinde ve değişik kültürler içinde anlamının değiştiğini, yeni anlamlar yüklendiğini unutmamak gerek. Bush'un bin yıl önceki haçlı seferlerinden, bunların orta doğu toplumlarının toplu anılarına nasıl yer ettiğinden haberi olduğunu varsaymak Bush'a hak etmediği bir iltifatta bulunmak olur. "Crusade" sözcüğü gündelik kullanımda "kararlı ve ısrarlı bir biçimde bir işin üstüne gitmek" anlamında geçiyor. Ve Bush'un cehaletinden ne kadar eminsem bu sözcüğü bu anlamda kullandığından da o kadar eminim. Ne demişler? "Aptal dostum olacağına akıllı düşmanım olsun daha iyidir", ve de "delinin biri kuyuya bir taş atmış, kırk akıllı çıkaramamış". Bush'un bu devâsâ gafının ardından tevil tevil üstüne. Amerika'da her ağzını açan "bu terrörizme karşı bir savaştır, Müslümanlığa karşı değil" diyip duruyor. Küreselleşmenin işbirlikçisi oldukları sürece Müslüman, Hristiyan kimin umurunda, dünya kapitalizmin dini imanı mı var? Müslüman İran'a karşı Müslüman Saddam'ı, "Allahsız" Sovyetlere karşı şeriatçı Afgan mücahitlerini besleyen, Taliban'dan hiç de aşağı kalmayan barbarlıkla kol, bacak kesen, kelle uçuran işbirlikçi Suudi rejimine karşı gıkı çıkmayan ABD'yi nasıl müslümanlığa karşı olmakla suçlayabiliriz? El insaf!

Dünyanın bir ucundan "crusade" sözcüğü ortalığı birbirine katarken öte taraftan da "jihad" yâni cihad sesleri yükseldi. Arapça sözcüklere dili dönmeyen, Irak'a halâ "ay-rek" diyen Amerikan habercileri hemen "jihad"ın karşılığını verdiler: "Holy War" yâni kutsal savaş. Geldik mi "hilâl ile salip" kavgasına? Bildiğim kadarıyla cihad sözcüğünde kastedilen kutsal savaştaki "savaş" ille de eli palalı, ya da bombalı, sarıklı, türbanlı adamların müslüman olmayanları kesmesi değil.

Buradaki "savaş", bildiğimiz savaş anlamına geldiği kadar "müslümanlık uğruna çaba, uğraş, mücadele" anlamına da geliyor. Ama bu nüanslar kimin umurunda?

Amerikalılar bu kez gerçekten yanılgıyı önlemeye çalışıyor. Çıkacak savaşın gerçekten dinle minle ilgisi yok. Küreselleşme kisvesiyle canavarlaşan, saldırganlığı katlanan yeni emperyalizm ile buna karşı çıkanların mücadelesi, yâni ne "crusade" ne de "jihad". Vietnam'da kimyasal silâhlar kullanarak her yıl 50,000 sivilin, Kamboçya'nın bombalanarak 600,000 kişinin ABD tarafından öldürüldüğü, Filipinlerde Batının desteğiyle katil ve hırsız Marcos tarafından yüzbinlerce solcunun katledildiği, Körfez savaşında gereksiz yere onbinlerce Iraklının öldürüldüğü, o günden bu yana (BM Rakamlarına göre) yarım milyon çocuğun açlık ve ilâçsızlıktan öldüğü ve şimdi de Amerika'da binlerce masum insanın New York ve Washington'da öldürüldüğü bir savaş. İki tarafın da (sevecen ve bağışlayıcı) bir Tanrı'nın adını ağızlarına almaya hakkı yok.

Bush'un konuşmasını dikkatle izledim. Amerikan halkının "niçin?" sorusuna yanıt vereceği söylendi. Ve yanıt: "Çünkü biz özgürlük ve demokrasiden yanayız, onlar özgürlükten nefret ederler" biçiminde geldi. Amerikan halkı gerçekten bunu yutacak kadar geri zekâlı mı? 11 Eylül olayları ne kadar insanlık dışı olursa olsun, nedenlerine içtenlikle eğilmek, bırakın dünyayı, Amerikan halkının çıkarına değil mi? Bu güne kadar tanıdığım Amerikalılardan birey olarak gerçekten sevmediğim bir insana raslamadım. Dünyanın merkezinin ABD ve kendilerinin insanlığın özel bir kategorisinde olduklarına inanmalarına karşın. Ve de Taliban benzeri bir ortaçağ vahşet rejiminde yaşamaktansa ABD' de yaşamayı yeğleyeceğimi de çok iyi biliyorum. Dünyadaki yaklaşık 1 milyar müslümanın akın akın Afganistan'a, İran'a ya da Suudi Arabistana göç etmek için itişip kakıştıklarınına da tanık olmadım. Ama olaylara isteriyle değil, bilimsel olarak yaklaşmak, ve sorunun temel nedenlerine eğilmek hepimiz için, barış içinde bir dünya için gerekli değil mi Mr Bush?

KÜRESELLEŞME VE TÜKETİM

60 darbesinden sonra, 71 ve 80 faşist darbelerinden önceydi. Istanbul'daki bir tiyatro şenliğindeki bir açık oturumda Aziz Nesin konuşuyordu. 67'de faşist Yunan albayları yönetine el koymuş, Yunanistan'da sol ve demokratik kim ve ne varsa canına okumaya girişmişti. Aziz Nesin her zamanki ciddi haliyle Türkiye'nin Yunanistan'a müdahale ederek kardeş Yunan halkını bu albaylar belâsından kurtarmayı öneriyordu. Bu öneri gerçekten uygulansaydı sonuç ne olurdu bilemiyorum ama 1973'te Kıbrıs'ta da kendilerine benzer bir faşist yönetim kurma çabaları üzerine Türkiye'nin adaya müdahalesi Yunan albaylarının gerçekten sonu oldu, yâni dolaylı olarak Aziz Nesin'in önerisi gerçekleşti. O zaman Aziz Nesin'in bu önerisinin bana çok ters geldiğini hatırlıyorum. Bir ülkenin bir başka ülkeye müdahale ederek ülkenin yönetimini devirmesi aklıma yatmamıştı. Sanırım bunda 1968'de Sovyet tanklarının Çekoslovakya'daki "insancıl sosyalizm"i acımasızca ezmesinin de payı vardı. O zamanlar henüz "küreselleşme" sözlüğümüze girmemişti. Yalnız, özellikle Amerika'da "küresel düşün, yerel davran" görüşü gelişmekteydi. Küreselleşme konusunda son yıllarda çok şey yazıldı çizildi. Ancak tarihe baktığımızda küreselleşmenin -her ne kadar değişik bağlamlarda da olsa- çok eski bir kavram olduğunu görürüz. Ulus kavramının tarih içinde oldukça yeni bir olgu olduğunu düşündüğümüzde insanları birbirine yakınlaştıran özelliklerin çok başka şeyler olduğunu görürüz. Tarih boyunca bunlardan en önemlisi din olagelmiştir. Tek tanrılı en eski din olan Musevilikte din ve etnik köken içi içe girmişse de, diğer tüm büyük dinler, inanç, yâni iman olduğu sürece o dinden kişilerin din kardeşi olduklarını savunmuştur. Bu, Hristiyanlıkta da Müslümanlıkta da böyledir. Marksizm bunun yerine sınıf bilinci ve sınıf kardeşliğini koymaya çalışmış, "tüm ülkelerin çalışanları, birleşin" diyerek yine ulus ve etnik kökeni rafa kaldırmaya çalışmış ama fena halde çuvallamıştır. Bugünkü küreselleşme ise "tüm ülkelerin tüketicileri, tüketin" diyerek Çin'de, Kenya'da, ABD'de, Türkiye'de her Amerikan köfteli ekmeği yiyerek kola içen kişiyi birbirine bağlamakta, bir çok ulustan, birçok devletten daha zengin ve daha güçlü çokuluslu şirketlerin sömürüsünü sürdürmektedir. Bunu yaparken de ulus ve etnik köken farklarını körükleyerek daha çok silâh satımı için zemin hazırlamaktadır.

Marksizmin temel felsefesi "her olgunun kendi karşıtının tohumlarını içinde barındırdığını" söyler. Bunun örneklerini her gün her yerde görmek olasıdır. Bugün ABD'nin başını çektiği küreselleşme sürecine karşı çıkmaya teker teker

hiç bir ulusun gücü yetmemektedir. Milliyetçilik küreselleşmenin karşısına çıkamamakta, üstelik uluslararası düşmanlıkları körükleyerek küresel silâh ticaretinin ekmeğine yağ sürmektedir. Bugün küreselleşmenin içinde barındırdığı karşıtlık bazı ülkelerde katı bir Batı karşıtlığı olarak ve Batı kültürü olarak görülen herşeyin yadsınması olarak ortaya çıkmaktadır. Sömürü eşittir küreselleşme eşittir Batı eşittir Hristiyanlık denklemi basit kafalara çok kolay bir açıklama getirmektedir. Oysa sömürünün karşıtı Batı düşmanlığıyla tüm teknolojik gelişmelere karşı çıkarak ortaçağ ilkelliğine dönmekle değil, Batıda ötede beride terörist saldırılarla değil, ancak küreselleşmenin zokası olan tüketim kültürünü tanıyarak ve buna karşı koyarak ortaya konabilir. 11 Eylül olaylarından sonra ABD yönetiminin ABD halkına "gidin Noel alışverişinizi şimdiden yapın" demesi küreselleşen kapitalizmin Aşil topuğunu büyük bir netlikle ortaya çıkarmaktadır. Hakça payına düşenden çok fazlasını tüketerek, bu tüketim için dünyayı soyarak, doğal kaynakları yok ederek "daha fazla tüket" felsefesi üzerine kurulu bir dünya düzeni öyle hiç te göründüğü kadar güçlü olmayan bir dünya düzenidir. Yoksul kapitalist ülkelerde sanki herkes zengin olabilirmiş gibi "gidin siz de zengin olun" yollu yapılan aldatmaca uluslararası düzeyde de sürdürülmektedir. Dünyadaki tüm insanların ABD'nin adam başına yaklaşık 30,000 dolarlık ortalama gelirine ulaşabilmeleri ancak diğer ülkelerin de ABD kadar sömürecek başka ülkeler bulabilmesine bağlıdır. Herkesin kapitalist olması ne kadar olanaksızsa bu da o denli olanaksızdır. ABD'nin ve Batı Avrupa'nın "daha zenginleş, daha çok tüket" yaklaşımını sürdürmesi ancak yeni dünya düzeni içinde diğer insanların yoksullaşması sayesinde olabilmektedir. Bu arada da tabii doğal kaynaklar ve dünyanın ekolojik dengesi güme gitmektedir. Gelişmiş ülkeler "sıfır gelişme"ye zorlanmadıkça da bu böyle sürüp gidecektir. "Açgözlülük iyidir" yerine "bu kadar yeter"in geçmesi dünyanın tek umududur. Yeni dünya düzeninin içinde barındırdığı bir diğer karşıtlık da teknolojik gelişmedir. Teknolojik gelişme fosil yakıt kullanımına son verdiği an "Petrol Teksas'ı, Teksas ABD'yi, ABD de dünyayı yönetir" sözü tarih olacaktır. Teksas eski valisi Bush istese de istemese de.

ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ ADINA

30 Eylül 2001 tarihli Sun-Herald gazetesinden bir haber: "ABD'ya yapılan saldırılardan iki gün sonra internette terröristlerle ilgili internet sitelerine giren bir devlet memuru işinden uzaklaştırldı. Kent İşleri ve Planlama Bakanlığında çalışan Orta Doğulu görünüşlü memuru, bir başka memurun terrörist faaliyetlerle ilgili çok duyarlı siteleri izlerken görüp kendisini ihbar etmesi üzerine Bakanlık müsteşarı Sue Holliday derhal Eyâlet ve Federal polisi çağırmış, polisin adamı sorguya çekmesinin ardından kendisine mecburi izin verilmiştir. Bir üst düzey hükûmet yetkilisi sözü geçen memurun 'interneti çok fazla kullanması' yüzünden işten uzaklaştırıldığını belirtmiştir. Memurun çalıştığı devlet dairesinde şehirdeki büyük binaların planları bulunmaktadır." Haber bu. 11 Eylülden sonra eminim bir çok kişi "yahu kimmiş bakalım bu Bin Ladin?" diyip internette araştırmaya girişmiştir. Ama adam önemli binaların planlarının bulunduğu bir yerde çalışıyor ve üstelik "Orta Doğulu görünüşlü".

Bir kaç ay önce Carr "İşçi Partisi" hükûmetinin aldığı bir karar vardı. Polisin her hangi bir zanlıyı ararken ve eşkâlini belirtirken artık "Çinli görünüşlü", "Türk görünüşlü" ya da "Arap görünüşlü demesine izin verildi. Hatırlıyorum, NSW'in gelmiş geçmiş en aydın hükûmetlerinden olan Neville Wran hükûmeti zamanında polisin daha önce bu biçimde zanlıları tanımlayabilmesi kuralı değiştirilmiş, neden olarak ta "toplum içinde belli gruplara karşı olumsuz ön yargıları körükleyeceği" gösterilmişti. Ve şimdi bir "İşçi Partisi" hükûmeti buna yeniden izin veriyor.

Son Tampa olayıyla ilgili çok şey yazıldı, çizildi. Eski Başbakan Malcolm Fraser'ın bir sözünü yeniden anımsatmakta yarar var. "Bu kişiler Afgan ya da Iraklı değil de Zimbabwe'den kaçan zengin beyaz çiftçiler olsaydı aynı muameleye maruz kalacaklar mıydı?" diye sormuştu Mr. Fraser. Tabii ki ne küçük Coni'den ne de yamağı Ruddock'tan bu soruya yanıt gelmedi. Tampa gemisindekilerin Avustralya toprağına basmalarına izin verilmediği için bu insanlar Avustralya'da avukat tutma olanağından mahrum edildiler. Melbourne'da bunların avukatlığını hiç bir kazanç amacı gütmeden üstlenen bir avukatın açtığı dava önce Federal mahkemede olumlu sonuçlandıysa da, Federal hükûmetin itirazı sonucu temyizde bozuldu. Şimdi Küçük Coni, küçük kafalılığın seçme örneklerinden birini göstererek mahkeme masraflarını bu insancıl avukattan almaya girişti. Amaç apaçık ortada. Bundan böyle böylesi insancıl kişileri benzeri girişimlerden caydırmak.

Coni'nin girişimlerinden biri de 11 Eylül olaylarının ardından Avustralya Gizli İstihbarat Örgütü ASIO'ya kişileri tutuklama ve sorguya çekme yetkisi tanımak. Seçimler yaklaşıyor ya, "ilerici" İşçi Partisi'nin irikıyım Kim'i de de küçük Coni'den daha az kabadayı görünmemek endişesiyle bütün bunları destekliyor.

11 Eylül olaylarının ardından Bush bu saldırıları özgürlük ve demokrasiye yapılan bir saldırı olarak nitelendirmişti. Ama hemen ardından "terrörizmle mücadele" adına temel özgürlükleri kısıtlayıcı bir dizi önlemi getirmekte hiç te duraksamadı. Bizim Coni de ondan aşağı mı kalacak? Bir terrörist saldırının ardından hemen polis devleti yöntemlerine sarılmak mı gerek? Bu Türkiye'nin yıllardır yaptığı şey zaten. "Terörle Mücadele Yasası", devletin resmi görüşüne aykırı olan ya da aykırı görünen herkesi sindirmek için kullanılmadı mı?

Özgürlükleri kazanmak çok güç ve uzun mücadeleler sonucu olur. Özgürlükleri yitirmek ise, eğer gözümüzü açmazsak bir kalemde oldu bittiye getirilir ve 1984 sözlüğündeki gibi "özgürlükleri korumak için" göz açıp kapayana kadar Bush, Coni ve benzerleri tarafından el çabukluğuyla özgürlükler yok ediliverilir. Polis devletinin gelmesi hoparlörlerden anons edilerek değil, işte böyle olur. Eğer teröristler özgürlük ve demokrasi düşmanı iseler, onlarla mücadele için temel hak ve özgürlükleri hızla yok etmeye girişmek size ters gelmiyor mu?

Soğuk savaşın en azgın dönemlerinde polis Türkiye'de bir "şüpheli" kişinin evini arıyor ve bir takım "tehlikeli" kitaplar buluyor. Adam "yahu ben bunları okuyorum ama aslında ben anti-komünistim" deyince polis "ben anti, manti anlamam, demek komünistsin" diyor ve adamı içeri alıveriyorlar. İkinci dünya savaşı sırasında Hitler rejiminden, Faşizmden kaçarak Avustralya'ya gelen Alman ve İtalyan kökenli göçmenlerin "düşman yabancı" olarak kamplara alındıklarını biliyoruz. ABD ve Kanada da aynı şeyi Japon kökenli yurttaşlarına uygulamış. O günlere geri mi döneceğiz? Taliban'dan kaçan Afganların, Saddam'dan kaçan Iraklıların düşman muamelesi görmesi ırkçılıktan başka neyle açıklanabilir? Orta Doğulu, ya da Arap, ya da Türk, ya da Müslüman diye insanlar kamplara mı alınacak.

Terörizme karşıyız, terröristlerin yakalanması ve cazalandırılmasından yanayız ama bunu yaparken onun yerine devlet terörü gelirse Avustralya'nın Türkiye'den, Afganistan'dan, Irak'tan ne farkı kalır?

KABAHAT KİMDE?

ABD ve İngiliz uçakları Afganistan'ı bombalıyor ve zaten üç yıldır kuraklıktan nefesi kokan Afganlar kışı nasıl geçireceklerini düşünüp duruyorlar kara kara. Savaş karşıtı gösteriler dünyanın birçok yanında büyümekte. Afganistan'a yapılan saldırıyı protesto edenler arasında solcular var, pasifistler var, şeriatçılar var. Solcular işin içinde ABD olduğundan, pasifistler her tür savaşa karşı olduklarından, şeriatçılar ise saldırı bir Müslüman ülkeye yapıldığı için sokaklara dökülüyor. Bu arada da söylentiler, komplo teorileri internette ışık hızıyla yayılıp duruyor. Bu teoriler arasında 11 Eylül saldırıların perde arkasında CIA'in, FBI'ın, Rusya'nın, Çin'in, İsrail'in olduğu iddiaları var ve her biri de savını haklı çıkaracak nedenler üretiyor. Hüsam efendi ise ben yapmadım ama iyi olmuş diyor. ABD'den "Glory, glory, hallelujah!" sesleri, müslüman ülkelerden "Allah ü Ekber" ve "Cihad" sesleri yükseliyor. Dün bir arkadaşım bana ABD'de savaş karşıtı bir grubun bir bildirisini göndermiş. Bildiride 5 büyük yalan söylendiğini ve bunlara inanmamamız gerektiği söyleniyor. Birincisi "Bizim savaşımız Afgan halkıyla değil, bakın havadan onlara yiyecek atıyoruz" söylemi. 7 milyon insanın açlıkla karşı karşıya olduğu bir ortamda 37,000 kişiye bir günlük besin atıldığı belirtiliyor. Bu elbette ABD'nin bir PR (propaganda) girişimi. Ama şöyle bir düşünelim. Aç Afgan halkını beslemek ABD'nin sorumluluğu mu? Afganistan'ın bugünkü durumundan ABD kadar en az Rusya ve şeriatçılar sorumlu değil mi? İkincisi kimsenin Orta Asya'daki zengin petrol yataklarından, aslında bu mücadelenin bu kaynakların kontrolü mücadelesi olduğundan söz etmemesi. Ne var bunda şaşılacak? Elbette ABD de, diğer ülkeler de kendi çıkarlarını kolluyorlar ve kollayacaklar. Böyle olmasa şaşmamız gerek. Üçüncüsü ABD'nin Afgan halkını Taliban'ın zulmünden kurtarma çabasında olduğu. Tabii ki değil. Irak'ta Orta Doğu'nun en laik yönetimlerinden biri olması ABD saldırısına engel oldu mu? Ancak... Bir an 50 küsur yıl öncesine gidelim. ABD'nin II. Dünya savaşına katılması her ne kadar kendi çıkarlarını korumak için olduysa da sonuçta Avrupa'da Nazi ve diğer faşist yönetimlerin yıkılması sonucunu doğurmadı mı? ABD saldırısının sonucu böylesi geri, böylesi ilkel bir orta çağ düzeninin yıkılacağına sevinmemiz gerekmez mi? Dördüncüsü bu olayların ABD'de birlik yarattığı. Kriz içinde olan her ülkede her zaman yöneticiler bunu söylerler. Ne yâni, "bu saldırılar ABD halkının bölünmesine yola açtı" mı desinler? Beşinci nokta da Bush'un ikide bir söylediği "terrörizme karşı savaşı kazanacağız" nakaratı. Bildiri terrörizmin bir politik veya toplumsal güç değil,

bir taktik olduğunu, bununla böyle Bush'un dediği gibi savaşılamayacağını söylüyor. Peki teröre teslim mi olalım? Hepimiz şeriat düzeni içinde yaşar oluncaya kadar elimizi kolumuzu bağlayıp oturalım mı? Bu iş elbette masum Afgan halkının bombalanmasıyla, aç bırakılmasıyla çözülmez. ABD'de artık "bizi neden sevmiyorlar?" sorusu sorulmaya başlandı. Bush "Filistin Devleti"nden söz eder oldu. ABD yönetimi içinde mutlaka ve mutlaka böylesi olağanüstü bir saldırının kökünde yatan nedenleri soğukkanlılıkla değerlendirecek insanlar vardır. Ve bu nedenlere çözüm getirilmesi, ABD'nin dünya jandarmalığı görevinden vaz geçmesi, küreselleşme adı altındaki yeni sömürgeciliğini yeniden değerlendirmesi bence kaçınılmaz. Ama gerçekten 11 Eylül olaylarının ardında şeriatçılar varsa, kendi insanlarının yarısına mal muamelesi yapan, insanlık mirası Buda heykellerini dinamitleyen, şeriat düzeni dışındaki her düzeni lânetleyen, kâfir ve düşman kabul eden bir rejimin tarihin orta çağ sayfaları arasındaki yerine gömülmesinden insanlık olarak sevinç duymalıyız. Türkiye insanı şeriat tehlikesini bir çok batı ülkesi insanından çok daha iyi tanır. Kubilay'dan tutun Hizbullah'a kadar, eleştirel aydınların katline kadar, şeriatçıların neler yapabileceğini biliriz. İran'lı kardeşlarimiz de çok iyi bilir. 60'larda Şah'ın SAVAK'ının şerrinden kaçıp Türkiye'ye gelen aydın İran'lı gençler, Şah'ın devrilmesi için işbirliğine girdikleri mollaların, Şah devrilip te şeriat düzeni kurulduktan sonra ilk temizlediği insanlar olmuşlardı. "Düşmanımın düşmanı benim dostumdur" yaklaşımının ne denli yanlış olduğunun çok acı bir örneği yaşanmış ve şeriatçılarla işbirliğinin bedelini çok pahalı ödemişlerdi. Hoca'nın evine hırsız girmiş. Komşular "eh, sen de kapını iyi kiltlememişsin, Hoca", "evde o kadar değerli şey açıkta bulundurulur mu, Hoca?", "evden öyle açık açık çıkmışsın ki, mutlaka hırsız da görmüştür Hoca" gibi lâfları sıralayınca Hoca dayanamamış "Tamam, tamam, bütün bunlar benim kabahatim iyi de hırsızın hiç mi kabahati yok?" demiş. 7000 masum insanı öldürenlerin hiç mi kabahati yok?

SEÇİMLER 1

10 Kasım'da Federal seçimler var. Seçim kampanyası başladı. İrikıyım Kim ile küçük Coni televizyonda karşı karşıya geldiler. Biliyorsunuz iktidarda Liberal Parti ile Ulusal Partinin (eski adıyla Kırsal Parti) sürekli koalisyonu var. Ulusal Partinin iktidardaki politikalarının Liberal Partiden pek farkı olmadığı için kimsenin aklına Başbakan yardımcısı, Ulaştırma Bakanı John Anderson'ı çağırmak gelmedi. Küçük partilerden mecliste temsil edilen Demokratlar, Tek Ulus Partisi ve Yeşiller de tartışmaya davet edilmedi. Ancak Demokratların lideri Natasha Stott Despoja ve Tek Ulus Partisi lideri Pauline Hanson ile ayrı söyleşiler yapıldı.

Tampa ve 11 Eylül olaylarından önce koltuğu sallantıda görünen küçük Coni, kamuoyu yoklamaları sığınmacılar konusundaki Coni'nin insanlık dışı yaklaşımını desteklediğini gösterdiğinden bu konudaki tutumunu daha da sertleştirdi. Ardından Bush'tan çok Bush'çu olmakla ne büyük devlet adamı olduğunu kanıtlama çabasıyla omuzları kulak memeleri hizasına çıkan Coni, bu konuda da kamuoyu desteği olduğunu görünce, sanki Avustralya ve de Avustralya Başbakanı tüm dünyanın bilmemnesindeymiş gibi davranmaya başladı ve Avustralya'nın 25,000 kişilik ordusundan 1500 kişiyi Amerika'nın yanında savaşa gönderme kararı aldı. Yüzdeye vurursak bu, Türkiye'nin 40,000 asker göndermesine denk. Kamuoyu yoklamalarının parti politikalarını ve seçim kampanyalarının yönünü belirlediği bu günlerde irikıyım Kim de bu konularda tümüyle küçük Coni'den farksız bir tutum koydu ortaya. Ve de gördük ki, ikisi de birakın liderliği, devlet adamlığını, sadece küçük hesaplar peşinde olan politikacılar olduklarını gösterdiler.

Sığınmacılar konusunda en akılcı yaklaşım genç Natasha'dan geldi. Pakistan gibi bazı ülkelerin milyonlarca mülteciyle baş etme durumunda kaldığı bugünkü ortamda Avustralya'nın kendi mülteci kotasını bile doldurmadığını, hükûmet politikasının Pauline Hanson'ın başlattığı isteri çığlıklarını sürdürdüğünü net olarak ortaya koydu. Ama bence en ilginç söyleşi Pauline Hanson'la yapılan söyleşiydi. Hanson, kendi politikalarının Coni tarafından benimsenmesinden mutluluk duyduğunu, hattâ destekçilerinin kendisinin Başbakan'a danışmanlık yapıp yapmadığını sorduklarını övünerek söyledi. Ardından Coni Şanghay'daki APEC (Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği) Konferansına gitti. Bush'un yanına yaklaşıp, samimi görünerek, enseye tokat biçiminde Bush'a sırnaşması, ardından kendisiyle telefonda görüşmeyi reddeden Endonezya Devlet Başkanı Megawati

Sukarnoputri'nin yanına yanaşıp konuşmaya çalışması, Megawati'nin Asya kibarlığıyla "hoşt" dememesi televizyon haberlerini izleyenlerin gözünden kaçmamıştır.

Coca Cola'nın Meksika eski temsilcisi ve şimdi de Meksika Devlet Başkanı Vicente Fox, güçlü kuzey komşusu ABD'nin sürekli baskısı altında olmasına karşın ABD'nin teröre karşı mücadelesini desteklediğini ama Meksika'nın büyük bir askerî güç olmadığını ve bu nedenle asker gönderemeyeceğini söylerken bizim Coni 1500 gencimizi süresi belirsiz, sonu belirsiz bir askerî girişime göndermekte hiç bir sakınca görmedi. İlginçtir, genellikle savaşa karşı kişiler savaş görmüş, savaşın korkunçluğunu yaşamış kişiler arasından çıkıyor. Mustafa Kemal bunun en iyi örneklerinden biri. II Dünya Savaşı generallerinden ABD Cumhurbaşkanı Eisenhower bir başka örneği. ABD'den gelen raporlara göre Körfez Savaşı Genel Kurmay Başkanı, şimdiki ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell da Washington'da temkinli, ölçülü davranmayı öğütleyen sağlam bir ses. Avustralya'da da en sağ duyulu sesler eski emekli askerlerden geldi. Birçok emekli subay, özellikle savaş görenler, ABD'ye böylesi bir açık çek yazarak gençlerimizi bilinmeyen bir maceraya atılmasını eleştirdiler. ABD'nin 11 Eylül olaylarının sorumlularını yakalayıp cezalandırmasını ne kadar da destekleseler, Avustralya'nın çok sınırlı sayıdaki askerlerinini 1500'ünü "ateşe atması"nın ne derece akılcı olduğunu sorguladılar.

Hiç çalışmayan bir saat günde iki kez doğru zamanı gösterir ya, olumlu bir ses te –ister inanın ister inanmayın- Pauline Hanson'dan geldi. Bir anne olarak Avustralya'lı gençlerin böylesi bir maceraya gönderilmesinden duyduğu endişeyi belirtti.

Küçük Coni'nin küçük hesapları, sığınmacılar ve terörizm derken, sağlık, eğitim, işsizlik gibi sorunların su yüzüne çıkmayacağı ve "kriz ortamında seçmenler bildikleri yönetimin devamını isterler" ya da "dereyi geçerken at değiştirilmez" diyerek cuppadanak seçimleri kazanacağı hesapları. O nedenle, bu ve önümüzdeki bir kaç yazıda, terörizmi, Afganistan'ı bir yana bırakıp hepimizin yaşamını bir üç yıl etkileyecek federal seçimler üzerinde duracağım. Liderlerin, partilerin dünya görüşleri, bu dünya görüşü içinde çeşitli sorunları nasıl algıladıkları ve bunun sonucunda ne tür politikalar izledikleri hepimizin yaşamını etkileyecek önemli etmenler. Her ne kadar iki büyük parti arasında birçok alanda fazla bir fark yok gibi de görünse de, yine de seçimimizi yaparken en azından konuları ve partilerin politikalarındaki farkları bilerek seçim yapmanın bizlerin de seçmen olarak görevimiz olduğuna inanıyorum.

SEÇİMLER II

Federal seçimlere 10 gün kaldı. Avustralya'da ilk tanık olduğum seçim 1972 federal seçimleriydi. İşçi Partisi Gough Whitlam'ın liderliğinde "IT'S TIME" (zamanı geldi) sloganıyla seçimlere girdi ve 23 yıllık Liberal Parti iktidarını sona erdirdi. 1949'dan 1966'ya kadar başbakan olan Menzies, Avustralya'nın en uzun süre başbakanlık yapan politikacısı oldu. Olayları tarihsel çerçeve içine oturtmakta yarar var. 1970'de Şili'de ilk kez seçimle, demokratik yollardan başa gelen bir sosyalist başkan, Allende var, 1971'in 12 Martında Türkiye'nin ilk faşist darbesi yapılmış, 1972'de dünyanın en eski İşçi Partisi olan Avustralya İşçi Partisi iktidara geliyor. Ağustos 1968'de Sovyet tanklarının Prag ilkbaharını kana bulamasının anıları daha çok taze. Whitlam hükûmeti eğitim, sağlık, sanat, kadın hakları, aborijine hakları konularında kısa sürede büyük reformlara girişiyor, zorunlu askerliği kaldırıyor, Vietnam'dan Avustralya askerlerini geri çekiyor. Doğal kaynaklar bakanı eski sendikacı Rex Connor 1974'te Avustralya'nın doğal kaynaklarının kamulaştırılacağını söylüyor. Bu arada doğal kaynakları ellerinde tutan ABD şirketlerini kamulaştıran demokratik Allende yönetimine karşı 1973'te ABD planları ve CIA parası ve komplolarıyla bir karşı darbe düzenlenmiş, yerine 17 yıl Şili halkını inim inim inleten faşist general Pinochet getirilmiş. Connor'ın konuşmasını duyduğum zamanki tepkimi bugün gibi hatırlıyorum. Allende'nin başına gelen Whitlam hükûmetinin de başına gelecek diye düşünmüştüm. Burada olay asker yoluyla ve kanlı olmadı. Whitlam hükûmeti bir takım skandallar abartılarak halkın gözünden düşürüldü ve sonunda Whitlam Genel Vali tarafından 1975'te görevden alındı. 1975 ile 1983 yılları arası Malcolm Fraser'ın başbakanlığı altında Liberal-Kırsal Parti koalisyonu olan bir hükûmet baştaydı. Bu arada 1979'da İngiltere'de Thatcher, 1981'de ABD'de Reagan başa geçti. Ve uluslararası düzeyde 80'lerin "açgözlülük iyidir" kuralı ve "ekonomik rasyonalizm" adı altında sosyal devleti ortadan kaldırma akımı başladı. Bu kuramların savunucusu iktisatçılar ve kuramcılar kilit noktalara, bu arada da Avustralya Maliye Bakanlığına hâkim olmaya başladılar. 1975'te Whitlam'ın devrilmasinden kendince ders çıkaran İşçi Partisi, 1983 seçimlerinde ortanın ortası bir yol izledi, seçimlere bir kaç ay kala partinin orta-sol kanadındaki Bill Hayden'ı kaydırarak garanti başbakanlığı eski İşçi Sendikaları Konfederasyonu Sekreteri ve ABD tarafından göreve hazırlanmış olan Bob Hawke'a âdeta hediye etti. 1983'te İşçi Partisi seçimleri kazandı ama partinin

ne işçiliği, ne de işçi partililiği kalmıştı. "Ekonomik rasyonalizm" tutkunu Maliye Bakanlığı Avustralya'yı Reagan ve Thatcher doğrultusunda yönetmeye başladı. Hawke'un Maliye Bakanı Keating de ekonomi eğitimini bu aklı evvellerden edindi. 25 yaşında Avustralya'nın en genç milletvekili olan Keating, 1991'de Hawke'u devirerek başbakan oldu ve 1993 seçimlerin kazanarak 1996'ya kadar başbakanlığını sürdürdü. Keating, başbakanlığının son yıllarında Maliye Bakanlığının ilkel ve anti sosyal devlet politikalarını farkedip üstüne gitmeye başladıysa da 1996'da seçimi kaybetti ve 1977'den 1983'e kadar Fraser'ın Maliye bakanlığını yapan ve Reagan-Thatcher politikalarını özümsemiş olan Howard başa geçti, İşçi Partisi liderliğine de Hawke ve Keating hükûmetlerinde değişik bakanlıklar yapmış olan Kim Beazley geçti.

Partilerin bu günkü konumlarını anlamak için geçmişlerini ve yakın Avustralya tarihini kısaca gözden geçirmenin yararlı olduğu düşüncesiyle bunları anlattım. İşçi Partisi saygın bir geçmişi olan ve gerçekten işçilerin, çalışanların, sendikaların kurduğu bir parti. Ancak 1975'te Whitlam'ın devrilmesine yol açan olayların şokundan ve etkisinden henüz sıyrılabilmiş değil ve "aman fincancı katırlarını ürkütmeyelim" endişesiyle hareket ediyor. Aslında İşçi Partisi 3 partinin gayrı resmi bir koalisyonu. Parti içinde "sağ", "orta sol" ve "sol" faksiyonları var ve kimin hangi faksiyondan olduğu kesin çizgilerle belli. Milletvekillikleri ve bakanlıklar buna göre üleştiriliyor. 1983 sonrası İşçi Partisinin gitgide sağa kayması Liberal Partiyi daha da sağa itmiş, Liberal Parti içinde gerçekten "liberal" olan McPhee, Chaney, Puplick gibi birçok değerli politikacı acımasızca tasfiye edilmiş ve yerlerine Howard'ın katı muhafazakâr görüşlerini körü körüne destekleyen kişiler getirilmişti. Partilerin bugünkü konumlarını değerlendirmek gerekirse Liberal Partiye "Muhafazakâr Parti", İşçi Partisine de "Merkez-Sol Parti" demek gerekir. Ekonomik politikada olsun, dış politikada olsun bu iki büyük parti arasındaki farkları seçebilmek oldukça güç. İkisi de ABD'ye bağlı bir kapitalist düzenin savunucusu. Aralarında hiç mi fark yok? Bence var. Ama bu fark bugünkü politikalarında değil, geçmişlerinden gelen dünya görüşlerinde kendini gösterebiliyor ancak. Bir de tabii, 1977'de Liberal Parti'den ayrılan Don Chipp'in kurmuş olduğu Demokratlar var. Bu partilerin dünya görüşlerine de önümüzdeki yazıda değinmek istiyorum.

SEÇİMLER III

Bu Cumartesi oy kullanacağız. Federal seçimlere ayırdığım bu son yazımda daha önce de söylediğim gibi partilerin dünya görüşlerine değineceğim. Bir yanda Howard'ın liderliğinde Liberal-Ulusal Parti koalisyonu, öteki yanda İşçi Partisi. Bunların dışında tek tük milletvekili çıkarma şansı olan Demokratlar, Yeşiller ve Pauline Hanson'ın Tek Ulus Partisi var. Partiler arasında zaten çok ufak olan politika farklarının ayrıntılarına girmeyeceğim ancak başını Küçük Coni'nin çektiği muhafazakâr (tutucu) güçler ile kaptanlığını irikıyım Kim'in yaptığı sosyal demokrat dünya görüşleri üzerinde duracağım. Avustralya'da sosyalistlerin kendileri bile milletvekili çıkarma umudu olduğunu söyleyemeyeceklerinden onlar üzerinde durmayacağım. Yirminci yüzyıl tarihine baktığımızda sosyalistlerin özellikle sosyal demokratlara genellikle çok sert bir tavır koyduklarını görürüz. Bunun nedeni de Marx zamanında "zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yok" diye tanımlanan işçi sınıfının (proleteryanın) yirminci yüzyılın sanayileşmiş ülkelerinde sosyal demokratlar sayesinde kaybedecek birçok şeyler edinmesi, bu nedenle de proleter bilinçlerini, militanlıklarını yitirmeleri. Özet olarak hiçbirşeyi olmayan bir işçinin radikal bir tavırla sosyalist saflarda mücadelesi, evi, arabası, çeşitli tüketim maddeleri olan bir işçininkinden daha kolay olduğundan ve işçi sınıfını "yozlaştıran", "burjuvalaştıran" da sosyal demokratlar olduğundan sosyalistler sosyal demokratları çok kez düşman olarak görmüşler, örneğin 30'ların Almanyasında sosyal demokratlarla işbirliği yapmayı reddederek Nazi rejiminin başa gelmesinden bir ölçüde sorumlu olmuşlardır. Yoksul ya da "geri kalmış" ya da en yeni terimiyle "gelişmekte olan" ülkelerde sorunlar elbette farklı. Ama ben gelişmiş ülkeler arasında yer alan Avustralya'dan söz etmek istediğim için sosyalist seçenek üzerinde durmayacağım.

Dünya görüşü denen şey farkında olmasak ta hepimizin her günkü yaşamını, davranışlarını, insan ilişkilerini biçimleyen ana etmen. Siyasal arenada da partilerin dünya görüşleri olaylara, sorunlara nasıl baktıklarını, nasıl çözümler üretebildiklerini belirler. Soyut olarak konuşmak yerine sizlere bir iki örnekle tutucularla sosyal demokratlar arasındaki farkı anlatmaya çalışacağım. Hepimiz biliyoruz, devletin sağladığı hizmetler bizlerin ödediği vergilerle karşılanır. Salt ekonomik açıdan vergiyi kimin ödediği önemli değildir; önemli olan belli miktarda vergi toplanmasıdır. Vergiler dolaysız (gelir vergisi gibi) ve dolaylı (GST gibi) iki temel grupta toplanır. Dolaysız vergi, herkesin gelirine göre

alındığı için (en azından teoride) "progressive" (ilerici), dolaylı vergi ise insanlar gereksinmelerini karşılamak için harcama yaptıklarında alındığından "regressive" (gerici) vergi kabul edilir. Şöyle bir örnek verelim: ekmekten alınan bir dolarlık vergi günde yüz dolar kazanan bir kişinin gelirinin yüzde birini oluştururs a, bin dalar kazanan kişinin gelirinin binde birini oluşturur, yâni az kazanan kişi için daha ağır gelir. Çok kazananların ödemeleri gereken (ve çok kez de türlü dolaplarla ödemedikleri) vergiyi düşüren küçük Coni, çözümü GST gibi az kazanana daha fazla yük bindiren gerici bir vergide bulmuştur. Bu sadece bir örnek. Bir başka örneği de eğitimden verelim. 1972-75 Whitlam hükûmetinin ilk icraatlarından biri yüksek öğrenimi parasız yapmak ve böylelikle geliri ne olursa olsun herkese fırsat eşitliği tanımak olmuştu. Parasız denince bunun anlamı tabii ki bedeli devletin yâni tüm vergi veren kişilerin ödemesi demekti. Çünkü o dünya görüşü eğitimin hem tüm toplumun yararına olduğu hem de parası olmadığı için yüksek eğitim yapamamanın adaletsiz olduğu gibi insan kaynaklarının israfı anlamına geldiği yönündeydi. Salt insan gücü plânlaması açısından yüksek öğretim gören ya da orta eğitimini iyi okullarda yapan kişilerin yoksul ya da zengin bir aileden gelmesi farketmez. Ve küçük Coni'ninki benzeri tutucu hükûmetler eğitimin yükünü devletten (yâni tüm toplumdan alarak) bireye ve varlığı oranında o bireyin ailelerine yüklerler. Fırsat eşitliği, sosyal adalet tutucu hükûmetlerin gündeminde değildir. Böylece hem toplumdaki dengesizlikler sürdürülür hem de tutucu hükûmetleri destekleyen varlıklıların desteği sürdürülür.

Sizlere sadece iki alanda örnek verdim. Ama her alanda bu örnekleri çoğaltmak çok kolay. ABC'nin bütçesinin kısılmasından, göçmenlere sağlanan İngilizce kurslarından yapılan kesintilere, Centrelink'teki bir randevusunu kaçıran kişinin zaten yetersiz olan işsizlik parasından ceza olarak para kesilmesine kadar hepsi bu dünya görüşünün bir yansıması. Küçük Coni "makro", yâni ülke düzeyinde ekonomiyi iyi yönetmiş denebilirse de kişilere 6 yıl öncesine göre daha iyi durumda olup olmadıkları sorulduğunda ortaya farklı bir durum çıkmaktadır. Coni faiz oranlarının düşürülmesiyle övünüyor. Faiz oranları ortalama vatandaşı en çok ev borcunu öderken etkiliyor. Coni'nin es geçtiği nokta ise faiz oranlarının düşmesiyle ev fiyatlarının neredeyse ikiye katlanması. Yâni sonuçta bankalara ödenen parada pek bir değişme yok.

Karar sizin. Zenginin kollandığı, paranız yoksa bir takım hizmetlerden yararlanamayacağınız bir düzen mi istiyorsunuz, yoksa kapitalist sömürünün törpülendiği bir sosyal devlet mi? 10 Kasımda siz karar vereceksiniz.

ZENOFOBİ VE POPÜLİZM

Hepimizin içinde bir yerlerde bilinmeyenden korkmak yatar. Örneğin ben, bilmediğim bir semtte araba kullanırken elim ayağım dolaşır. Bu korkunun temelinde güvensizlik yatar. Ben yön duyguma güvenemediğim için bilmediğim semtlerde araba kullanmaya korkarım. Ama bazan bu korku öyle bir ölçüye ulaşır ki, altını eşelerseniz hiç te bu korkuya yol açabilecek geçerli bir neden göremezsiniz. Artık korku refleks haline gelmiştir Örümcekten hepimiz korkabiliriz ama beş metre uzakta zararsız bir örümcek gördüğü zaman krize girmek rasyonel bir korku değildir. Bir şeyden ölesiye ve saplantılı bir biçimde korkmaya "fobi" adı veriyorlar. Klastrofobi, agorafobi, araknofobi, zenofobi gibi sözcükler kapalı kalmaktan, açığa çıkmaktan, örümcekten ya da yabancılardan böylesi saplantılı biçimde korkmak anlamına kullanılıyor. Türk-Yunan politikalarını izleyenler iyi bilirler. Yunanistanda ne zaman bir politikacının paçası sıkışsa "öcü Türkler gelir ha!" korkutmacasına gidilir, Türkiye'deki iktidarsız muhteris birçok politikacıyı ya Rus öcüsü ya da Yunan öcüsü kurtarırdı. Bu, politikacıların oldum olası her ülkede oynadıkları aşağılık bir oyun. Avustralya'da 1945 sonrası başlayan kitlesel göçlerde önce resmen "beyaz Avustralya" politikası güdülüyordu. Bunun kökleri ta 20. yüzyıl başlarında ünlü ırkçı İngiliz şair Rudyard Kipling'in söylemiyle "beyaz adamın diğer ırklara uygarlık götürme sorumluluğu taşıdığı" palavrası vardı. Sonraları acızık kahverengi Akdenizliler –ama yine Avrupalılar- kabul edilmeye başladı. Farklı görünüşlerinden, siyah saç ve esmer tenlerinden dolayı bir süre dışlandılar. Ama ne de olsa Hristiyandılar. Bu dönemde Avustralya'da "sarı güruh"un (yâni Çinlilerin) akın akın Avustralya'ya akacakları korkusu vardı. Sonraları beyaz Avustralya politikası "resmen" kaldırılınca sarı, siyah, esmer, Budist, Müslüman vs. göçmenler boy gösterdi. Ama politikacılar halkın güvensizliğini ve bu yabancı korkusunu (zenofobiyi) körüklemekten geri kalmadılar. 1998 seçimlerinde Pauline Hanson adlı bir kadın bu korkuyu su yüzüne çıkardı ve yüzde 10 dolaylarında oy aldı. Üç ay öncesine kadar gümbür gümbür düşmesi beklenen Howard hükûmeti lânetlenesi bir politikayla Hanson'ı solladı ve bir yandan halkın çoğunluğunda alttan alta hissedilen zenofobiyi fıştıkladı, ondan sonra da kamu oyu yoklamaları bu fıştıklamaların etkili olduğunu gösterince aşağılanası bir popülizmle halkın bu duygularını iktidarda kalmak için kullandı. 11 Eylül olaylarının ardında Müslümanların olduğundan hareketle –açık açık söylenmese bile- teknelerle

Avustralya'ya sığınmaya çalışan Müslüman Afgan, Iraklı, İranlı insanlar vahşi, acımasız, hattâ ve hattâ (sanki teröristler uçakta birinci sınıf yolculuk edemez de su alıp battı batacak teknelerle Avustralya'ya gelirlermiş gibi) terörist olarak gösterilmeye çalışıldı. Ve işin daha da acı yanı, Howard gibi davranmazlarsa seçimleri kafadan kaybedeceklerini hesaplayan İşçi Partisi aklıevvelleri saygın ve uygar bir insan olan Kim Beazley'i de aynı tavrı benimsemeye (seçim taktiği adına) zorladı. Ama İşçi Partisinin kuramsal temelini bilenler için bu taktik inandırıcı olmadı. Howard, Hanson'dan fazla Hanson olmayı başarırken, Beazley kişiliğine ve dünya görüşüne aykırı bir görüşün savunuculuğunu yapmakta Howard kadar inandırıcı olamadı. Beazley ne yazık ki veda söylevindeki sıcaklığı, insancıllığı, sevgiyi, yumuşaklığı seçim kampanyası sırasında ortaya koymadı veya koydurulmadı.

Popülizm sözcüğü aslında yüzyıl öncesi ABD'sinde bir işçi-köylü ittifakına verilen ad olarak ortaya çıkmışsa da bugün halkın ya da seçmenin "nabzına göre şerbet vermek", ilkesizlik, tutarsızlık anlamına gelir olmuş. Ve son seçimlerde popülist Liberal Parti ile popülistliğe özenen İşçi Partisi her biri oyların %37.5'unu alırken seçmenlerin %25'i, yâni dörtte biri bu iki büyük partiye de oy vermemeyi seçti. Howard'ın bu utanılası taktiği liberaller dahil birçok seçkin kişi tarafından eleştirilirken seçim sonuçlarını en iyi özetleyen eski başbakan Keating oldu: "Howard kazandı ama ruhuna kara bir leke sürülen Avustralya kaybetti" dedi. İnsanları ilkel duygulardan, zenofobiden, ırkçılıktan önyargılardan kurtarmak uzun ve sürekli çaba isteyen bir iştir. Oysa onların tekrar bu duygulara kaymasını tezgâhlamak son derece kolay ve kısa zamanda becerilebilecek bir iştir. Howard'ın Avustralya toplumunda açtığı acı yaraları sarmak, bu utancı temizlemek kim bilir ne büyük çaba, ne uzun zaman gerektirecek.

İ.Ö. 3. yüzyılda yaşamış ve Romalılara karşı zafer kazanmış ama ödediği bedel zaferden daha büyük olmuş Epirus kralı Pyrrhus'tan, daha yakın geçmişte Moskova'yı fetheden ama bu zafer yıkımına neden olan Napoleon'a kadar tarih "Pyrrhus zaferleri"yle doludur.

Zaferiniz kutlu olsun sayın John Winston Pyrrhus Howard.

DEMİRKIRASİ

50'lerde daha çocuktum. Anımsıyorum, çok duyulan sözcüklerden biri demokrasiydi. Ben küçük bir çocuk olarak bu sözcüğü öğrenirken büyükler de aynı benim gibi daha yeni yeni öğrenmeye başlamışlardı. Sözüm ona "halkın, halk için halk tarafından yönetilmesi" anlamına gelen bu sözcüğü Türkiye halkı yabancı bulmuş, bir güzel Türkçeleştirerek demirkırasi yapmış, Demokrat Parti'nin adı da "demirkırat" olmuştu. Galatasaray-Fenerbahçe çekişmesine benzer biçimde Halkçı mısın Demirkırat mısın söylemleri başlamıştı. CHP'nin Mustafa Kemal sonrası halkçılıkla ne denli ilişkisi kalmışsa DP'nin de demokratlıkla o kadar ilişkisi vardı. DP kapitalist yöntemle gelişme girişimi sonucu palazlanan burjuvazinin ve zengin toprak ağalarının partisiydi. Menderes, demokrasi adına göğsünü gere gere "her mahallede bir milyoner yaratacağız" diyordu. Bu tabii şimdiki gibi 5 kez umumi helâya gitme karşılığı ödenen milyon değil, Amerikan dolarının 2.80 Türk Lirası olduğu dönemin milyonuydu. Demirkırasi halkın dilinde "ceberrut devlet"e karşı olan herşeyin simgesiydi. Meşrutiyet dönemindeki "hürriyet, hürriyet" çığlıkları demirkırasi çığlıklarına dönüşmüştü. Demirkırasinin çoğunluk yönetimi, hattâ hattâ çoğunluk diktası olduğu yanılgısı, çoğunluğu kazananların yürekten destekledikleri bir yanılgıydı. Demokrasi sözcüğünün kökenine baktığımızda bu belki de pek öyle bir yanılgı değildi ama aradan geçen 2500 yıl içinde demokrasinin anlamı da değişmişti. Ama demokrasinin ne olup ne olmadığı hiç bir zaman açık açık demokratik bir biçimde tartışılmadı. Demokrasi sözcüğünün ilk ortaya çıktığı antik Atina uygarlığında, bildiğiniz gibi sadece "vatandaşlar" seçebiliyor, seçilebiliyorlar, vatandaş olmayanlar, köleler, yabancılar bu sürecin dışında kalıyordu. Sözcüklerin içeriği zaman içinde nasıl değişiyor. Benden bir kuşak önce "münevver" yâni aydınlanmış, yâni aydın olmak ne kadar önemli ve olumlu görülüyor idiyse, sonraları bunun yerini "aydın", "ilerici aydın" aldı. Ama "aydın" karşılığı ve batıda halâ olumlu anlam taşıyan "entellektüel" sözcüğü "entel" sözcüğüne dönüşerek, kibirli, yapmacıklı ve yüzeysel bir aydın anlamına gelmeye başladı. "İhtilâlci" sözcüğünün Türkçesi "devrimci" de çok farklı bir anlam taşımaya başladı. İlginçtir, TC'nin üçüncü cumhurbaşkanı Celâl Bayar "komitacı" olmakla öğünen bir devlet adamıydı. Bayar'ın komitacılığı saygın olduğu halde "komitacı"nın aslında hücre yöntemiyle işleyen gizli yeraltı gerilla örgütlerinde etkinlik gösteren kişi olduğu gözardı edildi. Bugünlerde "aydın", özellikle "ilerici aydın" yerini "demokrat"a bırakmışa benziyor. Ama bu seferki

biraz farklı galiba. "Ben odunu aday göstersem seçtiririm", "bu meclis isterse halifeliği geri getirir" ya da "sandıktan çıktık" söylemleri yerine demokrasinin çağdaş tanımına biraz daha yakın bir söylem. Yâni aynı düşünen 51 kişinin farklı düşünen 49 kişinin üzerinde tahakküm kurması değil, herkesin fikir ve ifade özgürlüğü başta olmak üzere tüm insan haklarının garanti altına alındığı bir düzen. Bu düzenin, yasama kurumu meclise yansıması da her oyun değerlenmesi biçiminde oluyor. Türkiye'de 1965 seçimleri "milli bakiye" adlı bir sistemle yapıldı. Bu sistem dünyanın en demokratik seçim sistemiydi ve tek bir oy bile boşa gitmiyordu. Sanırım dünyada şu anda halâ bir tek Yeni Zelanda'da uygulanıyor. Türkiye böyle bir sistemden yüzde onluk barajlara geldi. Şu anda halkın %9.99'u belli bir görüşte olan bir partiye oy verirse o görüş mecliste temsil edilemiyor. Önümüzdeki seçimlerde, söz gelimi bir tek parti %11 oy alarak barajı aşarsa meclisteki sandalyelerin %100'ünü alacak. Alın size alaturka demokrasi. Demokratik özgürlükleri yok edeceğini açıklayan bir partinin demokratik olarak başa gelmesi demokrasiye uygun mu diye bir başka soru var ki bu da çözümlenmiş değil. Bunun halâ kanayan örneği Cezayir. Bu sorunun yanıtını bildiğimi iddia edemeyeceğim ama bu soruların sorulup tartışılması da demokrasinin gereklerinden biri. ABD 11 Eylül sonrası demokrasi adına demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlama yönünde hızla yuvarlanırken, ciddi ciddi "işkenceyi yasallaştıralım mı" tartışmaları yapılır, insanlar süresiz gözaltında tutulurken bu tartışmalar daha da önem kazanıyor. Avustralyalı boksör Mundine'in 11 Eylül olayları ile ilgili olarak söylediği sözler çoğunluğun görüşlerine uymuyor diye ünvanının geri alınması bu özgürlükler konusunda nasıl sürekli uyanık olmamız gerektiğini bir kez daha vurguluyor. Adamın politik görüşlerinin boksörlüğüyle ne ilgisi var? "Dediklerinizin hiçbirine katılmıyorum ama bunları söyleme özgürlüğünüzü korumak uğruna canımı verebilirim" görüşünü hangimiz gerçekten içtenlikle, inançla söyleyebiliyoruz? Ne yazık ki bunu söylemedikçe, savunmadıkça demokrasi "demirkırasi" olmaktan öteye geçemez ve özgürlüklerimiz kaşla göz arasında cebellezine ediliverilir. İnsanları tüketici bir sürü haline getirmek isteyen güçlere karşı savaş, hiç bitmeyecek bir savaşımdır.

KAHBE FELEK

Bu sıralar yolunuz Liverpool'a düşerse ve aceleniz yoksa oradaki dükkânlardan birinden ister Adana kebap, ister Yugoslav böreği, ister balık ve kızarmış patates alın oturun. Cıvıl cıvıl bir meydan. Her renk, her boy, her yaşta, her çeşit insan kaynıyor. Geçenlerde biraz vaktim vardı, oturdum meydandakileri seyrettim. Acele acele koşuşturan Uzak Doğuluları, yağda kızarmış sağlıksız yiyecekleri ve karbonatlı içecekleri hem kendilerine hem çocuklarına yedirip içiren şişmanları, ortadaki çocuk bahçesinde büyük bir keyifle çocuklarıyla oynayan ana babaları, ciddi ciddi konuşup tartışan Doğu Avrupa görünüşlü adamları ve Orta Doğuluları. Orta Doğuluların ne kadarı Türkiye'den, ne kadarı başka ülkelerden, bilmiyorum ama biz Orta Doğuluları diğerlerinden ayıran bir özellik dikkatimi çekti. Somurtuk oluşları ve güvensiz yürüyüşleri. Sanki zengin bir ülkede günlük güneşlik barış içinde yaşadıklarının farkında olmadan, dünyaya kızgınlık ve kuşkuyla bakan bir hava. Sorsam eminim anlatırlardı. Ve bazılarının eminim gerçekten ciddi sorunları vardı. Ama gözlemlediğim o değildi. Tavır "ben bunu hakkedecek insan mıydım?", "bana bu yapılır mı?" tavrıydı. Hani, argo deyimiyle "Allahına küsmüş" bir tavırları vardı. İçimden şöyle bir konuşma geçti aramızda: "kardeşim, haksızlıklar zaten hakkedilmez, hakkedilmedikleri için haksızlıktır, ama senin ötekilerden ne ayrıcalığın var ki sana haksızlık yapılmasın istiyorsun da başkalarına yapılan haksızlık umurunda değil?". Yanıt: "ben zaten hep talihsizimdir, bak anlatayım...". "Bırak, anlatma kardeşim, onlar hepsi geçmişte. Bak çocuklara, güneşe, ağaçlara". "Senin tuzun kuru da öyle konuşuyorsun, sen benim başıma gelenleri bilsen...". "Peki o başına gelenlerin tekrarlanmaması için ne yapıyorsun?". "Ben ne yapabilirim ki... Alın yazısı işte...". İçim bunaldı, kafamdaki sesi susturdum. Başımıza gelenlerden hep başkalarını suçlamak, kişisel sorumluluk denen kavramın yakınından geçmemiş olmak salt Orta Doğu insanına mı özgü diye düşünmeye başladım. Şans, talih, kader, kısmet, alın yazısı kuşkusuz salt bizim oraların insanlarına özgü değil. Ama belirli bir dünya görüşüne özgü sanıyorum. Evrenin görünür kaosu içinde esamisi okunmaz bir galaksinin kıytırık bir güneş sisteminin ufacık bir gezegeninde yaşayan 6 milyar canlı kendimizi neden bu denli önemsiyoruz? Ya yaşamın anlamı üzerine kafa yoruyoruz, ya da dünya, ya da evren bizim küçücük kafamıza uymuyorsa bunalımlara giriyoruz? Dinler, bilinmeyene yanıt aramak kadar, insanların kendilerini bu denli önemsemesinin sonucu çıkmış ortaya. Galile'nin "dünya güneşin çevresinde dönüyor" demesinin kilisece affedilmez bir

suç olması insanın evrenin merkezi olduğu kavramının altüst olacağı korkusundan kaynaklanmış. Semâvî dinlere, yâni yanıtları gökte arayan dinlere baktığımızda gördüğümüz Tanrı ve tanrının çok özenerek yarattığı bir insan... Çok tanrılı dinlerde iyi şeylerden sorumlu iyi tanrı, kötülüklerden sorumlu kötü tanrı varken işler daha kolaymış. Şimdi ulu, iyi, sevecen, affedici tek tanrı olunca kötülükleri ona yüklemek ters düşüyor tabii. "Allah alnımızın yazısını böyle yazmış". "Niye böyle yazmış?". "Allah'ın hikmetinden sual olunmaz". Ne yapmış bizim insanımız? Allah'a küfredecek değil ya, bir "Felek" icat etmiş. Kahbe felek. Hani "kimine kavun kimine kelek yediren" kahbe felek. "Feleğin sillesini yediniz mi" elbet "feleğiniz şaşar", "felekten bir gece çalmak" ya da "felekten kâm almak" çok zor olur. Peki kim yahu bu felek diye sordunuz mu hiç? Aslında gök, gökyüzü. Evren mi demek istiyoruz acaba? Böyle daldırıp gitmişim, eroinci, derisi kemiklerine yapışmış bir genç kadının benden sigara istemesiyle aydım. İki gün sonra çok sevdiğim arkadaşım Gülseren'in ölüm haberi geldi. İnsanı gerçekten isyan ettirecek, böylesi de haksızlık olur mu dedirtecek bir ölüm. Dünya tatlısı, akıllı, sevecen, güleç, çalışkan, yaşamdan zevk alan Gülseren. Sanırım benden en az on yaş gençti. Feleğin lotaryası ona çıkmış. Cenaze törenine gitmedim, gidemedim. Dinle uzaktan yakından ilişkisi olmayan bir kişi olarak gidip inançlıların arasında yer almak sahtekârlığını yapamadım. Cenazeler zaten ölenler için değil, geride kalanlar içindir. Cenazeye gitmediğimden dolayı da suçlu hissetmedim kendimi. Ama Gülseren'in hasta olduğu aylar boyunca kendisini daha çok arayıp soramamış olmaktan suçluluk duydum. Bağışla beni Gülseren. Kendi küçük sorunlarımız, küçük dünyamıza kapılıp kesin olanın yalnızca doğmuş olmamız ve öleceğimiz olduğunu unutuyoruz. İnsanları, hele hele sevdiklerimizi bir "merhaba" demek için bile olsa arayalım, bu güneş, bu ağaçlar, bu çocuk cıvıltıları bir gün bizim için de bitecek. Sevdiklerimize sevdiğimizi göstermek için ölmelerini beklemeyelim.

GEÇMİŞ OLSUN MR KILPATRICK

Ta Amerika'dan kalkıp gelmişsiniz. Kim bilir nerelerden geçtiniz. Hangi fırtınaları atlattınız, kalkıp Batı Avustralya açıklarına kadar geldiniz. Su alan, dökülen Endonezya teknelerine binmek için varınızı yoğunuzu satıp insan kaçakçılarına para yedirerek zulümden, işkenceden kaçmak için değil, kendi yatınızla gelmişsiniz. Hoş geldiniz. Biz Avustralyalılar konuksever insanlarızdır. Hele siz Amerikalıların yüreklerimizde özel bir yeri vardır. Siz daha kırk yaşındaymışsınız, bilmezsiniz ama İkinci Dünya Savaşında bizi Japon istilâsından kurtarmanızı nasıl unutabiliriz. Sayenizde şimdi Japonya ile iyi dostuz. Onlara ucuz et, demir kömür cevheri satıp onlardan mamul maddeler alıyor, gül gibi geçinip gidiyoruz. Sizi kişi olarak tanımam ama Amerikalı olmanız yeter. Yatınız kaça mal oldu, o parayı yata vermek için ne kadar kazanıyorsunuz acaba diye sormak bana yakışmaz. Yaşamınızda tutuklama, işkence, hapis gibisinden heyecan verici olaylar olmadığı için yatınızla dünya seyahatine çıkıp heyecan aramanız gayet doğal. Sizin ülkeniz kadar olmasa da zengin bir ülke olan Avustralya'da yaşayan bizler de biliyoruz. Heyecanla evler arabalar alıyoruz, parfümler, ünlü etiketler taşıyan giysiler alıyoruz ama bunların heyecanı sürmüyor ne yazık ki. Birşeyler yaratabilmenin heyecanını tadabilmek ise herşeyin üzerinde fiyat bulunan bu dünyamızda pek de makbul bir heyecan değil. O sağlam yatınız Hint Okyanusunun dalgalarına karşı koyarken damarlarınızda hızla akan adrenalinin yarattığı heyecanı tatmak için Tanrıya (ya da isterseniz İsa'ya ya da Meryem Ana'ya) şükür ki yeterince paranız varmış ta o yatı alabilmişsiniz. Bilmiyorum aileniz zengin miydi, yoksa siz küçük yaşta gazete satarak mı başladınız yaşam kavgasına. Ama ülkenizin yoksul ülkelere kazık atarak ya da onları bombalamak için silâh üreterek zenginliğini koruyor olmasından elbette siz sorumlu değilsiniz. Büyük bir olasılıkla karınız, çocuklarınız var, içinde bulunduğunuz Hint Okyanusunun biraz daha kuzeyinde döküntü bir tekneye tıkışarak güvenli bir yere kapağı atmak isteyenlerin karıları çocukları olduğu gibi. Onlar da karılarını çocuklarını sizin kadar sever, üzerine titrerler Mr Kilpatrick. Sakın sizi kişisel olarak bu insanların köpekbalıklarına yem olmasından sorumlu tutuyorum sanmayın, aman yanlış anlamayın. Onlar adam mı ki, karıları çocukları insan sayılsın? Siz bizim değerli bir konuğumuzsunuz. Biz Avustralyalılar konuksever insanlarızdır. Sıkıntıda olanın yardımına koşarız fazla afur tafur yapmadan. Orman yangınlarını gönüllü birliklerimiz söndürür, sonra da yaptıklarını hiç abartmadan gidip "mate"larıyla birlikte "pub"da bira içerler. İnanın barsak

tıkanması olduğunuzu ve yanınızda ilâcınız olmadığını duyunca hepimiz nasıl üzüldük. Kıyıdan 200 kilometre uzakta ve bir haftadır kabızlık çekmenin ne olduğunu kabızlık çekmeyen bilmez. Yâni insan yanına biraz hurma, biraz mürdüm eriği, hadi o da olmadı biraz sinameki otu almaz mı canım? Ama bilmeden konuşuyorum, belki ülkeniz bunlar müslüman ülkelerden ithal ediliyor diye alımı durdurmuştur, belki de yanınızda vardı da dalgalar silip süpürmüştür. Neyse, sizin uçaklarımız, helikopterlerimizle kurtarılıp tedavi görmeniz beni çok mutlu etti. Umarım ülkenize döndüğünüzde Avustralya konukseverliğini dostlarınıza anlatırsınız, biz de ızgaraya iki tane daha karides atarız sizin için. Amerikan turistleri sayesinde gençlerimiz çok tatmin edici garsonluk, uşaklık gibi işler bulur, işsizlikten kurtulurlar. Bunlara zaten artık "konukseverlik sanayii" diyoruz, biliyorsunuz. Masraflar mı? Hadi canım, dostlar arsında birkaç yüzbin doların lâfı mı olur? İnsanlık öldü mü yâni? Şunun şurasında zaten o kuzeyden gelen çapulcu takımına Avustralya'ya ayak bastırmamak için bu güne dek 300 milyon dolar kadar para harcamışız, bir kaç yüz bin de sizin için harcamışız, çok mu? Kabızlık konusuna gelince... Avustralya'da, belki bilmezsiniz, çok değişik kökenlerden insanlar var. Bunların bir kısmı da Türkiye'den gelme. Bu insanlar kabızlık konusunda çok bilgili ve deneyimlidir. Eğer yolunuz Sydney'e ya da Melbourne'a düşerse beni arayın ben sizi bu insanlarla tanıştırayım. Müzmin kabızlığın ne demek olduğunu, sizi temin ederim, onlar kadar iyi bilen insanlar bulamazsınız. Çok sevdiğimiz, dört elle sarılıp yitirmemek için kırık dökük İngilizcemizle eski bahadırlarımıza yaraşır savaşlar verdiğimiz kültürümüz bize nasıl kabız olunacağını, bu kabızlığı çocuklarımıza da nasıl aktarabileceğimizi çok iyi öğretti. Gelin de kabızlığı tedavi etmek yerine bu kabızlığı nasıl kültürümüzün vazgeçilmez bir parçası haline getirdiğimizi ve bol sinamekili bir yaşam sürdürdüğümüzü kaynağından öğrenin. Şimdilerde buna "anal retentive" diyorlar sanıyorum ama bu benim uzmanlık alanıma girmiyor. Sydney'de bir Erdal Vurel'imiz var. Bu konularda uzmandır ve umarım kendisi bizleri ve bu arada sizi de aydınlatır. Geçmiş olsun Mr Kilpatrick.

NİJERYALI SAFİYE

Müslüman okurlarımın Şeker Bayramı kutlu olsun. Ramazan Bayramınız mübarek olsun da diyebilirdim belki ama ben Şeker Bayramı terimini Anadolu kültürüne daha yakın buluyorum ve de elimden geldiğince Türkçe sözcük kullanmaya özenmek gibi bir de tutkum var. Onun için Şeker Bayramınız kutlu olsun.

Eğer Nijerya'da şeriatla yönetilen bir eyâlette yaşayan Safiye olsaydınız bunu da diyemezdim size. Safiye'nin bu satırları okuması olanaksız. Türkçe bilmediğinden eminim. Ayrıca kendi dilinde okuma yazması bile yok. Safiye 35 yaşında beş çocuklu yoksul bir kadın. Ramazanın bitmesini korku ve endişeyle bekliyor. Safiye bir süre önce bir erkeğin kendisine saldırıp eski deyimiyle "ırzına geçtiğini", yâni cinsel saldırıda bulunduğunu söylüyor. Safiye'nin ön dişlerinden yalnızca biri kalmış. Beslenme yetersizliğinden, diş bakımı diye bir lükse verecek parası olmadığından, köyünde dişçi olsa bile ona verecek parası olmadığından ağzının ön tarafında yalnızca tek dişi var. 35 yaşının çok üstünde göstermesine karşın güzel, alımlı bir kadın. Bir de dişlerini yaptırabilseymiş… Saldırıdan sonra mahkemeye çıkmış ama kendisine saldırıp "ırzına geçtiğini" söylediği adam "delil yetersizliğinden" aklanmış. Safiye'nin mahkemeye çağıracak tanığı yokmuş. Adam kimsenin göremeyeceği bir yerde ve zamanda Safiye'nin ırzına geçmiş. Mahkeme şeriat kurallarına göre işlediğinden Safiye'nin, daha doğrusu bir kadının tanıklığı yarım kişinin tanıklığı sayılıyormuş tabii. Safiye: "Allah'tan başka tanığım yok" diyor. Cinsel saldırıya uğrayıp suçlunun mahkemeden elini kolunu sallayarak çıkıp gittiğini görmek elbette ne şeriatla yönetilen yerlere ne de Safiye'ye özgü bir olay. Ama dahası var. Bu kez de şeriatı uygulamakla kendilerini sorumlu sayanlar Safiye'yi mahkemeye veriyorlar. Zina suçlamasıyla. Kendisi zorla da olsa cinsel ilişki olduğunu söylemiş ya. Zinanın cezası da mâlûm: "Recm", yâni taşlanarak öldürülme. Safiye mahkûm edilmiş. Beş çocuğu var. En küçük çocuğu Sakine daha on aylık ve daha meme emiyor. Safiye recmedilecek. Ama Ramazan nedeniyle cezanın infazı ertelenmiş. Ramazanın bitiminde sizler Şeker Bayramınızı ya da Ramazan Bayramınızı şekerler, tatlılar, ballar börekler, el öpmeler, akraba ziyaretleriyle kutlarken Safiye gırtlağına kadar toprağa gömülecek ve salyalı sümüklü bir takım erkekler şehvetle öfke karışık bir duyguyla Safiye'nin o tek dişli ama güzel yüzüne taş yağdıracaklar, Allah'ın emrini yerine getirecekler. O yüzden Safiye Ramazan'ın

bitmesini ve bayramı sizler gibi dört gözle beklemiyor. Ramazanın bitimi cezanın infazı demek.

Nijerya Türkiye'den biraz daha büyük, yaklaşık 110 milyon nüfuslu bir ülke. Tarihi İ.Ö: 9000 yıllarına kadar dayanan ama 500 yıl kadar bir süredir Avrupa sömürgeciliği ve köleciliğinin odak noktalarından birisi olmuş bir ülke. Şu anda eyâlet sistemiyle ve ABD'ninkine benzer bir anayasayla yönetiliyor. 36 eyâleti var. Nüfusun yaklaşık yarısı Müslüman, üçtebiri Hristiyan. Müslümanlar ülkenin kuzeyine ve kuzey eyâletlerinin yönetimine hâkim. Hatırı sayılır petrol kaynakları olmasına karşın dünyanın en yoksul 20 ülkesinden biri. Uluslararası petrol şirketlerinin sömürüsüne karşı çıkan ünlü yazar Ken Saro-Wiwa'nın 1995'te idam edildiği bir ülke.

İmdi belki diyeceksiniz ki, dünyada adaletsizliğe uğrayan, acı çeken bunca insan varken Nijerya'daki Safiye'den bize ne? Hem biz ne yapabiliriz ki? Ne demiş üstad: "Bir insanı sevmekle başlar her şey…". Safiye'nin yaşaması ya da recmedilerek öldürülmesi bizim yaşamımızı nasıl etkiler ki? Ben de derim ki "bir Safiye'nin kurtarılması belki de dünyanın gidişini hiç te hiç etkilemeyecek bir olay ama Safiye için çok önemli". Ve de derim ki eğer hümanistseniz sarılın kaleme, Nijerya'ya ya da Nijerya'nın Canberra büyükelçiliğine bir mektup yazın Safiye öldürülmesin diye. Feministseniz bir mektup yazın Nijerya yetkililerine bir genç kadına yapılan bu zulme karşı. Ama hele hele Müslümansanız ve Müslümanlığın böylesi bir vahşet düzeni olmadığına inanıyorsanız yazın Nijerya'ya, daha da iyisi camilerde vaazlarını dinlediğiniz, Kuran kurslarında ilimlerinden nur aldığınız Müslüman din görevlilerinin böylesi bir mektup yazmalarını isteyin. Safiye öldürülmesin. 10 aylık, daha memeden kesilmemiş Sakine anasız kalmasın.

Bayram ziyaretlerinizi yaparken, el öpüp kolonya sürünür, çikolatalar yerken Safiye'yi ve Müslümanlık adına Safiye'ye yapılmaya çalışılanları düşünün. Suudi Arabistan'da, İran'da, Sudan'da, Afganistan'da adını bilmediğimiz yüzbinlerce kadına yapılanların sürüp gitmemesi için birazcık ta olsa katkıda bulunun, yüzbinlerce Safiye, Hatice, Ayşe, Fatma artık acı çekmesin, öldürülmesin Allah adına.

Ramazan bayramınız mübarek olsun.

SUÇLU AMA SUÇU NE?

Şu anda ABD'de 5000 civarında "Orta Doğulu" görünüşünde insanın göz altında bulunduğu bildiriliyor. Yâni bırakın terörist olmayı, Müslüman olmayı, Arap olmayı, çoğumuz gibi "Orta Doğulu" görünüşündeyseniz ABD yetkililerinin gözünde "zanlı"sınız. Türkiye'de nüfus kağıdınızda, ya da kimliğinizde Tunceli yazıyorsa kafadan şüpheli sayılmanızdan da beter bu. ABD'de bir toplum örgütü, bizdeki İnsan Hakları derneği dengi bir kuruluş bu kişilere ücretsiz yasal yardım sağlanacağını bildirdi. ABD'nin bugünkü ortamında gerçekten medenî cesaret isteyen bir insanlık örneği. Bu göz altına alınan kişilerden birisi de Fas kökenli bir Fransız Vatandaşı olan Zekeriya Musavi. 12 Eylül olaylarından sorumlu olduğu sanılan 19 kişinin bir çoğu gibi Musavi de uçuş dersleri almış, bazı İslâm örgütleriyle ilişkileri var ve ABD yetkilileri Musavi'nin uçakları kaçırmayı planlayan 20 kişiden yirmincisi olduğu ancak bir takım nedenlerle diğer 19'u gibi üstlendikleri işi yapamadığını ileri sürüyorlar. Eğer suçlu bulunursa Musavi idam edilecek. 11 Eylül sonrasının isteri ortamında Musavi'nin bugüne dek linç edilmediğine bile şaşmak gerek. Biliyorsunuz, linç teriminin vatanı zaten ABD ve şu anda da ABD'nin başında zekâ özürlü ve Teksas valisiyken en çok idama imza basmış olmak şerefini taşıyan Bush oğlu Bush var. Ben Musavi'nin suçlu olup olmadığını elbette bilmiyorum; ancak yaptığı iddia edilen şeylerin hiçbiri suç değil. Uçak kullanmayı öğrenmek, bir takım "şaibeli" kişilerle arkadaşlık etmek ve Müslüman olmak gibi. İngiliz hukuk sisteminde "circumstantial evidence" diye bir kavram vardır. Şöyle bir örnek verelim: Diyelim bir cinayet işlenmiş ve o gün o saatlerde sizi o civarda görmüşler, öldürülen kişiyle kavgalıymışsınız ve beş yıl önce "ulan ben seni bir gün öldürmezsen bana da Hüsamettin demesinler" dediğinizi herkes duymuş. Bu durumda belki bir Fransız, Amerikan ya da Türk mahkemesi sizi mahkûm edebiliyor ama İngiliz hukuk sistemi bütün bunları delil kabul etmiyor. O cinayeti işlediğinize dair somut bir delil yoksa bütün bunlar "circumstantial evidence" (dolaylı kanıt) kabul ediliyor ve mahkûm edilmenize yetmiyor. Üstüne üstlük, idam cezasının piri olan ve 200 yıl önce Paris sokaklarında oluk oluk kan akıtan Fransa'da artık idam cezası yok ve Fransa "Musavi Fransız vatandaşıdır, onu idam edemezsiniz" diye bastırıyor. Musavi davasının sonucu ABD'de halâ bir hukuk düzeni olup olmadığının bir göstergesi olacak.

Bu arada da geçen hafta Taliban saflarında çarpışırken yakalanan David Hicks adlı Güney Avustralyalı bir gencin durumu var. Ne yalan söyleyeyim, bir

Avustralya vatandaşının yakalandığı haberi gelince adının Hasan, Mehmet, Mustafa, Ali gibi bir isim olacağından korktum; Avustralya'daki ırkçı önyargıları körükleyecek bir durum olacaktı bu. Ama David Hicks Anglo bir aileden gelme, sonradan Müslüman olmuş, Kosova'da Müslümanlarla (ve de NATO ile) birlikte Sırplara karşı çarpışmış, sonra (ABD'nin şu andaki sıkı müttefiki) Pakistan'da eğitim görmüş ve de sonra Taliban'a katılmış. Hicks'in suçunun ne olabileceği tartışmaları sürüyor. Ne Avustralya ne de ABD resmen Afganistan'a savaş ilân etmiş olmadığı için "vatana ihanet" suçu söz konusu değil. Üstelik Hicks daha Afganistan'a saldırı başlamadan önce Taliban'a katılmış. Yâni Hicks Avustralya ve ABD askerlerine değil, onlar Hicks'e saldırmış. Şimdi "biz şimdi bu gence ne suç yükleyebiliriz" gibisinden zırva tartışmalar oluyor. Bence en önemli özgürlüklerden birisi insanların aptalca hareket edebilme özgürlüğüdür. Ve Taliban'a ve de her türlü şeriat düzenine sonuna kadar karşı da olsam, Hicks'in yaptıklarının safdillik, aptallık hattâ hıyarlık olduğuna da inansam, Hicks'in bunları yapma özgürlüğünün olduğuna da yürekten inanıyorum. Üstelik boşluk içinde ne yapacağına karar verememiş şaşkın bir genç görünümü veren Hicks Avustralya'da askere gitmek için baş vurmuş, almamışlar. Alsalarmış kuşkusuz şimdi "kahraman" sayılacakmış.

Kritik durumlarda insanların, bireylerin korkmadan seslerini yükseltebilmeleri ve "popüler" olmayan tavırlar alabilmeleri kendisine aydın diyen kişiler için ne denli önemliyse demokrasi dediğimiz çok kırılgan düzenin korunması ve yaşatılması için de çok önemlidir. ABD İnsan Hakları Derneğini, Fransız Hükûmetini saygıyla selâmlarım. Hicks'in ABD'ye değil, Avustralya'ya geri gönderilmesi konusunda çaba gösteren Avustralya hükûmetini de gönülden desteklerim. Umarım ki Hicks buraya gelir ve annesi babası kendisine köşede tek ayak üstünde sekiz saat ayakta durma cezası verir.

KOCA KOCA HERİFLER

Bir yılı daha geride bırakıyoruz. Üçüncü binyılın iki yılını tükettik bile. Yaşlandıkça yılların geçişi daha hızlı oluyor. Şöyle bir hatırlayın ilkokul yaz tatillerini, o hiç bitmeyecekmiş gibi gelen sıcak akşamları. Yıllara numara vermek insanoğlunun işi, yoksa doğada yılların numarası yok, günlerin, ayların adları da yok. Günler var, yıllar var. Günlerin dilimleri, saatler, dakikalar, saniyeler bizim uydurmalarımız hep. Bir yandan ortalama ömrümüz uzuyor bir yandan gitigde daha küçük zaman dilimleriyle uğraşıyoruz. Milisaniye, mikrosaniye, nanosaniye... Avustralya'da ortalama insan ömrü erkekler için 77, kadınlar için 84. Kaç nanosaniye ediyor? Haberleri seyrediyorum, hep yaşlı yaşlı erkekler kararları veren. Oysa silâh kuşanan, ölenler, öldürenler hep gençler. Bir yanda titrek dudağı ve sesiyle Arafat, öte yanda yaşlı bacakları göbeğini zor taşıyan Sharon. Bush oğlu Bush'un babası eski başkan Bush 77 yaşında halâ temsilciliğini yaptığı silâh şirketlerinin kârını artırmak için tezgâhtarlık yapıyor. 82 yaşındaki Klerides ile aynı kuşaktan Denktaş halâ didişiyorlar. Ecevit'in hâlini hepimiz görüyoruz. Demirel, İsmet Paşa ve Celâl Bayar'a taş çıkarma niyetinde. Afganistan'da geçici hükûmet kuruldu, 30 bakanın 28'i erkek. 80 küsur yaşındaki kıral Zahir Şah nerdeyse başa gelecekti. 100'ünü aşmış ana kıraliçe halâ bayramlarda yüzündeki o donmuş sentetik tebessümüyle tebalarına el sallıyor. Dünyanın çoğu ülkesinde ortalama ölüm yaşı halâ 40larda, hadi hadi ellilerde dolaşıyor ve daha yüz yıl önce ortalama ölüm yaşı 45 dolaylarındaydı. Doğa açısından bakıldığında canlıların neslini devam ettirdikten sonra yaşamaları için biyolojik bir gerekçe yok. Bir çok canlı bir sonraki kuşağı dünyaya getirirken ölüp gidiyor ve ardından göz yaşı döken yok. Hele doğada erkeğin işlevi daha da sınırlı. Neslin devamı için dişisini dölledikten sonra bir çok canlının erkeğinin işlevi kalmıyor. Karadul örümceğinin dişisi çiftleştikten sonra, artık işlevi kalmayan erkeğini öldürüyor. Yeni doğan yavrunun bağımsız bir yaşam sürdürebilecek duruma gelmesi için geçen süre içinde erkeğin yuvada yavruların başından ayrılamayan anaya ve yavrulara yiyecek sağlamak gibi bir işlevi var. Bu da bir kaç günden bir kaç yıla kadar değişiyor. Yavrunun bağımsız yaşayabilecek duruma gelebilmesi için yetişme süresi en uzun olan canlı ise biz insan türü. İnsan 18-20 yılda tam yetişkin hale geliyor. 18-20 yaşlarında çocuğu olan insan, çocuğu 18-20 yaşlarına gelip bağımsızlık kazanınca artık biyolojik işlevini yitirmiş oluyor. Ardı ardına birkaç çocuk varsa, diyelim 45 yaşından sonra artık insanın biyolojik bir işlevi yok, yâni yüz yıl önceki ölüm yaşına gelince.

Peki nedir bu ihtiyarları, özellikle de ihtiyar erkekleri sanki yerleri doldurulamazmış gibi davranmaya iten şey? Ben de 45'i çoktan aştığım için ayırımcılık yaptığım iddiası olmadan rahatlıkla konuşabilirim bu konuda. "İktidar" sözcüğü, biliyorsunuz hem siyasal hem de cinsel bir anlam taşıyor. "İktidarsız" dediğimizde artık cinsel faaliyet gösteremeyen erkekleri tanımlıyoruz. Bunun da kesin bir yaşı yok elbette ama erkeklerin cinselliği 18-19 yaşlarında doruk noktasını bulduktan sonra inişe geçiyor; sıfırlanışı ise biraz genlerin, biraz sağlığın, biraz da yaşam koşullarının etkisiyle 60, 70, 80 hattâ bazan daha geç yaşlarda olabiliyor. Ama şurası bir gerçek ki 18-19 yaşından sonra yokuş aşağı giden bir çizgi gösteriyor. Ve de ilginçtir, siyasal "iktidara" gelme yaşı da genellikle 50'lerden sonra oluyor. Burada bir telâfi mekanizması mı var dersiniz? Cinsel iktidar azaldıkça, siyasal iktidar hırsı, yâni başkalarını idare etme hırsı artıyor mu? "İktidarsız muhteris" deyimini bugün dünyanın çoğu ülkesinin yönetiminde olan ihtiyar erkekler için uygulayabilir miyiz?

Antropologlar, insanların yaşam koşullarının düzelmesiyle büyükanne ve büyükbabaların ortaya çıkmasının gelecek kuşaklara bilgi aktarımı yönünde ve dolayısıyla da uygarlığın gelişmesinde çok büyük payı olduğunu söylüyorlar. Ama sonra kitaplar çıktı, bilgisayarlar, internet çıktı. Bilgi aktarımının ağızdan ağıza olma zorunluluğu kalmadı. Ne kaldı geriye ihtiyar erkekler için? Deneyimleri. Eski deyimiyle "hayat tecrübeleri". "Kocalar"a danışma, "ihtiyar heyetleri" bunların pratikteki uygulamaları. Hayat tecrübesinin otomatik olarak insanı daha âkil, daha kâmil, daha olgun hale getirmediği de bir gerçek. İhtiyar erkekler tarafından yönetilen dünyanın haline bir bakmak yeter. İhtiyarların salt danışman olarak hayat tecrübelerini aktaracağı, dünyanın gençler, özellikle de genç kadınlar tarafından yönetileceği günleri görecek miyiz acaba?

YIL 2002

PİRELİ YAZI

"Bir pire için yorgan yakarım" diye şişinerek övünmek bizimkinden başka kültürlerde var mı bilmiyorum. Gerçi İngilizce'de "banyo suyuyla birlikte bebeği de atmak" diye bir deyim var ama bildiğim kadarıyla İngilizce konuşan ve düşünenler bunu yapmakla övünmüyor, aksine bunu yapılmaması gereken birşey diye gösteriyorlar. Deyimin kaynağı da ilginç. Romalılar gelene kadar yıkanmak nedir bilmeyen İngilizler bu adeti benimsedikten sonra haftada bir mi, ayda bir mi neyse sıcak suyu koca bir fıçıya doldurup sırayla yıkanır olmuşlar. Önce "ailenin reisi" erkek yıkanırmış, sonra kadın, sonra da yaş sırasıyla çocuklar aynı suda yıkanırlarmış. En son da ailenin en küçüğü bebek. Tabii sıra bebeğe gelene kadar su o kadar kirlenirmiş ki bazan banyo suyunun içinde bebek görünmez olurmuş. Ve suyu döktüklerinde kirli suyla birlikte bebek te atılırmış. Onun için uyarmışlar "banyo suyuyla birlikte bebeği de atmayın" diye. Ama biz yorganı bırakın atmayı, yakar ve de bununla övünür olmuşuz. Yorgan gidince de kavga bitermiş tabii. "Ayağını yorganına göre uzat" atasözümüz de yorgan olmayınca tümüyle anlamsız kalır olmuş. "Yorgan yok ki, ayağımı neye göre uzatayım" sözüne yanıt bulmak kolay olmamış. Yorganı niye temizlememişiz, havalandırmamışız, ilaçlamamışız da yakmışız sorusunun yanıtı bence bizim kültüre özgü bazı özellikleri ortaya seriyor.

Bu yıl Nazım'ın yüzüncü doğum yılı kutlanıyor. Bizler de Nazım'ın "Kuvayı Milliye"sini sahneleyeceğiz. Yeniden okumaya başladım Nazım ustayı. Nazım derken yeniden eski defterleri, eski şiirleri karıştırmaya başladım. Mehmet Akif şeriatçılığı yüzünden aydınlarımızca genellikle dışlanmış ama bence yakın zamanımızın en iyi şairlerinden birisi. Mehmet Akif'in yazmış olduğu ve 10 dörtlükten oluşan İstiklâl Marşının ilk iki dörtlüğünden ötesini çoğumuz bilmeyiz. İstiklâl, yâni bağımsızlık, hürriyet, yâni özgürlük çağrıları ve övgüleriyle dolu İstiklâl Marşı. Dördüncü dörtlüğünde şöyle diyor Akif:

"Ulusun, korkma, nasıl böyle bir imanı boğar,

Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?"

Bir yanda iman, öte yanda medeniyyet... Birinci dünya savaşı bitmiş, "medeni ülkeler" Anadoluyu işgal etmiş, ardından kurtuluş savaşı kazanılmış, Akif'in gözünde saldırganlar Batı'nın emperyalist güçleri değil, "medeniyyet". Batı'nın "medeniyyet" yorganında emperyalist saldırganlık elbette tek bir pireden çok daha yaygın ve elbette bu emperyalist saldırganlığı Akif'in yaptığı gibi "medeniyyet"le, ya da bugün birçoklarının yaptığı gibi "Hristiyan Batı" ile

özdeşleştirmek çok kolay sapılabilecek bir yanılgı. Emperyalizmin banyo suyunu atarken batının uygarlık bebeğini de fırlatıvermek çok kolay. Mustafa Kemal bu yanılgıya düşmeyen ender önderlerden biri. Kurtuluş savaşının anti-emperyalist niteliğini tekrar tekrar vurgularken "muasır medeniyetler seviyesine", yâni çağdaş uygarlık düzeyine çıkma hedefini, "en hakiki mürşit ilimdir" diyerek genç cumhuriyet kuşaklarına aşılamış. Hristiyanların "Hristiyan Bilimi" safsatasını, ya da müslümanlıkta dinsel inançlara "bilim" yaftasının yakıştırılmasını hafif bir tebessümle bir yana bırakırsak, istesek te istemesek te Rönesanstan beri bilimin beşiği "Batı" dediğimiz ülkeler olmuş. İngiliz emperyalizmine ne denli karşı olursak olalım, bir Newton'a, bir Darwin'e de o ölçüde saygıyla yaklaşmak zorundayız. Alman militarizmi bir Beethoven'ın, Goethe'nin ya da Hegel'in değerini göz ardı etmemize yol açarsa kaybeden bizler oluruz.

Bugün dünyada en hızlı yayılan dinin müslümanlık olduğu belirtiliyor. Burada müslümanlığın tartışmasına girişecek değilim ancak birçok yoksul ülkede, üstelik önce Batı sömürgeciliği, sonra emperyalizm ve şimdi de küreselleşme adı altında yoksul bırakılmaya devam edilen ülkelerde bu sömürü ile Batı'nın ve Hristiyanlığın özdeşleştirildiğini ve buna karşı da bir yandan bilim ve teknoloji karşıtlığının, öte yandan da siyasi İslam'ın konmaya çalışıldığını görüyoruz. Bu da bu sömürünün ortadan kaldırılması değil, tam tersine sömürücülerin ekmeğine yağ sürülmesi sonucunu vermektedir ve de verecektir. Sömürüden ve yoksulluktan kurtulmanın yolu, bilim ve teknolojinin reddedilmesi, bir inanç sisteminin İran, Suudi Arabistan ve Afganistan'daki gibi bir yönetim biçimi haline getirilmesi değildir; "tek dişi kalmış canavar"a çiğnemeden de yutabileceği yemler hazırlamak değildir. Bugün Batı'nın başını çektiği, ama binyıllarlık insanlık mirası olan kültür, bilim ve teknoloji birikimini benimsemek, "gâvur icadı" mentalitesinden sıyrılabilmek ve tüm bu birikimi insanların bir gün

"bir ağaç gibi tek ve hür

ve bir orman gibi kardeşçesine"

yaşayabileceği bir dünya yaratmakta kullanmak çok mu uzak bir hayal?

SOL ARABESK

Kendi hayatına değer vermeyen kişinin başkalarının hayatına değer vermesini bekleyebilir miyiz? İnandığı şeyler adına ölümü göze almak başka, bile bile ölüme gitmek, hattâ ölümü istenesi bir şeymiş gibi görmek bambaşka bir yaklaşım. Freud "Eros" ve "Thanatos" adlı eski Yunan tanrılarının adlarını kullanarak bu olguyu açıklamış. Biri yaşam, yaşamdan zevk alma, yaşama isteğinin, cinselliğin tanrısı, öteki ölümün, ölümü istemenin tanrısı. "Bile bile ölüme gitmek", "kelleyi koltuğuna almak" gibi deyimler bizde Thanatos'un ölümcül gölgesini taşıyan kavramlar. New York'ta Dünya Ticaret Merkezine çarpmak üzere olan uçaktaki teröristlerin aklından neler geçtiğini düşündüm çok kez, ya da Filistin'de, İsrail'de ya da bir başka yerde gövdesine patlayıcı bağlayıp ölüme gidenlerin... Bunu her hangi bir baskı ya da şantaj sonucu yapanları bir yana bırakırsak bilinçli olarak ölüme gidenlerin bir "trans" halinde olduğunu, yâni bir yerde rasyonel düşüncenin durup yerini uyurgezerliğe benzer bir duruma bıraktığını düşünüyorum. Bu trans halini yaratmak için de tarih boyu bir çok araç kullanılmış. "Şehit" olup bol hurili, ballı, şerbetli, şırıl şırıl sular akan bir cennete gideceğine inanan kişinin bu trans haline girmesi elbette çok daha kolay oluyor. Osmanlı'nın bir çok zaferinin temelinde de bu inançla "Allah Allah" diye haykırarak, kelime-i şehadet getirerek dövüşen askerler vardı. Bunları anlamak bir ölçüde daha kolay. Ama "solda" olduğunu, "devrimci" olduğunu iddia eden, bunun temelindeki materyalist diyalektiği benimsemiş, özümsemiş olması gereken kişilerin aynı biçimde davranmaları nasıl açıklanabilir? Bu kişilerin "şehit", "cennet" gibi kavramlardan uzak olmaları gerekmez mi? Biliyorum, bunun yerine "tarih" konuyor çok kez. Tarih, haklı olduğumuzu gösterecektir deniyor. Bu da bir başka metafizik yaklaşım değil mi? Tarihi yazanların galipler olduğunu bilmiyor muyuz?

Türkiye'de cezaevlerinde açlık grevi olarak başlayan eylem "ölüm orucu"na dönüştü bir süredir. İnsanlar 40 gün, 45 gün kendilerini aç bırakarak sapır sapır ölüyorlar. Açlık grevi haklı bir takım taleplerin kabulü için karşı tarafı zorlamak, onların ve kamuoyunun insanî duygularına hitap ederek bu talepleri kabul ettirmenin uç yöntemlerinden biridir. Ama ölüm orucu?

Galile örneğini tekrar tekrar hatırlatmak gerek. Galile, kendi söylediklerinin üç aşağı beş yukarı aynısını söylediği için Giardano Bruno'nun kilise tarafından yakıldığını biliyordu. Dünyanın güneşin çevresinde döndüğünü söylemekte ısrar ederse kendi başına da aynı şeyin geleceğini biliyordu. Ve engizisyona

çıkarıldığında "kahramanca bir ölüm" yerine söylediklerini geri alarak hayatını kurtarmayı ve bilimsel araştırmalarını sürdürme yolunu seçti.

Bugün Türkiye'de -büyük ölçüde kenan Evren ve Özal'ın mirası olan- bir köşeyi dönme, kapkaç, depolitizasyon var. Bir yandan Irak, Afganistan, terörizm derken, Türkiye skandallar ile krizler arasında koşuşup duruyor. Sol, 1965'teki potansiyelinin bile çok altında, binbir faksiyona bölünmüş. Cezaevleri, cezaevlerindeki bir avuç mahkûm ve tutuklu kamuoyunun umurunda değil. Düzene baş kaldıran ve uygar hiç bir ülkede cezaevinde bile olmaması gereken "fikir suçlularının" haklı da olsa taleplerini göz önüne almak için devletin hiç bir nedeni yok. Bu kişiler ölüm oruçları yoluyla kendilerini öldürüyorlarsa, bu, yetişmiş kadroların tasfiyesi için gökten zembille inmiş bir fırsat değil mi devlet için? İşkenceyle adam öldürmeye, ya da idam etmeye ne gerek var? Bırakın kendi kendilerini öldürsünler. Bu arada da "ne biçim hızlı devrimci" olduklarını kanıtlıyoruz sansınlar. Kamuoyu zaten ya yarın ekmeğimi nereden bulacağım derdinde, ya da falanca artistin donunun rengini tartışıyor. Onlar uyuyadursun devrimciler de kendi kendilerini bir güzel tasfiye ediyorlar.

İlginçtir, devrimcilerin duvarlarında çok kez kahramanca ama Don Kişotça ölen Che Guevara'nın resmi asılıdır da, gerektiğinde geri çekilen, kazanma şansı olmadan saldırmayan ama sonunda kazanan Ho Chi Minh'in resimleri pek yoktur. Soğukkanlılıkla dünya konjonktürünü, ve hızla değişmekte olan dünya içinde Türkiye'nin bugünkü durumunu değerlendirmeden sürdürülen bu "ölüm oruçları" ne yazık ki Türkiye'deki solun da, toplumun geneli gibi arabesklikten kurtulamadığını göstermektedir. Devrimcinin ilk görevi yaşamaktır, gerektiğinde ölümü göze alsa bile. Yoksa kazanma şansı olmadığını bile bile ölüme gitmek arabesk konserlerde aşka gelip göğsünü jiletlemekten farksız olur.

Ölüm orucundakilere ve özellikle onları destekleyen binbir faksiyondaki sözde devrimcilere sesleniyorum: "yenileceğini bildiğinde geri çekilmek ayıp değil, devrimci olmanın, daha da temelde gerçekçi ve akılcı olmanın koşuludur. BIRAKIN YAŞASINLAR!"

KUŞ KELEBEK

Geçtiğimiz ay içinde uluslararası düzeyde çok önemli iki olay oldu. Hayır, Ecevit'in ABD'yi fethinden ya da Denktaş'la Clerides'in uzun yıllar önce zaten yapmaları gerekeni baskılar sonucu nihayet yapmaya başlamaları değil bu olaylar. Bir tanesi Avrupa Birliğinin ortak para birimi "euro"nun dolaşıma çıkması, öteki de Hindistan ile Pakistan arasındaki gerginliğin uç noktaya gelmesi. Birbirinden bunca uzakta bu iki olayın ne ilgisi var demeyin. Şöyle bir tarihe göz atalım. Avrupa yüzyıllar boyu birbiriyle çarpışmış, savaşmış, saldırmış, saldırılmış, kırallar, prensler, papalar, kardinaller, sonra politikacılar... Avrupa'da kanın gövdeyi götürdüğü II. Dünya Savaşı biteli daha yarım yüzyıl olmuş, halâ yaşayan gaziler var. Ve Ortak Pazarla başlayan birleşme, ortak para birimi ile bir büyük adım atıyor ve her halde yakın bir gelecekte AB, ABD'nin karşısına tek bir devlet olarak çıkacak konuma gelmeye başlıyor.

Öte yanda binyıllardır birlikte yaşamış, çokkültürlülüğü yaşam biçimi yapmış 1 milyar insanın yaşadığı, çağdaş uygarlığın beşiklerinin en önemlilerinden biri olan ve yarım yüzyıl önce parçalanan bir Hindistan var. Yaklaşık 150 milyonluk bir Pakistan, bir o kadarlık Bangladeş, yaklaşık 20 milyonluk Sri Lanka (eski adıyla Seylan) ayrılıp devlet olalı yarım yüzyıl geçmiş. Yüzyıllar boyu Hint yarımadasının kanını, iliğini sömürdükten sonra çekip giderken ülke içindeki dinsel ve etnik ayrılıkları körükleyip (Gandi'nin tüm çabalarına karşın) tek Hindistan'dan dört devlet çıkarmış İngiltere. Ve bir yanda Hindistan, bir yanda Pakistan, sınırlı kaynaklarını halklarının refahı yerine silâhlanmaya ayırır olmuş. Silâhları satanlar kim? Bugün dünyanın en fazla silâh satan üç ülkesi ABD, İngiltere ve Fransa. İngiltere bugün yarım yüzyıl öncesinde Londra'yı bombalayan Almanlarla gerdeğe girerken, binyıllar boyu birlikte yaşamış Hindistan ve Pakistan halkları birbirini boğazlamaya hazırlanıyor. Bangladeş dünyanın en yoksul ülkelerinden biri, Sri Lanka'nın 20 milyon insanı etnik ayrılıklar temelinde daha da parçalanma sürecinde. Ah, biz yoksul ülkeler ne zaman akıllanacağız? Gariban bir Hintlinin gariban bir Pakistanlıdan, Bangladeşliden ya da Sri Lankalıdan ne farkı var?

Genetik bilimciler insanın genetik bilmecelerini çözdükçe insan-hayvan ayrımının ne kadar yapay olduğu da ortaya çıkıyor. Bırakın şempanzelerle olan %98'lik akrabalığımızı, kertenkele ya da timsah beyni ile bizim beyinlerimizin %70 aynı olduğu ortaya çıkıyor. Her hayvanın en temel içgüdüsü hayatta kalabilmek. Karnını doyurmak için otlandığı, yiyecek topladığı ya da avlandığı alan verimliyse

aynı tür içinde fazla hır çıkmıyor. Ama kıtlık başladı mı her hayvan ya da hayvan grubu kendi alanını büyük bir kıskançlıkla koruyor. Ve ilginç olanı aslanlar daha çok aslanlarla, kaplanlar kaplanlarla, karıncalar diğer kabilenin karıncalarıyla didişiyor, çünkü gereksinmeleri olan besinler aynı. Avrupa'nın bir araya gelerek yüzyıllar boyu süren farklılıkları göz ardı edebilmesi, öte yandan fukara halkların en küçük ayrılıklar temelinde birbirlerinin gözünü oyması bundan değil mi? Şöyle bir baksak, kültür olarak bir Filistinli ile bir İsraillinin, bir Türkle bir Kürdün, bir Sırpla bir Boşnağın, bir Hintli ile bir Pakistanlının farkları mı daha çok, benzer yanları mı? Türkiye, çok ayrı kültürü olan Norveçlilerle ya da Nijeryalılarla kapışmıyor da bize en yakın kültürlerden biri olan Yunanistan'ı düşman belliyor.

Istanbul'da tramvay'da bizim hanzolardan biri bir Ermeni hanımın ayağına basıyor. Hanım kızgınlıkla dönüyor: "Hayvan!" diyor. Bizim hanzo sırıtıyor. Kadın iyice öfkeleniyor: "Hayvan deorsak kuş, kelebek demooruz, eşşek deoruz, eşşek!" diyor. Şimdilerde bu fıkradaki "eşek" yerine bence "insan" adını verdiğimiz hayvanı koymalıyız.

İnsan hakları, kültürel kimlik, kendi dilini konuşma, kendini ifade, inanç özgürlüğü birçoklarına fantezi gelen konular. Ama genelde birbirleriyle çok şey paylaşan insanların birbirine düşürülmesi, birinin ötekini ezmesi, çarpışmalar, iç savaşlar, bombalamalar bu temel hakların olmamasından kaynaklanıyor ve fukara insanlar fukaralıklarına neden olan güçlere karşı mücadele edeceklerine o güçlerden silâh alarak fukaralıklarının devam etmesine kendileri neden oluyorlar. Fukaralık devam ettikçe (ve hayatta kalmak için yiyecek sağlanacak alan kısırlaştıkça, her hayvanda olduğu gibi) ufak farklılıklar daha da büyük çatışmalar getiriyor ve bir kısır döngüdür sürüp gidiyor. Hindistan ve Pakistan batı teknolojisi ile kim bilir kaç milyar harcayarak geliştirdikleri silahları gergedanlar gibi birbirlerini korkutmak için kullanırken, bu silâh satışlarıyla zenginliğini sürdüren ve de zaten bölünmelerin mimarı olan İngiltere'nin "İşçi Partili" başbakanı gidip sözüm ona barış için aracılık yapıyor. Kuş kelebek mi desem, eşek mi, insan mı?

KAPİTALİZMİN MUCİZESİ

Bizim kuşaktan olanlar hatırlarlar. Galatasaray'ın milli kalecisi Turgay Şeren öyle kurtarışlar yapardı ki "Turgay yine mucize yarattı" denirdi. Musa Peygamber Kızıl Denizi âsâsıyla yarıp ardında o zamanın mültecileriyle kaçmış, İsa Peygamber ölü Lazarus'u diriltme mucizesi göstermişti. Bunlara inanıyorsanız kapitalizmin mucizesine haydi haydi inanmanız gerek. Geçenlerde ABD'nin, belki de dünyanın en büyük enerji şirketi ENRON battı, iflâs etti. ABD yöneticileri, başta baba Bush'un eski bakanı, Bush oğlu Bush'un yardımcısı, kalbi pilli, Dallas merkezli petrol şirketi Halliburton'un eski yöneticisi Dick Cheney olmak üzere olayı kapitalizmin mucizesi olarak niteledilerler. Mucize diyip duruyorum kusura bakmayın; "tansık" sözü bana aynı ölçüde güçlü gelmiyor. Peki neymiş "kapitalizmin mucizesi"? Kapitalizm öyle iyi bir sistemmiş ki, böyle en büyük bir şirket bile, doğru dürüst idare edilmezse Darwin'in güçlü olanın ayakta kalması kuralının Teksas'ta ve de Wall Street'teki yansıması sonucu işte böyle batarmış.

Hadi bunu yuttunuz diyelim. Biraz kaşıyalım bakalım, altında neler var "kapitalizmin mucizesi"nin. Öteden beri "petrol Teksas'ı, Teksas Amerika'yı, Amerika da dünyayı idare eder" diye bir lâf vardır. Neyse, baba Bush'tan başlayalım. Baba Bush'un babası Cumhuriyetçi Parti milletvekili imiş. Baba Bush Yale Üniversitesinde iktisat okuduktan sonra 29 yaşında Teksas'a yerleşmiş. Bush dedenin nüfuzunu kullanarak Teksas'ta bir petrol şirketi kurmuş, bir yıl sonra Zapata Petrol Şirketinin başkanı ve 41 yaşında milyoner olmuş. 1966'da Nixon'ın desteğiyle Teksas'tan milletvekili olmuş. Senatoya adaylığını koyup kaybettikten sonra Nixon ve Ford tarafından önce ABD'nin BM temsilcisi, Çin büyükelçisi ve 1976'da CIA müdürü olmuş. 1982'den 88'e kadar "zengini daha zengin yapma politikası" güden Reagan'ın yardımcılığını yapan baba Bush, 1988 ile 92 arasında başkanlık yapıp 1992'de Clinton'a yenilmiş. 1994'te Bush oğlu Bush Teksas valisi olmuş. Ve de bildiğiniz gibi geçen yılki seçimlerde Al Gore'dan daha az oy almasına karşın başkan seçilmiş.

ENRON, Teksas eyâletinin başkenti Dallas merkezli bir şirket. Bush oğlu Bush'un seçim kampanyasına 800,000 dolar katkıda bulunmuş. Şu anda Bush'un bakanı olanların bir çoğu ENRON'dan destek görmüş, ENRON hisseleri almış, danışman ya da yönetici olarak geçmişte ENRON'dan para almış. Örneğin, demeç verirken arkasında 150 yıldır orada duran çıplak kadın heykelleri göründüğü için üstlerinin

örtülmesini isteyen ve Bush'u solcu bırakacak bir Adalet Bakanı John Ashcroft ta ENRON'dan 58,000 dolar bağış almış.

Her neyse... Şirketler batmaz mı, batar. Burada da HIH, One-Net, Ansett batmadı mı? Ama ötesi var. Şirketin yöneticileri şirketin mâlî çıkmazda olduğunun 4 yıldır farkındaymış. Uydu şirketler kurup paralar oralara aktarılmış. Şirketin mâlî denetmenliğini yapan şirkete bu ücretten daha fazlası danışmanlık ücreti olarak verilmiş, borçlar gizlensin diye. Hadi bunlar da olur diyelim. ENRON'da çalışan emekçilerin emeklilik primleri ENRON hisse senedi olarak ödenmiş. ENRON batınca tabii ne hisse senedi beş para eder olmuş ne de garibanların emeklilikleri. Hadi bu da kapitalizmin mucizesi diyelim. Gelelim Vehbi'nin kerrakesine. Bush oğlu Bush'un başkan olduktan sonra giriştiği ilk işlerden biri, enerji politikasını belirlemek üzere Cheney'nin başkanlığında bir komisyon oluşturmak olmuş. ENRON'un genel müdürü Kenneth Lay, Bush oğlu Bush'un sıkı fıkı dostu. Birlikte bol bol "enseye tokat..." türden resimleri var. Komisyon, dünyanın en zengin ve en çok enerji israf eden ülkesi ABD'nin enerji politikasını belirlerken Lay ve adamlarının Cheney ve Beyaz Saray görevlileriyle en az 5 kez toplantı yaptıkları açığa çıktı. Petrol şirketleri Kuzey Kutbunda petrol arama izni, petrol aramak için vergi indirimleri ve işlerine yarayacak başka bir dizi politika istiyorlar. Veeee.... Sürpriz, sürpriz!!! Komisyonun enerji politikasında bütün bu istenenler yer alıyor. Şu anda ABD Tarihinde ilk kez görülen bir olay yaşanıyor. ABD parlamentosu adına GAO (Genel Muhasebe Ofisi) Bush yönetimini mahkemeye vererek bu 5 toplantıda konuşulanların açıklanması talebinde bulunuyor. NRDC (Ulusal Kaynakları Koruma Konseyi) de enerji politikasını belirleyen kişi, şirket ve grupların adları açıklanması talebinde bulunuyor. Ve tabii Bush oğlu Bush, Cheney ve şürekâsı "çizmeyi aşmayın, bu toplantılarda ne konuştuysak konuştuk, size ne?" diyorlar.

Tüm dünyaya görülmemiş bir küstahlıkla doğruluk, ahlâk, namus dersi vermeye kalkışan Bush oğlu Bush'un kuyruğu kısılacağa benziyor. Hele hele bir de Bush ailesinin hissesi olan bazı şirketlerde Osama Bin Ladin ve petrolcü Suudilerin taşeronu Ladin ailesinin de ortak olduğu iyice bir su yüzüne çıksın. Seyreyleyin gümbürtüyü! Watergate falan haltetmiş!

HÜSAMETTİN:3 ABUZİTTİN:0

Efendim, maçın ilk devresi bitti. Skor:3-0. Hüsamettin'in takımını tutanlar, Abuzittin'i tutan seyircinin yuhalaması, sahaya şişe atması ve bu arada üç beş Hüsamettin taraftarının yaralanması ve ölmesine karşın Arapça dualar okuyarak sahayı terkettiler. Kaptan Hüsamettin, Abuzittin'in faullü oynamasından korktuğu ve tüm basın ve yayın organlarının Abuzittin taraftarı olduğundan şüphelendiği için yeri açıklanmayan bir mağara veya inden videoya alınarak gönderilen yorumunda önce nanik yaptı, sonra dualar okudu ve sonra da şehadet parmağını sallayarak ikinci yarıda skorun daha da farklı olacağı tehdidini savurdu. Abuzittin ise "kardeşim Amerikanca konuş ta anlayalım" dedikten sonra "sakalına tükürdüğüm... diye başlayan ve hem mantık hem gramer kurallarından Dallas'tan Washington'a olan mesafe kadar uzak olan, ancak şıppadanak CIA, FBI, NSO ve CNN tarafından "her ne kadar sakallılara saygım varsa da..." diye düzeltilerek yayınlanan konuşmasında özetle şöyle dedi: "Bir kere birinci gol ofsaytı. Bunlar zaten kötü insanlar oldukları için müthiş bir aldatmacaya girişmişler. Kimin Hüsamettin olduğunu bir türlü anlayamadık. Hepsinde aynı sakal, aynı cübbe. Erkekse çıksın karşıma. Bakın ben nasıl salına salına çıkıyorum, poz poz fotoğraf çektiriyorum. Annem bayılıyor bu fotoğraflara. Ah evlâdım Abuzittin, hık demiş babasının burnundan düşmüş diyor. Üstelik bizim kalemiz o kadar geniş ki, önünde sadece bir kaleci bulunacak diye konmuş olan kuralın değişmesi gerek. Her neyse, biliyorum ilk golü yedik. Ama ofsaytı. Kancık herifler bunlar işte. Sen kalk, dört yandan birden saldır. Zittin milletini şaşkına çevirdi tabii bu. Alışmamışız ki kardeşim, Filistin mi burası, Ruanda mı, Kamboçya mı? Tabii moralimiz bozuldu. Demokratik ve özgürlüksever kim olsa morali bozulur. Sevgili kardeşim Küçük Coni bile ağlamaklı oldu. Son seçimlerden önce gözyaşı bezlerini iptal ettirdi diye duymuştum, demek yalanmış. Avustralya'daki bozguncu solcuların çıkardığı tevatürler işte... İkinci gol mü? İkinci gol önemli değil. Asıl o ilk golü yemeyecektik. Ondan sonra moral mi kaldı takımda? Hiç birinin canı kıpırdamak istemedi. Hadi aslanlarım, vatan, millet, Washington diyene kadar a bir baktım ikinci gol tıngır mıngır girmiyor mu kaleye? Oysa hepsi maça çıkmadan önceki gibi, ilk golü yemeden önceki gibi harcasalar kendilerini... Pardon, paralarını diyecektim... Di mi efendim? Harcayacaklar ki Zittinler ulusu müreffeh, özgür kalsın. Burasıı... özgürlük ve demokrasiii... Efendim? Evet ikinci gole geliyorum. (gorillerden birine fısıldayarak) Şu gazeteci arkadaşımızın adını alın

lütfen, sonra kendisine ufak bir armağan gönderelim. Bu Ettinler özgürlük ve demokrasi düşmanıdır. Bizi kıskanıyorlar, biz de onlar gibi yoğurt ekmek yiyelim istiyorlar. MacDonald'sız, KFC'siz bir dünya istiyorlar. Oysa biiiz... Evet, evet, ikinci gol... İkinci gol yüzünden işten atılan, işlerini kaybeden bütün Zittinlere eflâtun kalp madalyası verilmesini buyurdum. Ayrıca da siz kahraman ve özgürlüksever Zittinleri tembelliğe sürüklememek için ağzınızın önünde sallanan havucun ipini biraz kısalttım. Siz de benim gibi bol bol havuç yiyin, bir gün siz de milyoner olursunuz. Başkan bile olursunuz. Forrest Gump olmadı mı? Geri zekâlı da kör kütük cahil de olsanız Zittin halkının yapamayacağı yoktur.

Hadi aslanların benim. Harcayın. Kumbaranızı boşaltın, kredi alın, adam soyun, ne halt ederseniz edin ama harcayın. Vatan böyle kurtulur ve siz vatansever Zittinlilersiniz. İkinci devreye bambaşka bir taktikle çıkacağız. Her oyuncumuz zırhlara kuşanmış olacak, morötesi gören gözlükler, uzaktan kumandalı toplarla bütün Hüsamettin ve diğer Ettinlileri darmaduman edeceğiz. Her oyuncunun ayaklarına sırık, kafalarına külâh takacağız. Görsünler bakalım bizden top alabiliyorlar mı? Bu harika taktiğimiz için kesenin ağzını açtım. Siz Zittinlilerden mi esirgeyeceğim? Bu zamanda sağlık, eğitim gibi fasa fiso şeyler düşünülür mü? Benden önceki seks manyağı kaptan olacak zampara paraları biriktirmiş biriktirmiş. Kim bilir nelere harcayacaktı? Ama ben bu paraları yalnızca oyuncular için değil, hayatı tehlikede olan her Zittinliyi havadan gelecek her türlü Hüsamettin, ve de Cenabettin ve Farazettin saldırısına karşı korumak için harcayacağım. Üçüncü gol mü? Sabotaj! Ne yazık ki aramızda, hattâ hattâ takımda bile eğitimi, sağlık, sosyal güvenlik gibi komünist uydurmalarını savunmamızdan daha önemli gören gafiller var. Ben paraları savunmamıza harcayacağım diyince biri çocuğunu, biri yaşlı anasını, biri olacağı ameliyatı düşünüp bir köşeye oturup kös kös düşünmeye başladı. Üçüncü golü de böyle yedik. Ama görün bakın. İkinci yarıda zırhlarımızla, en gelişmiş teknolojiyle sahaya bir çıkalım, göstereceğim ben o sakalına tükürdüğüm..."

UNTERMENSCHEN

Propaganda bu günlerde bir beceri, hattâ bir sanat sayılıyor. Propagandanın nerede bitip reklâmcılığın nerede başladığını kestirmek her zaman kolay olmuyor. Siyasal partiler çok kez seçim kampanyaları için daha önce diş macunu, karbonatlı içecek ya da margarin satış kampanyaları düzenlemiş olan reklâm şirketlerine büyük paralar vererek reklâmlarını/propagandalarını yaptırıyorlar. Propaganda "sanatı"nın babası hattâ pîri olarak kabul edilen kişi de, kendisi hakkında ne düşünürsek düşünelim, 1925 yılında 28 yaşında Hitler'le birlikte çalışmaya başlayan, 4 yıl sonra Nazi Partisinin propaganda görevlisi, 1933'te Nazilerin seçimi kazanmasıyla propaganda ve "ulusal aydınlanma" bakanı olan, Paul Joseph Goebbels kabul edilir. O zamanın kitle iletişim araçlarını (medya'yı), radyo ve basını çok etkili biçimde kullanan Goebbels, Nazilerin, günün en uygar ve kültürlü ülkelerinden biri olan Almanya'da, demokratik seçimlerle başa geçmesinde büyük rolü olmuş, 20 yıl boyunca ve sonuna kadar Hitler'in sağ kolu olarak kalmış ve Sovyet birlikleri Berlin'e girdiği sıra, 1 Mayıs 1945'te intihar etmiştir. 1945 sonrası tıp bilimi nasıl Josef Mengele'nin insanlar üzerinde yapmış olduğu korkunç insanlık dışı deneylerin sonuçlarından yararlanmış, nasıl ABD'nin nükleer programının mimarı, Almanların İngiltere'ye dehşet saçan V2'lerini yapan Wernher von Braun olmuşsa, Goebbels de 45 sonrası tüm propagandacıların ve reklâmcıların ders çalışır gibi inceledikleri kişi olmuştur. Goebbels'in propagandası iki sade ve temel ilkeye dayanıyordu. Basitlik ve tekrar. Basit bir mesajın, güçlü bir biçimde tekrar tekrar verildiğinde bir süre sonra insanların düşünme biçimlerini, değerlerini ve dolayısıyla da davranışlarını etkilediğini Goebbels başarısıyla kanıtlamıştır. Verilen mesajın doğru olup olmaması propagandacı/reklâmcı açısından hiç te önemli değildir. Önemli olan insanları belli bir yönde düşünmeye ve davranmaya itmektir. 1925-33 arası Nazi Partisinin başa gelmesinde, ondan sonra da vahşi ırkçı kıyım politikalarını biçimlemede, yutturmada ve uygulamada Goebbels baş rol oynamıştır. Yahudilerin, Slavların, Çingenelerin, komünistlerin, zekâ ve bedensel özürlülerin, eşcinsellerin önce yalıtılması, sonra dışlanması, sonra da öldürülmesi ancak Goebbels'in yıllar boyunca yürüttüğü başarılı propaganda kampanyaları sayesinde mümkün olmuştur. Sarışın, mavi gözlü Alman "ırkı"nın lideri Hitler'in esmer bir Avusturyalı olması, ya da Goebbels'in bedensel çarpıklığı bulunması bu propagandanın etkili olması için en ufak bir engel oluşturmamıştır. Sarışın mavi gözlü dolikosefal kafataslı Almanların

dışındakiler "öteki" olarak tanımlanmış ve Nazi ideolojisinde "*untermenschen*", yâni insan-altı yaratıklar olarak belirlenmiş, böyle olunca da sonunda "son çözüm" olarak tanımlanan toplu cinayetler kolaylıkla işlenmiş, bilmeyenler bilmek istememiş, bilenler de ses çıkarmamıştır. Özellikle Yahudiler için "ne kadar pis, yalancı, çıkarcı" oldukları tekrarlanmış durmuş, 1918 sonrası Almanya'sının acınası halinin tüm sorumluluğu Yahudilere yüklenmiştir. Bizde nasıl "birine 40 kere deli dersen deli olur" diye bir söz varsa, her propagandacı/reklâmcı bilir ki "Yahudiler cimridir", "Türkler vahşidir", "Araplar pistir", "Çinliler üç kağıtçıdır" gibi bir mesaj yıllar boyu tekrarlanırsa, yer eder, inanılır olur ve Yahudiler, Türkler, Araplar veya Çinliler "*untermenschen"*, yâni insan-altı yaratıklar olarak görülmeye başlar. İspanyollar, kırıp geçirdikleri Güney Amerika yerlileri insandan sayılır mı, sayılmaz mı diye uzun uzun, ciddi ciddi tartışmamışlar mıdır?

Tüm bunları, Nazileri, Hitler'i, Goebbels'i niye mi yazıyorum? Seçimlerden önce çoğunluğu Afganlı olan sığınmacıların çocuklarını denize attıkları masalının yalan olduğu ortaya çıktı. Haberin asılsızlığının Başbakanlığa da, Savunma ve Göç İşleri Bakanlıklarına da seçimlerden bir ay önce bildirildiği de. Ama buna karşın Coni'nin "biz çocuklarını denize atan insanları Avustralya'da istemiyoruz" içerikli "*untermenschen*" söylemi devam etti. Seçim kampanyası sırasında, 11 Eylül olaylarının yarattığı hava içinde bir de "bu adamların ne olduğu belli değil, kim bilir, belki de teröristtirler" gibisinden bir başka "*untermenschen*" söylemi yer aldı. ASIO'nun raporuyla geçen yıl değerlendirilmesi yapılan 3700 sığınmacının sadece 1 (evet yalnızca bir!) tanesinin terörist olabileceği için reddedildiği resmen açıklandı. Esas terörist tehlikenin zaten Avustralya'da bulunan, ya da Avustralya'ya (büyük bir olasılıkla birinci mevkide yolculuk yapan) kişilerden gelebileceğini belirtiyor ASIO: Sonra Woomera'da dudaklarını dikip açlık grevi yapan gençlerin bunu yine "*untermenschen*" sayılacak ana babaların zorlamasıyla yaptıkları iddia edildi. Afganistan'dan gelen görüntülerde gördüğümüz Afgan kıyafetlerini tutuklama merkezlerinde de görünce görsel bağlantı da kurulmuş oldu tabii. Propagandacı/reklâmcı için biçilmiş kaftan. Eski Liberal Parti danışmanı ve muhafazakâr olarak bilinen Gerard Henderson bile Coni ve şürekâsının bu yaptıklarının ne kadar yanlış, ahlâk ilkelerinden ne kadar uzak olduğunu belirtmekten kaçınmadı. Eğer gerçekten "*untermenschen*" sayılabilecek insanlar olsaydı, bu kategoriye siz kimleri koyardınız acaba?

SÜBYANCI PAPAZLAR

Geçenlerde Aşkın Baran anlatmıştı. *Paedophilia* sözcüğünü Türkçeye çevirirken karşılığında *sübyancı* sözcüğünü kullandığını, ancak çeviriyi yaptıranların hop oturup hop kalktıklarını, sübyancı sözcüğünü istemediklerini söylemişti. Büyük bir olasılıkla onun yerine pedofili ya da pedofilya gibi Yunancadan Batı dillerine geçmiş, sonra da bozularak Türkçeye alınmış uyduruk bir sözcük kullanmışlardır. Oysa *paedophilia* köken olarak erkek çocukları seven anlamına gelir, yâni Türkçesi ya Farsça oğlan sever anlamına gelen *gûlâmperest*'ten bozma "*kulampara*" ya da "*oğlancı*". "*Zampara*" sözcüğü nasıl kadın sever anlamına gelen z*enneperest*'ten bozma ise bu da öyle. Oysa *paedophilia* sözcüğü bugün İngilizcede hem oğlan hem kız çocuklara düşkün sapıkları anlatmak için kullanılıyor ve o nedenle de tam karşılığı "*sübyancı*". Bizde nedense anlaşılır sözcük kullanmak ayıp sayılır. Eskiler "*karım*", "*kocam*" yerine "*zevcem*", "*zevcim*" derlerdi. "*Kusmak*" kaba oluyor da "*istifra*" edince sanki kokmuyor. "Öldü" diyince saygısızlık ta "*aramızdan ayrıldı*", "*yaşama veda etti*", "*hayatını kaybetti*" ya da "*vefat etti*" diyince o kadar üzülmüyoruz. Aramızdan ayrıldı da nereye, çarşıya mı gitti? Yaşamla vedalaşırken sarmaş dolaş mı oldular? Hayatını kaybettikten sonra her yere, yatağın altına falan iyice baktı mı? Ölünce de tabii "*mezarlığa*" değil "*kabristan*"a gömüldü, pardon "*defnedildi*".. Bir süre önce "*gambler*" sözcüğünü tam karşılığı olan "*kumarbaz*" olarak çevirmiştim. Çoluğunun çocuğunun rızkını büyük bir duyarlılıkla kumarda kaybeden çok hassas yurttaşlarımız alınmasın, gocunmasınlar diye bu, "*kumar bağımlısı*" olarak değiştirildi.

Dil, birşeyleri anlatmak için iletişim aracı olarak değil de, birşeyleri saklamak ya da örtbas etmek için kullanıldığında zehirli bir silâhtır. Bir bombalama sırasında ölen mâsum sivil halk için "*collateral damage*" (yâni "*yan hasar*" teriminin kullanılması gibi). Bunun sayısız örnekleri var ama bugünkü asıl konumuz bu değildi zaten. Bildiğiniz gibi herkesin sayıp sevdiği eski Genel Vali William Deane'in yerine küçük Coni eski Brisbane Anglikan kilisesi Başpiskoposu Peter Hollingworth'ü Genel Vali yapmıştı. Avustralya tarihinde ilk kez dinî kökenli bir kişinin Genel Vali olmasına karşın, Hollingworth'ün özellikle sosyal adalet konularında duyarlılığını, hükûmetleri eleştirmekten çekinmediğini bilenler buna pek te olumsuz bakmamıştı. Avustralya'da gerek Katolik, gerekse Anglikan kilisesinin yüzler kızartıcı bir geçmişi var. Aborijine'lerin kültürlerini yok etme çabaları, Aborijinelerin tıkıldıkları toplama kamplarının ("mission") uzun yıllar

kiliselerin başına buyruk yönetimi altında olması bu "*günah*"larından sadece bazıları. Birçoğumuzun bilmediği çok günahları daha var. Savaş sonrası İngiltere'den getirilen gemiler dolusu yetim, öksüz çocuklar, ya da evlenmeden çocuk sahibi olduğu için çocuğu elinden alınıp kendisi kilise okullarına kapatılan kızlar yakın geçmişe kadar hep kiliselerin kontrolü altında olmuştu. Ve bu misyonlarda, bu okullarda, kız, oğlan demeden bu sahipsiz, bu gariban çocukların 11-12-13 yaşlarında ırzına geçen, tecavüz eden bir çok sübyancı papaz vardı. Bu çocuklara bir de yaşadıkları korkunç olayların sorumlusu kendileriymiş duygusu aşılandığından çoğu sesini çıkarmamış, o çocukluk acısını, yaralarını otuz yıl, kırk yıl içlerinde taşımışlardı. Son sıralar bunlar su yüzüne çıkmaya başladı. İşin bence en acı yanı o küçük yaşlarda hiç bir güveneceği yer ya da kişi olmayan bu çocukların güvenebilecekleri tek otorite figürü olan papaz/öğretmenlerin bu otoriteyi kötüye kullanarak çocukların zayıflığını istismar etmeleri. Böylesi bir olay da Hollingworth Brisbane Başpiskoposu iken yatılı kilise okullarından birinde yaşanmış. Olayın ayrıntılarına girmeyeceğim. Ancak Hollingworth, olaydan haberdar olmasına karşın, "kol kırılır yen içinde kalır" hesabı, olayı kilise hiyerarşisi içinde halletmeye çalışmış, olay ne polise yansıtılmış, ne de çocuklardan veya yakınlarından özür dilenmiş. Bu çocukların birkaçı yıllar sonra da kiliseyi mahkemeye verip tazminat istediğinde de kilisenin avukatları ve sigortacıları Hollingworth'e "aman sakın kilise suçunu kabul etmesin de fazla tazminat vermeden paçayı kurtaralım" demişler, o da bu tavsiyelere uymuş. Benim derdim Hollingworth'ün istifa edip etmemesi değil, içinde bulunduğu ikilem. Kendisinin gerçekten iyi, duyarlı, sorumlu, vicdan sahibi bir insan olduğuna inanıyorum. İşlenen suçların Hıristiyanlığa aykırı olduğunun da ayırdında olmamasına olanak yok. Ancak kilisenin başında olan bir kişi olarak kilisenin bir kurum olarak çıkarlarını koruması gerektiğinde bunu yapmış, ilkelerini, duyarlılığını, sevecenliğini gözünü kırpmadan bir kenara itebilmiş. Hollingworth, insanlar kurumlar adına, kurumları korumak adına kendi ilkelerinden fedâkârlık ettiklerinde insanın düşebileceği trajik durumun bence çok acı bir örneği. Öteden beri savunduğu sosyal adalet ilkeleri ile "devlet kurumu"nun çıkarları çatıştığında da nasıl davranacağını ne yazık ki bu örneğe bakarak kestirebilmek çok kolay. Yazık oldu Hollingworth efendiye!

CONİ'NİN LÂHANA TURŞUSU

Küçük Coni'nin, biliyorsunuz, bir de yamağı var: (National Party) Ulusal Parti'nin başkanı, Başbakan Yardımcısı ve Ulaştırma Bakanı John Anderson. Küçük Coni'nin aksine, kekelemeden konuşan, yakışıklı, iyi giyimli bir zat. Kendisinden önceki Ulusal Parti başkanı, muhafazakâr ve paspal görünüşlü ama dürüst, açık sözlü, saygın (ve bence genel valiliğe aziz başpiskopostan daha çok yakışacak olan) Tim Fischer'e de hiç benzemiyor. Son sıralar gündemi işgal eden Ansett Havayollarının kurtarılması ve binlerce kişinin işini kaybetmemesi çabalarında sorumlu bakan olarak "devlet olarak Ansett'in kurtarılması için beş cent para harcamayacaklarını" söyleyip durdu. Bir kaç hafta önceki bir yazımın başlığındaki gibi bu elbette "kapitalizmin mucizesi" idi. Piyasada tutunamayan batardı. Ansett'i satın almaya girişen iki milyoner iş adamı ise ABD'yi örnek vererek Bush'un havayollarını batmaktan kurtarmak için 5 milyar Amerikan doları döktüğünü hatırlattılar. Anderson utanmasa her halde Bush oğlu Bush'u komünistlikle suçlayacaktı. Aslında Anderson'ın tutumu kapitalizm ideolojisine bağlı bir kişi için tutarlı bir yaklaşım. Asıl tutarlı olmayan bu hükûmetin başka bir takım yaptıkları.

Ulusal düzeyde sağlık sigortasını ilk getiren 1972-75 Whitlam İşçi Partisi döneminde Sağlık Bakanı, sonra İşçi Partisi Lideri, sonra da Genel Vali olan Bill Hayden idi. O zaman Medibank adıyla kurulan bu düzen çok popüler olduysa da özel sağlık sigortalarının kârlarına sekte vurdu. 1975-83 arası Liberal Parti Hükûmeti Medibank'i kemire kemire zayıflattı ve sonunda Medibank te diğerleri gibi bir özel sağlık sigortası oldu. Daha sonraki İşçi Partisi döneminde de Medicare, orijinal Medibank'in yerini aldı. Hangi matematikçiye, istatistikçiye ya da sigortacıya sorarsanız sorun, bir sigorta sisteminin tabanı ne kadar genişse o sistem o kadar ekonomik (eğer özel ise o kadar kârlı) olur. Medicare, her çalışanın ücretinden aynı oranda bir Medicare kesintisine dayandığı için âdil olmasının yanı sıra son derece ekonomik ve etkili olarak işleyen bir sistem ve genelde halkın büyük desteğini kazanmış. Medicare sayesinde devlet hastanelerinde ücretsiz tedavi sağlanabiliyor. Ama Medicare o denli başarılı oldu ki devlet hastanelerine talep çok arttı. Çözüm? Devlet hastanelerine daha fazla kaynak ayrılması, değil mi? Bilemediniz. Küçük Coni'nin ve çevresindeki kapitalist ideologlarının bulduğu çözüm, daha çok insanı özel sağlık sigortası yapmaya ve özel hastaneleri kullanmaya özendirmek. Ama bu da "hadi aslanlarım, özel sigorta yaptırın" demekle olmuyor. Coni'nin dâhiyane buluşu,

özel sigorta yaptıranların ödedikleri sigorta primlerinin % 30'unu geri vererek özel sigortayı daha çekici hale getirmek oldu. Bunu da seçim kampanyası sırasında "merdi kıpti şecaat arzederken" misali bangır bangır duyurdu. İyi de bu % 30 kimin cebinden çıkıyor? Devlet'in bütçesinden. O nereden geliyor? Bizim toplumda kaç kişinin çalışıp vergi ödediğini bilmiyorum ama bizim verdiğimiz vergilerden. Yâni biz çalışanlar hem Medicare kesintisini (zorunlu olarak ama yakınmadan) ödüyoruz, hem de bizim vergilerimiz özel sigorta yaptıranların primlerinin % 30'unu karşılıyor. Yâni ve yâni yazı gelirse biz kaybediyoruz, tura gelirse zenginler kazanıyor.

Nerde kaldı şimdi devlet'in "kapitalizmin mucizesi"ne müdahale etmemesi ilkesi. Her fırsatta devletin müdahalesine karşı olduğunu söyleyenler paçaları sıkışınca ABD'deki gibi devlete avuç açmıyorlar mı? Birçoğu kâr amacıyla işletilen ve birçoğuna doktorların ortak olduğu özel sağlık sigortaları ve onlar aracılığıyla özel hastaneler ve oralarda çalışanlar kâr etsin diye devlet sizin, benim vergilerimi peşkeş çekiyor. Coni'nin bu dâhiyane fikri uygulamaya konalı beri ne kadar para harcanmış, biliyor musunuz? Tam 2 milyar dolar. Şimdi sigortalar primlerini % 6-9 arası bir oranda yükseltiyorlar. Primler artınca bunların % 30'u da artacak tabii. Yani, siz ve ben, vergilerimiz yoluyla özel sigorta yaptıranlara daha fazla para vereceğiz. Oysa bu 2 milyar dolar devlet hastanelerine, ya da Ansett'i ve binlerce kişinin işini kurtarmak için harcansa daha akıllıca bir çözüm olmaz mıydı derseniz siz de her halde Bush oğlu Bush gibi komünistsiniz.

İşçi Partisi 1983 sonrasında o zamanki Sanayi Bakanı John Button'ın çabalarıyla bir çok Avustralya endüstrisini devlet müdahalesi yoluyla kurtardı. Demir çelik, araba sanayii, Kodak-Avustralya bunların bir kaç örneğiydi. Bu hükûmet ise bir yandan Ansett örneğindeki gibi "bize ne" derken bir yandan da özel sigorta şirketlerine, özel hastanelere sizlerin bizlerin ceplerimizden para aktarıyor. Bu ne perhiz, bu ne lâhana turşusu küçük Coni?

SHARON

Slobodan Miloşoviç Savaş Suçları Mahkemesinde yargılanıyor. Geçen yıl Temmuz ayında 2,5 MİLYARA SLOBO adlı yazımda söyle yazmışım: "*bombalama sonucu harap olan Yugoslavya'yı yeniden imar etmek için milyarlarca dolar para gerekiyor. Avrupalı ve Amerikalı şirketler ellerini ovuşturarak ihaleleri bekliyorlar. Ancak, bu paralar bu şirketlere aktarılmak üzere Yugoslavya'ya verilmeden önce bir şart koşuldu. Bu da Yugoslavya'nın Miloşoviç'i yargılanmak üzere Lahey'deki uluslararası Savaş Suçları Mahkemesine göndermesiydi. Yugoslav hükûmeti de ABD ve Avrupa'nın viran ettiği Yugoslavya'nın yeniden ABD ve Avrupa şirketleri tarafından imarına harcanmak üzere 2.5 milyar dolar karşılığı Miloşoviç'i Lahey'e postalayıverdi. Miloşoviç'in ilk söylediği sözlerden birisi "ben ne yaptıysam Yugoslavya için yaptım; gerekirse aynı şeyleri yeniden yaparım" oldu. Hitler'in ne yaptıysa Almanya için, Mussolini'nin ne yaptıysa İtalya için, Franco'nun ne yaptıysa İspanya için, Evren'in ne yaptıysa Türkiye için, Pinochet'nin ne yaptıysa Şili için, tüm ABD Başkanlarının ne yaptılarsa ABD için yapmış olmaları gibi. Hepsinin de yedikleri haltlar, katillikleri, zulümleri milliyetçilik adına. Kendisini sevenlerin "Slobo" dedikleri Miloşoviç'in talihsizliği savaştan yenik çıkması ve ABD'nin değil Yugoslavya'nın devlet başkanlığını yapmış olması. Kendi ülkesi, uğruna her şeyi yaptığı sevgili Yugoslavya'sı Slobo'yu 2.5 milyar dolara sattı. Pinochet'nin, Evren'in fiyatı ne kadar acaba?"*

Ariel Sharon şu anda İsrail'in Başbakanı. Önce şunu söyleyeyim. Ben her halkın kendi topraklarında yaşayabilmesinden yanayım. Buna Filistin halkının olduğu kadar, İsrail halkının da hakkı var. Yoksa birçok halkların şu anda üzerinde yaşamakta oldukları topraklarda yaşama hakları gibi Anadolu'ya yaklaşık 1000 yıl once gelmiş Türklerin de o topraklarda yaşama hakkı tartışılır ki, bu yaklaşım, gülünç olmaktan öte, kimseye yararlı olmaz. İkinci Dünya Savaşı ertesinde kurulan İsrail devleti, çevresindeki birçok Arap devletinin saldırısına karşın ayakta durmayı başarabilmiştir. Eğer İsrail'e ABD'nin ileri karakolu olarak saldırmak gerekse, aynı mantıkla Türkiye'ye de saldırılması gerekir. Irk kavramına inanıyor ve Yahudileri "farklı ırktan" oldukları için dışlıyorsanız Arapların ve Yahudilerin aynı Sami ırkından geldiklerini anımsatmakta yarar var. O yüzden bu günlerde Yahudi düşmanı anlamına kullanılan "anti-Semitic" sözcüğü çok gülünesi bir sözcük. Müslümanlıkla Musevilik arasında bir çok yakınlık olmasına karşın en çok şeriatçıların Yahudi düşmanı olmaları da ilginç. Yahudi düşmanlığının kökü çok derinlere gidiyor. Tarihin birçok devrinde

dışlanmış, öldürülmüş, işkence görmüş Yahudilerin bunlara karşın ayakta kalabilmiş ve çok kez bilim, sanat alanlarında büyük başarılar göstermiş olmaları, bezirgânlık aşağılanıp Yahudilerin işi olarak tanımlanarak sonra da bezirgânlıktan zengin olmalarının yarattığı kıskançlıklar yatıyor işin altında.

Ancaaak… Filistin'e Yahudiler yerleşmeden önce orada yaşayan Filistin halkının ikinci sınıf insan muamelesi görmesi, kendi yurtlarında mülteci kamplarına kapatılması da affedilecek bir davranış değil. 1982'de Ürdün'den atılan FKÖ'nün Lübnan'a yerleşmesinden sonra İsrail Güney Lübnan'ı işgâl ediyor. O zamanki İsrail Savunma Bakanı da Ariel Sharon. 21 Ağustos 1982'de Lübnan (Hristiyan) liderlerinden Beşir ve Pierre Cemayel ile toplantı yapıyor ve mülteci kamplarındaki "teröristlerin elimine edilmesini" istiyor. Üç hafta sonra Devlet Başkanı seçilen Beşir Cemayel öldürülüyor ve Sharon bunun suçunu Filistinlilere yüklüyor. Sabra ve Şatila'daki Filistin mülteci kamplarına giren sağcı Falanjist Hristiyan milisler kamplarda 38 saat boyunca İsrail askerlerinin çıkış yollarını tutmasıyla çoluk çocuk demeden yüzlerce masum insanı katlediyor. Olaydan sonra İsrail'in kendi araştırma raporu İsrail ordusunu dolaylı olarak sorumlu buluyor ve Sharon ve bazı askerlerin istifasını istiyor. Bu adam şimdi İsrail başbakanı ve sivil Filistin halkının üstüne bomba yağdırıyor. 11 Eylül sonrası bir çok devletin yaptığı gibi düzen karşıtı olan herkesi "terrorist" olarak niteleyerek yakıp yıkmaktan çekinmiyor. "1982'de Lübnan'ı işgâl ettiğimde keşke Arafat'ı ortadan kaldırsaymışım" diyebiliyor. Belçika'da bir mahkeme gizli MOSSAD (İsrail İstihbarat Örgütü) belgelerine (4222 numaralı toplantı tutanakları) dayanarak 1982'deki katliamın mimarının Sharon olduğu iddiasıyla dava açtı. Falanjist liderlerden Elie Hobeika Belçika'da ifade vermeye hazırlanırken Beyrut'ta bir ay once, evi bombalanarak öldürüldü. Yirmi yıldır Beyrut'ta yaşayan bu katil, ne raslantı, tam Sharon aleyhine ifade verecekken katledildi. Irkçılığın en çok acısını çeken Yahudi halkının başında şu anda Sharon gibi Araplardan nefretini gizlemeyen bir adamın bulunması ne acı. Sharon'u da Slobo gibi bir gün mahkeme önünde kıvranırken görebilmek dileğiyle.

T-MODEL FORD VE BAKKALIN KIZI MAGGIE SAKALLI KARL'A KARŞI

Doğduğu zaman Karl'ın sakalı yoktu. 1818'de Almanya'da doğduğunda Avrupa, buhar makinesinin itimiyle bir yandan sanayileşme yolunda hızla ilerleme, bir yandan da dünyanın yoksul ülkelerini sömürge olarak paylaşma çabasındaydı. İngiltere'de 8-9 yaşında çocuklar günde 12 saat kömür madenlerinde çalışmakta, anne babaları dokuma tezgâhlarının başında veremden ölmekteydi. Karl'ın sakalı uzadıkça arkadaşı Friedrich ile birlikte bu durumu irdelemeye başladı ve o güne kadar bir ütopya olan sosyalizm fikrini sanayi toplumunun gerçeklerine oturtup bilimsel sosyalizm adını verdiği komünizmi icat etti. Almanya'dan, sonra Fransa'dan ve Belçika'dan dışlanan Karl sonunda en acımasız eleştirilerinin konusu olan İngiltere'ye yerleşti ve zengin arkadaşı Friedrich'in sırtından geçinerek British Museum'da çalışıp kitaplarını yazdı. Das Kapital, çetrefil üslûbuna karşın kapitalizmin o güne dek görülmemiş bir analizini ve eleştirisini getirdi. 1871'deki Paris komünü Karl için proleter sınıfın kapitalist düzeni silâh zoruyla yıkmasının tarihsel bir kaçınılmazlık olduğunun kanıtı idi. Ve Friedrich ile birlikte yazdığı manifestoda işçi sınıfını "zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri olmayan" insanlar olarak tanımlayıp kapitalist düzeni yıkmaya çağırdı. Bu, Karl için tarihsel olarak kaçınılmaz bir sonuçtu. Ama gel gör ki, Karl'ın çetrefil kitaplarını "öncü" devrimci işçi sınıfı anlamaz ve ancak sloganlarını tekrarlarken, kapitalistler iyice okuyup incelediler. Karl "kapiatist sınıf o kadar aç gözlüdür ki, giderek sömürü düzeyini artıracak ve artık canına tak diyen işçi sınıfı da düzeni değiştirecek" diyordu. Avrupa'da, Amerika'da komünist partiler kurulup gelişirken kapitalist sınıf Karl'ın bu temel varsayımını yıkmaya girişti. Karl "zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yok" diyordu. Oysa kaybedecek şeyleri olursa baş kaldırmayabilirler diye düşünüldü. Karl 45 yaşındayken Amerika'nın Michigan sanayi bölgesinde bir Henry doğdu. Karl 1883'te öldükten 13 yıl sonra, 33 yaşındaki Henry, ilk otomobili imâl etti. Karl'ın "değeri yaratanın emek olduğu" dersini iyi öğrenen Henry, herkes işçisine günde 2.5 dolar verirken 5 dolar ödemeye başladı. 1908'de T-model Ford piyasaya sürüldü. Karl'ın "işçinin ürettiğine olan yabancılaşması" dersini de iyi öğrenen Henry, kendi işçilerine kendi ürettikleri T-model arabaları krediyle satmaya başladı. Ortalamanın iki katı ücret alan ve kendi ürettikleri otomobilleri alabilen işçilerin artık "kaybedecek birşeyleri" vardı, Karl'ın kaçınılmaz dediği düzen değişikliği artık sorgulanabilir olmuştu. 1947'de Henry öldüğünde 22 yaşındaki Maggie, üniversiteyi bitirmiş, kimyager olarak çalışmaya başlamıştı. İngiltere'nin

o keskin sınıf çizgileriyle bölünmüş toplumunda, kızı Maggie'nin bu başarısıyla bakkal babasının göğsü kabarıyordu. Maggie bunun üstüne bir de hukuk okuyup avukat olunca babasının çalımından geçilmez olmuştu. Özellikle vergi davalarına bakıyordu. Politikaya atılmaya karar verdiğinde sınıfından beklenecek partiye değil, gidip Muhafazakâr partiye üye oldu. 1959'da milletvekili, 1970'de eğitim ve bilim bakanı oldu. Bakanken yaptığı işlerden biri okullarda ücretsiz süt dağıtımını durdurmak oldu. "There is no free lunch" (Bedava birşey yoktur) derken "devlet şunu yapsın, devlet bunu parasız sağlasın" diyenlere devletin sağladığı herşeyin bir bedeli olduğunu ve bu bedelin halkın ödediği vergilerden çıktığını inatla hatırlattı. "Toplum yoktur, birey vardır" diyerek İngiltere'de uzun yıllar süren mücadelelerle kazanılan bir çok sosyal hakkı çatır çatır geri aldı, eğitim, iskân, sağlık hizmetlerini özelleştirdi. Karl'ın söylemlerini de unutmadı ama. İşçi sınıfının elinden birçok şey alırken, İngiltere'deki yoksul sayısını tırmandırırken, bir yandan da özelleştirmeler sırasında işçinin hisse senedi almasını sağladı. Elinde hisse senedi olan ve o şirketin kâr etmesinden çıkarı olan işçi artık kapitalist düzene karşı çıkar mıydı? İşçi kapitalist düzenle bütünleşmişti artık. Diyelim telefon şirketinde hissesi olan ve aynı şirkete kendi telefonu için ücret ödeyen bir işçi telefon fiyatlarının düşmesini mi isterdi, artmasını mı? Çoğunluk işçinin hayalinin işçi olarak kalmamak olduğunu farketti Maggie. 150 yıl öncesinin İngitere'sinin koşullarının biçimlediği komünizm, ilginçtir, yine İngiltere'de Maggie'nin bu manevrasıyla işçi sınıfını sınıf olmaktan çıkarmasıyla Sovyetlerde yıkılmadan önce Batının işçi sınıfının kafasında yıkıldı. Maggie "sınıf bilinci"ni yok etti. "Ümit fakirin ekmeği, ye Memet ye" deyimini sanki Maggie icat etmişçesine işçi sınıfını önce İngiltere'de, sonra diğer Batı ülkelerinde ve giderek Türkiye gibi birçok başka ülkede burjuvalaşma hayaliyle besledi. Bugün artık ana çelişki özellikle yoksul ülkelere silâh satarak zenginliğini sürdüren zengin ülkeler ve bunların maşalarıyla bunları almak ve bu silâhlarla birbirlerini kırmak için yarışan yoksul ülkeler arasındadır.

AVRUPALIYIK

Askerliğimi Mamak'ta yaptım. Mamak Muhabere Okulu içinde okuma yazma bilmeyen erlerin okuma yazma öğrendiği "Ali Okulu", bir de okulun en görkemli binası olan komutanlık binası vardı. Okul komutanının odasının tam karşısında kapısında "Advisor" yazılı bir kapı vardı. Danışman falan değil, İngilizce olarak "Advisor". Bu odada kimler vardı, nu kimler ne konularda kimlere ne gibi bir danışmanlık yapardı, o gün de bilmezdik, halâ da bilmiyorum. Bir tek bildiğimiz bu zavatın Amerikalı olduğuydu. Mamak'tan Ankara'ya inmek oldukça kolay olduğu için bir çok asker hafta sonları bir yolunu bulup kaçardı. Önemli olan Pazar akşamı yapılacak "tâdat"ı kaçırmamaktı. Pazar akşamı "Nizamiye" den nöbetçiyi kafaya alıp girmeye çalışan "Ali"lerden birisi bir gün şöyle bir olaya tanık oluyor: İki tane Amerikalı (her halde "Advisor" olmalılar) nöbetçiye "Americans!" diyip içeri giriyorlar. Bizim çarıklı erkân-ı harp Ali bunu diğer Ali'lere anlatıyor. Epeyce pratik yapıyorlar ve bir gün akşam karanlığında "Nizamiye"ye gelip süzme Amerikan aksanıyla "Americans!" diyip arkalarına bakmadan içeri giriyorlar. Onlar akıllı da "Nizamiye"deki er ebleh mi? İşkilleniyor ve arkalarından sesleniyor: "Amerikanın neresindensiniz lan?" Yanıt anında geliyor: "İçindenik hemşerim!"

Gazetelerde, haberlerde ne zaman Avrupa, Avrupa Birliği, AB görsem hep bu hikâye geliyor aklıma. Avrupalı soruyor: "Avrupa'nın nersindensiniz lan?" Ve biz kara bıyıklı Türkler (ve de Kürtler ve de diğerleri) hep bir ağızdan yanıt veriyoruz: "İçindenik hemşerim!"

Ee, dört nala gelip Uzak Asya'dan Akdenize bir kısrak başı gibi uzanan bu memleket bizim ya. Akdeniz dediğin de neresi? Afrika'yı sayma. Avrupa işte. Demek ki Avrupalıyız. Sonra efendim, atalarımız Avrupa'da az mı at koşturmuş? Viyana kapılarına dayanmamış mıyız? Sonraları bize "Avrupa'nın hasta adamı" demişler, olsun, "Avrupa'nın" demişler ya. Hem zaten en büyük Türkiye değil mi? Başka büyük mü var yâni?

Gırgır bir yana, gerçekten Avrupalı mıyız biz? Avrupalı olmamız ya da sayılmamız bu kadar önemli mi? Her tanıma göre Avrupalı sayılan bir İngiliz'e sorun İngilizim der, Avrupalıyım demez. Avrupa onlar için "the continent", yâni ısrarla İngiliz Kanalı dedikleri Manş denizinin ötesindeki bir kıtadır. Avustralya ve Yeni Zelanda, coğrafi konumunun hiç alâkası olmamasına karşın "Avrupalı" sayılan ülkelerdir. Futbolda Avrupa kupasına katılmakla, Eurovision şarkı yarışmasına katılıp tereciye tere satmakla Avrupalı olunur mu?

Mustafa Kemal "muasır medeniyetler seviyesi"nden söz etmiş, Avrupa dememiş. Salt coğrafya olarak ele aldığımızda, ilkokuldan beri öğrendiğimiz gibi Anadolu Asya, Trakya da Avrupa sayılır. Ve bugünün Türkiyesi binyıllarca yüzlerce kavimin, kültürün karıştığı, kaynaştığı yer olmuş. Ve biz Asyalıyız ve de doğuluyuz. Avrupa tarihinde de 500 yıl önemli bir rol oynamışız, kırıp geçirerek, haraç alarak. Biz kırıp geçirirken Avrupa aynı şeyleri yapmamış mı? Yapmış elbet, bazan daha da beterini yapmış ama bir yandan da bilim ve düşünce üretmiş. Şimdilerde somut bir coğrafî gerçek olan "Asyalıyız ve doğuluyuz" söyleminin Avrupa'nın ve Batının temsil ettiği akılcı düşünceye karşı çıkmak için, safsata ve mugalatanın bir seçenekmiş gibi sunulması için araç edildiğini görüyoruz. Avrupa'nın ve daha genel olarak Batının dünkü ve bugünkü sömürgeciliği ile insanlığın en ileri entellektüel gelişmesini temsil eden başarılarını ayrı irdelemediğimiz sürece bulanık düşünceden ve karanlıkta ıslık çalmaktan kurtulamayız.

Uluslararası ilişkilerde basit bir gerçek vardır. Güce dayalı dayatmaları bir yana bırakırsak uzun ömürlü uluslararası işbirlikleri ancak iki tarafın da "kazanması" ile başarıya ulaşabilir. Bugünün yönetim kuramlarında "kazan-kaybet", "kaybet-kaybet" çözümlerinin değil "kazan-kazan" çözümlerinin kalıcılığı savunulmaktadır. Bu, insan ilişkilerinde olduğu kadar uluslararası ilişkilerde de geçerlidir. Buna iyi bir örnek son zamanlarda görülen Türkiye-Yunanistan yakınlaşmasıdır. Bunda her iki ülkenin de çıkarı olduğu için (çıkarı zedelenenler sabote etmediği sürece) başarı şansı yüksektir. Türkiye ile AB ilişkilerine baktığımızda ise çok değişik bir durum gözlemleriz. Avrupa Birliğine katılmamızı savunanlar Türkiye'nin bundan neler kazanacağını anlatıyorlar. Peki AB bundan ne kazanacak? 70 milyon Türkiyelinin 60 milyonunun bir anda Avrupa'yı istilâsı mı? Türkiye'nin ucuz mallarının Avrupa'nın korumalı sanayilerini tehdit etmesi mi? AB'den önce "Ortak Pazar" söylemi varken halkımız buna çok güzel "onlar ortak, biz pazar" yakıştırmasını yapmıştı. Zaten pazar olan Türkiye'yi Avrupa niye alsın? Buna bir de ABD'nin, "nüfuz alanı" içindeki Türkiye'yi Avrupa'ya kaybetme kaygısını ekleyin. Coğrafyayı bir yana bırakın. Türkiye Afrika'nın ortasında bile olsa Avrupa kendi çıkarını görse hemen yarın Türkiye'yi AB'ye alır. Ama Avrupa'nın göbeğinde de olsak akılcı düşünceden uzak bir Türkiyenin AB'ye katılmasında Avrupa'nın çıkarı yoksa kabul edilmez. Kendimizi aldatmayalım.

KAYNAMA NOKTASI

Jane Elliott adlı Amerikalı bir araştırmacı var. Irkçılığın, önyargıların, ayırımın nasıl ve nelere dayandırılarak yapıldığını inceliyor. Ünlü atölye çalışmalarını "Mavi gözlü – Elâ gözlü" adıyla ve 30-40 kişinin katılımıyla yürütüyor. Katılımcıları gözlerinin rengine göre kapıda ayırıyor ve her fırsatta elâ gözlülerin akıllı, çalışkan, dürüst olduğunu, mavi gözlülerin ise aptal, tembel, yalancı olduğunu söylüyor. Elâ gözlüler iskemlelerde, mavi gözlüler yerde oturtuluyor. Sonra mavi gözlülere yerine getirilmesi olanaksız komutlar veriyor. Örneğin her dediğini harfiyen yazmalarını söylüyor, sonra neden kendisine kulak vermediklerini soruyor. Yazmakla meşgul oldukları yanıtını verince de "eh, tabii, aptal mavi gözlüler iki işi birden yapamaz" diyor. Herkese uyguladığı bir zekâ testinin cevaplarını önceden elâ gözlülere veriyor, sonra mavi gözlülerin zekâ düzeyi düşük çıktığında bunu mavi gözlülerin aptal olduğunun bilimsel kanıtı olarak ileri sürüyor. Mavi gözlü katılımcılar bazan ağlıyor, bazan isyan ediyorlar. Elliott'ın özet olarak dediği şu: "İnsanları ellerinde olmayan –göz rengi gibi- bir takım özelliklerinden dolayı daha aşağı bir konuma koyup onlara daha aşağı varlıklar olarak davranıp buna kendilerini de inandırınca o insanlar bu beklentiye ve sınıflamaya uygun olarak ve bunu doğrulayacak biçimde davranıyorlar ve onların otoriteye sorgusuz sualsiz uymalarını sağlamak çok kolay." Bunun çok iyi bir örneği, daha önceki bir yazımda belirttiğim gibi yüzyıllar boyu Yahudilere yapılanlar. Başka işlerle, mesleklerle uğraşmaları yasaklanıp para ve tefecilik işleri yapmaya zorlanan Yahudiler bunda başarılı olunca para düşkünlüğü ile, aç gözlülükle suçlanmış. Şimdi Yahudi devleti olan İsrail, Filistinlilerin özgürlüklerini sınırlıyor, binlercesini mülteci kamplarına topluyor, ondan sonra tüm ömrünü mülteci kamplarında geçirmiş gençler buna tepki gösterip kendi yaşamları pahasına intihar saldırılarına girişince bunu Filistinlilerin, daha da genel olarak Arapların vahşetinin, terörist olduklarının kanıtı olarak öne sürüyor. Daha fazla baskı uyguluyor, tanklarıyla Filistin bölgelerine giriyor, yakıp yıkıyor, öldürüyor, sonra buna tepki gösterilince de "bakın teröristlere" diyor. Yüzyıllar boyu derin acılar çekmiş Yahudilerin böyle bir yönetimi hakketmediklerine inanıyorum ve sivil Filistin halkına karşı savaşmayı reddeden İsrail askerlerini gönülden kutluyorum.

Düşündükçe, dünyada kabadayıca davranan güçlere baktıkça, gariptir, gelişmiş sayılan bu ülkelerin ne kadar bilimsellikten uzak olduğunu görüyorum. 600 yıllık Osmanlı yönetimi, en güçlü döneminde bile fazla ezmenin, baskının yaratacağı

tepkiyi göz önünde tutmuş, en ceberrut döneminde bile insanları patlama derecesine getirecek önlemler almaktan kaçınmıştı. 99 derecede sıvı olan su, 100 derecede buhara dönüşür. Bardağı taşıran son damla, devenin belini büken son saman sapı gibi deyimler bu bilimsel gerçeğin halk dilindeki ifadesidir. Marksizm bunu niceliksel değişimin yol açtığı niteliksel değişim olarak ifade etmiş. Nasıl ifade edilirse edilsin, insanları köşeye sıkıştırırsanız, kaçacak yer bırakmazsanız, umutlarını yok eder, aşağılarsanız, o insanlardan gelebilecek en akıl dışı tepkilere hazırlıklı olmanız gerekir. Bunun daha küçük çapta bir örneği "cehennem" tutuklama merkezi Woomera'da yaşandı. Baskı, dışlama, aşağılama, çölün ortasında özel bir ABD şirketinin insafına teslim edilme sonunda kaynama noktasına geldi ve birçok mülteci adayı bu tel örgülü kamptan kaçtı. Şimdi dinleyin, hükûmet ve borazanı Ruddock bu kişilerin ne yasa tanımaz kişiler olduğunu anlatacaklar bize uzun uzun.

Çok farklı bir alanda Bush oğlu Bush'un yaptıklarına bakalım. Tüm dünyaya serbest ticaretin, küreselleşmenin tellallığını yapan Bush, ABD'deki çelik sanayiini korumak için ithal malı çelikten alınan gümrük vergisini artırdı. "Ben güçlüyüm, dünyadaki tek süper güç benim, Batının en hızlı silâh çeken kovboyuyum" mentalitesiyle tutarsızlığın en çıplak ve yalın örneğini veren Bush, Ziya Paşa'nın "sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın" sözünü hakketmedi mi?

Birkaç hafta önceki bir yazımda Henry Ford'dan söz etmiş, ve Ford'un yaklaşımının bir yerde kapitalizmi kurtarıp Marx'ın dünya devrimi kehanetini yanlış çıkardığını söylemiştim. Bush ve Bush'un iplerini çekenler bence kapitalizme hizmet etmiyor; aptallıkları, acımasızlıkları, tutarsızlıkları ve küstahlıklarıyla kapitalizmin ileri aşaması emperyalizmin son biçimi küreselleşmenin mezarını kazıyorlar. Ama korkulası olan şu ki, Saddam'ın elinde olduğu söylenerek saldırılar için zemin oluşturan kitle imha silâhlarının en paşası ABD'nin elinde ve geçenlerde bu silâhların gûya dost oldukları Rusya ve Çin'i bile hedef aldıkları ortaya çıktı. Tüm dünya yoksullarını köşeye sıkıştırmaya devam eden ABD bunun tepkisiyle karşılaştığında kendisi ile birlikte tüm dünyayı yok edebilecek güce sahip. Suyumuz kaynadı her halde.

HÂLÂ KARINIZI DÖVÜYOR MUSUNUZ?

Evet veya hayır diye cevap verin lütfen; hâlâ karınızı dövüyor musunuz? Mahkemelerde bulunanlar bilirler. Avukatlar çok kez size "lütfen evet veya hayır diye yanıt verin" derler. Ve bunun klâsik bir örneği de az önceki sorudur. Tam "aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık" türünden bir soru. Evet derseniz zaten duman oldunuz, hayır derseniz daha önce dövdüğünüzü kabul etmiş olursunuz. Diyeceğim, soruların verilecek yanıtlardan daha önemli olduğu. Yukardaki örnek gibi insanı açmaza sokan soruların yanı sıra bir de yanıtı önceden belirlenmiş sorular vardır. "Yalan mı söylüyorsun?" diye sorduğunuzda karşınızdakinin "evet" demesini mi bekliyorsunuz? Ya da kırmak istemediğiniz birisi size "beni seviyor musun?" diye sorduğunda "hayır" diyebilir misiniz? Bunlar niye sorulur? Bunlar gerçeği öğrenmek için değil, kafamızda zaten var olan düşüncenin doğrulanmasını istediğimiz için sorulan sorulardır.

İyi avukatların genelde kullandıkları bir kural vardır: "yanıtını bilmediğin soruyu sorma." Bir de tabii Türkiye'deki pek yöksek "reyting"li sunucuların sorduğu türden aptalca sorular vardır. İngilizcede aptalca bir soru sorarsan aptalca bir yanıt alırsın diye bir lâf vardır. Bu tür sorulara karşılık en iyi çözüm, sorulan sorudan daha da aptalca bir yanıt uydurabilmektir. "Balayına çıktığınızla karınızla birlikte miydiniz?" "Hayır, karımı gelinliğiyle bodruma kilitleyip sevgilimle balayına çıktım" gibi. "Çarpışma anında sizin arabanızla öteki araba arasında ne kadar mesafe vardı?" "Öteki araba çok uzaktaydı, göremedim" gibi. Sağnağa yakalanmışsınız, sırıl sıklam eve giriyorsunuz. Hâlinizi gören karınız "dışarda yağmur mu yağıyor?" diye soruyor. Bence şöyle denebilir: "Yoo, değişiklik olsun diye bugün lağımdan yürüyerek eve geleyim demiştim."

Bir de önyargılarımızı doğrulamak için sorulan sorular vardır ki, verilecek yanıt hiç önemli olmadığı için yanıtı duymamıza, dinlememize bile gerek yoktur. "Sen buraya bozgunculuk yapmak için mi geliyorsun?" ya da "musluğu kapatmayı yine unuttun, değil mi?" gibi.

ABD'de MacCarthy cadı avı döneminde sorulan standart bir soru "şu anda veya eskiden hiç Komünist Parti üyesi oldun mu?" Böyle bir soruya verilen yanıt değildir önemli olan, yanıt verilip verilmemesidir. Yanıt verdiğiniz anda, yanıtınız "hayır" bile olsa soruyu soran kişinin sizi bu konuda sorgulama yetkisini kabullenmiş, bireysel özgürlüğünüzü o kişiye teslim etmiş olursunuz. Sovyetler döneminde "caz müziği dinliyor musun?" ya da şeriatla yönetilen bir ülkede Ramazan'da "oruçlu musun?" sorusu gibi. Yanıt vermeyi reddetme özgürlüğü

en önemli özgürlüklerden biridir. Birçok ülkede polisin size soru sormadan önce yanıt vermek zorunda olmadığınızı hatırlatma konusunda yasal yükümlülüğü vardır. Ama "sükût ikrardan gelir" lâfı beyinlere yer etmiş olduğundan sesinizi çıkarmadığınızda sorulan sorunun altında yatan suçlamayı kabul ettiğiniz varsayılabilir, hele kişisel ilişkilerde. "Belim ağrıyor diye iki günde bir havuza gidiyorsun. Ordaki yarı çıplak kadınlara bakmıyor musun?" sorusuna nasıl yanıt verirsiniz? "Hayır, bir kadın görünce hemen ellerimle gözlerimi kapatıyorum" mu dersiniz, "aman karıcığım, ben senden başkasına hiç bakar mıyım" türünden yalakalık mı yaparsınız, "yok, orası müslüman havuzu, kadınların hepsi çarşaflı" mı dersiniz, yoksa "e, bakıyorum tabii, Allah göz vermiş" diyip üç saatlik bir kavgaya mı soyunursunuz, ya da susar mısınız? Sustuğunuzda "suçunuzu" kabullenmiş varsayılacağınızdan ve ardından beş saatlik bir kavga geleceğinden kuşkunuz olabilir mi? Şimdi verilen yanıtların hangisi daha doğru diye düşünmeye başladığınız anda zaten davayı kaybetmişsinizdir. Burda asıl gerekli olan böylesi bir sorunun sorulmasının sorgulanmasıdır. Örneğin bu günlerde Centrelink'te "Bankada ne kadar paran var?" sorusunu soruyorlar. Ordan para almayı beklediğimiz için ya zoraki yanıt veriyoruz ya da paramızı çömleğe koyup bahçeye gömmemiz gerekiyor.

Hepimiz zaman zaman yalan söyleriz. Ama, marîz bir yalancılık illeti olmayan her kişi yalan söylediğinde belli bir rahatsızlık duyar. Sorulan sorular, gereksiz yere sorulan sorular, insanın bireysel, özel alanına tecavüz oluşturan sorular insanı çok kez yalan söylemeye zorlar. Bazan bazı kişilerin bazı durumlarda bazı şeyleri söylemek istemeyebileceğini kabul edip buna saygı duymak insan ilişkilerinde ne yazık ki pek gözetmediğimiz bir kural. "Sana ne?" demek kaba sayılmasa böyle bir karşı soruyla yanıtlanabilecek sorular sormamak bence uygarca bir yaklaşım. Klâsik bir Yahudi fıkrası vardır. Bir Yahudiye sormuşlar: "yahu siz Yahudiler, sorulan soruya neden hep bir başka soruyla yanıt verirsiniz" diye. Yahudi yanıtı hemen yapıştırmış: "Neden sormayalım yâni?"

Bunlar daha bireysel düzeyde, önemli de olsa dünyayı sarsacak ya da değiştirecek önem taşımayan örnekler. Ama aynı sorunları ulusal ya da uluslararası düzeye de taşımak olası. Onu da önümüzdeki hafta yapalım.

VİVA VENEZUELA

Politikada bir hafta çok uzun bir zamandır diye bir söz vardır. Geçen yazımda soruların yanıtlardan daha önemli olduğu üzerinde durmuş ve bu hafta da bu konuya devam edeceğimi söylemiştim. O sözü unutmuşum. Cuma – Cumartesi – Pazar günleri olan olaylar benim için birçok başka konuyu geriye itti. Biliyorum, bu sıra çoğumuz Filistin – İsrail çatışmasıyla ilgiliyiz. Bir yanda Sharon hükûmetinin sivil halka yönelik devlet terörünü lânetleyenler, öte yanda "bizi arkadan vuaran dönek Arapları mı destekleyeceğiz?" diyenler. Bir yanda İsrail'in teröre karşı haklı bir girişimde bulunduğunu ileri sürenler ve Türkiye'nin PKK operasyonlarıyla benzerlikler kuranlar, öte yandan olanları Musevi-Hristiyan ittifakının mazlum Müslümanlara karşı saldırısı olarak görenler...

Ancak Venezuela'da olanlar bence dünyanın geleceği açısından çok daha önemli ve ilginç. Venezuela Türkiye'den biraz daha büyük, ama nüfusu yaklaşık 25 milyon olan bir Güney Amerika ülkesi. Adam başına düşen milli geliri 5000 dolar dolaylarında, yâni dünya standartlarına göre "zengince" sayılabilecek bir ülke. Para birimi, sömürgeci İspanyollara karşı 1821'de zafer kazanan milli kahraman Bolivar'ın adını taşıyor. 1910'larda ülkede petrol bulunmasıyla ülke ekonomisi değiştiği gibi, ülkeye ABD'li ve de Teksas'lı petrolcülerin ilgisi de yoğunlaşmış. 1945-58 arası Türkiye'nin 1960-80 dönemini hatırlatıyor. Darbeler, sivil hükûmetler, dikatatörler, vs. Bugün Venezuela dünyanın petrol ihraç eden ülkeleri arasında 4. sırayı alıyor. Daha önce bir Brezilya devlet başkanının dediği gibi "ülke zengin ama millet açlıktan kırılıyor" sözü bir çok "gelişmekte olan" ülke için olduğu kadar Venezuela için de geçerli. Ülkenin bu zenginliğini halkın paylaşabilmesi için 1976'da petrol kamulaştırılmış. 1973'te Şili'de bakır madenlerini kamulaştırmak isteyen Allende'nin, 1975'te Avustralya'nın doğal kaynaklarını kamulaştırmak isteyen Whitlam'ın devrildiğini unutmayalım. 1976'dan 1992'ye kadar çalkantılar geçiren ülkede iki kez askeri darbe girişimi olmuş ancak ordunun içindeki halktan yana güçler bu darbeleri önlemiş. Dünyanın 4. büyük petrol ihraç eden ülkesi böyle başı boş bırakılır mı? 1994'te yaratılan kriz, başkan Caldera'nın diktatörlüğünü ilân etmesiyle sonuçlanmış. Ve bilin bakalım ne olmuş? Petrol ve diğer maden sanayileri özelleştirilivermiş. Siz sağ, Teksas selâmet.

Ama Venezuelalı bunu "tamam kardeşim, pes, gel beni becer" diyip kabul etmemiş ve Hugo Charvez'i devlet başkanı seçmiş. Charvez asker kökenli ama ülkenin petrol zenginliğinin halkın yararına kullanılmasından yana. Venezuela

toplumundaki eşitsizlikleri, yabancı petrol şirketlerinin hegemonyasını bitirmekten yana. Olur mu kardeşim, biz sırf Orta Asya'yı kontrol edip Çin'in kapısına dayanmak için savaşalım, burnumuzun dibinde adam yine petrolleri kamulaştırmaktan söz etsin. Hemen bir karışıklık daha. Charvez karşıtı gösteriler, Charvez'in bunları bastırması, bastırırken de bir kaç kişinin ölmesi, bunun "demokratik protesto hakkına yapılan bir saldırı" olarak nitelenmesi ve gelsin asker. Charvez askerî cezaevine. Cuma günü olan darbenin ardından ABD'nin, artık saklamaya gerek görmediği küstahlığıyla "oh ne iyi oldu" demesi. Ve Charvez'in yerine bilin bakalım kim getiriliyor? Hayır, Derviş değil, o Türkiye'de. Petrol şirketlerinden birinin genel müdürü Pedro Carmona'yı Cumhurbaşkanı koltuğuna oturtuveriyorlar. Ne yâni, Coca-Cola temsilcisi Vicente Fox Meksika cumhurbaşkanı olur da Carmona Venezuaela cumhurbaşkanı olmaz mı? Ama ordu hepten satılmış değil ve ordunun bir başka kesimi Cumartesi günü Carmona'yı indirip yerine Charvez'in yardımcısını Cumhurbaşkanı ilân ediyorlar. O da yetmiyor, Charvez'ü destekleyen ve oynanan oyunu gören halk sokağa dökülünce Pazar günü Charvez özel bir askerî helikopterle getirilip tekrar cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturtuluyor.İki gün önce keyiften ayılıp bayılan ABD-Teksas-petrol yönetimi ne desin? "Bak bundan ders al, bundan sonra ayağını denk al" diyor Charvez'e. "Öyle Irak'la, Libya'yla dostluk kurup Küba'ya ucuz petrol satma ha!" diyor. Charvez bir halk kahramanı. Türkiye'de en son böyle bir kahraman bizim "Karaoğlan"dı, nereden nereye geldi, hepimiz gördük. Kahramana bel bağlayan ülkelerin encamını göstermesi açısından Türkiye iyi bir örnek. Ancak Venezuela'da asıl kahraman halk. Devrilen cumhurbaşkanına sahip çıkıp sokaklara dökülebiliyor. Türkiye'de 60'ta Demokrat Partililerin, 71'de ve 80'de demokratik güçlerin yapamadığını Venezuela halkı anında yapıyor ve kahramanını yeniden başa getiriyor. Şimdi ABD-Teksas-petrol şirketlerinin oyunları burada bitecek mi? Bitmeyecek elbet. 60'larda, 70'lerde "birçok Vietnam yaratmalıyız" diyen ilerici güçler bugün artık birçok Venezuela yaratmalıyız demek zorundalar. Etnik ve inanç farklılıklarını körükleyerek kendisine karşı koyabilecek güçleri zayıflatma pratiğini İngiltere'den iyi öğrenen ABD ve başımızın üstünde pamuk ipliğiyle sallanan ABD kılıcı ancak böyle alt edilebilecektir.

HAFIZA-İ BEŞER

Politikacıların güvendiği olgulardan birisi, eskilerin "hafıza-i beşer nisyan ile malûldur" dediği olgudur. Yâni olaylar kısa bir sürede unutulur. Bu, insan hafızasının bir savunma mekanizmasıdır. Yaşamımızdaki acılı her olayı anımsasak yaşam her halde çoğumuz için kâbusa dönüşürdü. Ancak, geçmiş toplumsal olayları kafamızdan atarsak, o olayların tekrarı kaçınılmaz olur, geçmişten ibret almayız. İnsanın bu engelinin üstüne bir de bugünün hızlı temposunu bindirin. Andy Warhol'un dediği "herkesin 15 dakikalık şöhreti" olgusunu koyun, dün manşette olan olayların bugün arka sayfaya, ertesi gün otuzikinci sayfaya kaymasını ekleyin, kaypak politikacılara gün doğar.

11 Eylül sonrası, Federal seçimler öncesi döküntü teknelerle Avustralya'ya sığınmaya çalışan Ortadoğuluların "çocuklarını denize attıkları"nı iddia ederek "biz böyle insanları Avustralya'da istemiyoruz" diyerek, gazetelere çarşaf çarşaf "Avustralya'ya kimin gireceğine yalnızca biz karar veririz" safsatasıyla seçim kazanan Howard hükûmetinin bu utanılası davranışının ardından daha 6-7 ay geçmiş. Bu konuda şu anda bir Senato soruşturması var. Baş rollerde küçük Coni, cüssesi büyük ama kişiliği daha da küçük grev-kırıcı, eski Savunma Bakanı, şimdiki savunma işleri danışmanı Peter Reith ve tabii ki hepimizin yakından tanıdığı, Liberal Parti kongresinde ırkçılığı ile Pauline Hanson'ı çalımlamayı becerdiği için ayakta alkışlanan sevgili Göç İşleri bakanımız Ruddock var. Karşı köşede de İşçi Partisinin kıdemli senatörü John Faulkner. Yalnız bu senato soruşturmasının ilginç bir yanı var. Başroldekiler sahneye çıkmıyor, perde arkasından sufle veriyorlar. Önemli oyuncular Deniz kuvvetlerinin üst düzey subayları. Tampa olaylarını gören, yakından tanık olan subaylar. Ve kesinlikle Tampa'dakilerin çocuklarını denize atmadıklarını söylüyorlar. Yâni küçük Coni'nin tüm seçim kampanyasının yalanlar ve aldatmacalar üzerine kurulduğu, seçmene Tampa'daki sığınmacıları "çocuklarını denize atan ortadoğulu vahşi canavarlar" olarak sunarak seçimi kazandığı ayan beyan ortaya çıktı. Böylesi olaylarda genellikle iki teori vardır. Birincisi komplo, ikincisi beceriksizlik. Hükûmet olayın açıklamasının beceriksizlik olduğunu, ama tabiii ki Coni, Reith ve Ruddock'un değil, devlet memurlarının ve subayların beceriksizliklerinden kaynaklandığını kanıtlamaya çalışıyor. Yâni "yalan söyledim ama kötü niyetle yapmadım" demeye getiriyor. Ve hani nerdeyse de bunu başaracakken... Dürüst bir deniz subayı çıkıp Senato soruşturmasında ifade veriyor. Dediği de şu: çocuklarını denize atma diye bir olay olmadığını, Coni, Reith ve Ruddock

çetesinin avaz avaz haykırdıkları şeylerin yalan ve yanlış olduğunu Deniz Kuvvetleri, bu üçlünün demeçlerinin hemen ardından savunma bakanı Reith'in ofisindekilere iletmiş. Ama Reith'in ofisindekilerden aldığı yanıt şu: "bu kişileri kişi olarak ve insan olarak gösterebilecek her hangi bir bilgi istemiyoruz!" Dedikleri aynen şöyle: "*nothing to personalise and humanise them*!" İşçi Partisinin kaşarlanmış senatörü Faulkner bile inanamıyor bu söylenene ve "dalga mı geçiyorsun benimle?" diyor. Subay gayet sâkin, dalga geçmediğini, kendisine aynen böyle söylendiğini yineliyor.

Her savaşta, her çatışmada devletler düşman bellediklerini, insan dışı hayvanlar, canavarlar olarak göstermeye çalışır. II. Dünya savaşında ABD basınında yer alan Alman ve Japon karikatürlerine bakın. Almanya'da Yahudilerin nasıl gösterildiğine bakın. Bu, bugün de farklı değil. TC'nin Kürtleri, İsrail'in Filistinlileri nasıl gösterdiğine bakın. İnsan, karşısındaki tanımadığı bir başka insanın gözünün içine baka baka onu öldüremiyor. O yüzden en ilkel kabilelerden bugünkü devletlere kadar hepsi "düşman"ı insan dışı bir varlık olarak göstermeye çalışıyor. Bu çaba Hitler'in Goebbels'inden bu yana daha bilimsel olarak yapılır oldu. Küçük Coni ve Reith ve Ruddock ta onların yolundan yürüyor. Reith Senato soruşturmasına çıkıp ifade vermiyor. Eğer verse eminim "bunu ofisimdeki görevliler söylemiş, benim haberim yoktu" diyecek. Devlet dairelerinde, özellikle politikacılara yakın görevlerde çalışanlar bilirler. Politikacı, bakan size ne yapacağınızı söylemese bile sizin kendisinin nasıl düşündüğünü bilmenizi ve ona göre davranmanızı ister. Bir bakanın ofisinde çalışanların bakanın görüşüne aykırı sözler söylemeyeceği kesindir. Ayrıca bir bakanın, özellikle de Peter Reith gibi birinin başbakanının görüşlerine aykırı davranması düşünülemez. Peter Reith liman işçileri grevinde Patricks şirketiyle işbirliği yaparak bir Arap ülkesinde grev kırıcılar eğitip liman işçilerini kırma planlarıyla ünlü birisi. Ve şimdi de Ansett'in batmasından sonra sendikalarla iyi ilişkiler içinde olan Lindsay Fox ve Solomon Lew, her nedense Ansett'i satın alamadı ve bilin bakalım şimdi kim alıyor? Patricks şirketi ve grev kırıcı Corrigan. Bu hükûmet Avustralya'nın gelmiş geçmiş en kokuşmuş, en yobaz hükûmetidir. Şimdi eski bakanlar Reith ve Wooldridge danışman olarak daha önce kendi bakanlıklarının sorumlu olduğu alanlarda çalışıyor, işin kaymağını götürüyorlar. Tampa'dakiler insan değil, öyle mi?

GHANA'NIN PİRİNCİ

Dimyat'a gitmedim. Dimyat'ta halâ pirinç yetiştiriliyor mu bilmiyorum ama "Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak" sözü halâ geçerli, onu biliyorum. Dimyat nire, Ghana nire? Evde pilavınızı yaparken kullandığınız pirincinizin nerede üretildiğini biliyor musunuz?

Küreselleşme diyip duruyoruz ve bu bir çoğumuza soyut bir kavram gibi geliyor. Bu da küreselleşme yanlılarının işine geliyor. Avustralya'da bizim toplum içinde küreselleşmeyi en acıtıcı yanıyla ilk tanıyan giyim üretiminde çalışanlar oldu. Avustralya'nın gümrük duvarlarını kaldırmasıyla giyim eşyalarında büyük bir ucuzlama oldu. Gömlek, elbise, ayakkabının ucuzlaması tüketicinin hoşuna gitti elbet ama Avustralya'da bunların üretimi ile yaşamını kazanmaya çalışanlar duman oldu. Çin'den, Malezya'dan, Hindistan'dan gelen mallarla rekabet imkânsız hale geldi. Bu, Avustralya ekonomisini yıkmadı ama "ateş düştüğü yeri yakar"; bunu bir de daha önce bu işlerde çalışanlara sorun. Oysa, yoksul ülkelerde küreselleşmenin etkileri çok daha acı olarak hissediliyor.

Ghana Afrika'da küçük ve orta halli bir ülke. Toprakları verimsiz değil, doğal kaynakları oldukça zengin. Bu yüzden 200 yıl Portekizlilerin, 100 yıl Hollandalıların, ve en son da 1957'ye kadar 200 yıl İngilizlerin sömürgesi olmuş ve bu süre içinde Avrupa'nın, özellikle İngiltere'nin köle kaynağı olmuş. Ghana'lı köylüler pirinç yetiştirirmiş uzun yıllardır ve aç kalmazlarmış. Küreselleşmeyle birlikte Ghana'da üretim kakaoya yöneltilmiş. Bugün Ghana dünyanın en çok kakao üreten ülkelerinden biri. Dünya kakao ticaretini kontrol edenler de dünyanın en büyük çok-uluslu şirketlerinden birkaçı. Ghana hükûmetine darbelerle, baskılarla, küreselleşme şunu dayatmış: "bırakın pirinci falan; kakao daha çok para ediyor; siz kakao üretin". Ve 80'lere kadar kakao fiyatı oldukça iyi olduğundan çiftçiler bundan yakınmamış. Ve hayret, hayret, kakao fiyatları düşmeye başlamış. Köylünün sabah akşam kakao ya da çukulata yiyecek hali yok ki... Artık pirinç te yetiştirmiyor. Kakao ticaretini elinde tutan şirketler daha çok kâr ettikçe Ghana köylüsü daha da yoksullaşmış. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu, yâni küreselleşmenin jandarmaları, "Ghana'nın pirinç üretmesi ekonomik değil. Vietnam pirinci Ghana'nın dörtte birine üretiyor. Pirincinizi Vietnam'dan alın" diyorlar. Vietnam'ın ve birçok başka ülkenin pirinç ticareti de yine tabii bir kaç başka çok-uluslu şirketin elinde. Bir yandan Ghana'dan kakao alan şirketler kârlarını artırırken bir yandan da Ghana'ya pirinç satan şirketler göbeklerini ovuşturuyorlar. Bunun adı küreselleşme. Peki

Ghana'lı çiftçi ne yapıyor? Aç kalıyor. Daha önce kendi yetiştirdiği pirinçle beslenen çiftçinin şimdi Vietnam pirinci alacak parası yok, çünkü ürettiği kakaonun fiyatı düşürülmüş.

Küreselleşmenin temelinde yatan ilke her ülkenin en iyi, en ekonomik olarak üretebileceği şeyleri üretmesi. Yâni Vietnam daha ucuz pirinç üretiyorsa, o pirinç üretsin, Ghana da kakao üretsin. Mantıklı görünüyor, değil mi? Ama kazın ayağı öyle değil. Bir yanda üretimi ve ticareti elinde tutan, kontrol eden, bir çok 'bağımsız' ülkeden daha güçlü çok-uluslu şirketler, öte yandan da yoksul ülkelere söylev çekip kendisi bunun aksini yapan zengin ülkeler. Serbest piyasanın ve küreselleşmenin en büyük savunucusu ABD kendi çiftçilerine her yıl milyarlarca dolar destek veriyor. Oysa küreselleşme ilkelerini uygulayacak olsak buğdayı Avustralya ve Kanada'dan alması gerekecek. Japonya ithal malı pirince büyük gümrük vergileri koyarak kendi pirinç üreticisi çiftçilerini koruyor. Oysa Avustralya'dan ya da Vietnam'dan pirinç satın alması gerekiyor küreselleşme ilkelerine uysa. Fransa'da çiftçilere verilen devlet desteğinin kısılması tasarıları çiftçileri sokağa döküyor ve yöneticilerin parlak binalarının önüne tonlarca gübre döküyorlar. Zenginler için bir kural var, yoksullar için bir başka kural. Ve yoksul ülkeler bir kez bu çarka girip ipleri Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'na kaptırdılar mı, Türkiye gibi onlar tarafından yönetilmeye başlıyor, çıkaracakları yasalar bile onlar tarafından dikte ediliyor. Bu çarkın içine girmemeyi başarabilmiş ender ülkelerden birisi Küba. Ve artık dünyanın yeni yöneticileri, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu bile utana sıkıla itiraf etmek zorunda kalıyor ki, son 15-20 yılda halkını doyurmayı, eğitmeyi, sağlık hizmeti sağlamayı becerebilen ülkeler Küba, Vietnam ve Çin olmuş. Ve bu ülkeler halâ temelinde "öldü, gömüldü" denen sosyalizm ilkeleri ile yönetilen ülkeler. Elbet sabık SSCB türü bir sosyalizm değil ama sosyalizm ilkeleri içinde bireysel çabayı teşvik edici uygulamalar getirebilmiş olan ülkeler. Darısı –ya da pirinci- Ghana'nın, Türkiye'nin ve diğer garibanların başına.

İMPARATOR KUARTETİ

Müzikle ilgilenenleriniz bilirler, kuartet dört müzik aletinin çalması için yazılmış olan müzik parçasıdır, trionun 3, kentetin 5 alet için olması gibi. Şimdilerde ortaya yeni bir kuartet çıktı ve gayet güzel, uyum içinde çalıyorlar. Orta Doğu düğümünün çözülmesi için bir araya gelmiş olan 4 güç. Kim bu dörtlü? ABD, Rusya, AB ve BM. Bilmiyorum siz bunda bir acayiplik görüyor musunuz ama bana garip geliyor. Bir kere ABD, Rusya ve Avrupa ülkeleri zaten Birleşmiş Milletlere üye. Eğer çözümlenecek bir durum varsa bunu BM'nin ele alması gerekmez mi? Yok, dünyadaki her ülkenin üye olduğu Birleşmiş Milletler yanına kabadayı fedailerini de almadan edemiyor. Bunların biri eski CIA başkanı Bush'un oğlu Bush, öteki eski KGB ajanı Putin'in yönetiminde Coca-Cola ve MacDonalds devrimi yaşayan Rusya, üçüncüsü de ABD ve Rusya'nın işi götüreceklerinden korkup yanlarından ayrılmak istemeyen eski sömürgeciler artığı Avrupa. Şimdi bu imparator kuarteti vur patlasın çal oynasın göbek havası çalıyor, Arafat, Filistinliler ve diğer garibanların da bu kuartetin müziği eşliğinde göbek atmaları bekleniyor. Şimdi şöyle bir senaryo düşünün: ABD ile Venezuela arasındaki sorunun çözümü için Çin, Japonya, Hindistan ve Arap ülkeleri bir araya geliyorlar ve ABD ile Venezuela arasındaki anlaşmazlığı çözmeye çalışıyorlar. "Hadi canım sende" diyorsunuz, değil mi? Ne farkı var? Ne farkı mı var? Dünyaya kimin hakim olduğunu, kimin borusunun öttüğünü kimse yanılsamaya kapılmadan öğrensin, amaç bu. ABD, Rusya ve Avrupa. Yirminci yüzyılın patronları. Bilirsiniz II. Dünya savaşı sonrası Kırım'da Yalta konferansında da bir trio vardı. Roosevelt, Churchill ve Stalin önlerine dünya haritasını açıp orası senin, burası benim, bölüştürmüşlerdi. 57 yılda değişen tek şey Avrupa'nın kocamış aslanı İngiltere'nin yerini ABD'ye alternatif oluşturmaya çalışan AB'nin almış olması. 1945 sonrası II. Dünya savaşından yenik çıkan ülkelere bakın. Japonya bugün dünyanın 2. en büyük ekonomisi, Almanya Avrupa'nın lokomotifi, İtalya Avrupa'nın en zengin ülkelerinden biri. Dünya nüfusunun dörtte birini oluşturan Çin dev adımlarla ilerlemekte. ABD'nin nükleer füzelerinin "dost" Çin'e çevrili olmasına şaşıran oldu mu? Tüm imparatorluklar miadını doldurup çökmüşlerdir. Yalnız arada bir iki fark var. Birincisi dünyada değişiklik hızının son 200 yıldır büyük bir ivme kazanması, ikincisi de nükleer silâhlar. Bir Roma İmparatorluğu / Bizans nerdeyse 1500 yıl, bir Osmanlı İmparatorluğu 600 yıl yaşamışken, örneğin daha yakın tarihteki "topraklarında güneş batmayan" İngiliz imparatorluğu yalnızca 150 yıl sürdü. 1860'ta dünya

nüfusunun yalnızca yüzde 2'sini oluşturan İngiltere dünya mamûl mallarının yüzde 40'ını üretiyordu, tüm ticaret filolarının üçte biri İngiliz'di ve İngiltere teknolojide dünya lideriydi. Alman teknolojisinin İngiltere'yi sollamasıyla başlayan İngiltere'nin düşüş grafiği, II. Dünya savaşını kazanmalarına karşın değişmedi. Teknolojide ileri Almanya, askeri yenilgisine karşın sonuçta ileri geçti. 1890'larda nüfus başına İngiltere'deki 1 üniversite öğrencisine karşılık Almanya'da 2.5 öğrenci vardı. Ve 1987'de Almanya, ABD ve Japonya'nın önünde dünyada en fazla ihracat yapan ülkeydi.

1945'te ABD aynen 85 yıl önceki İngiltere gibi dünya mamûl mallarının yüzde 40'ını üretiyordu. Bugün bu rakam yarıya düşmüş durumda. ABD imparatorluğunun ömrü ne kadar olacak sorusu hepimizi ilgilendiren bir soru. 1945'ten beri gerek eğitim, gerek sağlık, gerek teknoloji açısından gerilemekte olan ABD bugün dünyada yalnızca askerî teknoloji ve silâh gücü olarak başı çekiyor. Ama dünyadaki tüm imparatorlukların tarihi göstermiştir ki, teknolojik üstünlüğü, üretim üstünlüğü olmayan bir imparatorluk, askerî gücü ne olursa olsun, çökmeye mahkûmdur. "Giden ağam, gelen paşam" diyip ABD gider bir başkası gelir, ne yapalım diyebilirsiniz. Ancak hiç bir imparatorluk "eh, benim vâdem dolmuş demek, şuraya kıvrılıp öleyim" dememiş, salt askerî gücüyle ayakta kalabileceğini sanıp çeşitli savaşlarla milyonlarca insanın canını tüketmiştir. ABD'nin de bundan farklı davranacağını sanmak safdillik olur. Ve işin en korkutucu noktası burada devreye giriyor. 1945'e kadar tarihin hiç bir döneminde hiç bir ülkenin elinde dünyayı topyekûn yok edebilecek bir silâh yoktu, ABD'nin elinde var. Ve de ABD imparatorluğunun, batarken tüm dünyayı da samanyolunun bir ufacık zerresi haline getirmesi hiç de uzak bir olasılık değil. O zaman cenaze marşını bile çalabilecek ne bir trio ne de bir kuartet olacak uzayın bu ıssız köşesinde. Karamsarlığa kapılmayın, hadi hep birlikte küçük hesaplarımıza, küçük çıkarlarımıza, küçük kavgalarımıza dönelim. Gözlerimiz kapatırsak belki umacı "püf" diye kayboluverir.

FAŞİST Mİ HIRSIZ MI?

Geçtiğimiz günlerde Fransa'da cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı. Fransa'daki sisteme göre ilk turda en çok oy alan iki aday ikinci tura kalıyor. İlk turda sosyalist başbakan Lionel Jospin üçüncü sıraya düşerek elendi. Ve otuz yıldır aşırı sağın başını çeken Jean Marie La Pen ilk kez yüzde 17 oy alarak, 6 milyon Fransız seçmeninin desteğiyle ikinci tura kaldı ve cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın karşısına çıktı. Bir anda yarış, sağcı bir adayla aşırı sağcı bir adayın yarışı haline geldi. Tüm Avrupa'da aşırı sağ partiler hızla gelişiyor. Daha önce Avusturya'da Jörg Haider %27, Belçika'da : Frank Vanhecke %9.9, Danimarka'da Pia Kjaersgaard %12, Hollanda'da Pim Fortuyn %15, Norveç'te Carl Hagen %14.7, Portekiz'de Paulo Portas %9, İsviçre'de Christoph Blocher % 22.7 oy aldı. Bu genel gidişe direnen ülkeler arasında Almanya (iki aşırı sağ partinin oy toplamı %3), İtalya %4, İngiltere ve Yunanistan var.

Chirac, sosyalist cumhurbaşkanı Mitterand'ın zamanında Paris belediye başkanlığı yapmış sağcı bir politikacı. Ve bu süre içinde bir takım yolsuzluklara karıştığı iddiaları halâ süregidiyor. İkinci tura gidildiğinde Fransa'da olağanüstü bir ittifak yaşandı. Aşırı sağa karşı olan tüm gruplar, liberallerden komünistlere kadar hepsi Le Pen'e karşı Chirac'ı destekledi. Ve mitinglerdeki pankartlarda "FAŞİSTE DEĞİL HIRSIZA OY VER" sloganı yer aldı. Ve sonuçta Chirac oyların %82'sini alarak rekor düzeyde bir destekle yeniden cumhurbaşkanı seçildi. Nedense bu sloganları görünce aklıma hemen Ecevit geldi. Ecevit'i destekleyenlerin bile kendisi hakkında söyleyebildikleri en olumlu söz "ötekiler gibi hırsız değil" sözü bu günlerde. ABD'nin, Uluslararası Para Fonunun, Dünya Bankasının yönergelerini Türkiye'de uygulamayı yurtseverlik sayan bir Ecevit. Faşist ile hırsız arasında seçim yapmak zorunda kalmak ne acı ama Fransız seçmeni tercihini açıkça ortaya koydu. "Ortanın solundayız" ve "yeni bir düzen kurulur ve Türkiye de bu düzen içinde yerini alır" diyen İnönü'yü devirip başa gelen ve halâ kendisini sosyalist diye yutturmaya çalışan ve Avrupa'nın her hangi bir sosyal demokrat partisinde bile yeri olamayacak bir Ecevit.

Geçtiğimiz hafta SBS Dateline programında Türkiye'deki ölüm oruçlarıyla ilgili programı seyrettiniz mi bilmiyorum. Ben ölüm oruçlarına karşı olduğumu daha önce de belirtmiş, ve bunu sol arabesk olarak nitelemiştim. Ama bir devletin, kendi sorumluluğu altında bulunan cezaevlerini basması ve cezaevlerinde bulunan mahkûm ve tutukluları öldürmesi gibi iğrenç ve insanlık dışı bir olayı gerçekleştiren bir devletin başındaki bir Ecevit'i halâ "ehven-i şer" olarak

görenlerin artık uyanması gerek Türkiye'de. Yine İsmet Paşa'nın bir sözüyle "ehven-i şer şerlerin en kötüsüdür". Çünkü uyutmacayı sürdürmesi daha kolaydır. Bir yandan "milliyetçi" koalisyon ortağı ile birlikte Türkiye'yi yabancı sömürüye peşkeş çeken ve öte yandan milliyetçiliği "vatan, millet, Sakarya", "bayrak ve milli marş" uyutmacasıyla halka dayatan ve karşı çıkanları kurşunlayan, gazlayan, yakan bir devlete Faşist sözcüğünden başka bir tanım yakıştıramıyorum. Kendi vatandaşı olan ve kendi dilini ve kültürünü sürdürebilmek gibi en temel demokratik haklarını isteyen bir halka karşı bunları bir lütûfmuş gibi görüp, "vatanın bölünmezliği" adlı sis bulutu içinde Amerikan malı savaş helikopterleriyle ordusunu salan bir yönetime halâ kim "Faşist"ten başka bir tanım yakıştırabilir?

Unutmayalım, "Faşist" sözcüğünü ilk ortaya çıkaran ve kullanan İtalya'da Mussolini yönetimi idi. İspanya'da, Portekiz'de, Almanya'da, Şili'de ve diğer Güney Amerika ülkelerinde, daha sonra Yunanistan'daki benzeri rejimlerin hiçbiri kendine "Faşist" yaftasını takmadı; hattâ Almanya'da Nazi Partisinin resmî adı "Ulusal Sosyalist (!) Parti" idi. Şimdi, duygusallığı bir yana bırakıp neden faşizme karşı olduğumuza, insansak neden karşı olmamız gerektiğine serinkanlılıkla bakmaya çalışalım. Kapitalist sömürü düzeninin metazori, asker, silâh gücüyle sürdürülmesidir faşizm. Bireyden düşünmeden itaat isteyen, düzene karşı çıkanı hapseden, infaz eden, işkenceyi olağan bir yöntem olarak gören bir düzendir. Homojenlik amaçladığından, herkesin aynı ve düzeni destekler biçimde düşünmesini hedeflediğinden, görüş farklılıklarına olduğu kadar etnik farklılıklara da tümüyle hoşgörüsüzdür. Dili, görünüşü, düşüncesi, yaşam biçimi, cinselliği faşizmin dayattığı tektipliliğe uymayanı ezer, yok eder, emekçinin haklarını aramasına olanak sağlamaz ve kapitalist sömürüyü "kutsal düzen" ya da "beş parmağın beşi bir olmaz" söylemiyle "ilâhî düzen" olarak yutturur. Bütün bunları değerlendirdikten sonra kendi kendimize yeniden sormamız gerekir: "Faşist mi yeğdir, hırsız mı?"

MAL

Sığır değil. Biliyorum, mal deyince birçoğumuzun aklına kendimizin, babamızın ya da dedemizin köydeki davarı gelir ama benim bugün sözünü etmek istediğim şey bu değil. Avustralya yerlileri gibi yalnızca toplamak ve avlanmakla yaşamlarını sürdüren kültürlerde mal yok. Çünkü mal, ayak bağı demektir böyle bir kültür içinde kalkıp yiyecek ve su bulmak için yüzlerce kilometre yürüyen insanlar için. "Mal bulmuş Mağrıbi gibi" deyimi çok ilginçtir. Mağrıbi dediği, Mağrıpli yâni Kuzey Afrikalı. Çölün kıyısında yaşayan Kuzey Afrikalı için belki tek kabul edilebilir mal, devesi. Çölde bir tulum su, bir deve yükü altından daha değerli de ondan Mağrıbi mal edinme derdinde değil. Onun için "mal" görünce gözleri açılıyor. Bir de "mal canın yongasıdır" deyimi var. Sözlük bunu açıklarken "insanın malı canının bir parçası gibidir; insan malına gelen zarardan üzüntü duyar" biçiminde açıklıyor. Oysa bence anlamı çok daha farklı. Yonga nasıl kerestenin rendelenmesi sonucu ortaya çıkar ve yonganın çıkması o kerestenin yontulması, küçülmesi demektir, bence mal da öyle. Yâni malın ortaya çıkması için, mal edinmemiz için canımızı rendeliyoruz, yontuyoruz. Hızlı solcular, kapitalist düzen mal edinme, sahip olma üzerine kurulu olduğu için: "mal hırsızlıktır" derler. Öte yandan, ilginçtir, Anadolu'da "Müslüman malı ortak" diye de bir söz vardır. Ama elbette bunu malı olanlar değil, olmayanlar söyler hep. Şimdi kapitaizm-sosyalizm-Müslimanlık tartışmasına girecek değilim. Benim üzerinde durmak istediğim şey başka: insanların mal olması. Hayır, "o ne maldır, o" ya da "malın gözüdür" anlamında değil, sahip olunan başka mallar gibi insanın da bir mal olarak görülmesi. Yakın geçmişe kadar Osmanlı'dan tutun Amerika'ya kadar bu gayet olağan bir olgu sayılırdı. Köle efendisinin malıydı; alır, satar, döver, söver, yatar, kalkar, keyfi isterse de öldürürdü efendisi. İnsan düşüncesi toplumsal gerçeklerin bir kaç kuşak gerisinden gidiyor ne yazık. Kölelik kalktı gûya ama bir başka insana sahip olma mentalitesi halâ sürüyor. Bunu her düzeyde görüyoruz. Bir ülkenin devleti vatandaşına malı gözüyle baktığı için ona gerçekten büyükbaş "mal" gibi davranabiliyor. Bir siyasal partinin ya da her hangi bir kuruluşun içindeki kişi o partinin, o kuruluşun malı olarak görüldüğünden çizginin dışına çıkması kabul edilemiyor. Aile düzeyinde de bu böyle. Çocuklarını kendi malı olarak gören ana babalar, çocuk büyüyüp bağımsızlığını ilân edip kendi "malı"nın davranmasını istemediği biçimde davranınca kıyamet kopuyor. Bunun kökünde tabii, elden ayaktan düşünce çocuğun size bakması beklentisi var. Kıt kanaat geçinen eski Japon toplumu ya

da Eskimo toplumu gibi toplumlarda katkısı tüketiminden az olan yaşlıları ölüme terketmek toplum kurallarından biri imiş eskilerde. Kadın-erkek ilişkilerinde bunun en sivri örnekleri yaşanıyor halâ. Kadının bir mal olarak görülmesi birçok toplumda, birçok dinde kurumsallaştırılmış. "Başlık parası" dediğimiz şey, kız, kadın adı verilen "mal"ın satış fiyatı değil mi? "Kocam değil mi, döver de, sever de" sözü bu mal konumunun kabullenilmesi değil mi? Bunun kökünde tabii yine kadının ekonomik güçsüzlüğü, erkeğe muhtaç olması yatıyor. Kadın ekonomik bağımsızlığını kazandıktan sonra bile bu değişikliğin düşünce ve davranışlara yansıması halâ bir kaç kuşak geriden geliyor ve eski kalıntılar düşüncelere hâkim olmaya devam ediyor. Tabii, kölesi olan hiç bir efendinin özgür olamayacağı gibi, kadının bu "mal" konumu erkeği de tutsak ediyor. Erkek te "evin reisi" diye tanımlanıp bunun yükü altında omuzları göçen, "breadwinner" (ekmek kazanan) terimiyle özetlenen bir konuma düşüyor. Erkek te sabana koşulan büyükbaş "mal" gibi görülüyor. Ve nasıl sabandaki büyükbaş hayvan, aç kalmamanın garantisi ise, erkek te bir "para kazanma makinesi"ne dönüşüyor. Ve de sabandaki büyükbaş malın kendi bildiğince bir ağacın gölgesi altında keyif yapması kabul edilemez bir durum oluyor. Sabana koşulan hayvanı iğdiş edip erkek sığırı öküze dönüştürmek te hayvanın sahibinden başka ineklere bakmamasının garantisi oluyor. Kadın erkeğini fiziksel olarak değilse bile psikolojik olarak iğdiş ediyor, sonra da yaşam zevki kalmayan bu öküzün kendisini neden mutlu edemediğinden yakınmaya başlıyor. Biliyorum, bunlar çoğumuzun konuşmak, tartışmak istemediği konular. Ama amaç eğer insanın, kadının ve erkeğin mutluluğu ise tartışılması gereken konular. Ve unutmayalım, kendisi mutlu olmayan bir kişi, mal da olsa mal sahibi de olsa, bir başkasını mutlu edemez.

BASTIR BAŞPARMAĞINI

1 Temmuz 2002 tarihinden sonra pasaport harcı 136 dolardan 144 dolara çıkıyor. Eh, yâni bu da haber mi, her şey zaten artıyor, kör hükûmet tuttuğunu okşuyor demeyin. Bu seferki artışın nedeni ilginç. Başka birçok neden sıralanıyorsa da bunlardan birisi Avustralya pasaportları için '*facial biometric identifier*' (o da neymiş demeyin, az sonra anlatacağım) konulması konusunda araştırma ve geliştirme yapılacak olması. Bu FBI'ı Amerikan Federal Polisi FBI ile karıştırmayın; biliyorsunuz Avustralya çok bir bağımsız ülkedir. Bağımsız olmasa Amerika Avustralya ürünlerinden gümrük alır mı? Efendim, bu yerli FBI, uygulanmaya başlanınca işler öyle bir düzene girecek ki, makinalar adamın yüzüne bakınca Hüsam Efendinin adamı olup olmadığınızı şıppadanak anlayacaklar, hepimiz de bombalanma korkusu olmadan huzur içinde uyuyup gideceğiz. 70'lerde o zamanki CES (iş bulma kurumundan) Anadolu insanına özgü bir yaratıcılık örneği göstererek Vahi Öz, Nubar Terziyan, Hulûsi Kentmen gibi değişik 30-40 isimlerle işsizlik parası alanların ortaya çıkmasından sonra, Avustralya hükûmeti daha sıkı kimlik kontrolleri getirdi. Şimdilerde biliyorsunuz, Centrelink'te büyükanneninizin kızlık soyadını bilmiyorsanız duman oluyorsunuz. Şimdi de bu FBI gelince pasaportunuza koyacakları resim özel bir resim olacak ve Avustralya'ya girer çıkarken bir makine sizin mah cemalinizin suretini çıkaracak ve pasaporttaki resimde görülen kişi olup olmadığınıza karar verecek. Bu '*biometrics*' denen nane sırf yüz için değil; bazısı elinize bakıp "üç zamana kadar, üç hafta mı desem, üç ay mı desem…" derken sizin siz olup olmadığınız anlayacak, bazısı emekli "Baba"nın bir zamanlar dediği gibi "gözlerimin içine bak" diyecek, sizin siz olup olmadığınızı gözünüzden anlayacak. Bütün bunların eski usul parmak izi almaktan pek farkı yok aslında. Tek farkı, parmak izinin genellikle her ülkede eğer bir şeyle suçlanıp karakola götürülmüşseniz yapılan bir işlem olması. Şimdi ise hepimiz bunu yapmak zorunda kalacağız ve çayırlarında ineklerin otladığı Canberra'nın modern binalarından birinde, sizin, benim, yeni doğmuş bebeğin, yatalak büyükannenizin suratları elektronik olarak bir bilgisayara geçirilmiş olacak. Bu bilgiler orada hazırken "hadi bakalım şunları bir kurcalayalım, ne çıkacak" denilip o bilgiler daha daha neler için kullanılacak ya FBI bilir ya ASIO. TFN (Vergi Dosya Numarasının) vergiyle uzaktan yakından ilgisi olmayan birçok konuda kimlik olarak kullanılması gibi.

Aslında tüm bu gelişmeler yeni değil tabii. İlim ve fennin beşiği –bizi sever- Almanya'da ta 50-60 yıl önce bu teknikleri kullanıyorlardı. Hitler'in itleri

pergellerle çok dikkatli kafatası ölçümleri yapıyor, burnuna bakıp Yahudileri nasıl tanıyabileceğiniz üzerine konferanslar veriliyordu. Ondan sonra da Yahudilere sarı yıldız, eşcinsellere pembe yıldız takma zorunluluğu, ondan sonra dövmeyle kolunuza yazılan numaralar, gaz odaları, fırınlar… Olmaz olmaz demeyin. Unutmayalım 30'ların Almanya'sı dünyanın kültür ve uygarlık beşiği kabul edilen yerlerinden biriydi. Avustralya'nın TÜBİTAK'ı CSIRO'nun araştırmalarına göre suratınızı tanıyacak makinalar bunu yüzde 95 oranında doğru yapıyorlarmış. Yâni yüzde 5, yâni 20'de bir yanlış. O yirmide bir tombalası size düştü mü buyurun cenaze namazına. "Vallahi ben benim kardeşim" diye siz istediğiniz kadar dil dökün makinanın karşısında. Makina size kırmızı ışık yakıp "Error, error, sen sen değilsin" diyip durunca ne halt edeceksiniz. "Makina bey kardeşim, ben o fotoğrafı çektirmeden bir hafta önce anam ölmüştü, o yüzden asık suratlı çıkmışım. Hem sonra yeni Avustralyalı *girl-friend*'im bıyık sevmiyor diye geçenlerde bizim İsmail'e bıyıklarımı kestirttirivermiştim…" falan diye dil dökün bakalım. Sonra fotoğrafı çektirdikten sonra şişmanlamak ya da zayıflamak ta yasak olacak. Gidip izin alacaksınız bıyık kestirmeden, sakal bırakmadan, kilo almadan veya vermeden önce. "Niye sakal bırakmak istiyorsun bakayım, yoksa sen Hüsam'ın adamı mısın?" ya da "şimdiki kilonuz çok iyi, hükûmet maalesef kilo kaybetmenize izin veremeyecek. Karanlık bir niyetiniz var da ondan mı tanınmamak için zayıflamak istiyorsunuz? Ama ille de zayıflayacağım diyorsanız, Canberra'daki bilgisayarda bulunan elektronik resminizi değiştirmek için bilmem kaç dolar harç vereceksiniz" gibisinden cevaplara şimdiden alışmamız gerekiyor. Sonra tabii, pasaport fotoğrafı çektirirken iyice bir düşünüp taşınmak gerekecek. Somurtuk bir suratla çektirmişseniz, pasaportunuzun 10 yıllık süresi dolana kadar hep o asık suratla dolaşmanız zorunlu olacak. Sırıtarak fotoğraf çektirmişseniz ya 10 yıl ortalıkta pişmiş kelle gibi dolaşacaksınız, ya da ruh haliniz değiştikçe yeni fotoğraflı yeni pasaport çıkartacaksınız.

Neyse, neyse, büyüklerimiz bizden iyi bilirler. Siz şuraya hele bir basın başparmağınızı, gerisini bize bırakın.

HELİKOPTER Mİ VIAGRA MI?

Hepimiz her gün yaşamımız boyunca yüzlerce, binlerce seçim yaparız. Kim olduğumuzu, kişiliğimizi, nasıl bir insan olduğumuzu, insan ilişkilerimizi bu yaptığımız seçimler belirler. Bu seçimler sabah kahvaltısında peynir, zeytin mi, sevgili bir dostumun dediği gibi "egin begin" mi yiyeceğinizden, seçimlerde kime oy vereceğinize, evde çocuğunuzun aç mı kalmasını ya da rüşvet almayı mı seçtiğinize kadar uzanır. Avustralya gibi tüketim toplumlarında tüketici olarak yaptığımız seçimler, yâni paramızı neye harcayacağımız toplumun tümü için, toplumun ekonomisi için büyük önem taşır. Seçip işbaşına getirdiğimiz hükûmetlerin de yaptıkları en önemli işlerden biri bizim paramızı, yâni vergi olarak bizlerden toplanan paraları nasıl harcayacağına karar vermektir. O nedenle Avustralya'da Maliye Bakanlığı yapan kişinin daha sonra adeta otomatik olarak başbakanlığa gelmesi beklenir olmuştur. Fraser'ın Maliye Bakanı Howard'ın, Bob Hawke'un Maliye Bakanı Keating'in Başbakan olması gibi. Şimdi de Howard emekli olunca Maliye Bakanı Costello'nun Başbakan olacağı varsayılıyor. Costello 2002-2003 bütçesini açıkladı geçenlerde. Hükûmetin parayı (unutmayın, bizim paramızı) nasıl ve nereye harcadığı bu yıllık bütçelerle belirleniyor. 11 Eylül sonrası yaratılan isteri krizine uygun olarak ve de Howard hükûmetinin yalanlarla besleyerek yarattığı sığınmacı krizinin sonucu olarak bütçede askeri harcamalar ve "sınır savunması"na büyük paralar ayrıldı. 1 milyar dolara yakın bir ödenek te elden düşme, 1960'lardan kalma helikopterler satın alınması için ayrıldı. Daha önce bir yazımda sözünü ettiğim PBS (Devletin İlaç Desteği) bunun bedelini ödeyen kurbanlardan biri. Geçtiğimiz yıl içinde devletin destek sağladığı ilâç listesine Viagra adlı ilâcın alınıp alınmaması tartışması vardı. Sonunda bu ilâcı listeye dahil etmemeye karar verdiler. Devlete çok pahalıya mal olacak dendi. Costello'nun bu bütçesinde ilaç başına ödeyeceğimiz en fazla ücret 22 dolardan 26 dolara çıkarıldı. Bu tabii, PBS listesinde olan ilâçlar için. Viagra gibi listede olmayan ilâçlar için piyasa fiyatı neyse onu ödeyeceksiniz, emekli de olsanız, dar gelirli de olsanız. Neden özellikle bu ilâç üzerinde duruyorum? Doğum kontrol hapı ilk çıktığında kiliseler ve tüm tutucu yönetimler bunu yasaklamaya kalktılar. Çünkü bu hap kadınlara kendi cinselliğini kontrol etme olanağı veriyor, kadını özgürleştiriyordu. Bu da dinsel / erkek merkezli / tutucu yönetimlerin işine gelmiyordu tabii. Vatikan'da oturup tüm ömrünce cinselliğini bastırmış sarsak bir Papa'ya kalsa yine yasaklar ama bugünlerde dünyanın çoğu ülkesinde bunun artık tartışması bile yapılmıyor;

doğum kontrol hapı, 20. yüzyılın en önemli buluşlarından biri olarak toplum içindeki yerini aldı. Viagra da 20. yüzyıl sonunun en önemli buluşlarından biri. Şurası biyolojik bir gerçek ki erkeklerin cinsel doruk noktası 18-20 yaşları arasıdır ve istesek te istemesek te erkek cinselliği o yaşlardan sonra yokuş aşağı iner. Viagra cinsel yetersizlik ya da iktidarsızlık çeken erkekler için bir cankurtaran oldu. İlâcı çıkaran, üreten Pfizer şirketi milyarlar kırıyor. Ama bizim Coni-Costello takımı bu ilaç için devlet yardımı sağlamayı reddediyorlar. "Pension" alan bir kişi başka ilâçları devlet desteği sayesinde 4-5 dolara alırken Viagra için 50-60 dolar ödemesi gerekecek. Paranız varsa ne âlâ, paranız yoksa cinsellik sizin neyinize diyor hükûmet. Emin olun, eğer bir yolunu bulabilse, her cinsel ilşkiden vergi, en azından GST alacak bu hükûmet. İlginçtir, tüm tutucu, tüm militarist, tüm yobaz yönetimler her türlü baskının başında insanların cinselliğini baskı altına almaya çalışırlar, faşistler olsun, katolikler olsun, mollalar olsun... Sovyetlerin yozlaşmaya başladığının ilk işareti 1917 sonrası görülen cinsel özgürlüğün kısa bir süre sonra baskı altına alınmaya başlamasıydı.

Coni-Costello ikilisinin düşünce yapısı, ideolojisi bütçede açık seçik görülüyor. "60-70-80 yaşındaki erkeklerin nesineymiş cinsellik" diyorlar, "paranız varsa alın Viagra'nızı, devlet sizin bilmemneyinizin mi parasını verecek?" Diyorlar ki "önemli olan Amerikalı ağabeylerimizin irşatları doğrultusunda askerî harcamalarımızı artırmaktır. Sizin vergilerinizle eski hurda helikopterler alacağız, Avustralya'nın çevresinde köpekbalıkları için özel eğitim sağlayacak, türbanlı, sakallı, bıyıklı, hele hele Müslüman falan gelirse 5 kilometreden kokusunu alıp daha kıyımıza yanaşmadan halledecekler. Siz de kalkmış ihtiyarların cinselliğinden bahsediyorsunuz. Zaten 60-70 yaşına kadar kendi cebinden parasını verip Viagra alabilecek kadar para edinememiş olan ihtiyarın cinsellik nesine?"

Bazı okurlarım "Coni'ye de fazla yükleniyorsun" diyorlar. Ne yapayım, başımızda onlar var ve Coni ve şürekâsı her davranışlarıyla kimi temsil ettiklerini çok güzel ortaya koyuyorlar. O temsil ettikleri, siz ve ben değiliz, emin olun.

BİR FBI AJANININ ANISINA

11 Eylül 2001 tarihinden bu yana tam dokuz ay geçmiş. Bu dokuz ay içinde dünya çok değişti. Daha önce bu konuda yazdıklarımı hatırlayanlar, kadınlara eşya muamelesi yapan, insanlık mirası Buda heykellerini dinamitleyen, salya sümük içinde şehvetli bir zevkle kol bacak kesen, kelle uçuran bir rejimin ve bunun Bin Ladin gibi temsilcilerinin Amerikan ya da ne milletten olursa olsun, masum insanları katletmesinin nasıl çağ dışı, nasıl insanlık dışı bir düzen olduğunu söylediğimi de hatırlarlar. Ancak bu dokuz ay içinde neler neler oldu. Olayın yankıları İsrail'in, abisi ABD'nin icazetiyle Filistin'i yerle bir etmesinden tutun, ABD'ye destek vermenin bedeli olarak Kaşmir'i cebellezine etme planları kuran Müşerref Paşa'ya kadar halâ sürüyor. Bunları çoğunuz zaten biliyorsunuz. Belki çok yakından izlemediğiniz ABD'de neler olduğu. Bugün dünyanın tek süper gücü olan ABD'de neler olduğu istesek te istemesek te hepimizi ilgilendiriyor.

Size iki FBI ajanından söz etmek istiyorum. FBI, biliyorsunuz ABD'nin Federal İstihbarat Bürosu. CIA'in görevi ABD'nin ABD dışındaki çıkarlarını kollamak ise, FBI'ın görevi de ABD içinde milli güvenliği sağlamak. John O'Neill, FBI'ın New York ofisinde El Kaide ve Bin Ladin konularında uzmanlaşmış, terrörizmle mücadele alanında çalışan üst düzeyde bir ajandı. Daha önce FBI'ın başında olan Louis Freeh, John OiNeill'den "*karşı istihbarat konusunda gerek FBI, gerekse hükûmet içinde en bilgili ve en önde gelen ajandı*" diye söz etmiş. Bush oğlu Bush'un, kardeşi Jeb'in üçkağıdı ve Yüksek mahkeme kararıyla başkanlık koltuğuna oturtulmasının ardından, FBI, Bın Ladin ailesini fazla kurcalamama direktifi alıyor. Küçük Bush, başkan ediverilmeden 20 yıl önce Hüsam'ın kardeşi Salim Bin Ladin'in ABD temsilcisi tarafından finanse edilen bir petrol şirketinden aldığı avantayla milyoner olmuş. 11 Eylül öncesi FBI, Bin Ladin'leri, özellikle de Hüsam'ın yakın akrabası Abdullah'ı yakından izliyor. Abdullah'ın terörist bir örgüt olduğundan kuşkulanılan Dünya Müslüman Gençlik Örgütüyle (WAMY) bağlantısı var. Bütün bunlardan haberi olan ve sürekli FBI içindeki üstlerini uyaran O'Neill, El Kaide ve Bin Ladin konusundaki uyarıları gözardı edilince, Temmuz 2001'de yâni 11 Eylül olaylarından iki ay önce FBI'dan istifa ediyor. Bu arada Afganistan ile yapılan petrol boru hattı pazarlıkları çıkmaza giriyor ve Bush oğlu Bush'un masasına Afganistan'a askerî saldırı yapma planları geliyor. Tekrarlamakta yarar var: bunlar 11 Eylül olaylarından iki ay önce oluyor. İyi tanınan O'Neill FBI'dan istifa ettiği sıralar, küçük Bush daha taze Başkanken

nedense çiftliğine bir aylık tatile gidiyor. Bu arada istihbarat konularında uzman iki Fransız yazar O'Neill'le bir söyleşi yapıyorlar. O'Neill çok açık ve belirgin bir tehlike olarak gördüğü konulara kulak asılmamasından duyduğu bunalımı dile getiriyor. FBI'dan istifasının ardından işsiz kalan O'Neill'e çok iyi bir iş teklifi geliyor. FBI'da aldığı maaşın 3 katı bir maaşla Dünya Ticaret Merkezi İkiz Kulelerinin Güvenlik Şefi olarak! Fransız yazarlar O'Neill'le yaptıkları söyleşiyi kitap olarak baskıya hazırlarlarken, O'Neill de yeni işine başlama hazırlıkları yapıyor. İşe başlayacağı tarih: 11 Eylül, 2001. Ve o gün işe başlıyor, ve o gün uçaklar ikiz kulelere çarpıp yıkıyorlar ve o gün O'Neill ölüyor. Fransız yazarlar söyleşiyi "Bin Laden: La Verite Interdite" adıyla yayınlıyorlar. Kitap halâ İngilizceye çevrilmiş değil.

Bir de "Phoenix Memorandum" olayı var. Bunu da gelecek yazımda anlatacağım. Şimdi ABD'de FBI ne biliyordu, CIA ne biliyordu, Adalet Bakanı John Ashcroft ne biliyordu, petrol şirketlerinin Washington temsilcisi, baba Bush'un kuklacısı Başkan Yardımcısı Dick Cheney ne biliyordu soruları soruluyor. Ve Cheney bu soruları soranları açıktan açığa "vatanseverlikten yoksun" olmakla niteliyor. Daha önceki bir yazımda "kahraman" olarak nitelediğim bir ABD senatörü Jim Jeffords'ın Bush'un partisinden istifa ederek karşı tarafa geçmesiyle senatoda çoğunluk Demokratların elinde. Yâni Senato soruşturmasının olayı örtbas etmemesi umudu var, bu ara Demokrat senatörlerden birisi bir "kaza"ya kurban gitmezse tabii. Teksas - Petrol – Bush ailesi – Suudi ailesi – Bin Ladin ailesi – şeriatçılar bağlantısı gün geçtikçe su yüzüne çıkacak. Ve su yüzüne çıkanlar lağımlar denize döküldüğünde su yüzüne çıkanlardan farklı olmayacak. Hepimizin içinde yüzdüğü, yüzmeye çalıştığı bu sulardan kim temiz çıkacak acaba? İngilizce'de "*when the shit hits the fan*" diye bir deyim var. Türkçesi "bok vantilatöre çarptığı zaman". Vantilatör daha yeni çalışmaya başladı. Neyse, bu yazı uzayacağa ve "devamı haftaya" tefrikalarına döneceğe benzer. Haftaya devam edelim.

ROMAN GİBİ

Geçen hafta FBI ajanı John O'Neill'in öyküsünü anlatmıştım. Bazan gerçek yaşamda olanlar tümüyle hayal gücüne dayanan kurgu romanlardakileri aşıyor. Son bir kaç yılda olup bitenleri bir roman yazarı kaleme alsa "hadi canım, sen de, bu kadar da olmaz!" denebilirdi. 11 Eylül sonrası Bush oğlu Bush'un ABD yönetimi dikkatleri kendilerinden uzaklaştırmak için 11 Eylülde ölen binlerce kişinin sorumluluğunu FBI ve CIA'in üzerine yıkmaya çalışıyorlar. FBI'ın Amerika'nın Phoenix kenti bürosundaki görevlilerden Kenneth Williams 11 Eylülden bir kaç ay önce, 10 Temmuz'da üstlerine "Bin Ladin'in adamlarının Amerika'daki pilot okullarında eğitim görmekte olduğunu" bildiriyor. "Phoenix Memorandum" adıyla bilinen bu rapor 10 Temmuz'da FBI genel müdürlüğüne ulaşıyor, ancak FBI şefine ve Adalet Bakanı John Ashcroft'a 11 Eylülden bir kaç gün sonra resmen açıklandığı iddia ediliyor ve bu muhteremler yemin billah bundan Başkan Bush'a söz etmediklerini iddia ediyorlar. Hadi, bunları yuttunuz diyelim, peki şuna ne buyrulur: resmî binaların önündeki çıplak kadın heykellerini örtmeye çalışmakla ünlü yobaz Ashcroft, 11 Eylül'den bir kaç ay önce normal uçaklarla değil, hükûmetin kiraladığı ve saati 1600 dolara mal olan özel jetlerle seyahat etmeye başlıyor. Tabii Ashcroft'un hayatı ikiz kulelerde ölen binlerce garibanın hayatından daha değerli. Phoenix raporunu gören iki kişiden biri de geçen yazımda öyküsünü anlattığım John O'Neill... FBI raporu CIA'ye de gönderiyor. CIA bu uçuş dersi alan adamların El Kaide ile ilgisi olmadığını söylüyor, özetle "kurcalamayın bu işi" diyor. Hadi, Phoenix raporunu Ashcroft ve Bush görmedi diyelim, ama iş orada da bitmiyor. Amerika'da Başkanlar için her gün hazırlanan günlük "brifing" raporları var. 6 Ağustos Pazartesi günü, yâni 11 Eylül'den yaklaşık 5 hafta önce velet Bush ünlü Oval Ofisine gelip kahvesini yudumlarken o günkü istihbarat raporu kendisine sunuluyor. Raporda El Kaidecilerin ABD'de uçak kaçırma riski bulunduğundan söz ediliyor. Bush "eee, n'apcaz şimdi?" diyor. Peder Bush'un, veledinin çevresine yerleştirdiği adamları : "sen sıkma canını Başkanım, bu FBI hep böyle tehlikeler var der zaten, boşver, bişicikler olmaz" diyorlar, velet Bush ta kahvesini yudumlamaya devam ediyor.

Bunlar Amerika'da olanlar. Şurası açıkça bilinen bir gerçek ki CIA, "müttefik" birçok ülkenin gizli istihbarat servisleriyle sıkı fıkı. Bunların arasında İsrail gizli servisi Mossad, Türkiye gizli servisi MİT, Mısır ve Pakistan gizli servisleri ve eski adı KGB olan Rus gizli servisi Federal Güvenlik Bürosu da var. Pakistan eski

dışişleri müsteşarı Niyaz Naik, kendisine ABD yetkilerinin daha Temmuz ayında "Afganistan'a saldırma planlarının hazır olduğunu ve saldırının Ekim ayı ortalarında gerçekleşeceğini" bildirdiklerini söylüyor. Amerikan yetkilileri bu saldırının Afganistan'da kış bastırmadan Özbekistan üzerinden gerçekleşeceğini söylüyorlar ve de Rusya'nın durumdan haberdar olduğunu ve 17,000 Rus askerinin harekâta katılmak için hazır beklediklerini anlatıyorlar. Bu arada Ruslar işin içine İran'ı ve Hindistan'ı da katıyorlar ve bu iki ülke de harekâta lojistik destek vermeye söz veriyorlar. Orta Asya'daki çok zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarının üzerinde oturan Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan, ülkelerindeki (daha önce ABD'nin, CIA'nin desteğiyle palazlanan) şeriatçı akıma karşı olduklarından ABD ve Rusya'yı desteklemeye karar veriyorlar. Arada bir hatırlatmakta yarar var: bütün bunlar 11 Eylül saldırılarından birkaç ay önce olan olaylar. Birkaç hafta önce Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek Mısır gizli servisinin Amerikalılara 11 Eylüldeki gibi bir saldırı olacağı uyarısını yaptığını söyledi. Mübarek hemen Washington'a celb edildi ve ondan sonra bir daha sesini çıkarmadı. CIA, Rus, Mısır, İran, Hindistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan'ın bunlardan haberi var da İsrail'in dünyanın en etkili işleyen gizli servisi Mossad'ın haberi yok derseniz buna inanmak biraz güç olmaz mı? Mossad'dan çıt yok. Acaba "tamam, siz Afganistan'ı hallederken biz de bu ara Filistinlilerin canına okuruz" hesapları mı var işin içinde? 11 Eylül sonrası çıkan bir söylenti var ve gerçekliği henüz kanıtlanmış değil. Bu söylentiye göre 11 Eylül sabahı Dünya Ticaret Merkezinde çalışan Yahudilerin hiç biri işe gitmemiş. Dünyanın en büyük ticarî ve finansman kuruluşlarının ofislerinin bulunduğu bu gökdelenlerde kaç Yahudi öldü acaba? Yanlış anlamayın, Yahudilerin ölmesini istediğimden değil, bu saldırıdan kimlerin önceden haberi olduğunu merak ettiğimden. Ayrıca 11 Eylül'ün hemen ardından ölü sayısının 7-8000 olduğu söyleniyordu. Son rakam 3000 civarında. Bu 3000 masum insan ne için feda edildi? Bu çetrefil öyküyü bu hafta da bitiremedim. Umarım haftaya bitiririm.

GELELİM SADEDE

Yıl 1933. Şubatın 27'si. Berlin'deki parlâmento binası Reichstag ateşe veriliyor, cayır cayır yanıyor. Komünistlerin ve Yahudilerin bu işi yaptığı iddia ediliyor, üç Bulgar, bir Alman yargılanıyor, sonunda Holandalı bir komünist mahkûm ediliyor. Alman halkı büyük bir tepki gösteriyor, ayağa kalkıyor. Aradan bir ay geçmiyor, Adolf Hitler Şansölye (Başbakan) olarak atanıyor. Gerisi hepimizin bildiği hikâye.

Yıl 1941. 7 Aralık sabahı Japon uçakları Hawaii'nin Pearl Harbour limanında demirlemiş olan ABD Pasifik donanmasına saldırıyor. 8 Amerikan savaş gemisi ve diğer 13 gemi batırılıyor, 200 Amerikan uçağı işe yaramaz hale geliyor ve 3000 Amerikan askeri ölüyor veya yaralanıyor. Amerikan halkı dehşet içinde kalıyor. Ardından ABD Japonya'ya ve müttefiki Almanya ve İtalya'ya savaş ilân ediyor. Saldıranlar gerçekten Japon uçakları, ancak Amerikan istihbarat servislerinin bu saldırıdan önceden ne kadar haberli oldukları halâ tartışma konusu.

İzmir ve Istanbul'da 6-7 Eylül olayları olarak bilinen olaylar. Selânik'te Mustafa Kemal'in doğduğu eve bomba konduğu haberi ile ayaklanan gürûh Istanbul ve İzmir'in yerlisi Rumlara saldıyor, işyerlerini tahrip ediyor, yakıp yıkıyor. Sonradan bu olayın düzmece olduğu söylentileri ayyuka çıkıyorsa da kanıtlanamıyor ve sonuçta binlerce Türkiyeli Rum yurtlarını bırakıp Yunanistan'a göçmek zorunda kalıyorlar.

Amerika'da başkan Kennedy dönemi. James Bamford adlı bir yazarın "Body of Evidence" adlı kitabındaki iddiaya gore ABD'deki kuvvet komutanları ve Genel Kurmay Başkanlığı "Operation Northwoods" adlı gizli bir plan hazırlıyor. Bu plana gore ABD askerî istihbarat görevlileri Amerikan hedeflerine yönelik, bina bombalama, sivil yolcu uçaklarını düşürme, Amerikan savaş gemilerini havaya uçurma, önde gelen Amerikan vatandaşlarına suikast düzenleme gibi yollarla terrorist eylemlere girişerek Amerikan halkında öfke yaratarak istedikleri yere saldırmak için ortam hazırlayacaklar. Bu planı öncelikle de Küba'ya karşı uygulamak istiyorlar. Başkan Kennedy planı reddediyor. Küba'da Castro devrimiyle kumarhaneleri kaybeden Mafia da bu işin içinde. Ve Kennedy'nin öldürülmesinde bu olayın büyük payı olduğu iddia ediliyor.

Şimdi gelelim 11 Eylül 2001'e. Daha aradan ancak 6 ay geçti ve bu saldırıyı Amerika'nın kendisinin yaptığı yönünde hiç bir kanıt yok. Bin Ladin, herkesin de bildiği gibi Sovyetlere karşı ABD'nin CIA kanalıyla yetiştirdiği, desteklediği eski

bir CIA ajanı. 11 Eylül saldırısını Bin Ladin'in düzenlediği ya da yönettiği konusunda da halâ hiç bir kanıt yok. 11 Eylül saldırısından aylar once ABD, Rusya, Pakistan ve Hindistan arasında Orta Asya petrol boru hattına karşı direnen Taliban'a savaş açmak konusunda anlaşma yapıldığı da biliniyor. İran da bu anlaşmaya direkt katılmasa da durumdan haberli. Çünkü boru hattı Afganistan'ın İran ve Pakistan sınırından geçecek. Çin daha 1997'de İran'la görüşmelere başlamış ve İran'ın kuzeyindeki petrolü bir başka boru hattıyla doğuya aktarma girişimi içinde. Ancak Taliban'ın İran'daki Sünnileri kışkırtması da İran'ı müthiş huzursuz ediyor. Savaş planları velet Bush'a sunuluyor. Saldırı tarihi Ekim ortaları. Amerikan halkının, sağlık ve sosyal güvenlik ödemelerinden fedakârlık edip milyarlarca doların askerî harcamalara aktarılmasına ikna edilmesi gerek. Daha dün "En büyük şeytan Amerika" diye bağıran İranlıların ABD'nin yanında yer almasına zemin hazırlamak gerek. Hüsam efendi Suudi kökenli ve sünnî, İranlılar Şii. Hindistan ve Pakistan'ın ABD'ye destek sağlaması için bir neden gerek. Kendisine Mustafa Kemal'i örnek alan Müşerref Paşanın başı şeriatçılarla dertte. Hindistan ise Kaşmir'de sürekli olarak müslümanların saldırılarından zaten bezmiş. Çözüm? Bir taşla iki değil, 42 kuş vurmak.

Şimdi, 11 Eylül saldırısı kimin işine geldi ve bu saldırıyı kim plânladı sorusu Amerika dahil birçok ülkedeki düşünenleri meşgul eden bir soru. Ben ABD'nin bunu kendisinin plânladığına inanmıyorum. Ama ABD'nin, eğer isteseydi, bu saldırıları önleyemeyeceğine de inanmıyorum.

Bütün bunlardan bize ne diyebilirsiniz. Bize şu: Devletlû başbakanımız küçük Coni daha yeni ABD'ye gitti ve 500 kişilik mecliste 50 milletvekiline konuşma yaptı. Adamların her yanı yalana yalana tertemiz oldu. ABD Irak'a saldırmaya karar verdiğinde de yanındayız dendi. Sosyal güvenlik, ilâç yardımları, eğitim, sağlık… Unutun bunları, yakında Saddam'a saldıracağız, askerî harcamaları artırmak gerekiyor. "ABD'nin Avustralya'dan daha iyi dostu yok" diyor Coni. Oysa biz Amerika'nın en iyi dostu Türkiye sanıyorduk. Bu şimdi Türkiye ile Avustralya arasında yeni bir Gelibolu'ya neden olmasın?

İSMAİL HAKKI

1950'lerde yaşayanlar hatırlarlar. Demokrat Parti döneminde en çok fırtına koparan konulardan birisi "İspat Hakkı" idi. Yâni "devlet büyükleri" hakkında aşağılayıcı bir söz söylediğinizde, örneğin "bu başbakan hırsızdır" dediğinizde başbakanın hırsız olduğunu ispat (kanıtlama) hakkınızın bulunup bulunmayacağı konusu. O zamanın Başbakanı Adnan Menderes, "o sizin dediğiniz İsmail Hakkı" diyerek ispat hakkı isteyenlerle dalga geçmişti. Tarihin garip cilvelerinden biridir ki, 27 Mayıstan sonra Yassıada'da ülkeyi yabancı sermayeye peşkeş çekmekten değil, her mahallede bir milyoner yaratma politikasıyla sosyal adalet dengesizliğini bugünkü boyutlarına getirmenin tohumlarını atmaktan değil, meclise danışmadan ABD'nin emriyle Kore'ye binlerce asker yollamaktan değil, kasasında kadın donu çıkması gibi fasarya nedenlerle idam edildi. Yâni insanı idama götürebilecek suçlarından hiçbiri ispat edilmedi. Menderes'in İsmail Hakkı'sı kendi başını da yedi.

Herkes "hak"larından söz ediyor. Ama benim asıl takıldığım "doğal haklar"dan söz edilmesi. "Doğal hak" deyince sanki doğada bir takım haklar varmış varsayımı yapılıyor. Oysa doğada canlı, cansız, insan, hayvan hiç bir şeyin hiçbir hakkı yoktur. Kurt kuzuyu yemek üzereyken kuzu kurda dönüp "senin buna hakkın yok" diyemez. Büyük balık küçük balığı yutarken küçük balık, "Balık Hakları Evrensel Beyannamesi"ne dayanarak "Balık Hakları Mahkemesi"ne başvuramaz. Yaşama hakkı dahil biz insanların hakkımız dediğimiz her hak tarih süreci içinde bir takım gelişmeler, mücadeleler sonucu kazanılmış, bir takım yazılı veya yazısız sözleşmeler / kontratlar / mukaveleler sonucu belirlenmiştir. Böylesi yazılı sözleşmelerin ilki kabul edilen, 1214 yılında İngiliz kıralı John'un derebeyleriyle imzaladığı *Magna Carta* sözleşmesidir. 63 maddeden oluşan bu sözleşmenin 39. ve 40. maddeleri İngiltere ve birçok başka ülkede halâ hukuk sisteminin temelinde yatar. 39. maddede kıral "hiç bir özgür kişinin akranları tarafından ülke yasalarına göre yasal olarak yargılanmadan götürülemeyeceği, tutuklanamayacağı, gaspa uğrayamayacağı, yasa dış ilân edilemeyeceği, sürgüne gönderilemeyeceği, hiç bir biçimde yok edilemeyeceği ve kıral tarafından kendisine karşı saldırıda bulunulamayacağı"nı kabul eder. 40. maddede kıral "kimsenin haklarını inkâr veya kimseye adaletle davranılmasını reddetmeyeceğini, geciktirmeyeceğini ve başka kimseye devretmeyeceğini" söyler.

Hak sözcüğünün kökeni de ilginç tabii. Kırallar kırallıklarının "divine right" (Tanrıdan gelen bir hak) olduğunu savunmuşlar hep. İngilizce'deki hak anlamına gelen "right" sözcüğü, bildiğiniz gibi aynı zamanda "doğru" ve "sağ – sol değil-" anlamına da geliyor. Yâni doğru olanın yapılması, insanın sağ tarafının doğru taraf olması gibi aynı zamanda da hak. Türkçede'de ilginç bu. Bildiğiniz gibi Hak sözcüğü aynı zamanda da Allah anlamına geliyor. Müslümanlığa "Hak Dini" deniyor. Hakk-ı Tealâ, Cenab-ı Hak gibi sözlerdeki gibi. Demek bizde de ve genelde Müslümanlıkta da "hak" bir yerde Tanrıya bağlanıyor. "Kutsal Hak"lardan söz edenler belki farkında olmadan bunu doğruluyorlar.

İşçi haklarından kadın haklarına, grev hakkından lokavt hakkına, analık hakkından babalık hakkına, kocanın hakkından karının hakkına, çocukların hakkında yaşlıların hakkına, çocuk sahibi olmaktan, kendi hayatına son verebilme hakkına kadar ve aklınıza gelebilecek tüm haklar ya bir dinî inanca dayanıyor, yâni Tanrının verdiği haklar sayılıyor, ya da tarihin bir döneminde belli mücadeleler sonucu belirlenmiş sözleşmelere dayanıyor. Erkeğin birden çok kadınla evlenme ve "boş ol" diyerek boşama hakkı gibi dinsel haklar daha sonra ortaya çıkmış sözleşmelerin belirlediği haklarla çatışıyor. Bugün bile halâ "marriage contract", yâni "evlenme akdi, evlenme mukavelesi"nden söz ediliyor. Lâfı bunca dolandırarak getirmek istediğim nokta şu: eğer dinî kanunlarla yönetilen bir toplumda yaşamıyorsanız, hak dediğimiz herşeyin insanlar arasındaki çelişkiler, çatışmalar, mücadeleler sonucu ortaya çıktığını kabul etmek zorundasınız. Ve en özlü biçimde ifade edildiği gibi "hak verilmez, alınır". Küçük balığa büyük balık "hayır beni yemeyeceksin" deme hakkını zorda kalmadan vermez. Ve büyük balık zorda kalarak bu hakkı vermişse şurası acı bir gerçek ki, sürekli bir punduna getirip bu hakkı ortadan kaldırmak için fırsat kollar. Yasalar bu hakların kurumsallaştırılmasıdır. Yeşilde geçme hakkında tutun, çalışma hakkı, eğitim hakkı, insanca yaşama hakkı, düşündüğünü özgürce ifade edebilme hakkı, hepsi titizlikle korunmadığı zaman göz açıp kapayıncaya kadar elden kaçırılabilecek haklardır. Güçlü olan hep kendinde bu hakları sınırlama, yok etme, ortadan kaldırma, uygulamama hakkı görür. ABD'nin üç kağıtla başkanlık koltuğuna oturan başkanının Filistin halkının veya Venezuela halkının devlet başkanını seçerek başa getirme hakkını yok sayması gibi. Kişinin duruşmasız, yargısız, mahkemesiz sınırsız bir süre tutuklu kalmama hakkının daha yargılanmadan "terörist" olarak tanımlanan kişilere uygulanmaması gibi.

Fikirleri, davranışları bize en ters gelen kişilerin bile haklarını savunmazsak yarın sıra bize gelir.

ŞÜKRİYE, RUKİYE VE SERAP

Şükriye hanım kızı Rukiye'ye her misafirliğe gitmeden önce sıkı sıkı tenbih ederdi: "Hüsniye teyze şeker verdiğinde önce teşekkür ederim, istemem" diyeceksin, bir kere daha "al kızım, çekinme" derse "evde çok yedim teyze, sağol" dersin, ancak bir kere daha ısrar ederse o zaman "senin hatırın için Hüsniye teyzeciğim" der, alırsın, ama sakın bir taneden fazla alma, aç gözlü demesinler. Küçük Rukiye annesinin dediklerini bir bir uygulardı tabii, yoksa annesi, tövbe Allah, babasına söylerdi. Ama bir yandan da düşünürdü. Ben Hüsniye teyzenin şekerini istediğim halde neden istemem diyorum, sonra evdeki şekerler sırf misafirler için, annem bana yedirmiyor ki, neden evde yedim diyorum, sonra da canım istediği halde neden "senin hatırın için Hüsniye teyzeciğim" diyorum diye. Ama küçük Rukiye daha o yaşta istediğini söylememeyi, yalan söylemeyi, aç gözlü görünmemeyi öğrendi annesi Şükriye hanımdan. Terbiyeli bir küçük kız oldu. Terbiyeli bir küçük kız olduğu için de bütün teyzeler, amcalar küçük Rukiye'yi pek sevdiler. Annesinden azar işitmedi, babasından dayak yemedi.

Yıllar geçti, Rukiye ortaokula başladı. Yolda Hüseyin amcanın bahçesindeki erikler bütün okul arkadaşlarının uzanıp uzanıp kopardığı kütür kütür eriklerdi, Rukiye de eriği çok severdi. Arkadaşları bunun hırsızlık olmadığını, onlar toplamasa eriklerin yerlere dökülüp ziyan zebil olacağını söylediler; o da arkadaşlarıyla birlikte Hüseyin amcanın eriklerinden çaldı. Babası duysa, tövbe dayaktan öldürürdü. Babasına erikleri koparmasalar yere düşüp ziyan zebil olacağını anlatamazdı ki. Babası sonra Rukiye'yi hırsızlık yapmış sayardı. Aç karnına erikleri yedikten sonra hasta olunca bunu babasından saklamak için köşe bucak saklandı Rukiye.

Lisede gelişip serpiliverdi birden Rukiye. Annesi Rukiye'nin birden gelişen ve büyüyen göğüslerini saklamak için yana döne çareler aramaya başladı. Sınıftaki değil, okuldaki tüm erkek çocukların dikkatini çeker olmuştu Rukiye. Hepsi bir yana ama İbrahim ne tatlı bir çocuktu. Ama Rukiye hem terbiyeli, hem namuslu bir aile kızıydı, İbrahim her yanına geldiğinde "ben senin bildiğin kızlardan değilim" diyip tersledi İbrahim'i. İbrahim garip te daha önce hiç kız tanımamıştı ki "benim bildiğim kızlar" nasıl oluyormuş acaba diye düşünüp durdu. Ama arkadaşları kendisine iki tür kız olduğunu, bir türünün gönül eğlendirecek kızlar, öteki türünün evlenilecek kızlar olduğunu söylemişlerdi. O halde Rukiye evlenilecek kızlardan olmalıydı.

Rukiye ilk aybaşı olduğunda annesi onu bir kenara çekti ve artık kadın olduğunu söyledi. Oysa Rukiye kendisini halâ küçük bir kız olarak görüyordu. İbrahim'le elele tutuşup bir parka, bir sinemaya gidebilseydi. Ama millet ne derdi, komşular ne derdi, adı çıkardı sonra, kimseler almazdı onu. Annesi onu "kötü yola düşmemesi için" ciddi ciddi uyardı, sonra "baban seni evlâtlıktan reddeder" dedi. Rukiye bunları pek anlamadı ama sonuçta erkekleri yanına yanaştırmaması gerektiği sonucunu çıkardı. Babası onu nasıl evlâtlıktan reddederdi, o onun kızı değil miydi? Öyle istediği zaman evlâdı olup istemediği zaman nasıl "evlâdım değilsin" diyebilecekti. Artık abisi okul çıkışında her gün onu kapıda bekler olmuştu. Rukiye de bunu bildiği için okuldan çıkış saatlerinde mutlaka yanına kız arkadaşlarını alıyordu. Abisi Rukiye'nin "namusunu koruduğu" için Rukiye'ye ne yapıp ne yapamayacağını söyleme konusunda babası tarafından yetkili kılınmıştı. Okulda dersleri iyiydi Rukiye'nin. Hele matematiği... Öğretmeni Rukiye'ye geleceğin mühendisi gözüyle bakıyordu. Ama ailenin Rukiye'yi üniversiteye gönderecek parası yoktu. Hem babasına göre "kendisine bu kadar kısmet çıkmışken" üniversiteyi düşünmesi de hiç gerekli değildi. Rukiye bu kısmetlerden biriyle evlendirildi. Hemen dört çocuğu oldu, şişmanladı, kitap değil, gazete bile okumaz oldu. Anası babası namuslu kızlarının "mutlu yuvasında çocuklarıyla tatlı tatlı yaşadığı"na kendilerini inandırdılar. Kocası çocuk zırıltısını sevmediği için eve pek gelmiyordu. Zaten gelse de Rukiye hem daha fazla çocuk istemediğinden, hem de "kadınlık vazifesini" yapmak kendisi için pek de zevkli bir şey olmadığından kocasını pek yanına yanaştırmıyordu da. Kocası buna öfkelenip kafayı çekiyor ve Rukiye'yi arada bir dövüyordu ama babası "kocan değil mi, sever de döver de" demişti. Rukiye'nin büyük kızı Serap beş yaşına geldiğinde Rukiye onu bir kenara çekti ve "bak yavrum, yarın Ayşe teyzelere gittiğimizde Ayşe teyze çukulata verirse önce "teşekkür ederim, istemem" diyeceksin dedi. Rukiye aile terbiyesi almış, namuslu bir aile kadınıydı, elbette kızını da milli kültürümüzün gereklerine göre temiz bir aile kızı olarak yetiştirecekti. Serap okula gitmeye başladığında yolun kenarında dalları ballı incirlerin ağırlığından yerlere kadar sarkan bir incir ağacı vardı.

ULUSAL ÇIKARLAR DEMİŞKEN...

Biliyorum, Türkiye takımı futbolda dünya üçüncüsü oldu, Ecevit takımından istifalar oldu, bizim takımın kaptanı Coni, İtalyan başkaptanı Berlusconi'ye sarılıp düpedüz bir "wog" gibi şapır şupur öpüştü. Bunların her biri birer yazı konusu ama biz yine zurnanın zırt dediği yere döneceğiz. ABD sözcüsü Wolfovitz, kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmasının ABD'nin ulusal çıkarlarına aykırı olduğunu ve desteklenmeyeceğini önemle belirtti ve bizim takımdan da "eh işte dost dediğin böyle olur" yollu övgüler aldı. Ayrıca Bush oğlu Bush ta gür bıyıklı ve tüfekli katil Saddam'ı devirmek için elinden geleni ardına komayacağını gerekirse son on yıldır deneme olanağı bulamadığı yeni silâhları yine çilekeş Irak halkına karşı kullanacağını açık açık haykırdı. Washington nire, Musul, Erbil nire? Bush Bey kardeşim, biliyorum benim bu haftalık yazılarımı hiç aksatmadan okuyorsun. Şunu bilesin ki senin ABD takımının kaptanı olarak kalman gerek ilk vatanımız Türkiye'nin, gerekse ikinci vatanımız Avustralya'nın "ulusal çıkarlarına aykırı". Türkiye'de senin Irak halkını kesip biçmeni, çocukları öldürmeni sorgulamayacak bir başbakan gerekiyor. Ama bizim Arap olsun, Kürt olsun, Türkmen olsun, Irak halkıyla bir sorunumuz yok ki. Biliyorum küçük Coni kendisini senin gölgene atıp büyüdüğü yanılsamasıyla kafa buluyor ve gerek Gelibolu, gerekse Vietnam'ı unutmuş görünüyor. Ama Anglo olsun olmasın, biz Avustralyalıların Irak halkına karşı ne garezimiz var ki? Onun için diyorum senin orada oturmaya devam etmen "ulusal çıkarlarımıza aykırı" diye. Korkma, seni devirmek için Meksika üzerinden Amerikan halkını bombalamak gibi bir planım yok. Ama yemeyi pek sevdiğin ve de yerken boğazına takılan krik-krakları yapan fabrikayı yabana atma. Amerikan halkı da yavaş yavaş senin takımın Washington'da sefa sürmesinin ve senin kaptanlığının Amerikan halkının "ulusal çıkarlarına aykırı" olduğunu farketmeye başladı galiba. Krik-krak fabrikasındaki aşırı besili beyaz protestan erkek işçilerden biri Beyaz Saraya gönderilen krik-krakları biraz fazla fırınlayıp biraz daha sert yapar ve bu da boğazına takılır ve peder-i âlîn yetişene kadar (Allah muhafaza) yaradanına kısa yoldan kavuşmanı tezgâhlarsa hiç şaşma. Hem sen gitsen kim başa gelecek, bir düşünsene. Babanın senin zekâ düzeyini bildiği ve abuk sabuk şeyler yapmanı önlemek için yanına kattığı adamı Dick. Ağlarsa anam ağlar da deme, Barbara'nın ilkokuldan beri senin eblehliğinden nasıl utandığını biliyorsun. Demem o ki, artık "hür teşebbüs", "özgür girişim", "serbest piyasa" aldatmacalarını bırakıp erkek gibi "kapitalizm"den bahsediyorsun ve kapitalizmin nasıl cıcığının çıktığını Amerikan

halkı görmeye başladı. Ele güne muhtaç olmadan emekli olabilmek için kocaman isimli ve de daha kocaman binalı dev şirketlere yatırdığı paraların senin takım tarafından nasıl cebellezine edildiğini görmeye başladı. Forrest Gump rolünü Tom Hanks'e taş çıkartacak ustalıkla oynaman da yetmiyor artık. Sana en ciddi suratını takınarak üç kağıtçı ve hırsız şirket yöneticilerine çok sert fiskeler vuracağız dedirten senaryo yazarını hemen işten at. Çalıştığı şirketten ucuz ucuz kredi almak ayıp dedirten bu senaryo yazarı senin aynı haltı karıştırdığını bilmiyordu besbelli. Daha da beteri senin boğazına yine krik-krak takılırsa dünyayı yönetecek olan Dick bir şirket yöneticisi olarak senede 12 milyon dolar gibi pek mutevazı bir maaşla devlete ve millete hizmet ederken o şirketten milyarlar götürüldüğünü "vallaha haberim yoktu" diye geçiştirmeye çalıştı. Biliyorum Amerikan halkının düşünmemesi, düşünememesi için sizin takım, gerek eğitimciler, gerek beslenme uzamnlarıyla birlikte ellerinden geleni yapıyorlar ama ben Dick'in söylediklerini bahçemdeki kookaburra'ya söylediğimde gülmekten ölüyordu kuşcağız. Sanırım ortalama Amerikan vatandaşının zekâsı yine de bahçemdeki kookaburra ile yarışabilecek düzeydedir. "Peki 12 milyonu niye alıyormuş Tricky Dicky?" diye sordu kookaburra. Düzeltmek zorunda kaldım: "Bu Dicky o Dicky değil, ebleh!" dedim. "O, yıllar önce aynı takımdan Nixon adında bir Dicky idi, bu Cheney!". Kıvırttı tabii: "eh, birbirlerine çok benziyorlar, n'apiim" dedi. Ne benzemesi? Kuş beyinli işte. Dicky Nixon hep siyah çorap giyerdi, Dicky Cheney kahverengi giyer. Neyse, anlattım: "senede 12 milyonu şirketi yönetmek için alıyormuş. Koca Dicky koca şirketi yönetiyormuş, 12 milyon az bile" dedim. Benim kuş "siz benim takıma 12 milyon solucan verin bakalım ben kuş uçurur muyum" demez mi? Kuş beyinli işte, kendi takımını dünyanın hakimi koskoca Amerikayla, kendini de koskoca Dicky Cheney ile karşılaştırıyor. "Ben şöyle bir Amerikaya kadar uçup ordaki kuş beyinli kardeşlerimi uyaracağım" dedi. Tutmaya çalıştım, tutamadım. Bush Bey kardeşim, haberin olsun, yola koyuldu bile.

DİNAZORLARIN ŞEREFİNE

Sevdiğim bir arkadaşım anlatmıştı. Tatile Türkiye'ye gittiğinde bir akrabalarının yanında kalıyorlar. Akrabaları da o sıra evi boyama çabası içinde. Arkadaşım, akrabalarının konukseverliğine bir karşılık olsun diye boyayı satın alıp evin boyanmasına yardım etmek istiyor. Ev sahibi, tanıdığı bir dükkân olduğunu ve buradan boyayı daha ucuza alabileceğini söylüyor. Buradan gidip te milyonlar milyarlar Türk Lirasının hesabını bilmek güç tabii. Arkadaşım parayı veriyor, akrabası da boyayı "ucuza" alıyor. Diyelim ki 50 dolara. Boya yetmiyor, arkadaşım da köşedeki hiç tanımadığı bir dükkândan aynı boyadan almak için gidiyor. Boyanın aynısı 40 dolara. Boyayı alıyor ama içine de ukde oluyor. Tam dönmeye yakın veda yemeğinde rakılar içilirken biraz da kafayı bulmanın verdiği cesaretle arkadaşım konuyu açıyor. Akrabasının verdiği yanıt şu: "Abi, sen daha oralarda mısın yahu?" Yalan için, üç kağıt için özür falan hak getire,"sen daha oralarda mısın?" Oralar neresi? Dürüstlüğün, yalan söylememenin, kazık atmamanın, üç kağıt yapmamanın olduğu yer. Dinazorlar diyarı.

Türkiye'de yaşayan 65-70 milyon insandan tuzu kuru olmayan en az yüzde sekseni, yarınki ekmeğini bulabilmek, çocuklarını doyurabilmek için yalan da söylese, hırsızlık, üç kağıtçılık ta yapsa kim ne lâf edebilir? Sevgili tiyatrocu Sermet Çağan'ın dediği gibi "aç kalmaya görsün insan, inançlarını bile yer". Dediğim o değil. Ahlâk sözcüğü herkesçe başka başka anlamlarda kullanıldığı ve nedense genel olarak uçkurla ilintilendirildiği için ahlâksızlıktan söz etmeyeceğim. Ama üç kağıdın, yalanın, her ne pahasına olursa olsun köşe dönmenin, kazık atmanın olağan, hattâ ve hattâ "norm" kabul edilmesi kokuşmuşluğundan yakınıyorum. Bunun adına ne derseniz diyin. Son sıralarda ABD'de ayyuka çıkan ve milyon dolarlar alan şirket yöneticilerinin daha fazla milyonlar edinmek için tezgâhladıkları üç kağıtlardan tutun, arkadaşımın 10 dolar kazık yemesine kadar hepsi aynı kafa yapısının, yaşam felsefesinin uzantısı. Çevremize baktığımızda da bunun örnekleri aramadığımız kadar. Devletin çalışanı ezen politikası sonucu kaçak çalışmak durumunda kalan kişileri asgarî ücretin yarısına çalıştıran dönercilerden tutun, işini yaptırıp ücretini ödemeye gelince kıvırtanlara kadar. Dediğim gibi, bir ekmek çaldığı için Avustralya'ya sürgün gönderilen garibanlar gibi bunları aç insan yapsa diyecek bir lâfım olmayacak. Ama daha yeni bir araba almak, ya da daha büyük bir evde otumak için yapıldığında nevrim dönüyor. Biliyorum, bunları söylemek te bu günlerde dinazorluk sayılıyor. Yine bir başka tiyatrocu Erol Toy'un Pir Sultan

Abdal'a mal ettiği bir sözle "bozuk düzen içinde sağlam çark olmak" çok güç. O yüzden geçen hafta Selda Bağcan'ın konserinde bir başka dinazoru dinlemek ve alkışlamaktan kıvanç duydum. Otuz yıl öncesinin yürekli, Türkiye insanının acılı sesini dile getiren şarkıcısının halâ dinazorluğunu korumakta direndiğini görmek soluk ta olsa bir ışık bulunduğunu söyledi bana. Ruhi Su da bu dinazorlardan biriydi, Aziz Nesin de, Uğur Mumcu da, Mina Urgan da. İlginçtir, "bu fâni dünyada" diyerek, "öte dünyada hesap verme" kaygusu taşıması gerekenlerin bir çoğu, kefenlerine cep diktirirken, dinazorluğunu onurla koruyanlar genellikle sol, toplumcu, sosyalist dediğimiz ve genellikle öte dünya ile pek te alışverişi olmayan insanlar. Bu insanların bir çoğu "bunlar burjuva değerleridir" demeden düzgün, dürüst, düz insan olma örnekleri verdiler, veriyorlar. Annem babama büyük bir rüşvet alma fırsatını değerlendirmediği ve o nedenle de çok paralı bir aile olmadığımızdan ötürü serzenişte bulunduğunda babam "kafamı yastığa koyduğumda rahat uyuyorum, hanım" derdi. Her gün köşeyi dönme mentalitesiyle herkese kazık atan, yalan söyleyenlar, üç kağıt açanlar akşam kafalarını yastığa koyduklarında uykuları kaçmıyor mu? Ya da ar damarları çatlamış, her davranışlarını tevil etmek için kendi kendilerine çeşitli mazeretler bulup bunları mı uyku hapı yerine kullanıyorlar? Dünyaya milyonlarca yıl hâkim olmuş dinazorlar kendilerinden sonra gelen bizler gibi hayvanlara yine de dünyayı yaşanılır biçimde bırakmışlar. Bizlerse, bırakın bizden sonra gelecek olan başka (hamamböceği veya virüsler gibi) canlıları, kendi "canımız, kanımız" dediğimiz çocuklarımıza, torunlarımıza aç gözlülüğümüzle dünyanın her dakika ırzına geçerek ne miras bırakıyoruz? Selda'nın konserinin ardından aklıma gelenler bunlar. Bir çok zırtapozun müzik deseniz değil, tiyatro deseniz değil, salt köşeyi dönmek için ortaya koydukları şaklabanlıkları 100-200 dolar verip salonları doldurarak izleyenler varken Selda'nın biri Sydney'de, bir Melbourne'daki konserleri toplam her halde 500-600 kişiden fazla dinleyici çekmedi. Avustralya'da onurlu bir dinazoru izleyen 500-600 kişi olması bile kıvanç verici. Tüm dinazorların şerefine!

HOCANIN DEDİĞİNİ YAP

Hocanın dediğini yap, yaptığını yapma lâfı ne güzel özetler şimdilerde "çifte standart" dediğimiz durumu. Bu konuda yüzyıllar boyu çok düşünülmüş, çok söz edilmiş, kitaplar yazılmış, filozoflar konuyu düşünmüş, siyasal bilimciler incelemiş. "Teori ve Pratik", "Kuram ve Eylem" aslında hepimizin gündelik yaşamımızda karşı karşıya geldiğimiz, ama belki de felsefî incelemesine girmediğimiz bir durum. "Özü sözü bir", "İçi dışı bir" gibi deyimler insanların tutarlı olmasına yapılan övgülerdir. Tutarsızlık genellikle hepimizi rahatsız eder ama kendi tutarsızlıklarımızı şöyle veya böyle tevil yoluna gideriz hep. Uluslararası politikadan tutun, gündelik insan ilişkilerimize kadar her alanda sürekli karşılaşırız bu rahatsız edici durumla ama kendi tutarsızlıklarımızı kabul etmeyi bırakın, çok kez görmeyiz bile. Tüm dünyaya demokrasi derse verme küstahlığını gösteren ABD'nin kendi başkanının üçkağıtçılıkla başa gelmesinden tutun, küreselleşme adı altında tüm dünyayı gümrük duvarlarını yıkmaya zorlayıp sonra kendisinin gümrük duvarlarını perçinlemesine kadar, Irak biyolojik ve kimyasal silâhlar üretiyor diyip saldırma hazırlığı yaparken dünyanın en büyük biyolojik ve kimyasal silâh stoklarına sahip olmaya kadar... Irkçılığın acısını en çok çeken insanlardan olan Yahudilerin şimdi Filistinlilere ikinci sınıf insan muamelesi yapması gibi. Herkese ahlâk dersi vermeye kalkan papazların oğlancılık yapmaları gibi. Kendine sol, sosyalist gibi sıfatlar yakıştırıp sonra fırsat bulduğunda değme kapitalistten daha fazla insan sömürme gibi. Ziya Paşa'nın dediği gibi "Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın"? Bilimsel yaklaşımda ortaya bir kuram (teori) atıldığında bu kuramın pratikte geçerli olup olmadığı irdelenir ve ancak sonuç olumluysa kuram, kural haline gelir. Yine Ziya Paşanın: "Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz, görünür şahsın rütbe-i aklı eserinde" sözünü hatırlayalım hep. Kişileri söyledikleriyle değil, davranışlarıyla değerlendirdiğimiz gibi bir takım kuralların, sosyal, ahlâksal, dinsel sistemlerin de kâğıt üzerinde ne kadar sağlam göründüğünü değil, pratikte nasıl işlediğini gözden uzak tutmamak zorundayız. Kâğıt üzerindeki hesaplara göre sağlam görünen bir yapı, üç gün sonra çökerse o mühendise ne kadar güvenebilirsiniz? Cafcaflı bir yemek tarifine göre yaptığınız yemek yenmeyecek kadar kötü olursa o tarife ne kadar güvenebilirsiniz? Bilimde, mühendislikte bu konu tartışma götürmez ise de, her nedense gerek birey, gerekse toplum olarak pratikte işlemediği ayan beyan ortada olan kuramlara sıkı sıkıya sarılmaya devam ederiz. Sovyet türü "sosyalizm"i savunanlar, insanın özgürlüğünü ve mutluluğunu amaçlayan bu

kuram uygulanmaya konduğunda milyonlarca kişinin öldürülmesini, aç kalmasını, baskı altında tutulmasını hep göz ardı etmişler, ya da görmezlikten gelmişlerdi. Ana hareket noktası insanların düzgün, ahlâklı bir yaşam sürdürmesi olan dinlerin yüzyıllar boyu uygulamada bir yandan baskı aracı, sömürü ortağı olarak kullanılması, öte yandan tabiatı gereği akla değil, inanca, imana, itikada dayandığı için "öteki"leri, "zındıkları", "gâvurları", "kâfirleri" dışladığı, zulmettiği, öldürdüğü gerçeğini neden unuturuz hep? Kendimiz tutarlı olmadığımız, sözlerimizle davranışlarımız birbirini tutmadığı zaman daha geniş alanda, toplumsal düzeyde, uluslararası planda, sosyal sistemlerde, hukuk düzeninde, dinde bu tutarsızlıkları ne yazık ki doğal kabul eder oluyoruz; ondan sonra da bu tutarsızlıklara futbol takımı tutar gibi kendi tutarsızlıklarımızın at gözlükleriyle bakıyoruz. Bazı tutarsızlıklara tepki gösterip, diğer bazılarını tevil etmeye çalışıyoruz. Bu, uluslararası düzeyden gündelik insan ilişkilerimize kadar ne yazık ki böyle. Kendi mahallesindeki kızların namusunu koruyan yüzü sivilceli, bol testesteronlu çocuklar, diğer mahallenin kızlarını ne yapıp yapıp becermeye çalışıyorlar. Kendi zamparalığıyla övünen erkek, kıskançlık krizleriyle karısını evire çevire dövüyor. "Biz buraya çocuklarımızın geleceği için geldik" diyen ana baba para kazanma hırsına kapılıp çocuğuna vakit ayırmıyor. Şu veya bu etnik gruptan kişiler namussuz, üçkağıtçı derken kompodan ne numara yapıp daha fazla para alırız hesapları yapılıyor. Kilisede dua eder, ya da camide namaz kılarken kimi nasıl kazıklayacağım kumpasları düşünülüyor. Toplum, toplum derken her toplumun bireylerden oluştuğu, çürük malzemeyle sağlam yapı yapılamayacağı unutuluveriyor. Türkiye'nin efsane tiyatrocusu Muammer Karaca ünlü "Cibali Karakolu"nda şöyle diyordu: "Yok kardeşim, yok, bu iş böyle olmaz. Bu milleti komünist yapacaksın"... Seyircide tıs yok. Yıl 1950ler, komünizm lâfı hepten tabu. Ardından ekliyor: "Biz üç günde onun da içine ederiz". Toplumsal düzen elbette hepimizin yaşamını, düşüncelerini, davranışlarını biçimliyor. Ama gerek toplumsal düzeni, gerek hukuk, gerek ahlâk sistemini yürütenlerin, sürdürenlerin de sizin, benim gibi insanlar olduğunu unutmayalım.

CADI KAZANI VE GAYYA KUYUSU

Geçtiğimiz Pazar günü John Howard sığınmacılar diye bilinen masum ve çaresiz kişileri aşağılamış olmaktan özür diledi. Woomera konusunda hatalı olduğunu söyleyerek burada çocukların tutuklu bulundurulmasının yanlış olduğu kabul etti ve özür diledi. Bu politikanın 19, yüzyıl İngiltere'sinin en kötü yanlarını çağrıştırdığını ve "Pasifik Çözümü" adıyla bilinen politikanın birçok suçsuz insana ızdırap çektirdiğini kabul etti. "Hükûmetimiz, özellikle Göç Bakanı Philip Ruddock özür diliyor dedi." Evet bunları söyleyen John Howard idi ama Canberra'da oturup omuzlarını kaldıra kaldıra konuştuğunda kendini baba hindi sanan, sonra da ABD meclisinde yalakalık yapan John Howard değil, tiyatro oyuncusu ve dürüst bir aydın olan ama ne yazık ki Canberra'daki ile aynı adı taşıyan John Howard. Hobart'ta hükûmetin sığınmacılar konusundaki utanç verici politikasına karşı imza toplama kampanyasında "Avustralya bıçak ağzında. İleri gittiği gibi çok kolaylıkla geri de kayabilir" dendi. John Howard'ı ben ilk kez Arthur Miller'in ünlü oyunu "Cadı Kazanı"nda izledim. Hristiyan yobazların Salem'de masum genç kızları, kadınları cadı diye yakmalarının öyküsüydü oyun. Ve de ABD'deki MacCarthy komünist avında hedeflenenlerden biri olan Arthur Miller oyunu bu dönemin eleştirisi olarak yazmıştı. Bu günlerde de cadı kazanı kaynıyor. ABD'de salt Orta Doğu görünüşlü ya da Müslüman diye yüzlerce, binlerce kişi sorgusuz sualsiz aranıyor, göz altına alınıyor. El Kaide üyesi oldukları iddia edilen ve Camp X-Ray'de tutulanların hiç bir hukukî hakkı yok. Bunların arasında bir de Avustralyalı David Hicks var ama Avustralya hükûmeti, bırakın vatandaşına sahip çıkmayı, Amerikalılara "ne yaparsanız yapın" diyor. Kıvırcık Dışişleri bakanımız ve Küçük Coni, Saddam BM müfettişlerine kapıyı açarsa savaş önlenir derken Washington'daki efendileri ve çete reisi Bush oğlu Bush, Saddam'ın müfettişler konusunda görüşmeyi kabul etmesinin birşey değiştirmeyeceğini ve höpürse de köpürse de Irak'a saldırılacağını hönkürdü. Washington-Canberra telefon hatları bozuk mu ne? ABD ekonomisi paldır küldür yuvarlanırken, Dow Jones 10,000'lerden 7,000'lere düşmüşken ve de bunu halletmenin yolunun savaştan geçtiği açık seçik ortadayken BM müfettişleri falan fasarya. Vay Irak halkına!

Woomera ve benzeri (gözetim diye kibarlaştırmayalım) tutuklama merkezlerini eski Liberal Başbakan Malcolm Fraser "hell-hole" diye tanımlamıştı. Türkçesi Gayya kuyusu. Öte dünyada değil, bu dünyada insanların başka insanlar için yarattığı cehennem. Daha önce Woomera'da çalışmış olan bir hemşire şöyle diyor: "Kamplardaki koşullardan yakınarak gösteri yapanların üzerine basınçlı su

sıkılıyordu. Bu, insanların derisini soyuyordu ve tedavi edilmeleri gerekiyordu. Tutuklama merkezlerini idare eden Amerikan şirketi bu durumdakilerin tedavi edilmemeleri için bize talimat verdi". Buyrun uygar, insan haklarına saygılı Avustralya'ya. Geçenlerde BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi işkencenin önlenmesi amacıyla bir protokol hazırladı. Bu protokole imza atmayan 8 ülkeden birisinin Avustralya olduğunu biliyor muydunuz? Küba'da Guantanamo Körfezindeki Camp X-Ray'de işkence yapıldığı söylentilerinin ayyuka çıkmış olmasına karşın ABD bile bu protokole red oyu kullanmadı, Avustralya kullandı. ABD, çekimser kalan 9 ülkeden biriydi. Kıvırcık, "Avustralya cezaevlerinde işkence olmadığını herkes biliyor" dedi. Öyleyse neden BM müfettişlerinin gelip bunu kendi gözleriyle görmelerine karşı çıkıyor, özgür ve insan haklarına saygılı ülkemiz? Bir şey yok demekle o şeyin yok olması Zati Sungur veya David Copperfield'in uzmanlık alanına girer. Yoksa Kıvırcık, Tutuklama Merkezleri Bakanı ve Küçük Coni illüzyonistliğe mi soyunmaya başladılar. "Biz yok dersek yoktur" diyerek abra kadabra ile olanı yok mu ediveriyor? BM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Yargıç Bhagwati'nin Woomera'da çocuklar hakkında söyledikleri "yok öyle şey" deyip geçiştirilebilir mi? Woomera gibi Gayya kuyularında masum insanlara reva görülen davranış, basınçlı suyla derileri soyup sonra da tedavi etmemekten Filistin askısına ne zaman terfi etmeyi düşünüyor bu kişiler? Kıvırcık'ın tatlı tebessümü, Tutuklama Merkezleri Bakanının farklı olanlara nefret ve öfkesini artık kamufle edemeyen yumuşak sesi ve küçük Coni'nin gergedan derisinin içine büzüşüp sâkin, iyi niyetli ve dürüst bir devlet adamı imajı vermeye çalışmasına kanmayalım. Gidin, bulursanız eski belgesellere bakın, Hitlerin gülümseyerek çocuk okşayan, köpeklerle oynayan filmlerini izleyin. Öte yandan gerek ABD'de Bush oğlu Bush'un partisindekiler bile Irak'a saldırma kararını sorgular, gerekse Avustralya'da John Howard gibi, tiyatrocu John Howard gibi dürüst aydınlar seslerini yükseltirken halâ umut var demektir. Cadı kazanları kaynamasın artık ve Gayya kuyularını kapansın.

KÜÇÜKLÜ BÜYÜKLÜ

Her hafta düzenli olarak yazmak çok kez keyifli, bazan angarya, arada bir de anlamsız geliyor. Editör Bey'imize mırın kırın edince, "nasıl yazı yazamayacağını yaz" dedi. Valla bu aklıma gelmemişti. Bu sırada oyun çalışmaları iyice bastırdı. Biliyorsunuz her halde, KUVAY-I MİLLİYE'yi sahneliyoruz. Bu ara da kaç gündür iş, ev işi, oyun provaları, ışık, müzik, efekt falan derken pek uyku da uyumadım. İşte bütün bu nedenlerle bu hafta sizlere yazı yazamayacağım, kusura bakmayın. Her dakika dünyada 2000'den fazla kişi, (evet her dakikada) yoksulluk nedeniyle ölürken, İsrail yine gidip Arap bebeleri kırıp geçirmişken, külhanda mışıl mışıl uyuyacağına ipinden boşanmış Bush hazretleri "çünkü onlar özgürlükten nefret ederler" yollu dahiyâne lâflarla donmuş öküz ölüsünden yapılma köfte ekmeklerin özgürce yenebilmesi ve kahverengi şekerli köpüren iksirden herkesin özgürce içebilmesi uğruna kimbilir kaç yüz bin kişinin ölüm fermanına parmak basmaya hazırlanırken size şimdi çamaşır makinemin bozulmasından bahsetmem abes olmaz mı? Çalışmıyor değil, çalışıyor da durmuyor. Sular her seferinde sokaklara taşıyor. Hindistan'da çekilmiş bir çamaşır makinesi reklâmı vardı. O çamaşır makineleri öyle sağlam ki, Ganj nehri kıyısında bacılarımız gibi döve döve çamaşır yıkayan Hintliler çamaşırlarını bu çamaşır makinesinin üstüne çarpa çarpa yıkamaya başlıyorlar. Elektrik yok. Centrelink'in bir broşürü: "If you have difficulties communicating in English, please ring this number: ". efeeem, ağnamadım. Yüzyıl önce dünyanın en zengin ülkelerinden Arjantin'de bugün milletin ağzı IMF IMF kokarken ben size şimdi kalkıp ta oyun provasında yanlış tonlama yapan bir oyuncunun tonlamasını nasıl düzelteceğim, ayağını inatla kaldırmayan arkadaşımı ayağını kaldırmaya nasıl ikna edeceğim diye uykularım kaçıyor desem, -biliyorum zaten kuşkularınız vardı-, adamcağız bu sefer tümden kafayı yemiş demez misiniz? Ben de onun için size oyun provasından, yanlış tonlamalardan, yanlış mizansenlerden söz edip canınızı sıkmayacağım. Daha üç haftamız var, üç hafta daha uykusuz kaldım mı tamam oldu bu iş! İngilizlerin bir çocuk şiiri geldi aklıma nedense: "Merdivenlerden çıkarken orda olmayan bir adam gördüm. Sonra o adamı bugün yine gördüm. Aman şu adam da gitse artık ordan!" Tevekkesiz İngiliz bebeler bunlarla büyüyünce sonunda böyle oluyorlar. Nasıl mı oluyorlar? İngiliz oluyorlar. Hadi ben sabahın 4'ü diye dağıttım, size ne oluyor, hiç mi İngiliz görmediniz? Bir de gelip gelip Ionesco zırvalıyor kafamın içinde. Bu zat aslen Romanyalı olup Fransızca hocalığı yaparken sonradan oyun yazarı oluyor ve

İngilizlere ve de İngiliz ders kitaplarındaki Mr Brown, Mrs Brown, Rose ve Mary pikniğe gittiler türünden hikâyelere müthiş gıcık olup ilk oyunu Kel Şarkıcı'yı yazıyor. Oyunun en ünlü diyaloğu şöyle: "Bu günlerde kel şarkıcı ortalıkta görünmüyor" "Evet biliyorum, saçlarını hep aynı tarafa tarıyor." Ve bu oyundan sonra bir ünleniyor ki demeyin gitsin. En ünlü oyunu da Gergedan. Küçük bir kasabayı gergedanlar basıyor. Gergedanlar o kadar hâkim ki duruma insanlar insan olmaktan utanıp boynuz çıkarmak ve gergedan sürüsünün özgür ve oy kullanan bir bireyi olarak onlara katılabilmek için nâzik yerlerini yırtıyorlar. Ve tabii bu da gergedanların üstünlüğünü gösteriyor. Gergedanın derisi hiç bir yerde nazik olmadığı için hiç mi hiç yırtılmıyor. Keleğin biri kalkıp ben gergedan olmak istemiyorum, insanım ben diye bağırınca artık T-CK mi olur G-CK mi ABD-CK mi, onların birinin çok gergedan bir maddesince suçlu bulunuyor. Neme lâzım senin kardeşim, elle gelen düğün bayram. Ama işte onlarda düğün bayram, Gağassaray, Tirabzonsipor falan yok ki, bilmiyorlar. Avrupaya bin atlı akınlardaki gibi bir girelim biz gösteririz onlara düğün bayram nasıl olurmuş. Onlar bize IMF'den falan ekonomist (dikkat edin iktisatçı denmiyor artık) göndersinler biz onlara davul zurna ve Kırkpınar güreşi gösterelim. İktisatçı sözcüğü neden rağbetten düştü diye düşündüm sabahın 4.30'unda. Olacak iş mi yâni? İktisat aynı zamanda tasarruf anlamına da geliyordu. Anam "kalemini tasarruflu kullan" derdi. Eski kafa işte. "Ziyan olmasın, günahtır" derdi. Oysa her saygın IMF'ci ve de ekonomist bilir ki özgürlük sevenler israfı da sever. İsraf edilsin ki, tüketim artsın ki, refaha kavuşup kalkınalım. Sevgili Ferhan Şensoy'un bir skeci vardı. Adam çalışmamaya karar veriyor. Çünkü çalıştığı için bir sürü masrafı oluyor ve o masrafları karşılamak için çalışıyor. Benim şu saatte yaptığım şey çalışma mı? Ne bileyim ben. İyi haftalar. Kusura bakmayın bu hafta yazı yazamadım.

KÖKÜ DIŞARDA

Geçenlerde SBS'te Bergama köylülerinin siyanürlü altın çıkarılmasına karşı direnişleriyle ilgili olarak sevdiğim bir arkadaşım bir yazı yazmış. İşim kişilerle uğraşmak değil, üstelik yazan da uzun yıllardır arkadaşlığım olan bir kişi. Ama yazdıklarını biraz süzgeçten geçirmeden de edemeyeceğim. "Türkiye aleyhindeki yayınlarıyla meşhur SBS televizyonunun Türkiyeye düşman ellerinden biri geçenlerde yine Türkiyeye uzandı..." diye başlıyor yazı. Şimdi bunu okuyunca SBS'tekiler her sabah oturup "hadi bugün Türkiye aleyhinde ne program yapabiliriz" diye beyin fırtınası yapıyorlar sanabilirsiniz. SBS'in benim de eleştirdiğim yanları vardı, halâ da var ama "şunlar bizi sever, bunlar bizi sevmez" mentalitesinden kurtulmadıkça dünyayı ve olayları bozbulanık gözlüklerle görmeye devam edeceğe benzeriz. Bir de tabii, ülke, devlet, millet, halk, hükûmet kavramları kargaşalığı çoğu kez birçoğumuzun kafasında karman çorman fink atıyor. Devletin her hangi bir tutumuna ya da icraatına karşı çıkmak, onu eleştirmek, protesto etmek, yasal yollardan mücadele etmek ne Türkiye'ye düşmanlıktır ne de Türkiye halkına. Tam tersine Oktay Konyar'ın yaptığı gibi devlete rağmen halkı, ülkeyi, o ülke insanlarının yaşadığı toprakları korumaktır. Yurtseverlik budur. Oktay Konyar'a "Batılıların çevrecilik adına satın aldığı bu militan...", "ideolojisi ve kafa yapısı sümüklü bıyığından anlaşılan..." gibisinden lâflar etmeden önce, sevgili arkadaşımdan beklerdim ki, elinde Oktay Konyar'ın Almanlara satılmış olduğunu, ve mücadelesini Türkiye altın üretmesin, Almanlardan altın satın almaya devam etsin diye yaptığını gösterecek bir kanıt bulunsun. Ben henüz insanların bıyığından ideolojisini ve kafa yapısını anlama hidayetine eremedim. Eskiden idrardan karakter tahlili gibisinden bir şeyler vardı; bu da onun gibi bir hüner olsa gerek.

60'larda, 70'lerde en büyük suçlamalardan bir "kökü dışarda" yaftasıydı. Ve bu da genellikle solcular için kullanılırdı. Her nedense yabancı şirket temsilciliğinden yüksele yüksele "baba"lığa terfi eden Sülü'ye kimse kökü dışarda demezdi. Solcular Moskova'dan para alıyor denirdi ama Sülü ve benzerleri kökleri Amerika'da, keyif çatarken solcuların hepsinin açlıktan nefesi kokardı. Şu "Türk dostu – Türk düşmanı" lâfı ne kadar zırvaysa "kökü dışarda" suçlaması da asıl kökü dışarda olanların yağmalarını ve soygunlarını sürdürebilmek için kullandıkları bir sis perdesiydi. I. Dünya savaşına Osmanlı'yı sokup yüzbinlerce insanımızı kırdırırken "Almanlar Türk dostu" palavrası, ve hattâ "Kayzer Müslüman olmuş, sünnet olmuş" aldatmacaları piyasaya

sürülüyordu. Uluslararası politikada kuşkusuz en başarılı ülkelerden bir İngiltere olagelmiştir. Ve bu başarısının sırrı da uluslararası politikada dost, düşman, "bizi severler", "bizi sevmezler" gibisinden ilkel ve çocukça kavramlara rağbet etmemesidir. Ülkelerinin çıkarı neyi gerektiriyorsa ona göre, o günkü koşullar altında kimi yanlarına, kimi karşılarına alacaklarını belirlerler. Hepimizin bildiği bir gerçek şudur ki Kurtuluş Savaşımızda istilâcı Batı'ya karşı mücadelemize en çok destek veren Sovyetler ve Hint Müslümanları olmuştur. "Türk dostu" olduklarından mı? Değil elbet. O günkü Sovyet politikası çerçevesinde Batı emperyalizminin pençesinden kurtulmuş bir Türkiye olması kendi işlerine geliyordu da ondan. Müslümanlar, özellikle İngiliz emperyalizminin pençesinde inleyen Hintli Müslümanlar, Türkiye'nin bağımsız olmasını, İngilizleri defetmesini kendi yararlarına görüyorlardı da ondan. Madalyonun ters yüzünde de "Araplar bizi arkadan vurdu" söylemi var. Oysa, objektif olarak baktığımızda Arapların bağımsızlık isteği, İngiltere ve Fransa'nın Orta Doğu hesaplarıyla çakıştığı için Osmanlı'ya karşı savaştıkları görülür.

Dönelim Oktay Konyar'a. Ben kendisini tanımam. Bıyığının biçimi de beni hiç mi hiç ilgilendirmez. Almanya'dan destek alıp almadığını da bilmiyorum. Ama gerçekten Almanya kendi çıkarlarını korumak için Bergama'lı köylüleri destekliyorsa, hemen "kökü dışarda" diye isterik çığlıklar atmak yerine bu bağlamda Almanya'nın ve Bergama'lı köylülerin, çevrecilerin çıkarlarının örtüştüğünü görmek gerekir. "Tahkim yasası" adı altında kapitülasyonların geri getirildiği bir siyasal ortamda siyanürü temizleme işlemini "...yapmazlarsa yasalar yakasına yapışır" demek safdillikten ve "büyüklerimiz bizden iyi düşünür" rehavetinden ve sorumsuzluğundan başka birşey olamaz. Yıllar önce bacaklarındaki varisten yakınan bir Avustralyalı dostuma margarin yememesini, margarin yapımında yağın hidrojenle muamele edilmesinden ötürü damarlarda tıkanma yaptığını ve varise neden olabildiğini söyleyince "öyle olsa sattırmazlardı" demiş, margarin yemeye ve varis ağrıları çekmeye devam etmişti. Yâni diyeceğim, bu mentalite salt bize özgü değil. Yeni dünya düzeninin de istediği, bu düşünmeyen, sorumluluğunu üstlenip yollara dökülüp topraklarının zehirlenmemesi için mücadele etmeyen, herşeyi "akla-kara", "severler-sevmezler" olarak gören, teslimiyetçi, uysal tüketiciler yaratmak zaten. Arkadaşımın da buna –iyi niyetle de olsa- alet olmasına gerçekten üzüldüm.

KURTULUŞ

Yıl 1922. Ağustos. Gece aydınlık ve sıcak. Onbeşlik şarapnelin çeliğinde ince boyunlu çocuklar uyuyor. Ve ayın altında kağnılar gidiyor Akşehir üstünden Afyon'a doğru. Cepheye sırtlarında, kağnılarında mermi taşıyan kadınlar. Anadolu insanı işgâli, yabancı boyunduruğunu, mandayı reddetmiş, dişiyle tırnağıyla, iki kat soyulmamak için seferber olmuş, en azılı düvellere karşı dövüşüyor, "Ya İstiklâl ya Ölüm" demiş ve bunu lâf olsun diye söylememiş, tutsaklıktansa ölümü yeğlemiş. Süleymaniye'li bıçkın şöför Ahmet, sol arka makası yerine bir gürgen kütüğü bağlanmış, her on kilometrede bir kalb ağrılarıyla karanlığa yaslanıp duran kamyonetiyle cepheye mühimmat götürüyor. Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine yaşamak için Ahmet Kuvay-ı Milliyenin kardeşlik ormanı içinde bir ağaç gibi tek başına dağ başlarında döküntü kamyonetini sürerken sol arka tekerleğin iç lastiği boydan boya yarılıyor. Yedek yok. Yardım edecek kimse yok. "Sana tek başına verilmiştir üç numrolu kamyonet, hem hani bir koyun varmış, kendi bacağından asılan bir koyun" diyor Ahmet. IMF'cilerden, Dünya Bankasından, çokuluslu şirketlerden medet ummuyor. Tek yürek olmuş Kuvay-ı Milliye bütünü içinde kendi yerinden, kendi görevinin öneminden kuşkusu yok ve dağ başında o döküntü kamyoneti onarıyor ve yoluna devam ediyor Afyon Ahırdağları ve imtidadına doğru. Kurtuluş Savaşı ruhunu bundan daha iyi simgeleyen bir başka örnek bulmak güç. Ve de bunu Nâzım Hikmet gibi anlatabilecek bir başka şair bulabilmek olanaksız.

Altı aydır çalışıyoruz. Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük şair Nâzım Hikmet'in doğumunun yüzüncü yılında UNESCO 2002'yi Uluslararası Nâzım Hikmet yılı ilân etmiş ve Nâzım'ı en verimli yıllarında düşüncelerinden dolayı hapse tıkan devlet Nâzım Hikmet'e sahip çıkmış artık. Bizler de burada Türkiye'den binlerce kilometre uzakta bu büyük şairin, 20. yüzyılın ilk anti-emperyalist kurtuluş savaşını büyük bir duyarlılık ve ustalıkla anlatan başyapıtını sahneliyoruz. Nâzım Kuvay-ı Milliye'yi Mustafa Kemal'e yaranmak için yazmış diyenler bu başyapıtın Mustafa Kemal'in ölümünden sonra 1939-41 yılları arasında Nazım hapisteyken yazıldığını gözardı ediyorlar. Nâzım'ın Sovyetlere kaçışını vatan hainliği olarak görenler "kaçmasaydı da öldürülse miydi?" sorusunu ve Nâzım'ın "memleketim, memleketim" diye ömrünün geri kalan kısmını vatan hasreti içinde geçirmesini es geçiyorlar. Bu yıl büyük zaferin 80. yıldönümü ve Türkiye kapkaç düzeni, arabesk yağma kültürü içinde girdaba yakalanmış, sudan çıkmayı düşünebilecek

halde değil; ah şu girdaptan bir kurtulabilsek telâşı içinde. Nerde Süleymaniye'li Ahmet'in torunları? Nerde Arhavili İsmail'in, Antepli Karayılan'ın, Adapazarlı Kerim'in, Kartallı Kâzım'ın çocukları, torunları? Nerde çok sevdiği öğretmenliği bırakıp cephede çakmak çalmaya giden Nureddin Eşfak'ın, Istanbul'un işgâlinde kendi hayatını kurtarmak aklına bile gelmeden Ankara'ya durumu telgrafla bildiren Manastırlı Hamdi'nin torunları? Bugün Türkiye Erzurum ve Sivas kongrelerinde reddedilen Amerikan mandasından daha ağır bir boyunduruk altındayken, 2000'lerin meclisi kendi topraklarında suç işleyeni kendisinin yargılayamaması için yasalar çıkarıp kapitülasyonları kaldıran 1920 Türkiye Büyük Millet Meclisindekilerin kemiklerini sızlatırken, nerede kurtuluş ruhu? "Ya İstiklâl ya Ölüm" çevresinde birleşerek çarpışanların torunları bugün aynı şeyi "Tam Bağımsızlık" diye haykırdığında hapislere tıkılıp işkence görürken, 80 yıl öncesinin onurlu mücadelesi tarih kitaplarının kuru masalları haline dönüştürülmüşken nerde Anadolu halkının bağımsızlık, dayanışma, özgürlük ruhu?

Oyun çalışması sırasında aklımdan hep bunlar geçiyor. Okurlarım bilirler, genellikle yazılarımda kendimden söz etmekten kaçınırım. Ama sahneye ilk oyun koyduğum 1967 yılından beri hiç bir projenin, hiç bir oyun çalışmasının beni bu denli heyecanlandırdığını hatırlamıyorum. 70 sayfalık bir başyapıtı, bir destanı okumak yerine sahnede Kuvay-ı Milliye'nin o insanlarının canlandırıldığını görerek sindirmek, babalarımızın, dedelerimizin, ninelerimizin o özverisini, o yaratıcılığını, o kahramanlıklarını görerek, duyarak seyirciye aktarabilmek olağanüstü bir duygu. Hele hele bu günlerde yeni dünya düzeninin o vurdumduymaz bencilliği, tüketiciliği içinde Amerikan yiyecekleri, içecekleri tüketip, ünlü markalar taşıyan giysileri giyip, en kötü arabeskin Türkçesini veya Amerikancasını dinleyip bunu müzik sanan gençlerimize Nâzım'ın o güzelim Türkçesini, şiirini duyup, dostum Fikret Öztaş'ın olağanüstü güzellikteki müzikleriyle Kuvay-ı Milliye ruhunu anlayıp, hissedip içine sindirmeleri için aracı olabilmekten büyük mutluluk duyuyorum. Altı aylık yoğun çalışmalarımızın, yorgunluklarımızın, sıkıntılarımızın ödülü sizlerin gelip oyunumuzu izlemeniz olacak. 30 Ağustos günü büyük zaferi Melbourne'da LaTrobe Üniversitesi Agora tiyatrosunda birlikte kutlayalım. 31 Ağustos'ta da Melbourne'da oynadıktan sonra, ordularımız İzmir'e doğru yürürken biz de Sydney'e döneceğiz ve 6-7-8 Eylül'de Sydney'li seyircilerimizle buluşacağız. Hepinizi bekliyorum.

BUYRUN CENAZE NAMAZINA

IMF deyip duruyoruz. Türkiye'de olsun, başka birçok yoksul ülkede olsun IMF ve Dünya Bankası'nın fahiş faizle borç verip sonra kapıya dayanan mafya kabadayılarından farklı olmadığı, "senin bana borcun var, bu borcu ödemek için şunu yapacaksın, bunu yapacaksın" diye buyuran küreselleşme polisleri olduğu görüşü yaygın. Dünya Bankası Genel Müdür yardımcısının Türkiye'nin ekonomisini yönettiği ve yakın bir gelecekte Başbakan olmaya soyunduğu bir ortamda, gerçekten IMF ne yapar sorusuna yanıt aramakta yarar var. Türkiye dosyası elimize geçmedi ama yoksul bir Orta Amerika ülkesi Ecuador için hazırlanan IMF dosyası –olur a- kamyonun arkasından düşüp elimize kadar ulaştı. Bir bakalım bu dosya ne diyor. IMF'nin 167 tane borç koşulu arasında şunlar var. 1 Kasım tarihine kadar tüpgazın fiyatı %80 artırılacak. 26,000 kişi işten atılacak. İşten atılmayan çalışanların maaşlarının gerçek değeri dört adımda %50 düşürülecek. Bir iki ay içinde en büyük sulama sistemi yabancı şirketlere devredilecek. BP (İngiliz Petrol Şirketi)'nin uzantısı ARCO'ya And dağlarından geçecek bir petrol boru hattı yapma ve işletme hakkı verilecek. IMF, Ecuador'un bankalarının çökmesi nedeniyle iflâs etmiş olduğu için başka seçeneği olmadığını söylüyor. Zengin doğal kaynakları olan bu ülke neden bu duruma gelmiş? Bir bakalım. 1983'te Ecuador zenginlerinin yabancı bankalara olan borçlarını ödememesi üzerine IMF, Hükûmeti bu borçları üstlenmeye zorlamış, Hükûmet te bunu yapabilmek için Ecuador adına 1.5 milyar dolar borç almış. Borcun ödenmesi için IMF elektrik benzeri temel gereksinmelerin fiyatlarını zorla yükselttirmiş, bu da yetmeyince yardıma devam etmek için 120,000 kişinin işten atılmasını şart koşmuş. Hikâyenin özeti: ülke zenginleri borçlarını ödemeyince devlet bu borçları üstleniyor, bu borçları ödemek için IMF borç veriyor ve bu borçlar ülkenin yoksul halkının sırtına yükleniyor. Ecuador'da olanlar size Türkiye'yi anımsatıyorsa onu bilemem.

Bir başka örnek: Afrika ülkesi Tanzania'da 1.4 milyon kişi ölümü bekliyor. Ülke nüfusunun %8'inde AIDS var. Tanzania Ecuador gibi borçlarını ödemekte zorlanınca dâhi iktisatçılar daha önce parasız olan sağlık ve eğitim sistemine el atıyorlar. Hastaneler ve okullar paralı oluyor. Başkent Daresselam'daki üç büyük devlet hastanesinde tedavi görenlerin sayısı yarıya düşüyor ve okul yaşındaki çocukların %80'i okula giderken şimdi bu sayı %66'ya düşüyor. 1985'te IMF ve Dünya Bankası'nın Tanzania ekonomisini ele geçirmelerinin ardından geçen 15 yıl içinde ülkenin GSMH'sı adam başına $309'dan $210'a

düşüyor, okuma yazma oranı düşüyor ve ülke halkının %51'i yoksulluk çizgisinin altına kayıyor.

1944'te kurulan IMF ve Dünya Bankası 1980'lerde (üç beş ABD ve Avrupa) petrol şirketinin elinde olan petrolün fiyatının beş kat artmasıyla birden dilenci konumuna düşen yoksul ülkelere o petrol şirketlerinin ABD ve Avrupa'da başa getirdiği hükûmetlerin dayatmasıyla IMF ve Dünya Bankası tarafından "liberalleşme" adı altında tüm kaynaklarını yabancılara peşkeş çekmesi şartıyla borç veriliyor Bu iki kuruluş aynı zamanda ülkelerin politik ve sosyal yapılarına da el atıyor, istihdam pazarının "liberalleştirilmesi" adı altında sendikaları ezip yok ediyor. 1980'lere kadar sosyalist veya "devletçi" ekonomiyle yönetilen birçok yoksul ülkenin sanayileşme ve kendi gereksinmelerini kendileri karşılama yolunda olduğu 1960 ile 1980 yılları arasında Güney Amerika ülkelerinin adam başına milli geliri %73, Afrika ülkelerininki ise %34 artmış. IMF ve Dünya Bankası kontrolünden sonra 1980 ile 2000 yılları arasındaki 20 yılda ise Güney Amerika sadece %6 gelişmiş, Afrika ülkeleri %23 yoksullaşmış. 1950 ile 1980 arası sosyalist ve (Türkiye gibi) devletçi ülkelerde ortalama ömür 10 yıl artmışken, 1985'ten bu yana düşmeye başlamış; okuma yazma oranı 15 Afrika ülkesinde düşmüş. Sadece Rusya'da rejim değişikliğinden bu yana yoksulluk ve sağlık hizmetlerinin paralı olması sonucu her yıl 1.4 milyon daha fazla kişi ölüyor.

Bugün Çin dışında hiç bir ülke IMF ve Dünya Bankasının onayı olmadan borç alamıyor. IMF diktasına girmeyen Çin bugün dünyanın en hızlı gelişen ülkelerinden birisi. Üretimi her yıl %5 artıyor.

Verdiği ilâçlarla sürekli sizi daha hasta eden bir doktora gitmeye devam eder misiniz? Ben gitmem. Artık "küreselleşme", "liberalleşme" "ekonomik rasyonalizm" martavallarının foyasını gitgide daha çok insan görmeye başladı. IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla ABD ve diğer zengin ülkelerin dayattığı koşulların salt soygun düzeninin İngilizcesi olduğunun bilincine varmaya başlandı. Bunu ne Saddam'a saldırmak, ne de Türkiye gibi ülkelerin başına kendi adamlarını yerleştirmek değiştirebilecektir.

KADİFEDEN KESESİ

Bu hafta, Türkiye hızla seçimlerin getirdiği "sath-ı mail" (eğik, kaypak yüzey)'e yaklaşırken Türkiye'de Amerikan köfteli ekmeği yiyip, kahverengi içeceği yudumlayarak güzelim Türkçe sözcüklerin yerine Amerikanca koymanın marifet sayıldığı bir ortamda halâ düşünmeyi becerebilen kişilerden seçimle ilgili aktarmalar yapacağım. Bir tanesi:

"Esas ilke: *Türkiye'nin sorunlarını, demokratik rejimi sınırlayarak ve kısıtlayarak çözemeyiz. Tam tersine Türkiye'nin sorunları, demokrasi geliştirilerek ve böylece kamuoyunun denetimi tüm siyasal mekanizmaya egemen kılınarak çözülebilir. Bu ilkenin, yani Türkiye'nin sorunlarının, demokrasinin kısıtlanarak ve sınırlanarak değil, tam tersine demokrasinin geliştirilerek ve çiçeklendirilerek çözülebileceği ilkesinin önünde engel gözüken bazı gerçekler var.*

Birinci gerçek: *Türkiye'de demokrasi, hem kuramsal içeriğinden, hem de evrensel uygulamasından saptırılarak, sadece çoğunluğun yönetimi olarak anlaşılmakta ve uygulanmakta, böylece hem insanların temel hak ve özgürlükleri dikkate alınmamakta, hem de kamu yararı kavramı, yağmacı bir çoğunluk tarafından yok edildiği için, toplum gitgide yoksullaşmaktadır.*

İkinci gerçek: *Siyaset, bu baskının ve yağmanın hem sonucu hem nedeni olmuş, siyasal partiler, "örgüt-delege-lider-milletvekili oligarşisisi" içinde "yağmacı kültürün taşıyıcıları" haline gelmişlerdir.*

Üçüncü gerçek: *Türkiye'nin sorunları, Meclis'te çözülür. Meclis'i ise siyasal partiler oluşturur. Siyasal partilerin Meclis'e yolladığı "milletvekilleri" ister lider tarafından, isterse delegeler tarafından belirlensin, "yağmacı kültürün" temsilcisi olduklarından, Meclis'e yansıyan "irade" "yağmacı bir arabesk kültür" olmaktadır.*

Dördüncü gerçek: *Hem toplumsal hem bireysel açıdan egemen olan "arabesk yağma kültürü", devletin bir yandan tarikatlara peşkeş çekilmesini, öte yandan çete oluşumlarının desteklenmesini siyasetin yapısal bir özelliği haline getirmiştir. Buradaki esas sorun, "fırsatçılığın" ve "ilkesizliğin", hem dinin siyasal amaçlar için istismar edilmesini, hem de rüşvet ve benzeri mekanizmalarla çete oluşumlarının yaygınlaşmasını teşvik etmesi ve bu oluşumların liderler tarafından da, kendi yerlerini korumak amacıyla, onaylanmasıdır.*

Beşinci gerçek: *Bütün bu nedenlerle, siyaset artık ülkeye hizmet etmenin aracı olmaktan çıkmış, köşeyi dönmek isteyenlerin, kısa yoldan zengin olmayı hedefleyenlerin kariyeri haline gelmiştir.*

Altıncı gerçek: *Bugün için oligarşik nitelik kazanmış olan bu yapıyı değiştirmek de, liderleri eğitmek de olanaklı değildir. Seçimlere, elimizdeki partilerle ve elimizdeki liderlerle gidilecektir. Şimdi bu ilkeler ve bu gerçekler çerçevesinde esas sorumuzu soralım ve yanıt arayalım:*

Esas soru: *TopIumun ürettiği "arabesk yağma kültürünün" ürünü olan ve bu kültürü besleyerek geliştiren siyasetin, lider-örgüt-delege-milletvekili kısırdöngüsü, nereden kırılacaktır? Yukarda açıkladığım bu "şeytanî kısırdöngünün" zayıf halkası, "milletvekilliği" ile "adaylık" arasındaki ilişkide ortaya çıkmaktadır. Lider-örgüt-delege-aday kısırdöngüsü "parti içinde kapalı devre"dir.Bu nedenle de seçmen bu kısırdöngüye müdahale edemez. Müdahale edemediği için de kimlerin "aday" olacağının, merkez yoklamasıyla veya önseçimle belirlenmesi, yağma kültürünün egemenliği açısından hiçbir fark yaratmaz. Ama "adayların" "milletvekili" olması bizim oylarımıza yâni doğrudan doğruya "seçmene" bağlıdır."*

Demokrasi anlayışı içinde insanların düşünmeye başlaması ve futbol takımı tutar gibi değil, partilerin ve liderlerin artı ve eksilerine bakması olumlu bir gelişme. Bir de bu parti ve liderlerin neyi temsil ettikleri biraz olsun irdelenebilse... Derviş'in CHP ile gerdeğe girmesinden önce yapılan bir kamuoyu yoklaması şunu gösteriyordu:

AK PARTİ %20-28, DYP %10-18, CHP %10-12

Bu son günlerde biraz değişti. Daha sonraki bir anket ise: AK PARTİ %24.9, . CHP %14.3 DYP %8.8. Yâni 3 Kasım'dan sonra Başbakan Erdoğan, Baykal veya Çiller olacak. Çiller'in partisinin bu oranda oy alabileceğini düşünmek bile beni şaşırtıyor. Erdoğan henüz denenmemiş bir politikacı, CHP ise geçen seçimlerde barajı aşamamış. Denenmemiş, takıyyesiyle ünlü bir lider, bir önceki seçimlerde barajı aşamamış bir hizipçi ve eblehliği ve açgözlülüğü kanıtlanmış bir lider. Hepsi de ortanın az sağından ortanın çok sağına kadar dizilmiş partiler. Sol denebilecek partiler bir araya geldiler ama dördünün bir arada barajı aşabileceği bile şüpheli. Şu anda iktidarı oluşturan üç partinin toplam desteği %10.4. Herkes tek parti iktidara gelse iyi olur teranesi tutturmuş. Yâni tek bir parti oyların %10'uyla barajı aşsa ve diğerleri aşamasa oyların %10'unu alan parti iktidar olacak. Buyrun size alaturka bir demokrasi. Kimse de bu demokrasiyle uzak yakın ilişkisi olmayan seçim kanununu değiştirmeye yanaşmıyor. 1965

seçimlerindeki tek bir oyun bile ziyan olmadığı bir "milli bakiye" sisteminden nerelere gelmişiz? Menderes dönemindeki gibi bir çoğunluk diktasından yakınırken azınlık diktasını şimdi herkes kabullenmiş görünüyor.

EKMEK, ÇİPS VE PİLAV

Adem ile Havva'ya ya da dünyanın ve tüm canlıların 4000 küsur yıl önce 6 günde yaratıldığına inanmıyorsanız insanın yeryüzündeki tarihi yaklaşık 200 bin yıl. – Bu arada Allah'ın / Yahova'nın / Manitu'nun / Tanrı'nın haftanın yedinci günü dinlenmesini hiç anlayamamışımdır zaten... Tanrı yorulur mu ki dinlensin?... Bir de hepimiz Adem'le Havva'dan gelme isek Adem babamızla Havva anamızın çocukları kardeşlerini mi gebe bırakmışlar ki acep soruma şimdiye dek bir yanıt bulamadım...- Ortalama ölüm yaşı yakın geçmişe kadar yaklaşık 40 olduğuna göre bu, 5000 kuşak demek. Mezopotamya'da verimli Fırat ve Dicle yataklarında başlayan tarımın tarihi ise olsa olsa 5-6000 yıl, yâni 150 kuşak. Ondan önce atalarımız avlanarak ya da yiyeceklerini toplayarak karınlarını doyuruyorlardı. Bunu yapmak için de tabanı yarık it gibi koşturup duruyorlardı. Tarım ve hayvancılığın gelişmesiyle artık kış için erzak depolayıp kışın açlıktan kırılmamayı öğrendiler. Tarım toplumunda şişman olmak o kişinin yiyecek sıkıntısı olmadığını, tuzunun kuru olduğunu gösterir oldu. Ve artık bol protein yerine bol karbonhidrat tüketilir oldu. Bu da son 150 kuşakta beyin gelişmesinin giderek yavaşlamasına neden oldu. Proteinini balık, süt, yoğurt, peynir, mercimek vs.'den alanlar ise, örneğin Hintliler, Vikingler, Türkler diğerlerine üstün gelmeyi başardı. Karbonhidrat kandaki şeker oranını yükseltip pankreasın fazla insülin üretmesine yol açıyor. Fazla insülin kandaki şeker miktarını fazla düşürüyor ve bu da açlık duygusu yaratıyor ve daha fazla yemek gereği duyuluyor. Yâni Türkçesi, "insanın yedikçe yiyesi geliyor". Gelsin küçük bir beyin, kocaman bir gövde. Yoksul ülkelerdekilerin ne yediklerine bakalım, besin yardımı olarak o ülkelere gönderilenlere bakalım. Buğday, mısır ve pirinç. Tabii ki aç kalmaktan iyidir ama uzun dönem sonuçları? Nazilerin yaptığı araştırmalar düşük protein, fazla karbonhidratla beslenen az gelişmiş beyinlerin propaganda (ya da reklâm yoluyla) yıkanmaya çok daha müsait olduğunu kanıtlamış. Gelsin televizyon... Oturtun bol karbonhidratla şişen gövdeleri televizyonun önüne ve beyinlerini çitileyip öküz marka çivitle durulayın. Pırıl pırıl, bomboş, ak pak, düşünme lüksünden ve işkencesinden arınmış kelleler Luna Park'ta ağzına top atılan soytarı kafaları gibi olan biteni kendi otuz derecelik perspektifi içinde karnı tok, kafası boş izlesin dursun, arada bir de gidip seçim sandığına bir kağıt parçası atsın.

Amerikan halkının Irak konusunda sorulan sorulara verdikleri yanıtlara bakıyorum. Zekâ özürlü Bush oğlu Bush'un petrol patronlarının sözcülerinin

hazırladığı söylevlerine ne tepki gösterdiklerine bakıyorum bol şekerli, bol hamurlu sofrasından kalkan Amerikan insanının. Böyle bir halkın başa getirdiği ve dünyanın en büyük askerî gücüne sahip olan bir savaş makinasının elinde nükleer, biyolojik ve kimyasal silâhlar bulunması ne korkutucu. Ama bir tanesi bile Saddam'ın elindeki "kitle imha silâhları"ndan söz ederken kendi ülkelerinin elinde bulunan ve Gomer Pyle / Forrest Gump / Chancey Gardener karışımı bir kişinin kontrolünde bulunan silâhlardan söz etmiyor. En proteinlisi olsa olsa Ariel Sharon'dan söz etme cesaretini bulabiliyor.

Türkiye'de de bol karbonhidratlı kuşakların çocukları 88 partinin hangisinin daha denenmediğini tartışıp, bir de onu denemeli derken ve köy bakkalındaki basmayı eller gibi partileri elleyip yoklarken Türkiye'nin Orta-Doğu petrol jeopolitiği içindeki yeri ve çokuluslu şirketlerin çıkarlarına nasıl hizmet edeceği binlerce kilometre uzakta tartışılıp söz kesiliyor. Sol partiler bir araya gelir gibi olurken yeniden noktalı virgüller üzerinde sonu gelmez tartışmalar başlıyor.

ABD'nin dış ticaret açığı 1991'e kadarki on yılda sürekli artarken Baba Bush'un Kuveyt'e olan sıcak sevgisi nedeniyle toparlanmış, ama sonra yeniden artmaya başlamış. Bunu çözmenin tek yolu silâh sanayiinden geçiyor ve iyi ki Saddam var. Yoksa başka bir canavar yaratıp ona saldırmak gerekecekti. Bu arada ABD'de ve Avrupa'da kafası televizyonda bir sonra gelecek reklâmdan daha ötesini görebilecek ölçüde çalışanlar Bush oğlu Bush'un Hüsam efendinin hayallerini yerine getirmek üzere olduğunun ayırdındalar. Irak'a yapılacak bir saldırının olayı gerçekten bir hilâl-salip çatışmasına döndüreceğini ve şeriatçıların ak ekmeğine helâl yağ süreceğini görmekteler. Aşağı tükürsen petrol, yukarı tükürsen şeriatçılar...

Boşverin siz bütün bunlara. Gelsin "drink"lerle çipsler. En moda "cool" şarkıcının en son çığırttığı nağmeyi lastik yakıp avaz avaz çaldırıp, hangisinin kiminle yattığını tartışıp, çocuklarımızı "kutsal" ve köylü millî değerlerimizle büyütememekten yakınıp okey oynamaya ve az glükozlu kanımızın beslemediği beynimizle ahkâm kesmeye devam.

GERZEKLER VE EBLEHLER

Melbourne'da ikisi de sağır olan bir karı koca doğacak çocuklarının da sağır olmaması için genetik müdahale yapılması hakkını kazandılar. Bütün canlıların bir takım özellikleri ana babalarının genlerinden kaynaklanıyor. Genetik müdahaleye karşı olanlar "ısmarlama bebek" kavramına itiraz ederek doğa/tanrı'nın işine karışmayalım diyorlar. Peki ya zekâ? Ortalama insanın zekâ düzeyi 100 olarak belirlenmiş, bunun altında zekâsı olanlar geri zekâlı olarak tanımlanıyor. Bunun da dereceleri var. "Moron", "Idiot", "Imbecile" sözcükleri çeşitli düzeyde zekâ geriliğini tanımlıyor. Türkçede güzel bir sözcük icat etmişiz: "gerzek". Her insan genetik olarak, anasından babasından belli bir zekâ kapasitesi alıyor. Yeni doğan bir bebeğin doğumda örneğin 90 ile 110 arası kapasitesi olan zekâ düzeyi, iyi beslenme, eğitim ve sosyal ortam sayesinde ortalamanın üstüne çıkıp 110 olabileceği gibi, aksi durumda ortalamanın altında kalıp 90 olabiliyor. Ama ne 140'lık dâhi düzeyine çıkabiliyor, ne de "gerzek" olabiliyor.

"Aptal dostum olacağına akıllı düşmanım olsun daha iyi" diye bir söz vardır. İnsan hiç değilse akıllı düşmanının ne yapabileceğini kestirip ona göre davranabiliyor ama "akım derken bokum diyen", "kaş yaparken göz çıkaran" dostu neylersiniz? Yanlış anlaşılmasın, gerzeklere ayırım yapılmasını savunuyor değilim. Onların da bu dünyada insan gibi yaşama hakkı var elbette. Ama gerzeklerin ortaya çıkardığı en büyük sorun, kimsenin kendilerinden daha akıllı olabileceğini düşünecek kapasitede olmamalarıdır. Böyle olunca da kendi özürlü beyinlerinin ürettiği zırvaları başkalarına dayatmak istemektedirler. Demokrasilerde akıl düzeyi ne olursa olsun herkesin eşit oy hakkı olduğundan ve insanlar kendilerine benzeyen kişiler tarafından yönetilmeyi yeğlediklerinden çoğunluğu gerzek bir halkın başa getirdikleri de kendileri gibi gerzekler oluyor. Ufak ve elinde fazla güç bulunmayan bir ülkede bir gerzeğin seçimle ya da zorla başa geçmesi o ülke için trajik te olsa dünyanın, tüm insanlığın kaderini etkilemiyor. Ama Sovyetlerin uzun yıllar altedemediği yobaz bir yönetimi bir çırpıda hallediverecek askerî gücü olan bir ABD'nin başına bir gerzek geçtiğinde insan kara kara düşünüyor. Fransa'nın en saygın Le Monde gazetesi artık Bush oğlu Bush'tan açık açık "L'Imbecile" diye söz ediyor. ABD'nin giderek artan dış ticaret açığını kapatmak ve petrol şirketlerinin Orta Doğu'daki kontrolünü pekiştirmek için savaş çıkarmaya hazırlanan ebleh başkan, en az kendisi kadar ebleh kuklacılar tarafından oynatılıyor ve çoğunluğu zekâ özürlü Amerikan halkı

tarafından destekleniyor. Bu gerzek zenginler takımı bilmiyor mu ki ki her etkinin bir tepkisi vardır ve görmüyor mu ki, Irak'a yapılacak bir saldırı kendi halklarının çıkarlarına, giderek kendi çıkarlarına ters sonuçlar doğuracaktır. Kısa dönemde petrol fiyatları yükselecek ve Bush'un temsil ettiği petrol şirketleri kârlarını artıracak. Ama bir yandan da bu saldırı İslâm dünyasına yapılan bir saldırı olarak görülecek ve şeriatçıların "cihad" çığlıkları daha geniş yankılar yaratacak. Bir safta gerzekler ve eblehler, öte yanda iman kuvveti. Buyrun cenaze namazıma. Hüsam efendi besbelli ki gerzekler takımından değil ve bu olacakları önceden hesaplamış. ABD'nin Irak'a saldırısı Hüsam'ın şeriat hayallerinin gerçekleşmesi için bulunmaz bir nimet olacaktır. ABD o inanılmaz askerî gücüyle saldırdığında saldırıya uğrayanların ve onların yandaşlarının elleri "armut mu toplayacak"? 19 kişinin uçak kaçırarak bile bile ölüme gitmeleri olayı ona, yüze katlanacak, ABD ve destekçisi ülkelerde yaşayanlar için rahat, huzur kalmayacak. "Özgürlükleri savunuyoruz" derken bu savunduklarını iddia ettikleri özgürlükler daha da kısıtlanacak. ABD faşist yönetimi tüm destekçi ülkelere de bulaşacak. Bütün bu gerzeklikler içinde ve Howard/Crean gibi yaltakçıların karşısında çok şükür ki sesini yükseltebilenler de var. Alman Şansölyesi Gerhard Schroeder, Irak'a saldırıya açıktan karşı çıkan ender liderlerden birisi. İlginçtir, II. Dünya savaşı ertesinde silâhsızlandırılan Almanya, silâh satan ülkeler sıralamasında ABD, İngiltere ve Fransa'dan sonra epeyce aşağılarda yer alıyor. Acaba onlar gibi ekonomisi silâh satışına dayalı olsaydı Schroeder aynı tavrı sergileyebilir miydi? Peki bizimkilere ne demeli? Küçük Coni bir yandan, genetik politikacı mızmız Crean bir yandan ABD'li ağababalarının bir yerlerini yalama yarışına girmişler. Bırakalım dünyanın geleceğini bir yana, Avustralya'nın çıkarları bunu mu gerektiriyor diye sormazlar mı adama? Neyse ki Avustralya halkı, tüm çabalara ve lider(!)lerinin zekâ düzeyine karşın halâ "L'Imbecile" düzeyine düşmedi. İsveç'te solun yeniden başa geçmesiyle başlayan hareket, Almanya falan derken belki bir gün buralara da uzanır. Bu arada "L'Imbecile" tüm dünyayı unufak etmezse tabii.

HAVADAN SUDAN

Askerde ya da memuriyette birisi hiç istenmeyen ücra bir yere gideceği zaman onu teselli etmek isteyen arkadaşlar "havası, suyu çok iyi" derlerdi. Bir yerin havasının, suyunun iyi olması tabii ki çok önmeli ama bunu diyen arkadaşlar o yer için başka söylecek olumlu bir şey bulamadıkları için bunu derlerdi. Yâni, havasından, suyundan başka iyi başka hiçbir şeyi yok demeye getirirlerdi. Şimdilerde, havamız, suyumuz fabrika dumanları, araba egzosları, sanayi atıklarıyle kirlenir olduğunda, bazı ülkelerde maske takmadan sokağa çıkmak çok rizikolu bir iş haline geldiğinde, buz gibi pınarlardan doyasıya içilen sular nostaljik anılara dönüştüğünde havanın, suyun değerini belki de biraz daha iyi anlar olmaya başladık.

Biliyorsunuz, şu günlerde dünyanın en büyük ve de en güçlü şirketleri petrol şirketleri. ABD'de "petrol şirketleri Teksas'ı, Teksas Amerika'yı, Amerika da dünyayı yönetir" lâfının Bush oğlu Bush her ağzını açtığında doğrulandığı bir ortamda petrol şirketlerini etkileyen ya da etkileyebilecek olan herşey hepimizin yaşamını, özellikle de Irak gibi petrol kaynakları zengin ülkelerin halklarını etkiliyor. Kirlenmeye yol açmayan enerji kaynakları konusundaki araştırmalara, dünyada silâhlanmaya ayrılan paranın belki de yüzde biri ayrılıyor. Yaşamımızın sanki vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş otomobillerimiz petrol tüketiminde ve hava kirlenmesinde ön sırada geliyor. Otomobilleri ve tüm motorlu araçları petrol dışında maddelerle çalıştırma çabaları nedense tıkanıp duruyor. Örneğin Brezilya'da motorlu araçların büyük bir kısmı benzin değil, şekerden üretilmiş ispirto kullanıyor. Avrupa Birliğinin şeker üreticilerini Dünya Ticaret Örgütü ilkelerine aykırı olarak para yardımıyla desteklemeleri üzerine şeker ihracatı düşen Avustralya bir yandan DTÖ'ne şikâyette bulunurken, bir yandan da benzine ispirto karıştırılmasına izin verince gümbürtü koptu. Bir yandan hükûmet şeker üreticilerine kıyak yapmakla suçlanırken bir yandan da ispirtonun arabaların motorlarına verebileceği zarar gündeme getirildi.

Dünyadaki tüm enerjinin ana kaynağının güneş enerjisi olduğunu biliyoruz. Bu enerji yağmur, su, barajlar derken hidroelektrik enerjiye, rüzgâr, hava akımı, yeldeğirmeni derken rüzgâr enerjisine dönüşüyor. Petrol binyılların güneş enerjisinin birikimi sonucu ortaya çıkmış bir kaynak. Güneş enerjisini doğrudan elektriğe dönüştüren bataryalar halâ geliştiriliyor. Motorlu araçlar için de güneş enerjisiyle suyu hidrojen ve oksijene ayrıştırıp, o hidrojeni o oksijenle yakarak aracı götüren ve ekzosu yalnızca su olan sistemler üzerinde çalışılıyor.

Geçenlerde basınçlı havayla çalışan bir otomobilin Fransa'da üretilmeye başladığı haberi çıktı. Havayı basınçlı hale getirmek için tabii yine bir başka enerji kaynağı gerekiyor ama arabanın "yakıtı" sadece hava. Çok şükür ki uluslararası kapitalizm ve onun son küreselleşmiş hali bile henüz havayı satmayı beceremedi.

Bugün küreselleşmiş uluslararası kapitalizm Marksist kuramı birçok Marksistten daha iyi biliyor. Üretim araçlarını kim elinde tutuyorsa düdüğü onun çaldığını iyi öğrenmişler. Hele enerji kaynaklarını ellerinde tutmak onlar için yüzbinlerce Iraklı çocuğun hayatına bedel. Ve tabii bir de teknoloji var. İpek böceğinin nasıl yetiştirileceği ve kozasından nasıl ipek yapılacağı, ya da kâğıt veya barut yapma tekniğinin sır olarak yüzyıllarca saklanabildiği dönem artık tarihe karıştı. Bilgisayarlar ve internet yoluyla bilgi ve teknoloji anında yayılabiliyor. Çokuluslu şirketler bu alanda kontrolü ellerinde tutamıyorlar ve dün Fransa'da ortaya çıkan bir teknoloji yarın Çin'de uygulamaya konulabiliyor. Bugün, örneğin bilgisayar yazılımları ve teknolojisinde en ileri ülkeler arasında yoksul Hindistan var. Telif hakkı, karşısına yaşama hakkı çıktığında pek te dayanabilecek gücü gösteremiyor. Bir an için suyla ya da havayla çalışan araba ya da daha genel olarak motor teknolojisinin yaygınlaştığını düşünün. Ne Suudi hanedanının öğürtücü kaba zenginliği kalacak ne de petrol şirketlerinin "l'imbecile"i ABD başkanı yapabilecek gücü. Tarihte güçlü her ülkenin alt yapısına baktığımızda temelinde bir teknik üstünlüğün yattığını görürüz. Tahta kılıca karşı demir kılıç, kılıca karşı barut, baruta karşı dinamit, dinamite karşı atom bombası gibi. İngiltere'nin üzerinde güneş batmayan imparatorluğu buhar makineleri, buhar makinalı gemiler ve dokuma tezgâhları üzerine kurulmuştu. Almanya'nın gücü halâ Bayer gibi şirketlerin sürdürdüğü kimya sanayiinin gücü üzerine. En devrimci ve en demokratik teknoloji olan bilgisayar ve internet, doğası gereği tek bir ulusun ya da şirketin tekeline ya da konrolüne sığmıyor. Ve de mülti milyarder Bill Gates belki de sakallı Marx'ın düşlediği bir dünyanın gerçekleşmesinde en büyük rolü oynayacak kişi olma yolunda. Tarihin cilvesine bakın. Havanız ve suyunuz temiz olsun.

KEMALİZM?

Mustafa Kemal bir ideolog değildi, ama kesinlikle bağlı olduğu bazı ilkeler vardı ve bunların en önemlileri laiklik ve (istiklâl) bağımsızlıktı. Ekonomik olarak 1920'lerin 30'ların Türkiyesinde ne gerektiğine inanıyorsa onu uygulamıştı. Kurtuluş Savaşında, Sovyetler bolşeviklerinden yardım almasına karşın, komünizmi, bolşevikliği benimsememişti. Daha burjuva devrimini yapmamış, kırsal ekonomiye dayalı bir ülkede salt pratik nedenlerle devletçiliğe yönelmiş ama bunu hiç bir zaman Sovyetler biçimi bir devletçilik olarak görmemişti. Ölümünden sonra, II. Dünya Savaşı ile değişen dünya düzeni içinde bir yandan Amerika/Marşal Planı, öteki yandan Sovyetlerin Stalin saldırganlığı Türkiye'yi ABD'nin kucağına itti ve Türkiye bilinçli olarak Menderes'in "her mahallede bir milyoner" yaratma hedefiyle özetlenen kapitalist bir kalkınma modeline yöneldi. Ve 1938 sonrası, Mustafa Kemal "hayır ben böyle düşünmüyorum" diyemeyecek olduğunda yenilen her herzeye Atatürkçülük adı verildi. Faşist darbe yapan resim özürlü paşa bile kendini Mustafa Kemal'le karşılaştırma küstahlığını gösterdi. İlk TBMM'nin kuruluşundan 82 yıl sonra seçimlere gidilirken bir yanda "Atatürk ilkelerini" savunmak adına kendilerine ters düşen her düşünceye saldıranlar, öte yanda "Kemalizm" diye bir ideoloji varmış ta devletin bu "resmî ideolojisi" Türkiye'nin bugünkü acınası halinden sorumluymuşçasına Mustafa Kemal'in getirdiği her şeye karşı çıkanlar türedi. Her halde başka çok az bir ülkede 64 yıl önce ölmüş bir önder halâ günlük politikaya bu denli merkez oluşturur. Devletin kapkaççı kovboy kapitalizminin polisi olarak kullanılmasını "Kemalizm" dedikleri olmayan bir ideolojiye yükleyenlere şu soruları sormak gerekir: "Bırakın Atatürkçülük-Kemalizm tartışmasını, Türkiye laik olmaya devam etsin mi yoksa şeriat düzenine mi dönsün? Medenî kanunu kaldırıp onun yerine şeriatı mı koyalım? Türkiye siyasal ve ekonomik bağımsızlığı için mücadele etsin mi yoksa ABD'nin ya da AB'nin siyasal ve ekonomik kontrolünde mi olsun? Anadolu işgâl altında mı kalsaydı ya da Amerikan mandası altına mı girseydik? Kaldırılmış olan kapitülasyonlar 'tahkim yasası' olarak geri gelsin mi? Kaldırılan Düyun-u Umumiye'nin yerini Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu alsın mı? Türkiye Latin harflerini bırakıp Arap alfabesine mi dönsün? Kadınların eşit hakları ellerinden alınıp ikinci sınıf vatandaşlar haline mi getirilsin?" Bazı soruları sormanın zamanı ne yazık ki çoktan geçti. Bunlar arasında "Etibank, Sümerbank gibi temel kaynak ve sanayileri devlet elinde tutan kurumlar özelleştirilsin mi? Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu gibi araştırmacı ve ülke kültürüne sürekli

taze kan veren kurumlar iğdiş edilsin mi? Türkiye'nin yapısını, çehresini değiştirip bir yandan köy çocuklarına olanak sağlayıp öte yandan köylere bilgi ve kültür aktaran köy enstitüleri kapatılsın mı?" gibi sorular var.

Tabii, böyle direkt sorular sorup kıvırtmasız yanıtlar aramak ne yazık ki bizim "yasaklar kültürümüz"le bağdaşmıyor. Hep minder dışında karakucak güreşiyoruz. Şeriatı savunanlar "Atatürk ilkelerine bağlılık"tan sözediyor, ayrı bir Kürt devleti kurulmasını savunanlar "Türkiye'nin *üniter,* bölünmez bir ülke" oluşunu açıktan sorgulayamıyor. Türkiye Cumhuriyeti demeye dili varmayanlar TC'nin "resmî Kemalist ideolojisi"nden sözediyor. Ve bir ay sonraki seçimlere yaklaşırken sorun sanki Ecevit mi, Tayyip mi, Baykal mı sorunuymuş gibi yanıltıcı sorulara dönüşüyor. "Daha önce bunu denememiştik, haydi bir de bunu deneyelim" gibisinden çocukça söylemler sahneye çıkıyor.

Ben, kökeni ne olursa olsun, yurttaşlarının eşit haklara sahip olduğu demokratik, sınırsız kültür, söz ve ifade,inanç (ya da inançsızlık) özgürlüğü, siyasal ve ekonomik bağımsızlığı olan, insanların devlet için değil, devletin insanlar için varolduğu, sömürünün olmadığı, gelir dağılımı adaletli, laik bir Anadolu Cumhuriyeti'nden yanayım. Buna siz istediğiniz yaftayı yapıştırın. Ama somut seçenekler üzerinde konuşup tartışmaya başlamadıkça kördöğüşü sürüp gidecek, soygun devam edecek, sadece tellaklar değişecek.

Genellikle bu gazetede yazan başka kişilere yanıt vermenin bana düşmediği görüşündeyimdir. Ancak genç arkadaşımız Tansu Çöğür'ün geçen hafta yazdıklarına ilişkin birşeyler söylemeden geçemeyeceğim. Victoria'da İşçi Partisi Milletvekili Tanya Plibersek'in dediklerine milliyetçi bir refleks göstermiş Tansu arkadaşımız. Evet, Türkiye de Şili de CIA'nin desteklediği ya da onayladığı Faşist yönetimler süresince kendi vatandaşlarını öldürmüştür. Pinochet ve Evren katildirler. Türkiye ve Şili listesine Şah'ın İran'ını, albaylar cuntasının Yunanistan'ını ve Suharto'nun Endonezya'sını da katmak gerekir. Tansu arkadaşımız belki 71 ve 80 faşist darbelerini hatırlayacak yaşta değildir ama daha yakın geçmişte devletin Kürt kökenli vatandaşlarını, açlık grevi yapan savunmasız mahkûmları yaktığını, kurşunladığını, gazladığını da bilmelidir. Ben Tanya Plibersek'e Tansu arkadaşımın önerdiği gibi e-mail çektim; ama protesto için değil, savaşa karşı tutumunu ve açık sözlülüğünü kutlamak için.

RAP RAP RAP

Savaşa katılanlar hep anlatırlar. Baştan "düşman"a karşı hiç bir düşmanlık duymadan, biraz macera olsun diye, biraz da "savaşta başkaları ölür, bana birşey olmaz" aldatmacasıyla savaşa gidenler, yanlarındaki arkadaşlarından birisinin öldürülmesinden sonra tamamen değişirler. Arkadaşını öldürenlerden öç alma duygusu, en sâkin, en barışçıl insanı bile saldırgan bir öldürme makinesi haline getirmeye yeter. Vietnam savaşını sona erdiren en büyük etmenlerden biri tüm savaşın gün gün, saat saat televizyon seyircilerinin gözleri önüne serilmesi, savaşın bilgisayar oyunu gibi soyut bir olay olmadığını, kafaların parçalanıp beyinlerin saçıldığını, havada kolların bacakların uçuştuğu, insanların barsaklarının topraklara döküldüğünü görüldükçe savaşı savunmak ve sürdürmek giderek daha güçleşmişti. Baba Bush, körfez savaşında bunun çözümünü buldu. Hepimiz televizyon ekranlarında uçuşan bombaları, füzeleri, bilgisayar oyunlarında havaî fişek seyreder gibi seyrettik. Bir tek beyni saçılan, barsakları dökülen insan görmedik. Şimdi de velet Bush, Irak'a saldırıldığında kendi halkına tek bir Amerikan askerinin burnunun kanamayacağı sözü veriyor. Ölmeyeceği değil, burnunun bile kanamayacağı sözü. Bunun nasıl olacağını düşünüyorsanız olası bir açıklama, Afganistan'da Kuzey İttifakının Taliban'a karşı kullanılması gibi, Irak'ta da Kuzey Irak'taki Kürtlerin ve Guam'da eğitim gören (söylentilere göre) 5000 kadar peşmergenin bu işi kotaracağı olacaktır. Kürt canları Amerikan canlarından daha değersizdir çünkü. Kuzey Irak'da kaçak petrol gelirine dayalı ve adından başka herşeyiyle bağımsız olan bir Kürdistan var. Ama yalnız Türkiye değil, bölgedeki hiç bir ülke bağımsız bir Kürdistan istemiyor. Ve gerek Barzani, gerekse Talibani, bunu çok iyi bildiklerinden bağımsız Kürdistan fikrinin gündemde olmadığını söylüyorlar. Neden? Doğu Timor bağımsızlık isterken kimden izin aldı? Söyleyeyim. ABD, Avustralya ve petrol şirketlerinden. Daha önce Timor denizindeki petrolü aralarında üleşen Endonezya ve Avustralya Doğu Timor'un bağımsızlığına karşı çıkıyordu. Howard hükûmeti ve petrol şirketleri bağımsız bir Doğu Timor'la da bu üleşimi yapabileceklerini gösterince Doğu Timor'un bağımsızlığına yeşil ışık yandı. Çoğu Endonezyalı bunu halâ affedemiyor. Kuzey Irak'taki Kürtler için de böyle bir durum söz konusu olamaz mı?

Geçtiğimiz Cumartesi günü Bali'de bir gece kulübüne arabayla atılan bir bomba, yüzlerce kişiyi öldürdü, yaraladı ve bunların arasında çok sayıda Avustralyalı vardı. ABD'nin tüm dünyada yürüttüğü teröre karşın çözümün karşı terör

olmadığını, terörün hiç bir biçiminin onaylanamayacağını tekrar tekrar söyledim. Geçen Cumartesi New York ve Washington'daki terör geldi, kapımıza dayandı. Savaşta ilk askerin ölümünden sonra artık neyin sebep neyin sonuç olduğunu belirlemek olanaksızlaşır. Şimdi de "teröre karşı savaş" söylemi içinde kendimizi yanındaki arkadaşı ölen bir asker psikolojisine kaptırmamak, soğukkanlı olmak zorundayız. Eminim küçük Coni "bakın, gördünüz mü, bu namussuz, şerefsiz, alçak teröristler masum insanları gözlerini kırpmadan öldürüyorlar" diyerek ABD yardakçılığını haklı çıkarmaya çalışacak. Öte yandan teröristler ve onların kuramcıları Avustralya'nın ABD ve İngiltere'nin yanında Bush'a kayıtsız şartsız destek vermesi yüzünden bu terör eyleminin yapıldığını ve yüzlerce insanın öldüğünü ileri sürecekler. Bu, hiç bir yere varmayacak, hiç bir sonuç vermeyecek kısır bir tartışmadır. Bali'deki ve başka her yerdeki terör ne kadar yanlışsa, ABD'nin "pre-emptive" adıyla hazırlandığı saldırı da o kadar affedilmezdir. Nedir bu "pre-emptive" denen nane? Şu: ben sizin tavrınızdan, bakışlarınızdan, cebinizdeki sustalıdan, beni sevmemenizden sizin yakında bana saldıracağınız sonucunu çıkarıyor ve sizi "pre-emptive" olarak öldürüveriyorum. ABD'de Orta Doğu kökenli müslümanların sorgusuz sualsiz haftalar, aylar boyu gözaltında tutulmaları gibi. II. Dünya savaşı sırasında Avustralya'da İtalyan ve Alman kökenli ve çoğu Hitler'den ve Mussolini'den kaçmış olan kişilerin savaş süresince tutuklanmaları gibi. ABD ve Kanada'da Japon kökenli yurttaşların kamplara alınması gibi. Türkiye'de nüfus kağıdında Tunceli yazmasının o kişinin canına okunması için yeterli sebep oluşturması gibi.

Artık cephelerde düşman askeriyle karşı karşıya gelerek çarpışmak tarihe karışmak üzere. Siz, dünyanın en büyük askeri gücünü küçük bir ülkenin başındaki diktatörü devirmek için kullanmaya hazırlanırsanız, bu gitgide küçülen dünyada karşı taraf buna nasıl tepki göstereceğini hesaplayacaktır elbette. Teröristlerin bir ülkenin bilgisayar ağını, enerji şebekesini, ya da içme suyunu sabote etmesi korkulacak kadar kolaydır ve bunu önlemek ancak sıkı yönetimle, faşist bir yönetimle bir ölçüde başarılabilir. Bir yandan yeraltındaki teröristler, bir yandan da "yer altında olasıca" Bush benzeri teröristler bizleri hızla böyle bir düzene itmeye başlıyor. ABD ve yardakçıları, zaten faşist olan yönetime yakında üniforma giydirecek, "land of the brave and free" (cesur ve özgür insanlar ülkesi) faşist yüzünü artık saklamaya gerek duymadan gösterecek. Belki de Hüsam efendinin hesapları da bunlar. Faşist düzene hapsedilmiş kişilere şeriat düzeni cennet gibi gözükecek.

DEUS EX MACHINA

Antik tiyatroda bazan yazarlar ipin ucunu kaçırıp işleri arap saçına çevirdikte ve olaylar çözümsüz gibi görünürken tepeden palangalarla kanatlı manatlı, görkemli bir tanrı –o zamanlar tanrı bol ya- indirilir, herşeyi –tanrı değil mi bu ya- şıppadanak çözüverirmiş. Bu tür oyunlar dramatik olarak sakat oyunlar sayılmasına karşın, seyirci herşey bir güzel çözümlenince rahat rahat evine gider uyurmuş. Buna "deus ex machina" yâni makineyle (palangalarla) indirilen/tepeden inme tanrı denirmiş. Biz de antik tiyatronun beşiği olan Anadolu'dan gelme olduğumuzdan bu "deus ex machina" çözümlerine pek teşneyizdir. Bugünlerin tepeden inme tanrısı ise Avrupa Birliği. Herşey çıkmaza mı girmiş, batağa mı saplanmış, millet aç mı, işsiz mi, AB hepsini bir kalemde çözüverecek. Bu yeni birşey değil. Abdülhamit döneminde bu "deus ex machina" hürriyetti. Sonra Cumhuriyet oldu, sonra demokrasi oldu. Biz solcular için de "devrim"di. Devrim hele bir olsundu, herşey nasıl kökünden çözümlenecekti. "Devrim"in ertesi günü ne yapacağımızı pek öyle etraflıca düşünen, planlayan ya da anlatana raslamazdık. Şimdilerde devrim sözcüğü müzelik oldu. En yeni, en parlak, en kanatlı ve de görkemli "deus ex machina" Avrupa Birliği. Avrupa'nın bizi AB'ye alacak kadar enayi olmadığını daha önceki yazılarımda nedenleriyle anlatmıştım. Ama "umut fakirin ekmeği, ye Memet ye" diyen siyasi partiler Memet'in önüne AB umudunu sürüp duruyorlar seçimlere birkaç hafta kala. Gündemde bir bu var, bir de Tayyip. Anketlerin gösterdiği gibi Tayyip'in partisi %25 dolaylarında oy alırsa ne olacak, asker ne yapacak soruları dolaşıyor ortalıkta. Hele hele %10'luk barajlı gülünesi "demokratik" seçim yasasına göre başka hiçbir parti barajı aşamazsa Tayyip'in %25 oy ile meclisteki 650 koltuğun hepsini doldurması bile söz konusu. Din bilgim kıt olduğundan, ben takıyye sözcüğünü yenilerde öğrendim. Türkçesi "kıvırtmak" ya da "köprüyü geçene kadar dayıya ayı demek". Tayyip bunu pek güzel yapıyor. Ama yalnız o mu yapıyor? Bir takım düşüncelerin halâ yasaklı olduğu Türkiye'de insan düşündüğünü özgürce söyleyemiyorsa takıyye yapmasın da ne yapsın? Yasakların kaynağı korkudur. Belli bir davranış, hattâ hattâ düşünce yasaklanmışsa o düşüncenin yaygınlaşmasından, destek bulmasından korkuluyor demektir. Böylesine "icazetli" ya da "güdümlü" demokrasi demek bile bence fazla. Sizlere önce Tayyip'in söylemiş olduğu lâflardan bazı örnekler vereceğim:

"Amaca ulaşmak için gerekirse papaz elbisesi bile giyerim"

"Elhamdülillah şeriatçıyız." (*21.11.1994 Milliyet*)

"Yılbaşına karşıyım." (*19.12.1994 Sabah*)

"Ben tekkeye değil dergaha gittim." (*22.1.1997 Gözcü*)

"Ata'ya saygı duruşunda sap gibi ayakta durmaya gerek yok." (*12.5.1994 Hürriyet*)

"10 Kasım'da yaygara kopartıldı." (*14.11.1994 Hürriyet*)

"İçki yasaklansın." (*1.5.1996 Hürriyet*)

"Istanbul'u Medine yapacağız." (*Akis*)

Bunlar da o takımdan başkalarının söyledikleri:

"Atatürk'ün sapık ilkeleri tabu haline gelmiştir" (*AKP TBMM Grup Başkanı Bülent Arınç*), "Anıtkabir'i ağlama duvarına çevirdiler oradaki ne yapıyor acaba kime hesap veriyor?" (*AKP Kurucusu Halil Ürün*), "Laikliğin bir an önce gitmesi için gönülden dua ediyoruz. Bizi sarhoş Mustafa Bekriler yönlendiriyor. Çocuklar trafik kaldırımında PKK olaylarında öleceğine şeriat için ölsünler." (*AKP Bitlis Milletvekili Zeki Ergezen*)

Şimdi hemen isteriye kapılıp "kapatalım, yasaklayalım, içeri tıkalım, asalım keselim" diye bağırmayın. Bir kere şu sözlerden belli ki, yasaklamalara karşın o kadar da takıyye yapmıyor adamlar. Peki ne olur bıraksanız da şeriatçı düşüncelerini açık açık söyleseler? Onların "deus ex machina"sı da şeriat. Kıyamet mi kopar "Türkiye'ye şeriat düzenini getirmek istiyoruz" diye açık açık söyleseler? Hoppala, şimdi bu adam şeriatçıları mı destekliyor demenize fırsat kalmadan dine dayalı her türlü düzene karşı olduğumu ve laiklik ilkesini sonuna kadar savunduğumu ve Şah'a karşı mollalara destek veren İran'lı solcu kardeşlerimizin başına neler geldiğini gayet iyi bildiğimi söyleyeyim. Ama şeriatçıların başa geleceğinden korkarak bunu yasaklamak hem yasak olanın her zaman daha çok ilgi çekmesi olgusunu yaratıyor, hem de adamlarla tartışma zeminini ortadan kaldırıyor. "Bak kardeşim, sizin şeriat düzeninizde…" diye tam lâfa başlıyorsunuz, adam "ben şeriatçı değilim ki" diyiveriyor. Metafiziğe, efsanelere, masallara ya da hurafelere dayanan, kısacası temeli akıl dışı olan düşüncelere karşı akılcı düşüncenin üstün çıkacağına güvenmiyorsak zaten mücadeleyi daha başlamadan kaybetmişiz demektir. Bırakın adamlar istediklerini söylesin ve de siz onların söylediklerini çürütün. Gerçekten şeriat düzenine inanıp onu savunan kişinin görüşlerini belki etkileyemezsiniz ama bu fikir çatışmasını izleyen seçmen, hiç değilse seçenekleri açık seçik görür ve

şeriatçıların "deus ex machina"sının da diğer palangalı tanrılar gibi çözüm getirmekten âciz olduğunu, olsa olsa akşam üstünüze tatlı bir rehavet vereceğini farkedip ona göre oyunu kullanır.

YALANCI

Olaylar kızışıyor. Bali'deki saldırının ardından Moskova'da Çeçen ayrılıkçıların tiyatroda rehin aldığı yüzlerce kişinin kurtarılması sürecinde yüzün üstünde kişi Rus güvenlik güçlerinin kullandığı gazla öldüler, Ürdün'de bir Amerikan diplomat kurşunlandı. BM Güvenlik Konseyi bu hafta görüşmelerini sonuçlandıracak ama ABD sonuç ne olursa olsun Irak'a saldırmaya kararlılık içinde hazırlıklarını sürdürüyor, bu hafta Türkiye'de seçim var ve daha önce olmayan ya da barajı aşamayan partilerden birinin başa gelmesi bekleniyor, Brezilya'da ilk kez daha önce sağcı hükûmetler tarafından içeri tıkılmış solcu bir sendika lideri devlet başkanı seçildi. Bunlar arasında dünyanın dip köşesindeki üçüncü sınıf bir politikacının başbakanlık çalımları içinde Meksika gömlekleri ile gerzek Bush'a yine yalakalık yapması şaşılacak bir şey olmaktan çıkıyor. Bu ülkenin parlamentosundaki tartışmalar dünyada olup bitenler yanında gerçekten önemsiz de olsa önce kendi bahçemizi düzene koyma anlayışı içinde yine de buna eğilmek durumundayız. Westminster sistemi adı verilen ve parlamenter demokrasi modeli kabul edilen İngiliz sistemi içinde bir politikacının yapabileceği en affedilmez şey "parlamentoyu yanıltma" suçu. Bu kanıtlandığında yİne Westminster geleneğine göre o politikacının istifası gerekiyor. Göbek adı Churchill'in adından alınma Winston olan bizim küçük Coni bu sefer suçüstü yakalanmışa benziyor. Kurumlarda olduğu gibi ülkelerde de gündemin belirlenmesi, kamuoyunun neyi tartışacağı çok önemli. Bunu da büyük ölçüde basın yayın organları yapıyor. "Medya"nın gücü de buradan geliyor zaten. Bir yanda terör, bir yanda Avustralya ekonomisinin belini bükecek kuraklık derken geçen yıl seçimler arefesinde "Tampa krizi" adıyla bilinen olayı yeniden gündeme getirmek güç. Ama parlamento bir soruşturmaya girişti ve sonuçları geçtiğimiz hafta mecliste açıklandı. Hatırlarsanız olay sırasında Arap çöllerinde grev kırıcılar yetiştirip Patricks liman işçilerinin grevini kırmaya çalışmakla ünlü Peter Reith savunma bakanıydı. Ve de seçimlerden önce bu Norveç gemisinin batan bir tekneden kurtardığı yüzlerce sığınmacının ne olacağı konusu gündemin ortasına oturmuştu. Ve bu gündemdeki konunun en ortasında da "bunlar çocuklarını denize atıyorlar" (yâni bunlar vahşi, istenmez kişiler, bizim ülkemizde bunlara yer yok) söylemi yer alıyordu. Tampa'ya yanaşan donanma gemisinin kaptanı ile deniz kuvvetleri komutanın söyledikleri çelişiyordu, sonuçta bir takım yüksek rütbeli subaylar kaydırıldı. Genelde politikaya bulaşmayan Avustralya silâhlı kuvvetleri hükûmetin ırkçı söylemine alet edildi.

Parlamento soruşturmasına göre Tuğamiral Geoffrey Smith, hükûmetin donanmaya bu konuda her hangi bir direktif vermediğini belirtmiş. Oysa Adelaide gemisinin kayıtlarına göre kaptana Başbakanın ofisinden "sığınmacılara kesinlikle Avustralya toprağına ayak bastırmayacakları, gerekirse Hint Okyanusunda yüzlerce mil dolaştıracakları" direktifi gelmiş, ardından defterde önce "Başbakanın kararı bekleniyor", sonra da "başbakan teknenin okyanusta çeke çeke dolaştırılmasını istiyor" direktifi yazılmış. Sonunda teknenin batmaya başlaması üzerine denize düşen sığınmacılar denizden kurtarılmış. Yâni teknedekilerin boğulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmalarının nedeni Coni'nin buyrukları. Kimsenin çocuklarını denize atmaya çalışmadığı donanma tarafından hükûmete 12-13 kez bildirilmiş ama Coni, Reith ve şürekası konuyu seçim kampanyasında kullanmaya devam etmek için bu bilgileri gözardı etmiş.

Dahası var. Coni'nin yalanları burada bitmiyor. Tarih 29 Ağustos 2001. Coni saat 2'de mecliste Tampa'daki durumla ilgili olarak açıklama yapacak. Saat 1.32'de, yâni 28 dakika önce başbakanın ofisinden gelen bir direktif: "Başbakan mecliste açıklama yapacak. Sığınmacıların sağlık durumunun bildirilmesi...". Donanma doktoruna 438 kişinin sağlık durumunun değerlendirilmesi için 43 dakika veriliyor, adam başına yaklaşık 6 saniye. Aynı gün, saat 1.50: donanmadan başbakanın ofisine mesaj: "sığınmacıların sağlığı genel olarak fena değil. 4 kişiye serum verildi, bunların ikisinin durumu acildi, bir tanesi de 8 aylık hamile bir kadındı. 2 hamile kadın daha var, 3- kişide burkulma birinin de muhtemelen bacağı kırık". Ve saat 2.00'de Coni mecliste kürsüye çıkıyor ve hiç yüzü kızarmadan şöyle diyor: "Avustralya Silâhlı Kuvvetleri doktorunun yaptığı ön incelemeye göre hiç kimsenin –tekrar ediyorum, hiç kimsenin- Avustralya'da ya da Christmas adasında karaya çıkarılmasını gerektirecek acil bir tıbbî müdaheleye ihtiyacı yok". Hadi hiç insanlık yok diyelim –Anglo ve hristiyan olmayanlar insan sayılmıyor tabii- ama hiç te mi utanma yok bu adamda? Seçim kazanmak için batan bir teknedeki hamile kadınlara bakım sağlanmasını engelleyen, bu "vahşilerin" çocuklarını denize attıkları yalanını tekrar tekrar haykıran, ve görüntülerle Orta Doğulu, Afgan kıyafetli kişilerle Afganistan ve 11 Eylül olayları arasında bilinçaltına işleyen bağlantılar kurarak ve bu insanların terörist olduğu izlenimi vererek Avustralya'nın geleneksel hoşgörüsünü ve insanlığını yerle bir eden ve parlamentoyu yanıltan bu adamın değil başbakanlık koltuğunda, mecliste yeri yok. Azıcık onuru kalmışsa artık istifa etmeli. O zaman belki Avustralya'nın zedelenen onuru kurtarılabilir.

KÖR DÖĞÜŞÜ

Genel olarak milliyetçi davranışlardan kaçınırım ama dil konusunda her halde bana milliyetçi diyebilirsiniz. Türkçemizin, belki de başka bir dili o kadar iyi bilmediğimden, gerek ses olarak, gerekse anlam zenginliği bakımından benim için çok özel bir yeri var. Hangi dilde "dedikodu" gibi bir sözcük kolay kolay kurulabilir? Söylediğimiz, her gün kullandığımız sözcüklerin, deyimlerin genelde yapısını, nereden geldiğini düşünmeyiz. "O şunu dedi, öteki bunu koydu"dan hareketle dedikodu sözcüğüne varmışız. Sana ne kardeşim, o ne demiş, bu ne komuş? Ama karşılıklı konuştuğumuzda genelde üç değişik düzeyde olur bu konuşmalar. En alt düzeyde "dedikodu" var. Yâni kişilerden söz etmek. Bu, belki vakit geçirmek için iyi bir yöntem ama ne size bir yararı var ne de dedikodusunu yaptığınız kişiye. Bir üst düzeyde kişiler yerine olaylardan söz etmek var.

İnsanın çevresini, içinde yaşadığı dünyayı anlayabilmesi için olan bitenleri, olayları anlaması önemli tabii. İnsanı insan yapan en önemli şeyin dil, konuşma yeteneği olduğunu söyleriz hep. Bunun çıkış noktası da avcılık yapan dedelerimizin konuşarak, örneğin "geyik şu çalının ardında", ya da "sen sağdan kıstır, ben mızrağı soldan sallayayım" gibisinden birbirlerine tüyö vererek daha başarılı avcılık yapabilmeleri yatıyor. Üçüncü, yâni en üst düzeyde de fikir konuşmaları var. Dedelerimiz, oturup "geyik nasıl avlanır" diye kafa yorup kuram ürettiklerinde bu üst düzeye varmaya başlamışlar. Ama biz bu dedelerimize haksızlık edip dedikodu düzeyine düşüyoruz çok kez; kolayımıza geliyor tabii, geyikler hakkında değil, geyikler gibi muhabbete dalıveriyoruz.

Geçtiğimiz hafta sonu Türkiye'de seçimler yapıldı. Bu yazıyı geciktireyim, seçim sonuçları biraz belirlensin de öyle yazayım diyordum ama sonra insanlarımız halâ fikir düzeyinde konuşamaz, tartışamazken sandıklara oy atmak neyi değiştirecek diye düşünüp vazgeçtim. Türkiye'nin, 1946 seçimlerini saymazsak, 52 yıllık bir demokrasi geçmiş var, ve bu süreç te üstelik üç askeri darbeyle aksatılmış. 52 yıl, ulusların tarihinde çok kısa bir süre. Siyasal olgunluk öyle kolay kolay edinilemiyor. Büyük çoğunluğunu kişileri, olayları, fikirleri halâ 6 yaşında çocuk kafasıyla "siyah-beyaz" olarak gören, ya birilerine, ya da bir takım fikirlere körü körüne tapan, ya da afaroz eden "tu-kaka" diyen çocuk kafalı kişilerin oluşturduğu bir toplumdan siyasal olgunluk beklemek ne kadar gerçekçi acaba? Bireysel olgunluk evresinden geçmemiş kişilerin oluşturduğu bir toplumdan siyasal olgunluk beklenebilir mi? Ne güzel demişiz "kör döğüşü" diye. Hep

söyleriz de hiç gözünüzün önüne getirip canlandırdınız mı 2, ya da 22 kör kişinin bir anda kavga etmeye, döğüşmeye başladığını. Boşa yumruk sallayanların gülünesi trajedisi içinde savurduğu ilk yumruk kendisine en yakın olanın en acıtıcı yerine denk gelen bir döğüş bu. Başka dillerden aktarılma "sağırlar diyaloğu" deyimi de var ama "kör döğüşü"nün teatral zenginliği yok bunda. "Saat kaç?", "Çarşamba", "Eh, geç olmuş, ben gideyim"... Türkiye Avrupa'nın bitpazarından ucuza aldığı "elden düşme" demokrasiye tam alışacakken üstüne bir de PX'ten alınma "ikinci el" Amerikan malı "kırk katır mı, kırk satır mı" demokrasisi teyellenip tutturulunca ortaya çıkan ucube neden şaşırtıyor bizi? Tayyip mi, Cem Uzan mı, Kemal Derviş mi, Deniz Baykal mı tartışmaları bu eğreti giysilere çengelli iğne tutturmaktan öteye geçemiyor. Bunlar dedikodu sınıfında, yâni en düşük, en ilkel konuşma düzeyinde. Bu çirkeften biraz sıyrılabilip ağzına çirkef dolmadan olaylar düzeyinde sesini duyurabilen üç beç kişi de enerjisini diğerlerini tekrar çirkefe batırmaya harcıyor. Fikirden söz eden var mı? Ben duymadım. Bir takım şeyler varsayılıyor, sorgulanmıyor. Din dokunulmaz, aile dokunulmaz, Atatürk dokunulmaz, devlet dokunulmaz, kapitalizm dokunulmaz, ordu dokunulmaz, hangi dala sarılsın dalga dalga yayılan çirkef artık alnına vurmaya başlayan kişi? Çocukken "sus, ayıp!"larla büyütülen "'"sus küçüğün, söz büyüğün" ile, "büyüklerine karşılık verme" ile yetişen, "söz gümüşse sükût altındır"la yaşayan, "kutsal milli/dinî değerlerimize dil uzatma" uyarılarıyla güdülen insanımız bizim insanımız.

Ve konuşabileceği bir ortam bulduğunda, bu özgürlüğü başkalarına "yaşasın" ya da "kahrolsun" demekten öte kullanmasını bilmeyen, konuşmaları dedikodu düzeyini aşamayan, aşarsa da kafasına yerleştirilen düşüncelere kendi düşüncesi sanısıyla sıkı sıkıya sarılıp bunları en iyi bir tiyatro oyuncusu gibi inanıp inandırmaya çalışarak haykıran ve "kanının son damlasına kadar" savunmaya hazır olan "imanı bütün, gözü pek" biz karabıyıklı Türkler, "Allah kerim", her şeyin üstesinden geleceğimize inanıyoruz. Uzmanlık, bilgi, çaba, deneyim falan fasarya. "Çalsın sazlar, oynasın kızlar", "elle gelen düğün bayram" "şu ölümlü dünyada"...

OKUMUŞLUĞUN ACILI FITIĞI VE SEÇİMLER

ABD'ye hep verip veriştirdiğimi okurlarım bilirler. Bush oğlu Bush'tan tutun, petrol şirketlerine, CIA'ye kadar demediğimi bırakmadım. Ama "yiğidi öldür, hakkını ver" derler ya, ABD'nin bugün dünyanın en güçlü ülkesi olduğunu söylemeye gerek yok her halde. Bunun da iyi bir nedeni olsa gerek. Bence bu, herkesin yaptığı işi en iyi biçimde yapmaya çalışması, kendi küçücük dünyasının dışındaki konuları George "Forrest Gump" Bush gibi "böyyüklerine" bırakmaları. O yüzden ABD'nin karıştırdığı haltlar yüzünden ölen, aç kalan, sömürülen insanlardan söz ettiğinizde ortalama Amerikalı size inanmaz gözlerle bakacaktır. Teknolojik gelişmelerle günden güne insanların daha dar alanlarda uzmanlaştığı bu ortamda eğitim sistemi de buna uyumlu biçime getiriliyor son 30-40 yıldır. Teknisyen yetiştirme amaçlı bir eğitim sisteminin bir mühendislik ya da avukatlık eğitimi içinde elbette Lâtinceye, felsefeye, tarihe, psikolojiye, sosyolojiye, edebiyata yer yok. Egemen "Economic Rationalism" (sözümona ekonomik akılcılık) görüşü içinde bir bilgisayar mühendisi yetiştirirken ona bilgisayar konusunda yararlı olacak şeylerin dışında bir şey öğretmek vakit ve para kaybı olarak görülüyor. "Sen işini iyi yap, gerisine kafa yorma. Gerisini büyüklerimiz halleder" yaklaşımı okumuş, kendi dalında becerili, ama cahil bir kitle yetiştirmekle sonuçlanıyor. Kendi işini besbelli çok iyi yapan Amerikalı emekçinin nasıl Bush gibi bir geri zekâlı petrol şirketleri temsilcisini başkan seçtiğinin yanıtı bence bunda yatıyor. Dünya görüşünden söz ederseniz o işini çok iyi yapan sevimli Amerikalı yüzünüze bön bön bakacaktır. İlginçtir, "dünya görüşü" kavramının kökü Almanca *Weltanschauung* sözcüğü, çünkü pragmatik Anglo kültürlerde böyle bir kavram gelişmemiş. Bugün dünyaya ABD yoluyla egemen olan Anglo kültürü tüm dünyada bu teknisyen/teknokrat yaklaşımını dayatıyor. Ümmî, yâni okuma yazma bilmeyen bir toplumdan dünya görüşü sahibi aydın bir topluma geçmek yerine okumuş, ama cahil "gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım"cılar yetiştiriyor. Aydın ve entellektüel sözcükleri aslında aynı anlama gelirken halkımız bu ikisini pek güzel ayırmış, "aydın"ı yüceltirken entellektüeli "entel" gırgırıyla alay konusu yapmış. Nedir peki entelle aydının farkı? Entel her konuda, bilsin bilmesin, söyleyecek bir lâfı olan, üstelik bu lâflarını (ola ki entel olduğunu farketmezsiniz diye) bol bol teknik ve yabancı sözcüklerle süsleyen, derdi anlaşılmaktan çok ne kadar entel olduğunu kanıtlamak olan kişiler. Ve tabii bu enteller kendi dar teknik eğitiminin çelimsiz bıraktığı bacakları üzerinde kendi teknik alanının dışında kalan ağır yükleri kaldırmaya çalışınca fıtık

oluveriyorlar. Ne acılı şeydir fıtık! "Entel"in çok belirleyici bir başka özelliği de ahkâm kesmektir. Yâni herkese herşeyin nasıl yapılacağını anlaşılmaz bir dille anlatıp, hiçbirşeyi beğenmeyip kendisi birşey yapmamak, üretmemektir. Oysa aydın, sözlerin, lâfların, eleştirilerin nerede bitip eylemin nerede başladığının bilincinde olan ve gerektiğinde kendi dünya görüşü içinde kolları sıvayıp eyleme girişebilen kişidir.

Okumuş, hattâ hattâ okutmuş böyyüklerimiz arasında ne isimler var. Turhan Feyzioğlu, Nihat Erim, Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan, Turgut Özal... Hep önlerinde düğme iliklenen büyükler. Seçim sonuçlarına bakarken 1965 seçimleri geldi aklıma. Sandık görevlisi olduğum Bentderesinden TİP'e iki oy çıkmış, ama Türkiye'nin gelmiş geçmiş en demokratik seçim yasası "milli bakiye sistemi" uyarınca TİP aldığı %3 oyla meclise 15 sandalyeyle girmiş, Erbakan Hoca'nın partisi de %6 ile sanırım 30 kadar milletvekili çıkarmıştı. Seçim öncesi MHP'nin Büyük Sinema'daki önemli bir toplantısına gitmiştim. Seçim sonrası da Erbakan Hoca'yı dinlemeye gittim. Konuşmasının %95'inin altına bugün bile gözümü kırpmadan imzamı atarım. Bu %95 işin "teşhis" bölümü, yâni Türkiye'nin o günkü durumunun analiziydi. Erbakan Hoca, Gümüş Motor deneyimiyle bilinçlenmiş, bilenmişti. Ama son %5'e gelince iş değişti. "Tedavi" bölümünde bu işin (yasalar nedeniyle açık açık söyleyemese de "gözüme bakın, ne demek istediğimi anlarsınız" geleneğinde) ancak şeriatla düzelebileceği mesajı vardı. Toplumsal ve ekonomik bozuklukların panzehirinin din ve dinin dayattığı bir inanç sistemi olduğuna aklım yatmadığından Hoca'yı ondan sonra fazla dinlemedim. Hoca o günkü konuşmasında "arkadaşlar, bu uzun vadeli bir iştir; 30-40 yıl sonrasını hedefliyoruz" demişti. Aradan 37 yıl geçmiş. AK Parti 1965'le ve Erbakan Hoca ile başlayan sürecin 2002 modelidir. Türkiye'nin içinde bulunduğu toplumsal-ekonomik sorunları bir inanç sistemiyle çözmeye çalışmak kanseri aspirinle tedavi etmeye çalışmaya benzer. Halk, kendine yakın bulduğu kişilere ilk adlarıyla hitap eder ve 2002 Türkiye'sinde Tayyip'i halk bir umut ışığı olarak görmektedir. Tayyip henüz Türkiye'nin dümenini eline almadı. Aldıktan sonra göreceğiz. Umarız ecza dolabında aspirinden başka ilaçlar vardır.

WASHINGTON, BAĞDAT, BEİJİNG

Irak savaşı şimdilik te olsa ertelenmiş görünüyor. Nelson Mandela'nın "*We are really appalled by any country, whether a superpower or a small country, that goes outside the U.N. and attacks independent countries*," (Süper bir güç te olsa küçük bir ülke de olsa, her hangi bir ülkenin BM'in dışına çıkıp bağımsız ülkelere saldırmasına şiddetle karşıyız) diyen Mandela bizim (l'imbecile) gerzek velet Bush telefonlarına cevap vermeyince baba Bush'u arayıp bir güzel sıvamış. Ve şöyle demiş: *"No country should be allowed to take the law into their own hands. What they are saying is introducing chaos in international affairs, and we condemn that in the strongest terms."* (Hiçbir ülkenin hukuku kendi eline almasına izin verilmemelidir. Söyledikleri şeyler uluslararası ilişkilere kargaşa getirmektir ve biz bunu en şiddetli biçimde kınıyoruz). Bir yandan Mandela, bir yandan Kofi Annan ve Fransa ve Rusya BM'in Bush oğlu Bush'a açık kart vermesini engelledi. Bu kişilere ve ülkelere hepimiz teşekkür borçluyuz.

Eski silâh denetmeni ve de ABD adına casusluk yapan –ne yazık ki Avustralyalı- Richard Butler'ın yerini alan Hans Blix de ABD'nin oyuncağı olmayacağa benzer. Irak'ta uzun süre silâh denetmenliği yapan kaç kişi de Irak'ın elinde Bush oğlu Bush'un iddia ettiği gibi kitle imha silâhları olmadığını söylüyorlar ama dinleyen kim? Velet Bush boyuna kale direklerini değiştiriyor. Önce Saddam'ı devirmekten ve kendisini hile hurda ile başa getiren türden bir demokrasiyi Irak'a sokmaktan söz ederken, sonra kitle imha silâhlarının yokedilmesinden, şimdi de Irak'ın silâhtan arındırılmasından söz ediyor. Irak ile Hüsam efendi'nin El Kaide'si arasında bağlantı kurmaya çalışıyor. Oysa Hüsam efendi'nin şeriatçılığı Irak gibi Orta Doğu'nun en laik rejimlerinden birinin ideolojisine taban tabana zıt. Ama velet Bush'un dünyaya akla kara bakışı Arap/Müslüman/Orta Doğulular arasında ayırım yapmayacak denli ebleh. Hoca gibi "iyi de hırsızda hiç mi kabahat yok?" dediğinizi duyar gibiyim. Elbette var. Kerkük'ten gelen Türkmenlerle bir konuşun. Kuzey Irak'ta gazlanan Kürtlere bakın. Adam katil bir diktatör. Ama Amerika, özel eğitim ve destek vererek dünyanın birçok ülkesinin başına belâ ettiği faşist diktatörlerden söz etmez hiç. ABD'nin bu iki yüzlülüğü artık zekâsı Bush düzeyinde olanların bile ayan beyan görebileceği hale geldi. Geçenlerde yapılan Senato seçimlerinde Bush'un konuşması "en büyük ABD, başka büyük yok"un Bush'çasıydı. Aynı sıralar Çin'de yeni bir yönetici kadro başa geliyordu ve Jiang Zemin Çin'in binyıllardır dünya uygarlığına ve insanlığa yapmış olduğu katkılardan söz ederek alçakgönüllülükle tebessüm

ediyordu. Kızıl Çin, Komünist Çin derken Pazar Çin ve Dünya Ticaret örgütü üyesi Çin'in ne komünistliğine ne de ABD stili seçimli demokrasiyle yönetilmemesine lâf eden duymadım son yıllarda.

Sovyet biçimi komünist uygulamanın çatır çatır çökmesiyle dünya solunun girdiği bunalım ve bir sentez/üçüncü yol arayışı Çin'den çıkıyora benzer. Kapitalizmin lokomotifi olan insan hırsı ve açgözlülüğünün toplumcu kaygılarla, toplumcu düşüncelerle dengelenebileceği bir düzen binyılların getirdiği bir özgüvenle Çinde belirir gibi. IMF ve Dünya Bankası bile Çin'in başarısını homurdana homurdana kabul ediyor. Dünyadaki her dört kişiden biri Çinli ve komünist bir rejimde yaşıyor. Hemen "karım ve iki çocuğum Çinli olmadığına göre mutlaka, dördüncü kişi olarak ben Çinli olmalıyım" demeden Çin'in gidişatını iyice incelemek gerekiyor. Evet, bugün komünist Çin'de kapitalistler var, milyonerler var ama adamlar aç gözlü atın burnunun ucunda havucu tutarken gemleri de elden bırakmıyor. Bugün Orta Asya'da müthiş bir Çin-Rus-ABD çekişmesi var. Rusya elini açmış, Türkiye'den beter dileniyor. ABD gelmiş, Çin'in arka kapısına dayanmış. Afganistan, Irak hep bu büyük Orta Asya çekişmesinin uzantısı.

Peki, ABD ve Bush oğlu Bush "suyumu bulandırıyorsun" diyerek Irak'a BM onayı olmadan saldırırsa ne olacak dersiniz? ABD'den icazetli AKP, Irak'lı "din kardeşlerimiz"e karşı bir harekâtta ABD'nin yanında olacak mı? İncirlik ABD üssü üzerinde söz sahibi olabilecek mi? İncirlik ABD üssünü denetime giden bir Tayyip fotoğrafı görebilecek miyiz? Yoksa ABD Türkiye'ye sus payı bir takım vaatlerde bulundu mu şimdiden? Özal gibi "açıkgöz" bir politikacı ilk Körfez savaşıyla Türkiye'nin köşeyi döneceği yanılgısına düşmüşken Tayyip daha akıllı davranabilecek mi? Bir sürü soru, çok az yanıt! Yanıt daha çok olsa ne olacak? Giderek genişleyen sonsuz bir evrenin kıytırık bir Saman Yolu galaksisinin içinde esamisi okunmaz bir güneş sistemindeki fasarya bir gezegende yaşayan insan dediğimiz 6 milyar varlık ne kadar da önemsiyoruz kendimizi ve de küçük küçük sorunlarımızı, çekişmelerimizi. Dünya yok edilecekse bunu yapanın Bush ya da Hüsam efendi olması neyi değiştirecek? Bir çocuğu ömür boyu besleyip, giydirip, okutabilecek pahada bir roketin kimin kafasında patladığı o kadar da önemli mi?

KARL BİR YANA, ADAM BİR YANA

Ekonomik kuramlara, toplumsal felsefeye ciddi ilgi duyanlar dışında Adam Smith'in adını çoğumuz bilmeyiz. Oysa nasıl Karl Marx komünist kuramın babası sayılırsa, Adam Smith te kapitalizmin babası sayılır. İlginçtir, kapitalist düzenin bugünkü söylemlerinde Adam Smith'ten çok Karl Marx'ın kavramları kullanılır. 1723'te, yâni Marx'tan yaklaşık 100 yıl önce doğan ve 4 yaşında çingenelerin kaçırıp sonra da "bu çocuktan doğru dürüst çingene olmaz" diyerek serbest bıraktığı, 14 yaşında üniversiteye başlayan, 27 yaşında mantık profesörü olan Smith'in en ünlü eseri 53 yaşında tamamladığı "Ulusların Serveti" adlı kitabıdır. Marx'ın Das Kapital'i nasıl komünist ideolojinin temel kitabı ise Smith'in kitabı da kapitalizmin temel kitabıdır. Peki 20 ve 21. yüzyıl kapitalistleri bu önemli düşünürü neden o kadar da yüceltmiyorlar diye düşündüm kendi kendime. Bakın bu ünlü kitabının 4. bölümünde neler diyor Smith: "yurt içinde ve dışında tekeller kötüdür. Bireylerin mal mülk sahibi olma hırsı sonuçta toplum için olumlu sonuçlar yaratırsa da, iş adamlarının üçkağıtları, dümenleri önlenmelidir." Sanayide işbölümü sonucu işçi çarkın bir dişlisi haline getirilerek aşağılanmakta "ve işçinin bir insan için ne kadar olasıysa o kadar aptallaşması"na yol açmaktadır. Eğer devlet yönetimi "insanlığın yöneticisi olmayan ve hiçbir zaman da olmaması gereken tüccarların ve imalâtçıların doymak bilmez açgözlülüğüne bırakılırsa ya da bu açgözlülüğün çıkarlarını gözetirse" özgürlükten sözedilemez.

Bugünlerde başbakanlardan tutun kendi zavallı mesleklerini bir bilimmiş gibi yutturmaya çalışan iktisatçılara kadar herkes "piyasa"dan söz ediyor. Bunun kaynağı da yine Smith. Ekonomideki "görünmez el"den sözediyor Smith. Smith'in "doğal özgürlük" düzeninde kişilerin hırsı ve rekâbet görünmez bir el gibi toplum için en iyi sonucu doğuracaktır. Bugünkü deyimle "piyasa" toplum için en olumlu sonucu yaratacaktır. Ama rekâbet önlenmezse ve devletin kontrolü aç gözlü (o zaman kapitalist terimi daha olmadığından) tacir ve imalâtçıların eline düşüp bunlar kendilerine veya yardakçılarına özel ayrıcalıklar sağlamazlarsa… Ve devlet konusunda şöyle diyor Smith: "Devlet mülkün güvenlik altına alınması için ortaya çıkmış bir kurum olduğundan aslında zenginleri yoksullardan, malı mülkü olanları olmayanlardan korumak için oluşturulmuştur." "Kendilerine özel ayrıcalıklar sağlanması için uğraşanlara devletin alet olması rekâbetin olumlu sonuçlarını engelleyeceği için kişilerin ve devletin yapmaması gereken birşeydir". "Devletin görevi 1) milli savunma, 2)

toplumun her bir bireyini diğerinin zulmünden ve baskısından korumak ve 3) özel teşebbüs için kârlı olmayan ama toplum için yatırımın karşılığını kat kat veren kamu projelerini ve (eğitim ve sağlık gibi) kamu kurumlarını kurmak ve yürütmektir" diyor.

Piyasaya hâkim olan kapitalistlerin nasıl devleti yönetmeye hakkı yoksa, devletin de neyin nasıl üretileceğini, dağıtılacağını ve bundan kimin yararlanacağına karar verme hakkı yoktur diyor. Ve demokrasi ancak toplumdaki bu iki gücün yâni siyasal güçle ekonomik gücün ayrılması ile olur.

Buraya kadar anlattıklarım hep kapitalizmin babası Adam Smith'in düşünceleri. Soğuk savaşın bitimine kadar tekellerin, (hem de ulusal değil, çokuluslu tekellerin) hâkim olduğu bir düzene "serbest piyasa" deme yüzsüzlüğünü gösteren ve bugün de bu ulusal ya da çokuluslu tekellerin siyasal iktidara ya İtalya'daki gibi kendisinin lök diye oturduğu ya da adamlarını oturttuğu düzene "özgürlük /demokrasi yakıştırmaları yapanların foyasını ortaya çıkarmak için kapitalizmin babasını dinlemek gerekmiyor mu? Kötü yönetim veya açgözlülük yüzünden batan şirketleri halktan toplanan vergilerle kurtarmak Adam Smith'in hangi kitabında yazıyor? Petrol şirketi temsilcisi bir gerzeğin dünyanın en büyük askeri gücünün başına gelmesi Adam Smith'in hangi "doğal özgürlük" kavramına sığıyor? En yoksul ülkenin en küçük köyünde üretilen ürünün fiyatının uluslararası düzeyde tekellerce belirlendiği bir düzeni savunur muydu acaba Adam Smith "doğal özgürlük" düzeni diye?

Zavallı Adam Smith kapitalistlerin devleti yönetmemesi gerektiğini söylerken kapitalistlerin tam da bunu yapma planları kurduklarından habersizdi her halde. Bunu yüzyıl sonra Marx görmüş ve ekonomik güç kimin elindeyse siyasal gücün de ona geçeceğini öne sürmüştü. Marx burada bir golle ilerdeyken, "açgözlülüğün, hırsın insan doğasının beşikten mezara değişmez bir özelliği" olduğunu öne süren Smith ise insan doğası diye birşey olmadığını, insanların davranışını toplum düzeninin belirlediğini savunan Marx'a doksandan bir gol atarak beraberliği sağladı. Üç kuşak süren Sovyetler deneyi ne yazık ki Adam Smith'i haklı çıkardı. Şimdi gerçekten insan mutluluğunun sağlıklı bir toplum düzeninden geçtiğine inananlar bu iki dev düşünürün haklı çıktıkları yanları dengelemek durumundalar. Ama hep içinizi karartarak söylediğim gibi Bush oğlu Bush gibiler dünyayı unufak etmez ya da yaşanmaz hale getirmezlerse bu arada.

BAŞÜSTÜNE KOM'TANIM

Adam hakkında hâkime hakaretten dava açılmış. Hakim: "Benim için eşek demişsin. Bu hakarettir." Adam: "Vallahi hâkim bey, hâkime eşek demenin suç olduğunu bilmiyordum." "Olmaz olur mu, suç tabii. Bu suçtan seni altı ay hapse mahkûm ediyorum." Adam çok bozulmuş bu işe: "Peki hâkim bey demiş, sayenizde öğrenmiş oldum. Lütfen söyler misiniz, eşeğe hâkim demek te suç mu?" Hâkim biraz afallamış: "Yok, niye suç olsun? Eşeğe istediğinizi söyleyebilirsiniz." "Yâni eşeğe hâkim bey diyebilirim." "Evet." "Teşekkür ederim hâkim bey." Çocuktum. Kırk yılda bir bindiğimiz taksinin sürücüsü alması gerekenin iki katını istemekte ısrar edince babam öfkelenmiş, parayı adamın suratına fırlatmış, para da yere düşmüştü. Taksi sürücüsü avaz avaz: "beyim, bu Türk parasına hakarettir, senin hakkında soruşturma açtıracağım" diye bağırınca bir kâğıt parçasına da hakaret edilebileceğini öğrenmiş oldum güzel Türkiye'mizde. Sonra Türkiye'de bunun yalnızca para için değil, bayrak için de, devlet büyükleri için de, ordu gibi, vatan gibi soyut kavramlar için de geçerli olduğunu öğrendim ve başımın belâya girmesinden kurtuldum. Buraya gelip te hakaret diye bir suç olmadığını öğrenince birçoğunuz gibi ben de pek şaşırdım. "Yâni ben şimdi kalkıp Avustralya başbakanına küfretsem beni içeri atmazlar mı?" diye sorduğumda burada yalnızca "itibarını zedelemek" diye bir suç olduğunu ve benim başbakana küfretmemle başbakanın itibarının zedelenmesi de pek olası olmadığından ceza meza almayacağımı söylediler.

Biz asker milletiz. Her ne kadar Osmanlı değiliz falan diye bağırıp çağırsak ta Osmanlı'nın 600 yıllık bir fetih geleneğinin izlerini taşıyoruz. Askersiz de fetih falan olmaz tabii. Kore'de Amerikalı kardeşlerimizle omuz omuza çarpışırken diğer ulus askerlerine pek güvenmeyen Amerikalıların "sağ cepheyi Türk askeri tutuyorsa korkmayın, onlar ölür de geri çekilmez" dediklerini biliyoruz. Başka hangi askere Mustafa Kemal'in Çanakkale'de dediği gibi "ben size savaşmayı değil, ölmeyi emrediyorum" dersiniz de o asker o emri yerine getirir? Askerliğini yapmamış adam başka hangi ülkede adamdan sayılmaz, kız verilmez, devlet dairesinde terfi edemez? Bu sözleri ne övgü ne de yergi olarak söylemiyorum. Yalnızca askerliğin ne kadar kültürümüzün ortadireği olduğunu belirtmeye çalışıyorum. Ben 24 ay askerlik yaptım. Ve böylece bir erkek olarak birşeyler deme hakkım var. Askerdeyken bana en zor gelen ne Keçikıran tepesi, ne yataktaki tahtakuruları ne de sabah yüzümüzü yıkayacak su olmamasıydı. Yenmez yutulmaz bulduğum, "emir emirdir" mentalitesiydi. Askerde yapılan en

önemli şey düşünmeden, tartmadan, mantıklı-mantıksız diye incelemeden emre uymaktı. Bunun iyice yer etmesi için de çukur kazıp o çukuru sonra doldurmak gibi cezalar üretilmişti. Emir-komuta zinciri içinde sizden bir fazla pırpırı ya da yıldızı olan kişinin emirlerine uymak zorunda olmak, doğrusu ya, çok zoruma gitmişti. Ama sonradan bir savaş içinde askerin kendi kafasını, kendi yargı yeteneğini kullanmasının ne denli tehlikeli olabileceğini, kafasını kullanan askerin hiçbir zaman bile bile kendini ölüme atmayacağını anladım. Ve bunun yalnızca Türk ordusu için değil, her ordu için geçerli olduğunun, başarılı olan orduların kafasını kullanmayan askerlerden oluştuğunun farkına vardım. Amerika'nın Vietnam yenilgisinde askerlerin kafalarını ve vicdanlarını kullanmalarının payı olduğuna inandım.

Peki ordu için, askerlik için kuşkusuz hayatî bir işlevi olan bu yaklaşımı sivil hayata uyguladığımızda ne oluyor? Kendimizden büyük gördüklerimizin önünde düğme ilikliyor, kendimizden aşağı gördüklerimize tepeden bakıp höthötleniyoruz. O zaman da ne tepedekileri sorgulayabiliyor, ne de aşağıdakilerden birşey öğrenebiliyoruz. Yıllar önce oynadığım Pir Sultan Abdal oyununda Pir Sultan'ın şöyle bir sözü vardı: "Bizim saygımız insanadır, insan olanadır". Benim de Dünya'nın geçen sayısında beni saygılı bir biçimde eleştiren Hayati kardeşime gerzek Bush oğlu Bush'tan daha çok saygım vardır. Geri zekâlı insanlara da, benimle taban tabana zıt düşünenlere de, Irak'ta ilâçsızlıktan ölen bebelere de, terörist bombalarıyla ölen İsrailli dedelere de, salt insanlara değil, havadaki kuşa da, yerdeki kertenkeleye de saygım vardır. Ama dünyanın en zengin ülkesinin en zengin bir avuç insanının çıkarlarını korumak için dünyanın en güçlü ülkesinin başına oturtulan ve her an dünyayı savaşa atmaya hazır olan bir insana saygım yoktur. Ve böylesi insanların böylesi güçlü kalabilmelerinin nedeni de bence yanlış bir saygı duygusuyla o insanların önünde eğilmektir. Askerliğin gereklerini sivil hayata taşımaktır. Hitlerler, Evrenler, Pinochetler, Miloşoviçler, Saddamlar, Bushlar böylece daha güçlenir. Hırsız politikacıların adları önüne "Sayın" eklenir. O insanları iyi ve kötü yanlarıyla bizler gibi salt insan olarak görmedikçe de tepemize etmeye devam ederler. İnsan olarak elbette geri zekâlı da olsa, sokaktaki dilenciye, tımarhanedeki deliye, kurda, kuşa, kertenkeleye gösterdiğimiz saygıyı ona da göstermeliyiz, ama daha fazlasını değil.

BAKIR

Son günlerde Kıbrıs salt Türkiye'nin gündemini işgâl etmekle kalmadı, Ulusal Halk Hareketi UHH'nin bozkurtlarla bağlantılı terörist bir kuruluş olduğu iddiasıyla Avustralya gündemine de geldi. Batı, bozkurtları Papa'yı öldürme girişiminde bulunan Mehmet Ali Ağca dolayısıyla tanıdığı için kendilerine pek iyi gözle baktığı söylenemez. Öte yandan, Irak'a "dost ve müttefikimiz" ABD'nin saldırması durumunda Türkiye'nin avantasının ne olacağı tartışılır, Kerkük'e iştahlı gözlerle bakılırken "misak-ı millî" sınırları ilkesi unutulmuşa benziyor. Sorulması genellikle ihmal edilen bir soru var. O da "16. yüzyıldaki Osmanlı sınırlarını mı hayal ediyoruz, yoksa acı ve kanlı mücadeleler sonucu kazandığımız vatanın sınırları içinde kalmak mı istiyoruz?" sorusu. Viyana'dan Yemen'e, Kırım'dan Libya'ya bir ülke düşlüyor muyuz, kendi sınırlarının ötesinde emelleri olanların başkalarının bu tür emellerine "men dakka dukka" misali çanak tuttuğunu unutuyor muyuz? Elbette dünya konjonktürü her geçen gün değişiyor, bazı sınırlar yeniden çiziliyor ama bizim ilkemiz ne?

60'larda sokaklarda önce "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır", sonra "Ya Taksim, ya Ölüm" daha da sonra "….ortala, bombala İrfan bombala" diye bağrıştığımızı hatırlıyorum. (İrfan, o zamanki Hava Kuvvetler Komutanı İrfan Tansel'di.) Bir yanda olayı milliyetçi, hattâ ırkçı açıdan yorumlayarak yayılmacı bir Türklük politikası güdenlerle öteki uçta Kıbrıs sorununun çözümünü Türkiye'nin çıkarlarını baltalamaya yönelik bir emperyalist oyun olarak görenlerin söyledikleri acayip bir biçimde örtüşmeye başladı.

Ben önce Kıbrıs'ın tarihine kısaca bir göz atalım diyorum. Kıbrıs adı Yunanca "bakır" anlamına gelen Kypros sözcüğünden türemiş. Bakır zenginliği yüzünden de Kıbrıs işgâlcilerden kurtulamamış tarihi boyu. Önce M.Ö. 1450 yıllarında Mısırlılar, hemen ardından Yunanlılar tarafından Kıbrıs'ta koloniler kurulmuş, M.Ö. 800'lerde de Fenikeliler (bugünkü Lübnan) tarafından. Ardından Asurlular, tekrar Mısır, Persler, İskender, tekrar Mısır, ve M.Ö. 58'de Roma İmparatorluğu. 1191'de İngiliz kıralı Richard, ardından Lusinyanlar, Venedikliler derken 1571'de Osmanlılar. 300 yıl adayı yönettikten sonra 1878'de Ruslara yenilince Osmanlılar Kıbrıs'ı yılda 500,000 dolar gibi bir kira karşılığı İngiliz yönetimine bırakmışlar ve hemen ardından adadaki Rumlar İngiliz yönetimine ENOSİS (Yunanistan ile birleşme) dilekçesi vermişler. İngilizlere karşı verilen bağımsızlık mücadelesi, ada bağımsızlığa kavuşursa Yunanistan'a ilhak edileceğinden haklı olarak korkan Kıbrıslı Türkler tarafından desteklenmemiş ve toplumlar arası

gerginlik o zamanlar başlamış. 1959'daki bir anlaşmayla 1960'ta İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın garantörü olduğu Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş. Ancak Cumhurbaşkanı Makarios'un Türklerin anayasal haklarını gasp etmeye başlamasıyla çatışmalar yoğunlaşmış ve soğuk savaşın en buzlu dönemlerinde Makarios'un batı bloku ekseninden çıkmaya başlaması üzerine ABD kuklası Yunan albaylar cuntası Nikos Sampson adlı bir serseriye darbe yaptırarak Makarios'u devirmişti. Türkiye 1959 anlaşmasındaki müdahale hakkını kullanıp 1974'te adanın kuzeyini işgal etmişve dolaylı olarak Yunan halkının da faşist albaylar cuntasından kurtulmasına neden olmuştu. O gün bu gündür kuzeyde bir tek Türkiye'nin tanıdığı fukara bir KKTC, güneyde ise refah düzeyi günden güne yükselen ve uluslararası düzeyde resmen Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınan bir Rum Cumhuriyeti var. 1974'te haklı olarak yapılan müdahale bugün dünyanın gözünde Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'nin işgâli altında olduğu görüşüne dönüşmüş. Kıbrıs'ın AB'ye alınma sürecine girmesi de işleri daha çetrefilleştirir olmuş tabii. Peki durumun böyle sürmesinde kimin çıkarı var? Daha 50 yıl önce birbirini gırtlaklayan Fransa ve Almanya AB içinde can ciğer kuzu sarması olurken bizimkilerin bu Yunanistan korkusu neyle açıklanabilir? Evet, Yunanistan I. Dünya Savaşının ardından Batı Anadoluyu işgâl etti, yapmadıkları da kalmadı ama bu yalnızca 3-4 yıl sürdü. Hüdavendigâr atalarımız Yunanistan'ı yaklaşık 400 yıl işgâl altında tutup haraca bağlamamış mı? Gölcük depreminin bu iki kardeş kültürün insanlarını acılarıyla, insanlıklarıyla yüzyüze getirmesinin ardından İsmail Cem ve Yorgos Papandreau ile başlayan ısınmadan, yakınlaşmadan korkanlar kimler? Yunanistan'da iç politikada paçası sıkışan her politikacı bir zamanlar Kavafi'nin "barbarlar geliyor" şiirindeki gibi dikkatleri başka tarafa çekmek için Türkiye korkusunu körüklerdi. Biz halâ oralarda mıyız? 70 milyonluk Türkiye'nin dış politikası 12 milyonluk Yunanistan'dan korku üzerine mi kurulu? Avustralya'da yaşıyor olmanın getirdiği güzel şeylerden birisi çok çeşitli kültürlerin insanlarıyla, özellikle de Yunanlılar, Makedonyalılar, Araplar gibi çok ortak yanımız olan insanlarla haşır neşir olmak. Bakır adasındaki Türklerin yaşamını refahını güvence altına alacak bir anlaşmadan neden kaçalım? Bunun altında "adamlar bizi sevmez", "bir punduna gelip kazıklarlar bizi" gibi aşağılık kompleksi belirtileri mi var? Bilinen tarihi 3500 yıl öncesine giden ada bu arada 300 yıl Osmanlı yönetiminde kalmış diye sokaklara çıkıp yine "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır" diye bağıralım mı? Ataerkil bir yaklaşımla "yavru vatan" dediğimiz Kıbrıs halkının ne istediği, Devlet Baba'nın istediğinden ya da Kıbrıs'a yerleştirdiği insanların istediklerinden daha mı az önemli?

CHOMSKY I

Çeşitli konulara el atarken bazan sizin demek istediğinizi daha iyi, daha özlü biçimde söylemiş birisine raslarsınız. O zaman o kişinin yazdıklarını kendiniz yazmışsınız gibi hırsızlama yapmak ya da dürüstçe alıntı yapmak seçeneği vardır. 74 yaşındaki Amerikalı Noam Chomsky, halâ değme gence taş çıkartacak düşünce ve ifade gücüyle uzun yıllardır Amerika'nın vicdanı rolünü üstlenmiş ender Amerikalı aydınlardan birisidir. Ana dalı dilbilim olmasına karşın, bir aydın olarak gerek düünyada gerekse kendi ülkesi Amerika'da yanlış gördüğü konularda korkusuzca sesini yükseltmiş, Vietnam savaşına karşıtlığıyla şimşekleri üstüne çekmiş ama aydın dürüstlüğünden ödün vermemiş bir eylemci. Şu anda Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde Dilbilim ve Felsefe bölümünde profesör olarak akademik çalışmalarını sürdüren, dünyanın sayılı muhalif aydınlarından biri olarak nitelenen Amerikalı Noam Chomsky, geçtiğimiz hafta NTV'den Işın Eliçin'in sorularını yanıtladı. Ben de sizlere bu söyleşiyi, benim söylemek istediklerimi çok daha iyi biçimde söylediği için olduğu gibi aktaracağım.

Özellikle ülkesinin dış politikasina yönelttiği sert eleştirilerle tanınan ABD'li muhalif aydın Chomsky, ABD'nin Türkiye'ye AB konusunda destek vererek Irak'taki savaşa katılması için rüşvet verdiğini söyledi. 'ABD'nin daima, sert, baskıcı, zalim rejimleri desteklediğini' vurgulayan Chomsky, 'ABD'nin Türkiye'yi diger Müslüman ülkelere model olarak gördüğü' tezinin de yanlış olduğunun altını çizdi.

S: Gündemdeki konudan başlayalım, Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin üyeliğine ilişkin kararını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Y: Kişisel olarak hata yaptıklarını düşünüyorum. Daha yakın bir tarih verilmeliydi. Tabii koşullu olarak. Gerçi koşul da getirilmiş durumda. Kağıt üstünde duran reformların hayata geçirilmesi isteniyor Türkiye'den. Kararı ben veriyor olsaydım, Türkiye'ye örneğin 2003 gibi bir müzakere tarihi verirdim, yine tabii Türkiye'nin de kendinden istenenleri yerine getirmesi koşuluyla.

S: ABD Türkiye'nin birliğe üye olmasını neden bu kadar çok istiyor. Gerçekten Amerikalıların söylediği gibi bu, Bush yönetimi için stratejik önem mi taşıyor, yoksa, Washington bu desteğin karşılığında Türkiye'nin de Irak savaşına el vereceğini mi umuyor?

Y: Evet, her ikisi de. Amerika'nın bununla ilgili kısa ve uzun vadeli çıkarları var. Kısa vadede Bush yönetimi Irak'taki savaşa Türkiye'nin de katılmasını istiyor ve karşılığını ödemeye hazır. O nedenle, Türkiye'ye destek veriyor, borçlarını ödemeyi vaad ediyor, benzer hediyelerle bir anlamda Türkiye'ye rüşvet veriyor ki, Türkiye savaşa girsin. Uzun vadeli çıkarları açısındansa, Türkiye'nin üyeliğini desteklemesiyle Doğu Avrupa ülkelerinin birliğe girmesini istemesinde benzer nedenler etkili. Yıllardır Avrupa ile Amerika arasinda ihtilaf potansiyeli var. Eğer Avrupa Birliği dünya meseleleri açısından bağımsız bir güç haline gelirse, Amerika'nın karşısına bir ağırlık olarak çıkar. Yâni Amerika dünyanın egemen gücü olmaktan çıkar. Avrupa potansiyal olarak önemli bir rakip. Askerî anlamda degil, ama ekonomik açıdan, sosyal ve kültürel açıdan alternatif bir güç. ABD de bu potansiyelin gerçeklesmesini istemiyor, engel olmak istiyor. Doğru ya da yanlış, inanıyorlar ki, Doğu Avrupa ülkeleri ve Türkiye Avrupa Birliği'ne girerse, bu durum Avrupa Birliği'nin ilerlemesini kısıtlar. Bir tür Truva atı olarak görüyor yani.

S: Hem Clinton yönetimi hem de Bush yönetimi, Türkiye'yi diğer Müslüman ülkeler için potansiyel bir örnek olarak görmek istediklerini söylüyor. Türkiye'den nasıl bir model olmasını istiyorlar?

Y: ABD, Türkiye'nin diğer ülkelere model olmasını isteseydi, bu ülkelerde demokratikleşme için bastırırdı. Bunu yapmıyor. Amerika daima, sert, baskıcı, zalim rejimleri desteklemiştir. Halâ da öyle yapiyor. Orta Asya'daki diktatörlükleri, Pakistan'da Müşerref'in askerî diktatörlüğünü destekliyor. Mısır'daki, Körfez bölgesindeki zalim ve yolsuz rejimleri destekliyor. Daha yeni Cezayir'le anlaşma imzaladı. Demokrasi böyle mi desteklenir? ABD'nin demokrasiyi desteklemek için Türkiye'ye ihtiyacı yok. İsteseydi, örneğin Latin Amerika'da bunu yapardı. Amerika, sadece sınırlı bir demokrasiyi kabul eder, yani katılımcılığın şeklen uygulandığı, seçim yapmakla sınırlı bir demokrasi. Amerika geleneksel iktidar yapılarının muhafaza edilmesini ister. Nitekim şu anda bunu Brezilya'da görebiliriz. Brezilya Türkiye'ye uzak bir ülke ama iyi izlemek gerek. Batı yarıkürenin tarihindeki en demokratik seçimlerinden birine sahne oldu Brezilya. Amerikan seçimlerinden çok daha demokratikti. İnsanlar gerçekten katıldı sürece ve ne istediklerini açıkça söylediler. Ama ABD bu politikaları izlememekte kararlı. Finans piyasaları, hazine bakanlığı ve IMF, Brezilya'nin boynuna bir ilmik geçirdi adeta, sırf seçmenlerin oy verip desteklediği politikaları uygulayamasın diye. Tam tersine halkın reddettiği

programları izlemeye zorluyorlar. Bu demokrasiye ilginin göstergesi midir, tabii ki hayır.

Söyleşinin ikinci yarsını önümüzdeki hafta aktaracağım. Bu arada bu söyleşiyi bana ileten editorler@hotmail.com adresindeki Young Turks internet grubuna teşekkür ederim.

YIL 2005

YENİ DÜNYA YILI

Dünya adlı bir gezegende İsa adlı bir adamın doğumundan bu yana 2004 dünya yılı geçmiş. Dünyalılar bunu bir takım garip sesler çıkarıp bir takım renkli ışıklarla kutladılar.

Bizim galaksiden yine dünyalıların ölçüsüyle binlerce ışık yılı ötede dünyalıların Samanyolu adını verdikleri bir galaksi var. Bu galaksideki binlerce güneş sistemi içinde bir tanesi de dünyalıların güneş sistemi. Bu sistemdeki gezegenlere dünyalılar birkaç bin yıl önce o zaman inandıkları tanrıların adlarını vermişler, Jupiter, Saturn gibi. Bunlardan bir tanesine de, üzerinde yaşadıkları gezegene, dünyalılar Dünya adını vermişler. Bu, üçüncü gezegen. Bu gezegende içinde oksijen bulunan bir atmosfer ve oksijenle hidrojenden oluşan ve dünyalıların su adını verdikleri bir sıvı var. Dünyalılar kendileri oksijen, hidrojen ve karbondan oluştukları için oksijen ve su olmadan hayat olamaz sanıyorlar. İlkel ölçüm aletleriyle evrene bakıp kendilerininkine benzer bir başka gezegen göremedikleri için de hayat bir tek kendi dünyalarında var sanıyorlar. Bu da kendilerini çok özel, kendi deyimleriyle "bulunmaz Hint kumaşı" gibi görmelerine yol açıyor. Zaten kendilerinin evrenin merkezi olmadıklarını farketmeleri şunun şurasında dört yüz kadar dünya yılı oldu. Dünyanın milyarlarca yıllık tarihi sanki hiç yokmuş gibi tarih deyince kendilerinin dünyada bulundukları birkaç yüzbin yılı, daha da gülüncü yazı yazmayı icat ettiklerinden bu yana geçen birkaç bin yılı tarih sayıyorlar. Arada bir daha önce dünyanın sâkinleri olan dinozorların fosillerini bulunca kendilerinin de bu dünyadaki yaşamlarının yine kendi deyimleriyle "pamuk ipliğine bağlı" olduğunu farkediyorlar ama yine de kendilerine oksijen sağlayan ağaçları yok etmeye, kendilerine besin sağlayan toprağı ve denizleri zehirlemeye, atmosferlerini zehirli gazlarla doldurmaya devam ediyorlar. Bir yandan da sanki dünyanın kaynakları sonsuzmuşçasına dinozor gibi üremeye devam ediyorlar. Okyanuslarının dibi azıcık sarsılıp ta dalgalar karayı süpürüp binlerce insanı öldürünce de pek şaşıyorlar. Sanki dünyanın tarihinde bunun yüzlerce, binlerce katı güçte binlerce olay olmamış gibi. Öte yandan da yeryüzündeki kaynaklar 6 milyar insanı doyurmaya, rahat ettirmeye yetmezmiş gibi bir kısmı payına düşenin on katını, yirmi katını alıp silâh gücüyle diğerlerini açlığa, hastalığa mahkûm ediyor. Kara parçalarının üzerine bir takım çizgiler çekmişler, bunlara sınır, o sınırlar içinde yaşayanlara da millet, ulus falan diyorlar, bir renkli kumaş asıp o kumaşın ötekilerin renkli kumaşından daha iyi olduğunu savunuyorlar ve renkli kumaşı, görünüşü ve dili,

inandıkları hurafeler kendilerinden biraz farklı olan diğerlerini kendilerine düşman belliyorlar, sağlıklı bir yaşam için harcayacakları kaynakları komşularını yok edecek silâhlara harcıyorlar. Oysa buradan bakıldığında bu insancıklar hepsi birbirine benziyor, renkleri yer yer biraz değişik, çıkardıkları sesler biraz farklı da olsa.

Geçen baktığımızda dünyadaki kara parçaları biraz daha farklıydı. Birkaç milyon yıl önce Gaia adını verdikleri kara parçası bugün Avustralya, Antarktika, Afrika, Güney Amerika dedikleri kara parçalarına bölünmemişti. Bunlardan Avustralya dedikleri kara parçası artık bir ada haline gelmiş. Daha dün oraya gelen bir insan çeşidi daha önce orada toprakla uyum içinde yaşayan bir başka renkte insanı altedip oraya yerleşmiş. Bu Avustralya denen yere dünyanın dört bucağından insanlar gelmiş ama gelirken kafalarındaki sınırları da birlikte getirmişler. Dünya ölçülerine göre kocaman sayılabilecek bir kıtanın kıyı şeridine eğreti biçimde yerleşmişler, çevrede renkli kumaşları ve dilleri farklı olan diğer "millet"lere hava atıyorlar. Bu kıtada insanların toplu yaşadıkları birkaç büyük "şehir" var. Bir tanesine Sydney diyorlar. Bu şehirde dünyanın dört bucağından gelme insanlar var. Hepsi de kendi renkli bayraklarını, çıkardıkları gürültüleri, yedikleri besinleri, dillerini ötekilerden üstün tutuyor ve kendilerini müthiş önemsiyorlar. Bunlardan birisi de kendilerine "Türk" diyen, Avustralya nüfusunun yüzde bir çeyreğini oluşturan bir grup. Kendi aralarında, kendi dillerinde "gazete" dedikleri birşeyler basıp okuyorlar. Bunlardan bir tanesinin adı da Dünya. Dünyanın en ücra kıtasındaki en küçük topluluklardan birisinin sanki kendileri dünyanın merkezi imişçesine bu adı kullanması kendilerine hiç mi hiç garip gelmiyor. Bu gazetede yeni dünya yılında bir takım değişiklikler olmuş. Orayı yönetenler, yazanlar, çizenler değişmiş. Buradan bakınca bırakın gazeteyi, Sydney şehri pek görünmüyor. Avustralya kıtası da o dünya denen küçük gezegenin üzerinde belli belirsiz bir nokta. Dünyanın içinde bulunduğu güneş sistemini Samanyolunun içinden bulup çıkarmak pek kolay olmadı zaten. Samanyolu da eh işte, orta halli bir galaksi. Ne diyelim, durumları oldukça ümitsiz de görünse, dünyalılara yeni dünya yılında inandıkları ilâhları akıl fikir ihsan eylesin.

KALE DİREKLERİ

Ezelî rakipler Salataköşk ile Kandillibağ arasındaki maçta tribünler tıklım tıklım dolu. Salataköşklü Ahmet sağ açıktan topu ortaladı, top Hasan'a geldi. Hasan önündeki üç Kandillibağlıyı çalımlayarak 18'e girdi ve o ünlü sol volesiyle tam ağları bulacaktı ki... Kandillibağ kalesinin yan direğinin çevresindeki Kandillibağ taraftarları kale direklerini iki metre kadar sola kaydırdılar. Hasan'ın sol volesi tam kalenin sağ köşesinden ağları bulacakken top auta çıktı. Canım, olur mu böyle şey demeyin. Belki futbol sahasında olmuyor ama kale direklerinin yerinin değiştirilmesi olayı her gün yaşanan bir olay. Basit bir örnekle başlayalım. İtalya'da Mussolini'nin faşist yönetimi sırasında Mussolini'ye ne kadar da karşı olsalar İtalyanların söylediği bir söz vardı: "Mussolini devrinde trenler hiç gecikmiyordu." Burada eyâlet hükûmetlerinin sürekli başağrısı, Sydney'lilerin trenlerin sık sık gecikmesinden olan yakınmalarıdır oldum olası. Bunun elbet birçok nedeni var ve eyâlet hükûmetleri bunun oy kaybına yol açtığını bildiklerinden işi oldukça ciddiye alırlar. Ama ne yapsalar, trenler yine de gecikiyor. Çare? Çare kolay. De Bono efendinin dediği gibi "karenin dışında düşünün". Trenlerin geç kalma tanımını değiştirin. Ancak 15 dakikadan daha fazla geç kalan tren geç kalmış sayılsın. 14 dakika geç kalan tren zamanında gelmiş sayılsın. Sonuç? Trenlerin geç kalma istatistiklerinde çok hoş bir azalma oluyor. Bu, kale direklerinin, kuralların, tanımların değiştirilmesi değil de nedir?

Bu tabii, çok basit bir örnek. Sakatlık emekliliği alanların sayısı çok mu arttı? Sakatlığın tanımını değiştirin. Yüzde yirmi ile sakatlık emeklisi olunuyorsa bunu yüzde otuza çıkarın, bakın sakatlar ne kadar azalıyor. İşsiz sayısı mı fazla görünüyor? İşsizlik parası alan insanları bezdirin, kayıtlardan düşülsünler, işsiz sayısı azalsın.

Preznit Bush 50 küsur milyon Amerikalı saftiriğin (benim sözüm değil, şarkıcı Cher'in sözü) oylarıyla yeniden seçildikten sonra kabinesinde iki önemli değişiklik yaptı. Birisi kabinede tek sağduyu sahibi bakan Dışişleri bakanı Colin Powell'ın yerine Dr(!) ve saldırganlığın baş kuramcılarından Condoleeza Rice'ı getirmek oldu. İkincisi ise artık Bush'a bile fazla aşırı tutucu gelen Adalet Bakanı John Ashcroft'u kabine dışı bırakmak oldu. Ashcroft hatırlarsınız, adalet bakanlığının önündeki yarı çıplak kadın heykellerini Afganistanlı kadınlar misali tepeden tırnağa örten adamdı. Müslüman olsa abdesti bozuluyor diyeceğiz ama adam sıkı Hıristiyan. Herhalde kafası bozuluyordu. ABD'deki sisteme göre Başkan'ın önerdiği bakanların meclis tarafından onaylanması gerekiyor. Ashcroft'un yerine

Alberto Gonzalez adında, daha önce Beyaz Saray'ın hukuk danışmanlığını yapan birisi önerildi. ABD'nin Afganistan ve Pakistan'dan derdest edip Guanatanamo Körfezindeki hayvanat bahçesi benzeri hapishaneye ve de Irak'ta Abu Ghraib işkenceevine tıktığı insanları konuşturmak için ne yapılacağı tartışılırken işkence konusu gündeme gelmişti. Bush oğlu Bush kendisinin hiçbir zaman işkenceyi onaylamadığını ebleh çocuk masumiyetiyle tekrarlarken Gonzalez'den bu konuda hukukî açıdan görüş belirtmesini istiyor. Yunanistan'daki albaylar cuntasının, Türkiye, Şili ve bilumum Güney Amerika cuntacılarının ve faşistlerinin işkencecilerinin ABD'de eğitim gördüğünü bir yana bırakalım. Teksas valisiyken yüzlerce insanın idam fermanını gözünü kırpmadan imzalayan Bush oğlu Bush soruyor Gonzalez'e: "yahu, bizim CIA'ciler Afganları, Iraklıları işkence yapmadan konuşturamıyorlarmış, nedir bu işkence hikâyesi, bana şunu benim anlayacağım dilde bir anlatın" diye. Gonzalez de gidiyor ayıpçı Ashcroft'un Adalet Bakanlığına, mesajı iletiyor. Adalet Bakanlığındaki pek yurtsever Amerikalılar da CIA'nin elini kolunu bağlamamak için işkencenin tanımını yapıyorlar. Tanım aynen şöyle: "*pain that accompanied serious physical injury such as organ failure, impairment of body functions or even death*". "Organların işlememesine, bedensel işlevlerin zarar görmesine ve hattâ ölüme yol açan acı". Oh, kale direği oynadı, top auta gidiyor. Yâni Filistin askısı, falaka, elektrik şoku, suya batırma, coplama, köpek saldırısına uğratma ve de hakaret, aşağılama vs benzeri her türlü psikolojik işkence gibi "uygarca" yöntemler işkence tanımının dışında kalıyor. Eh, öyle olunca da Bush oğlu Bush gönül rahatlığıyla biz işkence yapmıyoruz diyebiliyor. Cenevre Uzlaşması ihlâl edilmemiş oluyor. Siz sağ onlar işkencede. Bu arada 3 yılı aşkın bir süredir kendisine karşı hiçbir suçlama yapılmadan ABD tarafından tutsak edilmiş olan Avustralya vatandaşı Memduh Habib salıveriliyor. O da bir başka hikâye. O hikâyenin oyuncuları arasında da Bush, küçük Coni, Coni'nin, tutuklama kampları komutanıyken gösterdiği üstün başarıdan (!) ötürü Adalet Bakanlığına terfi ettirdiği Ruddock beyimiz ve Arap kökenli Müslüman bir Memduh Habib, karısı ve çocukları ve de yürekli birkaç Amerikalı ve Avustralyalı avukat var.

YASALAR VE KOMUTLAR

Yıl 1923. Mustafa Kemal Ankara'da Cumhuriyet hazırlıkları yaparken Adolf Hitler Nürnberg'de ilk darbe girişimini yapıyor ve fena halde çuvallıyor. On yıl sonra, 1933'te iktidar Hitler'e teslim ediliyor. 1935'te yine Almanya'nın Bavarya eyâletinin Nürnberg kentinde Nürnberg Yasaları adlı yasaları çıkartıyor. Bu yasalar Almanya'da kötü ne varsa Yahudileri sorumlu tutarak onları yasal olarak ikinci sınıf vatandaş haline getiriyor. Ve yine bundan tam on yıl sonra, 1945'te Nazi savaş suçlularını yargılamak için yine Nürnberg kentinde Nürnberg Mahkemeleri kuruluyor. Hitler daha önce kendini öldürmüş olduğu için bu davete icabet edemiyor ama aralarında Parti yöneticilerinden Hermann Göring ve Rudolf Hess, diplomat Joachim von Ribbentrop, cephane fabrikatörü Gustav Krupp, Mareşal Wilhelm Keitel, Oramiral Erich Raeder bulunan önde gelen 24 asker ve sivil yargılanıyor. Sıra savunmalara gelince sanıklardan birçoğu Zübük misâli "yaptım, yaptım ama niye yaptım, valla, ben emir kuluyum, emir aldım da ondan yaptım" diyorsa da bu, savunma olarak kabul edilmiyor ve mahkeme şöyle diyor: "Mahkeme, sanıklardan bir kısmının, üstlerinden aldıkları emirleri yerine getirdikleri için yasal olarak yaptıklarından sorumlu tutulamayacakları iddiasını reddetmiş ve asıl olanın ortada verilmiş olan bir emir bulunup bulunmaması değil, bu emre uyup uymama konusunda ahlâkî bir seçimin mevcut olup olmamasıdır".

Askerlik yapmış olanlarınız bilirler. Askerlik eğitiminde en önemli nokta düşünmeden emre itaati öğretmektir. Ve bu gayet sistemli olarak yapılır. Size gereksiz yere çukur kazdırır, sonra da o çukuru doldurturlar. Bu sırf size eziyet olsun diye yapılmaz. Aldığınız emri düşünmeden yerine getirmeyi öğrenesiniz diye yapılır. Bağımsız düşünce yetinizi köreltmek için yapılır. Bu sadece Türk ordusunda değil, her orduda aynıdır. Yoksa sizi göz göre göre ölüme gönderdiklerinde "Yok yahu, enayi miyim ben, gitmiyorum" diyebilirsiniz ve sizin takım hezimete uğrar. Ya da bir tutsağa işkence etmeniz emri verildiğinde "bu Cenevre uzlaşmasına aykırıdır, yapmıyorum" diyebilirsiniz ve emre itaatsizlikten hapsi boylarsınız. O yüzden Nürnberg mahkemesinin bu görüşü, bu kararı, askerlik mentalitesine karşı verilmiş önemli bir karardır ve emre itaatın savunma oluşturmayacağı ilkesi halâ geçerlidir. Irak'taki Abu Ghraib işkenceevinde insanlık dışı davranışlarının resimleri tüm dünyaya yayılan askerlerden birisi "ben sadece verilen emirleri yerine getiriyordum" dediyse de on yıl hüküm giydi. Peki bu emirleri verenler ne oldu? Washington'a kadar bir uzanıverin, Bush oğlu

Bush'un 50 milyon dolarlık taç giyme törenine şöyle bir bakıverin, emir verenlere ne olmadığını göreceksiniz. Üç tane İngiliz askeri de benzeri bir durumla karşı karşıya. İnsan "önce insan mısınız, asker mi, ona bir karar verin" demez mi?

Cenevre uzlaşması diyip duruyoruz. Bu da İnsan Hakları Bildirgesi, İncil, Kuran ya da Karl Marx'ın Das Kapital'i gibi bol bol sözünü ettiğimiz, ama çoğumuzun zahmet edip okumadığı bir belgedir. Bir zahmet bakalım:

II. Dünya Savaşı ertesinde başını Avrupa'nın çektiği uluslar Cenevre'de toplanarak 12 Ağustos 1949 tarihinde "Savaş sırasında sivillerin korunmasına ilişkin uzlaşmayı (IV)" imzalıyorlar. Uzlaşmanın ilk maddeleri bu uzlaşmanın gerek barış, gerek savaş, gerekse bir ülkenin işgali surumunda geçerli olacağını belirtiyor. Taraflardan birisinin savaş durumu olmadığını belirtmesi ya da işgale karşı her hangi bir direniş olmaması durumu değiştirmiyor. Uzlaşmanın 3. maddesini aynen aktarıyorum:

(3) Çatışmalarda aktif olarak rol almayan kişiler, ki bunlara silâhlarını bırakmış olan silâhlı kuvvetler mensupları, hasta, yaralı ya da tutuklu olduğu için veya bir başka nedenden çatışma dışı kalan kişiler, ırk, renk, din, inanç, cinsiyet, doğum maddî varlığı veya benzeri bir başka ölçüt nedeniyle ayırıma uğramaksızın insanca muamele görecektir.

Bu amaçla, yukarıda sözü geçen kişilere ilişkin olarak aşağıdaki eylemler her zaman ve her yerde geçerli olmak üzere yasaktır:

(a) yaşama ve kişiye yönelik şiddet, özellikle her tür cinayet, uzuv kesme, zulüm ve işkence;

(b) rehin alma

(c) kişisel vekarı çiğneyen eylemler, özellikle aşağılayıcı ve utandırıcı davranışlar;

(d) uygar insanlarca olmazsa olmaz kabul edilen tüm yasal garantilerin tanındığı ve usulünce oluşturulmuş bir mahkeme tarafından hükme bağlanmadan hüküm verme ve idam.

Uzlaşmada savaş tutsaklarına ilişkin ayrıntılı birçok madde de var. Bunlardan iki tanesi:

(94) Tutuklayan Güç tutsakların zihinsel, eğitsel ve eğlence faaliyetlerini, spor ve oyunları destekleyecek, ama bunlara katılıp katılmama seçeneğini kendilerine tanıyacaktır… Tutsaklara eğitimlerine devam etme veya yeni bir eğitime başlamaları için mümkün olan her olanak sağlanacaktır…

(128) Bir başka yere transfer edilmeleri durumunda tutsaklara ne zaman transfer edilecekleri ve yeni posta adresleri bildirilecektir…

Televizyonda ve gazetelerde gördüğünüz Küba Delta Kampı ve Bağdat Abu Ghraib hapishanesi görüntülerini yukarıdakilerle karşılaştırın bir.

KİM KİME DUM DUMA

Geçen haftaki yazımda 1923'ten başlayıp 1949'a gelmiş, Almanya'nın Bavarya yörelerinde bir tur atmıştık. Yine o dönemlerden bir alıntı size: "Almanya'da Naziler gelip Komünistleri götürdüler. Sesimi çıkarmadım çünkü komünist değildim. Daha sonra gelip Yahudileri götürdüler ve ben yine sesimi çıkarmadım çünkü Yahudi değildim. Sonra gelip sendikacıları götürdüler. Ben yine sesimi çıkarmadım çünkü sendikacı değildim. Daha sonra gelip Katolikleri götürdüler, ben Protestan olduğum için yine sesimi çıkarmadım. Sonra beni götürmek için geldiler... Artık sesini çıkaracak kimse kalmamıştı". Bunu söyleyen Protestan bir Alman papazı, Martin Niemöller. Kendi görüşümüzde olanların haklarını korumak kolaydır ama insanlığın, uygarlığın asıl ölçüsü bizimle zıt görüşte olanların da haklarını savunabilmektir.

Bildiğiniz gibi benim gibi Avustralya vatandaşı olan Memduh Habib, üç yılı aşkın bir süredir ABD'nin tutsağı olarak Küba'da Guantanamo Körfezindendeki ABD üssünde, Delta kampında tutulmaktaydı. Ben Arap ta değilim, dindar da değilim, hele hele şeriatçı hiç değilim. Bence akıl dışı da olsa, Habib'in dünyadaki tüm bozuklukların İslâm yoluyla çözümlenebileceği gibi bir inancı vardı. Ve bu inancına uygun olarak yaşayabileceği, ailesini götürebileceği bir yer bulma amacıyla gittiği Pakistan'da tutsak edilmişti. Habib'in ve avukatlarının iddialarına göre Pakistan'da tutsak edilen Avustralya vatandaşı Habib Avustralya konsolosluk görevlilerinin de onayıyla Amerikalılar tarafından Mısır'a gönderilmiş ve Mısır'da kendisine altı ay ağır işkenceler uygulandıktan sonra Delta Kampına aktarılmış. Kimse Habib'in tutsak edildiği zaman elinde silâh olduğunu iddia etmediğine göre Cenevre uzlaşmasının birinci maddesi kapsamına girmesi gerekirken en temel hakları ihlâl edilmiş ve eğer iddia doğruysa Avustralya hükûmeti kendi elleriyle bir vatandaşını işkencecilere teslim etmiş. Ben herşeyden önce bir insanım ve bir Avustralya vatandaşıyım. Avustralya hükûmetinin, devletin birincil görevi olan vatandaşını kuruma görevini yerine getirmediği ortaya çıkarsa ve eğer bir demokraside yaşıyorsak başta Ruddock ve Downer olmak üzere hükûmet hakkında soruşturma açılmalı ve hükûmet sorumlu bulunursa istifa etmelidir.

Bush oğlu Bush'un Delta Kampında ve Irak'taki hapishanelerdeki uygulamaları savunmak için sürekli kullandığı bir terim var: "enemy combatants", yâni düşman savaşçılar. II. Dünya savaşında Almanlar da düşman savaşçılardı. Her savaşta karşı taraf zaten düşman savaşçılardır ve Cenevre uzlaşması da zaten

düşman savaşçıların haklarının neler olduğunu belirlemek amacıyla imzalanmıştır. Üç yıl kendisine karşı hiçbir suçlama yapılmadan hayvanat bahçesindeki kafesler benzeri hücrelerde tutsak edilen Habib'e karşı kanıtlanabilecek bir suç isnadı bulunamadığı için salıverilmesine karar verildi geçenlerde. Ve Başbakanımız Coni de, eski tutuklama kampları komutanı, şu andaki Adalet Bakanı Ruddock ta, bırakın tazminat ödemeyi, kendisinden en azından özür dilemeyi bile kabul etmediler. Üstelik Ruddock tüm ABD istihbaratının kendisini suçlayamadığı Habib için "döndükten sonra gözümüz üstünde olacak" dedi. Kiiim takar Cenevre uzlaşmasını? Adaleti Ruddock efendiye teslim edeceğinize kan bankasını Drakula'ya teslim edin, daha iyi.

Geçen gün 1936 İspanya iç savaşıyla ilgili bir film seyrediyordum. Faşizme karşı savaşmak için dünyanın dört bir yanından gelen gönüllülerin hikâyesi anlatılıyordu. Bugün bu, herkesin överek sözünü ettiği bir olgu. Afganistan'da Sovyetlere karşı savaşmak için yine dünyanın dört bucağından gönüllüler gitti. Bunlardan biri de Bush oğlu Bush'un iş ortağı Bin Ladin ailesinden Hüsam efendiydi. Suudi Arabistan vatandaşı Hüsam efendi ABD'nin desteği ve eğitimiyle bir başka ülkeye, Afganistan'a gönderildi. Bugün Irak'ta ABD işgâline karşı koymak için Irak'a giden gönüllüler var. Ama bunlar ABD ve diğer hâkim güçlere karşı olduklarından ne İspanyol iç savaşı gönüllüleri ne de Afganistan'daki mücahitler gibi saygı görmüyor, tersine "sizin burada ne işiniz var, size ne, karışmayın" deniyor. Çifte standart büyük güçlerin dış politikasının her adımında izleniyor. Kendisi nükleer silâhların en alâsına sahip olan ABD, İngiltere, Fransa ve İsrail, Irak'ı, İran'ı, Kuzey Kore'yi nükleer silâhlara sahip olmakla suçlayıp saldırmak için bahane arıyorlar. Bu çifte standardın ardında yatan ise "biz iyiyiz, onlar kötü" mentalitesi, "kimin iyi, kimin kötü olduğuna da biz karar veririz" küstahlığı. Kendisi üçkağıtçılıkla seçim kazanan ve tanrısıyla sohbet ettiğine ve tanrısının kendisine insanlığı kurtarma görevi verdiğine inanan Bush, dünyaya Amerikan usulü köfteli ekmekle birlikte "junk democracy" götürme iddiasında. Siz tanrınızla konuştuğunuzu söyleyin bakalım, ruh doktorlarının elinden kurtulabiliyor musunuz?

"Amerika'ya taktı" demeyin. Bugün yaşamımızın ABD politikalarıyla yönlendirildiğini unutmazsak ister istemez dünya nüfusunun yalnızca yüzde 5'ini oluşturan bu ulusu mikroskop altına yatırmak zorundayız. Ta 1776'da dünyada ilk antiemperyalist savaşı vererek galip çıkan ABD'nin şu andaki yönetiminin, kendi ulusunun bile değil de bir avuç süper zenginin çıkarlarını kollamakla görevli olduğunu olduğunu düşününce acı acı gülümsememek elde değil. Lütfen "yâni

ABD olmasın da Rusya/Çin/Zimbabwe mi olsun" hiç demeyin. Bu, başında mutlaka bir efendi olması gerektiği inancının, köle mentalitesinin bir ifadesidir. Başımızda kimse olmasın diyebiliyor muyuz?

ZEVKLER VE RENKLER ÜZERİNE

Zevkler ve renkler tartışılır. Kim demiş tartışılmaz diye? Eğitim sistemi içinde yeteneksiz ya da pek zeki olmayan çocukların aşağılık duygusuna kapılmaması, özgüvenlerinin geliştirilmesi için çocuğun her çabasını övmek gibi bir yaklaşım vardır. Çocuk parmaklarını boyaya batırıp kağıda birşeyler boyar, siz onu över "aferin kızım, aferin oğlum" dersiniz. Bu çocuk için olumlu birşeydir. Ama çocuk eğer ressam olacaksa ona resim tekniklerini, resmin tarihini, büyük ressamların neden büyük olduğunu öğretmek zorundasınızdır. Kısacası "kalite"nin ne olduğunu öğrenmesi gerekir. Bu yalnızca resimde değil, sadece sanatın her alanında değil, her konuda böyledir. İnsanlığın binlerce yıllık kültür birikimini özümsemek, bunun içinde kalıcı olanların neden kalıcı olduğunu, neden halâ değerli olduğunu öğretmemiz, öğrenmemiz gerekir. Oysa tüketim toplumu içinde, pazarlama açısından bu istenesi birşey değildir. Yeni olanın satılması amaç olduğu için her yeni olanı en iyi olanmış gibi pazarlamak gerekir. Bu nedenle de sanki herşey temelde eşdeğerliymiş, ve bu arada da en son piyasaya sürülen şey en istenesiymiş gibi sunulur. Tarih öğretilmez, eskiden yaşamış insanlar bugün yaşayanlardan daha geri, daha yeteneksiz, daha bilgisiz, zevksizmiş gibi sunulur. Kaliteli olanla kalitesiz olanın ayırdına varmak bir bilgi birikimi, bir zevk incelmesi gerektirdiğinden ve de bu oldukça zahmetli ve güç bir iş olduğundan yan çizilir.

Çocukluğum şimdi taş devrinden kalma imiş gibi taş plak denen 78'lik plaklardan Klâsik Türk Müziği dinleyerek geçti. Münir Nurettin'ler, Yesari Asım'lar, Müzeyyen Senar'lar, Hafız Burhan'lar, Ûdî Hrant'lar, daha sonra Alaattin Yavaşça'lar, Arif Sami Toker'ler çocukluğumun sesleriydi. Bizim evde uzun dalga Ankara radyosunda Klâsik Batı Müziği çaldığında "radyoda birşey yok" denip radyo kapatılırdı. Yıllar sonra üniversitede bu müziği duyduğumda kendimce "Mozart'ın zartı" diye dalga geçerdim, ta ki can arkadaşım Ersin bir gün "gel ulan otur şuraya, bir saat ses çıkarma, şu müziği dinle" diyene kadar. Ve Ersin bana Beethoven'ın 7. senfonisini çaldı o gün. O günlerde klâsik müzik plakları 90-100 liraydı. Ağır ve kalitesiz Sovyet baskısı plaklar 30-35 liraya satılırdı. Harçlığımı bu plaklara harcayıp Klâsik Batı Müziğini sevdim. İkinci bir anım da Avustralya'ya geldikten sonrasına ait. Türkiye'de ucuz Çubuk ve Güzel Marmara şarapları içerken ve Buzbağ'ı kaliteli bir şarap sanarken hep duyardım, Bordo şarapları iyidir diye. Aldım arkadaşıma bir Bordo şarabı götürdüm. Arkadaşım şaraptan, özellikle de Bordo şaraplarından anlayan birisiydi. Bana "Bordeaux Fransa'nın

şarap üreten bir bölgesidir, buradan iyi şarap ta çıkar, kötüsü de. Senin bu aldığın en kalitesiz Bordeaux şarabı" dedi ve daha sonra kaliteli bir Bordeaux şarabı alarak içirdi. Birşeyin iyisini tattıktan, gördükten, dinledikten sonra kalitesizini kabul etmek olanaksız oluyor. Ruhi Su'yu dinlemeden önce Sarısözen'in Yurttan Sesler programında dinlediklerimin iyi türküler olduğunu sanırdım. Çocukluğumda büyük bir keyifle seyrettiğim Istanbul Tiyatrosunun, Sururi'lerin, Muzaffer Hepgüler'lerin, Toto Karaca'ların aslında hiç te iyi denemeyecek tiyatro yaptıklarını Ankara'ya gelip AST'ın, Ankara Deneme Sahnesinin, Halk Oyuncularının oyunlarını seyretmeye başladıktan sonra anladım.

Görecelik ne yazık ki kalitesiz olanı pazarlamak için kullanılıyor bugünün pazar ekonomisinde. Siz "yahu, şu sizin alaturkacınızın yaptığı şey müzik bile değil, bunu nasıl bir Münir Nurettin'le karşılaştırırsınız" der, Morgül'ün Müzeyyen Senar'ın taklitçisi Zeki Müren'in taklitçisi Bülent Ersoy'un taklitçisi olduğunu söylerseniz, ya da "şu popçunuz Barış Manço'nun eline su dökemez" derseniz "sana göre öyle olabilir" yanıtıyla karşılaşıyorsunuz, sanki herşey eşdeğerliymiş, ve sanki yeni olan herşey eskisinden daha iyi, daha değerliymiş gibi. Türkiye'de darbeci kâtil paşanın kendi ikinci sınıf resimlerini kalkıp Picasso'dan daha değerli bulması kendisinin bir megaloman olmasıyla açıklanabilir bir olay da olsa, bunu halkın da böyle kabul etmesi zevksizliğin açık bir belirtisi değil mi? Beğeni, zevk, bir birikim sonucu ortaya çıkan bir incelmeyle gelir ancak. Altan Erkekli gibi çok iyi bir tiyatrocu yarı boş salonlara oynarken Levent Kırca'nın tiyatro bile denemeyecek gösterilerinin kapalı salon oynaması beni kara kara düşündürüyor. Burada halk müziğiyle uğraşanların, Ali Rıza Köprülüleroğlu ve Sabahattin Akdağcık'ın yanısıra müzik birikimine ve yaratıcılığına hayran olduğum Fikret Öztaş, kullanılabilecek her ölçüte göre son derece kaliteli müzik yaparken ve Şafak, Aslı, Sevi ve Ali ile birlikte Türk müziğinin ne kadar güzel, ne denli zengin ve doyurucu olabileceğinin en iyi örneklerini verirken birikimsiz, müzik kültürünün yakınından geçmemiş şarkı çığıranlarla göbek atmayı yeğleyenlere "vah vah"tan başka ne denebilir. Ben bundan zevk alıyorum derlerse onlara, acı da olsa, ancak "siz zevksizsiniz de ondan" denebilir. Gidin, Fikret ve arkadaşlarını dinleyin, ondan sonra bakalım kötü müziğe tahammülünüz kalır mı?.

Haftalık yazı yazarken hiç birşey planlandığı gibi olmuyor, güncel olaylar araya girip üzerinde durulmayı, yorumlanmayı ısrarla talep ediyorlar. O yüzden "İdare-i Maslahat" başlıklı yazıma geçmeden önce üç olaya değinmeden

edemeyeceğim. Memduh Habib olayını artık bilmeyenimiz yok. Ama geçtiğimiz hafta Cornelia Rau'nun başına gelenleri de buna ekleyelim. Bir de çocuklara tecavüzden hüküm giymiş, ama cezasını çekmiş olan Dennis Ferguson'a göz atalım. Bu üç Avustralya vatandaşının (hadi buna bir de David Hicks'i ekleyelim) insanlık hakları, vatandaşlık hakları fena halde ihlâl ediliyor ve yetkililer(!) bunları kasitli olarak münferit olaylar olarak sunuyorlar bizlere. Bu, olaylar arasındaki bağlantıların gözardı edilmesinden çıkar umanların eskimiş ama oldukça etkili bir taktiğidir. Oysa bu, aslında ABD'nin başını çektiği, Avustralya'nın da Küçük Coni'nin kılavuzluğunda köpekçe izlediği politikaların sonucu olan salgın hastalığın giderek daha bulaşıcı hale gelmesidir. Her hangi bir suçu kanıtlanmamış bir vatandaşın suçlu muamelesi görmesi, ruh hastalığı nedeniyle derdini anlatamayan bir kadının oradan oraya sürüklenip tutuklama merkezine atılması ve işlediği suç ne denli iğrenç olursa olsun, suçunun cezasını çekmiş bir vatandaşın baskı ve tacize maruz kalması hepimizi kara kara düşündürmelidir.

İDARE-İ MASLAHAT

Amerikalıların çok iyi becerdiği birşey var, o da pazarlama denen olay. Eskimolara buzdolabı satabiliyorsanız bu işi biliyorsunuz demektir. 80'lerde bir "management consultancy" salgını vardı. Buna iş idaresi danışmanlığı da diyebiliriz. Aklı kendinden menkûl, çoğu Amerikalı olan birçok "danışman" özellikle büyük kuruluşlara işlerinin nasıl daha iyi yürütebileceklerini öğretmeye soyunup bu iş için yeni bir "jargon" türettiler ve yürüttükleri seminerlerle gerek devlet kuruluşlarından, gerekse özel şirketlerden bu iş için akıl alamaz paralar aldılar. İş idaresi kursları üniversiteleri de veba gibi sardı. İnsanlar bu akl-ı evvellerin türettiği "jargon"u kullanmazlarsa içinde bulundukları kuruluşta dinozor gibi görülmeye başladılar. Oysa bu dolandırıcıların aslında söyledikleri şeyler eskiden sağduyu dediğimiz, şimdilerde dinozorlar kadar ender raslanan bir niteliğin sahibi kişinin zaten bildiği, ya da kafasını ikinci vitese taktığında birkaç saat içinde ortaya çıkarabileceği şeylerdi. Sağduyuyu uzmanlık alanı haline getirip bunun satışını yapmak kendileri açısından elbette çok kârlı bir işti. 80'lerden bu yana bu işin foyası biraz olsun ortaya çıktı ama yine de Harvard gibi adı büyük bir takım üniversiteler bu konuda uzman(!) yetiştirmeye devam ediyorlar. Bunlara bir iki örnek verelim:

Özel şirketlerin ve de özelleştirilen devlet kurumlarının amacı kârdır. Devlet kurumlarının amacının kâr olup olmaması gerektiğini şimdilik bir yana bırakalım. Kârın artmasına yol açacak herşey özel bir şirket için istenesidir. "Bottom line" dedikleri, yâni yılın sonunda ne kadar kâr ya da zarar ettiğiniz başarınızın tek ölçüsüdür. Bu uzmanlarımız bunu nasıl süslüyorlar bir bakalım. "Mission statement" diye birşey ortaya koymuşlar. Sanki amaç kâr etmek değilmiş gibi misyonumuz, şirketimizin amacı nedir diye soruyorlar. Örneğin bir telefon şirketi bunu "müşterilerimize güvenilir, hızlı ve güler yüzlü bir hizmet sağlamaktır" diye belirleyebiliyor. Ondan sonra hedefler belirleniyor, bu hedeflere uygun strateji ve taktikler saptanıyor. Bu arada bu danışman uzmanlar(!) yüzbinlerce doları cebine indiriyor tabii. Oysa amaçta belirtilen şeyler kârlı değilse yılda bilmem kaç milyon dolar alan Genel Müdür, gözünün yaşına bakmadan pek güvenilir, pek hızlı çalışan, pek güler yüzlü memurlarını kapının önüne bırakıp onun yerine müşterilere otomatik olarak cevap veren bir bilgisayar koyuveriyor.

Üniversitelerinde "humanities" değil de "management" okunan ABD İmparatorluğunun ve Amerikan modelini kendilerini örnek alan ülkelerin başarısızlığa mahkûm olması, usta oldukları pazarlama yöntemleriyle herkesi her

zaman uyutabileceklerini sanmaları, bırakın eski tarihi, kendi yakın tarihlerinden ders almamalarıdır. ABD kendi yurttaşlarını yalnızca kendi alanlarında uzmanlaştırarak, ama dünya görüşünden, genel kültürden yoksun bırakarak bunu büyük ölçüde başarabilmekte, Türkiye gibi birçok ülkede de bu yaklaşımı dayatmaktadır. Avustralya'da onyıllardır üniversitelerde aydın değil, teknisyen yetiştirmeyi, üniversiteleri kâr amacı güden işletmeler haline getirmeyi amaçlar bir yaklaşım giderek güçlenmektedir. "Köşeyi dönme", "gemisini kurtaran kaptan" kültürü Amerikan nüfuzu altındaki ülkelerde salgın halindedir. Avustralya'nın Doğu Timor'a yaptığı bunun acı bir örneğidir. Kuzey komşusu Endonezya'yı Timor denizindeki büyük petrol rezervlerinden yoksun kılmak için büyük çoğunluğu Müslüman olan Endonezya'dan bu küçük Hıristiyan toplumun "özgürlük ve demokrasi" adına bağımsızlığa kavuşmasına yardımcı olan Avustralya, Kissinger'in iyi bir öğrencisi gibi "real politik", yâni "güçlü olan haklıdır" yaklaşımıyla şimdi yoksul Doğu Timor'u üçkağıda getiriyor. Petrolün Avustralya ile Doğu Timor arasında âdilce üleşilmesi yerine kıvırcık dışişleri bakanımız "biz böyle istiyoruz, yerseniz" diye petrolden aslan payını alıp yoksul Timorlulara kırıntılarını atıyor. Ne demiş Ziya Paşa:

En ummadığın keşfeder esrar-ı derûnun

Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?

CAYIR CAYIR

Bir iki hafta önce, ayın sekizinde Giordano Bruno idama mahkûm edildi ve ayın onyedisinde hüküm infaz edildi. Napoli yakınlarındaki Nola kasabasında doğduğu için Il Nolano adıyla da bilinen Giordano, dünyaca doğru kabul edilen öğretilere karşı çıktığı için yargılandı ve mahkemece kâfir olduğu saptanarak yanmadan önce ağzını açıp birşey söyleyemesin, daha fazla günaha giremesin diye dili çiviyle çenesine çakıldı, sonra da bir kazığa bağlandı ve diri diri yakıldı, böylelikle ruhu kurtulmuş oldu. Il Nolano'nun en büyük günahı tanrının dışımızda bir güç değil, evrenin her zerresinde olduğunu iddia etmesiydi. Ama daha da bağışlanamaz olan suçu bu iddiasının hâkim güçlerin öğretisiyle çelişmesi ve bu güçlerin otoritesini sarsacak nitelikte olmasıydı. Yedi yıl süreyle gözaltında tutulan, çeşitli işkencelerle sorgulanan, ama evrenin sonsuz olduğu, dünyamız gibi birçok dünya olduğu ve tanrının maddî dünyanın her zerresinde tezahür ettiği görüşünden geri dönmeyen Il Nolano, 8 Şubat günü cezası yüzüne okunduğunda: "Sanırım hakkımda hüküm verirken duyduğunuz korku, benim hükmü dinlerken duyduğum korkudan daha büyüktür" dedi. Çıra gibi yakıldığında Il Nolano 52 yaşındaydı.

Bu olay 1600 yılında Roma kentinde cereyan etti. 2005 yılında olduğunu sandıysanız özür dilerim. O günkü yetkililer de Amerikalılar değil Roma Katolik kilisesiydi. Dünya artık çok değişti, çok uygar olduk, Kilise artık dünyanın en büyük gücü değil, Vatikan'da tahtında oturan Papa artık insanlara işkence uygulayamıyor, diri diri yakamıyor ve artık dünyanın en güçlü kişisi değil. Il Nolano'nun mirası Galileo Galilei tarafından sürdürüldü, felsefesine Spinoza gibi düşünürler sahip çıktı. Kendisinin tasavvuf felsefesinden, İslâm dünyasında "en el hâk" dediği için canlı canlı derisi yüzülenlerden haberi var mıydı, bilemiyoruz.

Il Nolano'nun yaşadığı çağda Vatikan'ın elinin altında CIA, CNN ve FoxNews yoktu ve öne sürdüğü görüşler hemen toplumda yankılanıyor ve Vatikan bunu önlemek için böyle kâfirleri yakmaktan başka çare bulamıyordu. Oysa bugün artık teknoloji çağının getirdiği olanaklar var, çok mu çok uygarlaştık artık. Kimse böyle yakılmıyor kâfir diye, değil mi?

"Güç insanı bozar, mutlak güç te mutlaka bozar" diye bir lâf vardır. 1600 yılında kilisenin, Hıristiyanlığın mutlak gücü vardı. Devlet ise zaten bir gücün temsilcisidir, tanımı gereği devlet güçlü olmak zorundadır, güçsüzse varlık nedeni ortadan kalkar. Devlet gücü ile dinin gücü Ortaçağ Avrupa'sında ya da Osmanlı'daki gibi birleştiğinde, deyim yerindeyse "astığı astık, kestiği kestik"

olur. Devlet ile din işlerinin ayrılması, bu gücün mutlaklığının sınırlandırılmasıdır, güçlü devletin, ya da güçlü dinin, yaptıklarının hesabını vermek zorunda kalmasıdır. Laikliğin ne Musevilerin, ne Hıristiyanların, ne de Müslümanların hoşuna gittiği söylenemez. Çünkü genelde dinlerin, özellikle de Ortadoğu dinlerinin bir özelliği insanın tüm yaşamına egemen olması, insanın tüm yaşamını o dinin buyruklarına göre yöneltmesini istemesidir. İnsanlık son dört yüz yılda geçirmiş olduğu acı deneyimler sonucu din ile devlet ayrılığını getirmiş, bir kontrol ve dengeler düzeni kurmuştur. Buna aykırı olan her adım, insanlık için geri bir adımdır. Özellikle din, tanımı gereği, hoşgörülü olamaz. Buna eminim itiraz edenleriniz, "Müslümanlık hoşgörülüdür" diyenleriniz olacaktır. Sözüm hem Müslüman hem de hoşgörülü olabilenlere değil. Ama siz, herşeyin doğrusunun bir kitapta toplandığına, o kitabın dediklerinin sorgulanamayacağına, yaratıcının insanların o kitabın buyruklarına göre yaşamasını buyurduğuna inanıyorsanız, bunun dışında kalan herşey sizin için daha değersiz olmak zorunda değil midir? Yâni siz doğruysanız, bir başka dünya görüşünü savunan kişi doğru olamaz. İran'daki şeriat devletinde halkın büyük çoğunluğuyla seçilen bir Başkan, kendilerini tanrının temsilcisi olarak gören bir avuç ulema tarafında kısıtlanabilmekte, ABD'de örgütlü Hıristiyan kilisesi devletin her kesimine kendi görüşlerini dikte edebilmekte ve kendi yobazlıklarını paylaşan Bush gibi birini Beyaz Saray'a oturtabilmektedirler. 11 Eylül sonrası Bush'un Haçlı seferlerinden sözetmesi bir dil sürçmesi değildi. Bush için Sodom ve Gomora İsrail-Ürdün-Filistin'i kapsamakta, Bağdat ise İncil'de her kötülüğün kaynaştığı Babil'i temsil etmektedir. İyi bir Hıristiyan olarak kıyametin kopacağına ve bunun ertesinde İsa'nın geri döneceğine inanmaktadır.

Yirminci yüzyılın 80 yılı kapitalizm-sosyalizm arasındaki bir denge ile geçti. Şu anda tek süper güç olan ABD kendisini mutlak güç sahibi olarak görmekte. Kendisi, nükleer silâhlara ve büyük bir olasılıkla kitle imha silahlarının çoğuna sahipken, İran'a, Kuzey Kore'ye nükleer silâhlara sahip olamazsınız demekte. Geçtiğimiz haftanın en önemli iki olayı bence bu iki ülkenin resti çekmesi, ABD'ye "sen ne karışıyorsun" demesiydi. Nükleer silâhlar elbette istenesi birşey değil ama bugünkü anlaşma zaten "Nükleer Silâhların Yayılmasını Önleme" anlaşması, yok etme anlaşması değil. "Bunlar yok edilecekse ABD ile İran'ın, İsrail'in veya Kuzey Kore'nin aynı konumda olması gerekir" derseniz herhalde ABD'nin tanrıdan özel icazeti olduğunu bilmiyor olmalısınız.

IRAK-NAM

Pek möhterem sadrazamımız "doğrucu" Küçük Coni Efendi hazretleri Irak'a 450 Avustralya askeri daha gönderme kararını açıkladı. Daha bir yıl bile geçmedi aradan, pek möhterem sadrazamımız "doğrucu" Küçük Coni Efendi hazretleri geçen seçimler öncesi Irak'a yüzlerce asker daha gönderilmesinin söz konusu olmadığını söylemişti. Biz de kendisi doğrucu olduğu ve bir sadrazam yalan söylemeyeceği için inanmıştık kendisine bittabi. Hariciye nâzırımız kıvırcık Downer hazretleri ise oldum olası Amerikalı efendilerimizin dediği gibi "bırakıp kaçmayacağız" diyordu. "Durum değişti, biz de fikrimizi değiştirdik" dedi sadrazamımız. Bize sorgulamak mı düşer hazreti? Mazereti ise orada bulunan Japon dostlarımızı korumakmış. Buna Japone kargalar bile güler ama sadrazamımıza, hele hele doğrucu sadrazamımıza gülmek bize yakışmaz tabii. Benim öteden beri savunduğum bir fikir vardır. Bir ülkeyi savaşa sokmak isteyen siyasetçi hazretlerini – ki bunlar istisnasız benim kuşaktan yaşlı erkeklerdir- cepheye en ön safa koyup "hadi bakalım, buyrun, savaşın" demek. Ama sadrazamımız 60'ını aşmış, Irak'ta pek fazla işe yaramaz. Yoksa eminim göğsünü siper edip Bush efendisini koruma konusunda gözünü kırpmadan Bağdat yollarına düşerdi.

Fransızların deyimiyle "l'imbecile" (Türkçesi –ayıptır söylemesi- gerzek) Avustralya'ya geldiğinde az sayıda da olsa bazı parlâmenterlerimiz kendisine sırtını dönmüş, pankreası daha azmamış olan Mark Latham da kendisini "gelmiş geçmiş en aptal ve en tehlikeli ABD Başkanı" olarak tanımlamıştı. Sonra Latham İşçi Partisinin başına geçince "l'imbecile"in Canberra büyükelçisi bu konudaki çekincelerini hiç bir sakınca görmeksizin haykırmış, Latham gibi bir serserinin bir geri zekâlıyla işbirliği yapmasının olanaksızlığını vurgulamıştı. Amerikalı dostlarımız bu arada Koca Kim'in kendileri için çok daha kabul edilebilir bir lider olduğunu da belirtmekten çekinmemişlerdi. Koca Kim, hatırlayanlarınız varsa, o zamanki sadrazamımız Hotozlu Atmaca efendi hazretlerinin Müdafaa nâzırı idi. 1983'te burada olanlar hatırlarlar. 83 seçimleri öncesi Toprak Ağası sadrazamımız Fraser hazretlerinin seçimleri kaybetmesi ve İşçi (!) Partisinin kazanması neredeyse garanti iken ve Bill Hayden'ın başbakan olmasına çeyrek kalmış iken parti içi bir katakulli ile daha milletvekili bile olmayan Hotozlu Atmaca parti başkanı, sonra da sadrazam edilivermişti. Bob Hawke nâmıyla mâtuf bu Hotozlu Atmaca, İşçi Sendikaları Konfederasyonu Sekreteri iken işyeri anlaşmazlıklarının, grevlerin kriz noktasına gelmesini ve iki tarafın da anlaşmaya

teşne olmasını bekleyip, tam bir mesih tavrıyla anlaşmazlıkları çözmesi ilen nâm salmıştı. Amerikalı ağabeyleri kendisindeki bu cevheri zamanında görüp bu nadide cevheri daha da parlatıp yaldızlamak için Amerika'ya davet edip özel eğitimden (!) geçirmiş, Avustralya başbakanı olmasında bir sakınca olmadığına fetva verip geri yollamış ve gün be gün bu zat-ı muhterem hotozunu kabartıp sadrazam olacağı günü beklemeye başlamıştı.

Biz Türkiye'den gelenler için bu oldukça alışılmış bir kanto olduğu için, çoban Sülü'nün DSİ Genel Müdürü, AP Genel Başkanı ve Başbakan olma hızı karşısında "yahu kimdir bu adam" dediğimizi hatırladığımız için, Turgut Özal'ın nasıl başa geçtiğini bildiğimiz için Hotozlu Atmaca efendi hazretlerinin sadrazam olmasına hiç mi hiç şaşırmamıştık.

Son seçimlerde Amerikalı ağabeylerimiz Mark Latham'ın seçimleri neredeyse kazanacağını görüp fücceten mevta olma durumundalarken, bir pankreas olayı çıkıverdi ortaya, gencecik Latham hastanelik oldu ve hem partiyi, hem de parlâmentoyu terk eyledi. Koca Kim gümbür gümbür geldi oturdu daha Latham'ın koltuğu soğumadan.

Pek möhterem sadrazamımız "doğrucu" Küçük Coni Efendi hazretlerinin yalanları ve aldatmacaları öküz gözü gibi ortadayken ve de Irak'ta bulunmamız için "l'imbecile" kadar bile bir mazeretimiz yok iken, çok okkalı ve hızlı muhalefet liderimiz Coni'yi askerlerimizi hazırlanmak için fazla vakti olmadan Irak'a göndermekle suçlamakta. Peh peh peh! Muhalefet dediğin böyle olur işte, göster kendini Koca Kim! Amerikalı ağabeylerimizi gücendirmeden muhalefet yapalım ki Tony Blair Encülüzünün İşçi Partisi gibi bir işçi partimiz olduğunu görsünler, bir dahaki seçim kampanyamızı kundaklamasın ağabeylerimiz. Zavallılar Güney Amerika'da sosyalizmin cenazesinin çoktan kaldırıldığından bîhaber çulsuzlarla uğraşıyorlar zaten, bir de biz sorun çıkarmayalım ağabeylerimize. "All the way with LBJ" (Türkçesi: "helâl olsun sana bu yollar Consın abicim") salâvatı ile yıllarca Vietnam bataklığına saplanıp kalmamız unutuldu zaten, üstelik Irak Vietnam'dan çok farklı, cangıl mangıl yok Irak'ta, bol bol çöl var. Hem dünya değişti, değil mi efendim? Gomonisleri Allahın izniyle temizledik, şimdikiler İsa'nın Allah'ın oğlu olduğuna inanmayan düşmanlar. Vietnam'dakiler Vietnamlıydı, bunlar Arap, Kürt falan. Hem bakın Kürtler'den örnek alın, adamlar nasıl kıymetimizi biliyorlar, ilk körfez savaşı sonrasını ne çabuk unuttular. Siz de unutun, uykularınız kaçmasın. Hele istediğimiz gibi bir "junk" demokrasi kurulsun bir Irak'ta, petrol o zalim, hunhar Saddam'ın kontrolünden kurtulup Teksas yönetimine geçsin, bakın nasıl her şey

güllük gülistanlık oluyor. Ha, gülistan demişken aklımıza geldi, bir de İran var tabii...

BÖL VE YÖNET

Birinci Dünya Savaşının ve Osmanlı'nın yenilgisinin ertesinde o zamanın süper güçleri İngiltere ile Fransa masa başına oturup, ellerinde cetvel, Orta Doğu'yu üleşmişlerdi. Bazı Arapların tüm Arapları birleştirme yönündeki cılız çabalarına karşın, bu iki süper güç Orta Doğu'da bir düzine Arap ülkesi yaratmışlardı. Irak'ı İngilizler, Suriye ve Lübnan'ı da Fransızlar kapmışlardı. Yalnızca bir bölgenin adı olan Lübnan ve bir emirlik olan Kuveyt te bağımsız (!) ülkeler safına katılmışlardı. Yıllar sonra Gandhi'nin başını çektiği Hindistan bağımsızlık mücadelesi sonuçlanırken İngilizler Hindistan'dan Hindistan, Pakistan, Seylan adıyla üç ülke çıkarmışlar, daha sonra da aralarında yüzlerce kilometre mesafe bulunan Batı ve Doğu Pakistan ayrılmış, bir de fukara Bangladeş ortaya çıkmıştı. Hindistan-Pakistan bölünmesi gûya Hindu-Müslüman ayırımı üzerine kurulmuş, o güne dek birlikte, barış içinde yaşayan Hindular ve Müslümanlar, Gandhi'nin tüm çabalarına karşın, birbirlerine düşman edilmiş, bu parçalama sürecinde yüzbinlerce Hindu ve yüzbinlerce Müslüman ölmüştü. Hindistan'da tüm Pakistan nüfusundan daha fazla müslüman yaşamasına karşın birbirleriyle yaptıkları savaşların tohumları o yıllarda atılmıştı.

Amacım tarih dersi vermek değil. Emperyalizmin "böl ve yönet" politikasının ustaları olan İngilizlerin nasıl "millet"ler yaratıp, milliyetçiliği körükleyerek hem o ülkeleri zayıf düşürmek, hem de daha kolay kontrol etmek yolundaki çabasını örneklemekti. Bugünkü süper güç ABD de bu işin ustası olan İngilizlerden çok şey öğrenmiştir ve aynı taktikleri uygulamaktadır. Milliyetçiliği körükleyerek bir ülke içindeki azınlıkların haklı isteklerine o ülke içindeki milliyetçilerin aşırı tepki göstermesini, kültürel ve ekonomik haklarını gaspetmesini ve dolayısıyla o azınlıkların o ülkeden kopma, bir bayrak ve millî marş edinerek "bağımsız" olma isteklerinin ortaya çıkmasını sağlamışlar ve sağlamaktadırlar. Petrol zengin Kuveyt'i ya da Doğu Timor'u küçük ve güçsüz ayrı devletler olarak kontrol ederek sömürmek elbette güçlü bir Irak veya Endonezya ile uğraşmaktan daha kârlı olmaktadır. Bunu yaparken de Kuveyt gibi bir ülkede petrol ağalarını desteklemekte, Doğu Timor'da dinî farklılıkları kullanmaktadırlar.

Emperyalizm etnik, dinî ve kültürel farklılıkları öne çıkarıp körüklerken o ülkelerde çoğunlukta olan milliyetçiler de değişik kültürleri ve etnik grupları ezerek, bazan da tümüyle yok etmeye girişerek azınlıkların haklı tepkilerine, o ülkeden kopmak isteyerek emperyalizmin ekmeğine yağ sürmelerine yol açmaktadır. Bir ülke yurttaşlarını birbirine bağlayan en önemli etmen ırk, dil,

din, kültür değil, o ülkeyi kendi ülkesi olarak görmesidir. Siz eğer ülke nüfusunun dörtte birini oluşturan bir grubun, bırakın etnik ve kültürel kimliğini, kendilerini yok sayarsanız, gösterdikleri tepkinin sizi şaşırtmaması gerekir. Türkiye'de Kürt yurttaşlarımız ya da Irak'taki, İran'daki, Suriye'deki Kürtler konusunda uzun yıllar olan da budur. Bugün saftirik Amerikalılar dışında tüm dünyanın emperyalist bir saldırı olarak gördüğü Irak işgâli Kuzey Irak'taki Kürtler tarafından desteklenmektedir. Irak federe devleti içinde yarı bağımsız, giderek te tam bağımsız bir Kürdistan düşlemektedirler. Bize elbet ne yapmaları gerektiğini söylemek düşmez. Ama dünyanın en büyük emperyalist gücünün desteğiyle bir bayrak ve marş sahibi olarak doğal kaynaklarını Amerikan şirketlerine peşkeş çekmek bağımsızlık mıdır diye de sormaktan da kimse bizi alıkoyamaz. Ekonomik bağımsızlık olmadan bağımsızlığın anlamsız olduğunu 1950 sonrası Türkiye'ye bakarak anlasanız keşke demek zorundayız Kürt kardeşlerimize. Üstelik milliyetçi bir bakış açısıyla ülkedeki işgâlcilere destek vermenin diğerlerinde de, örneğin Irak'lı Araplarda da milliyetçi duyguları, ırkçılığı güçlendireceği ve bunun ceremesini de yine sonunda Kürt kardeşlerimizin çekeceğini acı da olsa söylememiz gerekir.

Yugoslavya'nın bölünmesinden, Doğu Timor'un bağımsızlık(!) kazanmasından, Taiwan'ın bağımsızlığını, doğal kaynakları zengin Aceh'nin Endonezya'dan ayrılmasını desteklemekten kimin çıkarı var diye sormamız gerekmez mi? Bugün yüzyıllardır birbirlerini yiyen ve dilleri ve kültürleri çok farklı 15 Avrupa ülkesinin Avrupa Birliğini oluştururken yoksul ülkelerdeki etnik, dinî, kültürel farklılıkları körükleyerek ayrılıklar yaratmaları, o ülkeleri bölerek güçsüzleştirmeye çabalamaları üzerinde düşünmek gerekmez mi? Görünen odur ki Kürt hareketi içinde sol görüş milliyetçi görüşe yenik düşmüştür. Gerek Irak'taki, gerek diğer ülkelerdeki Kürtler elbette dillerini konuşabilmeli, kültürlerini sürdürebilmeli, etnik kimliklerinden övünç duyabilmelidirler. Ama bunu yaparken de emperyalizmin maşası konumuna düşmemelidirler. Bu konuda Kürtlerin yaşadığı dört ülkeye önemli görevler düşmektedir. Ve işin sevindirici yanı, başta Türkiye olmak üzere bu dört ülkede küçük te olsa bu yönde adımlar atılmakta, emperyalizmin oyunu bozulmaya çalışılmaktadır. Küreselleşmenin gündeminde ulus devletlerin zayıflatılması, giderek yalnızca kapitalist düzenin tüketim mekanizması olarak güçsüz kent devletlerinin yaratılması vardır. Böylelikle çokuluslu şirketler dilediklerince cirit atabilecekler ve onlara dur diyebilecek bir güç bulunmayacaktır. Bunun alternatifi ise Avrupa Birliği örneğindeki gibi, ırk, din, etnik köken değil, ortak bir görüş ve birlikte yaşama arzusu üzerine kurulu

birlikteliklerdir, ırk, dil, din, etnik köken temelinde ufalanarak tümden güçsüz hale gelmek değil.

DİLİMİZ VE EŞEK ARILARI

Ne zaman zırvalasam babam "Yüksek Bâb-ı Âlî kapısından geçerken tesadüfen rastladım bir atlı süvariye" cümlesini söyler dururdu. Adını "tautology" olarak koymasa bile bu cümlenin saçmalığını açıklar, Bâb-ı Âlî'nin zâten yüksek kapı anlamına geldiğini, rastlamak eyleminin zâten tesadüf belirttiğini, süvarini de zâten atlı demek olduğunu hatırlatır, gülerdi. Bu cümlenin ya "Bâb-ı Âlî'den geçerken bir süvariye tesadüf ettim" ya da "Yüksek kapıdan geçerken bir atlıya rastladım" biçiminde olması gerektiğini öğrendim. Dilde fanatikliğe kaçan titizliğimin bazan alay konusu olduğunun, bazılarınca da ukalâlık kabul edildiğinin farkındayım. Ama dil yalnızca kendini ifade aracı bile olsa bence titizlik gösterilmesi gereken bir araç. Kaldı ki insanlar dil ile düşünür. İngilizce öğrenirken öğretmenlerimiz kaç kez "İngilizce düşünmeye başladın mı?" diye sorarlardı. Dilimizin ne kadar doğru ve belirgin olduğu, ne ölçüde net ve mantıklı düşündüğümüzün de bir göstergesidir. Dili doğru kullanmak doğru düşünmenin göstergesi değilse de gerekli koşuludur. Örneğin sık sık duyduğumuz "geri iade etmek" saçmalığı... "İade etmek" zaten geri vermek demektir. Ya da "kendini intihar etmek"... "İntihar etmek" kendini öldürmektir, başkasını zaten intihar edemezsiniz. "Hissettiğim duygular" ya da "duygu ve hislerim" olmaz. "Duygu" zaten "his" demektir. Ama çok kişi dediğini iyice vurgulamak için hem Türkçesini hem de Osmanlıcasını söylüyor. ...Ya da "şakiler" anlamına gelen "eşkiya"yı "eşkiyalar", "veliler" anlamına gelen "evliya"yı "evliyalar" olarak kullanıyor. Ve de gülünç oluyor. "1968'lerde" olmaz, "1960'larda" olur, çünkü 1968 bir yıldır, oysa 1960'lar 1960'tan 1969'a kadarki on yılı gösterir.

Milliyetçiliğe kesinlikle karşı olmama rağmen dilde aşırı milliyetçi olduğumu itiraf ederim. Missouri zırhlısının Istanbul limanına girmesiyle başlayan Amerikan kültürü saldırısı giderek ivme kazandı ve özellikle son yıllarda sanki Türkçe konuşmak, konuşurken araya İngilizce sözcükler katmamak utanılası birşeymiş gibi oldu. Her dil başka dillerden sözcük alır. İngilizcenin etimolojisine baktığımızda antik Angle dilinin yanısıra Viking dilinden, Lâtinceden, Sakson Almancasından, Normandiya Fransızcasından türeme sözcüklerden geçilmez. Yabancı kökenli her sözcüğü atma saçmalığını desteklemiyorum. Hadi buyurun da "sohbet", "rahmet", "icazet", "insan", "cumhuriyet", "radyo", "demokrasi" sözcüklerini ve bunlar gibi binlercesini atın bakalım. Dili yoksullaştırmaktan başka bir iş yapmış olmazsınız. Her yaşayan dil gibi Türkçe de yabancı sözcükleri almış, bunları kendisine mal etmiş, çok kez de orijinal anlamlarında hafif

değişiklikler getirmiştir. Batıdan alınan sözcükler genellikle fonetik olarak İngilizce ya da Almanca değil, Türkçeye daha yakın olan Fransızca kaynaklıdır. Saykoloci değil psikoloji, televijın değil televizyon deriz. Ancak ABD kültür emperyalizmi, Türkçenin fonetiğine ne kadar aykırı da olsa İngilizce'yi dayatıyor son yıllarda. Bir "konsept"tir gidiyor televizyondaki yüksek "reyting"li konuşmacıların ağzında. "Kavram"ın suyu mu çıktı? Ama İngilizce kökenli sözcüklerin zorla Türkçe'nin ırzına geçmelerinden bence daha tehlikelisi bize yabancı olan bazı kavramların Türkçeye tercüme edilerek kullanılması. Bu, dilden de öte, dilin temsil ettiği kültürün, o kültürdeki kavramların yok edilmesidir. Bunda ne yazık ki tercümanlarımızın suçu büyük. "Ben bunun şöyle olduğunu düşünüyorum" lâfı İngilizce'den çeviri zırva bir lâf. İnsan bir çok şey düşünür ama o düşündükleri her zaman inandığı ya da savunduğu şeyler değilidr. İngilizce'de "I think that..." ile başlayan cümlenin çevirisi "...olduğunu düşünüyorum" değil, "ben... olduğu fikrindeyim/ görüşündeyim/ kanısındayım/ inancındayım" olmalıdır. Tersi de aynı ölçüde yanlış. "Ben bunun böyle olduğunu düşünmüyorum" olmaz. Belki düşünüyorsunuz da aklınız yatmıyordur. "I am sorry" lâfını da "üzgünüm" diye çevire çevire soktular dilimize. "Kafanı kırdığım için üzgünüm ama kusura bakma/özür dilerim/af dilerim gibi bir söz bekleme benden." Birine teşekkür edip te "rica ederim" yanıtıyla karşılaşınca acaba benden ne isteyecek diye düşünüyorum. Hadi "estağfurullah" eskidi diyelim, "birşey değil" de mi diyemiyoruz? Ne rica ediyorsun kardeşim, ben sana teşekkür ediyorum. Arkadaşlarım televizyon izlediklerini söyleyince acaba televizyon ne cenaha gidiyor, nereye kaçıyor, peşinden ben de mi gitsem diye düşünüyorum. "I don't believe it" karşılığı pis pis çeviri kokan "inanmıyorum" değil, "yok canım", "hadi canım sen de" ya da "inanılır gibi değil" dir. Bir de yeni kuşağın bol bol kullandığı "artı" var. Türkçe olmaya Türkçe ama kavram İngilizce "plus". Türkçede "artı" denmez, "ayrıca" denir, "üstelik" denir, "bir de" denir. "Ayrıyeten" ise hiç denmez. Türkçede birisine konuşulmaz, birisiyle konuşulur. Birisine birşey anlatılır, ya da birisine öğüt verilir, vaaz verilir, akıl verilir. "Speak to someone" karşılığı "birisiyle konuşmak"tır. Otobüs alınmaz, otobüse binilir. PIN numarası olmaz, çünkü PIN zaten "kişisel kimlik numarası" demektir.

Bu yazı böyle bitmez. Daha söylenecek çok şey var. Belki bir süre sonra yeniden tazeleriz bu konuyu.

YEŞİL URANYUM

Bahçenizdeki domatesler nasıl gidiyor? Haftada üç gün sulamayla maydanozlarınız can çekişmiyor mu? Sydney barajlarındaki su düzeyi yüzde kırklarda dolaşıyor. Havalar eski yıllara oranla daha sıcak, daha kurak. 1997'de Japonya'nın Kyoto kentinde Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Protokolü imzalanmıştı. Sera gazları adı verilen karbon dioksit, metan, CFC gibi 6 tür gazın atmosfere salınmasını yüzde 5.2 oranında azaltmayı amaçlayan protokol, 2012 yılına kadar bu gazların 1990'daki düzeylerinin altına çekilmesini hedef alıyor. Avrupa Birliği, ABD ve Japonya'nın da aynısını yapması durumunda yüzde 15'lik bir hedef önerdiyse de bu kabul edilmemişti. Japonya sonunda yüzde 6'yı kabul ettiyse de ABD ve Avustralya bu anlaşmayı ve hiçbir hedefi kabul etmediler. Howard, böyle bir kısıtlamanın Avustralya ekonomisine ve istihdama zarar vereceğini savunuyor. Dünya gümbürtüye gittikten sonra Avustralya ekonomisi mi kalacak acaba?

Sera gazlarının en büyük kaynağı, petrol, kömür gibi fosil yakıtların yakılması. Arabanızla bir yere her gittiğinizde petrol, her elektrik düğmesini açtığınızda bunu üretmek için kullanılan kömür bu gazları arttırıyor. Çevreciler ve genelde Yeşiller bu konuda en duyarlı kişiler. Rüzgâr, güneş enerjisi gibi yenilenebilir yakıt kaynakları öneriyorlar ama ekonomi mantığına karşı pek te etkili olamıyorlar. James Lovelock, çevrecilerin pîri sayılan bir İngiliz bilim adamı. Geçen yıl 85 yaşındaki Lovelock kendisinden hiç beklenmeyen bir çıkış yaptı. Dünyanın beklemeye vakti olmadığını, Kyoto anlaşması gibi anlaşmaların devede kulak olduğunu söyleyen Lovelock dünya ısısının 2100 yılına kadar 2 ile 7 derece arasında yükseleceğini, 4 derecelik bir artışın dünyanın ciğerleri kabul edilen Amazon ormanlarının yok olması, buzulların erimesinin ise deniz düzeyinin 7 metre yükselmesi ile sonuçlanacağını ve bunun insanlık tarihinin en büyük krizi olduğunu ileri sürdü. Yenilenebilir enerji kaynaklarının fosil yakıtların yerini tümüyle almasını beklemeye dünyanın vakti kalmadığını söyleyen Lovelock, teknoloji bu düzeye gelinceye kadar nükleer enerjinin tek kurtuluş yolu olduğunu söyleyerek birçok çevreciyi şoka uğrattı. 18. yüzyılda dünya nüfusu 1 milyarken ne yakıt kullandığımızın önemi olmadığını, ancak bugün 6 milyar olan ve hızla artan dünya nüfusunun ve bu nüfusun enerji tüketiminin krizi yarattığını söyledi. "Nükleer enerjiye olan muhalefet Hollywood türü kurmacalar, Yeşil lobiler ve medya tarafından yaratılan akıl dışı korkuya dayanmaktadır. Çevreciler nükleer enerjinin tehlikeleri konusunda haklı da olsalar – ki değiller-,

öldürücü sıcak dalgalarına, deniz düzeyinin yükselmesine oranla nükleer enerjinin tüm dünyada ana enerji kaynağı olarak kullanılmasının tehlikeleri yok denecek kadar azdır" diyen ve nükleer enerjinin 1952'den bu yana en güvenli enerji kaynağı olduğunu söyleyen Lovelock tüm dünyayı alarma geçirdi. Nükleer atıkların binlerce yıl etken kalması elbette çözümlenmesi gereken bir sorun. Ama fosil yakıt kullanımına devam etmenin dünyayı allak bullak edeceği hesaba katılırsa, atık sorununu çözmeye kararlı olunduğunda bugünkü teknolojiyle bu sorun çözülebilir kanısındayım.

1979'da ABD'de Three Mile Island'daki ve 1986'da Ukrayna'da Chernobyl'deki nükleer reaktörlerde olan kaza ve bunun sonuçları tüm dünyayı korkutmuştu. Three Mile Island kazası çok fazla zarara yol açmadıysa da Chernobyl, binlerce dönüm araziyi kullanılamaz hale getirdi, kaza sırasında 32, sonradan ise binlerce insanın ölümüne ve sakat kalmasına yol açtı. Bunun bir nedeni de Sovyet reaktörünün eski bir teknolojiye dayanması ve tasarımının kötü olmasıydı. Bugün bu teknoloji çok daha gelişmiş ve güvenli bir düzeyde. Örneğin Fransa'daki çok sayıda nükleer reaktör enerji gereksiniminin yaklaşık dörtte birini karşılamakta. Lovelock, nükleer enerjinin tehlikeleri bulunsa da bunların dünyanın ısınması sonucu yaşamın tümüyle yok olmasına kıyasla çok küçük olduğunu söylüyor. Böylesi saygın bir çevrecinin nükleer enerjiyi böylesine savunması çevrecileri konumlarını yeniden değerlendirmeye yöneltti sanıyorum.

Yıllar önce Türkiye'de petrol konusundaki bir açık oturumda bir konuşmacı "petrol Teksas'ı, Teksas Amerika'yı, Amerika da dünyayı idare eder" demişti. Bush oğlu Bush'un başkanlığında bu söylenen söz daha da doğru ve güncel hale geliyor. Bu insanlar bu kadar ebleh mi ki petrolden milyonlarına milyonlar katarken, hadi Londra'yı, Venedik'i, Kalküta'yı, Istanbul'u, Tokyo'yu bir yana bırakın, kendi kentlerinin bile, New York'un, Florida'nın sular altında kalacağını düşünemiyorlar diyesi geliyor insanın. İran Fransa'nın desteğiyle nükleer santrallar kurmaya çalışırken ABD "hayır, yapamazsın" diyor. Ne acıdır ki yeşillerin nükleer enerjiye olan itirazları onları Irak işgalcisi petrolcülerin safına itiyor. ABD'deki nükleer lobi petrol lobisi kadar güçlü olmadığından da dünya petrole, petrol şirketlerinin yönettiği ABD'ye bağımlı kalmaya devam etsin isteniyor. Artık şu veya bu ulustan, şu ya da bu ulusun üstünlüğünden değil, dünyadaki tüm insanlardan, tüm canlılıarın yok olmasından söz ediyoruz. Dünyada canlı kalmayınca sizin o milyonlarınız ne işe yarayacak Bush oğlu Bush? Golf sahalarınız da kalmayacak, çiftliğiniz de... Yoksa binip dünyadan kaçıp gideceğiniz uzay gemisi hazır sizi mi bekliyor? Yoksa kıyamet kopacak ve

ardından İsa gelip hepimizi kurtaracak diye mi bekliyorsunuz? İsa, gerçekten anlatıldığı gibi bir kişiyse ve varsayalım dünyaya geri dönecek olsa, sanıyor musunuz ki açgözlülüğünüz, saldırganlığınız yüzünden ilk lânetleyeceği kişiler sizler olmayacaksınız?

YİNE AYNI TÜRK FİLMİ

Mersin'de 20 Mart'ta Nevroz kutlamaları sırasında görüntülenen "bayrak yırtan üç çocuk" olayının ardından Türkiye çalkalanmaya başladı. Bayrak Yasasında bunula ilgili hüküm özetle şu: 7. Madde: *"(...) bayrak yırtılamaz, yakılamaz, yere atılamaz (...) Bu kanuna ve tüzüğe aykırı fiiller yetkililerce derhal önlenir ve gerekli soruşturma yapılır..."* Yasanın 8. Maddesine göre, soruşturma sonucunda suçlu bulunanlar *"suçları daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde Türk Ceza Kanununun 526. Maddesi uyarınca cezalandırılır"***.** Bu maddeye göre de: *"(...) eylem ayrı bir suç oluşturmadığı takdirde, 3 aydan 6 aya kadar hafif hapis ve hafif para cezasıyla cezalandırılır."* Üç çocuktan ikisi teşhis edilerek yakalanmış. Suçlu bulunurlarsa cezaları yasada belirtildiği ölçüler içinde verilecek. Peki suç ve cezası böyle tanımlanmışken neden "ülke elden gidiyor" çığlıkları ile karşılaşıyoruz, neden kınayan kınayana, herkes "ben de lânetliyorum", "hayır, ben daha çok lânetliyorum" yarışında?

İnternette Ergün Eşsizoğlu adlı bir yazar son yarım yüzyılın bazı dikkate değer olaylarını sıralıyor ve şöyle diyor:

"6-7 eylül 1955 olayları… Başlangıç sebebi:" Atatürkün evini Rumlar Bombaladı" İddiası. Istanbul'u ve İzmir'i utanca boyayan bu iki gün içinde olup bitenler; salt Istanbul için "3 ölü, 30 yaralı, 73 kilise, 8 ayazma, 2 manastır, 1 fabrika, 3.584'ü Rumlara ait olmak üzere, 5.538 ev ve dükkan" olarak zabıtlara geçti.

24 Aralık 1978 Maraş Olayları… Başlangıç sebebi:"Güneş sinemasına sol görüşlülerce bomba konuldu" iddası. Maraş'ı kana bulayan olaylar sonucu olanlar;"111 ölü, 198 yaralı, binlerce ev ve iş yeri yakılıp yıkıldı" olarak kayıtlara geçti. Olayların sonucunda 25 Aralık'ta Başbakan Bülent Ecevit, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'i, Hariciye Köşkü'ne çağırıp Maraş olaylarından dolayı, bazı illerde sıkıyönetim ilan edeceğini bildirir. Kenan Evren ise, bu görüşe içten katılarak kabul eder. Buna göre 26 Aralık Salı günü saat 07.00 den sonra İstanbul, Ankara, K.Maraş, Adana, Elazığ, Bingöl, Erzurum, Erzincan, Antep, Kars, Malatya, Sivas ve Urfa olmak üzere, toplam 13 ilde Sıkıyönetim ilan edilir.

5 Temmuz 1980 Çorum olayları... Başlangıç sebebi:"Alaattin camiine Aleviler Bomba attı" iddiası. Çorumu kana bulayan olaylar neticesinde;" 20 ölü yüzlerce yaralı ve yüzlerce iş ve iş yeri yakılıp yıkıldı" diye kayıtlara geçti. Çorum olaylarından iki yıl öncesinden başlayan karşılıklı çatışmalar sonucunda 5000'in üzerinde Türkiye vatandaşı canını kaybetti. Cinayetlerin bir çoğunun failleri bulunamadı. Ve bu yaşanan cinayet ve katliamlar sonucunda 12 Eylül 1980'de

askeri darbe oldu. Demokrasiye son verildi. Bir ay sonra da bütün olaylar bıçakla kesilmiş gibi bitti.

Arşivlere baktığımızda, bu türden yüzlerce olay olduğunu görüyoruz. 16 Mart Beyazıt Katliamı, 1 Mayıs 1977 katliamı, Sivas katliamı,vs. Bütün bu olaylar çok basit duygusal sebeplerle başlatılmış, ancak hepsinin hedefleri her zaman olduğu gibi, sonradan anlaşıldığı üzere farklı amaçlara hizmet etmiştir. Geçmişteki provokasyonlar göstermişki hiç bir olayın gerçek çıkış sebebi başlangıçtaki sebebler olmamıştır. Çıkaranlar sadece bu araçları kullanarak insanları galeyana getirmiştir. Duyguları aklının önüne geçen ortalama insanımız hep bu kışkırtıcıların oyununa gelmiştir."

Gerek sağ gerek sol görüşlü yazarların çoğunun birleştiği bir nokta var: "olay bir provokasyondur (tahrik/kışkırtma). Ama her nedense yazarlar bu noktadan öteye geçmiyorlar. Oysa tahrik olduğunu söyledikten sonra tahrikçinin kim olduğunu belirlemek gerekmez mi? Ve tahrikçinin kim olduğunu araştırırken olayın sonuçlarının ne olabileceği ve bu sonuçların kimlerin işine yarayacağını incelemek gerekmez mi? Üç olasılık var: bir olasılık bunun yalnızca 3 çocuğun aptalca ve/veya saygısızca bir davranışı olması, ikinci olasılık bu çocukları tahrik edenlerin Kürt milliyetçileri olması, üçüncü olasılık ta bu olay sonucu bayrağı konusunda aşırı duyarlı Türklerin göstereceği kesin olan tepkinin kasitli olarak yaratılmak istenmesi. Eğer birinci olasılık doğruysa bu basit bir zabıta olayıdır, üzerinde konuşulmaya bile değmez. İkinci olasılık doğruysa Kürt hareketi içinde, küllenen düşmanlıkları yeniden alevlemek isteyen ve bir ulusun kutsal saydığı bir simgeye saldırarak devleti ve askeri devreye sokmayı amaçlayan ve bundan yarar uman şiddet yanlısı kişiler sorumludur demektir. Ve eğer bu olasılık doğruysa Türkiye Kürtlerinin bu oyunu saptamaları, içtenlik ve kesinlikle dışlamaları gerekir. Ama eğer üçüncü olasılık doğruysa Türkiye üzerinde büyük oyunlar oynanıyor demektir. Başa geldiğinde "eyvah şeriatçılar geldi" diye feryat ettiğimiz AKP hükûmeti ve Erdoğan'ın, gerek şeriatçı kafa yapısı şovenist milliyetçiliğe aykırı olduğundan, gerekse Avrupa'nın baskısıyla Kürt sorununa az da olsa daha akılcı yaklaşmaya başlaması şovenist kitlede her geçen gün daha çok rahatsızlık yaratıyor.

Artık standart bir oyun haline gelmiş olan senaryo, bir tarafı diğer tarafa karşı şiddete kışkırtarak (sağ/sol, laik/şeriatçı, sünnî/alevî, Türk/Kürt) faşist darbelere zemin hazırlamaktır. Oyun tutarsa Türkiye'de yine çok kan dökülecek, 1980'e geri dönülecek ve (büyük bir olasılıkla Atatürkçü sloganlarla) gelecek bir cunta

daha kolay yönlendirilebilecektir. Bunda kimin çıkarı varsa provokatörler onlardır. Oyuna gelmeyelim.

KORKULU YARGIÇLIK

Siz bu satırları okurken belki de Terri Schiavo ölmüş olur. Televizyonda, yatağında boş bir gülümsemeyle yatan Terri Schiavo'yu mutlaka görmüşsünüzdür. 15 yıldır bitkisel bir yaşam sürdüren Schiavo yıllardır tüple besleniyordu. Kocası Michael Schiavo karısının kendisine böyle bir durumda yapay olarak yaşamının sürdürülmesini istemediğini söylüyor ve besleme tüpünün çıkarılması için mahkemeye başvuruyor. 2003 yılında Michael Schiavo Florida'da bir mahkemeden karısının tüpünün çıkarılmasına izin veren bir karar çıkartıyor. Florida valisi Bush oğlu ikinci (Jeb) Bush hemen bir yasa çıkararak mahkeme kararının uygulanmasını engelliyor. Florida Temyiz Mahkemesi bu yasayı bozuyor ve dava yeniden yerel mahkemeye gönderiliyor. Bir kaç hafta önce yerel mahkemenin yargıcı George Greer ilk mahkemenin kararını doğruluyor ve tüpün çıkarılabileceğine karar veriyor. Bir takım dinci gruplar Florida Meclisinin yeni bir yasa çıkarmasını istiyorlar ama bunu Florida Senatosu reddediyor. Federal mahkemeye başvurmak istiyorlar, Federal yargıç buna izin vermiyor. Son çare olarak Washington'a başvuruyorlar ama yargıç Greer "yasama kurumlarının mahkemelere karışamayacağı"nı söyleyerek Washington'un yaklaşımını geri çeviriyor. Bu arada dinci gruplar ve onların ırkçı destekçileri yargıç Greer, Michael Schiavo ve avukatına karşı bir nefret kampanyası başlatıyorlar. Sonunda Washington'da ABD parlâmentosu bu baskılara dayanamayarak özel bir yasa çıkarıyor ve Bush ta bunu hemen imzalıyor. Ve sözcüsü diyor ki: "Başkan, hayat memat söz konusu olduğunda konunun büyük bir dikkatle incelenmesi ve tartışılması gerektiğine inanmaktadır". Tabii insanlar Bush oğlu Bush'un Teksas valisi iken 152 mahkûmun af taleplerini, her biri üzerinde ortalama 15 dakika harcayarak reddettiğini ve bu mahkûmların idam kararlarını gözünü kırpmadan onayladığını unutmuş bile.

Üzerinde durmak istediğim nokta Terri Schiavo konumundaki kişilerin ölme hakları olup olmaması değil. ABD yönetiminin kendi anayasalarında açıklık ve kesinlikle belirtilmiş olan "güçlerin ayrılığı" ilkesini göz göre göre nasıl çiğnediği. Devlet içinde güçlerin ayrılığı dediğimiz ilke, yâni yasama, yürütme ve yargının birbirinden ayrılması demokrasi adını verdiğimiz sistem içinde başa geçenlerin "astığı astık, kestiği kestik" olamamasını amaçlar. Yine birçok ülkede bir temsilciler meclisi ve bir de Senato bulunmasının amacı da aynıdır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının birbirlerinden ayrı ve bağımsız olması, ifadesini

en iyi ABD anayasasında bulan önemli bir demokrasi ilkesidir. Bir demokraside yargıçlar yasama meclisine ters gelebilecek kararları vermekte özgürdürler ve özgür olmalıdırlar. Oysa Bush'un tellallığını yaptığı demokrasi, üç buçuk beyin hücresinin algılayabildiği kadarıyla çoğunluk partisinin diktasıdır. Ve bu yönetim Irak'ta onbinlerce insanı öldürürken (tabii onlar Amerikalı ve Hıristiyan olmadıkları için Bush'a göre pek insan sayılmazlar) salt dincilere olan borçları yüzünden bağımsız yargıçların vermiş olduğu kararlara müdahale edip bitkisel bir yaşam süren Terri Schiavo'nun ölme arzusunu "yaşam kutsaldır" martavalıyla propaganda aracı yapmaktan çekinmemektedirler.

Bazı geri kalmış ve yargı bağımsızlığı olmayan ülkelerde siyasal yönetime ters düşen yargıç ve savcıların oradan oraya sürüldüğünü, ölüm tehditleriyle verdikleri kararların etkilendiğini biliyoruz. Öyle görülüyor ki ABD'de de yargıçlık gerçekten korkulası bir meslek. ABD'deki neo-nazi gruplardan birinin lideri Matthew Hale'in bir davasına bakan bölge yargıcı Joan Lefkow'un 30 yıllık kocası ve 89 yaşındaki annesi evlerine girilerek bodrumda enselerinden vurularak infaz biçiminde öldürülüyor. Lefkow eski başkan Clinton'ın atadığı bir yargıç. Kocası ise 1960'larda sivil haklar mücadelesine katılmış ve yaşamını çalışanların, işçi haklarının ve yoksulların avukatlığını yaparak geçirmiş bir insan. Polisin araştırmaları yargıcın ev adresinin ve ailesinin resimlerinin İnternette yayımlandığını ve neo-nazilerin "eh artık gerisi size kalmış" demeye getirdiklerini ortaya çıkarıyor. Ve bu cinayetlerden sonra neo-nazilerin İnternet siteleri olayı kutluyorlar. İnsan yaşamını kutsal sayan (!) ABD yönetiminden gık yok. Bir an için bu yargıcı öldürenin El Kaide ile hattâ sıradan Müslümanlarla bağlantısı olduğunu düşünün. Bush oğlu Bush'tan bütün yardakçılarına kadar hepsi "işte teröristler!" diye bas bas bağırmazlar mıydı?

Aşırı sağ/faşistler/neo-naziler ile dinci sağ kesimin işbirliği ve suç ortaklığı artık Beyaz Saray'da en yüksek düzeyde temsil ediliyor. Şubat ayında Washington'da yapılan Muhafazakâr Politik Eylem Konferansına 4000 sağcı katılıyor ve konuşmacılar arasında Başkan Yardımcısı kuklacı Cheney, Bush'un danışmanı Karl Rove, iki bakan ve birçok senatör ve milletvekili var. Konferansta "eylemci liberal yargıçlar"ın ahlâk düşmanı oldukları teması işleniyor. ABD'de "liberal" sözcüğü gerçek anlamıyla kullanılıyor, buradaki gibi gerici bir partinin adı olarak değil.

Ocak ayı sonunda Bush yönetiminin Guantanamo Körfezinde sorgusuz sualsiz yıllardır tuttuğu insanların ABD hukuk sistemi dışında tutulamayacağı ve durumlarının Federal mahkemelerce incelenmesine hakları olduğu, hükûmetin

bu kişiler için mahkemelerden tutklama kararı çıkartmak zorunda olduğu kararını veren Washington federal yargıcı Joyce Hens Green'in vay haline! Türkiye'de yargıç olmak güç diyor idiyseniz ABD'ye bakın da halinize şükredin.

YAHUDİ DÖNMESİ – ERMENİ TOHUMU

İngilizceden çeviri olarak "günah keçisi" denen, aslında Türkçede çok daha güzel bir karşılığı "şamar oğlanı" olan bir kavram vardır. Bilirsiniz sarayda şehzadelere eğitim veren hocalar, şehzadeyi cezalandıracakları zaman kendisine vuramayacakları için yanında duran aynı yaşlarda gariban bir oğlana şamarı indirirlermiş; bu yüzden bu yavrucaklara "şamar oğlanı" denirmiş. Tüm politikacılarca gayet sık kullanılan bu yöntem Hitler zamanında sistemleştirilmiş, Almanya'da bozuk ne varsa bu, "untermenschen" yâni insan-altı yaratık olarak nitelendirilen Çingeneler, Slavlar, eşcinseller, komünistler ve özellikle Yahudilerin suçu olarak gösterilmiş ve bu yaklaşım milyonlarca insanın ölümüyle sonuçlanmıştır. İnsanların değişik olandan korkmaları, en azından çekinmeleri ırkçı faşistlerce ustaca kullanılmış ve halk bu insanlık dışı kıyıma ya katılmış, ya onaylamış, ya da bilmezden gelmiştir. Oysa ırkçılara sorulması gereken soru son derece basittir. "Safkan" (ne demekse) Alman/Çinli/Türk olan herkes iyi midir diye. Eğer zekâ düzeyi 40'ın üstündeyse bir ırkçı bile buna evet diyemeyecektir. O halde insanların etnik kökenine, saçının, gözünün rengine, burnunun, kafasının biçimine değil de yaptıkları işlere baksak derseniz o zaman alacağınız yanıt "onlardan adam çıkmaz" gibi bir yanıt olacaktır. "Onlardan" çıkan "adamlar"dan örnek gösterdiğinizde de zekâ düzeyleri 80'ın üstündeyse "istisnalar kaideyi bozmaz" gibisinden zırva bir yanıt vereceklerdir.

Bir insanın yaptıkları ya da söylediklerinin eleştirilmesi yalnızca doğal değil, gereklidir de. Ama bir insanın yaptıklarını, ya da söylediklerini "onlardan" olduğu için kafadan reddetmek akıl dışı ırkçılığın göstergesidir.

"Yahudi dönmesi" lâfı, bilenlerce Sabetaycı, bilmeyenlerce de yalnızca Yahudi iken Müslüman olmuş kişiler için kullanılmakta. Eğer Museviliği bırakıp Müslüman olmuşlarsa Müslümanların buna sevinmesi gerekmez mi?. Sabetaycı anlamı ise biraz daha karışık. İzmirli meczup bir haham olan Sabetay peygamberliğini ilân ediyor, özellikle Batı Anadolu'da ve Trakya'daki birçok Yahudiyi peşinden sürüklüyor, olayın büyümesi üzerine zamanın padişahı kendisine "ya Müslüman olursun, ya da kelleyi verirsin" ültimatomunu çekince de Müslüman oluyor. Bunu gören birçok Yahudi de padişahın hışmından korkup, "peygamberimiz bunu yaptığına göre bunda bir hikmet var" diyerek Müslüman olduklarını beyan ediyor ama Musevilik inançlarını sürdürüyorlar. Bunlara da Sabetaycı deniyor. Bugünlerde Türkiye'deki ırkçılar beğenmedikleri bir lâf eden herkese Sabetaycı yaftasını yapıştırıyor. Bu yafta yapıştırma kolaycılığı zaten

oldum olası müptela olduğumuz bir hastalık. Bundan en son nasibini alan da romancı Orhan Pamuk. Peki bu dönme ya da Sabetaycı dediğiniz insanlar ya da Orhan Pamuk gerçekten Yahudi dönmesi olsa ne olur? Ayrıca bugün Türkiye'de Yahudi olduğunu saklamaya hiç de gerek duymayan birçok insan yaşıyor. O kişi "yahudi dönmesi" ise onun söylediklerini kafadan reddetmek ya da ciddiye almamak mı gerekir? Siz onun söylediklerini yanlış buluyorsanız buyrun, efendice yanıtlayın, aksini kanıtlayın. Ama "yamuk", "yahudi dönmesi" falan diyerek aşağılamaya çalışmak onun düzeyini değil, sizin düzeysizliğinizi gösterir. Her ülkede ırkçılar vardır ve bunların hepsi de kendilerine bir şamar oğlanı bulur. Avustralya'da Pauline Hanson gibi ırkçılar ülkede bozuk olan herşey için Asyalı göçmenlere şamar atar, Amerikan ırkçıları zencileri, Fransız ırkçıları Cezayirlileri, ırkçı Almanlar Türkleri her kötülükten sorumlu tutar. Ve tabii ki bu, yöneten ve sömürenlerin işine gelir, hedef şaşırtılmıştır bir kez. Bir grup bir başka gruba düşman edilir, kırdırılır, üçkağıtçılar, sömürenler de göbeklerini hoplata hoplata gülerler.

Irkçıların sığındığı "kan" ve "tohum" lâfları gibi daha da çağ dışı söylemler de var tabii; daha DNA'yi öğrenemediler her halde, öğrenseler bundan söz ederlerdi. Adapazarı depremi sonrası "yabancı kanı"nı reddeden bakan gibileri her insanın kanının aynı olduğunu, yalnızca A, B, AB ve O gruplarına ayrıldığını, bunların da RH pozitif ve negatif olmak üzere ikiye bölündüğünü, yâni dünyada yalnızca sekiz tür kan bulunduğunu besbelli ki bilmiyorlar. Biliyorum ırkçı kardeşlerim üzülecekler ama Mustafa Kemal'in bir ulusa özgüvenini kazandırmak için söylediği sözü yanlış anlıyorsunuz; "damarlarınızdaki asil kan" bir Afrikalının, bir Çingenenin ya da bir Japon'un kanıyla aynı. Ha, bir de tohum var. Nedense bu da daha çok "Ermeni tohumu" ya da "Rum tohumu" olarak geçiyor. Bunun altındaki mantık ta "bin atlı akınlarda"ki eski yağma ve talan mantığı. Yâni önemli olan çocuğun babası ve onun tohumudur. Bu mantığa göre kadın tarladır, önemli olan tarla değil, tohumdur. Yağmalanan köylerdeki, kasabalardaki kadın ve kızlar da ganimettir. Ve "asil Türk erkeği" bu köyden bir Rum ya da Ermeni kızını hamile bırakırsa, tohum Türk tohumu olduğu için çocuk Türk sayılır ama bir Rum veya Ermeni erkeği bir Türk kızını hamile bırakırsa o çocuk Rum veya Ermeni tohumudur ve "zanlı"dır. Hani biz yandaki mahallenin kızlarına asılırız ama yan mahalledeki oğlanlar hele bizim kızlara bir yan gözle baksın, fena halde maraza çıkar. Artık safkan yarış atı yetiştirirken bile yalnızca aygırlara bakılmıyor. Bu ne çağ dışı, ne akıl dışı yaklaşımdır böyle?

DEMEK Kİ SUÇLUSUN

Senato'da ASIO ve Federal Polis üst düzey görevlileri Senato'da Memduh Habib hakkında bilgi verirken kendisinin Afganistan'da masum kadın ve çocukları öldürdükleri bilinen kişilerle ilişki kurduğunu iddia ettiler. Dikkat edin, Memduh Habib'in kendisinin kimseyi öldürdüğünü, ya da bu katillere her hangi bir biçimde yardımcı olduğunu, destek olduğunu, yataklık yaptığını iddia etmediler. Buna hukûkî deyimiyle "guilt by association" deniyor. Şimdi siz, diyelim ki yeni birisiyle tanıştınız ve bu kişi daha önce adam öldürmekten, daha da kötüsü masum kadın ve çocukları öldürmekten mahkûm olmuş birisi ama sizin bundan haberiniz yok. Oturup iki el pişbirik ya da okey oynadınız, çıkınca da birlikte iki bira yuvarladınız. ASIO ve Federal Polisin mantığına göre siz de tehlikeli ve gözetim altında tutulması gereken bir kişi oluverdiniz işte. Ya da dünyanın şeriat düzeniyle kurtulacağını ve bunun için de gâvurları öldürmenin sevap olduğunu ve cennet kapılarının size pattadanak açılacağını iddia eden bir ilkokul arkadaşınız var. İlkokuldan beri birbirinizi görmemişsiniz, sarılıp öpüşüyorsunuz. Lâf lâfı açıyor ve siz 40 yıllık bu arkadaşınızın söylediklerine yüzde yüz karşı olduğunuzu söylüyor ve savunduklarının ne kadar yanlış olduğuna kendisini inandırmaya çalışıyorsunuz. Bunu yaparken de İngilizce değil de kendi dilinizde konuşuyorsunuz. Tele-objektifler sizi öpüşürken yakalıyor ve ASIO ajanının Türkçesi biraz kıt olduğundan konuştuklarınızı anlamıyor. Tamam, bu arkadaşınızla ilişkiniz var ya, yine hapı yuttunuz. Bu biraz her yatağın altında komünist ajanı aranan dönemlerde Türkiye'deki gümrük memurunun hikâyesine benziyor. Gümrükte çantasında sakıncalı (!) yayınlar bulunan bir adamı sorguya çekiyorlar. Adam da komünizme düşman. "Yahu kardeşim" diyor, "ben anti komünistim". Bizim görev aşkıyla yanıp tutuşan çok bilgili polisimiz "ben anti manti anlamam, komünistsin ya!" diyor ve adamı bir güzel benzetiyor.

Bundan sonra iyice tanımadığınız, ya da yeni tanıştığınız birisine "kardeşim, sen masum kadın ve çocuk öldürdün mü hiç?" diye sormadan sakın arkadaş olmaya falan kalkmayın.

Memduh Habib'e yöneltilen suçlamalardan bir diğeri de Afganistan'da şeriatçıların kamplarında askerî eğitim ya da gerilla eğitimi gördüğü. Şeriatçıların, bırakın silâhlı olanını, silâhsız olanlarına bile benim kitabımda yer yok. Ama bunun her hangi bir ülkenin ordusunda silâhlı eğitim görenlerden ne farkı var diye düşünmek gerekmiyor mu? Adam öldürmek devletin icazetiyle olunca mübah ta onlara karşı olunca mı terörizm oluyor? Üniformalı askerlerin

"masum kadın ve çocukları öldürmesi"ni terörizm tanımının dışına atmak ve buna "collateral damage" (yan hasar) demek için acayip bir mantık kıvırtması gerekmiyor mu? Ayrıca ben bu "masum kadın ve çocukları öldürme" lâfına da takılıyorum. Yâni biz masum erkeklerin hiç mi esamisi okunmayacak? Batan gemiden de önce kadınlar ve çocuklar kurtarılacak. Var mı böyle eşitlik?

Bu, "ilişkilerinden dolayı suçlu sayılma" olayı nasıl bu kadar kolay kabul görüyor diye de sordum kendi kendime. Biliyorsunuz, II. Dünya Savaşı ertesinin Yalta Konferansında çekilen ünlü bir fotoğrafı vardır. Galip devletlerin başları, Roosevelt, Churchill ve Stalin son derece samimi ilişkiler içinde gülümserler. Roosevelt ve Churchill mi komünist, Stalin mi emperyalizm ajanı? Geçen gün bir arkadaşa George Orwell'in "Hayvan Çiftliği"nden söz ederek "bütün hayvanlar eşittir ama domuzlar daha eşittir" mizahî saptamasını anlatıyordum ki, yan taraftan Orwell'e yönelik şöyle bir suçlama geldi: "kapitalist dünya Orwell'in bu eserini komünizme karşı silâh olarak kullanmıştır". Eee? Demek ki Orwell emperyalist bir ajandır. Hadi bakalım. Demek ki Stalin rejimine karşı çıkmak, Stalin'in yüzbinlerce yurttaşını sorgusuz sualsiz ölüme yollamasını eleştirmek emperyalizmin ekmeğine yağ sürmek, öyle mi? Stalin rejiminin rezilliğini ilk ortaya çıkaran yazarlardan birisi olan Koestler de emperyalistlerin oyuncağı, öyle mi? 1956 Macaristan, 1968 Çekoslovakya olaylarında körü körüne Sovyetler savunmacılığı yapmak mıydı aydın bir sosyalist olmak? Özellikle 68 sonrası Türkiye'deki sol hareket içinde de böyle koyunlar yok muydu? Örneğin kapitalizme gönülden inanmış birisiyseniz Bush oğlu Bush'un yediği herzeler hakkında hiç birşey söylememeniz mi gerekiyor? Bir fikri, bir görüşü eleştirel bir bakışla değerlendirebilecek bir dünya görüşünden yoksun olanların kolaycı yaklaşımı bu. İnsanları, düşünceleri kategorize ederek, yaftalayarak o yaftaya göre tavır almak düşünce yoksunluğunun, kafa tembelliğinin bir göstergesi değil mi? Hitler'in, ya da Stalin'in ya da Ayetullah Humeyni'nin, hattâ Philip Ruddock'un, hattâ hattâ Bush oğlu Bush'un söylediği yüz şeyin içinde üç beş tane de olsa aklınızın yattığı birşeyler olamaz mı yâni? Siyasal partilerde "parti disiplini" dedikleri anti-demokratik bir uygulama var. Diyelim Küçük Coni'nin partisindensiniz ve haşmetlû sadrazamımızın Irak'a asker yollamasına karşısınız. Bunu parti toplantısında söyleyebilirsiniz ama dışarıda Coni'nin politikasını inanmadığınız halde savunmak zorundasınız. Yoksa bir dahaki seçimde koltuğunuz kayıverir altınızdan. Biz bu kafa tembelliğini, uyuşukluğu, evet efendimciliği sürdürdükçe "sen suçlu/zanlı/tehlikeli/sakıncalı

falancayla konuştun, demek ki sen de suçlusun" zaptiyeliğini bizlere yutturmak böylesine kolay olmaya devam edecek işte.

YİNE CHAVEZ

Bundan tam üç yıl önce Dünya gazetesindeki yazımda Venezuela'dan ve Chavez'den sözetmiştim. Bu geçen üç yılda neler olmadı ki... Bir de baktım ki az gitmişiz, uz gitmişiz, dere tepe düz gitmişiz, bir de dönüp bakmışız ki bir arpa boyu yol gitmişiz. O arpayı da köfteli ekmek satıcısının tavuklu sandöviçine doğru emin adımlarla yol alan tavuk yemiş. Tavuğu yumurta, Irak'ı deve etmişler, develer tellal olmuş, minareler mızrak, kubbeler kalkan olmuş. Türk lirası sıfırlarını kaybedince bir ağlamaklı olmuş, Nataşalara dönmüş, Türkçenin reytingi iyiden iyiye düşmüş, Fidel gâvura inat, kazık çakmaya kararlı görünmüş. Çin işi Japon işi derken ve tam çuvaldızı batırırken Amerikan bütçesinde 600 milyar dolarlık bir delik ozon deliği ile yarışa girmiş. Dağ başını karbon dioksit almış, buzullar yasından erir olmuş, Pasifiğe parmak atmışlar, gariban adalıların edep yerine girmiş, küçük Coni gitgide daha küçülüp Ruddock efendinin cebine sığar olmuş. Amma velâkin Venezuela nâm ülkede köylü kılıklı bir halk çocuğu direnmiş te direnmiş

Dünya'nın geçen sayısında Venezuela ve Chavez'le ilgili bir haber vardı. Ben de üç yıl önceki yazımı biraz kırparak yeniden koymaya karar verdim, böyleleri unutulmasın diye.

"Ancak Venezuela'da olanlar bence dünyanın geleceği açısından çok daha önemli ve ilginç. Venezuela Türkiye'den biraz daha büyük, ama nüfusu yaklaşık 25 milyon olan bir Güney Amerika ülkesi. Adam başına düşen milli geliri 5000 dolar dolaylarında, yâni dünya standartlarına göre "zengince" sayılabilecek bir ülke. Para birimi, sömürgeci İspanyollara karşı 1821'de zafer kazanan milli kahraman Bolivar'ın adını taşıyor. 1910'larda ülkede petrol bulunmasıyla ülke ekonomisi değiştiği gibi, ülkeye ABD'li ve de Teksas'lı petrolcülerin ilgisi de yoğunlaşmış. 1945-58 arası Türkiye'nin 1960-80 dönemini hatırlatıyor. Darbeler, sivil hükûmetler, dikatatörler, vs. Bugün Venezuela dünyanın petrol ihraç eden ülkeleri arasında 4. sırayı alıyor. Daha önce bir Brezilya devlet başkanının dediği gibi "ülke zengin ama millet açlıktan kırılıyor" sözü bir çok "gelişmekte olan" ülke için olduğu kadar Venezuela için de geçerli. Ülkenin bu zenginliğini halkın paylaşabilmesi için 1976'da petrol kamulaştırılmış. 1973'te Şili'de bakır madenlerini kamulaştırmak isteyen Allende'nin, 1975'te Avustralya'nın doğal kaynaklarını kamulaştırmak isteyen Whitlam'ın devrildiğini unutmayalım. 1976'dan 1992'ye kadar çalkantılar geçiren ülkede iki kez askeri darbe girişimi olmuş ancak ordunun içindeki halktan yana güçler bu darbeleri

önlemiş. Dünyanın 4. büyük petrol ihraç eden ülkesi böyle başı boş bırakılır mı? 1994'te yaratılan kriz, başkan Caldera'nın diktatörlüğünü ilân etmesiyle sonuçlanmış. Ve bilin bakalım ne olmuş? Petrol ve diğer maden sanayileri özelleştirilivermiş. Siz sağ, Teksas selâmet.

Ama Venezuelalı bunu "tamam kardeşim, pes, gel beni becer" diyip kabul etmemiş ve Hugo Chavez'i devlet başkanı seçmiş. Chavez asker kökenli ama ülkenin petrol zenginliğinin halkın yararına kullanılmasından yana. Venezuela toplumundaki eşitsizlikleri, yabancı petrol şirketlerinin hegemonyasını bitirmekten yana. Olur mu kardeşim, biz sırf Orta Asya'yı kontrol edip Çin'in kapısına dayanmak için savaşalım, burnumuzun dibinde adam yine petrolleri kamulaştırmaktan söz etsin. Hemen bir karışıklık daha. Chavez karşıtı gösteriler, Chavez'in bunları bastırması, bastırırken de bir kaç kişinin ölmesi, bunun "demokratik protesto hakkına yapılan bir saldırı" olarak nitelenmesi ve gelsin asker. Chavez askerî cezaevine. Cuma günü olan darbenin ardından ABD'nin, artık saklamaya gerek görmediği küstahlığıyla "oh ne iyi oldu" demesi. Ve Chavez'in yerine bilin bakalım kim getiriliyor? Hayır, Derviş değil, o Türkiye'de. Petrol şirketlerinden birinin genel müdürü Pedro Carmona'yı Cumhurbaşkanı koltuğuna oturtuveriyorlar. Ne yâni, Coca-Cola temsilcisi Vicente Fox Meksika cumhurbaşkanı olur da Carmona Venezuaela cumhurbaşkanı olmaz mı? Ama ordu hepten satılmış değil ve ordunun bir başka kesimi Cumartesi günü Carmona'yı indirip yerine Chavez'in yardımcısını Cumhurbaşkanı ilân ediyorlar. O da yetmiyor, Chavez'i destekleyen ve oynanan oyunu gören halk sokağa dökülünce Pazar günü Chavez özel bir askerî helikopterle getirilip tekrar cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturtuluyor. İki gün önce keyiften ayılıp bayılan ABD-Teksas-petrol yönetimi ne desin? "Bak bundan ders al, bundan sonra ayağını denk al" diyor Chavez'e. "Öyle Irak'la, Libya'yla dostluk kurup Küba'ya ucuz petrol satma ha!" diyor. Chavez bir halk kahramanı. Türkiye'de en son böyle bir kahraman bizim "Karaoğlan"dı, nereden nereye geldi, hepimiz gördük. Kahramana bel bağlayan ülkelerin encamını göstermesi açısından Türkiye iyi bir örnek. Ancak Venezuela'da asıl kahraman halk. Devrilen cumhurbaşkanına sahip çıkıp sokaklara dökülebiliyor. Türkiye'de 60'ta Demokrat Partililerin, 71'de ve 80'de demokratik güçlerin yapamadığını Venezuela halkı anında yapıyor ve kahramanını yeniden başa getiriyor. Şimdi ABD-Teksas-petrol şirketlerinin oyunları burada bitecek mi? Bitmeyecek elbet. 60'larda, 70'lerde "birçok Vietnam yaratmalıyız" diyen ilerici güçler bugün artık birçok Venezuela yaratmalıyız demek zorundalar. Etnik ve inanç farklılıklarını

körükleyerek kendisine karşı koyabilecek güçleri zayıflatma pratiğini İngiltere'den iyi öğrenen ABD ve başımızın üstünde pamuk ipliğiyle sallanan ABD kılıcı ancak böyle alt edilebilecektir."

Bizimki uzaktan gazel okumak ta olsa, sadece hınk demek te olsa yanındayız Hugo!

PAPA RA RA RA!

Bazan öyle raslantılar bir araya gelir ki gerçekten raslantı olup olmadığını sorgular insan; hattâ inananlar "bak sen şu Allah'ın işine" falan gibi lâflar ederler. Sinemalarda The Downfall adlı bir Alman filmi var. Film hakkındaki tüm eleştiriler olumlu. Film Adolf Hitler'in Berlin'deki sığınağındaki son günlerini anlatıyor. Aradan tam 60 yıl geçmiş. Bundan önceki birçok film Hitler'i ya bir karikatür ya da canavar olarak gösteriyordu. Oysa onun da bir hilkat garibesi değil, bir insan olduğunu hatırlamak, onun insanlık dışı davranışlarının toplumsal nedenlerini anlamamıza yardımcı olur ve her birimizin belirli koşullarda insanlık dışı davranışlarda bulunabileceğini farketmemizi sağlar. Tam bu film gösterime girerken Nazi Almanya'sının eski müttefiki, İl Duce'nin ülkesi İtalya'nın göbeğindeki din kalesi Vatikan'da yeni papa seçimi vardı. Bugün herkes artık biliyor ki II. Dünya savaşı sırasında Yahudilerin yokedilme planlarından ve toplama kamplarında öldürülen yüzbinlerce insandan Vatikan'ın haberi vardı ve "bana dokunmayan yılan bın yaşasın" diyerek sesini kısıp oturdu. Oysa Vatikan'dan çıkabilecek bir protesto sesi belki de yüzbinlerce insanın yaşamını kurtarabilirdi. Nazi Almanya'sının yağmaladığı çok şey İsviçre bankalarına yatırıldı ve savaştan sonra arazi olan birçok Nazi bu servetten yararlandı. İsviçre bankalarında halâ Nazilerden kalma neler olduğunu ancak tahmin edebiliyoruz. İsviçre bankalarıyla Vatikan da can ciğer zaten. Bu Almanya-İsviçre-İtalya bağlantısı ilginç tabii. Papanın özel muhafızları yüzyıllardır İsviçreli muhafızlardan oluşuyor. John Paul II adını alan Polonyalı Karol Wojtyla kendisinden önce John Paul I adını almış olan ve Vatikan bankasının kirli çıkılarını kurcalayıp çok kısa bir sürede kestirmeden Mevlâsına postalanan papanın yerine geçmiş ve soğuk savaşın komünist blokun çöküşüyle bitmesinde CIA ile birlikte büyük rol oynamıştı. Papa seçimi tüm dünyada tam bir "show" olarak tezgâhlandı. Yeni papa 78 yaşındaki Alman Joseph Ratzinger. Kendisine papanın Rottweiler'i diyorlardı. Rottweiler, bilirsiniz, Ratzinger gibi Bavaryalı olup, Bavarya'nın Rotweil kasabasında yetiştirilen saldırgan bir Alman köpeğidir. Papa olmadan önce Ratzinger eski papanın sağ koluydu ve kilisenin astığı astık, kestiği kestik zamanlarında "grand inquisitor" yâni büyük engizisyoncu olarak bilinen ama şimdilerde kibarca "doktrin koruyucusu" denen bir pozisyondaydı. Gençliğinde Hitler gençlik hareketine katılan, ancak Nazi üniformasını "zorunlu kaldığı için" giydiğini iddia eden Ratzinger, özellikle Güney Amerika'da yoksuldan yana tavır alıp mücadeleye katılan papazlara kesinlikle karşı. İlginçtir, 1945

sonrası birçok eski Nazi, Arjantin, Paraguay gibi Güney Amerika ülkelerine kaçıp gizlenmişti. Acaba orada halâ yaşayan bu eski Naziler veya onların torunları mı rahatsız oluyor bu papazlardan da Ratzinger'e haber uçuruyorlar? John Paul'un ölümünden sonra daha yeni papa seçilmeden John Paul'un kendisine cennetin penceresinden el salladığını gördüğünü söyleyen Ratzinger, bırakın diğer dinleri, diğer Hıristiyan mezheplerini bile "eksik dinler" olarak tanımlıyor. Müslümanların terörist olarak sunulduğu, uygarlıklar çatışmasından sözedildiği bu günlerde Nazi geçmişli ve bu görüşlerde olan bir adamın papa seçilmesi herhalde raslantı değil.

II. Dünya savaşı sona ererken Amerikan ve Sovyetler birlikleri birbirlerinden önce Berlin'e girmek için yarış halindeydiler. Ve Almanya'nın kayıtsız şartsız teslim olmasının ardından Amerikalılar ve Sovyetler manavdan meyve seçer gibi Alman yöneticiler ve bilim adamlarından istediklerini seçmece aldılar. ABD uzay programını başlatan Von Braun bunlardan biriydi. CIA'nin kuruluşunda ve örgütlenmesinde yine bu Almanya'dan ithal faşistlerin olduğunu da bugün biliyoruz. Bugün Almanya, Fransa ile birlikte ABD'nin karşısındaki tek dişe dokunur güç olan Avrupa'nın çekirdeğini oluşturuyor. Ve Avrupa genellikle sosyal demokrat bir yapıya sahip. Bu, ABD'nin "demokrasi ve özgürlük" anlayışı ile bağdaşmıyor. Bush, utanmasa Avrupalıları komünistlikle suçlayacak. Böyle bir Avrupa'ya karşı yapılabilecek en etkili şey ne? Bir Avrupalıyı, özellikle de bir Alman'ı papa koltuğuna oturtmak. Gerçi Avrupanın büyük çoğunluğu için din artık pek birşey ifade etmiyor. Anketlere göre kağıt üzerinde Katolik bir ülke olan ve Bush'a "l'imbecile" (gerzek) diyen Fransa'da nüfusun ancak yüzde 7.7'si düzenli olarak kiliseye gidiyor, nüfusun yüzde 27'si kendisini dinsiz olarak tanımlıyor. Bu Avrupalılar hele Bush türü "hallelujah"cı bir Hıristiyanlığa biraz da alaycı bakıyorlar. Wojtyla aracılığıyla Polonya nasıl Doğu blokunu çökertmek için bir Truva atı olarak kullanıldıysa belki de Ratzinger Almanlara ve giderek tüm Avrupa'ya Amerikan türü Hıristiyanlığı pazarlayıp Avrupa kültürünü ve yaklaşımını Amerikanlaştırmaya çalışacak. Tanıyan herkesin çok bilgili ve kültürlü olarak tanımladığı Ratzinger bu işin tam adamı gözüküyor. "Siz bakmayın onun sert, katı, tutucu, gerici göründüğüne, fırsat buldukça Mozart dinler o" diyorlar. Nedense bu söz bana toplama kamplarında binlerce kişiyi gözünü kırpmadan ölüme yolladıktan sonra büyük bir sevecenlikle çocuğunun başını okşayan, köpeği hastalanırsa dertlenen, Beethoven ve Wagner dinleyen kamp komutanlarını hatırlatıyor. Ya da The Downfall filmindeki zavallı, ezik, yenik görünüşlü Hitler'i.

Kilisenin oldum olası ısrarla sürdürdüğü bir yalan vardır. O da bugünkü Avrupa uygarlığının Hıristiyan temeller üzerine kurulduğudur. Oysa Avrupa, Hıristiyanlığa rağmen, engizisyona rağmen, Vatikan'a rağmen Batı uygarlığının beşiği olmuştur. Va Avrupalılar artık "Big Mac" yiyip, "Coke" içip "weekend"e gitseler de Alman kaşığıyla Amerikan dini yedirilemeyecek bir kültürel birikim ve olgunluk sahibidirler.

GUGUK

Epeyce yıldır tercümanlık yapıyorum. Bunu bilen arkadaşlar "oh, oh, sende ne hikâyeler vardır" derler hep. Var tabii ama bunları anlatacak değilim. Hele hele isim vererek anlatmak tercümanlık etiğine aykırı olur. Ama bunca yıl sonra bizim insanımızın kafa yapısı beni halâ şaşırtıyor desem yalan olmaz. Hayır, 21 yaşındaki kızları üniversiteye gitmek için evden ayrılınca polise gidip kızın eve geri gönderilmesi için yalvaran, polis o yaşta kızın özgür olduğunu söyleyince de kızını geri getirtmek için hırsızlıkla suçlayan "çok dindar" anadan, göğsünde ve arabasında ayyıldız taşıyıp polis kendisini süratten yakaladığında kendi kimliği yerine en yakın arkadaşının kimliğini polise veren milliyetçiden, çalışanların haklarından, sömürüden dem vurup bana yaptırdığı çevirinin parasını vermemek için ortadan kaybolan "hızlı devrimci"den söz etmeyeceğim. Beni düşündüren konu insanımızın "hak" anlayışı. Sorumluluktan, dürüst davranmaktan nasibini almamış birçok insanımız, konu hak olunca aslan kesiliyor. "Bu benim hakkım" ya da daha ilginci "bu benim en doğal hakkım" lâfı sık sık işittiğim bir söz.

İnsanın toplum içinde bir takım hakları olması elbette istenesi birşey. Ama şu haklar nereden geliyor diye düşünsek biraz diyorum. Bir kere şu "doğal hak" lâfını bir kenara koyalım. Doğada hak diye birşey yoktur, dolayısıyla da "doğal hak" diye birşey olamaz. Doğada bir hayvan bir başka hayvanı yerken yemeğe hakkı var mıdır, ya da öldürdüğüm hayvanın yaşama hakkı ne olacak diye düşünmez. "Ama biz hayvan değiliz ki" diyeceksiniz. Haklısınız tabii. İnsan olduğumuz için de insan uygarlığı geliştikçe bir takım haklarımız olduğunu ya da olması gerektiğini savunmuş, bunlara ilişkin kurallar, yasalar getirmişiz. Ama unutmamamız gereken şey, bunun insanlar arasında bir sözleşme olduğu, doğal moğal olmadığıdır. Ve her sözleşme gibi bu sözleşme de zaman içinde değişebilir. Kıralın/ imparatorun/ padişahın/ çarın bir zamanlar tebasından istediği kızı, kadını alma, istediği insanı öldürme hakkı vardı. Musevilikte gözünüzü çıkaranın gözünü çıkarma hakkınız olduğu, Müslümanlıkta karınızı dövme hakkınız olduğu gibi. Zaman içinde kıralın/ imparatorun/ padişahın/ çarın tebası "böyle halt etmek olmaz" diyerek kendilerinin bir takım hakları olduğunu dayatmış ve kabul ettirmiştir. Bunun en eski örneği 1215'te İngiliz kıralı John'a imzalatılan Magna Carta'dır. 63 maddeden oluşan bu anayasanın en önemli maddelerinden biri kıralın "Adalet hakkını kimseye satmayacağını, kimseden adaleti esirgemeyeceğini ve geciktirmeyeceğini" belirtir ve yasaları kıralın buyruğunun üstüne yerleştirir. O zamanlar yalnızca özgür insanlar için geçerli

olan, köleler için geçerli olmayan bu kural, "Hak verilmez, alınır" sözüne uygun olarak 1300'lerin sonlarında halkın baskısı sonucu İngiltere'de tüm yaşayanları kapsayacak biçimde değiştirilmiştir. Magna Carta'nın getirdiği haklar birçok ülkenin anayasasının temelini oluşturmuş, daha sonra 1789 Fransız devrimi ile kıralın, derebeylerinin ve kilisenin bazı hakları ellerinden alınmış, bazıları sınırlanmıştır. 1917 Sovyet devrimi burjuva ve toprak ağalarının tüm haklarını ellerinden almış, çeşitli ülkelerdeki faşist rejimler insanların düşünce, ifade ve toplanma haklarını ortadan kaldırmıştır. En son da 1948'de Birleşmiş Milletler, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni oybirliğiyle kabul etmiştir. Amacım bu temel belgelerin ayrıntılarına girmek değil. Üzerinde durmak istediğim konu, "hakkımız" dediğimiz herşeyin belli mücadeleler sonucu kazanıldığını, gökten inmediğini, doğal olmadığını vurgulamak. Ve siz birşeye hak kazanırken bir başka birisinin bazı haklarını yitirdiğini ve bunu da hiçbir zaman gönüllü olarak yapmadığını unutmamak. Siz yaşam hakkı kazanırken kıralın istediğini öldürtme hakkını yitirdiğini, siz insanca yaşayacak ücret alma hakkını alırken kapitalistin istediği kadar sömürme ve kâr etme hakkını elinden aldığınızı unutmamak. Bunları unutmazsak yüzyıllardır süren mücadeleler sonucu alınmış haklarımızın üzerine titrememiz, bunların hiçbirinin "doğal" haklar olmadığını, uyanık olmazsak elimizden alınabileceğinin bilincinde olmamız gerektiğini kendimize sürekli hatırlatırız. Bunu yapmazsak biz "hak, hukuk" derken bileğine, parasına ya da askerî gücüne güvenen birileri "guguk mu dedin?" diye gırgır geçerek bu hakları alır elimizden.

Yıllar önce beni çok etkileyen kişilerden birisi Aborijin bir arkadaşımdı. Harold alkolikti ve sokaklarda yatıp pislik içinde sürünürken artık yaşamını değiştirmeye karar vermiş, içkiyi bırakmış, eğitimini tamamlamış ve alkoliklere yardım eden bir kuruluşta çalışmaya başlamıştı. Daha sonra yaşam öyküsünü yazdı. Kitabının adı "The World Does Not Owe Me Anything", yâni "Dünyanın Bana Herhangi Bir Borcu Yok" idi. Kendisi için yapılan herşeyin, her iyiliğin değerini fazlasıyla biliyor, diğer insanların kendisi için hiçbir şey yapmak zorunda olmadıklarının bilincinde olup yapılanları "eğil dağlar, eğil, kıymet bilinsin" yaklaşımıyla takdir ediyordu. Bu yaklaşımın bir diğer yanı da kendi yaşamını etkileyecek konularda birincil sorumluluğun kendisine düştüğünün bilincinde olmasıydı. O pislikten çıkarak yaşamını yeniden düzenlemek onun kendi sorumluluğuydu ve bunu da başarmıştı. Oysa bir Aborijin için "beyazlar gelip toprağımızı elimizden aldılar, bizi asıp kestiler, çocukarımızı elimizden aldılar" diyip sorumluluktan kaçmak çok kolaydı.

Eski şairin dediği gibi "hak yok vazife vardır" demiyorum elbette ama haklarımız üzerine titrerken bu edinilmiş hakları koruma sorumluluğumuzu ve bunun için birey olarak neler yapmamız gerektiğini de unutmayalım.

PASTANIN KIRINTILARI

60 darbesinin ardından gelen kurumlardan birisi de Devlet Planlama Teşkilatı idi. Ve Türkiye ilk kez planlı kalkınma kavramı ile tanıştı. Ekonominin planlanması ancak devletin ekonomide başrol oynadığı sistemlerde etkili olabilir. Sovyetler daha kurulduğu yıllardan beri planlı ekonomi modelini uygulamıştı. Türkiye'de son yılların "özelleştirme" yâni halkın malını zenginlere peşkeş çekme furyası başlamadan önce devlet ekonomide büyük bir rol oynamakta idiyse de kalkınma modeli ta Mustafa Kemal zamanından beri kapitalist kalkınma modeliydi. 60'larda Türkiye ekonomisi resmen "karma ekonomi" olarak tanımlanıyordu. Kapitalist ekonomide piyasa mekanizması ekonomik faaliyetleri belirler. Bu "karma ekonomi" ucubesi içinde DPT beş yıllık planlarına yüzde 7'lik bir kalkınma hedefi koymuştu. O zamanlar nüfus artışı yılda yüzde 3 dolaylarında olduğu için ekonomideki net gelişme yüzde 4 olacaktı. Bu, oldukça yüksek bir hedef sayılıyordu ve Türkiye üç aşağı beş yukarı bunu gerçekleştirdi. Bir ülke ne kadar yoksulsa yatırımın verimi de o oranda yüksek olur. Örneğin ABD'de 1 dolarlık yatırım 5 sent getirirse Afganistan'da 15 sent getirir. Yoksul ülkelerin yabancı sermaye için daha çekici olmasının nedeni de budur zaten. Yâni yeni sömürgecilik olmasa yoksul ve zengin ülkeler arasındaki fark bir süre sonra kapanır.

Kapitalizmin bir önemli öğesi de ünlü "Wall Street" filminde "Greed is Good" biçiminde söylendiği gibi, insanın açgözlülüğü ve hep daha çok para kazanma isteği olduğu varsayımına dayanmasıdır. Kapitalizmin lokomotifi, antik çağlardan Luther'e kadar en büyük günahlardan biri sayılan açgözlülüktür. Sovyetler türü ekonominin çıkmaza girmesinin önemli nedenlerinden birisi "testiyi getiren de bir, kıran da bir" örneği insanların daha verimli olmasının yeterince ödüllendirilmemesi, ya da bir başka deyimle, insanların açgözlülüğünün yeterince teşvik edilmemesiydi. Türkiye önce Menderes ve sonra Özal ile karma ekonomi modelinden yalın kapitalizme geçti. Gelir dağılımı, yâni herkesin pastadan hakça pay alması kapitalizmi ilgilendirmez. Geçtiğimiz hafta Maliye Bakanı Peter Costello 10. bütçesini meclise sundu. Özetle işsizliğin büyük ökçüde azaltıldığı, daha çok insanın çalışması sonucu pastanın büyümeye devam ettiği, devletin 96 milyar dolarlık borcunun çoğunun ödendiği, bütçe açığı değil 8.9 milyarlık bir bütçe fazlası olduğunu ve artık vergilerde biraz indirim yapılabileceğini söyledi. Bunlar gerçekten olumlu göstergeler. Pasta büyümüş.

Elbette pasta büyümeli ki paylaşılacak daha çok pasta olsun. Yoksa sosyalizmi eleştirenlerin acımasızca dedikleri gibi "yoksulluğu paylaşırız".

Sosyal demokrasi diye adlandırabileceğimiz ve iki ana partinin yarıştığı ülkelerde bugün bu partileri birbirinden ayıran tek şey, ekonomik sistem değil, pastanın nasıl üleşileceğidir. Avustralya'da Liberal Partinin temsil ettiği görüş, pastanın alabildiğince büyütülmesi, pastayı büyüten parababalarının bunun semeresini görmesi, pasta büyüdükçe de masanın altında bekleyen garibanlara düşen kırıntıların da artması yolundadır. Öte yandan, İşçi Partisinin ve benzeri sosyal demokrat partilerin görüşü masanın altında kırıntı bekleyenleri masaya oturtup pastadan pay alabilmelerini sağlamaktır.

Ekonomide yüzde 3.3'lük bir büyüme sağlarken bir yandan da en savunmasız insanları, sığınmacıları toplama kamplarına dolduran bu hükûmet şimdi de sakatlık emeklisi olanlar ile kendi başına çocuk büyüten (çoğu) annelere saldırmayı seçti. Canberra'da fildişi kulesinde oturup "sakatlık emeklisi olan insanların yarısını tekrar çalışmaya zorlarsak şu kadar dolar tasarruf ederiz" hesapları yapmak kolay. Sakatlık emekliliği alıp ta kara parayla çalışanları da bilmiyor değiliz. Ama... İngiliz hukuk sisteminde "bir masum insanı mahkûm etmektense on suçluyu salıvermek daha iyidir" derler. Bu emeklilik konusu da öyle. Tabii ben de çalışıp vergimi verip çalışabilecek durumda insanların benim verdiğim vergilerle yan gelip yatmasını hazmedemiyorum Ama sistemi kötüye kullananları cezalandıracağız diye, birçok insanı zora koşmanın, Centrelink kapılarında ya da kiliselerin iş bulma şirketlerinde süründürmenin anlamı nedir? Bu ülkeye otuz yıl önce gelmiş, yirmi, yirmibeş yıl en ağır işlerde çalışmış, İngilizce öğrenmeye ne vakti ne de gücü kalmış, belini incittiği için sakatlık emekliliği alan 55 yaşındaki göçmen kadına haftada 15 saatlik münasip bir iş buluversin hadi Peter Costello. Ya da onaltı yaşında anne olup doğru dürüst okuma yazma bile bilmeyen genç kadına, çocuğu ilkokula başlar başlamaz, "hadi git, iş bul" demekle iş mi bulacak? Peter Costello Liberal Partinin içinde daha insan olanlardan birisi üstelik. Allah muhafaza, bir de Tony Abbott'ın ya da Philip Ruddock'un eline kalsaydık. Ama Canberra'da oturup milyar dolar hesapları yaparak işin insan boyutunu unutuvermek çok kolay oluyor galiba. Bu politikaların ardında salt katı kapitalist görüş değil, biraz da tutucu dinsel yaklaşımlar yatıyor gibi geliyor bana. 16 yaşında anne olan genç kadına "olmasaydı efendim" diyecek bir görüş. Bu görüşten Amerika'da günden güne güçlenen ve gençlere "evleninceye kadar seks yok" diyen, seksi sadece çocuk sahibi olmak için bir araç olarak gören yobazlığa yarım adım var. Dincilikte ve

başkalarına ahlâk dersi vermekte mangalda kül bırakmayan Tony Abbott gibilerin kendi geçmişleri kurcalandığında buna ne denli aykırı davrandıkları hiç mi hiç utandırmıyor kendilerini. Sübyancı papazlar, zinacı televizyon vaizleri gibi. Tanrıları sonumuzu hayır etsin.

İMPARATORUN YENİ ELBİSELERİ

ABD'nin işkence merkezinin dünyadaki ender sosyalist rejimlerden biri olan Küba'da bulunması sizi şaşırtmıyor mu? Beni şaşırttı, biraz araştırdım. 16. yüzyılda İspanyolların tüm orta ve güney Amerika'yı –Hıristiyanlık adına- soyup yerli halkları katletmelerinden Küba da payını almış. Yerli halkı tüketince Afrika'dan köleler getirmişler. 19. yüzyılda İspanyollardan kurtulmak isteyen Kübalılar Amerikalılardan medet ummuş. 1898'de Amerika ile İspanya arasında çıkan savaş sonucu İspanyollar yenilmiş, Küba'ya ABD el koymuş. (Bu arada İspanyollar davar satar gibi koskoca Filipinleri ABD'ye 20 milyon dolara satmışlar). Küba'daki Guantanamo Bay ABD üssü ta o günlerin kalıntısı ve Amerikalılar eşeklerini sağlam kazığa bağlamış olmalılar, Fidel bile onları oradan atamadı.

Efendim bu Guantanamo Bay nâm yerde Camp X-Ray diye bir esir kampı var. Avustralya vatandaşı Memduh Habib oradaydı, Avustralya vatandaşı David Hicks halâ orada. Bush yönetimi bu kamp Amerikan toprakları üzerinde olmadığı için ABD yasaları burada geçersizdir dedi; kendi hukuk sistemi böyle zırvalama olmaz diye bunu reddetti. Uluslararası Kızıl Haç bu kamptaki tutuklulara yapılan muameleyi resmen işkence olarak niteliyor ama kimin umurunda? Almanya ve İngiltere gibi kendi yurttaşına değer veren ülkeler kendi yurttaşlarını bu işkence kampından çıkardılar ama küçük Coni bunu Bush abisinden rica edebilecek kadar bile büyüyemedi.

Geçenlerde hiç te radikal ya da solcu sayılamayacak bir dergi olan Newsweek'te Mike Isakoff adlı gazetecinin bir haberi çıktı. Güvenilir kaynaklardan aldığı habere göre Isakoff Camp X-Ray'de tutsak olanlara yapılan işkenceler, aşağılamalar arasında Kuran'ı ayaklar altına almak, hattâ tuvalete atıp üstüne suyu çekmek olduğunu yazdı. Müslümanlar için Kuran'ın Allah'ın kelâmı ve mucizesi olduğu ve saygı görmesi gerektiği düşünüldüğünde bu hareketin inançlı bir Müslüman esire nasıl etki yapabileceğini kestirmek hiç te güç değil tabii. Haber yayılınca birçok Müslüman ülkede protestolar düzenlendi, Amerikan bayrakları yakıldı. Afganistan'da olayı protesto eden Müslümanlar Afgan askerî polisi tarafından kurşunlandı. Bütün bunlardan sonra asıl ilginç olanı, ABD yönetiminin olaya olan tepkisi. Taze Dışişleri bakanı Condi Rice'tan başlayalım. Irak'a yaptığı ziyaretten geri dönerken Condi "böyle bir hikâyenin yayınlanması korkunç birşey" buyurdu. Yâni Camp X-Ray'deki esirlere işkence edilmesi korkunç değil, Afganistan'daki savaş bittikten sonra uluslararası hukuka aykırı

olarak bu savaş tutsaklarının halâ kampta tutulmaları korkunç değil, kamptaki görgü tanıklarının doğruladığı gibi Kuran'a, dolayısıyla insanların kutsal saydıklarına yapılan saygısızlık korkunç değil ama "böyle bir hikâyenin yayınlanması korkunç". Bush'un yardımcıları Bush oğlu Bush'un dergide çıkan bu habere "çok kızdığı"nı bildiriyorlar. Olaya değil, bunun haber olarak yayınlanmasına. Eylemleriyle onbinlerce kişinin ölümüne yol açan Savunma Bakanı Rumsfeld ise Newsweek'e saldırarak "insanlar yaşamlarını yitirdiler. Öldüler" dedi. Oysa Afganistan'da protestocuları öldüren ABD yönetimindeki ve Rumsfeld'in komutasındaki Afgan polisi idi. Rumsfeld ekliyor, "insanlar ne söylediklerine çok dikkat etmeliler" diyor. Yâni önemli olan esir kampındaki rezillikler değil bunların dillendirilmesi.

Neyse ki bu arada İngiltere'de Irak'a saldırı konusunda Blair'in ardından koyun gibi gitmeyi reddederek istifa ederek bağımsız aday olan ve kazanan George Galloway, "böyle insanlar varsa demek halâ umut var" dedirtti. Efendim Amerikalılar Bağdat'ı bastıktan sonra birtakım gizli Baas partisi belgeleri bulmuşlar da bu belgelerde Galloway Saddam'ı desteklediği için Irak ambargosu sırasında kendisine milyonlarca dolarlık petrol verildiği yazıyormuş. Bush yönetimi de hemen mal bulmuş Mağrıbî gibi Irak savaşı karşıtı Galloway'e karşı bu belgeleri alıp saldırıya geçiyor. Galloway de ABD Senatosunda hiç te zorunlu olmadığı halde ifade vermeyi seçiyor. Karşısındaki iki Amerikalı senatörden Bush'un partisinden olanına Bush yönetiminin yalakası dedikten sonra bunlara söylediklerinden bazı örnekler:

Bu belgeleri Amerikalılara veren kişi "hortumculuktan, sahtekârlıktan ve üçkağıtçılıktan mahkûm Ahmet Çelebi'dir ve ülkenizde çok kişi artık farkındadır ki bu kişi sizi Irak felâketine sürüklemiştir."

"Saddam Hüseyin'le Rumsfeld ne kadar görüştüyse ben de tam o kadar görüştüm. Fark şu ki Rumsfeld Saddam'a silâh satmak ve o silâhların hedefini daha iyi bulması için haritalar vermek için oradaydı. İngiliz ve Amerikan hükûmetleri ve iş adamları Saddam'a silâh ve gaz satarken ben Saddam'a karşıydım."

"İddialarınızın aksine ben tüm dünyaya Irak'ta kitle imha silâhları olmadığını söyledim. İddialarınızın aksine ben tüm dünyaya Irak'ın El Kaide ile bağlantısı olmadığını söyledim. İddialarınızın aksine ben tüm dünyaya Irak'ın 11 Eylül vahşetiyle bağlantısı olmadığını söyledim. İddialarınızın aksine ben tüm dünyaya Irak halkının, ülkelerinin İngiliz ve Amerikalılarca işgal edilmesine karşı koyacaklarını söyledim".

"Irak hakkında tüm söylediklerim doğru çıktı. Sizin söylediklerinizyanlış çıktı ve bunun bedelini 100,000 insan hayatlarıyla ödedi. Bunların 1,600'i sırt çantalarına doldurulan yalanlarla ölüme gönderilen ve 15,000'i de yaralanmış olan Amerikan askerleridir".

Geçenlerde doğumunun ikiyüzüncü yılını kutladığımız Hans Christian Andersen'in "İmparator'un yeni elbiseleri" diye bir çocuk masalı vardır, hatırlarsanız. İmparatora ancak akıllı kişilerin görebileceği bir kumaştan elbise diktiğini söyleyen terzinin ve buna inanan imparatorun foyasını sonunda "imparator çıplak" diye bağıran bir çocuk çıkarır meydana. Sağol Galloway.

TARİHİN DEĞİRMEN TAŞI

Bir süre önce yapılan bir anket vardı. Son 1000 yılda dünyayı en çok etkileyen 100 ismi saptamak için. Sonuç oldukça şaşırtıcıydı. Einstein, Newton, Karl Marx, Leonardo Da Vinci, Hitler gibi isimler bu 100 isim arasına girdiler ancak listenin başında Johann Gütenberg vardı. 15. yüzyılda yaşayan Gütenberg, matbaayı icat eden adamdı. Matbaanın icadı bilgi yayılmasına, Rönesansa ve bugün çağdaş uygarlık dediğimiz gelişmelere yol açtı. Matbaa bilginin demokratikleşmesiydi. Matbaa olmasaydı ne Newton'ın ne Freud'un ne de Einstein'ın söyledikleri, buldukları yayılabilecekti. Osmanlı, bu buluşu ülkesine sokmadı. 16. yüzyılda Müslümanlar bu "gâvur icadı"ndan korunurken Hıristiyan ve Musevilerin matbaa kurmalarına ve böylece kendilerine diledikleri gibi "zarar vermelerine" izin çıkmıştı. Araştırmalara göre 1525 yılında Hıristiyan ülkelerin kütüphanelerinde 10,000 el yazması kitap vardı. Tam yüzyıl sonra, Osmanlı'da halâ kitap basmak "yasak ve günah"ken (Kuran-ı Kerim varken başka kitaba ne hacet?) Hıristiyan ülkelerin kitap sayısı 10,000,000'u buldu. Yine 1600'lerde dünyanın sayılı gözlem evlerinden biri (rasathane) Istanbul'da idi ve Avrupa'dakilerinden aşağı kalmıyordu. Bu gözlem evi yıkılıp yakıldı. Daha sonra Anadolu'ya gelen bir Avrupa'lı ay tutulduğunda ayın serbest bırakılması için Anadolu'da halâ teneke çalındığını alayla kaydeder.

İmparatorlukları ayakta tutan bir kaç şey vardır. Kaba kuvvet, askerî güç bunlardan yalnızca birisidir. Teknolojide ileri olmak ve imparatorluk içinde çok farklı din ve milletten kişilere âdil bir düzen sağlamak ta imparatorluğun gücünü sürdürmek için gereklidir. Cengiz'in Moğol imparatorluğu yalnızca kaba kuvvete dayandığı için uzun sürmedi. Roma İmparatorluğu bu gerekleri iyi kavradığı için 1000 yıl sürdü. Arap İmparatorluğu bunları kavradığı sürece güçlü oldu, Osmanlı ilk 300 yıl bu yönlerden önde olduğu için gelişti, matbaa gibi önemli teknolojik buluşları elinden kaçırdığı için de çökmeye başladı. İngiliz İmparatorluğu yaklaşık 150 yıl sürdü. Amerikan İmparatorluğu 19. yüzyıl başından beri güçlenmekteydi.

İmparatorlukların başına Deli İbrahim ya da Nero gibi delilerin ya da geri zekâlıların gelmesi olağandışı birşey değil. Gelmiş geçmiş en kof, en boş, en gerici ABD yönetiminin başındaki Bush oğlu Bush ta tarih içinde küçücük bir nokta. Okur yazarlığından bile kuşkulu olduğum Bush'un (11 Eylül olayı kendisine bildirildiğinde elindeki çocuk kitabını ters tuttuğunu hatırlayın) Osmanlı tarihini bilmesini beklemek abes olur. Matbaanın ve benzeri buluşların

şu ya da bu nedenle, çok kez de dinsel nedenler gösterilerek durdurulması Osmanlı'nın sonunun başlangıcıdır. ABD'de de başlarında, topladığı bağışlarla milyonlar kazanan "karizmatik" din adamları bulunan "evangelist" yobaz Hıristiyan grupları var. Evrim teorisini öğrettiği için ABD'de yargılanan öğretmenden bu yana daha yüzyıl geçmedi. Okullarında halâ "yaratılış ilmi"nden söz ediliyor. Amerikalıların yüzde 80'i kendilerinin özel koruyucu melekleri olduğuna inanıyorlar.

Yirminci yüzyılda teknolojik birçok büyük gelişme yaşandı. Bunlardan birisi, belki de en önemlisi bilgiyi daha da demokratikleştiren bilgisayarlar oldu. Ve bunun başını Amerika çekti. Amerikanın ilk ve en büyük bilgisayar şirketi IBM geçenlerde sanırım Japonlara satıldı. Tıptaki en büyük gelişmelerden birisi de insan genlerinin deşifre edilmesi ve genetik tedavi yöntemlerinin geliştirilmeye başlanması. Bunun için de "stem cell" (sap hücre, kök hücre) adı verilen hücreler önemli. Bilmeyenleriniz için olay özetle şöyle: Ana rahminde döllenen yumurta bölünerek çoğalmaya başlar. Başta bu bölünen hücreler tıpatıp birbirinin aynısıdır, daha sonra değişik hücreler, sinir, kas, kan vs. hücreleri olarak başkalaşmaya başlar. Örneğin omuriliği zedelenmiş birisinin omuriliğine genetik olarak kendisiyle uyuşacak "stem cell" verilirse bu hücrelerin değişime uğrayarak omuriliği onaracağı umut ediliyor. Yâni, birçok hastalığı kökten halledebilecek bir teknoloji. Ama bu araştırmayı yürütebilmek için embriyonlardan alınacak "stem cell"lere gereksinme var. Bush, avenesi ve evangelistler kürtaja karşı olduklarından ve bu iğne ucu kadar embriyonları canlı, bunları laboratuvarda kullanmayı da günah sayıyıyorlar. "Stem cell" araştırmalarını parlamento kabul etse bile Hazret-i Bush bunu veto edeceğini bildirdi. Bu arada Güney Kore bu konuda büyük bir adım attığını ve döllenmemiş yumurtanın genetik yapısını değiştirmeyi başardığını duyurdu. Bu araştırma, eğer ABD'de yapılsa araştırmayı yapanlar mahkemelik olur, hapislerde sürünürdü.

ABD'nin ezici askerî gücünün gerilla savaşı ortamında pek işe yaramadığını Vietnam kanıtlamıştı. Türk askerinin başına çuval geçirme, Haçlı Seferlerinden söz etme ya da Abu Ghraib'de ya da Camp X-Ray'deki mahkûmları aşağılama da imparatorlukları ayakta tutan hoşgörünün Amerikan küstahlığına yenik düştüğünü gösteriyor. Buna bir de teknoloji yarışında geri kalmayı ekleyin, Amerikan imparatorluğunun sonu yakındır. Soygunculuğu sürdürmek için gerekli koşulları yitirmeye başladı ABD. Ve de 21. yüzyılda değişimler ivme kazandığı için bu düşüş eski imparatorluklardaki gibi yüzyıllar sürmeyecektir.

Osmanlının matbaayı reddettikten sonra tümden yok olması 300 yıl sürmüştü. Sağolsun Bush, arkasındaki yobaz "evangelist"ler ve para babaları bunun çok daha kısa zamanda olması için ellerinden geleni yapıyorlar. Tarihin değirmen taşları arasında unufak olacaklar. Tek korkum köşeye sıkışmış bir çakal gibi can havliyle tüm dünyayı da kendileriyle birlikte yok etmeleri.

1 TEMMUZ 2005'E DOĞRU

1 Temmuz'dan sonra Avustralya'nın gelmiş geçmiş en gerici hükûmeti Senato'da da çoğunluğa sahip olacak. Bugüne dek küçük Coni'nin orman yasalarını savunan ideolojik katılığını Senato bir ölçüde de olsa engelleyebiliyordu. Geçtiğimiz seçimlerde "Family First" adlı bir dinci parti bir senatör çıkarttı. Çoğu kişi bu senatörün küçük Coni'nin yanında olacağını tahmin ediyor. Küçük Coni'nin gündeminde her zaman "vur abalıya" politikası olagelmiştir. Bu, önce en savunmasız konumda olan sığınmacılar konusunda kendini göstermişti. Coni'nin yaklaşımı özetle şöyle: toplumda gerek terörizmi kullanarak, gerekse iş güvenliğini ortadan kaldırarak sürekli bir güvensizlik yaratırsın, güvensizlik içindeki kişiler daha çok eskiye sarılır ve bilinmeyenden korkar. Bilinmeyene karşı katı bir tutum takınırsın. Örneğin denizin ortasında yaşam mücadelesi veren sığınmacılar için "bunlar kendi çocuklarını bile denize atan ilkel, vahşi insanlardır" ve "sizi bunlardan ben koruyorum" izlenimi yaratırsın. Sosyal yardımları kötüye kullanan kişileri öne çıkarır, "bak siz çalışıp çabalıyorsunuz, sizin vergilerinizle yaşayan bu insanlar yan gelip yatıyor" diyip uzun yıllar ve mücadelelerle kazanılmış sosyal hakları sınırlarsın. Halkın en savunmasız kesimine saldırıp onları zora koşar, neredeyse açlığa mahkûm edersin. Halkın büyük desteğini kazanmış Medicare'i yıpratır, ondan sonra "bakın Medicare iyi işlemiyor" diyip halkı özel sağlık sigortası yaptırmaya iter, özel sağlık sigortası şirketlerine milyonlar aktarırsın. Birkaç Aborijinin yaptığı yolsuzlukları abartır, ATSIC gibi yerli halkların kendi kaderini tayini için kurulmuş bir kurumu kökten kaldırırsın. Ve halk ta bu korkular, bu güvensizlik içinde seni yeniden seçer.

Avustralya dünyadaki ilk işçi partisinin kurulduğu ülkedir. Ve bu işçi partisi sendikaların siyasal alanda söz sahibi olabilmeleri için kurulmuştur. Toplu sözleşmeler çalışanların haklarının korunması için icat edilmiştir. Ayrıca Avustralya'daki Sanayi İlişkiler Komisyonu asgarî ücretleri ve ücret artışlarını saptayan bağımsız bir kurum olarak işlev görecek biçimde kurulmuştu. İşyerinde toplu sözleşmeler yerine bireysel kontratları getirerek küçük Coni zaten sendikaların en önemli görevini ortadan kaldırmış ve sendika üyeliğini Avustralya tarihindeki en düşük düzeyine çekmişti. 1 Temmuz'dan sonra artık sendikaların köküne tümden kibrit suyu dökmeyi planlıyor küçük Coni tüm küstahlığıyla. Eyâletlerde geçerli olan toplu sözleşmeleri hepten ortadan kaldırıp bunu federal düzeyde yürütmeyi ve Sanayi İlişkileri Komisyonunu da tam bir dişsiz kaplan haline getirmeyi planlıyor. Bu hükûmetin çalışanların, ezilenlerin,

güçsüzlerin düşmanı olduğunu bundan daha iyi kanıtlayacak bir davranış olamaz. Avustralya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Greg Combet bununla sonuna dek mücadele edeceklerini belirtti. Küçük Coni'nin sıçan kurnazlıklarından birisi de sendikaları sanki halkın dışında bir kurummuş gibi seçmene sunmak. Sözüm ona halkı sendikalardan koruyacak. Oysa halkı küçük Coni'nin saldırganlığından koruyacak tek kurum sendikalar. Koca Kim sonunda mecliste bir işçi partisine yakışır biçimde sendikaları ve sendikaların toplum içindeki rolünü savunmaya başladı, "sendikalara baktığımızda başbakan Avustralya yurttaşlarını değil, yenilmesi gereken bir düşmanı görüyor. Biz sendikalara baktığımızda işyerinde sorumluluk yüklenen kadın ve erkekleri görüyoruz; iş arkadaşları adına kendi geleceklerini tehlikeye atan insanlar görüyoruz Bu insanlar uzaydan gelen insanlar değil, bunlar bizim analarımız, babalarımız, teyzelerimiz, amcalarımız. Bunlar yabancı bir güç ya da düşman değiller. Bu insanlar yalnızca işyerinde değil, tüm toplumda sorumluluklar yükleniyorlar Bu insanlar bu yasa ile saldırdığınız insanlar" dedi. Coni Haksız Yere İşten Atılma Yasasını kaldırmak için zaten yıllardır uğraşıp duruyordu. Bir de bu yeni "işyeri reform tasarısı" ile artık Avustralya'ya orman kanunu geri dönecek. Tutuklama merkezlerinde hiçbir suçu olmadan yıllarca tutulanların, sonra da üç yıllık geçici koruma vizesi verilerek üç yıl daha belirsizliğe mahkûm edilen insanların nasıl psikolojik sağlıksızlığa nasıl mahkûm edildikleri artık tamamen kanıtlanmış durumda. Küçük Coni'nin bu tasarısı tüm Avustralya çalışanlarını aynı belirsizliğe, aynı güvensizliğe mahkûm ederek ruh hastası bir kuşak yaratacak. Sosyal araştırmacı Hugh MacKay şöyle diyor: "eğer bugün halâ işiniz varsa bu, sizi nasıl işten atabilmenin yolunu henüz keşfedemedikleri içindir". Böylesi bir belirsizlik, insanlarda gününü gün etmeye, televizyonda kafa çalıştırmayan, uyuşturucu aptal programlar izlemeye, "gemisini kurtaran kaptan" mentalitesine itiyor ve bu da tabii ki küçük Coni'ni ekmeğine yağ sürüyor. MacKay toplumda bugün üç eğilim olduğunu belirliyor. Birincisi özellikle kadınlar arasında "böyle yaşanmaz, yaşamımda bir denge kurmalı, yaşamımı kontrol edebilmeliyim" eğilimi. İkincisi gerek dinî, gerek kültürel gerekse toplumsal grupların "senin yaşamını daha çok kontrol etmeliyim" eğilimi. Bunun belirtileri daha çok sansür, daha ağır cezalar, herşeyin kontrolü için daha çok yasa çıkarılması. Üçüncü eğilim ise insanların giderek maddiyat dışında değer verilecek şeyler, bir kabile anlayışı içinde daha çok dostluk, daha sıcak insan ilişkiler aramaları. Bir yandan çalışanlarınn giderek daha uzun saatler çalıştıklarını, işsiz ya da gizli işsiz sayısının 2 milyonu bulduğunu, gençler

arasındaki işsizliğin yüzde 25'e vardığını söyleyen MacKay bu üçüncü eğilimin belki de gelecek için tek umut olduğunu belirtiyor. 1 Temmuz 2005'ten sonra küçük Coni'nin küçük, sınırlayıcı faşizan dünyasıyla daha adaletli, daha insancıl, daha özgürlükçü bir dünya görüşünün çatışmasının iyice keskinleştiğini göreceğiz.

KREDİ SANDUKASI

Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF), siyasal yelpazenin bizim tarafımızda olanların ve giderek dinci kesimden ABD emperyalizmini eleştirmeye başlayanların boy hedefleridir. Yardım ve kredi kisvesi altında ve küreselleşme adına yoksul ülkelerin nasıl daha yoksullaştırıldığını söyler dururuz. Ancak bu işin içinde olan bir kişinin bu konudaki açıklamaları elbette bizim söyleyeceklerimizden daha çok ağırlık taşıyor.

John Perkins uzun bir süre üst düzeyde uluslararası bankacılıkla uğraşmış birisi. Ve "Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafları" adlı bir kitap yazmış. Kitabı eski Ekvator başkanı Jaime Roldós ve eski Panama Başkanı Omar Torrijos'a adamış. Bu iki başkan da uçak kazalarında (!) can vermiş. Kendisiyle kitabı hakkında yapılan bir söyleşide şunları diyor:

"Evet biz ekonomik tetikçiler olarak eğitildik ve görevimiz Amerikan imparatorluğunu güçlendirmek ve büyütmek idi. Görevimiz mümkün olduğunca fazla kaynağın bu ülkeye (ABD'ye), şirketlerimize ve hükûmetimize aktarılmasıydı ve bu konuda çok başarılı olduk. Dünya tarihindeki en büyük imparatorluğu kurduk. Ve bunu hileyle, sahtekârlıkla, insanları bizim yaşam tarzımıza özendirerek ve ekonomik tetikçiler yoluyla ve son çare olarak ta askerî gücümüzle yaptık. İlk başarımız 1950'lerde tetikçi Kermit Roosevelt'in İran'da demokratik yollarla seçilmiş olan Musaddık hükûmetini hiç kan dökmeden, ama milyonlarca dolar harcayarak alaşağı etmesiydi. Bu biçimde darbe yapılıca Sovyetlerden çekinmemiz için de bir neden kalmıyordu. Ancak Kermit Roosevelt CIA ajanı olduğu için olay ortaya çıkarsa hükûmet rezil olacaktı. Bu yüzden CIA ve NSA yoluyla bulunan tetikçilerin özel şirketlere, danışman şirketlere, inşaat şirketlerine bağlanmasına ve yakalanırlarsa hükûmetin haberi olmadığının söylenmesine karar verildi. Ben de bu şekilde Massachusetts'te Chas. T. Main adlı bir şirkette baş ekonomist olarak çalışmaya başladım. Ama asıl görevim başka ülkelere çok büyük, milyarlık krediler ayarlamaktı. Öreneğin Endonezya ya da Ekvator'a verilen bu kredilerin bir koşulu bu kredinin yüzde doksanının alt yapı inşaatları için Halliburton (*şimdiki başkan yardımcısı Cheney'nin şirketi*) veya Bechtel gibi şirketlere verilen ihalelere harcanmasıydı. Bu şirketlerin o ülkelerdeki çok küçük zengin bir azınlığın işine yarayan bu projeleri yapması tüm ülkenin yoksul halkının bu borcu ödemek zorunda kalmasıyla sonuçlanıyordu. Örneğin bugün Ekvator gibi bir ülke bütçesinin yarısını borcunu ödemeye kullanmak zorundadır. Bu durumda da eğer petrole ihtiyacımız varsa Ekvator'a

şöyle diyoruz: "bakın, borcunuzu ödeyemiyorsunuz. Amazon ormanlarınız petrol dolu. Bunları bizim petrol şirketlerimize verin." Ve sonuçta bugün Amazon ormanlarına girip ormanı yok ediyoruz ve Ekvator'u borcu karşılığında petrolü bize vermeye zorluyoruz. Böylece ülke bizim uşağımız, kölemiz oluyor.

"Bu kitabı daha önce yazmak istiyordum ama yazmamam için 90'larda Stoner-Webster adlı büyük bir inşaat şirketinden yarım milyon dolar rüşvet aldım. Tabii bu, rüşvet adıyla verilmedi. Danışman olarak bana ödendi.

"70'lerde OPEC kararlarıyla petrol krizi ortaya çıktığında ülke büyük bir korkuya kapıldı. Maliye Bakanlığı beni ve benim gibi birkaç tetikçiyi Suudi Arabistan'a yolladı. Kendileriyle şöyle bir anlaşma yaptık: Suud ailesi petrol kazançlarının çoğunu Amerika'da devlet tahvillerine yatıracak, Maliye Bakanlığı bu paranın faiziyle Arabistan'daki alt yapı inşaatları için Amerikan şirketlerine ihale edecek, bunun karşılığında da Suudiler petrol fiyatını düşük tutacaklar ve biz de Suud ailesinin yönetimine destek verecektik. Aynı politikayı Irak'ta uygulamaya çalıştık ama Saddam bunu yemedi. O zaman işin içine çakallar karıştı. Çakallar CIA'nin onayladığı, darbe ya da ihtilal çıkartmakla görevli kişilerdir. Bu da olmazsa suikastler düzenlerler. Ama Saddam'ın muhafızlarını aşamadık, dublörleri vardı. Son çare olarak gençlerimizi Irak'ta ölmeye ve öldürmeye gönderdik.

"Panama olayında ise Başkan Omar Torrijos Carter ile imzaladığı bir anlaşmaya dayanarak Japonlarla bir kanal inşaatı için görüşmeye başladı. Carter devrilip, Bechtel inşaat şirketi başkanı Schultz Reagan'ın Dışişleri Bakanı, Bechtel yöneticisi Caspar Weinberger de Savunma Bakanı olunca Torrijos'u Japonlarla pazarlıktan vazgeçirmeye çalıştılar. Torrijos inatla bunu reddetti. Biz ekonomik tetikçiler başarısız olmuştuk. Devreye CIA'nin çakalları girdi ve uçağındaki bir teype yerleştirilen bombanın patlamasıyla Torrijos öldürüldü.

"Ekonomik tetikçilerin kullandıkları paranın çoğunu Dünya Bankası ve IMF sağlar. 11 Eylül olayının biz ekonomik tetikçilerin yaptıklarının bir sonucu olduğunun bilincine vardım ve bu kitabı yazmaya karar verdim. Bu ülkede güven içinde yaşayabilmemizin tek yolunun mevcut bu sistemleri iyiye kullanarak dünyada olumlu değişiklikler yaratmak olduğuna inanmaya başladım. Dünya Bankası ve diğer kurumlar ilk kuruluş amaçlarına, yâni dünyadaki harap olmuş bölgelerin toparlanmasına yardım etmeye dönüştürülebilir. Yardım... ama yoksullara gerçekten yardım sağlayarak... Her gün dünyada 24,000 kişi açlıktan ölmekte. Bunu değiştirebiliriz."

Bu söyleşinin yapıldığı sıralarda 2004 yılında dünyadaki askerî harcamaların ilk kez 1 trilyon doları bulduğu açıklandı. Bunun yaklaşık yarısı, yâni 500 milyar dolar ABD tarafından harcanmış. Çin'in nüfusu 1 milyarı aşkın ve kişi başına milli geliri 1000 dolar civarında. 1 trilyon dolar Çin'deki 1 milyar insanın tüm gereksinmelerini karşılamak için bir yılda elinde bulunan tüm paraya denk.

Uluslararası ölçütler gündelik geliri 1 Amerikan dolarından daha az olan kişiyi aç kabul ediyor. Yılda 365 dolardan hesap edersek 1 trilyon dolar yaklaşık 3 milyar aç insanın ekmek parası. Öyle değil mi?

YOBAZLARIN SEÇİMİ

İnsan yaşamı seçimlerle doludur. Her gün hepimiz binlerce seçim yaparız. Sabah sıcak yatağımızdan kalkıp kışın soğuğuna çıkıp çıkmamaktan tutun, trafik ışıkları sarıya döndüğünde geçip geçmeme kararına kadar pek te bilincinde olmadan yaptığımız tüm seçimler yaşamımızı yönlendirir. Eskiden biraz da özentiyle "alternatifim yoktu" derlerdi; şimdilerde de "seçeneğim yoktu" sözünü bol bol duyarız. Oysa her zaman bir seçeneğimiz vardır. Ama bazan seçeneklerden biri "düşünülemez" diye varsaydığımızdan seçeneğimiz yokmuş gibi davranırız. Yaşamaya devam etmek bile temelde bir seçim içerir. Ve bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaptığımız her seçim yaşamımızın geri kalan kısmını etkiler. Yalnızca bizim değil, yakın çevremizdeki kişilerden tutun, daha geniş ölçekte toplumu da etkiler. Çok kez seçim A ile B arasında, "evet" ile "hayır" arasındadır. Ama belirli bir çerçeve içinde düşünmeye koşullandığımız için evet-hayır seçiminin ötesini göremez "karenin dışında" düşünemez ve diğer seçenekler yokmuş gibi davranırız.

Demokrasiler insanların seçimlerinin en az ölçüde kısıtlanmaya çalışıldığı rejimlerdir. Seçimler kısıtlandıkça toptancı (totaliter) rejimlere doğru yol alıyoruz demektir. Çok kez yaptığımız seçimlerin toplum için yararı olabileceği gibi zararı da, bedeli de olabilir. Kendi başına fırtınalı Güney Okyanusunda yelkenliyle dolaşmaya kalkan kişinin başı derde girdiği zaman kurtarılması topluma milyonlarca dolara mal olabilir. Sağlığına dikkat etmediği için ciddî bir hastalığa yakalanan kişinin tedavisi de öyle. Ama "sen çok yağlı yediğin için ya da sigara içtiğin için hastalandın, bu senin seçimindi, biz toplum olarak senin tedavine para harcayamayız" demek yargılayıcı, ayırımcı, özgürlük karşıtı bir yaklaşım getirir. Ayırımcı yaklaşımlar da insanların inançlarından doğan önyargılardan kaynaklanır. Örneğin AIDS konusunda ahlâkçı çevreler bu hastalığa virüs taşıyan kan verildiği için yakalanan, (onlara göre masum) insanlarla cinsel yollardan (onlara göre sapıkça) yollardan yakalananlar arasında fark gözetirler. Kamu alanında yapılan bu ayırımlar insanlara neyin kabul edilebilir, neyin edilemez olduğu hakkında bir mesaj iletir. Ve bu ayırımları yapan kişiler ya da kurumlar yönetim konumunda olan insanlarsa toplumun düşünce biçimini ve davranışlarını yöneltirler. Donald Woods Amerikan işgali altındaki Irak'ta iş yapmayı seçen bir iş adamı. Kaçırılıp epeyce bir süre rehin olarak alıkoyuldu ve Howard hükûmeti kendisini kurtarmak için elinden geleni yaptı ve Woods sonunda kurtuldu. Buna hepimiz elbette sevindik. Bali'ye tatile

gitmeyi seçen Corby yanında kilolarca esrarla yakalandı ve yargılandı. Ben ve çoğu Avustralyalı kendisinin masum olduğuna inandık ve Howard hükûmetinin kendisine yardımcı olma çabalarını destekledik. Müslüman olmayı ve Amerikan karşıtı güçleri desteklemeyi seçen David Hicks yıllardır yargılanmadan Amerikalılar tarafından tutsak olarak esir kampında tutulmakta. Howard hükûmetinin Hicks'in salıverilmesi için en ufak bir çabası yok. Üstelik öne sürdükleri gerekçe de en ufak bir hukuk, adalet anlayışı olan kişiler için kabul edilemez bir gerekçe. Corby Avustralya'da kilolarca esrarla yakalanmış olsaydı, yine mahkemelik olurdu. Oysa Hicks Avustralya'da olsa Avustralya yasalarına göre bir suç işlemiş olmadığından elini kolunu sallaya sallaya dolaşırdı. Ülkenin en yüksek düzeydeki hukukçusu sayılan Adalet bakanı "Hicks Avustralya'ya gönderilse kendisini suçlayamayacağımız için orada bırakıyoruz" yollu lâflar ediyor. Ve bu adam Adalet bakanı! Woods, Corby ve Hicks ve bu üç kişiye karşı hükûmetin tutumu Avustralya kamuoyu tarafından değerlendirildiğinde şöyle bir sonuç kaçınılmaz oluyor: Amerikalıların işgâli altındaki bir ülkede işgâlciler için çalışmak, ya da esrar kaçakçılığından suçlanmak kabul edilebilir durumlardır; ama eğer Müslümansanız ve Amerikalılara karşı bir tavır sergiliyorsanız beyaz da olsanız, Anglosakson da olsanız, Avustralya vatandaşı da olsanız, yasalara göre suç oluşturacak her hangi birşey yapmamış ta olsanız devletiniz sizi korumayacaktır. Seçiminizi ona göre yapın!

Kamu düzeyinde bu tür davranışlar topluma da yansır ve toplumun değer yargılarını etkiler. Eğer Avustralya toplumunun nereye gittiği bizi ilgilendiriyorsa bu hükûmetin Avustralya toplumunu geriye götüren, yozlaştıraan, özgürlük karşıtı bir hükûmet olduğunu unutmamamız gerekir. Bu hükûmetin gericiliği yalnızca bu alanda değil tabii. Son bütçede yapılan vergi indirimlerine bir bakın. Az gelirli iseniz 6 dolar, yüksek gelirli iseniz 60 dolar vergi indirimi! İletilen mesaj ne? "Bu toplumda yoksul olmak utanılası bir şeydir, paralı olmak ise makbuldür!" Altında yatan da Hıristiyanlığın Amerikan biçimi protestan mentalitesi. Kutsal kitaplar belirli tür cinsel ilişkileri yasaklamışsa ve siz buna uymayıp AIDS'e yakalanmışsanız Bush oğlu Bush neden size yardım etsin? Paralı iseniz Allah sizi sevdiği için, Allah'ın sevgili kulu olduğunuz için paralısınız, yoksulsanız Allah sizi sevmediği için yoksulsunuz. Allah'ın sevmediğini ben mi, küçük Coni mi seveyim? Allah'ın sevmediğini bu hükûmet niye desteklesin? Yobaz diyince aklımıza ilk gelen imgeden kurtulmamız iyi olur. Yobazlık, takım elbise giyerek, kravat takarak gizlenemiyor. Güler yüzlerin, uygar görünüşlerin altını deşmek, bu yobaz takımının dünyayı ve Avustralya'yı hangi çağa geri

çekme çabasında olduğunu gözden kaçırmamak gerek. Yaşamınızda iyi seçimler yapmanızı dilerim.

AMAN DA EHVEN-İ ŞER

Sanıyorum 50'lerde İsmet Paşa idi şöyle bir lâf eden: "Ehven-i şer şerlerin en kötüsüdür". Osmanlıcası pek iyi olmayan okurlarım için bunu Türkçeye çevirmek gerekirse, şer kötü anlamına geliyor. Ehven-i şer de kötülerin içinde daha az kötü olanı demek. Aslında bu, İsmet Paşa'dan beklenmeyecek ölçüde "devrimci" bir sözdü. Üstad Marx'ın tüm "devrimci ideolojisi", kapitalizmin ehven-i şer yaklaşımıyla alabora olmuştu. Biliyorum, bu biraz okkalıca bir lâf oldu ama, açmaya çalışayım. Aristokrat Engels'den otlanarak Londra'da yaşayan ve evde çoluk çocuk, baldız falan kıvranırken tüm vaktini British Museum'da harcayan üstad 19. yüzyılda kapitalizmin sıkı bir analizini yapmış ve şöyle bir sonuca varmıştı: Kapitalizm, doğası gereği proleteryayı (işçi sınıfını) giderek daha çok sömürür ve artık "zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri olmayan" işçi sınıfı da "öf be, yetti artık" diyerek, silâha, sopaya, yabaya sarılır ve kapitalizmi alt eder. Üstad fena halde yanılmıştı. Kapitalistler "bıçak kemiğe dayanınca" "işçi takmının", "köylü güruhu"nun kendilerini kaktırıvereceğini farkedince ucun ucun birşeyler koklatmaya, sömürüyü acımasızca yerine akıllıca sürdürmeye başlamışlar, üstad Marx'ı fena halde şapa oturtmuşlardı. Sovyet devrimi bile bir işçi-köylü ayaklanması değil, kelimenin tam anlamıyla bir "darbe" olmuş ve o yüzden de daha en başından çürüme tohumlarını içinde barındırmış, ve sonunda da çatır çatır çöküp gitmişti.

Aç bir insan, kendisini aç bırakan düzeni değiştirmek üzere iken kendisine bir somun ekmek verirseniz ne olur? Oturup ekmeğini yer, düzen de sürer gider. Ya da daha masrafsızı: ekmeği iki arşın önünde tutarsınız, o da havucun peşinden gittiğini sanan eşek gibi kuzu kuzu peşinizden gelir.

Soru: "Kafanızı bir tuğla duvara vurmanın en güzel yanı nedir?" El cevap: "Durduğunuz zaman kendinizi çok iyi hissedersiniz". Geçtiğimiz yıl içinde Küçük Coni hükûmetinin Kommandant'ı ve seçim kampanyası sırasında kendisine kahramanlar gibi tezahürat yapılan, (hani neredeyse bir "Heil Philip" demedikleri kaldı) Ruddock efendi kamp komutanlığından Adalet bakanlığına yükseltildikten sonra yerine tombul Amanda bacımız geçti. Biz de kendimizi çok iyi hissetmeye başladık. Adalet Bakanlığı koltuğunda David Hicks ve onun gibilerin adaletten payını almamaları için elinden geleni ardına koymayan Kommandant'ın Göç Bakanlığı döneminde Göç Bakanlığının yaptığı falso üzerine falsolar, fiyaskolar gün ışığına çıkmaya başlayınca Amanda bacımız "Göç Bakanlığında hâkim olan kültür"ün değişmesi gerektiğini söyledi. Devlet dairelerinde çalışanlarınız bilirler.

O dairenin başında olan kişinin görüşleri, felsefesi tüm bakanlığa ve uygulamalarına yansır. Eğer siz buna aykırı davranırsanız sizi oradan oraya sürer, siz bezip oradan ayrılıncaya kadar hayatınızı cehenneme çevirirler. Göç Bakanlığından, adını bile vermekten, yüzünü bile göstermekten çekinen vicdan sahibi bir memur sığınma başvurularını değerlendirirken olaya biraz olsun insanca yaklaşanların hemen o görevden alınıp bakanlığın başka bölümlerine nakledildiğini açıkladı. Bakanlık içinde Kommandant'tan aşağı böyle bir kültürün bulaşıcı bir hastalık gibi yayıldığını gözlerimizin önüne serdi. Neydi bu kültür? Sığınmacıların, özellikle de başı bağlı, ya da Müslüman sakallı olanlarının yalancı, üçkağıtçı, belki de terörist oldukları ve bu ülkeye gelmek için türlü numaralar yaptıkları, o yüzden (unutmayalım, İşçi Partisinin getirdiği) "zorunlu içeri tıkma politikası"nın acımasızca uygulanması gerektiği idi. Amanda bacımız aynı kabinede ve aynı partide bulunan Kommandant'a saldırmadan bundan fazlasını söyleyemezdi. Bu arada da "dörtlü çete" diye adlandırılan ve liberal olmayı faşist olmakla karıştırmayan dört liberal milletvekili, Petro, Bruce, Judy ve Russell daha "ehven-i şer" bir göç politikası uygulanması için bastırdılar. Küçük Coni, seçimleri "zenofobi", yâni halkın değişik olandan korkmasını kullanarak kazandığının bilincinde olduğu için direndi. Küçük Coni her halkta içten içe var olan bu korkuları sandalyesindeki zamkın erimemesi için kullanarak son on yıldır Avustralya'nın daha hoşgörülü, daha insancıl yanlarını fena halde törpüledi. Coni'nin Avustralya'sı ne yazık ki artık Coni gibi düşünür oldu ve Coni'nin popülaritesi yüzde ellinin altına pek inmedi. Hele İşçi Partisinin ehven-i şer politikalarla Liberal Parti'nin silik bir kopyası durumuna gelmesi, Mark Latham'ı palas pandıras sepetledikten bu yana bir alternatif oluşturamaması, şimdi de Koca Kim'in gölge kabinenin aklı başında tek tük kişilerinden biri olan Laurie Ferguson'u Göç İşleri sorumluluğundan alması, Coni'yi neredeyse kendisini devlet adamı gibi görmesine bile neden olmaya başladı.

Her neyse, dörtlü çetenin bastırmasıyla ve tombul bacımızın da çabalarıyla sonunda Coni daha az rezil bir uygulama yapılmasını kabul etti, dörtlü çete gülerek zaferlerini ilân ettiler, Amanda bacımız da yıllardır toplama kamplarında bulunan insanları ufaktan ufaktan salıvermeye başladı. Aman da aman, bir de baktık tombul bacımız Amanda kadınlara ve çocuklara daha insanca davranılması uygulamasını getirdi. Tüh, kabak yine erkeklerin başına patladı. E tabii, buraya gelen bu geri kalmış insanlarda kadınların esamisi okunmaz. Zavallı kadınlar ve çocuklar buralara kadar sürüklendilerse kabahat mutlaka o

maço erkeklerindir, değil mi bacım? Üstelik zaten hiçbirinin oy hakkı da yok. Ah Amanda bacı, başımızı artık tuğla duvara vurmadığımız için teşekkürler.

GÜLÜN ADI

Televizyonda en çok seyredilen süprüntü programlardan birisi bu günlerde "Big Brother" yani "ağabey" adlı program. Bu "Big Brother" kavramı 20. yüzyılın en ileri görüşlü yazarlarından, 1950 yılında ölen George Orwell'in 1984 adlı ünlü eserinden yürütme. Orwell bu eserinde bireylerin her ihtiyacının karşılandığı, ama resmî düşünce ve söylemin dışında düşünme ve hareket etmelerinin olanaksız kılındığı, "Ağabey" tarafından sürekli kontrol edildiği bir toplumu anlatır. "Ağabey" her yerde hâzır ve nâzırdır. "Ağabey"in en önemli görevlilerinden birisi "düşünce polisi", en önemli işlevlerinden birisi de insanların kullandığı dilin kontrol edilmesidir. Tekrarlaya tekrarlaya halkı inandırdığı sloganlar arasında "Savaş Barıştır", "Özgürlük Köleliktir; ve "Bilgisizlik Güçtür" sloganları vardır. Bilgisizliğinden güç kazanan Bush oğlu Bush'u, Irak'ta savaşarak barış getirme ve Irak halkını köleleştirerek özgürlük götürme girişimini o zamanlardan görmüştür sanki Orwell. Tabii bütün bunlardan önce Alman sanayicilerinin çıkarı için Hitler öteye beriye saldırırken bunu Alman halkına "lebensraum" yâni yaşama mekânı sağlamak için yaptığını ileri sürüyordu. Yaşama mekânı bir yana, sonunda Alman halkı mezar mekânını zor buldu. Nazi toplama kamplarının girişinde büyük demir harflerle yazılan "Arbeit Macht Frei" yâni "Çalışma İnsanı Özgür Kılar" sloganı vardı. Canı çıkıncaya kadar çalıştırılan sonra da fırınlanan insanlara ne denli özgür olduklarını anlatırdı bu slogan.

İster kağıt üzerinde olsun, isterse radyo ve televizyondaki, ya da bilgisayar ekranında gördüklerimiz olsun sözcükler güçlü silâhlardır. Bu sözcüklerin kafamıza yerleştirdiği düşünce biçimleri, kavramlar, polis, asker ya da silâh zoruyla kafamızı kontrol etmekten daha kolay, daha da etkilidir.

Yaşı müsait olanlar hatırlarlar. 1950'lerde, Menderes döneminin son yıllarında bir "Vatan Cephesi" furyası vardı. Uzun dalga Ankara radyosunun düğmesini her çevirdiğinizde kulaklarınıza "Taşbaş köyünden Ali Taş, Veli Taş, Hüseyin Taş, Havva Taş, Ayşe Taş, Hayriye Taş, Şerafettin Taş, Cenabettin Taş, Şükûfe Taş, Halime Taş Vatan Cephesine geçmişlerdir" diye duyurularla bombardımana uğrardınız. Bu "Vatan Cephesi" bir siyasal parti, Demokrat Parti değildi. Cephe olduğuna, bu kadar taşbaş ta o cepheye geçtiğine göre demek ki kendisine karşı bir cephe oluşturulması gereken bir düşman vardı ve siz eğer "vatan" cephesinde değilseniz vatan haini idiniz, bu vatanın düşmanı idiniz. Bizim zeki Menderes'imiz gerzek Bush'tan elli yıl önce sözcüklerin gücünü keşfetmişti. ABD'de 11 Eylül sonrası insan haklarını, özgürlüklerini kısıtlayan, Bush ve

çetesinin kontrolünü güçlendiren bir yasa çıkarıldı. Adı: "Patriot Act" yâni "Yurtsever Yasası". ABD bu tür dil oyunların yabancısı değildi tabii. Kürtaja karşı olan gruplar kendilerine "Pro-Life", yâni "yaşamdan yana", kürtajı destekleyen gruplar ise "Pro-Choice", yâni "seçimden yana" diyorlar. Çünkü yapılan anketler adında "Anti" yâni "...karşıtı" ibaresi bulunan grupların halkın desteğini alamadığını gösteriyor. Daha önce Vietnam savaşından aldığı dersleri başka yerlerde uygulayan ABD artık sivil halkın öldürülmesine "collateral damage" yâni yan hasar diyor, kendi ya da müttefiklerinin aptallığı ve hataları yüzünden ölen Niyazi'ler bok yoluna değil, "friendly fire" yâni dostça ateş altında mevlâlarına kavuşmuş oluyorlar.

Adamın biri bir hâkime eşek dediği için mahkemeye düşer. Ezile büzüle suçunu kabul eder ama "kusura bakmayın hâkim bey, ben hâkime eşek demenin suç olduğunu bilmiyordum" der. "Yalnız bir sorum olacak. Bir eşeğe hâkim bey demek te suç mudur acaba?" Hâkim düşünür, "Yooo, hayır" der. Adam hâkime döner "teşekkür ederim hâkim bey" der. Ziya Paşa "zerdûz (altın) palan ursan eşşek yine eşşektir" der. Üstad Shakespeare de ünlü Romeo ve Jülyet oyununda "gülün adı bir başka şey de olsa, yine kokusu aynı tatlılıktadır" der. Boka dışkı da, kaka da, gübre de, kazurat ta deseniz pis kokusu aynıdır.

Bizim Coni ve şürekâsı da geç te olsa Hitler'den, Menderes'ten, ve Bush'tan birşeyler öğrenmişe benzer. Üniversitelerde öğrenci birlikleri için yapılan kesintileri ortadan kaldıran ve eğitimin bir hak değil bir ayrıcalık olduğunu savunan ayrıcalıklı eğitim bakanı Brendon Nelson, bunu öğrencilere seçenek sağlamak için yaptığını söylüyor. Senato'da çoğunluk sahibi olup yeni sanayi ilişkileri yasasını ham ayva gibi gırtlağımızdan aşağı itelemeye hazırlanan küçük Coni ve yamağı Kevin Andrews bunu işyerinde "esneklik" ve çalışanlara "seçenek" sağlama adına yaptıklarını söylüyorlar. Bunu yaparken de "union boss", yâni sendika patronların karşı tavır aldıklarını söylüyorlar. Tabii "patron" lâfı çoğumuz için olumsuz bir söz. Piyasa araştırmacıları, reklâm şirketleri hangi sözcüklerin kamuoyunca kabul edilebilir, hangilerinin kabul edilemez olduğunu konusunda siyasî partileri bilgilendiriyorlar. "Seçim", "seçenek", "olanak", "esneklik", "barış", "güvenlik", "yurtseverlik" bu kabul edilebilir, olumlu kavramların başında geliyor. Ve aynı "Savaş Barıştır", "Özgürlük Köleliktir; ve "Bilgisizlik Güçtür" sloganlarında olduğu gibi tam ters kavramları sevimli, kabul edilebilir kavramlarla özdeşleştiriyorlar. Nasıl bir kullanılmış araba satıcısı "bana güvenin" dediği zaman güvenmemeniz gerektiğini seziyorsanız, bu olumlu gelen sözcükleri duyduğunuzda durup bir "yahu bu işin altında ne çapanoğlu var" diye

düşünün. "Bayram değil, seyran değil, Coni eniştem beni neden öptü" diye kafa yorun biraz.

LONDRA SOKAKLARI

ABD, İngiltere ve yardakçıları Irak'a ikinci kez saldırmadan önce Sydney dahil dünyanın birçok kentinde olduğu gibi, 2003 yılı Şubat ayında her 7 kişiden birinin Müslüman olduğu Londra'da da Irak'ı işgal planlarını protesto eden bir yürüyüş yapılmış ve buna 1 milyonun üzerinde insan katılmıştı. Geçtiğimiz Perşembe günü aynı kentte terör rüzgarları estirildi. Kendine "El Kaide'nin Avrupa Gizli Örgütü" adı veren bir grup bu eylemin sorumluluğunu yüklendi ve bunu İngiltere'nin Irak ve Afganistan'daki varlığını protesto için yaptığını söyledi. Şu ana kadar 50 dolaylarında ölü ve yüzlerce yaralı var. Ve bir düşünün, belki de ölü ve yaralılardan bazıları Irak savaşını protesto için aynı sokaklarda yürüyen kişilerdi.

Eğer olay gerçekten terörist bir Müslüman grubu tarafından gerçekleştirilmişse, böylesi grupların ne kadar gerici, vahşi ve politik uzakgörüşlülükten yoksun olduklarını bir kez daha kanıtladı. Terörizm emperyalizmi engellemez, durdurmaz, tam tersine, korku, öfke, kavram karışıklığı ve politik kargaşa yaratarak ekmeklerine yağ sürer. Bu saldırının şimdi de İran'a saldırmak için bir bahane olarak kullanılmayacağını kim iddia edebilir?

Irak savaşının Irak'ta kitle imha silahları bulunduğu ve Saddam ile El Kaide'nin işbirliği içinde bulunduğu yalanları üzerine kurulduğunu açık açık söyleyerek Blair hükûmetinden onurlu bir biçimde istifa eden eski bakan Robin Cook olayın ertesinde şöyle diyor: "*Terörizmin serpildiği yerler arka sokakların yoksulluğudur. Buralarda köktendincilik kendilerine hiç bir umut ya da ekonomik fırsat tanınmayan gençlere kolay yoldan bir övünç ve kimlik sağlamaktadır. Dünyadaki yoksulluğa karşı açılacak olan bir savaş, batının güvenliği için terörle savaşmaktan çok daha verimli olacaktır.*" İlginçtir, bu terör saldırısına denk gelen dünyanın en zengin 8 ülkesi liderinin toplantısının gündeminde, yoksul ülkelerin borçlarının silinmesi ve dünyadaki yoksulluğun kökünün kazınması için başka bazı önlemler alınması da vardı. Saldırıdan sonra Bush oğlu Bush insanların acılarıyla alay edercesine, bu saldırıyı kullanarak Irak işgalini haklı göstermeye çalıştı. Kendisine yaraşır bir mantıksızlıkla, ülke dışındaki teröristlerle mücadele ederek ülke içindeki terörizme karşı korunduklarını ileri sürdü. Oysa Londra'da saldırı bunun tam tersini kanıtladı.

Bu saldırının sorumlusu kesinlikle ortaya çıkmadan militan İslam hakkında bir çok yazı yazılacağına dikkati çeken Cook: "*Bütün bunlar, 10 yıl önce, eski Yugoslavya'da Srebrenica'da Avrupa'nın en güçlü uluslarının, 8,000 müslümanın*

katledilmesini engelleyememesinin 10. yıldönümüne denk geliyor. Sırp kuvvetleri komutanı General Mladic ne kadar Hıristiyanlığı temsil ediyorsa, Bin Ladin de Müslümanlığı o denli temsil ediyor. Üstelik Kuran'da birbirimizi aşağılamamız için değil, birbirimizi anlamamız için farklı kavimler olarak yaratıldığımız yazılıdır" diyor. "*Terörizmle mücadele askerî yöntemlerle kazanılabilecek bir savaş olarak görüldüğü sürece başarısızlığa mahkûmdur. Batı dünyası çatışma üzerinde ne kadar yoğunlaşırsa, İslâm dünyasında işbirliği isteyen ılımlı sesleri o denli susturmaktadır*".

Cook'un bu uygarca ve onurlu yaklaşımına ne denli saygı göstersek te, analizinde bence eksik kalan birşey var. O da biraz İslâm konusundaki bilgisinin yetersizliğinden kaynaklanıyor. Müslümanlığın, kendisinden binlerce yıl önceki Musevilik ve 600 yıl önceki Hıristiyanlık dogma ve kuramlarının üzerine inşa edildiğini ve Hz. Muhammed'in dehasını gözönüne aldığımızda, Müslümanlığın insancıl ve sosyal adaletçi yanlarını daha iyi kavrarız. Ancak, her din, doğası gereği, mantığa değil, inanca dayandığından, kendisini diğer inançlardan üstün görmek, göstermek ve o dine inananların da bu görüşte olmalarını talep etmek durumundadır. Müslümanlıkta hoşgörü örneği sayılabilecek yüzlerce kural ve düşüncenin yanısıra, Müslümanların "Allah'ın sevgili kulları" olduğu, ve diğer dinlere inananlardan üstün olduğu kavramı da yer alır. Nisa suresi 74. ayet aynen şöyle der: "*O halde, dünya hayatını ahiret karşılığında satanlar, Allah yolunda savaşsınlar. Kim Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse biz ona yakında büyük bir mükâfat vereceğiz.*" Aynı surenin 89. ayeti de şöyle der: "*Sizin de kendileri gibi inkâr etmenizi istediler ki onlarla eşit olasınız. O halde Allah yolunda göç edinceye kadar onlardan hiçbirini dost edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini dost ve yardımcı edinmeyin.*" İşbirliğinden sözeden Cook, herhalde bu sureleri okumamış olmalı. "Cihad" sözcüğü ve kavramı Hıristiyanlıktaki "evangelism" yâni dini yayma çabasına benzerse de aradaki farkı merak edenler Tevbe suresinin 29. ve 111. ayetlerini okumalıdırlar. Ve bunlar Müslümanlığın temel inancına göre "Allah'ın kelâmı" kabul edildiği için sorgulanamaz, değiştirilemez. Haçlı seferleri döneminde Hıristiyan olmayanları insan-altı varlıklar olarak görüp öldürülmelerine cevaz veren Papalar vardı. Ama o günle bugün arasında Hıristiyan dünyası bir rönesans ve dinde reform sürecinden geçti. Müslümanlıkta böylesi bir yenilenmeye olanak var mı acaba? Böylesi bir yenilenme olmadan Müslüman dünyası ile diğerleri arasında işbirliğine olanak var mı? Müslüman kültüründen gelme kişiler olarak bu sorulara içtenlikle yanıt

aramak durumudayız. Ya Müslümanlarla Müslüman olmayan "kâfirler" ve "gâvurlar", hoşgörü temelinde birlikte yaşayacaklar ya da Müslümanlar diğerlerini aşağı görecek ve herkes Müslüman oluncaya kadar cihada devam edecekler.

VUR BELİNE ÇALIŞANIN YASASI (INDUSTRIAL RELATIONS REFORM)

Bizim askerde Cemse diye bildiğimiz GMC (ABD'nin en büyük şirketlerinden olan General Motors Corporation) Almanya'nın ünlü Opel şirketini epeyce bir süre önce satın almıştı. Opel'in Almanya'nın Bochum kasabasındaki fabrikasında çalışan bir işçinin ortalama aylık maaşı €2,800. GMC'nin Çin'de de fabrikası var. Çin'deki fabrikasında çalışan işçinin ortalma aylık maaşı €40-50. Ucuz işçilik için Çin'e fabrika kuran tek şirket GMC değil tabii. Ucuz Çin mallarının Avustralya giyim sanayiini nasıl yerle bir ettiğini hepimiz biliyoruz. Ama bu iyi bir örnek olduğu için sözünü ediyorum. GMC Çin'de arabaların imal edilebilmesi için teknolojisini de ister istemez Çin'e götürüyor. Çin de GMC'nin arabalarının aynısını bu teknolojiyi kullanarak yapıyor ve şimdi bu arabaları Avrupa'ya satmaya başlıyor. GMC'nin €30,000'a sattığı Opel Frontera adlı arazi arabasını €17,000'a satacak. Avrupa ya da ABD bunları almayız diyemiyor, çünkü öte yanda Çin'de köfteli ekmek ve kızarmış tavuk satan ABD şirketleri var.

İngiltere'nin 150 yıl kanını emdiği Hindistan'a bıraktığı bir miras var. O da Hindistan'da İngilizce dilinin neredeyse resmî dil olması. Bugün bilgisayar dili istesek te istemesek te İngilizce ve bu, Hindistan'a büyük bir avantaj sağlıyor. 21. yüzyılın elektronik çağında birçok hizmetin ille de o ülke içinde sağlanması diye bir şart yok. Hindistan, Avustralya dahil, birçok ülkenin bilgisayarla ilgili ihalelerini alıyor ve Mumbai'da ya da Yeni Delhi'de bilgisayarının başındaki Hintli size, bana bilgisayar hizmeti sağlıyor ve karşılığında Avustralya'daki bir çalışanın aldığının onda birini alıyor.

Batının kapitalist ülkeleri bu gelişmelerle nasıl başedebileceğini kara kara düşünüyor. Bu ülkelerde zaten kapitalistler, bütçeleri birçok yoksul ülkeninkinden büyük çokuluslu şirketler, daha fazla kâr amacıyla ücretleri düşük tutma çabası içindeyken bunun üstine bir de Çin ve Hindistan'ın başını çektiği rekabet binince çalışanların haklarını ellerinden alma, ücretlerini düşürme çabaları daha da ivedilik kazanıyor. Ama bunu elbette açık açık söylemiyorlar. Daha önceki bir yazıda sözünü ettiğim "kabul edilebilir" kavramların, sözcüklerin arkasına saklanarak yapıyorlar. Küçük Coni, halkın aklını da küçük varsayarak Sanayi İlişkileri Reformu adı altında Avustralya çalışanlarına cepheden saldırıya girişti. Reform sözcüğü genelde olumlu çağrışımlar yaratan bir sözcük. Oysa yapılmaya çalışılan hiç te böyle değil. Coni'nin Vur Beline Çalışanın Yasasının ücretleri düşürmek için iki önemli öğesi var. Birincisi Haksız Yere İşten Çıkarma Yasasının kaldırılması. Böylelikle çalışan kişinin güvenliği toptan kaldırılmış

olacak, işveren istediğini istediği gibi işten atabilecek. Bunun farkında olan işçi de işverenin dayatmalarına işten çıkarılmamak için eyvallah diyecek. Coni böylelikle daha çok istihdam yaratılacağı yalanıyla karşımıza çıkıyor. İşyerleri arasında daha yeni yapılan bir anket işverenlerin yüzde 81'inin Haksız Yere İşten Çıkarma Yasasının kaldırılması sonucu daha fazla insan çalıştırmayacaklarını ortaya koyuyor. Avustralya Federal Mahkemesi Yargıçlar Kurulunun Kızarmış Tavuk Satıcısına karşı Hamzy'nin açtığı dava hakkında 16 Kasım 2001 tarihinde verdiği karar: "*haksız yere işten çıkarma yasaları ile işverenlerin işe yeni işçi alma kararları arasında bir bağlantı olduğu sonucuna varmanın hiçbir dayanağı olmadığı*"nı belirtiyor. Bu anket ve Federal Mahkemenin bu kararı Coni'nin kuyruklu yalanını tüm çıplaklığıyla sergiliyor.

Vur Beline Çalışanın Yasasının ikinci önemli öğesi de toplu sözleşmelerin yerini kişisel sözleşmelere bırakması. "Gemisini kurtaran kaptan" mentalitesinin bir uzantısını yasalaştırmak istiyor Coni.

Sendikalar Konfederasyonu genel Sekreteri Greg Combet bu konuda eski ABD başkanı Roosevelt'i anımsatıyor ve şöyle diyor: "*Roosevelt işçi haklarının başarılı ve sürdürülebilir bir demokrasinin temeli olduğuna inanıyordu. 1930'lardaki büyük ekonomik çöküntünün yarattığı umutsuzluğa çare bulmak için Avrupa halkları aşırı uçlara kayıyordu. Roosevelt demokrasinin tehdit altında olduğunu farketmişti. Ve bunun çözümünü istihdam ve ekonomik canlılık yaratmak için devletin büyük altyapı projelerine yatırım yapmasında bulmuştu. "New Deal" adını verdiği bu girişimin bir önemli ayağı da işçi haklarıydı. Roosevelt asgarî ücret ve işçi hakları yasaları çıkarttı. Bu girişim II. Dünya Savaşı sonrasında da Uluslararası İşçi Örgütünün (ILO) işçilerin sendikalaşma ve toplu sözleşme hakkını tanıyan uluslararası konvansiyonu ile sonuçlandı. Oysa Avustralya bu gelişmelerden çok önce bu hakları tanımıştı"*.

Bugün hiçbir işveren yasal olarak hiçbir çalışanına toplu sözleşme koşullarının altında ücret ya da hak veremez. Küçük Coni'nin büyük fikri bu önemli koşulu ortadan kaldırıp yerine 5 temel koşul koymak. Bunlardan birincisi, yapılan iş ya da toplu sözleşme ne olursa olsun, asgarî ücreti saatte 12.75 dolar olarak saptamak.

Toplu sözleşmelerin yerini kişisel sözleşmelerin alması çalışanların pazarlık gücünü tümden yoketmeyi amaçlayan bir girişim. Tek bir işçi hangi işverenle eşit olarak bir masaya oturup pazarlık yapabilir? Vur Beline Çalışanın Yasasına göre hiçbir işveren toplu sözleşme yapmak zorunda olmayacak ve tek tek her

çalışana kendi şartlarını dikte edebilecek. Yaptığınız iş ne olursa olsun işveren size saati 12.75 dolardan fazla para ödemek zorunda olmayacak.

Bütün bunların sonucu da ABD'deki gibi çalıştığı halde yoksulluk içinde yaşayan bir sınıfın ortaya çıkması ve büyümesi olacak. Umarız ki bazı din adamlarının da seslerini yükseltmeleriyle Senato'da sağduyu sahibi birkaç senatör çıkıp Coni'nin bu saldırganlığını önler. Gelişen Çin ile Hindistan ile başedebilmenin yolu Avustralya çalışanını yoksullaştırmak değildir.

KİMİN ELİ KİMİN CEBİNDE

Bazı sözcüklerin başına "neo" yâni "yeni" eki takılıp sanki yeni birşeymiş gibi sunulmaya başlandı. Bu sıralar çok yaygın olan "neo"lu bir sözcük te "neo-con" diye kısaltılmış neo-konservatif, yâni yeni tutuculuk. Tutuculuğun yenisi, eskisi olur mu demeyin. Özellikle ABD'de kendilerine neo-con adı verilen oldukça nüfuz sahibi bir kesim var. Araştırmacı İngiliz gazeteci Greg Palast çoğumuzun tahmin ettiği bir gerçeği belgeliyor. 11 Eylül olaylarından çok önce Irak işgalinin nasıl planlandığını anlatıyor. Çoğumuz ABD'yi yekpare bir güç olarak gördüğümüz için ABD içindeki güç çatışmalarının pek üzerinde durmuyoruz. Ama son 5 yıl içinde ABD içindeki güç çatışması çok ilginç. Bir yanda Teksas'ın ve petrol şirketlerinin sözcülüğünü yapan Bush, Cheney ve Dışişleri Bakanlığı, karşı cephede ise Pentagon, askerler ve bunların "neo-con" müttefikleri. Irak'ın işgalinden bir ay önce iki plan yapılıyor. Birincisi petrolcülerin planı. Petrolcülerin, finans şirketlerinin ve OPEC'in adamı Falah Alciburi aracı olarak kullanılıyor. Plan Saddam'ı devirmek, yerine bir kukla yerleştirip petrolü Exxon, Caltex, Mobil, Shell, BP gibi şirketlerin kontrolüne vermek. Bu plan işgal içermiyor. Ama 11 Eylülden sonra sırtını Savunma Bakanlığına, Pentagon'a, askere dayayan Paul Wolfowitz, Richard Perle ve John Bolton "bu iş böyle olmaz. Irak'ı işgal edip OPEC kartelini yıkmalıyız" görüşünü dayatıyorlar ve işgal başlıyor. Bu "hikmeti kendinden menkul" adamların resmî pozisyonları yok ama ABD yönetiminin akıl hocaları. OPEC, biliyorsunuz Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü. Bu neo-con beyler kapitalizmin ana ilkesi olan rekabete inanmış kişiler ve OPEC bir kartel olduğu için buna ilke olarak karşılar. O dönemde bu neo-con'ların adamı ve Beyaz Saray sözcüsü olan Ari Cohen şöyle diyor: "*OPEC bir karteldir. Ve bir kartel olarak üretim düzeyini kontrol ediyor ve altın yumurtlayan tavuğu öldürmeden üyeleri için en yüksek fiyatı elde etmeye çabalıyor. OPEC'in bu davranışı en azından ABD'de suç oluşturan bir davranıştır*". Irak petrollerini –sanki babalarının malıymış gibi- özelleştirip rekabet yoluyla önce Suudi Arabistan'ı, sonra OPEC'i yıpratmayı, sonunda yıkmayı ve dolayısıyla petrolü ucuzlatmayı amaçlıyorlar ve bunun için de üçkağıtçılığı kanıtlanmış Ahmet Çelebi gibi birini kullanıyorlar. Beyaz Saray petrol şirketlerinin icazeti olmadan adım atamayacağı için petrol şirketleri temsilcileri çağırılıyor ve bunlara bu plan anlatılıyor. Bunlar ve Bush'un iş ortağı Suudiler milyarlarca dolarlık kârları elden gideceği için neo-con planlarına kesinlikle karşı çıkıyorlar. Eski Shell Genel Müdürü Philip Carroll şöyle diyor: "*Neo-con'ların çoğu piyasa ekonomisi,*

demokrasi falan filan konularında belirli ideolojileri olan kişiler. Oysa uluslararası petrol şirketleri pragmatik, ticarî kuruluşlardır. İnançları yoktur. Doktrinleri yoktur. Hissedarları için ne kârlı ise onu yaparlar." Irak işgal ediliyor ama "neo-con"lar mücadeleyi kaybediyor. Bugün Irak petrolleri, devlet tekeli, uluslararası petrol şirketleri (bir tanesi de Başkan Yardımcısı kuklacıbaşı Dick Cheney'nin şirketi Halliburton) ve OPEC'in elinde. OPEC'in en güçlü üyesi Suudi Arabistan "demokrasi kahramanı" Bush'un desteğiyle Müslümanlık adına kafa kol kesmeye devam ediyor. Ve bir petrolün variline 60 dolar, arabaya benzin koyarken litresine $1.20 ödeyip Teksas'lı petrolcüleri daha da zengin etmeye devam ediyoruz. İlginçtir, petrolcülerin bu zaferi OPEC üyesi petrol üreticisi Venezuela'nın ABD'nin yıllardır devirmeye çalıştığı başkanı Chavez'in işine yarıyor. Petrol fiyatlarının yükselmesiyle Chavez sosyal reformları yapacak parayı bulabiliyor ve halkın desteğini alarak daha güçleniyor. Petrol şirketlerinin ve ABD'nin bütçe açığını finanse eden Suudilerin çıkarı ile ABD'ye direnen Chavez'in çıkarları çakışıyor.

Palast'ın ele geçirdiği bir memorandum Irak'ın işgalinden 8 ay önce Bush ile yapılan bir toplantıyı şöyle anlatıyor: "*askerî harekat artık kaçınılmaz görünüyordu. Bush, terörizm ve kitle imha silâhlarını kullanarak Saddam'ı devirmek istiyordu. Ve istihbarat ve gerçekler bu politikaya uyacak biçimde ayarlanıyordu*". Evet, istihbaratın ve gerçeklerin "ayarlanması"ndan söz ediliyor.

Belki bütün bunlar, ayrıntılarını bilmeseniz bile tahmin edebileceğiniz şeyler. Peki Avustralya'nın uluslararası petrol şirketlerinin çıkarlarını korumak için Irak'a asker göndermesini nasıl açıklıyorsunuz? Küçük Coni bütün küçüklüğüne karşın petrol şirketlerinin adamı değil. Yâni kişisel çıkar peşinde değil. Petrol şirketlerinin desteklenmesi, petrol fiyatlarının yükselmesi Avustralya halkının ve ekonomisinin de yararına değil. Peki küçük Coni bu haltı neden yedi? Bunu yanıtlamak için ne yazık ki siyasal ya da toplumsal değil, psikolojik analiz gerekiyor. Geçtiğimiz hafta şişine şişine Bush'un mabadini yalarken petrolcülerin için için nasıl güldüklerini tahmin etmek güç değil. Yiğidi öldür ama hakkını ver derler ya, Tayyip Erdoğan hükûmeti Türkiye tarihinde Mustafa Kemal'den bu yana hiçbir hükûmetin yapamadığını yaptı ve emperyalist güçlerin saldırısına destek vermedi.

Bu arada Irak halkına durum "bakın, petrol özelleştirilmedi, halâ devlet tekelinde" diye yuttururulmaya çalışılıyor. Petrol devlet tekelinde de devlet kimin elinde? Petrolcülerin ve kuklalarının. Petrolcüler memnun, Irak zayıflatıldığı için İsrail memnun, askerî harcamaların artmasıyla ABD silâh sanayii

memnun, kendi dillerini konuştukları, kendi bayraklari ve meclisleri olduğu için Kürtler memnun. İkinci Irak savaşı başladığından bu yana öldürülen 25,000 sivil kimin umurunda? "Düşmanımızın düşmanı bizim dostumuzdur" düz mantığıyla bizim Kürt kardeşlerimizin Kuzey Irak'taki kirveleri bu soyguna ve saldırıya destek veriyor. Kendilerine elimizden ABD çekildikten sonra Güney Vietnam yönetimine ne olduğunu hatırlatmaktan başka birşey gelmiyor.

LİMONSUZ TAVUK ÇORBASI

Ben haftalardır ABD'den, Bush oğlu Bush'tan, küçük Coni'den söz etmekten biraz bıktım. Hani adam lokantaya gitmiş, tavuk çorbası ısmarlamış ama demiş ki "limonsuz olsun". Az sonra garson çorbayı getirmiş, "kusura bakmayın beyim, limonumuz kalmamış portakalsız olsa olur mu demiş" ya, ben de bugün Bush'suz, Coni'siz bir yazı yazmaya karar verdim. İnanç konusu oldum olası benim kafamı meşgul eden konulardan birisidir. İnsanlar neye inanır, neden inanır, bugün gerek birey düzeyinde olsun, gerekse ulusal ya da uluslararası düzeyde olsun birçok davranışın, olayın temelinde bu inançlar yatar. Bugün gelin bunları irdeleyelim biraz dedim.

Biraz da şakayla karışık, insan hayatında değişmez olan iki şey vardır derler, birisi ölüm, diğeri de vergiler. Vergileri bir yana bırakırsak ölümün her canlı için değişmez bir veri olduğunu kabul ederiz. Hepimiz bir gün öleceğimize inanırız. Bu inancımızın nedeni nedir peki? Bugüne dek hiç ölmeyen bir insan, ya da bir başka canlı olmamış, demek ki biz de bir gün öleceğiz diyoruz. Oysa öleceğimize ait elimizde her hangi bir kanıt yok. Burada tümden varımcı bir yaklaşımımız var. Demek ki şimdiye dek herkes ölmüş, bir gün ben de öleceğim diyoruz. Yarın sabah 9'da falanca yerde bulunacağımıza söz veriyoruz. Bunun altında yatan birkaç inanç var: birincisi yarın hayatta olacağımız, ikincisi o saatte orada olabileceğimiz ve en önemli üçüncüsü yarının var olacağı. Oysa bu gece dünyaya büyük bir meteor çarpıp dünyayı tuzla buz edebilir, ya da "Otostopçunun Galaksi Rehberi"ndeki gibi uzaydaki bir başka yaşam biçimi, dünya yeni açılan bir uzay yolunun üzerinde engel oluşturduğu için bu gece dünyayı unufak etmeye karar verebilir. Ya da güneş bir anda patlayıp tüm gezegenleri kül edebilir. Ama diyoruz ki, milyonlarca yıldır böyle birşey olmamış, bu gece de olmayacak. Ama küçük bir olasılık ta olsa bilimsel olarak yarının olmayabileceğini teslim etmek zorundayız. Bilimsel olarak her konuya yaklaştığımızda bazı inançlarımızın ne denli temelsiz olduğu yüzümüze şamar gibi çarpar. Araştırmacı bilim adamları çok kez birşeyi kanıtlamadan önce araştırmaya bir kanı, esin ya da önsezi ile başlarlar. Sonra o kanının doğru olup olmadığını irdeler, eğer yıllar süren araştırmaları bu önseziyi ya da kanıyı doğru çıkarmıyorsa "yanılmışım" diyebilirler. Bazan Newton, Darwin ya da Einstein örneklerinde olduğu gibi bu esin doğru çıkar, ondan sonra oturup bu doğrulanan sezi formüle etmeye başlanır.

Gündelik yaşamımızda birşeye inanıyor olmamız için bilimsel olarak en azından yüzde 51 doğru olma ihtimali olmalıdır. Bu akşam Lottodan milyonlar kazanacağımıza inanıyorsak bu inanç değil, olsa olsa umuttur, hüsn-ü kuruntudur. İngilizcede buna "wishful thinking" diyorlar. Çünkü Lottoda kazanma olasılığımız değil yüzde 51, milyonlarda birdir. Ama insanların umuda da gereksinmesi vardır elbet. Yüzyıllardır "umut fakirin ekmeği, ye Memet ye" sözüne sıkı sıkı sarılıp umutla karnımızı doyurmuyor muyuz? İnsan bir gün ölüp yok olacağının bilincinde olan tek canlıdır. Buna ister bilinç deyin, ister ruh, insan dediğimiz hayvandan başkasında bunu bulamazsınız. Ölüp toprağa karıştığımızda bu bilincin yok olmasını kendimize yediremediğimizden büyük umutlarla "ruhumuz" için binbir hüsn-ü kuruntu kurgulamışız. Cennet, cehennem, melek, şeytan, cin vs. gibi kavramlar, tek bir kanıt olmaksızın inanılır şeyler olmuş.

Bir de bazı insanların "bu doğrudur" diye öne sürdükleri şeylere inanıp ya hoşumuza gittiğinden, ya işimize geldiğinden, ya inanmak istediğimizden ya da aksini kanıtlayamadığımızdan inanç olarak kabul ettiğimiz şeyler olmuş. Ben şimdi ortaya örneğin "bir su damlasının bilinci vardır" diye birşey atsam ve bunun doğru olduğunu ve herkesin buna inanması gerektiğini savunsam ve karşımdaki "hadi bakalım kanıtla" dediğinde de "sen aksini kanıtla da göreyim" desem ne olur? Hocanın hikâyesi ne güzeldir. Hoca'ya sormuşlar "gökte kaç yıldız vardır hoca?" diye. "Eşeğimin kaç tane kılı varsa o kadardır" demiş. "Aman hoca, atma" deyince de "inanmıyorsanız sayın" demiş. Musa kendisine tanrının seslendiğini ve insanlık için on emiri tabletlere yazdırdığını söylemiş ve insanlar buna inanmış ve birçoğu halâ inanıyor. Kanıt? Yok. Nasreddin Hoca misali, hadi bakalım siz bunu tanrının yazdırmadığını kanıtlayın da göreyim. Hitler diye bir adam çıkmış Alman ırkının diğerlerinden üstün olduğunu söylemiş ve Almanlar da buna inanmış. Kanıt? Yok. Sonuç ortada. İsrailoğulları kendilerinin seçkin ırk olduğuna inanıyorlar. Seçen kim? Tanrı. Kanıt? Yok. Sonuçlar ortada. Yalnız onlar mı? Her din hiçbir kanıta dayanmayan inançlar üzerine kuruludur zaten.

Bir de "görünen köy kılavuz istemez" ve "olsa olsa" yöntemlerinden doğan inançlar var tabii. Kopernik'e kadar görünen köy kılavuz istemediği için dünyanın düz olduğuna inanılmış ve öyle olunca da "olsa olsa" dünyanın ucuna gidince aşağı (orası neresiyse) düşüleceğine inanılmış. Dünyada bunca çeşitli insan, hayvan ve bitki olduğuna göre "olsa olsa" bunu bir tanrının yaratmış

olması gerektiği ve "en kâmil yaratık" olan insanın yaşadığı dünyanın da "olsa olsa" evrenin merkezi olduğuna inanılmış.

Limonsuz tavuk çorbanızı afiyetle için ve tavuğun kanıtının tavuğun yenilmesinde olduğunu aman unutmayın.

BULANIK SULAR

Yıl 1979. Sydney'de iki İran'lı arkadaşla birlikte Şah'a karşı Tahran'daki protestoları televizyondan seyrediyoruz. Bu iki arkadaştan birisi Şah sayesinde zenginlemiş, yabancı şirket temsilcisi bir komprador. Ve İran'da durumun karıştığını görünce milyonlarını cebine atıp Avustralya'ya gelmiş. İkincisi bizler gibi gariban. Daha iyi bir yaşam için göç etmiş ve Şah'ın şatafatlı müsrif yaşamına karşı. Şah gitsin de yerine kim gelirse bundan iyi olur diyor. Öteki arkadaş ise mollalar gelirse Şah'ı çok ararız diyor. Her neyse Şah kaçtı, Humeyni 16 yıldır sürgünde olduğu Fransa'dan İran'a döndü ve kahramanlar gibi karşılandı. Mollaların ilk işi kısa bir sürede Şah'a karşı kendileriyle işbirliği yapan sol güçleri acımasızca tasfiye etmek oldu.

İran'ın petrol kaynakları II. Dünya Savaşından bu yana gündemde. II. Dünya Savaşının son günlerinde Türkiye'nin boğazları müttefiklere açmasıyla İngiltere ve ABD'nin işgalinden kıl payı kurtulan İran savaş ertesi hemen Sovyetlerin ve İngiltere-ABD'nin petrol kavgasına sahne olmuş. Tam ABD ve İngiltere İran petrollerini kontrol altına almışken 1951'de işbirlikçi başbakanın öldürülmesi üzerine Meclis petrolün kamulaştırılması kararı almış ve yeni başbakanın bunu uygulamaması üzerine Muhammed Musaddık başbakan olmuş ve Anglo-İran petrol şirketini ülkeden ve Abadan rafinerisinden kovmuştu. İngiltere'nin tazminat taleplerini Musaddık geri çevirince diplomatik ilişkiler kopmuş ve devreye ABD girmişti. 1953'te (artık ABD'nin de itiraf ettiği gibi) CIA ülkede karışıklık çıkarmış ve 1941'de müttefiklerin babasını indirerek 22 yaşında Şah yaptıkları Rıza Pehlevi, Musaddık'ı (1975'te Whitlam'ın başbakanlıktan atılmasına benzer biçimde) başbakanlıktan atmış ama Musaddık bunu kabul etmeyince Şah İtalya'ya kaçmak zorunda kalmıştı. CIA desteğiyle kontrolü eline alan ordu ve polis Musaddık'ı tutuklamış ve birkaç hafta sonra Şah geri dönmüştü. ABD hemen İran'a 45 milyon dolar yardım sağlamış ve İngilizler İran'a geri dönmüştü. Musaddık üç yıl hücre hapsine mahkûm edilmişti.

1953'ten 1979'a kadar şaşaa içinde yaşayan ve batılılaşma çabalarıyla bir komprador ve burjuva sınıfı yartan Şah yoksul halktan gitgide artan tepki görmeye başlamış ve bir yandan şeriatçıların, bir yandan da yasaklanmış olan Komünist partisinin muhalefeti ile karşılaşmıştı. Eski Pers İmparatorluğunun devamı hayalleriyle yaşayan Şah 1979'da devrildikten sonra kontrolü eline alan mollalar batıya ve özellikle ABD'ye karşı sert bir politika izlemeye başlayınca devreye Irak sokuldu. ABD'nin "bizim o… çocuğu" dediği Saddam İran'ın petrol

bölgesi Kuzistan'daki Arap azınlık için özerklik istedi ve İran bunu kabul etmeyince Saddam, ABD'nin tam desteğiyle İran'a saldırdı. ABD bir yandan da İran'a silâh satıyordu. 1988'e kadar süren savaşta en az yarım milyon ölü olmak üzere 2-3 milyon insan yaralandı ve savaş her iki tarafa da en az 500 milyar dolara mal oldu. Tabii bu para batılı silâh satıcılarına aktı. ABD'nin bu oyunuyla neredeyse iflâs durumuna gelen Irak Kuveyt'i işgâl etti ve 1991'deki ilk körfez savaşına yol açtı. İran ekonomisi de ABD, İngiltere ve kuklaları Saddam yüzünden iyice yoksullaştı.

Yıl 2005. İkinci Irak savaşı batağa saplanmaya başladı ve gerek ABD, gerekse İngiltere kamuoyunun desteğini yitirmeye başladı. Bundan sonraki hedef İran. Gönüllü bulmakta zorlanan Amerikan ordusu iki ülkede birden savaşmayı göze alamayacağı için Irak'tan çekilip İran'a saldırması yakındır. Bakın ABD'nin gerici basını ne diyor: "The American Conservative" yayınından: "Kuklacıbaşı Cheney'nin direktifleriyle Savunma Bakanlığı İran'a saldırı planları hazırlıyor." Plan, İran'da 450 stratejik hedef saptamış. Bunların bir kısmı nükleer silâh barındırdığından şüphelenilen (Irak için söylenen ve fos çıkan kitle imha silâhlarını anımsayın) ve yer altında bulunan tesisler. Bu hedeflere karşı hem geleneksel, hem de nükleer silâhlar kullanılması öngörülüyor. Hiroşima'nın 60. yıldönümünde ABD bir nükleer saldırı daha planlıyor. Tahran başta olmak üzere İran yerle bir edilecek. 11 Eylül saldırısı ile Irak'ın bir bağlantısı olmadığını artık sağır sultan duydu. Ya batıya yapılabilecek bir terörist saldırı İran'a saldırma nedeni olarak kullanılacak ya da buna bile gerek kalmadan İran'a "sizin nükleer tesisleriniz var. Size güvenemiyoruz, bunları kapatın yoksa saldıracağız" denecek. Nükleer tesislerin ve silâhların dik âlâsı bırakın ABD'de ve İngiltere'yi, sanki Rusya'da, Hindistan'da ve Pakistan'da yokmuş gibi. Kurt kuzuya "suyumu bulandırıyorsun, seni yiyeceğim" demiş. Kuzu "ama kurt kardeş, ben derenin alt tarafındayım, senin suyunu nasıl bulandırayım" diyince de "alt tarafı, üst tarafı, dinlemem, seni yemeye kararlıyım işte" deyip ham yapıvermiş. Benim İran'daki mollalar rejimine en ufak bir sempatim olmadığını söylemeye gerek yok, Saddam için de olumlu bir görüşüm olmadığı gibi. Küçük Coni'ye "devlet adamı" sıfatını yakıştıran medya patronu Murdoch'un Fox News'una göre Bin Ladin Tahran'da saklanıyormuş. Eh o zaman da tabii Tahran'ı bombalamak gerek. Irak petrolleri hele biraz kontrol altına alınsın, bir İran petrollerinin icabına bakarız görüşü hâkim ABD hâkim çevrelerinde. Irak savaşı yanlış diyorsak, İran'a yapılabilecek bir nükleer saldırıyı düşünmek bile istemiyor insan. Yüzbinlerce, belki milyonlarca insanın ölümünün yanısıra, çevreye, (ve burada

kapı komşu Türkiye'ye) dağılacak nükleer atıkları düşünün. Kapkara kötümser olmamak için bir neden arıyor ve bulamıyorum.

DOLAR VE İSA

Bugüne dek Irak savaşının ve işgâlinin nasıl Bush ve onu oynatanların ekonomik çıkarlarından kaynaklandığından söz ediyorduk. Bu nedenler elbette halâ geçerli. Önümüzdeki hafta sizlere "Carlyle grubu" adıyla bilinen bir grubu anlatacağım. Ama bu hafta eski alkolik, yeni dinci Bush oğlu Bush'un bir başka boyutunu anlatan ilginç bir yazıyı aktarmak istiyorum. Alıntı şöyle:

Savaş sadece askerlerle, silahla yapılmıyor. Dünya büyük bir ekonomik savaşın korkusunu yaşıyor. Asya ve Avrupa'nın ABD'ye karşı en büyük savunması ufukta ve hudutlarda kendini hissettiren ekonomik vurgun geldim geliyorum diyor. Bush, 11 Eylül'den sonra terörizmin bitmesi, dünyaya barış gelmesi için terörle savaşın zorunlu olduğunu her fırsatta tekrarladı. Ve kendi keyfine göre Irak'ta bir savaş başlattı. Bu savaş için destek istediği ülkelerden Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac`a yazdığı mektupla Cumhurbaşkanı`nı tam anlamıyla şoke etmeyi başardı! Bush mektubunda "Gog ve Magog" (Yecüc ve Mecüc) kavramları ile İyiliğin-Kötülüğün savaşından bahsetti. Chirac, bu tanımla bir savaşın olamayacağını kesin bir dille yanıtlayarak Bush'a destek vermeyi reddetti.

ABD için kıyamet alâmetleri böyle başladı. Kitle imha silahları yalanının arkasına bile bile sığınarak Irak`a savaş açtı! Bunun bir sebebi de dinî. Başkent Bağdat`a girerek ilâhi bir emri yerine getirdiğini düşünen Bush, aslında "vadedilmiş toprakları" Yahudiler lehine kazanarak, Ortadoğu'da barışı sağlayacağına inanıyordu.

Bush 1970`li yıllarda verdiği çılgın bekâr partileriyle ünlenmişti. Alkolik olduğu bütün çevresi tarafından bilinen Bush, ağzından "The Almighty" (Yaradan) kelimesini düşürmeyen dindar bir Hıristiyan`a dönüştü! Evangelist kilisesinin desteğini alan Bush "Yaradan beni seçti" diyerek büyük bir hızla yükselmeye başladı ve renk renk milletler ve ırklar topluluğunun en etkin çimentosu olan dinin ve bu dinî anlayışa en etkin desteği veren çevrenin katkısıyla ABD'de taraftar kitlesini hızla arttırdı. Evangelist televizyon kanalı "The Family Channel" (Aile Kanalı)'nda rahipler, "Yaradanın bana 2004 seçimlerinin tam bir patlama olacağını söylediğini duyuyorum. Bush çok kolay bir şekilde seçimleri kazanacak. Yaradan onu destekliyor çünkü o iyi bir Hıristiyan. Yaradan onun dünyanın başına gelmesini istiyor" şeklinde konuştular. Dedikleri de oldu ABD'deki yaklaşık 70 milyon Evangelist Bush`a tam destek verdi,

Los Angeles Times gazetesi, 40 yaşında alkol tedavisi gören ve sonradan Evangelist olan Amerika Başkanı George W. Bush`un mezhebini Irak`ta nasıl yaydığını şöyle anlatıyor: Evangelistlik, Irak'ta özellikle Bağdat`ta süratle yayılıyor. 400 Iraklı, din değiştirdi. 9 kilise var, 10`uncusu inşa ediliyor. Kilise başına Amerika`daki Evangelistler`den 100`er bin dolar gönderildi. Şimdi Irak`ta bu mezhepten 30 misyoner var. 150 misyoner yaz başından beri çeşitli kentlerde geçici görev yaptı. Evangelistler genelde Müslüman halka, ilaç ve gıda yardımlarında bulunuyor. Irak'ta görevli bir misyoner: "Irak, Hz. İsa`yı İran ve Libya`dan Ortadoğu`ya yaymak için merkez olacak" diyor. Kiliseye gelen Iraklılardan Rana: "Babam Müslüman`dı. Benim kiliseden uzak durmamı istiyordu. Ancak kilisedekiler ona iş bulup anneme de gıda yardımı yapınca her şey değişti" diyor.

Yardımların yanında Irak halkına bir milyon Arapça İncil dağıtıldı. Irak`ta misyonerlik yapan Tom, mezhebini yaymak istiyor: "Tanrı ve Başkan bize İsa`yı Ortadoğu`ya getireceğini söylüyor. Bu bana verilen ilâhî bir emirdir!" diyor. Bush, teröristlere karşı "Haçlı Seferi" başlattığını söyleyerek dini görüşünü de aslında tüm dünyayla iletmişti. Evangelist düşüncede geniş yere sahip olan Tevrat`taki Babil, günümüzün Bağdat`ı, Kaldani diyarı da Irak sınırları içinde. Bush bu dinî hikâyeleri kendine hedef koyarak, savaşın yerini ve nedenini dinî kavramlar içinde belirledi. 11 Eylül savaşın başlama nedeni idi. Uçakların ses duvarını aşarken çıkardıkları ses, ona göre kıyamet alâmetlerinin sesidir.

ABD Hz. İsa'yı beklerken dolar, ülkesini uçurumun kenarına itmeye başladı bile. Dolar, bu gidişle ABD'ye unutamayacağı bir kazığı atmanın eşiğinde bulunuyor. The American Reporter adıyla internet ortamında yayınlanan gazetenin 5 Aralık 2004 sayısında "Economic Armageddon?" (Ekonomik Kıyamet mi?) başlığı altında "Amerika'nın tümden bir ekonomik çöküşten kurtulma şansı sadece onda bir görülüyor" deniyor. 2003 yılındaki ticari açık 549 milyar dolar. Bunun 124 milyar doları Çin-ABD ticaretinden kaynaklanıyor. ABD bu açığı kapatmak için her yıl dünyaya 550 milyar dolar borçlanıyor. Ancak doların eski istikrarını yakalaması oldukça zor görünüyor. Her geçen gün bayır aşağı gidiş artarak devam ediyor. ABD halkının önemli bir ihtiyacını karşılayan ithal ürünlerde fiyatlar hızla yükseliyor. Açık büyüdükçe dolar rezervi düşecek ve yatırımcıların ABD'ye ilgisi azalacak ve devlet daha çok borçlanacak. Bu da enflasyonu arttıracak. Faiz oranları yükselecek, tüketim düşecek, işsizlik artacak ve açık daha da büyüyecek. Uzmanlar, "ABD ekonomisinin 1990'lardaki Arjantin ekonomisine benzediğine ve dolardaki değer kaybı ticaret ve bütçe açıklarıyla

birleşince Bush yönetiminin ekonomik bir felaketle yüzleşeceğine" dikkat çekiyor ve "muz cumhuriyetine dönüyoruz" uyarısı yapıyorlar. Amerikan Kongresi Bütçe Ofisi'nin öngördüğü rakamlar ise daha da ürkütücü. ABD'nin 2010 yılı bütçesi 5.6 trilyon dolar olacak. Bütçe açığı ise tam 3 trilyon dolar! "Eğer yabancı yatırımcılar Amerika'yı, açığı gelirinden daha hızlı artan, ekonomik olarak dengesiz bir muz cumhuriyeti gibi görmeye başlarsa, Amerika'ya borç para bile vermeyecekler" diyorlar.

PARANIZ KİMİ ÖLDÜRÜYOR?

"Demir Üçgen"in ne olduğunu bilenleriniz var mı acaba? Sacayağının bir ayağı sanayi, ikinci ayağı devlet, üçüncü ayağı da askeriye. İsterseniz buna ABD'nin derin devleti de diyebilirsiniz. Ancak ABD şu anda dünya politikasını yönlendirdiği için bu Demir Üçgen'in etki alanı herhangi bir ülkedeki derin devletinkinden çok daha geniş. 11 Eylül günü uçaklar Dünya Ticaret merkezine çarptıkları sırada Washington'ın lüks Ritz otelinde eski savunma bakanı Frank Carlucci, eski dışişleri bakanı James Baker III ve Bin Ladin ailesinin temsilcileri toplantı halindeydi. İnsanlar cayır cayır yanarken ve binalardan dökülürken Carlyle grubu olarak bilinen bu kişiler 500 kişinin katıldığı yıllık yatırımcı konferansını yürütüyorlardı. Kendisini "çok geniş, içiçe geçmiş, işletme ve yatırım profesyonelleri şebekesi" olarak tanımlayan bu grup demir üçgen içinde faaliyet göstermekteydi. 11 Eylülden kısa bir süre sonra grubun elindeki fon miktarı 12 milyar doları buldu. Şu anda grup yaklaşık 18 milyar dolarlık yatırımı yönlendiriyor.

Yukarıda adını ettiğimiz ünlülerin yanısıra Carlyle grubunda eski CIA Başkanı Baba Bush, eski Filipinler Cumhurbaşkanı Ramos, grubun Avrupa Başkanı olarak eski İngiliz başbakanı John Major ve Baba Bush ve Clinton dönemi Beyaz Saray Bütçe Danışmanı Darman da var. Tezgah son derece basit. Savaş çıkması demek askerî harcamaların artması demek. ABD'deki sisteme göre askerî harcamalar ihale yoluyla oluyor ve örneğin 2 dolarlık bir çöp kutusunu Pentagon 60 dolara satın alabiliyor. Bu tabii küçük bir örnek. Askerî donanımlarda milyarlarca dolar dönüyor. Soyulan Amerikan halkı da Fox News gibisinden uyutmacılar sayesinde kendisini soyanlara oy vermeye devam ediyor. Bu çok saygın kişiler devlet ve askeriye ile içiçeler ve savaştan kâr eden şirketlerin ya ortakları ya da temsilcileri konumundalar. Diğer yatırımcılara danışmanlık hizmeti sağlayıp komisyon alarak ta avantalarını buluyorlar. Yatırım yaptıkları alanlar savunma, ileri teknoloji (özellikle biyoteknoloji), uzay, bilgisayar teknolojisi güvenliği, nanoteknoloji ve iletişim. Reagan'ın ortaya attığı, sonra da Bush oğlu Bush'un tazelediği onlarca milyar dolarlık "yıldız savaşları" projesi Carlyle grubunun en kârlı yatırım alanlarından birisi. Örneğin United Defense adlı bir Amerikan şirketi ABD donanmasında kullanılan dikey füze fırlatma sistemleri ve daha birçok silâh ve askerî donanım imal ediyor ve Pentagon'a satıyor. Carlyle grubu bu şirkete de yatırım yapıyor. Kârı gören yatırımcılar da Gruba büyük paralar yatırıyorlar. Bunlar arasında George Soros ve Bin Ladin

ailesi de var. Bu arada grup savaşı da özelleştirmeyi savunuyor. Yanlış okumadınız, savaşı özel sektörün kâr amacıyla yürütmesi planları var. Carlyle grubunun etki alanı yalnızca ABD de değil. Ahtapotun kolları örneğin Fransız gazetesi Le Figaro'ya kadar uzanmış. Devlet yönetimi ile içiçe olan grubun kendi el attığı alanların kârlılığını artırmak için devletin kararlarını etkilemediğini sanmak biraz safdillik oluyor.

Irak savaşı bütçesinde 3 milyar dolar Irak'ta bir milis gücü kurulması için ayrılmış bulunuyor. Orduda halâ savaşı bazı etik kavramlara uygun olarak yürütmek isteyen ve sivilleri öldürmek istemeyen askerler olduğu için Irak'ta mimlenmiş olan 120,000 eski Baas partisi üyesini bu milis gücünün sorgusuz sualsiz katletmesi planlanıyor.

Baba Bush ve eski yardımcısı ve şimdi de oğul Bush'un yardımcısı Dick Cheney bütün bu dalaverelerdeki kilit adam olarak ortaya çıkıyor. Carlyle Grubu ve babasının sözünden çıkması beklenemeyecek olan gerzek Bush oğlu Bush'un ipleri kuklacıbaşı Cheney'nin elinde.

Savaşın bir kâr kaynağı olması azgın kapitalizmin 21. yüzyıldaki özelliklerinden birisi. Eski savaşlara, örneğin Osmanlı'nın haraç ve ganimet savaşlarına baktığımızda savaş sonrasında gelecek olan bir takım çıkarlar için fedakârlık ediliyordu ama 20. yüzyıla gelene dek savaşın kendisi bir kâr kaynağı olmamıştı. Bunun dönüm noktası Hitler oldu. Yiyecek bulamayan Alman halkından alınan paralar Krupp gibi silâh sanayicilerine aktarıldı. Amerikan halkını sağlık sigortasından yoksun bırakıp, insanları karton kutularda yaşamaya mahkûm eden bir sistem bu halktan alınan milyarlarca doları savaş için harcıyor, işsiz garibanlara asker üniforması giydirip ölüme yolluyor ve bir avuç sanayici ve bu sanayilere yatırım yapanlar büyük paralar kazanıyorlar. Önemli olan savaşın kazanılıp kazanılmaması değil, savaşın kendisi kâr kaynağı. Üstüne üstlük bir de savaş kazanılır ve gerek Ortadoğu gerekse Ortaasya petrolleri kontrol altına alınabilirse bu da işin cabası olacak. Yâni yazı gelirse ben kazanıyorum, tura gelirse sen kaybediyorsun mantığı. Savaş kârlı olduğu sürece savaş sanayiine yatırım yapacak insanlar bulmak hiç te güç olmuyor tabii. Bunların başında da Ortadoğu'nun petrol zengini Arapları var. Bizim "superannuation" dediğimiz emeklilik fonlarının nerelere yatırıldığını hangimiz biliyor? Olasıdır ki Irak'ta ve dünyanın daha birçok yerinde kâr için çıkarılan savaşlardan bizler de kâr ediyor, pay alıyoruz ve sorumluyuz. Yatırım şebekeleri öylesine çetrefil ki adından kuşku duymayacağınız bir şirketin, bir bakıyorsunuz silâh sanayiiyle bağlantısı var. "Superannuation" denen ucubeyi yaşlanan Avustralya nüfusunun emekliliğini

karşılamak için çıkaran İşçi Partisi Hükûmeti bu paraların en kârlı alanlara, bu arada silâh sanayiine de yatırılabileceğini nasıl hesap etmemiş olamaz?

AL DENİZ'İ VUR CONİ'YE

Eski bir takım tanımlar artık geçersiz oldu. Aşırı sağın üç adım sağındaki Bush oğlu Bush'a destek veren Tony Blair sözümona politik yelpazede ortanın çeyrek adım solunda. Bizim küçük Coni Bush'a oranla yarım adım daha solda ama üçü de aynı otlakta güneşleniyorlar. Bu arada Güney Amerika'da, Venezuela'da, Brezilya'da, Arjantin'de ABD'nin kontrolünden kaçan kıpırdanmalar var. "Şeriatçı" İran yönetimi sosyalist Chavez'le görüşüyor. Eski kalıplar zorlanıyor, kırılıyor. Küçük Coni'nin çıkarmayı planladığı ve çalışanı işveren karşısında tümüyle güçsüz konuma getirecek olan yasaya itirazlar soldaki Yeşiller kadar Liberal Parti'den daha sağda diye düşündüğümüz Ulusal Parti'den geliyor. Bunun bir örneği de Türkiye'de. Başa geldiği zaman "eyvah, şeriatçılar geldi" dediğimiz AKP, ABD'ye rest çekmekle kalmadı, Türkiye'nin kanayan yarası Kürt sorununa da önyargılardan uzak çözümler bulma çabasında. Kurt kafalıların "Kürtsever Tayyip" sözlerine kulak asmadan sorunların vurarak, kırarak, öldürerek değil, konuşup görüşerek halledilmesi gerektiğini cesaretle sergilemeye başladı. İdeolojisi gereği devlet içinde ve üzerinde dinin oynadığı rolü artırmaya da çalışması elbette Cumhuriyetin laiklik ilkesine bağlı olan bizler için rahatsız edici bir durum. Ama yalnızca bunun üzerinde durup, Kemalizm ticareti yapanların kendisine saldırması da haksızlık olmuyor mu? Tüm "sosyal demokratlar" ve tabii bu arada Avustralya'daki Koca Kim gibi çözüm üretemeyen Deniz Baykal da muhalefetçilik oynuyor. İngilizlerin deyimiyle "banyo suyuyla birlikte bebeği de atmamak" gerek. Tayyip'in bebekleri önemli. Biraz Avrupa hayaliyle, biraz da IMF ve Dünya Bankası zoruyla da olsa ekonomi düze çıkmışa benzer. Enflasyon çılgın üç rakamlı düzeyinden aşağılara indirilmiş. Ülkenin kanayan yarasına melhem bulmaya çalışıyor.

Darbeci faşist, ressam bozuntusu paşanın ve kovboy kapitalizmi savunucusu Özal'ın 80 sonrası Türkiye kültürünü "gemisini kurtaran kaptan", "para yap ta nasıl yaparsan yap", "benim memurum işini bilir" mentalitesine sokmasını, o kültürde değerli ne varsa, saygı, güven, düzeylilik gibi kavramları yerle yeksan etmesini ve Türkiye'de Teksas-Arabesk alaşımı rüzgârlar estirmesini unutmak olası değil tabii. Ancak Özal'ın tam Kürtlerle görüşme sürecini başlatmışken küt diye ölüvermesi de unutulmamalı. AKP'nin sandıktan gitgide daha güçlenerek çıkması kısmen palazlanan Anadolu sermayesinin komprador Istanbul sermayesine başkaldırısı ise kısmen de bu yozluğun yerine İslâmî değerleri yerleştirme çabasından kaynaklanıyor bence. Tayyip'in Diyarbakır seyahatı

Kemalizm tacirleri tarafından sanki vatan hainliği imiş gibi sunulmaya çalışıldı. Bir ülkenin başbakanı o ülkenin bir ilini ziyaret edemezmiş gibi. Ama konu elbette o değil. Tayyip'in Kürt kökenli yurttaşlarla diyalog kurma çabası. Yapılan birkaç yanlış varsayım var. Birincisi PKK ile Kürt kökenli yurttaşları özdeşleştirmek. İkincisi bu ilk yanlıştan hareketle "teröristlerle konuşulmaz" varsayımı. Üçüncüsü de sanki ölen, öldürülen askerler ana baba evlâdı da, ölen, öldürülen Kürt kökenli yurttaşların anası babası acı çekmezmiş varsayımı ve bir "şehit anaları" sömürüsü. Eğer insanların, o ülkenin insanlarının, o ülkenin yurttaşlarının birbirini öldürmemesini istiyorsak, herbirinin canı diğerininki kadar değerliyse konuşulur, diyalog kurulur. Eğer bunun sağlanması için PKK ile görüşmek gerekirse bu da yapılır. Neden yapılmasın? Kaldı ki, PKK Kürt kökenli yurttaşların yalnızca bir bölümünün desteklediği bir örgüt. Amaç ülkede barış sağlanması, insanların birbirini öldürmemesi ise teröristlerle de görüşülür. Endonezya hükûmeti Aceh savaşçıları ile görüşebiliyorsa, Filistin yönetimi Hizbullah'la görüşebiliyorsa, İngiliz yönetimi İrlanda Cumhuriyet Ordusu IRA'nin politik kanadı Sinn Fein'le görüşebiliyorsa kendimize yapay sınırlar çizmenin kime yararı var? Kime olacak? Yalnızca çatışmanın sürdürülmesinden çıkarı olanlara. Ayrıca size en ters gelen fikirleri taşıyan kişilerle görüşmek, en azından onların ne istediklerini net olarak anlamanıza yardımcı olmaz mı? Görüşüp de hemen onların görüşlerinin baskın çıkacağından korkmak, kendi görüşlerinin sağlamlığına güvenmemek demektir. Benim internette en çok sohbet ettiklerim Türkiye'deki şeriatçılardır. Benimle taban tabana zıt görüşte olanların düşüncelerini anlamak, sonra gerekirse karşı koyabilmek, körü körüne karşı olmaktan daha verimli olmaz mı?

Geçtiğimiz günlerde Küçük Coni Müslüman liderlerle bir toplantı düzenledi ve listeye sadece "ılımlı Müslümanlar"ı aldı. "Ilımlı Müslüman" ne demekse! Biraz hamile gibi bir lâf işte. Bir insan ya Müslümandır, şartlerını yerine getirir ya da değildir. Diğerlerini de, kendi deyimiyle "saygınlık kazanmasınlar" diye liste dışı bıraktı. Eski mahalle avukatının ufku zaten bu kadar, ne bekliyordunuz yâni? Efendim, neymiş Melbourne'daki bir hoca "Bin Ladin büyük adam" demiş, onun için onunla konuşulmazmış. Oysa ben "Bush oğlu Bush büyük adamdır" görüşünde olan Küçük Coni ile isterse pek güzel oturup konuşabilirim. İnsanlar konuşa konuşa dememişler mi "Coni, mate?" Yoksa sen hangi Müslümanla oturup konuşacağına koklayıp ta mı karar veriyorsun?

Irak'ta rehin alınanları kurtarmak için çeşitli devletler bir yandan "biz teröristlerle pazarlık etmeyiz" derken öte yandan el altından aracılar koyarak bunu yapmıyorlar mı sanıyorsunuz?

Evet bizim "sosyal demokrat" Deniz efendi ile muhafazakâr Coni efendi konuşmama konusunda birleşiyorlar. Sadece kendi kafasında olanlarla konuşarak kafalarının zorlanmasını, kalıplarının yıkılmasını önlemeye çalışıyorlar. Keşke hiç konuşmasalar. Al birini vur birine!

TABU

Her toplumda bir takım şeyler "tabu" olarak tanımlanır. Tabularla özgürlükler ters orantılıdır. Ne denli çok tabu varsa o denli az özgürlük vardır o toplumda. Sözcüğün kökeni Pasifik adalarında yaşayan Polinezyalılardan alınma. Özünde tartışılması ya da sorgulanması bile yasak olan bir şey ya da kavram demek. Yeni Zelanda yerlileri Maoriler arasında bu sözcük halâ "tapu" biçiminde kullanılıyor. Tarih boyunca hemen her toplum, toplumsal düzeni korumak ve sürdürmek için bazı tabular koymuş. Çok tanrılı dinlerde, Şamanizmde bunlar genellikle doğa ile ilgili. Örneğin Eskimolarda yemek için bir hayvan öldürülmeden önce o hayvanın ruhu tabu olduğu için hayvandan önce özür dileniyor. O kabilenin ya da klânın kutsal ya da "mekruh" kabul ettiği hayvanları yemek tabu. Musevilikteki "kosher" ya da Müslümanlıktaki "helâl" kavramı da temelde aynı şeye dayanıyor.

Tabular ya kutsal olan ya da temiz sayılmayan şeylerle ilgili. Temiz ya da doğru sayılmadığı için tabu niteliği kazanan şeyler arasında bildiğimiz birçok örnek var. Yine Musevilikte ve Müslümanlıkta domuz etinin yasaklanması herhalde bu dinlerin ortaya çıktığı sıcak Orta Doğu ikliminde o zamanlar buzdolabı olmaması ve domuz etinin çabuk bozulması ile bağlantılı. Yâni pratik bir yararı var. "Ensest" dediğimiz aile içi cinsel ilişkiler için de aynı şey söz konusu. Ana, baba ve kardeşlerle cinsel ilişki –antik Mısır hariç- hemen her dinde tabu kabul ediliyor. Ama amca, hala, dayı, teyze çocukları ile evlilik bazı toplumlarda tabu ise de örneğin Türkiye'li toplumda çok raslanan bir olgu. Yakın akraba evlilikleri sonucu resesif genlerin su yüzüne çıkmasıyla birçok sakatlık, özellikle de geri zekâlılık ortaya çıkabiliyor. Demek ki bu tabunun da bilimsel bir dayanağı var. Adem ile Havva'dan türediğine inananlar hepimizin bu ilk insanların çocukları arasındaki cinsel ilişkiden türediğimizi ve ensest ürünü olduğumuzu –ve belki de hepimizin bu nedenle geri zekâlı olduğumuzu- nasıl inkâr edebilirler? Çocuklarla cinsel ilişki de öyle. Çocuğa verdiği bedensel ve psikolojik zarar nedeniyle bu da çoğu toplumdaki tabular arasında. Ve yine çoğu toplumda bunlar yasalarla da yasaklanmış.

Ama bir de toplumun genelde kabul ettiği değerlerden kaynaklanan tabular var. Örneğin birden fazla kadınla ya da erkekle evlenme birçok ülkede tabu olduğu ve yasaklandığı halde örneğin Hıristiyan kaynaklı Mormonlarda ve Müslümanlıkta tabu değil ve yasaklanmıyor. Birden fazla kişiyle evlenmenin yasak olmasının hiçbir bilimsel ya da biyolojik temeli yok. Bu yalnızca toplumun kabul edilebilir

saydığı değerlerden, bu örnekte tek-eşliliğin doğru, çok-eşliliğin yanlış kabul edilmesinden kaynaklanıyor.

Toplumsal tabular genellikle o toplumun çıkarlarını, değerlerini, ya da o topluma hâkim olan sınıfların çıkarlarını korumak için konmuş ve sürdürülen tabular. Dinle yönetilen toplumlarda bu çok belirgin. Toplumun yönetildiği kuralların kaynağı olan dinsel inançları sorgulamak ya da eleştirmek tabu. Bu, Orta Çağlarda aforoz edilmekten diri diri yakılmaya kadar, bu günlerde de kelle uçurmaya kadar cezalarla cezalandırılıyor.

Hatırlıyorum, bir taksi şoförü babamdan fazla para isteyince babam öfkelenmiş, parayı şoförün yüzüne fırlatırcasına yere atmış, taksi şoförü de "Türk parasına hakaretten seni polise ihbar ederim" demişti. O zamanki şaşkınlığımı halâ hatırlıyorum. Paraya hakaret ne demek oluyordu? Üzerinde Atatürk'ün resmi olduğu için miydi acaba? Bir yazar arkadaşımın Türkiye'de "milletin manevî değerlerine hakaret"ten davası var. Ceza yasalarında "Atatürk'e hakaret" suçu vardı, halâ var mı bilmiyorum, ama her halde "orduya hakaret" suçu halâ vardır. Para tabu, manevî değerler tabu, Atatürk tabu, Ermeni tehciri konusu tabu, komünizm tabu, şeriat düzeni tabu, ülkenin bölünmezliği tabu, yakın geçmişe kadar "Kürt" sözcüğü tabu... Çevrecilere göre nükleer enerji tabu, balinaları yemek tabu, Hitler'i övmek tabu, Bin Ladin'i övmek tabu, intihar bombacılarını övmek tabu, gelmiş geçmiş en saldırgan emperyalist devlet ABD'yi eleştirmek Küçük Coni'ye ve başbakanlığa oynayıp kendisini en az Coni kadar Amerikancı olarak sunmaya çalışan Costello'ya göre tabu. Avustralya yaşam biçimini – çokkültürlü Avustralya'da bu ne demekse- eleştirmek tabu. Hele hele Anglo-Keltik kökenli değilseniz hepten tabu. Hani biz Türk olarak Türklere verip veriştiririz de bir başkası Türklere lâf ederse tepemiz atıverir, aynen öyle işte.

Tabular arttıkça özgürlüklerin alanı giderek daralıyor. Ve dikkat edilirse bu yeni tabuların hepsi yapılan birşeyle değil, söylenilen ya da düşünülen şeylerle ilgili. İfade özgürlüğü kavramına ne oldu? Batı demokrasisi bu kadar kırılgan mıydı ki, kendisini biraz tehdit altında gördüğü zaman o örnek demokrasi modelini oluşturan temellerin bir çoğunu bir kalemde silip atmaya bu kadar hazır? Hitler'in ya da intihar bombacılarının yaptıklarının, masum insanları öldürmenin ya da şeriat düzeninin bence savunulacak yanı yok ama savunanları niye cezalandıralım? İnsanların ağzına niye tıkaç koyalım? İnsana ait hiçbirşeyin konuşulup tartışılmasının tabu olmaması gerekmez mi? Tabuların amacı kutsal ya da yasak diye önlerine sürülen şeyleri insanların düşünmeden kabul etmeleri, bunlara itaat etmeleri değil mi? Bizim koyun sürüsü olmamız kimin çıkarına?

Eski deyimi yeni Türkçeye çevirirsek "fikirlerin çatışmasından gerçekler doğar". Ne dersiniz? Tabulardan korkmadan herşeyi tartışabiliyor musunuz?

KATRİNA VE HUEY

Yıl 1927. Mississippi nehri New Orleans kentini su altında bırakmış. Ve devrin ABD Başkanı kısa boylu şişman Calvin Coolidge, kendisinden 80 yıl sonra yine aynı partiden başa gelecek olan gerzek Başkana örnek olacak biçimde elinde defteri ile kenti ziyaret ediyor ve Louisiana eyâletini yeniden imar edeceği sözü verip zengin dostlarıyla golf oynamaya gidiyor. Louisiana eyâleti yeniden imar edilmiyor. Ama Louisiana'da ateşli bir hatip Başkanın ve şürekasının oyunlarını açığa çıkarıyor ve özetle şöyle diyor: "*Sıçarım ben böyle işin içine! Yalan söylüyorlar! Başkan yalan söylüyor! Sizi boğulmaya mahkûm eden zenginler aynı şeyi tekrar tekrar yapacaklar! Kâr etmek için sizi emperyalist savaşlara sürüklüyorlar, okullarınızı ve umudunuzu elinizden alıyorlar ve siz şikâyet ettiğinizde suçu Zencilere, Yahudilere, göçmenlere atıyorlar. Ondan sonra da çocuklarınızı eziyorlar. Diyorum ki, vurun kıçlarına tekmeyi ve hakkınız olan payı alın!*" İnanası gelmiyor insanın ama masal değil bu. Huey Long planını açıklıyor: Louisiana eyâletinde zenginlerden daha yüksek vergi, bu vergi ile finanse edilecek altyapı projeleri yoluyla sağlanacak iş olanakları ve gerek kendi eyâleti gerekse Amerika için emperyalist savaşlardan çekilme politikası ve parababalarının hakimiyetine son. Ve Huey Long 1928'de Louisiana valisi seçiliyor. Okullar parasız ama yoksul halkın çocuklarına kitap alacak parası yok. Petrol şirketlerine "kitap vergisi" koyuyor. Rockefeller'in petrol şirketi bu vergiyi ödemeyi reddedince üzerlerine asker gönderip Standard Oil'in petrol sahalarını ele geçirme emrini veriyor. "Kingfish" adıyla sevilen Valinin getirdiği politikalar arasında şunlar var: Hiçbir birey yılda 1 milyon dolardan fazla kazanamayacak, bunun fazlası alınıp her ailenin yılda en az 5000 dolar geliri olması sağlanacak. Nakit 10,000 dolardan az parası olan yaşlılara ayda 30 dolar maaş bağlanacak. New Orleans'ı sulardan koruyan setler özel şirketler tarafından değil, halk ve halkın temsilcileri tarafından yapılacak.

Huey Long 1930'da senatör seçiliyor. 1929-30 ekonomik yıkıntısı Başkan Hoover'i de yıkınca yeni başkan Roosevelt, Huey Long'un fikirlerinden esinlenerek "*New Deal*" "*The New Frontier*" ve "*the Great Society*" adları altında devletin direkt müdahalesi ile iş yaratarak hem ekonomiyi hem de Demokrat Partiyi canlandırmayı başarıyor. 10 Eylül Huey Long'un 1935 yılında 43 yaşında iken vurularak öldürülmesinin 70. yıldönümü.

Yıl 2005. ABD en büyük doğal felâketlerden birine sahne oluyor. Katrina ABD'nin körfez eyâletleri diye bilinen güney eyâletlerini vuruyor. Kasırgalara

neden hep kadın adları verildiğini merak ediyorsanız söyleyeyim. Ben de merak edip araştırmıştım. "Kadınlar gibi ne yapacağı belli olmadığı için" imiş. Aman, bu benim fikrim değil, elçiye zevâl olmaz. Bizde de hani "deniz kadın gibidir" diye bir lâf vardır ya, onun gibi işte.

Louisiana eyâletinin başkenti caz merkezi New Orleans sular altında. Ölü sayısı kesin belli değilse de binlere, belki de onbinlere varacak. Louisiana nüfusunun büyük çoğunluğu karaderili ve yoksul. Göl düzeyinden iki metre aşağıdaki New Orleans'ı korumak için yapılan setlerin yenilenmesi ve güçlendirilmesi projesi, Bush oğlu Bush'un zenginlerden alınan vergileri düşürmesi ve devletin kalan kaynaklarının da Irak'ta "terörle savaş" martavalı kullanılarak petrolcülere ve asker-sanayi işbirliğine aktarılmasıyla sürüncemede kalmış. Bu işi bilenler setlerin güçlü bir kasırgaya dayanamayacağı uyarısını yapmış durmuş. Ve Katrina gelip çarpınca setler yıkılıyor, New Orleans kentini ve içinde yaşayan yarım milyon insanı basıyor. İnsanlar günlerce aç, susuz kalıyor. Ve Bush oğlu Bush yardım konvoylarından önce asayişi sağlamak için binlerce asker gönderiyor New Orleans'a, çapulculara, yağmacılara ateş edip öldürmek serbest diyerek. Olur a, aç ya da susuz kalan birisi dev şirketlere ait bir mağazadan ekmek ya da su falan çalmaya kalkar. Tabii bu arada Katrina'nın vurduğu yerlerdeki bir iki rafineri birkaç gün üretim yapamadı bahanesiyle petrol fiyatlarını yükseltip bizleri biraz daha soyuyorlar. Bizim küçük Coni de "*inanın petrol fiyatlarını düşürmek elimden gelse dağı taşı oynatırdım*" gibi zırvalar sunuyor bizlere. Elbette Coni, senin petrol şirketlerine karşı hiçbir gücün olmadığını biliyoruz. Yoksa, sen hadım olmasan kendi tüketiminin büyük bir kısmını kendi petrol kaynaklarından karşılayan Avustralya neden Katrina yüzünden petrole daha fazla para ödesin?

New Orleans, hepsi hepsi yarım milyon nüfuslu orta boy bir kent. Ve koskoca süpergüç ABD bununla başedemiyor, çünkü Bush oğlu Bush ve şürekâsı Irak'ta New Orleans'da ölenler gibi yoksulların çocuklarını öldürüp milyar dolarlarına milyar dolarlar katma telâşında. Ölenler Iraklılar olmuş ya da New Orleans'daki çoğu karaderili yoksullar olmuş, beylerin umurunda mı? Bush oğlu Bush bu olayla en azından ayırım yapmadığını, yoksul Irak halkına kendi yoksul insanlarından daha düşman olmadığını kanıtlamış oluyor. Amerikalı bir milletvekili yarı şaka Felluce ile New Orleans'ın kardeş şehir ilân edilmesini önerdi. İki kent te Bush-zede olduğu için.

Bu süpergüç yarım milyonluk bir kentteki su baskını ile başedemiyorsa küresel ısınma sonucu deniz düzeyinin 5-6 metre yükseldiğini düşünün bir de. New York gibi, Londra gibi, Istanbul gibi metropollerin halini düşünün.

UNUTMAYALIM DİYE

Yıl 1922. 9 Eylül'de ordularımız Anadolu'nun işgâlcilerden temizlenmesi sürecini İzmir'de noktalıyorlar. "Mazlum milletler" bizlerle birlikte emperyalist güçlere vurulan bu darbeyi kutluyorlar. Kuzey Afrika ülkelerinin özgürlük savaşçıları ceplerinde Mustafa Kemal'in resmini taşıyor. Tabii ki ne Mustafa Kemal'in, ne de Anadolu'dan kopup İzmir'de soluklanan neferin bundan 30 yıl sonra ülkenin yine emperyalist güçlere peşkeş çekilmeye başlayacağından haberi yok daha. İkinci dünya savaşı ertesi yıkım içindeki Avrupa'ya "Marshall Planı" adıyla bilinen yardım programı çerçevesinde Türkiye'ye de Vedat Türkali'nin deyimiyle "süttozu, kokmuş peynir, ilâçlı buğday, donmuş hindi ölüsü" gibisinden yardımlar yapılıyor ve 10 Eylül 1953'te Dünya Bankasının Türkiye'ye 9 milyon dolar kredi vermesiyle de bıçağın ucu Türkiye'nin yüreğine sokulmaya başlıyor. Daha sonraları 10 Eylül 1968'de söylediği "İmam-Hatip okulları taassuba karşı açılmış aydınlık pencerelerdir" sözleriyle ünlü "böyyük devlet adamımız" 'baba' Demirel "borç yiğidin kamçısıdır" diyerek bu geleneği sürdürüyor ve yiğit halkımızı kamçılamaya devam ediyor.

Geçtiğimiz 10 Eylül, geçen haftaki yazımda sözünü ettiğim eski Louisiana valisi halk kahramanı Huey Long'un 1935 yılında 43 yaşında iken vurularak öldürülmesinin de 70. yıldönümü idi.

Yıl 1955. 6 Eylül'ü 7 Eylül'e bağlayan gece özellikle Istanbul ve İzmir'de zamanın Başbakanı ile MİT'in "Rumlar Selanik'te Atatürk'ün evini bombaladı" yalanıyla halkı galeyana getirmesi sonucu başta Rumlar olmak üzere Anadolu'lu gayri müslim halklara saldırılması, talan, yağma, vahşet, utanç. Sonuç: saldırıların komünistlere yüklenip içeri atılmaları, sıkıyönetim ilânı ve binlerce gayri müslimin can güvenliği kalmadığından Türkiye'den göçmesi ve Türkiye mozayığından üç beş taşın daha eksilmesi.

17 Eylül 1961. 27 Mayıs darbesi ile görevden alınan eski Başbakanlardan Adnan Menderes Yassıada'da idam edildi. Menderes Batı Emperyalizmine kapıları açan bir başbakan olarak değil, meclisten karar çıkartmak zahmetine bile katlanmadan Batı'nın para yardımı karşılığında Kore'ye asker gönderip binlerce vatan evlâdının ölümüne yol açması konularında değil, 6-7 Eylül olaylarının düzencisi olmasa bile onaylayıcısı olarak değil, kasasında çıkan kadın donu gibi konularla ilgili olarak yargılandı ve ölüme mahkûm edildi.

Yıl 1973. 11 Eylül'de Şili'de ABD kuklası bir general halkın oylarıyla demokratik olarak seçilmiş olan Allende hükûmetini tanklarla toplarla devirip binlerce Şililiyi

ölüme, işkenceye mahkûm ediyor ve Şili'nin en büyük doğal zenginliği olan bakır madenlerini Amerikalı efendilerine teslim ediyor. Bugün 90 yaşında olan bu katilin yakasını Şili halkı halâ bırakmıyor, hesap soruyor.

Yıl 1980. 12 Eylül'de Kenan Evren adlı Genelkurmay Başkanı bir megaloman paşa komutasında KKK. Orgeneral Nurettin Ersin, HKK Orgeneral Tahsin Şahinkaya, DKK Oramiral Nejat Tümer, JGK Orgeneral Sedat Celasun tarafından faşist bir darbe yapıldı. Türkiye'de uzun yıllar boyu binbir emekle oluşmuş sosyal birikim ve bilinç silâh zoruyla, işkence ve ölümle cezalandırıldı. Parlâmento feshedildi, siyasi faaliyetler durduruldu, tüm yurtta sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildi. 12 Eylül döneminde 7000 kişinin idamı istendi. 517 kişiye ölüm cezası verildi. Askerî Yargıtay 124 idam cezasını onayladı. 55 kişi idam edildi. Gözaltında ya da hapishanelerde, 171 kişinin işkencede öldüğü belgelerle kanıtlandı, "doğal olmayan ölüm" sayısı 229 oldu. Gayri resmi kayıtlara göre 650 bin kişi gözaltına alındı. 210 bin dava açıldı, yaklaşık 100 bin kişi "örgüt üyesi" olmakla suçlandı. 1 milyon 683 kişi fişlendi. 141, 142 ve 163. maddelerden 71 bin kişi, yasadışı örgüt üyesi olma iddiasıyla 98,404 kişi yargılandı. 30 bin kişi yurtdışına kaçtı. 338 bin kişiye pasaport verilmedi. 30 bin kişi "sakıncalı" olduğu için işten çıkarıldı. 300 gazeteci saldırıya uğradı, 3 gazeteci öldürüldü, gazeteciler hakkında toplam 4 bin yıl hapis istendi, toplam 3 bin 315 yıl 6 ay hapis cezası verildi, gazeteler 300 gün kapatıldı. 49 ton gazete, dergi ve kitap "sakıncalı" bulunduğu için imha edildi. Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu kapatıldı. 71'deki darbeci paşaların yarım bıraktığı faşist karşı devrim tamamlanıp Türkiye emperyalizme dikensiz bir gül bahçesi olarak teslim edildi. 1950'lerde Menderes'le başlayan kapitalistleşme ve Batıya teslim süreci 30 yıl sonra tamamlanmış oldu. ABD Güvenlik Konseyi Danışmanı Paul Henze, 12 Eylül 1980 darbesini, zamanın Devlet Başkanı Jimmy Carter'a şöyle duyurdu: "Our boys did it!", yani, "Bizim oğlanlar bu işi becerdi". Ve bu "bizim oğlanlar"ın elebaşısı faşist katil elini kolunu sallayarak ve "paşam" yaltaklanmalarına pişmiş kelle gibi poz vererek 2005'in Türkiye'sinde halâ keyif çatabilmekte.

Rezil 6-7 Eylül olaylarından 31 yıl sonra yine bir 6 Eylül günü, : 6 Eylül 1986'da İstanbul'da Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen saldırıda 500 yıllık Anadolu'lu Musevilerden 21 Türkiye yurttaşı hayatını kaybetti, 5 kişi ağır yaralandı. Eylemi İslamî Cihad, Filistin İntikam ve İslamî Direniş örgütleri üstlendi.

Yıl 2001. 11 Eylül'de New York'taki ikiz kuleler uçaklarla yıkıldı, binlerce insan öldü. Olaydan El Kaide adlı İslâmî örgüt sorumlu tutuldu ve El Kaide'nin can

düşmanı olan laik Saddam rejiminin elinde kitle imha silâhları olduğu yalanıyla Irak'a saldırıldı.

Nedir bu Eylül sıkıntısı!

KURBAĞA ÇORBASI

Yanınızdakine ya da karşınızdakine "insan için en gerekli şey nedir?" diye sorun bakalım. Kimisi "sevgi" diyecektir, kimisi "saygı", "özgürlük". İnancına ya da ideolojisine göre kimisi de "iman", "inanç", "Allah korkusu", "sosyal adalet", "sömürülmeme", "ana dilini konuşma", "etnik kimliğini ifade edebilme" gibi şeyler söyleyecektir. Sağlığı pek yerinde olmayan kişi size herhalde en gerekli şeyin sağlık olduğundan sözedecektir. Oysa şöyle bir durup düşünürsek, en gerekli şeylerin hava ve su, ardından da yiyecek gibi gayet basit ama somut şeyler olduğunu kabul etmek zorunda kalırız. Bu temel gereksinmelerin ne denli önemli olduğunu ancak havasız, susuz ya da aç kaldığımızda farkederiz. İnsanoğlu elinde olanla yetinmeyen, daha çoğunu arayan, isteyen ve daha çoğu için uğraşan bir varlık. İnsanlık tarihinin başından beri bu arayış bir yandan uygarlık dediğimiz gelişmelere yol açmış, öte yandan uygarlığın getirdiği nimetleri elde edebilmek için insanlar çalışmış, uğraşmış, bunları elde edemediğinde de bunalımlara girmiş, daha fazlasını elde edebilmek için başkalarını baskı altına almış, asmış, kesmiş, savaşmış.

İnsan ancak elindekini yitirdiği zaman o yitirdiğinin ne denli önemli ya da gerekli olduğunun ayırdına varmış, o zaman da ne yazık ki "iş işten geçmiş". Denizin altında havasının tükenmekte olduğunu gören dalgıç, çölde içecek bir damla su bulamayan Bedevi ya da Sudan'da çocuğunun açlıktan ölmesini çaresizlik içinde seyreden ana babaya "basın özgürlüğü", "toplu sözleşme hakkı", "ifade özgürlüğü" ya da "televizyon seyredebilme", "kullandığı şampuanın markasını seçebilme", "kızarmış tavuk veya köfteli ekmek arasında seçim yapabilme özgürlüğü"nden söz etmek için "tabanları yağlayıp kaçabilme" özgürlüğünüz olması gerekir.

Salt yaşam açısından baktığımızda hava, su, yiyecek, ve bir alt sırada da seks ve barınak dışında hiçbirşeyin yaşamsal olarak vazgeçilemez şeyler olmadığını kabul etmemiz gerekir. Ancak bu gereksinmeler yerine getirildikten sonradır ki insan diğerlerine yönelir ve içinde yaşadığımız toplum aslında hiç te yaşamsal olmayan, çoğu "lüks" sayılabilecek şeyleri bize gerekli olarak dayatır. 80 inçlik plazma televizyon ekranından tutun, saniyede 88 milyar işlem yapabilen bilgisayara kadar... Geçtiğimiz ay ABD'nin New Orleans kentindeki felâket gibi olaylar bize nelerin gerçekten temel gereksinmeler olduğunu hatırlatır. Dünyanın en zengin ülkesinde insanlar içecek temiz su ve yiyecek uğruna

uygarlık dediğimiz ne varsa bir yana bırakıp bu temel gereksinmelerini karşılamak için yapılmadık şey bırakmadılar.

Bir de ünlü kurbağa deneyi vardır. Kurbağayı kaynar suya atarsanız haşlanmamak için çırpınır, sudan dışarı fırlamaya çalışır. Oysa suyu yavaş yavaş ısıtırsanız, bugün 20 derece ise yarın 21, öbür gün 22 dereceye çıkarırsanız bu hafif hafif ısınmanın ayırdında olmaz zavallı kurbağa ve kuzu kuzu –kurbağa nasıl kuzu kuzu oluyorsa- 80 gün sonra o suyun içinde haşlanıverir.

Servetlerine milyarlar üstüne milyarlar katıp hiçbir milyarın kendilerini ölümden kurtaramayacağını unutanlar suyumuzu böyle hafif hafif ısıtıyorlar. Biz de "aaa, su biraz daha ılındı mı acaba, ne?" diyip Bondi'daki sörfçüler gibi ısınan suyun içinde -havamız, suyumuz, ekmeğimiz var ya- keyfimize bakıp fink atmaya devam ediyoruz.

Yoksul ülkelerde su ısındıkça insanlar temel gereksinmelerini karşılayamaz duruma düşüyor ve ya isyan ediyorlar ya isyan edemeyecek kadar aptal, cahil ya da aç bırakılıyorlar, ya da isyan ederlerse tepelerine "balyoz gibi" inilerek öldürülüyor, sindiriliyorlar. Oysa daha zengin ülkelerde bu yöntemlere gerek yok. 74'te Allende tanklarla toplarla alaşağı edildi ama 75'te "*buy back the farm*" diyen Whitlam'ın devrilmesi için yapılan darbe şiddet kullanmadan, "uygarca" yapıldı. Küba'da Castro'yu devirmek için yapılmadık numara kalmadı, oysa Avustralya'da Bush oğlu Bush'un ne mal olduğunu açıkça söylemek cüretini gösteren Mark Latham'ı devirmek için bir iki seks skandalı fısıltısı yetti de arttı bile.

Mustafa Kemal'in bir ülke yöneticilerinin "gaflet, dalâlet ve hattâ hıyanet" içinde olabileceğini söylediğini hatırlarsak Avustralya'nın başına tebelleş olan Küçük Coni'nin hakçası hıyanet içinde olmadığını, yâni Evren ya da Pinochet paşalar gibi hain olmadığını teslim etmemiz gerekir. Ama kendisinden önceki sözümona "İşçi Partisi" başbakanı bir başka küçük başbakan gibi gafil olmaktan öte, dalâlet içinde olduğunu da görmezden gelemeyiz. Suyumuzu yavaş yavaş ısıtıyor Coni. Bir yandan çalışanların işveren karşısındaki tek gücü olan toplu sözleşme hakkını yok etmeye çalışırken, öte yandan halkın malı ve büyük kâr eden Telstra'yı haldeki çığırtkan kabzımal misali haraç mezat satıyor, "terörle mücadele" adı altında muhalif her sesi, ya da Müslüman giysili herkesin Hıristiyan Anglo kültürüne benzemeyen sözlerini ya da davranışlarını "terörizmi övme" olarak tanımlayıp yüzyıllar boyu zorlu mücadelelerle kazanılmış hakları elimizden alıp bizi insanların birbirini yediği ABD'ye benzetmeye çalışıyor. Ve bu kazıklar bize yavaş yavaş, alıştıra alıştıra sokulduğundan, suyumuz yavaş yavaş ısıtıldığından

uykumuzun arasında rehavet içinde "pek te fazla acıtmıyor canım" diyebiliyoruz. Suyumuz 100 dereceye geldiği zaman feryat figan etmenin bir yararı yok. O zaman havamız da, suyumuz da, ekmeğimiz de olmayacak. Zengin beyler için kurbağa çorbası olmuş olacağız zaten o zaman.

SOL VE ŞOVENİZM

Bir kağıt şirketinin 4 Türk'ün fotoğrafını kullanıp süprüntü demesinin ardından bu gazete ile başkaları atışmaya başladı. Bunun ele alınması şirketin ekmeğine yağ sürdü mü sürmedi mi derken unutulan daha önemli bir nokta var bence. Fotoğraftakilerin alınlarında "Türk" yazmıyor ama kesinlikle göçmen görünüşündeler. Yâni süprüntü olarak gösterilemeye çalışılan ve karalananlar "hanzo" görünüşlü göçmenler. Bunlar Arap, Yunanlı ya da Arnavut olsa biz aslan Türkler aynı tepkiyi gösterecek miydik? Ne yazık ki göstermeyecektik. Oysa hedeflenen, süprüntü olarak gösterilen göçmen toplumdur. Daha sağlıklı bir yaklaşım diğer göçmen toplumlarla birlikte olayı kınamak olmaz mıydı?

Biz "kol kırılır, yen içinde kalır" anlayışıyla kendi kendimizi acımasızca eleştiririz ama bir başkası bunu yaparsa ya da birimiz bu eleştiriyi başkalarına yaparsa hop oturup hop kalkarız. Ermeni olayları konusunda ben daha önce de söylediğim gibi Orhan Pamuk kadar kesin konuşamıyorum ama Orhan Pamuk'un kendi görüşlerini istediği yerde söyleyebilmesinden yanayım. Bu Türk Ceza Kanununa göre "Türklüğe hakaret" gibi bir suç oluşturuyorsa, bir başka yazar arkadaşım "milletin manevî değerlerine hakaret" gibi bir suçtan mahkemeye verilebiliyorsa o ülkede "fikir suçu" denen çağdışı bir kavram var, söz ve ifade özgürlüğü yok demektir. Küçük Coni de yeni "terörle mücadele yasaları" ile Avustralya'yı bu ilkelliğe geri çekmek istiyor. Terörü kendisi tanımlayacak ve siz onun terör olarak adlandırdığı bir görüşü överseniz "terörizmi övme" suçundan yargılanabileceksiniz. Ender onurlu gazetecilerden John Pilger "Irak halkının kanunsuz bir işgâle karşı meşru savunma hakkı vardır ve bu işgâlci kuvvetlere saldırmalarını haklı kılar" sözünü bu yasa çıktıktan sonra Avustralya'da söylese başı belâya girecekti. Gerek kağıt şirketi, gerekse Orhan Pamuk olayının altında yatan illet "milliyetçilik" denen ve faşizmin sağ kolu olan hastalıktır.

Kendisine "Türk Solu" adını yakıştıran bir yayın organının milliyetçilikten de öte ırkçılığa varan söylemlerini okuyunca tüylerim ürperdi. "İsrailoğullarının Allah'ın seçkin ırkı olduğu" dinsel temeline dayanan ırkçı devlet İsrail'in en büyük korkularından birisi İsrail vatandaşı olan Arap kökenli vatandaşların çoğalarak sayıca Musevilerden fazla olması ve İsrail'in giderek bir Arap devleti konumuna gelmesidir. Irkçı bir devlet için bu anlaşılır bir kaygı olabilir ama kökeni ne olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı herkesin eşit olduğunu savunan bir Türkiye'de kalkıp kendisini "sol" diye tanımlayan bir yayın organının "Kürt istilâsı"ndan söz etmesi yenir yutulur birşey değil. Doğu ve güneydoğu

Anadolu'dan orta ve batı Anadolu'ya büyük sayıda ve çoğu Kürt kökenli olan vatandaşın göçmesi Kürtlerin Türkiye'yi ele geçirme planının bir parçası olarak gösterilip en ilkel şovenist duygular ayaklandırmaya kalkışılıyor. Eğer T.C. eğer gerçekten ırkçı bir devlet değilse her T.C. vatandaşının ülkenin istediği yerinde yaşama hakkı vardır, bu bir. Eğer köyleri yakılan Kürt kökenli vatandaşlar batıya göçüyor ve aç kalmamak için başkalarının 100 liraya yaptığı işi 50 liraya yapıyorsa bu Türkiye'deki kapitalist sistemin gereğidir, bu iki. Eğer Kürt kökenli vatandaşların nüfus artış oranı diğerlerinden fazlaysa bu onların birçoğunun daha aşiret ve köy kültürü içinde yaşadıklarını gösterir, Türkiye'yi ele geçirmek için komplo kurduklarını değil, bu üç. Eğer Türkiye'de bir "Kıro" kültürü, bir Arabesk zevksizlik yaygınlaşmışsa, birçok vatandaş devletin resmî dili Türkçe'yi doğru dürüst konuşamıyorsa bu, o vatandaşların suçu değil, bu vatandaşlarını eğitemeyen devletin, ve yine kapitalist piyasa ekonomisi içinde müptezel bir medya aracılığıyla bu zevksizliğin rağbet bulmasındandır, bu da dört.

Özetle "Türk Solu"nun yakındığı sorunlar Türkiye'nin sınıfsal yapısından, devletin bugüne dek kendi vatandaşlarına karşı sürdürdüğü militarist politikadan ve Türkiye'nin kapitalist pazar ekonomisinden kaynaklanmaktadır. Kendisini "sol" diye tanımlayan bir yayın organının bunları bir yana bırakarak ırkçı, şovenist söylemlerle Kürt işyerlerini boykot çağrısı yapmasını bırakın sosyalizmi, bırakın solu, kendisine demokratik ya da liberal diyen kimsenin havsalası almaz.

Böylesi bir şovenist yaklaşım "Türkiye Türk kökenli yurttaşlara aittir, Kürt kökenli yurttaşlar ikinci sınıf vatandaştır" görüşüne dayanarak bu kardeş iki halkı birbirine düşman etmek isteyenlerin, savaş rantı yiyenlerin işine yarar. Türkiye'de açıktan ırkçı görüşlere sahip bir partinin, Avustralya'da Pauline Hanson ve benzerlerinin, Almanya'da dazlakların bu tür söylemlere girişmeleri doğaları gereğidir ama kendisine "sol" etiketini yakıştıranlar için bu, bağışlanamaz bir yaklaşımdır. Sen kalk sınıfsal analizi, Türkiye'nin kapitalist yapısını bir kenara bırak, nüfusun bir kesimine etnik kökeni nedeniyle saldır, ondan sonra da "ben soldayım" de. Böyle herze olmaz. Eğer devletin iddia ettiği gibi etnik kökeni ne olursa olsun her T.C. vatandaşı eşitse, parlamentoda çoğunluğun Türk, Kürt ya da Yahudi, Rum veya Ermeni olması tartışma konusu bile olmaz. Ekonomik gücün hangi etnik grupta olduğu değil, hangi sınıfın elinde olduğu önemlidir. Türk solu içinde ne yazık ki eskiden de ekonomik gücün gayrımüslimlerin elinde olmasından yakınanlar vardı. Beni sömürenin Türk, Kürt ya da Yahudi, Rum veya Ermeni olması, Müslüman, Musevi ya da Hıristiyan olması sol söylem içinde söz konusu edilemez, edilmemelidir. Sermayenin ırkı,

dini olmaz. Yoksa "Kristallnacht"lar, toplama kampları, varlık vergisi gibi rezillikler, 6-7 Eylül olayları gibi utanç verici olaylar ortaya çıkar.

SİZİ ŞÖYLE ALALIM

Efendim, Türkiye 40 yıl kapıda bekledikten sonra Avrupa eşiğinden adımını attı. Ama konağın güvenlik görevlisi hariciye nazırları "sizi şöyle holde bekleyin, ev sahipleri sizinle görüşüp daha sonra sizi içeri buyur edip etmeyeceklerine karar verecekler" dedi ve biz de artık ayazda kalmamanın başarı sarhoşluğu içinde hole geçtik. Konak sahipleri bizi pattadanak içeri alırlarsa "dağdan gelip bağdakini kovacağımızdan" ve de bizim acılı çiğ köftemizin, lahmacunumuzun, işkembe çorbamızın, Adana kebabımızın, kokoreçimizin tadını bilmediklerinden kendi chateubriand'larının, rozbiflerinin, Sacher Torte'lerinin, Wiener Schnitzel'lerinin, Parmesan peynirlerinin ve buna benzer birçok leziz yiyeceklerinin Türklerin bu seferki Viyana kuşatmasına dayanamayıp ortadan kaybolacağından korktuklarından halâ "biz ortak, onlar pazar" mantığını sürdürmeye çabaladılar bir süre. Yalnız yiyeceklerimiz mi ya! "İdare eder abicim", "Allah Kerim", "Gün ola, hayır ola", "Allah'ın günü çuvala girmedi ya", "Devlet malı deniz, yemeyen domuz" gibisinden cevherlerimizin ardında yatan müthiş hayat felsefemiz de Avrupa kültürüne müthiş katkılarda bulunacak, adamların haberi yok! 3 milyon aslan Türkiyeli nasıl Almanya'da buram buram kebap kokuları salmaya yettiyse, hele bir 30-40 milyonumuz kara bıyıklarımızla geğire geğire ve de gerine gerine Avrupa'yı arabeskleştirsin, yatıp kalkıp dua edecekler bize.

Hitler'in ana vatanı Avusturya her halde halâ Viyana kuşatmalarını unutmamış olmalı ki epeyce ayak diredi ama sonunda "peki ama hole girerken çamurlu ayakkabılarını dışarıda bıraksınlar" dedi. Bilmezler ki biz zaten misafirliğe gittiğimizde kapıda pabuçlarımızı çıkarırız. Avrupalılar sabunun ne olduğunu bilmezken bir hamamlarda keselenip parmak gibi kir çıkarıyorduk. Hitler'in kafadaşı Haydar efendi Avusturya'nın başındayken diğer Avrupalılar "e canım, ırkçılık bu kadar da ayan beyan olmaz ki" deyip Haydar efendiyi kenara itmişlerdi. Şimdi bu zat-ı muhterem Avusturya'nın en güçlü politikacısı ama şimdilik sandık odasında saklanıyor. Haydar efendi Partizan Tito dağlarda Nazilere karşı çarpışırken Nazilerin maşalığını yapan Hırvat faşistlerinin torunlarına elbette mehter eşiliğinde Viyana kapılarını zorlayan kara bıyıklı Türklerin torunlarından daha yakın hissediyordu kendisini. Ve gerek Sırpları, gerekse Boşnakları acımasızca katleden katiller (hoş bu arada milliyetçilik vebasına yakalanan diğerleri de Hırvatları sevgiyle bağrına basmadı ya)

yakalanmasa da kafa dengi Hırvatların konakta şöyle konforluca bir köşede yer almasını istiyordu.

Avrupa Birliği başbakanlarının eski bir toplantısında çekilmiş bir fotoğraf vardı. Şimdilerde sıfırlanan popülaritesini Vahdettin'i savunmaya endeksleyerek artırmaya çalışan bir sabık "Karaoğlan" Ecevit, sol açıkta frikik atışı karşısındaymış ve topun kendisini hadım edeceğinden korkuyormuş gibi melûl mahzun bir yetim gibi poz veriyordu. Oysa Tayyip-Gül ikilisi bu aşağılık kompleksini sollayıp Avrupa'nın adı büyük eşhası ile enseye tokat gitmekteler. Az buz değil, "yok öyle B takımına alırız falan ayakları" diye rest çekerek güttükleri maço politika –şimdilik yalnızca holde bekliyor da olsak- Avrupa karşısında yıllar süren ezikliğimize Lokman Hekim etkisi yaptı.

Şeriatçılar hükûmeti satılmışlıkla, soldakiler Amerikan uşaklığıyla suçlayadursun, Tayyip-Gül ikilisi Viyana surlarını aştı. Bizim basındaki manşetlere bakın; "İkiyüzlü Avusturya", "Kancık Avusturya" "Avusturya şike yaptı" gibisinden bize yaraşır cevherlerle dolu. Türkiye'nin AB'ye girişini destekleyen İngiltere ve ABD de yeğenimiz, kirvemiz. "İngiltere ve ABD bizi seviyor!" Aman da Angloların bebecikleri, agucuk, agucuk!

Yok efendim, Amerikalı dostlarımızın Büyük Ortadoğu projesine âlet oluyormuşuz, Balkanlardan Orta Asya'ya, Kafkaslardan Arabistana uzanan Amerikan emperyalizminin maşası oluyormuşuz. Yok efendim dava, bir yandan dünyanın ikinci zengin petrol kaynaklarını sağlama almak, öte yandan giderek hızla güçlenen Çin'e karşı Irak'tan İran'a, Hazar Denizine va Orta Asya'ya uzanan bir tampon bölge oluşturmakmış. Yoksa kuklacıbaşı Dick Cheney'nin Özbekmiş, Uygurmuş, Tacikmiş, Türkmenmiş ne umurundaymış? Yoksa Türkiye AB'ye girmiş girmemiş, kim sallarmış? Türkiye de ABD'nin bu planının bir parçasıymış, mışmış ta mışmış. Yoksa 27 Mart 1960 sabahı bas-bariton Albay Türkeş daha başbuğluk atına atlayıp dört nala iktidara yol almadan önce lâfa "Nato'ya, Cento'ya bağlıyız" diye başlar mıymış? Yoksa Çoban Sülü Babalık mertebesine ulaşmadan önce Amerika onu zembille Türkiye'nin ortasına indiriverir miymiş? Yoksa Özal'a, sonra da Tayyip'e yeşil ışık yakar mıymış ABD? Geçin efendim, geçin, hele biz Avrupa'ya bir girelim, adamlar feleklerini şaşıracaklar, haberleri yok. Amerika bizi Avrupa'ya karşı Truva atı olarak kullanabileceğini sanadursun; biz kaçın kurrasıyız, Amerika'ya Irak konusunda bir güzel rest çekip yine de Condo bacımızın sevgi tezahürlerine mazhar olmayı becermedik mi? Rivayet odur ki haşmetpenah Buş hazretleri haritaya bakıp Türkiye'nin dünyanın neresinde yer aldığını bile öğrenmiş bulunmaktadır. Az başarı mıdır bu?

Şaka bir yana, Türkiye bir dönüm noktasındadır. Sömürülenler sınıfından sömürenler kulübüne terfi edip sınıf atlamak üzeredir. Avrupa'nın asıl amacının bizi daha iyi sömürebilmek ya da Türkiye'deki Müslümanlığı sulandırmak ya da Ortadoğuya daha iyi sarkabilmek olduğunu savunanlar zaten ekonomik olarak IMF ve jeo-politik olarak emperyalist güçlerin avucunun içinde olduğumuzu unutuyorlar mı? Bunun sorumlusu Tayyip mi? Bu hükûmetin tek süper güçlü bu konjonktör içinde ve kapitalist düzen içinde yapılabilecek olanın azamîsini yapmaya çalıştığını görmüyorlar mı? "Politika mümkün olanı gerçekleştirmek sanatıdır" diye bir söz vardır. AB'nin soldaki en hızlı karşıtları bile AB'nin en azından Türkiye'yi daha demokratikleşmeye ittiğini teslim ediyorlar. Solun doksan dokuz parçaya bölündüğü bir Türkiye'de seçeneğimiz ne?

PATETİK APATİ

Başlık sizi ürkütmesin. Aslında kolay. Patetik (pathetic) sözcüğü "acınası", "üzüntülü" anlamına geliyor. Apati (apathy) ise "neme lazımcı"lık, "bana ne"cilik, "bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın"cılık, "aman şimdi kim uğraşacak"çılık demek. Bugünlerde demokrasi havarileri halkın büyük kesiminin "apati"si olduğu varsayımından hareket ediyorlar. Yâni demokrasinin gerçek anlamının temelindeki "halk katılımı" 3-4 yılda bir seçim sandığına gitmekten öte hem olmayan, hem de istenilmeyen birşey. 1980 sonrası Türkiye'de yerleştirilmeye çalışılan ruh hali de bu. "Apati"nin hastalik ölçüsünde olması ise hastalıklı, acınası, yâni "patetik" bir durum.

Biliyorsunuz Avustralya'da oy kullanma zorunluluğu var. Avustralya şaşılası bir ileri görüşlülükle "halkı kendi haline bırakırsak oy bile kullanmaya üşenir" demiş, bu yasayı koymuş. Kendilerini siyasî partilerin üstünde görenler, ya da "aman benim bir oyumla ne olacak" diyenler, ya da partilerin "al birini, vur birine" olduğundan dem vuranlar para cezası verip akıllarınca protesto ederek oy kullanmıyorlar. Fare dağa küsmüş, dağın haberi olmamış. ABD'de oy verme zorunluluğu yok. Sonuçta "evangelist" dediğimiz Hıristiyan şeriatçılar bütün üyelerini seferber edip Bush gibilerine oy kullandırırken gûya solda olanların birçoğu apati içinde oy kullanmıyor. Halkın yarısı oy verirse, bu oyların yarısından bir fırt fazla alan Beyaz Saray'a kuruluyor. 2001 seçimlerinde Bush efendi bunu bile alamadı, demokrasi örneği ABD'de Florida valisi kardeşi ve peder beyin atadığı bir yargıcın marifetiyle oyların bir çeyreğinden azını alıp dünyanın başına tebelleş oldu.

Şimdi bunlar nereden çıktı gene demeyin. Bizim Coni son sıralarda diline bir "choices" (seçenek)tir doladı. Yeni sanayi ilişkileri yasasını "çalışma seçenekleri" adı altında yutturmaya çalışıyor. "Seçenek" genelde herkesin olumlu gözle baktığı bir kavram. Diyor ki Coni: "oturun işvereninizle pazarlık edin, ücretler ve çalışma koşulları konusunda anlaşın". Sendikanın sizi temsil etmesini istiyorsanız, bu seçeneğiniz de var. Görünüşte gayet âdil. Hipodroma salıverin bir köleyle bir aslanı, ikisi eşit koşullarda kozlarını paylaşsınlar. Daha önce aynı üçkağıdı Üniversite öğrenci birlikleri ("student union" söylenenlerin aksine öğrenci sendikaları değil, öğrenci birlikleridir) konusunda da yaptı. "Efendim, istemeyen öğrenci birliğine üye olmasın, aidat vermesin" dedi. Amaç, hükûmetin gerici politikalarına karşı seslerini yükselten gençlerin mâlî kaynaklarını kurutmak. Seçimlerde oy kullanma konusunda da Avustralya'nın

önemli ve saygın bir geleneği olan oy kullanmayı zorunluluğunu kaldırıp oy kullanıp kullanmama"seçeneği" sunma sevdasında. Bütün bunları öne sürerken Avustralya halkını, seçmenini çok iyi tanıyan Coni, oy kullanmak zorunlu olmazsa o gün arka bahçede et kızartıyorlarsa çoğu kişinin oy sandığına gitmek zahmetinde bulunmayacağını, ama kendi destekçilerini sandık başına göndermeyi becerebileceğini plânlıyor. Üniversiteye kayıt yaptıran ve yüksek eğitim almak için onbinlerce, hattâ yüzbinlerce dolar borcun altına girmeyi "seçen" gençlerin öğrenci birliği için 40-50 dolar vermemeyi "seçeceğini" hesaplıyor.

Sendikalar konusu biraz daha karışık. 60'lardan, 70'leredn beri burada olup ta fabrikalarda çalışanlar hatırlarlar. Sendikalar birçok ıvır zıvır nedenle grev çağrısı yaparlardı. Fabrika yönetimiyle birlikte çalışan bu sarı sendikalar, bunu fabrikanın yığılan stoklarını eritmek için yaparlardı. Buna sendikaları babalarının çiftliği gibi kullananları ekleyin, bir de örneğin liman işçilerinin ortalamanın 5-10 katı ücret alıp o sendikaya başka kimseyi üye yapmamasını, sendikaya üye olmayınca da bu yağlı işlere başkalarının girememesini ekleyin. Bu nedenlerle Avustralya kamu oyunda sendikaların itibarı pek te yüksek değildi. Bugün sendika üyeliğinin yüzde 20'lerde dolaşmasının nedenleri o günlere dayanır. Bizim kurnaz Coni de bunu pek iyi bildiğinden sürekli "sendika patronları"ndan söz eder.

Seçeneğimiz var ya, arenada aslanla kendi başınıza dövüşeceğinize, Coni "isterseniz patronla pazarlığa oturduğunuzda sizi sendika da temsil edebilir" diyor. Bizlerin de eski günlerin alışkanlığı ile sendikalara güvenmeyeceğimizi, 3-5 dolar sendika aidatı vermekten kaçınacağımızı ve "sen bu şartlarla bu işi istemezsen dışarıda isteyen yığınla insan var" diyen patronla teke tek dövüşeceğimizi hesap ediyor. Oysa her örgüt gibi sendikalar da kendilerini oluşturan üyelerle biçimlenir. Coni'nin gerek üniversite öğrenci birlikleri, gerek sanayi ilişkileri, gerekse seçimlerde oy kullanmanın zorunlu olmaması gibi gibi konulardaki hesaplarını yanlış çıkarmak bizlerin elindedir. Hepimiz sendikalara üye olup etkin olarak rol alsak, her üniversite öğrencisi öğrenci birliğine üye olup aidatını ödese, oy vermek zorunlu olmasa da hepimiz zorunluymuş gibi oy versek Coni ayazda kalır. Ama bireyciliğin kol gezdiği, aldığınız ücreti sizinle aynı işi yapan diğer işçiden saklama geleneğinin sürdürüldüğü bir ortamda bunu beklemek biraz abes oluyor galiba. Coni Avustralya seçmeninin apatisinin patetik boyutlarda olduğundan hareketle işverenlerin çıkarlarını gözetirken "seçenek" aldatmacasına oynuyor. Oysa bu yeni "vur çalışanın beline" yasasına

tepkiler yalnızca soldan değil, Ulusal Parti içinden, örneğin Senatör Barnaby Joyce'tan, Anglikan kilisesi başpiskoposundan da geliyor. Adam "sevdiklerimizle ilişki için zaman ayıramayacaksak robottan ne farkımız kalır" diye ağırlığını koyabiliyor. Bizim bir eski Milli Eğitim Bakanımızın "okullar olmasa milli eğitimi ne güzel idare ederdim" dediği gibi çlışanlar olmasa Coni sanayi ilişkilerini ne güzel düzenleyecek!

Bu patetik apatinin ilâcı bizim kuşağın dilinden düşürmediği "bilinçlenme"dir. Ama şimdilerin bireyci, umursamaz, tüketici, kapkaççı kuşağı "emperyalizm" gibi, "sömürü" gibi bilinçlenme sözünü de, kavramını da ne yazık ki modası geçmiş kavramlar çöplüğüne atıyor.

KULLANILMIŞ ARABA SATICISI

Bu hafta sizlere yakınlarda ölen şair Atilla İlhan'dan ve Nobel edebiyat ödülünü alan Harold Pinter'den sözedecektim ama Küçük Coni yine gündemimin ta içine geldi oturdu. Biliyorsunuz Hükûmet bir Terörle Mücadele Yasası hazırladı ve bu yakında meclise sunulacak. Soğuk savaş döneminde ABD'nin eliyle birçok ülkede çıkarılan "komünizmle mücadele yasaları" gibi bu yasa da salt komünizmle ya da terörizmle mücadeleyi amaçlamıyor. Kitaplığında bir sol yayının bulunması nedeniyle insanların komünizm propagandası yapmakla suçlandığı, PKK'ye mecbur kalarak yiyecek verdiği için garibanların terörizmi desteklemekle suçlandığı, hapse atılıp işkence gördüğü, öldürüldüğü ya da intihar ettirildiği Türkiye'den bu tür yasaların nasıl uygulandığı hakkında sanırım Avustralya'daki pek çok kişiden daha fazla bilgimiz var.

Baştan şunu söylemekte yarar var. Terörizmin her türlüsüne karşıyım. Bunun insanlık dışı olmasının yanısıra hizmet ettiğini iddia ettiği amaçlara da aykırı olduğu kanısındayım. Terörist eylemler kısa dönemde bazı amaçlarına ulaşıyor görünse de kullanılan yöntemler şiddete karşı olan insanları dışlamakta, üstelik te şiddetle birşeyler elde edilmiş olsa bile şiddet şiddeti doğurduğundan uzun dönemde kendi amaçlarına da ters düşmektedir. Bunun en iyi örneklerinden birisi İsrail'dir. İsrail devleti kurulma aşamasında İngilizlere karşı bugün kolaylıkla "terörist" diyebileceğimiz yöntemler kullanmıştı. Daha sonra İsrail'de cumhurbaşkanı, başbakan vs. olan kişilerin birçoğu İngilizlerin terörist listesinde olan kişilerdi. Bu temel üzerine kurulan bir devlet şimdi de Filistinli halka karşı şiddet kullanmakta ve kendisi de şiddete, çok kez teröre hedef olmaktadır.

Bireysel, ya da terör örgütlerinin terör eylemlerini elbette kınamalıyız. Ama devletin gücü gözönüne alındığında, devlet terörü çok daha insanlık dışı ve karşı koyulması çok daha güç bir olgudur. Darbeleri görmüş, faşist yönetimler altında yaşamış birçok Avustralyalı göçmen bunun halâ izlerini taşır. Bugün İslâmi kökenli terörü kınarken ABD'nin olağanüstü askerî gücüyle gerek doğrudan, gerekse kukla yönetimler aracılığıyla uygulayageldiği terörü gözardı edemeyiz. Şili ve Vietnam, Laos, Kamboçya bunun en akılda kalan örnekleri.

Şimdi küçük Coni, yamaklığını ve taşeronluğunu yaptığı ABD'ye yaranmak için yeni bir yasa taslağı hazırladı. Sağduyu sahibi, insan haklarına gerçekten saygılı kişiler ve bu arada Coni'nin eski patronu Malcolm Fraser bu tasarının ne denli gereksiz ve insan haklarına aykırı olduğunu vurgulamakta gecikmediler. Yasa tasarısında "kontrol hükmü" ve "önleyici tutuklama" gibi kavramlar var.

Hükûmet, Adalet Bakanı ve Federal Polis bir kişinin terörist bir eylemle bir bağlantısı olabileceğinden şüpheleniyorsa onu resmen kontrol altına alabilecek ya da kafadan 48 saat, sorgusuz sualsiz tutuklayabilecek. Bu 48 saatlik süre uzatılabilecek. Tutuklanan kişinin "önleyici tutuklama" altında olduğunu bile söylemesi suç sayılacak. Bunu açıklamanın cezası 5 yıl hapis. Kişinin eğer tercümana ihtiyacı varsa tercümanlığını federal polisten birisi yapabilecek. Bu yasaya göre diyelim siz bir hayır kurumuna para yardımı yaptınız; o hayır kurumu da bu parayı bir başka kuruluşa aktardı, o kuruluşun da terörist olarak tanımlanan bir başka kuruluşla, söz gelimi PKK ile bağlantısı var. Bu terörist örgütün terörist bir eylemde bulunmaması ya da vermiş olduğunuz paranın terörist bir eylemde kullanılmış olmaması durumu değiştirmiyor. Cezanız: müebbet hapis. Hangi kuruluşun terörist sayılacağına da hükûmet, hükûmetteki Kommandant Ruddock gibiler karar verecek.

Terörist olduğundan kuşkulanılan bir kişi için şunlar uygulanabilecek: belli yerlere ya da alanlara gitmesi, Avustralya'dan çıkması yasaklanabilecek, belli gün ve saatlerde belirli bir yerde bulunmaya, elektronik izleme aracı takmaya zorlanabilecek, belli kişilerle şahsen, elektronik cihazlarla ya da internet yoluyla konuşup görüşmesi, belli şeyleri bulundurması yasaklanabilecek, işiyle ilgili bile olsa belli şeyleri yapması sınırlanabilecek ve yasaklanabilecek, vs. vs.

Yasayla bir de "*sedititious intent*" yâni bozgunculuk / fitne / fesat niyeti diye bir suç getiriliyor. İngiliz kral veya kraliçesi için nefret ya da aşağılama, anayasaya, hükûmete, meclise karşı hoşnutsuzluk yaratma gibi 'bozgunculuk niyeti' taşıyan eylemler ve sözler suç sayılacak. Yâni sözler ve eylemler bile değil, niyetiniz bozuksa vay halinize!

Küçük Coni ve Kommandant'ı diyorlar ki "*bize güvenin, biz bu yasayı kötüye kullanmayız. Terörizme karşı değil misiniz, öyleyse bu tasarıyı destekleyin. Terörizmle bir ilişkiniz yoksa korkacak neyiniz var?*"

Kullanılmış araba satarak hayatını kazanan okuyucularım lütfen alınmasınlar. Avustralya'da saygınlığı en düşük düzeyde olan meslek kullanılmış araba satıcılığıdır. Size döküntü, üç gün sonra yolda kalacak bir araba satmaya çalışırken hep "*bana güvenin*" dedikleri bilinir. Batmakta olan bir teknede mültecilerin kendi çocuklarını denize attıkları yalanıyla seçim kazanan, sendikaları ve örgütlenmiş emeği silip süpürmek için yasa çıkarırken "bu size daha yüksek ücret sağlayacaktır" yalanıyla bizleri kandırmaya çalışan, Irak'ta kitle imha silâhları olduğu ve 11 Eylül olaylarının ardında Irak'ın olduğu yalanıyla genç Avustralyalıları ABD'nin çıkarları için Irak'ta ölümle karşı karşıya bırakan,

mini ülke Doğu Timor'un bağımsızlığı için yardım ediyoruz yalanıyla Timor denizindeki petrol kaynaklarını cebellezine etmeye çalışan Coni'ye siz güveniyor musunuz? Ben ne küçük Coni'den, ne de bu hükûmetten kullanılmış araba satın almam. Toplumun hukukî motoru yasalardır. Motor bozuksa kullanılmış araba satıcısının "*bana güvenin*" lâflarına kanar mısınız?

İKİ SANATÇI

İçinde bulunduğumuz ayda edebiyatta iki önemli olay vardı. Nobel Edebiyat ödülü verildi ve bugün Türkçe okuyup yazan ve şiirle ilgilenen herkesi dolaylı ya da dolaysız olarak etkilemiş olan Atilla İlhan öldü. Nobeli alan İngiliz oyun yazarı Pinter 75 yaşında. Atilla İlhan ise seksenini doldurmuştu. Bundan kırk yıl önceydi, Pinter daha 35 yaşındaymış demek... Üniversitemizin genç sahnesinde Gitgel Dolap adlı oyununu oynamıştık. Atila İlhan'ı da o yıllarda bol bol okurduk.

İki yazarın ortak yanı ürettikleri edebiyat ürünlerinde açıktan politik olmamalarıydı. Oysa Pinter, özellikle İngiltere'nin Margaret Thatcher ile başlayan orman kapitalizmine dönüş sürecinde başlayarak giderek politik tavrını daha net ortaya koymaya başlamış, daha sonraki Başbakan John Major'ın vermek isstediği "Sir" ünvanını reddetmişti. 16 yaşındayken İzmir'de sevdiği bir kıza Nazım'ın bir şiirini göndermekten okuldan atılan ve hapse giren Atila İlhan için annem o zamanlar fısıltıyla "komünistmiş" derdi.

80 faşist darbesinin ardından Türkiye tümüyle depolitisize edilmeye çalışılır, bireycilik ve tüketim kültürü yüceltilirken Atila İlhan'ın bireyci yanı öne çıkarıldı. Oysa 18 yaşındayken yazdığı ve CHP Şiir Armağanı'nda ikincilik ödülünü kazandığı Cebbaroğlu Mehemmed şiiri daha o zamanlar sonradan iyice yüzeye çıkardığı anti-emperyalist görüşün tohumlarını taşıyordu. Bu görüşleri son yıllarda batı karşıtı dincilerce çarpıtılarak batı düşmanlığı olarak sunulmaya çalışıldı.

Eski emperyalizmini sürdürme hayalleriyle Amerikan uşaklığı yapan İngiltere'de ise Pinter, birinci Irak savaşını lânetliyordu ve "*ben üzerinde yaşadığım dünyanın bir vatandaşı olarak davranma sorumluluğum var ve ben sorumluluk yüklenmekte ısrarlıyım*" diyerek ülkesinin ve ABD'nin emperyalist politikasıyla halâ, 75 yaşında, kanserli ve bastonuna dayanarak mücadele etmeye devam ediyor.

Nobel ödülü elbette dünya çapında önemli bir ödül. Muhsin Kızılkaya Nobel Edebiyat Ödülü ile ilgili olarak şunları söylüyor: "*Nobel Edebiyat Ödülü genellikle muhalif yazarlara gider. Çünkü edebiyat bir vicdan muhasebesidir. Bir topulumun bilinç altıdır edebiyat. Ahlakıdır, namusudur, duruşudur, geçirdiği evrelerdir, yaptığı değişikliklerdir, tarihinin yeniden yazılmasıdır; edebiyat toplumların kendisiyle hesaplaşmasıdır. Nobel Edebiyat Ödülü'nü evcil yazarlara vermezler. Statükoyu savunanlara, rejimin bekçiliğini yapanlara, dalkavuklara, evet efendimcilere, el pençe divan duranlara, devletin her yaptığını*

onaylayanlara, tarihiyle yüzleşmekten korkanlara vermezler. Nobel, âsî yazarların harcıdır; bugün kitaplıklarını birer Nobel Edebiyat Ödülü ile süslemiş olan bütün büyük yazarlar, siyasal rejimlerle, ideolojilerle, diktatörlerle, statükoyla, devletleriyle başı derde girmiş olan yazarlardır. Nobel, bir ülkenin vicdanına verilir. Nobel bir hediye değildir; hele bir topluma duyulan öfkenin aracı hiç değildir."

Nobel âsî yazarların harcıdır belki ama her âsî yazar da Nobellik olamaz. Sanatını, eğer edebiyatla uğraşıyorsa edebiyatını iyi yapamayan kişi ne kadar âsî olursa olsun, âsî olmaktan öteye geçemez. Edebiyatı, şiirse şiiri, romanı, tiyatro oyununu, öyküyü iyi yapmazsa o santçı, söylediği lâflara kimse kulak vermez zaten. Oysa Türkiye'de Atilla İlhan'a kulak verildiği gibi, İngiltere'de de Harold Pinter'a kulak veren çok oldu. Pinter, körfez savaşının İngltere'deki o hamasî ortamında Bush'u ve Tony Blair'i savaş suçlusu olmakla suçlamaktan korkmadı.

Atilla İlhan emperyalizm-zede Türkiye'de ise son yıllarda yaptığı bir söyleşide şöyle diyor: "*Batı 20. yüzyılın ortalarına doğru keşfettiği bir sistemle seni ileri sömürge hâline getirmiş. Bu bizde de var, İran'da da var, birçok yerde uygulanmış. Bunun için öyle bir aydın sınıfı yetiştiriyor ki, o aydın sınıfı onun köpeği. O aydın sınıfını halktan ayırmış oluyor böylelikle. O aydın sınıfı halkını hor görüyor, halkını hor gördüğü için halk da onu hor görüyor ve güvenmiyor. İşte o zaman çok kritik ve çok yanlış anlaşılmış bir noktaya geliyoruz. Halk niye dine sarılıyor? İşte bundan.*"

Bugün Yeni Dünya Düzeni aldatmacası ve küreselleşme martavallarıyle bombardımana tutulduğumuz bir ortamda Mustafa Kemal'i anti-emperyalist kişiliğiyle öne çıkarmaya çalışıyordu Atilla İlhan. Evet, şiirleri belki 80 sonrası bireyciliğine âlet edildi ama iyi bir sanatçı olmanın verdiği güvenle görüşlerini ortaya koyduğu zaman etkili olabilen, dinlenen bir aydındı Atilla İlhan.

Geçen yıl aldığı bir başka ödülle ilgili olarak yaptığı konuşmada Pinter şöyle diyor: "*Irak halkına işkence, küme bombaları, zayıflatılmış uranyum, sayısız rasgele cinayet, sefalet ve aşağılama getirdik ve buna 'Orta Doğuya özgürlük ve demokrasi götürmek' diyoruz. Ama hepimiz biliyoruz ki, beklendiği gibi çiçeklerle karşılanmadık. Ortaya çıkardığımız, şiddetli ve amansız bir direniş, kargaşa ve kaos oldu*".

Atilla İlhan'ın bir şiirinden bir bölümle noktalamak istiyorum:

şarabın gazabından kork

çünkü fena kırmızıdır
kan tutar / tutan ölür
sokaklar kuşatılmış
karakollar taranır
yağmurda bir militan ölür

an gelir ömrünün hırsızıdır
her ölen pişman ölür
hep yanlış anlaşılmıştır
hayalleri yasaklanmış
an gelir şimşek yalar
masmavi dehşetiyle siyaset meydanını
direkler çatırdar yalnızlıktan
sehpada pir sultan ölür

Sanatçılarımız eksik olmasın dilerim.

NEREDESİN İŞÇİ PARTİSİ?

İnsan yaşlandıkça geçmişte yapmış olduğu ve keşke... diye başlayan pişmanlıklara düştüğü şeyler gitgide yığılıyor. Oysa, bugün çok yanlış ya da aptalca bulduğunuz şeyler o zaman size en doğru ve en akıllıca davranışlar gibi gelebiliyordu. O yüzden insan kişisel yaşam tarihini değerlendirdiğinde pişmanlıklara yer olmadığını savunmuşumdur hep. 30 yıl önceki, 40 yıl önceki ben o zamanki kafamla, bilgimle en doğru gördüğüm şeyi yapmışımdır. Şimdi, bugünkü kafamla geriye bakıp 30-40 yıl önceki ben'i suçlamanın tümüyle verimsiz bir enerji israfı olduğuna inanırım. Bence, bundan çıkarabileceğimiz tek yararlı ders, bugün doğru ya da akıllıca gördüğümüz şeyin mutlak olmadığının bilincine varmamızdır.

Bunlar nereden mi geldi şimdi aklıma? Yıl 1983. 1975'te kansız bir darbeyle devrilen Gough Whitlam'ın yerine oturan Malcolm Fraser'e azıcık solda olan herkes diş bilemekte. 1983 seçimlerini İşçi Partisinin kazanmasına mutlak gözüyle bakılıyor. Whitlam'ın Sağlık Bakanı ve Madibank'in mimarı Bill Hayden başbakan olacak. Birden İşçi Partisinin içinde bir darbe ile, Bill Hayden'ın yerini ABD'nin icazeti ile Bob Hawke alıyor. Ve bendeniz de bu seçimlerde İşçi Partisinde çalışıyor, sandık başında görev alıyorum. Eh, ne de olsa soldayız, İşçi Partisi de Whitlam'ın partisi. 1983'te başa geçen Bob Hawke, İşçi Partisini gün be gün sağa çekiyor, Commonwealth Bankası ve diğer bazı devlet kuruluşları özelleştiriliyor, Whitlam'ın parasız hale getirdiği yüksek öğrenim yeniden paralı oluyor, küçük adam Hawke milyonerlerle poz vererek kendini büyültmeye çabalıyor. "Accord" adı altında ücretler ayarlanıyor, sendikaların fazlaca bir fonksiyonu kalmıyor ve sendika üyeliği düşmeye başlıyor, sendikalar güçsüzleşiyor. Bunu tezgâhlayan da eski Avustralya İşçi Sendikaları Genel Sekreteri Bob Hawke efendi. Kim Beazley de Hawke'un mutemet Savunma Bakanı olarak ABD'den milyarlarca dolarlık askerî malzeme alınmasında baş rol oynuyor. Maliye Bakanı Paul Keating, tam bu gidişin toplumsal bedelini görüp uyanmaya başladığında ise 1991 seçimlerinde daha önce Fraser'in gölgesinde ezilen silik Howard başbakan oluyor. Bu arada Liberal Parti'nin içinde gerçekten "liberal" görüşlü olanlar tasfiye ediliyor. Sağa kaymış olan İşçi Partisi, Liberal Partinin daha sağa kaymasını zorluyor. Bu arada Pauline Hanson diye birisi ırkçı söylemleriyle yüzde 10 kadar büyük bir destek görmeye başlayınca, Howard kendi partisinden Hanson'a kayan oyları geri çekmek için daha da sağa kayıyor.

Hanson daha sonraları haklı olarak övünerek "bizim politikalarımızın çoğunu benimsediler" diyor, Howard ve şürekâsına övgü yağdırıyor.

Sovyetleri çöküşü ve ABD'nin tek süper güç olarak dünya jandarmalığını artık mazeret göstermeye gerek duymadan yürütmeye başlamasıyla Howard'ın gericiliği perçinleniyor. Bu arada İşçi Partisi soldaki boşluğu doldurma yerine aynı sağ yelpaze içinde Liberallerle at yarıştırmaya kalkıyor ve gericinin hası Liberal Parti olduğu için de başarısız kalıyor. Mark Latham bir ara İşçi Partisine yeni bir soluk getirmeye çabalıyorsa da ABD büyükelçisi durumdan Amerika'nın hoçnutsuzluğunu dile getiriyor ve Mark yerini ABD'nin güvenilir adamı Beazley'ye yerini bırakıyor.

Seçim üstüne seçim kazanan Howard bu son döneminde Avustralya'yı gerek demokrasi ve özgürlükler, gerekse çalışanların hakları açısından orta çağlara geri götürme girişimini uygulamaya koyuyor. Bugün Liberal Parti muhafazakâr değil, gerici bir partidir ve Liberal Partiden boşalan muhafazakâr parti yerini dolduran da ne yazık ki İşçi Partisi olmuştur.

Halkın yasanın içeriğini bilmeden, okumadan, salt Howard'ın terör korkutmasıyla terörizmle mücadele yasasına yüzde 75 destek verdiğini gören İşçi Partisi ve kaptanı kocaoğlan Beazley, Howard ile gericilik yarışına giriyor. Ta 1215'te bugünkü insan haklarının ve demokrasinin temelini oluşturan Magna Carta ile getirilmiş olan "*habeas corpus*" yâni kralın ya da devletin gelişigüzel tutukladığı kişiyi istendiğinde mahkemeye çıkarma zorunluluğu, ABD'nin Guantanamo'da yaptığı gibi bir kalemde silinmek isteniyor ve buna karşı çıkanlar İşçi Partisi milletvekilleri değil, çoğu hukukçunun yanısıra, Liberal Partinin içinde halâ liberal kalabilmiş olan milletvekilleri ve 30 yıl önce öfkemizin hedefi olan Malcolm Fraser oluyor. Kommandant Ruddock İngiltere'yi örnek vererek orada böyle bir terörizmle mücadele yasası çıkıyorsa bu yasayı Avustralya'da eleştirenlere ot yemek düşer gibi bir beyanda bulunuyor. Oysa burada kocaoğlan Kim, Howard'dan daha sağcı olduğunu kanıtlamaya çalışırken, İngiltere'de yasa halâ tartışılıyor ve muhafazakâr İngiliz milletvekilleri ile İngiliz İşçi Partisi içindeki gerçek demokrasi ve özgürlük savunucuları yasanın birçok yerini değiştirip hükûmeti zorluyorlar. Muhafazakâr İngiliz milletvekilleri gerçekten muhafazakârlarlar ve İngiltere'nin geleneksel özgürlüklerinin "muhafaza edilmesini" savunuyorlar.

Mark Latham'ın zehirli anılarının İşçi Partisine ne kadar zarar verdiğini ileri sürenler, İşçi Partisinin artık bir alternatif, hattâ etkili bir muhalefet olma niteliğini yitirdiğini nasıl göremiyorlar acaba? Dünyanın ilk gerçek işçi partisi

olan Avustralya İşçi Partisine ne oldu? İnsan sormadan edemiyor: "Neredesin İşçi Partisi?".

Ve ben, pişmanlık duymama kararlılığıma karşın, 83'te İşçi Partisi için çalışarak Malcolm Fraser'in devrilmesinde küçücük te olsa bir rol oynamış olmaktan pişmanlık, hattâ utanç duymaktayım. Bir ülkede çok politikacı çıkar ama gerçek devlet adamı enderdir. Whitlam'dan sonra Malcolm Fraser bu ender devlet adamlarından birisi olduğunu yıllardır kanıtlıyor. Kendisine özür borçluyum.

HAFIZA-İ BEŞER

Geçtiğimiz hafta Gough Whitlam'ın Genel Vali John Kerr tarafından başbakanlıktan azledilmesinin 30. yıldönümüydü. Bu konuda çok şey yazıldı, çeşitli yorumlar yapıldı. 30 yıl milletlerin tarihinde çok kısa bir zaman. O günün kahramanları halâ aramızda. Whitlam 90'ına merdiven dayamış, Fraser 70'lerinde. Tarihten ders alınmazsa tarihin tekerrürü, yâni tekrarlanması kaçınılmaz olur. Ama tarihten ders almak için önce tarihi bilmek gerekir. Sizler de benim gibi ortaokulda, lisede savaş tarihlerini, Karlofça, Pasarofça anlaşmalarının maddelerini ezberleyerek tarih okuduysanız her halde okul çağlarında benim gibi tarihten soğumuşsunuzdur. Oysa tarih öğrenmek bir takım olayların tarihlerini, padişah, kıral isimlerini ezberlemek değildir. Olayların toplumsal nedenlerini irdelemek, gelişmelerin, çatışmaların nedenlerini öğrenip anlayarak bugün için ders çıkarabilmektir. Bir yandan bugün bize değişmez dogmalar olarak sunulan şeylerin hiç te değişmez, mutlak şeyler olmadığının, tarihin başka dönemlerinde başka seçenekler olduğunun bilinmesidir. Öte yandan tarihte yapılan hatalardan ders çıkarıp aynı hataların tekrarlanmaması için bilinçlenmedir.

Bir televizyon programında sokaktaki insanlara 1975'te "The Dismissal" (Azil) olarak bilinen olay hakkında ne bildikleri soruldu. Bu insanların bir kısmı 1975'te daha doğmamış, ya da olayları hatırlayamayacak kadar küçük olan insanlardı. Alınan cevaplar beni şaşırttı. "Bu konuda birşey bilmiyorum" diyenlerin yanısıra, "geçmişe mazi derler, 75'te olanlar benim bu günkü yaşamımı etkilemiyor" gibisinden cevaplar vardı. Oysa 1972 ile 1975 arasında iktidarda olan o zamanın İşçi Partisinin yaptıkları ve yapmak istedikleri, Avustralya tarihinde kilometre taşı idi ve bunların sonuçları bugünkü yaşamımızı doğrudan etkileyen olaylardı. İnsanlara statükoyu sorgusuz sualsiz kabul ettirmenin en iyi yolu, bugünkü durumu olağan, doğal, başka seçenek yokmuş gibi sunmaktır. Örneğin Whitlam hükûmetinin en önemli icraatlarından birisi yüksek öğrenimi parasız yapmaktı. Sınıflı toplumlarda sınıf atlayabilmenin en önemli yolu eğitimden geçer. Whitlam hükûmeti yüksek öğrenimi parasız yapmakla yoksul ailelerin çocuklarına bu yolu açıyordu. Bugün eğitim bakanı "eğitim bir hak değil, bir ayrıcalıktır" diyebiliyor ve bunu halka yutturabiliyorsa, halka yüksek öğrenimin parasız olabileceği seçeneğinin olmadığı inandırıldığı içindir.

Ölümünün 67. yılını andığımız Mustafa Kemal'i "atam atam, sen kalk ta ben yatam" diyerek ve her köşeye büstünü, heykelini, her ofise resmini koyarak

değil, "tam bağımsızlık" görüşü ile anmıyorsak bu, bize tarihin kasitli olarak unutturulmasındandır. Bugün ABD'ye ya da AB'ye bağımlılık sorgulanmadan kabul ediliyorsa, insanların "tam bağımsızlık" diye bir seçenek olduğunun bilincinde olmamalarındandır. Küçük Coni "bugünkü koşullar o günkünden çok farklı" diyerek Vietnam'dan askerleri çeken Whitlam'ı unutturup Irak'a asker gönderiyorsa, birçok Türkiye insanı Kurtuluş Savaşı öncesi İngiliz Muhipleri ve Amerikan Mandacıları gibi "şu büyük güce mi sığınalım, yoksa ötekine mi" tartışmasına girebiliyorlarsa Avustralya halkına Vietnam savaşının gerçekleri öğretilmediği, Türkiye'de Mustafa Kemal'in savunmuş olduğu ilkeler unutturulduğu içindir. Bugün "özelleştirme", yâni halkın malını özel kişilere peşkeş çekme politikası gerek Türkiye'de gerekse Avustralya'da sorgulanamaz bir dogma haline gelmişse, insanlar Sümerbank'ın, Etibank'ın neden ve nasıl kurulup işlediğini bilmedikleri, bugün diğer ticarî bankalardan biri haline gelen Commonwealth Bank'in ilk kurulduğunda diğer bankaların aşırı kârını dizginlemek için kurulan bir devlet bankası olduğunu bilmedikleri içindir. Avustralya'daki en büyük banka 4 milyar dolar kâr ettiğini açıkladığı zaman bu kârın kimin cebinden çıktığı sorgulanmamakta, o bankanın hisse sahiplerinin ne kadar prim alacağı konuşulmaktadır.

Dünydaki ilk işçi partisi olan Avustralya İşçi Partisinin sendikaların, dolayısıyla işçi sınıfının siyasal temsilcisi olarak kurulmuş olduğu unutturularak, kocaoğlan Kim bu partiyi gerici Liberal Parti'nin silik bir kopyası haline getirmeye çalışabilmektedir.

Türkiye'de 68 kuşağı diye adlandırılıp tarihin bir köşesine itilen kuşağın neler amaçladığı, 65 seçimlerinde Türkiye'de seçimlere katılan ilk sosyalist parti olan TİP'in kırk yıl önce yüzde 3 oy aldığını Özal'ın 80 kuşağı ne kadar bilmektedir? Sovyetler Birliğinin çöküşü ile artık dünyada kapitalist modelin dışında bir toplum modeli olmadığı yutturmacası, Sovyetler Birliği tarihini ve neden 80 yılda yıkılma noktasına geldiğini bilmeyenler tarafından kolaylıkla kabul görebilmektedir.

Güneydoğu Asya'da Fransız ve ABD işbirlikçilerinin nasıl bu emperyalist güçler tarafından dımdızlak bırakıldığı unutturulmakta ve bazı bağımsızlık hareketleri "emperyalizm gibi eskimiş söylemleri bir yana bırakalım" diyerek emperyalist güçlerin oyuncağı haline gelmekten utanmamaktadır.

Dünyadaki bugünkü koşullar elbette 40 yıl, 80 yıl öncekinden çok farklıdır ama yoksul ülkeler ile emperyalist güçler çelişkisi ve kapitalist toplumdaki emek-sermaye çelişkisi bütün şiddeti ile devam etmektedir. İspanyol sömürgeciliğinin tarihini ve Simon Bolivar'ı bilmeden Hugo Chavez nasıl açıklanabilir?

Çok kez düştüğümüz yanılgılardan birisi de bizden öncekileri ahmak ya da bilgisiz, kendimizi çok daha bilgili ya da akıllı sanmaktır. Oysa sömürünün ne olduğunu, emperyalizmin tarihini bilmek için bilgisayar gerekmez. Gerzek Bush'un takdir-i ilâhi olarak sunduğu dünya modelinin daha önce Roma, Bizans gibi imparatorluklarca da tezgâhlandığını, Romalıların her halde Bush ve şürekâsından daha aklısız olmadıklarını teslim etmek gerekir.

Ne yazık ki "hafıza-i beşer nisyan ile mâlûl" (insanlık belleğindeki unutma sakatlığı) olduğu sürece aynı yanlışları tekrarlamaya mahkûmuz.

FİL HİKAYESİ

Fil hikâyesini bilirsiniz. Hayatında hiç fil görmemiş üç adama fili tanıtmak istemişler, getirip bir filin yanına bırakmışlar "bakın, bu bir fildir, inceleyin, ne olduğunu, nasıl bir hayvan olduğunu anlatın bize" demişler. Bir süre inceledikten sonra körlerden birisi "fil odun gibi birşeydir" demiş, ikincisi "fil süpürgeye benzer", üçüncüsü de "kocaman yaprak gibi bir hayvandır" demiş. Birincisi meğer filin bacağını incelemiş, ikincisi kuyruğunu, üçüncüsü de kulağını... Kör olmasak ta bu, hepimizin çok kez düştüğü bir yanlışlıktır. Bir nesnenin, bir olayın ya da bir kişinin yalnızca bir yanını görüp tamamı hakkında yargıya varırız. Sonradan Müslüman olan ünlü boksör Muhammed Ali'ye 11 Eylül'den sonra New York'taki yıkıntıyı gösterip "senin Müslümanların bu yaptıkları hakkında neler hissediyorsun?" diye soruyorlar. Muhammed Ali'nin yanıtı "sizler Hıristiyan Hitler'in yaptıkları hakkında ne hissediyorsunuz?" oluyor. Evet, Hitler de Hıristiyandı, Bush ta Hıristiyan, hayatını Hindistan'daki açlar ve cüzzamlılara vakfeden rahibe Teresa da Hıristiyandı. Ayetullah Humeyni de Müslümandı, Şeyh Bedreddin de.

Oriana Fallaci ünlü bir İtalyan kadın gazeteci. Yunanistan'da faşist albaylar cuntası döneminde tutuklanıp işkenceye alınan bir komünist ile ilgili olarak yazmış olduğu "Bir Adam" adlı kitabı faşizmin rezilliğini bütün çıplaklığı ile ortaya koymuştu. Daha sonra Humeyni ile söyleşi yapmaya gittiğinde kendisini görebilmek için başını örtmesi gerektiği, yoksa Ayetullah ile görüşemeyeceği söylenmişti. O da başını örterek görüşmeye gitmiş ve Humeyni'nin karşısında baş örtüsünü fırlatıp atarak tüm dünyada gazete manşetlerine oturmuştu. Fallaci'nin birkaç yıl önce yayınladığı bir kitap tümüyle Müslümanlığa karşı, özellikle Müslümanlığın kadına tanıdığı konumu acımasızca eleştiren, Müslümanlığın bir şiddet dini olduğunu iddia eden bir kitaptı. Ünlü bir gazeteci olduğu için bu kitabı büyük yankı uyandırdı. Öte yandan Yusuf El Karadavi adlı bir İslâm bilgesi ile geçenlerde yapılan bir söyleşi dikkatimi çekti. 79 yaşındaki Mısırlı Karadavi'nin El Cezire televizyonunda düzenli programları yayınlanıyormuş. Terör olaylarına karşı çıkan Karadavi'ye belki de Müslümanlıkta Katoliklerde olduğu gibi Papa benzeri bir pozisyon olsa ve bu otoritenin söyledikleri Papanınkiler gibi sorgulanamaz olsa daha mı iyi olurdu diye bir soru yöneltilmiş. (Tabii bu soru sorulurken II. Dünya Savaşı sırasında Yahudiler topluca öldürülürken o zamanki Papanın Vatikan'a ilişilmesin diye Hitler'e karşı çıkmadığı, olayları bildiği halde gıkını çıkarmadığı gözardı edilmiş).

Soru: "*11 Eylül olaylarından bu yana teröristler Allah adına binlerce insan öldürdüler. Oysa İslam sevgi ve şefaat dini olduğunu iddia ediyor. Bu eylemler neden lânetlenmiyor?*" Yanıt: "*11 Eylül olaylarını El Kaide'nin düzenlediği daha belli bile olmadan bunu ilk lâneleyen ben oldum. Şiddetin kör bir terörist eylemde kullanılması ile yabancı bir işgâlciye karşı kullanılması arasında kesinlikle bir fark var*". Soru: "*Neden hiçbir Müslüman hâkim ya da yasa Bin Ladin ve takipçilerini Müslümanlıktan atmadılar?* Yanıt: "*Bunların eylemlerini lânetliyoruz ama dinden atılma fikrine kesinlikle karşıyım. Bunu yapmak o kişilerin işlemiş oldukları türden günah işlemek olurdu. Bunlar bizi ve kendilerini eleştiren diğer kişileri kâfir gibi göstermek istiyorlar. Bunların bir kadı önüne çıkacakları gün gelecek ama daha bu noktaya gelmedik. Önce bunları kimin yargılayacağına karar vermemiz gerkiyor.*" Soru: "*Ama Humeyni yazar Salman Ruşdi'ye ölüm fetvası çıkarttığı zaman bu konulara pek fazla kafa yormadı*". Yanıt: "*Ruşdi Peygamberin ve ailesinin şerefini ve İslamî değerleri lekeledi*". Soru: "*Peki savunmasız insanların kellesini uçuran ve bunu bir de filme çeken Abu Musab El Zarkavi'ye ne buyurulur?*" Yanıt: "*Bu adam Müslümanlığa düşünülebilecek en büyük ayıbı getirdi. Ne kadar lânetlesek azdır.*" Soru: "*Batının teknolojik üstünlüğüne karşın siz ahlâkî olarak daha üstün olduğunuza inanıyorsunuz*". Yanıt: "*Batının aşırı materyalizmini lânetliyoruz. Dayanışma ve kardeşliğin kaybını, ahlâkî çürümeyi ve insan vekarının hergün aşağılanmasını lânetliyoruz. Batıda Tanrı kaybolmuş, kimse artık ondan söz etmiyor*". Soru: "*Radikal İslâmcıların tüm Müslümanları kapsayacak bir İslâm devleti kurulması amacını paylaşıyor musunuz?*" Yanıt: "*İslâm tek bir millettir, tek bir şeriat vardır ve hepimiz tek bir tanrıya dua ederiz. Zamanla böyle bir millet gerçekleşecektir. Bu şu anda mevcut olan devletlerin bir federasyonu mu olur, monarşi mi olur ya da bir İslâm Cumhuriyeti mi olur, göreceğiz*".

Evet, terörizme karşı çıkan, lânetleyen bir din adamının söyledikleri bunlar. Ama terörizme karşı çıkarken Salman Ruşdi'ye yazdıklarından dolayı ölüm fetvası verilmesine karşı çıkmıyor. Kör terörizm ile işgâlcilere yapılan direniş arasındaki farkı belirtiyor ve Müslümanlığın ahlâkî olarak Batıdan üstün olduğunu ve bir gün tüm Müslümanları kapsayan ve şeriatla yönetilen bir İslâm devleti kurulacağını savunuyor.

Batı saldırgan, emperyalist, işgâlci, sömürgeci olarak görüldüğü sürece ona karşı olan tepkilerin de artması şaşılası bir olay değil tabii. Bir yandan Bin Ladin ve Zarkavi gibilerin terör eylemlerini lânetlerken ABD'nin onyıllardır tüm dünyada süregiden terör eylemlerini "özgürlük ve demokrasi mücadelesi" olarak

gösterme iki yüzlülüğünü dünya halklarına yutturmak giderek daha da güçleşiyor. Ama bu arada güme giden New York'taki hamburgerci, Irak'taki kamyon şoförü ve Salman Ruşdi'ler oluyor.

YANA YANA

II. Dünya savaşını kazanan ABD, İngiltere, Fransa ve SSCB Alman savaş suçlularını yargılamak için Almanya'nın Nürnberg kentinde uluslararası bir mahkeme kurdular. Nürnberg mahkemesi olarak bilinen bu mahkeme tam 60 yıl önce 20 Kasım 1945'te Nazi yönetiminin önde gelenlerini yargıladı, birçoğunu ölüme mahkûm etti. Suçlamalar arasında Yahudilerin, çingenelerin, komünistlerin, eşcinsellerin toplu öldürülmesi ve Polonya ve Rusya gibi ülkelere saldırılması vardı. Hitler daha önce intihar ettiği için mahkemeye çıkarılamadı, Göring idamından bir gün önce intihar etti. Mahkeme uluslararası bir ilkeyi açıklıkla ortaya koydu. İnsanlık dışı davranışlar için "ben yalnızca verilen emri yerine getiriyordum" savunması kabul edilen bir mazeret değildi. 1946'da benzeri bir mahkeme Japon savaş suçlularını yargıladı, 7'sini idama mahkûm etti. 1993'te Uluslararası bir mahkeme Yugoslav iç savaşındaki savaş suçlularını, 1994'teki bir mahkeme de Rwanda soykırımı suçlularını yargıladı.

Saddam Hüseyin şu anda yargılanıyor. Kendisine yöneltilen suçlamalardan birisi de Halepçe kasabasında binlerce Kürt vatandaşını zehirli gaz kullanarak öldürtmesi.

Bundan tam bir yıl önce Irak'taki işgâl gücü ABD, işgâlcilere direnişin odak noktası Felluce kentine topyekûn bir saldırı düzenledi. Tam rakam halâ bilinmese de çoluk, çocuk, erkek, kadın, genç, ihtiyar en az 6000 kişinin öldürüldüğü tahmin ediliyor, kasabanın tam bir harabe haline geldiği biliniyor. ABD güçlerinin Felluce'de kullandığı silâhlar arasında "Beyaz Fosfor" diye bilinen bir kimyasal silah ta var. ABD II. Dünya savaşı sırasında "napalm" adlı bir silâh geliştirmiş ve bunu daha sonra Vietnam'da kullanmıştı. Napalm, petrole napthenik ve palmitik asit ile alüminyum katılarak elde ediliyor ve adını da bu iki asitten alıyor. Napalm 675 derecede yavaş yavaş yanıyor ve yapıştığı herşeyi de, bu arada insan ve hayvan bedenlerini de yakıyor. ABD Vietnam'da napalm kullanıldığını uzun bir süre inkâr ettikten sonra kanıtlar çoğalınca bu insanlık suçunu kabul etmek zorunda kalmıştı. ABD artık napalm kullanmadığını iddia ediyor. İtalyan televizyonu RAI'de geçenlerde iki gazeteci Sigfrido Ranucci ile Maurizio Torrealta'nun "Felluce, gizli katliam" adlı belgeseli yayınlandı. Belgeselde napalm ile yaklaşık aynı etkiyi yapan beyaz fosfordan söz ediliyor ve

giysilerine birşey olmadığı halde kemiklerine kadar yanmış kadın, erkek, çoluk çocuk görüntüleniyor.

Bush'un yardakçılığını üstlenen Blair'in İşçi Partisinden milletvekili Alice Mahon İngiliz savunma bakanlığına Irak'ta napalm veya benzeri bir kimyasal silâh kullanılıp kullanılmadığını soruyor. Önce hayır diye yanıt alıyorsa da sonra savunma bakanlığı ABD'den aldığı bilgiye dayanarak yaptığı yanlışlıktan dolayı özür diliyor ve MK77 adlı bir maddenin kullanıldığını itiraf ediyor. Namuslu milletvekili tarihin Bush'u ve Blair'i yargılayacağını bildirerek partisinden istifa ediyor. MK77 de napalm gibi yapıştığı yeri yakan ve böyle olunca da sivil asker, kadın, çocuk ihtiyar ayırdetmeyen bir kimyasal silâh. İngiliz gazetesi Guardian şöyle manşet atıyor: "ABD Irak'ta kimyasal silâhlar kullandı – ve sonra yalan söyledi".

ABD işgâline direnenlerin merkezi olduğu iddia edilen Felluce tam bir yıl önce yerle bir ediliyor. Bazı ABD askerlerinin dediklerine göre kendilerine "Felluce'de kıpırdayan herkes düşmandır" deniyor ve öldürmeleri emrediliyor. Amerika, WP olarak bilinen beyaz fosforun sadece aydınlatma amacıyla kullanıldığını savunuyorsa da Felluce'de cephede olan askerler bunun tüm Felluce halkına karşı kullanıldığını, saldırı sırasında telsizden "Whiskey Pete" (yâni WP, yâni beyaz fosfor) sözcüklerini sık sık duyduklarını bildiriyorlar. Beyaz fosfor atıldığı yere bir sis gibi çöküyor ve 150 metre yarıçap içerisinde ne kadar canlı varsa derisine yapışıyor ve yakarak öldürüyor. İki askerî jurnalde ABD subaylarının beyaz fosforun Felluce'deki "âsîler"e karşı kullanıldığını yazmış olduğu ortaya çıkınca da ABD yönetimi tavır değiştirerek beyaz fosforun "düşman savaşçılara karşı kullanımının tamamen haklı olduğu"nu söyleyerek İtalyan belgeselini doğrulamış oldu, ancak "Felluce'de sivillerin ölümünü önlemek için olağanüstü önlemler alınmış olduğunu" iddia etti.

Bush ve yardakçıları bir gün Saddam gibi bir mahkeme önüne çıkarılıp Göring ve Hess gibi, Eichmann gibi, Sırp general Tihomir Blaskiç gibi, Rwanda başbakanı Jean Kambanda gibi hesap vermek zorunda kalırlar mı, bilemiyoruz. Ancak 60 yıl öncesine bakarsak ne "benim bunların olduğundan haberim yoktu" demek, ne de "ben sadece aldığım emirleri yerine getiriyordum" demek suçluları kurtarmıyor. Nürnberg'in mirası, insanların yaptıklarından bireysel olarak sorumlu oldukları ilkesidir. Ve ne yazık ki oylarıyla Hitler'i iktidara taşıyan Alman halkı gibi, Bush'u, Blair'i ve Howard'ı oylarıyla başa getiren biz seçmenler de bu sorumluluktan paylarına düşeni kabul etmek zorundayız. Çok kez safdillikle suçladığımız Amerikan halkı geç te olsa uyanıyor. Bush'un popülaritesi yüzde

30'larda dolaşıyor. Blair gidici. Ve biz faiz oranlarının uluslararası etmenlerden dolayı düşük olmasına şükredip bu utanılası insanlık suçuna katkıda bulunan Howard ve hükûmetini oy vererek ödüllendiriyoruz. Bir insan bir başkasını döverken seyirci kalmak bile bence suçken, ev taksidimiz yükselmesin diye dövene yardakçılık edene alkış tutmaktan utanmayacak mıyız? Çocuklarımız "Irak'ta halk yakılırken sen ne yapıyordun anne ya da baba" dediğinde ne yanıt vereceğiz?

İtalyan belgeselini seyretmek isteyenler için internet adresleri:

http://www.rainews24.rai.it/ran24/inchiesta/video/ranucci_ing.mpg

http://videos.informationclearinghouse.info/fallujah_ING.wmv

JOE HILL

Tapınaktaki tefecileri kovalayan İsa'nın 33 yaşında çarmıha gerilip öldürüldüğünü çoğumuz biliriz ama Joel Emmanuel Haaglund'u kaçımız tanır ve bundan tam 90 yıl önce kurşuna dizilerek idam edildiğini kaçımız bilir? 1882'de İsveç'te doğan Joel Emmanuel Haaglund 19 yaşında ABD'ye göç etmiş, Kaliforniya'ya yerleşmiş ve adını Joe Hill olarak değiştirmiş. Joe Hill'e 20. yüzyılın başlarında ABD'de oldukça güçlü olan sendikal hareket ve sosyalist düşünce çekici gelmiş ve IWW (Dünya Sanayi İşçileri) sendikasında görev almış. O yıllarda San Pedro liman işçileri grevindeki öncülerden biri olan Joe Hill, 1912 yılında konuşma özgürlüğü talep edilen bir mitingde fena halde dövülmüş ve yaralanmış. Sendika faaliyetlerinin yanısıra şiir ve şarkılar da yazan Joe Hill bunları önce "*Industrial Worker*" ve "*Solidarity*" adlı sendika gazetelerinde yayınlamış daha sonra da "Kızıl Şarkı Kitabı" adlı kitapta topladığı şarkıları grevlerde ve işçi gösterilerinde söylenir olmuş. Bu faaliyetleri nedeniyle Kaliforniya'da istenmeyen adam konumuna düşen Joe Hill, burada kendisine iş verilmeyince Utah eyâletinde Salt Lake City'ye taşınmış. Ertesi yıl bu kentte United Construction Company'deki grevi örgütlemiş ve iş sahiplerinin, şirketlerin ve bunların eyâlet yönetimindeki temsilcilerinin şimşeklerini üzerine çekmiş. Salt Lake City'de emekli bir polis olan J B Morrison bir gazeteciye polisken olan bir olay nedeniyle bazı kişilerin kendisini tehdit ettiğini söylemiş ve iki hafta sonra da işlettiği bakkal dükkânında maskeli iki şahıs tarafından kurşunlanarak öldürülmüş. Cinayetin işlendiği gece Joe ciğerinde bir kurşunla doktora gitmiş ve olayın bir kadın yüzünden çıktığını söylemiş. Doktor polise haber vermiş ve tanıklardan hiçbirinin Joe Hill'i teşhis etmemesine ve dükkânda Joe'nun kanı bulunmamasına ve Morrison'ı tanımamasına rağmen, cinayetle suçlanmış ve idama mahkûm edilmiş. IWW (Dünya Sanayi İşçileri) sendikası Joe'nun yeniden yargılanması için bir kampanya yürütmüş ve buna Avustralya işçileri 30,000 imzalı bir dilekçe ile katılmış. İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerindeki işçiler de bu kampanyaya katılmış. Utah valisi bu davanın bozguncular için ibret olacağını belirtmiş ve yeniden yargılanması talebini reddetmiş. Joe, haberi duyunca sendika başkanı Bill Haywood'a "benim için yas tutarak vaktinizi israf etmeyin. Örgütlenin" diye mektup yollamış. Ve Joel Emmanuel Haaglund 33 yaşında, 19 Kasım 1915'te kurşuna dizilerek idam edilmiş. Vasiyetini şiir olarak bırakmış:

Vasiyetimi yerine getirmek kolay / Paylaşılacak birşeyim yok çünkü

Dostlarım dertlenmesin, ağlamasın / Yuvarlanan taş hiç yosun tutmaz ki

Bedenim – elimde olsa eğer / Kül olsun isterdim unufak
Bahar rüzgârları üfürsün / Tozumu çiçeklerin açtığı yere
Ola ki solan bir çiçek / Canlanır da açar diye yeniden
Son vasiyetim budur sizlere /Hepinize iyi şanslar dilerim

Joe Hill yüzyıllar boyu emeğin sömürülmesine karşı çıkmış ve bu yolda canından olmuş kişilerden yalnızca bir tanesi. İnsanlık tarihinde hemen her ulusta Joe Hill'ler var. Çoğunun adını bile bilmiyoruz bu adsız kahramanların. Bugün kapitalizmin yontulmuş biçimi olan bir sosyal demokrasi ortamında yaşıyorsak bu, kapitalistlerin lütufları sonucu değil Joe Hill'lerin mücadeleleri sonucu adım adım, dirhem dirhem, diş söker gibi kazanılmış haklar sayesindedir. Kapitalistler her adımda bunu engellemeye çalışmışlar, iktidara yerleştirdikleri adamlarını bu amaçla kullanmışlardır. Avustralya'nın gelmiş geçmiş en gerici başbakanı küçük Coni meclise ilk girdiği günden beri kendisinde ideolojik saplantı haline gelen sanayi ilişkileri yasasını sonunda meclisten geçirdi. Buna "reform" adı vermek bize yine George Orwell'in yıllar önce sergilediği "savaş barıştır" aldatmacasını hatırlatıyor. Coni'ye tutucu ya da muhafazakâr demek yanlış olur. Bugün bu konumda olan İşçi Partisidir. Her etkinin bir tepkisi olması kaçınılmazdır. Coni'nin partisinin sağın da sağına kaymasıyla ALP orta sahaya yerleşecek ve yeşiller de politik yelpazenin solunda hak ettikleri yere oturacaklardır. Coni'nin aldatmacalarından birisi de "bakın, ben bunca yıldır iktidardayım ve bu süre içinde çalışanların gelirleri yüzde şu kadar arttı" hikâyesi. Coni'nin gerici karşı darbesi kanunlaşıncaya kadar genel ücret artışlarına bir hakem kurulu karar veriyordu. Ve sendikalar örneğin yüzde 10'luk bir artış isterlerse, işverenler ve onların hükûmeti örneğin yüzde 1 diyor, sonunda hakem kurulu yüzde 3-4'te karar kılıyordu. Yâni Coni ve hükûmetine kalsa çalışanların gelirleri, bırakın artmayı, yerinde bile saymayacak, çalışanlar giderek yoksullaşacaktı. Coni sendikaların bilek gücüyle ve bağımsız hakem kurulunun kararlarıyla artan işçi ücretlerinden kendine pay çıkarmaya çalışıyor. Bundan böyle bağımsız hakem kurulu yok artık. Orman kanununa geri döndürüyor bizi eskimiş mahalle avukatı küçük Coni. Kendi aşağılık duygusunu millete mal etmeye çalışarak –sanki özenilecek bir yanı varmış gibi- bizi Amerikanlaştırmaya çalışıyor. 90 yıl öncenin Joe Hill'i kurşuna dizen Amerikasına. Joe Hill'in ölümünden yirmi yıl sonra Alfred Hayes şu şarkıyı yazmış:

Dün gece Joe Hill'i gördüm düşümde / Capacanlıydı senin, benim kadar
Dedim "Joe, on yıl olmadı mı sen öleli" / "Ben hiç ölmedim ki" dedi Joe bana

"Joe Hill'ler ölmez" dedi Joe Hill / "Hiç ölmedi ki Joe Hill" dedi capacanlı
"Nerede olsa grevdeyseler çalışanlar / Onların yanındadır her zaman Joe Hill"

YASAKLARLA YAŞAMAK

Yasak, ayıp ve günah çocukluğumuzun nakaratlarıydı. Neden yasak, neden ayıp, neden günah diye sormak bize düşmezdi, büyüklerimiz bizden iyi bilirdi. Büyüdük, belki okuduk, belki okumadık, yaşlandıkça belki olgunlaştık, belki olgunlaşmadık ama yasak, ayıp ve günah hep bizimle birlikte oldu, bilinçli olarak bize çocuklukta yasak, ayıp ve günah diye öğretilen birçok şeyin hiç te öyle olmaması gerektiğini düşünsek te bilinçaltımıza işleyen yasak, ayıp ve günah yaşamımızı yönlendiren trafik polisleri oldu. Yasak, ayıp ve günah diye içimize işleyen şeylerden kaçınarak ya güdük bir yaşam tutturduk, ya da bunlara başkaldırıp suçluluk duyguları içinde kıvranır olduk.

Nereden kaynaklanıyor bunlar? Yanıtı en kolay olan elbette günah kavramı. Musevi veya Müslüman iseniz domuz haram, yemek günah, Katolik iseniz seks günah, insan öldürmek günah. Ya dinlerin kutsal kitaplarından kaynaklanıyor günahlar, ya onların yorumlarından ya da o dinlerin yüzyıllar boyu birikmiş olan geleneklerinden. Annem "yazık" sözcüğü yerine "günah" derdi hep. Zavallı bir çocuğa baktığında "günah yavrucağa" derdi. Herhalde o çocuğu o hale getirenler günah işliyorlar demek isterdi ama bunu düşünerek "günah" dediğini hiç sanmıyorum. Yere ekmek düşerse "günah"tı ve öpüp başımıza koyup masaya kaldırmamız gerekirdi. Çünkü ekmek "Allah'ın nimeti"ydi. Avustralya'ya ilk geldiğimizde yerlerde ekmek parçaları görmek dindar olmadığım halde beni ne denli rahatsız etmişti. Sonra düşündüm, ekmek nimetti de domates, zeytin, peynir nimet değil miydi? Ekmeğin sembolik anlamı nedeniyle böyle olduğunu düşündüm ama insanın küçüklükten içine işleyen şey kolay silinmiyor. Halâ yerde bir ekmek parçası gördüğüm zaman duyduğum burukluğu, elma veya karpuz gördüğümde duymuyorum.

Ayıp kavramı ise toplumsal normların bir ifadesi. Büyüklerin yanında sigara içmek ayıp, bacak bacak üstüne atmak ayıp, kızların açık saçık giyinmesi ayıp, "elâlemin içinde" öpüşüp koklaşmak ayıp, "ayıp yorganın altında", "ayıp, ayıp!", ayıplarımız saymakla bitmez. İlginçtir, dinsel bir geleneği olan her toplumda "günah" kavramı var da "ayıp" kavramı o kadar yaygın değil. Elbette her toplumda kabul edilebilir davranışlar, kaş kaldırtan davranışlar, uygunsuz sayılan davranışlar var. Ama ayıbın önemli bir özelliği cezası olmaması. Toplum gözünde ayıp işleyenin en büyük cezası o toplum tarafından itilmek, dışlanmak olabiliyor. Dinin bireysel bir olgu, bireyin bir seçeneği olduğu toplumlarda günah ta öyle. Yâni herkesin günahı kendine. Oysa dinle yönetilen toplumlarda günah

anında yasağa dönüşüyor ve yasak olunca da ceza gerektiriyor. Bu, Müslüman bir ülkede Ramazan'da oruç tutmayanın, Musevi bir toplumda Cumartesi günü çalışanın dayak yemesinden tutun, zina yapan kadının taşlanmasına kadar uzanıyor.

Yasaklar, toplumun kabul edilemez olarak gördüğü şeyler için geçerli. Ve yasağın yasak olduğundan kuşku duyulmaması için bunlar yasalarla belirtiliyor. Yasaları uygulayan da devlet. Bazı yasaklar hiç kimsenin sorgulayamayacağı ve herkesin yararına olan yasaklar, insan öldürmenin, hırsızlık yapmanın, kırmızı trafik ışığında geçmenin, kuraklık sırasında fazla su kullanmanın yasak oluşu gibi. Ama bir de o toplumun değer yargılarını yansıtan yasaklar var. Örneğin, Amerika'da bugünkü Mafya'nın oluşmasında en büyük rolü oynayan 1920-30'lardaki alkol yasağı, şeriatla yönetilen ülkelerdeki içki yasağı gibi. Totaliter rejimlerde genellikle çeşitli yasaklarla oluşturulan düşünce suçu, örgütlenme suçu, "devlete hakaret", "orduya hakaret", "milletin mâneviyatına hakaret", "Cumhurbaşkanının mânevi şahsına –ne demekse- hakaret" gibi suçlar var. O kıyafeti giyebilirsin, ama öteki kıyafet yasak gibi zırvalıklar var. Avustralya'da birçok plajda çıplak denize girmek yasak. Neden? Türban hoşunuza gitmiyorsa siz giymeyin efendim, çıplak denize girmek istemiyorsanız isterseniz smokinle girin. Ama bırakın isteyen türban giysin, isteyen çıplak denize girsin, isteyen Kürtçe, isteyen Çince konuşsun. Bunlar, bir başkasına herhangi bir zararı olduğu için değil, devlete hâkim olanların belirli bir ideolojisine aykırı geldiği için konulan yasakları devletin kanun yoluyla yurttaşlarına dayatmasıdır. Devlet yurttaşları için, yurttaşların haklarını korumak için değil, onların haklarını kısıtlamak, sınırlamak için var ise, o devlet ceberrut devlettir, polis devletidir, totaliter devlettir. Türkiye'de hangimiz çeşitli durumlarda "yassah hemşerim" sözüyle karşılaşmamışızdır? Hangimiz "neden yasak hemşerim?" sorusunu sorma cesaretini bulabilmişizdir kendimizde? Yasakları içselleştirmişizdir artık. Sindirilerek koyunlaştırılır insanlar. Ve yasaklar hiçbir zaman hiçbir şeyi çözmez, ya Mafya, ya PKK, ya Hizbullah yaratır. İnsanlar haksız yasaklamalara uymak zorunda bırakılırlarsa, görüşlerinden, inançlarından, dünya görüşlerinden vazgeçmezler, bunları sadece gizlemekle kalırlar.

Çalışanların haklarını sıfırlama karşı devrim yasasını çıkarttıktan sonra küçük Coni şimdi de "terörle mücadele" adı altında bizleri "yassah hemşerim" kültürüne götürmeye azimli görünüyor. İktidar partisi milletvekillerinden bazıları bile yasadaki "sedition" (fitne, bozgunculuk) maddesinden rahatsız. Çünkü bu maddeyle Avustralya'ya düpedüz "fikir suçu" getirilmek isteniyor. Coni'nin

ABD'nin çıkarları uğruna Avustralya askerlerini Irak'ta ateşe atmasına ve sağlıktan, eğitimden kısıp yüz milyonlarca doları bu uğurda harcamasına karşı çıkarsanız "bozgunculuk" yapmaktan suçlanıp içeri tıkılabileceksiniz. Lütfen George Brandis, Malcolm Turnbull, Bruce Baird, Judy Moylan, Petro Giorgiou ve adını bilmediğim diğerleri, lütfen Avustralya'nın fikir suçlularının içeri tıkıldığı totaliter bir rejim haline gelmesine meydan vermeyin. Lütfen Avustralya'nın saygın demokrasi geleneğini partinize olan sadakatinizin önüne koyun, Howard ve Ruddock'un küstahlığına, gericiliğine, totaliter dünya görüşüne meydanı boş bırakmayın.

CONİ RÜZGAR EKERSE

İmam osurunca cemaatin ne yaptığını hepimiz biliriz; kılavuzu karga olanın ne hale geldiğini de... Teşbihte hata olmaz, imam küçük Coni, Cronulla'da başlayan ve Coni'nin halâ ırkçı yönünü kabul etmemekte direndiği iğrençlikleri yaratan güruh ta işte bu osuran imamın cemaati. Coni bize kılavuzluk yapıyor, hadi gelin hep birlikte silelim burunlarımızı.

Tampa olayı ile başlayan yalanlar, dışlamalar, karalamalar bunları doğuruyor işte. Seçilme hırsı gözünü bürüyerek bir ülkenin toplumsal yapısı ile oynayan, dünyaya bugüne değin övünçle uyum örneği olarak gösterdiğimiz Avustralya'yı ırkçılık çığının altında ezilmeye sürükleyen Coni, elbette son olaylardan üzerine hiçbir sorumluluk almayacak. İktidarı yitirme korkusu ile Pauline Hanson'ın ırkçı söylemlerini benimseyerek Liberal Partiye mal eden Coni, birazcık hukuk bilgisi olan herkesin adaletle uzaktan yakından ilgisi olmadığını söylediği Camp X-Ray gulag'ına vatandaşı David Hicks'i dört yıldır teslim eden Coni, sığınmacılara suçlu muamelesi yapıp yıllarca toplama kamplarına atan Coni artık gitmelidir. Avustralya'ya yazık oluyor. Avustralya ve Avustralya halkı Coni'yi haketmiyor. Yıllardır rüzgâr eken Coni, fırtına çıkınca Pontius Pilate gibi Kirribilli sularında ellerini yıkayamaz.

Her toplumda, hattâ her insanda farklı olana, yabancı görünene, değişik olana karşı bir çekince, bir şüphe, bir güvensizlik vardır. Bizim Auburn'lu Türk arkadaşın "Çing çonglar geldi, Auburn'un tadı kaçtı" dediği gibi. Ve bu önyargılar ancak o farklı kişileri kişisel temelde tanıdıkça erir, yok olur. Bu, uzun bir süreç gerektirir. Ama bu arada toplumu yönlendirme konumunda, kamuoyunu biçimlendirmek gücünde olanlar, politikacılar ve medya bu süreci kolaylaştırabilecekleri gibi geciktirebilir, hattâ engelleyebilirler. Toplumun, içinde uykuda olan ırkçı duyguları, görüşleri su yüzüne çıkarması için lider konumundaki kişilerin yeşil ışık yaktığını görmesi yeter. Bunun için "şu ırk bundan üstündür" biçiminde artık 21. yüzyılda kimsenin kabul etmeyeceği söylemlere girişmesi gerekmez. "Gözlerime bakın, ne demek istediğimi anlarsınız" gibisinden mesajlar toplumdaki bu duyguları canlandırmaya, ve her toplum içinde her zaman var olan ırkçıları yüreklendirmeye yeter. Bunların bir kesimi de her zaman eline sopa, silâh alıp "bizden olmayanlara" saldırır. Avustralya'da John Gorton ile başlayıp, Gough Whitlam ve Malcolm Fraser ile güçlenen, Hawke ve Keating dönemlerinde sürdürülen ve emek emek inşa

edilen çokkültürlülük politikası işte böyle miyop, dar görüşlü, gerici bir hükûmetin gafleti sonucu 50 yıl öncesine kayar gider.

Ezici çoğunluğu Avustralya'da huzur ve refah içinde yaşamaktan başka birşey istemeyen Müslüman toplum terörizmle ilintilendirilirse, batmakta olan bir teknede Müslüman olduğu belli olan kişilerin çocuklarını denize attıkları yalanı resmî ağızlarca tekrarlanırsa sonunda Müslüman bile olmayan "Orta Doğu görünüşlü kişiler" de hedef olur. Oysa suç bireyseldir. Lübnan kökenli gençler plaj muhafızlarını dövmüşlerse, bunlar bulunur ve cezalandırılırlar. Belli kültürden gelen bazı göçmenler kadınların açık giyinmesini o kadının orospu olduğunun alâmeti olarak görüyorlarsa, ya da kadını ikinci sınıf bir varlık olarak görüp aşağılıyorlarsa Avustralya eğitim sistemi gerekeni yapamamış demektir. Avustralya'ya ilk geldiklerinde ilk kez gördükleri alafranga tuvalete patates dolduranlar, mutfakta kurban kesenler vardıysa, bunlar zaman içinde ortadan kaybolmuşlardır. "Roma'da iken Romalılar gibi yap" düsturu o toplum içinde uyumlu yaşamak isteyenlerce zaman içinde devreye girer. Haftada bir banyo yapan kişi hergün duş almaya başlar, Cabramatta'daki "yerlere tükürmeyin" levhalarına gerek kalmaz, trafikte hata yapan arabanın sürücüsü hemen arabadan inilip dövülmez, birisine çarpınca özür dilenir, kuyruktaki sıraya riayet edilir, ağaç dibine işenmez. Ama Romalılar gibi yapmak, inançlarından, zevklerinden feragat etmek değildir. İnançlarından, zevklerinden feragat etmeyi başkalarından, Araplardan, Vietnamlılardan ya da herhangi bir başka gruptan beklemeye, hele hele bunu talep etmeye kimsenin hakkı yoktur.

Cronulla'dan gelen görüntülere baktığımda 20 yaş dolaylarındaki delikanlıların Avustralya'da benden çok daha kısa süre yaşamış olduğunu, benim vermiş olduğum vergilerle okuduklarını, doktora gittiklerini düşününce bir garip oldum. Şimdi bu gençler iş bulamayınca, ya da Coni'nin yeni kapitalist karşı devrimi sonucu saati 3-5 dolara köle gibi çalışmaya başlayınca suçu kendilerinden farklı görünüşte olanlarda bulup, şamar oğlanı belleyip saldıracaklar, onları vergilerimle okutup doktora gönderen Orta Doğu görünüşlü ben onlardan daha az Avustralyalı olacağım ve Coni bundan sorumlu olmayacak, öyle mi? Sonra da Lübnanlı delikanlılar, belki de Coni'nin politikalarına yüzde yüz karşı, hoşgörülü hümanist Avustralyalılara saldıracaklar ve Coni bundan sorumlu olmayacak, öyle mi?

Fransa'daki ayaklanmalardan sonra Fransız hükûmeti, şiddetin altında ciddi toplumsal sorunların yattığını açıklıkla kabul edip bunları düzeltmek için alınacak önlemleri açıkladı. Bizim Coni ve onun silik kopyası Koca Kim ne yaptılar? Ayan

beyan ortada olan ırkçılık, Neo-Nazi görüntü ve sloganlar yokmuş gibi davranıp olayı âdî bir zabıta vakası olarak göstermeye kalkıştılar. Ortalama halkın gözünde terörizm eşittir Müslümanlık eşittir Orta Doğulular imajını yaratan kendileri olduğu için birşey diyecek halleri yoktu elbette.

Bazı okurlarım, "yahu Coni'ye de fazla yükleniyorsun" diyorlar. Vatanımız bellediğimiz Avustralya'nın olumlu her yanını yok etmeye, yontmaya kalkan bir adama az bile yükleniyorum. Sonunda mülteci olarak Türkiye'ye mi kaçacağız acaba?

NOEL ESİNTİLERİ

Efendim, bir Noel'i daha geride bıraktık. İşyerleri Noel döneminde yaptıkları satışlarla cirolarını ve kârlarını artırma derdindeydiler. Posta kutularımız, şu veya bu mağazanın ucuzluklarını reklâm eden, bize "al, al, al" mesajları veren renkli kağıtlarla doldu. Bugün Hıristiyanlık dünyanın en büyük tek tanrılı dinlerinden birisi. Aslında belki tek tanrılı da demek yanlış. Teslis (üçleme) kavramı Hıristiyanlığın temel taşlarından birisi. Tanrı, Kutsal Ruh (Müslümanlığa göre Cebrail) ve İsa, Hıristiyan teolojisine göre hem üç ayrı öğe, hem de bir bütün oluşturuyor. Bu sıralar Noel Baba ya da Santa Claus diye bildiğimiz karakterin 4. yüzyılda Antalya'nın Demre bölgesinde yaşamış St Nicholas adlı bir piskopostan kaynaklandığı ile ilgili belgeseller vardı. Yâni Noel Baba Anadolu'lu. Ama çoğumuzun pek bilmediği bir gerçek daha var. O da aslında İsa'nın yeni bir din kurmak diye bir kaygısı olmadığı, Musevi doğup Musevi olarak öldüğüdür. Hıristiyanlığı "icat" eden Tarsus'lu Roma vatandaşı Saul (sonradan Hıristiyan olunca Paul olan) St Paul'dur. Yâni Hıristiyanlığı icat eden kişi de bir Anadolu'lu. İlk Hıristiyan kilisesinin kurulduğu yer de bugünkü Antakya, o zamanki adıyla Antioch. Yâni ilk Hıristiyan kilisesi de Anadolu'da. Hıristiyanların Roma imparatorluğu tarafından gördüğü baskıların, aslanlara atılmaların sonunu getiren de bugünkü Istanbul'a eski adı Konstantinopolis adını veren Bizans imparatoru Konstantin. Yâni Hıristiyanlığın resmî olarak ilk kabul gördüğü yer de Anadolu. İncil diye bildiğimiz kutsal kitap aslında "old testament" (eski ahit) ve "new testament" (yeni ahit)ten oluşuyor. Eski ahitin bir bölümü "Tevrat"ı, bir başka bölümü de "Zebur"u oluşturuyor. Ve Konstantin Hıristiyanlığı kabul edince ortalıkta dolaşan çeşitli İncil'lerin birbirleriyle çok yerde çeliştiğini görerek İznik'te bir yazı işleri kurulu topluyor ve "anlaşıp bana tek bir İncil çıkarın" diyor. Bugünkü İncil, İsa'dan 300 küsur yıl sonra Anadolu'da, İznik'te derlenmiş olan bir kitap. Yâni İncil'in kaynağı da Anadolu. Oysa bakın Mâide Sûresi, 46. âyette Kuran-ı Kerim ne diyor: "*Kendinden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak peygamberlerin izleri üzerine, Meryem oğlu İsa'yı arkalarından gönderdik. Ve ona, içinde doğruya rehberlik ve nûr bulunmak, önündeki Tevrat'ı tasdik etmek, sakınanlara bir hidayet ve öğüt olmak üzere İncil'i verdik.*" Tevrat'ta dünyanın 4000 küsur yıl önce "yaratılışı"ndan beri gelmiş geçmiş peygamberler ve Yahudi kavminin (Müslümanlığa göre İsrailoğullarının) tarihi anlatılıyor. Allah'ın buyruğu kabul edilenler ise sadece Musa'ya verildiğine inanılan "On Emir". Yeni Ahit'te ise İsa'nın 4 havarisi İsa'nın yaşamını, felsefesini ve yaptıklarını

anlatılıyor. "Gospel" adı verilen bu bölümlerden sonra da Tarsus'lu Saul'un Hıristiyanlığı yaymak için vermiş olduğu vaazlar var. Yâni ne Tevrat, ne de Zebur ya da İncil Allah'ın kelâmı olma iddiasında değil. Semâvi dinlerin kaynağı kabul edilen Musevilikteki "On Emir" çok açık ve net: 1. Allah'tan başka bir tanrıya tapınmayacaksın, 2. Putlara tapınmayacaksın, 3. Allah'ın adını saygısızlıkla anmayacaksın, 4. Haftanın yedinci günü çalışmayacak, Allah'a tapınacaksın, 5. Anana babana saygılı olacaksın, 6. Öldürmeyeceksin, 7. Zina yapmayacaksın, 8. Çalmayacaksın. 9. Yalancı şahitlik yapmayacaksın, 10. Komşunun karısına ya da malına haset etmeyeceksin.

İsa'nın sözleri arasında "bir zenginin cennete girmesi, bir devenin iğne deliğinden geçmesinden daha zordur" ve "birisi sana vuruyorsa öteki yanağını çevir" sözleri vardır. Ve İsa'nın kendi halkının hâkim sınıflarının baskısıyla Romalılarca çarmıha gerilip öldürülmesinin nedenleri Roma emperyalizmine karşı çıkmış olması ve tapınaktaki tefecileri kovmuş olmasıdır.

Bugün Bush oğlu Bush ve benzerleri bu emirleri gözardı edip İsa adına cinayetler işlemekte, yalancılık yapmakta, çalıp çırpmaktadırlar. Parayı put edinip tapmaktadırlar. Özellikte Luther'dan sonra ortaya çıkan protestanlık "zenginsem Allah beni sevdiği için zenginim, yoksullar Allah kendilerini sevmediği için yoksul kalırlar" sapıncı ile hareket emekte, Amerika'daki televizyon vaizleri yoksul halkın paralarıyla milyonlar kazanmaktadırlar.

Anadolu'ya dönersek, yüzyıllarca şamanist inançlarıyla yaşamış ve tarihte Museviliği din olarak ilân etmiş ilk kavim olan Türkler, Arapların iki yüzyıllık zorlaması sonucu Müslümanlığı kabul edip Bizans yönetimindeki Hıristiyanlığın beşiği Anadolu'ya geldiklerinde Anadolulu halklarla karışmış ve Anadolu'ya özgü bir sentez ortaya çıkarmıştır. Bu bir yanda tasavvuf felsefesi, öte yanda da Alevi inanç sistemi ile ifadesini bulmuştur. Değişik ırkların genlerinin karışması nasıl daha sağlıklı kuşaklar ortaya çıkarırsa, bence bu kültürler karışımı da daha sağlıklı bir kültür üretmiştir. Avustralya'da da bu olanak var.

Bugün Avustralya'da İsa'nın doğumunun kutlandığı Noel gününde tatil yapıyoruz. İsa Müslümanlıkça da peygamber olarak kabul edildiğine göre doğumu neden kutlanmasın? Birçoğumuzun evinde "aman çocuğumuz kendini eksik hissetmesin" diye dikilmiş çam ağaçları, altında hediyeler var. Ama Musevilikten Hıristiyanlığa ve Müslümanlığa uzanan insancıl ilkeleri bir kenara atmış, satın alma humması içinde, 20. yüzyılın saldırgan Roma İmparatorluğu ABD'nin İsa adına giriştiği vahşete susarak ortak oluyoruz, Müslümanlık adına masum insanların katledilmesinden rahatsız olmuyoruz. Gerçekten inanç sahibi

olanlara hep sormak istediğim şey şudur: "bu kıvırtmalarınız, bu tevilleriniz, bu takiyyeleriniz inandığınızı söylediğiniz, her şeyi gören, her şeye kadir Allah tarafından görülmüyor mu sanıyorsunuz?" Pir Sultan Abdal'ın dediği gibi "siz bu yalanlarınızla halkı kandıramıyorsunuz, yaradanı mı kandıracağınızı sanıyorsunuz?"

YIL 2006

BİR YIL DAHA

2005 yılı başında sevgili Ali Aktaş'ın üstelemesiyle yeniden Dünya'ya köşe yazıları yazmaya başlamıştım. Şöyle bir baktım, o ilk yazıdan bu yana yazılarımı hiç aksatmamışım. Bu da yeni yılın ilk yazısı. İlk yazımda düzmece bir uzaylının dünyaya bakışını mizahla karışık şöyle anlatmışım:

"Bu Avustralya denen yere dünyanın dört bucağından insanlar gelmiş ama gelirken kafalarındaki sınırları da birlikte getirmişler. Dünya ölçülerine göre kocaman sayılabilecek bir kıtanın kıyı şeridine eğreti biçimde yerleşmişler, çevrede renkli kumaşları ve dilleri farklı olan diğer "millet"lere hava atıyorlar. Bu kıtada insanların toplu yaşadıkları birkaç büyük "şehir" var. Bir tanesine Sydney diyorlar. Bu şehirde dünyanın dört bucağından gelme insanlar var. Hepsi de kendi renkli bayraklarını, çıkardıkları gürültüleri, yedikleri besinleri, dillerini ötekilerden üstün tutuyor ve kendilerini müthiş önemsiyorlar. Bunlardan birisi de kendilerine "Türk" diyen, Avustralya nüfusunun yüzde bir çeyreğini oluşturan bir grup. Kendi aralarında, kendi dillerinde "gazete" dedikleri birşeyler basıp okuyorlar. Bunlardan bir tanesinin adı da Dünya. Dünyanın en ücra kıtasındaki en küçük topluluklardan birisinin sanki kendileri dünyanın merkezi imişçesine bu adı kullanması kendilerine hiç mi hiç garip gelmiyor. Buradan bakınca bırakın gazeteyi, Sydney şehri pek görünmüyor. Avustralya kıtası da o dünya denen küçük gezegenin üzerinde belli belirsiz bir nokta. Dünyanın içinde bulunduğu güneş sistemini Samanyolunun içinden bulup çıkarmak pek kolay olmadı zaten. Samanyolu da eh işte, orta halli bir galaksi. Ne diyelim, durumları oldukça ümitsiz de görünse, dünyalılara yeni dünya yılında inandıkları ilâhları akıl fikir ihsan eylesin."

Ondan bu yana pek değişen birşey yok. Zaten insan yaşlandıkça sanıyorum olayları daha uzun bir süre içinde görmeye, daha geniş bir zaman çerçevesi içinde değerlendirmeye başlıyor, ufak tefek gündelik değişiklikler "herşey ne kadar çok değişirse o kadar aynı kalır" gibi çarpık bir görüşe insanı daha da yaklaştırıyor. Her hafta sizlerin ilgisini çekebilecek birşeyler bulmak her zaman kolay olmuyor. Yazacak konu çok ama hangi konu kimin umurunda acaba diye düşünmek gerekiyor. Yazılanların bazan zevkle, bazan öfkeyle bazan da "bakalım daha neler zırvalamış bu adam" diye de olsa okunması güzel bir duygu. Her hafta klavyenin başına oturup o sütunu dolduracak ve okuyucuyu esnetmeyecek birşeyler üretmek az buçuk disiplin isteyen bir iş. Peki niye katlanır insan buna? Niye konuşmak zahmetine katlanıyorsak bu da öyle işte.

Birkaç kişiyle sohbet etmek yerine bir gazetenin köşesinden sohbet etmek bu da. Hangimizin konuşarak anlatacak birşeyleri yoktur ki? Yazı da kendini ifade etmenin bir başka biçimi. Söylediğiniz bir sözü yarın "yok, ben öyle dememiştim" ya da "onu demek istememiştim, siz yanlış anlamıştınız" diyerek kıvırtabilirsiniz ama yazdığınız bir yazıyı yarın ya da kırk yıl sonra önünüze atıp "sen bunu yazmamışdıydın" diye hesap sorarlar adamdan. Elbet kırk yıl sonra belli bir konudaki görüşleriniz değişmiş olabilir ama daha sonra önünüze atıldığında utanılası birşeyle karşılaşmak eli kalem tutan herkesin korkulu rüyasıdır. Avustralya'da Türkçe konuşan ve okuyan küçük bir toplumun içinde de kalsa insanın düşündüklerini ya da bir takım bilgileri başkalarıyla paylaşabilmesi güzel bir duygu. Bir topluluk içinde ya da sokakta birisi sizin en son yazınızı okumuş olup ta onun hakkında size –beğensin, beğenmesin- bir lâf edince pek keyifli oluyor. Bazan yazdıklarınız yanlış anlaşılınca ya da yanlış yorumlanınca bu da "demek ki ben söylemek istediğimi iyi ifade edememişim" gibisinden bir özeleştiri getiriyor. Yazılar bazan güncel olayların yorumu, bazan tarihten bugün için geçerli ya da ilginç olduğunu düşündüğüm örnekler, bazan başkalarının ilginç bulduğum yazılarından alıntılar, bazan da salt "ahkâm kesme" cinsinden yazılar oluyor. Bu son türden yazılar elbette öznel görüşler. Bunları arada sırada salt yerleşmiş bazı düşünce kalıplarını kırmak ya da en azından zorlamak ya da okuyucunun sorgulamasını sağlamak amacıyla yazıyorum. Önemli olan benim bu öznel görüşlerime katılınıp katılınmaması değil, bence daha önemlisi okuyucuyu bu konularda belki biraz daha farklı, belki biraz daha etraflıca düşünmeye yüreklendirmek. Bildiğimizi, ya da doğru olduğunu varsaydığımız fikirleri yeniden gün ışığına çıkarıp bunların gerçekten mutlak gerçekler olup olmadığının sorgulanması. Eğer son 52 haftadır bunlardan birazını olsun bir nebze yapabilmişsem verdiğim emeğin boşa gitmediğine inanıyorum. Öte yandan itiraf etmeliyim ki, her hafta bu köşeyi doldurmak için uğraşmamın bencil bir nedeni de var. Yaş 60'ı geçince birçok kişi gibi beni de bunama korkusu aldı tabii. "İşleyen demir ışıldar" misali yazma disiplininin de kafayı işlek, beyin hücrelerini canlı tuttuğunu söylüyorlar. Ben de buna inanıp beyin hücrelerini sık sık zora koşuyorum. Düşünmeyi bir külfet değil de bir zevk olarak görenlerin giderek azınlıkta kaldığı bir ortamda, hâkim sınıfların olayları öğütüp geviş getirerek televizyonda bizlere gerçekmiş gibi sunduğu, dinsel olsun, toplumsal olsun, bir takım dogmaların dayatıldığı bir devirde insanların düşünmesine birazcık olsun katkıda bulunabildiysem ne mutlu bana. Umarım 2006 yılı gerek beden, gerek kafa sağlığınız için daha iyi bir yıl olur.

TAMİLLER VE LEBLER

Tarih boyunca, özellikle de son iki yüzyıldır iktidarlar her zaman işçi sınıfının dayanışmasını zayıflatmak ve sosyalist bilinçlenmeyi engellemek için ırk veya din kozunu kullanmışlardır. Avustralya'da Anglikan hâkim sınıf uzun bir süre yoksul İrlandalı Katoliklere karşı ayırım uygulamış, 1970'lere kadar Avustralya'ya Asyalıların ve siyahların girmesi yasaklanmıştır. 1970'lerde Asya ile olan ticaretin artmasıyla bunun yerini "çokkültürlülük" almıştır. "Çokkültürlülük" bir yandan sermayenin küreselleşmesinin gereklerini karşılarken öte yandan daha aydın ve hoşgörülü bir yaklaşım olarak kabul görmüştür. Ancak bu kavram içinde etnik, dinî ve kültürel farklılıkların vurgulanması ve desteklenmesi işçi sınıfının birlikteliğine karşı bir koz olarak ta kullanılmıştır.

Sri Lanka, eski adıyla Seylan eski İngiliz sömürgelerinden birisi ve yıllardır bir iç savaş yaşıyor. Sri Lanka'da iki ana etnik grup yaşıyor. Çoğunluk Sinhala'larda, Tamil'ler nüfusun yaklaşık yüzde onunu oluşturuyor. Sri Lanka Sosyalist Eşitlik Partisi Genel Sekreteri Wije Dias 11 Aralık'ta Sydney'in Cronulla plajında olanlarla ilgili olarak şunları yazıyor:

"Howard'ın sözlerini işitince Sri Lanka'da 22 yıl önce 23 Temmuz 1983'te olanları hatırladım. Devletin desteğiyle Tamillere saldıran zorbalar yüzlerce kişiyi öldürüp evleri ve dükkânları yakarak on milyonlarca dolar zarar vermişlerdi. Bu, ardından gelen ve yirmi yıldan fazla süren iç savaşın habercisiydi. Bu iç savaşta onbinlerce kişi öldürüldü ve adanın kuzeyinde ve batısında geniş bölgeler savaş alanı haline geldi. Irkçı Sinhala güruhu üç gün ortalığı yakıp yıktıktan sonra Devlet Başkanı J. R. Jayawardene tüyler ürpertici biçimde Howard'ın sözlerini çağrıştıran şu sözleri söyledi '2000 yıldan fazla bir geçmişi olan Sinhala halkı ülkenin bölünmesine karşıdırlar ve biz de Sinhala halkının istekleri doğrultusunda her türlü ayırımcılık propagandasını yasaklayan bir yasa çıkardık'. Olayların faturası olayları çıkaran ve onyıllardır Tamillere ayırımcılık uygulayan devlete ve devlete hâkim olan Sinhala şovenistlerine değil, olayların kurbanı olan Tamillere çıkarıldı. 1978'de hükûmet Dünya Bankası ve IMF'nin açık Pazar politikalarını kabul etmiş ve çıkması kaçınılmaz olan sınıf çatışmalarını bastırabilmek için devlet başkanının yetkilerini arttırmıştı. 1980'de haklarını korumak için kısmî bir genel greve giden 100,000 işçi greve katıldıkları için işlerinden atıldı. 1983'te 28 işçi sendikası özelleştirmelere son verilmesi, Tamil tarım işçilerinin haklarının verilmesi, terörizmle mücadele yasasının iptali, Tamillerin kendi kaderlerini tayin hakkının tanınması, siyasî tutukluların salıverilmesi ve eğitimin parasız olması

için bir kampanya başlatma kararı aldılar. Bu kararın ardından bir hafta geçmeden iktidar partisi ve onun milisleri polisin himayesinde Tamillere saldırdılar. Hükûmetin işçi karşıtı politikaları ile bu ırkçı tahrikin doğrudan bağlantısı apaçık ortaya çıktı.

Irk ve din ayırımı hâkim sınıfların işçi sınıfını bölerek kontrol altında tutmak için öteden beri hep kullandıkları bir silâhtır. II. Dünya savaşı ertesinde İngiliz emperyalistleri Hindistan'ı gruplara bölerek Müslüman Pakistan, Hindu Hindistan ve Sinhal hâkimiyetinde bir Sri Lanka yarattı ve Sri Lanka'da nüfusun onda birini oluşturan Tamillerin vatandaşlık hakları daha 1948'de ellerinden alındı.

Avustralya'nın çok farklı bir tarihi olmasına karşın, ta başından beri milliyetçilik Avustralya'da ırkçılıkla sarmaş dolaş olmuştur. Avustralya'nın ırkçı ayırım politikaları tüm Asya'da çok iyi bilinir. Savaş sonrası ekonomik gelişme sırasında politikacılar ve medya Avustralya'ya "şanslı ülke" demekten pek hoşlanırlardı; oysa bugün bu ülkede milyonlarca kişi yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Irkçı şiddet her zaman aşırı toplumsal gerilimin bir belirtisidir. Avustralya'yı Sri Lanka ile kıyaslamak belki biraz abartılı gelebilir ama toplumdaki grupların farklılığının öne çıkarılmasının kendisine özgü felâket bir mantığı vardır ve Avustralya çalışanları kısa bir süre içinde kendilerini Sri Lanka'nın geçtiği süreç içinde bulabilirler. Howard 'biz insanların toplumun bütününe entegre olmalarını ve içimizde aşiretçilik olmasından kaçınmayı vurguluyoruz'. NSW eyâlet başbakanı Morris Iemma da 'Sydney'in hoşgörülü, cıvıl cıvıl bir şehir olma ununun görmüş olduğumuz davranışlarda bulunan serseriler ve azgınlar tarafından lekelenmesine izin vermeyeceğiz' diyor.

Toplumlararası politikanın kod sözcüklerine âşina olan herkesin farkedeceği gibi bu sözlerin hoşgörü ile uzaktan yakından ilgisi yoktur. 'Aşiret' ve "serseriler' denirken kimlerin kasdedildiği ortadadır. Bu sözler ırkçı saldırganlara ve polisin içindeki ırkçılara 'Leb'leri ve 'wog'ları sindirmek, taciz etmek ve dövmek için yakılan br yeşil ışıktır. Bu toplumlararası çatışma dilidir.

Sri Lanka deneyiminden çıkarılabilecek bir başka ders te kendi toplumu içine kapanmanın baskı gören azınlıklar için bir çözüm getirmeyeceğidir. Avustralya'daki göçmen işçiler ve gençler şu ya da bu biçimde bir etnik kimlik politikası güden dinî veya toplum liderlerinin çevresinde toplanarak haklarını savunamazlar. Sri Lanka'da bunu yapmaya çalışan genç Tamiller tam bir çıkmaza girmişlerdi. Çünkü bu grup sonunda yoksul Tamil kitlesinin değil Tamil burjuvalarının çıkarlarını savunma konumuna düşmüştü. Çözüm etnik grupların kendi gruplarını ve haklarını savunması değil, tüm çalışanların dinleri, derilerinin

rengi, dilleri, etnik grupları ne olursa olsun karşılarındaki düşmanın aynı düşman olduğunu, sermaye ve kâr düzeni olduğunu ve sınıf temelinde çözümler gerektirdiğini farketmelerinden geçer. İşçi sınıfı uluslararası düzeyde insiyatifi ele alıp çoğunluğun acil ihtiyaçlarının karşılanabileceği biçimde toplumun yeniden yapılandırılmasına yönelmezse, hâkim sınıflar bu gruplar arası çatışmaları körükleyeceklerdir, ister 'Aussie'lere karşı 'Leb'ler olsun, ister 'Sinhala'lara karşı 'Tamil'ler olsun".

AMERİKA'DAN İNSAN MANZARALARI

"1999 Williams kardeşler için çok önemli bir yıldı. Şubat ayında Serena ilk profesyonel tekler şampiyonasını kazandı. Mart ayında iki kızkardeş ilk kez bir turnuva finalinde karşı karşıya geldiler. Venus kazandı. Şimdi şu soruya yanıt verin:

"1999 yılında iki kızkardeş çiftlerde hiç kaybedemeyecek gibi görünüyorlardı. Bu ne anlama gelir:

A bir günde iki maç oynamak

B birbirleriyle oynamak

C aynı anda iki topla birden oynamak

D birlikte takım olarak oynamak"

Bu ve bunun gibi sorulara doğru yanıt verirseniz sınıfı geçiyorsunuz. Bu soru ABD'de ilkokul 3. sınıf öğrencisi her 8 yaşında çocuğun girdiği bir sınavda soruluyor ve sınavı geçemezseniz 3. sınıfta kalıyor, o yılı tekrar ediyorsunuz. Bunu ve benzeri soruları bilirseniz eğitiminize başarıyla devam edip büyüyor, bilgi sahibi oluyor ve sonunda Bush gibilere oy veriyorsunuz. Önemli olan Irak'ta olan bitenleri, Çin'deki gelişmeleri, Shakespeare'i, Freud'u, Marx'ı, Einstein'ı bilmeniz değil Williams kardeşlerin tenis hayatını iyi bilmeniz.

Amerikan parlâmentosunda McCain adlı bir milletvekili işkenceyi yasaklayan bir yasa çıkmasına önayak oldu. Kuklacıbaşı Cheney bunu engellemeye çalıştıysa da başaramadı. Bush yasayı onaylarken "icranın başı" sıfatıyla "milli güvenlik nedenleriyle", uygun gördüğü durumlarda bu yasaya aykırı davranma hakkı olduğunu belirtti.

SonntagsBlick adlı İsviçre gazetesinin bildirdiğine göre Mısır'dan çekilen "çok gizli" bir faksta Mısır Dışişleri Bakanı Ahmed Abu Gheit'in Karadeniz kıyısındaki bir Romanya hava üssü olan Mihail Kogalniceanu'da 23 Iraklı ve Afgan mahkûmun tutulmakta ve sorgulanmakta(!) olduğundan söz ediliyor. Gazeteye göre benzeri sorgulamalar Ukrayna, Kosova, Makedonya ve Bulgaristan'da da süregitmekte. Amerikan yönetimi "bizim işkence yapmamız yasaklanırsa biz de bunu başka ülkelerde yaptırırız" diyerek insanları çeşitli ülkelerde "sorguluyor". Avustralya vatandaşı Memduh Habib'in Mısır'a götürülerek işkence gördüğü iddiaları akla geliyor hemen.

New York'taki her 5 kişiden birisi yoksulluk çizgisinin altında, her 5 kişiden birisi aşırı şişman ve her 8 kişiden birinde şeker hastalığı var. Şişmanlık ve şeker

hastalığı yoksullar arasında çok daha yaygın. ABD'de bugünlerde doğan her üç çocuktan birinin giderek şeker hastası olacağı tahmin ediliyor. Amerikalılar her dakika televizyonda yağ, şeker ve tuz dolu "junk food" (süprüntü besin)lerin reklâmlarıyla karşı karşıya. Her Amerikalı doğduğu günden beri televizyonda bu süprüntü besinlerin toplam 20,000 saat reklâmını görüyor. Kalıtsal etmenler de önemli olmakla birlikte aşırı şişmanlık ve süprüntü besinler şeker hastalığını tehlikeli duruma getiriyor. Oburluk ve aşırı şişmanlık artık ortalama Amerikalı için normal yaşam biçimleri. Kolları, bacakları kesiliyor, kör oluyorlar. Bu hastalık, insan ömrünü ortalama 5-10 yıl kısaltıyor.

ABD'de DARPA adında bir kuruluş var. 1958'de Sovyetlerin uzaya ilk uydu olan Sputnik'i yollamaları üzerine paniğe kapılan ABD bu İLERİ SAVUNMA ARAŞTIRMA PROJELERİ KURUMU'nu kurmuş. DARPA daha sonra çalışma alanını genişleterek ordunun kullanacağı teknik gelişmeler konusunda çeşitli alanlarda araştırmalara yönelmiş. 1960-70'lerde kıtalararası balistik füzelerin geliştirilmesi üzerinde durmuş. Şimdilerde örneğin içinde asker olmayan, kendi hareket etme ve karar verme yetisine sahip motorlu araçlar geliştirmeye çalışıyor. Yine 70'lerde "stealth" adı verilen ve radarda görünmeyen uçak konusunda araştırmalar yapmış ve tanesi bir milyar dolara mal olan bu uçak ilk kez birinci körfez savaşında kullanılmış. DARPA'nın geliştirdiği teknolojilerden biri de internette kullanılan sistemler.··Şu anda 8 alanda çalışıyor. Yüzeyde kolay yakalanmayan hedeflerin bulunup imha edilmesi, güvenli ve kendiliğinden biçimlenen ağlar, insanlı ve insansız sistemlerin birlikte çalıştırılabilmesi, şehir içi operasyonları, yeraltı yapılarının bulunması ve değerlendirilmesi, uzay kullanımının güvenliği, tanı yapabilecek bilgisayarların kullanımı, biyolojik devrim. Afganistan ve Irakta UAV (insansız uçak)lar denendi. Birçok askerî teknolojinin uzaydaki uyduları kullandığı düşünülürse bunların güven altına alınması da DARPA için çok önemli. İnsanlarla içinde "düşünebilen" bilgisayarlar bulunan makinelerin sıkı bir işbirliği içinde olması üzerinde duruluyor. Genlerle oynayarak bir zamanlar Stalin'in hayal ettiği, kafası işlemeyen, sadece savaşmak ve öldürmek üzere yaratılmış askercikler ya da robotlar üretilmesi de gündemde. Öyle görülüyor ki Williams kardeşlerin tenis başarılarını bilmek, süprüntü besinlerle beslenerek aşırı şişmanlamak, şeker hastalığına yakalanmak askerlerin başarılı olmasına yetmiyor.

James Moore Amerikalı ve Bush'un politikalarını eleştiren bir yazar. Geçen yıl ABD içinde Teksas'tan Ohio'ya seyahat etmek için internet yoluyla bilet almak istiyor. Karşısına YASAK mesajı çıkıyor. Mutlaka bir yanlışlık vardır diyerek hava

alanına birkaç saat önce gidiyor. Hava alanında kendisine "kusura bakmayın, uçması yasak olanlar listesine alınmışsınız" deniyor ve uçağa binebilmek için Washington'da bir numaraya telefon etmesi isteniyor. Telefon ediyor, bu sefer "geçmişinizde aranan bir kişiyle bazı benzerlikler bulunuyor" deniyor. "Bu kişi, Bush'u eleştiren yazılar yazan bir kişi mi acaba?" sorusu yanıtsız kalıyor. Geçen yıl bu listede 35,000 kişi varken bu yıl bu rakam 80,000'e çıkmış. Bush oğlu Bush, mahkeme kararı olmadan kendi yurttaşlarının telefonlarının dinlenmesini "size El Kaide'den bir telefon gelmişse bunu dinlemeyelim mi yâni?" diyerek savunuyor.

İşte sizlere dünyanın en büyük ekonomisi olan, en güçlü silâhlı kuvvetlerine sahip ülkeden bir kesit. Türkiye'yi küçük Amerika haline getirmek isteyenlere ve Avustralya'daki Amerikan öykünmecilerine ithaf edilir.

VARAN İKİ

Venezuela'daki demokratik devrimle işbaşına gelen Hugo Chavez hakkında daha önce epeyce yazıp çizmiştik. Geçenlerde bunun benzeri bir gelişme Bolivya'da gerçekleşti.

Türkiye'nin bağımsızlığını kazanma mücadelesinin önderi Mustafa Kemal'in Türkiye'deki yerini hepimiz yakından biliyoruz. Bir de Güney Amerika'da bir değil beş ülkenin, Venezuela, Ekvador, Peru, Bolivya ve Kolombiya'nın bağımsızlığını kazanmasına önderlik eden Simon Bolivar'ın saygınlığını düşünün. Bolivia ülkesi adını Simon Bolivar'dan alıyor. Bildiğiniz gibi 16. yüzyılın en büyük sömürgeci güçlerinden birisi İspanya idi. Bugünkü Peru ve Bolivya'yı içine alan bölge de Güney Amerika'nın en gelişmiş uygarlıklarından birisi olan İnka imparatorluğu idi. Hernando Cortez Meksika'da altın alıp İsa satarak Aztekleri soykırımına uğratırken ve Francisco Pizarro Peru'yu yağmalayıp İnka halkını kılıçtan geçirirken, kardeşi Hernando Pizarro da 1538'de Bolivya'yı talan etmişti. Yaklaşık 300 yıl İspanyollar Güney Amerikanın iliğini kemiğini sömürdükten sonra 19. yüzyılda başlayan bağımsızlık hareketleri Simon Bolivar adında bir önderin ortaya çıkmasıyla ivme kazanmış ve 1825'te kazandığı zaferin ardından bu ülkeye Bolivar'ın adından esinlenerek Bolivya adı verilmiş, Bolivar da o ülkenin devlet başkanı olmuştu.

Bolivya Güney Amerika'nın denize kıyısı olmayan iki ülkesinden birisi, yüzölçümü Türkiye'nin bir buçuk katı ve yaklaşık 9 milyon nüfusu var. Nüfusun yüzde 55'i Quechua ve Aymara yerli halklarından, bir yüzde 30'u da *mestizo* adı verilen karışık ırktan. Nüfusun yaklaşık üçte ikisi şehirlerde yaşıyor. İspanyolların sömürüp kuruttuğu gümüş madenlerinden sonra ülke önemli bir kalay ve çinko madeni kaynağı olmuş. Bunların yanısıra ülkede altın, tungsten, antimon, kurşun, bakır da çıkıyor. Zengin petrol ve doğalgaz kaynakları var. Bu kadar zengin doğal kaynakları olan bir ülkenin kuzeydeki ABD'nin emperyalist pençesinden nasibini almaması elbette olanaksızdı.

1930'lardan 1980'lere kadar bu ülkede askerî darbeler neredeyse üç günde bir birbirini kovaladı. 1950'de komünist partisinin yasaklandığı ülke kalay madenine olan bağımlılığı nedeniyle kalay piyasasındaki dalgalanmalar sonucu çalkantılar içine girdi. 1967'de halk direnişini örgütleme amacıyla Bolivya'ya giden Che Guevara askerler tarfından yakalanıp öldürüldü. 1980'lerde ABD'ye giden kokainin hammaddesi koka yapraklarının kökünün kazınması için ABD ile ortak operasyonlara girişildi. 1980'lerde Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu

birçok yoksul ülkede uyguladığı "çalışanların kemerlerini ve gırtlağını sıkarak kapital birikimi ve yatırımı arttırma" politikasını Bolivya'ya da dayatmaya başladı. 1994'te Bolivya'nın dış borcu 4.7 milyar dolar olurken, 2001'de kişi başına yıllık gelir 950 dolardı. 1985 ile 1995 arasında enflasyon yüzde 24,000'den yüzde 9'a düşürüldü ama ülkede yoksulluk, çocuk ölümleri ve zengin ile yoksul arasındaki uçurum daha da arttı. 1999'da Bolivya'da bulunan zengin doğalgaz yataklarının Brezilya'dan geçen bir boru hattıyla Brezilya limanı Porto Allegre'ye bağlanma projesine girişildi. 2002'de yapılan başkanlık seçimlerinde yerli Aymara kökenli Evo Morales, Gonzalo Sánchez de Lozada'e karşı yüzde 50'den az oy alınca Lozada meclisin oylarıyla başkanlığa seçildi. Ama bu yıl 46 yaşındaki sosyalist Morales başkanlık seçimlerini kazandı. Morales'in zaferi Venezuela'da Hugo Chavez'in seçilmesinden sonra Güney Amerika'daki ikinci önemli dönüm noktası. Şu anda Güney Amerikanın 365 milyon nüfusunun yaklaşık 300 milyonu sol eğilimli yönetimlerde yaşıyor. Peru'da Hugo Chavez'e yakınlığı ile bilinen Ollanta Humala'nın halk hareketi güçleniyor, Arjantin devlet başkanı Néstor Kirchner Uluslararası Para Fonu'na olan 9.9 milyar dolar borcunu hızla ödeyerek Arjantin'in bu kuruluşla ilişkisini keseceğini açıkladı. Brezilya devlet başkanı Luiz Inácio Lula da Silva bir yandan ABD ile iyi ilişkilerini sürdürmeye çalışırken bir yandan ülkedeki yoksulluğu ortadan kaldırmaya çabalayan bir eski sendikacı. Meksika'da solcu Andrés Manuel López Obrador'un bir dahaki seçimleri kazanması bekleniyor.

Zafer sonrası yaptığı konuşmada Evo Morales bu seçimin "Bolivya'da yeni bir devrin başlangıcı" olduğunu ve bu devrin "eşitlik, adalet ve barış içinde sosyal adalet arayışı devri" olduğunu belirtirken ABD ile dostça ilişkilerde bulunmak istediklerini ancak bu ilişkinin bir "teslimiyet ilişkisi" olmayacağını ve (Venezuela ve Küba'yı kasdederek) diğer antiemperyalist güçlerle işbirliği yapacaklarını açıkladı. Ülkenin petrol ve doğalgaz kaynaklarının gelirlerini yoksulların çıkarı ve refahı için harcamayı vadediyor Morales.

Seçim sonrası Bolivyalı yerli bir seçmen "İspanyollar buraya geldiğinden beri 500 yıldır sömürülüyoruz. Biz çoğunluktayız ve yönetime katıldığımız takdirde çoğunluğun çıkarına olan yasalar çıkarabiliriz" diyor.

Artık ABD'nin ve küreselleşme adı altında yeni sömürgeleştirme aracı olan Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nun dümen suyunda gitmeyeceklerini açıklıkla belirten Morales'i çetin bir mücadele bekliyor. Castro'yu öldürmek, Chavez'i devirmek için sayısız girişimlerde bulunan ABD Bolivya'daki bu gelişmeleri elini kolunu bağlayıp seyretmeyecek elbette. Küba'nın uzun yıllar direnişinden sonra

Venezuela'nın ardından bu, varan iki! Bir Irak'la halâ başedemeyen ABD, sokaklarında günlerce cesetlerin yüzdüğü yarım milyonluk New Orleans kentini halâ onaramayan ABD, Güney Amerika'da askerî bir maceraya girişecek durumda değil. Elbette Venezuela'da, Bolivya'da ve diğer ülkelerdeki işbirlikçileri, satılmış sivilleri ve askerleri kullanacak, 1974'te Şili'de, 1971'de ve 1980'de Türkiye'de yaptığı gibi. Dünyayı kendi çiftliği gibi görmekten vazgeçmeyecek. Ama dünyanın yaşanabilir bir geleceği olması, dünyadaki yoksullların insanca yaşayabilip uygarlığın nimetlerinden nasibini alabilmesi ancak Castro'lar, Chavez'ler, Morales'ler sayesinde olacak.

BİR MİLLİYETÇİLİK DERSİ

Efendim, artık okullarda düzenli olarak Avustralya milli marşı söylenecekmiş. Advance Australia Fair sesleri Avustralya ufuklarında dalga dalga yankılanacak artık ve küçük Coni'nin küçük kafasının ürettiği bu harika çözüm bütün sorunlarımızı şıppadanak çözüverecek. Göklerde belki de Korkma Sönmez Bu Şafaklarda sesleri ile karışarak bizim hem Türk hem de Avustralyalı olduğumuzu kakafonik bir senfoni biçiminde kulaklarımızdan beynimize akıtıverecek. Benim Coni'ye birkaç önerim daha olacak bu ülkeyi milliyetçi zirvelere tırmandırıp herkese, hele kısa boylu Asyalılara tepeden bakabilmek için. Bildiğini sanmıyorum ama bizim okullarımızda bir de "Türküm, doğruyum, çalışkanım..." diye başlayan hepimizin zihinlerine kazınmış bir ant vardır. Ben bunu –hiçbir ücret talep etmeden, sırf Avustralya'ya vatan hizmetimi yapmak için- İngilizceye çevireyim. Bütün okullarda bunu her sabah kahvaltıdan sonra iki çorba kaşığı her çocuğa içirelim. Bizim çocukların bu andı içerek nasıl sağlam milliyetçiler olarak yetiştikleri belki Coni'nin mâlûmu değildir. Türkiye'ye giderek ilkokul sıralarında bir dönemcik olsun oturup o çocukların nasıl aslanlar gibi milliyetçi olup sokaklarda "en büyük Türkiye, başka büyük yok" diye kahramanlık nidaları attığını (bu lâfı anlamakta hep güçlük çekmişimdir zaten; eğer "en büyük Türkiye" ise başka büyükler var demektir, yok, başka büyük yoksa o zaman Türkiye en büyük değil, tek büyük olur), her milli maç sonrası milliyetçi heyecenla galeyana gelerek coşku içinde silâhlarını konuşturup daha az milliyetçi olduğundan kuşkulanılabilecek başka insanları "kazara" öldürdüklerini görsün de örnek alsın. Yol parası benden. Artık Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti de kendisine bir dönem için bir burs verir ya da parasız yatılı olarak kalmasını sağlar herhalde. Cronulla'da sopalarla olan saldırılar da neymiş? Çocuk oyuncağı. Hele milliyetçiliği Avustralya'da da bir sağlamlaştıralım, artık Almanya'daki Kristallnacht mı olur, Türkiye'deki 6-7 Eylül olayları mı olur, o noktalara da en kısa zamanda ulaşır, onları geride bile bırakırız. Yalnız burada ufak bir sorun var, o da Avustralya tarihi. 200'den az fazla bir yıl önce açık cezaevi olarak milletler ailesine katılan Avustralya'nın tarihini de yeniden yazmak gerek. Belki de İngilizlerin buraya geldiği değil, aslında Avustralyalıların İngiltere'yi sömürge ettikleri şeklinde ufak bir tarih değişikliği yapılabilir. O zaman İngilizlerin tüm sömürgecilikleri onların güneşsiz, yağmurlu, soğuk havasına bağlanabilir, güneşli, güzel plajlarla çevrili Avustralya'da yaşayan bronzlaşmış Aussie'lerin asla böyle haltlar karıştırmayacağı, İngilizlerin aslında yozlaşmış Avustralyalılar

oldukları ileri sürülebilir. Bizler buna benzer bir politikayı Kürtler aslında dağ Türkleridir, karda yürürlerken kart kurt diye sesler çıkarttıkları için onlara Kürt demişiz diyerek uzun yıllar sürdürmüştük, Avustralya'nın Türklerden bir eksiği mi var? Bir adım daha attık mı, Amerikayı ilk sömürgeleştiren İngilizler olduğuna ve İngilizler de yozlaşmış Avustralyalılar olduğuna göre Amerika da dıdısının dıdısı kabilinden bize bağlanmış olur.

Bir de bayrak sorunu var tabii. Hangi ülke sömürgesinin bayrağını kendi bayrağının köşesine yerleştirir? İngiltere'nin Avustralya sömürgesi olduğu tezini güçlendirmek için köşedeki "Union Jack"i mutlaka atmamız gerekiyor. Belki de onun yerine bir dingo resmi konulabilir. Bu konuda hem biz Türklerden hem de İtalyanlardan yararlanılabilir. Bizdeki bozkurtun yerini Avustralya'da neden dingo almasın? İtalyanların efsanesine göre de Roma'yı kuran bir kurtun emzirdiği Remus ile Romulus değil miymiş? Biz de öyle bir Avustralya efsanesi yaratırız. Daha da kolayı, totemi dingo olan bir Aborijin kabilesi bulup tüm Avustralyalıların bu kabileden, dolayısıyla dingo soyundan geldiğini gayet inandırıcı biçimde çocuklarımıza öğretebiliriz. Dingo soyundan gelmiş olmayanların da Avustralya bayrağının köşesine nereden gelmiş olduklarını belirten bir simge koymasını zorunlu kılarız. Örneğin Türkiye'den gelenler Avustralya bayrağının köşesine ay-yıldız koyarlar ve bu bayrağı asmaları zorunlu olur, biz de kimin nereden geldiğini böylece kolaylıkla anlarız. O bayrağı küçük bir arma biçiminde göğüslerine takmayı da zorunlu kılarsak ak koyun kara koyun pek güzel belli olur. Bu yöntem daha önce Hitler'in yaptığı sarı yıldız, pembe yıldız taktırmaktan çok daha bilimsel olacağından polisin de işi kolaylaşmış olur. Buna ek olarak her Müslüman erkeği sakal bırakmak, her Müslüman kadını da çarşafa bürünmek zorunda bırakmak ta bu bilimsel yöntemimizi tamamlayacak etkili bir tedbir daha olur. Çünkü başka yöntemlerde Müslümanlarla Musevileri karıştırma olasılığı bulunmakta ve bu da ciddi sakıncalar yaratabilmektedir.

Her sabah milli marşımızı söyleyip, Avustralyalıyım, şöyleyim, böyleyim andı içip dingolu bayrağımızı da sallandırdık mı bu iş tamamdır. Avustralya ekonomisinin, Avustralya dış politikasının dışarıdan yönetilmesi Avustralya askerlerinin nereye ve ne zaman gönderileceği kararlarının bir başka eski Avustralya sömürgesi olan Amerika'da alınıyor olması hiç te göze çarpmaz olur artık. Bunları söyleyen bozguncuları da yeni terörizmle mücadele yasamızı kullanıp sorgusuz sualsiz içeri atarız. İşkence edemiyorsak, Amerikalı abilerimizin yaptığı gibi Mısır'a falan göndeririz. Bozguncuların sesleri yükselir ya da sayıları hapishanelerin almayacağı kadar çoğalırsa dingo amblemli siyah şortlu çeteler oluşturur,

bunlara avaz avaz Advance Australia Fair söyleterek bozguncuların üzerlerine salarız. Çöl ortasındaki toplama kamplarımız zaten hazır duruyor. İkinci dünya savaşı sırasında Hitler'e karşı olduğu için buraya kaçan Almanlara yaptığımız gibi onları bir güzel oralara yerleştiririz, olur biter. Sayın Coni bu konuda beni görevlendirmek isterse Telstra genel müdürününkine denk bir danışmanlık ücreti karşılığı bu işi yapabilirim.

BENİM DİNİM – SENİN DİNİN

Kadının biri polise telefon etmiş, yan apartmanda oturan bir adamın sürekli çıplak dolaştığını ve bunun kendisini rahatsız ettiğini söyleyerek şikâyette bulunmuş. Polis kadının dairesine gelmiş, pencerelerden dışarı bakmış, kadının sözünü ettiği adamı görememiş. Kadına "buradan öyle birşey görünmüyor" diyince kadın, "banyoya gidin, şu tabureye çıkıp yüksekteki pencereden kafanızı çıkarıp iyice sola doğru eğilin, adamı göreceksiniz" demiş. Geçenlerde Danimarka gazetesi Jyllands-Posten'de çıkan karikatürlerle ilgili olarak koparılan fırtına bana bunu hatırlattı. Yıllar önce Geceyarısı Ekspresi adlı film Avustralya'da gösterilirken, Türkleri son derece olumsuz bir açıdan gösteren bu filmin yasaklanmasını isteyenler olmuştu. Biz, birkaç arkadaş, filmin önyargılı ve Türkleri özellikle küçük düşürme amaçlı bir film olduğunu belirtmiş, ancak filmin yasaklanmasını istemenin ya da filme karşı protestolarda bulunmanın yanlış olacağı görüşünde birleşmiştik. İngiltere'nin yetiştirdiği en iyi komedi grubu Monty Python ekibi yıllar önce Life of Brian adlı bir film yapmıştı. Film açıktan açığa İsa ile, Meryem ile ve Hıristiyanlığın kutsal kabul ettiği birçok kavram ile gırgır geçiyordu. Kiliseler filmi kınadılar ama hiçbir sansür etme ya da John Cleese'i öldürme girişimi olmadı ve bu güzel komedi dünyanın her yerinde gösterildi. Herhalde inanmış Hıristiyanlar duyarlılıklarının incinmemesi için filmi gidip görmediler. Ve tabii bu da onların en doğal hakkıydı.

1988 yılında Hint asıllı yazar Salman Rushdie Şeytan Ayetleri adlı romanını yayımladı. Kitapta Hz. Muhammed'in küçük düşürüldüğü ve Müslümanlığa hakaret edildiği iddiasıyla hemen ardından yapılan protesto gösterilerinin sonucu olarak Hindistan, Pakistan, Güney Afrika, Mısır ve Suudi Arabistan eseri yasakladı. Birçok ülkede romanı başka dillere çevirenler ve yayımlayanlar tehditler aldılar, bazıları bu romanı hiç okumayanlarca öldürüldüler. 1989'da İran mollası Humeyni, Rushdie için "katli vaciptir" diye fetva verdi. Humeyni'nin ardından gelen mollalar 1992'de Rushdie'yi öldürene 5 milyon dolar ödül vadettiler.

Geçtiğimiz Eylül ayında Danimarka'nın en yüksek tirajlı gazetesi Jyllands-Posten'de 12 tane karikatür yayımlandı. Karikatürler Hz Muhammed'i terörist, şiddet yanlısı ve kadın düşmanı olarak gösteriyordu. Hemen ardından gazeteye bomba tehditleri yağmaya başladı. 2004 Kasım ayında, bir filminde Müslümanları eleştirdiği gerekçesiyle Holandalı film yapımcısı Theo Van Gogh bir Müslüman tarafından katledilmişti. Bu yüzden Danimarka polisi tehditleri ciddiye

aldı. Türkiye'de Turan Dursun'un ve diğerlerinin "kâfir sayılarak" katledilmeleri, Sivas'ta insanların diri diri yakılmaları unutulmadı. Danimarka 5.5 milyon nüfuslu küçük bir ülke ve nüfusun yaklaşık yüzde beşini müslüman göçmenler oluşturuyor. Danimarka'daki Müslüman toplumun başlattığı protestolar Arap ülkelerinde de yankılandı ve Suudi Arabistan, Libya ve Ürdün'de protesto gösterileri yapıldı. Birçok Arap ülkesi, ve en son olarak ta Suriye, Danimarka büyükelçilerini geri çekti. Danimarka ürünleri boykot edilmeye başlandı. Alman Die Welt ve Fransız France Soir gazeteleri düşünce ve ifade özgürlüğünü desteklediklerini belirterek Jyllands-Posten'la dayanışma içinde, bu karikatürleri yayımladılar. France Soir'ın sahibi Mısırlı zengin Raymond Lakah gazetenin baş editörü Jacques Lefranc'ın işine son verdi. Türkiye'de de bir grup Danimarka ürünlerinin boykot edilmesi için bir kampanya başlattılar.

Jyllands-Posten gazetesi Müslümanların rencide olmasından dolayı özür diledi ise de Danimarka Başbakanı Anders Fogh Rasmussen basının özgürlüğünü vurgulayarak kendisinin özür dilemesi için bir neden olmadığını belirtti.

Danimarka ürünlerinin Araplar tarafından boykot edilmesinin Danimarka ekonomisine yılda 322 milyon euro zarar vereceği ve 4000 iş kaybına yol açacağı tahmin ediliyor. Bu arada tabii ki işlerini kaybedenler arasında Danimarka'daki Müslüman işçiler de olacak.

Yanlışların hangisinden başlamalı, bilemiyorum. Bir Müslümanın Hz Muhammed'e saygı göstermesi, onu küçük düşürebilecek söz ve davranışlardan kaçınması şarttır. Ama bu şartı Müslüman olmayanlardan beklemek ve onlar bu şarta aykırı davrandıklarında onları tehdit etmek, ölüm fetvası vermek ya da öldürmek Müslümanlıkla ne ölçüde bağdaşır? Müslümanlığın sevgi ve höşgörü dini olduğunu her fırsatta savunanlar bu şiddet içeren davranışlar karşısında ne yapıyorlar? Kendileri için inanç, düşünce ve ifade özgürlüğünü haklı olarak talep edenler, kendileri gibi düşünmeyen ya da inanmayanlara bu özgürlükleri neden tanımıyorlar? Benim Hıristiyan inançlarına, örneğin İsa'nın Allah'ın oğlu olduğu inancına saygı göstermemi hiçbir Hıristiyan bekleyemez. Olsa olsa buna inanan insanları rencide etmekten kaçınmamın hoşgörünün gereği olduğu savunulabilir. Ama bu hoşgörüyü göstermezsem kilisenin bana idam fermanı çıkarması haklı mı olur? Müslüman olmayan bir kişinin Hz Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna ve Kuran-ı Kerim'in Allah'ın kelâmı olduğuna inanmasını nasıl bekleyebiliriz? Müslümanların inançları hak ta diğerleri neden bâtıl olsun? Biz Amerikalıların kanunsuz olarak yıllardır Guantanamo Bay'de tutukladıkları Müslümanlara –eğer doğruysa- Kuran-ı Kerim'i pisleterek, tutukluların dinsel inançlarını aşağılayarak

insanlık dışı baskılarda bulunmalarını haklı olarak protesto ediyoruz. Ama öte yandan bir karikatüriste, bir gazeteye ölüm tehditleri, ölüm fetvaları yağdırılması, bombalamalar, cinayetler, dünyada giderek yaygınlaşan "Müslümanlığın hoşgörüsüz ve şiddeti savunan bir din olduğu" görüşünü desteklemekten ve Müslümanların saygınlığını zedelemekten başka ne işe yarıyor? Müslüman ülkelerdeki haklı mücadelelerin saygınlığı son Danimarka olayındaki gibi, bir takım Müslümanlarca sergilenen hoşgörüsüzlük ve şiddet yüzünden ağır yaralar almıyor mu? Irak'ta, Filistin'de ve şimdi İran'da emperyalizme karşı Müslümanların saygıyla karşıladığımız direnişinin Küba'da, Venezuela'da ya da Bolivya'da Müslüman olmayanların benzeri mücadelelerinden ne farkı var? Çelişkinin din çelişkisi olmadığının ne zaman ayırdına varacağız?

SOL GÖSTERİP SAĞ VURMAK

Bu sütunda bir gün Başbakan Küçük Coni'yi savunacağım aklıma gelmezdi. Ama insan yaşadıkça neler görüyor. Bildiğiniz gibi mecliste Bush oğlu Bush'un ne mal olduğunu söyleme cesaretini gösteren Mark Latham, İşçi Partisinin başına geçince ABD büyükelçisi bundan duydukları hoşnutsuzluğu dile getirmiş, ardından gariban Latham fonda Avustralya ve Amerikan bayrakları olan bir kürsüde konuşma yaparak kendisinin aslında ne kadar "Amerikancı" olduğunu kanıtlamaya çalışmıştı. Ama bu da fayda vermemiş, seçimi az farkla da olsa kaybetmesinin ardından İşçi Partisinin başına Amerika'nın mutemet adamı Kim Beazley geçirilmişti. Beazley, bildiğiniz gibi Avustralya'nın en Amerikancı hükûmetlerinden olan Bob Hawke İşçi Partisi(!) hükûmetinde savunma bakanlığı yapmış, orduya Amerika'dan milyarlarca dolarlık donanım satın alınmasına önayak olmuş ve böylece Amerika'nın güvenini kazanmıştı. Burada bunlar olurken birinci körfez savaşının ardından Irak'a ambargo uygulanmış, on yıl süresince Irak halkı sıkıntılar içinde yaşamış, açlıktan ve ilâçsızlıktan binlerce çocuk ölmüştü. Ambargo süresince Irak'ın besin karşılığında petrol satabilmesine izin verilmiş, halkın sürünmesi ama tümden açlıktan ölmemesi sağlanmıştı. Bu süre içinde petrol kaçakçılığı Irak'ta bir ana sanayi kolu haline gelmiş, özellikle Kuzey Irak ve Türkiye üzerinden ambargoya aykırı olarak kaçırılan petrol Kuzay Irak'taki Kürt biriminin ana ekonomik kaynağını oluşturmuştu. Kürtleri ikinci körfez savaşında Araplara karşı kullanmayı planlayan ABD de kendi ambargosunun çiğnenmesine göz yummuştu.

Dünyada temel besin kaynakları buğday, pirinç ve mısırdır. En çok buğday üreten ülkeler sıralamasında Çin, ABD, Hindistan, Rusya, Fransa, Kanada ve Avustralya gelmektedir. Kendi nüfusları az olan Kanada ve Avustralya ABD'nin ardından dünyanın en büyük buğday ihracatçılarından sayılmaktadır. Bu ülkeler için buğday ihracatı önemli bir gelir kaynağıdır. ABD'de buğday üreticileri hatırı sayılır bir politik baskı grubudur. Irak'a "petrol karşılığı besin" programı çerçevesinde on yıl süren ambargo süresince büyük miktarda buğday satılması söz konusu olunca bu ülkeler rekabete girişmişlerdi. Avustralya'da buğday tekeli vardır ve bu tekel AWB, (Avustralya Buğday Kurumu)dur. Bu on yıl süresince Saddam yönetimi hangi ülkeden buğday alınacağı konusunu ekonomik bir koz olarak oynamış ve sonuçta Avustralya'dan büyük miktarlarda buğday alınmıştı. Şu anda bir soruşturma komisyonu Irak'a buğday satışı için AWB tarafından Saddam yönetimine rüşvet verilip verilmediğini araştırıyor. İddialara göre

örneğin buğdayın tonunun piyasa fiyatı 100 dolarsa Avustralya bunu 110 dolardan Saddam rejimine satıyor, aradaki fark olan 10 dolar da bir Ürdün taşımacılık şirketi aracılığıyla Saddam yönetimine geri aktarılıyordu. Sonuçta Avustralya, buğdayını piyasa fiyatından satmış oluyor, Saddam yönetimi de kendisine mâlî kaynak sağlamış oluyordu. Aslında Saddam yönetimine kalan 10 dolar yine Irak'ın parasıydı, AWB sadece bu paranın aklanmasına aracılık etmiş oluyordu. Avustralya'nın Irak'a bol miktarda buğday satmasından işkillenen ABD yönetimi bu işin üstüne gitmiş ama Küçük Coni'nin "Amerikan dostu" hükûmetinin ABD büyükelçisi Amerikalıları yanlış bir iş yapılmadığına ikna etmiş ve Amerika'da bu konuda bir soruşturma açılması engellenmişti.

Dünyada dış ticarette birçok ülkede rüşvet verilmeden işlerin dönmediğini herkes gibi Amerikalılar da biliyorlar. Bu rüşvet bazan o ülke yönetimlerinin, bazan da yönetimdeki yetkililerin ceplerine giriyor. Rüşvet konusu herkesin bildiği, ama hiç kimsenin açıktan kabullenmediği bir olgu. Yaşı müsait olanlar hatırlarlar, Menderesin 27 Mayıs sonrası asılan dışişleri bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun adı "Mr Ten Percent"e çıkmıştı. Yapılan her büyük devlet ihalesinden Zorlu'nun yüzde on rüşvet aldığı iddia edilmişti. Öyle görünüyor ki Küçük Coni ve bakanları AWB'ye "aman bizim haberimiz olmasın, siz ne gerekiyorsa yapın, buğdayımızı satın" demiş. Durum böyle idiyse bu konuda Coni'nin Avustralya'nın çıkarlarını kolladığı inkâr edilemez bir gerçek. Yenilerde AWB'nin yaptığı iddia edilen bu iş su yüzüne çıktı. ABD'nin mutemet adamı Koca Kim de işin üstüne üstüne gidiyor. AWB'nin yukarıda anlattığımız yöntemle Irak'a 300 milyon dolar aktardığı konuşuluyor. Koca Kim bunda Küçük Coni hükûmetinin büyük ihmali olduğunu öne sürerek kendisine politik avantaj sağlamaya çalışıyor. Durumdan Amerikalılar pek hoşnut. Avustralya'nın adının "rüşvetçi"ye çıkmasıyla dünya buğday piyasasındaki yerini kaybetmesi Amerikalı buğday üreticilerinin işine yarayacak. Koca Kim kimin çıkarını koruyor? Diyor ki "Howard hükûmeti Saddam'a bu paraların aktarılmasına göz yumarak onun silâh satın almasını sağlayıp ondan sonra da Irak'ı bombalama ve işgal hareketine ortak oldu". Saddam'ın bu parayı silâh almak için kullandığını kim kanıtlayabilir? Bu 300 milyon doların her banknotunun üzerinde "Avustralya'dan gelen rüşvet" mi yazıyordu ki nereye harcandığı saptanabilsin? Belki de bu para Iraklı çocuklara gerekli olan ilâçların alınmasında kullanılmıştır. Saddam tu kaka ilân edilmeden önce Saddam'a kimyasal ve biyolojik silâhlar dahil olmak üzere silâh satan ülkeler hangileriydi? Ve bu satışların yapılması için girişilen rekabette hiç mi rüşvet verilmedi?

Kendisini Küçük Coni'nin solunda göstermeye çalışan Koca Kim bu davranışıyla Coni'nin de sağında olduğunu, ABD çıkarlarını Avustralya çıkarlarından önde tuttuğunu kanıtlamış oluyor. Yazık! Küçük Coni'ye alternatif ararken karşımıza bir Ecevit daha çıktı: sol gösterip sağ vuran bir Kim Beazley!

ÇİN ÇİN

Şimdi sizlere Hindistan, İran ve Türkiye gibi Batı ülkelerinden, Amerika gibi Doğu ülkelerinden söz etsem, her halde bu adamın coğrafya bilgisinde bir sakatlık var dersiniz. Ama doğu ve batı derken "nereye göre doğu, nerenin doğusunda" ya da "nerenin batısında" diye sorarsak ne demek istediğim, sanırım anlaşılır. Bildiğiniz gibi haritalarda kullanılan ve gemicilikte çok önemli olan meridyen ölçümleri ancak son birkaç yüzyılda yapılabilmiştir. Ve birkaç yüzyıl öncesinin hâkim gücü de İngiltere olduğu için meridyenlerin başlangıç noktası olarak İngiltere'nin Greenwich köyü sıfır kabul edilmiş ve meridyenler, dolayısıyla da saat farkı oradan ölçülmeye başlanmıştır. Ve halâ bu devam etmekte, saat belirtilirken GMT yâni Greenwich saati esas alınmaktadır ve örneğin Türkiye saati GMT+2, Avustralya'nın doğu kıyısı saati GMT+9 olarak ifade edilmektedir. Avrupa merkezli bu yaklaşım nereye "doğu", nereye "batı" denileceğini de belirlemiştir. Avrupa'dan bakıldığında Avrupa ve Amerika batı, Avrupa'nın doğusunda kalan yerler ise doğu olarak tanımlanmaktadır. "Orta Doğu" ve "Uzak Doğu" gibi tanımlar da yine Avrupa merkezlidir. Bir an için sıfır meridyeninin Greenwich köyünden değil de, Çin'in bir köyünden geçtiğini düşünelim. O zaman Çin'in batısında kalan her yer batı, doğusunda kalan her yer de doğu olarak tanımlanacaktı ve Hindistan, İran, Türkiye, batı ülkeleri, Amerika ve Japonya da doğu ülkeleri sayılacaktı.

Yerleşik bir sistemin değiştirilmesini öneriyor değilim ama birçok şeyde olduğu gibi, yer ve saat gibi bazı temel kavramların Avrupa'ya göre tanımlandığını, Avrupa merkezli olduğunu hatırlatmak istiyorum. Ayrıca Avrupa uygarlığını, özellikle de son 500 yıldır Avrupa'daki teknolojik, sanatsal ve toplumsal gelişmelerin önemini azımsamamak gerekir. Bu uygarlık gelişmesinin bugün yoksul olan birçok ülkenin kanı ve teri pahasına da olduğunu unutmamak gerekir. "Üzerinde güneş batmayan" İngiliz imparatorluğunun Hindistan'ın ve diğer birçok ülkenin iliğini kemiğini sömürmesinden önce başta İspanyol ve Portekiz olmak üzere birçok Avrupa ülkesinin sömürge edinme ve paylaşma mücadeleleri de birçok savaşın nedeni olmuştu. Hıristiyan Avrupa bunu haklı çıkarmak için beyaz ırktan olmayanların ikinci sınıf insanlar olduğunu, hattâ insan bile sayılamayacağını ileri sürerek vicdanlarını rahatlatmaya çalışmışlardı. 16. yüzyılda kilisenin önderliğinde Amerikan yerlilerinin, İnka'ların, Aztek'lerin ruhu olup olmadığı tartışmaları vardı. Avrupa'nın Kuzey Amerika'yı işgâli de Amerikan yerli halklarının canı ve toprağı pahasına olmuştu. Yapılanları

meşrulaştırmak için insanların düşünce biçimini de biçimlendirmek gerektiğini sömürgeciler iyi bilirler. Amerikan kovboy filmlerini seyrederken hangimiz yurtları ellerinden alınan kızılderililerden yana olmuşuzdur? 60'larda Türkiye'de başlayan Amerikan karşıtı hareketlere "ne yâni, Amerika olmasın da Rusya mı olsun?" yanıtının verildiğini çok duymuşuzdur, sanki mutlaka biz ikinci sınıf insanların birinci sınıf bir efendisi olması gerekiyormuş gibi.

Çin'deki sözde "kültür devrimi" sırasında "batı" kültürüne ait ne varsa yok edilmeye çalışılmış, Beethoven plakları kırılıp yakılmıştı. Son sıralar da İran'daki yobaz molla yönetiminin sözcüsü Ahmedinecad'ın zırvalarını duymaktayız. Yalnız bu çağdışı yönetimin onurlu davranışını da gözardı etmemek gerekir. ABD'nin nükleer, biyolojik ve kimyasal silâhları olduğu, İsrail'in nükleer silâhları olduğu herkesçe bilinirken İran'a ya da Kuzey Kore'ye yapılan "siz nükleer santral kuramazsınız" dayatmasının ardında "bizler uygar, Avrupa'lı birinci sınıf insanlarız, sizler ikinci sınıf insanlarsınız, size güvenilmez" düşüncesinin yattığı apaçık ortadadır. Ama bu "ikinci sınıf" insanlar artık Avrupa merkezli dünyaya yeni bir boyut, yeni bir perspektif getirmeye başladılar. Gidişe bakılırsa 21. yüzyıl ABD'nin inişe geçişinin tamamlandığı, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin süper güç haline geldiği yüzyıl olacaktır. Çin'i halâ yöneten Komünist Partisi nedense(!) artık ABD'nin "Kızıl Çin" söylemleriyle şimşekleri üzerine çekmezken Çin, binyıllarlık bir kültür birikimi ve özgüvenle tahminlere göre şu anda ABD, Japonya ve Almanya'nın ardından dünyanın dördüncü büyük ekonomisi olmakla kalmayacak, bu gidişle 2035 yılında dünyanın en büyük ekonomisi olacak. Ve artık dünyanın Avrupa ve onun uzantısı Amerika merkezli olmasının sonu gelecek. Çin'in, halkı uyuşturduğu için afyonu yasaklamasının ardından "uygar" İngiltere'nin daha 1839-1843'te ve 1856-1860'ta Çin'e serbestçe afyon satabilmek için savaş çıkardığını unutmazsak Çin'in bu özgüveninin ne denli önemli olduğunu daha iyi takdir ederiz. Üçkağıtla başa geçen ve yalanlarla başkanlığını sürdüren Gerzek Bush'un geçenlerde Çin'e özgürlük ve demokrasi dersi vermeye kalkışmasına herhalde Çin yöneticileri kıs kıs gülmüşlerdir. ABD'nin dış ticaret açığının büyük bir bölümü Çin'le olan ticaretinden kaynaklanıyor. Çin kapitalist dünyanın kurallarını kendilerine karşı başarıyla kullanıyor. Amerikan köfteli ekmeği ve siyah içeceğine buyur diyerek kendi mallarını ucuz ucuz "batı"ya satıyor. İçerde de bir yandan kapitalizmin itici gücü olan hırs ve açgözlülüğü kalkınmanın dinamosu olarak kullanırken öte yandan toplumun çıkarını ve sosyal adalet ilkelerini kolluyor. Çin'in şu andaki ortalama yüzde 9-10'luk kalkınma hızı gayrısafi milli hasılanın yaklaşık 7 yılda ikiye

katlanması demek. Daha 60 yıl önce açlıkla mücadele eden bir ülkenin bu duruma gelmesi dünya dengelerini ister istemez altüst edecek. ABD'nin Orta Asya'ya sarkmasının bunu önleyebileceği kanısında değilim. ABD'nin tek kovboy olarak dünya jandarmalığı yapması döneminin sonu yakındır. Çin çin!

DEMOKRASİ, İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ, VE SAİRE

Bush oğlu Bush her ağzını açtığında demokrasi ve özgürlükten söz ediyor. Demokrasinin vatanı olarak bildiğimiz Antik Yunan'da nüfusun yalnızca küçük bir azınlığı, yalnızca Atina vatandaşı olanlar oy kullanabiliyordu. Ve yine Antik Yunan'da filozof Sokrat gençleri kötü yola sevkettiği suçlamasıyla ölüme mahkûm edilmişti. Oysa Sokrat'ın gençlere olsun, kendisini dinlemek zahmetine katlanan herkese anlatmaya, öğretmeye çalıştığı ilke herşeyi sorgulamaları, hiçbirşeyi falanca ya da filânca böyle dedi diye kabul etmemeleriydi. Kurulu düzen ve bu düzenden yararı olanlar elbette herşeyin sorgulanmasından hoşlanmazlar ve ilk demokrasi örneği Antik Yunan'dan başlayarak düzeni, kabul edilmiş ya da ettirilmiş dogmaları sorgulayanlar idam edilir, hapse atılır, işkence görür, yakılır, aforoz edilir, dışlanır. Bush'un "Antik Yunan"dan anladığı herhalde Yunanistan'dan gelme antika bir vazodur ama bilerek ya da bilmeyerek o zamanlar başlayan bir geleneği pek alâ sürdürüyor. Üçkağıtla seçildiği ilk başkanlık seçimlerinde kritik bir önemi olan Florida eyâletinde kardeşi Jeb Bush'un himmetiyle aynı Antik Yunan'daki gibi kendisini desteklemeyeceği belli olanlar seçim kütüklerine yazılmamış ve oy verememiş ve demokrasi kahramanı Bush böylelikle başkan seçilmişti.

Filistin'de seçimleri Hamas kazandı. Bu örgüt ABD dahil birçok ülkede terörist listesine alınmış bir örgüt ve İsrail 1967 savaşında işgâl ettiği Filistin topraklarından çekilmedikçe İsrail devletini tanımayız ve silâhlı mücadeleyi bırakmayız diyor. Filistin seçimlerinde Florida'daki gibi hile yapılmadı, Hamas hakkıyla seçimleri kazandı. Daha önce Şili'de Allende seçimle başa geçmiş, CIA'nin saldırısıyla devrilmiş ve öldürülmüştü. Venezuela'da yine seçimle başa geçen Chavez'i ABD düşman ilân ediyor, devirmeye çalışıyor. Bolivya'daki Evo Morales'i de. Sırada yine Şili de var. Yâni özetle ABD demokrasi kendi istedikleri bir yönetimi başa getirdiği zaman demokrasiden yana, beğenmediği bir yönetim geldiğinde ise demokrasi demokrasi lâfları edilerek demokrasi rafa kaldırılıyor. Bu çifte standart ABD'ye özgü değil tabii. 1992'de Cezayir'de şeriatçıların seçimi kazanacağı belli olunca ordu duruma el koydu ve demokrasi rafa kaldırıldı. Avusturya'da Joerg Haider isimli bir siyasi parti lideri vardı. Ve aşırı sağ neo-Nazi görüşlü bu adamın partisi 2000 yılında hükûmete ortak oldu. Avrupa hop oturup hop kalktı, yaptırımlardan söz edilmeye başlandı, adam istifa etti. Ben ne Hamas'ı, ne şeriatçıları ne de Haider'in neo-Nazi partisini savunuyorum; yalnızca batının demokrasi anlayışını sorguluyorum.

Birçok Avrupa ülkesi de Hamas'a karşı aynı tavrı takınıyor. Demokrasi anlayışı işte bu kadar! Yalnız demokrasi anlayışı mı? Fikir özgürlüğü ve ifade özgürlüğünden dem vuran, tüm dünyaya bu konuda ilkokul öğrencileriymiş gibi ders vermeye kalkışan Avrupa bunu kendisi ne ölçüde uyguluyor? Orhan Pamuk'un düşündüklerini ifade ettiği için Türkiye'de mahkemeye verilmesini haklı olarak protesto eden Avrupa'da, Danimarka'da bir gazetede Hz Muhammed karikatürlerinin yayınlanmasını ifade özgürlüğü olarak savunan Avrupa'nın göbeğinde, Hitler'in doğum yeri Avusturya'da daha geçen gün Avusturya'da İngiliz tarihçi David Irving üç yıl hapse mahkûm edildi. Bu adam aşırı sağcı, II. Dünya savaşında 6 milyon Yahudinin Naziler tarafından öldürüldüğüne inanmıyor ve böyle bir olayın olmadığını savunuyor. Almanya, Avusturya, İtalya, Fransa, İsviçre, Macaristan ve Çek Cumhuriyetinde genellikle "Holocaust" (büyük felâket) adıyla anılan Yahudi soykırımının inkâr edilmesi suç oluşturuyor. Evet, fikir suçu. Ben David Irving'i savunmuyorum, fikir ve ifade özgürlüğünü savunuyorum. Bakın annesi babası Nazi toplama kamplarında öldürülen Mirjam Finkelstein ne diyor: "Yalanlara karşı ceza yasalarıyla mücadele edilmez. Yalanlara karşı doğrularla mücadele edilir". Avrupa'nın bazı ülkeleri "Ermeni soykırımı" yasası çıkardı. Bu yasaya göre de Ermeni soykırımı diye birşey olmadı demek suç sayılıyor. Evet, fikir suçu. Orhan Pamuk Ermenileri öldürdük dediği için Türkiye'de fikir suçundan mahkemeye veriliyor, Avrupa'nın bazı ülkelerinde Ermeni soykırımı olmadı derseniz mahkemeye veriliyorsunuz. Kim kime ders veriyor? Ben Ermeni soykırımı oldu, olmadı demiyorum, ama insanlar kendi görüşlerince olduğunu ya da olmadığını söyleyebilmelilerdir diyorum. Bu görüşler geçenlerde konuşan eski bakan Danna Vale'inkiler kadar zırva bile olsa. Ne dedi kadın? "Biz kürtajla senede yüzbin hayata son veriyoruz, Müslümanlar çok çocuk yapıyor, bu gidişle Avustralya Müslüman olacak" dedi. Bırakın söylesin. Biz de ne kadar saçmaladığını söyleyelim. Bu densizliğin ardında Avustralya'nın Hıristiyan bir ülke olduğu, Müslümanların aslında Avustralyalı sayılamayacağı, ya da sayılmaması gerektiği düşüncesi yatıyor. Bu kadıncığın dedikleri doğru olsa ne olur? 50 yıl sonra Avustralya'da Müslümanlar çoğunlukta olsa ne olur? Ve bu Müslümanlar 50 yıl sonra şeriatçı bir partiye iktidarı verirlerse ne olur? Bütün bunları tartışabilmeliyiz. Tony Abbott gibi bir Hıristiyan şeriatçının sağlık bakanı olmasının hepimizi nasıl etkilediğini, hükûmet üzerinde dinci grupların etkisinin günden güne ne ölçüde arttığını, verdiğimiz vergilerle hükûmetteki dinciler yoluyla bu hıristiyan grupların nasıl beslendiklerini açıktan açığa

konuşabilmeliyiz. Costello'nun "şeriat isteyenlerin Avustralya vatandaşlıkları ellerinden alınsın, istiyorlarsa Suudi Arabistan'a ya da İran'a gitsinler" diyebilme hakkını savunmalı ama bu söylediklerini tartışabilmeli, eleştirebilmeliyiz. İnsanlık, uygarlık, insanlık düşüncesi, insanlığın düşünce düzeyi ancak her fikrin korkmadan söylenebildiği, ifade edilebildiği bir ortamda gelişir, yeşerir. Yasaklar toplumları kötürüm eder, hadım eder. Hele hele fikir ve ifade yasakları.

BAŞKEŞİŞ VE BENZERLERİ

"Şecaat arzederken merdi kıpti sirkatin söyler" diye bir söz vardır. Osmanlıcası pek iyi olmayanlar için çevirirsek bu "cesur çingene ne kadar kahraman olduğunu belirtirken hırsızlığını açığa vurur" anlamına geliyor. Çingene kardeşlerim alınmasın, lâfın gelişi böyle. Geçen hafta mecliste Hıristiyan şeriatçı sağlık bakanı Tony Abbott (ki soyadı başkeşiş anlamına gelmektedir) aklısıra İşçi Partisi'ne saldırırken (hoş, İşçi Partisine saldırmak için pek çok neden var elbet ama bunların hiçbirinin Başkeşişin dedikleriyle ilgisi yok) "artık Avustralya İşçi Partisinde Avustralyalı kalmadı" lâfını etti. Yâni soyadı Howard, Abbott, Ruddock falan gibi Anglosakson olanlar Avustralyalı ama Anthony Albanese gibi İşçi Partili milletvekilleri Avustralyalı değil demeye getiriyor. Peki kendi partisindeki Costello, Georgiou falan gibi isimler ne olacak? Başkeşiş Hıristiyan şeriatçılığının ayan beyan ortaya çıkmasının ardından şimdi de şecaat arzederken ırkçılığını açık seçik ortaya koymuş oldu. Her partide, her mecliste böyle zıpırlar vardır ama acı olan küçük Coni'nin böyle bir lâfa tepki göstermemesi. Eski ABD Başkanı Harry Truman'a atfedilen bir söz vardır: "*The buck stops here*". Yâni son analizde bir hükûmetin yaptıklarından, bir yönetimin icraatlarından baştaki kişi sorumludur. Saddam böyle olduğu için yargılanmıyor mu? Halepçe'ye zehirli gazı Saddam'ın kendisi atmadı ama bu suç ya onun emriyle, ya bilgisi dahilinde oldu; bilgisi yok idiyse olması gerekirdi. Küçük Coni bugüne kadar hep sorumlulukları başkalarına atmayı becerdi. Teknelerdeki mültecilerin çocuklarını denize attığı yalanının sorumluluğunu eski bakan Peter Reith yüklendi ve bakanlıktan ayrılınca kaymak bir işle ödüllendirildi. Irak'a buğday satışına ilişkin olaylar sonucu Ticaret Bakanı Mark Vaile kurban edilmek üzere. Artık ona da ya bir büyükelçilik, ya da bir yerlerde ticaret temsilciliği ayarlanıverir.

Neyse, Başkeşişin söylediklerine dönersek, kim Avustralyalı, kim değil sorusu bu sıralar gündemde. Daha önce eski bakan Danna Vale bir yanda Avustralyalılar, öte yanda Müslümanlar gibi bir ayırım yapmıştı. Hem Müslüman hem Avustralyalı olunmuyor mu? Biliyorsunuz, uzun yıllar Katolik İrlandalılar hâkim sınıf Anglikan Anglosaksonlar tarafından dışlanmış, ayırıma uğramıştı. E, onlar da Hıristiyan! Kimse hem Yahudi hem Avustralyalı olunmaz demiyor. Avustralya'nın milli şairi Henry Lawson'un adının aslında Larsen olduğunu ve Norveç kökenli olduğunu kaç Avustralyalı biliyor? Başkeşiş adı Anglosakson kökenli olmayanları dışlamaya çalışırken, samimi arkadaşı Costello da çokkültürlülüğü eleştiriyor. Sağ yönetimler, özellikle giderek faşizme doğru kaz

adımlarıyla yol alanlar her zaman dışlayacak bir grup arar ve bulurlar. Bugünlerde Türkiye'de kendisine milliyetçi diyen bir kesim ile dinci kesimden bazıları beğenmedikleri kişilere hemen "Sabetaycı", diyorlar. Bunlara göre Sabetaycılar Müslümanmış gibi görünüp aslında Musevi inançlarından vazgeçmeyenler. Engizisyonun Hıristiyanlık adına insanları işkenceden geçirip diri diri yaktığı dönemlerde, 16. yüzyıl İspanya'sında birçok Musevi ya gerçekten ya da canını kurtarmak için Hıristiyan omuş, ya da öyle görünmüştü. Orta Avrupa'da da antisemitizmin (Yahudi düşmanlığının) alıp yürüdüğü dönemlerde birçok Yahudi canını kurtarmak için adını değiştirmişti. Onların yerinde ben de olsam öyle yapardım.Geçen yüzyılda da mezcup haham Sabetay canını kurtarmak için Müslüman olunca, takipçisi birçok Musevi de onu izlemişti.

Çokkültürlülüğün tukaka olmadığı zamanlarda "kişi kendisini ne olarak görüyor, hissediyorsa odur, öyledir" düşüncesi hâkimdi. Burada doğup büyüyen, Türk kökenli ama Türkçeyi hiç bilmeyen ya da çok az bilen bir genç kendisini Avustralyalı sayarsa kime söz düşer? Büyükannesinin büyükannesi Aborijin olan bir kişi kendisini Aborijin sayabilme hakkına sahip. Türkiye'de kendisini Türkiyeli olarak tanımlayan Kürtler olduğu gibi Kürtlüğünü kimliğinin odak noktası yapanlar var. Genetik araştırmalardaki son gelişmeler eski ırk hurafelerinin geçersizliğini açıkça ortaya koyuyor. Değişik "ırk"lardan olduğu varsayılan kişilerin, örneğin bir Afrikalı siyah ile bir Çinlinin cilt rengi, göz biçimi, saç türü gibi ufak tefek ayrıntıların dışında pek te bir farkı olmadığı artık kanıtlanmış bulunuyor. Hal böyleyken, ırkçı tartışmalara girip, Hitler'in yaptığı ve başbuğun önerdiği gibi kafatası ölçme gibi bilim dışı zırtapozluklara girişmeden herkesin kendisini ne saydığını neden saygıyla kabullenemiyoruz? Hangimiz kırk kuşak eskisine gidip soyumuzda kimlerin olduğunu araştırabiliyoruz? Araştırsak ne olur? Soyumuzda Kürt çıksa ne olur, Yahudi çıksa ne olur, Afrikalı çıksa ne olur, Çinli çıksa ne olur? Bizim kanımız kırmızı da onlarınki yeşil mi? Bizim kanımız asil de onlarınki bulaşık suyu mu? Nazım Hikmet'in bir dedesi Polonyalı imiş, ne önemi var? Irkçılığın üzerine bir de dinci bağnazlığını eklersek toplumları asıl çelişkilerden uzak tutmak, uyutmak, sahte düşmanlar yaratmak için sömürücülerin en büyük ve etkili silâhlarını görürüz. Hâkim sınıflar sömürülenleri bölmek, birbirine düşürmek, birbirine öldürtmek için yüzyıllardır bu oyunları oynamışlardır ve halâ oynamaya devam etmektedirler. Bu Avustralya'da Anglosakson isimlilerle ötekiler, İrlanda'da Katoliklerle Protestanlar, Lübnan'da Hıristiyanlarla Müslümanlar, Türkiye'de Türkler ve Kürtler, Irak'ta Şiiler ve Sunniler, Hindistan'da Hindular ve Müslümanlar, Sri

Lanka'da Sinhalalar ve Tamiller... Say say bitmiyor. Siz birbirinizi yiyedurun, biz de dünya nimetlerini yiyelim diyerek kıs kıs gülüyor bu işleri tezgâhlayanlar. Ataları belki bizden bir iki yüzyıl önce buraya gelmiş olan Başkeşiş kendini Avustralyalı, daha sonra gelen ve Anglosakson kökenli olmayanları yabancı sayarak yüzeyselliğini ve ırkçılığını ortaya koyuyor ve küçük Coni susuyor.

RACHEL CORRIE

16 Mart 2003'te Rachel Corrie İsrail askerleri tarafından öldürüldü. Tam 3 yıl önce öldürüldüğü zaman Rachel 23 yaşındaydı. İsrail askerleri her gün Filistin'de birçok kişiyi öldürüyor. Şu anda komada olan Ariel Sharon'un tahrikleri sonucu alevlenen son intifada (başkaldırı) başladığından bu yana resmî rakamlara göre 2200 Filistinli öldürülmüş. Gerçek rakamın ne olduğunu kimse bilmiyor. Şimdi bu Filistinliler dururken neden Rachel Corrie'den söz ediyoruz? 23 yaşındaki Rachel Amerikalı bir üniversite öğrencisiydi ve Uluslararası Dayanışma Örgütünün bir üyesiydi. Topraklarından atılan Filistinliler yıllardır mülteci kamplarında yaşıyorlar. Orada doğup büyümüş, başka bir yer tanımayan çocuklar, gençler var. Bu kamplardan birisinin adı Rafah. Yaraya tuz sürer gibi yüzbinlerce Filistinlinin yaşadığı bu kampa refah adı verilmiş. Gazeteler, haber ajansları yazmıyor ama Rachel, ta Tevrat'tan beri çok kullanılan bir Yahudi ismi. Tevrat'taki Rachel, Yakub'un dayısının kızı, karısı ve Yakub'un oğlu Yusuf'un annesi.

ABD her yıl İsrail'e 3 milyar dolar değerinde askerî yardım yapıyor. Bu paralarla alınan dev bir buldozer, Caterpillar D-9, 16 Mart 2003 günü İsrail'in işgâli altındaki Filistin bölgelerindeki Filistinlilerin evlerini yıkmak için kullanılıyor. 2003'te ABD Irak'ı işgâle hazırlanırken dünya kamuoyunun dikkatlerinin oraya çekileceğini bilen Sharon, fırsat bu fırsattır diyerek Filistinlilerin evlerini başlarına yıkıyor. Uluslararası Dayanışma Örgütü pasifist bir kuruluş. Yâni şiddete karşı, eylemlerini barışçıl yollarla yürüten bir örgüt. Mahatma Gandhi'nin başlattığı yöntemin izleyicileri. Rafah mülteci kampında buldozerler Filistinlilerin evlerini yıkmaya giderlerken Rachel Corrie ve arkadaşları bunu protesto ediyorlar. Rachel iyi görünebilmek için üzerine parlak kırmızı renkli bir ceket giymiş. Arkadaşları fotoğraflarla o anı görüntülüyorlar. Rachel elindeki megafonla seslenerek buldozeri durdurmaya çalışıyor. Bu olaydan iki hafta önce dokuz aylık hamile bir Filistinli ana, Nuha Sweidan, bir başka buldozerin yıktığı evinin yıkıntısı altında kalmış, kucağında 18 aylık kızını tutarak kan kaybından ölmüş ve karnındaki çocuk ta dünyaya gözlerini açamamıştı.

Bush'un akıl hocalarından Richard Perle, Paul Wolfowitz ve Douglas Feith, İsrail buldozeri Rachel Corrie'nin üstüne yürümeden bir süre önce, dostları Ariel Sharon'a Filistinlileri zorla tahliye etmesi çağrısı yapmışlardı.

Rachel'ın arkadaşlarından görgü tanığı Greg Schnabel'in anlattığına gore Rachel buldozerin önüne geçiyor, arkadaşları bağırarak buldozer sürücüsünü

uyarıyorlar. Buldozer önce Rachel'ın üstüne bir moloz yığını boşaltıyor, sonra üzerinden geçerek eziyor. İşi sağlama almak için geri geri bir daha üzerinden geçiyor. Rachel'ın kolları, bacakları, kafatası eziliyor. Bir Filistin hastanesine kaldırılan Rachel kısa bir süre sonra ölüyor. Rachel'in morgtaki ölüsüne Filistinli okul öğrencileri saygı ziyaretinde bulunuyorlar. Amerikan bayrağı yakılmıyor. Üzerine Amerikan bayrağı örtülü bir sedye taşıyan 1000 kadar Filistinli Rafah mülteci kampında yürüyüş yapıyorlar. Filistinli çiftçi Hassan Abu Toa'ma "tüm Amerikalı barışseverlere olan desteğimizi göstermek için Amerikan bayrağı taşıyoruz" diyor.

Daha birkaç hafta önce Rachel Corrie'nin yaşamını, mücadelesini ve ölümünü konu alan bir tiyatro oyunu tam New York'ta sahnelenmek üzereyken tiyatroyu mâlî yönden destekleyen birey ve kuruluşların baskılarıyla kaldırıldı.

Rachel Corrie, insanları Musevi-Hıristiyan-Müslüman, Yahudi-Arap ya da Türk-Kürt olarak değil, insan olarak gören, barışçıl ve yaşamını bu inandıkları uğruna buldozerin önüne koyma cesareti gösterebilen bir kahramandı. Evleri yıkılan Filistinlilerin başkaldırısı, taşlarla İsrail tanklarına saldırmaları daha kolay anlaşılır. Ama Amerika'dan rahat ve refah dolu yaşamını bırakıp Filistin'de hiç tanımadığı bir Arap ailesinin evini korumak için canını feda etmek her babayiğidin harcı olmasa gerek.

İsrail'in kuruluşundan beri izlemekte olduğu bir politika var: İsrail'in, İsrail devletinin politikalarının eleştirilmesini anti-semitizm yâni Yahudi düşmanlığı (bu terim de bir garip zaten; çünkü eğer ırk masalına inanıyorsanız Yahudiler ve Araplar aynı ırktan, Sami ırkından geliyorlar, yâni anti-semitizm aynı zamanda Arap düşmanlığı anlamına da gelebilir) olarak göstermek ve II. Dünya savaşındaki Yahudi soykırımının suçluluğunu halâ içimizde taşıyan bizleri Yahudilerle İsrail devletini özdeşleştirmeye zorlamak. Yüzyıllar boyu Yahudi kökenli insanların insanlığa, uygarlığa, bilime, sanata yapmış oldukları katkılar yadsınamaz. Einstein, Freud, Karl Marx bunların arasında sadece en bilinen isimler. Bugün İsrail'de güçlü bir barış hareketi var. Sonunda Sibraa ve Shatila kamplarındaki kırımın mimarı Sharon bile artık İsrail'in barış içinde yaşayabilmesi için işgâl ettiği toprakların en azından bir kısmından vazgeçmek gerektiğini gördü. Devletlerin hatalarını, vahşetini insanlara mal etme yanlışından kurtulmamız gerektiğinin en iyi örneğini verdi Rachel. Hitler yönetiminin yaptıklarından nasıl tüm Alman halkını, Karadjıc ile Mladic'in yaptıklarından nasıl tüm Sırp halkını suçlayamazsak İsrail'in politikalarını bazı İslâmcıların yaptığı gibi Yahudi düşmanlığına dönüştürmemeliyiz. Aynı şekilde bazı İslâmcı Arapların

tedhiş eylemlerini ne tüm Müslümanlara, ne de tüm Araplara mal etmeye hakkımız var. Ben Türk olduğum için her Türk'ün yaptığı herşeyin hesabı benden mı sorulacak? Filistin halkı Rachel'ın anısına Amerikan bayrağı taşıyarak bu ayırımın bilincinde olduğunu çok iyi sergilemiş oldu. Rachel da Amerikalıydı, Bush ta Amerikalı, Cheney de, Richard Perle, Paul Wolfowitz ve Douglas Feith te Amerikalı. Amerikan halkı sistematik olarak bilgisiz bırakılıyorsa, doğdukları günden başlayarak dünyanın en etkili propaganda makinesine maruz kalıyorlarsa onları nasıl suçlayabiliriz?

HAZIMSIZLIK

Bazan fazla oburluk ettiğim ya da çok karışık şeyler yediğim zaman ENO adında bir meyve tuzu var, ondan alır, midemi rahatlatırım. Ama ne yazık ki kafalardaki hazımsızlığı gidermek o kadar kolay olmuyor. Kafa için bir ENO henüz keşfedilmedi. Biz yasaklar ülkesinden geliyoruz. Ancak son yıllarda biraz şimdiki hükûmetin ve belki de fikir suçundan içerde yatmış olan bir kişinin başbakan olmasının, belki de biraz AB'nin himmeti nedeniyle karşıt fikirlere biraz daha hoşgörülü olmaya başlandı. Bizim kuşak hep yasaklarla büyüdü. Yalnızca davranışlarımızla ilgili olarak değil, neyin söylenip neyin söylenmeyeceği konusunda devletin (TCK'nun 141., 142., 163. maddeleri), toplumun (ayıp), komşunun (Hatice Hanım ne der sonra?), ana babalarımızın yasaklarıyla beynimiz hadım edilmeye çalışıldı. Bizim kuşak için aykırı düşünceleri dinleyebilmek gerçekten büyük ve bilinçli bir çaba gerektirdi. Bunu hepimizin yapabildiğini söylemek olanaksız tabii. Bir başka gazetede yazan Hulûsi Şenel kardeşimle uzun yıllara dayanan eski bir dostluğumuz ve bir de hemşeriliğimiz var. Ne zaman birbirimizi görsek sarılır, öpüşür, vaktimiz varsa birlikte bir kahve içeriz. Hulûsi'nin benim fikirlerime çok uzak olduğunu kendisi de bilir, ben de; ve bu dostluğumuzu etkilememiştir. Ama nedense Hulûsi kardeşim bana göstermiş olduğu hoşgörüyü başkalarına gösteremiyor. Daha önce Orhan Pamuk'la ilgili, geçenlerde de SBS'deki Türkçe yayınlarla ilgili yazısını okuyunca keşke kafa için bir ENO keşfedilmiş olsaydı da Hulûsi kardeşime ondan içirebilseydim dedim. Hulûsi yazısında aynen şöyle diyor: "*Bunlar (telefonla yorum sunanlar) SBS Radyosunun Türkçe programlarında kafalarındaki bölücü, AB'ci, ABD'ci, Marksist ve hattâ gerici fikirlerini, düşüncelerini, ta Avustralya'ya kadar iğrenç bir şekilde kusuyorlar*". Bölücü, AB'ci, ABD'ci, Marksist ve hattâ gerici fikirleri atarsak geriye ne kaldı? Milliyetçilik. O da Hulûsi kardeşimin anladığı ya da Türkiye Cumhuriyeti'nin tanımlamış olduğu biçimiyle milliyetçilik. Yâni diyor ki Hulûsi kardeşim, benim gibi düşünmeyen, ya da Türkiye Cımhuriyetinin resmî ideolojisine ters düşen fikirler, milliyetçilik dışında görüşler SBS Radyosunda ifade edilmesin; SBS, Türkiye Cumhuriyetinin resmî ideolojisinin sözcülüğünü yapsın. Bilmiyorum kardeşim ABC radyosunu dinliyor ya da televizyonunu seyrediyor mu. Tahsisatını tamamen devletten alan ABC'de hükûmetin çizgisine aykırı, eleştirel yayınlar her gün yapılıyor. Ve en acımasız eleştiriciler bile ancak "daha dengeli yayın yapsın" demekten öteye geçmiyor, şu ya da bu görüş yasaklansın denmiyor. Çünkü Avustralya faşist bir ülke değil.

ABC'nin en saygın programcılarından Kerry O'Brien seçim öncesi parti liderleriyle söyleşi yapacağı zaman bizim Küçük Coni bile "atın şu adamı oradan, ya da susturun" demiyor, ancak ben onunla oynamam diyen küskün bir çocuk edasıyla "ben onunla söyleşi yapmam" diyor; bu da onun hakkı. Ama bugüne dek Kerry O'Brien'ın politik görüşlerinin politik yelpazenin neresinde olduğunu kimse tam olarak bilmiyor. Radyoda çalışan arkadaşlarımızın yalnızca kendi görüşlerine uygun görüşlere yer vermesini istemesi, Hulûsi'nin bugüne dek sergilemekte olduğu hoşgörüsüzlük sınırını bile aşan bir istek. Bu arkadaşlarımız, aynı zamanda hem bölücü, hem AB'ci, hem ABD'ci, hem Marksist, hem de gerici mi acaba Hulûsi kardeşim?

Emektar bir gazeteci olarak eminim Hulûsi kardeşimin çok iyi bildiği ve gerek ABC'de gerekse SBS'te temel olan bir ilke vardır. O da yayınların, ifade edilen görüşlerin dengeli olması. Örnek verirsek bir yanda "Türkiye'yi ancak şeriat kurtarır" diyenlere, öte yandan "din ağır bastığı sürece Türkiye adam olmaz" diyenlere yer verilebilmesi, söz hakkı tanınabilmesi. Bir yanda "Türkiye Cumhuriyeti bir Türk-Kürt federe devleti olsun" diyenlerin, öte yandan "Türkiye'nin bugünkü üniter statüsü değiştirilmemeli" diyenlerin kendilerini ifade edebilmeleri. Bir yandan "Türkiye Marksist bir yönetimle yönetilmeli" diyenlerin, öte yandan "Türkiye'nin bugünkü kapitalist düzeni devam etmeli" diyenlerin söz ve ifade haklarının kısıtlanmaması. Yâni dinleyiciye saygı. Dinleyicinin karşıt görüşleri duyup, dinleyip anlayarak kendisinin bir takım sonuçlara varması, bu sürece katkıda bulunabilinmesi. Yoksa, o fikir yasak, bu fikir yasak, sadece benim çizgimde olanlar konuşsun gibisinden, dinleyiciyi şartlanması gereken bir koyun sürüsü yerine koyan faşizan bir yaklaşım değil.

Hulûsi kardeşim ne yazık ki SBS'le ilgili yazısında hoşgörüsüzlük sınırını da aşarak tahrikçilik yapma talihsizliğine uğramış. "Benim gibi düşünenler SBS yönetimine protesto mektupları yazsın" dese inanın hiçbir itirazım olmayacak. Ama "*Sizleri protesto etmek için SBS radyo yayın merkezlerinin kapılarında siyah bir çelenk ve aleyhinizde sloganların yer aldığı panolar görürseniz sakın şaşırmayın*" diyor. "*Bu konuşmalar toplumda insanlar arasında huzursuzluk yaratmaktan başka bir işe yaramıyor. Bunları dikkate almadığımız zaman toplumsal barış bozulur, bir takım tatsız olaylar olabilir*" diyor. Kendisinin topluma bilinçli olarak "hadi aslanlar, tatsız olaylar çıkarın" mesajını vermek istediğine inanmıyorum. Ama niyetin ne olursa olsun, bu bir tahriktir ve bu dediklerin tam da sözünü ettiğin toplumsal barışın bozulması sonucunu doğurur Hulûsi kardeşim.

Yılmaz Çamlıbel'in konferansına gittim, sonra da kendisiyle sohbet ettik. Birçok konuda aynı fikirde olmasak bile, birbirimizi saygıyla dinledik, efendice tartıştık. Kişileri karalamakla hiçbir yere varılmaz Hulûsi kardeşim. Fikire fikirle karşı koyulur, yasaklarla, tahriklerle, "a, şuna da bak, neler söylüyor (ayıp, günah veya yasak)" demekle değil. Bir gün oturup seninle bir rakı içelim istersen, belki zihin hazımsızlığını giderecek ENO yerine geçer.

MUTLULUĞUN SIRRI

Başlığı görünce hemen okumak istediniz, değil mi? Bunca psikologlar, psikanalistler, ruh doktorları yıllardır kafa yormuş, ben size kısa bir yazıda bunun kestirmeden reçetesini vereceğim. Mutluluğun birinci şartı tembelliktir. Çalışanların yüzde 87.92si (bu yüzdeyi uydurdum ama gerçeğe yakın olduğundan eminim) yaptıkları işleri sevmediklerine göre çalışmak insanı mutsuz etmektedir. Demek ki çalışmayacağız, bu bir. Çalışmanın ikinci bir sakıncası vardır ki, insanın ruh sağlığı için çok tehlikelidir. Çalışıp bir iş yaptığınız, ya da birşey ürettiğiniz zaman, çalışmayıp mutlu olmayı bilenler tarafından eleştirilirsiniz. Eleştiri de insanı mutsuz eder. Çalışıp birşey üretmezseniz kimse sizi yaptıklarınızdan ötürü eleştiremez, bu sıkıntıyı yaşamazsınız. Ama bazıları vardır ki, siz birşey yapmasanız da, "kaşının üstünde gözün var" (bu da bir garip, Picasso'nun resimlerini çağrıştırıyor; siz kaşının üstünde gözü olan kaç kişiyi tanıyorsunuz?) diye sizi eleştirenler bulunur. Bu muzır kişilerden de uzak durun. Sanki kaşınızla gözünüzün yerini değiştireceksiniz de ne olacak, daha mı mutlu olacaksınız? Yalnızca size "canım cicim" diyenlerle birlikte olun. Mutluluğun ikinci koşulu da değişmemek, değişmek istememek, değişmeye direnmektir. Yıllardır alışık olduğunuz ayakkabı eskiyip bir yenisini aldığınızda yeni ayakkabı nasıl ayağınızı sıkarsa, yeni fikirler de beyninizi fena halde sıkar. Onun için bildiğinizle, birşey bilmiyorsanız bilmediğinizle yetinin. Zaten herşeyi bilecek haliniz yok ya, değil mi? Beyne yeni düşünceler girince beyin karmakarışık olur. Bunun için sakın kitap falan da okumayın. Gazete, dergi falan okumak zorunda kalırsanız sadece reklâmları, spor sayfalarını okuyun. Ama her zaman şampiyon olan ya da olmak üzere olan takımı tutun ki o takım kaybedince streslere gark olmayasınız. Değişiklikten kaçınmanın en etkili yollarından birisi de karşınızdakini dinlememektir. Sanki o sizden daha mı akıllı, daha mı bilgili ki, dinleyesiniz? Eğer karşınızdaki sevdiğiniz birisi ise arada bir "Hmmm..." falan diyip kafa sallayın ki gücenmesin. Ama bu arada siz bir sonra ne söyleyeceğinizi düşünün. O "mangal tahtası"ndan söz ederken siz sözü "bayram haftası"na çevirin. Sizin sözünü etmek istediğiniz şey her zaman karşınızdakinin söyleyeceklerinden daha önemli, daha ilginçtir. Bayram haftası dururken adam kalkmış mangal tahtasından söz ediyor. Sakın alçak sesle konuşmayın, sonra sizi alçak sanırlar, sonra siz de buna inanır, mutsuz olursunuz. Dünyaya ilk gelen çocuk ne yapar? Bağırır. Siz de bağırın. Ama eğer karşınızdaki insan sevmediğiniz birisi ise, orada ne işiniz var zaten, hemen toz olun. Televizyonda

kaynana-gelin gibisinden programları hiç kaçırmayın. Başkalarında ne kaynanalar, ne gelinler olduğunu görünce kendi kaynananızın, gelininizin ne kadar iyi olduğunu görecek, halinize şükredecek ve mutlu olacaksınız. Müzik dinleyecekseniz mutlaka sesini sonuna kadar açın. Arabadaysanız arabanızın camını da açık tutun ki çevrenizdekiler de sizin kusursuz müzik zevkinizden yararlansınlar. Ama onlar İbo'yu falan sevmiyorlarsa zaten mutlu olmayı hakketmiyorlar demektir. Kıyafetinizi de sakın değiştirmeyin. Kırk yıl önce şalvarla geziyorsanız, ya da başınızı bağlıyorsanız göğsünüzü gere, göbeğinizi şişire, geğire tüküre aynı şeyleri yapmaya devam edin. Çöp kutuları garibanları işsiz bırakmak için icad edilmiştir. Çöpleriniz her zaman ortalıkta kolayca görünebilecek yerlere atın ki, devlet ya da belediyeler çöpçü çalıştırmak zorunda kalsın, birkaç garibana daha iş çıksın, siz de başkalarına iş olanakları yaratmanın mutluluğunu yaşayın. Zaten çalışmamakla başkalarına iş olanakları açmış olmanın hazzını yaşıyor, mutlu oluyorsunuz, bu da onun cabası.

Mutluluğun üçüncü kuralı kazıklanmamaktır. Her zaman sizden daha enayi birilerinin olacağını aklınızdan çıkarmayın. Bunları bulup onlarla ilişki kurun ki, iş kazık konusuna geldiğinde onlar sizi kazıklamasın, siz onları kazıklayın. Kazıklayacağınız kişinin iyi, samimi arkadaşlarınız olmasına özen gösterin. Hem iyi arkadaşınız oldukları, hem de enayi oldukları için kazıklandıklarında pek sesleri çıkmayacaktır. Oysa ki tanımadığınız, sizden daha az enayi ya da düşmanınız olan birisine kazık atarsanız daha büyük kazığı o size atabilir. Dördüncü kural: kendinizi Doğrucu Davut sanmamaktır. Doğru söyleyenin dokuz köyden kovulduğunu, Fakir Baykurt'un onuncu köyü araya araya fakir kaldığını unutmayın. Bakın, her din kitabını açın, hepsinde şunu yap, bunu yapma diye bir sürü emir var ama hiçbirisi yalan söyleme demiyor. Çirkin bir kadına sen çirkinsin, hırsıza hırsızsın, kâtile kâtilsin demekle ne kazanacaksınız sanki? O bunu bilmiyor mu sanki? Ukâlâlığa gerek yok. Üstelik bu ülkede hırsıza hırsız, kâtile kâtil demek te suçtur, unutmayın. Bu ülkeden söz açmışken, Centrelink denen otlaktan yararlanmak için de her türlü yalan mübahtır. Hastalık emeklisi olmak için iki dirhem bir çekirdek giyinip, traş olup dimdik yürümenin âlemi var mı? Mutlaka en az üç günlük traş, en pejmürde elbiseler, ve bir de baston gerekir. Takma dişleriniz varsa, mutlaka bunları çıkarıp gidin. Devlet malı deniz, yemeyen domuz. Bu ülkede bir de domuz mu olacaksınız? Domuzlar mutlu mu sanki? Siz domuz olmayın, bu dünyada mutlu olun, domuz yemeyin, öteki dünyada mutlu olun. Mutluluğun birinci şartının tembellik olduğuna geri dönün ve yazıyı yeni baştan okuyun. Ama böyle bir yazıyı

okuyorsanız siz zaten mutlu olma umudunu yitirmiş, umutsuz bir vakasınız demektir. Derhal spor sayfasına dönün.

NASIL MÜSLÜMANLIK?

Hz. Muhammed'in karikatürlerinin yayımlanması üzerine çok şey söylendi, yaşandı. Aşağıda iki bildiriden alıntılar vermek istiyorum. Birincisi Ayaan Hirsi Ali, Chahla Chafiq, Caroline Fourest, Bernard-Henri Lévy, Irshad Manji, Mehdi Mozaffari, Maryam Namazie, Taslima Nasreen, Salman Rushdie, Antoine Sfeir, Philippe Val, Ibn Warraq'tan oluşan 12 kişilik bir aydınlar grubunun bildirisi:

"*Faşizm'i, Nazizm'i ve Stalinizm'i yendikten sonra şimdi dünya yeni bir küresel tehditle karşı karşıya: İslamizm. Bizler, yazarlar, gazeteciler, aydınlar, dinî totaliterciliğe direniş ve herkes için özgürlük, fırsat eşitliği ve laik değerlerin savunulması çağrısında bulunuyoruz.*

Muhammed resimlerinin Avrupa gazetelerinde yayımlanmasının ardından ortaya çıkan son olaylar bu evrensel değerler için mücadele etmenin gerekliliğini ortaya koymuş bulunuyor. Tanık olduğumuz şey ne medeniyetler çatışması ne de Doğu ile Batı'nın düşmanlığıdır; demokratlarla teokratların küresel bir mücadelesidir.

Bütün totaliterlikler gibi İslamizm de korkular ve çaresizliklerle beslenmektedir. Nefret vaizleri özgürlükleri katleden eşitsiz bir dünya dayatmaya kararlı müfrezeler kurmak için bu duyguları kullanıyorlar. Ama açıklıkla şunu belirtelim ki, hiç birşey, umutsuzluk bile, bulandırma, totaliterlik ve nefreti seçmeyi haklı kılmaz. İslamizm eşitliği, özgürlüğü ve laikliği bulduğu yerde öldüren gerici bir ideolojidir. Onun başarısı yalnızca baskıya dayanan bir dünyaya yol açabilir: erkeğin kadına baskısı, İslamistlerin bütün diğerlerine baskısı. Buna karşı koymak için ezilen ya da ayırım gören insanların evrensel haklarını garantilemeliyiz.

Kültür ve geleneklere saygı adına Müslüman erkek ve kadınların eşitlik, özgürlük ve laik değerlerden mahrum edilmesi demek olan "kültürel görecelik"i reddediyoruz. "İslâm korkusu" ile suçlanma endişesiyle eleştirel yaklaşımımızdan vazgeçmeyi reddediyoruz. Ne yazık ki, bir din olarak Müslümanlığın eleştirisi ile inanç sahibi olanların dışlanması karıştırılmaktadır.

Biz, eleştirel yaklaşımın her kıtada, her kötüye kullanmanın, her dogmanın karşısında kullanılabilmesi için ifade özgürlüğünün evrenselliği çağrısı yapıyoruz.

Tüm ülkelerin demokratlarına ve özgür ruhlu insanlarına yüzyılımızın karanlıklar değil, aydınlanma çağı olması çağrısını yapıyoruz."

İkincisi Mustafa Akyol ve Zeyno Baran adlı Türk kökenli iki genç Müslümanın bildirisinden:

"İlk Müslümanlarla alay edildiği zaman Kuran, şiddetle tepki göstermeyi değil, uygarca hoşnutsuzluk belirtilmesini buyurmuştu.

Bu nedenle İslâmla alay edilmesine karşı yapılan tüm gösteriler barışçıl olmalıdır. İslâma yöneltilen her eleştiri tehdit ve şiddetle değil, akılcı karşı görüşler öne sürülerek karşılanmalıdır.

Terörist eylemlerin de hiçbir zaman haklı veya mazur gösterilemeyeceğine inanıyoruz. Müslümanların karşılaştıkları zorluklar, örneğin baskı veya askerî işgâl, sivillere yapılan saldırıları haklı kılmaz.

Her insanın İslâm'a ya da bir başka dine inanıp inanmama hakkı vardır. Ayrıca her Müslümanın isterse dininden çıkma veya dinini değiştirme hakkı vardır. Hiçbir devlet, toplum veya bireyin İslamiyeti başkalarına dayatmaya hakkı yoktur. İnsanlar zorlandıkları için değil, öğretilerine inandıkları için Müslümanlığı kabul etmeli ve uygulamalıdır.

Demokrasiyi destekliyor ve değerini biliyoruz. – Allah'ın insanlar üzerindeki hakimiyetini reddettiğimiz için değil, bu hakimiyetin demokratik ve çoğulcu bir toplumda halkın iradesi ile tecelli ettiğine inandığımız için. Teokratik yönetimi kabul etmiyoruz – Allah'ın emirlerine uymak istemediğimizden değil, dine dayalı yönetim, kaçınılmaz olarak, hata yapmayan Allah adına, hata yapabilen (ve bazan yolsuzluk yapan ya da yolunu şaşırmış) insanların yönetimine dönüştüğü için.

Laik devlet ve laik yasaların meşruiyetini kabul ediyoruz. Şeriat, Müslümanların homojen toplumlar halinde yaşadıkları devirde geliştirilmişti. Modern dünyada hemen her toplum, İslâm dahil, değişik inançlar ve her inancın değişik yorumlarından oluşan çoğulcu toplumlardır. Bu çoğulcu yapı içinde tek bir dinin belirli bir biçimine dayalı bir yasal system tüm vatandaşlara dayatılamaz. Böyle olunca da her dine açık ama hiçbir dine dayanmayan tek bir laik hukuk sistemine büyük gereksinme vardır.

Kadınların erkekler kadar dokunulmaz hakları olduğuna inanıyoruz. Kadınlara eğitim, politikaya katılım ve bireysel mutluluk arayışı haklarını tanımayarak onları toplumdan dışlayan bazı Müslüman toplumların yasa ve tutumlarını lânetliyoruz. Erkekler gibi kadınların da, nasıl yaşayacaklarına, giyineceklerine, dolaşacaklarına, evleneceklerine, boşanacaklarına karar verme hakları vardır; bu haklardan yararlanmazlarsa ikinci sınıf vatandaş olacakları apaçıktır.

Kısacası, İslâmiyet adına dikta ve şiddet uygulayan ya da destekleyenlere karşıyız ve onları lânetliyoruz. Yolunu sapıtmış eylemlerinin, Allah'a giden yol ve barış çağrısı olan asil dinimizi karalamayacağını umuyoruz."

Bakın Amerikalı İslâm bilgini Mansur İjaz İslâm'da reform konusunda ne diyor:

"*Kuran'ın Allah'ın gerçek kelâmı olduğuna inanılır. Böyle olunca Kuran'da yazılanları değiştirmek ya da değişik yorumlamak bir insanın değil Allah'ın hata yapmış olduğu, ya da devrin değişeceğini hesaplamadığı veya kendisini iyi ifade edemediği anlamına geleceği için İslâm'da reform yapılamaz.*

Ama İslâm Batı ile sürekli çatışma halinde olmayacaksa bu öğretilerin bazıları değişmek zorundadır. Örneğin Kuran "Onları yakaladığınız yerde öldürün. Fitne, adam öldürmekten daha kötüdür" diyor [Bakara 191]. Kadınlar için "Kadınlarınız sizin için bir tarladır. Tarlanıza nasıl dilerseniz öyle varın [Bakara 223]" diyor. "Beğendiğiniz kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın[Nisa 3]" diyor. Kadınlara mirastan erkeklerin yarısı kadar hak tanıyor, iki kadın şahit bir erkek şahit yerine geçiyor. Bunları ya kabul edersiniz, ya da etmezsiniz. Bunlar Allah'ın buyrukları ise bir insan bunları ne hakla değiştirebilir?"

Bu görüşlerden birisini benimsemeden önce İslâm'ın değişmez kitabı Kuran-ı Kerim'i (tefsirini, mealini, yorumunu değil, kendisini) anladığınız bir dilde, örneğin Türkçe ya da İngilizce okumanızı öneririm.

MEMLEKET, EYÂLET, DEVLET, HÜKÛMET, MİLLET, İLLET, ZİLLET

Askerde herkesin biribirine en çok sorduğu soru "memleket neresi hemşerim" sorusuydu. Bu sorunun yanıtı her zaman Türkiye olmak gerekirken, kasdedilen bu olmadığından, yanıtlar "Çorum", "Diyarbakır", "Denizli", "Çemişkezek" falan oluyordu. Ardından "neresinden" sorusu soruluyor, buna da falanca köyden yanıtı verildiğinde o köyün sizinkine yakınlığı ile orantılı dostluklar kuruluyordu. Ömrünü askere gidinceye kadar köyünde geçirmiş, belki komşu birkaç köyden öteye yolu düşmemiş bir insan için "memleket" o köydü, Türkiye değildi. Bu yalnızca Türkiye için değil, tüm dünyada her tarım toplumu için geçerliydi. Memleket, ülke, vatan kavramları milliyetçilikle koşut olarak yeni anlamlar kazandı. Artık insanlar Marsilya'lı değil Fransız'ım, Hamburg'lu değil Alman'ım falan demeye başladı. Bugünlerde o da yavaş yavaş silinerek artık Avrupa'lıyım sözü geçerli olmaya başlıyor. Devlet kavramı daha eskilere dayanıyor. Ama devlet eskilerde İmparatorlukların yönetimi için kullanılmış, ülkeleri yansıtmamıştı. Roma İmparatorluğu devleti Hindistan'dan İngiltere'ye kadar bir alanı kaplamış, Osmanlı devleti, "Memalik-i Âl-i Osman", içinde birçok "memleket" ve "millet" barındırmıştı. Ve İmparatorlukları yönetenler, toprak sahiplerinin en palazlanmış olup yönetime el koyanları, kendisine kral, imparator, padişah diyen ve hanedan oluşturan kişilerdi. Birçok imparatorlukta halkın devletle zımnî bir sözleşmesi vardı. Halk devlete vergi verecek, devlet asayişi, adaleti, hakça yönetimi sağlayacaktı. "Devlet Baba" kavramı o zamanki devletin bu koruyucu niteliğinden kaynaklanmıştır. Ama vergiler artıp devletin sağladıkları azaldıkça halk ergenlik çağına erişti, haklı olarak babaya karşı isyanlar başladı ve bunlar bazan etnik kimlik, daha çok ta dinî kimliğe büründü. Hükûmet dediğimiz kurum, ancak demokrasinin önce İngiltere'de, sonra diğer ülkelerde yayılması ile ortaya çıktı ve seçimle başa gelen kişilerin oluşturduğu hükûmetler devletleri yönetmeye başladı. İngilizce'deki "government" sözcüğü "yönetmek" sözcüğünden türetmedir. Devletlerin milletlerle çakışması ve hükûmetlerce yönetilmesi yakın tarihte ortaya çıkan bir olgudur. Devletler millet temeline otururken kendi yerel kimliğinden vazgeçemeyen birimler kendilerini eyâlet olarak kabul ettirmiş, ABD'deki ve Almanya'daki gibi birçok eyâlet bir devlet oluşturmuştu. Millet kavramı ön plana çıkarken memleket yerini ülke, vatan, ana vatan, baba vatan (Almanya örneği), yurt sözcüklerine bırakmıştı. Oysa Orta Asya'nın göçebeleri için "yurt" hayvan postundan yapılma yuvarlak çadırlardı. Vatan ve yurtla birlikte vatanperver, yurtsever ifadeleri yaygınlık

kazanmış, o ülkede yaşayanların vatanlarını sevmeleri gerektiği öğretisi yaygınlaşmıştı. Bugün örneğin Bush yönetimi kişisel özgürlükleri terörizm bahanesiyle kısıtlayan yasaya "Patriot Act" (Yurtseverlik Yasası) adını vererek yasaya karşı çıkanların yurtsever olamayacaklarını işaret etmektedir. Sevgi zorla olmaz. Bir insanın bir başkasını sevmesi de, kediyi köpeği, karnıyarığı ya da vatanını sevmesi de yasalarla dayatılamaz. İnsanın yaşadığı, ömrünü geçirdiği yere bağlanması, ona yakınlık duyması doğaldır. Ama "vatan insanın doğduğu değil, doyduğu yerdir" ifadesinin en iyi kanıtı Avustralya'daki göçmenlerimizdir. İnsanın kendi dilini konuşan, aynı tarihi paylaşan, benzeri değerlerle yetişmiş insanlara yakınlık duyması da doğaldır. Ama ben her Türk'ü sevmek zorunda bırakılamayacağım gibi, Türk olmayan herkesten uzak durmam da beklenemez. İnsan memleketini, yurdunu, milletini, ulusunu bu nedenlerle sevse de o ülkeyi yöneten devleti ya da başındaki hükûmeti sevmek zorunda hiç değildir. Yoksa devleti yöneten hükûmetlerden eski CHP, DP, AP, evvelki günkü Ecevit-Erbakan, dünkü MHP, bugünkü AKP, arada da 3 tane cunta yönetiminin hepsini sevdiğini söyleyebilmek şizofreni alâmetidir, tedavisi gerekir. Bu arada seçimle bile başa gelmeyen ama ipleri elinde tutan bir devlete kayıtsız şartsız ilân-ı aşk etmek, yaltaklanmak, dalkavukluk değil de nedir? Bu illete tutulanlar aklını, iradesini, muhakeme yeteneğini "en yüksek otorite"ye ipotek etmiş zavallılardır. Elbet devletin de, hükûmetin de, politikacıların da yaptığı olumlu işler olacak, bunlar için övülecekler, ama olumsuz icraatları için de eleştirileceklerdir. Birçokları hükûmetleri eleştirmeyi partizanlıkla izah edip hoş görseler de devleti eleştirmeyi neredeyse "vatan" hainliği ile bir tutmaktadırlar. Oysa bir ülkenin, "vatan"ın selâmeti, daha iyiye, daha güzele gitmesi için, daha da önemlisi o ülkede yaşayan insanların daha iyi, daha güzel, daha mutlu yaşayabilmeleri için eleştiri şarttır. Aslında dalkavukluk zilletine yakalanmış yaltakçılar o çok hamâsî nutuklarla ya da yazılarla göğüslerini döverek ne kadar çok sevdiklerini davul zurnayla ilân ettikleri yurtlarına ve o yurtta yaşayan ve çok sevdiklerini söyledikleri "millet"lerine, insanlarına ihanet etmektedirler. Devlet zaman zaman o günün koşullarına uyarak yön değiştirdiğinde ise bu zavallılar ya "devlet baba böyle yapıyorsa doğrudur" diyip dün karşı oldukları tutumu bugün savunurlar ya da devletin üç adım gerisinde mehter adımlarıyla gittiklerinin ayırdına varıp şaşkına dönerler. Bu kişilerin bir başka illeti de yasakçı olmalarıdır. Daha ergenlik çağından öteye büyüyememiş bir kafayla devlet dalkavukluğunu yasaklarla desteklemeye kalkan, devletin yasakçı olmasını isteyen, destekleyen ve giderek faşizmin şakşakçısı olmak zilletini sergileyen bu tipler söz ve ifade

özgürlüğünün aslında kendileri gibi olanlar için bile bir güvence oluşturduğunu göremeyecek kadar miyopluk illetine de yakalanmışlardır. Kendilerinin de birgün o savundukları yasakların ağına yakalanıp çaresiz sazanlar gibi çırpınacaklarını ne yazık ki görememektedirler. Milletlerin ergenlik çağını atlatıp olgunlaşmaları, bireylerin de bu olgunluğa erişmeleri ile olur. Düşünme yeteneği "akla kara"dan, "bizden ve bizden olmayan"dan öteye geçemeyen insanlar ergenlik çağını atlattıkça bu sınırlı düşünce biçiminden de uzaklaşırlar. Bazıları elbet büyüyüp olgunlaşacaklardır.

SAKAL VE BIYIK

ABD'nin Irak'a saldırısı, bildiğimiz gibi Kuzey Irak'taki Kürtler tarafından desteklendi ve destekleniyor. Bu, ABD'nin, hesaplarına dahil ettiği ve ustalıkla kullandığı bir olgu. Ama ABD, Irak'ı işgâlinin Irak'ın Şii çoğunluğunun desteğiyle karşılaşacağını hesaplarken işgâlin bu Şii çoğunluğun İran ile olan bağlarını güçlendireceğini ve İran'ın gerek Irak, gerekse bölgedeki nüfuzunu artıracağını hesap edememişe benzer. Şimdi mercek altında olan İran. İran'ın uranyum zenginleştirme programı ABD'ye ve İsrail'e, İran'a saldırı planlarını gündeme getirme olanağı tanıdı. ABD açık açık İran'a nükleer bir saldırı yapılmasının seçeneklerden birisi olduğunu dile getiriyor. NNT adıyla bilinen nükleer silâhların yayılmasını önleme anlaşması öne sürülerek İran'ın nükleer enerji çabaları engellenmeye çalışılıyor. Ancak daha önce Irak'ta silâhların denetiminden sorumlu eski Avustralyalı diplomat Richard Butler'ın belirttiği gibi NNT yalnızca nükleer silâhların yayılmasını önlemek değil, aynı zamanda elinde nükleer silâh bulunan ülkelerin bunları yok etmesi şartını da getiriyor. Oysa bundan söz eden yok. İran'a "uranyumu zenginleştirirsen bununla nükleer silâh yapabilirsin, o yüzden senin nükleer enerji için bile uranyum zenginleştirmene izin veremeyiz" derken öte yandan NNT'ye göre yok edilmesi gereken nükleer silâhlar ABD ve İsrail tarafından İran'ı tehdit için kullanılıyor. İki yüzlülüğün böylesi ancak "güç bende, ben haklıyım" mentalitesi ile açıklanabilir.

ABD dış politikasını yansıtan *Foreign Affairs* dergisi şöyle diyor: "50 yıldır ilk kez bugün ABD nükleer üstünlük sağlayabilme konumundadır. Kısa bir süre sonra ABD'nin Rusya ve Çin'e sürpriz saldırılar yaparak bu ülkelerin nükleer silâhlarını yok etme olanağı doğacaktır". İran'a yapılacak bir saldırı bu politikanın bir provası olarak görülüyor. İran ve İran'ın Rusya ile dostluğu ABD'nin Orta Asya'daki petrol ve doğalgaz reservlerine ulaşmasının önünde büyük bir engel olarak görülüyor.

ABD - PKK yakınlaşmasını kanıtlayan belge, 21 Ocak 2002 tarihinde PKK Başkanlık Konseyi Üyesi Mustafa Karasu'nun imzasıyla, Amerikan Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmişti. Aynı yılın Mart ayında Suriye'nin başkenti Şam'da gerçekleşen ABD ile PKK arasındaki 'tarihi görüşme'de PKK '*ABD'nin Irak'a müdahalesi, bölgede zararlı bir yük haline gelen - Türkiye'deki gibi - rejimlerin aşılmasının olanağını yaratacak, bölgede demokratikleşmenin yolunu açacaktır*' deniyordu. ABD "demokratikleşme'den söz ettiğinde bunun ABD hegemonyasını sürdürmek anlamına geldiğini artık bilmeyen kaldı mı acaba? TC meclisinin

demokratik yolla ABD saldırganılığını desteklememeye karar vermesi ABD yönetimi tarafından halâ hazmedilemiyor.

Alman haber ajansı DDP'nin belirttiğine göre, geçtiğimiz Aralık ayında CIA şefi Porter Goss ile Başbakan Tayyip Erdoğan arasındaki görüşmede Goss Türkiye'den sınırsız istihbarat sağlamasını istiyor, İran'a yapılacak bir saldırıda Suudi Arabistan, Ürdün, Oman ve Pakistan gibi ABD'ye destek sağlamasını, buna karşılık İran'a saldırı yapıldığı anda Türkiye'nin İran'daki PKK kamplarını vurmasına göz yumulacağını belirtiyor. Kürtlerin ABD'nin oyunlarına nasıl âlet olduklarını anlamaları daha ne kadar sürecek? ABD'nin İran'a plânladığı saldırıya Türkiye'nin destek vermesi konusunda Türkiye kamuoyunu yoğurmak için PKK'nın tazelenen saldırılarından daha elverişli ne olabilir? Hesapça terör tırmandıkça halk bu kampların vurulmasını isteyecek, böylece de bunun bedeli olarak ABD'nin İran'ı vurmasına verilen destek artacaktır. Bir iddiaya göre Güneydoğuda patlayan mayın-bombaları A-4 diye tanınan patlayıcılardan yapılıyor ve bu patlayıcılar Irak'taki ABD cephaneliklerinden sağlanıyor. Irak'a da muhtemelen İncirlik üzerinden ulaşıyor**.**

Erdoğan hükûmeti Türkiye'deki Kürtlerin teröre verdiği desteği zayıflatmanın yolunun Kürtlerin haklı isteklerini karşılamaktan geçtiğinin bilincinde görünüyor. Bugüne dek özellikle dış politikada sağduyulu ve akılcı bir tutum izleyen, ABD'nin dayatmasına karşın Irak savaşına bulaşmayan Erdoğan hükûmeti, umarız bu oyunlara gelmez. Müslüman bir ülkeye karşı ABD'ye destek vermenin içerde de politik intihar olduğunun da mutlaka bilincindedir.

Askerî uzmanlar, Irak'ta batağa saplanan ABD'nin, Irak'ın üç katı, Türkiye'nin iki katı büyüklüğünde 70 milyon nüfuslu İran'ı işgâl etmesi için en azından 1 milyon asker gerektiğini belirtiyorlar. Amerikan halkının buna destek verme olasılığı az olduğundan Pentagon "nükleer seçenek"i ciddi ciddi düşünüyor. Bugüne dek nükleer silâhları kullanan tek ülkenin de ABD olduğunu unutmayalım. İran'a yapılacak bir saldırının, özellikle nükleer silâhlarla yapılırsa bunun, bırakın diğer sakıncalarını, Türkiye göklerinde nükleer bulutların esmesine yol açacağını görmemek için kör kör Amerikancı olmak gerekir. Irak'taki Saddam yönetimi gibi, İran'daki mollalar rejiminin de savunulacak bir yanı yok. Ama bunu bir kefeye, bölgede sıcak savaşın çıkması, özellikle de nükleer silâhların kullanılmasını diğer kefeye koyarsak ve NNT konusunda ABD ve İsrail'in iki yüzlü politikasını gözönüne alırsak, İran'dan yana olmamız gerekmiyor mu? İran'a böyle bir saldırı yapılırsa, fanatik İran rejiminin gerek Irak'ta gerekse dünyanın başka yerlerinde buna karşılık vereceğinden kimsenin kuşkusu olamaz. Ama

öteki fanatik yönetim, Bush ve şürekası bunu, "terörizmle mücadele" kisvesi altında daha baskıcı önlemler getirmek, daha baskıcı rejimleri desteklemek için bahane olarak kullanacaktır. Yâni demokratikleşme adı altında tüm dünya daha az demokratik, daha az özgürlükçü olacaktır. Aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen Amerika! Uzun vadede İran halkının İran'daki yobaz yönetimden kurtulma şansı varsa da, saldırgan Bush yönetiminin pençesinden dünya halklarının kurtulması ancak Türkiye gibi ülkelerin sağduyusu sayesinde gerçekleşebilecektir.

İKİNCİ BİR MİLLİYETÇİLİK DERSİ

Milliyetçilik denen illet yalnızca bizlere özgü değil. Geçen Cumartesi SBS televizyonunda "Ermeni Soykırımı" adı altında gösterilen belgesel bunun iyi bir örneği. Mahkemelerde ifade veren kişiye yemin ettirilirken "gerçeği söyleyeceğine, tüm gerçeği söyleyeceğine ve gerçek olandan başka birşey söylemeyeceğine" yemin ettirilir. Gerçeğin yalnızca bir bölümünü söylemek aslında tüm gerçeği saklamak, söylememek için takınılan bir tavırdır. Milliyetçiler genel olarak bunu yaparlar. Gerçeğin kendi tek yanlı görüşlerine uygun olan tarafını alır, geri kalanını denklem dışı bırakmaya çalışırlar. Radyo ya da televizyon programı yaparken neyin seçilmediği, neyin seçildiği kadar önemlidir. Yalnızca kendi önyargınızı destekleyecek şeyleri seçip diğerlerini dışarıda bırakırsanız belki bir süre herkesi aldatabilirsiniz ama herkesi her zaman aldatamazsınız. Programın başlangıç noktası 1915-16'da bir Ermeni soykırımı olduğu görüşüydü. Böyle olunca da bu görüşü zedeleyecek şeyler program dışı bırakılmıştı. Bu belgesel sözcüğün tam anlamıyla bir propaganda parçasıydı. Karşı görüşlere yer veriliyor izlenimi uyandırmak için üstünkörü bazı karşı görüşte olanlara söz verilmişse de bunların hemen ardından tekrar baştaki önyargıya, yâni bir Ermeni soykırımı olduğu görüşüne dönülüyordu. Bir demokrasi içinde elbet herkes ne kadar önyargılı da olsa, ne kadar propaganda niteliği de taşısa bu görüşlerini ifade etme özgürlüğüne sahiptir, sahip olmalıdır. Ancak, fizikteki etki-tepki olayı toplumsal olaylar için de geçerlidir. Bu belgesel gibi tek yanlı, milliyetçi bir propaganda çabasına girişenler buna, karşı görüşü savunanların bir kesiminden, Pavlov'un şartlı refleks gösteren köpekleri gibi benzeri bir milliyetçi tepki geleceğini hesap etmelidirler. Böylesi bir girdaba kapılındığında da Kürt sorununda gördüğümüz gibi iş çığırından çıkar. Kürt milliyetçiliği Türk milliyetçiliğini besler, Türk milliyetçiliği Kürt milliyetçiliğinin daha da keskinleşmesine yol açar. Nedir bu milliyetçilik denen illetin kökünde yatan? Kendi milletinin diğerlerinden üstün, dürüst, namuslu, âdil, iyi vs. olduğu masalı. Programla verilmek istenen izlenim bütün Ermenilerin masum, barışsever, mazlum, bütün Osmanlıların / Türklerin gözünü kan bürümüş canavarlar olduğu. Ve bunun için de "soykırım" sözcüğü kullanılıyor, Hitler'in Yahudileri topluca yok etme çabasına paralel kurulmak istenerek Yahudilerin kullandığı "holocaust" sözcüğüne ortak çıkılmaya çalışılıyor.

Ermenilerin Doğu Anadolu'da daha Türk boyları Anadolu'ya gelmeden önce yaşadıkları bir gerçek. En güvenilir sosyolojik araştırmalar 10-12. yüzyılda

Anadolu'ya gelen Türklerin o zamanlar Anadolu'da yaşamakta olan nüfusun yalnızca onda birini oluşturduğunu gösteriyor. Ama bu yaklaşık bin yıl süreyle birçok savaş, çatışma olmuşsa da Anadolu'nun yerli halkı yok edilmemiş, yeni gelenlerle kaynaşmış. Ortaokuldaki tarih atlasındaki göçler haritasını hatırlarlar. Tüm dünya haritası koca koca oklarla kaplanmıştı. Yalnız Anadolu'da değil, tüm dünyada büyük göçler olmuş, herkes herkesle karışmış. Bugün kendisine İngiliz diyenler Romalıların, Danimarkalı Vikinglerin, Alman Saksonların, Fransız Normanların, İngiltere yerli halkları Keltler ve Angle'lar ile karışması sonucu ortaya çıkmış. Amerika'nın Avrupa tarafından keşfi ve istilâsı henüz yaklaşık 500 yıllık bir tarihe sahip; Avustralya'nınki 200 küsur yıl. Şimdi kalkıp aklı başında bir kimse kızılderililer dışında kim varsa Amerika'dan, Aborijinler dışında kim varsa bunların Avustralya'dan atılmasını savunmuyor. Ama bir takım milliyetçi Yunanlılar 550 yıldır bir Türk kenti olan Istanbul'a halâ Konstantinopolis diyor. Yunan milliyetçilerin Istanbul'u ele geçirme hayalleri bugün halâ Yunanlıların "büyük felâket" diye adlandırdıkları Anadolu işgâli macerası ile sonuçlandı. Bugünkü Filistin topraklarının sahibi kim? Birkaç bin yıl önce orada yaşamış olan Yahudiler mi, bir kaç bin yıldır orada yaşayan Araplar mı? Kıbrıs'ın sahibi kim? 3500 yıl önce oraya yerleşen Mısırlılar mı, sonradan yerleşen Yunanlılar mı, Fenikeliler, Asurlular, Persler, Makedonyalılar, Romalılar, Lüsinyanlar, Venedikliler, Türkler, İngilizler mi? Bunlar yanlış sorular. Bunlar insanlar arasındaki farklılıkları abartıp, çatışmaları körükleyip, ırkı, milliyeti ne olursa olsun emeğiyle yaşamını kazanıp insanca yaşamaya çabalayan insanları birbirine düşürüp, birbirine kırdırmaktan çıkar sağlayan, çıkar umanların çevirmeye çalıştıkları dolaplar. Ve ne yazık ki insancıklar yüzyıllardır bu oyunlara gelmiş ve halâ da gaza gelmekte, "benim milletim seninkinden iyi, seninkinden üstün" masallarıyla kardeşlerine saldırmaktalar. Gandhi'nin bir sözünü hatırlıyor insan. "Bizleri birbirimizden nelerin ayırdığına değil, ortak yanlarımızın neler olduğuna bakalım" diyor Gandhi. Geçenlerde bir Yunan lokantasında arkadaşlarla yemek yedik. Dili, dini bir yana bırakın, yemeğiyle, müziğiyle, Istanbul'da ya da İzmir'de bir Türk lokantasında sandım kendimi. Geçen günkü konserde Aleko Bacanos'un müziğini dinledik. Yıllar önce mimar dostum Sarkis Bey'e Ankara'nın dört bucağından köylüler gelir, cami projesi yaptırırlardı. Garipyan, Tatyos Efendi Türk müziğinin büyük isimleri. Türkiye'de tiyatro'nun kurucusu Ermeniler. Güllü Agop, Mınakyan... Türk müziğine Bizans kilise müziğinin, Arapların, Çingenelerin katkısını kim yadsıyabilir?

Artık "orası bin yıl önce benim atalarımındı", "senin ataların gelmeden önce benim atalarım orada ne biçim uygarlıklar kurmuştu", "burası bana kutsal kitapta vadedilen topraklar", "senin ataların benim atalarımı doğramıştı", "benim atalarım seninkinden daha kahramandı" gibisinden zırvaları bırakıp bir arada yaşamayı, ortak yanlarımızın tadını çıkarmayı öğrenmediğimiz sürece birbirimizi kırmaya, bu arada bizim bu dar kafalı milliyetçiliğimizi kullanıp ceplerini dolduranlara âlet olmaya devam edeceğiz. Şiddetin şiddet doğurduğu gibi milliyetçilik te karşı milliyetçiliği tırmandırır. Umarım Ermeni kardeşlerimizin çoğu bu propaganda filmi benzeri çabaları gözardı edecek olgunluktadırlar.

EKMEK VE SİRK

Roma'nın ünlü mizahçı şairi Juvenal 2. yüzyılda Roma imparatorluğunun onca değişik milleti nasıl kontrol ettiğini anlatırken "*panis et circenses*" diyor. Yâni halka ekmek ve sirk, eğlence sağlayın. Bizde de "aç ayı oynamaz" deyimi vardır. İnsanların önce karnı doyacak. Yönetici iseniz önce halkın karnını doyuracaksınız. Ondan sonra da ya artistlerin donlarıyla, kimin kiminle ne zaman kırıştırdığıyla, şarkıcıların, furbolcuların skandallarıyla halkı meşgul edecek, başka şeylere kafa yormalarına fırsat vermeyeceksiniz. Daha sonra 16. yüzyılda yaşamış olan Machiavelli, tüm yöneticilerin en önemli kitabı olan "Prens" kitabında "yöneticinin amaca erişmesi için her yol mübahtır" görüşünü kurallaştırmış. Yalan, dolan, aldatmaca, hepsi mübah. Kapitalizmin orman kanunlarının hüküm sürdüğü ormanda insancıkların ormanı görmemesini, ormandaki ağaçlarla uğraşmasını, ağaçların çeşitlilikleri üzerinde kafa yormalarını, o ağacın bu ağaçtan daha iyi olduğu tartışmaları içinde birbirlerini kırmalarını sağlayacak, böylece sömürüyü sürdüreceksiniz. 20. ve şimdi de 21. yüzyılda Romalılardaki sirkin yerini televizyon, yayın organları, daha sonra da bilgisayar oyunları almış. Üstelik sirkte halkın bir araya gelmesi, arenada insanların topluca gladyatörleri seyretmesi ne de olsa rizikolu iken, 20. ve 21. yüzyıl eğlencelerinin bireysel düzeyde olması halkın birleşip sömürüyü sorgulamaması için biçilmiş kaftan olmuş. Antik Yunan'da demokrasi halkın toplanıp görüşlerini belirtmesi iken çağdaş demokraside bireylerin gizlice oy kullanmasına dönüşmüş. Giderek düzen, karnını doyurup kendisine eğlence sağlandığı sürece yalıtılmış bireyin sesini çıkarmayacağı hesapları üzerine kurulmuş. ABD bu oyunun ustası. Ortalama Amerikalı, televizyondaki uyutmacalar yoluyla kendilerinin dünyanın merkezinde olduğuna inandırılmış, köfteli ekmeğin mi, domuz yağında kızartılmış tavuğun mu daha iyi olduğu tartışmalarına yöneltilmiş, geri kalmış birçok ülkede, Türkiye'deki gibi Türk-Kürt ya da Galatasaray-Fenerbahçe çekişmeleri halkın gündemine oturtulmuş.

Avustralya'da gelmiş geçmiş en gerici başbakan Coni bu dersleri çok iyi hatmetmiş bir öğrenci. Bir yandan çalışanların uzun yıllar mücadeleler sonucu kazanılmış her türlü hakkını ortadan kaldırıp orman kanunlarının egemen olduğu çalışma yasalarını yürürlüğe koyarken öte yandan halkın dikkatini sirk eğlencelerine çekmeyi başarıyla sürdürüyor. ABD'nin arkasında dili dışarıda bir köpek gibi soluyarak Irak'a asker gönderirken gündeme halkın duygularını

sömürecek olaylar oturtmayı başarıyor. Tasmanya'da bir delinin rasgele 35 kişiyi öldürmesinin 10. yıldönümünde boy gösterdi.

25 yaşındaki Avustralyalı asker Jacob Kovco geçen hafta Irak'ta vuruldu ve öldü. Baştan silâhını temizlerken kazara öldüğü öne sürüldü, sonra yanında duran tüfeğin kazara ateş aldığı söylendi. İntihar ettiği söylentileri var. Koğuşta yanında olan iki askerin olayı görmedikleri iddia edildi. Bunca söylentiye karşın, silâhlı kuvvetler Kovco'ya otopsi yapılmayacağını belirtti. NSW adlî tıbbı olaya müdahale ederek otopsi yapılacağını bildirdi. Bu arada Avustralya'ya gönderilen tabuttan Kovco'nun cesedi yerine 47 yaşında bir Boşnak'ın cesedi çıktı. Sonunda yanlışlık düzeltildi ve Kovco'nun cesedi Avustralya'ya getirildi. Bu hafta cenazesi kaldırılacak. Adından Kovco'nun göçmen bir ailenin çocuğu olduğu anlaşılıyor. Kendisi keskin nişancı olarak Bağdat'ta Avustralya büyükelçiliğini korumakla görevlendirilmiş.

Anzak gününe denk gelen olaylar dolayısıyla başta Küçük Coni, ardından ABD'nin mutemet adamı Koca Kim olaydan üzüntülerini belirttiler. Kovco'nun cenazesi büyük bir askerî törenle kaldırılacak. Yanlış cesedin gönderilmesinden dolayı özür dilendi. Böylece dikkatler Irak'ın yasadışı işgâlinden, Avustralya askerlerinin ABD çıkarlarını korumak için neden Irak'a gönderildiğinden, bunun sonucu olarak 25 yaşında bir gencin ölümünden kaydırılarak yanlış ceset gönderilmesi üzerine çekildi. 90 küsur yıl önceki haksız bir işgâl girişimi sonucu ölen ANZAK'ların anıldığı günlerin ardından Kovco'nun cenazesinde de haksız bir işgâl yüzünden ölen bir başka askere kahramanlık övgüleri yağdırılacak. Küçük Coni ve Koca Kim halkın "Kitle İmha Silâhları bulundurduğu yalanıyla işgâl edilen Irak'ta Avustralya'nın ne işi var?" sorusunu sormaması için halka sirk eğlenceleri sağlamakta birbirleriyle yarışıyorlar. Hesapça, halk "yanlış ceset gönderilmesinden kim sorumlu" sorularıyla meşgul edilecek, otopsi sonucu Kovco'nun öldürüldüğü ya da intihar ettiği ortaya çıkarsa bu bastırılmaya çalışılacak, bastırılmazsa halk bunun tartışmasına yöneltilecek, Kovco ve onun gibi birçok askerin Irak'ta neden bulunduğunu sorgulamayacak. Polonya'yı ve Çekoslovakya'yı haksız yere işgâl eden Hitler'in savaş suçlusu olduğu kabul edilirken, Gelibolu kampanyasının mimarı megaloman Winston Churchill, Irak'ı haksız yere işgâl eden Bush ve Küçük Coni gibi yardakçıları demokrasi ve özgürlük kahramanları kabul edilecek. Tabii bu arada Kovco için törenler yapılacak, övgü dolu sözler söylenecek ama onun gibi halâ Irak'ta bulunan askerler her gün ölümle yüzyüze gelmeye devam edecek. Avustralya Buğday Kurumu'nun rüşvet verip vermediği tartışmaları sürerken Küçük Coni'nin

çalışanların haklarını yok eden yasası gündeme gelmeyecek. Küçük Coni Machiavelli'nin öğütlerini çok iyi bellemiş anlaşılan. Ama unuttuğu bir nokta var. Machiavelli'nin Prensi "amaca giden her yol mübahtır" derken amacın halkın yararı olduğunu da ekliyor. Küçük Coni kimin yararına çalışıyor? Koca Kim, Coni ile Kavuklu-Pişekâr oyunu oynarken, sanki en önemli konu oymuş gibi askerlerin Irak'tan ne zaman çekilmesi gerektiği tartışmasına girerken kimin çıkarına hizmet ediyor? Halka ekmek ve sirk sunan Roma İmparatorluğu da yıkıldı. Machiavelli'nin Prensinin izleyicisi Marie Antoinette de "ekmek yoksa pasta yesinler" derken bir de baktı ki süslü kafası giyotinden aşağı yuvarlanıvermiş.

"AUSTRALIAN VALUES"

Demagogların en büyük becerisi ortalığı bulandırmaktır. Eskiden mugalâta dediğimiz bu hüner en çok politikacılarda görülür. Belki de demagoji yapanlara en cazip gelen uğraş politikadır demek daha doğru olur. Demagog, lâf kalabalığı ile göz boyar. Sihirbazın el çabukluğu gibi demagogun dil çabukluğunu, daha doğrusu dil kayganlığını erken teşhis etmezseniz, prostat kanseri gibi siz güme götürebilir. Retorik ya da hitabet sanatı dediğimiz beceri demagogların başlıca aletidir. Hitabet sanatını iyi beceren her kişi demagog değildir ama her demagog mutlaka iyi bir hatip olmak zorundadır. Bizdeki "imam hatip okulları"nın sözü geçtiğinde aklıma hep, "tamam, o kadar camide şu kadar imam gerekiyor ama onca sayıda hatip yetiştirmeye çalışmanın nedeni ne acaba" sorusu takılır. Türkiye'yi çok güzel konuşan insanlar ülkesi haline mi getirmeye çalıştı acaba Ecevit'ler Demirel'ler bunca imam hatip okulu açarak diye düşünmüşümdür çok kez. İyi hatip olmak için tumturaklı bir ses tonu ya da okkalı cümleler kurabilmek yeteneği de değildir gerekli olan. Önemli olan kendini dinletmeyi başarmaktır. Hitler gibi, kötü bir melodram aktörünü taklit edercesine tiz bir sesle avaz avaz bağırıp el kol sallayarak ta konuşabilirsiniz, Howard gibi "bakın, ben de sizin gibi alelade birisiyim, bana güvenin" tonuyla da konuşabilirsiniz. Bir kez sizi dinlemelerini sağladınız mı bundan sonrası sizin bir demagog olup olmadığınıza kalmıştır. Bir demagog hiçbir zaman kesin bir görüş ifade etmez, sözlerinin çelişkilerle dolu olması kendisini rahatsız etmez, dün savunduğu görüşün bugün aksini savunursa "dün dündü, bugün bugündür" diyip geçiştirebilir. Hitler gibi, partisinin adına bile "sosyalist" sözcüğünü koyup faşizmin en azgınına öncülük edebilir, Howard gibi birlikten, bütünlükten söz edip eski TCK deyimiyle insanlar arasına "nifak sokar". Howard taa 1988'de "toplumsal birlik"ten söz ediyor, Asya'dan göçmen alımının bu birliği zedeleyeceğini savunuyordu. Demagogun hedefi her gün değişebilir. Bir demagog kimsenin sorgulamayacağı bir fikir belirtirse satır aralarını okumadan ne dediğini anlayamayız. Tampa rezilliğinin ardından Howard'ın "bu ülkeye kimin gireceğine ancak biz karar veririz" sözleri bunun bir örneği idi. Tabii biz karar veririz, Eskimolar karar verecek değil ya demeyin. Buradaki "biz"in hakim kapitalist Anglosakson sınıf olduğunu anlayan anlıyor. David Marr'ın büyük bir isabetle köpek düdüğü dediği aracı çok kullanır demagoglar. Bilirsiniz, köpek düdüğü öyle bir frekanstan ses çıkarır ki insan kulağı duymaz, ancak köpeğin kulağı duyar. Howard böyle bir düdüğü bol bol üflemekte ustalaşmış bir demagog. Irkçı Cronulla olaylarından sonra bunu ırkçı

olarak nitelendirmemesi beyaz ırkın üstün olduğunu –her nedense- kafalarını kazıyarak kanıtlamaya çalışanların yararına öttürülmüş bir köpek düdüğü idi. Şimdi de bir "Australian values" mugalâtasıdır gidiyor. Buyurun size bir köpek düdüğü konseri daha. Efendim, Avustralya vatandaşı olmak için Avustralya değerlerini bilmek gerekecekmiş. Peki, sayın düdükçü Coni, neymiş bu Avustralya değerleri? "Mateship", "fair go", "dignity under duress" falan sözleri ediliyor. Dostluğa, arkadaşlığa verilen değer, sıkıntıda olanın yardımına koşmak, adalet, hakkaniyet kavramları, güçlük karşısında vekarını koruma nereden yalnız Avustralya değerleri oluyormuş demeyin. Düdüğün çaldığı kakofonik melodi "ancak biz –yâni Anglosakson kökenli Avustralyalılar- bu değerlere kıymet veririz, ötekiler vermez" şarkısını çığırıyor. "Kendi çocuklarını denize atan insanları biz bu ülkede istemiyoruz" yalanını ve demagojisini ne çabuk unuttuk? Kimdi bu insanlar? Afganlılar ve Iraklılar. "Biz" çocuklarımızı severiz, bu insanaltı varlıklar bizim gibi değiller, çocuklarını denize atıyorlar şarkısı köpeklere çalınıyor. Kim bu insanlar? Yoksul, belki de eğitimsiz, belki de sarıklı, çarşaflı Müslümanlar. Anglo kültürü içinde karısını döven, çocuklarına tecavüz eden, kendi çocuklarını öldürenler, cinayet işleyenler de var. Bunlar Avustralyalı değil mi? Onlar bu "Australian values"a uyuyorlar mı? Her katili, her hırsızı, her tecavüzcüyü Avustralya vatandaşlığından mı atmayı planlıyor bu küçük mahalle avukatı? Ortak insanlık değerlerini "Australian values" mugalatasına alet etmek ancak "öteki" olarak tanımladığı insanları dışlamak çabasında olan bir başdemagoga ve yardakçılarına yarar. Yoksa bundan kasdedilen, aklımıza gelmeyen daha basit şeyler mi? Örneğin işten sonra "pub"a gidip beş "schooner" bira yuvarlamak, "footy" seyretmek mi? Ayağımızda tokyo, bacağımızda şort yoksa, "meat pie" yiyip bira içmekten göbeğiniz şişmemişse Avustralyalı olamıyor muyuz? Cildimiz koyu olduğu için yazın plajda yanıp ıstakoz gibi kızaramıyorsak, burnumuza yeşil çinko kremi sürüp "surf" yapmıyorsak Avustralyalı değil miyiz? Artık Avustralya'da şarap biradan daha çok içiliyor. Peki rakı veya slivoviç içiyorsak ne olacak? Avustralyalı "meat pie"dan çok döner yiyorsa bütün döner yiyenleri vatandaşlıktan mı atacağız? "Australian values" yerine vatandaşlık görevlerinden niye söz edilmiyor? Çünkü demagogun gündemi başka. Farklılıkları vurgulamak, "biz" ve "onlar" ayırımı yaratarak çalışan, alınteri ile namusuyla yaşamaya çalışan insanları birbirine düşman etmek ve bu arada yeni sanayi ilişkileri yasası gibi yasalarla çalışanların hakları gaspedilirken çıkar ve kader birliği olan –Hıristiyan, Müslüman, Musevi, ne olursa olsun- insanlar arasında düşmanlık yaratmak, zaten çok kişide alttan

alta var olan yabancı korkusunu körüklemek. Bu oyunlara gelmeyelim. Coni açıklasın net olarak neymiş bu "Australian values". Biz de hemen yarın gidip Vietnamlı, Sudanlı, İngiliz, Rus, Ermeni, Arap, Yahudi komşumuza, ya da iş arkadaşımıza sarılalım.

20 YIL SONRA 1984

Dünya'nın geçen haftaki sayısında sevgili Reha Alpay'ın değişen dünya ve buna öncülük eden Güney Amerika ülkeleri ile ilgili nefis bir yazısı vardı. Kaçırdıysanız bulup okumanızı salık veririm. Reha kapitalist dünyadaki "uzlaşmacılar"dan, sendikaların sistemle bütünleşmelerinden sözediyordu. Toplumsal düzenlerle ilgili tartışmalarda "bayram haftası-mangal tahtası" türünden çatışmalar oldukça bol olduğundan ve çok kez kavram kargaşası içinde süregiden kördöğüşüne biraz olsun aydınlık getirebilme endişesiyle, bazı kavramlara açıklık getirmekte yarar var. Yaklaşık dört yıl önceki bir yazımda Marx'ın "tüm dünya işçileri birleşin, zincirlerinizden başka kaybedecek şeyiniz yoktur" çağrısının nasıl fos çıktığını, proleteryanın kapitalist düzeni yıkmak bir yana, nasıl kapitalist düzenle bütünleştiğini anlatmışım. "Zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri" olmayanların bıçak kemiğe dayanınca "yeter gayrı" diyerek zincirlerini kıracağını Marx'ı çok iyi inceleyerek bilen kapitalistler, işçi sınıfının "kaybedecek şeyleri" olmasını, başkaldırırlarsa ellerindekini kaybedeceklerinden korkarak sömürü düzeni ile uzlaşmaya gireceklerini hesap etmişler ve bunda da haklı çıkmışlardı. Bugünün sanayileşmiş ülkelerinde çoğu işçinin evi, arabası, evinde elektrikli ve elektronik eşyaları var. İşsiz kalanlara aç kalmayacakları kadar ödenen bir işsizlik parası var. Sermet Çağan'ın dediği gibi "aç kalmaya görsün insan, inançlarını bile yer" sözünün ne denli doğru olduğunu bildikleri için işçiyi aç bırakmıyorlar. "Sosyal demokrat" adını verdiklerimiz, örneğin Avustralya İşçi Partisi gibi partiler, kapitalist düzen içinde sendikalarla birlikte işçiye biraz daha refah sağlamaya çabalayagelmişlerdi. Bir de tabii, eğrisiyle doğrusuyla bir "Sovyet Bloku"nun olması "aman dikkat edelim komünist falan olmasınlar" endişesiyle kapitalist ülkeleri daha temkinli davranmaya itiyordu. Sovyetlerin yıkılmasıyla kapitalistler babalarından, dedelerinden öğrenmiş oldukları dersi unuttular. Biraz Henry Ford'dan gelen uzak görüşlülükle, biraz da komünizm diye bir alternatifin halâ gündemde olmasından dolayı açgözlülüklerine gem vurarak eskilerdeki gibi "insaflı sömürü" yapmak yerine şimdilerde meydanı boş bularak gemi azıya aldılar. Bu, hem teker teker ülkelerin içinde işçi sınıfının haklarının ellerinden alınması, hem de uluslararası düzeyde sanayileşmiş kapitalist ülkelerin yoksul ülkelere acımasız bir ekonomik saldırısına dönüştü. Irak örneğinde gördüğümüz gibi, on yıl süreyle uygulanan ekonomik abluka sonucu yüzbinlerce insanın ölmesi, boyun eğdirme sonucunu vermeyince bu kez de yalanlar üzerine kurulu bir askerî saldırıya girişildi. Bugün Avustralya'da

gördüğümüz, Amerika'da, Fransa'da yüzbinlerin sokağa dökülmesine neden olan sanayi ilişkileri değişiklikleri işte bu küstahlığın sonucu ortaya çıkıyor. Bir yandan içeride işçi sınıfına saldırılırken öte yandan yoksul ülkelere saldırılması elbette raslantı değil. Marx'ın kehanetini akıllıca bir politikayla uzun bir süre savuşturmayı başarmış olan kapitalist düzen, gitgide azgınlaşıp kudurarak Marx'ın dediğine her geçen gün daha çok yaklaşmaya başladı. Bunun uluslararası düzeydeki en iyi örneklerini bugün Küba'dan sonra Venezuela ve Bolivya'da görüyoruz. Bu onurlu başkaldırının Amerika'nın "arka bahçesi" saydığı Güney Amerika'da ortaya çıkması da elbette raslantı değil. Onyıllar boyu "muz cumhuriyetleri" anlayışıyla Neruda'nın pek güzel anlattığı "United Fruit Company" gibi sömürgen çokuluslu canavarlarla iliği kemiği sömürülen bir kıtaydı Güney Amerika. Sömürü ne denli şiddetli olursa, buna gelecek tepkinin de o denli sert olacağını, babaları, dedeleri kadar idrak edemez oldu Bush kafalı saldırganlar.

Gün gelip te CIA'yi savunacağım kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Irak'a yapılan ve bizim de suç ortağı olduğumuz saldırıdan önce anlaşılıyor ki CIA, Irak'ta kitle imha silâhları bulunmadığını ABD yönetimine defalarca söylemiş. Ama Amerikan asker-sanayi ittifakı, saldırısını Irak'ta kitle imha silâhları yalanına dayandırmak istediği için CIA bir anda tu kaka oluvermiş. İlginçtir, velet Bush'un babası Başkan Yardımcısı olmadan önce CIA başkanı idi ve daha sonra başkanlığı dönemindeki ilk körfez savaşında Irak'ı Kuveyt'e saldırmaya yüreklendirerek tüm dünya kamu oyunun desteğini almayı başarmış ve Irak'a yapılan saldırıyı haklı göstermeyi becermişti. Oysa veledi, sivil bir kuruluş olan CIA'nin bir sivil tarafından yönetilmesi geleneğini bir yana atıverdi ve CIA'nin başına asker-sanayi itttifakının doğrultusunda hareket edecek bir asker getirdi. Bunun yanısıra FBI'ın sıradan Amerikan vatandaşlarının telefonlarını dinleme, internet iletişimlerini elden geçirme skandalı ortaya çıkıp ta, bunun ABD anayasasına aykırı olduğu anlaşılınca, velet Bush bu işi şıppadanak "özelleştir"iverdi. "Choicepoint" adlı bir şirket "ticarî" amaçlarla bu işi yapıyor ve devlet bu bilgileri şirketten satın alıyor, böylece anayasa çiğnenmemiş oluyor. Şirket velet Bush'un 2000 seçimlerini kazanmasında kritik bir rol oynayan Florida seçimlerinde "ağır suçtan mahkûm" 94,000 kişinin adını Florida valisi, Bushzâdelerden Jeb Bush'a aktarıp seçim kütüklerinden çıkartılıp oy kullanmamalarını sağlayan şirket. Sonradan bu insanların "ağır suçtan mahkûm" falan olmayıp sadece Al Gore'a oy verecek siyahlar olduğu ortaya çıktı ama atı alan Washington'u geçmişti bile. Şimdi bu şirket tüm Amerikan

vatandaşlarının DNA'lerini toplamayı plânlıyor. CIA'in başında bir asker, devletin başında Allah'la hoşbeş ettiği sanrısı içinde olan, asker-sanayi ittifakının kuklası bir gerzek, ve bu deletin elinde her türlü konuşma ve iletişiminize ait ve tüm ayrıntılarıyla kişisel bilgileriniz... Faşizm geliyor mu, gelecek mi diye düşünmeyin artık. Geldi de çöreklendi bile "özgürler ülkesi" Amerika'ya. 1984 yirmi yıl gecikmeyle de olsa kâbus gibi çöktü ülkeye. Bunun gölgesi tüm dünyayı karartmak isterken Küba'ların, Venezuela'ların, Bolivya'ların çoğalması tek umut.

İNFİAL VE ŞİDDETLE KINAMA

Olay bütün ülkede infial yaratmıştır. Olayı şiddetle kınıyoruz. "İnfial" sözcüğü Arapça ve çok, pek çok kızma anlamına geliyor. Geçen hafta Türkiye'deki cinayeti Çetin Altan şöyle özetliyor:

"*29 yaşında İstanbul Barosu'na kayıtlı bir avukat; Danıştay 2. Dairesi'nin, 3 ay önce hanım bir öğretmenin anaokulu müdürlüğüne atanma kararını, türbanlı olduğu gerekçesiyle iptal etmesine karşı; nedense önceki gün zaptedemediği bir öfke ile, "Ben Allah'ın askeriyim" diye Danıştay'da 2. Daire Başkan ve üyelerinin toplantı halinde bulunduğu salonu basıyor ve tabancayla yargıçları tarayarak 11 kurşun sıkıyor. Ve hayatını kaybeden 64 yaşındaki Yargıç Mustafa Yücel Özbilgin ile yaralanan 4 yargıç; Ayfer Özdemir, Ayla Günenç, Ahmet Çobanoğlu, Mustafa Birden… babam da, ilkgençliğinde şeriatçı neferlerin 1909'da ayaklanmasıyla, 'asrî -çağdaş- görünümlü mekteplilere' sıkılan kurşunları ve 1913'te de İttihatçıların Babıâli Baskını'nı yaşamıştı.*"

Evet, olaya milletçe çok kızdık ve şiddetle kınıyoruz. Kızdık ta ne oluyor, kınamakla birşeyler değişiyor mu? Herkes "olayı şiddetle kınamak"la görevini yaptığının rehaveti içinde yoluna devam ediyor. Hasan Pulur yakın tarihimizdeki siyasî cinayetleri sıralamış: Abdi İpekçi, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy. Oysa Başbakan Erdoğan bunlardan söz etmiyor; yalnızca "*Bu ülke Necip Hablemitoğlu cinayetini yaşamış, sonrasında herşey ört-bas edilmiş bir ülke*" diyor. Turan Dursun'dan ise hiç söz eden yok.

Siyasî cinayetlere bakarken "bundan kimin çıkarı var?" sorusu bence sorulacak en önemli sorudur. Olaya siyasî açıdan baktığımızda Erdoğan hükûmetinin çıkarı olmadığı kesin. Başbakan: "*Bazı derin noktalara doğru yol alan bir komplo olabilir*" diyor. Evet, olabilir. Bu, askere "bakın bu hükûmetin himayesi altındaki dinciler işi en üst düzey yargıçları öldürmeye kadar vardırdı. Gelin müdahale edin" davetiyesi çıkarmak olarak yorumlanabilir. Başbakan: "*Ana muhalefet liderinin rejim kırılma noktası yaşayabilir demesinden çok değil 24 saat sonra bu menfur saldırı gerçekleşiyor. Baykal sonra çıkıp ne diyor? Siyasete kan bulaşmıştır diyor. Nerede siyasete kan bulaşmış, kim bulaştırmış? Böyle bir saldırıyla siyasetin ne alakası var? Saldırıyı siyaset mi gerçekleştirmiş? Hayır. O zaman Baykal bu komplonun içindedir. Böyle bir olayı bile siyasi rant olayı olarak görüp davranıyor*" diyor. Baykal da "*Başbakan hezeyan içinde. Bir an önce Türkiye'yi nereye sürüklemekte olduğunu görsün, aklını başına alsın*" diye yanıt veriyor. Bu tür cinayetlerin bir başka olası açıklaması da sindirmek,

gözdağı vermektir. "Bakın, bu tür kararlar verirseniz, bu tür görüşler belirtirseniz sizin de sonunuz böyle olur" demektir.

Olayda bir komplo varsa ben bunun tümüyle ortaya çıkacağını pek sanmıyorum. Yakın tarih böylesi cinayetlerde şaşılası bağlantılarla dolu. Mehmet Ali Ağca adlı "ülkücü" katilin, Papa'ya kurşun sıktığında devrin Sovyetleri ve Bulgar gizli servisi ile bağlantıları olduğunu o zaman kim tahmin edebilirdi?

Olaya serinkanlılıkla bakmaya çalışalım. AKP hükûmeti önce dincilerin (dindarların değil) desteği ile ilk parti olmuşsa da alternatif Baykal'ın partisi olunca dinci kesimin dışındaki seçmenin de desteğini almaya başladı. Başbakan Erdoğan ise halâ bu dinci kesimin desteğini yitirmemek kaygısıyla Danıştay'ın türban kararından sonra "*Bunlar bu gidişle evin içine de karışacaklar*", "*Efendi! Bu senin işin değil, Diyanet'in işi..", "Yasamada, yürütmede bazı adımları atarız ama yargıdaki adımı bizim atmamız mümkün değil. Açık konuşuyorum, Danıştay'da birçok engelle karşı karşıyayız. Maalesef burada tıkanıp kalıyoruz. Bürokratik oligarşiyle uğraşıyoruz*" gibisinden şeriatçı kesime hoş gelecek sözler söylüyor. Ve elbette çok kişi bu sözlerle Danıştay'daki saldırı arasında bağlar kuruyor. Erdoğan artık bu dinci kesimin kendisini "hain" ya da "satılmış" olarak görmeye başladığını farkederek dinci bir başbakan değil, dindar bir başbakan kimliğine sahip çıkmalıdır. Dinciler Türkiye'yi Kuran-ı Kerim hükümlerine göre, yani şeriatla yönetmek isteyenlerdir. Çetin Altan şöyle diyor: "*İslamın anayasası 'Kuran-ı Kerim'dir. Laik bir devlet ise, inanç özgürlüğüne tanıdığı hakları; Anayasa hukukunun çeşitlenmesine kadar genişletemez. Çok anayasalı bir devlet olmaz çünkü*". Ben Başbakan Erdoğan'ın gerçekçi bir politikacı olduğuna inanıyor, şeriatı getirme gibi gizli bir gündemi olduğuna inanmıyorum. Ama buradaki Küçük Coni'nin seçmen tabanı olarak gördüğü ırkçılara ödün üstüne ödün vermesi gibi Erdoğan da ne yazık ki şeriatçı kesime hoş geleceğini hesap ettiği sözler söylemektedir. Eminim biliyordur ki, Irak savaşında ABD'ye köpeklenmemesi kendisini ABD gözünde "şaibeli" kılmıştır. İran'a saldırının gündemde olduğu bu günlerde ordu bu tür saldırılarla kışkırtılıp saldırgan ABD politikalarına daha sıcak bakacak bir cunta mı planlanmaktadır? Eğer böyleyse Erdoğan'ın artık şeriatçı tabandan kopması ve laikliğe sadece lâfta değil, gerçekten ve içten inanmış bir dindar politikacı olarak kendisini kabul ettirmesi gerekir. Belki o zaman herkesin hep sözünü ettiği "milli bütünlük ve beraberlik" sağlanabilir. Bu aynı zamanda akıllıca bir politik hesap konusudur da. AKP hükûmetinin icraatını beğenen ama "gizli şeriat gündemi" korkusuyla o partiye oy vermeyen seçmenleri de kendisine çekebilir. Bunun için de laikliğin pazarlık

konusu olamayacağını açık seçik ortaya koyması, eğer olayda bir komplo varsa bunun üstüne ciddiyetle gittiğini kanıtlaması, eğer bu bir "gözdağı verme" cinayeti ise de asıl bu cinayeti işleyene ve destekçilerine gözdağı vermek için en sert tepkiyi göstermesiyle olur, olayı "şiddetle kınamak"la değil.

LAİKLİK I

Türkiye'de AKP'nin iktidara gelmesi ile, özellikle de son Danıştay saldırılarından sonra Laiklik konusu yine gündeme oturdu. Mustafa Yücel Özbilgin'in cenazesinde "Türkiye laiktir, laik kalacaktır" sloganları atıldı, Genelkurmay Başkanı bu tepkileri olumlu karşılayarak sürdürülmesi dileğinde bulundu. Nedir laiklik? Bu hafta ve daha sonraki birkaç yazımda bu konuya eğilmek istiyorum.

Geçenlerde "son bin yılda dünyanın değişmesinde en büyük payı olan kişiler" diye bir anket vardı. Anket sonucu Karl Marx 7. sırayı, Albert Einstein 8. sırayı, Sigmund Freud 12. sırayı, Kanûnî Sultan Süleyman 100. sırayı alırken birinci sırayı matbaayı icat eden Johann Gutenberg almıştı. Fatih Sultan Mehmet Istanbul'u fethettiği sıralar, Gutenberg ilk kez İncil'i matbaasında basmış ve halkın papazların söylediğini, buyurduğunu değil, kutsal kitaplarında aslında neler olduğunu anlamasına ışık tutmuş ve yaklaşık 60 yıl sonra Martin Luther adlı bir papazın kilisenin o zamana kadarki sarsılmaz otoritesine karşı çıkmasının önünü açmıştı. 15. ve 16. yüzyılda Avrupa'da palazlanan şehirli takımı (burjuva-burjuvazi aslında kentli, şehirli demektir) o zamana kadar bir köylü kültürünün hakim olduğu Avrupa'nın çehresini değiştirmeye başlamıştı. Rönesans ve ikiz kardeşi olan dinde reform hareketi kentlilerin artık kiliseye haraç vermek istememesinden kaynaklanan bir burjuva hareketine dönüşmüş, prensler, kırallar buna ayak uyduramadıkça yavaş yavaş ortadan kaybolmaya başlamış ve bu iniş 1789 Fransız İhtilâli ile noktalanmıştı. 18. yüzyılda kilisenin hakimiyetine vurulan son darbe "*secularism*"in ortaya çıkmasıyla olmuştu. 1787 ABD anayasası *secularizm*'in en ileri bir örneğini oluşturmuştu. Sekülarizm teokrasinin yâni dine dayalı yönetimin karşıtıdır. Laiklik ya da laisizm, sözcük olarak sekülarizm ile eş anlamlı ise de son yıllarda özellikle Türkiye'de iki sözcük ayrı anlamlar taşıyor gibi kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa'da yüzyıllar süren bir mücadele süreci sonucu ortaya çıkan laikliğin feodal düzenden kapitalist sisteme, köylü toplumundan kentli toplumuna geçiş ile koşut ve bu değişimi yansıtan bir süreç olduğunun altı çizilmelidir. Kentlilerin daha yeterince güçlenmediği dönemlerde kilisenin otoritesine, teokrasiye, yâni dine dayalı yönetime olan karşı çıkmalar acımasızca ezilmiş, örneğin Bohem reformcu John Huss önce afaroz edilmiş, sonra da 1415'te diri diri yakılmıştı. 1600'de bile Giordano Bruno da aynı feci cazaya çarptırılmıştı. Kadınların kendilerini ifade etme, biraz olsun özgürlük kazanma çabaları, Hıristiyanlığın kurucusu kadın düşmanı Tarsus'lu St Paul'un çizgisini izleyerek kadınlarla şeytanlığı bir tutan

kilisenin hışmına uğramış, onbinlerce kadın "cadı" suçlamasıyla diri diri yakılmıştı. Bunlar teokrasinin Avrupa'daki korkunç örnekleriydi.

Hangi din olursa olsun, din inanca dayalıdır. İnanç ta mantığın, akılcılığın bittiği yerde başlar. Hangi inanç olursa olsun, inanca karşı akılla karşı çıkılamaz. Zevkler ve renkler tartışılabilirse de inançlar tartışılamaz. Hindular için ineğin, Zerdüştler için ateşin kutsallığı ne kadar tartışılamazsa, Azteklerin iyi tanrısı ile kötü tanrısının çatışması sonucu herşeyin belirlendiği inancı, Hıristiyanlara göre Allah'ın kutsal ruh aracılığıyla Meryem'i gebe bıraktığı, İsa'nın Allah'ın oğlu olduğu, öldükten sonra dirildiği inancı, Kuran-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e vahiy yoluyla iletilmiş olan Allah'ın kelâmı olduğu inancı da tartışılamaz. İnanan inanır, inanmayan inanmaz. Bu noktaya kadar ortaya bir sorun çıkması için bir neden yoktur. Sorun şu ya da bu dine inananların çoğunlukta olup kendi inanmadıklarını baskı altında tutmaları, yönetime hâkim olup o inançları doğrultusunda bir teokratik yönetim kurmalarıyla başlar. İnanan insan kendi inançlarının ötekilerden üstün olduğuna inanmazsa inancı temelsiz kalır. İnanan insan diğer inananların inançlarındaki akıldışılıkları, saçmalıkları çok iyi ve net görür ama kendi inancındaki saçmalıkları sorgulayamaz. Kendi ülkelerinde estirmedik şiddet bırakmayan İspanyollar Meksika'ya gittiklerinde Hıristiyanlık adına Azteklerin inancını yok edip, o inançtaki kişileri soykırımına tâbi tutarlar. Papalarının onayı ve kışkırtmasıyla Haçlı seferleri düzenleyip "kâfir" Müslümanlardan "kutsal topraklar"ı Allah'ın inayetiyle kurtarmak adına Müslüman halkı kılıçtan geçirirler.

Dine dayalı yönetimlerin birçok ülkede son bulması binyıllarca süregiden insanlık tarihinde oldukça yeni bir olgu, hepsi hepsi birkaç yüzyıllık tarihi olan bir olgudur. İnsan kafası toplumsal değişiklikleri çok geriden izler. Basit bir örnek vermek gerekirse, köyünden ekonomik ya da toplumsal sıkıntılar sonucu Ankara'ya gelip gecekondusunu kuran aile artık Ankaralıdır ama kentli olması, bir kentli gibi düşünebilmesi, davranması birkaç kuşak sürecektir. O ailenin Ankara doğumlu çocuğu halâ köylüdür, torunu biraz biraz kentli olmaya başlar, belki onun torunu artık kentli gibi düşünebilecek, kentli gibi davranabilecekir. Bu arada kentli-köylü karışımı (arabesk müzik gibi) ucubeler, maganda kültürü gibi çirkinlikler ortaya çıkar. Aynı şey yüzyıllarca teokratik bir yönetim altında yaşamış kişiler için de geçerlidir. Toplumun din kurallarıyla yönetilmediğinin bilincine varması hemen olmaz. Artık yasalar yoluyla olmasa bile, toplumsal baskı yoluyla dine dayalı yaklaşım, dünya görüşü sürdürülür, ta ki onların torunları, belki de torunlarının torunları inancın bireysel bir seçim olduğunu, farklı inanaçta olan

kişilerin kendi inançlarına ya da inançsızlıklarına göre düşünme ve davranma hakkı olduğunu içlerine sindirinceye kadar. Dinine bağlı bir kasabada çarşıda Ramazan günü simidini ısıra ısıra, ya da sigarasını tüttüre tüttüre giden kişi taşlanmadığı, o kişiye baskı yapılmadığı zamandır ki toplum artık teokratik bir toplum olmadığını içine sindirebilmiş demektir.

Önümüzdeki hafta Türkiye'de laiklik konusu üzerinde duracağım.

LAİKLİK II

Geçen hafta laikliğin temelleri, özellikle Hıristiyan dünyası ve Avrupa tarihi içindeki gelişmesine değinmiş, teokrasiden seküler yönetime geçiş ile köylü toplumundan kentli topluma ve feodal düzenden kapitalist topluma geçiş sürecinin örtüşmesinden söz etmiştim. Hıristiyanlığın bireysel ve toplumsal yaşamın çeşitli yönlerini belirleyici, buyurucu yanları yoktur. Böyle olmasına karşın kilisenin, yönetici ruhban sınıfının laikliği kabul etmesi kolay olmamış, gücü her elinde tutan gibi onların da bu güçten vazgeçmesi ancak uzun mücadeleler sonucu olabilmiştir. 7. yüzyıldan başlayarak Hıristiyanlığın baskıcı teokratik yönetimine karşı daha çağdaş bir alternatif olarak ortaya çıkan Müslümanlık yaklaşık 10. yüzyıla kadar bu özellikleri nedeniyle yobaz Hıristiyanlığa alternatif bir güç olmuş, özellikle merkantilist (tacir) sınıfın gelişmesinde, dolayısıyla refahın artmasında önemli bir rol oynamış, örneğin ilk üniversite bugünün İspanyasında Müslümanlar tarafından kurulmuş, karanlık Avrupa ortaçağına ışık tutmuştur. Bir yandan, dönemi gereği, kölelik ve cariyelik kurumlarını meşrulaştırırken, onlar için o güne kadarki en âdil düzenlemeleri getirmiştir. Arapların başını çektiği bu gelişme Arap yarımadasının kuzeyindeki Türkler için pek te iç açıcı olmamış, Araplar ikna yoluyla Türkleri Müslüman etmeyi başaramayınca üç yüzyıl boyu Türkleri kılıç zoruyla Müslüman etmeye girişmişlerdir. Türklerin Şamanist-Zerdüştlük daha sonra da Musevilik olan inançları, köklü ve zengin bir uygarlık ve savaşçılık geleneğiyle birleşince Arapların gözünde bir tehdit oluşturmuş, hatta (bir görüşe göre) yecüc-mecüc diye tanımladıkları ve kıyamet günü ortaya çıkacaklarına inandıkları yaratıklar Türklerden duydukları korku ve çekingeden kaynaklanmıştı.

Müslümanlık, Hıristiyanlıktan farklı olarak bireysel ve toplumsal yaşamın her cephesi hakkında kurallar, buyruklar getirir. Hal böyle olunca da Müslümanlığın hâkim din olduğu bir toplumda o toplumun Kuran-ı Kerim'in hükümlerine, "şeriat"a göre yönetilmesi gerekir. Kuran-ı Kerim'in bizzat Allah'ın kelâmı olduğuna inanıldığında da hiçbir "fâni"nin getireceği hüküm, kural, yasa bunun karşısında ağırlık kazanamaz konuma gelir. Yâni Müslüman bir toplum için şeriatla yönetilmek ne denli doğalsa, bireyin, insanın Kuran-ı Kerim ile çelişik bir takım kurallar, yasalar getirmesi Allah'a "şirk" (ortak) koşmak olarak görüldüğünden kabul edilemez bir davranış olur. Araplardan sonra Müslümanlığın ileri gücü Osmanlı olmuştur. Ancak Müslüman olup ta Anadolu'ya göçen Türkler Müslüman olmayan yerleşik Anadolu halklarıyla kaynaşmaya

başlayınca Müslümanlık yerli halkın birçok inanç ve törelerini Müslümanlığın içinde eritmiş ve çok çeşitli biçimleriyle "Anadolu Müslümanlığı" diyebileceğimiz sentezler ortaya çıkarmıştır. Yavuz Sultan Selim'e kadar hoşgörülü ve katılımcı yaklaşımını sürdüren bu Müslümanlık biçimi, özellikle İran ile olan politik ve nüfuz çekişmeleri içinde biçimlenerek daha sonra katılaşmış, Bizans imparatoru Konstantin'in Hıristiyanlığı resmî din ilân etmesi nasıl Hıristiyanlık için bir dönüm noktası olmuşsa halifeliğin Istanbul'a taşınması da Müslümanlığın katılaşması, düzenin dini olması sonucunu doğurmuştur. Düzen dini olan, düzenle bütünleşen, düzene hizmet eden her din gibi, teokratik bir devletin temelini oluşturan din, Oamanlı'da da kendi dışındaki görüşleri ya cezalandırmış, ya da dışlamıştır. Ancak o döneme kadar Avrupa'nın yobaz Hıristiyanlığı ile karşılaştırıldığında, yine de daha ilerici bir görünüm sergilemiş, örneğin Katolik İspanya'nın baskısından kaçan Musevilere kucak açabilmiştir.

Bu ölçüde tarihsel ayrıntılara girmemin nedeni, bugün bu kültürün mirasçısı olan Türkiye'nın inanç ve özellikle de Müslümanlık bazında nereden geldiğinin ve bugünkü laiklik tartışmalarının tarihsel kökenlerinin anlaşılması gerektiğini düşündüğümdendir. Avrupa'da rönesansın filizlenmesi, dinde reform mücadeleleri ne yazık ki Yavuz Sultan Selim'den başlayarak Osmanlı Müslümanlığının katılaşıp kurumsallaşması ile çakışmış ve Osmanlı'nın çöküşünün başlangıcı olmuştur. Avrupalı artık kilisenin prangalarından kurtulup bilimsel araştırmalar yaparken, insanlar insan aklıyla daha iyi toplumsal düzen kuramları geliştirirken, Osmanlı hurafelere, bağnazlıklara boğulmuş, giderek daha çok ezilen, vergilendirilen halkın başkaldırıları acımasızca bastırılmıştır. Bu başkaldırılar hemen her zaman –çoğunluğu ne de olsa Müslüman olan- bir halkın içinden çıkarken Müslümanlığa karşı değil ama Müslümanlığı farklı yorumlayan biçimlere bürünmüştür. Alevilik bunun en iyi örneklerinden başlıcasıdır. Sufilerin derisi yüzülmüş, Alevi önderleri darda sallandırılmış, "Kuyucu" paşalar din ve padişah adına kuyuları başkaldıran halkın kelleleriyle doldurmuştur. Yenilikçi padişahların şehzadelerin ya da sadrazamların katline ferman veren şeyhülislâmlar devri başlamıştır. Kopernik teleskobuyla evrenin sırlarını çözmeye çalışırken güneş tutulmasını davul çalarak savuşturmak, Avrupa mikroskop altında mikropları incelerken muska yazarak, üfürükle hasta iyi etme dönemi başlamıştır. Istanbul'a gelen Rus elçisinin güzergâhına büyüler yerleştirilmiş, istiaereye yatılarak devleti idare edecek sadrazamlar seçilmiştir. Avrupa'nın insan aklına ve yaratıcılığına dayanarak gelişmesi ve bu gelişmeyi sömürgecilikle finanse etmesi karşısında nefesi daha güçlü hocalardan medet

umulmuştur. Ve 1683'te Viyana'nın fethedilememesiyle başlayan iniş, 1918'de noktalanmıştır. 1800'lerin sonlarında başlayan ve din temelli bir yaklaşım yerine akılcı bir dünya görüşünü savunan bir grup genç kendilerine (ilginçtir) genç Türkler değil, Fransızca Jeune Turcs'ten alınma Jöntürkler adını vermişlerdir. Başta büyük umutlar ve iddialarla yola çıkıp İttihat ve Terakki'nin nüvesini oluşturan Jöntürk hareketi daha sonra 1913'te yaptıkları darbe sonucu iktidara geldiklerinde I. Dünya Savaşı ve ardından gelen felâketin habercisi olmuştur. Ve halkın gözünde Osmanlı'yı felâkete sürükleyen İttihat ve Terakkiciler dinden, şeriattan sapmanın getirdiği felâketi simgeler olmuştur. Anadolu direniş hareketini, Kuvay-ı Milliye'yi, ardından gelen laik cumhuriyeti bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir. Haftaya laiklik konusunu bugünlere getirmeye çalışacağım.

LAİKLİK III

Geçen iki haftadır laikliğin temelleri, Araplardan Osmanlı'ya Müslümanlık içinde şeriat ve laik yönetim çekişmeleri üzerinde durmuştum. Avrupa, Hıristiyan olduğu için değil, Hıristiyan teokrasisinin (dine dayalı yönetimin) yerine laik sistemler koyabildiği için gelişmiş, Osmanlı Müslüman olduğu için değil, Müslüman teokrasisisinin yerine laik bir yönetim getirmeyi başaramadığı için geri kalmış, yıkılmıştır. Hıristiyan teokrasisini yıkmak çok güç olmuşsa, Müslüman teokrasisi özlemcileri ile mücadele edebilmek ondan daha da zordur. Bunun temel nedeni de Allah'ın kelâmı olduğuna inanılan Kuran-ı Kerim'in yaşamın her alanı için kurallar, buyruklar getirmiş olmasıdır. İnanan bir insan "Allah böyle buyurmuşsa sen, ben, siz, onlar kim oluyorlar da farklı kurallar koymaya çalışıyorlar" diyebilmektedir. Osmanlı'nın yıkılmasının ardından Mehmet Akif'in "tek dişi kalmış canavar" diye adlandırdığı istilâcıları yurttan atma çabasında birleştirici öğe Müslümanlık olmuştur. Mustafa Kemal 1919'da Samsun'a çıktığında ve Anadolu hareketini örgütlemeye giriştiğinde bunun ayırdında idi. Jöntürkler ve İttihat ve Terakki geleneğinden gelen Mustafa Kemal, bir Osmanlı Paşası olmasına karşın askeri kırdıran Enveri Paşa, Talat ve Cemal Paşaların aksine halkın içine girip halkı birleştirecek öğeleri bulup öne çıkarabiliyordu. Bütün kanıtlar, Mustafa Kemal'in Anadolu halkını birleştirebilen Müslümanlığa karşı olmadığı ancak kesinlikle şeriat karşıtı olduğu yönündedir. Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra halifeliğin ilgası saltanatın ilgasından daha sonra gelmiştir. Bazıları Mustafa Kemal'in halifeliği ilgası ile İslâm dünyasının lideri olma şansını kaçırdığını ileri sürerler. Oysa Mustafa Kemal için sanırım "mazlum halkların" lideri olmak daha önemliydi. Kurduğu Cumhuriyet Halk Fırkası (sonra Partisi)'nın altı oku ile simgelenen umdeleri (ilkeleri) şunlardı: Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik, İnkılâpçılık. Mustafa Kemal 1926'da şöyle diyor**:** "*Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünceye karşı değiliz. Biz sadece din işlerini, millet ve devlet işleriyle karıştırmamaya çalışıyor, kasıt ve fiile dayanan tutucu hareketlerden sakınıyoruz*". Mustafa Kemal şeriat, teokrasi karşıtıdır. Avrupa'nın gelişmesinin teokrasi zincirlerinden kurtulmuş olmasından kaynaklandığının bilincindedir ve Türkiye "muasır medeniyetler seviyesine" çıkacaksa bunu teokrasi yoluyla olamayacağına inanmış ve şeriat özlemcilerine acımasız davranmıştır. Ve laiklik ilkesi o günden bu yana Türkiye Cumhuriyetinin ana ilkelerinden birisi olmuştur. Bugünlerde Türkiye'deki laiklik uygulamasını eleştirenlerin üzerinde durduğu

birkaç sorun var. Birisi "türban sorunu". Ben, kimsenin ne giydiğine karışılmasından yana değilim. İsteyen türban taksın, isteyen takke, isteyen sarık, isteyen fötr şapka. Ama bir kadına türban takmadığı için her hangi bir baskı uygulanmasına da şiddetle karşıyım. Hep "yüzde 99'u Müslüman olan Türkiye"den söz edilmesine de karşıyım. Eminim benim gibi sizin de nüfus cüzdanınıza doğduğunuzda nüfus memuru hiç sormadan İslam yazmıştır. İslâm'ın tüm şartlarını eksiksiz yerine getiren, örneğin her yıl zekâtını dürüstlükle veren yüzde kaçtır acaba? Laik bir ülkede "Diyanet İşleri" diye bir kurum olur mu? Sık sık sorulan bir soru. Bunu soranlar Mustafa Kemal'in bir ideolog değil, pragmatik bir devlet adamı olduğunu unutuyorlar. Şeriat özlemcilerinin teokrasiye dönme özlemlerini engellemek, onları kontrol altında tutmak için kurulmuştur Diyanet İşleri. Laikliğe uygun mudur? Orada bir duralım. Laiklik çok kez yanlış anlaşıldığı gibi "*din ve devlet işlerinin ayrılması*" değil, devletin dine dayalı teokratik bir devlet olmamasıdır. Diyanet İşleri diye bir kurum Türkiye koşulları için gerekliydi ve halâ da gereklidir. İkinci bir itiraz da Alevî kardeşlerimizden geliyor. Diyanet İşleri yalnızca Sünni kesime hizmet etmek, hattâ Alevî kesimi sünnileştirmek için kullanılıyor diyorlar ve devlet ne Sünnî ne de Alevî kesime karışsın, her inanç sahibi kesim kendi kaynaklarıyla ne yapacaksa yapsın diyorlar. Alevî kesim için Diyanet İşleri benzeri bir kurumun olmaması, ya da Diyanet İşlerinin Alevî kesime hitap etmemesi Alevîlerin şeriat özleminde olmamalarından kaynaklanmaktadır. Mustafa Kemal'den başlayarak devlet, Alevîlerin, İranlı Şiilerin aksine, laik devlet için bir tehdit oluşturmadığının bilincinde olmuştur. O nedenle de onları kontrol edecek bir mekanizma gerekli görülmemiştir. Ama pratikte Diyanet İşleri'nin sünnî yönelimli olması Alevîlere karşı halâ süren önyargıların, ayırımcı uygulamaların devamına, güçlenmesine yol açmaktaysa, düzeltilmesi gereken budur. Alevîler politik ağırlıklarını koydukça bunun düzeltilmesi de zaman meselesidir. Ama laiklik ilkelerine aykırıdır diye Diyanet İşleri'nin kaldırılması, Türkiye'deki şeriat özlemcilerinin meydanı boş bulmalarına yol açar. Türkiye'de devlet kontrolünde genelevler de vardır. Bu, devletin fuhşu onayladığını değil, hastalıkların yayılmasına karşı pratik bir önlem aldığını gösterir. 1950 sonrası Köy Enstitülerinin yerini giderek İmam Hatip okulları almıştır. Hadi, şu kadar cami varsa o kadar imam gerekli belki ama bu kadar hatip ne yapacak? İngiltere'de Hyde Park'taki gibi her köşe başına bir sabun kutusu koyup bu hatipleri mi dinleyeceğiz? Bugün Türkiye'nin yüzde 99'u gerçek Müslüman değilse de büyük çoğunluğu kendisini Müslüman olarak tanımlamakta ama şeriat istememektedir. Şeriat özlemcileri 500 yıl

önceki Katolikler gibi artık bunu içlerine sindirebilmeli, inançlarını bireysel düzeyde (türban takmak dahil) sürdürebilmeli, ama şeriatla yönetilecek bir Türkiye hülyasını artık kafalarından silmelidirler. 1933'te "on yılda onbeş milyon genç yarattık her yaştan"dan bugün 70 küsur milyonluk gelişen bir Türkiye'ye vardık. Türkiye'nin bugün sorunları yok mu? Hem de çok. Ama bunların çözümü teokrasi ile değil, akılcı bir düzenle olur.

SEÇENEKLER

Sovyetlerin yıkılmasından önce kapitalist ülkelerden oraya gidip gezi izlenimlerini anlatanlar hep monotonluktan yakınırlardı. Belki üç beş model ayakkabı, tek model buzdolabı, hantal iki üç model otomobil olması ile gırgır geçilir, halkın seçeneklerinin sınırlı olduğu söylenerek Sovyet sistemi eleştirilirdi. Sovyet sisteminin elbette eleştirilecek birçok yanı vardı ama eleştirileri kapitalist dünyanın tüketicisi açısından yöneltmek ne denli haklıydı acaba? İnsanlar çeşitli seçeneklerin kendileri için açık olmasını isterler. Ama kapitalist dünya seçeneklerden söz ettiğinde bunu biraz kurcalamakta yarar var. Sovyetlerde bir yumurtayı belki kırk kişi taşıyordu ve testiyi getiren de kıran da birdi ama işsiz kalma "seçeneği" yoktu. Hastanelerde parası olmadığı için tedavi görmeme "seçeneği" yoktu. Yoksul bir ailenin çocuğu olduğu için eğitim yapamama "seçeneği" yoktu. ABD'deki veya Avustralya'daki gibi seçimlerde Ali Veli ile Veli Ali arasında tercih yapma seçeneği yoktu. Kaka Kola ile Hepsi Kola arasında seçim yapma özgürlüğü yoktu. Kapitalist dünya kendisini "hür dünya" (free world) olarak lanse ederken en çok üzerinde durduğu da kapitalist düzende insanların seçme özgürlüğü olduğuydu. Gerek hangi model ayakkabıyı veya otomobili, gerekse hangi politikacıyı seçme özgürlüğü olduğu şişine şişine anlatılırdı. Şimdilerde -Sovyet modeli gibi yoz bir biçimde de olsa- bir sosyalist alternatif dünya politikasında ağırlığını koyamadığı için kapitalist dünya bu masalları sürdürme gereğini artık eskisi kadar duymuyor. Bir iki örnek verirsek, kapitalist dünyada seyahat özgürlüğü var, bu tartışılmaz. New Orleans felâketinde seyahat özgürlüğü olan ve teorik olarak seyahat edip etmeme "seçeneği" bulunan New Orleans'lıların sadece parası olanları felâketten kaçma fırsatı bulabildi. Kent dışına çıkmak için otobüs parası bile olmayan yoksul halk öldü, cesetleri günlerce sel suları içinde kokuştu. Kağıt üzerindeki özgürlüklerin, pratikte ne demek olduğunu, 'seçme özgürlüğü'nden söz edildiğinde neyle ne arasında seçme yapma özgürlüğü bulunduğunu sorgulamalıyız. Gerek Bolivya'da ve Venezuela'da olsun, gerekse Filistin'de olsun halkın yaptığı seçimler ABD'nin ve diğer sömürgeci kapitalist ülkelerin çıkarlarına aykırı düştüğünde seçme özgürlüğü falan lâfları bir kenara atılıp "biz sizin yaptığınız bu seçimi beğenmiyoruz" denip tavır alınabiliyor.

Bizim Küçük Coni geçen seçimlerde Senatoda da çoğunluğu ele geçirince uzun süredir aklında olan ama uygulayamadığı "vur beline çalışanların" yasasını yürürlüğe koydu. Ve bunu "çalışma seçenekleri" adı altında pazarlamaya girişti.

Neymiş bakalım Sadrazam Coni'nin bize lûtfettiği bu seçenekler? AWA adı verilen Avustralya İşyeri Sözleşmeleri işverenle işçinin teke tek karşılıklı oturup sözleşme imzalamaları düzenini getiriyor. Bugüne dek "award" sistemi adı verilen bir düzen yürürlükteydi. Bu sisteme göre, sendikaların işverenle yaptığı pazarlıklar sonucu, yaptığınız işe göre bir takım asgari koşullar belirleniyor ve işverenler yasal olarak bu koşullara, "award conditions"a uymak zorunda oluyordu. Piyasa ekonomisi gereği bir işkolunda işçi sıkıntısı varsa, işveren işçiyi çekebilmek için bu koşulların üzerinde bir takım koşullar sağlıyor ama özellikle niteliksiz işçiler için kapıda o işe talip yüzlerce kişi de olsa bu "award conditions"ı sağlamak zorunda oluyordu ve pazarlık gücü olmayan işçilerin hakları böylece korunuyordu. İşte işçi düşmanı Coni'nin ortadan kaldırdığı düzen buydu. Şimdi diyor ki Coni; "işçi işverenle oturup pazarlık etsin". Aynı işe talip yüzlerce kişi kapıda sıra olmuş beklerken sizin işverenle pazarlık gücünüz ne kadar olacak? Tüy sıklet bir boksörün karşısına ağır sıklet bir boksör çıkarıp "hadi bakalım kozlarınız paylaşın" demeye gelmiyor mu bu iş? Coni diyor ki: "bu yeni AWA sistemine göre birçok işçi daha kazançlı çıkıyor". Evet, talep yüksek olan ve işçi sıkıntısı çekilen işkollarında işçinin pazarlık gücü yüksek olduğu için daha kazançlı çıkabiliyor ama zaten eski "award" sisteminde de bu oluyor, bu konumdaki işçiler "above award conditions" yâni yasanın belirlediği koşullardan daha iyi koşullarda çalışma olanağı buluyordu. Üstelik ülke ekonomisinde ya da dünya piyasasında ortaya çıkan bir takım değişiklikler sonucu seneye ya da 3-5 sene sonra o nitelikli işçiye olan talep düştüğünde işveren, "hadi bakalım, şimdi koşullar değişti, ya daha ucuza çalış ya da sana güle güle" diyebilecek. Son on yılda ikiye katlanan ev fiyatları yüzünden büyük borca girmiş olan işçi dımdızlak ortada kalacak. Özetle, Coni'nin öne sürdüğü savunma tümüyle bir aldatmaca olmaktan öteye geçmiyor. Yeni sistemde haklarını kaybedenler pazarlık gücü zayıf olan, niteliksiz ve birçoğu da göçmen olan işçiler. Coni "çalışma seçenekleri" dediği zaman bu işçiler için bunun anlamı "ya düşük koşullarla çalışmayı kabul edersiniz, ya da o işe alınmazsınız" seçeneği oluyor. Öte taraftan Centrelink tarafından herkesin "ne iş olursa olsun kabul etmek zorundasınız" dayatmasının giderek daha çok zorlandığı bir düzende işsiz bir kişi örneğin "award conditions"a göre saati 15 dolar olan bir iş için kendisine 5 dolar teklif edilir ve o bu işi kabul etmezse, işsizlik parası kesilecek ve işsiz kişinin "seçeneği" ya çok düşük koşullarla çalışmak ya da işsizlik parası alamamak olacak. İşte Coni'nin seçenek derken bizlere yutturmak istediği düzen bu. Bizlere aç kalma ya da sömürülme seçenekleri sağladığı için, seçeneklerimizi artırdığı ve

özgürlüğümüzü genişlettiği için Sadrazamımız efendimize bir dahaki seçimde de oy vererek ne kadar müteşekkir olduğumuzu belirteceğimizden eminim.

ÇALIŞ BABAN GİBİ

Bilirsiniz, eski bir kelime oyunu vardır. "Çalış baban gibi, eşek olma" sözünü, virgülün yerini değiştirerek söylediğinizde "çalış, baban gibi eşek olma" biçimini alır. O zaman da karşınızdakinin babasına eşek demiş olursunuz. Öteki biçimi ise baban gibi çalış, eşeklik etme anlamına gelir ki o da bence çok yanlış bir sözdür. Hayvanlar arasında en ağır işlere koşulan zavallı eşektir. Belki de bunu bildiğimiz için bizdeki en beylik küfür "eşşeoleşşek"tir. Çiftçinin vazgeçilmez hayvanı öküz, doğası gereği boğa olma yolunda giderken iğdiş edilir ki sabana koşulsun ve çalışsın. Yoksa azgın boğa olur, her önüne gelen ineğin üstüne gider. Çok çalışkan olarak gördüğümüz arı ve karınca aslında kendi midelerinin aç kalmaması için tedarikte bulunur, bunun için çalışırlar. Tabii, biz arının balına el koyunca, pek aklı olmadığı için ha babam çalışır, durur. Avustralya'yı Avrupalı sömürgeciler işgal etmeden önce bir Avustralya yerlisi gereksinmelerini karşılamak için günde ortalama iki saat çalışırmış. Kadınlar meyve, kök toplar, erkekler de mızraklarıyla hayvan avlarlarmış. İngilizler sömürdükleri zenginlikleri limanlara daha kolay taşıyabilmek için Çin'e demiryolu yapmaya giriştiklerinde Çinli çiftçiler topraklarından dumanlar saça saça gürültüyle demirden bir canavarın geçmesine itiraz etmişler. İngilizler demiryolunun yararlarını anlatıp köylüleri ikna etmeye çalışmışlar. "Şimdi köyünüzden Pekin'e gitmeniz ne kadar sürüyor?" diye sormuşlar. Köylüler kırk gün demiş. "Demiryolu yapılınca dört günde Pekin'e gidebileceksiniz" demişler. Köylüler uzun uzun düşünmüş, bir tanesi "peki, geri kalan 36 gün ne yapacağız?" diye sormuş. Tarım toplumlarında çalışma mevsimliktir. Kışın kahvelerde oturup sohbet eden köylüler bize hep tembelliğin simgesi olarak gösterilir. Oysa onlar çalışmaları gerektiği kadar çalışan, geri kalan vakitlerini keyiflerince geçiren insanlardır. Şehirleşme ve sanayileşme ile günde 16 saat, sonra 12 saat, daha sonra da 8 saat çalışma zorunluluğu ortaya çıkmış. Kapitalistlerin palazlanması çalışanların bu çalışma temposu sonucu olmuş, "çalışmayana ekmek yok" düşüncesi giderek toplumlardaki hâkim düşünce haline gelmiş. İşçi, emekçi, proleterya çalışanlar, kapitalistler de bu çalışmanın kaymağını yiyenler olmuş. İngilizcede "working class" deyimi olması ilginçtir. Bir yanda "working class", yâni çalışanlar, öte yanda çalışmayanlar var. Hangi kapitalist size ne kadar çok çalıştığını, çalışmaktan ölüp bittiğini söylerse hocanın dediği gibi "bırakın da biraz da biz ölelim" demek gerekiyor. Suudiler bu işi biliyorlar. Topraklarından hasbelkader bol petrol çıkması sonucu hiçbirinin çalışması gerekmiyor.

Kendilerine hizmet için başka ülkelerden işçi alıyorlar. Hepimizin kafasında iyi yaşayabilmek için para kazanmak, para kazanmak için de çalışmak gerektiği fikri yer etmiş. Oysa en iyi yaşayanların, en çok parası olanların çalışmayanlar olduğunu hepimiz biliyoruz. Aradaki fark "working class" olup ta çalışmayan kişi olmanın ayıplanır bir durum olması. Sevgili dostum Muzaffer Oruçoğlu'nun anlattığı bir olay vardı. Muzaffer, tanıyanlar bilirler, sabahtan akşama ya yazan ya resim yapan, yâni tüm vaktini çalışmakla geçiren bir kişidir. Bir ara Centrelink'ten işsizlik parası alırken oradaki görevli kendisine "çalışmasının gerekli olduğunu" söyleyince Muzaffer aslında kendisinin sabahtan akşama kadar çalıştığını söylemiş. Ama bu sistemin kabul ettiği bir çalışma değil, bir işe girmesi, çalışarak para kazanması, ve bu arada bir başkasının zenginliğine katkıda bulunması gerekiyor. İnsanın çalışarak bir şeyler üretmesi kadar keyifli, tatmin edici birşey olamaz. Ama bu yaptığınız size para kazandırmıyorsa bu düzende çalışıyor sayılmıyorsunuz. Sadrazam Coni işsizlik oranının ne kadar düştüğünden övünerek söz ediyor. Oysa günde 3-5 saat çalışıp para kazanan kişi artık işsizler arasında sayılmıyor. Bir de Centrelink'in sürekli baskısından bezip işsizlik parası almamayı yeğleyenler var ki bunlar da işsiz sayılmıyor. Coni şimdilerde "work choices" diye bir üçkağıt pazarlıyor. Artık her ne iş olursa olsun, parası, koşulları ne olursa olsun, her işi kabul etmek zorunda kalacak, etmezseniz işsizlik parası alamayacaksınız. İşte Coni'nin sunduğu "choices / seçenekler" bunlar. Coni bir yandan bunu yaparken öte yandan da onyıllar boyu toplu sözleşmelerle kazanılan hakları bir kalemde silip atan sanayi ilişkileri yasasını çıkardı. Daha çok kişinin daha düşük ücretlerle çalışması Marx'ı isyan ettiren 19. yüzyıl İngiltere'sine dönüş değil de nedir?

İşin bu noktaya gelmesinde elbette 1950'lerden sonra sendikaların işverenlerin bir uzantısı olarak çalışmasının da büyük etkisi var. Stoklar birikince işverenin bunları eritmek için sendikalarla anlaşıp grev yapılmasını sağlaması elbette işçilerin gözünden kaçmadı ve giderek sendika üyeliği düşmeye başladı. Buna bir de bazı sendika yöneticilerinin patronlar gibi yaşaması eklenince sendikalar saygınlıklarını yitirdi. Şimdilerde Sharan Burrows ve Greg Combet gibi sağlam sendikacılar bu acınası durumu düzeltme çabası içindeler. Coni'nin sömürü planlarını engellemek ancak sendikalar yoluyla örgütlenmek ve bu gidişe dur demekle olacak. 28 Haziran Çarşamba günü tüm Avustralya çapında ACTU'nun (Avustralya İşçi Sendikaları Kuruluşu) organize ettiği protesto gösterileri yapılacak. Elimizden alınan hakların çalışanlar için daha da vahim bir ortam yaratmasını istemiyorsak bu mücadeleye katılmak hepimizin görevidir. Sendika

üyesi olun, olmayın bu saygın çabaya lütfen omuz verin. Coni'nin "faiz oranlarını düşürdük" böbürlenmesinin oturulabilecek bir ev fiyatını 400 bin, 500 bin dolara çıkarttığını, cebinizden bankalara aktarılan paranın azalmadığını, arttığını unutmayın.

GÜÇ VE HUKUK

"Güç oyunu bozar" diye bir söz vardır. Güçlü olan, kuralları tanıyıp tanımama hakkını kendinde görmeye başlar. Kuralların hakkaniyetli olması, hukukî olması güçlü olanın umurunda değildir. Yalnız İsa'nın dediği gibi "kılıçla yaşayan kılıçla ölür" ve yarın sizden daha güçlü birisi çıktığı zaman da sizin tanımadığınız kuralları onun tanımasını bekleyemezsiniz. Güç eskiden belki bilek gücü, daha sonra kılıç gücü idi. İlkel toplumlarda halâ silâh gücü hukuk gücüne baskın çıkar. 3 Temmuz günü Sivas'ta yakılanlar işte böyle bir kaba güç hâkimiyetine kurban gitmişlerdi. Eğer bir devlet kaba güce ödün verirse, yurttaşlarını korumaktan acizse o devlet hukuk devleti değil, kaba gücün temsilcisidir. Bugün giderek toplumlarda en büyük gücün para olduğunu görüyoruz. Ama âdil bir düzen parası olanla olmayanın hukuk devleti içinde aynı muameleyi görmesi anlamına gelir. Eğer böyle değilse orada hukuk devleti yoktur, orman kanunu vardır. Ormandaki güçlü hayvanın yerini modern toplumda paralı insan almıştır. Orman kanununun hüküm sürmesi istenmeyen toplumlarda "kuvvetlerin ayrılığı" diye bir kavram vardır. 1789 Fransız devriminden bu yana gelişen demokrasi kavramı içinde "kuvvetlerin ayrılığı" vazgeçilmez bir öğedir. Bu, temelde, yasama, yürütme ve yargının birbirinden bağımsız olması anlamına gelir. Yasama gücü parlâmentoda, yürütme gücü hükûmette ve hükûmetin organlarında, devlet dairelerinde, yasama gücü ise alt düzeyde mahkemeler, üst düzeyde de bizdeki Danıştay, Yargıtay, Sayıştay üçlüsü gibi kurumlardadır. Türkiye'deki en yüksek mahkeme Anayasa Mahkemesi, Avustralya'da en yüksek yargı makamı Canberra'daki *High Court*, ABD'de ise *Supreme Court*'tur. Türkiye'de Danıştay, yürütmenin kararlarını, Yargıtay yargının kararlarını, Sayıştay da yürütmenin mâlî kararlarını inceleyip bozabilir. Türkiye'de Anayasa Mahkemesi çıkarılan bir yasanın, ya da bir uygulamanın anayasaya aykırı olduğuna karar verebilir. Bu üst kurumlar birçok ülkenin anayasasında yer alan ve demokrasinin vazgeçilmez olan kurumlarıdır.

Salim Ahmed Hamdan, ABD'nin Küba'daki Guantanamo Bay'deki yasadışı hapishanesinde dört yıldan fazla süredir yatmakta olan bir Yemen vatandaşı. Bush yönetimi bu cehennemde yıllardır hapis bulunan kişilere "düşman savaşçıları" adını vererek onları Cenevre Anlaşması ile savaş tutsaklarına tanınan haklardan mahrum etti ve etmeye devam ediyor. Bush ve suç ortakları, Hamdan ve Avustralyalı David Hicks dahil olmak üzere bu 400 küsur kişinin askerî bir kurul tarafından yargılanmalarına karar verdi. Hamdan Osama Bin Ladin'in

şoförü imiş. Kendisi 11 Eylül saldırılarından haberi bile olmadığını, işinin Bin Ladin'in çiftliğine ırgat taşımak olduğunu iddia ediyor. ABD yönetimi ise kendisini terörist bir eylem için kurulan bir komploya dahil olmakla suçluyor ve ömür boyu hapsini istiyor. Önerilen askerî kurulda sanıkların kendilerine karşı savcılığın kullandığı kanıtları inceleme hakkı yok, kendisine karşı tanıklık edenlerin kim olduğunu bilmeye, onları sorgulamaya hakkı yok. Hamdan bu askerî kurulların anayasaya ve ABD anayasasındaki "kuvvetlerin ayrılığı" ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle "Supreme Court"ta dava açmıştı ve bu davayı geçen gün kazandı. Bush yönetiminin Supreme Court'a kendi görüşünde olan faşistleri istif etme çabasına karşın sekiz yargıç 5'e 3 oyla Hamdan'ı haklı buldu ve askerî kurulların ABD anayasasına aykırı olduğu hükmüne vardı. Supreme Court davayı kabul eder etmez ABD meclisi Supreme Court'un yetkilerini sınırlamak için Tutuklulara Muamele Yasası (DTA) adlı bir yasa çıkardı. Supreme Court'ta Hamdan'ı temsil eden Georgetown Universitesi Hukuk Profesörü Neal Katyal önerilen askerî komisyonların ABD hukuk sistemi ve anayasasının dışında kaldığını, üstelik savaş suçları arasında "komplo kurmak" gibi bir suç bulunmadığını örnekleriyle açıkladı. Bush yönetimi ise savunmasında "yürütme"nin başı olan devlet başkanı Bush'un sınırsız gücü olduğunu, başkanın isterse "komplo kurmak" gibi bir suç yaratabileceğini ve temelde savaş durumunda Başkanın diktatör yetkileriyle donanmış olduğunu ileri sürdü. Sonunda Hamden kazandı, Bush kaybetti ve Amerikalı yargıçlar kendilerini aklamış oldular. Bush "Supreme Court'un bulgularını ciddiye alıyoruz" derken ardından da "*The American people need to know that this ruling, as I understand it, won't cause killers to be put out on the street*." (Amerikan halkı bu hükmün, anladığım kadarıyla, katillerin sokağa salıverilmesi anlamına gelmeyeceğini bilmelidir) diye bir cevher yumurtladı. Yâni daha yargılanmadan bu kişilerin katil olduğuna karar verilmiş olduğunu her zamanki eblehliğiyle ifşa etmiş oldu. Bush yönetiminin Supreme Court'un bu kararının ardından ne gibi oyunlar oynayacağını yakında göreceğiz.

Uluslararası düzeyde para askerî güce dönüşür. Bugün dünyanın en zengin ülkesi olan ABD, aynı zamanda dünyanın en büyük askerî gücüdür. Ve bu gücün başında da Bush efendimiz bulunmaktadır. Berlin duvarının dikilmesini "bugün Avrupa'ya bir demir perde indi" diye tanımlayan Churchill'in müttefiki ABD bugün Meksika sınırına yüzlerce kilometrelik bir duvar çekmekle ve İsrail'in Filistin halkını dışlamak için benzeri bir duvar çekmesini desteklemektedir. Evet, bugün güçlü olan bu ülkeler hukuk, insan hakları, demokrasi, kuvvetlerin ayrılığı,

anayasa falan dinlemeden istediklerini yapmaktadırlar ama Berlin duvarı nasıl yıkıldıysa bu duvarlar da yıkılacaktır. Hiçbir güç, hiçbir ülke ilelebet pâyidar olmamıştır, olmayacaktır. En uzun süreli imparatorluklardan birisi olan Roma'nın bile kendi üstün hukuk sistemini bir yana bırakıp salt askerî gücüne dayanmaya başlaması, sonunun başlangıcı olmuştur. Bush ve suç ortakları Irak'ta işledikleri savaş suçlarından yargılandıklarında bir kenara ittikleri hukuk sistemi tek dayanakları olacaktır.

GÜNEY AMERİKA KELEBEKLERİ

Çok kez dünyanın uzak ülkelerinde olup bitenlerden söz ederken kara kara düşündüğüm olmuştur. Venezuela'da ya da Sudan'da, Meksika'da olanlar kimin umurunda, ben bunlara niye kafa yoruyorum, okuyucuma neden bunları anlatmaya çalışıyorum, akıntıya kürek mi çekiyorum diyerek yeise kapıldığım oluyor. Bizim buradaki gelişmeleri, değişiklikleri, gündelik yaşamımızı etkileyen şeyleri yazsam mı acaba yalnızca diyorum. Onu da sık sık yapıyorum, küçük Coni'nin aldatmacalarını, Avustralya'daki emekçinin nasıl gün be gün haklarını yitirdiğini de yazıyorum. Ama Evo Morales'in neler yapmaya çabaladığındansa belki et fiyatlarındaki artışın dönerci kardeşlerimizi nasıl etkilediği daha ilgi çekici bir konu olurdu diye düşünmeden de edemiyorum. Bu havaya girdiğim zaman hep hatırladığım bir olay var. 12 Mart 1971 darbesi ertesinde yurt dışına göçmeye karar verdiğimizde İngilizce konuşulan ülkelere baktım. Amerika'ya ilgi duymadım, İngiltere'ye girmenin güç olacağını düşündüm, Kanada ve Avustralya'ya baş vurdum. Ne yalan söyleyeyim, Kanada ilk tercihimizdi. Bütün işlemler tamamlandı, o zamanlar Kanada'nın göç işlerine bakan Beyrut büyükelçiliğinden vize gelmesini bekliyorduk. Ve bu vize bir türlü gelmedi. Bu arada Avustralya başvurusu sonuçlandı, soluğu burada aldık. Kanada vizesinin neden gelmediğini kurcaladığım zaman bunun sorumlusunun Uganda diktatörü İdi Amin olduğunu keşfettim. Türkiye'den çok uzakta Uganda'nın kasap diktatörü ülkesinden Asya kökenli olanları atmaya karar vermiş, çoğu doktor falan gibi profesyoneller olan bu insanları Kanada göçmen olarak kabul etmeye karar vermiş, diğer tüm göçmen alımını durudurmuştu. Kısaca, İdi Amin'in Uganda'da verdiği bir karar sonucu kendimizi Avustralya'da bulduk.

Kısaca "butterfly effect" diye adlandırılan bir görüş var. Bu görüşe göre Güney Amerika'nın Amazon ormanlarında bir kelebeğin kanat çırpması dünyanın öteki ucunda bir kasırga yaratabilir. Kısaca doğada herşeyin, ne denli küçük ve önemsiz de görünse bir etkisi olduğu ve bu etkinin ne olacağının da kolay kolay kestirilemeyeceği söylenir. Benim Avustralya'ya gelmemden şu ya da bu biçimde etkilenen bir kişi bunu giderek İdi Amin'in verdiği bir karara bağlayabilir.

Böylece dünyanın uzak köşelerinde olanlar hakkında yazmamı kendimce haklı çıkarmışken, son günlerde Meksika'da olanlara değinmek istiyorum. Meksika antik çağın en gelişmiş uygarlıklarından olan Azteklerin ülkesi. Hıristiyanlar yerli halkı kırıp geçirdikten sonra yüzyıllarca bu ülkeyi sömürmüşler. Tam İspanyolları attık derken Amerika Birleşik Devletleri Meksika'nın en zengin yarısını gaspetmiş,

bugünkü Teksas, Kaliforniya, New Mexico gibi Amerikan eyâletleri Meksika'dan zorla koparılıp alınmış. Meksika'da sömürgecilere karşı Zapata gibi önderlerin başını çektiği halk isyanları hep kanla bastırılmış, en son da Koka Kola'nın Meksika temsilcisi Vicente Fox ülkenin başına getirilmişti. Geçenlerde yapılan seçimlerde Amerika'nın adamı Felipe Calderon ile halkın adamı Andres Manuel Lopez Obrador yarıştı. Halk Obrador'a sevgiyle adının baş harflerini birleştirerek AMRO diyordu. Calderon'un AMRO'dan yüzde bir kadar, yâni 402,000 fazla oy alarak seçimleri kazandığı açıklandı. E, ne var bunda demeyin. Geçersiz sayılan oy miktarı ne kadar, biliyor musunuz? 827,000. Ve bu 827,000 oy nerede biliyor musunuz? Tutucu iktidarın kontrolündeki VeraCruz eyâletindeki çöplüklerde. Biliyorsunuz, kamu oyu yoklamaları artık çok bilimsel hale geldi. Yapılan anketlerle kimin ne kadar oy alacağı çok az bir hatayla belirlenebiliyor. Bu işi en iyi becerenler de Amerikan şirketleri. Amerika'da başkanlık seçimlerinde oynadıkları oyunu burada da oynadılar. Florida seçimlerini 2000 yılında çalan ChoicePoint adlı şirket epeyce bir süredir Meksika'da seçmen profilleri hakkında araştırmalar yapmaktaydı. Amerika'da Bush'a oy vermeyeceği kestirilen çoğunluğu zenci seçmenlerin binbir bahaneyle bu şirketin marifetiyle nasıl seçim kütüklerinden adları silinip Bush'a seçim kazandırılmışsa, Meksika'da da AMRO'ya oy vereceği kestirilen seçmenlerin oyları çeşitli bahanelerle geçersiz sayıldı. Ama Amerika'da Fox News ve benzeri taraflı yayın organları bunu halka yutturmayı başardılarsa da Meksika halkı için bu bir ölüm kalım sorunu olduğundan o denli kolay yutturamayacağa benzerler. Seçimle başa gelen Hamas'la ilişki kurmayı reddeden, seçimle başa gelen Chavez'in öldürülmesi, en azından devrilmesi için fütursuzca fetvalar veren demokrasi kahramanı ABD, Küba'nın, Venezuela'nın, Bolivya'nın ardından kapı komşusu Meksika'da Amerikan maşası olmayacak bir yönetimin başa gelmesini elbette engelleyecekti ve şimdilik engelledi. AMRO 400,000 oy farkla mı kazanacak, 800,000 oyu geçersiz sayarız, bu iş hallolur dendi eminim Washington'daki bazı kapalı kapılar ardında. AMRO seçim sonuşlarını kabul etmeyi reddetti, halk sokaklara döküldü, oyların yeniden sayılmasını istedi. AMRO tüm Meksika halkına gelecek Pazar günü başkent Meksiko'ya barışçıl bir yürüyüş yapma çağrısı yaptı. Doğu Timor'da ABD'nin taşeronluğunu yapan Avustralya, halkın Endonezya yönetimine karşı bağımsızlık savaşını desteklerken, Kuzey Irak'ta ABD Kürtlerin kendi yönetimlerini kurmalarını desteklerken demokrasiden dem vurur, sonra da o demokrasi Venezuela, Bolivya, Meksika gibi, kendi kontrollerinden çıkacak sonuçlar doğurduğunda buna karşı en anti-demokratik üçkağıtçılıkları

yapmaktan çekinmezler. Bunlardan bize mi ne? Whitlam'ın 1975'te devrilmesini, Mark Latham'ın daha yenilerde başına örülen çorapları hatırlarsak bize ne olduğunu görürüz. Ama 1975'te sokaklara dökülmedik, Mark Latham'ın yerine Amerika'nın mutemet adamı Koca Kim geçirilince kılımız kıpırdamadı. Bunlar et fiyatlarına etki edip dönerci kardeşlerimizin cebine giren miktarı değiştirecek mi, bilemiyorum ama Güney Amerika'daki kelebeklerin kanat çırpışlarını bir biçimde hissedeceğimiz bence kaçınılmaz.

PETROL GAZ VE ORTA DOĞU

G8 dünyanın en zengin sanayi ülkelerinin oluşturduğu bir kulüp. Bu yılki toplantıları Rusya'da yapılıyor. Ev sahibi eski KGB ajanı Vladimir Putin. Gorbaçov'un "Glasnost" ve "Perestroika" girişimleri ile hantal ve battal Sovyet toplumunu canladırmaya ve ekonomisini güçlendirmeye çalışmasının Sovyetlerin çöküşünü getirmesinin ardından başa gelen ayyaş Boris Yeltsin'den sonra 7 yıldır devlet başkanlığını sürdüren Putin, Bush gibi gerzeklere pabucunu ters giydirecek bir politikacı. Sovyetlerin azizi Lenin'in yerini daha eski Hıristiyan azizi Peter almış ve kuşkusuz Bush oğlu Bush bunu Hıristiyanlığın bir zaferi olarak görmekte. Daha önceki karşılaşmalarında Bush, bizdeki köy delileri gibi Putin'in ruhunu okuyabildiğini söylemişti. Petrol şirketlerinin Beyaz Saray'a oturttuğu Bush, Cheney, Rice ve şürekâsı Orta Doğu'da her kriz çıktığında ve kriz sonucu petrol fiyatları her yükseldiğinde ellerini ovuşturup milyarlarını sayacak adam ararlarken, bunun dolaylı olarak Venezuela gibi anti-emperyalist ülkelere ve Rusya gibi bir "uyuyan dev" e yararı da oluyor. Şu anda Rusya petrol üretiminde, Suudi Arabistan'ın ardından dünyada ikinci sırada. 2003 Ekiminde Bir Rus Cheney'i olma hevesindeki Mikhail Khodorkovsky'nin tutuklanması ve petrol şirketinin kamulaştırılması bu kaynakların halkın yararına kullanılması yönünde Putin'in attığı önemli bir adımdı. Dünyanın en zengin doğalgaz kaynakları da Rusya'da. Rusya'da doğalgaz üretimi ve satışı devlet kuruluşu Gazprom'un elinde. Gazprom şu anda dünyanın en büyük üçüncü şirketi ve 250,000 çalışanı var. Bolivya'nın anti-emperyalist yönetimi Gazprom'la 2 milyar dolarlık bir anlaşma imzaladı. Libya ve Cezayir sırada bekliyor. Petrol ve doğalgaz geliri Rusya'da son 7 yıl içinde dokuz katına, 150 milyar dolara çıkmış, ortalama gelir yılda yüzde 10 artmakta ve ekonomi her yıl yüzde 6 büyümekte.

Geçenlerde Rusya Ukrayna'ya sattığı doğalgazın fiyatını artırmak istemiş, Ukrayna bunu kabul etmeyince de doğalgaz satışını durdurma tehdidinde bulunmuştu. Geçen Mayıs'ta Litvanya başkenti Vilnius'a yaptığı ziyarette kuklacıbaşı Cheney Rusya'ya yönelik şu sözleri söylemişti: "Petrol ve doğal gazın yıldırma ve şantaj araçları olarak kullanılması kimsenin yararına değildir". Kimse dememiş mi acaba Dick'e "serbest piyasa ekonomisi dediğiniz bu değil mi, ben istediğim fiyata satarım, istemeyen almaz" diye. Cheney'nin daha sonra eleştiri adına söylediği ise Rus halkı için bir övgü niteliğinde. "Moskova'nın enerji politikası genel bir yön değiştirmenin, güçlü bir devlete geri dönmenin bir parçasıdır". Evet, Rusya'da devlet, Bush ve Cheney gibilerin cebine gireceğine

petrol ve doğalgaz gelirlerini devlet eliyle halka aktarıyor. Rusya'da komünizm yok artık ama halkını düşünen bir yönetim var.

Kitle imha silâhları ve Irak'ın El Kaide ile bağlantısı yalanlarıyla ABD'yi savaşa sokan ve gerek Orta Doğu petrollerini, gerekse Çin'in batısını kontrol etmeye çalışan petrol şirketleri temsilcisi Cheney elbette şikâyet edecek. Ve de eski KGB ajanı Putin donuk mavi gözleri ikinci ligde oynamaya mahkûm edilmenin hıncıyla dolu olarak Cheney'nin söyledikleri ile için için alay edecek. Bush Putin'in sırtını sıvazlar, Putin de geri zekâli bir çocuğa nasıl şefkatle bakılırsa Bush'a öylesi bir şefkatle bakar, vodkalarını yudumlar, Beluga havyarlarını yerler. Rusya'nın 12 Haziran bayramında halka televizyondan seslenen Putin "eski deyişle kurt yoldaş kimi yiyeceğini bilir, hiç dinlemeden yer ve kimseyi dinlemeyeceği de bellidir" derken Rus halkı kimi kasdettiğini pek net anlamıştır mutlaka.

ABD Rusya'nın petrol ve doğalgaz zenginliği ve bunun getirdiği politik ağırlığa karşı geçenlerde açılan Bakû-Ceyhan boru hattının kurulmasına önayak olmuştu. Bu da, Türkiye'nin, Azerbeycan'ın ve Gürcistan'ın ABD yörüngesinde kalacağı hesapları üzerine kurulu. Amerika'nın Irak hesapları gibi bu hesap ta Bağdat'tan dönebilir tabii. Daha önce Suriye ve İran'a karşı saldırgan bir dil kullanan ABD yönetimi şimdi de İsrail aracılığıyla yeni bir Orta Doğu haritasına zemin hazırlıyor. Bir İsrail askerinin kaçırılmasına tüm Gazze'yi bombalayarak, iki İsrail askerinin kaçırılmasına Güney Lübnan'ı bombalayarak karşılık veren İsrail, Lübnan-Hizbullah-Suriye-İran bağlantısının üzerinde durarak Amerika'ya kaç zamandır aramakta olduğu bahaneyi sağlamaya çalışır görünüyor. Gazını Rusya'dan alan ve ABD'nin Orta Doğu'da daha fazla hâkimiyet kurmasını istemeyen Avrupa, İsrail'i aşırı tepki göstermekle suçlamaya başladı bile. Bütün bu güç oyunları içinde Türkiye'nin konumu, politikası ne olacak sorusu kritik bir önem kazanıyor. İlk vartayı, Amerikan taleplerini demokratik olarak meclise havale ederek atlatan Erdoğan hükûmeti diğer iki Müslüman ülke Suriye ve İran'a tezgâhlanan oyunlarda rol aalmayı reddedebilecek mi? Reddettiği takdirde ABD'nin Türkiye'yi karıştırma oyunlarına karşı koyabilecek mi? Erdoğan'ın bağımsız bir politika sürdürmesi halinde, Sülo gbi, Özal gibi yedek bir başbakan hazırda bekliyor mu? Türkiye'nin çıkarlarını Amerikan çıkarlarına feda edecek, Amerika'nın taşeronluğunu yapıp komşularıyla savaşacak bir hain çıkacak mı? Rusya'nın ağırlığını koymaya başladığı bu günlerde –artık komünist olmadığı için öcü olmaktan çıkan- Rusya ile bağların pekiştirilmesi Türkiye'nin elini güçlendirebilir mi? Dünya hâkimiyetinin yalnızca silâhla olmayacağının ve enerji kaynaklarının kontrolünün de önemini kavrayan ABD, panik içinde

Rusya'ya değnek göstermeye kalkışacak. Halkın sevgilisi Putin'e bir darbe hazırlığı var mı? Bunlar yalnızca Türkiye'yi, Orta Doğu'yu değil, dünya politikasını, dünya dengelerini değiştirebilecek sorular. Umarız yanıtları insanlığın yararı ve refahı yolunda olur.

HEDEF ŞAŞIRTMACASI

MHP Ankara İl Başkanı Ömer Demirel, 12 Eylül öncesinde, "Ekonomik bağımsızlık olmadıkça siyasi bağımsızlık olmaz" diyen Marksistlere çok kızdıklarını belirtirken, "Aslında çok doğru söylemişler. Bugün bunları yaşıyoruz" demiş. 60'ların sonlarından başlayarak ivme kazanan sol hareket, MHP'liler, Ülkü Ocaklılar tarafından hep vatan hainliği ile, Sovyet ajanlığıyla suçlanmış, Sovyetlerden rublelerin aktığı yollu söylentiler çıkarılmıştı. Kızılay'da "tam bağımsız Türkiye" diye bağırarak Dönüşüm gazetesini satarken onlardan dayak yemişizdir. Sonraları bildiğiniz gibi dayağın yerini kurşunlar almıştı. Bizler ise kendilerini milliyetçi olarak tanımlayanların yurtseverliğinden kuşku duymamış, ancak ırkçılığa dayanan bir milliyetçiliğin bağımsızlığa yol açacağını değil, hedef saptırmak için kullanılmakta olduğunu görmüştük. Bizim gözümüzde yeni emperyalist sömürgecilerle işbirliği içinde olanların ırkı, milliyeti önemli değildi. Beş vakit namazında olan Müslüman da, Orta Asya kökenli safkan Türk te, Kürt te, Yahudi de, Rum da, Ermeni de birdi. Yurtsever MHP'li kardeşlerimizin birçoğu zamanla düzenin bir maşası olarak kullanıldıklarının ayırdına vardılar. Bugün bir Marksist olarak ben nasıl Amerikan emperyalizmine karşı mücadele veren Müslüman kardeşlerimin yanındaysam, "ekonomik bağımsızlık olmadıkça siyasî bağımsızlık olmaz" ilkesini kabul eden MHP'li kardeşlerimin de yanındayım. Ancak ondan sonrasının da serinkanlılıkla tartışılması gerekir. 1965'te Ankara'da Büyük Sinemada yapılan MHP kongresinde "tam Türk olmayanların" soylarını sürdürmelerinin engelleneceği söylenir, Dr Mengele misali kendilerinin hadım edilecekleri imâ edilirken onların yanında olamazdık. Yine 1965'te Erbakan Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik çıkmazı ve nasıl sömürgeleştiğimizi çok keskin ve doğru bir analizle anlattıktan sonra çözümü şeriat düzeninde gördüğünü imâ ederken onların da yanında olamazdık. Daha sonraları "milliyetçi" kardeşlerimiz Kürtlerin haklı isteklerine silâhla yanıt verilmesini ister ya da desteklerken aslında bu tutumun Kürt milliyetçiliğini, giderek te PKK'yı güçlendirdiğini umarım şimdi görmektedirler. Bugün Amerikan emperyalizmine karşı saygın bir mücadele veren Müslüman kardeşlerimiz de Müslümanlığın bir ekonomik sistem olmadığını, kapitalizm ve sosyalizme bir alternatif oluşturmadığını ve oluşturamayacağını görmelidirler.

Bugün de AB'ye karşı çıkarken kendilerine "sol" etiketini yakıştıran kardeşlerimizle birlikte hareket eden "milliyetçi" kardeşlerimiz yine bir hedef şaşırtma oyununa geldiklerini, asıl hedefin AB değil, Amerikan emperyalizmi

olduğunu unutmakta ya da unutturulmaktadırlar. Bugün Amerikan emperyalizmine karşı alternatif oluşturabilen tek blok Avrupa Birliğidir. Biz Avrupa Birliğine zaten verilebilecek tüm ödünleri vermişiz, Avrupa Birliğine girmekle ne kaybedeceğimizi açık açık söylemelidir bu AB karşıtı kardeşlerimiz.

Onlar bizlere "komünist" diye saldırır, "komünizmle mücadele" dernekleri kurarlarken biz de onlara "faşistler" diye bağırırdık. Oysa onlar faşist değillerdi. Faşizmin ne olduğunu önce 12 Martta, sonra da 12 Eylülde çok net olarak ve acılar içinde gördük. Faşizmin aslında kapitalist sistemin devlet ve devletin silâhlı kuvvetleri aracılığıyla korunması ve pekiştirilmesi olduğunu bilseler herhalde bizim kendilerine faşist dememize daha da çok kızarlardı. Faşizmin genelde ırkçılıkla kol kola gezdiğini bilerek ırkçı söylemlerinden ötürü, farklılıklara demokratik bir hoşgörü içinde yaklaşmadıklarını gördüğümüz için onlara faşist diyorduk. Faşist Nazi partisinin asıl adının "milliyetçi sosyalist parti" olduğunu unutmamalıydık. Ve başlarda Nazi Partisi gerçekten işçi sınıfına iş olanakları yaratmış ve halkın desteğini kazanmıştı. Oysa bu partinin adından başka sosyalizmle uzak yakın bir ilişkisi yoktu. Alman kapitalizminin askerî maşasıydı ve faşistti. Faşizm her zaman işçi sınıfının gerçek karşıtı olan sömüren sınıfların hedef alınmasını önlemek için bir "öcü" yaratır. Almanya'da bu öcü Yahudilerdi, Türkiye ırkçılarına göre bunlar "soyu Türk olmayanlar" ya da ırkçı-dinci sentezi çizgisinde olanlar için "gayri müslimler", "kefere" idi. Aynı stratejiyi bugün başta ABD olmak üzere onun çırağı Avustralya ve başka birçok kapitalist ülke uyguluyor. "Komünizm öcüsü" artık öcü olmaktan çıkınca yerini, zamana ve mekâna gore "terörizm öcüsü" ya da "İslâm öcüsü" aldı. Bu arada 25 milyon Amerikalı yoksul, hiçbir sağlık ya da sosyal güvencesi olmadan yaşamaya mahkûm ediliyor, Küçük Coni bir kalemde çalışanların toplu sözleşmelerle onyıllar boyu kazanılmış haklarını silip atıyor. Bunları gündeme getirmeye çalışırsanız "kapımızda teröristler durmuş, bizi mahvetmek için bekleşiyorlar, sen cebine girecek üç beş kuruşu mu hesap ediyorsun" diye neredeyse vatan hainliği ile suçlanıyorsunuz. Ya da Amerika'daki gibi "düzenimizi bozanlar kaçak Meksika göçmenleridir" diyerek hedef saptırılıyor ve Amerikan halkının iliğini kemiğini sömürenlerin asker-askerî sanayi-petrol sanayii-bankalar çetesi olduğu unutturulmaya çalışılıyor. Buna bir de falanca artistin son aşk hikâyesi ve filânca şarkıcının donunun rengi de eklenince uyku devam ediyor.

Terör diye bir olgu yok mu? Var elbette. Mücadele gerekmiyor mu? Gerekiyor. Ama mücadele yolu, insanları teröre iten çaresizliği, ezilmişliği, umutsuzluğu anlayıp bunlara çözüm getirmektir, yoksa ABD'nin Irak'ta, İsrail'in Lübnan'da

yaptığı gibi üstün askerî gücüne dayanıp halkın üstüne demokrasi bombaları yağdırmak değil. Bush'un çömezi Tony Blair'in besbelli ki daha dürüst olan karısı "terörün nedenlerini araştırmak, anlamak gerekir" dediğinde kadıncağıza söylenmedik lâf kalmadı. Herhalde "sen kısa aklınla bu işlere karışma, bu terrör öcüsü bizim için çok kârlı bir iş. Bu olmasa bir başka öcü yaratmamız gerekecekti. Irak'a, Filistin'e, Lübnan'a yağan her bomba bizleri daha zengin ediyor, sen farkında değilsin" dediler, o da sesini kesti, muftağa girip Tony'ye deli dana rostosu yapmaya girişti.

SU MOTORU

10,000 dolara sıfır kilometrede bir araba ister misiniz? Üstelik bu arabanın yakıt masrafı da sıfır. Nasıl mı? Çin'de imâl edilen bu araba güneş enerjisi ve suyla işliyor. Arabanın tepesinde güneş enerjisini elektrik enerjisine dönüştüren bir birim var. Morötesi ışınları kullandığı için havanın bulutlu olması bu birimi etkilemiyor. Düşük voltajlı bu akım arabanın yakıt tankına koyduğunuz suyu hidrojene ve oksijene ayrıştırıyor. Yakıt olarak kullanılan bu hidrojen havadaki oksijeni kullanılarak yakılıyor, arabanın motorunu çalıştırıyor ve atık olarak ta suyun ayrışmasından artan fazla oksijen salıveriliyor. Yâni bu arabanın kullanılması havadaki oksijen miktarını artırıyor, havayı kirletmek şöyle dursun, daha temiz hale getiriyor. Bu teknolojilerin herbiri onyıllardır zaten mevcuttu ama Teksas'a, Teksas aracılığıyla Amerika'ya, Amerika yoluyla da dünyaya hâkim olan petrol şirketleri bunları geliştirmiyorlardı. Yüzde 10-11'lik kalkınma hızı için giderek artan enerji gereksinimi olan Çin, petrol şirketlerinin dünyada karışıklıklar çıkararak petrol fiyatlarını yükseltmesinden büyük ölçüde etkilendiği için yıllardır bu yeni teknoloji alanında araştırmalar yapıyordu. Araştırmalar sonuçlandı, yeni hidrojen motoru piyasaya sürülmeye başladı. Yalnızca arabalar için değil, tüm sanayinin enerji gereksinmelerini karşılayacak duruma geldi. Çin'in bunu pazarlamasıyla iki hafta içinde Caltex, Mobil, Shell, BP gibi dev petrol şirketlerinin hisse senedi değerleri neredeyse sıfırlandı, borsa çöktü. ABD'de 1929'daki büyük depresyondan daha kötü bir depresyon olması gün meselesi. Çoğu paralarını ABD'ye yatıran Suudiler de sıfırlanan petrol gelirlerini telâfi etmek için bu paralarını çekmeye başlayınca Amerika sokakları savaş sonrası Rwanda'yı andırmaya başladı. Artık savaşlar için harcanacak milyarlarca doları kalmayan, ayrıca da petrol zengini ülkeleri kontrol etmek için savaş çıkartmasına gerek kalmayan ABD kabuğuna çekilmeye başladı. ABD'nin Irak'tan çekilmesiyle Amerikan işbirlikçisi olarak görülen Kürtler Arapların yoğun saldırısına uğradı, milyonlarca Kürt yine Türkiye'ye sığındı. Amerikan desteğinden yoksun kalan Suudi kıral ailesi devrildi, başa geçen Osama Bin Ladin kıraliyet ailesinin kellelerini vurdurup şeriat ilân etti. Petrol şirketlerinin desteğinden yoksun kalan Bush ailesi Amerika'daki aç ve işsizlerin hücumuna uğrayınca Küba'dan siyasî iltica hakkı istedi, Fidel Castro da kendilerini Guantanamo Bay'deki ABD üssüne misafir etti. Günden güne fiyatı artan petrol ithalâtını karşılayabilmek için ihracatını artırmak zorunda kalan ülkeler artık ihraç edip para kazanacakları değil, kendi halklarının gereksindiği ürünleri üretmeye başladılar. Brezilya'da

Amazon ormanlarının kesilip yakılması, yerine ihracat için soya fasulyesi ekilmesine gerek kalmadı. Amerika'da halkın MacDonalds yiyecek parası kalmayınca MacDonalds Güney Amerika'dan et ithalini durdurdu. Köftelik et için hayvan beslemek üzere ormanların mera haline getirilmesine gerek kalmadı. Yoksul Brezilya halkı daha çok et yemeye başladı, Amazon ormanları kurtuldu. Orta Amerika'da "muz cumhuriyetleri" artık Amerika'ya muz satamaz olunca bir süre yalnızca muzla beslenmek zorunda kaldılar ama yavaş yavaş muz yerine geleneksel ürünlerini yetiştirip halklarını doyurma planları yapmaya başladılar. Orta Amerika'daki "muz cumhuriyetleri" gibi, tüm dünyada devrilen rejimlere baktığımızda hangilerinin Amerikan desteği ve petrol çıkarları için başa getirilmiş olduğu çok net olarak anlaşılmaya başladı. Afganistan devlet başkanı Karzai, Amerikan desteği kesilince büyük bir taktik manevra ile tüm ülkede haşhaş ekimini hızlandırdı, Talibanın eski savaşçıları birçok mağarada sızmış halde çarpışma olmadan armut toplanır gibi toplandı.

Çokuluslu petrol şirketlerinin gücünü yitirmesi ve borsanın çökmesi sonucu Amerikan halkının yoksullaşmasıyla Amerika'da, özellikle de siyahların yoğun olduğu büyük kentlerde ayaklanmalar başladı. Halk iki büyük partinin de ofislerini taşlayıp ateşe verdi. Büyük kentlerde halk konseyleri kuruldu, birbirlerini tanımyana komşular birbirlerine destek olmaya, yardımlaşmaya başladılar. ABD'nin Çin'e bu teknolojiyi yaygın hale getirmemesi için yaptığı baskılar sonuçsuz kaldı. Çin'e nükleer silâhlarla saldırma tehdidi de Çin'in California açıklarına üç tane füze göndermesi, ve "bir dahaki sefere bu füzede nükleer başlıklar olabilir" yolundaki tehdidi sonucu geri çekildi. ABD Çin'den özür diledi. Çin de barış koşulu olarak tüm Amerikan okullarında Çince derslerinin zorunlu olması koşulunu dayattı ve kabul ettirdi. Çin'in Hindistan ile yaptığı bir anlaşma sonucu Hindistan yemediği sığırları Çin'e satıp et gereksinmesini karşılayacak, karşılığında da bu motorun pazarlanması ve servisi internetten Hindistan tarafından yapılacak. İsrail Amerikan desteğinden yoksun kalınca derhal ateşkes ilân etti, Hamas ve Hizbullah ile masaya oturdu ve İsrail-Filistin sınırı belirlendi, bağımsız Filistin Cumhuriyeti kuruldu. Değişikliklerin kendilerini fazla etkilememesi sonucu dünyanın süper güçlerinden birisi haline gelen Avrupa, Çin'le sıkı bir işbirliği içine girdi. Türkiye'de MİT, CIA'nin apar topar çekip giderken ardında bıraktığı dosyaları ele geçirip açıkladı. 1971 ve 1980 darbelerinin nasıl tezgâhlandığı açığa çıktı, bu darbeleri yapanlar yargılanıp hüküm giydiler.

Bu, yukarıda anlattığım senaryo tamamen uydurma tabii. Hani "öyle olsa ne olur acaba" gibisinden bir hayal. Dünyada büyük toplumsal gelişmelerin her zaman büyük teknolojik gelişmeleri izlediğini düşünürsek o denli de gerçek dışı olmasa gerek. Tekerleğin icadından, matbaanın, buhar makinesinin, içten patlamalı petrol motorlarının, nükleer enerjinin ortaya çıkmasından tüm dünyanın yüzünün nasıl değiştiğini, imparatorlukların yıkılıp nasıl tarih sahnesinden göçtüklerini düşünürsek bugün petrole dayalı dünya ekonomisinin ve güç dengesinin böylesi bir buluşla, değişiklikle nasıl altüst olabileceğini hayal etmek o denli de güç değil.

KATMERLİ STANDARTLAR

ABD Senatosu Silâhlı Kuvvetler Komitesi Başkanı Senatör Warner "*İsrail'e kayıtsız şartsız destek verdiğimiz gibi bir izlenim var. Oysa biz dengeli bir politika sürdürüyoruz*" diyor. Adama Ziya Paşa'nın dediği gibi şöyle demezler mi:

En ummadığın keşfeder esrar-ı derunun

Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?

ABD, Hizbullah'a Suriye ve İran'dan destek ve silâh sağlandığından sözediyor ve bu iki ülkeye saldırı planları hazırlıyor. Peki İsrail'in silâhları ve desteği nereden geliyor diye sormazlar mı adama? Artık iş çifte standart ölçülerini de aştı. ABD'nin kafasında her sömürgeci güç gibi, belli bir sıralama var. En üstte Amerikalılar, ardından İsrail, onun ardından Avrupalılar, onun ardından Amerika'nın diğer müttefikleri, ardından diğer Hıristiyan ülkeler, onun ardından diğerleri, en sonda da ABD'nin dümen suyundan gitmeyen Müslüman ülkelerin halkları var. İsrail'in bu son saldırıları sırasında ABD İsrail'e günde 3 milyar dolarlık askerî destek sağlıyor. O ABD ki, 1945'ten bu yana 50'den fazla –ve birçoğu demokratik olarak seçilmiş- hükûmeti devirmeye girişmiş, zorbalığa, diktatörlüğe direnen halk hareketlerini bastırmış, 30'dan fazla ülkeyi bombalamış, sayısız can kaybına neden olmuş. Yalnızca 1980'lerde Reagan'ın silâhlandırıp eğittiği gangster çeteleri Guatemala'da 300,000 kişiyi öldürmüş ve bu, BM tarafından bile soykırım olarak nitelendirilmişti.

Hürriyet gazetesinden Ahmet Hakan şöyle yazmış geçenlerde:

Hani 11 Eylül'ün hemen sonrasıydı. İlk telâşı atlatır atlatmaz, elinizi vicdanınıza koymuş, endişeli gözlerle Doğu'ya doğru bakmış ve şu "naif soru"yu sormaya başlamıştınız: "Bizden neden nefret ediyorlar?" İsterseniz size o "naif soru"nun yanıtını verebilirim: Sizden nefret ediyorlar, çünkü: Siz bir İsrail askerine karşı güzelim Beyrut kentinin yakılıp yıkılmasını normal karşılayacak denli bir insafsızlık içindesiniz... İşte bu yüzden, yani adaletsizliğinizden emin oldukları için sizden nefret ediyorlar. Sizden nefret ediyorlar, çünkü: Siz televizyonlarınızda "İsrail iki koldan düşmanla savaşıyor" diye haberler verirken, "iki düşman"ın topraklarından küçücük kızların bombalarla parçalanmış cesetleri beliriyor ya... İşte bu yüzden, yâni açık tarafgirliğinizden emin oldukları için sizden nefret ediyorlar. Sizden nefret ediyorlar, çünkü: Beyrut'a atılan bombalar kenti harabeye çevirirken, siz mikrofonlarınızı İsrail'e çevirip, İsrail vatandaşlarına "Hayfa'da bombalar altında yaşamak nasıl bir duygu?" diye

soruyorsunuz ya... İşte uyguladığınız bu zalim çifte standart nedeniyle sizden nefret ediyorlar. Sizden nefret ediyorlar, çünkü: Beyrut halkının üzerine bombalar yağarken "Bir numaralı adamınız", saldırgan tarafa sadece "Sivil zayiatını en az seviyede tutması" doğrultusunda uyarıda bulunuyor ya... İşte bu yüzden sizden nefret ediyorlar. Sizden nefret ediyorlar, çünkü: Dört yaşındaki kızın parçalanmış cesedi karşısında soğukkanlılığınızı alabildiğine korurken, "artan" ya da "artacak olan" petrol fiyatları karşısında kendinizi kaybediyorsunuz ya... İşte bu gözü dönmüşlüğünüz nedeniyle sizden nefret ediyorlar. Sizden nefret ediyorlar, çünkü: Kadersiz Beyrut, tam da kendini toparlayıp hayatın müjdelerini ve yaşamın sevincini hayata geçirmişken, yeniden eski haline dönmesine kolayca izin verdiniz ya... İşte bu insafsızlığınız nedeniyle sizden nefret ediyorlar.

ABD'nin, Amerikan halkının bile değil, Amerikan halkına hükmeden yüzde birlik bir azınlığın çıkarları için bu savaşları çıkardığını artık bilmeyen yok. Ama buna Amerikan halkı nasıl destek veriyor, çocuklarının Irak çöllerinde "özgürlük, demokrasi" martavallarıyla ölüp gitmesini Amerikan halkına ve dünya kamuoyuna nasıl yutturmaya çalışıyor ABD yönetimi? Söylenmeyen ama gerek ABD'nin, gerekse İsrail'in her yaptığı, her söylediğinin ardında yatan düşünce, görüş, her insanın yaşamının eşdeğerde olmadığı. Buna ırkçılık demek bile bu kafadakilere iltifat sayılır. BBC'deki bir programda bakın Maureen Lipman adındaki bir sunucu ne diyor: "*insan yaşamı İsrailliler için ucuz değildir, ama öteki taraftaki insan yaşamı aslında oldukça ucuzdur*". İşte gördüğümüz vahşetin altında yatan düşünce biçimi. Bu varsayımla hareket edenler elbette bunu Lipman gibi açık seçik söylemiyorlar, ama altta yatan düşünce bu. İsrail'in Gaza şeridine yaptığı son saldırının nedeni olarak bir İsrail askerinin "kaçırılması" öne sürüldü. Bundan iki gün once iki Filistinli sivilin İsrail tarafından kaçırıldığını hangimiz biliyoruz? Binlerce Filistinlinin İsrail hapishanelerinde rehin tutulması ve Uluslararası Af Örgütü'nün raporlarına göre birçoğunun işkenceden geçirilmesinden ne kadar haberimiz var? Üstelik İsrail ordusu Gaza'da bir işgâlci konumundadır. İşgâl ordusundan bir askerin esir alınması "kaçırılma" değil, savaş tutsağı almaktır. İşgalcilerle mücadele terörizm değil, yurt savunmasıdır.

Fanatik Müslümanlar İsrail'in ABD desteğiyle giriştiği kıyımları bir Yahudi düşmanlığına çevirmeye çalışıyorlar. Oysa ırkçılığa karşı koymak, benzeri bir ırkçılıkla olmaz. Bir İsrailli çocuğun yaşamı bir Filistinli çocuğun yaşamından daha değerli olmadığı gibi, bir Müslümanın yaşamı da bir Yahudinin yaşamından daha değerli değildir. İsrail'in ve ABD'nin yaptıkları, bir Amerikalı bireye ya da

bir Yahudiye veya bir kiliseye, ya da havraya saldırmayı haklı kılmaz. Irkçılığın zaten en kötü sonucu da budur. Bir tarafın ırkçılığı, katmerli çifte standardı karşı tarafta da ırkçılığı körükler. Sonunda acı çeken, yine Amerikalı olsun, İsrailli olsun ya da Iraklı, Filistinli olsun, sömürülen, öldürülen, ölüme gönderilen garibanlar olur. Amerika'da bu günlerde pek revaçta olan "patriotism" (yurtseverlik) için Amerikalı yazar Mark Twain bakın ne demiş: "bu, başkalarının ülkelerinden parça koparmak için çok büyük masraflarla bir üniformalı katil güruhu beslemektir". Doğru söze ne denir, söyleyen Amerikalı da olsa.

ALLAHINA GURBAN

Aslan sütü dolu kadehimizi kaldırırken "şerefe" deriz. Fransızlar "sağlığınıza" anlamına "a votre santè", İsveçliler "skol" derler. İngilizler "neşeli ol" anlamına "cheers" der, Yahudiler "hayata" kadeh kaldırırlar. İçerken ne dediğimiz bir yerde bizim için en önemli şeyin ne olduğunun da göstergesidir. Geçenlerde bir intihar bombacısının kendisini ve birçok kişiyi öldürmeden önce yaptığı video kaydını gördüm. "Siz hayatı seviyorsunuz, oysa biz ölümü seviyoruz" diyordu. Ölümün nasıl olup ta sevilesi birşey olduğunu anlamak benim için biraz güç. Ancak bu yaşamın aslında bir "hülya" bir "rüya", bir "yanılsama" olduğuna, asıl öteki dünyanın, ahiretin, cennetin gerçek olduğuna inanıyorsanız o zaman ölümü sevdiğini söyleyen bu insanın kafasından geçenleri biraz olsun anlayabilirsiniz. Ölmekten çekinmeyen, ölümü seven bir insanla savaşıyorsanız, baştan büyük bir handikapla işe başlıyorsunuz demektir. Çanakkale savaşında Mustafa Kemal'in "ben size savaşmayı değil, ölmeyi emrediyorum" sözü, eğer "şehit olup" öldükleri zaman cennete gideceklerine inanmayanlara söylenseydi, o insanlar kahramanca çarpışıp ölmeyi kabul ederler miydi acaba? II. Dünya Savaşında uçaklarına atlayıp düşman gemilerinin üzerine dalış yapıp öleceği kesin olan kamikaze pilotları için teslim olmak, teslim olup şerefsiz yaşamak ölmekten daha kötü bir son olduğu için bunu yapabiliyorlardı. İnançları uğruna ölmeyi göze almak, eğer öteki dünyaya inanmıyorsanız, pek kolay yapılabilecek birşey değildir. Bir insanın şu ya da bu inanç uğruna kendi yaşamını feda etmesi kendi bileceği iştir de deseniz, bu inançlar uğruna başkalarını öldürmesi, başkalarını öldürmeye kendisinde hak bulması ayrı bir olay. ABD'nin Vietnam savaşını kaybetmeye başlaması Amerikan askerlerinin kendi ülkelerinin haklılığını sorgulamasıyla başlamıştır.

Ortadoğu, dünyadaki üç büyük tek tanrılı dinin beşiğidir. Musevilerin, Hıristiyanların, Müslümanların tanrısı neden Ortadoğuya bu kadar önem vermiş acaba sorusunu es geçersek, bu dinlerin birbirinin devamı olduğu ortadadır. Müslümansanız, Musevilerin ve Hıristiyanların kutsal kitaplarının da Kuran-ı Kerim gibi Allah tarafından "indirildiğine" inanırsınız. Musevi iseniz, Yahudi kavminin Yahweh'nin seçkin ırkı olduğuna, Hıristiyanlığın, Museviliğin yozlaşmış bir biçimi olduğuna, Müslümanlığı ise Hz. Muhammed'in icat ettiğine inanırsınız. Bir Hıristiyan için ise Musevilik, kendi inançlarının ve "Judeo-Christian" adı altında batı kültürünün kaynağını oluşturan ama evrensel olmayan bir din, Müslümanlık ise Muhammed adlı bir "sahte peygamber"in icat ettiği bir dindir.

Museviliğin kutsal kitabına baktığımız zaman Yahweh (Müslümanlığa göre Yahweh zaten Allah'tır) İsrailoğullarını kendi "seçkin ırkı" olarak tanımlar. Deuteronomy 7. sure, 6. ayet: "*Siz Tanrı için kutsal bir milletsiniz; Tanrı sizleri kendisi için özel bir millet olarak ve yeryüzündeki tüm diğer milletlerin üstünde olarak seçti*" der.

Yâni Yahudiler bir yana, "*gentile*"lar, yâni diğerleri bir yana. Irkçılık böyle kurumsallaştırılır işte. Oysa "kadehini "hayim" diyerek kaldıran Yahudi için yaşam hep önde gelmiş, Yahudi bilim adamları, düşünürler, sanatçılar insanlığa büyük katkılarda bulunmuşlardır.

Müslümanlığa göre Tevrat'ı da "indiren" Allah, Kuran-ı Kerim'de şöyle demektedir: Bakara suresi 88. ayet: "*Yahudiler kalplerimiz perdelidir dediler. Hayır; küfür ve isyanları sebebiyle Allah onlara lânet etmiştir*." Bakara suresi 112. ayet: "*Yahudiler nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ahdine ve müminlerin himayesine sığınmadıkça kendilerine zillet damgası vurulmuştur; Allah'ın hışmına uğramışlar ve miskinliğe mahkum edilmişlerdir*." Maide suresi, 13. ayet: "*Ey iman edenler! Kendilerine Allah'ın gazap ettiği bir kavmi dost edinmeyin. Zira onlar, kâfirlerin kabirlerdekilerden onların dirilmesinden ümit kestikleri gibi ahiretten ümit kesmişlerdir.* Maide suresi, 51. ayet*: Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır.*" Nisâ suresi, 89. ayet: "*Sizin de kendileri gibi inkâr etmenizi istediler ki onlarla eşit olasınız. O halde Allah yolunda göç edinceye kadar onlardan hiçbirini dost edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini dost ve yardımcı edinmeyin*."

Yahweh'ye inanan birisi iseniz Allah'ın bir ırkı nasıl diğerinden üstün tuttuğunu, veya Allah'a inanan birisi iseniz bir ırkı nasıl olup ta lânetlediğini, öldürülmesini buyurduğunu sorgulamanız gerekmez mi? Sizce hepsini Allah yaratmadı mı?

İmdi siz, dünyadaki tüm insanların ruhunun ancak Allah, Ruh-ül Kudüs ve İsa üçlüsü tarafından kurtarılabileceğine ve sizin de bunu sağlamakla görevli olduğunuza inanır, bu arada da Allah'ın sizi sevdiği için zengin olmanızı istediğine ve bu zenginliğin sürmesi için dünyanın doğal kaynaklarını hakimiyetiniz altında tutmanın sizin hakkınız olduğuna inanırsanız, bu zenginliği sürdürmek için silâh üretip satmanın da Allah'ın buyruğu olduğu görüşündeyseniz, kapıştırmak için kimleri seçerdiniz? Bir yanda Allah'ın seçkin milleti olduğuna inanan Yahudiler, öte yanda Allah'ın Yahudilerin başının ezilmesi gerektiğini buyurduğuna inanan,

bu arada ölürse hurili, ballı şerbetli cennete gideceğine inanan ve ölümü sevdiğini söyleyenler varsa daha ne istersiniz?

Şizofren olup ta Centrelink'ten hastalık emeklisi olmak için başvuran birçok kişi gaipten sesler duyduğunu iddia eder. Dünyanın tek süper gücü ABD'nin en güçlü adamı Bush hazretleri de Allah'ın kendisiyle konuşup "Evlâdım George, şöyle yap, böyle yap" dediğini sık sık söylüyor. Tavsiyem çömezi küçük Coni kendisini buraya davet etsin, kendisine bir emekli kartı çıkaralım, dünyayı düzeltmeye çalışmaktan yorulmuştur gariban. Kendisine bir de devlet evi veririz, gül gibi geçinip gider. Bu arada Allah'la olan görüşmelerini de anlatıp hepimizi eğlendirir.

G. W. BİN LADİN

Dünyanın en eski dinlerinden birisi olan Hindu dininde "Karma" diye bir kavram vardır. Birçok dinin anlattığı efsanelerin kaynağını oluşturan kitabı "Upanishadlar"a göre yaşamınız boyunca yaptığınız iyi ya da kötü herşey daha sonra ruhunuz yeniden dünyaya döndüğünde yeni yaşamınızı biçimler. Sözcük anlamı yalnızca "eylem" olan bu sözcük Hindu inançlarının temelindedir. Hindulara göre yapılan iyi şeyler "iyi karma", kötü şeyler "kötü karma" yaratır ve hem çevrenizi, yaşadığınız ortamı, hem de kendi yaşamınızı etkiler. Yahya Kemal'in dediği gibi

"Cihana bir daha gelmek hayal edilse bile,

Avunmak istemeyiz böyle bir teselli ile"

deseniz de her yaptığımızın, küçük te olsa bir etkisi olduğunu kabul etmeliyiz. Diğer dinler bu hesaplaşmayı ahirete bırakmış, yaptığınız iyi işlerle kötü işlerin tartılacağını, terazinin hangi kefesi ağır basarsa ona göre ödüllendirileceğinizi, ya da cezalandırılacağınızı öne sürmüşlerdir. İnsanların içine yerleştirilen ahiret endişesi aslında bu dünyadaki kişisel sorumluluğumuzu bilmek, yaptıklarımızın "yanımıza kalmayacağına" insanları inandırarak ona göre davranmalarını sağlamak içindir. Ya iki omuzunuzda duran melekler iyi ya da kötü davranışlarınızı, günahlarınızı, sevaplarınızı kaydeder, ya da belki bir yerlerdeki müthiş kapasiteli bir bilgisayara herşey işlenir. Bireyselliğin henüz ortaya çıkmadığı çağlarda "bireysel sorumluluk" ancak bu biçimde insanların içine işletilebiliyordu. Deyişler, atasözleri de bunu desteklemeyecek yöndeydi. "İyilik yap, denize at, balık bilmezse Hâlîk bilir" gibi sözler insanları iyiye yöneltmeyi amaçlar. Bu, bazan cennet vaadiyle, bazan cehennem korkusuyla, bazan da insanların "vicdan"ına hitap ederek yapılagelmiş. Ama "iyi" nin ne olduğuna gelince iş karışıyor elbette. "Hayır" ve "şer", döneme göre, o dönemdeki hâkim sınıfların çıkarlarına göre tanımlandığında ortaya bir değerler kargaşası çıkıyor. Emekli kovboy, eski ABD Başkanı Reagan Sovyetleri "şer imparatorluğu" olarak tanımlayabiliyor, o koltuğa şimdilerde oturen gerzek te ABD'nin çıkarlarına aykırı davranan ülkeleri "şer ekseni" olarak tanımlayabiliyor. İnsanların yaptıkları gibi milletlerin, ya da o milletin temsilcilerinin, ya da yöneticilerinin yaptıkları da kolay kolay unutulmuyor, kollektif belleğe yer ediyor. Bush oğlu Bush "terörizmle savaş" sloganını ortaya attığında bunu bir "*crusade*" olarak tanımlamıştı. Bin yıl önceki haçlı seferlerine yapılan bu gönderme Orta Doğu halklarının kollektif belleğinde halâ yerini koruyan katliam, yağma, talanı

hatırlatmıştı. II: Dünya Savaşı sonunda Paris'e giren Amerikan askerlerinin coşkuyla karşılanması, Avustralya'da ABD'nin Japonlara karşı Avustralya'yı koruyan ağabey olarak hatırlanması halâ birçok insanın ABD'ye karşı olan tavrını etkiliyor. Osmanlı'nın 400 yıl Avrupa'da at koşturmasının bedelini bugün sözlüklerde "Türk" sözcüğünün karşılığı olarak "barbar, gaddar, zâlim" sözlerinin bulunmasıyla ödüyoruz. I. Dünya Savaşında emperyalistlerin desteğiyle Osmanlı'ya karşı bağımsızlık savaşı açan Araplar için halâ "bizi arkadan vuran Araplar" diyebiliyoruz. Hitler'in soykırımının en çok kırıp geçirdiği Yahudiler için dünyada halâ bir üzüntü, suçluluk duygusu var.

Halklar lâflara değil, eylemlere bakar. Irak halkı özgürlük, demokrasi lâflarını değil, tepelerine yağan bombaları hatırlayacaktır. Filistin halkı kendi yurtlarında mülteci konumuna düşmelerine bakar. Lübnan halkı ülkelerinin yarısının yerle bir edilmesine, ülke nüfusunun dörtte birinin yersiz yurtsuz kalmasına bakar. Bir yanda zalim bir yanda mazlum varken, şu ya da bu tarihsel nedenden kaynaklanan Yahudi veya Arap düşmanlığı ile hareket etmek ahlâk ölçülerinden yoksun olmaktır, kötü "karma"ya ortak olmaktır. Eski bir söz vardır: "hiçbir ordu hiçbir milleti yenemez". Kaba kuvvet karşısında bir millet belki siner, belki geri adım atar ama belki onyıllar, belki yüzyıllar sonra o millet sesini yükseltir.

Henry Kissinger Yalancı Richard Nixon ve "aynı anda hem yürüyüp hem sakız çiğnemekten âciz" Gerald Ford'un başkanlık dönemlerinde ABD Dışişleri Bakanıydı ve politik sözlüğe "realpolitik" diye bir kavram armağan etti. Bu kavram, ilkeleri, ahlâk, doğruluk, haklılık gibi kuralları bir yana bırakıp, orman yasalarına dönüşün habercisi oldu. Yâni "güçlü isen bastırır, istediğini yaptırırsın, gücün varsa çıkarlarını koruyacak herşeyi yaparsın" anlayışını getirdi. Bu anlayış şimdiki gerzek başkanla doruk notasına ulaştı. İşin acı yanı şudur ki, ABD'nin kendi çıkarları için ürettiği bu anlayış, başkalarına da bulaştı. Türkiye'deki İslâmcı (!) basında bile işgâlci İsrail'i savunan görüşler yer almaya başladı. Filistin halkının 60 yıldır çektikleri, mülteci kampından başka yurt tanımayan insanları, üzerlerine bomba yağan, çoluk çocuk demeden öldürülen masumları savunmak neredeyse "onlar da İsrail'in üstüne gitmeselerdi, İsrail'in ne denli güçlü, olduğunu, arkalarında Amerika'nın olduğunu bilmiyorlar mıydı" türünden ahlâk dışı "realpolitik" bir yaklaşımla ele alınır oldu. Güney Lübnan'ın onyıllarca İsrail işgali altında kaldığı, Hizbullah'ın buna karşı bir direniş örgütü olarak ortaya çıktığı unutturulmaya çalışıldı. Hizbullah terör örgütü ilân edildi, devlet eliyle yapılan terör gözardı edildi. İnsanlık, ahlâk, doğruluk, haklılık,

masumların öldürülmesi gibi lâflar edenlere çağ dışı dinozorlar gözüyle bakılır oldu.

Ama "alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste" sözünün pek güzel özetlediği gibi her etkinin, bir tepkisi olduğu unutulmamalı. Kötü "karma" kötü "karma"ya yol açar. Irak'ın işgâli Bin Ladin gibilere bayram hediyesi gibi geldi, Filistin'e yapılan baskılar Hamas'ı doğurdu, Lübnan'ın işgâli Hizbullah'ı doğurmuştu, şimdiki saldırı daha da güçlendirdi. Hani neredeyse Bush oğlu Bush gizliden gizliye şeriatçılığı mı yaymaya çalışıyor, Bin Lâdin'in Beyaz Saray'daki ajanı mı diye sorası geliyor insanın.

ARKADAŞIM ÖLDÜ

Bilgisayarımın duygusuz ekranına buz gibi bir mesaj indi. Tuncer Necmioğlu'nu kaybettik diyor. Necmioğlu ölmüş. Göreli 30 yılı aşkın. Otuz küsur yıldır görmediğiniz birine halâ arkadaşınız diyebiliyor musunuz? Çok ender. Necmioğlu da bu ender insanlardan biriydi. Dinozorların son temsilcilerinden. Necmioğlu'nu hiç kaybetmedik. En kötü, en acılı zamanlarında bile dudaklarındaki o müstehzi tebessüm, hep hayatla alay eder gibiydi. Yıl 1962-63, o güne dek yalnızca Devlet Tiyatrosu olan Ankara'da Ankara Sanat Tiyatrosu diye bir tiyatro kuruldu. Asaf Çiğiltepe yönetiminde ilk oyunları Godot'yu Beklerken'i hemen gidip gördük. Çarpıldık. Tiyatro diye bildiğimiz herşey altüst oldu. Ardından Gizli Ordu. Necmioğlu'nu ilk o oyunda seyrettim. Aksak ve içkici bir IRA militanını oynuyordu. Kırk küsur yıl sonra halâ hatırımda. VAT69 marka viski şişesinden söz ederken Papa'nın telefon numarası diyordu (VAT-Vatikan-Papa). Sonra İTÜ'den okul arkadaşları Alper Doğay ve Yılmaz Onay vasıtasıyla arkadaş olduk. Ben yirmilerimdeyim, onlar otuzlarında. Birçok oyunda seyrettik. AST'ı bırakıp Istanbul'a Yeşilçam'a gideceğini duyunca düş kırıklığına uğradık, kendimizi ihanete uğramış hissettik. Ama Necmioğlu, sinemanın daha geniş etkili bir silâh olduğunun bilinciyle bizlere güldü, geçti. 1967'de Istanbul Barış Şenliğine gittiğimizde son anda eksik bir oyuncunun yerini doldurması için Necmioğlu'nu aramamızı unutamam. Ertesi gün oyun oynanacak, Necmioğlu'nu bulmamız lâzım. Yılmaz öne düştü, Yeşilçam'a gittik, sora sora Necmioğlu'nun hangi şirkette çalıştığını öğrendik. O gün Topkapı'da çekim varmış. Sıcak Ağustos günü Yılmaz'la, kan ter içinde Gülhane Parkında döndük durduk, sonunda 'Fil Kapısı'ndan gireceğimizi öğrendik, Necmioğlu'nu bulduk. O rolü yüklenemedi ama biraz hasret giderdik. Sonra epeyce bir süre görmedim Necmioğlu'nu. Sonra bir gün Kızılay'da turalarken karşılaştık. Koltuğunda bir tomar afiş. Istanbul'da bir oyunları varmış, Ankara'ya getireceklermiş ama ondan önce iki kişilik bir oyun oynayıp para kazanacaklarmış. Getirecekleri oyun Aydın Engin'in Devr-i Süleyman oyunu, para kazanmak için oynadıkları ise Samanyolu adlı bir oyun. Samanyolu'nu Meydan Sahnesinde seyrettik. Necmioğlu, Kurtiz ile birlikte "oyunculuk işte bu kadar olur" dedirtti. Sonra Devr-i Süleyman geldi. Turneye çıktılar, oyun her vilâyette yasaklandı, yasaklandıkça ilgi arttı. Halk Oyuncuları ortaya çıktı. Istanbul'daki tiyatroları yakıldı, tüm kadro Ankara'ya geldi. Ayberk Çölok, Elif Türkân Çölok, Meral Niron, Selçuk Uluergüven, Umur Bugay, Can Kolukısa ve daha niceleri... Müthiş güzel, taze,

devrimci oyunlar oynadılar. Pir Sultan Abdal oyunu ile turneye çıktılar. Pir Sultan'ı Necmioğlu oynuyordu. Yıllar sonra Sydney'de aynı oyunda ben Pir Sultan'ı oynarken oyuncu olarak Necmioğlu'nun eline su dökemeyeceğimi anladım. Burada Hızır Paşa'yı oynayan Savaş Kalkan için en büyük iltifatım o zamanlar aynı rolü oynayan sevgili Ayberk'ten geri kalmadığıydı. Pir Sultan Abdal oyununu turnede Tunceli'ye götürdüklerinde saldırıya uğradılar, polis dayağından geçtiler. Necmioğlu'nun belinde disk kayması vardı, anlattığına göre polisler özellikle sırtına binmişler. Ayberk'in gözü önünde Elif'e tecavüze hazırlanan bir polisi bir komiser son anda durdurmuş. Ankara'ya döndüklerinde savaştan çıkmış gibiydiler. Kafa, kol, bacak sarılı, yaralı bereli. Sonra Bademler köyüne oyunu götürdüklerinde ben de gittim. O zamanlar Türkiye'de tiyatrosu olan tek köydü. Tüm köy halkıyla birlikte oyunu soluduk, içimize çektik. Birkaç yıl sonra hem Istanbul, hem Ankara kadrosunun yükünü çekemeyen Halk Oyuncuları battı. Ankara'da yeni bir tiyatro kurma girişimimiz Necmioğlu olmadan olmaz diyorduk ki 12 Mart bu hevesimizi kursağımızda bıraktı. Necmioğlu yine Istanbul'a, Yeşilçam'a döndü. Yer aldığı yapımlardan bazıları 'Hudutların Kanunu', 'Kızılırmak Karakoyun', 'Pir Sultan Abdal', 'Kuma', 'Estergon Kalesi', 'Dar Alanda Kısa Paslaşmalar', 'Dil Yarası', 'Elveda Dostum' oldu. Necmioğlu, 1990 yılında 27. Antalya Film Şenliği'nde 'Karılar Koğuşu' adlı filmdeki, 1992 yılında 29. Antalya Film Şenliği'nde de 'Yağmur Beklerken' filmindeki rolleriyle En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu ödüllerini aldı. 1999'da Deniz Gezmiş'lerin öyküsünü anlatan "Hoşçakal Yarın" filminde kadim dostu Tuncel Kurtiz ile birlikte oynadı. Türkiye İşçi Partisi'nden tanıyıp, sevip saydığımız Halit Çelenk'i Necmioğlu'ndan daha iyi kim canlandırabilirdi? Bu rolü ile New York Film Eleştirmenlerince takdir gördü. 2000'li yıllarda "Hacı", "Yanık Koza", "Seher Vakti" gibi televizyon dizilerinde oynayarak yeni kuşağa kendini tanıttı.

Uluslararasası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği (AICT) yayımladığı bildiride 50. sanat yılı yaklaşık iki ay önce törenle kutlanan Necmioğlu için şöyle diyor: "*Bir düzgün adamı, bir gerçek tiyatrocuyu, tam bir karakter oyuncusunu, karizmatik, ama aynı zamanda babacan bir kişiliği kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyoruz. İki aydır yitirdiğimiz tiyatrocu değerlerimize ne yazık ki Tuncer Necmioğlu da eklendi. Onların olduğu gibi Necmioğlu'nun da yasını tutacağız*".

Necmioğlu'nu kaybetmedik. Herkesin öleceği gibi o da öldü ama asıl kaybettiklerimiz, 12 Mart sonrası, 12 Eylül sonrası çıkarları için, popüler olmak uğruna, düzenle çatışmamak endişesiyle inançlarından 180 derece dönüş

yapanlar, yoz düzen içinde eriyip gidenler, hattâ o yozlaşmanın öncülüğünü, savunuculuğunu yapanlar, Necmioğlu gibi değerleri dinozor gibi görenler oldu.

Adam gibi adamdın Necmioğlu. Nasıl oynanan her tiyatro oyunu ancak seyredenlerin belleğinde kalırsa, öyle hatırlanırsa, sen de, sevgili Ayberk gibi, gerçek bir sanatçı olarak belleklerde yaşayacaksın. İyi bir oyuncu olman, iyi, sağlam, düzgün bir insan olmanın ardından gelirdi hep. Böyle hatırlanabilmek kaçımıza nasip olacak acaba?

DAVUT İLE CÂLÛT

Doğu Timor ya da oralıların dediği gibi Timor Leste Demokratik Cumhuriyeti, Avustralya'nın kuzeyindeki küçücük Timor adasının doğu yarısı. Yüzölçümü 14,609 kilometre kare, yâni Türkiye'nin ortalama bir vilâyeti kadar, nüfusu yaklaşık 1 milyon civarında. Nüfusunun yüzde 90 kadarı Katolik, yarısı okuma yazma bilmiyor. Yoksul bir ada. Avustralya ile arasındaki Timor denizinde yaklaşık 30 milyar dolar değerinde petrol ve doğal gaz kaynakları yatıyor. Çin ticaret yolu üzerinde kritik bir konumda olan adayı 16. yüzyılda Portekizliler, 17. yüzyılda Holandalılar sömürgeleştirmeye girişmişler. Portekiz nire, Holanda nire, Timor nire demeyin, çağ sömürge kapmaca çağı. Bu iki sömürgeci güç bir sure kapıştıktan sonar adayı paylaşmışlar, batısını Holandalılar almış, doğusunu da Portekizliler. Kendisi de bir Holanda sömürgesi olan Endonezya 1942'den 1945'e kadar Japon işgâli yaşamış, 1945'te bağımsızlığını kazanınca adanın batısı da Endonezya'nın bir vilâyeti olmuş. Endonezya'nın yaklaşık nüfusu 250 milyon ve yüzde 87'si Müslüman, zengin doğal kaynakları var. Endonezya'nın kuruluşundan bu yana devletin temelini oluşturan beş ilke (Pancasila) var, bir yerde bizim eski altı ok gibi. Bunlar bir, tek bir tanrıya inanış, iki, adil ve uygar bir insanlık, üç, Endonezya'nın toprak bütünlüğü, dört, halkın seçilen temsilcileri arasında çatışma yerine "müşavere" ve "muvafakat"ve tüm yurttaşları için sosyal adalet. Bilinen en eski insan fosilleri Endonezya'da. 1950'lerde ABD'nin Endonezya'yı parçalama çabaları sonuç vermemiş, 1965-66'da hükûmetin desteğiyle Müslüman çeteler yaklaşık bir milyon komünisti katletmiş ve yaklaşık 1 milyon komünistin vatandaşlık hakları 20 yıl ellerinden alınmış. 1975'te Endonezya Doğu Timor'u ilhak ediyor (kendisine katıyor). Buna direnenler Fretilin adıyla bir kurtuluş hareketi başlatıyorlar. Yaklaşık 20 yıl mücadeleden sonra 1999'da Portekiz'le yapılan bir anlaşma sonucu Timor Leste'de bağımsızlık referandumu yapılıyor ve Doğu Timor 2001'de resmen bağımsız bir ülke oluyor. Bu mücadelede Katolik piskoposlar ve Avustralya'da mülteci olarak bulunan Ramos Horta'nın büyük payı olmuş. Direniş lideri Xanana Gusmao da bağımsızlık sonrası devlet başkanı oluyor. 1999 ile 2001 arasında başını Avustralya'nın çektiği bir barış gücü adada kaldı ve daha önce Endonezya'nın Doğu Timor'u ilhakını tanıyan Avustralya bu sefer de Doğu Timor'un bağımsızlık mücadelesini destekledi.

Timor denizindeki petrol ve doğal gaz kaynakları 1970'lerden beri Avustralya'nın iştahını kabartmış, 1972'de Avustralya Tümor denizinin yüzde 85'inin

Avustralya'ya ait olduğunu iddia etmiş, o zamanlar Timor Leste'yi yöneten Portekiz Timor ile Avustralya arasındaortadan bir çizgi çekilmesini savunmuş, 1975'ten sonra da Avustralya Endonezya ile bu doğal kaynakların nasıl paylaşılacağı pazarlığına girişmişti. 1982'de Birleşmiş Milletler ortadan hat çekilmesini doğru bulan bir karar almış ama bu karar ancak 1994'te yürürlüğe girmişti. Ama bu arada Avustralya Endonezya ile bir anlaşma yaparak Timor denizini üç parçaya böldü. Buna Portekiz itiraz edince Avustralya Doğu Timor bağımsız olursa Endonezya ile yapılan anlaşmanın geçersiz olacağını kabul etti. 1997'de Avustralya ve Endonezya denizin ortadan bölünmesini konusunda anlaştılar. Bağımsızlığın hemen ardından 2001'de Avustralya bağımsız Timor Leste ile Timor Denizi Anlaşmasını imzaladı. Çıkan petrolün yüzde 90'ı Timor Leste'nin, yüzde 10'u da Avustralya'nın olması üzerinde anlaşmaya varıldı. Bu pazarlıklarda önemli bir rol oynayan da Doğu Timor başbakanı marksist Mari Alkatiri olmuş. Alkatiri ülkesinin çıkarlarını savunmak için çatır çatır mücadele etti. 1 milyon nüfuslu güçsüz bir devletle pazarlığa oturmanın 250 milyon nüfuslu, güçlü bir Endonezya ile pazarlık etmekten daha kolay olacağını uman ve kendisini Câlût, Alkatiri'yi Davut gibi gören Avustralya'yı şaşırttı. Bildiğiniz gibi petrolün işlenmesi ham petrolün çıkarılmasından daha kârlı bir iş. Avustralya çıkan petrolün boru hattı ile Darwin'e getirilip işlenmesini savunurken Alkatiri boru hattının Timor Leste'ye çekilip orada rafine edilmesini savunmakta direndi. Ve... Alkatiri'nin suyunun kaynadığına karar veriliyor bir takım çevrelerce. Kendi partisinin büyük desteğine sahip olan ve demokratik olarak seçilmiş olan Alkatiri'yi devirme girişimleri başlıyor. Orduya Alkatiri'yi devirmeleri için yapılan telkinler sonuç vermeyince taktik değiştiriliyor. Alkatiri'nin çeteleri silâhlandırarak politik rakiplerini öldürtmeye çalıştığı söylentileri yayılıyor. Başkan Guzmao'nun ülkenin batısındakilere ayırım yapıldığını söylemesinden cesaret bulan batılılar doğululara saldırmaya başlıyor. Üstelik Fretilin'in programında devlete kiliselerin karışmaması ve ülkenin laik bir ülke olması gibi Katolik kilisesinin pek hoş karşılamadığı şeyler de var. Bazı çeteler Alkatiri karşıtı güçler tarafında silahlandırılıp Katolik piskoposların da desteğini alınca Alkatiri'ye başbakanlıktan çekilmesi için yapılan baskı arttı ve bizim sadrazam Howard Alkatiri'ye (başka bir bağımsız ülkenin iç işlerine karışmaktan çekinmeyerek) çekilmesini önerdi. SBS'te John Martinkus'la yaptığı söyleşide Alkatiri, bu karışıklıklarda parmağı olan ve İngilizce konuşan iki kişiden söz etti ama bu kişilerin Amerikalı mı Avustralyalı mı olduklarını bilmediğini söyledi. Farketmez zaten. Önemli olan ülkesinin çıkarlarını koruyan ve Katolik

kilisesinin nüfuzunu kırmaya çalışan, demokratik olarak başa gelmiş bir başbakanın devrilmesi için kurulan komplo. Bunda Avustralya'nın ne kadar parmağı olduğunu belki bir gün öğreniriz. Alkatiri'nin yerine, karısı Avustralyalı olan Başkan Guzmao, şimdi uzun yıllar Avustralya'da kalmış Ramos Horta'yı başbakanlığa getirdi ve sadrazamımız Howard durumdan hoşnut olduğunu belirtti. Bu, Avustralya'nın Amerikalı ağabeylerinden öğrenip tezgâhladığı ilk hükûmet darbesi mi sorusunun yanıtını sizlere bırakıyorum.

YÜREKLİ İKİ KADIN

Sizlere iki kadından söz etmek istiyorum. Hayır, bunlar ötesini berisini açarak ünlü olan, ya da bir iki şarkı söyleyip süperstar olan kadınlar değil. Başbakanlık koltuğuna oturup yaptığı hırsızlıkla ün kazananlardan da değil. Medyaya saç boyalarının rengi, ya da en son sevgililerinin kendisine aldığı mücevher veya spor arabalardan söz ettirenlerden de değil. Birisi Avustralyalı, diğeri Türk.

Barbara Thiering 1930'da Sydney'de doğmuş, Sydney Üniversitesinden filolog (dilbilimci) olarak mezun olduktan bir süre sonra Londra Üniversitesinden teoloji (dinbilim) bölümünü bitirmiş, Melbourne İlâhiyat fakültesinden Lisansüstü diplomasını, sonra da 1973'te Sydney Üniversitesinden doktorasını almış. Yâni hem dilbilimci hem de dinbilimci. 75 yaşlarında bir bilim kadını. Uzmanlık alanı "Dead Sea Scrolls" adıyla bilinen yazılar. 1947 yılında Ölü Deniz kıyılarında hayvan otlatan Bedevi çobanlar bir mağaranın içindeki çömleklerde tomar haline getirilip saklanmış bir takım yazılar buluyorlar. Bunun üzerine araşatırma yapan arkeologlar antik Kumran kenti harabelerine yakın mağaraları araştırıyorlar ve yaklaşık 10 yıl süresince çok ilginç malzemelar buluyorlar. Bu tomar halindeki kayıtlar ve daha sonra bulunanlar İsa'dan önce 4. yüzyıl ile İsa'dan sonraki 1. yüzyılı kapsıyor. O zamanlar oralar Roma işgali altında ve Roma'ya başkaldıran Yahudileri Romalılar ve onların Yahudi işbirlikçisi zengin hahamlar acımasızca eziyorlar. Bulunan bu kayıtlar bir Musevi tarikatı olan Essene'ler tarafından İbranice, Aramîce ve Yunanca yazılmış. Romalılar M.S. 68 yılında Essene'leri basınca yazdıklarını çömleklere koyup bu mağaralara saklamışlar. Bu kayıtlarda İsa hakkında ilginç şeyler var. Thiering'e göre bu yazılar belirli bir yöntemle okunduğu zaman İsa hakkında Hıristiyan kilisesinin öğretilerine, dogmalarına çok aykırı şeyler içeriyor. Thiering'in yorumuna göre bu yazılarda sözü edilen "kötü rahip" İsa'nın ta kendisi. Buna göre İsa evlenmiş, boşanmış, yeniden evlenmiş ve dört çocuğu olmuş. Meryem Ana'nın İsa'yı bâkire iken doğurduğu ve İsa'nın öldükten sonra dirildiği de efsaneden öte, kasıtlı olarak uydurulmuş masallar. Bildiğiniz gibi İncil Yeni Ahit ve Eski Ahit denen iki bölümden oluşuyor. Eski Ahit İsa öncesi Musevilerin kitabı. Bunun bir bölümü bizim Tevrat diye bildiğimiz kitabı, bir bölümü de Zebur olarak bilinen kitabı oluşturuyor. Yeni Ahit ise İsa'nın havarilerinin yazdığı kitapların dördünden oluşuyor. Thiering'in iddiasına göre bunları yazan havariler yazdıklarının uydurma masallar olduğunu bilerek bunları yazmışlar. İsa ne bakire Meryem'den doğmuş, ne Allah'ın oğlu, ne de öldükten sonra dirilmiş. Müslümanlık İsa'nın Allahın oğlu olduğu iddialarını

reddetmekle beraber Meryem hakkında Al-i İmran suresi, 47. ayet şöyle diyor: "*Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir.*" Hıristiyan inancına göre İsa'nın ölümü Cuma günü oluyor ve Pazar günü de diriliyor. Halâ Nisan ayında kutlanan "*Good Friday*" ve "*Easter Sunday*" bu inançtan kaynaklanıyor. Kuran bu konuyu Nisa suresi 157. ayette şöyle anlatıyor: "*onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat (öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterildi*". Bu temel dogmalara inanmayan bir kişinin kendisini Hıristiyan kabul etmesi olanaksız.

Barbara Thiering'in öne sürdüğü tezler, Hıristiyanlığın vazgeçilmez inançlarının temelsiz olduğunu, uydurulmuş masallar olduğunu ve 2000 yıllık bir inanç sisteminin masallar üzerine kurulduğunu savunan tezler. Hıristiyan kilisesi ve çeşitli Hıristiyan dinbilimciler Thiering'in teorilerini çürütmek için yıllardır çaba gösteriyorlar. Son yılların en popüler romanı "Da Vinci Şifresi" de İsa'nın aslında ölmediğini, karısını ve çocuğunu alarak Fransa'ya kaçtığını, orada yaşayıp öldüğünü ve sülalesinin bugüne dek sürdüğünü iddia ediyor. Kiliseyi müthiş rahatsız eden bu romanın yazarı Dan Brown hakkında, kimse Şeytan Ayetleri'ni yazan Salman Rushdie için çıkarılana benzer bir ölüm fermanı çıkarmadı. Yazdıkları tartışıldı, filmi yapıldı, tartışılmaya devam ediyor. Bunlar 400-500 yıl önce olsaydı kuşku yok ki hem Barbara Thiering hem de Dan Brown kilise tarafından aforoz edilecek, işkence görecek, büyük bir olasılıkla diri diri yakılacaklardı. Ama Giordano Bruno, Kopernik, Galileo ve adlarını bilmediğimiz birçok gerçek kahraman bilim adamı sayesinde kilise artık bunları yapabilecek güçte veya konumda değil. Bugün yalnızca tartışmakla, bazan da –gücü yettiğince- kitapları ve filmleri yasaklatmaya çalışmakla, boykot etmekle, ettirmekle yetinmek zorunda kalıyor. 4 Eylül 1990'da, yâni öğretileri kiliseye aykırı gelen Giordano Bruno'nun yakılmasından tam 390 yıl sonra yazdıkları Müslümanlığa aykırı gelen Turan Dursun 7 kurşunla vurularak öldürüldü. 1993'te Aziz Nesin hedef alınarak "*Mü'minlere öz canlarından daha ileri olan Allah Resûlü (S.A.V.)'ne ve O'nun temiz zevcelerine, Allah'ın beytine (Kâbe'ye) ve kitab'ı Kur'an'a alçakça küfredilmekte ve mü'minlerin izzet ve namuslarına saldırılmaktadır"* diyen bildiriyle galeyana gelenler tarafından yakılan Madımak otelinde 35 insan diri diri yanarak öldü. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), "İslamiyet Gerçeği" adlı kitabında İslamı ve Kuran'ı eleştirdiği gerekçesiyle hapis cezasına çarptırılan yazar Erdoğan Aydın Tatlav'ın ifade özgürlüğü ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine hükmederek, Türkiye'ye

3 bin euro tazminat cezası verdi. Bunlar yalnızca "laik" Türkiye'den örnekler. Şeriatla yönetilen ülkelerdeki cezaların, kelle uçurmaların hesabını pek bilen yok.

Yazımın başında sözünü ettiğim kadınlardan ikincisinden, Muazzez İlmiye Çığ'dan haftaya söz edeceğim.

KEDİ, ÖKÜZ VE MUAZZEZ

Ben kedileri severim. Bir de çok sevdiğim bir kedim var zaten. Kedim dört ayaklı. Eğer bir kaza falan geçirmemişse kediler hep dört ayaklı olurlar. Öküzlere karşı herhangi bir önyargım yok. Öküzler çiftçinin kahrını çeken, saban süren, kağnı çeken, başlık parası yerine geçen değerli hayvanlardır. Ama alıp evde öküz besleyemezsiniz, öteyi beriyi kırar geçirir, biraz zor olur. Şimdi birisi benim çok sevdiğim kedime "öküz" dese çok bozulurum, ama o kişiyi mahkemeye vermek falan aklımdan geçmez. Bir başkası "öküzler dört ayaklıdır" dese "ee, ne olmuş yâni" demekten başka bir söz edemem. "Öküzler dört ayaklıdır" denerek çok sevdiğim kedimin de dört ayaklı olması nedeniyle kedime hakaret edildiği sonucunu çıkaramam, hele hele "sen benim kedime hakaret ediyorsun" diye dava falan da açmak aklımın ucundan geçmez.

Antik Yunan'da, bildiğiniz gibi pek çok tanrı vardı, bu tanrıların onuruna yapılmış birçok ta tapınak vardı. Bunların birçoğunun harabeleri Türkiye'de halâ ilgi çeken yapıtlardır. Antik Yunan'dan daha da önceleri Mezopotamya uygarlığı Sümer'de de birçok tapınak vardı. Sümerler genellikle uygarlığın başlangıç noktası kabul edilir. Gerek Antik Yunan'da gerekse Sümer'de bu tapınaklarda rahibeler bulunurdu. Daha erkek hakimiyetini kurumsallaştıran tek tanrılı dinlerin pek ortalıkta görünmediği bu devirlerde seks te şimdiki gibi "ayıp yorgan altında olur" niteliğine bürünmemişti, doğal yaşamın gayetle doğal bir parçası sayılırdı. Örneğin Anadolunun şarap, müzik ve tiyatro tanrısı Dionysus şerefine yapılan şenliklerde dev bir erkeklik uzvu hazırlanır ve bu, en önde bayrak gibi taşınırdı. Bu uygarlıklarda tapınaklardaki rahibeler o tapınağa gelip saygılarını sunan müminlere (inanmışlara) hizmet ederler ve bu hizmet meyanında tanrı aşkına seks te sunarlardı. Şimdilerde bize dinle seksi karıştırmak çok ters gelebilir ama tarihsel gerçeklikleri de inkâr edemeyiz.

Muazzez İlmiye Çığ 1914 Bursa doğumlu. Babası bilim yapsın diye adını `İlmiye` koymuş... Oysa doğduğu 1914 yılında Osmanlı`da kadınların ilim yapması ne kelime, okula gitmesi bile mesele. Ama kızı İlmiye okumuş, kendini yetiştirmiş, Sümer uygarlığı konusunda dünya çapında bir bilim kadını olmuş. 1926 yılında Bursa Kız Muallim Mektebine girmiş, 1931 yılında mezun olmuş ve babasının da öğretmenlik yaptığı Eskişehir'de öğretmenliğe başlamış. 1936 yılında Ankara'da Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesine kaydolmuş. "Hititçe'yi öğrendik ve çok ta seviyordum. Akatça da çok yaygındı. Akatça ve Sümerce de öğrendik. Müzeye geçtikten sonra çok fazla Sümer tabletiyle karşılaştık. O

zaman Sümerceye eğildik. Üniversiteyi 1940 yılında bitirdim ve İstanbul Arkeoloji Müzesine tayin oldum. 33 yıl burada çalıştıktan sonra emekli oldum. Burada çalıştığım dönem içerisinde arkadaşım Hatice Kızılyay'la birlikte çiviyazılı belgeler arşivini oluşturduk" diyor.

İzmir Barosu`na kayıtlı avukat Yusuf Akın, Çığ ve yayıncısı İsmet Öğütücü hakkında şikayette bulunuyor ve Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı, Çığ ve yayıncısına `*halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme ve aşağılama*' suçundan dolayı dava açıyor. Çığ ve Öğütücü`nün 9 aydan 1 yıla kadar hapsi isteniyor. Suç; TCK`nun 125`inci maddesi ve 3`üncü fıkrasında 'basın yoluyla kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlere hakaret', ve yine TCK`nun 216'ncı maddesi gereğince 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama' olarak belirtilmiş. Kitabı ihbarda bulunan Yusuf Aydın dilekçesinde şöyle diyor: "*Son derece hassas bir zeminde muhafaza edilmeye çalışılan dini ve laik değerler, böylesine hakaret dolu sözlerle eleştirilir ve kişisel çıkarlar uğruna uluorta provoke edilirse, bunun ceremesini yine Türk halkı çekecektir. Türk halkının değer verdiği, saygı duyduğu böylesine ciddi öğelere, böylesine aşağılayıcı bir şekilde saldırmak kimseye fayda sağlamaz*". Sümerlerin yargılanmasına 1 Kasım'da başlanacağı bildiriliyor.

Neymiş bakalım bu 92 yaşındaki bilim kadınının söyledikleri ve avukat Yusuf Akın Bey'i bu kadar rahatsız eden? Ne kişisel çıkarı varmış Muazzez Hanım'ın acaba?

Muazzez İlmiye Çığ diyor ki kadınların başlarını örtmesi geleneği Sümerlere dayanıyor. Çok tanrılı Sümer dininde özellikle büyük tanrıların ve şehir tanrısının evleri daha doğrusu tapınakları var ve bu tapınaklara isteyen kadınlar 'tanrının gelini' olarak giriyorlar ve kutsal bir görev olarak genel kadınlık yapıyorlar. Bu kadınların diğer rahibelerden ayrılması için başlarını örtüyorlar. Daha sonraları İsa'dan önce 600 yıllarından bir Asur kralının yaptığı kanunla evli ve dul kadınların da başını örtmesi şartı getiriyor ve böylece bu kadınlar da yasal seks yapan tapınak fahişeleri gibi kabul ediliyor ve başını örtmeyenlerin bakire oldukları anlaşılıyor. Ondan sonra da baş örtme geleneği önce Museviler ve Hıristiyanlar yoluyla Ortadoğu'da yaygınlaşıyor. Peki bundan alınsa alınsa Meryem'i tanrının hamile bıraktığına, yâni Meryem'in "tanrının gelini" olduğuna inanan Hıristiyanların alınması gerekmez mi? Laik Türkiye Cumhuriyetine ne oluyor? Sümer'de fahişeler başını örtermiş, demek ki bu bilim kadını Muazzez Hanım bizim başını örten mümin Müslüman hanımlarımıza fahişe diyor gibi bir mantık var ortada. Öküz de dört ayaklıdır diyerek benim kedime hakaret edilmesi olayından farksız bir durum. Havanın bulutlandığından söz ediyorsun,

demek ki sen bana ördek dedin mantığı bile bundan daha sağlam. Hani nerede kaldı Müslümanlıktaki "bilime saygı"?

Umarım Muazzez Hanım da başlığa kendi adını kedi ve öküzün yanıbaşında yazdım diye benden davacı olmaz.

Papa'nın son konuşmaları dolayısıyla Nisan 2005'te yazmış olduğum yazıyı aynen yinelemekte yarar görüyorum.

PAPA RA RA RA!

Bazan öyle raslantılar bir araya gelir ki gerçekten raslantı olup olmadığını sorgular insan; hattâ inananlar "bak sen şu Allah'ın işine" falan gibi lâflar ederler. Sinemalarda The Downfall adlı bir Alman filmi var. Film hakkındaki tüm eleştiriler olumlu. Film Adolf Hitler'in Berlin'deki sığınağındaki son günlerini anlatıyor. Aradan tam 60 yıl geçmiş. Bundan önceki birçok film Hitler'i ya bir karikatür ya da canavar olarak gösteriyordu. Oysa onun da bir hilkat garibesi değil, bir insan olduğunu hatırlamak, onun insanlık dışı davranışlarının toplumsal nedenlerini anlamamıza yardımcı olur ve her birimizin belirli koşullarda insanlık dışı davranışlarda bulunabileceğini farketmemizi sağlar. Tam bu film gösterime girerken Nazi Almanya'sının eski müttefiki, İl Duce'nin ülkesi İtalya'nın göbeğindeki din kalesi Vatikan'da yeni papa seçimi vardı. Bugün herkes artık biliyor ki II. Dünya savaşı sırasında Yahudilerin yokedilme planlarından ve toplama kamplarında öldürülen yüzbinlerce insandan Vatikan'ın haberi vardı ve "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" diyerek sesini kısıp oturdu. Oysa Vatikan'dan çıkabilecek bir protesto sesi belki de yüzbinlerce insanın yaşamını kurtarabilirdi. Nazi Almanya'sının yağmaladığı çok şey İsviçre bankalarına yatırıldı ve savaştan sonra arazi olan birçok Nazi bu servetten yararlandı. İsviçre bankalarında halâ Nazilerden kalma neler olduğunu ancak tahmin edebiliyoruz. İsviçre bankalarıyla Vatikan da can ciğer zaten. Bu Almanya-İsviçre-İtalya bağlantısı ilginç tabii. Papanın özel muhafızları yüzyıllardır İsviçreli muhafızlardan oluşuyor. John Paul II adını alan Polonyalı Karol Wojtyla kendisinden önce John Paul I adını almış olan ve Vatikan bankasının kirli çıkılarını kurcalayıp çok kısa bir sürede kestirmeden Mevlâsına postalanan papanın yerine geçmiş ve soğuk savaşın komünist blokun çöküşüyle bitmesinde CIA ile birlikte büyük rol oynamıştı. Papa seçimi tüm dünyada tam bir "show" olarak tezgâhlandı. Yeni papa 78 yaşındaki Alman Joseph Ratzinger. Kendisine papanın Rottweiler'i diyorlardı. Rottweiler, bilirsiniz, Ratzinger gibi Bavaryalı olup, Bavarya'nın Rotweil kasabasında yetiştirilen saldırgan bir Alman köpeğidir. Papa olmadan önce Ratzinger eski papanın sağ koluydu ve kilisenin astığı astık, kestiği kestik zamanlarında "grand inquisitor" yâni büyük engizisyoncu olarak bilinen ama şimdilerde kibarca "doktrin koruyucusu" denen bir pozisyondaydı. Gençliğinde Hitler gençlik hareketine katılan, ancak Nazi üniformasını "zorunlu kaldığı için" giydiğini iddia eden Ratzinger, özellikle Güney Amerika'da yoksuldan yana tavır alıp mücadeleye katılan papazlara kesinlikle karşı. İlginçtir, 1945

sonrası birçok eski Nazi, Arjantin, Paraguay gibi Güney Amerika ülkelerine kaçıp gizlenmişti. Acaba orada halâ yaşayan bu eski Naziler veya onların torunları mı rahatsız oluyor bu papazlardan da Ratzinger'e haber uçuruyorlar? John Paul'un ölümünden sonra daha yeni papa seçilmeden John Paul'un kendisine cennetin penceresinden el salladığını gördüğünü söyleyen Ratzinger, bırakın diğer dinleri, diğer Hıristiyan mezheplerini bile "eksik dinler" olarak tanımlıyor. Müslümanların terörist olarak sunulduğu, uygarlıklar çatışmasından sözedildiği bu günlerde Nazi geçmişli ve bu görüşlerde olan bir adamın papa seçilmesi herhalde raslantı değil.

II. Dünya savaşı sona ererken Amerikan ve Sovyetler birlikleri birbirlerinden önce Berlin'e girmek için yarış halindeydiler. Ve Almanya'nın kayıtsız şartsız teslim olmasının ardından Amerikalılar ve Sovyetler manavdan meyve seçer gibi Alman yöneticiler ve bilim adamlarından istediklerini seçmece aldılar. ABD uzay programını başlatan Von Braun bunlardan biriydi. CIA'nin kuruluşunda ve örgütlenmesinde yine bu Almanya'dan ithal faşistlerin olduğunu da bugün biliyoruz. Bugün Almanya, Fransa ile birlikte ABD'nin karşısındaki tek dişe dokunur güç olan Avrupa'nın çekirdeğini oluşturuyor. Ve Avrupa genellikle sosyal demokrat bir yapıya sahip. Bu, ABD'nin "demokrasi ve özgürlük" anlayışı ile bağdaşmıyor. Bush, utanmasa Avrupalıları komünistlikle suçlayacak. Böyle bir Avrupa'ya karşı yapılabilecek en etkili şey ne? Bir Avrupalıyı, özellikle de bir Alman'ı papa koltuğuna oturtmak. Gerçi Avrupanın büyük çoğunluğu için din artık pek birşey ifade etmiyor. Anketlere göre kağıt üzerinde Katolik bir ülke olan ve Bush'a "l'imbecile" (gerzek) diyen Fransa'da nüfusun ancak yüzde 7.7'si düzenli olarak kiliseye gidiyor, nüfusun yüzde 27'si kendisini dinsiz olarak tanımlıyor. Bu Avrupalılar hele Bush türü "hallelujah"cı bir Hıristiyanlığa biraz da alaycı bakıyorlar. Wojtyla aracılığıyla Polonya nasıl Doğu blokunu çökertmek için bir Truva atı olarak kullanıldıysa belki de Ratzinger Almanlara ve giderek tüm Avrupa'ya Amerikan türü Hıristiyanlığı pazarlayıp Avrupa kültürünü ve yaklaşımını Amerikanlaştırmaya çalışacak. Tanıyan herkesin çok bilgili ve kültürlü olarak tanımladığı Ratzinger bu işin tam adamı gözüküyor. "Siz bakmayın onun sert, katı, tutucu, gerici göründüğüne, fırsat buldukça Mozart dinler o" diyorlar. Nedense bu söz bana toplama kamplarında binlerce kişiyi gözünü kırpmadan ölüme yolladıktan sonra büyük bir sevecenlikle çocuğunun başını okşayan, köpeği hastalanırsa dertlenen, Beethoven ve Wagner dinleyen kamp komutanlarını hatırlatıyor. Ya da The Downfall filmindeki zavallı, ezik, yenik görünüşlü Hitler'i.

Kilisenin oldum olası ısrarla sürdürdüğü bir yalan vardır. O da bugünkü Avrupa uygarlığının Hıristiyan temeller üzerine kurulduğudur. Oysa Avrupa, Hıristiyanlığa rağmen, engizisyona rağmen, Vatikan'a rağmen Batı uygarlığının beşiği olmuştur. Va Avrupalılar artık "Big Mac" yiyip, "Coke" içip "weekend"e gitseler de Alman kaşığıyla Amerikan dini yedirilemeyecek bir kültürel birikim ve olgunluk sahibidirler.

İŞKENCE, YALANLAR VE AMERİKA

Washington Post ABD'deki ender saygın gazetelerden birisidir. Avustralya'nın utancı Rupert Murdoch kontrolündeki Fox Haber kanalı ve diğer medya kartellerine bağlı yayın organları Amerikan halkını karanlıkta tutmak için ellerinden geleni yaparlarken Washington Post bağımsız, eleştirel bakış açısını korur. Washington Post geçenlerde, Bush ve şürekasının yıllardır suçlama yapılmadan, yargılanmadan Guantanamo Bay'de tutsak edilen yüzlerce kişiye yapılan işkencelerin savaş tutsakları için geçerli olan Cenevre Konvansiyonu dahil, herşeye, insanlığa aykırı olduğunu belirtirken dolaylı olarak Bush ve yalakalarının (bu arada bizim küçük Coni'nin) savaş suçlusu sayılması gerektiğine dikkat çekti. Gazete şöyle yazıyor: "*Tüm dünyada onyıllarca bu tür muamele işkence sayılagelmiştir. Bu yöntemler Sovyet KGB'si tarafından kullanıldığı zaman ABD bunlara işkence adını vermiştir. Başkan'ın da zımnen kabul ettiği gibi bunlar Cenevre konvansiyonu ve diğer uluslararası anlaşmalara olduğu kadar Amerikan yasalarına da aykırıdır*"… "*15 Eylül'de Başkan ya Cenevre Konvansiyonunu istediğimiz gibi değiştiririz ya da teröristleri sorgulamaktan vazgeçmemiz gerekir diyerek Amerikan vatandaşlarını korkutmak ve gelecek seçimlerde yine kendi partisine seçimleri kazandırmak istiyor. Ama asıl altında yatan düşünce kendi liderliğinde Amerika'nın haklı olduğu ve kurallara ihtiyacı olmadığı düşüncesi yatıyor. Bir ulusu yüce kılan şeyin kuralsızlık değil, aslında kurallar ve o kurallara uymak olduğunu anlamıyor*".

Bu arada herkesin bildiği ama ancak geçenlerde su yüzüne çıkan bir "*rendition*" olayı var. ABD kendi işkenceleri ile konuşturamadığı "zanlıları" üçüncü ülkelere postalayıp orada işkenceye tabi tutuyor. Memduh Habib'in Mısır'da başına gelenlerle ilgili olarak anlattıklarını hatırlayalım. Geçenlerde Maher Arar adlı bir Kanada vatandaşının başına gelenler olayı iyice su yüzüne çıkardı. Suriye doğumlu 36 yaşındaki Arar Müslüman bir Kanada vatandaşı ve bir telsiz teknolojisi danışmanı. Eylül 2002'de karısıyla Tunus'ta tatile gidiyor. New York'ta Amerikan yetkilileri kendisini tutuklayıp sorguya çekiyor. Avukat istiyor, "sen Amerikan vatandaşı değilsin" diyerek isteği reddediliyor. 12 gün sonra zincirlenip, prangalanıp İtalya üzerinden önce Ürdün'e, oradan da Suriye'ye götürülüyor. Suriye'de on ay on gün süreyle 90 cm genişliğinde, 180 cm derinliğinde mezar gibi bir hücrede tutulup işkence ediliyor, 5 cm kalınlığında bir elektrik kablosuyla dövülüyor, araba lastiğinin içine tıkılıp falakaya yatırılıyor ve

kurtulmak için yalan itiraflarda bulunuyor, Afganistan'a terörist eğitim kampına katıldığını söylüyor. Sonunda karısının ve Kanada elçiliğinin çabaları sonucu salıveriliyor. Bu Suriye, Bush'un şöyle tanımladığı Suriye: "*Yöneticileriniz ülkenizi bir terörizm yuvası haline getirdi. Hamas ve Hizbullah bölgede huzursuzluk yaratmaya çalışıyor, hükûmetiniz ülkenizi İran'ın maşası haline getiriyor*". Buna ancak "el kaide" değil de "el insaf" denir. Bush, insanların işkence için üçüncü ülkelere götürülmesini savunup "bu yolla önemli istihbarat elde edildi" diyor. Oysa kendi askerleri, örneğin Eski genel Kurmay Başkanı General John W. Vessey Jr., Silahlı Kuvvetler baş hukukçusu Tümgeneral Scott C. Black, işkence yoluyla elde edilen istihabratın güvenilir olmadığını bas bas bağırıyor, savaş tutsaklarına yapılan insanlık dışı muamelenin de tutsak edilen Amerikan askerlerine benzeri muamele ile sonuçlanacağını belirtiyorlar. Irak savaşı öncesi Dışişleri Bakanı olan ve beyaz adamın karaderili işbirlikçisi rolünde BM'de Irak savaşını haklı göstermeye çalışan Colin Powell bile artık bunlara karşı çıkmaya başlıyor. Amerika'nın eski saygın başkanı Jimmy Carter yapılanları kendi yumuşak üslubu ile eleştiriyor. Carter kendisini devirmek için İran kozunun nasıl kullanıldığını çok iyi hatırlıyor olmalı. Mollalar Tahran'daki ABD büyükelçiliğini işgal edip personeli rehin tutmuş ve 1980 seçimlerinde Carter'ın yerine Reagan başkanlığı kazandığı gün (raslantıya bakın siz!) işgal son bulmuştu. Reagan yönetimi bir yandan İran'daki mollalar yönetimi kınarken el altından onlara silâh satmış ve bunun gelirini Nicaragua'daki sol rejime karşı CIA'in beslediği komandoları silahlandırmakta kullanmıştı. Daha sonra da Saddam'ı İran'a saldırtıp iki tarafa da silah satılmış, 8 yıl süren savaşta 1 milyon insan ölmüştü.

Amerika'da gerzek Bush'un zırvaları öyle bir noktaya erişti ki saldırgan asker-sanayi işbirliği ve petrolcülerin adamı Bush'a karşı CIA'yi bile savunur olduk. Yalanlara dayanarak Irak'a saldıran Anglo teslisi (üçlüsü) "bize yanlış istihbarat verildi, Irak'ta kitle imha silâhları olduğu, Saddam'ın El Kaide ile bağlantısı olduğu söylendi, biz de ona dayanarak savaş açtık" palavrasına karşı CIA kendisini savunma durumunda kaldı. İkiz kulelere 5 yıl önce yapılan saldırı benzeri bir saldırının yapılacağı uyarısını yapan CIA, bu uyarıların nasıl gözardı edildiğini açıklamak zorunda kaldı. ABD'de yeni açıklanan bir rapor da artık aklı başında herkesin bildiği, söylediği ve sağır sultan'ın bile bildiği bir gerçeği dile getirdi. Irak'a yapılan saldırının dünyadaki terör tehlikesini ortadan kaldırmak şöyle dursun, daha da artırdığı açıklandı. Bir televizyon söyleşisinde bu son rapor hakkında ne düşündüğü bizim küçük Coni'ye soruluyor: "Irak'ın işgali

terörizm tehlikesini artırdı mı?" Basit bir soru, değil mi? Yanıta dikkat: "Amerika'ya yapılan 11 Eylül saldırısı Irak savaşından daha önceydi". Buyrun buradan yakın! Bizim küçük kafalı küçük başbakanın kendisine ezberletilen yanıtı papağan gibi tekrarladığını düşünüyorsanız bir de İngiliz İşçi Partisi (!) başbakanı Tony Blair'in aynı soruya verdiği yanıta bakın: "Amerika'ya yapılan 11 Eylül saldırısı Irak savaşından daha önceydi". Kelimesi kelimesine aynı. Kardeşim, soru o değil ki!

YAŞAM ÖĞÜTLERİ I

Irak, Amerika yalanlar, işkence, Bush oğlu Bush, Küçük Coni, emperyalizm, ırkçılık, yobazlık, faşizm hakkında yaza yaza içime sıkıntı geldi. Erdoğan, Avrupa Birliği, Merkel, Büyükanıt falan filân. Olumlu birşeyler aramaya başladım. Daha önce Müslümanlık hakkında yazarken, konuşurken birçok olumlu yanının olduğundan da söz etmiştim. Peki, diğer dinlerde, felsefelerde yararlanabileceğimiz, yaşamımızı yönlendirebilecek şeyler yok mu? Nedense hep Orta Doğu kökenli üç dinden, Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlıktan söz ediyor, diğer dinleri, inançları, felsefeleri ya bilmiyor, ya da görmezden geliyoruz. Dinler arası diyalogdan söz ederken aslında yine bu üç tek tanrılı Orta Doğu dini üzerinde duruluyor. Bu ve bundan sonraki birkaç yazımda bu üç dinin yanısıra diğer dinlerin, inanç sistemlerinin, felsefelerinin öne sürdüğü yaşam ilkelerinden örnekler vermek istiyorum. Amerikan yerlilerinin, Türklerin kılıç zoruyla Müslüman olmasından önceki inançlarına benzer inançları var. Kısaca Şamanizm adı verilen bu inanç sistemi doğanın üstünlüğü, doğaya saygı, herşeyin bir ruhu olduğu ve bütün bunların "yüce ruh"un bir parçası olduğu üzerine kurulu. Şaman adı verilen din adamlarının bu ruhlarla ilişki kurabildiği savunuluyor. Aslında bugün Batıda Hıristiyanlık öncesi çok tanrılı antik Yunan ve Roma inanç sistemlerine de baktığımızda, tanrıların çeşitli doğa güçlerini temsil ettiğini ve insanların aşk, savaş, madencilik, denizcilik gibi faaliyetlerini yönettiği inancını görüyoruz. Yâni tek tanrılı dinlerden önce genel olarak doğanın ağır bastığı ve tanrıların belli alanlarda uzmanlaştığı inanç sistemleri var. Birçok inanç sisteminde yeryüzüne hayat veren güç olarak güneşe tapma var. Tek tanrılı dinlerin ilki olan Museviliğin temelini oluşturan (ve Musa'ya Tanrı tarafından verildiğine inanılan) on emire geçmeden once isterseniz Amerikan yerlilerinin on emrine bakalım:

1. Yüce ruha yakın dur.
2. Diğer bütün varlıklara büyük saygı göster.
3. Nerede gerekirse yardım ve şefkat göster.
4. Her zaman doğru ve dürüst ol.
5. Doğru bildiğini yap.
6. Zihnine ve bedenine iyi bak.
7. Yeryüzüne ve üzerindeki herşeye büyük saygı göster.
8. Yaptıklarının tüm sorumluluğunu kabul et.

9. Çabalarının bir bölümünü insanlığın iyiliğine ayır.

10. Tüm insanlığın yararı için birlikte çaba göster.

Bu ilkelere uygun bir yaşamın kolay olmadığı, olamayacağı oldukça açık. İlk emir "yüce ruh"tan sözediyor. Bunu her kişi bildiğince yorumlayabilir elbette. Bu güzel ilkelere inanan ve bunlara göre davranan Amerikan yerlilerinin mal, mülk, sahip olma hırsıyla kıvranan, saldıran, öldüren bir güç karşısında nasıl soykırımlara uğradığını anlamak ta gayet kolay. Kuzey Amerika yerlileri bugün toplama kampları benzeri "reserve"lerde alkol koması içinde yaşamaya mahkûm edilmiş durumda. Güney Amerika yerlilerinin ataları Mayalar, Aztekler, İnkalar ise İspanyol yağmacıların altın hırsıyla neredeyse tümüyle yokedilmiş. Bu soykırımların hesabı neden sorulmaz darken aklıma Tibet geldi.

Çin işgâli altındaki Tibet'in sürgündeki lideri Dalay Lama'nın 2006 yılı için önerdiklerine bakalım. Tibet'teki inanç sistemi Şamanizm ile Budizmin alaşımından oluşmuş, kendine özgü bir inanç sistemi. Şöyle diyor Dalay Lama:

1. Büyük sevgilerin ve büyük başarıların büyük riskler içerdiğini hesaba katın.

2. Kaybettiğiniz zaman bundan çıkarılacak dersi kaybetmeyin.

3. Şu 3 S'yi izleyin:

   Saygı: kendine

   Saygı: başkalarına

   Sorumluluk: tüm yaptıklarınız için.

4. İstediğinizi elde edememenin bazan büyük bir şans olduğunu unutmayın.

5. Kuralları öğrenin ki, bu kuralları nasıl iyi kırabileceğinizi bilin.

6. Küçük bir anlaşmazlığın sağlam bir ilişkiyi zedelemesine olanak vermeyin.

7. Bir hata yaptığınızın ayırdına vardığınız zaman hemen bunu düzeltmek için eyleme geçin.

8. Her gün kendi başınıza biraz zaman geçirin.

9. Değişikliklere kucak açın ama değerlerinizi terketmeyin.

10. Sessiz kalmanın bazan en iyi yanıt olduğunu unutmayın.

11. İyi ve onurlu bir yaşam sürdürün. Daha sonra yaşlanıp eski günleri hatırladığınızda bunun ikinci kez tadına varabileceksiniz.

12. Evinizde sevgi dolu bir atmosfer olması yaşamınızın temelidir.

13. Sevdiklerinizde olan anlaşmazlıklarda yalnızca o andaki durumu ele alın. Geçmişleri kurcalamayın.

14. Bilginizi paylaşın. Bu, ölümsüzlüğe erişmenin bir yoludur.

15. Yeryüzüne yumuşak davranın.

16. Yılda bir kez, daha önce hiç gitmediğiniz bir yere gidin.

17. En iyi ilişkinin, birbirinize olan sevginizin birbirinize olan ihtiyacına ağır bastığı ilişki olduğunu unutmayın.

18. Başarınızın ölçüsü, bu başarıya ulaşmak için nelerden feragat ettiğiniz olsun.

19. Sevgiye ve yemek pişirmeye yaklaşırken kendinizi tümüyle serbest bırakın.

Elbette birkaç yazı ile tüm dünyanın kültür ve felsefe zenginliğini anlatabilecek değilim ama sizlere insanlığın önemli saydığı değerleri, davranış biçimlerini, bunların ortak noktalarını ve çeşitliliğini bir ölçüde aktarmaya çalışacağım.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ II

Uygarlığın beşiği genellikle Mezopotamya ve Mısır olarak kabul edilir. Fırat ve Dicle ırmaklarının suladığı Mezopotamya ve Nil nehrinin suladığı Mısır ilk kez tarımın geliştiği, tarım yapmak için insanların göçebelikten yerleşik yaşama geçtiği, tarımın fazla üretiminin kentlerde tarım yapmadan yaşama olanağı bulan bir sınıfa yol açtığı kabul edilir. Geçen hafta Amerikan yerlilerinin kurallarından sözederken, bunların genel ahlâk kurallarını içerdiği, gündelik yaşama ilişkin buyruklar bulunmadığı dikkatimi çekmişti. Oysa dünyanın ilk yazılı "anayasa"sı kabul edilen Hamurabi yasaları yerleşik kent kültürünün, ticaretin, kent içinde insanların toplumsal ilişkilerini ayrıntılarıyla düzenleyen yasalar getirir.

Paris'teki Louvre müzesinde 2.25 m. yüksekliğinde, 75 cm genişliğinde kara bazalttan bir dikilitaş vardır. Sümerlerin 700 yıl kadar süren egemenliğinden sonra, M.Ö. 1780 yılı dolaylarında, Akad'ların kıralı Hamurabi yasalarını bu kara taşa kazıtmış. Taşın tepesinde tahtında oturan sakallı bir tanrı var. Tanrı Şamaş'ın karşısında ayakta Hamurabi duruyor. Yasaları Şamaş Hamurabi'ye uzatıyor. Bunun altında da yasalar kazınmış. Tanrıdan gelen buyrukları yürürlüğe koyan Hamurabi'ye, onun yasalarına karşı çıkmak, Şamaş'a karşı çıkmak sayılıyor. Demek ki yasaların "tanrı buyruğu" olması Hz. Musa'dan da, Hz. İsa'dan da, Hz Muhammed'den de öncelere dayanıyor. Yasaların önsözünde Hamurabi şöyle diyor: "Tanrı, Tanrıdan korkan asil prens ben Hamurabi'yi ülkede hak düzenini kurmak, kötüleri ve kötülük yapanları yok etmek, güçlünün güçsüze zarar vermesini önlemek ve siyah saçlı insanları Şamaş gibi yönetmek, ülkeyi nura kavuşturmak ve insanlığın iyiliği için çalışmakla görevlendirdi." Hamurabi yasası 282 maddeden oluşuyor. Bunların hepsini size sıralayacak değilim. Bir iki ilginç maddeyle yetineceğim. "Bir kişi bir başkasına bir suçlama yöneltirse sanık nehre atılacak. Boğulursa suçlayan kişi onun evine sahip olacak, kurtulursa suçlayan kişi idam edilecek, evi sanığın olacak". Yüzme bilmek ne kadar önemli! Orta çağda cadı avına çıkan Hıristiyanlar bunun daha garibini yapmışlar. Cadı diye suçlanan kadın suya atılıyor, boğulursa suçsuz olduğu anlaşılıyor, boğulmazsa cadı olduğu kanıtlanmış oluyor ve diri diri yakılıyor. Neyse Hamurabi'ye devam: "Bir yargıcın verdiği kararın yanlış olduğu ortaya çıkarsa, yargıç, verdiği cezanın 12 katını ödeyecek ve bir daha yargıçlık yapamayacak". "Tanrıya ya da saraya ait birşey çalan kişi bunun 30 katını, mal özgür bir kişiye aitse 10 katını ödeyecek. Ödeyecek parası yoksa idam edilecek".(Zenginle fakir için farklı adalet). "Tarlayı işlemediği için ürün

alamayan kişi, tarlayı sahibine geri verecek". "Bir tacir yatırım için parasını bir aracıya verir de aracı zarara uğrarsa, tacire parasını geri verecek". "Meyhaneci kadın verdiği içki için fazla para alırsa nehre atılacak". "Borcunu ödeyemediği için kendini, karısını ya da çocuklarını satan kişi 3 yıl alacaklıya kölelik yapacak, dördüncü yıl salıverilecek". "Bir erkek karı alır ama onunla cinsel ilişkide bulunmazsa, kadın onun karısı sayılmayacak". "Bir erkek karısını bir başka erkekle basarsa ikisi de bağlanıp suya atılacak; ancak erkek karısını affedebilecek." "Bir erkek bir başka erkeğin bakire sözlüsünün ırzına geçerse erkek idam edilecek, kız salıverilecek". "Bir erkek çocuklarının anasından ayrılmak isterse çeyizini ve malının mülkünün bir kısmını çocukları yetiştirmesi için kadına verecek". "Bir erkeğin karısı ayrılmak isterse, borca girmişse, yuvasını yıkmaya çalışırsa, kocasını ihmal ederse ve mahkûm edilmişse kocası onu salıverebilir. Salmak istemezse ve yeniden evlenirse, o karısı kocasının evinde hizmetçi olarak kalır". "Erkek, karısının çocuğu olmadığı için ikinci bir karı alırsa, ikinci karı birinci karıyla eşit olmayacak". "Bir kadın bir başka erkekle komplo kurup kendi kocasını ve adamın karısını öldürürse, ikisi de kazığa oturtulacak". "Kızıyla cinsel ilişkide bulunan erkek sürgün edilecek". "Bir erkek annesiyle cinsel ilişkide bulunursa, ikisi de yakılacak". "Bir oğul babasına vurursa elleri kesilecek". "Birisi bir başkasının gözünü çıkarırsa onun da gözü oyulacak, dişini kırarsa, onun da dişi kırılacak, kemiğini kırarsa onun da kemiği kırılacak". "Bir köle özgür bir insana vurursa kulağı kesilecek". "Bir doktor ameliyatta birinin ölümüne neden olursa elleri kesilecek; ama ölen köle ise onun yerine sahibine bir başka köle verecek". "Bir usta evi doğru dürüst yapmaz ve ev yıkılır da sahibi ölürse, usta idam edilecek, sahibinin oğlu ölürse ustanın oğlu idam edilecek". "İşçi çalıştıran kişi günlerin uzun olduğu Nisan'dan Ağustos'a kadar işçiye günde 6 gerah, diğer aylar günde 5 gerah para ödeyecek".

Hamurabi'nin kanunlarında tarla ile, ürünlerle, kölelerle, öküzlerle, teknelerle ilgili daha birçok hüküm var. Bir kişiyi hapse atarak beslemek o gün için büyük bir lüks. İnsan ister istemez Evren'in "ne yâni öldürmeyelim de besleyelim mi?" lâfını hatırlıyor. Biri M.Ö. 1780 yılında, öteki M.S. 1980 yılında. Eh çağdışı bu kadar olur! Hapis cezası yok, göze göz, dişe diş, el, kol kesme, göz çıkarma, kazığa oturtma, yakma, suya atma, idam etme var.

Hamurabi'den yaklaşık 800 yıl sonra Filistin'de ilk Yahudi devleti kuruluyor. Bundan yaklaşık 300 yıl sonra da, Davut ve Süleyman'dan sonra M.Ö. 722'de Asur kıralı II. Sargon İsrail kırallığını yıkarak bütün Yahudileri Babil'e sürüyor.

Babil, Hamurabi yasalarının halâ geçerli olduğu yer. Serüvenimize haftaya devam edelim.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ III

Türkiye'de irtica-laiklik tartışmaları, Sezer'den sonra bir İmam Hatiplinin cumhurbaşkanı olup olamayacağı tartışmaları kızışmışken, Orhan Pamuk'un Nobel edebiyat ödülünü edebî değeri nedeniyle mi, Ermenileri ve Kürtleri öldürdük diyip Avrupa'nın gözüne girdiği için mi aldığı konusu hararetle tartışılırken, "özgürlükler ülkesi" Fransa fikir ve ifade özgürlüğüne taban tabana zıt bir yasa çıkarmışken, sen de durup binlerce yıl önceki Hamurabi yasalarından söz ediyorsun diyenleriniz olmuştur mutlaka. Bu sütunun okuyucuları güncel konuları tartışmaktan, çok kez birçok kişiye aykırı gelebilecek düşünceleri ifade etmekten çekinmediğimi bilirler. Öyleyse neden bu tarihe, geçmişe, taaa Asurlulara kadar dönüş diyebilirsiniz.

Bizler her konuda, bilsek te bilmesek te bir fikir yürütmekte çok usta olan bir kültüre sahibiz. "Ben bu konuda birşey bilmiyorum" diyen kaç kişiye rasladınız? Ben fazla raslamadım. Genelde o konuda pek birşey bilmesek te hepimiz dünyaya belli açılardan baktığımız için bilmediğimiz konularda da o görüş açısı doğrultusunda mutlaka söyleyecek birşeyler buluruz. Peki bu görüş açımız nasıl biçimlenmiş, bunu hiç durup düşündünüz mü? Binlerce yıllık tarihi olan göçebe Türkler, güçlü Arap imparatorluklarının zoruyla Müslüman olup Anadolu'ya ayak bastıklarında, Anadolu'da da binlerce yıllık geçmişi olan halklar yaşamaktaydı. Büyük bir çoğunluğu Hıristiyan olan bu halkların da geçmişi ta Hititlere dayanıyordu. Antik çağlardaki üç büyük imparatorluk Mısır, Asur ve Hitit imparatorluklarıydı. Ve bu üç büyük imparatorluk birbirleriyle yüzyıllar boyu zaman zaman çarpışmış, çok kez ticaret yapmış, bazan da kız alıp vermişti. Ve tabii ki birbirlerinin kültürlerinden etkilenmişlerdi. Anadolu'ya gelen Türkler Anadolu'nun yerli halklarıyla karışıp bu kültür mirasının üzerine bir de kendi göçebe kültürleri ile yeni edinmiş oldukları Müslümanlığı katınca bin yıl kadar sonra onların torunları olan bizlerin "benim görüş açım" dediğimiz görüş açısı biçimlenmeye başladı. Kendimizi anlamak için Dede Korkut masalları kadar Hamurabi yasalarını, Hıristiyanlığı, onun kökeni olan Museviliği ve Müslümanlığı anlamamız gerekir. Bizim diye benimsediğimiz birçok görüşün, değerin, değer yargısının binlerce yıl öncelerindeki köklerini anlamamız gerekir. Bir örnek vermek gerekirse, Musevilikte de Müslümanlıktaki gibi sünnet âdeti olduğunu çoğumuz biliriz. Ama bunun aslında bir Mısır geleneği olduğunu ve Anadolu'nun yerli halkı Hititlerin Mısırlılarla "işiniz gücünüz yok, milletin bilmemnesinin ucuyla mı uğraşıyorsunuz" diye dalga geçtiklerini herhalde pek azımız bilir.

Neyse, geçen hafta bıraktığımız yerden devam edelim. Yıl M.Ö. 722 ve Asur kıralı II. Sargon İsrail kırallığını yıkarak bütün Yahudileri Babil'e sürüyor. Babil'de "göze göz, dişe diş" diyen Hamurabi yasaları geçerli. Yahudilerin peygamberi Musa. Musa'nın ne zaman yaşadığı tam olarak bilinmiyorsa da M.Ö. 1200 dolaylarında yaşadığı kabul ediliyor. Yahudi aşiretleri Babil'e girince Çemizkezek'ten Istanbul'a gelmiş gibi oluyorlar. Yahudilerin inancına göre Tanrı, Yahudilere kıyak çeken özel tanrıları. Musa'nın önderliğinde Mısır'da kölelikten kurtulmalarını tanrının kendilerini kayırmasına bağlıyorlar. İnançlarına göre Musa, Tanrı'nın sesini duyuyor ve sen kimsin, adın ne diye soruyor. Tanrı "ben neysem oyum, İbrahim'in, İshak'in, Yakub'un tanrısıyım" diye yanıt veriyor.

Sonra Tanrı alevler, dumanlar içinde Tur dağına iniyor ve Musa'ya: "Ben sizi Mısır'dan kölelikten kurtaran Tanrı'yım, buyruklarımı dinleyin diyor: 1. Benden başka bir tanrıya tapınmayacaksınız. 2. Gökteki, yerdeki ya da sudaki hiçbirşeyin suretini yapıp bu putlara tapınmayacaksınız, 3. Tanrı'nın adını rasgele anmayacaksınız, 4. Ben altı günde herşeyi yaratıp yedinci gün dinlendim. Siz de haftanın yedinci gününü Tanrı'nıza adayacak, çalışmayacaksınız, 5. Ananıza babanıza saygı göstereceksiniz, 6. Öldürmeyeceksiniz, 7. Zina işlemeyeceksiniz, 8. Çalmayacaksınız, 9. Komşunuza karşı yalancı şahitlik yapmayacaksınız, 10. Komşunuzun evine, karısına, hizmetçilerine, öküzüne, eşeğine, hiçbirşeyine göz koymayacaksınız.

Ve inanışa gore bu buyruklar taşa kazınmış olarak Musa'nın elinde beliriyor. Geçen hafta sözünü ettiğim tanrı Şamaş'ın Hamurabi'ye yasaları vermesi gibi.

Eski Ahit (Old Testament) adıyla bilinen kitap aslında bir antoloji. İçinde ayrı ayrı kişilerce yazılmış birçok kitapçık var. Bizim Tevrat dediğimiz, bunun içindeki 5 kitapçıktan oluşuyor. Zebur dediğimiz ise yine Eski Ahit'in içinde yer alan "Davut'un mezmurları (ilâhileri)" adlı bir başka kitapçık. Eski Ahit M.Ö. 1000 yılından M.Ö. 500'lere kadarki 500 yıllık bir süre içinde yazılmış, yeniden yeniden elden geçirilmiş. Tevrat ve Zebur da dahil olmak üzere Eski Ahit'in Tanrı'nın kelâmı olmak gibi bir iddiası yok. Museviliğin temelindeki 10 Emir'e baktığımızda insanlara nasıl yaşamaları gerektiği buyuruluyor ama dikkat çekici nokta şu: bunlara uymazsanız cezasının ne olacağını Tanrı belirtmemiş. Yâni müeyyide yok. Eski Ahit'in kaleme alınıp son halini bulması Yahudilerin Asurlular tarafından tutsak edildiği süre içinde olmuş ve Hamurabi'nin "göze göz, dişe diş" gibi, öküzlerle ilgili hükümleri gibi hükümleri Eski Ahit'te yer almaya başlamış. Daha sonra Persler Yahudileri tutsaklıktan kurtarıp İsrail'e geri gönderdiğinde Eski Ahit, artık asmalı kesmeli bir dinin değişmez kitabı olmuş.

Dinleri bir ahlâk sistemi, bir yaşam modeli olarak kabul edersek, bunlar ya insanlara Amerikan yerlilerininki, Budistlerinki gibi nasıl yaşamaları gerektiğini öğütleyen, ya da Hamurabi'ninki gibi "şunu yaparsan cezası budur" gibisinden ceza yasaları biçiminde olmuş. Musevilik ilk kez Babil'de bu ikisini birleştirmeye başlamış. Tarih içinde insanlara yalnızca nasıl yaşamaları gerektiğini öğütleyen dinlerden pek bir zarar gelmemiş. Ötekilere de haftaya bakalım.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ IV

Geçen hafta Hıristiyanlığın temelini oluşturan Museviliğe, Musa'nın Tanrı'dan aldığına inanılan 10 emirin nasıl Asurluların etkisiyle, yasaklı, asıp kesmeli kurallarla birleşip bir din haline geldiğine bakmıştık. Üzerinde durulacak nokta, o çağlarda her kabilenin, her "millet"in tanrılarının farklı olduğu ve Museviliğin yalnızca Yahudilere özgü bir din olduğudur. Ve eski Ahit bunu açıklıkla belirtir, Yahudiler Tanrı'nın "seçkin kulları"dır. Orta Doğu'da bunlar olurken, bunlardan bağımsız olarak orta ve doğu Asya'da çeşitli dinler ortaya çıkmışve bunlar bugüne dek süregelmiştir. Yine, yalnızca insanlara 10 emirde olduğu gibi yaşam öğütleri veren dinlerle, "bunlara uymazsanız cezası şudur" biçiminde ceza yasası niteliğindeki dinleri ayırmak gerekir. Çin'de Daoizm, Konfüçyus inançları, Japonya'da Şinto dini, tüm doğu Asya'da Budizm, İran ve çevresinde Zerdüşt dini bunların yalnızca çok bilinenleri.

M.Ö. 5-6 yüzyılda yaşayan Konfüçyus bir din değil, bir felsefe getirmiş. İnsanların görevinin tamamının beş değerden oluştuğunu, bunların iyilik, dürüstlük, kibarlık, akıl ve sadakat olduğunu savunmuş, ana babaya ve otoriteye saygılı olmayı öğütlemiş.

Daoizm ise yine Çin'de bir din olarak ilk kez M.Ö. 4. yüzyılda ortaya çıkmış. Dao "yol" anlamına geliyor. Daoizm, toplum kurallarını gözardı edip evrenin düzenine, Dao'ya uymayı öğretiyor. Buna uyum sağlamak için de insanın zorlama, yapay ve doğal olmayan şeyleri yapmamasını, öğretilere, doktrinlere bağlı kalmamasını ve doğasından gelen dürtülere uygun olarak yaşamasını öğütlüyor. Evrenin bu düzeninin dışında ayrıca bir Tanrı kavramı yok, dolayısıyla öğütleneni yapmazsanız ilahî bir cezası da yok. Tam anlamıyla bir yaşam öğüdü.

Komşu Japonya'daki Şinto dininde ise Tanrı bolluğu var. Şinto tanrıların yolu anlamına geliyor. Güneş tanrıçasının yanısıra ırmakların, dağların, taşların da, ünlülerin de, ataların da "kami"si yâni ruhu tanrıdan sayılıyor. Bu "kami"lere saygı sunularla, dualarla oluyor. Herşeyden önemli sayılan şey kalp ve beden temizliği, içtenlik. Bu genel "temizlik" dışında başka dogma yok. Suç sayılan şeyler ise tarım toplumunda en zararlı olabilecek şeyler, örneğin su setlerine zarar vermek.

Yine M.Ö. 5-6 yüzyıllarda bugünkü Nepal'de Gautama Buddha adlı bir adam yaşıyor. Buddha "aydınlanmış" anlamına geliyor. Aydınlanmanın en üst aşaması "nirvana". Buddha Hindistan'da verdiği vaazlarda "orta yol"u öğütlüyor. Bu orta yol kendini istediklerinden tümüyle mahrum etmek ile her istediğini yapmak

arasındaki yol. Manastırlara hangi sosyal sınıftan, hangi inançtan olursa olsun, Mevlana gibi, herkesi buyur ediyor. Tabii bu, tümüyle kast sistemi, yâni değişmez sosyal sınıflara dayalı Hinduizm ile çatışmalara neden oluyor. Reinkarnasyon'a yâni her canlının öldükten sonra bir başka biçimde yeniden yaşama döndüğüne inanıyor. Dört asil hakikat var diyor: var olmak acı çekmektir, acı çekmenin nedeni cehalet ve tutkudur, cehalet ve tutku yenilirse acı çekme son bulur, bunun yolu da ahlâk, dikkat ve akıldır.

Yine aynı yüzyıllarda Bugünkü İran'da Zerdüşt ortaya çıkıyor. Ahura Mazda adlı tek tanrı olduğuna ve tüm evrene doğru ile yalanın çekişmesinin hakim olduğuna inanıyor. İyi olan herşey Ahura Mazda'nın iyi yanı Spenta Mainyu ve onun 6 yardımcısı zihin iyiliği, gerçek, güç, kendini adama, sağlık ve yaşamdan kaynaklanıyor, kötü olan herşey ise Spenta Mainyu'nun ikiz kardeşi Angra Mainyu ve onun yardımcılarından kaynaklanıyor. İnsanların bu ikisi arasında seçme şansı var. Öldükten sonra Sırat Köprüsünden geçebilenler cennete gidecek, düşenler cehennem ateşinde yanacaklar. Sonunda tüm dünyadan kötülük silinecek, ateşte yanıp yok olacak. Ateş bu temizliğin simgesi. Yoksa çoğumuzun yanlış bildiği gibi ateşe tapınma diye bir olay yok. 7. yüzyılda Arapların kılıç zoruyla Müslümanlaştırmalarından sonra Zerdüştlerden kaçabilenler Hindistan'a göçüyor ve halâ orada yaşıyorlar.

Cennet, cehennem kavramları ilk kez Zerdüştlükle ortaya çıkıyor demek yanlış olmaz. İyileri bu dünyada ödüllendirme yerine cennet vaadi, kötülere de cehennem tehdidi var. Oysa örneğin reinkarnasyona inanan dinlerde yaptığınızın ödülünü bir sonraki yaşamınızda dünyada alacaksınız, ya da kötülüğünüzün cezasını bir sonraki yaşamınızda çekeceksiniz deniyor. Tek tanrılı dinlerin oldum olası karşılarına çıkan bir ikilem vardır. Eğer bu tek tanrı herşeyin yaratıcısı, herşeyin sebebi ise, o zaman kötülükler de bu tanrıdan geliyor gibi bir sonuç çıkar. Eğer kötülükler şeytan veya benzeri bir güce malediliyorsa o zaman o herşeye hâkim tanrı, şeytan karşısında güçsüz kalıyor anlamı çıkar. Zerdüştler bunu tanrının iki yanı olarak gösterip çözmeye çalışmışlar. Daha sonraki dinlerde ise o tek tanrının insanlara seçme özgürlüğü verdiği, insan kötüyü seçerse bundan tanrının değil, insanın sorumlu olduğu gibi bir çözüm getirilmiş. Ama bu çözüm tanrı (eğer iyiyse) insanın bu kötülükleri yapmasına neden izin veriyor, kendi yarattığı insanı neden sınamadan geçiriyor sorusunu da beraberinde getirmiş. Bazı insanlar kötüyü seçiyorlarsa ve bu insanları ve onların ruhlarını, beyinlerini de o tanrı yaratmışsa, o tanrı onları neden cezalandırıyor, cehenneme atıyor soruları hep insanların kafasını kurcalamış.

Yukarıda sözünü ettiğim dinler, onların dünya görüşleri, öğütleri yerel kalmış, dünyanın dört bir yanına yayılamamış. Musevilik tabiatı gereği bir kavmin dini olarak kalmış, Zerdüştlüğün neredeyse kökü kazınmış, Budizm daha çok doğu Asya'da yayılabilmiş, Daoizm Çin'le Şintoizm Japonya'yla sınırlı kalmış. Evrensel diyebileceğimiz iki din Hıristiyanlık ve Müslümanlığa daha sonra değineceğim.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ V

Bu diziye başladım başlayalı üzerinde yazmak istediğim pek çok olay oldu. Umarım birkaç hafta sonra yine bunlara dönme olanağını bulacağım. Bugün dünyadaki en yaygın dinlerden birisi Hıristiyanlık. Çeşit çeşit mezhebi var ama hepsi de kendisini Hıristiyan olarak tanımlıyor. Afrika'da, Amerika'da yerli halklar Hıristiyanlık adına soykırımdan geçirilmiş, Haçlı seferleri Hıristiyanlık adına yağma, talan ve katliam yapmış. Kimisi Papa'yı "infallible" (hata yapması olanaksız) olarak görürken Bush gibi kimileri Hıristiyanlığı başka ülkeleri işgâl edip insanları öldürmek için verilmiş bir ruhsat olarak görüyor. Orta Doğu kaynaklı üç büyük dinin ikincisi olan Hıristiyanlık halâ dünyada önemli bir inanç sistemi. Müslümanlık ta Hıristiyanlığı geçerli bir din olarak kabul ediyor. Hattâ Kuran'da Museviler hakkında aşağılayıcı birçok söz varken Hıristiyanlığa bakış açısı daha olumlu. Nereden çıkmış bu din, ona bakalım isterseniz.

Yıl M.Ö. 44. Roma'nın ünlü diktatörü Sezar öldürülüyor. Ardından çıkan iç savaşı yeğeni Ogüst (Augustus) bastırıp M.Ö. 27 yılında ilk imparator oluyor ve 41 yıl hüküm sürüyor. Bu arada bugünkü Filistin / İsrail'de Nâsıra kasabasında İsa dünyaya geliyor. Roma imparatorluğu altın çağını yaşıyor. Bugünkü ABD imparatorluğu gibi dünyadaki tek süper güç Roma İmparatorluğu. İngiltere'den İran'a kadar tüm ülkeler Roma yönetimi altında. Roma'nın Antik Yunan'dan uyarlama tanrıları var, ayrıca imparatorlar da tanrısallaştırılıyor. Filistin'deki Yahudiler de bu yönetim altında. Her imparatorluk gibi Roma da kendisine destek olup işgâlcilere uşaklık eden (daha sonra kompradorlar ya da yerli işbirlikçiler diyeceğimiz) satılmışlar bulmuş, yerel halkı bunlar aracılığıyla kontrol ediyor. Filistin'de bu işbirlikçiler Musevilerin hahamları. Yahudiler kendilerini bu boyunduruktan, sömürüden kurtaracak birisini arıyorlar. Mısır firavunları asâlet simgesi olarak bedenlerine yağ sürdükleri için Yahudiler de bekledikleri kurtarıcıya Maşiyah, yâni "yağlanmış" (daha sonra bu değişerek Mesih oluyor, Yunancaya çevrilerek Hristo - Christ oluyor) adını veriyorlar. Roma-hahamlar işbirliği altında ezilen, sömürülen ve Musevi inançları horlanan halkın içinde kâhinler türüyor ve bu Mesih'in yakında geleceğini bildiriyorlar. "Prophet" sözcüğü şimdi peygamber anlamına kullanılıyor. O zamanlar bu sözcük "prophecy" yâni kehânet yapan kişiler anlamını taşıyor. Yâni bir yanda kâhinler var bir yanda da beklenen bir yağlanmış kurtarıcı var. İsa bu şartlar altında 30 yaşlarındayken öğretilerine başlıyor. Ona da once "prophet" diyorlar, sonra sonra da "Mesih" demeye başlanıyor. İsa'nın yaşamı boyunca Roma'ya karşı

Yahudiler sık sık başkaldırıp her defasında da acımasızca eziliyorlar. Bizim devrimci kardeşlerimizin 1960'larda göremediğini İsa o zaman görüyor ve üstün Roma askerî gücüne karşı silahla karşı konamayacağının bilincine varıyor. İsa düşmanlıkla, silâhla, isyanla değil, insanların birbirlerine sevgi ile davranması yoluyla o toplumu değiştirebileceğine inanıyor. İsa'nın öğretileri daha sonra izleyicileri tarafından yazılıyor, o nedenle ne kadarının gerçek olduğunu bilmemize olanak yok. Yalnız tapınaktaki tefecilerin tezgâhlarını dağıtıp "Tanrı'nın evinde bu yapılmaz" dediği, "bir zenginin cennete girmesi, devenin iğne deliğinden geçmesinden daha güçtür" dediği söyleniyor. "Birisi yanağınıza tokat atarsa öteki yanağınızı çevirin", "düşmanınızı sevin" gibi öğütlerde bulunuyor. Musevi inançlarına göre bir kadını recm etme (taşlama) yoluyla öldürmek üzere olan halka "kimin hiç günahı yoksa ilk taşı o atsın" diyerek kadını kurtarıyor. Kadınlara saygıyı öğütlüyor ve halka, genelde inançlarına saygılı Museviler olarak yaşamalarını söylüyor. İsa'nın, yeni bir din kurmak falan gibi bir amacı yok, Musevi olarak doğuyor ve hahamların kışkırtmasıyla Roma tarafından çarmıha gerilerek 33 yaşında Musevi olarak ölüyor. Ömrü boyunca daha önce sözünü ettiğimiz ve Museviliğin temel taşı olan "on emir"e uyulmasını öğütlüyor.

Peki bugün en yaygın dinlerden birisi olan Hıristiyanlık (Christianity, yâni yağlanmış olanı izleyenlerin dini) nereden çıkıyor? İsa ile çağdaş Tarsus'lu bir Musevi olan ve Roma vatandaşı olarak Paul adını alan Saul, İsa'nın öğretilerinin salt Musevilerle sınırlı kalmamasını, tüm insanlığı kapsaması gerektiğini savunuyor ve Anadolu'dan Makedonya'ya, Yunanistan'a Roma'ya kadar bunu vaaz ediyor. İsa'nın havarileri buna karşı çıkıyorlar, İsa'nın yalnızca "seçkin kavim" olan Yahudilerin peygamberi olduğunu ileri sürüyorlarsa da St Paul yoluyla bu, yeni bir din, Hıristiyanlık oluyor ve yayılmaya başlıyor. İsa'nın öldükten sonra dirildiği, Meryem'in bâkire olduğu, kutsal ruh aracılığıyla Tanrı'nın Meryem'i hamile bıraktığı dogmaları yayılmaya başlıyor.

M.S. 324 yılında Bizans kentini başkent yapıp kendi adını veren Konstantin imparatorlukta Hıristiyanların çoğaldığını, güçlendiğini ve huzursuzluk çıkardıklarını görünce Hıristiyanlığı devletin resmî dini olarak kabul ediyor ve baştan İsa'nın izinde ezilenlerin, kölelerin inancı olan İsacılık Tarsus'lu St Paul'ün kurmuş olduğu biçimiyle kurumsallaştırılıyor ve devletin baskı aracı haline geliyor. İsa'nın sevgi mesajı da bu arada güme gidiyor. İsa tanrılaştırılıyor, 325 yılında İznik konseyinde havarilerin yazmış olduğu kitaplar (gospels) sansür edilip sisteme en aykırı gelmeyenler süzülüp gerisi imha ediliyor. Hıristiyanlık

hakim sınıfların dini, halkı sömürme, işkence etme, engizisyondan geçirme, her türlü bilimsel gelişmeye karşı direnme, sömürgecilik, sömürülen halkları soykırımdan geçirme dini oluyor. Kadınlara eşitliği, sevgiyi öğütleyen İsa'nın adına kurulan din, kadın düşmanı St Paul marifetiyle kadınları ezme aracı oluyor. İsa'nın karısı ve en sevdiği havarisi olan Mary Magdalene, İsa'nın acıyarak koruduğu bir fahişe olarak sunuluyor. Haftaya devam edelim.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ VI

Bu dizi uzadıkça uzadı. Hıristiyanlığa kadar geldik. Ta Sümer'den, Asurlulardan başlayıp dünyada çeşitli dinlerin, felsefelerin kendi dünya görüşlerine göre verdikleri yaşam öğütleriyle neden bu kadar uğraşıyoruz diyenleriniz olmuştur. Büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülkeden, Türkiye'den geldiğimize göre Türk, Kürt ve İslâm kültüründekileri incelemek neyimize yetmiyor diyenleriniz de olmuştur. Bir kez şunu anımsayalım. Anadolu'nun kültürü en az 7-8000 yıl öncesine dayanır. Anadolu'lu isek atalarımızın Hititli olduğunu da kabul etmemiz gerekir. Hitit, o devrin üç büyük devletinden birisiydi ve Asur kırallığı ve Mısır'la sıkı ilişkiler içindeydi. Birbirleriyle savaşmışlar, kız alıp vermişler, barış yapmışlar. Demek ki atalarımız diğer iki büyük uygarlıkla da kültür alışverişi içindelermiş. Daha sonra Persler, İskender'in Makedonya imparatorluğu, antik Yunan derken Anadolu'da önce Roma, daha sonra da onun devamı olan Bizans 1000 yıl hüküm sürmüş. Anadolu, Konya "Iconia" (ikonlarıyla ünlü kent), Kayseri "Kayseria", (Sezar'ın kenti), Edirme "Adrianopolis" (Hadrian'ın kenti), İskenderun "Alexandretta" (İskender'in kenti), Ankara "Anchor" (çapa), Antakya "Antioch" gibi eski Latince köklerden gelen isimlerle doludur. Sonra da 11-13. yüzyıllar arası Anadolu'ya gelen Orta Asyalı boylar var. "Türk" sözcüğü Çinlilerin Çinli olmayanlara verdikleri "Tük" sözcüğünden türemedir. Tarihi M.Ö. 6500'e dayanan ve sonra bir Ermeni kırallığının başkenti olan Karaman'da 1277 yılında Türkçe resmî dil oluyor.

Bu boylar Orta Asya'dayken ve Arapların zoruyla Müslüman olmadan önce Şamanizme dayalı, doğa güçlerine saygı üzerine kurulu bir kültürden gelmişler ve Anadolu'daki halklarla karışmış, kaynaşmışlar. Orta Asya'dan göç eden boyların sayısı yaklaşık olarak o günlerde Anadolu'da yaşayan halkların onda biri. Özetle bugün bizler bu soy ve kültür kaynaşmasının çocuklarıyız. Türklük ve Müslümanlık Anadolu'da yaşayan halk bugün kendisini Türk/Kürt, Müslüman olarak tanımlıyor olabilir ama bunlar Anadolu insanının gelmiş geçmiş tek özelliği, tek kültürü değildir. Anadolu halkı Türktür/Kürttür, Müslümandır diyip geçmişteki tüm kültür miraslarını yadsımak, tekkültürlülüğe özenmek kültürümüzü yoksullaştırmaktır.

Hamurabi'den, Musa'dan başlayarak belli düzenler, kurallar, yasalar getirenlerin hep bunları tanrıdan ya da tanrılardan aldıklarını iddia ettiklerini görmüştük. Dinlerin yaşam öğütleri ile dogmalar bazan örtüşür bazan da çelişirler. Bir yandan her insanı, her canlıyı, evreni yaratanın tanrı ya da tanrılar olduğunu

söyler, öte yandan da tanrının ya da tanrıların yarattığına inandıkları insanların farklı inançlarını aşağılar ya da kötülerler, kendi inançlarını paylaşmayanları dışlarlar, işkence eder, öldürürler.

7. yüzyıl Arabistan'ında ortaya çıkan Müslümanlık ta başka birçok din gibi yaşam öğütleri ile dogmaları, toplumsal ve bireysel kuralları birleştirmiş ve bunu tüm toplumun yönetimi için bir anayasa olan Kuran'da toplamıştır. Kuran'ın Allah'ın kelâmı olduğuna inanılsın, inanılmasın, Kuran daha önce Eski Ahit ve Yeni Ahit'te anlatılanların, öğütlenenlerin bir devamıdır. Kuran'ın Allah kelâmı olduğuna inananlar Tevrat, Zebur ve İncil'in de Allah kelâmı olduğuna inandıkları için bu devamlılık onlar için gayet doğaldır. Buna inanmayanlar için ise tarihsel gelişim çizgisinin 7. yüzyıl Arabistan'ında ulaştığı noktadır. Kuran'ın her zaman ve her yerde geçerli olduğuna inananlar, örneği köle ve cariyelerle ilgili hükümleri açıklamakta zorlanırlar. Müslümanlığı uygarlık tarihinin belirli bir aşaması olarak görenler bunların o yer ve zaman için ileri hükümler olduğunu ve bugün Müslümanlığın yalnızca yaşam öğütlerini alıp, toplumsal uygulamalarla, kurallarla ilgili bölümlerini tarih sayfalarında bırakmak gereğini savunurlar. Müslümanlık, özellikle altın çağında, antik Yunan dahil, uygarlık tarihinin kültür birikimini incelemiş, bunları İslâm öğretisiyle uyum içinde anlamaya çalışmıştır. Anadolu'da Müslümanlığın tarihi çok ilginçtir. Bugün aşırı tutucu Vahabi tarikatının sözcüsü olan Suudiler Türkiye insanını büyük ölçüde Müslüman bile saymamaktadırlar; çünkü Anadolu insanı, gerek Anadolu'nun geçmiş kültür birikimi, gerekse Türklerin İslâm öncesi kültürü ile Müslümanlığı yoğurmuş, bir Anadolu sentezi çıkarmıştır. Doğruluk, iyi niyet, beden, ruh ve kalp temizliği, konukseverlik, yoksulu, yetimi, dulu gözetmek gibi İslâmî değerler Anadolu insanının için dört elle sarıldığı değerler olmuş ama Selçuklulardan başlayarak Müslümanlığın katı dogmaları, saygısızlık edilmeden bir kenara konmuştur. Anadolu bir Şeyh Edebâlî, bir Mevlana Celaleddin Rumi'nin, bir Hacı Bektaş Veli'nin, bir Abdal Musa'nın, bir Yunus Emre'nin vatanıdır. Kaygusuz Abdal, Pir Sultan Abdal Anadolu'dan çıkmıştır. Kökü ta Bağdat Üniversitesine dayanan tasavvuf Anadolu'da serpilmiş, halka inmiş, halkın değerlerini biçimlendirmiştir. Abdallar İslam dini ile Türklerin İslam öncesi şamanizmini birleştirmiş, eskiden Kök Tengri ile mânevî bağlantı kurabilen kam (şaman) karakteri İslamlaşmayla beraber yerini abdala bırakmıştır. Abdalların giyimleri bile şamanlarınkini andırır. "Abdalan-ı Rum" yâni Anadolu abdalları çoğu zaman inançları bozuk, serseri dervişler olarak gösterilmiş, şeriat düşmanı olarak lanse edilmişlerdir. Oysa Abdal şamanın Müslümanlaşmışıdır. Osmanlı'nın erken döneminde abdallar

gerek Batı Anadolu, gerekse Balkanlardaki Hıristiyan nüfusun İslamlaşmasında etkili olmuşlardır. Bunda, İslamın değişmez şartlarını empoze eden kitabî yaklaşım yerine yerel geleneklerle uyuşmaya yatkınlık, yani yerel geleneklerle İslam geleneklerini uyum içine sokan bir yaklaşım izlemişlerdir. Anadolu halklarının inançları, eski Türk inanç ve gelenekleri İslâmla yoğurulunca ortaya bugün Alevilik dediğimiz inanç sistemi çıkmıştır. Hamurabi'den gelen yasakları, el kol kesmeleri, cenneti cehennemi bir yana koyup halkın anlayacağı sade bir yaşam felsefesini ortaya koymuş "eline, beline, diline hâkim ol" diyerek ahlâklı yaşam öğüdünü özetlemiştir. Haftaya devam edelim.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ VII

Bu dizide kısa da olsa Hamurabi'den başlayıp, dinlerin ve inanç sistemlerinin insanlara vermiş oldukları yaşam öğütlerine baktık. Bunların bazıları yalnızca öğüt, bazıları da, bir yandan öğüt, bir yandan da bu öğütleri yasa haline getirip bu yasaları çiğneyenlerin nasıl cezalandırılacağını içeriyor. Cezalar, öteki dünyada cennetle ödüllendirilmek ya da cehennemde cezalandırılmak olduğu gibi bu dünyada da el, kol kesmek, yakmak, taşlamak, sürgün ya da malının mülkünün elinden alınması gibi cezalar da içeriyor. Yanlış kabul edilen, tanrının yanlış saydığı şey olunca "günah" adı veriliyor. Örneğin Hıristiyanlıkta en büyük yedi günah şöyle sıralanıyor: Gurur, haset, öfke, miskinlik, açgözlülük, oburluk ve şehvet. Gandhi'ye göre ise en büyük yedi günah şunlar: emeksiz zenginlik, bilinçsiz zevk, insaniyetsiz bilim, kişiliksiz bilgi, ilkesiz siyaset, ahlâksız ticaret, fedakârlıksız ibadet. Gerek Hıristiyanlığın, gerekse Gandhi'nin en büyük günahlar olarak sıraladıklarını tersyüz edersek ortaya yine bir dizi temel yaşam öğüdü çıkıyor. Geçen hafta Alevîliğin "eline, beline, diline hâkim ol" diye özetlenen yaşam felsefesinden söz etmiştim. Tasavvuf ya da batıdaki adıyla Sufizm, Alevilik gibi birçok düşünce akımının temelini oluşturmuş. Bu kısa yazılarda tasavvufu anlatmak olanaksız elbette ama temelde Allah'ın her yerde ve herşeyde olduğundan yola çıkanlar, herşeyin, herkesin, hepimizin Allah'ın bir parçası olduğu, bizim dışımızda bir güç olmadığı temel inancına varırlar. Böyle olunca da canlı, cansız herşeye, Allah'ın bir parçası olduğu için saygı ve sevgi göstermek gerekir denir.

Anadolu'da Türkçe şiirin öncüsü 13. yüzyıl şair ve mutasavvıfı Yunus Emre'nin şeyhi Taptuk Emre, Sinan Ata'nın ardılıdır, Hacı Bektaş Veli'ye bağlıdır. Bakın Yunus ne diyor:

Bir kez gönül yıktınısa / Bu kıldığın namaz değil / Yetmiş iki millet dahi / Elin yüzün yumaz değil

Bir gönülü yaptın ise / Er eteğin tuttun ise / Bir kez hayır ettin ise / Binde bir ise az değil

Yol odur ki doğru vara / Göz odur ki Hak'kı göre / Er odur alçakta dura / Yüceden bakan göz değil

Erden sana nazar ola / İçin dışın pür nur ola / Beliğ kurtulmuştan ola / Şol kişi kim gammaz değil

İlişkinin birey ile Allah arasında olduğu, "her koyunun kendi bacağından asılacağını", bireyin hiçbir hocaya, din adamına hesap vermek zorunda olmadığı savunulur. Nesimi şöyle diyor:

Ben melâmet hırkasını / Kendim giydim eğnime / Ar ü namus şişesini / Taşa çaldım kime ne

Sofular haram demişler / Aşkımın şarabına / Ben doldurur ben içerim / Günah benim kime ne

Gâh giderim medreseye / Ders okurum Hak için / Gâh giderim meygedeye / Dem çekerim aşk için

"En el Hâk" (ben Allah'ım) beyanının altında Allah'la bütünleşme, "tevhid" düşüncesi yatar. Tabii bu yobazlarca yanlış yorumlanıp insanların derileri yüzülmüş, işkenceden geçirilmişler, asılmışlardır.

13. ve 14. yüzyıllar Yunus Emre, Mevlâna ve Şeyh Edebâlî dönemidir. Yunus'u, Mevlâna'yı biliriz de çoğumuz belki Şeyh Edebâlî'yi tanımayız.

Şeyh Edebali çocukluğunu Horasan'da geçirmiş ve gençlik yıllarında Türkmen kafileleri ile birlikte göç ederek önce Karaman yöresine yerleşmiş. Bir rivâyete göre Eskişehir yakınlarında İtburnu denilen köyde yaşar, yaptırmış olduğu zaviyede öğrenci yetiştirirmiş. Ertuğrul Gazi'nin kendisiyle sohbet ettiği, diğer ahi şeyhleriyle birlikte halka öğütler verdiği söylenir. Ahilerle yakın ilişkisi olan Edebali'yi Osmanlı'nın kurucusu Osman Bey sık sık ziyaret eder ve sohbetinde bulunurmuş. Sonraları da Osman Bey Şeyh Edebâlî'nin kızıyla evlenmiştir. Yâni kendisi Osmanlı soyunun kayınpederidir.

13. yüzyılda Ahi Evran'ın kurduğu Kırşehir merkezli Ahilik, Osmanlı'nın ilk dönemlerinde bir toplumsal örgütlenme ve ahlâklı yaşama düzeni olmuştu. Türkçe "cömert, eli açık" anlamına gelen "akı" sözcüğünden, ya da Arapça "kardeş" sözcüğünden gelen Ahilik insanlar arasında kardeşlik oluşturma hedefi güder. Ahmet Yesevî gibi mutasavvıfların fikirlerini Türkçe ile ifade etmeleriyle Ahi birlikleri, büsbütün kuvvetlenmiş ve kitleleri harekete geçirecek güce erişmişlerdir. Öyle ki Kırşehir'de alınan bir karar Bosna'dan Azerbeycan'a kadar etkili olmaktaydı. Selçuklular güçlendikten sonra Anadolu, Türk ve İslam kültür merkezî haline geldi. Anadolu Selçukluları da, tekke ve zaviyeler kurdular. Buralarda yetişen dervişler ve şeyhler, Anadolu'da kuvvetli bir tasavvuf fikrinin oluşmasına ortam hazırladılar. Ahilerin temel değerleri ve amaçları ahilerin günlük hayatını en ayrıntılı şekilde düzenleyen -neredeyse anayasa- fütüvvetnamelerinde belirtilir. Fütüvvetnameler, Ahiliğe katılanların ellerinden

düşürmedikleri ve günlük hayatlarına uygulamaya çalıştıkları ilkelerin açıklandığı eserlerdir. 4 temel ilkesi, örgütün toplumsal sorumluluğu, hizmette mükemmellik, dürüstlük ve doğruluk ve ortak yaşama olan Ahilikte haya sahibi olmak, fâni olanları kutsayıp yüceltmemek, dünya hayatına esir olmamak, nefsin esiri olmamak, elle, çalışmayla helâl kazanç sahibi olmak, muhtaç olanlara ihsan ve keremde bulunmak ve iyiliği emretmek, kötülükten alıkoymak temel hedeflerdir. Osmanlı'nın Ahi temelli bir beylikten bir imparatorluğa dönüşmesiyle bu ilkeler ve değerler eriyip gitmiş, yerini sofuluk almıştır. Önümüzdeki hafta Şeyh Edebâlî'nin Osman Bey'e öğütlerini kesintisiz vermek istiyorum. Kendisine şeyh, hoca vs. adı yakıştıranlar, umarım 700 yıl önceki bu şeyhten biraz olsun ders alırlar.

YAŞAM ÖĞÜTLERİ VIII - ŞEYH EDEBÂLÎ

Ey oğul, artık Bey'sin! Bundan sonra öfke bize, uysallık sana, Güceniklik bize, gönül almak sana. Suçlamak bize, katlanmak sana. Âcizlik bize, hoşgörmek sana. Anlaşmazlıklar bize, adalet sana. Haksızlık bize, bağışlamak sana...

Sabretmesini bil; vaktinden önce çiçek açmaz. Şunu da unutma; insanı yaşat ki devlet yaşasın.

İşin ağır, işin çetin, gücün kula bağlı. Allah yardımcın olsun. Güçlüsün, kuvvetlisin, akıllısın, kelâmlısın. Ama, bunları nerede, nasıl kullanacağını bilmezsen, sabah rüzgârında savrulur gidersin. Öfken ve nefsin bir olup aklını yener. Daima sabırlı, sebatlı ve iradene sahip olasın. Dünya senin gözlerinin gördüğü gibi büyük değildir. Bütün bilinmeyenler, feth edilmeyenler, görünmeyenler, ancak sen faziletli ve ahlâklı olursan gün ışığına çıkacaktır.

Unutma ki, yüksekte yer tutanlar, aşağıdakiler kadar emniyette değildir. İnsanlar vardır, şafak vaktinde doğar, gün batarken ölürler. Unutma ki dünya sandığın kadar büyük değildir. Dünyayı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüzdür. Dünya bir garip han, bir hoyrat mekân, insan bir garip varlık, kabına sığmayan. Hayat bir yudum su, bir anlık rüya... Ömür bir kısa yol, tekrarı olmayan… Bu yolda nazarımızı sonsuzluğa dikip, büyük yürümek ve büyük ölmek gerek. Bu yolda hırs, diken, benlik ve kibir engeldir oğul. Sakın ha, kendine takılmayasın ve kendinde boğulmayasın. Teklik sadece Allah'a mahsustur. Tek başına karara durup hoyrat dünyanın dayanılmaz ağırlığını kaldırmayasın. İşlerini ehil kişilere danışarak tutasın. Danışırsan yol alırsın, danışmazsan yolda takılıp kalırsın oğul. Bir dem gelir, bir tekneyle dünyaları yıkacak olursun. Bir dem gelir yerdeki karıncaya mağlup olursun. Güç hayvanda bile mevcut. Akıl sadece anahtar. Anahtara takılmayasın. Aslolan anahtarın açacağı kapılardır. Kapıların ardında hazineler, kapıların ardında sırlar vardır. Sırlar ki, ebedi muştuları koynunda barındırır, sonsuza kavuşturur. Aklını kullanıp dünyadayken cennetin kapılarını aralayasın oğul. Öfken ve benliğin bir olup aklını yener. Daima sabırlı, sebatlı ve iradene sahip olasın. Azminden dönmeyesin. Çıktığın yolu, taşıyacağın yükü iyi bil. Her işin gereğini vaktinde yap. Öfke ateş, öfke âfet, öfke şeytandır oğul. Öfke ile ateşi daima taze tutmak gerektir. İnsanoğlu dağları devirir, ama öfkesine mağlûp olabilir. Daima sabırlı, sebatlı ve iradene sahip olasın. *"Yolcu, buruk baş gerek, Gözde daim yaş gerek, Huy biraz yavaş gerek, Yoksa yollar aşılmaz"* diyen ne güzel söylemiştir. Öfke benliğin yemi, en lezzetli gıdasıdır. Benlik semirdi mi irade yok olur gider.

İradesi zayıflayanın ruhu intihar eder. Posalaşmış bir beden taşımak ne ağır zillet, ötelere kapalı bir ruh taşımak ne büyük ihanet. Sabır sarsılmaz oğul. Sabırsız menzile varılmaz. Kaf Dağına sabırsız ulaşılmaz. "*Sabır kara bir dikeni yutmak, diken içini parçalayıp geçerken de hiç ses çıkarmamaktır.*" İnsan ocaklar gibi yanmalı da kimselere gamını ilân etmemelidir. Gözünü ötelere dikesin oğul, hesabını idealine göre yapasın. Şunu da asla unutmayasın, "*Her şeyin vakti tayin edilmiştir. Vaktinden önce öten horozun başı kesilir*". Vazifen çetin, yükün ağırdır oğul. Hizmette önde, ücrette geride olasın. Vazifenin ağırına talip olmaktan kaçınmayasın. Vazifenin ağırlığı Yaratan'ın kullarına ihsanıdır. "*Açık sözlü ol. Her sözü üstüne alma. Gördüğünü söyleme, bilmediğini bilme, sözünü unutma, sözü söz olsun diye söyleme*". Bizler nefreti eritmek için, muhabbetin asaletini dünyaya yeniden hâkim kılmak için çıktık yola. Bu yolda utanılacak bir şeyimiz yoktur. Muhabbet yolunun gizlisi saklısı yoktur oğul. Ama altının değerini de sarraf bilir. Sözünü muhatabına göre ayarlayasın. Cahilin karşısında altınlarını çamura atmayasın. Yiğit olan kördür, kötülüğü görmez. Sağırdır, kem sözü işitmez. Dilsizdir, her ağıza geleni demez. Bildiğini de her yerde ayaklar altına sermez. Yunus gibidir o. Yüreği muhabbete, gönül ibresi hakikate ayarlıdır. O bir defa söz verdi mi, onu namusu bilir.

Ananı, atanı say. Bereket büyüklerle beraberdir. Ne ananın ince yüreğini yakasın, ne de babanın kapı gibi bileğini kırasın oğul. Sevildiğin yere sıkça gidip gelme, muhabbetin kalkar, itibarın kalmaz. Düşmanını çoğaltma. Haklı olduğunda kavgadan korkma. Bilesin ki, atın iyisine doru, yiğidin iyisine deli derler.

Her şeyin ortası makbuldür. Sevginin de. Sevdiğini gereğinden fazla sevmeyesin, yerdiğini de gereğinden fazla yermeyesin. Sevgini de sadece yüreğinin eline vermeyesin. En çetin imtihan sevgi ile olandır. "*Kişi ne kadar bahadır olsa da, muhabbete tuş olur*" diyen atanın sözünü aklından çıkarmayasın.

Bu dünyada inancını kaybedersen yeşilken çorak olur, çöllere dönersin. Açık sözlü ol. Her sözü üstüne alma. Gördün, söyleme; bildin, bilme. Üç kişiye acı. Cahiller arasındaki âlime, zenginken fakir düşene, hatırlı iken itibarını kaybedene.

Gönül adamı ömrünü boşa harcamaz, yüreğini ucuza satmaz, edeb tacını başından almaz. Gönül erinin her zaman yüzü yerde, gönlü göktedir. Haklı olduğunda kavga vermesini bilir. Kavgayı sadece bileği ile değil, ilmiyle ve yüreği ile yapmasını da bilir.

İyiliğe kötülük, şer kişinin kârı, iyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik de, er kişinin kârıymış oğul. Sen bizim rüyamız, sen bizim devamız, sen bizim duamızsın oğul. Daima başın dik, alnın ak, gönlün pak olsun. Zümrüt-ü Anka'yı iyi seç ki Kaf Dağı sana yakın olsun. Yolun ebediyete kadar açık olsun.

ÜSKÜDAR'A GİDER İKEN

Şarap, insanlığın toprağa yerleşmeye başladığı günlerden bu yana yapılmış, içilmiştir. Tahıl yetişen yerlerde biranın, üzüm yetişen yerlerde şarabın tarihi binyıllara dayanır. Tarihte zaman zaman alkollü içki yasaklanmış, içenler çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Fazla alkolün karaciğere hasar verdiği, beyni sulandırdığı da bilimsel bir gerçektir. Ama içki yasağı, kendisinin doğru, kendisinden farklı davranan herkesin yanlış olduğunu düşünen dar kafalılarca bir toplumsal kontrol mekanizması olarak kullanılmıştır. İçkiyi yasaklayan Osmanlı padişahlarının yanısıra, içkiyi her kötülüğün kaynağı olarak gören Hıristiyan grupları 1920'lerde ABD'de "*prohibition*" olarak bilinen yasaklama dönemini dayatmış, ama insanlar içki içmekten vazgeçmediği için içki üretimi ve dağıtımı yeraltına kaymış, bu faaliyet te Mafia'nın çekirdeğini oluşturmuştu. Bildiğimiz gibi (o zamanlar Arabistan'da herhalde başka alkollü içki olmadığından olsa gerek) şarap içmek Kuran'da yasaklanmıştır. Bununla ilgili Kur'anda 4 ayet bulunmaktadır. Bunlardan Nahl/67. ayette: "*Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden de içki ve güzel rızık elde edersiniz*" denilmektedir. Bakara/219. ayette: "*Sana şaraptan ve kumardan soruyorlar; De ki o ikisinde de büyük günah vardır. İnsanlara bazı faydaları varsa da günahları faydalarından büyüktür*" denilmektedir. Nisâ/43. ayette ise: "*Ey insanlar! Sarhoş iken namaza yaklaşmayın*", ve nihayet Maide/90. ayette: "*Şarap, kumar, dikili taşlar, fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz*" denir. Önce onaylanan içki sonra faydalı ama zararları da var olarak hoş görülmüş, sonra sarhoş olmak değil, sarhoşken namaz kılmak yasaklanmış, en sonunda içki tümden yasaklanmıştır. Müslümanlar genellikle Maide suresindeki buyruğa uyup içki içmezler. Buna kimsenin lâf etmeye hakkı yoktur, aynen türban takan ya da bir başka tür tesettürle dolaşan kadına kimsenin lâf etmeye hakkı olmadığı gibi. Bildiğiniz gibi Başbakan Erdoğan'ın hanımı, başı bağlı olduğu için "kamusal alanlar"a davet edilmemekte, inancına göre giyindiği için cezalandırılmakta, ayırıma uğramaktadır. Aynen başı bağlı bir hanım avukatın mahkemeye giremediği, başı bağlı bir kız öğrencinin üniversiteye sokulmadığı gibi ikinci sınıf yurttaş muamelesi görmektedir. Toplumda her etkinin bir tepkisi vardır. Geçenlerde okuduğum bir habere göre Üsküdar'ın AKP'li belediye başkanı "*Kamusal alanda içki içilmesinin yasalara aykırı olduğu*"nu iddia ederek Üsküdar sahilinde içki içenlere, zabıtalar aracılığıyla ceza kestirmeye baslamış. Ardından da, "*şeffaflık adına encümen kararlarının internette yayımı*" kararı

alarak "*kamusal alanda içki içenleri*" isim isim ilân edip yobaz güruhuna hedef gösteriyor. "Alın işte, siz türbanı yasaklarsanız ben de içkiyi yasaklarım" türünden bir davranış örneği. Bunun bir şeriat uygulaması olduğunu iddia edenlere verilen yanıt ise Müslüman olmayan birçok ülkede de "kamusal alanlarda" içki içme yasağı bulunması. Bu belediye başkanı bu savunmanın bir yutturmaca olduğunun mutlaka farkında olmalı. Ben ve benim görüşümü paylaşan birçok kişi dindar kişilerin inançlarının gereğini yerine getirmesine hiçbir kısıtlama getirilmemesini isterken, bu inançları paylaşmayan kişilerin de diledikleri gibi hareket edebilmeleri hakkını aynı ilkelilikle savunuruz. Ramazan ayında ben sokakta sigara içerek ya da simidimden ısırarak dolaşamıyorsam, dövülüyorsam, taşlanıyorsam, öldürülüyorsam Türkiye'de yobazlık aldı yürüdü demektir. Laikliği savunan ama inançlı kişilere kısıtlamalar getirilmemesini savunan kişilerin aynı özgürlüğü, baskı olmamasını inançsız kişiler için de talep etmesi en doğal haklarıdır. Üsküdar belediye başkanı gibilerinin böylesi uygulamaları Türkiye'deki laik-dinci çatışmasını keskinleştirir. Bu çatışmanın keskinleşmesi kimlerin işine gelir diye sormamız gerekir. Türkiye'de irtica gelip gündeme oturmuşsa ve birçok kişi şu ya da bu biçimde bir darbeden söz eder olmuşsa bunun vebali bir ölçüde inananlara kısıtlamalar getirenlerde olduğu kadar öte yanda kendisi gibi düşünmeyen, kendisi gibi davranmayanlara saldıran, onların davranışlarını kısıtlama çabası içine giren yobazlarındır.

Nedir "irtica", "mürteci", "yobaz"? İrtica sözcük olarak "gericilik", mürteci "gerici" demek. Yobaz sözcüğünün anlamını sözlük şöyle veriyor: "*din taassubunu başkalarını rahatsız edecek derecede ileri görüren, sataşkan kaba sofu*". Taassubun anlamı ise şu: "*bir fikre, bir inanışa körü körüne bağlanıp ondan başkasını düşünememe hali*". Mutaassıp ta taassubu olan kişi demek. Gerici olmaya ya da mutaassıp olmaya herkesin ilerici olmak kadar hakkı vardır, bu bireysel özgürlüktür. Başkasının mutaassıp olma hakkını kabul etmeyen kişinin kendisi mutaassıptır. Ama iş yobazlığa geldiğinde akan sular durur. Kimsenin kendi taassubunu başkalarına dayatmaya hakkı yoktur. Senin özgürlüğün benim özgürlüğümün başladığı yerde biter Üsküdar belediye başkanı! Bugün ne yazık ki Müslüman deyince dünyada çok kişinin aklına, kendilerine şeriat devleti adını veren İran'da, Suudi Arabistan'da, Taliban yönetiminde kendi değerlerini tüm topluma dayatmaya kararlı yobaz yönetimler geliyor. Ve Papa'nın ya da başka din adamlarının dinlerarası, inançlararası diyalog çabaları bu yobazlar yüzünden inandırıcı olamıyor. İnsanlar halâ İran'da komünist partisi üyelerinin başına gelenleri unutmadı. Batı uşağı, soyguncu

Şah'a karşı mollalarla işbirliği yapan komünistler, mollalar yönetiminin ilk hedefi oldu. Dindar insanların haklarını savunan benim gibiler saflıkla suçlanıyor, "*bunlar başa gelirse ilk kellesi gidecekler senin gibiler olacak*" deniyor. Eğer Türkiye gerçekten insan haklarına saygılı, herkesin kendi inancının ya da inançsızlığının gereğini istediği gibi yerine getirebileceği bir ülke olacaksa dindar kesimin "bakın batı ülkelerinde de içki yasağı olan yerler var" gibisinden kıvırtmalardan vazgeçip, gerçekten hoşgörüye inandığını toplumun diğer kesimlerine kanıtlaması gerekir.

ABDULLAH VE MAHMUD

Amerikan halkı birkaç yıl gecikme ile de olsa uyandı. Irak savaşına olan tepkisini Bush'a karşı gösterip parlâmento seçimlerinde öteki partiye oy verdi. Oysa Bush'un yediği herzeleri karşı parti de büyük ölçüde desteklemekteydi. Yeni Amerikan emperyalizminin soygununu sürdürmek için Amerikalı seçmene birbirinden farklıymış gibi görünen iki parti sunulmakta ve biri itibardan düşünce öteki sanki bir alternatifmiş gibi sunularak Amerikan türü "demokrasi" silâh sanayiinin ve petrolcülerin çıkarlarını sürdürmeye devam edebilmektedir. Herhangi bir toplumsal sorun karşısında çelişkinin taraflarını belirlemek gerekir. Bugün Amerika'nın yarattığı sorunlar ABD'nin gerici Cumhuriyetçi Partisi ile daha az gerici Demokrat Partisi arasındaki çelişkilerden mi kaynaklanmaktadır? Bir dahaki seçimlerde Demokrat Partili bir başkan Beyaz Saray'a otururs a dünya huzur yüzü mü görecektir?

Amerika'da birçok yorumcu çelişkinin ABD Dışişleri Bakanlığı ile Savunma Bakanlığı arasında olduğunu ileri sürmekte. Savunma Bakanlığı asker-silâh sanayii işbirliğinin, Dışişleri Bakanlığı ise başta petrolcüler olmak üzere, genel olarak Amerikan sermayesinin çıkarlarını savunur. Irak savaşı öncesi bu iki güçlü kesimin çıkarları örtüştüğü için her iki kesim de savaşa destek verdi ve Amerikan halkı her zamanki gibi "demokrasi, özgürlük" martavallarıyla uyutuldu. Irak'ta işler sarpa sarmaya başlayınca bu iki kesimin arası açılmaya başladı. Gerzek Başkan'a "hele sen şöyle bir geri dur, biz bir duruma bakalım" diyerek bir inceleme grubu kurdular. İki partinin 10 temsilcisinden oluşan grubun başına Baba Bush'un eski dışişleri Bakanı James Baker getirildi. Rapor hepimizin zaten bildiği şeyleri resmen ortaya döktü. "Irak'taki durum vahim ve daha da kötüye gidiyor" diye başlayan rapor, bölgedeki Amerikan nüfuzunun azalmakta olduğunu, bunu düzeltmek için fazla zaman kalmadığını, ABD kuklası Irak hükûmetinin çökmek üzere olduğunu, Sünni-Şii çatışmasının tırmandığını ve bir felâkete doğru hızla yol aldığını söylüyor.

Nedir savaşın bilânçosu? 3,000 ölü, 20,000 yaralı Amerikan asker yaralı. Ölen Iraklı sayısını kesin olarak bilen yok ama bir tahmin 655,000 civarında olduğu. 1,800,000 Iraklı başka ülkelere kaçmış, 1,600,000 Iraklı ülke içinde ama yerinden yurdundan olmuş. Mâlî faturası 400 milyar dolar. Evet, 400 milyar Amerikan doları. Kore ve Vietnam savaşlarında olduğu gibi bu askerî harcamalar ortalama Amerikan vatandaşının cebinden çıkıp silâh sanayicilerine aktarılarak ekonomi "gelişme" gösteriyor. Clinton dönemindeki 236 milyar dolarlık bütçe

fazlası 304 milyar dolarlık bir bütçe açığına dönüşmüş. Ama Baker ekibini asıl endişelendiren, savaşın uluslararası politik faturası. ABD'ye köpeklik eden İngiltere ve Avustralya dışında savaşı destekleyen ülke yok ve Amerikan karşıtlığı her geçen gün artıyor. Rapor Irak'ta askerî bir zaferin olanaksız olduğunu açık açık söyleyip diplomatik girişimler öneriyor. Gerzek Başkan'ın şer ekseni olarak tanımladığı ülkelerden İran ve Suriye ile görüşmeler öneriliyor, Filistin İsrail çatışmasının çözümüne öncelik verilmesi isteniyor.

Raporu hazırlayan ekibin başındaki James Baker'ı tanımakta yarar var. Baba Bush'un bu eski bakanı Teksas'ta Baker Botts adlı avukatlık şirketinin başı. Şirketin en büyük müşterisi de Suudi ailesi. Irak'ın kağıt üzerinde 120-150 milyar dolar borcu var. Bunun 43 milyar doları Suudi Arabistan'a. Ve bunun da büyük bir kısmı İran-Irak savaşında Suudilerin Saddam'a Şiilerin başını ezmek için vermiş olduğu paralar. Saddam 1 milyon insanın ölümüne neden olduğu halde bu işi kıvıramadığı için Suudiler bu parayı geri istiyor. Eski bir Suudi diplomat geçenlerde Suudi şeyhlerinin Saddam'a "İslâmî bomba" üretmesi için el altından 7 milyar dolar vermiş olduğunu açıkladı. Rapordan iki hafta önce Suudi kıralı Abdullah ABD kuklacıbaşı Dick Cheney'i Riyadh'a celp ederek bir güzel azarladı. ABD Irak'tan çekilirse oradaki yüzde 20 sünni nüfusu korumak için devreye kendilerinin gireceğini söyledi. Suudiler sünni Saddam yoluyla Irak'ta kazanmış oldukları nüfuzu yitirmek, Irak'ın petrol gelirlerini ABD ile ortak olarak cebellezine etmek fırsatını kaçırmak istemiyor. Ve kendi avukatları Jim Baker bunun nasıl olacağını raporda belirtiyor. Rapor "ABD Irak petrol sanayiine uluslararası petrol şirketlerinin yatırım yapmasını teşvik etmeli ve Iraklı liderler petrol sanayiini tümüyle özelleştirmelidir" diyor.

Şimdi Irak'ta bir yanda sabah akşam Amerika karşıtı nutuklar atan İran cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinecad'ın desteklediği Şiiler ABD ile işbirliği halindeyken, öte yanda ABD ile canciğer Suudilerin desteklediği Sünniler ABD işgâline karşı savaşıyorlar. Irak Mahmud ile Abdullah'ın uzaktan kumandalı savaş alanı olmuş. ABD ise petrol çıkarlarını korumak için hangi tarafın daha elverişli olduğu konusunda afallamış durumda. Orta Doğu'nun Orta'nın doğusu mu, Doğu'nun ortası mı olduğunu bilmeyen gerzek Başkan ve taifesi bugüne dek asker-silâh sanayii ittifakının çıkarlarını 400 milyar dolar harcayarak tatmin ettikten sonra, petrolcülerin çıkarlarının nasıl korunacağının telâşı içinde. Saddam'ı çeşitli suçlardan mahkemede görüyoruz ama İran'a saldırıp 1 milyon insanın ölümüne yol açması sorgulanmıyor, çünkü onun ardında Suudi-ABD gücü var. Şii şeriatçı Mahmud ile sünni şeriatçı Abdullah-Hıristiyan şeriatçı Bush

ittifakı Irak petrollerinde söz sahibi olma savaşı verirken Irak halkı birbirini kırıyor. Hep birlikte işgâlcilere karşı direnmek yerine Mahmud veya Abdullah'ın desteği ile gaza gelip Müslüman kardeşlerini Sünni veya Şii diye öldürüyor. Su yok, elektrik yok, asayiş yok, iş yok. Gerzek Bush ve suç ortaklarını Saddam gibi mahkeme önünde görebilecek miyiz bir gün?

KATİL, OZAN VE ÇOCUK

Geçtiğimiz hafta insan hakları haftasıydı. Haftanın ilk gününde Şili'li katil general Augusto Pinochet'nin öldüğü haberi geldi. 91 yaşında ölen bu katil için "düşünsün ehl-i kubur (kabirdekiler)" demekten başka birşey gelmiyor içimden. 11 Eylül 1973'te 58 yaşında iken Şili'nin seçimle başa gelmiş olan gözbebeği Allende'yi deviren bu Amerikan uşağının 1990'a kadar süren şiddet yönetimi süresince resmî rakamlara göre 3,197 kişi politik nedenlerle katledilmiş, binlerce insan "kaybedilmiş" onbinlerce insan işkenceden geçirilmişti. Kendisi de 28 milyon dolarlık bir servet edinmişti. Pinochet Cumhurbaşkanlığı sarayını bombalarken onurlu Allende, Fidel Castro'nun kendisine hediye ettiği hafif makinalı tüfekle intihar etti. Şili halkı yapılanları unutmadı. Katil general hakkında davalar açıldı, ev hapsi verildi ama mahkûm olmaktan yaşı ve sağlığı nedenleriyle kurtuldu. 1973'te Pinochet silâh zoruyla diktasını kurarken Victor Jara 38 yaşındaydı. Şili'nin bu ünlü halk ozanı o gün tutuklandı, sol görüşlü binlerce kişiyle birlikte Santiago stadyumuna kondu, dört gün işkence gördü, dövüldü, elektrik verildi, elleri ve bilekleri kırıldı, makineli tüfekle vurulup ölüsü sokağa atıldı. Karısı ölüsünü morgta yüzlerce ceset arasında buldu. Katil Pinochet "ben kıpırdatmıyorsam Şili'de tek yaprak kıpırdamaz" diyordu. Oğlu yaşındaki Victor Jara'nın ölümünden o sorumluydu.

12 Eylül 1980'de Türkiye'de bir faşist darbe oldu, 12 Mart 1971'de işini tam bitiremeyen faşistler 62 yaşındaki katil general Kenan Evren komutasında bu sefer köklü bir temizliğe giriştiler. Resmî rakamlara göre darbe yönetimi döneminde 650 bin kişi gözaltına alınarak işkenceli sorgulardan geçirildi. 1 milyon 683 bin kişi fişlendi, 98 bin 404 kişi örgüt üyeliğinden yargılandı. 21 bin 764 kişi örgüt üyesi olmaktan hüküm giyerek işkence ve baskı içinde yıllarca hapis yattı. 171 kişi sorgularda ve cezaevi işkencelerinde can verdi. Yedi bin kişi hakkında idam cezası istendi. Yüzbinlerce insan vatandaşlıktan çıkarıldı, ömür boyu vatandaşlık haklarından men edildi. 50 kişi asıldı. Davasındaki yığınla hukukî hataya karşın 13 Aralık 1980'de idam edilen Erdal Eren 17 yaşındaydı. Son mektubunda "*Cezaevinde yapılan (neler olduğunu ayrıntılı bir biçimde öğrenirsiniz sanırım) insanlık dışı zulüm altında inletildik. O kadar aşağılık, o kadar canice şeyler gördüm ki, bugünlerde yaşamak bir işkence haline geldi. İşte bu durumda ölüm korkulacak bir şey değil, şiddetle arzulanan bir olay, bir kurtuluş haline geldi. Böyle bir durumda insanın intihar ederek yaşamına son vermesi işten bile değildir. Ancak ben bu durumda irademi*

kullanarak ne pahasına olursa olsun yaşamımı sürdürdüm. Hem de ileride bir gün öldürüleceğimi bile bile" diyordu. Reşit olmayan bir çocuğu katleden yönetimin başındaki katil general "ne yâni, asmayalım da besleyelim mi" diyordu. İki yıl cunta başkanlığı, 7 yıl da cumhurbaşkanlığı yaptı. Erdal Eren yaşasaydı bugün 43 yaşında olacaktı ve katili Kenan Evren bugün 88 yaşında ve halâ elini kolunu sallayarak dolaşıyor, ahkâm kesiyor ve Türkiye halkı birşey yapmıyor.

Yabancı uşağı katiller unutulmasın diye çoğumuzun çok iyi bildiği bu olayları yineliyorum. Geçmişi ile hesaplaşmayan bir ulus, bir ülke rahatsızdır, sinirlidir, huzursuzdur. Şili halkı uğraştı, Türkiye halkı sustu. Erdal Eren bugün Türkiye'de anılıyor ama katili halâ serbest. Gitarıyla özgürlük türküsü Canto Libre söyleyen Victor Jara'nın sesi, türküleri halâ kulağımıza geliyor, yaşam sevinci öldürülürken:

Dün gece bir düş görüyordum
Akça pakça bir hanım girdi içeri
şirin küçük bir düş.
soğuk kardan da ak
Kollarımda tuttuğum
"nereden girdin içeri canım?
sevgilimi düşlüyordum
nasıl girdin içeri hayatım?"

"Kapılar kilitli hepsi
"Ah ölüm çok acımasız
Pencereler de pancurlar da."
bir gün daha yaşayayım, bırak ta."
"Ben sevgilin değilim, sevgili,
"Bir güne olanak yok
Ölümüm ben, Tanrı gönderdi beni."
bir saatin kaldı yaşayacak."

Pabuçlarını giydi çabucak,
"Aç kapıyı Blanca

çarçabuk giyindi hemen
açıver kapıyı yavrum."
sevdiğinin oturduğu sokağa
"Nasıl açayım kapıyı
aldı gitti başını.
Zamansız gelmişsen?"

"Babam saraya gitmedi
"Ölüm peşime düştü,
Annem de uyumadı daha."
senin yanındaysam yaşam olur bu."
"Bu gece açmazsan kapıyı
"Çalışıp dikiş diktiğim
Bir daha hiç açamayacaksın canım."
penceremin altına gel o zaman."

"İpek bir urgan uzatayım sana
Koptu ipek urgan
tırmanıp çıkabilesin
ve Ölüm yaklaşırken dedi ki
urganın yetmezse boyu
"Gidelim hadi, sevgili,
saç örgülerimi eklerim ona."
Zamanın doldu çünkü."

KURBAN

Bir futbol maçı düşünün. Kazanan takım, kaybeden takımı öldürüp tanrılarına kurban olarak sunuyor. Roma imparatorluğu insanları birbirlerine öldürtüp eğlenmeye başlamadan yüzyıllar önce Antik Maya uygarlığında futbol maçları böyle yapılırmış. Bugünkü Meksika'nın Yukatan yarımadasında serpilen Maya uygarlığı 16. yüzyılda bugün kullandığımız Gregoryen takvimi çıkıncaya kadar en doğru takvimi icat etmiş. 13'er günlük 28 haftadan oluşan 364 günlük yıla 26 Temmuz'da yeni yıl gününü ekleyip 365 günü bulmuşlar. Maya uygarlığında tanrılara bol bol kurbanlar verilirmiş. Mel Gibson son filmi Apocalypto'da Maya uygarlığının bu vahşi, kan dökücü yanını işliyor. Adak ve kurban geleneği insanların anlayamadığı korkutucu olayları tanrının ya da tanrıların gazabı olarak yorumlayıp kurban sunup bu gazabı yatıştırma çabasından ortaya çıkmış. Değişik uygarlıklarda tanrıya/tanrılara ürünlerinden bir kısmını sunmak, hayvan kesmek, çok zalim, haşin tanrılara insan kurban etmek gelenekleri çıkmış. Amerikan yerlilerinin insan kurban etme geleneği Azteklerle devam etmiş, piramitlerin tepesinde insanların yürekleri daha yaşarlarken çakmak taşından yapılma bıçaklarla göğüs kafeslerinden çıkarılıp tanrıya sunulmuş. Aztekler savaşta düşmanlarını öldürmek yerine esir alıp tanrılarına kurban etmek isterlermiş. İspanyol talancı Hernando Cortez Azteklerin altınlarını iç etmek için 600 kişiyle milyonlarca kişilik Aztek imparatorluğunu fethetmeye gittiğinde bunu farkedip Hıristiyanlık adına yüzbinlerce insanı kolaylıkla katletmiş. Mel Gibson gibi inanmış Hıristiyanlar Mayaların ya da Azteklerin bu vahşetini anlatırken Hıristiyanlığı uygar, sevecen, barışçı bir dinmiş gibi gösterme çabası sergiliyorlar. Oysa Hıristiyanlığın temelinde yatan kutsal kitap Eski Ahit sayısız kan dökmelerin, etnik temizliklerin, kurbanların hikâyeleriyle doludur. Bunlardan en iyi bilineni de İbrahim'in oğlu İshak'ı kurban etme hikâyesidir. 100 yaşında baba olan İbrahim'e Allah oğlunu kurban etmesini buyurur. Allah'ın böyle bir cinayeti İbrahim'in imanını denemek için buyurduğu söylenir. İbrahim buyruğa uyar, oğlunu taşa yatırır, tam gırtlağına bıçağı çalmak üzereyken gökten bir koç iner ve Allah'ın gönderdiği melek İbrahim'e oğlu yerine bu koçu kurban etmesini buyurur. İbrahim sınavı başarıyla vermiştir. Eski Ahitte Allah'ın neden böyle bir sınamaya gereksinme duyduğu, ya da neden kendisine kurban kesilmesini istediği açıklanmaz. Kuran'da (Saffat Sûresi) aynı hikâye şöyle anlatılır: "*Babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince: Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin? dedi. O da cevaben:*

Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun, dedi. Her ikisi de teslim olup, onu alnı üzerine yatırınca: Biz ona: "Ey İbrahim!" diye seslendik. Rüyayı gerçekleştirdin. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Bu, gerçekten, çok açık bir imtihandır. Biz, oğluna bedel ona büyük bir kurban verdik." Kuran'da oğlunu kurban etmesi buyruğunun direkt Allah'tan geldiği söylenmiyor ama İbrahim'in sınanması olayı Eski Ahit'tekinden farklı değil.

Geçtiğimiz hafta Noel yortusu idi. Noel, İsa'nın doğum gününün kutlanmasıdır. İsa aslında 25 Aralık'ta doğmamışsa da Romalıların hasat tanrısı Satürn adına 19 Aralık'ta yaptıkları gündönümü kutlamaları Satürnalya'yı ve Avrupa'da yine aynı günlerdeki kış festivallerini içine alması için M.S. 300 yılında Papa 25 Aralık'ı İsa'nın doğum günü ve "Christmas" olarak ilân etmiş. Kurban teması Hıristiyanlığın temel inançlarının da içine girmiş tabii. Hıristiyan inancına göre Allah'ın yeryüzündeki tecellisi olan İsa Allah'ın oğludur, Meryem'i Allah Kutsal Ruh aracılığıyla gebe bırakmıştır ve Allah biricik oğlu İsa'yı tüm insanların gelmiş geçmiş bütün günahları için kurban etmiştir. O güne dek hep tanrıya/tanrılar kurban verilirken bu kez Allah neden kendi oğlunu kurban ediyor diye sorar, bunda mantık ararsanız yanıtı "Allah'ın hikmetinden sual olunmaz"ın Hıristiyancasıdır.

Önümüzdeki hafta da Kurban bayramı. Hacc Sûresi 34. ayet: "*Allah'ın adını ansınlar diye kurban kesmeyi gerekli kıldık*" diyor. Kevser sûresi 2. ayet: "*Şimdi sen Rabbine kulluk et ve kurban kes*" diyor. Hacc Sûresi 37. ayet: "*Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat O'na sadece sizin takvânız ulaşır. Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyasınız diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi*" diyor. Allah'ın büyüklüğünü tanımak için neden hayvan kesilmesi gerektiğini herhalde sorgulamamamız gerekiyor.

Yazılarımı izleyenler elimden geldiğince yabancı sözcük kullanmamaya özendiğimi bilirler. Ancak ritüel sözcüğünün karşılığı olarak sözlükler âyin diyorlarsa da bu sözcüğün anlamı çok daha geniş. Örneğin Noel zamanı çam ağacı süslemek, ya da Noel'den önceki gece ailelerin bir araya gelip birlikte Noel yemeği yemeleri önemli ritüeller arasındadır. Bayramda büyükleri ziyaret etme, ellerini öpme, çocuklara hediyeler verilmesi de ritüellerdendir. Kilise'de İsa'nın etini ve kanını simgeleyen ekmek ve şarabı tatmak ritüellerdendir. Kurban bayramında hayvan öldürmek bir ritüeldir. Her sabah kalktığında duşunu alıp, tıraş olmak, kahvenin yanında sigarasını tüttürmek te bir ritüeldir. Ve insanlar genel olarak ritüellere uyduklarında kendilerini daha güvenli hisseder, aynı ritüelleri paylaşan insanlara yakınlık duyarlar. Birçok ritüel asıl anlamını yitirmiş

olsa da salt ritüel olduğu için değerini korur, sürdürülür. Sizin ritüeliniz Noel ağacı, Noel yemeği ise ve bu sizi mutlu ediyorsa, boşverin tarihsel kökenini, anlamını, yapmaya devam edin. Ya da hayvan kesmek, bayram ziyaretine gitmek ritüeli sizin içinizi ısıtıyorsa keyfinize bakın. Ama Noel yemeği için öldürülen hindi, kurban olarak kesilen koça da acı çektirmeyin. Noeliniz veya kurban bayramınız kulu olsun.

YIL 2007

BİRAZ DA GÜLELİM

Eleştiriye tahammülü olmayan rejimlerde, diktatörlüklerde, totaliter rejimlerde başı en çok belâya girenler mizahçılardır. Çünkü mizahçılar o kadar da büyütülen, saygı gösterilmesi, önünde ceket iliklenmesi istenen kişilerin aslında ne kadar gülünç olduklarını gösterir ve okuyucu ya da seyirci gülmeyi ağlamaya yeğlediğinden çok ta etkili olurlar. Noel-Yeni Yıl döneminde yine kötü haberlerle, rezaletlerle, yalanlarla, ölümlerle içinizi karartmaktansa biraz gülelim diye düşündüm. ABD'de Başkan'a hep "Mr President" derler, yâni Bay Başkan. G. W. Bush'a Mr Bush denmez, Mr President denir. Böylelikle de aslında o kişiye değil, makama saygı gösteriliyormuş gibi olur. Ama o makamı dolduran kişinin saygıdeğer olup olmadığı sorgulanmaz. ABD'de bu "Mr President" hitabını her duyduğumda bizim sünnetçi fıkrası gelir aklıma. Adamın biri çarşıda yürürken bir dükkân görür, üzerinde kocaman harflerle "Sünnetçi" yazılı, vitrinde de bir çalar saat. Adam yanlış mı gördüm acaba diye dönüp bir daha dikkatle bakar. Sünnetçi ve vitrinde bir çalar saat. İçeri girer, dükkândaki adama sorar "Hemşerim, sen sünnetçi misin?" "Evet." "Burası da sünnetçi dükkânı mı?" "Evet." "İyi de vitrinde kocaman bir çalar saat var, onu oraya niye koydun?" "Ne koysaydık yâni kardeşim?" der sünnetçi. Bush oğlu Bush'a Mr President demeyelim de ne diyelim yâni? Şimdi sizlere Bay Başkan'dan seçme sözler… Bunlar uydurma değil, yemin billâh gerçekten Bay Başkan'ın sözleri:

"NATO'ya sıkı sıkıya bağlıyız, NATO'nun bir parçasıyız. Avrupa'ya sıkı sıkıya bağlıyız. Avrupa'nın bir parçasıyız"… Yalnız coğrafyayı değil, evreni de çok iyi biliyor: *"Artık insan neslinin güneş sistemine girme zamanı gelmiştir"…* Ekonomi ve çevre konularında üstüne yok: *"İthal ettiğimiz malların çoğu yurt dışından gelmektedir"… "Çevreye zarar veren şey kirlenme değilidir, buna sebep olan havamızın ve suyumuzun temiz olmamasıdır"…* Mantık deseniz, âlâsı var: *"Eğer başaramazsak, başarısız olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağız"… "Düşmanlarımız akıllı ve yaratıcıdır, ama biz de öyleyiz. Ülkemize ve halkımıza zarar vermek için sürekli yeni yollar buluyorlar ve biz de aynısını yapıyoruz"… "Valinin sorumluluğunu tek bir kelime özetler; ve bu kelime 'her zaman hazırlıklı ol' dur."... "Oy oranının düşük olması, birçok seçmenin oy vermediği anlamına gelir"…* Allah'la alışverişi de üstün düzeyde: *"Allah benim Başkan olmamı istiyor"… "Allah bana El Kaide'yi vurmamı söyledi, ben de vurdum. Sonra bana Saddam'a vurmamı söyledi, ben de vurdum. Ve şimdi de Orta Doğudaki sorunu çözmeye kararlıyım"... "Allah'ın benim aracılığımla konuştuğuna güveniyorum.*

Öyle olmasaydı bu işi beceremezdim"… Orwell'i iyi öğrenmiş: *"Şunu bilmenizi isterim ki, savaştan söz ettiğimiz zaman aslında barıştan söz ediyoruz"… "Özgür uluslar kitle imha silâhları geliştirmezler"... "Bizim için en önemli şey Bin Ladin'i bulmaktır. En büyük önceliğimiz budur ve onu bulmadan rahat etmeyeceğiz"…*Kısa bir süre sonra: *"Bin Ladin'in nerede olduğunu bilmiyorum. Hiçbir fikrim yok ve umurumda da değil. Bu o kadar önemli değil, bizim için önceliği yok"…* Büyük lider: *"Geçmişte iyi kararlar aldım. Gelecekte de iyi kararlar aldım"… "Savaş zamanında başkanın güç kararları alabilecek yetkisi olmalıdır ve gerekirse kendisine daha fazla yetki verme yetkisi de olmalıdır"…*

Bir gün Washington'da kayboluyor ve ister istemez bir taksiye binmek zorunda kalıyor. Taksi şoförü kendisine şu fıkrayı anlatıyor: *"Raslantı bu ya, Papa II. John Paul ölmeden özel uçağına biniyor ve uçağa G. W. Bush'u, Hilary Clinton'ı ve bir numaralı golf oyuncusu Tiger Woods'u da alıyor. 7 yaşlarında bir oğlan da aradan sıyrılarak uçağa, ünlülerin yanına biniyor. Bir süre sonra pilot uçakta önemli bir arıza olduğunu ve yolcuların paraşütle atlamaları gerekeceğini ama uçakta yalnızca dört paraşüt olduğunu söylüyor. Tiger Woods 'ben dünyanın en iyi golfçüsüyüm, üstelik te gencim, benim ölmemem lâzım' diyor ve paraşütün birini kapıp atlıyor. Bush parmak hesabı kaç kişi olduklarını, paraşüt sayısını hesaplarken Hilary Clinton 'ben ABD'nin gelecek başkanıyım, ölmemem lâzım' diyip ikincisini alıp atlıyor. Parmak hesabını bitiren Bush 'ben ABD'nin gelmiş geçmiş en akıllı başkanıyım, üstelik dünyanın en güçlü lideriyim' diyor ve üçüncüsünü kapıp atlıyor. Geriye Papa ile çocuk kalıyor. Papa çocuğa, 'bak evlâdım, ben artık yaşlandım, bu dünyada yapacağımı yaptım, dördüncü paraşütü sen al, atla' diyor. Çocuk kikirdemeye başlıyor, 'boşver moruk, ikimiz için de paraşüt var, son atlayan gerzek benim okul çantamı kapıp atladı' diyor."* Taksi şoförü kendi anlattığı fıkraya gülmekten kırılacak. Arka koltukta oturan Bush kendisiyle gırgır geçildiğini anlamış, hiç gülmüyor ve sertçe: "G. W. Bush benim' diyor. Taksi şoförü 'tamam, tamam, o zaman bir daha anlatayım' diyor.

Bush, çevresinde korumaları, bir okulda çocuklarla sohbet ediyor. Sıra sorulara geliyor. Küçük Johnny kalkıyor: "kitle imha silâhları olmadığını bile bile neden Irak'ı işgâl ettiniz, seçimlerde daha az oy aldığınız halde nasıl başkan oldunuz?" diye soruyor. Korumalardan biri hemen dışarı çıkıyor ve teneffüs zili çalıyor. Teneffüsten sonra sorulara devam ediliyor. Küçük Andy kalkıyor: "kitle imha silâhları olmadığını bile bile neden Irak'ı işgâl ettiniz, seçimlerde daha az oy aldığınız halde nasıl başkan oldunuz, teneffüs zili neden on dakika erken çaldı ve en önemlisi, arkadaşım Johnny nerede?" diyor.

SADDAM NİYE ARİFE GÜNÜ ASILDI?

Saddam arife günü asıldı. Bush ne kadar gerzek te olsa eminim ki çevresindekiler bayramın ve arife gününün Müslümanlar için ne denli önemli olduğunu bilirler. Kendileri bilmese bile aziz dostları Suud Abdullah, kuklacıbaşı Cheney'ye mutlaka bunu fısıldamıştır. Kasım ayının dördüncü perşembesi Amerikalıların "şükran" günü olup semirtilmiş hindilerin kıyama uğradığı, şişko Amerikalıların tıkınarak üç beş kilo daha aldıkları gündür. Ve de işte 2006 yılının bu hindili şükran günündedir ki tahtının altında fokur fokur petrol kaynayan Teksas dostu Kıral Abdullah hazretleri petrolcü Dick Cheney'ye "hindili masandan kalk, el etek öpmek üzere Riyad'a arz-ı endam et" diye celp etmişler idi. Suudilerin buyruklarını Washington'a iletmekle görevli Nawaf Obeid'e göre Suudiler Amerikan askerleri çekilirse Irak'taki Sünnilere ne olacağı, Irak'a bir yönetimin geleceği ve İran'la işbirliği halinde Suudilerin petrol üzerindeki kontrolünü zayıflatacağı endişelerini bildirmişler, "söyle senin Corc'a, asker masker çekeyim demesin, yoksa petrol Şiilerin kontrolüne geçer, hem Amerika'daki petrolcüler hem de bizler hurmayı yeriz" demişlerdir. Abdullah-Cheney-Bush Irak'tan çekilmek yerine 21,500 asker daha yollamak üzerinde anlaşmışlardır. Peki Saddam niye arife günü asıldı?

Bir takım olayların köküne inebilmek, doğru yanıtlar alabilmek için doğru soruları sormak gerekir. Şimdilerde, Amerika dahil birçok çevrede "Amerika Irak'ta savaşı kaybediyor mu" sorusu soruluyor. Bir kere bu soru kafadan yanlış. Savaşı kaybeden kim? Irak'ta ölen yüzbinlerce Iraklı, bunların aileleri ve ölen 3000'den fazla Amerikan askeri savaşı kaybetti gitti zaten. Yalanlarla uyutulan Amerikan halkı savaşı yıllardır kaybetmiş. Amerika yönetiminin Vietnam'da uyguladığı "biz gidiyoruz ama yerimize adamlarımızı bırakıyoruz" formülü Saygon'daki Amerikan büyükelçiliğinin çatısından son helikopter kaçarken iflâsa uğramıştı. Bunu Bush kadar geri zekâlı olmayan Amerikalılar bilmiyorlar mı? Irak'ta Saddam'ı yargılayacak tek bir Sünni Arap yargıç yoktu da ille oraya bir Kürt yargıç mı oturtulması gerekiyordu? Ve de Saddam niye arife günü asıldı?

Türkiye'de yayımlanan Vatan gazetesi köşe yazarı Mine Kırıkkanat: "*Amerikan askerlerinin gözetimindeki Saddam'ın, adeta Irak'taki direnişi azdırmak, iç savaşı körüklemek için özel bir plan uygulanıyormuş gibi, Kurban Bayramı'na girerken kabul edilemez koşullarda idamına kadar ABD'nin Afganistan ve Irak'ta hezimete uğradığı yorumuna ben de katılıyordum.. Saddam, cellatlarına teslim edilene*

kadar Amerikan askerlerinin elindeydi. Cellatlar, beş dakikalığına aldılar, devrik diktatörü hakaret ve küfür ederek sallandırdılar, sonra cesedini yine Amerikalılara teslim ettiler. Amerikalılar ne yaptı böyle bir cesedi? Sanki taraftarlarına "yatır" sunuyormuş gibi, memleketine gömdü "şehit" ilan edilen lideri..." diyor.

Savaşlarda kazananları, kaybedenleri ülke olarak değerlendirirsek "Amerika savaşı kaybediyor" demek kolay. Ancak Amerika'da kim kaybediyor, kim kazanıyor sorusunu sormamız gerek. Amerikan ekonomisine yakından baktığımızda Kore savaşı öncesi ve Vietnam savaşı öncesi inişe geçen ABD ekonomisinin bu savaşlarla canlandığını, toparlandığını görüyoruz. Zaten ABD'nin bir super güç olarak ortaya çıkışını II. Dünya Savaşı hazırlamıştı. Yâni sözün kısası, savaşlar ABD ekonomisine ilâç gibi geliyor. Irak savaşı için harcanan milyarlarca dolar Amerikalı emekçinin cebinden alınan vergilerin silâh sanayiine aktarılması anlamına geliyor. Bu gariban emekçiler de "demokrasi, özgürlük" masallarıyla uyutuluyor. Savaş çıkması, savaşın sürdürülmesi ABD silâh sanayii için bulunmaz bir nimet. Bu arada petrolcüler de Irak halkını gönendirebilecek ölçüde zengin olan petrol kaynaklarına el koyabiliyorsa çifte vurgun tamamlanmış oluyor. Saddam bu oyuna geldiği için mahkûm edilmeliydi. Petrol zenginliklerini halkının refahına harcamayıp batının silâh üreticilerine peşkeş çektiği, İran'a saldırdığı ve milyonlarca kişinin ölümüne neden olduğu için mahkûm edilmeliydi. Batıdan aldığı zehirli gazları kendi halkı Kürtlere karşı kullandığı için mahkûm edilmeliydi. Oysa kendisine yapılan suikast girişimini cezalandırmak için öldürttüğü 148 kişi için yargılandı ve mahkûm edildi. Çünkü diğer suçlarının ardında batı çıkarları ve batının işbirliği vardı ve bunların su yüzüne çıkmasından korkuluyordu. Peki Saddam niye arife günü asıldı?

Sonra ABD güçleri Erbil'de İran konsolosluğunu basıp oradaki 5 İranlı diplomatı tutukladı. Oysa her uluslararası kurala göre bir ülkenin diplomatik temsilciliği o ülkenin toprağı sayılır ve bir konsolosluğa saldırmak o ülke toprağına tecavüz etmek demektir. Ardından ABD, Basra Körfesine ikinci bir uçak gemisi yollayıp İran'a höthöt ederken Dışişleri bakanı Rice, İran ve Suriye'ye "Irak'a karışmayın ha!" diye gözdağı verdi. ABD karışır ama yurdunu işgâlcilere karşı savunan Iraklılara başka ülkelerin yardım etmesine izin yok. Ortadoğu'da çatışmaların keskinleşmesi, savaşın yaygınlaşması ABD'nin Irak savaşını kaybettiği anlamına mı geliyor? Yoksa hepimiz çok mu safız? Savaş sürdükçe ABD kazanıyor demek daha doğru değil mi? Sünni – Şii – Kürt – Türkmen ayrılıklarını körüklemek,

bunları birbirine düşürmek, kırdırmak, silâh sanayii için güzel bir pazarlama yöntemi değil mi? Öte yandan dünyanın en zengin petrol bölgesi Ortadoğu'da sıcak savaşların sürmesi petrol fiyatlarını yükseltiyorsa bundan kim zarar görüyor, kim kârlı çıkıyor? Evet Amerika savaşı kazanıyor. Çatışmaları körüklemek için Saddam arife günü asılır, İran konsolosluğu basılır, Basra körfezine uçak gemisi yollanır ve insancıklar "sen Sünnisin, sen Şiisin, sen Kürtsün" diye birbirlerine saldırtılır ve bu insancıklara bol bol silâh satılır. Emperyalizmin oyununu bozmanın tek yolu hoşgörüyü ve barışı savunmaktan geçer. Biz birbirimizi öldürdükçe emperyalistlerin borsası kâr eder.

HRANT DİNK'İ ÖLDÜRDÜK

Radikal gazetesi yazarı İsmet Berkan yazısına yukarıdaki başlığı atmış. Gazeteci yazar Hrant Dink üç kurşunla öldürüldü. 53 yaşındaki Dink Ermeni asıllıydı. Hrant Dink hakkında, 14 Temmuz 2006'da Reuters Ajansı'na verdiği röportajda, Ermeni soykırımı iddialarını desteklediği gerekçesiyle yapılan suç duyurusu sonrası soruşturma başlatılmıştı. Dink'in, *'Elbette bir soykırımdır diyorum. Çünkü sonuç kendini zaten tanımlıyor. 4 bin yıldır bu topraklarda yaşayan bir halkın, bu olaylarla birlikte artık orada yok olduğunu görüyorsunuz'* diyerek Türklüğü aşağılamak suçunu işlediği iddia edildi. Dink hakkında TCK'nın 301 maddesi uyarınca 'Türklüğü aşağılamak' suçundan başlatılan soruşturma sürüyordu. Hrant Dink'e, bir gazetede yayımlanan '*Ermeni sorunu diyalogla çözülecek, başka yolu yok*' başlıklı röportajdaki '*yazdıklarımı anlamadılar*' ifadesi nedeniyle, 'yargıyı etkilemek' iddiasıyla soruşturma açıldı.

Şişli Asliye Ceza Mahkemesi yeni yasaya göre TCK 301. maddeden Dink'i altı ay hapse mahkûm etmiş, ardından bu cezayı ertelemişti. Dink**,** altı ay hapis cezasına çarptırıldığı davada mahkemeye sunulan 'bilirkişi raporunun' Agos gazetesinde yayımlanmasına ilişkin Şişli 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davadan beraat etmişti. Mahkemenin 9 Aralık'ta verdiği kararla, gazetenin Sorumlu Yazıişleri Müdürü Arat Dink ve gazete sahibi Sarkis Seropyan hakkındaki suçlamalar düşmüştü.

Malatya doğumlu Dink, Gedikpaşa'daki Ermeni Yetimhanesi'nde büyüdü. Denizli Piyade Alayı'nda sekiz ay askerlik yaptı ve çıkışından beri BirGün gazetesinin yazarları arasındaydı.

TCK'nun ünlü 301. maddesi şöyle diyor:

(1) Türklüğü, Cumhuriyeti veya Türkiye Büyük Millet Meclisini alenen aşağılayan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini, Devletin yargı organlarını, askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Türklüğü aşağılamanın yabancı bir ülkede bir Türk vatandaşı tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

(4) Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

Bu yasaya göre hakkında dava açılanlar şu kişiler: Orhan Pamuk, Hasan Cemal, Murat Belge, İlhan Selçuk, İsmet Berkan, Haluk Şahin, Erol Katırcıoğlu, Elif Şafak ve Hrant Dink. Bugüne dek mahkûm edilen yalnızca Hrant Dink.

Meclisi, Hükûmetini, Devletin yargı organlarını, askerî veya emniyet teşkilatını aşağılamayı anlayabiliyorum. Ama nedir Türklüğü aşağılamak? Dink duruşması ile ilgili olarak şöyle yazmış: "*Duruşma katındaki koridorları dolduran kişilerin sözlü ve hamleli tacizlerine hedef oldum. 'Defol git bu ülkeden' diye bağırdılar*". Kim kimin ülkesinden kimi kovuyor?

Hrant Dink halkların kardeşliği, Ermeniler, Kürtler, Türkler ve Türkiye'de yaşayan diğer halk gruplarının barış içinde bir arada yaşaması için mücadele ediyordu. Kendi ifadesiyle "*içinde yaşadığımız cehennemi cennete çevirmek*" istiyordu ve Türkler kadar Ermenilerden de tepki alıyordu. Özellikle soykırımı bayrak yapmış Ermeni diasporası, Türkiyeli fanatiklerden geri kalmıyordu.

ABD'nin Irak politikası, Kuzey Irak, Kerkük sorunları ve AB'nin Türkiye'yle kedi fareyle oynar gibi oynaması Türkiye kamu oyunda son günlerde milliyetçiliği iyice keskinleştirdi. "*Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur*" söylemleri yoğunlaştı. İdeoloji olarak milliyetçiliğe uzak durması gerekirken Erdoğan bile oy kaygusuyla aynı söylemlere katıldı. Dink'in öldürülmesini milliyetçi güruh ya "*Türklere karşı düşmanlığı körüklemek, Ermeni soykırımının altını çizmek için ya Ermeniler ya da AB ajanları öldürmüştür*" ya da "*Türkiye'yi parçalamak isteyen ABD, bunu mutlaka Türkiye'deki Ermeni- Türk – Kürt ayırımlarını keskinleştirmek için yapmıştır*" derken yükselen fanatik milliyetçiliğin ve bunlara her gün ödün veren politikacıların Türkiye'de nasıl bir hava yarattığını unutuyorlar. Biz kendi kendimize düşman olurken, AB'nin veya ABD'nin mi düşmanlığına ihtiyacımız var? Kendi kendimize derken, biz derken, Türkiye'li herkesten söz ediyorum. "*Atalarımız bin yıl önce at sırtında Orta Asya'dan geldiğinde*" Anadolu boş muydu? Ermeni, Rum, Kürt, Yahudi, Süryani, Arap bu topraklarda yaşıyordu. Türkiye yalnızca o bin yıl önce at sırtında gelip Anadolu'yu işgâl eden Türklerin değil, tüm bu insanlarındır. Türkiye'yi benimseyip, "*bu ülke benim ülkem*" diyen Hrant Dink gibi de insanlarındır. Türkiye'nin bugünkü kültür zenginliği, çeşitliliği tüm bu insanların kültürlerinin sentezinden oluşmuştur. Doğu Anadolu'daki Ermenilerin, Istanbul ve İzmir'deki Rumların göçe zorlanması, Kürt kültürünün yadsınması Türkiye'yi, Türkiye kültürünü sağlamlaştırmamış, yoksullaştırmıştır. Ülkedeki bozuk düzeni eleştirenler 301. maddeye göre yargılanması gereken vatan hainleri değil, gerçek vatanseverlerdir. Bugün ABD'nin saldırgan emperyalist politikalarına karşı çözüm "*Türkiye Türklerindir*" gibi kafatasçı

söylemlerden ya da "*hepimiz din kardeşiyiz*" gibi şeriatçı söylemlerden değil, Türküyle, Kürdüyle, Rumu, Ermenisi, Süryanisi, Arabıyla Türkiye'de tüm yaşayanların, Sünnisi, Alevisi, Musevisi, Hıristiyanıyla, bu ülkenin çıkarlarını koruyanların, bu tehditlere karşı ne yapabileceklerini, kardeşlik içinde, başlarında 301. madde gibi bir Demokles'in kılıcı olmadan özgürce tartışıp çözümler üretebilmelerinden geçer.

Evet Türkiye bir dürüst aydınını daha, bir insancıl yazarını, düşünürünü daha yitirdi. Bu ilk değil, ve bu gidişle son da olmayacak. Uğur Mumcu'yu ve diğer katledilenleri anımsıyorum. Fikir düzeyinde tartışmaya, kafası, bilgisi, kültürü yetmeyenlerin silâha sarılması şaşılası birşey değil. Ama böyle aydınlar kolay yetişmiyor. Fransa'da Cezayir savaşını eleştiren Sartre'ın tutuklanması, hakkında dava açılması öne sürüldüğünde sağcı, milliyetçi De Gaulle bunu "*ama o Sartre*" diyerek reddetmişti. Acaba bir gün Türkiye bu noktaya gelebilecek mi derken aklıma bugünkü Fransa'nın Ermeni soykırımı olmamıştır demeyi yasakladığı geliyor. Nereden nereye?

KÜRT TRAGEDYASI

Trajedi sözcüğü çok kez yanlış kullanılır. Bir trafik kazasında 40 kişi ölmüşse gazeteler bunu "trajedi" diye manşete taşırlar. Nedense trajedi sözcüğü felâket sözcüğünün yerini almış; herhalde daha tumturaklı, daha entelceymiş gibi gelen bir sözcük olduğu için. Oysa trajedi sözcüğünün kökeni antik Yunan'daki tragedya sözcüğünden gelir. Üstad Aristo tiyatro konusundaki ilk kuram kitabı Poetica'yı yazdığında tiyatro oyunlarını komedya ve tragedya diye ikiye ayırmış. Komedya sözcüğü günümüze dek komedi olarak gelmiş, güldürü anlamını yitirmemiş. Ama komedya güldürü ise tragedya da ağlatı mı ola derseniz yanıtı hayır olacak. Yine antik Yunan'da başını Sofokles'in çektiği tragedya yazarları üstad Aristo'nun kuramlarına sadık kalmış ve günümüzde halâ büyük bir zevkle seyredilen oyunlar yazmışlar. Tragedya'da bir tragedya kahramanı vardır. Tragedya kahramanı Cüneyt Arkın ya da Arnold Schwarzenegger gibi bir kahraman değil, tanrıların cömert gününde özene bezene yaratılmış gerçek bir kahramandır. Bu kahramanın birçok olumlu yanı vardır ama bu olumlu yanlarından birisi aslında onun kusurudur. Sofokles'in ünlü Oidipus tragedyasına bakarsak Oidipus savaşçı, mert, korkusuz, dürüst bir kahramandır ama aynı zamanda gerçekleri arama, öğrenme tutkusu da vardır. Bu da gayet güzel, olumlu birşey diyebilirsiniz. Ama ne yazık ki Oidipus'un bu asil, hayran olunası tutkusu kendisinin trajik sonunu hazırlar. Savaşta bir kıralı öldürüp öldürdüğü kıralın yerine kıral olur, öldürdüğü kıralın dul karısıyla evlenir. Ama anasını babasını tanımamakta ve gerçek ana babasının kim olduğunu öğrenme ateşiyle tutuşmaktadır. Sonunda başarılı olur ve öldürdüğü kıralın kendi babası, evlendiği kadının da kendi anası olduğunu öğrenir. Bu acıya dayanamaz, kendi elleriyle gözlerini oyar, kendini kör eder, dağlara vurur, kaçar gider. Seyirci bu oyunu seyrederken Oidipus'un başına gelecekleri sezer ama Oidipus'un kişiliği, gerçeği ortaya çıkarma tutkusu öylesine yoğundur ki, sonuç kaçınılmazdır, göz göre göre o sonuca doğru engellenemez bir hızla yol alır. Oidipus'un bu saygın niteliği sonunu, trajik sonunu getirir.

Amacım sizlere tiyatro dersi vermek değil. ABD'nin Irak'ı işgalinden bu yana birçok Kürt kardeşimle bol bol konuşuyoruz. Daha geçen gün katledilen Hrant Dink şöyle diyor: "*Elinizi vicdanınıza koyun ve bir Kürd'ün yerine koyun kendinizi. Kadim bir halkın evladısınız. Bir parçanız İran'da, bir parçanız Suriye'de, bir parçanız da Türkiye'de. Diliniz var konuşuyorsunuz ama bilmezden geliniyorsunuz... Müziğiniz var, çalıyor, söylüyorsunuz ama işitilmezden*

geliniyorsunuz... Edebiyatınız var, dinliyorsunuz ama okuyamıyorsunuz... Tarihiniz var, biliyorsunuz ama anlatamıyorsunuz... Kültürünüz var, yaşıyorsunuz ama yok sayılıyorsunuz... Ne okulunuz var, ne üniversiteleriniz... Ne radyolarınız var, ne televizyonlarınız. Başkalarının sizi yok sayması bir dertse... Varlığınızı ve kimliğinizi özgürce yaşayamamanız ve geliştirememeniz bir başka dert. Böylesi bir çaresizlik içine sıkıştırsalar sizi, ne düşünürdünüz? Elinizi vicdanınıza koyun ve cevaplayın: 'Niçin başkaları gibi benim de kendimi, kültürümü özgürce yaşayacağım ve geliştireceğim bir devletim yok?' diye öykünür müydünüz, öykünmez miydiniz?" Kürt kardeşlerim Kuzey Irak'ta (ya da kendi deyişleriyle 'Güney Kürdistan'da) adı konmamış ta olsa bir Kürt devleti kurulmasını bu nedenlerle kutluyorlar. Kutlamakla da kalmıyor, kendilerine bu olanağı sağlayan baş emperyalist ABD'ye, Bush'a ve yardakçısı Blair'e övgüler düzüyorlar. Özlemlerini, istemlerini yadsımak ya da karalamak, Hrant Dink'in de dediği gibi olası değil. Ancak emperyalistlerle işbirliği yapan, bağımsızlığını emperyalist güçlere ipotek eden halkların başına neler geldiğini ya görmezden geliyor, ya da umursamıyorlar. Vietnam'da ABD'nin kukla hükûmetinin devrilmesiyle kaçacak yer arayan Güney Vietnamlıları unutuyorlar. Kaldı ki Vietnam'da bir etnik ayrılık ta yoktu, yalnızca bağımsızlıkçı Vietnamlılar ile işbirlikçi Vietnamlılar vardı. İşin içine bir de etnik ayrılıklar girince çelişki daha da keskinleşiyor. Belçika'nın işbirlikçisi Tutsilerin Rwanda'da Hutu'lar tarafından nasıl kıyıma uğradığını "biz Vietnam'a veya Ruanda'ya benzemeyiz' diyip geçiştiriyorlar. Hattâ bazıları "senin Kürtlere akıl vermeye ne hakkın var? Onlar kararlarını vermişler, cezasını da çekecekse onlar çekecek. Hataysa onların hatası" gibi söylemlere girişiyor. Emperyalizmden söz edince "bırak bunları kardeşim, bunlar eski / modası geçmiş söylemler" diyebiliyorlar. Benim dünyanın öteki köşesinde yayımlanan bir Türkçe gazetede yazdıklarım ya da dost sohbetlerinde söylediklerim elbette Irak Kürtlerini etkileyecek değil ama her etnik guruptan, her dinden insanı kardeş gören birisi olarak bu trajik hatayı vurgulamadan edemiyorum. Bugün Irak'ta Kürtler haklı özlemlerini gerçekleştirmesine olanak verdiği için ABD emperyalizminin maşası olma konumunu gönüllü olarak kabullenmişlerdir, kukla yönetimin cumhurbaşkanlığını, Saddam'ı yargılayan ve asan yargıç olmayı kabullenmişlerdir. Ne var ki bir gün ABD oradan çekip gidecektir. Yerleştireceği bir kukla yönetim de eninde sonunda devrilecektir. O zaman Irak'ın Arap halkı Kürtlere bu işbirlikçiliklerinin hesabını sormayacak mıdır? 1915'te Ermenilerin başına gelen de o değil midir? Adı soykırım olsun, olmasın, emperyalistlerle

"bağımsızlık özlemi" içinde işbirliği yapan Ermenilerden bugün Doğu Anadolu'da kaç kişi kalmıştır? Bugün İslâm dünyasında İsrail ne kadar ABD'nin uzantısı olarak saldırganlığıyla nefret topluyorsa Irak Kürtleri de aynı role öykünmekte değiller midir? Hiçbir zaman yanılmayı bu kadar istememişimdir. Umarım bu dediklerim olmaz, Kürtler Kuzey Irak'ta barış içinde yaşar, çocuklarına Kürtçe öğretir, Kürtçe türküler söylerler. Kürtlerin haklı özlemleri, istemleri bir trajik kusur haline gelmez, olay bir Kürt tragedyasına dönüşmez.

KİM BU TÜRKLÜK DÜŞMANLARI

Ruanda'da Hutu'lar, ellerinde palalar, Tutsi'lerin kökünü kazımaya hazırlandığında radyodan, Tutsi'ler ezilmesi gereken "hamamböcekleri" diye tanımlanıyor, Hutu'lar cinayete, soykırıma girişmeye itiliyorlardı. 11 Aralık 2005'te Cronulla ayaklanmaları diye bilinen olaylar hakkında NSW Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Norm Hazzard'ın hazırladığı raporda olayları alevlendiren, Avustralyalı bir "milliyetçi" güruhu Orta Doğu görünüşlü kişilere saldırmaya kışkırtan kişilerin Alan Jones, Ray Hadley, Jason Morrison adlı üç radyo yayıncısı olduğu belirtiliyor. Radyoda, televizyonda yayın yapan ya da gazetede yazan kişiler sorumluluklarını bilmezse toplumu karıştırmaları çok kolay oluyor. Cronulla'daki olaylardan önce telefonla gönderilen mesajlardan bir örnek: "*Cronulla'da ilk "wog" dövme gününün bu Pazar olduğunu unutmayın. 'Chink' (Çinli) dövme günü ayın 27'sinde ve Yahudilerin de hesabını Ocak başında göreceğiz*". Avustralya'da Sadrazam Howard'ın gerzek Bush'un yalakalığını yapıp Irak'a asker göndermesine tepkiler artarken, Orta Doğu görünüşlü insanların hedef alınması elbette raslantı değil. Milliyetçilik her zaman muzır politikacılara alet olmuştur. Hani "Allah dil vermiş, konuşuyor" derler ya, her konuşan konuştuğunu bilmediği gibi her yazıcı da yazar değildir. Daha önce Orhan Pamuk'u aklı sıra aşağılamak için "Ermeni tohumu" deyimini kullanan bir yazıcı bu kez de kendi gibi düşünmeyenleri yok edilmesi gereken sinekler olarak tanımlıyor ve Hrant Dink'i anmak için bir araya gelen kişileri isim isim sayarak neredeyse kendi küçük kafasınca vatan haini ilân ediyor.

Irkçılık, milliyetçilik, ulusalcılık vs. hakkındaki bu yazıyı hazırlarken Ahmet Altan'ın 29 Ocak 2007 tarihli "*Kim bu Türklük düşmanları…*" başlıklı yazısı gözüme ilişti. Benim demek istediklerimi çok daha güzel anlattığı için yazıyı aynen alıyorum:

Benim anladığım kadarıyla Türk olmak çok kolay bir şey… "Kahrolsun emperyalizm," "kahrolsun Ermeniler," "kahrolsun hainler," diye bağırdın mı, tamam, sen iyi bir Türksün. Bu mu gerçekten Türk olmak? Yetiyor mu bu kadarı Türk olmaya? Yabancı bir ülkenin ajanı buraya gelip Türk taklidi yapmaya kalksa hiç de zorlanmayacak. Üç cümle ezberleyip bağırdı mı, sadece Türk olmayacak bir de "vatansever Türk" olacak… Ne kolaymış Türk olmak… Türklerin ana dili olan Türkçeyle bir sayfalık bir kompozisyon bile yazamıyormuşsun… Yazmayı bırak, Türkçe düzgün cümleler kurarak beş dakika konuşamıyormuşsun… Bunlar önemli değil… Beş tane Türk şairinin adını

söyleyip, iki tane şiiri ezberleyememişsin… Türkçe yazılmış iki roman okumamışsın… İkinci Meşrutiyet'in hangi tarihte ilan edildiğini bilmiyormuşsun… Mahmut Şevket Paşa'nın adını bile duymamışsın… Babıali baskınında vurulan Harbiye Nazırı'nın adını söyleyemiyormuşsun… Balkan Savaşı'nı nasıl kaybettiğimiz konusunda bir fikrin yokmuş… Çanakkale Savaşı'nın komutanı kimdi diye sorulduğunda boş boş bakıyormuşsun… Şeyh Galip'in adını bile duymamışsın… Tasavvuf'un ne olduğunu bile bir kere düşünmemişsin… Ali Paşa'dan bir anekdot bile anlatamıyormuşsun… Kanuni'nin çadırında boğdurduğu şehzadesinin adını bilmediğin gibi, böyle bir olaydan haberdar bile değilmişsin… Birinci Meclis'te neler tartışıldığını hiç merak etmemişsin… Harekat Ordusunun üç ünlü kurmay subayını say desem, sayamıyormuşsun… Bunların hiçbiri önemli değil. "Kahrolsun vatan hainleri" diye bağırdın mı sen Türksün. Türklüğün nasıl olması gerektiğini anlatabilirsin. Türklerin çıkarının ne olduğunu herkese öğretebileceğine eminsin. Savaşmayı, öldürmeyi alkışlamak Türk olmak için yeterli sence. O savaşların niye kaybedildiğini araştırmak, yeni yenilgilere engel olmaya uğraşmak ise Türk düşmanlığı. Balkan savaşı öncesinde Cemil Topuzlu'nun neler söylediği, o savaşa hangi şartlarda girildiği, yenileceğimizi bilenlerin bile neden ağzını açamadığı konusunda bir fikrinin olmaması neyi değiştirir? Savaşı "hainler" yüzünden kaybettiğimizi söyler çıkarsın işin içinden. Bu tek cümle seni "iyi bir Türk" yapar. Türklüğün böylesine "cehaletle", "cinayetle", "zorbalıkla" özdeşleştirildiği bir başka dönem daha var mı acaba tarihimizde? Kim bu adamlar? Türklüğü bu kadar ucuzlatan, çirkinleştiren adamlar kim? Amaçları ne? Ne günahlarımızı bilirler, ne sevaplarımızı bilirler. Tarihimizin ne gölgesinde, ne ışığında dolaşmışlar. Dilimizi sevmiyorlar, edebiyatımızı sevmiyorlar, mizahımızı sevmiyorlar. Ama Türklük hakkında konuşur duruyorlar. Türklüğün zorbalık olduğunu anlatıyorlar. Hayatımın hiçbir döneminde ırkımın, kavmimin, geçmişimin, "Türk olduğunu iddia eden" birileri tarafından bu kadar aşağılandığını görmedim. Hiçbir zaman milliyetçi olmadım, hiçbir zaman ırkçı olmadım ama artık benim bile tahammülümü aşan bir saldırı altında Türklük. Düzgün bir Türkçe bile konuşmayı becerremeyen birileri kendilerini "Türklüğün" sahibi gibi sunmaya çalışıyor. "Cahil olmayan, zorba olmayan" biri Türk olamazmış inancını yaymaya uğraşıyor. "Türkleri" dünyanın "lanetlileri" haline getirmeye çabalayan bu adamları kim destekliyor, niye destekliyor? "Türk olmak" adına "Türklüğü aşağılayan" bu adamların arkasında kim var? Niye Türklüğe bu kadar düşmanlar?

Yunus Emre'si, Pir Sultan'ı, Nazım'ı, Cahit Sıtkı'sı, Yahya Kemal'i, Necip Fazıl'ı, Halit Ziya'sı, Peyami Sefa'sıyla parlak bir geçmişin, zengin bir dilin, derin bir duyarlılığın çocuklarıyız biz. Dilimizi, şiirimizi, efsanelerimizi, masallarımızı, mizahımızı, hicvimizi seviyoruz. Her Türk'ün övüneceği bu büyük mirası da "Türklüğü zorbalıkla ve cehaletle" özdeşleştirmeye çalışan bu kuşkulu insanların çirkinleştirmesine izin vermeyeceğiz. Edebali'yi, Şeyhülislam Yahya'yı, Kaygusuz Abdal'ı, Karacaoğlan'ı, Mevlana'yı vahşice, barbarca saldıran bu insanlara karşı savunacağız. Türklerin nasıl şiir yazdığını bilmeyen, bu dili sevmeyen birilerinden bu kavmi korumak zorundayız. Bin yıllık bir mirası üç günde kirletmeye uğraşıyorlar çünkü. Kavmimizin güzel ve değerli olan nesi varsa parçalamak, yok etmek istiyorlar. Hiç kimse Türklüğe bu kadar düşmanca saldırmamıştı. Üstelik bu kez saldıranlar bizim bayraklarımızı sallıyorlar.

TİMSAHLAR VE BATAKLIK

Bir yandan timsahları savuşturmaya çalışırken bataklığı kurutmak olanaksızdır derler. Bataklığı kurutmadan timsahlardan kurtulamayacağınızı bilseniz de dört bir yandan dişlerini gıcırdatarak üstünüze gelen timsahları gözardı edemiyorsunuz. Canlıların evrimleşerek sonunda insanın oluştuğu bilimsel görüşüne dinciler hep şiddetle karşı çıkmışlardır. İncil'e göre dünya, insanlar ve diğer herşey yaklaşık 6000 yıl önce "yaratılmış". 100,000 yıllık fosiller bulunduğu zaman Tanrı'nın 6000 yıl önce herşey gibi bu fosilleri de yarattığı gibi harika yanıtlarla ortaya çıkıyorlar. Herhalde tanrı bunu bizleri şaşırtmak için yapmış olsa gerek, "Allah insanı şaşırtmasın" diyesi geliyor insanın. Bilimin gelişip serpilmesiyle son birkaç yüzyıldır yaradılışçılar "kitapta böyle yazıyor" söyleminin yetmediğini görüp bilimselliğe soyundular ve fikirlerini "yaradılış bilimi" olarak sunmaya çalıştılar. ABD dışında bu katakulli pek tutmadı, şimdi de "intelligent design" diye bir kılıf buldular. Doğadaki çeşitliliğin evrimleşme yoluyla olamayacağını, bütün bunların ardında herşeyin tasırımını yapıp yaratan bir zekâ olması gerektiğini ileri sürüyorlar. Oysa örneğin bir buçuk kiloluk insan beynine baktığımızda insanı insan yapan bölümün yalnızca üstteki "cerebral cortex" adı verilen yaklaşık 1 santim kalınlığındaki gri kabuk olduğunu biliyoruz. Onun altında, insan beyninin kökünde halâ sürüngen beyni var. Milyonlarca yıldır değişmemiş olan sürüngen beyni. Timsah gibi hayvanlar yalnızca saldırıp öldürmek, karınlarını doyurmak ve çiftleşmek için yaşarlar. Ve bu sürüngen beyinlilerin yaşadıkları bataklıklar kurutulmadıkça bu ilkel yaşamlarını sürdürmeye devam edecekler. Nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan hayvanların korunmasından yanayım elbette ama insanlara saldırmaları? Bu timsahlar saldırdıkça siz de onların saldırılarından kaçınmaya, korunmaya çalışırsınız, bu arada asıl yapılması gerekene, bataklığı kurutma işine ne fırsat bulabilirsiniz, ne de gücünüz kalır.

Bugün üzerinde yaşadığımız dünyanın temel hayatî sorunları var. Küresel ısınma, mevsim değişikliği bunlardan birincisi. Dünyanın büyük alanları su altında kalma, başka bölgeleri çölleşme tehlikesiyle karşı karşıya. Bunun nedenlerinden en önemlisinin de karbondioksit gibi sera gazları olduğu artık bilimsel olarak kanıtlanmış durumda. Bugün ülkeler arasında büyük dengesizlikler var. Bazı yoksul ülkelerde çocuklar 1 dolarlık bir aşı yapılmadığı için ölürken, zengin ülkelerdeki oburlar zayıflamak için milyarlar harcıyorlar. Avrupa, piyasayı düşürmemek için et ve yağ stoku yaparken, Avustralya'da

kuraklık yüzünden ölmeye makhûm olan koyunlar (nakliye parası fazla olduğundan) kurşunlanıp çukurlara gömülürken Türkiye dahil birçok yoksul ülkenin çocuğu yeterli protein alamadığı için aptal oluyor. Dünyanın başında kanla beslenen vampirler gibi savaşla beslenen bir ABD ekonomisi var. Bu Deli Dumrul ekonomisi, Irak'ta 500 küsur milyar (evet, milyar) dolar harcayıp yüzbinlerce insanın ölümüne neden olarak yaşamını sürdürüyor, semirip büyüyor. Dengesizlikler yalnızca ülkeler arasında değil; ülkelerin kendi içlerinde de büyük dengesizlikler var. Zengin ABD'de 25 küsur milyon kişi yoksul, evsiz, parası yoksa ameliyat olamıyor, ölüyor. Avustralya'da ülkenin asıl sahipleri sonra gelenlerden 20 yıl önce, alkolden, kötü beslenmeden, hastalıktan ölüyor.

Bütün bunlar apaçık ortadayken Başbakanımız hava kirlenmesinin birincil nedeni kömür yakma olayına "şu kadar kişi işsiz kalacak" diye yaklaşıyor. Sanki BHP Wollongong'da binlerce kişiyi işten çıkarınca Avustralya yıkılıp gitmiş gibi. Irak'ta Şiilerle Sünniler 1400 yıl önceki bir kavgayı sürdürüp birbirlerini öldürüyorlar. Yaşamını şu ya da bu kitabın buyurduğu gibi sürdürmeyenlerin kafası, kolu kesiliyor, evleri yakılıp yıkılıyor. Rengi benimkinden farklı, burnu benimkinden büyük, saçları benimkinden kıvırcık diye, giysisi farklı, kafasına taktığı farklı, bayrağının rengi farklı diye timsahlaşılıp dişler gıcırdatılıyor. Ve biz bu timsahları başımızdan savuşturmaya çabalarken bataklığı unutuyoruz, unutmasak ta timsahlarla uğraşmaktan asıl sorunlarla uğraşamıyor, timsahları besleyen ve giderek çirkefleşen bataklığı kurutamıyoruz. İnsanların bu timsah beyinlerini tetiklemek, hele hele proteinsiz büyüyüp beyninin insan kabuğu gelişmemişse çok kolay oluyor. Adam "çok seviyordum, onun için 37 yerinden bıçakladım" ya da "düşündükleri, söyledikleri hoşuma gitmedi, öldürdüm", "Irak'a demokrasi ve özgürlük götürmek için yüzbinlerce Iraklıyı öldürüyorum" diyebiliyor.

Umut ışığı yok mu? Var elbet. Avustralya Yeşiller senatörü Bob Brown Avustralya 3 yıl içinde enerji için kömür yakmayı durdursun çağrısı yapıyor. Sınır Tanımayan Doktorlar gönüllü olarak dünyanın en belâ yerlerinde insanlara insanca davranıp sağlık hizmeti sağlıyorlar. Bangladeş "çarparım sizin patentlerinize" diyip yüzlerce dolara satılan ilaçları birkaç sente kendisi üretip halkına bakıyor. Güney Amerika'da Chavez'in başını çektiği tsunami günden güne coşarak, "neocon" (yeni tutucular)ın özelleştirme furyasını tersyüz ederek kaynaklarını kamulaştırıyor. Tim Flannery gibi bilim adamları "jeotermal enerji"nin (yâni yerin derinliklerindeki sıcak kayalara su basıp ısınan sudan enerji elde etmenin) Avustralya'nın en az 100 yıllık enerji gereksinmesini karşılayacağını bağırıyor. "Greenpeace"çiler yasa dışı balina avını durdurmak

için Japon gemilerine şişirme botlarla karşı durup Antarktika'nın buzlu sularına yuvarlanıyor. Fatah ve Hamas artık birbirimizi öldürmekten vazgeçelim diyebiliyor. Türkiye'de yüzbinlerce Türk ve Kürt kardeşlik türküleri söyleyebiliyor, Ermeni kökenli bir Türkiyelinin cenazesinde kardeşlik içinde kenetlenebiliyor. Dünyanın en zengin adamı Bill Gates yoksul ülkelere milyarlar bağışlayabiliyor, İngiliz iş adamı Richard Branson atmosferdeki karbondioksidi temizleyecek bir yöntem bulacak bilim adamına milyonlarca dolar ödül vadedebiliyor. Amerika'da oğlu Irak'ta Niyazi olan bir ana gerzek Bush'tan hesap sorabiliyor, Amerikalı bir binbaşı Howard'ın kendi vatandaşı için yapmadığını yapıp 5 yıldır sorgusuz sualsiz içeri tıkılan David Hicks'in hakkını koruyabiliyor. Evet, insanlar da var.

JÜSTİNYEN, KANÛNÎ, HICKS VE KURNAZ

Hukuk devleti der dururuz ama bunun ne anlama geldiğini çok kez pek düşünmeyiz. Her toplumda yasalar vardır ve devletin bu yasalar çerçevesinde yönetilmesi gerekir. Yasalar o toplumun değerlerini yansıtır ya da yansıtması gerekir. Bir devletin ne ölçüde sağlıklı olduğu ve kabul gördüğü bu yasaları ne kadar adilce uyguladığına bağlıdır. Tarihte yasalar dediğimizde akla gelen iki kişi vardır; birisi Bizans imparatoru, Aya Sofya'yı yaptıran Jüstinyen, diğeri de Kanunî Sultan Süleyman'dır. İlginçtir, ikisi de bugün kanunsuzluğun kol gezdiği, sokakta insan kurşunlanan Istanbul'da birbirlerinden tam 1000 yıl arayla hüküm sürmüşlerdir. 82 yaşına kadar yaşayan Jüstinyen bölük pörçük yasaları, buyrukları günün hukukçularına derletmiş ve *Corpus Juris Civilis* (Sivil Yasalar Külliyesi) adıyla bilinen dört kitapta toplatmıştır. Roma'nın ve halefi Bizans'ın bin yılı aşkın bir süreyle hüküm sürebilmesinin önemli bir nedeni bugün anladığımız anlamıyla bir "hukuk devleti" olmasındandır. Bir ülkenin çimentosu (Deniz Baykal'ın dediği gibi, milliyetçilik değil), özellikle çeşitli etnik grupları kapsayan ülkelerde, yasaların adil olması ve adilce uygulanmasıdır. Roma, ardından Bizans ve Bizans'ın mirasçıcı Osmanlı İmparatorluğu bunu başarabilmiştir. Yasaların bazan sert, cezaların vahşice olması aslında bu yasaların adilce uygulanması kadar önemli değildir. Roma'ya karşı çıkan kişilerin çarmıha gerilmesi ne kadar insanlık dışıysa da, bunun böyle olacağının herkesçe bilinmesi ve herkese eşit olarak uygulanması o devleti hukuk devleti yapar. Bir devlet hukuk devleti değilse, zorbalıkla belki yönetimi bir süre daha sürdürebilir ama hukuk devleti olmadığı için halkın güvenini yitiren bir devletin yıkılması kaçınılmazdır. Osmanlı'nın zirve noktasında 46 yıl hüküm süren Süleyman'ın "kanûnî" olarak bilinmesi Jüstinyen gibi kanun yapıcı olmasından değildir. Çünkü Osmanlı'da kanun şeriat kanunudur. 72 yaşına kadar yaşayan (Trabzon doğumlu!) Kanûnî'yi kanûnî yapan, o yasaları adilce yorumlamış, adilce uygulamış olmasıdır, hak edenin etnik kökeni ne olursa olsun kölelikten sadrazamlığa yükselebilmesine olanak sağlamış olmasıdır. Kanûnî'nin üç büyük sadrazamından İbrahim Yunan asıllı, Rüstem Bulgar asıllı, Sokollu Boşnak asıllıdır, karısı Hürrem Sultan (Rokselena) şimdi Ukrayna bulunan Ruthenya'lı bir köledir.

Jüstinyen'in yasaları Roma hukuku olarak bugün batı dünyası hukukunun temel taşını oluşturur. Ve bu, bazı temel ilkeleri içerir. Bunlar yüzyıllar boyunca daha da ayrıntılı olarak yasalara yansımış, insanların devletlerine güven duymasının

temelini atmıştır. Orta Çağda Katolik kilisesi bu ilkeleri hunharca çiğnemiş, bugün şeriatı uyguladıklarını savunan ülkeler ve onlara öykünenler Kanûnî'den besbelli ki ders almamışlardır. Nedir bu ilkeler? İnsanların suçu kanıtlanıncaya kadar suçsuz varsayılmaları. İnsanların suçu kanıtlanmadan cezalandırılmamaları. Üçüncüsü de eskilerin "makabline şâmil" dedikleri, İngilizce "retrospective", yâni "eskiye dönük" olarak uygulanmaması. Yâni bir yasanın ancak o yasa çıktıktan sonraki davranışlara uygulanması. Bir örnek vermek gerekirse, diyelim ki bir ülkenin yasama meclisi bugün, 20 Şubat 2007 tarihinde sarkık bıyığı yasaklayan bir yasa çıkardı (böyle bir yasanın insan haklarına aykırı olup olmadığı bir başka tartışma konusu) ve sarkık bıyıklıların 3 ile 6 yıl arası hapse atılması yasalaştı. Bu günden sonra bıyığı sarkık olanlar, yakalanır, yargılanır, suçlu bulunurlarsa hapse atılabilirler. Ama dün bıyığı sarkık olan bir kişi, bugün bıyıklarının ucunu kesmişse "sen dün sarkık bıyıkla dolaşıyordun" diye yargılanamaz.

Bugün dünyada hâkim tek bir imparatorluk var, Amerika Birleşik Devletleri. ABD bir hukuk devleti mi? Yukarıdaki ölçütleri uygulayalım, bakalım. Bugün ABD'nin Guantanamo Körfezi'ndeki üssünde yüzlerce kiş beş yıldır tutuklu. Birçoğunun adını bile bilmiyoruz. Avustralya'lı olduğu için Davis Hicks'i biliyoruz. Avustralya'lı Memduh Habib bir süre önce salıverildi. Almanya doğumlu Türkiye vatandaşı Murat Kurnaz dört buçuk yıl yattı, geçen yıl salıverildi. Kurnaz şimdi 24 yaşında. Gençliğinin dört buçuk yılı ABD üssündeki bir hücrede geçmiş, hep prangalarla yürüdüğü için normal yürümeyi bile unutmuş. ABD'li bir yargıç Kurnaz'ın tutuklanmasının yasadışı olduğu kararını verince salıverilmiş. ABD'nin Bush ve tüm diğer yetkilileri bu kişilere açık açık "terörist" diyor. Oysa daha hiçbiri suçlanmamış yargılanmamış ve yıllardır hapisteler. 11 Eylül sonrası Avustralya dahil birçok ülkede Türkiye'dekine benzer "terörle mücadele" yasaları çıkarıldı. Bu yasaya göre Guantanamo'daki insanlar terörist olmakla suçlanabilecekler. Oysa iddia edilen davranışların hiçbiri yasa çıktıktan sonra olmamış. Yasa çıktığı zaman hepsi zaten hapistelermiş. Yâni yasa "makabline şâmil" olarak uygulanacak. Yâni "dün senin bıyığın sarkıktı" diyerek insanlar yargılanacak. Avustralya hükûmeti ve Bush'un baş yağcısı küçük Coni, sözde "adalet bakanı" Ruddock, "Hicks'i Avustralya'ya geri getirirsek kendisine herhangi bir suç isnat edemeyeceğiz" diyerek geri istemiyorlar. Muhalefet müsveddesi dahil hiç kimse çıkıp ta "kendisine hiçbir suç isnat edilemeyecekse suçsuz demektir" demiyor. Alman hükûmeti de Kurnaz'ı aynı nedenlerle geri istememiş. Geçen yıl açıklanan belgelere göre Kurnaz'ın ne El Kaide ne de bir

başka terörist örgütle hiçbir ilişkisi olmadığı ve Pakistan yetkililerince sadece yabancı olduğu için tutuklandığı belirtiliyor. Salıverildikten sonra Kurnaz Almanya'ya yine gözleri bağlı ve ayakları uçağa zincirlenmiş olarak, 15 ABD askerinin refakatinde getiriliyor.

ABD imparatorluğu, ne Çin'in rekabeti, ne halkının aşırı oburluğu ve şişmanlığı, ne de teröristler yüzünden batacak. Hukuk devleti olmadığı için, hukuk devleti olmanın en temel ilkelerini uygulamadığı için batacak.

KUZEY KÜRDİSTAN, GÜNEY AZERBEYCAN

Bayram değil, seyran değil, Amerikalı eniştelerimiz Azerî kardeşlerimizi neden öpüyor dersiniz? Ermeniler Dağlık Karabağ'da Azerîleri kırıp geçirirken tısı çıkmayan ABD şimdi İran'da Azerîleri destekler oldu. Kuklacıbaşı Dick Cheney geçtiğimiz hafta Avustralya'daydı. Kalbi pilli olan Cheney öyle pek önemli birşey olmadan Amerika dışına çıkmaz. Sanırım en son Saudilerin celbine icabet ederek Suudi Arabistan'a gitmiş, "Irak'tan çekilmeyin ha, yoksa oradaki Sünni kardeşlerimizi kim koruyacak" ültimatomunu almıştı. Suudi paralarının ABD'den çekilmesinin büyük bir çöküntü yaratacağını pek iyi bilen kuklacıbaşı kuklasına talimat vermiş ve Bush oğlu Bush ta 20,000 daha gariban Amerikan gencini Irak'a gönderme kararını açıklamıştı. Şimdi gündemde İran var. ABD'de birçok kişi "2007 İran yılı olacak" demeye başladı bile. Kendi adamları Saddam'a tüm lojistik ve malzeme desteğini vererek İran'a saldırtan ve 1980'den 1988'e kadar bir milyon kişinin ölümüne neden olan, ama İran'ı dize getiremeyen ABD, Irak'ta rezil olmasının ardından İran'a saldırması durumunda pespaye olacağını bilmiyor mu? ABD'de azıcık dış politikadan anlayan herkes İran'a saldırmanın çılgınlık olacağını dile getiriyor. Benim kol bacak kesen, ırzına geçilen genç kızları suçlu bulup kellelerini uçuran mollalar rejimine en küçük bir sempatim yok, katil Saddam'a en küçük bir sempatim olmadığı gibi. Ancak kazın ayağı öyle değil. İran şu anda doğal gaz zengini Rusya'yla ve Çin'le sıkı fıkı olma durumunda, Hindistan'a yaklaşıyor, Güney Amerika kahramanı Chavez'le sarmaş dolaş oluyor. İran'ın nükleer reaktörleri Rus malı. Başta Fransa olmak üzere Avrupa İran'la ticaretini geliştirme ve iyi geçinme yolunda. Rusya-Çin-Hindistan ekseni dünya nüfusunun neredeyse yarısını oluşturuyor. Bu eksene petrol zengini İran, hele hele bir de Güney Amerika'daki sol rejimler eklenirse ABD'nin neden zakkum yutmuş sıpalar gibi debelenmeye başladığı daha kolay anlaşılır. O halde ne yapılır? Ülke içinde değişik etnik gruplar fıştıklanır, hadi aslanlarım arkanızdayız denir, Irak'ta Şii-Sünni çatışması benzeri çatışmalar çıkarılmasına çalışılır ve rejimin içten çökertilmesi yoluna gidilir.

Türkiye'nin yaklaşık iki katı büyüklüğündeki İran'ın nüfusu 70 milyon civarında ve resmî rakamlara göre nüfusun yüzde yirmisini Azerîler oluşturuyor. Muhafazakâr bir tahminle İran'da 15 milyon kadar Azerî var. Azerbeycan'ın kendi nüfusu ise bunun yarısı kadar. Kaba bir karşılaştırma yaparsak Türkiye'deki Kürt kadar İran'da da Azerî var. Türkiye'deki Türkleştirme politikasının benzeri Şah devrinde Azerîler için uygulanmış, Farslaştırılmaya

çalışılmışlar. Bakın GAMOH (Güney Azerbeycan Milli Oyanış Hareketi) kendi sitesinde ne diyor: "*Şah reciminin farslaşdırma siyasətinə baxmayaraq, ana dilində ədəbiyyat 50-70.ci illərdə inkişafdan qalmamışdır. 1978-1979.cu ilər İran İslam inqilabından sonra keçən qısa bir müddət ərzində Azərbaycan Türkcəsində onlarla kitab nəşr edildi. Onların bir neçəsi təkrar işıq üzü gördü.*" İlâve birkaç harfe alışırsanız Azerî Türkçesini anlamak hiç güç değil. Şah rejiminin Farslaştırma politikasından sonra mollalar rejiminde bir sure kendi dillerinde kitap basma olanağı bulmuşlar, ama baskı tamamen ortadan kalkmamış. Bakın ne diyorlar: "*GAMOH 1995.ci ildə ən ağır təzyiqlər, həbslər və işgəncələrə dirənərək Azərbayacan haqlarının uğrunda açıq mübarizəyə və Azərbaycan Türkçülüyü təfəkkürünün kütləviləşdirilməsi hərəkatına start verən və başçılıq edən professor Çöhrəqanlı və onun silahdaşlarının tərərfindən gizli şəraitdə çeşitli kod adları altinda yaradılmışdır. Güney Azerbaycanda baş veren kütelvi aksiyalara, etirazlara, marifçilik hərəkatına, milli şüurun yuksəldilmesi və milli oyanış davasına başçılıq etmiş və etməkdədir. İran adlanan ölkənin durumunu nəzərə alaraq içəridə Güney Azərbayacan Milli Hərərkatı adı altında çalışmaqdadır. GAMOH - Türkçülüyə, Muasirliyə ve İnanc azadlığına söykənən, yüzə qədər elmi-ədəbi, milli-mədəni, ictimai-siyasi qurumu ətrafında birləşdiren və milyonlarla tərərfdarı olan boyuk demokratik, siyasi-ictimai hərəkatdır. GAMOH, Beynəlxalq hüquq və prinsiplərə dayanaraq, Güney Azərbaycanın "öz müqəddəratını təinetmə" haqqının bərpası uğrunda mübarizə aparir. GAMOH, hər cürə zorakılığın əleyhinədir və dinc siyasi mübarizə metodlarına üstünlük verir.*" 1995'te kurulan GAMOH Güney Azerbeycan'ın "kendi kaderini tayin etme" hakkını savunuyor. Güney Azerbeycan olarak tanımlanan bölge, İran'ın kuzeybatısı. Ayrılıkçı Kürtlerin Güneydoğu Anadolu'yu Kuzey Kürdistan olarak tanımlamaları gibi. 1988'de İran-Irak savaşı bitip te ABD'nin adamı Saddam İran'i dize getiremedikten birkaç yıl sonra GAMOH kurulmuş. Kendi dillerini kullanıp, kendi dillerinde eğitim yapmak, kendi kültürlerini sürdürmek isteyen Azerîleri ya da GAMOH'u ABD'nin maşası olmakla suçlayamam. Haklı talepleri vardır, aynı Türkiye'deki Kürtlerin haklı talepleri olduğu gibi. Ama bu talepleri İran'da ya da Türkiye'de demokratik yollardan savunmak, bunun mücadelesini vermek başkadır, İran'ın ABD'ye boyun eğmeyen yönetimini, ya da ABD'nin son Irak rezilliğine ortak olma çağrısına hayır deme cesaretini kendinde bulan Türkiye yönetimini zayıflatmak, yıkmak için kullanmak başkadır. ABD'nin "haydi, kendi bayrağınız olsun, bir de millî marşınız, ne güzel bağımsız olursunuz" uyutmacasıyla kukla yönetimler yaratma girişimine âlet olmak daha da başkadır.

Şimdi bizde ayrılıkçı Kürtleri kınayan "milliyetçiler" elbette büyük bir tutarsızlık içinde ayrılıkçı Azerîleri destekleyeceklerdir. Azerîleri kardeşlerimiz olarak görmek ne kadar güzelse, Kürtleri kardeşlerimiz olarak görememek te o kadar ayıptır. Ve her iki grubun da ABD'nin oyunlarına kanmalarını, ona âlet olmalarını eleştirememek te belli bir dünya görüşü olmayanların harcıdır. "Böl ve yönet" emperyalistlerin yüzyıllardır sürdürdükleri yöntemdir. Bölünen bir Irak, bölünen bir Türkiye, bölünen bir İran sadece emperyalistlerin işine yarar.

PARADİGMA MARADİGMA

Bu sıralar bazı entel beylerimizin (ve de elbet hanımlarımızın) dilimize çekecekle sokup bizim tirbüşonla çıkaramadığımız sözlerinden birisi "konsept" ise öteki de "paradigma" sözcüğü. Konsept sözcüğünün yerine kolaylıkla "kavram" koyup bu entel zat-ı muhteremleri kendi "ego"larıyla başbaşa bırakmak Hakan Şükür'ün kale dibinde bekleyip kafayla gol atması kadar "fasil" (basit) ise de paradigma sözcüğünü tuşa getirmek o denli kolay değil ne yazık ki. Paradigma sözcüğü antik Yunanca "paradeigma" sözcüğünden geliyor. Ortak özellikleri olan bir dizi demek. Örneğin, Türkçe, Türkiye, Türklük, Türkçülük, Türkmen, Türkistan sözcüklerinin hepsi Türk sözcüğünün bir paradigması. Grafit, elmas, maden kömürü, kok kömürü, odun kömürü hepsi karbon'un bir paradigması. Ama zamanla bu sözcüğün anlamı değişip genişlemiş ve bir "düşünce çerçevesi" anlamına kullanılmaya başlamış. Örneğin sosyalist hareket içinde bir zamanlar tüm dünyadaki emekçilerin bir dünya devrimi hedeflenirken "paradigma" değişmiş, herkes kendi arka bahçesine bir sosyalizm fidanı diksin noktasına gelinmiş. 60 yıl öncesine kadar sınırlarını korumak için savaşan Avrupa ülkelerinin düşünce çerçevesi değişmiş ve yeni "paradigma" Avrupa Birliği içinde ulusal birimler olması noktasına gelinmiş. Kısacası "ben eskiden şöyle düşünüyordum, artık fikrimi değiştirdim, şimdi böyle düşünüyorum" demenin "yahu sen de amma dönekmişsin" eleştirisini getireceğinden korkulduğu için "paradigmam değişti" der olmuşlar ve "vay be, biz burada ekmek bulamıyoruz, adama bak, paradigması varmış, hemi de değişmiş," kabilinden hayranlık nidalarına gark olmuşlar.

Eski posbıyık, parkalı, botlu sosyalistlerin çoğunun paradigması değişmiş, "Lenin öyle demiş ama, Mao da böyle demiş" diyip birbirlerini kırma noktasından "küreselleşmeye karşı çıkacak halimiz yok ya, biz de bu yeni paradigma (yâni küreselleşme) içinde dalgamıza bakalım" noktasına gelinmiş. Türkiye solunun içinde Türk, Kürt, birlikte anti-emperyalist sloganlar atarken, emperyalistin ağababası tarafından verilen "bir bayrak, bir millî marş vaadi" bazılarını "onlar eski paradigmalardı" sözleriyle emperyalistlerin himayesinde ondan da eski paradigma olan milliyetçilik kampına sürmüş.

Hukukta da bir paradigma kayması var, bu heyelan gibi birşey. Çevik davranıp uyanmaz, uyarmaz, karşı çıkmazsanız altında kalmanız işten değil. Hamurabi'den bu yana, Musa, Justinyen, Muhammed, Kanunî, Magna Carta falan hepsinde ortak bir paradigma vardı. O da "bir kişi bir suç işlemişse

cezalandırılır" kuralıydı. Cezalar o topluma, o inanç sistemine göre değişiyordu ama hiç kimse suç işlemeden cezalandırılmıyordu. Bu alandaki paradigma değişikliğine dünyadaki tüm buluşların beşiği olan Türkiye öncülük etti. 12 Mart 71 öncesi Kızılay'da posbıyık, parka ve botla dolaştığınızda kahraman Türk polisi sizin ileride mutlaka bir suç işleyeceğinizi istiareye bile yatmaya gerek olmadan şıp diye anlayıp sizi "mevcut düzeni yıkmaya çalışmaktan" tutuklayıp mevcut düzeni aslanlar gibi savunmaya başlamıştı. Sarkık bıyıklılar faşist, takkeliler şeriatçı olarak anında teşhis edildi. Bunların suç işleyeceği belli, ne yâni suç işlesinler diye bekleyelim de ondan sonra mı harekete geçelim mantığı yürürlüğe girdi. Terörizmle mücadele yasası da bildiğiniz gibi ABD ve Avustralya gibi geri kalmış ülkelerden önce kahraman Türkiye'de uygulanmaya başladı. Şimdilerde ABD, İngiltere vs. gibi geri kalmış ülkelerin "profilleme" adını verdiği şeyi kahraman Türkiye kırk yıldır yapıyordu. Kürtçe konuşan, hele hele Tunceli doğumlu kişilerin mutlaka suç işleyeceklerini Türk polisi ve jandarması şıppadanak anladığından "önlemler alındı". "Potansiyel suçlu" kavramı (isterseniz siz buna konsept diyin, daha entel olur) toplumun ortak bilincine zilli kaynanalar gibi gelip çöküverdi. Şimdi gerek bireysel alanda, gerekse uluslararası politikada ABD'nin başını çektiği yeni bir "paradigma" var. Bireysel alanda bu şöyle işliyor: ABD'de zencilerin suç oranı beyazlarınkinin dört katıysa, o zenci bir de işsizse, hele hele uyuşturucu kullanıyorsa bu "profil" onun suç işleyeceğinin göstergesi oluyor. Şimdi bekleyelim de bu adam birilerini kurşunladıktan sonra mı yakalayalım diyip, "önlemler alınıyor", "önleyici tedbirler"e başvuruluyor. Dünyada bireysel terör olaylarına girişenlerin (ABD ve benzerlerinin devlet teröründen kimse söz etmiyor tabii) çoğu Müslümansa Avustralya'ya Müslüman almayalım denebiliyor. Uluslararası planda başı İsrail çekiyor. 1981'de Irak'ta, Bağdat yakınlarındaki Osirak nükleer reaktörünü bombalayarak ABD, İngiltere vs. gibi geri kalmış ülkelere öncülük yapıyor. Bu reaktörde nükleer silâhlar yapmak için gerekli maddelerin üretilmesi "niyeti" olduğunu ve bu nükleer silâhların İsrail'i hedefleyeceğini ileri sürerek bir egemen ülkenin hava sahasına girip o ülkenin bir tesisini bombalıyor. ABD'nin İsrail'den ders alması 25 yıl sürüyor. Saddam'ın nükleer, biyolojik ve kimyasal silâhlar ürettiği yalanını uydurup o tutmayınca bunu yapmaya "niyeti olduğu" için ülkesinin işgâl edildiğini yüzleri kızarmadan söyleyebiliyorlar. ABD'nin "paradigma değişikliği" işte bu. Kendi ülkesi içinde "potansiyel suçlular"ın "profili"ni çıkarıp önlemler alırken uluslararası düzeyde de "ne yâni, bekleyelim de bizi bombaladıktan sonra mı harekete geçelim" mantığını ileri sürüyor. Şimdi

İran için uygulama aynen bu. ABD'de, İngiltere, Fransa, Çin, Rusya, Hindistan, Pakistan, İsrail'de nükleer silâhlar var. Ama söylenmeyen şey şu: "Bizden ya da diğer bu ülkelerden zarar gelmez, ama mollaların profiline bakarsak bunların eline nükleer silâh geçerse dünyanın batacağı ortada". Çözüm: "Gidelim İran'ın nükleer tesislerini bombalayalım". Irak fiyaskosundan sonra bizim bunu yapmamız biraz ayıp olursa bırakalım bunu İsrail yapsın deniyor. ABD'de, İsrail'de bunlar plânlanıyor. İran'ın suçu? Yok. Paradigma maradigma derken olan İranlı çoluk çocuğa olacak.

MÜMKÜNATI YOK

Politika için mümkün olanı başarma sanatı derler. İyi bir politikacı ne kadar mümkün olanı başaransa, bir o kadar da neyin mümkün olup neyin olmadığını akıllıca ayırdedebilen politikacıdır. Bir de tabii, mümkün olan birçok seçenek içinde hangisini seçtiğini o politikacının politik rengi belirler. 1972-75 dönemi Avustralya politikasında çok kısa bir dönem olmasına karşın, bir dönüm noktasıydı. Gough Whitlam'ın başbakanlığını yaptığı bu hükûmet eğitim, sağlık, kadın hakları, yerli halkların hakları, sanata parasal destek gibi reformlar yaptı. Zorunlu askerliğe son verdi, Vietnam'dan Avustralya askerlerini geri çekti ve Çin'i diplomatik olarak tanıdı. O güne dek paralı olan yüksek öğrenim parasız oldu, boşanabilmek için birbirlerinin peşine özel dedektiflar takan karı kocaların geçinemedikleri takdirde boşanabilmeleri için suçlu aranmadığı bir düzene geçildi, bugünkü Medicare'in nüvesi olan Medibank kuruldu, herkese parasız sağlık hizmeti sağlandı. Bütün bunlar mümkündü, Whitlam'dan önce de mümkündü ama yapılmamıştı. Whitlam hükûmeti Avustralya'nın doğal kaynaklarını kamulaştırmaya girişti. Birçok büyük çokuluslu şirketin çıkarlarına dokunan bu reform mümkün olmadı, Whitlam devrildi. Mustafa Kemal'in birçok inkilâbı bazan halkın desteğiyle, bazan da halkın direncine rağmen yaptığı ama toprak reformunu yapmasının mümkün olmadığı gibi. Bugün Güney Amerika'da büyük bir uyanış, büyük bir değişim var. Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası boyunduruğundan kurtulup düzeni halkın yararına değiştirmek bugüne dek mümkün değil miydi? Whitlam'la aynı dönemde Şili Devlet Başkanı Allende bunu denedi, Şili'nin can damarı olan bakır madenlerini kamulaştırdı, ABD'nin ve CIA işbirlikçisi generallerin marifetiyle devrildi. Bugün Venezuela ABD'nin dünya hakimiyetine karşı durabiliyorsa büyük petrol rezervlerinin üstünde oturduğu, ve ABD dahil birçok kapitalist ülkenin buna ihtiyacı olduğu için bunu yapabilmektedir. Yıllardır süren savaş yıkımından çıkmış bir Anadolu bir kurtuluş savaşı verip kazanabilmişse bu, onun bağımsız yaşama ateşiyle canını dişine takmasıyla mümkün olmuştur. Küba onyıllardır sürdürülen ambargoya karşı direnebilmişse bu, Küba halkı kumarhane-mafya-ABD-CIA ilişkisi ile tüketici bir toplum olmak yerine belki yoksul ama onurlu, eğitimli ve sağlıklı bir halk olmayı yeğlediği için mümkün olmuştur.

Bugünlerde Avustralya da Türkiye de seçimlere hazırlık yapıyor. Avustralya'da Avustralya tarihinin en gerici iktidarı var. Sağlık, eğitim, işçi hakları, sanat, dış politika, hangisini sayarsanız sayın, bu hükûmet yıllardır Avustralya'yı orman

kanununa doğru itiyor. Avustralya'nın yakın tarihin en alçakça savaşı olan Irak'a asker göndermemesi mümkün değil miydi? Elbette mümkündü. ABD birkaç zart zurt eder, durumu kabullenirdi. Artan Medicare harcamalarını hastadan katkı yapmasını istemeden bütçeden karşılamak mümkün değil mi? Yüksek öğrenimin parasız olması mümkün değil mi? Milyarlarca dolarlık bütçe fazlasını Irak'a asker yollamak yerine bunlara harcamak mümkün değil mi? Elbette mümkün. Dünyanın bugünkü ortamında mümkün olmayan gerek Avustralya'nın, gerekse Türkiye'nin ABD'ye rest çekmesi. İki ülkemizin elinde de Venezüela'nınki gibi bir ekonomik silâh yok. İşçi Partisi'nin taze başkanı Kevin Rudd ABD ile ilişkiler konusunda son derece temkinli davranıyor. Daha önce Mark Latham'ın başına örülen çoraplardan iyi ders almış. Mümkün olmayanı beklemek haksızlık olur ama mümkün olanı yapmasını beklemek hakkımız. Bunlar da eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, çevre kirliliği, işçi hakları gibi konularda Coni hükûmetlerinin attığı geri adımları temizlemek olmalı. Erdoğan hükûmeti yalnızca Irak'a asker göndermeme kararıyla ABD'nin hışmını yeterince üzerine çekmişken bu ortamda daha bağımsız bir politika gütmesi, 50'lerden beri Türkiye'yi kıskaca almış olan Uluslararası Para Fonu'na, Dünya Bankası'na yarın "hadi güle güle" demesi mümkün mü? Ne yazık ki değil. Avustralya'nın ekonomik göbek bağı bugünlerde Çin'le ve Japonya ile. Ancak bu bağların daha güçlenmesi ile Avustralya daha bağımsız bir politika izleyebilir. Türkiye ancak ekonomik bir güç haline geldiğinde pazarlık masasında ağırlığını koyabilir. Bunun yolu Avrupa Birliği'nden geçiyorsa gerekeni yapmalıdır, ve yapıyor diye de eleştiri almamalıdır. Türkiye'ye dayatılan kapitülasyon benzeri uygulamalara karşı çıkabilmek için Türkiye'nin hatırı sayılır bir ekonomik bir güç olması gerektiğini kim inkâr edebilir? Bu, "vatan, millet, Sakarya" nutuklarıyla olmaz, iyi işleyen, kalkınan refah ülkesi bir Türkiye'ye doğru yol almakla olur. Erdoğan hükûmeti devlet içinde kadrolaşmakla suçlanıyor. Kendi görüşünde olanları, takkelileri, takunyalıları devlet koltuklarına oturtmakla suçlanıyor. Bu suçlamalarda haklılık payı olduğuna eminim ama şimdiye dek hangi hükûmet bunu yapmadı? Yoksa gösterilen tepki bu insanların görünüşü bize aykırı geldiği için mi? Unutmayalım ki AKP'nin yükselmesi belediyelerde o takkelilerin, takunyalıların halka hizmet vermesi, halka tepeden bakmayıp diyalog kurabilmesi sayesinde oldu. Köy Enstitülerini, Türk Dil Kurumu'nu, Türk Tarih Kurumu'nu iğdiş edenlerden, ülkeyi yabancı sermayeye 50 yıldır ipotek edenlerden, darbeci paşalardan niye hesap sorulmuyor da seçimle başa gelmiş bir başbakan bunları hemen yarın değiştirmiyor diye yükleniyoruz? Muhalefet

her zaman kolaydır. Eleştirenler alternatif getirmedikçe muhalefet kısır kalır. Bugün gerek Avustralya solunun, gerekse Türkiye'de bin parçaya bölünmüş sol muhalefetin (aman CHP'yi bu sınıfa sokma yanlışı yapmayalım) yalnızca AKP'ye değil, tüm düzen partilerine alternatif üretme zamanıdır. Avustralya İşçi Partisi aslında sol, orta ve sağ gruplardan oluşmuş bir partidir. Sol ağır basmadıkça o da bir düzen partisi olarak kalmaya mahkûmdur. Umarız gerek Türkiye solu, gerek Kevin Rudd "mümkünatı yok" demezler.

AVRUPA FİKRİ

Bütün kamuyoyu yoklamaları Türkiye'de Avrupa Birliğine girme konusundaki desteğin hızla düştüğünü gösteriyor. Bunun apaçık bir nedeni AB'nin sürekli yeni koşullar dayatıp kedi fareyle oynar gibi Türkiye'yle oynuyor görünmesinden elbette. Avrupalılar ve Amerikalılar Türkiye gibi ülkelerin onur konusunda ne denli duyarlı olduklarını anlamaz görünüyor. Aynı hatayı İran konusunda da yapıyorlar. Zart zurtla, tehditlerle, dayatmalarla Türkiye insanına birşey yaptırılmaz. Bunun en iyi örneği Çanakkale savaşlarıdır. Bu hafta 92. yılını andığımız Çanakkale savaşlarında gözünü imparatorluk hayalleri bürümüş megaloman bir Churchill'in dangalaklığının bedelini, yüzbinlerce Anadolu insanının yanısıra binlerce Avustralyalı ve Yeni Zelandalı da ödemiştir. Bir diğer etmen de bir yandan fikir özgürlüğünden dem vurup, fikir suçlarının kaldırılması için Türkiye'ye baskı yapıp, öte yandan kendilerinin fikir suçu yasaları çıkarmaları. Hele bu fikir suçu yasaları Türkiye insanının çok hassas olduğu Ermeni olayları konusunda ise. Türkiye'nin bu konuda gerekeni yaptığına inanıyorum. Buyrun, bütün arşivleri açalım, bağımsız tarihçiler bunları incelesin demekten daha olumlu bir yaklaşım olamaz. Ermeni soykırımı olmamıştır demenin yasalarla suç haline getirildiği ülkelerden birisi de İsviçre. Doğu Perinçek hakkında ne düşünürsek düşünelim, İsviçre'nin ve dolayısıyla Avrupa'nın bu ikiyüzlülüğünü açığa çıkarmak için göstermiş olduğu çabayı alkışlamamız gerekiyor. Burada benim üzerinde durmak istediğim konu, bir Ermeni soykırımının olmuş veya olmamış olması değildir. Orhan Pamuk'un "*şu kadar Ermeni'yi öldürdük*" demesi yüzünden kendisine kovuşturma açılması ne kadar yanlışsa, Doğu Perinçek'in de "*Ermeni soykırımı uluslararası yalandır*" demesi yüzünden kendisine İsviçre'de dava açılması o kadar yanlıştır.

Bu noktaya kadar sanırım kendisini "milliyetçi" olarak tanımlayan kişilerle ayrıldığımız birşey yok. Ancak işin bundan sonrası biraz karışık. Birçok Avrupa ülkesinin bu ikiyüzlülüğünü, bu çifte standardını öne sürerek bizlerin de aynı yanlışlara düşmemizi savunanlarla yolumuz ayrılıyor. Soğuk savaş döneminden kalma bir fıkra vardır. Bilimsel bir konferanstan bir Amerikalı bilim adamıyla bir de Sovyet bilim adamı ahbap oluyorlar. Amerikalı arkadaşını New York'a davet ediyor. Metroya iniyorlar. Amerikalı "*bak saat tam 14.32'de şu tren, 14.38'de de falanca tren gelecek*" diyor ve tam dediği saatlerde trenler geliyor. Amerikalı şişiniyor. Bu sefer Sovyet bilim adamı arkadaşını Moskova'ya davet ediyor. Moskova metrosu kristal avizeleriyle ünlü. "*Bak, saat 18.21'de şu tren, 18.40'ta*

bu tren gelecek" diyor. Saat 19.00 oluyor, 19.30 oluyor, gelen giden yok. Sovyet bilim adamı çok mahçup oluyorsa da "*ama siz de zencileri öldürüyorsunuz*" diyor. Bir yanlış bir başka yanlışı haklı göstermez, bir yanlış bir başka yanlışı savunmak için kullanılmamalıdır. Perinçek savunmasında şöyle diyor: "*sayın yargıç bu davada tanıklara ve bana hep kaç Ermeni'nin öldürüldüğünü sordu. Ancak kaç Türk'ün öldürüldüğünü kimseye sormadı... Bu tavır işte taşlaşmış öyargıyı yansıtıyor. Türk'ün hayatının değeri yoktur. Tıpkı bugün Irak'ta ABD işgâl kuvvetleri tarafından katledilen 600,000 insanın hayatının değerinin olmayışı gibi*". Evet, Irak'ta ölen Amerikalıların sayılarını ve adlarını biliyoruz. Ya Iraklılar?

Mustafa Kemal hedef belirlerken "*muasır medeniyetler seviyesine çıkmak*"tan söz etmiştir. Amerika veya Avrupa gibi olmak değil, çağdaş uygarlık düzeyine çıkmak. Birçok ülke, hele dünya üzerinde etkili ise, hâkimiyet kurmuşsa, aynı zamanda bir fikri temsil eder. İngiltere, imparatoruk döneminde bir yandan sömürürken bir yandan da "aşağı ırkları uygarlaştırmak" gibi bir fikri ileri sürmüştür. İspanya, Güney Amerika'yı soyup yerli halkları soykırımına uğratırken, "dinsizleri Katolikleştirip onlara cennetin yolunu açma" fikrini savunmuştur. Bugün ABD çıkarlarını korumak için her aklına gelen ülkeye saldırırken bunu oralara "özgürlük ve demokrasi" götürme adına yapmaktadır. Avrupa uygarlığı aydınlanma çağını yaşamış, dinin bağnaz zincirlerini kırıp bir rönesans geçirmiş bir uygarlıktır. Mehmet Akif'in "tek dişi kalmış canavar" olarak nitelediği saldırgan, sömürgeci, talancı davranışlarının yine kendilerinin yüce, insancıl ilkelerine aykırı olması o ilkeleri geçersiz kılmaz. Ta İngiltere'deki Magna Carta'dan başlayarak 14., 15. yüzyıldan bu yana Avrupalı düşünürler bugün çağdaş uygarlık dediğimiz şeyin temelini oluşturmuşlardır. Birçok Avrupa ülkesinin dünkü insanlık dışı davranışlarını yine Avrupa uygarlığı fikrinin mihengine vurmamız gerekir. Ülkelerin yaptığı rezillikleri yine o ülkelerin düşünürlerine dayanarak eleştirmek durumundayız. Çağdaş uygarlık diye tanımladığımız şey, Çin, Hindistan, Mısır, İran gibi köklü uygarlıkların mirasının üzerine Erasmus, Kopernik, Kepler, Galile'nin, Rousseu, Voltaire, Hume'un, daha sonra Hegel'in, Marx'ın, Engels'in, Freud'un, Reich'ın, Bertrand Russell'ın, Marcuse'un taş taş inşa ettiği bir anıttır. Avrupalıların kendileri bu anıtın altında ezilse de biz buna sahip çıkmalıyız. Avrupalıların ikiyüzlülüğünü, çağdaş düşünceden uzaklaşıp dinin ortaçağ karanlıklarına gömülmek için bir mazeret olarak kullanmamalıyız.

İngiltere'de Romalılar öncesi pek yıkanma alışkanlığı yokmuş. Ayda yılda bir kazanda su kaynatılıp yıkandıklarında önce evin erkeği, sonra karısı, sonra da aynı suda yaş sırasına göre öteki çocuklar yıkanırmış. Sıra en küçük çocuğa geldiğinde tabii su epeyce kirlenmiş olurmuş ve bazan içindeki bebeği görmek olanaksız olurmuş. Suyu döktüklerinde suyla beraber bebek te atılmasın diye "banyo suyuyla bebeği de atmayın" diye bir deyim oluşmuş. Bugün Avrupa'nın ve onun devamı ABD'nin suyu çok kirli ama o değerli bebeği, "Avrupa fikri"ni o kirli suyla birlikte atmamalıyız. Gerektiğinde Avrupalı'dan çok Avrupalı olabilmeliyiz ve Perinçek gibi onlara ders verebilmeliyiz.

MİSTER ÖCALAN

Bu haftaki yazımın konusu bu olmayacaktı ama Türkiye'deki "sayın" tartışmalarını okuyunca dayanamadım. Hele hele sevgili dostum Bülent İbrişim'in Başbakan Erdoğan'la kendisi başbakan olmadan yıllar önce, 2000 yılında yaptığı söyleşi ve bunun ses kayıtları Türkiye'deki gündeme yerleşip internet sitelerinde baş köşeye oturunca… Neymiş efendim, Başbakan Erdoğan Abdullah Öcalan'dan "sayın" diye söz etmiş. Ha bir de "Sayın Öcalan düşüncelerinden ötürü değil, şu anda almış olduğu kellelerin hesabını veriyor" demiş.

Daha önce DTP genel başkanı Ahmet Türk ile başkan yardımcısı Aysel Tuğluk sadece bu tanım için altı ay hapis cezası almış... Suçu ve suçluyu övme suçundan yargılanıp hapse mahkûm edilmişler. Şimdi birçokları Başbakan Erdoğan'ın da aynı ölçütlere göre yargılanıp mahkûm edilmesini istiyorlar. Erdoğan'ın Çankaya'ya çıkıp çıkmayacağı tartışılırken bu konu da su yüzüne çıktı. Bugüne dek Türkiye'de cumhurbaşkanı olmuş kişilere bir göz atalım:

Mustafa Kemal Atatürk (29 Ekim 1923 - 10 Kasım 1938)

Abdülhalik Renda (vekâleten 10 Kasım 1938 - 11 Kasım 1938)

İsmet İnönü (11 Kasım 1938 - 22 Mayıs 1950)

Celal Bayar (22 Mayıs 1950 - 27 Mayıs 1960)

Cemal Gürsel (27 Mayıs 1960 - 28 Mart 1966)

Cevdet Sunay (28 Mart 1966 - 28 Mart 1973)

Tekin Arıburun (vekâleten 28 Mart 1973 - 6 Nisan 1973)

Fahri Korutürk (6 Nisan 1973 - 6 Nisan 1980)

İhsan Sabri Çağlayangil (vekâleten 6 Nisan 1980 - 12 Eylül 1980)

Kenan Evren (12 Eylül 1980 - 9 Kasım 1989)

Turgut Özal (9 Kasım 1989 - 17 Nisan 1993)

Hüsamettin Cindoruk (vekâleten 17 Nisan 1993 - 16 Mayıs 1993)

Süleyman Demirel (16 Mayıs 1993 - 16 Mayıs 2000)

Ahmet Necdet Sezer (16 Mayıs 2000 - 16 Mayıs 2007)

Darbeler sonucu Çankaya'ya çıkan Cemal Gürsel ve Kenan Evren cumhurbaşkanı değil, "devlet başkanı" sıfatıyla köşke oturmuşlar. Bu listedeki herkese elbette zamanında "sayın" denmiş, "beyefendi" denmiş, asker kökenlilere "paşam" denmiş. Erdoğan'ın köşke çıkmasına, karısının başı bağlı diye itiraz edenler bu

listedeki her ismin Erdoğan'dan daha mı saygın olduğunu iddia ediyorlar? Hele hele darbeci kâtil general halâ ortalıkta salınıp "paşam" diye rağbet görürken, Turgut Özal bugünkü köşe dönmeci kültürün temellerini atmışken…

Her neyse, gelelim "sayın"a. Bildiğiniz gibi 2525 sayılı soyadı kanunu 21 Haziran 1934'te çıkarılmış. O zamana kadar insanlar ya "Kırşehirli Osman Efendi" veya "İsmailzâde Muharrem Bey" gibi isimlerle anılırmış. Bundan bir yıl önce sözlerini Behçet Kemal Çağlar ve Faruk Nafiz Çamlıbel'in yazdığı Onuncu Yıl Marşı çıkmış. Ne diyor bu marş:

Çıktık açık alınla on yılda her savaştan
On yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan.

Örnektir milletlere açtığımız yeni iz
İmtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kütleyiz…

Herkes 1934'te soyadı almaya zorunlu kılınmış. Tahta takma bacakla savaştan dönen "Ağaçayak", çöller geçip yurduna dönen savaş esirleri "Çölaşan", "Çölgeçen" gibi soyadları almış. "Uzunkavakaltındayataruyuroğlu" gibi soyadları çıkmış. "Bey", "Ağa" gibi sözcüklerin soyadlarında yer alması yasaklanmış. Hani "imtiyazsız, sınıfsız bir kütleyiz" ya… İngilizcedeki Mr. ve Mrs. benzeri herkese Bay Yılmaz ve Bayan Çiller gibi hitap edilmesi önerilmiş ama bugün halâ bazılarının bunu inatla kullanmaya çalışmasına karşın, bu öneri halk tarafından tutulmamış. İnsanlara soyadlarıyla hitap etme geleneği olmadığından "bay" ve bayan"ın yerini "Mesut Bey", "Tansu Hanım" gibi hitaplar almış. Ama rütbenin hükümdar olduğu bir asker geleneğinden geldiğimiz için halkımız "imtiyazsız, sınıfsız bir kütle" olduğumuzu iplemeyip bazı insanlara "Bey", bazılarına "Efendi", bazılarına ise "Beyefendi" demeye başlamış. Komşumuz Hasan Bey'le İffet Hanım, kapıcı İlyas Efendi'ye buyurup, milletvekili Recai Beyefendi'nin, bakan Süleyman Beyefendi'nin önünde eğilmeye, düğme iliklemeye devam etmiş. Yıllardır Cumhuriyet ordusunda "Paşa" diye bir rütbe olmamasına karşın, generallere "Paşam" denmeye devam edilmiş. Emekli generallere de. Hattâ bu emekli general yüzbinlerin acı çekmesinden, hapislere tıkılıp işkence görmesinden, öldürülmesinden sorumlu da olsa karşısında el pençe divan durulup "Paşam" diyerek el etek öpülmeye devam edilmiş.

Son sıralar, özellikle televizyonlarda söyleşi programlarının yaygınlaşmasıyla daha demokratik olan ve hem erkek, hem kadın için kullanılabilen "sayın" sözcüğü bunların yerini almaya başladı. Artık "sayın" sözcüğü saygıdeğer anlamını yitirip genel bir hitap tarzı biçimi aldı. Sayın Emre Kongar, Sayın Muazzez İlmiye Çığ, ya da kısaca Sayın Kongar, Sayın Çığ denmeye başlandı. Artık bir katile de "Sayın" denebilir, bir emekli generale de, bir hırsız başbakana da, bir teröriste de. Ayrıca "kelle almak" deyimi halk arasında çok yaygın ve "insan öldürme" anlamına gelen bir deyimdir, öldürülenler için bir saygısızlık içermez, "bak şehitlerimize kelle dedi" gibi isterik çığlıklar atılmasını haklı göstermez. Başbakan Erdoğan'a saldırıp onu yıpratmak isteyenler bunu böylesi gülünç "sen Öcalan'a sayın demişsin, şehitlerimize kelle demişsin" gibi suçlamalarla değil, Türkiye'deki sosyal adaletsizlikler, alabildiğine özelleştirmeler gibi konulara dayanarak yapmalıdırlar, yoksa bunlara yine "Sayın Erdoğan"ın dediği gibi "artistlik yapmayın" demek gerekir.

NEYE GÖRE

Hikâye bu ya, Einstein, Picasso ve GW Bush ölmüş, öteki tarafa gitmişler. Ama artık orada da güvenlik kontrolleri yapılıyor, kimlik soruluyormuş. Kapıdaki melek "kimliğinizi kanıtlayın" demiş. Einstein "ben Einstein'ım, beni herkes tanır, 20. yüzyılın en ünlü fizikçisiyim" dediyse de melek "kanıtla" diye ısrar etmiş. Einstein "o zaman getirin bana bir kara tahtayla tebeşir" demiş, kaşla göz arasında en ünlü formüllerini yazıvermiş. Melek "tamam, inandım" deyip Einstein'ı içeri almış. Picasso "ben Picasso'yum, 20. yüzyılın en ünlü ressamıyım" dediyse de melek "kanıtla" buyurmuş. Picasso da "bana bir kanava ve boya getirin" demiş, iki dakikada harika bir resim yapmış. Melek "tamam, inandım, girebilirsin" demiş. Sıra Bush'a gelmiş. Bush "ben yalnız 20. yüzyılın değil, Amerika'nın gelmiş geçmiş en akıllı, en dürüst, en cesur devlet başkanıyım" demiş. Melek "kanıtla" demiş. Bush "dalga geçme, beni herkes tanır. Babam da Bush'tu, ben de Bush'um, hem de babamdan daha da Bush'um" dediyse de melek ısrar etmiş "bak, senden önce Einstein da Picasso da kimliklerini kanıtlamak zorunda kaldılar. Bizim burada ayırım yok, sen de kimliğini kanıtla" demiş. Bush koyun gözleriyle meleğe bakıp "Einstein'la Picasso da kim?" deyince melek, "tamam, tamam senin Bush oğlu Bush olduğuna inandım" demiş.

Sakın ola ki, Einstein'ı ve Picasso'yu tanımıyorsanız sizi Bush yerine koyuyorum sanmayın, fıkra bu. Einstein genç yaşında relativite teorisiyle ün kazanmış büyük bir fizikçi. Relativiteye eskiden izafiyet derlerdi, şimdiki adı görecelik kuramı. Bu kuramı özetlemek olanaksız ama şöyle bir örnek verelim: diyelim ki trende gidiyorsunuz ve pencereden baktığınızda trenin, ağaçların yanından hızla geçtiğini görüyorsunuz. Görecelik kuramı, belki de tren yerinde duruyor, ağaçlar geriye gidiyor diyor. Baştan saçma gibi görünse de dünyanın hem kendi ekseninde, hem de güneşin çevresinde döndüğünü, güneş sisteminin Saman Yolu içinde hızla yol aldığını, o galaksinin de akıl almaz bir hızla hareket halinde olduğunu düşününce kim duruyor, kim gidiyor, biraz karışıyor tabii. Zamanın da görece olduğunu, hızla hareket ettiğinizde zamanın yavaşladığını söylüyor Einstein. Ayrıca nükleer enerjinin temelini oluşturan formülü bulan da o. Bir madde enerjiye dönüştüğünde ne kadar enerji salıverdiğini hesaplamış. Bu hesaplar atom bombası yapımında kullanılmış, zavallı Einstein da Hiroşima'dan sonra büyük vicdan azabı çekmiş. Bilim adamlarının buluşlarının nasıl kullanılacağı, bundan kimin sorumlu olduğu o gün bu gündür tartışılır durur.

Aslında Einstein'ın görecelik kuramı en az atom bombası kadar tehlikeli bir başka sonuç ta doğurmuş. Japonların Raşomon adlı ünlü tiyatro oyununda, daha sonra İtalyan oyun yazarı Pirandello'nun "Size Öyle Geliyorsa Öyledir" adlı oyununda tiyatroya yansımış. Bu da Einstein'in fiziksel görecilik kuramının, toplumlara ve bireylere uygulanması. Basit bir örnek vermek gerekirse, çoğumuz bulûğ çağındaki çocukların avaz avaz gürültüleri müzik niyetine dinlediğine tanık olmuşuzdur. Eskiden bu "hoşgörülür", çocuk büyüdükçe zevki gelişir, doğru dürüst müzik dinlemeyi, ondan zevk almayı öğrenir derdik. Oysa şimdi "sen Beethoven'dan zevk alıyorsun, o da bu gürültüden zevk alıyor" deniyor. Bireysel alanda iyiyle kötünün eşdeğerli tutulması toplumsal alana da yansıyor. Bir kültürde hırsızın elinin kesilmesi, insanın taşlanarak öldürülmesi olağan, kabul edilebilir bir davranışsa "bu yanlıştır" demek toplumsal göreceliğe aykırı oluyor, kendi değerlerinizi başkalarına empoze etmekle, hattâ faşistlikle suçlanabiliyorsunuz. Hoşgörülü olmak adına insanlığın binyıllardır gelişerek ulaştığı bazı değerler, başka herhangi bir değerle, davranışla eşdeğerli tutulabiliyor. Bir çocuk eline ilk kez boya alıp birşeyler yaptığında onu cesaretlendirmek için "aferin evlâdım" demek, ya da bir emekli darbeci paşa beygir resimleri yaptığında yağ çekmek için onun yaptığını göklere çıkarmak başka, çocuğun ya da paşanın yaptıklarını Picasso'nunkilerle eşdeğerli tutmak başkadır. Sevgili dostum Muzaffer Oruçoğlu daha dili nasıl kullanacağını bilmeyen ama kendini yazar sanan birisine "iyi, iyi, sen yazmaya devam et" derken eminim yazmakla uğraşırsa daha zararlı şeylerle uğraşmaya vakit bulamaz diye düşündüğünden diyordur. Birşeyin iyisini bilen, onun tadına varan bir insan nasıl kötüsünü iyisiyle eşdeğerli tutabilir? Yıllar önce Fransız kültürüne pek meraklı bir arkadaşıma yemeğe giderken şişine şişine bir Bordo şarabı alıp kendisine götürmüştüm. Nazikçe teşekkür ettikten sonra Bordeaux şarabının yalnızca o bölgede üretilen şarap anlamına geldiğini, ve benim götürdüğüm şarabın en âdi Bordeaux şarabı, hattâ Avustralya şarabının kötüsünden de kötü olduğunu beni kırmamaya çalışarak anlatmıştı. Benim yaşlarda olanlar hatırlarlar. Ümit Yaşar Oğuzcan şiirden hayatını kazanan tek şairdi ve dönemin en kötü şairi olarak ünlenmişti. Şimdi bir Fuzulî'den, Nedim'den, Pir Sultan'dan, Nazım'dan, Mehmet Akif'ten, Tevfik Fikret'ten haberi olmayanlar bir Yılmaz Erdoğan'ın yazdıklarını şiir sanıp, televizyondaki maskaralıklarını tiyatro sanıp övüyorlar ve ben bu zat-ı muhterem hiç değilse kötü şair Ümit Yaşar'ı okusaymış demekten kendimi alamıyorum. Elbette isteyen şiir yazsın, roman yazsın, sahneye çıkıp oynasın, mikrofonu eline alıp hönkürsün. Kötü olan, kalitesiz olan

yasaklansın demiyorum. Kötüyle başlayıp kırk yıl sonra iyi birşeyler üreten insanlar da vardır. Ama ne olur her iki kafiye uydurmayı becerebilene şair, her 300 sayfayı doldurabilene romancı, her sahneye çıkıp iki espri patlatana tiyatrocu, her sesi gür veye yanık olana şarkıcı demeyelim.

AKP ABD CNN VE DARBECİLER

"Ortalıkta sezdiğim kadarı ile JANGENK (Jandarma Genel Komutanı Şener Eruygur) kışkırtıcı rol oynuyor."

"... Önce basını ele geçirmeye çalışacaktık. Bu nedenle ben M.Ö.'ı (Mustafa Özkan) davet edecektim. Sonra rektörlerimle temas edip öğrencileri sokağa dökecektik. Sendikalar ile aynı şekilde hareket edecektik. Sokaklara afiş astıracaktık. Dernekler ile temas edip onları da hükümet aleyhine teşvik edecektik. Bütün bu olayları yurt çapında yapacaktık. Yukarıdakiler Sarıkız olarak anılacaktı."

"Bu çalışma Kara Kuvvetleri Komutanı tarafından Genkur. Bşk'a verilecek ve onun reaksiyonu beklenecek. Çalışma biraz muhtırayı andırıyor; ama Kara Kuvvetleri Komutanı'na onu yumuşatarak vermesini söyledik. Eğer Genkur. Bşk. onaylamazsa problem o zaman başlayacak. Ya o gider ya da biz gideriz."

21 Ocak 2004: "14.00-14.30: Coşkun Kırca'nın ziyareti... 14.45-15.15: M. Ali Kışlalı'nın ziyareti... Her ikisi de bana 'zaman geçiyor ve her gün daha kötüye gidiyoruz. Ne yapacaksanız yapın, yoksa geç olacak' mesajını verdiler."

3 Şubat 2004: Jandarma Genel Komutanı hemen 10 Mart'ta ihtilal yapalım diye bastırıyor. Kara Kuvvetleri Komutanı rahatsız oldu. Bana sen ne düşünüyorsun dedi. 'Bir ihtilalin için zeminin hazır olması gerekir, yani halk ihtilali istemelidir. Ekonomimiz çok bozuk ve çökebilir. Bir diğer konu da ABD bundan önceki darbelere destek vermesine rağmen bugün AKP'ye destek veriyor. Onların istemediği bir darbe veya hükümeti idame etmek çok zordur. Yâni ABD'ye rağmen bu işlem olmaz."

Maalesef herkes 'durum kötü, ama darbe ile düzeltilmesi için iç ve dış ortam müsait değil' dediler. Hepimiz fikrimizi söyledik. İnanılmaz ama Şener hâlâ bu iş olsun diye çırpınıyordu. Neyse ben sonunda toplamak zorunda kaldım.

"Anladığım kadarı ile bu şartlar altında bir şey yapılamaz, mücadeleye yasal hudutlar içinde devam edeceğiz, anlaşmamız bu mu? dedim. Kimse itiraz etmedi."

"Anladığım kadarı ile Jandarma Genel Komutanı ile Hava Kuvvetleri Komutanı hâlâ bozuklar. Amaçları illa ki darbe yapalım ve AKP'yi uzaklaştıralım. Yapalım da, Kara Kuvvetleri Komutanı olmazsa nasıl olur, bunu düşünen yok. Hava Kuvvetleri Komutanı'nı fena bozdum, zira vatanını sadece o seviyor ve ona

destek verilmiyormuş pozlarında. Şener hâlâ darbeye ümidini bağlamış durumda. Bana "Çok erken çözüldük, daha direnmeliydik" demez mi?"

Yukarıdaki alıntılar 29 Mart tarihinde Nokta dergisinde yayımlanan "2004'te İki Darbe Atlatmışız" adlı haberinden. Dergi bunları, o zamanki Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Özden Örnek'e ait olduğu iddia edilen bir günlükten aldığını yazdı. Hemen ardından CNN TÜRK'e konuşan Özden, "*Komutanlığım döneminde hiçbir zaman günlük tutmadım. Böyle bir günlüğüm mevcut değildir. Haberler tamamen uydurmadır*" dedi. Bir savcılık bunun üzerine Nokta dergisi hakkında soruşturma başlattı. Eğer haber asılsızsa dergi hakkında takibat yapılacağı, eğer doğruysa darbeci paşalar hakkında soruşturma aşılacağı belirtildi. En son askerî darbeden 27 yıl sonra ortaya çıkan bu haberle Türkiye çalkalandı. Eğer gerçekse bu darbe fikrini oluşturan, AKP'nin "Cumhuriyetin laiklik temelinin altını oyduğu" savı var.

Bunlar büyük bir olasılıkla sizlerin de yakından izlediği gelişmeler. Ancak bununla hiç te bağlantılı gibi gözükmeyen bir haber daha vardı geçenlerde. ABD'nin resmî ağzını yansıtan New York Times gazetesi "Türkiye – Dost mu Düşman mı?" adlı bir makale yayımladı. ABD'nin Irak saldırısına TBMM'nin destek vermemesi üzerine daha önce William Safire, *New York Times*'ta AKP'nin nasıl "*ABD'nin eski sadık bir müttefikini, Saddam'ın en iyi dostuna*" dönüştürdüğünü "dehşetle" yazmıştı. Özden'e ait olduğu iddia edilen günlükte "*ABD bundan önceki darbelere destek vermesine rağmen bugün AKP'ye destek veriyor. Onların istemediği bir darbe veya hükümeti idame etmek çok zordur. Yâni ABD'ye rağmen bu işlem olmaz"* ifadesi vardı. New York Times'ın Türkiye'nin ABD'ye karşı düşmanca tavır sergilediği, şu anda düşman değilse de pek dost ta sayılamayacağı yazılmıştı. Ardından Özden Paşa'nın yalanlama yaptığı CNN Türk'ün ABD'deki patronu CNN eski bir Filistinli terörist olduğunu iddia eden Walid Shoebat adlı biriyle bir söyleşi yayınladı. Shoebat bir yandan 2005 yılında Hitler'in "Kavgam" kitabının Türkiye'de 100,000 sattığını, öte yandan "Kurtlar Vadisi"nin Amerikan düşmanlığını körüklediğini, öte yandan Ortadoğu'da Türkiye ile İran'ın Müslüman dünyasının liderliğine oynadıklarını ve İslâm dünyasının yüzde 85'i sünnî olduğu için Türkiye'nin bu gidişle ABD için büyük tehlike oluşturacağını ileri sürdü. Erdoğan'ın "Camiler kışlalarımız…"diye başlayan konuşmasından söz etti.

2004'te –eğer doğruysa- paşaların "ABD bunu desteklemez" diye vazgeçtiği darbe planlarına ABD artık yeşil ışık mı yakıyor diye düşünmemek olası değil. 1980'de "*our boys did it*" diyen ABD'liler yine kukla paşalar aramaya mı

girişiyorlar? Cumhurbaşkanlığı seçimi yaklaşırken Türkiye'de Baykal gibileri de "bakalım ordu buna ne der" gibisinden sözlerle "Erdoğan cumhurbaşkanı seçilirse ordu darbe yapar" demeye getirerek ABD'ye göz mü kırpıyorlar?

Ben laikliğin Türkiye için temel ve vazgeçilmez bir ilke olduğu ve birileri şeriat getirmeye kalkışırsa bunun Türkiye için bir felâket olacağı görüşündeyim. Ama Türkiye'deki kuvvetler dengesi–AKP ve Erdoğan'ın böyle bir plânı varsa bile-buna müsait değildir. 1971'i ve 1980'i yaşayanlar bir darbenin ülkeyi ne kadar geriye götürdüğünü hatırlarlar. Laikliği elbette savunacağız ama seçimle başa gelmiş bir hükûmetin ABD destekli bir darbeyle devrilmesinin savunulacak yanı yoktur.

YAHUDİLER VE DİĞERLERİ

Arada internette biraz vakit harcıyorsanız, size de bazan tanıdıklardan, arkadaşlardan, bazan da tanımadığınız insanlardan mutlaka ilginç şeyler geliyordur. Geçenlerde bana "Dünyayı Değiştiren Beş Yahuıdi" adlı bir mesaj geldi. Mesaj şöyle: Yahudi MUSA insanlara: "Sizin aklınız var. Neden köleliği kabul ediyorsunuz? Aklınızı kullanın" demiş. Yahudi İSA: "Aklınız var, ama bunun yanında kalbiniz de var, duygularınıza da önem verin" demiş. Yahudi MARX: "Aklınız var, yüreğinizin sesini de dinliyorsunuz, ama karnınız açsa neye yarar" demiş. Yahudi FREUD: "Aklınız var, yüreğinizin sesini de dinliyorsunuz, karnınız da tok, ama seks hayatınız sakatsa neye yarar" demiş. Yahudi EINSTEIN ise: "Bu yukarıda söylenenlerin hepsi 'İZAFİDİR' " demiş... İnsanlık tarihnde yalnızca yukarıdaki beş Yahudiye baktığımızda bile Yahudilerin katkısı küçümsenemez. 1901 ile 2006 arasındaki Nobel ödüllerini incelediğimizde en az 173 Yahudi kökenli kişinin Nobel ödülü aldığını görüyoruz; bu da dağıtılan Nobel ödüllerinin %23'ünü oluşturuyor. Yahudilerin dünya nüfusunun yalnızca %0.25'i olduğu hesaba katılırsa bu, olası olanın yüz katı bir oran. Yahudilere karşı bir düşmanlığınız yoksa bunu, Yahudilerin akıllı, azimli, çalışkan olmalarına bağlayabilirsiniz; Yahudileri düşman olarak görüuyorsanız Nobel kurullarının Yahudileri kayırdığını iddia edebilirsiniz. Komplo kuramcıları her taşın altında Yahudi parmağı ararken, dinler de tarih boyu Yahudilere karşı pek olumlu davranmamış. İsa'nın da Yahudi olduğu yüzyıllarca Hıristiyanlar tarafından gözardı edilmiş ve Yahudiler "İsa katilleri" olarak tanımlanıp dışlanmış, zulüm görmüşler. Müslümanlıkta her ne kadar Yahudilerin dini Musevilik te "semâvî" din olarak saygın sayılsa da bir grup Yahudinin 7. yüzyılda Hz. Muhammed'e karşı "ihanet" olarak görülen davranışları Yahudilerin Müslümanlıkta da "lânetli" olarak tanımlanmasına yol açmış. Bakara sûresi 88. ayet: "*…küfür ve isyanları sebebiyle Allah onlara lânet etmiştir*" derken Al-i İmrân Sûresi, 112. âyet "*…nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ahdine ve müminlerin himayesine sığınmadıkça kendilerine zillet vurulmuştur; Allah'ın hışmına uğramışlar ve miskinliğe mahkum edilmişlerdir*", Maide sûresi 51. âyet "*Yahudileri ve hıristiyanları dost edinmeyin*", diyor. Museviliğin kutsal kitabında ise yalnız Musevilerin "*Allah'ın seçkin kulları*" olduğu, Allah'ın Yahudileri diğer herkesten üstün tutuuğu savunuluyor. Kuran buna karşı çıkarak Cum'a sûresi 6. âyette: "*Ey Yahudiler! Bütün insanlar değil de, yalnız kendinizin Allah'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız, bunda da samimi iseniz, haydi ölümü temenni*

edin" diyor. Yâni bir yandan Musevilik Yahudileri Allah'ın seçkin kulları sayarken, öte yandan Hıristiyanlık onları "İsa kâtili", Müslümanlık ise lânetli, zillet ve miskinlik içinde diye tanımlıyor. Hıristiyanlık ta Müslümanlık ta Yahudilere karşı önyargılı. Dünyada birçok çatışmada ne yazık ki halâ dinin önemli bir rol oynadığı göz önüne alındığında her üç dinin de yaklaşımının barışçıl olduğunu iddia etmek olumsuzlaşıyor.

Durduk yerde neden şimdi Yahudilerle ilgileniyoruz derseniz söyleyeyim. Avustralya İşçi Partisi yeni başkanı Kevin Rudd'ın birkaç ay önce çıkan bir yazısı Sadrazamımız Howard efendiyi (bazılarının "Ermeni tohum" lâfını hakaret olarak kullanması gibi) "Hayek'in çocuğu" olmakla suçluyordu. Kim bu Hayek diye araştırdığımda 'serbest piyasa ekonomisi'ni savunarak 1974'te Nobel Ekonomi ödülünü aldığını, Avusturya'lı asil bir aileden geldiğini, 1992'de 96 yaşında öldüğünü ve çok kişinin kendisini Yahudi sandığını öğrendim. Oysa Hayek Yahudi değilmiş. O yüzden Hayek'i eleştirmek Yahudi düşmanlığı sayılamayacağından rahatladım ve eminim Kevin Rudd da rahatlamıştır. Hayek'in öğretisi özetle "Allah'ın hikmetinden sual olunmaz" gibisinden "piyasa en iyisini bilir" bağnazlığıdır. Rudd'a göre Hayek'in takipçisi Küçük Coni önemli alanlardan devletin elini çektirip insanları piyasanın orman kanunlarına teslim ediyor. OECD raporlarına göre gelişmiş 90 ülkeden yalnız Avustralya'da yüksek öğrenime harcanan para son on yılda azalmış. Piyasa ekonomisinin, iklim değişikliği gibi tüm dünyayı tehdit eden bir tehlikeyle baş edemeyeceği de ortada. Son "çalışma seçenekleri" adıyla yutturulmaya çalışılan sanayi ilişkileri yasası yine Hayek ve çocuğu Coni'nin aslanla kuzunun bir masaya eşit olarak oturup pazarlık edebileceği yutturmacasına dayanıyor. Bir yandan Avustralya'da ailenin öneminden dem vurulurken öte yandan bu yasalarla çalışanların aileleri ile harcayacak zaman bulmasını güçleştiriliyor ve bu, kiliselerin sert eleştirilerine maruz kalıyor.

Sonuşları ne olursa olsun ideolojik katılıkta ısrar etmenin Sovyetlerin Stalin döneminde, Mao'nun Çin'inde ne felâketler getirdiğini gördük. Dünyanın en zengin ülkesi ABD'de nüfusun %10'dan fazlasının aç olması, çok sayıda kişinin parasızlıktan ameliyat olamayıp ölüme terkedilmesi bile "piyasa ekonomisi" ideologlarını etkilemiyor. Her geçen gün devleşen Çin, ekonominin lokomotifi olarak insanlardaki açgözlülüğü görüp buna olanak tanıdığı, ama sosyal güvence ve kontrolleri de elden bırakmadığı için bu noktaya gelebildi. Birçok kapitalist ülke gibi Avustralya'da da bir dönem Howard gibileri çalışanları ezerek ülkenin ekonomisini makro düzeyde geliştirir, ardından sosyal demokratlar gelip bu

zenginliği daha adaletli olarak dağıtır. Avusturyalı asil zengin (Yahudi olmayan) Hayek'in "ezilen ezilsin, ezilenleri gözetmek piyasayı zedeler, ekonomiyi aksatır" demesi ne denli anlaşılır da olsa, bunu Avustralya'da uygulamaya çalışan Howard'ın yaklaşımı, "eğitim bir hak değil, ayrıcalıktır" diyen bir hükûmetin tutumu, o denli gerici, zararlı, zehirli bir yaklaşımdır. 1974'te Nobel ekonomi ödülünü Hayek'le paylaşan İsveçli Gunnar Myrdal refahın yolunun tarım arazisinin adaletli dağıtımından, sağlık ve eğitime yatırım yapılmasından geçitiğini söylüyor. Hıristiyan Küçük Coni'nin okuması salık verilir; Myrdal da Yahudi değil.

ÖZÜR DİLERİM

Adam fırına gitmiş, fırıncıya "kardeşim kusura bakma, sana zahmet olacak, bana şuradan iki somun ekmek verir misin?" demiş. Fırıncı ters ters bakmış adama, "parasınğı verecenğ mi?" demiş. Adam şaşırmış, "elbette vereceğim parasını kardeşim" diyince fırıncı "o zaman ne yalvarıp yakarıyonğ, şurdan iki somun ekmek ver desenğe" demiş. Nedense "lütfen" ve "teşekkür ederim" demek çok kişi tarafından acz ifadesi olarak görülür. Lütfen sözcüğü lûtfetmek kökeninden gelir. Yapılan şeyin bir lütuf olduğu, onu yapan kişinin hiç te onu yapma zorunluluğu olmadığını ifade eder. Birisinden birşey yapmasını isterken lütfen demek ondan bir lütûf beklemek gibi görüldüğünden çoğu Türkiye insanı "şimdi ben bundan bir lütuf beklersem, o da daha sonra benden birşey ister" diye düşünür. Oysa amaç vermeden almaktır. "Gemisini kurtaran kaptan" olmanın, "köşe dönmeciliğin" birinci koşulu da vermeden almaktır. "Lütfen" demek daha baştan vermeden alma şansını kaçırmak olarak görülür. İngilizcedeki "please" sözcüğü aslında "if you please" deyiminin kısaltılmışıdır. Türkçesi "gönlün olursa" olan "if you please" baştan "sen o işi yapmak zorunda değilsin, gönlün olursa yap" anlamı taşır. 600 yıl fütuhatla yaşayıp serpilmiş bir imparatorluğun mirasçıları olarak Türkiye insanı askerî kültürle yoğurulmuştur. Asker kültüründe ise "lütfen"e yer olmadığı gibi, alt-üs ilişkisi temeldir. Kolunda bir sırma, ya da omuzunda bir yıldız fazla olanın eksik sırmalı ya da eksik yıldızlı kişiye buyurma, emretme hakkı vardır. Bu kültür o denli içimize işlemiştir ki sırtı hiç üniforma görmemiş insanlarımızın bile kafası üniformalıdır. İnsanımız kafasından karşısındaki kişinin rütbesinin kendi rütbesinden yüksek mi alçak mı olduğunu tartar hemen. Bu, birbirimize hitap tarzımıza da yansımıştır. Arkadaşlar birbirlerini eşit olarak gördüğünden ilk isimleriyle hitap ederler. Oysa tanımadığımız komşu, eğer saygın görünüyorsa "Mustafa Bey" veya "Fatma Hanım"dır. Bir devlet dairesinde büyük bir masanın arkasında oturan görevli "Süleyman Beyefendi", odacısı ise "Muharrem Efendi"dir. Kapıcısına "Mehmet Bey" diye hitap edeni ben hiç görmedim. Kapıcı ya "Mehmet Efendi" ya da "Mehmet"tir. Kapıcıdan "lütfen" birşey yapması "rica" edilmez. Mehmet Efendi'den yarım kilo peynir alması istenir. "Git bana bakkaldan yarım kilo peynir al" veya "alıver" denir. Bu "alıver", "yapıver", "söyleyiver" lâfları da yüzeyde biraz incelik gibi görünse de aslında yapılacak işin küçümsenmesi demektir. Örneğin bana "şu kitabı İngilizceye çeviriver" diyen arkadaş, bu işin haftalar, hattâ aylar süreceğini bilse de bunu şipşak yapılacak bir işmiş gibi

göstererek küçümsemeye çalışır. Sonuçta da "yapıverilen" iş için para ödenecekse bu para gereğinden az olacaktır ya da ortada para yoksa teşekkür etme gereği olmayacaktır. Türkiye insanımızın asker geleneği Özal mirası "köşe dönmecilik"le birleştiğinde ortaya çıkan manzara ne yazık ki sürekli çıkar hesabına dayanan ilişkiler olmaktadır. Teşekkür, yapılan şeyin takdir edildiği, karşınızdaki kişinin bu işi yapmaya zorunlu olmadığının ifadesidir. O kişi görevi gereği zaten o işi yapmak zorunda da olsa sizin onun yaptığını takdir ettiğinizi, "değer bildiğinizi" gösterir. Oysa asker geleneğinde teşekküre yer yoktur. Yapılan bir işin takdir edilmesi onun ardından sizin de gerektiğinde birşeyler yapmanız gerekebileceği, yâni vermeden alamayacağınız, avanta sağlayamayacağınız demektir ki bu da köşe dönmecilik felsefesine aykırıdır. Sizin için yapılan şeyi baştan "lütfen" demeden, isterken "yapıver" diyerek, yapıldıktan sonra da teşekkür etmeyerek küçümseyeceksiniz ki borçlu çıkmayasınız, vermeden alabilesiniz, avanta sağlayabilesiniz. Aynı düşünce biçimi özür dileme olayına da yansır. Bırakın büyük hataları, en basitinden saat 2'deki buluşmanıza saat 2.40'ta geldiğinizde özür dilerseniz hatanın sizde olduğunu kabullenmiş ve dolayısıyla karşınızdakine ezik, borçlu, mahkûm olursunuz ki kendini bilen hiçbir Türkiye insanı kabahatli olamaz. Kabahat mutlaka trende, arabanızda, çocuğunuzda, bozuk düzende ya da karşınızdakindedir. Aslında "2'de değil, 3'te buluşacaktık, sen yanlış anlamışsın" da denebilir, sizin diğer işlerinizin ne kadar önemli olduğundan (yâni sizin rütbenizin daha yüksek olmasından) dem vurulur. Bir devlet dairesine gittiğinizde mutlaka uzunca bir süre beklemelisinizdir ki o memurun, müdürün ne kadar önemli bir kişi olduğunu anlayasınız. Memur oturmakta, siz ayakta dikilmektesiniz. Böylece "herkes mevkiini bilsin" mesajı verilir. Bıçağı alıp birilerini doğrayan kişi bile kabahatini kabul etmez. Eğer kabahati yükleyecek bir başkasını bulamazsanız sonunda bunu "alın yazısı", "kader" ya da "kahbe felek"le geçiştirebilirsiniz. Gece yarısı birisini uyandırıp birşey söyleyecekseniz özür dilemeyeceksiniz ki sizin ne denli önemli, kendilerinin ise ne kadar aşağıda olduğu anlaşılsın.

Oysa bu gündelik kibarlıklar, incelikler, "lütfen"ler, "teşekkür ederim"ler, "özür dilerim"ler günümüzü gergin, asık suratlı geçirmekle, güler yüzlü geçirmek arasındaki farkı yaratır. Gerçekten, samimi olarak, içten özür dilemek bir daha aynı hatanın yapılmayacağın umudunu içerir. Yoksa bu, burada öğrendiğimiz üç beş sözcükten biri olan "sorry"yi söyleyip aynı hatayı tekrar tekrar yapmak demek değildir. "Sorry çıkalı eşekler çoğaldı" lâfı boşuna söylenmemiştir.

Avustralya'nın o güzelim geleneği, başbakana "Bob" ya da "John" diye hitap edilmesi, herkesin "mate" olması ne yazık ki Amerikan kafası burayı da bozdukça günden güne kaybolmakta, bir yandan bizimki gibi asker/köşe dönmeci kültürlerin, öte yandan sürekli çıkar ilişkileri çerçevesinde düşünen Amerikan kültürünün etkisiyle eriyip girmekte. "Her ne kadar sürç-i lisan ettiysek affola, mate".

ANAYASA BABAYASA

Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimi tartışılırken birçok kişi "anayasa şöyle diyor, böyle diyor" diye ahkâm kesiyor. Anayasa dedikleri 1982 anayasası. Yâni darbeci general, şimdilerin yeteneği kendinden menkul ressamı Kenan Evren anayasası. 12 Eylül 1980 darbesinin ardından Milli Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisinden oluşan kurucu meclis hazırladığı anayasayı 7 Kasım 1981'de halk oyuna sunmuştu ve % 91.27 katılım oranıyla % 91.37 evet çıkmış ve oylama sonucunda anayasa kabul edilmiş ve yayımlanmıştı. Halkın desteği ile kabul edilmiş, ne var yâni diyorsanız cuntanın 1982 anayasa taslağının toplum içinde eleştirilmesini ve incelenmesini yasakladığını ve ayrıca halk oylamasına katılmayanların genel seçimlerde de oylamaya katılamayacaklarını bildirmiş olduğunu unutmamak gerek.

Türkiye tarihinde anayasal hareketler ilk kez 1808 yılında, Padişah ile Ayan temsilcileri arasında imzalanan ve siyasal bir anlaşma niteliği taşıyan "sened-i ittifak" ile başlamıştır. Bu belgede padişah ilk defa egemenlik hakkını paylaşmış ve ayanların siyasal gücünü kabul etmiştir. Böylece mutlak iktidar ilk defa sınırlandırılmıştır. Yâni, padişah artık eskiden olduğu gibi, dilediği şekilde hareket hakkına sahip değildir. Osmanlı döneminin ikinci önemli belgesi 1839 tarihli Tanzimat Fermanı veya diğer adıyla Gülhane Hatt-ı Hümayûnu'dur. Bu fermanla Osmanlı vatandaşlarına can ve mal güvenliği konusunda güvenceler verilmiş, askerlik ve vergi konularının daha adil bir şekilde düzenlenmesi öngörülmüştür. Sened-i ittifak'ın padişahla ayanlar arasında imzalanan iki taraflı bir anlaşma olmasına karşılık Tanzimat Fermanı, padişahın tek taraflı iradesi ile halkına tanıdığı hakları içeren bir belgedir. Bu açıdan Tanzimat Fermanı hukuk devletine geçisin ilk basamağı sayılsa da anayasa niteliği taşımaz. 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı ile Tanzimat Fermanında vadedilen haklar doğrulanmış, Müslüman ve Hıristiyan uyruklar arasındaki hak, askerlik, kamu hizmetlerine girme ve vergi toplama hususlarını tekrar düzenlemiş ve Hıristiyan halkın hakları genişletilmiştir. Bu gelişmeler Osmanlı devleti içinde bir anayasacılık akımı doğurmuştur. Genç Osmanlılar meşrutiyeti, yani padişahın yetkilerinin kurulacak bir meclisle sınırlandırılmasını gerekli görüyordu. Zaten batıda "meşrutiyet"e "anayasal monarşi" adı verilir. Yâni bir kıral, padişah, hükümdar vardır ama hareketleri anayasa çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Bu akımın etkisi ile, 1876 yılında ilk Osmanlı anayasası (Kanun-i Esasi) ilan edilmiştir. Kanun-i Esasi ile yasama yetkisi, Meclis-i Umumi adı verilen Heyet-i

Ayan ile Heyet-i Mebusan adlarında iki meclisten oluşan bir organa verilmiştir. Yani 1961 anayasasında olduğu gibi (temsilciler meclisi ve senato gibi) iki meclis sistemi kabul edilmiştir. Heyet-i Ayan adını taşıyan meclisin bütün üyeleri padişah tarafından atanıyordu. Heyet-i Mebusan üyeleri ise, halk tarafından iki dereceli seçimle seçiliyordu. Anayasa parlâmentonun yetkilerini dar tutmuştur. Örneğin bir parlâmento üyesinin kanun teklif edebilmesi için, önce padişahtan izin alması gerekmektedir. Her iki meclis tarafından kabul edilen tasarılar, padişahın onayı olmadan yürürlüğe girememektedir. Hükümetin Heyet-i Mebusan'a karşı sorumluluğu anayasada açıkça belirtilmemiştir. Ayrıca padişah istediği zaman Heyet-i Mebusan'ı feshedebilmektedir. Nitekim ikinci Abdülhamit anayasanın bu niteliğinden yararlanarak 1878 yılında Mebusan meclisini dağıtmış ve ülkeyi tekrar mutlakiyetle yönetmeye başlamıştır. 1903 ve 1914 tarihlerinde iki kez değişikliğe uğrayan 1876 Anayasasından sonra ilk Cumhuriyet anayasası 20 Ocak 1921 Tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunudur ve yalnızca 23+1 ek madde olmak üzere 24 maddeden oluşan kısa bir belgedir. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Yönetim biçimi halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etme esasına dayalıdır." diye birinci maddesi ile Türkiye'de Cumhuriyetinin temelini atmıştır. Mustafa Kemal'in 1921 anayasası "Türkiye Devleti"nden söz eder. Türk Devleti'nden değil de, Türkiye Devleti'nden sözü edilmesi etnik kökeni, dili, kültürü ne olursa olsun, Misak-ı Milli sınırları içinde yaşayan insanların siyasal sentezini ifade eder. Bu tarihsel gerçek, "Türkiyeli" terimine Pavlov'un köpeklerininkine benzer tepki gösterenlere ithaf edilir. 1923'te cumhuriyetin ilânından sonra 1921 Anayasası yerini 20 Nisan 1924 tarihinde kabul edilen 1924 Anayasasına bırakmıştır. Bugün cumhurbaşkanlığı ile ilgili birçok hüküm 1924 anayasasından bu yana değişmemiş olan hükümlerdir. 1924 anayasası yedi defa değişikliğe uğramıştır. 10 Nisan 1928 yılında "Devletin dini İslâm'dır" maddesi anayasadan çıkarılmış, 1937 yılında yapılan bir değişiklikle de laiklik ilkesi anayasaya dahil edilmiştir. 1960 darbesi anayasayı askıya almış ve ardından Türkiye'nin gelmiş geçmiş en demokratik anayasası olan 1961 anayasası 9 Temmuz 1961'de halkoyuna sunulmuş ve seçmenlerin % 81'inin katıldığı oylamada % 61.5 evet oyuyla kabul edilmiştir. Ve bu özgür oylama ve onay, bugün demokrasi havarisi pozlarında ortalıkta dolanan Süleyman Demirel gibilerin "gözlerime bakın, ne demek istediğimi anlarsınız" gibisinden muhalefetine karşın gerçekleşmiştir. 1961 anayasasında egemenliğin yetkili organlar eliyle ve anayasanın koyduğu esaslar çerçevesinde kullanılacağını belirten bir madde vardır. Bu madde ile TBMM'nin sınırsız

egemenlik gücü ortadan kaldırılmış ve TBMM anayasal bir organ niteliğine büründürülmüştür. 1961 anayasasının 8. maddesine göre kanunlar anayasaya aykırı olamaz. Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idarî makamları ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Bu madde ile anayasanın üstünlüğü ilkesi açıkça kabul edilmiştir ve anayasanın üstünlüğünü koruyacak ve denetleyecek bir yargı organı oluşturmuştur. Toplumların evrimi ile yasaların bunu yansıtması hep çalkantılı olmuştur. İsterseniz haftaya anayasa öyküsüne devam edelim ve ardından da seçim kanunlarına değinelim.

SEÇİM KANUNU

Gerek 1876'daki Osmanlı Anayasası olsun, gerekse Cumhuriyet döneminin 1921, 1924, 1961 ve 1982 anayasalarının hiçbiri halkın bilinçli bir mücadelesi, temel haklarının korunması için çabası sonucu olmamış, hepsi de tepeden inme olmuştur. Anayasanın üstünlüğü 1924 anayasasında da kabul edilmiş ama bunun nasıl garanti altına alınacağı ve denetleneceği ancak 1961 anayasasında belirtilmiş, hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesinde büyük önem taşıyan anayasa mahkemesi kurulmuştur. Aynı şekilde kağıt üzerinde yargı bağımsızlığını tanıyan 1924 anayasasından farklı olarak 1961 anayasası yargı bağımsızlığını güvence altına almıştır. Ayrıca 1961 anayasası modern, demokratik sistemlerin anayasalarına girmiş olan sosyal devlet ilkesi benimsemiş ve bu ilkenin gereklerini yerine getirmiş, temel hak ve özgürlükler alanında kapsamlı ve demokratik bir düzenleme yapmıştır. 1924 anayasasında yalnızca sayılmakla yetinilen bu hakların kapsamı genişletilmiş, kullanılmasıyla sınırlandırılması ve durdurulması konularına ilişkin geniş bir çalışma yapmıştır. Buna göre temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanun ile ve hakkın özüne dokunulmadan gerçekleştirilecektir. 1961 anayasası ile çoğunlukçu demokrasi anlayışından çoğulcu demokrasi anlayışına geçilmiştir. Azınlıkların haklarını göz ardı eden "çoğunlukçu demokrasi" yerine azınlık haklarını koruyan ve demokrasinin kalıcı olmasını sağlayan "çoğulcu demokrasi" anlayışı yerleştirilmiştir. 177 madde ve 16 geçici maddeden oluşan 1982 anayasasında ise gereksiz ayrıntılara yer verilmiş, kanunla düzenlenebilecek şeyler anayasaya sokulmuştur. Anayasada değiştirilemeyecek ve değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek olan maddeler arttırılmıştır.

1961 anayasası halkın bilinçli bir çabası ve mücadelesi sonucu ortaya çıkmış olmadığı için 1982 anayasası, 1961 anayasasının birçok sosyal devlet hükümlerini tepki görmeden değiştirebilmiştir. İnsanlığın biçimlendirip ortaya çıkardığı her belge gibi anayasalar da değişebilir ama halkın isteği ve çabasıyla toplumsal gelişmeye ayak uyduracak değişiklikler olmamışsa, bu değişiklikler toplumu ileri değil, 1982 anayasası gibi geriye de götürebilir. 1982 anayasası dokuz kez değiştirilmiş ve Avrupa Birliği'ne uyum süreci içinde (yine tepeden inme) yapılan 1995, 2001, 2004 değişiklikleri bu anayasayı daha demokratik hale getirmiştir.

Osmanlı döneminin 1877'deki ilk seçimlerinde ancak mülk sahibi olanlar oy kullanabiliyordu ve bu, Cumhuriyet dönemine kadar sürdü. Sonra bu şart kaldırıldı, seçmen yaşı 18'e indirildi ve 1934'te kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı, seçmen olma yaşı 22'ye çıkarıldı. 1920, 1923, 1927, 1931, 1935, 1939, 1943 ve 1946'daki seçimlerin ardından 1950'de çıkarılan Seçim Kanunu çok partili demokrasinin yolunu açtı. Çoğunluk sistemi getirildi. Bir vilâyette en çok oy alan parti o vilâyette tüm milletvekillerini çıkartıyordu. 1961 anayasasının ardından yapılan seçimlerde Senato için çoğunluk sistemi korundu ama meclis için nisbî temsil sistemi getirildi. 1965 seçimlerinde "millî bakiye" adı verilen sistem uygulandı. Bu sisteme göre verilen hiçbir oy boşa gitmiyor, partiler aldıkları oy oranında milletvekiline sahip oluyorlardı. Bu seçimlerde %52.87 oy alan AP milletvekillerinin %53.3'ünü, %28.75 oy alan CHP milletvekillerinin %29.8'ini, %6.26 oy alan MP milletvekillerinin %6.9'unu, %3.72 oy alan YTP milletvekillerinin %4.2'sini, %2.97 opy alan TİP milletvekillerinin %3.1'ini, %2.24 oy alan CKMP milletvekillerinin %2.4'ünü çıkarıyordu. Bundan daha adil bir seçim sistemi yoktu. Ancak Türkiye'nin ilk yasal sosyalist partisi olan TİP'in 14 milletvekili ile (ayrıca %3.19 oy alan Çetin Altan da bağımsız ama TİP safında milletvekili olmuştu) 450 kişilik meclise girmesi bile hazmedilemedi ve adil temsilden daha önemlisinin "istikrar" olduğu ileri sürülerek seçim kanunu alelacele değiştirildi ve 1969 seçimlerinde %34.31 oy alan AP, milletvekilliklerinin %64.9'unu kazandı. 1980 faşist darbesi bu kadar bile adaleti fazla bulduğundan bu adaletsizliğe bir de "baraj" denilen ucûbeyi yamadı. Önemli olan halkın istediği partiden istediği milletvekillerini meclise sokması değil, "istikrar"dı. Son seçimlerde 31,510,000 geçerli oy kullanıldı. Bunların %34.43'ünü alan AKP milletvekilliklerinin %66.4'ünü, oyların %19.41'ini alan CHP milletvekilliklerinin %32.2'sini kazandı. Verilen oyların 14,243,000'i, yâni %45'i bu %10'luk baraja takılarak boşa gitmiş oldu. (Bu oran 1999 seçimlerinde %20 idi). Halkın yaklaşık yarısı demokratik söz hakkını kullanamamış oldu.

Elbette yalnız seçimler, seçimlerde oy kullanma, milletvekillerini seçme demokrasi demek değildir. Demokrasi, (Menderes'in çok geç farkına vardığı gibi) çoğunluk diktası hele hiç değildir. Ama seçimler demokrasinin vazgeçilmez bir öğesidir. Bugün AKP iktidarına karşı çıkanlar bu partinin mecliste büyük çoğunluk elde etmesinin kökünde yatan antidemokratik seçim kanununa ses çıkarmamaktadırlar. Ya CHP gibi onlar da hakettiklerinin iki katı milletvekili çıkarmışlardır ya da belki biz de bir gün %10'u aşıp hakettiğimizden fazla sandalye kaparız hesapları içindedirler. Barajın bir diğer sonucu da seçmenin

haklı olarak barajı aşma şansı pek olmayan partilere "oyum güme gidecek" diyerek oy vermemesidir. Bu da demokratik çokseslilik yerine toplumu giderek geren bir kutuplaşmaya itmektedir. II. Dünya Savaşından yenik çıkan, üç günde bir hükûmet değiştiren en "istikrarsız" demokrasi olan İtalya ekonomisi bugün savaştan galip çıkan İngiltere'den daha iyi durumdadır. Bu da "istikrar" palavrasının asıl amacının işçinin, çalışanın temsilcilerinin ya da Kürt partilerinin meclise sokulmaması olduğunun kanıtıdır. Buna bir de soldaki "birbirinin gözünü oyma" alışkanlığı eklendiğinde AKP olsun, CHP veya diğer düzen partileri olsun, tahterevalli oyunlarına devam edebilmektedirler. Solun barajzede diğer partilerle güçbirliği içinde barajın kaldırılması mücadelesi vermesi gerekir.

ASIK SURATLI SOL DİLİ

Müziklerinden tanıyıp sevdiğimiz Zülfü Livaneli, 2002 seçimlerinde CHP'den milletvekili seçilmişti. Köşe yazıları da yazan Livaneli Cumhurbaşkanlığı tartışması sürecinde meclisteki tabloyu şöyle anlatıyor: "*Kendilerine Atatürkçü, laik, solcu, çağdaş vs. diyenler niye bu kadar sevgisiz, kıskanç, birbirine düşman? Buna karşılık AKP çevreleri niçin birbirine bu kadar sıkı sıkıya bağlı? İşte Türkiye'yi bir büyük dönüşümün eşiğine getiren ve türbanın köşke çıkması noktasına sürükleyen gelişmelerin sırrı bu soruda gizli! Meclis'e gidiyorsunuz: CHP'li milletvekillerinin yüzünden düşen bin parça, birbirine selâm vermeyen, koridorda gördüğü zaman yolunu değiştiren pek çok kişi var. Konuştukları zaman kasılmış bir ağız ve gevrek bir ses tonuyla: "katılımcılık, demokrasi" filan gibi birkaç klişeyi dile getiriyorlar ama temel unsurları sevgisizlik, kıskançlık. Birbirinden nefret! Diğer "sol" partilere bakın. Başkanlar birer derebeyi gibi "küçük aşiretlerin" başında olmayı, posterlere, otobüslere resimlerini bastırmayı marifet sanıyor. Hayatta kendi gücüyle başaramadığı bir şöhrete sahip olmaktan, partinin sırtına binerek egosunu tatmin etmekten başka bir derdi yok. Bir de "öteki taraf"a bakın. AKP'yi kurdukları zaman Bülent Arınç, Abdullah Gül gibi isimler milletvekili. Gül kendi partisinde genel başkan adayı olup, delegenin yarısının oyunu almış. Siyasi yasağı yok, dil bilir. Arınç da Gül de Erdoğan'ın ağabeyleri. Kaldı ki Erdoğan siyasi yasaklı, seçime bile giremiyor. Ama sıra genel başkan belirlemeye geldiği zaman Arınç da Gül de "Hayır!" diyorlar. "Bu kardeşimiz halktan daha çok ilgi görüyor. Onu genel başkan yapmamız gerekir." Siz böyle bir davranışı Deniz Baykal'dan ya da öteki "solcu"lardan bekler misiniz? Acı acı güldüğünüzü görür gibi oluyorum. Haklısınız, gülünç bir soru sordum. Neyse AKP macerasına devam edelim: Seçimler sonucunda Abdullah Gül başbakan oluyor, sonra koltuğunu Erdoğan'a devrediyor. Şimdi de Erdoğan, yardımcısını Cumhurbaşkanı yapıyor. Arınç buna itiraz etmiyor ve AKP içindeki herkes sarılıp birbirini tebrik ediyor. İşte sır burada. Dünyanın her yerinde sol dayanışmacı, sağ bireycidir. Türkiye'de ise durum tam tersi. Solun bencilliği, düşmanlığı, küçük düşünmesi ve kıskançlığı karşısında, dayanışmacı bir hareket Türkiye'yi ele geçiriyor. Bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde yeni ve çok önemli bir sayfa açıldı. Eğer siyasal İslam bu dayanışmayı sürdürür, laikler de amip gibi bölünmeye devam ederlerse; emin olun bugünleri de arayacağımız noktalara gelmemiz çok yakındır.*"

CHP'nin bir sol parti olup olmadığı bir yana, Livaneli'nin dediklerini kendini solda kabul eden kim yadsıyabilir? 70'lerde doksandokuz parçaya bölünen sol, en büyük hoşgörüsüzlüğü falanca kuramın filânca ayrıntısını kendisi gibi yorumlamayanlara karşı göstermişti. Ha, bir de dil konusu var. Hemen aklıma '65'te DPT'de çalışırken orada toplum kalkınması bölümünde uzman olarak görev yapan Leyla Hanım geldi. Amerikalı görünüşündeki Leyla Hanım ücra bir köyde muhtara büyük bir ciddiyetle "*muhtar, sizde gübre demonstrasyonu yaptılar mı?*" diye sorar. Muhtar iki yutkunur, "*valla hanım, bize çok şey yaptılar ama biz kadrini bilmedik*" der. Halk kendi dilini konuşana kendini daha yakın hisseder. Erdoğan'ın Kasımpaşa ağzıyla konuşması Türkiyeli seçkinlerin ya da kendini seçkin sananların hoşuna gitmese de "*artistlik yapma*"yı halk "*gübre demonstrasyonu*"ndan daha iyi anlar.

27 Nisan tarihli Cumhuriyet gazetesinde şöyle bir bildiri yayımlandı: "*Cumhuriyetin, tam bağımsızlığı, ulusal egemenliği, çağdaşlaşmayı ve laikleşmeyi içerip öngören kurucu felsefesine ve özgürlükçülüğü, çoğulculuğu ve katılımcılığı da aşarak günümüzde insan haklarına dayalılık ve insan merkezliliğine ulaşmış çağcıl yönetim felsefesi demokrasiye karşı, teokrasiye dönük, çağdışı ve din/dinsel merkezli bir yönetim felsefesi, cumhuriyet ve demokrasiyi savunan güçlerin aymazlığı, güç birliği, bağlaşma ve birleşik duruş bilincinden yoksunluğu ve askersel güçlerin Cumhuriyet Devrimi güçleri ile bağlaşıklıktan koparak 12 Mart 1971'den doğrultu düzeltmesi yaptığı 28 Şubat 1997'ye değin süren cumhuriyet ve demokrasiye karşı güçlerle bağlaşması ve belirleyici olarak da ABD emperyalizminin Türkiye için öngörüp planlayarak 12 Eylül 1980 askersel darbesi ile yürürlüğe koyduğu Yeşil Kuşak projesi, 12 Eylül despotik askersel diktatörlük güçlerinin bu proje uyarınca ülkemizdeki cumhuriyet ve demokrasi güçlerini bir daha toparlanamayacak biçimde dağıtarak, doğal bağlaşıkları dinsel ve feodal güçlerle bağlaşması sonrasında ve bugün Ilımlı İslam projesine dönüştürülmüş olarak iktidarı ele geçirmiş ve beş yıla yakın bir süredir iktidarda bulunmaktadır.*" Altta Prof. Server Tanilli, Prof. Bilsay Kuruç, Prof. Veli Lök, Prof. Tuncer Bulutay, Prof. Erdoğan Soral, Prof. Muammer Sun, Prof. Necdet Adabağ, Güldal Mumcu, Nilüfer Kışlalı, Şengül Hablemitoğlu, Tuncay Özkan, Yılmaz Dağdeviren, Ataol Behramoğlu, Tarık Akan, Edip Akbayram, Rutkay Aziz, Nihat Behram gibi isimler var. Bir kısmı yakından tanıyıp sevdiğim, bazıları da uzaktan saygı duyduğum isimler. Ama ne dediklerini anlamak için üç kez okumam gerekti.

1968'de Çekoslovakya'da asık yüzlü sola karşı "güler yüzlü sosyalizm" diyerek ortaya çıkan bir Dubçek vardı. Sovyet tankları güler yüzlü Dubçek'i devirdi, güler yüzlü sosyalizm isteyen Çekoslovak halkını ezdi geçti. Sosyalizm herşeyden önce insan sevgisidir, herşeyden önce insanın mutluluğunu amaçlar. Üretim araçlarının, doğal kaynakların kamulaştırılması, çalışanın hakkını alması, insanın insanı sömürmemesi sosyalizmin amacı değildir, insanın mutluluğuna giden araçlardır. Ve de ceberrut devlet geleneğinden gelenlerin kendilerini "sol" diye afişe ederek halka asık suratla tepeden bakmaları sosyalizmi yozlaştırmaktır, çalışan sınıfa ihanettir.

SEÇİMLER VE SEÇENEKLER

Yaşamımızda her dakika, her saat, her gün belki bilinçli, çok kez bilinçsiz birçok seçim yaparız. Yaya geçidinden geçmeyi, ya da arabaların arasından kıvırta kıvırta geçmeyi seçebiliriz. Araba kullanırken ayağımızı gaz pedalına mı, frene mi basacağımız gibi bir seçim yapmamız gerekir her an. Seçeneklerimizin ayırdında olmak ya da olmamak ta kendi yaptığımız bir seçimdir. Çoğu insan, bilinçsizce, seçim yaptığının bile ayırdında olmadan, seçim yapmamayı seçer. İnsanın her durumda, her koşul altında birden fazla seçeneği vardır. Elbette bazan koşullar o seçeneklerden birini seçmemizi güçleştirir. Bazan da o seçenek bize olanaksızmış gibi göründüğünden seçeneğimiz yokmuş sanırız. Alnına silâh dayanıp birşey yapması istenen bir insan "*ne yapayım seçeneğim yoktu, yaptım*" diyebilir. Oysa o durumda bile seçeneği vardır. O silâhla ölmeyi de seçebilir. İnsanları kontrol altında tutmanın en kestirme yollarından birisi de seçeneklerini kısıtlamak, hattâ başka seçeneği olmadığına inandırmaktır. Fransa'daki son devlet başkanlığı seçimlerinde tutucu bir adayla sosyalist bir aday arasında seçim yapıldı. Bir önceki seçim Fransızların kendi deyimiyle "faşist ile hırsız" arasındaki seçimdi; seçimi hırsız kazanmıştı. Birçok kapitalist ülkede seçmenlere sunulan seçenekler sağ bir parti ile daha az sağ bir parti arasındaki seçimdir. İnsanlar bu çerçeve içinde düşündüklerinde bir üçüncü ya da dördüncü seçeneğin ya olmadığını, ya da şansı olmadığını düşünürler, düşündürülürler. Akla kara olarak sunulan seçenekler çok kez çok pis ile daha az pis arasındaki seçimdir. Gerzek Bush, bildiğiniz gibi cevher üstüne cevher yumurtlar. Irak, İran ve Kuzey Kore'den oluşan bir "şer ekseni"nden söz ettiğinde "ya bizden yanasınız, ya da onlardan –yâni teröristlerden- yanasınız" diyerek daha önceki herzelerinin üstüne tüy dikmişti. Yâni benim hem Saddam'a hem de ABD emperyalizmine karşı olamayacağımı iddia ediyordu aklı kısa başkan. Türkiye'de son yapılan gösterilerde (miting demeyelim lütfen) "ne askerin çizmesi, ne mollanın sarığı" türünden bir yaklaşım olması en azından birçok insanın artık ikili düşünme kolaycılığından vaz geçmeye başladığının göstergesi oldu bence. Türkiye emekçisi kendisine bugüne dek sunulan "yazı gelirse ben kazanıyorum, tura gelirse sen kaybediyorsun" ikili aldatmacasını biraz da olsun aşmışa benzer.

Bazan da insanlar, örneğin oy verebilecekleri kırksekiz parti sunulduğunda, ya da seksensekiz televizyon kanalı olduğunda, çok fazla seçenekleri olduğu vehmine kapılırlar. Ve bu görünüşteki seçenek bolluğu aslında seçeneklerin kısıtlanmasını maskelemek için el çabukluğuyla yapılan bir kamuflajdır. O

kırksekiz partinin hangisi emekçinin temsilcisidir, ya da seksensekiz televizyon kanalından hangisi insanları daha duyarlı, daha bilgili, daha insancıl, daha hoşgörülü yapma bilinci ve çabası içindedir diye sormak gerekmez mi?

Herhangi bir seçim yaparken ufkumuzun nelerle sınırlı olduğunun da bilincinde olmamız gerekir. Ancak o zaman gerçekten özgürce seçim yaptığımızı iddia edebiliriz. Doğduğumuz günden beri kafamıza yerleştirilen kurallar, ister ahlâk kuralları olsun, ister dinsel kurallar, ister örf ve âdetler olsun, düşüncelerimizi belirler, seçimlerimizin sınırlarını koyar. Yasakların, sınırların içselleştirilmesinde gerek evdeki, gerek okuldaki veya toplumdaki eğitim büyük rol oynar. Augusto Boal adlı ünlü tiyatro kuramcısı "kafamızdaki polis"ten söz eder. Bu polis bazan gerçekten yapmamamız gereken şeyler konusunda copunu sallar, bizi durdurur ve durdurduğu da iyi olur ama çok kez de yapmamız gereken, ya da yapma seçeneğimiz olması gereken şeylerde yapay sınırlar koyar. O zaman da ailenin istediği erkekle evlenmeyip te sevdiği erkekle yatan kızkardeşini "töre cinayeti" işleyip delik deşik eden delikanlı "*ne yapayım, başka seçeneğim yoktu*" diye zırvalayabilir, tecavüze uğrayan genç kızın stadyumun ortasında boynunu vuran mollalar vahşetlerini "*dinim bana başka seçenek tanımıyor*" diye savunmaya yeltenebilirler. Bakın Nazım Usta, kendisi parmaklıklar ardında tutsakken, içimizdeki hapishanelerden söz ettiği şiirinde şöyle der:

Bizi esir ettiler,
bizi hapse attılar:
beni duvarların içinde,
seni duvarların dışında.

Ufak iş bizimkisi.
Asıl en kötüsü:
bilerek, bilmeyerek
hapishaneyi insanın kendi içinde taşıması...
İnsanların birçoğu bu hale düşürülmüş,
namuslu, çalışkan, iyi insanlar…

Türkiye'de de Avustralya'da da genel seçimler yaklaşıyor. Bu seçimlerde oy kullanmak hepimizin yaşamını etkileyecek bir seçim yapmaktır. Çalışanları haklarını bir kalemde silip atan bir Küçük Coni'ye mi, kapitalist düzen içinde işçiyi biraz daha koruyan İşçi Partisine mi, yoksa "karenin dışında düşünmeye" çalışan

başka partilere mi oy vermeyi seçeceğiz? Emperyalist ABD'nin gölgesi altındaki kapitalist Türkiye'nin, çalışanları ezerek kalkınma sağlayan düzeninde türban takılmalı mı, takılmamalı mı gibisinden hedef şaşırtmalarına mı prim vereceğiz? Üç dört yılda bir bu seçimleri yaparken, birlikte yaşadığımız insanlara, sevdiklerimize, sevmediklerimize nasıl davranmayı seçeceğiz? Seçeneğimiz yok demeyelim lütfen.

SADDAM'I GÖMMEYE GELDİM

Shakespeare'in ünlü eseri Jül Sezar'da müthiş bir sahne vardır. Sezar, Senato'yu hiçe sayarak diktatörce hareket etmeye başlamış ve başta Sezar'ın çok güvendiği Brutus olmak üzere, senatörler kendisini birgün Senato'da kıstırmış, bıçaklayarak öldürmüşlerdir. Sezar'ı çok seven Mark Anthony, Sezar'ın cenazesine gelir ve törende bir konuşma yapmak ister. Ama Sezar'ı övmesi yasaklanmıştır. Anthony konuşmasında "Sezar'ı övmeye değil, gömmeye geldim" der ve onun yapmış olduğu olumlu şeyleri anlatır. Her söylediğinin ardından "Brütüs ona diktatör diyordu, ve Brütüs onurlu bir kişidir", "Brütüs ona hırslı bir adam diyordu ve Brütüs onurlu bir kişidir" diyerek cümlelerini noktalar.

Saddam bir diktatördü ve her diktatör gibi diktasını tehdit edenlere karşı acımasızdı. Eğer asılması gerekiyorduysa Batı'dan aldığı zehirli gazlarla Halebce halkını öldürdüğü için, ABD'nin maşalığını yaparak İran'a saldırdığı ve 8 yıl süren savaşta bir milyon kişinin ölümüne neden olduğu için asılmalıydı. Oysa göstermelik mahkemede bunlar söz konusu bile edilmedi, çünkü arkasında hangi güçlerin olduğu dünya kamuoyunun gözleri önüne serilecekti. Şimdi 1991'deki 1. Körfez savaşı, ardından gelen ambargo ve 2003'te başlayıp halâ süren işgalin Irak'ı ne hale getirdiğine bakalım:

Irak işgâlinden bu güne 100,000 ile 1 milyon arası Iraklının öldüğü tahmin ediliyor. Iraklılar insan sayılmadığı için kesin rakamlar yok ama 3465 Amerikan askerinin öldüğünü dünya âlem biliyor. Her 100 Iraklıdan 53'ü bir aile ferdinin veya yakınının öldürüldüğünü veya yaralandığını söylüyor. Yaşayabilmek en birincil özgürlüktür. Başkan Bush Irak'a özgürlük götürdüklerini söylüyor ve Başkan Bush onurlu, dürüst, duygulu bir adamdır.

Diktatör Saddam döneminde zindanlarda yaklaşık 10,000 kişi vardı, şu anda 60,000 kişi var. Hapsedilen insanın özgürlüğünden söz etmek acı bir espridir olsa olsa. Başkan Bush Irak'a özgürlük götürdüklerini söylüyor ve Başkan Bush onurlu, özgürlükçü, dindar bir adamdır.

Yaklaşık 2 milyon Iraklı başka ülkelere göç etmiştir. Bir o kadarı da ülke içinde evsiz, barksızdır. Evinde, yurdunda yaşayabilmek her insanın hakkıdır. Başkan Bush Irak'a özgürlük götürdüklerini söylüyor ve Başkan Bush insan haklarına saygılı bir adamdır.

Diktatör Saddam döneminde 1990 öncesi doğan her 1000 çocuktan 50'si ölüyordu. Su, elektrik, kanalizasyon sistemlerinin 1991'deki saldırı ve 2003'ten

beri bombalanması sonucu çocuklar ishalden, beslenme bozukluğundan, tifodan, sarılıktan ölüyor. 2005'te bu rakam 125, 2006'da 130 oldu. 2003 işgâlinden bu yana İngiliz gazetesi The Independent'a göre 260,000 çocuk öldü. Daha önce, 12 yıl süren ambargo sırasında Iraklı çocuklar ilâçsızlıktan ölmüştü. Diktatör Saddam döneminde okul çağındaki çocukların yüzde 100'ü okula giderken bu rakam bugün yüzde 30'larda. Okula gidenlerin yüzde 92'si de korku ve şiddet nedeniyle öğrenme güçlüğü çekiyor. Başkan Bush kürtaja karşıdır ve çocukların yanağını okşayan, ceninlerin hakkını savunan dindar bir insandır.

Diktatör Saddam dönemindeki laik yönetimde kadınlar her düzeyde erkekler kadar eğitim görebiliyorlardı. ABD gözetimi altında hazırlanan Irak Anayasası devletin dininin İslâm olduğunu belirtiyor. Bugün sokaktaki zorbalar kadınları kapanmaya, öğleden sonralar sokağa çıkmamaya, okula gitmemeye, araba kullanmamaya, yanında bir erkek akrabası olmadan sokağa çıkmamaya zorluyor. Diktatör Saddam döneminde sıfır olan kadın kaçırma olayı 2003-6 arası 2,000'e ulaştı. "Namus cinayetleri" ve namus adına kadın yakmak gündelik olaylar haline geldi. Irak Haber Ajansı Awena'ya göre yalnızca Duhok vilâyetinde 2005'te 289, 2006'da 366 kadın "namus" nedeniyle yakıldı. Sadece Erbil'de ırza tecavüz olayları 2003-6 arası üçe katlandı. Başkan Bush yobaz Müslümanların kadına getirdiği kısıtlamalara karşıdır, kadın haklarının savunucusudur.

Diktatör Saddam'ın yardımcısı Hıristiyan Tarık Aziz'di. Bugün azınlıklar, özellikle Hıristiyanlar, Yezidiler, Süryaniler, Türkmenler sistematik biçimde yok ediliyor. Diktatör Saddam döneminde Sünniler ve Şiiler arasındaki evlilikler yüzde 30'lardayken bugün bu iki grup birbirini boğazlıyor. ABD gözetimindeki Irak yönetimi iki toplumu birbirinden ayırmak için duvar çekip Nazilerin Varşova Getosu gibi bir Sünni Getosu yaratıyor. Başkan Bush ABD dincilerinin pek sevdiği inançlı bir Hıristiyandır, Hıristiyanlık "barış dini"dir ve ABD, II. Dünya Savaşı ertesi Nüremberg'deki mahkemede Varşova Getosunu kurup oradaki Yahudileri katledenleri yargılamış, bazılarını ölüme mahkûm etmiştir.

Irak Tabipler Odasına göre geçen Mart'a kadar Irak'ın 34,000 doktorundan 18,000'i ülkeden kaçmış, çoğu Sünni olan 2,000'i öldürülmüş, 250'si kaçırılmıştır. 2003 işgâlinden bu yana 250 ile 1000 arası üniversite profesörünün öldürüldüğü tahmin ediliyor. Bağdat Üniversitesinden Profesör Fuad Abdülrezak tıp öğrencilerinin doğru dürüst eğitim görmeden mezun olduklarını, oysa diktatör Saddam döneminde dünya standartları düzeyinde doktorlar yetiştiğini söylüyor. Şu andaki işsizlik yüzde 48, enflasyon yüzde 50. Adam başı milli gelir 25 yıl önce 3500 dolarken şimdi 1600 dolar. Dicle ırmağı askerî atıklardan o kadar

pislemiş ki artık balık tutulamıyor. Diktatör Saddam döneminde kesintisiz olan elektrik bugün günde 8 saat, Bağdat'ta ise günde 6 saat sağlanabilmekte. Irak halkının yaklaşık yüzde 30'u temiz içme suyu bulabiliyor, ancak yüzde 19'unun doğru dürüst kanalizasyonu var. Başkan Bush Irak'a uygarlık, özgürlük ve demokrasi götürdüklerini söylüyor ve Başkan Bush yalan söylemeyen dürüst bir insandır.

Yalnızca Başkan Bush değil, onun babası da dürüst bir insandı. Bush'a destek olan "küçük" Coni'miz "Dürüst Coni" olarak bilinir. Ve onu başbakanlık koltuğuna oturtan Avustralya halkı sevecen, insancıl bir halktır.

ŞERİAT MI?

Türkiye'de şeriat tehlikesi var mı tartışmaları sürüyor. Bir kanatta türbanla simgeleşen, eğitimde dine ağırlık verilmesi, bazı belediyelerce içkinin yasaklanması gibi işaretlerin Türkiye'yi şeriata götürme yolunda atılan adımlar olduğunu savunup, bundan endişe, hattâ korku duyan bir kesim var. Bu kesim gerek Erdoğan'ın gerekse AKP'deki diğerlerinin laikliğe, cumhuriyet ilkelerine bağlılıklarını ifade eden beyanlarının aslında aldatmaca, dinî terimiyle "takiyye" olduğunu savunuyorlar, Erdoğan'ın "*Minareler süngümüz, kubbeler miğferimiz, camiler kışlalarımız, müminler askerimiz…*" konuşmasını, 1980'lerde ettiği iddia edilen "*Ben Muhammed Müslüman ümmetindenim. Türkiye dinsiz, laik bir memleket haline gelmiştir. Hayatımı Mustafa Kemal dinsizliği ile savaşa adayacağıma, Türkiye'yi bir din ve şeriat devleti haline getirmek için mücadele edeceğime, Kemal Paşa zamanında çıkarılan dinsiz kanunların tatbikini önleyeceğime, kısa zamanda ümmet esasına dayanan, şeriat devletinin kurulması için çalışacağıma, dinim, Allahım ve bütün mukaddesatım üzerine yemin ve kasem ederim*." yeminini kanıt olarak gösteriyorlar. Ve "bunların asıl amacı şeriat getirmek" diyerek buna karşı çıkacak güçlerin ardında kümeleşiyorlar. Bu korkuyu politik amaçları için kullanma çabasındaki Baykal CHP'sinin yanısıra, şeriat gelmesin de ne olursa olsun diyerek bir askerî müdahaleye, cunta yönetimine davetiye çıkaranlar var. Aynı kesim, Erdoğan'ın Kürt sorununa da yaklaşımını eleştirerek askerî çözüm istiyor.

Diğer kanattakiler ise AKP'nin halkın büyük çoğunluğunun dinî değerlerini temsil edip bunları değerlendirdiğini, öne çıkardığını ileri sürüyorlar. AKP'nin değişim geçirdiğini, "şeriatçı" değil, birçok Avrupa ülkesindeki Hıristiyan Demokratlar benzeri bir "dindar" parti haline geldiğini savunanlar var. Kanıt olarak ta Erdoğan hükûmetinin Avrupa Birliğine girme çabalarını gösteriyorlar.

Her iki kanattakiler de nedense olayların ekonomik ve toplumsal boyutunu gözardı ediyor. Tarihsel süreç içinde değerlendirdiğimizde AKP'nin iktidara gelmesi, zamanla palazlanan Anadolu sermayesinin biriken "yeni parası"nın Istanbul "eski parası"na başkaldırısıdır. Istanbul "eski parası" ta Cumhuriyetin ilk dönemlerinden, İktisat Bakanı Celal Bayar'dan başlayarak devlet eliyle kapitalist bir sınıf yaratma çabasının sonucudur. Anadolu sermayesi ise daha çok, doğal tarihsel gelişim içinde tarımsal artık değerin sanayileşmeye yönelmesinin ifadesidir. Özünde toprak ağalarının, esnafın, burjuvalaşması sürecidir. Ve bu anlamda bir burjuva ihtilâlidir. Burjuva devrimine örnek olarak

hep 1789 Fransız devrimi verilir. Bu devrim kentlere akan eski köylülerin kıral-teokrasi sultasına isyanıdır. Bu devrimle yalnızca monarşi devrilmekle kalmamış, kırallarla suç ortaklığı içinde halkı sömüren kilise hakimiyeti de noktalanmıştır, laikliğin temeli atılmıştır. Hani "biz bize benzeriz" denir ya, bizdeki gelişim oldukça farklı olmuş, Istanbul'daki sultan ve şeyhülislâm tepeden inme Cumhuriyetle ortadan kaldırılmış, Istanbul ve biraz da İzmir dışında bir burjuva sınıfı olmadığından bunun mirasına Istanbul burjuvazisi konmuş, Istanbul dışında kırsal kesimdeki halk vitrindeki ciğere bakan kedilere dönmüştü. Fransız ihtillâlini yapan donsuzların (*sans culotte*) aksine Anadolu halkı yönetici sömürücü aristokratların din otoriteleriyle işbirliğini görüp onlara cephe almamış, "gâvur" işgâlcilere karşı kazanılan kurtuluş savaşı sonrası, Istanbul aristokrasisini batı taklitçiliğiyle özdeşleştirip, tersine dine sarılarak tepki vermişti. Bunun ayırdına varan politikacılar da, Menderes'ten Demirel'e, Özal'a, Erbakan'a kadar bu tepkiyi sömürerek iş başına gelmişlerdi. Oysa tepkinin kökünde ekonomik nedenler yatmaktaydı.

Devlet eliyle büyütülen kapitalist gelişme 1950'lerde semeresini vermeye başladıktan sonra Özal döneminden başlayarak "yarım yamalak kapitalist olunmaz, olacaksak doğru dürüst kapitalist olalım" yaklaşımıyla kapitalist düzeni dengeleyici devlet öğeleri silinip atılmaya başlanmış, Sovyetlerin çöküşünün ardından "küreselleşme" martavalıyla gelen azgın kapitalizm kendi kurallarını Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası aracılığıyla dayatmaya başlamıştı. 1960 sonrası OYAK yoluyla askerin kapitalist düzenle bütünleşmesi de sağlanarak Istanbul aristokrasisinin koruyuculuğu rolü perçinlenmişti. Reel ücretler, ücret payı ve tarımsal ürün fiyatları Özal döneminde dibe vurmuş, sonraki on yıl, emekçi sınıfların önceki kayıpları kısmen telafi ettikleri bir dönem olmuştu. 1998'ten sonra ise Türkiye'deki ekonomik ve sosyal politikalar, uluslararası sermayeye tam teslim olmuştu. Buna ABD'nin rakipsiz tek süper güç olması da eklenince Türkiye gibi ülkelerin ekonomisinin hangi kulvarda olacağı Kemal Derviş gibilerin aracılığıyla net olarak belirlenmişti. Ve gelen bütün hükûmetler bu çerçevenin içine sıkışıp kalmışlar, özelleştirme adı altında kamu malını haraç mezat satma, üreticisini dış pazarlarla korumasız rekabete tâbi tutma gibi zorlamalara direnemez olmuşlardı. AKP hükûmetinin bu çerçevenin dışına çıkabileceğini ummak safdillik olurdu. Yine dış baskılarla da olsa demokratikleşme yönünde adımlar atılması, enflasyonun kontrol altına alınması bile bu hükûmet için önemli bir başarıdır. ABD'nin Irak macerasına

taşeronluk yapılmaması, Kürt sorununa silâhtan başka çözüm yolları arayışına gidilmesi gözardı edilmemelidir.

Peki, dönüp ilk sorumuza gelelim. AKP'nin asıl gündemi bir gün Türkiye'yi şeriat devleti haline mi getirmektir? Son seçimlerde AKP'nin aldığı oy oranı %34.43'tür. Bu oranın içinde elbette şeriat heveslisi bir kesim vardır, ancak şeriat yolunda gitmediği için bu kesim Erdoğan'ı herkesten daha sert bir dille eleştirmektedir. Bir politikacı olarak ta Erdoğan daha önce Menderes'in, Demirel'in, Erbakan'ın, Özal'ın yaptığı gibi bu kesimin oylarını kaybetmek istememektedir. Bugün şeriat istediğini açıkça söyleyebilen bir parti olsa %10'luk barajı bile aşabileceği şüphelidir. Cezayir'de seçimleri kazanacağı kesin olan şeriatçıların başa gelmelerinin askerî bir darbeyle önlenmesine benzer bir durum Türkiye'de mevcut değildir. Daha da önemlisi AKP'nin temsilcisi olduğu Anadolu sermayesinin bir şeriat düzeni istemesi kendi çıkarlarına aykırıdır ve ekonomik çıkarlar her zaman ağır basar.

PELL VE HİLALİ'NİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Tıpta son yıllarda görülen en önemli gelişmelerden birisi kök hücre araştırmaları oldu. Bilimsel ayrıntılarına girmeden şu kadarını belirtmekte yarar var: bu araştırmalar sonucu bugüne kadar tedavisi olanaksız görülen birçok hastalığın tedavi edilme olasılığı doğuyor. Bunun için de ya kadının yumurtası, ya da kürtaj sonucu düşürülen ceninler kullanılıyor. Geçtiğimiz hafta NSW Eyâlet Parlâmentosu bu tür araştırmaları yasallaştırmak için bir yasa tasarısını görüştü ve 26'ya karşı 65 oyla onayladı. Bunun yasallaşması için Eyâlet Senatosundan geçmesi gerekiyor. Bildiğimiz gibi kilise bu tür araştırmaları ahlâk dışı olarak görüyor ve karşı çıkıyor. Katolik kilisesinin Sydney Başpiskoposu George Pell de karşı çıkanlar arasında. İş bu noktaya kadar demokratik kurallara uygun. Bundan sonra olanlar insanı yüzyıllarca geriye götürüyor. 66 yaşındaki, ilâhiyat, eğitim ve felsefe okumuş olan George Pell, milletvekillerine "bu ahlâk dışı yasayı desteklerseniz sonuçlarına razı olun" diyerek tehditler savuruyor. Ortaçağ Avrupa'sında kilisenin gücü rakipsizken bu sonuç afaroz, engizisyon işkencesi, yakılarak öldürme gibi cezalar olacaktı. Bugün bu kadar gücü olmayan kilise ancak bu politikacıların kilisedeki "kutsal" tapınma törenlerinden mahrum edebileceği tehdidini savurabiliyor. Yâni "bu adamın namazı kılınmaz" gibisinden bir fetva veriyor başpiskopos efendi. Pell'i birçok kişi Şeyh Taceddin Hilali'ye benzetti. O da, kadınların örtünmüş olmamasını kedinin önüne konan ete benzetmişti. Ve o da, eğer elinde güç olsa bütün kadınların örtünmesini emredecek, örtünmeyenleri cezalandıracaktı.

Avustralya nüfusunun yaklaşık yüzde 27'si Katolik, yüzde 22'si Anglikan, bir yüzde 22'si de başka Hıristiyan mezheplerine bağlı. Son yüzyıl içinde Anglikanların oranı yüzde 40'tan yüzde 22'ye düşerken Katoliklerin oranı – genelde doğum kontrolüne karşı olup çok çocuk yapmaları nedeniyle- yüzde 23'ten yüzde 27'ye çıkmış ve Avustralya'daki en büyük Hıristiyan mezhebi oluşturmuş. Bu yüzyıl içinde diğer dinlerdekilerin oranı yüzde 3.5'a, "dinim yok" diyenlerin oranı ise yüzde 0.4'ten yüzde 17'ye çıkmış.

Herhangi bir inanç sahibinin, inançları tamamen mantık dışı da olsa, hurafelere dayalı da olsa, istediği her konuda istediğine inanma, istediği gibi düşünme hakkı var elbette. Ama eğer fikir ve ifade özgürlüğümüzü yitirmek istemiyorsak akıl yerine inançla hareket edenlerin başka görüşlere, inançlara ya da inançsızlıklara ne kadar tahammülü var sorusunun da sorulması gerekiyor. ABD'de kürtaj kliniklerinde çalışan doktorların isim ve adreslerinin ilân edilip

hedef gösterilmesi ve bu doktorların bazılarının vurulup öldürülmesi, bazıların ailelerinin tehdit edilmesi bu soruyu bir ölçüde yanıtlıyor. George Pell "ben böyle düşünüyorum" veya "inanıyorum" demiyor, "bu yanlıştır" diyor. Elinde orta çağdaki gibi yetki ve güç olsa bunun ardından yasaklar, cezalar gelecekti. Teokrasilerde, yâni dinle yönetilen ülkelerde bu yetki, bu güç var. Afganistan'da çarşafın altından eli görünen kadının bu "yanlış"ı yüzünden eli kesilebiliyor, zinayla suçlanan kadın recm edilerek öldürülebiliyor. Şeriat, o dinin koyduğu kurallar anlamına gelir. Ve bunlar tamamen inanca dayandığından o dine inanan kişiler için mutlak doğrulardır, sorgulanamaz. Dinin getirdiği bir örnek verelim: ABD'nin Utah eyâletinde yaşayan Mormonlarda erkek birden fazla kadınla evlenebilir, İslâm'da belirli koşullarla bir erkeğin dörde kadar kadınla evlenmesi, bunlara ek olarak ta sayısız cariyeleri olmasına izin verilir. Oysa ülkenin yasaları ancak tek eşliliğe izin veriyorsa ne olur? İnançlı bir Mormon veya inançlı bir Müslüman dininin izin verdiği birşeyi yapamaz duruma düşer. O dinin şeriatına göre yaşamak isteyen insanların bu hakkı, buna inanmayanların haklarıyla çeliştiğinde ne olur sorusu o şeriata göre yaşamak istemeyenleri haklı olarak korkutmaktadır. Bilimsel olmayan, salt inanca dayanan mutlak doğruların baskıyı, zulmü, asıp kesmeyi, işkenceyi, öldürmeyi beraberinde getirdiğini birçok örneğiyle gerek geçmişte, gerekse şimdi görmekteyiz. "İnanç bireysel alanda kalmalı, toplumsal alana yansımamalıdır" ilkesi inançlıların kabul edemedikleri bir kavramdır. Çünkü inançlarını bireysel düzeyde olduğu kadar toplumsal düzeyde de uygulamak isterler. Bu uygulama toplumun çoğunluğunun kabul ettiği normlarla çelişir, inançlılar inanç özgürlüklerinin kısıtlandığından yakınırlar ve inançlarının uygulanacağı bir toplum düzeni, şeriat düzeni getirmek isterler. Bu sefer de inançlıların şeriatı toplum çapında uygulandığında o inançta olmayanların özgürlükleri güme gider. Bu çelişkinin ne yazık ki kestirme bir çözümü yoktur. "Senin özgürlüğünün sınırı benim özgürlüğümün başladığı yerdir" kuralı inanç sahipleri için geçerli değildir, çünkü onlar kendilerinin mutlak doğru, başkalarının mutlak yanlış olduğuna inanırlar. Örneğin İslâm'da cehennemin katmanları anlatılırken en az azap çekeceklerin günah işleyen Müslümanlar olduğu belirtilir. Bunun bir altında Hıristiyanlar, daha altında Museviler, onun da altında diğer dinlerin mensupları, giderek en altta da, yâni cehennemde en fazla azap çekecek olanlar mürted'ler, yâni Müslümanken bu inancı terketmiş olanlar vardır diye belirtilir. Yâni Müslüman olmayan bir kişi "yanlış"tır, ağzıyla kuş tutsa cennete giremez. İnanç sahibi iseniz göreviniz yanlışlara müsamaha etmemektir, hoşgörü, tolerans, demokrasi falan

fasaryadır. Bu, aklını kullanan herkesin herhangi bir dinin şeriatına karşı olması için yeterli nedendir. İnsanların istediklerine inanma özgürlüğü elbette olmalıdır ama beni kendi kurallarına göre yaşamaya zorlama özgürlükleri yoktur, olmamalıdır. Eğer insansak, aklımız varsa, diğer insanlara saygılıysak, ister Katolik, ister Mormon, ister Musevi, Budist, İslâm olsun, her türlü şeriat düzenine karşı tavrımızı koymamız, mücadele etmemiz insanlığımız gereğidir, görevimizdir, onurumuzdur.

6-7 EYLÜL, PEARL HARBOUR VE 11 EYLÜL

10 yaşındaydım. İlkokulu yeni bitirmişim. İlkokulumun adı İnönü İlkokuluydu, daha Menderes yönetimi tarafından adı Namık Kemal İlkokulu olarak değiştirilmemişti. İzmir'de yaşayanlar bilirler, 20 Ağustos ile 20 Eylül tarihleri arasında İzmir Enternasyonel Fuarı vardır. İzmir'in o yapış yapış, sıcak günlerinde İzmir halkı Kültür Park'ta kurulan fuara gider, Lunapark'ta çocuklar eğlenir, Senar Aile Bahçesinde Müzeyyen Senar'ı dinler, çeşitli ülkelerin ürünlerini sergilediği pavyonları dolaşır, ya da çay bahçelerinde çay içerdi. Babam emekli olmuştu; Eski Muharipler Derneğinde eski silâh arkadaşlarıyla sohbete gider, gereken görevleri gönüllü olarak yapardı. O yıl babama Fuar'daki Eski Muharipler Derneğinde sosisli ekmek ve şıra satma görevi düşmüştü. Arada bir beni de götürürdü. O buz gibi şırayı pek severdim. Eski Muharipler Derneği'nin ufacık pavyonunun hemen yanısıra Yunanistan'ın pavyonu vardı. İzmir'in işgâlden kurtuluşundan bu yana 32 yıl geçmişti. Bir çocuk için çok uzun bir zamandı bu ama şimdi, buraya geleli 35 yıl olduğunu ve Sydney'e ilk gelişimizin daha dün gibi aklımda olduğunu hatırlayınca 32 yılın o kadar da uzun bir zaman olmadığını farkediyorum. İzmir'li birçok Rum işgâlci Yunan kuvvetlerine destek verdikleri için artık Türkiye'de barınamaz omuş, Yunanistan'a göçmüşlerdi. Şimdi düşünüyorum da "farz-ı muhal" (yâni, olmaz ama, diyelim ki oldu) Türkiye ile Avustralya savaşa tutuşsa ve Türk ordusu Sydney'e girse, acaba kaçımız elimizde ayyıldızlı bayrakla orduya tezahürat yapıp hoşgeldin demezdik. Her neyse, 1922 sonrası İzmir'de yaşayan Rum sayısı azalmış ta olsa, burası kendilerinin de yurdu olduğu için İzmir'i ve Istanbul'u terkedip Yunanistan'a gitmeyen Rumlar da vardı. Kurtuluş savşında Yunan ordusuyla çarpışmış olan babamın en samimi dostlarından birisi fırıncı Mehmet Beydi. Mehmet Bey'in karısı İzmirli bir Rumdu. Babamla birlikte onları ziyarete gitmekten pek hoşlanırdım. Her seferinde gümüş kaşıklarla güzel reçeller, sakızlı macun ikram ederdi.

6 Eylül akşamı babamla fuara, Eski Muharipler pavyonuna gitmemiştim. Ertesi gün babam o gece olanları anlattı. Eski Muharipler pavyonunun yanındaki Yunanistan pavyonu yakılıp yıkılmıştı. Rum iş yerleri, Istanbul'daki kadar olmasa da, İzmir'de de saldırıya uğramış, yağmalanmıştı. Yıllar sonra tarih okudukça bunun Almanya'da Yahudiler sistematik biçimde yok edilmeye başlamadan önce olan olaylara, "Kristallnacht"a ne kadar benzediğini farkettim. 7 Eylül günü babamla yine fuara gidip Yunanistan pavyonunun kalıntılarını gördüm. Neden

böyle birşey yapıldığını anlamamıştım. Ama daha sonra konuşulanlardan "Rumlar Selanik'te Atatürk'ün doğduğu evi bombalamışlar" diye açıklandığını hatırlıyorum. İzmir'deki Rumların Selanik'e gidip böyle birşeyi yapabileceklerine pek ihtimal vermemiştim ama Atatürk'ün evinin bombalanması elbette Türklüğe, o büyük adama çok büyük bir hakaretti. Sonradan Sydney'de dost olduğum bir Kürt arkadaşımın da aynı günlerde Istanbul'da, "Türklüğün onurunu korumak" uğruna o genç yaşında o girdaba kapılmış olduğunu öğrendim. Şimdi düşünüyorum da Avustralya'da şu ya da bu nedenle Türk işyerleri yakılıp yıkılsa hâlâ burada kalıp yaşamaya devam eder miydik diye. 6-7 Eylül olayları olarak bilinen bu olayların ardından bazıları zengin olan Türkiyeli Rumlara baskılar yapıldığını, hesaplarının didiklendiğini, birçoğunun neleri var neleri yoksa, yok pahasına satıp savıp vatanları olan Türkiye'den ağlaya ağlaya gitmek zorunda bırakıldıklarını öğrendim. Yunanistan neden böyle birşey yapmış, Türkiyeli Rumların böyle bir tepki görmesine neden olmuştu diye düşündüm. Yıllar sonra açıklandı ki tüm olay MIT (Milli İstihbarat Teşkilâtı) tarafından hazırlanmış bir tezgâhtı. Amaç halkı galeyana getirip Türkiyeli Rumları ülkeden atmaktı. O günden beri "komplo teorileri"ne "yok canım, bu kadar da olmaz" diye bakmamayı öğrendim. ABD'nin II. Dünya Savaşına girmesi biliyorsunuz Pearl Harbour'a Japonların baskın yapıp ABD donanmasının büyük bir bölümünü yok etmesi ile olmuştu. O zamana kadar savaşa girilmesine karşı olan Amerikan kamuoyu savaşı destekler olmuş, sonuçta da ABD dünya egemenliğine doğru bir adım daha atmış, gerzek Bush'un büyükbabası gibi zenginler daha da zenginleşmişti. Bu baskını Amerika'nın kendisini düzenlemediğini, ama uyarıları görmezden gelip saldırıya yeşil ışık yaktığını ve yüzlerce Amerikalıyı bu oyuna feda ettiğini düşünüyorum. 11 Eylül olayları diye bilinen uçaklı saldırının üzerinden fazla zaman geçmedi ama bunda da insanın kafasını kurcalayan ve hâlâ yanıtlanmamış birçok soru var. Amerikan halkı için Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon Türkiye halkı için Atatürk'ün doğduğu ev kadar önemli simgeler. ABD böyle bir saldırıyı kendisi düzenleyip 3000 yurttaşının canına kıyar mı sorusuna ben yanıt veremiyorum. Belki de bu sorunun yanıtı Pearl Harbour'dakine benzer bir yanıttır.

Türkiye'de son günlerde tırmanan terör eylemleri bana bütün bunları çağrıştırdı. Bu tür eylemlerde hep "bu, kimin işine yarıyor" diye sormakta yarar vardır. Türkiye'de terör olaylarının artması, gariban askerlerin öldürülmesi Kürt halkının yararına mı? Oğulları ölen anaların feryatları Türk ve Kürt halklarının kardeşliğine bir hançer gibi saplanmıyor mu? Buna tepki olarak yükselen Türk

şovenizminin kime yararı oluyor? Dünyanın en büyük ordularından birisi olan Türk ordusu "tehlikeli" bölgelerde sayıları yüzleri geçmediği söylenen PKK'cilere karşı bir karakolunu korumaktan âciz mi? PKK'ciler gerçekten Kuzey Irak'taki Kürt devletinden destek görüyorlarsa ordunun Irak'a girmesiyle bu sorun çözülecek mi? Halk, "hükûmet âciz kalıyor, gelsin bir cunta, gelsin bir faşist diktatörlük daha" mı desin isteniyor?

DİLİN DİLİM DİLİM

Tercümanlık yaparken karşılaştığım en büyük sıkıntı, çetrefil hukuk dilini anlayıp Türkçeye çevirmek ya da alengirli Lâtince karışımı tıbbî terimleri tercüme etmek değil. En güç iş, tercümanlığını yaptığım kişinin Türkçe kelime haznesinin ne kadar geniş olduğunu kestirip o kişinin anlayacağı dilde gerekeni ifade edebilmek oluyor. Nedense dilimize özen göstermek "entellik" ya da da "ukalâlık" gibi görünüyor ve çoğumuz 200-300 kelimenin içine sıkışıp kalıyoruz. Oysa "hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa" anlaşacaksa konuşmanın aracı olan dilimize daha titizlik göstermemiz gerekiyor. Tercümanlık yaptığım ilk günlerde "ayağının ağrıdığını" söyleyen kişinin dediğini İngilizceye çevirirken ne büyük gaf yaptığımı az sonra farkettim. Ayağının ağrıdığını söyleyen kişi baldırını gösteriyordu. Bacak veya baldır demek varken neden ayak dendiğini bugüne kadar anlamış değilim. Kıraliçe Viktorya zamanında masaların, iskemlelerin "bacaklarının" bacak göstermek ayıp olduğu için dantelli örtülerle örtülmesine benzer bir durum mu var acaba ortada diye düşünmüşümdür.

George Orwell'in ünlü "1984" romanının kahramanı "Big Brother"ın (Ağabey'in) herşeyi gözetlediği, herşeyi kontrol ettiği düzende dil bölümünde çalışır. Çünkü "Ağabey" bilmektedir ki halkı kontrol altında tutmanın yolu dili kontrol etmekten geçer. Türkiye'de ordunun müdahalesi gündeme itilmeye devam edilirken, "darbe", "müdahale", "cunta", "askerî yönetim" sözcükleri bol bol işitiliyor. 27 Mayıs "darbesi" yapıldığında "cuntacılar", yaptıklarına "devrim" demişler, cuntanın adını da "Milli Birlik Komitesi" koymuşlardı. 1974'te Türkiye'nin Kıbrıs'a asker çıkartması ve adanın üçte birini ele geçirmesi Türkiye tarafından "Barış Harekâtı", başkaları tarafından "işgâl" olarak tanımlanmıştı. Bir şeyin nasıl tanımlandığı, o şey hakkında düşünen kişinin hangi yönde düşünmesinin istendiğini belirler. Bir de birşeyin adı anılmazsa o şey, hokkabazın değneğini sallayıp "püf" demesi ile olduğu gibi ortadan kalkacak vehmine kapılanlar vardır. PKK'nin adının anılmasından özenle kaçınılıp "bölücü terör örgütü"nden söz edilmesi de buna iyi bir örnektir. Bilirsiniz, Mustafa Kemal âsi ilân edilmişti. Bugün Irak'ta yurtlarını işgâlcilerden temizlemeye çalışanlara da "insurgent" (âsi) adı veriliyor. Âsi sözcüğü Türkçede isyan eden anlamına gelir ve bu insanlar ABD emperyalizmine, onun yönetimine isyan ettikleri için doğru sözcüktir. Oysa İngilizce karşılığı bu anlamı içermez., düzeni bozan anlamı vardır. Nelson Mandela "terörist" olarak yargılanıp mahkûm edilmişti. İsrail'de

geçen kuşak politikacılarının hemen tamamı İngiliz yönetiminin "terörist" ilân ettiği kişilerdi.

Avustralya'daki "ağabey" de bu yöntemleri pek güzel kullanmakta, 1984'ten öğrenilenleri geç te olsa uygulamaktadır. Eskiden bir "Sosyal Güvenlik Bakanlığı / Dairesi" vardı. Bir "Federal İstihdam Ofisi" vardı. Adından da anlaşılacağı gibi sosyal güvenlik dairesi yurttaşın sosyal güvenliğini sağlamakla, istihdam dairesi de iş bulmakla görevliydi. Sonra "Centrelink" adıyla anlamsız adlı bir ucube yaratıldı. Bunun altında yatan mesaj yurttaşın devletten sosyal güvenlik veya kendisine iş bulunması gibi hizmetler beklememesi gerektiğiydi. Sosyal güvenlik kavramının yerini "welfare" aldı. Bu sözcük "refah" olarak tercüme edilse de Türkçede tam bir karşılığı olmayan bir sözcük. Sosyal güvenlik yurttaş tarafından bir hak olarak görülürken, "welfare" bir lütuf içeriği taşımaktaydı. Devletten işsizlik parası (yeni adı, tam bir Orwell yaklaşımıyla "Yeni Başlangıç" ödeneği) veya emeklilik alan kişi "welfare recipient" olarak tanımlandı. Sosyal hizmetlerin özelleştirilmesi ile Tony Abbott gibi Hıristiyan şeriatçıların eliyle bu hizmetler ve milyonlarca dolarlık devlet fonu Hıristiyan "charity"lere, (hayır kurumlarına) aktarıldı. Vergilerimin dinî kuruluşlara peşkeş çekilmesi bir yana artık "welfare"den bile uzaklaşılarak iş "charity"ye dayandı. Bir sonraki aşama, "sadaka" mı olacak dersiniz? Toplu sözleşmelerle onyıllar süresince sendikaların dişleri tırnaklarıyla edindikleri kazanımları bir kalemde silip süpüren yeni işyeri yasası, "Work Choices" (Çalışma Seçenekleri) adıyla pazarlandı. İçinde "seçenek" bulunan terimlerin her zaman olumlu tepki gördüğünü keşfeden kamuoyu yoklama şirketleri bu üçkağıdı tezgâhladılar. ABD'de de kürtaja karşı olan gruplar (sanki ötekiler yaşama karşıymış gibi) kendilerine "pro-life" (yaşamdan yana), karşı taraf ta "pro-choice" (seçenekten yana) adını verdiler. ABD zaten bu işte başı çekiyor. Özgürlük diyerek insanları sorgusuz sualsiz tutuklayıp işkenceden geçiriyor, barış diyerek savaş açıyor, demokrasi diyerek bir zümrenin hâkimiyetini kuruyor, koruyor.

Bazı deyimler ise yurttaşın korkularını tetiklemek için ustaca kullanılıyor. Eskiden "komünist" sözcüğü "öcü", "umacı" anlamına kullanılırdı. Şimdilerde onun yerini "şeriat" aldı. "Enflasyon" da bunlardan birisi. Fiyat artışlarının ve yüksek faiz oranlarının sabit gelirliler için her zaman bir kâbus olduğunu bilen yönetimler, öteki parti başa geçerse bunlar olacak diyerek korkutmacaya girişiyorlar. Aslında "hâmi" anlamına gelen patron sözcüğünün İngilizcesi, bildiğiniz gibi "boss". Howard hükûmeti, çalışanların haklarına yapılmış en büyük saldırıyı sürdürürken, öte yandan da "sendika patronları"nın İşçi Partisine hâkim

olduğunu geveliyor. Dikkat edin, "sendika başkanları" veya "sendika liderleri" değil, "sendika patronları". İşçinin patronla olan çelişkisini işçinin sözcüsü, temsilcisi olan sendikalara karşı kullanmaya çalışıyor, kendi partisinin patronların partisi olduğunu hasıraltı etmeye girişiyor.

Bir yandan anlaşılmayı ve derdimizi anlatmayı doğru dürüst becerebilmek için dil becerilerimizi geliştirmek, kelime haznemizi geliştirmek zorundayız, yoksa tartışmalarımız sağırlar diyaloğu olmaktan öteye geçemez. Öte yandan da sistemi kontrol edenlerin, bürokratların, politikacıların kullandığı dili çözümlememiz gerekir, onların kullandığı aldatmaca dilini reddetmemiz, o aldatmaca dilinin aslında ne anlama geldiğini, ya da hangi yanıltmalar için kullanıldığını görmemiz gerekir.

DÜDÜKÇÜLER

Aziz Nesin'in Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı adlı bir oyunu vardı. Savaşların çok kez nasıl sudan ayrılıklar yüzünden çıktığını anlatıyordu. Bugün Filistin'de olanlara, Fatah ile Hamas'ın çatışmasına bakınca insan onu hatırlıyor. İkisi de bağımsız bir Filistin için mücadele eden iki örgütün taraftarları birbirini öldürüyor.

SBS'teki bir gençlik programının adı "Düdük"tü. Ama çok duyarlı bazı dinleyicilerimiz düdük sözcüğünün kendilerinde cinsel birşeyler çağrıştırdığından şikâyet edince gençler programın adını değiştirdiler. Hani bir fıkra vardır. Bir Alman, bir Fransız ve bir Türk Paris'te Sen nehrinin akışını seyrederlerken bunun kendilerinde ne çağrıştırdığı sorulur. Alman, uygun adım yürüyen askerleri, Fransız sevgilisinin saçlarını çağrıştırdığını söyler. Bizimki seks der. Yahu şimdi bu nereden aklına geldi diye sorulunca da "hiç aklımdan çıktığı var mı ki" der. Bu da onun gibi işte.

İngilizcede "*whistleblower*" diye bir terim var. Bunu düdükçü diye çevirebiliriz. Genellikle devlet memuru olan bir kişinin, çalıştığı yerle ilgili yanlış gördüğü bazı uygulamalara ilişkin bilgileri dışarı sızdırması için kullanılan bir terim. Bu bilgiler devlet sırrı sayılıyorsa cezası hapis, ve bazı durumlarda idama kadar gidebiliyor. Bunun en ünlü örneği Amerika'nın nükleer sırlarını Sovyetlere sızdırdığı için idam edilen karı koca Rosenberg'ler idi. Daha yakın tarihten bir örnek, İsrail'de nükleer tesisler bulunduğunu açıklayan Mordechai Vanunu oldu. Nükleer silâhları olduğunu hiçbir zaman açıklamayan İsrail Vanunu'yu uzun yıllar hapse attı. Rosenberg'ler geçekten bu casusluğu yaptılar ve Sovyetler'in nükleer silâhlar üretmesine katkıda bulundularsa aslında bu dünyada 50 yıl kadar bir zaman bir güçler dengesi oluşmasına, ABD'nin tek güç olarak kovboyluk yapamamasına neden oldularsa insanlığın Rosenberg'leri idam etmesi değil, minnettar olması gerekirdi. Ortadoğu'nun nükleer silâhlardan arındırılmasını isteyen herkesin de Vanunu'nun açıklamalarını takdir etmesi gerekirdi. Diyeceğim, bir ülkenin dar çıkarları açısından bakıldığında yanlış sayılan, hattâ vatan hainliği sayılan bazı eylemlerin sadece insanlığın yararına değil, çok kez kendilerini cezalandıran, hapse atan, hattâ idam eden ülkelerin de yararına olduğu çok sonradan takdir ediliyor, bu arada Rosenberg'ler gibiler canlarını verseler de.

11 Eylül'den sonra artan terör endişesi sonucu güvenlik önlemleri sıkılaştırılırken, 2005 Mayısında The Australian gazetesinde Martin Chulov ve

Jonathan Porter iki yıl önce Sydney hava alanı için yapılmış olan bir araştırmayı açıkladılar. Buna göre, hava alanındaki güvenlik önlemleri çok yetersizdi. Ve bunu düzeltmek için iki yıl süreyle hiçbir şey yapılmamıştı. Gazetede bunun çıkmasından hemen bir hafta sonra Hükûmet bir dizi önlem açıkladı, uzmanlar getirildi, üç ay sonra küçük Coni bu işe 200 milyon dolar ayrıldığını söyledi. Hepimizin bu iki gazeteciye minnet borcumuz olması gerekirdi, değil mi? Ama kazın ayağı öyle değildi. Polisler gazetecilerin evini basıp bu bilgileri nereden edindiklerini araştırdılar ve bilgilerin gümrük memuru Allan Kessing'den kaynaklandığını keşfettiler. Kessing bu raporun gizli olmadığını, birçok kişinin görmüş ve gazetecilere aktarmış olabileceğini söylediyse de tutuklandı, yargılandı ve mahkûm edildi. Polis birçok durumda gazetecilerin kaynaklarının kim olduğunu ortaya çıkaramıyor ve mahkemede gazetecilerin kaynaklarını açıklamaları isteniyor. Mahkemenin yönergesine uymayan, kaynaklarını açıklamayan gazeteciler suç işlemiş oluyorlar. Oysa, örneğin bir papazın kendisine yapılan bir suç itirafını polise açıklamama hakkı var. Gazeteciler kaynaklarını açıklamak zorunda olurlarsa birçok düdükçü kendilerine bilgi vermeyecek ve kamuoyu karanlıkta kalmaya devam edecek. Oysa gazetecinin birincil görevi kamuoyunu aydınlatmak olmamalı mı? 2004'te başka iki gazeteci Federal Hükûmetin savaş gazilerine ve dullarına ayrılmış olan 500 milyon doları geri çektiği haberini verdi. Polis düdüğü kimin öttürdüğünü bulamayınca gazeteciler mahkemede kaynaklarını açıklamaya zorlandılar. Michael Harvey ve Gerard McManus gazetecilik onurlarını koruyarak mahkemede kaynaklarını açıklamayı reddettiler ve eğer bu bir suçsa, suçlu olduklarını kabul ettiler. Gazetecilerin üzerindeki bu baskı, daha birçok davada ortaya çıktı. Tahminlere göre federal polis düdükçülerin bu davranışlarını engellemek, yapanları cezalandırmak, gazetecilerin kaynaklarını açığa çıkarmak için, kamuoyunun aydınlanmasını engellemek için son 10 yıl içinde yaklaşık 30,000 saat harcamış, yâni yaklaşık 20 insan yılı. Adalet Bakanı Ruddock gazetecilerin kamuoyunu aydınlatma görevlerini yerine getirebilmeleri için bazı değişiklikler yapılması gerektiğini dile getirdiyse de bugüne dek bir değişiklik yapılmadı. Gerek iktidardaki Coni tönetimi olsun, gerekse İşçi Partisi bu konunun üstüne gitmiyor. Hükûmetin Irak savaşına asker göndermesinin sözde nedenini oluşturan istihbaratın yanlış olduğunu açıklayan ONA görevlisi Andrew Wilkie işinden atılıyor. Çünkü Bush oğlu Bush'un mabadinin yalanarak Irak'a asker gönderilmesi Coni tarafından devletin yüksek menfaatleri olarak tanımlanıyor. Halk aldatılıyor. Tampa olayı diye bilinen olayda Deniz Kuvvetleri komutanları

teknedekilerin çocuklarını denize atmaları diye bir olay olmadığını bildirirken politikacılar aksini söylüyor ve Coni bu yalanla seçim kazanıyor.

Çok eleştirdiğimiz ABD'de bile düdükçüler ve gazeteciler için büyük ölçüde korunma sağlanırken Avustralya bu konuda totaliter rejimlerin gizlilik tutkusunu sergiliyor. Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütüne göre basın özgürlüğü açısından Avustralya 2002'de 12. sıradayken şimdi Yeni Zelanda, Macaristan, Jamaica, Bolivya, Ghana gibi ülkelerin altında, 35. sırada yer alıyor. Basının kamuoyunu aydınlatma görevini ne yazık ki Avustralya hükûmeti sabotaj olarak görüyor ve cezalandırıyor. Ha bu arada da ABD'nin 53. sırada, gazetecilerin öldürüldüğü Türkiye'nin ise 99. sırada yer aldığını da eklemezsek haksızlık etmiş oluruz.

GAFLET DALÂLET VE HIYANET

Mustafa Kemal 1927'de yaptığı bir söylevde ülkeyi yönetenlerin "gaflet ve dalâlet ve hattâ hiyanet" içinde olabileceğinden söz eder. Herşeyi akla kara gören dar kafalıların aksine Mustafa Kemal bu üç kavramı ardı ardına sıralamayı yeğlemiştir. Velidedeoğlu'nın bu söylevi Türkçeleştirmesinde "gaflet ve dalâlet ve hattâ hiyanet"in karşılığı "aymazlık ve sapkınlık ve üstelik hainlik" olarak verilir. Ecevit, "*Kurtuluş Savaşı'na açıktan olmasa bile belirgin şekilde destek oldu. İstanbul'dan ayrılacağı zaman devletin elinde külliyetli altın ve para vardı. O, çok az bir miktar aldı. İstese tümünü alabilirdi. Saygıdeğer bir davranışta bulundu*" diyerek uzaktan akrabası olan son Osmanlı sultanı Vahdettin'in "hain" olmadığını öne sürmüş ve epeyce de tepki toplamıştı. Vahdettin savaştan yenik çıkan Osmanlı'nın artık kendini toparlayıp bir bağımsızlık savaşı verebileceğine ve bunu kazanabileceğine inanmadıysa "hain" mi sayılmalı? Avustralya'yı ABD'nin çıkarlarının korunması için Irak savaşına sokan ve Avustralya'nın dünya kamuoyundaki saygınlığını yitirmesine ve teröristler için bir hedef haline gelmesine neden olan Küçük Coni bunu "hainlik" olsun diye mi yapıyor?

Olayları yanlış değerlendiren, yanlış sonuçlara varan kişiye "hain" demek doğru mu? Türkiye'de sorunları yanlış saptayıp yanlış çözümler öneren herkes hain mi? Temelde herkesin ülkesinin daha iyi, daha huzurlu, daha refah içinde olmasını istediğini neden varsayamıyoruz? Küçük Coni hainliğinden değil, ülkesinin çıkarını -yanlış olarak- o yönde gördüğü için Irak'a asker gönderiyor, Avustralya'nın Çin, Hindistan gibi yükselen ekonomilerle yarışabilmesi için –yanlış olarak- "Çalışma Seçenekleri" diye bir ucube çıkararak çalışanların haklarını kısıtlıyor. Türkiye'de bir askerî darbeye davetiye çıkaranlar, sorunların şeriatla çözüleceğini savunanlar, ırkçı söylemlerle Türkiye'deki sorunları kafatası ölçülerine bağlayanlar, kabahati Yahudiler / Ermeniler / Kürtler veya bir başka "Türk olmayan" gruba yüklemeye kalkışanlar ya da Kürt halkının demokratik haklarını savunanlar bunu "hain" oldukları için mi yapıyorlar?

Mustafa Kemal'in "gaflet ve dalâlet ve hattâ hiyanet" söylemine sanırım "cehalet"i de eklememiz gerekiyor. Buna bir örnek, Avustralya'da "Broken Hill" olayı olarak bilinen iki Afgan devecinin Osmanlı'ya saldırıldığını duyunca Avustralya'ya kendilerince "savaş açarak" pikniğe giden çoluk çocuğun bulunduğu bir trene ateş açmaları. Birkaç kişiyi öldüren bu katillerin bir takım ırkçı masallarla aslında Türk oldukları kanıtlanmaya çalışılıyor. Cehalet bir yana, 1910'larda bırakın ırk kavramını, Osmanlı'da bugünkü anlamıyle millet kavramı

bile yok. "Millet", değişik din gruplarını tanımlamak için kullanılıyor. Bu iki kâtil deveci de Müslüman oldukları için Müslüman Osmanlı'yı desteklemek üzere cihad ilân edip masum insanları öldürüyorlar.

Bugünkü milliyetçi akımın tarihçesine kısaca bir göz atalım: Türkiye'nin 1952'de NATO'ya üye olmasının hemen ardından Gladio adıyla bilinen kontr-gerilla örgütünün Türkiye uzantısı Seferberlik Taktik Kurulu (STK), Ankara Bahçelievlerdeki CIA örgütü American Yardım Heyeti binasında faaliyetlerine başlıyor. ABD ile Menderes'in 1959'da imzaladığı anlaşmayla "rejim karşıtı bir başkaldırı olması halinde" kontr-gerillanın kullanılmasını öngörüyor. Menderes'in "Vatan Cephesi" bunu yansıtıyor. STK 1965'te Özel Harp Dairesi (ÖHD) adını alıyor. Türkiye'de yönetim, eski CIA Başkanı William Colby'nin "Türkiye'de de böyle bir örgüt vardır" açıklamasına kadar bunun varlığını inkâr ediyor. 1990'da Genel Kurmay bunun varlığını artık inkâr edemeyince ÖHD'nin görevinin "olası bir komünist işgâline karşı direnişi örgütlemek ve bunun için gerilla yöntemleri ve yeraltı faaliyetleri kullanmak" olduğunu açıklıyor. ÖHD'nin yöntemleri aynen ABD'den kopyalandığı gibi "cinayetler, silâhlı soygunlar, işkence, saldırı, adam kaçırma, tehditler, provokasyon (tahrik), milis eğitimi, rehin alma, kundakçılık, sabotaj, propaganda, yanlış bilgilendirme, şiddet, gasp ve şantaj". Kontr-gerilla ve bazı Türk generaller ABD'de eğitiliyorlar. ABD'nin resmî amacı "*geri kalmış ülke askerlerini ABD ideolojileri doğrultusunda eğitmek ve sonra da bu kişileri ülkelerinde nüfuzlu pozisyonlara oturtmak*" olarak belirtiliyor. Türk yetkililer Meksika sınırı Matamoros'ta, Panama'da Escuela de los Americas in Panama'da, Washington yakınındaki Polis akdemisinde ve Almanya'da Schongau ve Oberammergau üslerinde "*insanların nasıl sessizce öldürüleceği, bıçaklanabileceği, boğulabileceği gibi konularda*" eğitiliyorlar. Komünizme karşı milliyetçilik ve din destekleniyor.

Sovyetlerin yıkılmasının ardından, başta İtalya olmak üzere NATO ülkeleri Gladio'yu deşifre ederek lağvediyorlar. Yalnızca bir NATO ülkesi, Türkiye bunu yapmıyor. Ecevit "Genel Kurmay Başkanı Semih Sancar ÖHD'ne bütçeden gizli tahsisat ayrılması için talepte bulununca ilk kez 1974'te bunun varlığını öğrendim" diyor.

Her kuruluşun varlık nedeni ortadan kalktığında varlığını koruyup devam ettirmek için yeni nedenler icat ettiği gibi, ABD'nin savaş ekonomisini sürdürmek için yaptığı gibi, ÖHD de komünizm yerine kendisine yeni düşmanlar arıyor. Kürt halkının sorunlarına olası bir çözüm arayan Özal'ın da ortadan kalkmasıyla ve Kürt hareketinin terörist yöntemlere yönelmesiyle veya yönlendirilmesiyle bu

neden bulunmuş oluyor. Yüzyıllardır birlikte yaşayan iki halkı birbirine düşman etmek için kullanılabilecek en iyi yöntem de elbette milliyetçilik oluyor. Türk şovenizmi ve Kürt şovenizmini birbirini besliyor ve iş çığırından çıkmaya başlıyor. Bu arada elbette "yurtsever", "milliyetçi", "vatansever" falan gibisinden saygın isimli kuruluşlar ya kurduruluyor veya destekleniyor. Ve cahil bir gaflet içindeki kitleler ve onların sözcüleri gerçekten yurtlarının yararına çalıştıklarına inandırılıyorlar. Bu cahil ve gafil kişilerden milliyetçi söylemlerinin, ona buna "hain" demelerinin, etnik gruplar arasında düşmanlığı körüklemenin kimin işine yaradığını kendilerine sormalarını istemek gerekmiyor mu? Yoksa bunu soramayacak kadar, Aziz Nesin'in tanımladığı "aptal" grubundalar mı?

AKLA KARA GEÇİTTE BELLİ OLUR

İnanmış Müslümanlar bir yere girerken bismillâh'la sağ adımlarını atarlar. Askerlik yapanlarınız bilirler, yürüyüşe sol adımla başlanır. Başçavuş veya teğmen "Sol... sol... sol pez...'ler sol, siz ananızdan, siz babanızdan, hiç terbiye görmediniz mi... sol..." diye tempo tutarak herkesi hizaya getirir. Taharet için sol el kullanıldığı varsayıldığından, yemek (o zamanlar Araplarda çatal, kaşık falan olmadığından ve yemek parmakları yemeğe daldırarak yendiğinden) sağ el kullanılır. Askerde okuma yazma bilmeyen erler için yürütülen "Ali okulu"nda asker sağını solunu bellesin diye sağına sarımsak, soluna soğan asılır. Bu yazı 17 Temmuz 2007 tarihli Dünya gazetesinde yayımlanacak. Ve o hafta sonu da 22 Temmuz'da seçimler yapılacak. Türkiye'de sağ sol parti ayırımı diye birşey yok. Her partinin boynunda salkım salkım sarımsak sallanıyor. Askerde olsak "sağ, sağ, sağ..." diyerek seke seke gitmemiz gerekecekti. Küreselleşme adı altındaki yeni emperyalizme, bırakın karşı çıkmayı, bunu eleştiren bile yok. Özelleştirme adı altında halkın malını şuna buna peşkeş çekmeye karşı çıkan yok. Olsa olsa sağın karanlık diplerinden "Yahudilere, Ermenilere satılmasın" gibisinden sesler yükseliyor. Kapitalizmin ve onun bugünkü aşaması top top küreselleşmiş emperyalizmin kuralları ve koşulları sorgulanmadan kabul edilmiş. Seçimlerde ancak belki "kim daha dürüst, kim asayişi daha iyi sağlayacak, kim taban fiyatlarını üç kuruş daha artıracak" gibi endişeler rol oynuyor. ABD'nin dünya hâkimiyeti kıyısından köşesinden AB tarafından ve Çin ve Hindistan gibi uyanan devler tarafından dengelenmeye başladıkça ABD daha da hırçınlaşıyor, daha da hırçınlaşacak. Türkiye'de bir Chavez, bir Morales gibi insanların başını çekeceği bir halk hareketi neden olmuyor, neden olamıyor, Brezilya'daki Lula gibi birisi neden çıkmıyor? Türkiye neden bir Çin gibi, Hindistan gibi ağırlığını koyamıyor? Politik güç olmak, dünyada sesini duyurabilmek, pazarlık masasında her dayatılana eyvallah dememek ekonomik güçlenmeden geçiyor. Chavez'in Morales'in elinde zengin doğal kaynaklar var. Brezilya, Çin, Hindistan dünyanın hatırı sayılır büyüklükte ekonomileri. "Vatan, Millet, Sakarya" söylemlerinin, "En büyük Türkiye" çığlıklarının "Biz sizin Katerina'yı nasıl halletmiştik ama" ya da "Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik", "Viyana kapılarına ne biçim dayanmıştık ha!" diyerek göğüs dövmelerin hamamda şarkı söylemekten farkı yok. Askerî gücümüze dayanmanın ne kadar boş olduğunu İsmet Paşa Lyndon Johnson'dan Kıbrıs konusunda zılgıtı yiyince anlamıştı.

Türkiye ta Mustafa Kemal zamanından, İzmir İktisat Kongresinden başlayarak, 1950 sonrası ivme kazanarak, Özal döneminde tam gaz hızlanarak kapitalist gelişme modelini seçmiş. O günden bu yana gelişme olmamış mı? Olmuş elbette. Çarpık ta olsa, dengesiz de olsa 1933'teki 15 milyondan bugünün 70 küsur milyonuna gelindiğinde elbette çok yol alınmış. Ama yine kapitalist yöntemle gelişen, örneğin Güney Kore, ya da Yunanistan gibi başka ülkeler bize tur bindirmiş. "Tam bağımsız Türkiye"nin slogan atmakla değil, ancak dünyanın hatırı sayılır ekonomik güçlerinden biri haline gelmekle gerçekleşebileceğini görme zamanı geldi de geçti. Kapitalist ekonomi, tanımı gereği, çalışanların sömürülerek kapital birikimi oluşmasını ve bu kapitalin en kârlı gördüğü alanlara yapacağı yatırımlar yoluyla gelişmeyi öngörür. Ve Türkiye de bu yolda dağ başını duman almış, sert adımlarla her yerleri inleterek ilerlemektedir.

Türkiye'de bugün bir sol seçenek olmadığını suratımızı ekşiterek te olsa kabul edersek, seçimin (bu çarpık yoldan) daha fazla gelişme hızı sağlayacak ve bu arada da demokratikleşme yolundaki engelleri daha çok kaldıracak partilerle (yine bu çarpık yoldan) giderek balyozlu yönetimler getirme hevesinde olanlar arasında olduğunu görmeliyiz.

Seçim tahminlerinde bulunmak her zaman risklidir. Sonuç ortaya çıkınca adama "amma da çuvallamışsın ha!" derler. Ama ben bunu göze alarak kendi tahminlerimi söyleyeceğim. Haftaya benimle dalga geçebilirsiniz. Bugün Türkiye'de CHP'nin körüklemesi sonucu ortaya çıkan kutuplaşmaya ve geçen seçimin sonuçlarına baktığımızda benim tahminlerim şöyle olacak:

Geçen seçimlerde oyların %34.43'ünü alan AKP bu seçimde %38 dolaylarında, oyların %19.41'ini alan CHP %15 dolaylarında, Geçen seçimlerde baraja takılan MHP %20 dolaylarında oy alacak. Bu yüzdelerin sandalye sayısı olarak ne ifade edeceğini kestirmek güç, çünkü seçimler son derece adaletsiz ve anti-demokratik bir seçim kanununa göre yapılıyor. Ama MHP'nin ve bağımsızların meclise girmesiyle ziyan olan oy oranı geçen seçimlerde %45 iken bu seçimlerde %25 dolaylarında olacak diyorum. 7-8 bağımsız aday meclise girmeyi başaracak ama grup kuracak sayıya ulaşamayacaklar. Diğer partilerin aralarındaki farkları görebilmek biraz güç. 1960 darbesi sonrası AP'nin yükselerek onun silik kopyası YTP'nin silinmesi, seçmenin ne idüğü belirsiz partilerden uzak durduğunun bir göstergesi.

Haftaya beni rezil edebilecek bu tahminlerimin temelinde ne yatıyor? AKP'nin son yıllarda sağladığı ekonomik istikrar (kapitalist gelişmenin yarattığı dengesizlikleri gözardı etmeden), Anadolu sermayesinin giderek güçlenmesi ve

gerçekten Müslüman olan ama şeriattan uzak durmaya özen gösteren kesimin temsilcisi olmaya devam etmesi bence AKP oylarının azalmaması sonucunu doğuracak. Öte yandan milliyetçi /ırkçı görüşte olanlar bu görüşün asıl temsilcisi MHP dururken onun silik bir kopyası haline gelen CHP'ye neden oy versinler diye düşünüyorum. Sol, meclise bağımsız olarak girmeyi başarabilen bir avuç milletvekili tarafından temsil edilecek bence. AKP'den meclise gireceği neredeyse garanti olan Profesör Zafer Üskül de üzerinde uzlaşma sağlanabilecek bir Cumhurbaşkanı adayı gibi gözüküyor.

HEPİMİZ ARABIZ

Birçok kültürde farklı olanın dışlandığı, aşağılandığı gibi ne yazık ki bizim kültürümüzde de Arapların yerinin pek olumlu olduğu söylenemez. Bugün 21 ülkeye yayılmış yaklaşık 200 milyonluk bir Arap nüfus var. Bunların büyük çoğunluğu da yakın tarihe kadar Osmanlı yönetimi altındaydı. Biraz Kuran dilinin Arapça olmasından, biraz da özellikle yakın doğudaki Arap ülkeleri uygarlık kaynağı olarak görüldüğünden Osmanlı döneminde Araplar oldukça saygın bir konumdaydı. Istanbul'dan sonra en çok imar edilen, itibar gösterilen kentler Anadolu kentleri değil, Bağdat, Şam, Halep gibi kentlerdi. 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında milliyetçiliğin yükselişi, emperyalist Batı güçleri tarafından ustaca kullanılarak Osmanlı İmparatorluğunun parçalanmasında önemli bir rol oynamıştı. Arabistan'ın Lawrence'ı neredeyse Araplara özgürlük kazandıran bir kahraman olarak efsaneleştirilmişti. Türkiye'de Arap kökenli nüfusun ne kadar olduğunu kestirmek güç. Ancak güney ve güneydoğu Anadolu'nun birçok yerinde sokakta Arapça konuşulduğunu duymak mümkün. Bizde bir de Arap sözcüğünün "zenci" anlamına kullanılması nedense oldukça yaygın. "Yalan söylüyorsam Arap olayım" gibisinden yeminler herhalde ne Arapların, ne de zencilerin pek te hoşuna gitmeyecek ırkçı söylemlerden. "Ne Şam'ın şekeri, ne Arabın yüzü" de bunlardan bir başkası. Bir de Arapların genellikle pis oldukları gibi yaygın bir görüş var. Kısacası Araplar Türkiyeli insanların hor gördüğü gruplardan birisi. Onlardan daha aşağıya konulan bir grup varsa, o da olsa olsa Çingeneler. Bir de I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı, İngiliz ve Fransızlarla çarpışırken Arapların bu güçlerle birlik olup bizleri "arkadan vurduğu" söylemi var ki, bugün bile halâ dillerden düşmüyor. Evet, Araplar milliyetçi duygularla ve Fransız ve İngiliz desteğiyle Osmanlı'ya karşı savaşmışlardı ama benim pek kavrayamadığım bir çifte standart var. Bizlerin I. Dünya Savaşı ertesinde Anadolu üç buçuk yıl işgâl edildikten sonra bir kurtuluş savaşı vererek işgâlcileri yurdumuzdan atmamız haklı olarak saygın bir olay diye anlatılırken, örneğin Yunanistan'ın 400 yıllık Osmanlı işgâlinden sonra, Arap ülkelerinin yine yüzyıllar süren Osmanlı yönetiminden sonra bundan kurtulma girişimlerini nasıl kınayabiliyoruz, bağımsızlık savaşı veren, kendi ülkelerini yönetme mücadelesine girişen Arapları nasıl hainlikle, "bizleri arkadan vurmakla" suçlayabiliyoruz?

Etnik kökeni dolayısıyla birilerini aşağılamak ne kadar yanlışsa, etnik kökeniyle övünmek te bana o kadar gülünç geliyor. Bana doğmadan önce kimse Türk olarak doğmak isteyip istemediğimi sormadı. Size soran oldu mu?

Geçtiğimiz haftalarda Avustralya, Muhammed Hanif adlı genç bir Hintli doktorun traji-komik öyküsü ile çalkalandı. Bu olayın rezaletini bir başka yazıda incelemek istiyorum. Bu hafta, can çekişmekte olan John Howard hükûmetinin Hanif'ten hareketle, bu olayı bahane ederek nasıl bir ırkçı uygulama getirdiğine değineceğim. Howard hükûmeti önce Avustralya'ya Müslüman göçmen alınmasına kısıtlamalar getirmek istedi ve buna yahudi kuruluşları dahil, birçok kuruluş tepki gösterince taktik değiştirdi. Şimdi önerilen şey Arap ülkelerinden alınacak göçmenlere kelimenin tam anlamıyla "ahret soruları" sorulması. Politik eğilimleri, büyükannelerinin kızlık soyadları falan sorulacak. Howard, zenofobiyi (farklı olanlardan duyulan korkuyu) körükleyerek bir seçimi daha götürmek çabasında. Ta 60'ların sonlarında John Gorton'la başlayıp, Whitlam ve Fraser hükûmetleriyle perçinlenen ve küçük Johnny'ye gelinceye kadar sürdürülen çokkültürlülük, çeşitlilik, hoşgörü politikaları tersyüz ediliyor. Neden Araplar? Muhammed Hanif te, bağlantısı olduğu iddia edilen İngiltere'deki bombalama girişimlerini yapanlar da Arap değil. Hanif Arap değil, bütün Araplar Müslüman değil, bütün Müslümanlar terörist değil. Bir etnik grubu hedef alarak Avustralya'da yaşayan onbinlerce Arap kökenliyi töhmet altında bırakmaya nasıl kendinde hak görüyor bu fırsatçı politikacı? Bundan yaklaşık iki buçuk yıl önce "Kim Kime Dum Duma" başlıklı bir yazımda şunları yazmıştım:

"*Almanya'da Naziler gelip Komünistleri götürdüler. Sesimi çıkarmadım çünkü komünist değildim. Daha sonra gelip Yahudileri götürdüler ve ben yine sesimi çıkarmadım çünkü Yahudi değildim. Sonra gelip sendikacıları götürdüler. Ben yine sesimi çıkarmadım çünkü sendikacı değildim. Daha sonra gelip Katolikleri götürdüler, ben Protestan olduğum için yine sesimi çıkarmadım. Sonra beni götürmek için geldiler... Artık sesini çıkaracak kimse kalmamıştı*". Bunu söyleyen Protestan bir Alman papazı, Martin Niemöller.

Yazı, sorgusuz sualsiz yıllarca tutuklu kalan Memduh Habib ile ilgiliydi. Sonra David Hicks'le ilgili rezalete tanık olduk. Şimdi de Muhammed Hanif var. Araplara karşı olan önyargılarımızı bir an için bir kenara bırakalım ve Niemöller'in dedikleri üzerinde biraz kafa yoralım. Dün "çocuklarını denize atan Afganlılar"dı, bugün Araplar, yarın kim olacak? Yahudi kuruluşlarının Müslümanlara karşı getirilmek istenen sınırlamalara karşı çıkmasından örnek alalım. Ülkede korku havası estirerek oturduğu koltuğu kaybetmemek için husumet yaratmaktan medet uman, çocukları koruma bahanesiyle yerlilerin topraklarına el koymaya çalışan küçük Coni'ye artık dur diyelim. Federal seçimler yaklaşıyor.

Bölgemizdeki adaylara Araplara karşı önerilen ayırımcılığı destekleyip desteklemediklerini soralım, politikacılarla konuşalım, mektup yazalım.

Hrant Dink'in öldürülmesinin ardından Türkiye'de "hepimiz Hrant Dink'iz" diyenler, ırkçıların saldırgan iddialarının aksine, düşünce ve ifade özgürlüğünü savunuyorlardı. Bizler de burada "Hepimiz Arabız" diyerek ortak insanlığımızı vurgulayalım, savunalım, insanca dayanışmamızı sergileyelim, çokkültürlü Avustralya'da bir etnik grubun hedef gösterilmesine, ayırımcılığın en aymazına maruz bırakılmasına sessiz kalmayacağımızı bağıralım. Türk kuruluşlarının korkmadan Araplara, Arap kuruluşlarına destek sağlamasını kendimize görev edinelim ve sonunda Niemöller gibi dövünmeyelim.

HÜKÛMETLE HUKUK KARŞI KARŞIYA

1950'lerde hukuk profesörleri Menderes'in anti-demokratik yasalarına karşı yürüyüş yaptıkları zaman Menderes onlardan "kara cübbeliler" diye söz etmişti. Sonra başka kara cübbeliler tarafından yargılandı. Ivır zıvır suçlamalarla mahkûm edildi. Oysa yalnızca Kore'ye asker göndermesi mahkûm edilmesi için yeterli nedendi. Irak'ı mahveden savaşa ABD'nin çıkarlarının korunması için asker gönderen ve binlerce Iraklı insanın ölümünden sorumluluk payı olan Howard ve hükûmeti bir gün yargılanabilecek mi acaba? Irak rezilliğinin yanısıra bu hükûmet Avustralya'yı yaşanası bir ülke yapan temel direkleri de bir bir yıkmakta. Doktor Hanif'in üç hafta tutuklanıp günün 23 saati hücrede tutulmasının sorumluluğundan buna meydan veren yasayı çıkartan Howard ve şürekâsı nasıl kurtulacak?

Ta Montesquieu'dan bu yana Batı'nın hukuk sisteminin temelin oluşturan önemli bir ilke, kuvvetlerin ayrılığı ilkesidir. Yâni yasama, yürütme ve yargının birbirinden bağımsız olması demokrasinin temelini oluşturur. Başta ABD, İngiltere ve Avustralya olmak üzere son yıllarda bazı ülkelerin çıkardığı terörizmle mücadele yasaları, yasama organına (meclise) ve yürütme organına (hükûmete) yargı organının üzerinde yetkiler tanımakta ve batı demokrasisinin altını oymaktadır. Dr Hanif olayı sürüp giderken hükûmet yetkililerinden, Adalet(sizlik) Bakanımız sayın Ruddock'tan hukukçulara "zaten terörizmle mücadele yasasına karşıydılar, o yüzden yasanın uygulanışını sabote etmeye çalışıyorlar" gibisinden bir suçlama geldi. İyi ki de ettiler de Hanif sonunda salıverildi. Çünkü hukukun temel ilkesi "suçu kanıtlanıncaya kadar suçsuz olduğu varsayımı" bu yasayla rafa kaldırılmıştı. Şimdi hükûmet "bizim bu işte dahlimiz yok" diyerek büyük bir olasılıkla Federal Polis Şefi Kelty'yi kurban edecek. Hoş, kurban edilenlere sus payı olarak yurt dışında yan gelip yatracakları görevler veriliyor ya, o da bir başka hikâye. Hanif'e yapılanların hükûmetin onayı olmadan yapıldığına inananlara kargalar bile güler. Bunun en basit kanıtı da yargıcın Hanif'i kefâletle bırakmasından bir saat sonra Göç İşleri Bakanının "kötü karakterli" gerekçesiyle Hanif'in vizesini iptal etmesi oldu. Bir bakanın kötü karakterli diye ilân ettiği bir kişinin âdilce yargılanabileceğine inanmak için zekâ düzeyinin Bush'unki kadar olması gerekir. Ne yapmış Hanif? Telefon kartını bir kuzenine vermiş. Kuzeni İngiltere'deki bomba olaylarının zanlısı. Onun da suçu daha kanıtlanmış değil. Telefon kartının Glasgow'dan çok uzakta Liverpool'da bulunmuş olmasına ve Scotland Yard'ın bunu bilmesine

karşın, bu telefon kartının havaya uçurulan cipte bulunduğu yalanını kim uydurdu, Hanif'in Brisbane'daki bir gökdeleni havaya uçurma niyeti olduğu yalanını basına kim sızdırdı dersiniz? Hanif'in günlüğüne şüpheli kişilerin adlarını ve telefon numaralarını yazanın polis olduğu itiraf edildi zaten. Bu hükûmetin bir önceki seçimlerde Tampa olayı diye bilinen olaydaki yalanlarını hatırladığımızda yanıtı tahmin etmek hiç te güç değil. Ama bu kez Howard'ın şapkadan çıkardığı tavşan kendi elini ısırdı.

Yasada "*recklessly*" diye bir terim var. Bu, trafik suçları için kullanılan bir terim. Tehlikeli biçimde, ihmalkâr biçimde veya dikkatsiz şekilde "*recklessly*" araç kullanmanın cezası var. Ama, diyelim ki siz bir hayır kurumuna iyi niyetle bir bağışta bulundunuz. Bir yıl sonra o hayır kurumunun teröristlere para aktardığı ortaya çıktı. Siz bu yasalara göre suçlanıp mahkûm edilebiliyorsunuz. Ya da birisi size falanca bakanlığa gitmek istediğini söyleyip sokakta yol sordu, siz de tarif ettiniz. Sonra o kişi o bakanlığı bombalamak isterken yakalandı. Hadi, siz de sorgusuz sualsiz içeri! Ya da ben terörizm suçlamasıyla yargılanan bir kişinin tercümanlığını yapıyorum ve gerekirse beni araması için telefon numaramı bıraktım. Defterinde benim telefon numaram bulundu, buyurun içeriye!

Avustralya Hukuk Kurulu (Law Council of Australia) Avustralya'daki 50,000 dolaylarındaki hukukçuyu temsil eden bir kuruluş. Howard hükûmetinin terörle mücadele yasasını çıkarma sürecinde bu kurul bir dizi bildiri yayımladı. Gerçi bu yasaların bireysel özgürlükleri ne ölçüde zedelediğini, polis devleti kurma yolunda nasıl korkulası bir adım olduğunu anlamak için hukukçu olmaya gerek yok ama Kurul'un dedikleri özetle şöyle:

"Huzur içinde ve keyfî olarak tutuklanma korkusu olmadan yaşamamızı etkileyen her değişiklik çok dikkatli olarak incelenmelidir. Bu yasalar bizi daha güvenli mi kılacak, yoksa daha güvenli olduğumuzu sanmamızı mı sağlayacak? Bu yasaların polise ve istihbarat servislerine verdiği yetkilerin suistimale açık olduğunu tarih kanıtlamaktadır." (12 Ekim 2005)

"Anayasal sistemimizde kuvvetlerin ayrılığı en ön plânda gelir. – yargı yürütmeden bağımsız olmak zorundadır. Federal mahkemeler yalnızca yargı ile uğraşmalıdır. Yargıçların yargı işleviyle uyumlu olmayan görevler yapması istenmemelidir. Bu önlemler yasalaşmamalıdır." (25 Ekim 2005)

"Bir suç işlediği kanıtlanmamış olan bir kişinin Devlet tarafından hapsedilmemesi ve kontrol edilmemesi gerekir. – 'önleyici tutuklama' ve 'kontrol hükmü' Avustralya hukuk sisteminde yer almamalıdır. Başkalarını topluma karşı suç işlemeye teşvik etmek veya düşmana yardım etmek olarak tanımlanan 'fitne'

suçu ifade özgürlüğünü kısıtlar, yayıncılar, protestocular için ciddi güçlükler yaratır." (2 Kasım 2005)

Irak'taki direnişçiler ABD ve yardakçıları tarafından düşman ilân edildi. Siz Irak halkını destekler, yardım ederseniz düşmana yardım etmiş oluyorsunuz ki Ruddock beyefendi sizi dilediğince içeri atabilir, Kevin Andrews beyefendi vizenizi iptal edebilir.

Türkiye ağır ağır da olsa daha demokratik bir toplum olma yolunda ilerlerken hukukun ve temel hukuk ilkelerinin yakın zamana kadar egemen olduğuna inandığımız Avustralya ters yönde hızla yol almakta. Avustralya'dan Türkiye'nin siyasî mülteci kabul etmeye başlayacağı günleri de mi göreceğiz acaba?

SEÇİMLER ERTESİ

Seçimlerden önceki son yazımda "geçen seçimlerde oyların %34.43'ünü alan AKP bu seçimde %38 dolaylarında, oyların %19.41'ini alan CHP %15 dolaylarında, Geçen seçimlerde baraja takılan MHP %20 dolaylarında oy alacak" demiştim. Biraz yanılmışım. AKP tahminimden çok daha fazla, %47 oy aldı, ikinci parti MHP değil, CHP oldu. Ama tahmin ettiğim gibi AKP'nin oyları arttı, MHP barajı aştı. Bağımsızların grup kuracak sayıya ulaşamayacağını tahmin etmiştim, bunda da yanılmışım. Seçimler ertesi birçok yorum yapıldı. Ben kendi yorumumu sizlere sunmak yerine basından birkaç alıntı yapacağım:

İsmail Serageldin Mısırlı ünlü bir yazar. Der Spiegel dergisinde Serageldin "Türkiye tüm bölgeye örnek oluşturacak" diyor. "Aydın İslâmcılardan artık korkamamalı mıyız?" sorusunu Serageldin şöyle yanıtlıyor: "Laik ve dinsel beklentileri dengeleyebildikleri sürece, korkmamalıyız. İslâm gelenekleri ile gerçek çoğulculuğu birleştirebilen bir hükûmet tüm bölgeye örnek olacak. Türkiye Müslümanlarının demokrasi için bir tehdit oluşturduklarına inanmıyorum. Kadın-erkek eşitliğine, yasalar önünde dinlerin eşitliğine saygılı olup şiddeti reddettikleri sürece İslâmcılar politik yaşama katılmalıdırlar".

Bildiğiniz gibi Mısır'da Hüsnü Mübarek yönetimi ve Müslüman Kardeşler adlı bir örgüt var ve bu örgüt yasa dışı. Kadın yargıç atanmasına karşılar ve ülkenin şeriatla yönetilmesini istiyorlar. Yıllar önce SBS'te Mısırlı bir aydınla söyleşi yaparken bana Mısır'da "laiklik" sözünü etmenin bile tehlikeli olduğunu söylemişti. Serageldin Müslüman Kardeşlerin AKP ile karşılaştırılamayacağını söylüyor. "İslâmî partilerin demokrasiyi kabul etmeye niyetleri olup olmadığını görmek için demokratik sürece katılabilmelerine fırsat verilmeli mi?" sorusuna yanıt: "bu birçok ülkede çok riskli. Afganistan ve Pakistan'daki duruma bakarsak bu, anayasal bir düzen yerine mollaların keyfî iktidarıyla sonuçlanır. Türkiye uzun bir süreç sonucu bu noktaya geldi. Arap ülkelerinin pek böyle bir şansı yok. Zaten Mısır'da Müslüman Kardeşler örgütünün lideri Erdoğan'ı 'satılmışlık'la suçladı ve 'laik diktatörlüğün öncüsü' diyerek lânetledi".

Sydney Morning Herald: "Türkiye'de Şeriatı İlan Edelim Diyen Yok! Türkiye

Bundan Daha Ciddi Bir Sorunla Karşı Karşıya" başlığı altında şöyle diyor: "Türkler paranoyak mı olmaya başladılar? Türk solu AKP'nin Türkiye'yi bir AB ülkesi yapmak ve AB'ye sokmak için kararlı bir yol izlediğine neden halâ inanmıyor? Türkiye'de siyaseti anlamak için dünyada kullanılan uluslararası siyasi görüşleri 'ters çevirmek' gerekiyor. Çünkü Türkiye siyaseti farklı. Örneğin bugün AKP

İslamcı bir siyasi parti olarak biliniyor. Ama milletvekili listelerinde kadınlar var ve Türkiye'yi Avrupalılaştırmak için yola çıkmış. 'Eski solcu' CHP iktidarı terörle mücadelede yeterli bulmuyor ve onlara göre Kuzey Irak TSK tarafından bir an önce işgal edilmeli. Ha tabii bir de CHP'li feministler halktan bizi kurtarın diye TSK'den imdat istiyor. TSK Abdullah Gül'ü, eşi başörtülü diye rejim için tehlike olarak görmüştü. Türkiye'de paronoyaklık o kadar ilerlemek üzere ki yakında dindar başbakan Tayyip Erdoğan için "bu bir Yahudidir" derlerse hiç şaşmayın!"

Benim dipnotum: SMH'ın besbelli internet sitelerinde dolaşıp duran "Erdoğan Yahudidir" iddialarından haberi yok. Ayrıca bu nasıl oluyor da bir suçlama oluyor? Türkiye'de 500 küsur yıldır yaşayan Yahudiler var. Bu insanlar T.C. vatandaşı. Bırakın Erdoğan'ın Yahudi olup olmadığını, T.C. vatandaşı bir Yahudi, başbakan olma hakkına sahip değil mi demek istiyorlar?

Brisbane Times: "Türkiye'de Güç Sismik Bir Sarsıntı İle El Değiştirdi!" başlığı altında şöyle diyor: "Bu seçimlerde ne oldu? Darbe ve TSK'nin ülke siyaseti üzerindeki rolü bitti. Laikçi elitin ülkedeki söz hakkı azaldı. AKP Türk siyasi sahnesindeki son 50 yılın en yüksek oyunu aldı. Bu seçim şunu gösterdi. Türkiye artık Ankara-İstanbul hattından yönetilmeyecek ama bunun yerine milletin bağrı olan Anadolu sermayesi artık söz sahibi olacak. Türkiye'nin başörtülü eşi olan bir Cumhurbaşkanı olacak mı? Bu sorunun cevabı AKP'nin Türk sermayesini ne ölçüde Anadolu ve halk tabakasına yayabileceğine bağlıdır... AKP içki yasağı koymanın veya genelevleri kapatmanın bir kesimce ne kadar istendiğini bilmekle birlikte Türkiye mozayığı içinde %15 Kürt nüfusun, %20 laik nüfusun önceliklerini de göz önüne aldığını bu seçimlerde kanıtlamış ki bu kesimlerden de oy almayı başarmıştır. AKP eğer Abdullah Gül yerine uzlaşma ile bir başka adayın Cumhurbaşkanlığını kabul ederse AKP milleti paranayaklıktan kurtaracak ve azınlıkların ve laiklerin tam güven oyunu almayı başaracaktır ve bu şekilde Türkiye yoluna güvenle devam edebilir."

Her iki gazetede de "paranoyaklık"tan söz ediliyor. Bizler gerçekten paranoyak mıyız? Nedir paranoyaklık? Gereksiz ve temelsiz bir şüphecilik. Herkesin size karşı olduğu, size zarar vermek için komplolar kurduğu, kimseye güvenilemeyeceği gibi saplantılar. Elbet yüzyıllardır kazık yemiş halk "sütten ağzı yandığı için yoğurdu üfleyerek yer" ve bu da halkın sağduyusunun göstergesidir ama herkes size gerçekten karşı mı? Siz kimsiniz? ABD, AB, şeriatçılar, darbeciler, Ermeniler, Yahudiler, Yunanlılar hepsi "Türk düşmanı" mı? "Türk'ün Türk'ten başka dostu yok" mu? Böyle bir aymazlık içinde olanlar elbette gerek kendilerini, gerekse Türkiye'yi dünyanın merkeziymiş gibi görüyor, Bush sabah

akşam Türkiye'ye nasıl kazık atsam diye düşünüyor, Sarkozy'nin Türklere düşmanlığından geceleri uykuları kaçıyor, bütün Kürtler Türkiye'yi bölüp yıkmaya çalışıyor, şeriatçılar sürekli takiyye yapıp saman altında su yürütüyorlar evhamı içindeler. Gelin, teyakkuza (gerekiyorsa sözlüğe bakabilirsiniz) evet, paranoyaya hayır diyelim.

KAPİTALİZMİN ENCAMI

Çok kez amacın ne olduğunu unutup araca takılır kalırız. Bazan da amaç bize unutturulur. İstihdam, işsizlik her ülkede hükûmetlerin üzerinde durdukları, seçmenin oy verirken göz önüne aldığı önemli ölçülerden birisi. 11 yıldır iktidarda olan Howard hükûmeti işsizliği son 30 yıldır en düşük düzeyine düşürdüğünü söyleyip övünüyor. İşsizliğin azalması kötü birşey mi? Değil elbette. İşsiz kalanlarımız, işsizlik parasıyla geçinmek durumunda kalanlarımız bilir. Hoş, artık buna işsizlik parası da denmiyor ya. Adı "yeni başlangıç ödeneği". Hepimiz çalışmaya çok mu hevesliyiz? Çalışmak bir amaç mı? Çalışmak bir işi olmak mı, birinin yanında, ya da bir şirkette çalışıp ücret almak mı, yoksa sevdiği birşeyi yapmak mı? Para kazanma derdimiz olmasa, çoğumuzun yaptığı iş, yapmayı gönüllü olarak seçeceğimiz işler mi? John Lennon'ın dediği gibi bir "tahayyül edelim". Tahayyül edelim, para kazanmak için bir işi olmak yerine, sevdiğimiz birşeyleri yapabilsek ve geçinmek için para kazanma derdimiz olmadan bunu yapabilsek... Olmaz mı dersiniz? Hayal mi? Bir an için Suudi Arabistan'ı, ya da petrol zengini diğer Arap ülkelerini düşünün. Her yıl milyarlarca dolar değerinde petrol çıktığı için o ülkede kimsenin çalışması gerekli değil. Ama bu milyarlarca doları hanedandan birkaç bin kişi paylaşıyor, şeyhin biri som gümüşten araba ısmarlıyor. Paralar küçük bir azınlığın her kaprisini yerine getirmesi için kullanılıyor ve ülkede yapılması gereken işleri yaptırmak için ya yoksul ülkelerden işçi getiriyorlar, ya da o petrol gelirinden zırnık koklatmadıkları kendi garibanlarını çalıştırıyorlar. Oysa o petrol geliri ülkedeki herkesin çalışmadan büyük bir refah içinde çalışabilmesi için yeter de artar bile. Peki o zaman yapılması gereken işleri kim yapacak, inşaatlarda kim çalışacak, sokakları kim süpürecek? İnsanlar alacakları ücrete muhtaç olacaklar ki bu işlerde çalışsınlar. Düzen bu düzen. Avustralya örneği belki Suudi Arabistan kadar apaçık değil ama, şöyle bir düşünelim. Avustralya kömürünü, demir cevherini satmasa refah düzeyimiz ne olurdu? Hadi buğday, şeker, yün üretimi çalışanların emekleriyle, değer katmalarıyla yaratılan bir zenginlik. Ama diğer meslekler, özellikle "servis sektörü" dediğimiz, yâni birşey üretmeyen iş kolları ne olacak? Kömür, demir, buğday, şeker ve yün olmasa idareciler, memurlar, avukatlar, muhasebeciler, danışmanlar ne kazanabilecek? Geçenlerde bir kereste fabrikasının kapanıp kapanmaması ile ilgili bir program vardı televizyonda. "Burası kapanırsa 100 kişi işlerini kaybedecek" deniyordu. O 100 kişi için çoluk çocuk var, ev, araba, kredi kartı borçları var. Ama o ağaçların

kesilmesi toplum açısından, ya da dünya çapında çevre açısından zararlıysa ne yapmalı? O 100 kişiyi yarı aç kalacakları bir "yeni başlangıç ödeneği"ne mi mahkûm etmeli? Toplum olarak o 100 kişiye ağaçları kesmemeleri için, yâni çalışmamaları için şimdi aldıkları ücreti veremez miyiz? Irak'a asker yollayan, ya da bilmem kaç milyar dolarlık uçaklar, gemiler alan bir ülke, çevrenin korunması için 100 kişiyi besleyemez mi? Ama o 100 kişi çalışmak eşittir gelir eşittir belli bir yaşam düzeyi olarak koşullandırıldıkları için "işimizi kaybetmek istemiyoruz" diye pankart açıyorlar. Howard, işsizlik oranını düşürdüm diye övünüyor. 1950'lere kadar Avustralya'da genelde bir erkeğin çalışmasıyla bir aile geçinebiliyor, evini de satın alabiliyordu. Bugünlerde karı koca çalışarak yığınla borca giriliyor, zar zor geçiniliyor. Böylece daha ileri, daha gelişmiş bir ülke mi oluyoruz? Howard çekinmeden yeni işyeri ilişkileri yasasının işsizliği düşürdüğünü söylüyor, ve bu doğru. Ama söylemediği şey şu: bu yeni yasayla ücretler düşürüldüğü için yeni işler yaratılıyor ve giderek ABD'deki "çalışan yoksullar" sınıfının yaratılmasına doğru hızlı adımlarla gidiliyor. Amaç çalışmak olarak gösterildiğinde de işsizliğin düşmüş olmasına hepimiz seviniyoruz. Oysa herkesin Avustralya pastasından daha âdilce pay aldığı bir ücret düzeninde işsizliğin daha yüksek olması –tabii işsizlere doğru dürüst yaşayabilecekleri bir gelir sağlama koşuluyla- hiç te korkulacak birşey olmamalı. Amaç herkesin ücretli bir işi olması değil ki; amaç herkesin insanca yaşayabileceği bir geliri olması. Ve bu gelirin kaynağı da daha önce sözünü ettiğimiz gibi demir, kömür, buğday, şeker ve yün. Sanayi üretimi gümrük kapılarının alabildiğine açılmasıyla zaten bitti, gitti. Avustralya sanayi ürünleri ihraç ediyor ama aldığı sattığından fazla. Servis sektörü de zaten birşey üretmez, asalaktır. Madalyonun öteki yanı da hepimizin, özellikle de yeni kuşağın iyi bir tüketici olarak yetiştirilmemizdir. 1950'lere kadar aklın köşesinden bile geçmeyen aletler bugün "ihtiyaç" olarak sunuluyor. 10 yaşında çocuk "Ipod"a, cep telefonuna "ihtiyacı olduğundan" söz ediyor. Bunları elde etmek için de ücretler düştükçe daha uzun saatler çalışılıyor, çocuk anasını babasını zor görüyor. Bunlar "aile, aile" diye mangalda kül bırakmayan politikacılar sayesinde oluyor. Bunları üstüne bir de üretilen sanayi ürünlerinin "built-in obsolescence" denen kısa zamanda eskimesi, ve yapay olarak ihtiyaç diye sunulan şeylerin 5-10 yılda bir yenilenmesi durumu da ekleniyor. Amerika'da ünlü bir mimar "50 yıldan fazla ayakta kalacak bir bina yapan mimar mesleğine ihanet eder" buyurmamış mıydı? Bütün bunlar bir araya gelince modern kölenin, yâni bizlerin rolü tamamlanmış oluyor. İşte gelişmiş ülke kapitalizminin encamı. Ve bizler de "kırk katır mı, kırk satır mı" diyerek

düzen partileri arasında seçim yapıyoruz.

ÇÖLAŞAN ÖYKÜSÜ

Bir kaç yıl önce ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübünün kuruluşunun 40. yılı kutlandı, kurucular Ankara'da bir araya geldi. Ben gidemedim. 1964'teki ODTÜ Öğrenci Birliği seçimlerini dostum Ersin Arısoy şöyle anlatıyor: *"Değişik üniversitelerde okuyan biz sol eğilimli gençler okullarımızda birer fikir kulübü kurup sonra da bir federasyonda bir araya gelmek istiyoruz. ODTÜ'de ortam araştırması ve saptaması yapmak bana ve Gündoğdu'ya düşüyor. Öğrenci Birliği seçimleri var. O zamana kadar ODTÜ'de değişik sosyal etkinlikler (danslı partiler, çaylar, suya sabuna dokunmayan açık oturumlar) düzenleyen gruplar seçimleri kazanmışlar... Sonunda seçim günü geliyor... İktidardaki sosyal etkinlikçilerin (sanırım Güneş Grubu) ve Emin Çölaşan'ın başkan adayı olduğu grubun (adını anımsamıyorum) gerilerde kaldığı anlaşılıyor... Oyların sonuncuları sayılıyor. Öğrenci Birliği seçimi sonuçları: Toplumcu Grup Reform Grubundan 7 oy fazla alarak seçimleri kazanıyor."*

Sonra ben Devlet Plânlama Teşkilâtına girip çalışıyorum. Emin de orada. Görüşlerimiz farklı olmasına karşın uygarca bir arkadaşlığımız var. "Takunyalılar"ın DPT'ye hâkim olmaya başlamasıyla 1966'da DPT'den birlikte atılıyoruz, Emin Balıkesir Ordonat, ben Mamak Muhabere Okuluna askerliğimizi yapmaya gidiyoruz. Emin sonraları gazete yazarlığına başlıyor ve giderek Türkiye'nin en çok tanınan köşe yazarı oluyor. Ve geçen hafta gazetesinden atılıyor.

Bu yazının geri kalan kısmını küfürden hoşlanmayanlar lütfen okumasınlar!

Emin'in Hürriyet'teki son köşe yazısı şöyle:

"Vay vay vay!.. Elimde İstanbul'da haftalık yayınlanan bir İslamcı dergi var. Seçim sonrasındaki iki ayrı kapağını burada görüyorsunuz. İlkinde Anıtkabir'e kilit vurulmuş ve altı ok, Atatürk'ün mezarından ceset halinde çıkarılıyor. Bir sonraki kapakta ise altı ok şöyle tanımlanıyor: (Aslında Cumhuriyet rejimine küfrediliyor!) "Dinsizlik, Halk Düşmanlığı, Fahişelik-İbnelik, Ayyaşlık-Hırsızlık, Batıcılık-Hayvanlık, Vatan Hainliği." Derginin Anıtkabir kapaklı sayısında, 19. sayfada bir haber. Bunları sizlerden özür dileyerek aynen veriyorum ki, herkes pisliğin boyutunu görsün. Haberin başlığı: "Dayılanan pezevenge kurşun yağdı." "Kayseri'de seks dükkanı açarak Müslüman halkımıza meydan okuyan pezevengin kerhanesi kurşunlandı. Kayserili Müslümanlar bu orospu çocuğunun açtığı seks dükkanına giderek 'Ananın porno filmi var mı, eğer gelirse biz satın

alacağız. Ananın donunu da dükkanın girişine as' dediler. Şimdi biz laiklerden öğrendiğimiz yöntemlerle para kazamayı öğrenen bu orospu çocuğunun anasının filminin vizyona giriş haberini bekliyoruz. Müslüman Kayseri halkı bizi yanıltmadı ve pezevengin işyeri kurşunlandı. Onları tebrik ediyoruz. Gün geçmiyor ki Laik Cumhuriyet'in Allahsız ve ahlaksız rejiminin pislikleri görülmesin. Cumhuriyet kazanımları! 'İlke ve inkılapların' oluşturduğu bu manzara karşısında biz intikam yemini ettik. Tek tek ve topyekun, hesabını bu dünyada görmek üzere Allah'tan memuriyet diliyoruz." Bu yayınlar (hem de "Müslümanlık" adına) İstanbul'da Valiliğin, Savcılığın, Emniyet ve öteki ilgili makamların gözleri önünde yapılıyor. Devlet var mı? Var, var!

Bu dergi Baran dergisi ve kendilerine İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA/C) adı veren bir grubun, şeriatın ve Said-i Nursî'nin savunucusu. Gölcük depreminin ardından örgütün bir başka dergisi: "*Gölcük'teki 28 Şubat karargâhından çıkarılan leşlerin...*" "*Bilumum soytarı, dönme, münafık ve kafir soyu; sıkı durun son darbeye hazırlanıyoruz. Paşa amcalarınız da kurtarmayacak sizi. Onların da çanlarına ot tıkayacağız. Şeriatın kılıcını kellelerine çalmadan durmayacağız*" diyordu.

İlginçtir, Emin AKP'yi birçok yönden sert biçimlerde eleştirirken Baran dergisi de AKP'yi şeriatçı olmadığı için daha sert bir dille eleştirmekteydi. Emin'in gazeteden atılması büyük tepki yarattı. Daha sonra bununla ilgili haberleri veren yayın organları için dergi şöyle diyor: "*Dergiyi İBDA-C çıkartmıyor. İbda fikriyatını benimsemiş bizler çıkartıyoruz. Yâni daha haber yaparken, okuyucularına saygın olsa, adam gibi haber yapmaya bakardın. "Terör örgütünü deşifre" ediyormuş… Sen git o pornocu gibi, ananın donunu deşifre et…. Siz var ya koçum, sizin gibi ibnelerin o laiklerden hiçbir farkı yok gözümüzde. Onlarla aynı saftasınız madem, onlarla aynı muameleye tabi olacaksınız! Hırsız, dolandırıcı, sahtekâr, üçkâğıtçı ibneler sizi."* Ardından Baran'ın Sahibi ve Sorumlu Yazıişleri Müdürünün tutuklanması üzerine çıkan yazı "*İntikam hissiniz daim olsun!...*" diye noktalanıyor.

Gazetecilerin, aydınların kurşunlandığı Türkiye'de Emin'in 20 yıldır yazdığı bir gazeteden atılması neden bu kadar tepki uyandırdı? Türkiye artık tepkisizlikten kurtuluyor mu diye ümitlendim. Oysa Emin, Ahmet Altan Milliyet'ten kovulurken "Fransız Ahmet" gibi cümlelerle bunu iletmişti. Ezilmişten, kovulmuştan, sürülmüşten yana olmadı. AKP'yi eleştirdiğinden çok okundu ama demokrasinin, özgürlüğün değil, dürüst bir yönetimin savunucusuydu. Farklı seslere tahammülsüzdü ama laikliğin savunucusuydu. Emin'in işten atılması

şeriatçı kesimin ekonomik gücünü kullanarak muhalif sesleri susturma çabasıdır. Emin'in ve sesini duyurmasının destekçisiyim.

AKP de diğer düzen partileri gibi şu anda Dünya Bankası'nın Uluslararası Para Fonu'nun küreselleşme adı altında yutturmaya çalıştığı yeni emperyalizmin temsilciliği yapmaktadır. Seçim AKP ile diğer düzen partileri arasında değil, ABD'nin Roma'nın son günlerini yaşadığı bu dönemde ülkenin çıkarlarını bu cenderenin dışına çıkarak koruyabilecek alternatifler arasındadır. Şu anda ne yazık ki böyle bir alternatif ortalıkta görünmediğinden en azından bu sömürü düzeni içinde bir ölçüde de olsa demokratikleşmeden yana olan, bir ölçüde ekonomik gelişme sağlayan AKP'ye oy vermiştir halk. Yüzde 47 destekle iktidara gelen AKP gerçekten "herkesi kucaklayacak"sa, Abdullah Gül gerçekten laik cumhuriyetin koruyucusu olacaksa şeriat özlemcilerine hak ettikleri yanıtı vermek zorundadırlar. Yoksa şeriatçıların Truva atı olacaklardır.

DEĞİRMENİN SUYU

Para, istesek te istemesek te yaşamımızda büyük bir yer tutuyor. Ev borcu, ödenecek faturalar, artan fiyatlar, katma değer vergisi çoğumuzun kafasını epeyce meşgul ediyor. Biz yüzlerle, belki binlerle, şanslıysak yüzbinlerle cebelleşirken haberlerde milyarlardan, trilyonlardan söz ediliyor. Milyar, trilyon TL'den değil, dolardan. Bankalar hisse senetlerinin değerini yükseltmek için her yıl ne kadar kâr ettiklerini şişine şişine açıklıyorlar. Avustralya'da 4 büyük denilen National Australia Bank, Commonwealth Bank, Westpac ve ANZ Bank var. Bunlardan birisi geçenlerde 4.5 milyar kâr ettiğini açıkladı. Bankalar ne üretir? Bilen beri gelsin. Banka, tefeciliğin kurumlaşmış biçimidir. Avustralya'da 15 milyon yetişkininin banka hesabı olduğunu varsayarsak, küçük bankaları bir kenara koyduğumuzda örneğin Commonwealth Bank'in 4 milyon kadar müşterisi var diyebiliriz. 4.5 milyar kâr demek, hesap sahibi her kişi yılda o bankaya 1000 doların üzerinde haraç vermiş demektir. Devlet veya özel teşebbüs yatırım yapıp birşeyler ürettiğinde üretici kâr eder ve bu kârı –en azından bir bölümünü- yatırım yapıp daha fazla üretime yöneltir. Banka ne üretir? Hiç. Commonwealth Bank ilk kurulduğunda diğer bankaların aşırı kârlarını kontrol altına almak amacıyla kurulmuştu ama sonra özelleştirildi, diğer bankalardan bir farkı kalmadı. Geçenlerde açıklanan bir başka rakam da Federal bütçede 17.3 milyar dolar bütçe fazlası olduğu idi. Bütçe açığı olması bir ülke için istenir birşey değildir. O yüzden bütçe fazlası olması olumlu tepki yarattı. Peki nedir bu 17.3 milyar doların kaynağı? Vergilerimiz. Hükûmet neden vergi toplar? Bizlere hizmet sağlamak için. Üniversiteye gitmek için yüzbinlerce dolar borca giren genç, ameliyat olmak için aylarca bekleyen hasta, ulaşım için gerekli olan demiryolları, karayolları sorunları devletin çözmesi için vergi ödediğimiz hizmetlerdir. Bir yandan yeni işyeri yasalarıyla ücretler düşürülür, işsizler yarı açlığa mahkûm edilirken devlet bir yılda 17.3 milyar dolar kâr ediyor. Bir terslik yok mu bunda? İktisatçılar, devletin bu paranın tamamını harcamasının enflasyona yol açacağını ileri sürüyorlar ama yine bazı iktisatçılar bu paranın en azından 3-4 milyar dolarının enflasyona yol açmadan harcanabileceğini söylüyorlar. Peki neden bu yapılmıyor? Howard hükûmeti gerici bir ideolojinin kör savunucusu olduğu için, piyasa ekonomisinin kölesi olduğu için, orman kanununun savunucusu olduğu için, devletin vatandaşın hizmetinde olması gerektiğini kabul etmediği için. Sonra kalkıyor, askerî harcamalara milyarlarca dolar ayırıyor, dünyanın en büyük emperyalist gücünün çıkarlarını korumak için,

vergilerimizi Iraklı çoluk çocuğun öldürülmesi için kullanıyor. Irak'ta dökülen her damla kanın sorumluluğu bu hükûmeti iktidarda tutan bizlerin, Avustralya'daki her seçmenin vebalidir. Aynen, parası olmadığı için özel hastanede ameliyat olamayan hastanın, üniversiteye gidemeyen yetenekli gencin, işsizlik parası yetmediği için yarı aç dolaşan yurttaşın vebalinin boynumuzda olduğu gibi. Bankaları tefecilikle kazandıklarının, hükûmetin cebimizden çaldığı vergilerin kaynağı bizleriz. Değirmenin suyu bizlerden geliyor. Paradan, rakamlardan, milyarlardan söz açılmışken sizlere bir rakam daha vereyim. Sekiz yıl önce Bush oğlu Bush başa geçtiğinde ABD bütçesinde 4.5 trilyon (evet yanlış okumadınız, trilyon dolar) bütçe fazlası vardı. Şu anda ABD'nin bütçe açığı 4 trilyon dolar. Yâni sekiz yılda Bush oğlu Bush aldığından 8.5 trilyon dolar fazlasını harcamış. Çin, Japonya ve Suudi paraları olmasa ABD iflâs etmiş durumda olacaktı. 300 milyon nüfusun 40 milyonunun yoksulluk çizgisinin altında olduğu, dünyanın en zengin ülkesi bu. Hastaneye peşin para ödeyemediği için hastane kapılarında insanların ölmeye bırakıldığı bir ülke. Peki bu paralar nereye gitmiş? Özgürlük, demokrasi martavallarıyla açılan savaşlara mı harcanmış? İlk akla gelen bu ama pek doğru değil. Çünkü ABD savaşlardan aslında kâr ediyor. ABD kâr ettiği için savaş çıkarıyor. Savaşlar Amerikalı emekçilerden toplanan vergilerin silâh üreticilerine, petrol şirketler sahiplerine, yöneticilerine aktarılmasının kestirme bir yöntemi.Milan Teknik Üniversitesi 1991'deki ilk Irak saldırısının bilânçosunu hazırlamış. Harcanan para 40 milyar dolar. Bunun 10 milyarı ABD'den, 30 milyarı Suudi Arabistan ve Kuveyt'ten çıkmış. Savaştan önce petrolün varili 15 dolarken savaş ertesi 42 dolara çıkmış. Bundan sağlanan ek kâr 60 milyar dolar. Arap ülkelerinde petrol gelirinin yarısı devlete, diğer yarısı petrol şirketlerine gider. Yâni 30 milyarı Suudi Arabistan ve Kuveyt'e, 30 milyarı da Amerikan petrol şirketlerine gitmiş. Bu 30 milyarın 21 milyarı ABD hükûmetine, 9 milyarı da ABD özel şirketlerine gitmiş. Yâni 10 milyar dolar harcayan ABD hükûmeti 21 milyar dolar kazanmış, 11 milyar dolar kâr etmiş, birşey harcamayan ABD özel petrol şirketleri de 9 milyar dolar kâr etmiş. Petrolün varili 15 dolardan 42 dolara çıktığında aradaki fark kimin cebinden çıkmış? Bizlerin. ABD'nin petrolden ettiği kârın üstüne bir de silâh satışlarından ve harcamalarından elde ettiği 49 milyar doları da ekleyin. ABD hükûmeti, petrol şirketleri ve silâh üreticileri toplam 79 milyar dolar kârla kapatmış defteri. İlk körfez savaşı, bildiğimiz gibi fazla uzun sürmedi. Bu kısa savaştan 79 milyar dolar kâr sağlayan ABD, şimdi 4 yıldır çoluk çocuğu öldürüp ülkeye 'özgürlük ve demokrasi götüren' ABD bu sefer ne kadar kâr edecek dersiniz? Bu kârların ne kadarı ortalama ABD vatandaşına

aktarılacak? Bugün dünyada barışçı olmak savaştan kâr edenlere, ABD'ye karşı olmaktır.

SİZİN İZMİNİZ HANGİ İZM?

Ben hiçbir ideolojiye bağlı değilim, "izm"lerin hiçbiri beni sarmıyor diyen insandan çekinin. O kişi hiçbir ideolojiden etkilenmediğini savunurken, belki çocukluğunda, belki gençliğinde etkisi altında kalmış olduğu ezberleri tekrarlıyordur. İdeoloji dünyaya bakış açısıdır, tarihi, olayları nasıl yorumladığımızı belirler. Hiçbir ideolojiye bağlı olmadığını iddia eden kişi de tarihi, dünü, bugünü kendince yorumlamaktadır. Peki bunu hangi bakış açısıyla yapıyordur diye sormak gerekmez mi? Bugün dünyada yaygın iki ideoloji var, iki "izm" var. Birisi küreselleşme adıyla Türkçeleştirdiğimiz "globalizm", öteki de sağcıların "milliyetçilik", solcuların "ulusalcılık" dedikleri "nasyonalizm". Kimseler kapitalizmden söz etmiyor, sosyalizm, komünizm de öldü, gömüldü deniyor. Kapitalizmin kapitalizm olduğunun altını çizen zaten sosyalistlerdi, onların sesi çıkmayınca da kapitalizm "piyasa ekonomisi" adı altında yutturulmaya çalışılıyor, dünyanın doğal düzeni imiş gibi satışı yapılıyor. "Emperyalizm"den söz ettiğinizde bu solcuların kullandığı bir terim olduğundan artık modası geçmiş bir söylem sayılıyor, siz de dinazorlar sınıfına buyur ediliyorsunuz. Oysa "piyasa ekonomisi" kapitalizmin dünyanın doğal düzeniymiş gibi yutturulması için icat edilmiş bir terim, "küreselleşme" ise emperyalizmin yeni adı. Daha Avrupa Birliği'nin adı "Ortak Pazar"ken halk o güzelim mizah duygusu ve sezgisiyle "onlar Ortak, biz Pazar" deyivermişti. Birşeyin adını doğru koymayınca eleştirmek, karşıtını koymak güç oluyor. Kapitalizm sözcüğü yaygınken karşısına sosyalizm konabiliyordu. Şimdi "piyasa ekonomisi"nin karşısına ne koyacaksınız, "küreselleşme"nin karşıtı ne olacak?

11 küsur yıldır bizleri idare eden Küçük Coni piyasa ekonomisinin yürekten savunucusu. Piyasa ekonomisinin ana ilkesi "işi piyasaya bırakalım, arz-talep kanunu herşeyi halleder" yaklaşımıdır. Peki piyasa ekonomisinde devletin rolü ne oluyor? Piyasa herşeyi hallederse devlete ne gerek var? Howard efendi bir yandan piyasa ekonomisini savunurken öte yandan devletiN gücünü artırma çabası içinde. Kuzey bölgesindeki yerlilere müdahale, Murray-Darling havzasının kontrolünü ele geçirme, ötede berideki hastanelere el koyma gibi girişimleri var. Piyasa ekonomisi herşeyi halledecekse özel hastanelere, özel okullara neden devlet yardımı yapılıyor? Howard efendinin başefendisi Bush hazretleri de "özgürlük, demokrasi" masallarıyla savaş çıkararak devlet eliyle petrol şirketlerini ve silâh üreticilerini zengin etmiyor mu, Amerikalı emekçinin ödediği vergileri onlara aktarmıyor mu? Bu ne biçim piyasa ekonomisi derken

tabii imdada milliyetçilik yetişiyor. Amerikan halkının milliyetçilik duyguları körükleniyor, bayrak, millî marş, Bush'un savaşında ölenler için görkemli cenaze törenleri bu milliyetçiliği besliyor. Milliyetçiliğin temel taşlarından biri kendi milletinin ötekilerden daha iyi, daha üstün olduğuna halkı inandırmaktır. ABD de bunu başarılı olarak uygulamaktadır. İnsancıklar buna inanınca da sizin kadar iyi olmayanlar size saldıracak deyip onları korkutmak kolay olur, böylece de emekçiden alınan vergilerin silâh üreticilerine aktarılması "millî savunma" adına sorgulanamaz olur. Çömez Howard geri kalır mı? O üstün zekâsıyla şimdi de "aspirational nationalism" diye birşey icat etti. "Özenti milliyetçilik" diye çevirebiliriz ama bunun ne demek olduğunu ne İngilizcede ne de Türkçede anlayabilen çıkmadı henüz. Milliyetçilik işportacılığı yapan bu Howard, Avustralya'daki işlerin Çin'e, Hindistan'a akmasına "piyasa ekonomisi" ve "küreselleşme" adına gıkı çıkmayan Howard. Benim kısa aklıma göre milliyetçi olanın kendi milletinin çıkarlarını koruması gerekmez mi? Yoksa o millet emekçileri kapsamıyor mu, fabrika Çin'e taşındığı için işini kaybeden Avustralya emekçisi bu milletten değil mi? Avustralya vatandaşı olmak için Avustralya millî marşını ezbere bilme, Avustralya tarihi hakkında bilgi sahibi olma, az buçuk ta İngilizce bilme koşulu getiriyor milliyetçi Howard efendi. Milliyetçilik bu mu, yoksa o milletin ekonomik çıkarlarının korunması mı? Avustralya milli marşını ezbere bilen, tarihini hatmetmiş, ana dili İngilizce olup ta fabrikasını Çin'e taşıyan Avustralyalı mı milliyetçi? Milliyetçilikten söz edip ABD'nin buyruğuyla Irak'a asker gönderen Howard mı milliyetçi?

Küreselleşme ile milliyetçilik birbirine aykırı kavramlar gibi gözüküyor ilk bakışta. Oysa kazın ayağı öyle değil. Çok-uluslu şirketler küreselleşme yoluyla dünya halklarını soyma sürecini hızlandırırken, soyulanların eline bir bayrak, ağızlarına bir marş verirsiniz, olur biter, "Avustralyalı olmakla öğün" dersiniz, piyasa ekonomisi sonucu işini kaybeden emekçi, küreselleşme nedeniyle açıkta kalan işçi "aman da aman, iyi ki ben Avustralyalıyım" deyip göbek atar. Bundan bir adım ötesi de ya Ku Klux Klan, ya da "dazlaklar" diye bildiğimiz ırkçılardır. Bunlara bir bakarsanız, işsizlerden, yoksullardan oluşurlar ve işsiz oldukları, yoksul oldukları için düzeni eleştirmek yerine milliyetçilik martavallarına kanarak rengi, aksanı farklı olanları suçlar, hedef alırlar, öldürür, yakar, yıkarlar. Sevdiğimiz, vatanımız olan Avustralya'yı bu yola itmeye ne Howard'ın ne de bir başkasının hakkı olmamalıdır.

"*Nationalism is the last refuge of the scoundrel*" diye bir lâf vardır, yâni "milliyetçilik alçak kişinin son sığınağıdır". Seçimler yaklaştıkça Howard efendi

bir başka sığınak bulamıyor anlaşılan. Kendisine sorarsanız ideolojik bir yaklaşımı olmadığını söyleyecektir. Oysa bunu söylemek yaygın ideolojiyi kabullenmiş olmak demektir, piyasa ekonomisi adı altında kapitalizmin, küreselleşme adı altında yeni sömürgeciliğin savunucusu olmak demektir. Milliyetçilik te halkın bunları görmemesi için sunulan bir göz bağıdır, göz boyamadır. Avustralya seçmeninin bunlara kanmayacak kadar sağduyulu olduğuna inanmak isterim.

SÖZÜN ANASI, YALANIN BABASI

Bilmem anımsar mısınız, ABD Saddam'a höthötlenmeye başladığında Saddam "ABD saldırırsa '*mother of all wars*' -gelmiş geçmiş savaşların anası- çıkar" diye bir tehdit savurarak blöf yapmış, nükleer silâh kullanabileceğini ima etmiş, ama tehdidi geri tepmiş, ABD bu blöften Saddam'ın elinde nükleer silâh bulunduğu sonucunu çıkarmış, blöfünü görmüş ve Irak'ı kısa bir sürede fazla bir direniş olmadan işgâl edivermişti. Saddam'ın "...anası" lâfı artık gündelik konuşmaya girdi.

Geçtiğimiz hafta Sydney'liler sıkı yönetim yaşadı. Emniyet önlemlerinin anası alındı. Gerçi alınan önlemler görünüşte APEC (Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği) ile ilgiliydi ama esas endişe duyulan şey Bush'a karşı yapılabilecek gösteriler ve Bush'un hayatını koruma endişesiydi. Neyse, Bush geldi, gitti, pek birşey olmadı. APEC ve benzeri ticaret anlaşmaları salgın küreselleşme sürecinin bir parçasıdır. Onyıllar önce Amerikalı iki iktisatçı Paul Baran ve Paul Sweezy'nin yazdığı bir kitap bugüne ışık tutuyor. Şöyle bir örnek veriyordu bu iki Paul: "Sanayileşmiş ülkeler ticaretin kurallarını belirler. Örneğin bir sanayi ülkesi bir tarım ülkesine bir traktör satıyor, ondan buğday alıyorsa, bugün bir traktör almak için 10 ton buğday satan ülkenin beş yıl sonra aynı traktörü alabilmesi için 20 ton buğday satması gerekir. Ve bu bir yandan traktör (veya yedek parça) fiyatını artırarak, bir yandan da buğdayın fiyatını düşürerek olur. Uluslararası ticaret yoksul ülkeleri daha da yoksullaştırır." Yoksul ülkeler gümrük duvarları çektikleri zaman traktörün fiyatı daha da artar, ama buğdayın fiyatı yükselmez. O ülke de traktörden aldığı gümrüğü buğday üreticisinin buğdayını sübvansiyon (paraca destekleme) için kullanır. Böylece dengeyi biraz olsun sağlamaya çalışır. Bugün "free trade" (özgür ticaret) diyerek mangalda kül bırakmayan ve yoksul ülkeleri gümrük duvarlarını indirmeye zorlayan -başta ABD ve Fransa olmak üzere- sanayi ülkeleri çiftçilerine "subsidy" (sübvansiyon) sağlamaktadırlar ve sonuçta yoksul tarım ülkeleri örneğin o traktörü alabilmek için buğdayın fiyatını daha da düşürmek zorunda kalmaktadırlar ve yoksulluk kısır döngüsü tamamlanmaktadır. Ancak bu oyunu, oyunun kendi kurallarını kullanarak bozan bir oyunbozan çıkmıştır ortaya: Çin. Çin başka herşeyin yanısıra sanayi ürünlerini de ucuza mâl edip ucuza satarak bu oyuna çomak sokmaktadır. Çin mallarına gümrük veya kota koyma girişimleri de 1.3 milyar nüfuslu ülkenin "o zaman da biz sizden Coca-Cola veya McDonalds almayız" tehdidine toslayınca tornistan etmektedir.

APEC'in söylenmeyen amacı Çin'i yola getirmektir. Dünya ticaretindeki sorunların bugünkü "anası" budur. Siz bakmayın hedef saptamadan "vallahi de billâhi de sera gazları salımını azaltma niyetimizi en içten duygularla ifade ederiz" gibisinden aldatmacalara, "*free trade*" yoluyla yoksul ülkeler kalkınacak masalına, asıl konu ABD, AB ve Japonya'nın çıkarlarının Çin'e karşı nasıl savunulacağıdır.

Avustralya ekonomisi yaklaşık yarı yarıya "*commodities*" denilen tarım ürünleri ve hammadde satışına, yarı yarıya da diğer ihracata dayanır. O nedenle Avustralya'nın çıkarları biraz sanayi ülkelerinden, biraz da tarım ülkelerinden yanadır. Zengin doğal kaynakları olan 20 milyon nüfuslu koca bir kıtanın büyük nüfuslu yoksul Asya ülkeleriyle iyi ilişkileri olması gereğinin farkında olan eski İşçi Partisi başbakanı Keating APEC'in mimarı olmuştu. Ve küçük Coni bu mirasa konarak dünya liderleri arasında boy gösterip kasım kasım kasılabildi. O Coni ki seçim kampanyalarında verdiği seçim sözlerini "*core promises*" (verilen ana sözler) ve diğerleri olarak ikiye ayırabildiği hanımcığı Jeanette'in açık yürekli ifadesiyle kanıtlanmıştır. O Coni ki, ABD buyurduğu için her açıdan uluslararası hukukun her yönüne aykırı bir işgâl savaşına asker yollamıştır. O Coni ki, kendisi maliye bakanıyken beceremediklerini beceren Peter Costello'ya verdiği başbakanlık sözünü "*core promise*" değildir diye tutmamıştır. Şimdi bu Coni Rusya'ya uranyum, Çin'e doğal gaz satacağız diye şişinecektir. Çin'e 45 milyar dolarlık doğal gaz satacakmışız. Bu 45 milyar dolardan ne kadarı sizin cebinize girecek dersiniz? Bu ticareti yapan şirketler kâr edecek, birkaç yüz kişi projelerde çalışarak ücret alacak, o şirketlerin hisse senetlerini alacak parası olanlar (para parayı çeker ya) kâr edecekler. Konuk devlet başkanlarından Putin Rusya'nın en büyük doğal kaynağı petrolü ve doğalgazı kamulaştırdı, yâni kâr halkının yararına kullanılacak. Avustralya'da bu 45 milyar dolarlık satış, üniversitelerin parasız olmasını mı sağlayacak? Sağlık hizmetlerinin gelişmesine, parası olmadığı için takma diş yaptırmak için, ya da kalça kırığını düzelttirmek için aylarca, yıllarca bekleyen emekliye bir yarar mı sağlayacak? Küçük Coni bunlara ola ki evet yanıtını verirse de inanmayın, sonra kalkar bunlar "*core promise*" değildi deyiverir. Zaten Bush'un en baba yalanlarının savunuculuğunu yapmak için aynı yalanları papağan gibi tekrarlayıp duran Coni'den başka ne beklersiniz?

Şimdi Coni seçimi kaybetme telâşı içinde bütçe fazlasıyla nerede ne kadar oy satın alabilirim derdinde. Ve emin olun, sizin benim vergilerimden artırılan bütçe fazlasını harcamak üzere "*core promise*" olmayan birçok söz verecek. Bu arada

bütün protestocular emniyet çitlerinin ardında tutulduğundan ve yeni terörle mücadele yasalarına göre muamele göreceklerinden, sorgusuz sualsiz, yargıç kararı olmadan tutuklanacaklarından haklı olarak çekindikleri için Bush'un yüzündeki "beni Avustralya'da sevmeyen insan yokmuş" sırıtmasıyla yolcu edecek, hatıra fotoğrafı çektirecek. Sözün anasını söylemeyen yalanın babasını savurur.

AH O EYLÜLLER

Geçtiğimiz hafta 11 Eylülün ve 12 Eylülün yıldönümleriydi. 11 Eylülü dünyada bilmeyen, hatırlamayan yoktur herhalde. Uçakların kulelere çarpışı, o koca binaların çökmesi çoğumuzun belleğine çakılan manzaralar oldu. Olayla ilgili komplo hikâyeleri gırla. Saldırıyı El Kaide mi yaptı, yoksa ABD Orta Doğuya saldırmak için Pearl Harbour benzeri bir olay mı yaratmak istedi, işin içinde Irak'tan korkan İsrail var mıydı, yok muydu tartışmaları herhalde daha epeyce sürecek. Ama bilinen o ki, saldırı sonucu 3000 kadar insan öldü. ABD'nin Irak'a saldırısı sonucu bundan daha fazla Amerikan askeri, İngiliz kaynaklarına göre bir milyon dolaylarında da Iraklı öldürüldü.

12 Eylülde ise 27 yıl önce Türkiye'de ABD'nin desteği / düzeni ya da onayıyla faşist bir darbe yapılmıştı. ABD'nin "our boys" dedikleri başa geçmiş, yüzbinlerce insanın hayatını kaydırmıştı. Ben o günlerde Türkiye'de değildim, olayları şahsen yaşamadım. Faşizm soygun düzeninin kaba kuvvetle yürütülmesidir. Ne kadar anlatılsa insan uzaktan faşizmin zulmünü kavrayamıyor. Cumhuriyet'ten Işıl Özgentürk şöyle yazıyor: "*Adı bende saklı, o zamanlar gencecik bir kadın olan arkadaşım, eşiyle birlikte tutuklanmıştı. Daha doğrusu kadın arkadaşımı, kocasını konuşturmak için özellikle tutuklamışlardı. Çünkü öylesine bir işkence biçimi bulmuşlardı ki, bunu yaşayan mutlaka konuşur ya da polisin istediği biçimde ifade verirdi. Bu işkence biçiminde kadınla erkek aynı odaya alınır ve erkeğin gözü önünde kadına tecavüz edilirdi. Arkadaşım ve kocası böyle bir işkenceyi yaşadılar, arkadaşım arka arkaya tecavüze uğradı ve kocası acının en derin yaralarını aldı. Yıllar sonra arkadaşınım kocası dışarı çıktığında yeni bir hayat kuramadılar. Çünkü en mahrem biçimde yaralanmışlardı. Arkadaşımın kocası kendini yedi katlı bir apartmanın balkonundan attı. O sırada Evren Paşa dediğiniz o adam Sibel Can'ın tombul kalçasını tuvale geçirmeye çalışıyordu ve ülkenin hâlâ devlet eliyle beslenen en zengin, milli burjuvaları, bu tabloyu satın alabilmek içine kuyruğa girmişlerdi. Geçelim başka bir hikâyeye., genç kadını, iki kediyle birlikte bir çuvalın içine koydular. Çuvalın ağzını bir güzel kapadılar ve ardından sopalarla çuvala saldırdılar. Her sopa vuruşta kediler genç kadına saldırdılar ve o bir tırmık darbesiyle gözünün birini yitirdi, çuvalı açtıklarında iki kedi ölmüştü ve genç kadın baygındı, günler sonra kendine geldi. Şimdi yaptığı tek bir iş var, yaşadığı mahallenin kedilerini beslemek... Ölümlerden, Almanya'da eroin parası için dilenen bir zamanlar bu ülkenin sürgüne zorlanan güzel*

insanlarından da söz edeyim mi?.. Benim yüreğim daha fazlasını kaldıramıyor., daha doğrusu, bu Kenan Evren yağcılığını kaldıramıyor. Lanet olsun!"

Dönelim 11 Eylüle. Olay gerçekten Hüsam ve şeriatçı şürekası tarafından yapıldıysa bu o insanların inançlarına dayanarak ne denli acımasız, ne denli insanlık dışı olabildiklerini gösteriyor. İran'da gerçek milliyetçi Musaddık'ın yerine ABD Şah rejimini getmiş, Şah ta binlerce yıllık tarihten, Perslerden falan dem vurarak soygunu milliyetçilik perdesi altında gizlemeye çalışmıştı. Şah mollalarla sosyalistlerin işbirliği sonucu devrildi ve biliyoruz mollalar önce solcuları temizledi, ve halâ kelle, kol, bacak kesmeye devam ediyorlar. Şeriat düzeni mutlak doğru kabul edilenlere dayandığından o düzende hoşgörüye, çoksesliliğe yer yoktur. Amerikadaki bazı kesimlerin bunlardan islamofaşistler diye söz etmesi o kadar da yanlış değildir.

Peki şeriat ile faşizm arasında bir seçim yapmaya zorlanırsak ne olacak? Kırk katır mı, kırk satır mı? Ne yazık ki Cezayir'in başına gelen bu oldu. Şeriatçıların seçimle başa geçme durumu belirince ordu duruma el koydu. Sonuçta binlerce insan öldürüldü, kargaşa halâ devam ediyor. Bir din düzeninin Kapitalizme alternatif oluşturabileceği iddiasından başlayalım. Önce şunu açıklıkla ortaya koymak gerekir ki, Orta Doğu dinleri, Musevilik olsun, Hıristiyanlık veya Müslümanlık olsun kapitalizme karşı değildir. Üstelik merkantilist dönemde ortaya çıkan ve en yeni din olan Müslümanlık bunların içinde kapitalizm ile en çok uyum içinde olan dindir. O yüzden Müslümanlığın kapitalizme, emperyalizme ve bugünkü adıyla küreselleşmeye karşı olduğu yanılgısına düşmeyelim. Faşizm soygun düzeninin kaba kuvvetle yürütülmesi ise dinler de soygun düzenine karşı insanların pasifleştirilmeleri, karşı koymayarak o düzen içinde huzurlu yaşayabilmeleri için metafizik bir ortam yaratılma aracıdır. Yâni her ikisi de emekçiden yana değildir. "Tanrı beni seviyor ki, zengin oldum" Hıristiyanlığından "beş parmağın beşi bir mi" Müslümanlığına kadar soygun düzenini ya savunur ya da mazur gösterirler.

Son aylarda Türkiye'de sözde Atatürkçülerle AKP arasındaki çekişmeyi laiklerle laiklik düşmanları arası bir çatışma olarak görenler çok. AKP'nin giderek şeriat düzeni getireceği korkusu yaygın ve "o olacağına faşizm gelsin daha iyi" diyenler var. Faşizm belli bir sınıfın soygun kumpasını koruyorsa, AKP "o soyguncular arasında niye biz de olmayalım" diyenlerin partisi. Ve çıkarları (en azından şimdilik) demokratikleşmeyle örtüşüyor. İşin aslı yorgan kavgası. Hangisi IMF'nin, Dünya Bankasının dayatmalarını sorguluyor? Bu çerçevede AKP'dekilerin şeriat düzeni istemesi için enayi olmaları gerek. Ben ne Erdoğan'ın

ne de Gül'ün enayi olduklarını düşünmüyorum. Şeriat tehlikesine karşı elbette müteyakkız olmalıyız ama insanlık dışı şeriat düzenlerine bakıp, Türkiye'de de bu olursa korkusuyla faşizmden medet ummamalıyız.

KÜRESEL TAVUK

Tostoparlak, yusyuvarlak bir tavuktan söz edeceğim sanmayın. Ya da politikacının birine tavuk diyip gırgır falan da geçmeyeceğim. Bu yazı küreselleşme süreci içinde tavuğun yeri hakkında. Çocukluğumda tavuk yemek, ender, bayramdan seyrana olan bir olaydı. Haşlanır, suyuna çorba, pilav yapılır, sonra kızartılıp ailece paylaşılırdı. Sonraları tavuk çiftlikleri yaygınlaştı, tavuk eti ucuzladı. Vejeteryan arkadaşlarım protein almak için et yemenin hiç te gerekli olmadığını, hattâ zararlı olduğunu savunurlarsa da özellikle çocuğun büyüme çağında yeterli protein almaması gerek bedensel, gerekse zihinsel gelişmesini köstekliyor. Nohut, mercimek, fasulye de önemli protein kaynakları ama ete, bunun konsantre biçimi olarak bakabiliriz. Yeterince protein alamadığı için geri zekâlı kalan insanlar, kuşaklar, uluslar var.

Aslında tavuk ve domuz eti en ekonomik olarak elde edilen etlerdir. Son genetik değişikliklerle 1.65 kg yem karşılığı 1 kilo tavuk eti elde edilmektedir ve yumurtadan çıktıktan 35 gün sonra tavuk yenecek ağırlığa erişmektedir. Hem de bizim eskiden bildiğimiz "kaynatırım, kaynatırım, kaynamaz" türü değil, kısa zamanda pişen, lezzetli tavuk oluyor. Müslüman ülkelerde domuz yenmediği için protein kaynağı olarak tavuk en önemli besin kaynaklarından biri. Zengin ülkelerde, özellikle de Avrupa'da biraz da kolesterol endişesiyle tavuğun en makbul yeri bizdeki gibi "derisi ve gerisi" değil, yağsız göğüs eti oluyor. Bütün tavuk yerine artık tavuğun parçaları satılıyor. Gariban Avrupalılar tavuğun göğsünü ayırdıktan sonra geri kalanını ne yapacağız diye kara kara düşünmüşler, çünkü Avrupa'da kimse göğüs etinden başkasını almıyor. Ellerinden çıkarmak için ve bittabii yoksul ülkeleri pek sevdiklerinden budunu, bacağını, kanadını yok pahasına yoksul ülkelere satmaya karar vermişler. Bu ülkelerden birisi de Afrika ülkesi Kamerun. Küreselleşme sayesinde Kamerunlular ucuz tavuk yemeye başlamışlar. Bir de küreselleşmeye dil uzatıyorlar kadir bilmezler. 30 yıl önce Avustralya'da sağlam ama modaya gayetle uygunsuz ve pahalı ayakkabılar yapılıyor, bu sanayide binlerce kişi çalışıyordu, giyim sanayii deseniz, o da öyle. Ama sağolsun küreselleşme, şimdilerde 10 yaşında Hintli bir çocuğun 50 sente yaptığı lastik pabuçları 100 dolara, Çinli işçilerin saati 20 sente çalışıp yaptıkları ayakkabıları 20 dolara alabiliyoruz. Alan memnun, satan memnun derken Kamerunlu tavukçular isyan bayrağı açmışlar. Avrupa tavuğun (göğüs eti hariç) kilosunu yaklaşık 1.5

dolardan ihraç ediyor ve bunlar Kamerun'da kilosu 2 dolardan satılıyor, oysa Kamerunlu tavukçular kendi tavuklarını ancak 4 dolara satabiliyorlar.

Bernard Njonga Kamerun'da bir çiftçiler birliğinde küçük bir memurken buna pek bozuluyor ve işi kurcalamaya başlıyor. Ve bu küreselleşmenin kadrini bilmeyen tavukçularla birlikte açıyorlar isyan bayrağını. Üstelik Kamerun bir diktatörlük, 25 yıldır başta olan bir Paul Biya var ve de kendileri –ayıptır söylemesi- küreselleşmeyle gerdeğe girmiş durumda. Njonga'nın karşısına dünyanın büyük çokuluslu şirketleri çıkıyor. Avrupa her yıl eski Sovyetlere 225,000 ton, Afrika'ya 144,000 ton, Orta Doğuya 170,000 ton, Uzak Doğuya 50,000 ton tavuk parçası satıyor. Ayaklar Tayland'a, ciğerler, yürekler, taşlıklar Rusya'ya, kanatlar Çin'e, butlar Japonya, Meksika ve Kamerun'a satılıyor.

Njonga ve 3 arkadaşı KÇKYB "Kollektif Çıkarların Korunması için Yurttaşlar Birliği" adlı bir kuruluş oluşturuyorlar. Biraz kurcalayınca Hayvancılık Bakanlığındaki birçok kişinin rüşvet aldığını ortaya çıkarıyorlar. İthal tavuk parçalarını testten geçirince yüzde 85'inin insan sağlığına zararlı olduğu kanıtlanıyor, KÇKYB tavuk butlarının üstünde "ölümcül tehlike" yazan afişler bastırıp her yere astırıyor. Protesto mitingleri düzenleniyor. Kamuoyu oluşunca ve üreticilerin baskısı artınca, koltuğu sallanmasın diye diktator Biya harekete geçiyor, ithalâtçıların tepesine biniyor, yerli tavukçuların ödedikleri vergiyi iptal edip ithal tavuklara gümrük vergisi koyuyor, böylece ithal tavuğun fiyatı yerli tavukla denkleşiyor. Biya Hayvancılık Bakanını da görevinden alıyor.

Kamerun'da elbette 2 dolar yerine şimdi 4 dolara tavuk alan tüketiciler durumdan hoşnut değil ama ülkede üretim var, dışa, dış şirketlerin, çokuluslu dev şirketlerin eline bakmıyor. Bizlerin de 40 dolara Avustralya gömleği yerine 10 dolara Çin gömleği almak hoşumuza gidiyor elbette ama bugün Avustralya'da kaç fabrikanın, kaç işyerinin kapandığını, işleri Çin'e, Hindistan'a aktarıldığı için işsiz kalanlara sorun.

Njonga şimdi ithal edilen pirinç, soğan ve domatesi hedef almış. Eskiden Kamerun'a tavuk satan Holanda merkezli Kühne & Heitz şirketi şimdi ülkeye balık satıyor. Tavuk butları komşu Ghana'ya kaydırılmış. Ghana'daki ve Kongo'daki tavukçular ve diğer üreticiler şimdi Njonga'dan destek alıyorlar. Njonga artık Brezilya, Hong Kong gibi birçok yerde küreselleşmenin etkileri konusunda konferanslar veriyor.

Kamerun'daki tavukçulardan bize ne demeyin. Küreselleşme bizlere öyle kaçınılmaz, öyle yararlı, öyle güçlü, öyle önüne geçilemez bir silindir olarak sunuluyor ki, Njonga gibi birkaç kişinin bununla mücadele edip başarı kazanması

yüreklere su serpiyor. Hani benim mahalle takımım Göztepe'nin Fenerbahçe'yi yenmesi gibi birşey, bir nevi Davut ile Calyut hikâyesi.

Her düzenin sürdürülmesi için, o düzenden zarar görenlerin güçsüzleştirilmesi, en azından kendilerini güçsüz hissetmeleri gerekiyor. Küreselleşmeyi gırtlağımıza tıkıştırıp susuz yutturanların yaptıkları da bu. Kamerun'lu bir küçük memurun başlattığı bu kampanya, halkın örgütlendiğinde ne büyük bir güç oluşturabileceğinin kanıtı, başta bir diktator bile olsa. Eski doğu bloku ülkelerinde, Filipinlerde milyonların sokağa dökülerek rejim değiştirdikleri, diktator devirdikleri unutulmamalı.

TOTALİTER AVUSTRALYA

Komünizm ile sosyalizm hep birbirine karıştırılır. Eski Sovyetler Birliği kendisine Sovyet "Sosyalist" Cumhuriyetler Birliği diyordu. SSCB komünist miydi, sosyalist mi? Komünizmin yasalarla yasaklandığı ülkelerde komünistler kendilerine sosyalist diyorlar, Türkiye'de de "toplumcu" sözcüğü muğlak oluşu nedeniyle her tarafa çekilebiliyordu. Komünizm de sosyalizm de üretim araçlarının kamulaştırılması yoluyla çalışanların sömürülmemesi ilkesine dayanır ama işin aslına bakarsanız komünizm hiçbir ülkede bugüne dek gerçekleşmeyen bir ütopyayı anlatır. Sosyal demokrasi ise kapitalist sistem içinde çalışanların "daha az" sömürülmesi için uğraşır. Komünizmle sosyalizm arasındaki en büyük fark ikisinin sloganlarında yatar. İyice basitleştirirsek, komunizm "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" derken sosyalizm "herkesten çabasına göre, herkese emeği kadar" der. Yâni, komünist bir düzende geri zekâlı ya da tembel de olsanız insanca yaşayabilirsiniz, ama sosyalist bir düzende sürünürsünüz. Şimdi bu "ihtiyacı kadar" üzerinde duralım biraz. 1970'te ölen Amerikalı psikolog Maslow'un geliştirdiği iti (motivasyon) kuramına göre insanlar önce temel ihtiyaçları olan yiyecek, barınak ve seks ihtiyaçlarını karşılamaya çabalar, ancak bunlarda doyum olduktan sonra başka ihtiyaçlarını karşılamaya yönelirler. Komünist olduğu savındaki rejimler, "ihtiyaçları kadar" dediğinde hangi düzeyde ihtiyaçlar olduğunu es geçerler. Oysa karnı doyan, kafasının üstünde bir dam olan ve seks ihtiyacını karşılayan insanın daha sonra ihtiyaç duyduğu şeyler giderek artar. Bilgisayarlar, otomobiller, modaya uygun giysiler, makyaj malzemeleri ihtiyaç olmaya başlar. Imelda Marcos 250 çift pabuca, milyoner en yeni model Ferrari arabaya, ya da 25 metrelik kotraya "ihtiyaç duyabilir". Peki hangi düzeyde ihtiyaçların karşılanacağına kim karar verecek diye sorunca iş biraz daha karışıyor. Ütopik komünist düzende devlet ortadan kalkacak olunca buna çalışanların kendileri karar verecek demek. Ama öyle bir ütopya düzeni daha olmadı, olacağı da kuşkulu. Sovyetlerde buna kim karar veriyordu? Baştaki yöneticiler. Kendilerinin Beluga havyarına tabii ki ihtiyaçları vardı ama çalışanların haftada yarım kilo sosise ihtiyaçları olduğuna karar verebiliyorlardı. Oysa sosyalist bir düzende çaba gösteren ve emeği sömürülmeyen kişi kendi ihtiyacının ne olduğuna ve bunu karşılamak için ne yapması gerektiğine karar verebilecekti. Avustralya gibi kapitalist bir düzende emeği sömürüle sömürüle bir takım ihtiyaçlarını karşılamayı becerebilmişler var

bir yanda, öte yanda da o emeği sömürüp yan gelip yatanlar, kıyıda köşede de sosyal güvenlik ödeneği alarak ölmeyen ama sürünenler.

Toplumdaki bir kişinin neye ihtiyacı olduğunu değerlendirmek için o kişiye ilişkin bütün bilgilerin öğrenilmesi, değerlendirilmesi, tartılması gerekiyor. Örneğin eşiniz varsa ve çalışıyorsa, sizin sosyal güvenlik ödemesine ihtiyacınız olmadığına karar veriliyor. Bu değerlendirmeyi yapmak için de devlet, yatak odanıza varana kadar her köşeye burnunu sokup, av köpeği gibi kokluyor. Taksi şöförlerini çevirip hem sosyal güvenlikten para alıyor hem de çalışıyor mu acaba diye sorgudan geçiriyorlar. Ülke dışına gidip uzun bir süre kalan Avustralya vatandaşına neden orada o kadar kaldığını açıklaması için ahret soruları sorulabiliyor. Ananızın kızlık adını bilmiyorsanız işlemleriniz aksayabiliyor. Bunun adına polis devleti denir. SSCB'yi totaliter bir devlet olmakla (haklı olarak) suçlayanlar, içinde yaşadığımız "liberal özgürlükçü" Avustralya'nın giderek burnumuzun dibinde her gün daha totaliter bir devlet haline gelmesinin pek farkında değiller.

"Liberal, özgürlükçü" Avustralya, komünist ilkelerini kullanarak "herkese ihtiyacı kadar" yaklaşımıyla hareket ediyor ve kimin neye ihtiyacı olduğuna karar vermek için de polis devletinin, totaliter rejimlerin yöntemlerini kullanıyor. Avustralya anayasasında temel hak ve özgürlükleri teminat altına alan maddeler yok. Bu polis devleti ABD'de bile var, Avustralya'da yok. Ben kırk yıl çalışıp vergilerimi ödemişsem "ihtiyacım" ne olursa olsun emekli maaşına hakkım olması gerekmez mi? Yoksul Türkiye'de bile bu böyle. Ama Avustralya, "senin malın mülkün var" diyip bana emekli maaşı vermiyor. İşsiz kaldığımda "bankada birikmiş paran var, önce onu harca, sana sonra işsizlik parası verelim" diyebiliyor. "Eşin çalışıyor" diyip bana sosyal güvenlik ödemesi yapmıyor. Sonuçta da her totaliter rejimde olduğu gibi, insanlar hakları olduğuna inandıkları şeyleri alabilmek için ya yalan söylüyor, ya da kağıt üzerinde eşinden boşanıyor, malını mülkünü çocuklarına devrediyor. Bu bulaşıcı hastalık yalnızca sosyal güvenlik düzenlemelerini değil, sağlık ve eğitim hizmetlerini de sarmış durumda. Ve bu, yalnızca 12 yıldır Avustralya'yı daha totaliter bir rejim haline getiren Howard'ın suçu değil. "Eğitim bir hak değil, ayrıcalıktır" diyen bir eğitim bakanının karşısına çıkan yok. Ne İşçi Partisinden, ne de taze lideri Kevin Rudd'dan bu konuda çıt çıkmıyor. İnsanları yalan söylemeye, haklarını almak için üçkağıtçılık yapmaya iten bir rejimi düzeltmekten söz eden yok. Komünist ilkesi "herkese ihtiyacı kadar"dan uzaklaşıp sosyalizmin "herkese hak ettiği kadar"ı desteklemesini en azından İşçi Partisinden beklememiz gerekmez mi? Liberalizmin ateşli

savunucusu rolündeki Howard'ın komünist yaklaşımlara itibar göstermemesi gerekmez mi? "Charity" (sadaka) ve "welfare" (sosyal destek)ten uzaklaşıp "hak" temelinde sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik düzenlemelerinin sil baştan düzenlenmesi gerekmez mi?

Federal seçimler yaklaşıyor. Ben henüz bu konuda dişe dokunur bir fikir ileri süren bir partiye veya adaya raslamadım. Bilenleriniz varsa, lütfen söylesin, oyumu ona vereceğime yemin ederim.

POTANSİYEL SUÇLULAR

Bu tür köşe yazıları yazarken çok kez, ahkâm kesiyor olmamak için insanların kafalarını karıştıran konularda yanıtlar sağlamaktan çok, okurun kafasında soru işaretleri yaratmak daha verimli olur. Bu, yazarın o sorulara kendi yanıtları olmadığı anlamına gelmez. Ama gerçekleri, verileri sunarak okurun bunlardan kendi sonuçlarını çıkarması gerek okura saygı açısından, gerekse sonuçların daha kalıcı olması açısından yararlıdır. Zaman zaman yazar çaresizliğini, bir takım sorulara kendisinin de verecek yanıtı olmadığını alçak gönüllülükle kabul etmek zorundadır. Geçenlerde "*pre-emptive strike*" kavramı üzerinde düşünürken bunlar aklımdan geçiyordu ve itiraf edeyim bu konuda kafamda netleşmiş bir konum olmadığının farkına vardım. Bu "*pre-emptive strike*" deyimi ABD'nin Irak'a saldırısıyla yeniden gündeme geldi. "Önleyici darbe" diye çevirebileceğimiz bu kavram savaş, saldırı gibi olaylar dışında da geçerli ve önemli bir kavram. Bildiğiniz gibi ABD, "ne yâni, saldırmak için Saddam'ın tepemize bomba yağdırmasını mı bekleseydik" diyerek Irak'ı işgâl etti. Tarihte bunun daha başka örnekleri de var. II. Dünya Savaşında Japonlar, ABD'nin savaşa gireceği belli olunca bir "önleyici darbe" ile Pearl Harbour'da yatan Amerikan donanmasına saldırmışlardı. Daha sonra İsrail "bu Saddam'ın niyeti bozuk" diyerek 1981'de Bağdat yakınlarındaki Osirak nükleer reaktörünü bombalamıştı. Şimdilerde İran'a karşı "bu mollalar İsrail'i yerle bir etmeye niyetli" diyerek harekât plânları yapılıyor.

Türkiye'de yakın zamana kadar Türk Ceza Kanununun 141., 142. ve 163. maddeleri vardı. İlk ikisi komünizm, üçüncüsü ise şeriat propagandasına karşı konmuş yasalardı. Temelinde de "gerek komünizm, gerekse şeriat bir kez başa geçer, iktidar olursa bir daha gitmez" düşüncesi yer alıyordu. Yâni bir anlamda bu yasa komünizm ve şeriat tehlikesine karşı alınmış "önleyici darbe"lerdi. Oysa Avrupa'da birçok komünist partisi sisteme entegre olmuş, seçimlere katılıyor, koalisyon ortağı olabiliyordu, seçimle gitmeyeceklerine dair de bir belirti yoktu. Demek ki bu önlemler yapılan bir şeye karşı değil, yapılacağı "muhtemel" birşeye karşı alınmış önlemlerdi. Türkiye'de bugün halâ süregiden "şeriat mı, darbe mi" tartışmalarının kökünde de bu yatıyor. Şeriat düzeni bir kurulursa bir daha gitmez korkusu var. Amerika'da soğuk savaş döneminde Senatör McCarthy komünist avına çıktığında dayandığı şey "bu insanlar komünist olduğuna göre sırlarımızı Sovyetlere satarlar, demek ki vatan hainliği yapabilirler" düşüncesi yatıyordu.

Genetik bilimi son onyıllarda büyük aşamalar gösterdi. "İnsan genome projesi" tamamlandı, insanın her geninin haritası çizildi. Gün geçmiyor ki, şu ya da bu hastalığın nedeninin insan genlerinin bir yerlerinde bulunduğu keşfediliyor. Doğum öncesi bebeğin genetik olarak onmaz bir hastalığı olup olmayacağı araştırılabiliyor ve bazı uç durumlarda çocuk doğmadan düşürülebiliyor. Genetik araştırmalar sayesinde bir insanın belirli hastalıklara yakalanma eğilimi olup olmadığı belirlenebiliyor ve erken tanı veya tedavi olanakları sağlanabiliyor. Bunlar hep insanlığın yararına olan gelişmeler. Öte yandan bu buluşların ırkçılar tarafından kullanılma olasılığı da doğuyor. Kafatası, burun uzunluğu falan ölçme yerine Hitler'in elinde böyle bir bilimsel araç olduğunu düşünün. Kimin "üstün ırk"tan olduğuna, kimin fırınlanması gerektiğine karar vermesi çok daha kolay olmaz mıydı sanıyorsunuz? Bunu bir adım daha ileri götürmek o kadar da fazla hayal gücü gerektirmiyor. Farz-ı muhal (eski terimleri hoşgörün, bilmeyenler için bu "olmaz ama olacağını varsayalım" anlamına gelir) bir kişinin katil genleri taşıdığının belirlenebileceğini düşünelim, Ama o kişi daha hiçbir suç işlememiş, insan öldürmemiş. "Senin genlerinde var, sen cinayet işleyeceksin" diyerek o kişiyi hapse atmak veya idam etmek haklı görülebilir mi? O kişi bir suç işlemediği halde cezalandırılabilir mi? Benim de ilk tepkim elbette ki hayır demek oluyor. Ama düşünün ki o kişi sizi öldürebilir, ya da bir çocuğunuzu, bir yakınınızı... Aynı kesinlikle hayır diyebiliyor musunuz? Öte yandan genetik bilimine ne kadar güvenebileceksiniz? O bilimsel araştırmaları yapanların tarafsızlığına ne kadar güvenebileceksiniz? Ya o kişiye hıncı varsa, ya yalan söylüyorsa, ya bir politikacı o bilim adamını kendi amaçlarına alet ediyorsa? Diyelim ki bütün bu olasılıkları irdelediniz ve emin oldunuz ki işin içinde herhangi bir orostopolluk yok. Bu durumda o "potansiyel katil"in hapse atılmasına razı olur musunuz?

Bilim geliştikçe, yeni buluşlar, yöntemler ortaya çıktıkça böylesi ikilemlerle gitigide daha çok karşılaşacağız. Böylesi konularda sanırım güç sorulara basit yanıtlar arama alışkanlığımızdan vazgeçmemiz gerekiyor. Basit bir "evet" veya "hayır" karmaşık sorunları çözmeye yetmiyor. Bu tür gelişmeler artık bilim-kurgu olmaktan çıkıyor, gündelik yaşamımıza girmeye başlıyor. Kalıplaşmış siyah-beyaz yöntemleriyle yaklaşamayacağımız, çözemeyeceğimiz sorunlar çıkıyor karşımıza. Ve biz bunları düşünüp, tartıp kendimizce doğru olanı bulmazsak birileri kendi çözümlerini, kendi çıkarları doğrultusunda bizlere dayatacak ve yaşamımızı etkileyecek. ABD'nin Irak'ta yaptığı gibi petrol çıkarlarını korumak için bunu bahane olarak gösterebilecek, ya da soygunun devamı için ideolojisi neden gösterilerek insanlar hapse atılacak, işkence

edilecek, öldürülebilecek. Küçük kişisel hesaplar nedeniyle insanlar bir suç işlemediği halde cezalandırılabilecek. Toplumun çıkarı adına, toplumu korumak adına Bizim Küçük Coni'nin adım adım yaptığı gibi kişisel özgürlüklerimiz törpülenebilecek. Bilgili olmak, uyanık olmak, ve en önemlisi, düşünmek zorundayız. Unutmayalım, "güç insanı bozar, mutlak güç insanı mutlaka bozar".

KALK GİDELİM IRAK'A

Kürt yazar Mehmet Uzun geçtiğimiz hafta öldü. "*Kürtler şiddet önerene kuşkuyla baksın. Çıkış demokraside. Şiddet ülkeyi demokrasiden uzaklaştırıyor, derin devleti, milliyetçiliği güçlendiriyor*" diyen Mehmet Uzun 16 Temmuz'da Radikal'de çıkan söyleşide de 'silahsız çözüm' talep etmiş, "*Mezopotamya'nın gücüne hep inandım. Bu toprakların şiddetin, geri kalmışlığın mekânı haline gelmesi beni üzüyor, yoruyor. Kürtler hızla şiddetten uzaklaşmalı*" demişti.

Pusudaki teröristlerin önce el bombaları attığı, sonra da ateş açtığı, timin böylece 13 kayıp verdiğinin bildirilmesinin ardından hemen 'sınır ötesi operasyon' kavramı gündeme oturdu. ABD yeşil ışık yakmadan böyle bir 'sınır ötesi operasyon' gerçekleştirilebilir mi? Asker Irak'a girerse ne olur? Asker ABD'nin kuklası Kuzey Irak Kürt devletine saldırma konumuna düşerse ABD ne yapar? Irak'a girmekle oradaki PKK üslenmesi temizlenebilir mi? ABD, kendi kontrolündeki Kürt devleti yerine zengin petrol kaynaklarına Türkiye'nin el uzatmasına izin verir mi? Kürt ve Türk'ü birbirine kırdıran pis savaşı Apo bile dahil herkes lânetlemiş, barışçıl çözümlere yönelmeye başlanmışken PKK'nin bu yeni terrör hareketleri kimin işine yaramaktadır? Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmasına TSK kadar PKK'nin de karşı olması karanlık bir güçbirliğine mi işaret ediyor? ABD emperyalizmine karşı oldukları için Kuzey Irak'ta ABD kuklası bir devletin olmasına benim gibi karşı çıkanlar bunun TSK'nin ABD'yi karşısına alarak çözülebileceğine inanıyorlarsa safdillik etmiyorlar mı? TSK'nin donanımı nereden geliyor? Mehmet Ali Kışlalı'ya göre "iç çekişmelerle Güneydoğu'da oyların büyük kısmının PKK adına hareket ettiği varsayılan parti yerine AKP'ye gitmesinin yarattığı korkunun terör örgütünü harekete geçirdiği düşünülüyor". Yoksa darbe tehdidi ile önü alınamayan AKP iktidarını köşeye sıkıştırmak için oynanan bir oyun mu bu? Askerlerimiz şehit ediliyor ve hükûmet kılını kıpırdatmıyor diyip hükûmetin elini zorlayarak Irak'a girme kararı vermesi isteniyorsa bu kimin işine yarayacak? Ölüme gönderilecek Türk askerlerinin mi, Kuzey Irak Kürtlerinin mi, PKK'nin mı? AKP böyle bir maceraya girip rezil olursa bunun kime yararı olacak?

Bu sorular ne yazık ki serinkanlılıkla tartışılmıyor Türkiye'de. "13 askerimizi öldüren PKK'yı temizlemek için Irak'a girelim" gibisinden bir feveran var. Milliyetçi çevreler olayı daha da genişletip –sanki PKK eşittir Kürt halkı imişçesine- Kürt düşmanlığına dönüştürmeye dünden teşne zaten. Ama sağduyu henüz ölmemiş. Türkler ve Kürtler için binlerce yurttaşın ölümüne neden olan pis savaşın anıları henüz çok taze. Ne varsa gençlerde var. İsteri çığlıklarının

bastıramadığı sesler de duyuluyor artık Türkiye'de.

Olayın ardından Genç Kürt Siviller imzasıyla bir bildiri yayınlandı. Şöyle diyorlar: "*Biz bu coğrafyanın Kürt gençleriyiz. Şiddetle tek ilgimiz onun mağdurları olmamız. Türk gençlerden tek farkımız onlardan ayrı olarak sadece okuma-yazmayı değil, Türkçe konuşmayı da ilkokulda öğrenmemiz. Yoksa ne kadar yoksulluğu varsa bu memleketin biz de çektik. Biz de Sezen Aksu'ya, Neşet Ertaş'a ağladık. Farkımız Şivan Perwer'e, Aynur Doğan'a da ağlamamız… Biz buraların Kürt gençleriyiz. Köylerimiz yakıldı. Küsmedik. Göç ettik, en kötü yerlerde yaşadık, en kötü işleri yaptık. İsyan etmedik. Akrabalarımız faili mechul cinayetlere kurban gitti, intikam peşinde koşmadık. Üzerimize bombalar atıldı, hukuktan başka bir şey istemedik. Biz buraların Genç Kürt Sivilleriyiz. Siz acının sadece bir tarafını biliyorsunuz. Biz her tarafını… Bu tavırlarınız hangi akla, hangi mantığa, hangi vicdana ve de en önemlisi hangi ahlâka sığıyor. Bu ülkede yaşayan ve barış isteyenlerin elini yine yeniden zayıflatmaktan başka hiçbir anlamı olmayan bu hareketinizi bizim özgürlüğümüz için mi yaptığınızı düşünüyorsunuz? Siz de biz Kürtlerden zalimleşmemizi mi istiyorsunuz? Bu mu bu ülkedeki derin güçlerle ortak paydanız? Kürtçe ve Türkçe ağıtlar yakan analarımızın göz pınarlarını kuruttunuz bu bayram arefesinde. Biz zalimleşmeyeceğiz. Ne mutlu Türküm demeyenlerin de mutlu olabileceği bir Türkiye için bizlerden beklenen sağduyuyu gostereceğiz. Tercihimizi yaptık. İlle de beraber yaşayacağız! İlle de bir arada yaşayacağız! Çünkü biz biliyoruz ki bu hayat ne Kürtlük ile geçer ne de Türklük ile*". Buna Genç Türk Siviller de seslerini eklemiş: "*Bayramı karşılamaya hazırlanan yuvalar yangın yerine döndü. Şimdi evlerden Türkçe ve Kürtçe ağıtlar yükseliyor. Kuzey Irak'a askeri operasyon yapmanın, ülkeyi topyekûn Ortadoğu cehennemine sürüklemenin ilk adımı olacağına dair endişelerimizi ifade ederken, tüm bu seslerimizi bastırmak icin silâhlar konuştu yeniden. Birbirimizden nefret ettikçe karanlık bir şiddet sarmalı içine hapsolduk. Milliyetçiliklere sarıldıkça Ortadoğu'daki kirli savaşların oyuncağı olduk. Bu coğrafyaya çok acılar çektiren şiddetin ve milliyetçiliğin dili bizi birbirimizden koparıyor. Yoksa bu ateş hepimizi yakar. Bugün hem Beytüşşebap'da ölen 12 vatandaşımızın hem de Gabar'da şehit düşen gencecik askerlerin ardından ağlıyoruz. Burası çok renkli, çok kültürlü, çok dilli bir ülke, bu sahip olduğumuz en büyük hazinemiz! İstikbalde dahi bizi bu hazinemizden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici herkes bilsin ki; şiddetten siyasî medet umanlara, ekilen düşmanlık tohumlarına aramızdaki muhabbeti kurban etmeye hiç niyetimiz yok! Ne mutlu cesaretle bunu söyleyebilenlere! Demokrasi, barış,*

refah, huzur hepimizin hakkıdır! Muhtaç olduğumuz kudret de damarlarımızda birbirine karışmış kanda saklıdır".

YÜZDE DOKSAN BİR BUÇUK

Bir ay sonra sandık başına gideceğiz. Seçim vaatleri gırla gidiyor. Küçük Coni kamuoyu yoklamalarında geride olduğunu farkedince paniğe kapıldı. "Teknelerden çocuklarını denize atanlar" misali bu sefer de Hanif davasını kullanmaya kalktı, yüzüne gözüne bulaştırdı. Şimdi de yaklaşık 20 milyar dolarlık bütçe fazlasını tam bir mirasyedi gibi harcamaya başladı. Hükûmetin "Çalışma Seçenekleri" adıyla yutturmaya çalıştığı "Vur Beline Çalışanın" yasasını günde 1 milyon dolar harcayarak televizyonlarda bizlere satmaya çalışıyor. Bu 1 milyon dolar sizin, benim cebimizden çıkan vergilerle ödeniyor. Ama bu arada kendi kurduğu "Adil Ücret Komisyonu" bu yeni yasaya göre AWA (Avustralya İşyeri Anlaşması) imzalayan çalışanların ötekilerden haftada ortalama 100 dolar daha az ücret aldıklarını ortaya çıkardı. Hükûmetin tekrar tekrar söylediği ve "beni yeniden seçin" derken dayandığı iki nokta var. Birincisi işsizliğin onyıllardır en düşük düzeyde olduğu, ikincisi de bütçe fazlası.

Önce işsizlik konusunu ele alalım. Evet, işsizlik düzeyi çok düşük ama bu nasıl sağlandı? Burası es geçiliyor. Şöyle bir basitleme yapalım. Diyelim ki 9 çalışanın herbirinin haftalığı 1,000'er dolar. İşverenden 9,000 dolar çıkıyor. Bu yeni yasayla hertbirinin ücreti 900'er dolara düşürülüp bir kişi daha çalıştırılıyor. 10 kişiye 900'er dolar ödeyen işverenin cebinden çıkan yine 9,000 dolar ve 10. kişi de iş bulmuş oluyor. Ayrıca istatistiklerle de oynanıyor. Eskiden şöyle bir lâf vardır: "3 tür yalan vardır, yalan, kuyruklu yalan ve istatistik". Centrelink'le alışverişi olanlar bilirler. İnsanlara ahret soruları sorularak bezdirilmeye çalışılıyor. 15-20 saatlik bir iş bulan, AWA imzalamaya zorlanıp düşük ücretle çalışan ve aldığı ücret (özellikle Sydney'de) kira ödemeye zor yeten kişi artık işsiz sayılmıyor. İstatistikler bu kişiyi işsiz saymıyor. İşsizlik parasının adı da insanla gırgır geçer gibi "Newstart" (Yeni Başlangıç) ödeneği olmuş. 25 yıl fabrikada çalışıp beli tutmayan 50 yaşındaki kişiye "hadi sana bir yeni başlangıç ödeneği verelim ama her hafta en az 5 iş aradığını bize kanıtla" deniyor. Çok kişinin forma uydurma isimler ya da eşin dostun adlarını yazdığını herkes biliyor ama amaç insanı zora koşmak. Oysa Coni efendi kalkıp açıklıkla halka şu öneriyi sunsaydı sanırım çoğu kişi eyvallah derdi. "İşsizliği azaltmak için hepimiz ücretlerimizi yüzde 10 düşürelim ki işverenler düşük ücretle daha çok kişi çalıştırabilsin". Yapılan bu, ama güya çaktırmadan yapılıyor. 70'lerde zamanın başbakanı Malcolm Fraser Wage Pause Program adıyla bunu açıkça yapmıştı. Devlet memurlarının maaşları dondurulmuş, tasarruf edilen parayla yeni iş

olanakları açılmıştı. Ama küçük Coni'de ne ararsınız böyle dürüstlük?

Gelelim bütçe fazlasına... Sormamız gereken ilk soru "Bütçedeki paralar nereden geliyor" olmalı elbette. Ödediğimiz vergilerden. Neden vergi ödüyoruz? Devlet bize bir takım hizmetler sağlasın diye. Gelir vergisi kavramının yeni birşey olduğunu unutmayalım. Örneğin ABD'de vergi konusu ilk ortaya çıktığında bunun sadece şirketlerin kazançlarından alınması düşünülmüştü. ABD anayasasında "devlet bireylerden gelir vergisi toplar" diye bir hüküm yok. Bir takım "bozguncular" ABD'de bireylerden gelir vergisi toplanmasının anaysaya aykırı olduğunu öne sürüp dava bile açtılar. Allah yardımcıları olsun. "Ölüme ve vergiye çare yok" denen bir dünyada yaşıyoruz. Her neyse, Coni bu milyarları sizden, benden toplayıp ne yapıyor? Hizmet sağlansın diye ödediğimiz vergileri bohçaya ya da küpe koyup bir kenara mı saklıyor? Bu para neden hastanelere yatırılmıyor, neden yüksek öğrenimin ücretsiz olması için harcanmıyor? Unutmayalım, 1972'de başa geçen ve hep karalanan Whitlam hükûmetinin yaptığı ilk işlerden birisi yüksek öğrenimi parasız yapmaktı. Fırsat eşitliği için en temel öğelerden birisi olan bu konuya eğilen var mı şimdilerde?

Hizmet sağlasın diye vergi verdiğimiz hükûmet herşeyi özelleştirme sevdasında. Hadi bu Türkiye'ye dayatılıyor diyelim, Avustralya'ya dayatan mayatan yok, bu Coni'nin ideolojik bağnazlığından kaynaklanıyor. Nereye gidiyor bu vergiler? ABD'nin kanunsuz Irak işgâlini desteklemek üzere asker göndermek için kullanılıyor. Nereye gidiyor bu vergiler? Devlet okulları kaynaksızlıktan kıvranırken özel okullara destek vermek için kullanılıyor. Eskiler anımsarlar. Eskiden Centrelink falan yoktu. CES (Federal İş Bulma Kurumu) vardı. İşsiz olarak kaydınızı yaptırdığınızda bu kurum size iş bulmaya çalışıyordu. Şimdi ne oluyor? Sizi "Job Network" (İş Şebekesi) adı altındaki bir yerlere yolluyorlar. Bunların çoğu kiliselerin uzantısı. Sizin, benim vergilerimiz bu din kurumlarına aktarılıyor.

İşçi Partisi lideri Kevin Rudd'ın seçim vaatlerinin ardından Coni ile çömezi Costello "bizim programımızın yüzde 91.5'unu kopya etmiş" dediler. Çok yerinde bir saptama. Çünkü zaten iki parti arasındaki fark yüzde 8.5'tan fazla değil. İkisi de piyasa ekonomisi, özelleştirme, devletin rolünü küçültme meraklısı. Ama unutmamak gerekir; şempanzelerle insanların genlerinin yüzde 98.5'u da birbirinin aynıdır. Bizi insan yapan işte o aradaki küçücük, yüzde 1.5'luk farktır. İşçi Partisinin bu yüzde 8.5'luk farkı işte biraz daha çalışandan yana olmasından kaynaklanıyor. Yoksa İşçi Partisi de işçi partisi falan değil. Pauline Hanson'ın yüzde 10'luk desteğine sahip çıkmak için giderek sağa kayan Liberal Parti'nin

eski yerinde şimdi İşçi Partisi var. Sol boş. Soldan boşalan yeri Yeşiller doldurabilecekler mi dersiniz? Yakında göreceğiz.

AKP, DTP, PKK, ABD

Bu hafta için bir başka yazı hazırlamıştım ama gerek Türkiye ve çevresinde olup bitenler, gerekse burada yapılanlar, yazılan, çizilenler bu yazıyı yazmama yol açtı. Her yerde savaş çığırtkanlığı yapanlar hep kendileri savaşa gitmeyecek, yaralanıp ölmeyecek, kendi çocuklarını ölmeye göndermeyecek olanlardır. Öncelikle şunu belirtmekte yarar var: terörist eylemler, amaç ne olursa olsun, geçerli eylemler olamaz. Kürt halkının haklarını, haklı istemlerini savunmak başka, bunların terör yoluyla gerçekleştirilebileceğini sanmak, ya da bunu savunmak başkadır. Zamanın yönetimi tarafından terörist diye hapse atılan bugünün saygın devlet adamı Nelson Mandela anılarında hiçbir zaman eylemlerinin insanları hedef almadığını, rejimle mücadele yolunun karşı cephede görülen insanları öldürmekten geçmediğini savunur.

Türkiye bağlamında PKK'nin son saldırıları kimin işine yarıyor diye hep sormalıyız kendimize. AKP hükûmeti hakkında ne düşünüyor olursak olalım, bu hükûmet döneminde Kürt sorununa gerek toplumsal, gerekse ekonomik olarak eğilindiğini kimse inkâr edemez. Ayrıca Kürt halkının istemlerini parlâmentoya taşıyabilecek bir parti de meclise girmiş durumda. PKK'nin eylemleri, buna halkın tepkisi DTP'nin işini, Kürt halkının haklı istemlerinin demokratik yollarla karşılanmasını kolaylaştıyor mu, güçleştiriyor mu diye sormak zorundayız. Güçleştirdiğini teslim edersek PKK'nin bu eylemleri kimin işine yarıyor? Gazını, elektriğini ve diğer birçok malı Türkiye'den alan Barzani'nin mi? Irak'ta ABD ile mücadele edilmeyen ve destek verilen tek bölge olan Kuzey Irak'ın karışması ABD'nin mi işine geliyor? 1 Mart tezkeresi meclisten geçmediği için bu olanlardan hükûmeti suçlayanlar, öte yandan da aynı hükûmeti ABD'nin kuklası olmakla suçluyorlar. Bu ne biçim mantıktır, anlamak güç. Bütün bunların ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesinin bir aşaması olduğunu, projede Orta Doğu haritasının yeniden (ABD'nin çıkarlarını daha iyi yansıtacak biçimde) çizilmesi, ve bu arada da Türkiye, Irak, İran ve Suriye'nin bazı bölümlerini içine alan ve ABD'nin kontrolünde büyük bir Kürdistan kurulması projesi olduğunu iddia edenler de var. ABD'nin gerçekten böyle bir projesi olduğunu kabul etsek bile, yalnızca Irak'la bile baş edemeyen ABD'nin tüm Ortadoğu'yu içine alacak böylesi bir maceraya atılacağını düşünmek biraz güç. Bu, olsa olsa ABD'nin direkt olarak karışmadığı ama daha önce Irak'la İran'ı birbirine kırdırdığı gibi bir yöntemle gerçekleşebilir. Bunu önlemenin tek yolu da Orta Doğu halkları arasında düşmanlıklara prim vermemekle, birbirine saldırıp silah fabrikatörlerini zengin

etmemekle, Irak-İran savaşında olduğu gibi bir milyon insanını ölüme yollamamakla olur. Bizler, hiçbirimiz, bu kışkırtmalara gelmemeli, bir avuç teröristin yaptıklarını bütün bir halka mal etmemeliyiz. Yoksa geçen hafta olduğu gibi Kürt derneğine, kreşe saldırılar yapılır, kardeşler birbirine girer. Yanyana barış içinde yaşadığımız Avustralya'da bedeninin hangi ucundan çıktığı belli olmayan seslerle düşmanlık tellâllığı yapanlar, öldürülen askerler için duyulan üzüntüyü, matemi âlet ederek duygu sömürücülüğü ve kışkırtıcılık yapanlar külahlarını önlerine koyup kime ve neye âlet olduklarını düşünmelidirler. Sorarım size, Türkiye bir savaşa girerse ölecek olan binlere, onbinlere sizlerin mi anaları ağlayacaktır?

Geçen hafta saygın bir Alman gazetesi "PKK ne istiyor" başlığıyla bir analiz yapmıştı. Yukarıdaki komplo teorisi aklınıza yatmıyorsa, bu analizden benim çıkardığım sonuçlar şöyle: PKK Türkiye'deki öfkeyi ya umursamıyor ya da tahrik ediyor. Barış varsa PKK kaybeder, savaş varsa kazanır. DTP milletvekillerinin veya Barzani'nin PKK'yı terörist ilan etmelerini dayatmak kimseye yarar sağlamaz. Eğer bunu yapmadıkları için DTP milletvekilleri meclisten atılırlarsa bu PKK'nin işine yarar, Kürtlerin tek sözcüsü konumunu kazanmış olur. 1984'ten bu yana gösterdikleri vahşet Türkiye'de Kürtlerin tek temsilcisi olma çabası ileydi. Bu yüzden yasal bir parti olan ve seçimle meclise giren DTP rakip olarak görülmektedir. DTP'nin güçlenmesi PKK'nin kenara itilmesi ve çöpe atılması demek olur.

Bir yandan kendi ülkesine onbinlerce kilometre uzaktan gelen emperyalist bir güce kucak açarak taşeronluğunu yapıp öte yandan Türkiye'ye sınır ihlâli yapılmaması gerektiğini söyleyen Barzani'ye kargalar bile güler. Ama gidelim, Barzani'yi de tepeleyelim gibi söylemlerle de bir yere varılmaz. PKK Barzani yönetimindeki Kürt bölgesinde tabii ki sığınak bulmaktadır, ama Irak içinde özerk bir yönetime kavuşan Irak Kürtlerinin Türkiye içinde aynı şeyi istediğini söyleyen PKK'lıları tutup Türkiye'ye teslim etmesini beklemek te gerçekçi değildir. Bir sınır savaşı çıkarsa ABD mutlaka işe karışacaktır. Bu, Türklerle Kürtler arasında bir savaşa dönüşürse uluslararası bir çatışma halini alacak ve sonunda ABD şemsiyesi altında bir barış konferansıyla noktalanacaktır. Böyle bir konferansta da Türkiye zorunlu olarak PKK'yı muhatap alacaktır. PKK'nin yapmaya çalıştığı da belki budur ve diplomatik bir çözüme engel olmak için ellerinden geleni yapacaklardır.

AKP'nin Doğuda ve Güneydoğuda büyük oy alması, DTP'nin meclise girmesi, varlığı Kürt halkının tek temsilcisi olduğu iddiasına bağlı olan PKK'yı saldırıya

geçirdi demek herhalde yanlış olmaz. Eğer Türkiye'nin savaş bataklığına sürüklenmesini, kardeşin kardeşi kırmasını istemiyorsak, hükûmetin barışçıl çözümlerine destek vermeli, DTP'yi meclisten atmak yerine söylediklerine daha çok kulak kabartmalı, Kürtlerin haklı istemlerine içtenlikle yanıt vermeli, demokratik çözümler getirmeli ve böylece PKK veya benzeri örgütlerin altlarını boşaltmalıyız. Bunu yaptığımızda, eğer yukarıdaki komplo teorisi gerçekse bunu da en etkili biçimde önlemiş oluruz.

HOCAEFENDİ

Birkaç hafta önce 40 yıl kutlamaları dolayısıyla Sydney Üniversitesindeki bir konferansa katıldım. "Dinin rolü" adlı açık oturumda birisi Avustralyalı olmak üzere 4 konuşmacı Said-i Nursi'yi, Nurculuğu ve "hoca efendi"yi (Fethullah Gülen'i) savundular. Fethullah Gülen'in okullarını, kolejlerini övdüler. Said-i Nursi, Erbakan, Gülen derken, en iyi kaynağın kişilerin kendi sözleri olduğu düşüncesiyle aşağıdaki alıntıları okuyucularıma sunmak istedim:

Erbakan: "*Refah Partisi ve âdil düzene geçilecek. Geçiş dönemi yumuşak mı olacak, sert mi olacak? Tatlı mı olacak, kanlı mı olacak?*"

Fethullah Gülen Said-i Nursi hakkında: "*Evet, Bediüzzaman milletin fikrî seviyesizliklerle sürüm sürüm yaşadığı ve içtimâî dertlerin birer buhran hâlini aldığı, ülkenin hemen her yanında ürperten yüzlerce hâdise ile yüz yüze kalındığı, her tarafta İslâmî ve millî değerlerin enkaz enkaz üstüne yıkılıp gittiği ifritten bir dönemin, düşünen, çareler arayan, teşhis ve tespitlerde bulunan sonra da bu rahatsızlıklara reçeteler sunan bir hekimi olmuştu. O, upuzun ve karanlık yılların hazırlayıp sahneye sürdüğü dünya kadar felâket altında didinip duran talihsiz nesillerin, îmansızlık, dalâlet ve şüphe vadilerinde bocaladığını, kurtulmak istedikçe daha derin buhranlara gömüldüğünü gören, hisseden, görüp hissettiklerini vicdanının derinliklerinde duyan bir insan olarak, ilk günden itibaren hep müteheyyiç yaşadı.. sürekli düşündü…"* diyor.

Fethullah Gülen: "*Mevcudiyetimizi hissettirmeden çok ilerilere gitme... Ta ilerilere gitme böyle... can damarları içinde dolaşma... ve sonra eğer dönülüp gelinecekse yara alınmadan, hissedilmeden dönüp geriye gelme meselesi... İster maddi güçleri bakımından, isterse kendi ülkelerindeki güç kaynakları, gücü temsil eden kaynaklar bakımından, isterse ilim mahfilleri açısından, isterse toplumun büyük kesimlerine, büyük kısımlarına bu duygu ve bu düşünceyle ulaşmaları açısından, belli bir noktaya ve kıvama gelecekleri ana kadar, bu şekilde hizmete devam etmeleri şarttır. Zarûri ve lüzumludur. Yanlış birşey yapar, kıvama ulaşılmadan, özleriyle tam bütünleşmeden, gereken mesafe alınmadan, erken vuruş diyebileceğimiz çıkışlar yaparlarsa dünya başlarını ezer. Ve Müslümanlara Cezayir'deki hadise gibi yeni bir hadise yaşatırlar. Suriye'deki 82 vakası gibi yeni bir fecaat yaşatırlar. Her sene Mısır'da yaşanan fezahat (alçaklık) ve fecaat gibi bir fezahat ve fecaat yaşatırlar. Firavunlar çağını yaşıyoruz. Toprak firavun bitirmek için çok mümbit. Böyle bir dönemde tam özünüzü bulacağınız, kıvama ereceğiniz ana kadar, o kuvveti temsil edeceğiniz*

şeyler elinizde olacağına kadar, Türkiye'deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephenize çekeceğiniz ana kadar her adım erken sayılır. Her adım 20 gününü doldurmadan yumurtayı kırma gibi birşeydir, civcivleri terk eden kuluçka gibi civcivleri doluya, fırtınaya terk etmek gibi birşeydir. Ve burada yapılan şeyler bunlardır. Burada yapılan şeyler mikro planda dünyayla hesaplaşma işidir... Sesimizi, soluğumuzu, bunca kalabalık içinde ben bu duygu ve düşüncemi sözde mahremce anlattım. Ama sizin mahremiyete sadık, mahremiyet mevzuunda hassas duygularınıza sığınarak anlattım. Biliyorum ki elinizdeki meyve suları, boş kutuları dışarı çıkarken bir çöp kutusuna attığınız gibi bu düşünceleri de –açık olma yanıyla- çöp kutusuna atıp geçeceksiniz. Arzedebildim mi? Sözün senin esirindir, söylersen esiri olursun."

"*Şimdi elâlem sizi biliyordur. Sizi potansiyel bir tehlike olarak ta biliyordur. Yolun nereye gittiğini de biliyordur ve bir gün gidip bu yolların nereye dayandığını da biliyordur. Ne tarafa doğru yol aldığımızı da biliyordur... Dünya sizi yakın takibe almışsa böyle sadece söz yanı ağır olan, iddia yanı ağır olan koskocaman şeylerle dünyayı tahrik etmiş, üzerinize saldırtmış, yaşama, hattâ dini neşetme şartlarını ağırlaştırmış, hizmet atmosferinizi içinde yaşanmaz hale getirmiş olursunuz ki, o davaya samimiyet ve sadakatınızdan daha çok ihanetiniz manâsına gelir."*

"*Muhammed Mustafa'nın (sav) bayrağı altında toplanacağız. Manisiz, perdesiz bütün güzelliklerin kaynağı olan Cenab-ı Hakkın cemalini müşahade edecek ve kendimizden geçeceğiz*".

Nurettin Veren Gülen'in 1966 yılında İzmir'e geldiği ilk günden itibaren, 35 yıl gece gündüz beraber olduğu arkadaşı. Zaman Gazetesi'nin kurucusu, genel müdürü, genel koordinatörü ve Feza Gazeteciliğin en yetkilisi. 1970 yılında Gülen, Veren ve 12 arkadaşının 18 maddelik yeminlerinin 14. ve 15. maddeleri şöyle: "*14. Şeriat fikrinin müdafii olma, Risale-i Nur ve Üstadı şeriata muvafık şekliyle arzetme, Tesbihat ve evrad-ı ezkara ehemmiyet verme, bunların büyüklüğünü anlatma; 15. Karara bağlanan bir şeyin hiçbir zaman aleyhinde bulunmama (ima ihsas yoluyla dahi olsa). Aksine fikir olursa hakk-ı hayat tanımama*".

Fethullah Gülen'in hedefinin "*bütün dünyayı ele geçirip yönetmek olduğunu*" ve bunun için mâlî kaynaklarının bulunduğunu Banka Asya borsaya çıktığında yüzde 23 hissesinin 7.5 milyar dolar değerinde olmasıyla açıklayan Veren'in anlattığına göre Fethullah Gülen'in Pensilvanya'daki 135 dönümlük çiftliğinde Veren'i kendisini öldürmeye gelmekle suçlayıp "*FBI'ı, CIA'ı çağırın, öldürtün bunu*"

demesi ve üzerine

1.5 metrelik şömine demiriyle saldırması üzerine Veren örgütten kopuyor. Şöyle diyor: "*…elinden tutup burs verdiğimiz bu talebelerin yüksek mevkilere gelip kaymakamlar, valiler, emniyet müdürleri olduğu zaman Fethullah Gülen'in talimatıyla kendi ülkesindeki Atatürkçü, laik kesimleri din karşıtı olarak gösterip içten içe ele geçirme ve kan damarları içinde dolaşarak karşı cephe gibi göstermesinden sonra ben bunun bir ihanet şekline dönüştüğüne inandım*". Yorum sizlerin.

BEN POLİTİKAYLA İLGİLENMEM

"Ben politikayla pek ilgilenmem", "ben siyasetten anlamam" sözlerini eminim sizler de çok kez duymuşsunuzdur, belki kendiniz de bu sözleri söyleyenlerdensinizdir. Peki nedir politika, siyaset denen şey de ilgilenmeden yaşayabiliyor insanlar? Toplumun nasıl yönetildiğidir, kimin çıkarlarına göre yönetildiğidir. Marksist kurama göre politika o toplumdaki üretim ilişkilerinin üst yapıya yansımasıdır. Şimdilerde "küreselleşme" bu tanımı daha geniş olarak ele almamızı gerektiriyor. Politika yalnızca içinde yaşadığımız toplumun değil, dünyadaki üretim ilişkilerinin toplumların yönetimine yansımasıdır. Küreselleşme ortaya çıkmadan önce bu yok muydu? Bir toplumun, bir ülkenin bir diğer toplumu tahakkümü altında tutmaya başladığı, sömürdüğü, talan ettiği, haraca bağladığı günden beri vardı elbet. Bu, "bin atlı akınlarda çocuklar gibi şen" yağmacıların başka ülke üreticilerini haraca kestiği zaman da vardı, Afrika'dakilere İncil verip, kaynaklarına el konduğu zaman da vardı, kapitülasyonlar yoluyla da vardı. Bu işte en usta ülkelerden birisi İngiltere idi ve bugünkü talanın tekniğini en iyi onlar geliştirmişti. İngiltere'nin 150 yıl hüküm sürdüğü Hindistan ve Hindistan'da neler yapıldığı bugünün sömürgecilerine ders kitabı olmuştur. 150 yıl boyunca koca Hindistan'ın iliğini kemiğini sömüren İngiltere bunu yaparken yerli işbirlikçiler yetiştirerek, onların beynini yıkayarak, İngilizce dilini dayatarak, kendilerini İngiliz saymalarını sağlayarak yapmıştır. Bugün Hindistan'da halâ kullanılan demiryolu ağı, hammaddelerin kolaylıkla limanlara aktarılabilip "anayurt" İngiltere'ye gönderilebilmesini kolaylaştırmak için inşa edilmişti. Ama bu elbette Hindistan'a uygarlık götürme adına yapılmıştı. Almanlar da Osmanlı'ya Bağdat demiryolunu yapma önerileriyle gelirken İngilizlerden ders almıştı. Uluslararası ilişkilerde ta 2500 yıl önceki Truva atını hep hatırlamakta yarar vardır. Bu adamlar bu atı bize babalarının hayrına mı armağan ediyorlar diye sormakta yarar vardır. Almanlar babalarının hayrına mı bize demiryolu yapacaklardı diye sormalıdık mutlaka. Ama bunu ve buna benzer şeyleri sorgulamamız için de politikayla ilgileniyor olmamız gerekir. Bugün küreselleşme adı altına yutturulan yeni sömürgeciliğin en büyük silâhı böylesi soruları sormayan insanlar yetiştirmektir. Bunun bugünkü öncüsü ABD bunu önce kendi halkına uygulamaktadır. Köfteli ekmek dükkanlar zincirinde gençlere "köfte müdürü", "kızarmış patates şefi" gibi ünvanlar vererek "sen işini yap, gerisine karışma" mesajı verilmektedir. Aynı mesaj tüm dünya halklarına, özellikle de geri kalmış ülkelerin halklarına iletilmektedir. Sağlam bir politik

mücadele tarihi olan Avrupa'da bu pek sökmemekte ise de insanların politikadan uzaklaştırılmaları oyunu ABD tarafından büyük bir ustalıkla sahnelenmektedir. Özellikle de belirli bir ekonomik gelişme düzeyine erişmiş "tüketim toplumları"nda "çalış, tüket, öl" şiarı insanların yaşamını özetlemektedir. Medya da insanları bu noktaya getirmek için amansız ve yoğun bir çaba içindedir. Her yeni çıkan şunu bunu tüketme mesajlarının yanısıra medya, falanca şarkıcının donu, filanca film oyuncusunun saçının rengi, "büyük iş adamı"nın düğünü, ya da politikacıların küçük atışmalarını gündeme oturtmaktadır. Ben, bana en aykırı gelen bir politik yazıyı bile "demek ki bu insan bunlar üzerinde kafa yoruyor" diye zevklenerek okurken, "ben politikayla ilgilenmem" diyerek en son piyasaya sürülen aygıtın fiyatıyla ya da falanca televizyon dizisindeki kurmaca öykünün kahramanının son serüveniyle ilgilenenlere ne yazık ki üzülerek bakıyorum. Sömürü düzeninin sürdürülebilmesinin ön koşulu insanların bu sömürü düzeninden habersiz olmalarıdır. Ve de habersiz olmaları, habersiz kalmaları için her yöntem kullanılmaktadır. Aynı sömürüden paylarını alan, ama etnik kökeni farklı olan kişilerin birbirlerine düşman edilmeleri de bu oyunun bir parçasıdır. Aşağılayarak "iti ite kırdırmak" diye özetlenen bu yöntem, eğer "itler" birbirlerine saldırmazsa kendilerini sömüren düzene saldıracağını çok iyi bilmekten kaynaklanır. Bunun sömürücüler için bir yan yararı da vardır elbette. Bir sömürülen bir diğer sömürülene saldırdığında ona silâh satıp ekmeğine harcayacağı parayı silâha harcamasını sağlar, sömürgenlerin en acımasızı olan silâh üreticilerini ve satıcılarını zengin eder, sömürüyü kurumsallaştırırsınız. Öte yandan da bir sömürülenin çektiği sıkıntıları rengi, şivesi ya da etnik kökeni farklı olanın sırtına bindirir, hedef şaşırtmacası uygularsınız. Bu arada eğer toplumsal konulara ilgi duyan bir kesim varsa onları düzeni tehdit etmeyecek uğraşlara yöneltirsiniz. Çevreciler, kadın hakları savunucuları, hayır derneklerinde gönüllü çalışanlar, eşcinsellerin haklarının mücadelesini yapanlar insanlardaki bu enerjinin "zararsız" kanallara aktarılmasıdır. Bu çabalar ne kadar saygın da olsa, son analizde düzenin sürdürülmesine bir tehdit oluşturmaz. Her dinin sömürülenin pasifleştirilmesi, sömürü düzeninin Allah'ın / Yahova'nın / Buda'nın evrensel kuralı olduğunu öğretme görevini yerine getirdiği, insanların sömürüldükleri sırada bir nebze de olsa mutlu olabilmesine hizmet ettiği gerçeği bir kenara konarak, çelişkileri dinler arası çatışmalar olarak göstermek te yine hedef şaşırtmacası yöntemlerinden biridir. Ya insanları din farklılıklarını vurgulayarak Pakistan'da yapıldığı gibi birbirlerine kırdırırsınız ya da çözümün şu veya bu dinde olduğunu öne sürenleri desteklersiniz. "İsa seni seviyor" diyerek

veya sen "Allah'ın sevgili kulu"sun söylemleriyle siz kilisede, havrada, camide huzura kavuşurken sömürü düzeni muhalefetsiz devam eder. Çünkü sömürenler pek iyi bilirler ki kendileri pak azdır. Sömürü araçlarını üretenler de sömürülenlerdir. Ve de sömürülenler sömürüldüklerinin bilincine vardıklarında bu saltanat sürdürülemez. Politikayla uğraştıklarında, iktidara oynadıklarında sömürü düzeni temelinden sarsılır. Onun için de insanlar yalıtılır, bireysel kaygılara itilir, "ben ne yapabilirim ki" demeye başlar. Oysa "biz" herşeyi yapabiliriz.

KİME OY VERELİM

Bu Cumartesi seçimler var. Avustralya vatandaşı olanlarımız oy kullanacak. İki düzen partisinden hangisi kazanacak, hangisine oy verirsek daha az kazık yiyeceğiz diye düşünme zamanı. Gerek iktidardaki Liberal-Ulusal Parti koalisyonu, gerekse "sözde" İşçi Partisi mevcut düzeni nasıl daha iyi sürdürebileceklerine bizleri inandırmaya çalışıyorlar. İktidar partileri sendikaları tu kaka göstermeye çalışırken "sözde" işçi partisi kendisiyle sendikalar arasına mesafe koymaya çalışıyor. Küçük Coni'nin sendikalara saldırması anlaşılabilir bir durum; oysa sendikaların kurmuş olduğu "işçi" partisinin de kendisini sendikalardan uzak tutmaya çalışması insanı bazı temel sorular sormaya yöneltiyor. "İşçi" partisi hangi sınıfı temsil ediyor? "İşçi" Partisi lideri kendisinin de küçük Coni kadar "ekonomik muhafazakâr olduğuna yemin billâh ediyor, küçük Coni'nin artık eskidiğini, artık yeni model araba almak gerektiği gibi tüketiciye eski modeli atıp yeni modeli –kendisinin- alınması gerektiği fikrini pazarlıyor. Benim gördüğüm tek bir önemli fark var aralarında. O da küçük Coni'nin (Work Choices) "Vur Beline Çalışanın Yasası"nı savunması, Rudd'ın ise bu yasayı iptal edeceğini söylemesi. Bu elbette önemli bir fark. Çünkü bu yasa çalışanın pazarlık gücünü sıfırlamak ve sendikaları ortadan kaldırmak için çıkarılmış bir yasadır. Kişilik farkları, Coni eski, Rudd yeni şaşırtmacalarını bir yana bırakıp ne istediğimize bakalım. Benim istediklerim şunlar:

1. EĞİTİM: Devletin özel okullara yaptığı yardımı kesmesi ve kaynaklarını devlet okullarına ayırması. Yüksek öğrenimin parasız olması (unutmayalım 1972-75 Whitlam hükûmetinin ilk icraatlarından birisi buydu ve milyarlarca dolarlık bütçe fazlası bunu yapmaya yeter de artar bile). HECS adlı gudubetin kaldırılması ve genç insanların geleceğinin ipotek altına alınmaması. Sosyal adalet için bu olmazsa olmaz bir koşuldur.

2. SAĞLIK: Medicare'in, diş sağlığı dahil, tüm sağlık hizmetlerini kapsaması ve "co-payment" adı verilen ve hastaları doktora gitmekten caydıran ödemelerin kaldırılması. PBS listesinde bulunan tüm temel ilâçların fiyatının tamamının devletçe karşılanması. Devletin insanları özel sigorta yapmaya iten uygulamalarının kaldırılması.

3. DIŞ POLİTİKA: ABD'nin ileri karakolu görevini yapmaktan vazgeçilmesi. Pine Gap casus tesisinin kaldırılması. Avustralya dış politikalarının ABD'nin çıkarlarına ve direktiflerine göre değil, Avustralya'nın çıkarlarına göre düzenlenmesi. Ancak Avustralya'nın çıkarları ABD'ninkiler ile örtüşüyor ise ABD'ye destek verilmesi.

Avustralya'nın bölgenin jandarması konumundan çıkarılması, bölgedeki küçük büyük tüm ülkelere eşitlik ve karşılıklı saygı temelinde yaklaşılması.

4. DOĞAL KAYNAKLAR: Tüm doğal kaynakların kamulaştırılması.

5. BANKALAR: Bankaların çalışanların sırtından fahiş kârlar edinmesine son verilmesi. Unutmayalım Commonwealth Bank ilk kuruldupunda amaç diğer bankaları hizaya getirmekti. Ancak bu bankanın özelleştirilmesiyle diğer bankalardan bir farkı kalmadı. Gerekirse kâr amacı gütmeyen yeni bir devlet bankası kurularak diğer bankaların tefeciliklerine gem vurulması.

6. SOSYAL GÜVENLİK: İşsizlere ve hastalara suçlu muamelesi yapmaktan vaz geçilmesi. "Work for the dole" adlı kepazeliğe son verilmesi. İşsizlik parası işsiz olanlara veriliyorsa, bunun karşılığında çalışmaları beklenmemeli. Eğer çalışıyorlarsa işsizlik parası değil, yasal ücretler ödenmeli.

7. SANAYİ İLİŞKİLERİ: "Work choices" adı altında çalışanların ücretlerinin düşürülmesi ve onyıllar boyu edinilen haklarının silinip atılmasına son verilmesi. AWA (Avustralya İşyeri Anlaşması) imzalamış olan çalışanların, istedikleri takdirde bu anlaşmayı feshedip "award" (toplu sözleşmeler sonucu belirlenmiş ücret ve haklara dönme yolu açılmalı.

8. ULUSAL SAVUNMA: Ulusal savunma harcamaları ABD'nin ileri karakolu olma temelinde değil, Avustralya'nın gereklerine göre düzenlenmeli. Araç ve gereç alımında (ki bu, şu anda her yıl milyarlarca doların ABD şirketlerine aktarılması yolunda olmaktadır) uluslararası piyasadan en uygun alımlar yapılmalı.

9. CUMHURİYET: Kraliçe artık Avustralya devlet başkanı olmaktan çıkarılmalı.

10. LAİKLİK: Devlet kaynaklarının şu veya bu kisve altında dinî kuruluşlara aktarılmasına son verilmeli. Bunun bugün örnekleri "Job Network" adlı şemsiye altında çalışan çoğu kuruluşun kiliselerin uzantısı olması, birçok okulun kilise okulları olmasıdır. Dinî kuruluşlara hiçbir biçimde devletten kaynak sağlanmamalı. Avustralya'nın Hıristiyan bir ülke değil, laik bir ülke olduğu anayasaya konmalıdır.

11. GÖÇ VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK: Hep inkâr edilse de var olduğunu hepimizin bildiği "ülke kotaları"nın kaldırılması ve göçmen alımının ülke, dil, din, ırk ayırımı gözetilmeden yapılması. İngilizce bilmek göçmen adaylarına öncelik sağlamamalı. Onun yerine İngilizce bilmeden Avustralya'ya gelen göçmenler için 540 saat gibi gülünç bir süre yerine bir yıl "full-time" ücretsiz İngilizce kursları sağlanmalı.

12. BASIN YAYIN: Basın yayın organlarının tekelleşmelerine kesin yasal engeller getirilmeli, çokseslilik vurgulanmalı ve desteklenmeli. SBS'in sürekliliği garanti edilmeli ve reklâm almadan yaşayabilecek ölçüde fon sağlanmalı. ABC'ye yapılan politik baskılara ve özelleştirme girişimlerine son verilmeli ve ABC'nin bütçesi yeterli düzeye çıkarılmalı.

13. ÇEVRE: 2050 yılına kadar Avustralya'nın enerji gereksinmelerinin yüzde 90'ının güneş ve jeo-termal enerjiyle sağlanması için gerekli düzeyde yatırımlar yapılmalı. Kentlerde akıp denize giden yağmur sularının kullanımı için altyapı yatırımları yapılmalı.

Bunlar benim istediklerim. Sizinkiler farklı olabilir. Bunların birçoğu ne yazık ki büyük partilerin programlarında yok. Bir tek 7. madde İşçi Partisi gündeminde bulunuyor. Siyasal partilerin ve onların kurduğu hükûmetlerin bizim hizmetimizde olması gerektiğini unutmayalım ve bu Cumartesi oy verirken isteklerimizi hangi partinin daha iyi karşılayacağını düşünerek oy verelim. İstediklerimiz gerçekçi değil diye düşünmeyelim. Ağlamayan çocuğa meme vermezler.

KÖPEK DÜDÜĞÜ SUSTU

Geçtiğimiz haftanın en önemli olayı elbet Avustralya federal seçimleriydi. Ama seçimler öncesi birbiriyle ilgisiz görünen iki olay vardı. Biri Türkiye'de, öteki Avustralya'da. Sydney'in Lindsay seçim bölgesinde Liberal Parti üyeleri bir ilân dağıttılar. Avustralya İslâm Federasyonu adını ve mavi bir Türk bayrağı taşıyan ilân İşçi Partisinin Müslümanları desteklediği, Bali bombalaması sonucu idama mahkûm olan teröristleri İşçi Partisinin affedeceği, yeni bir cami yapılmasını destekleyeceği ve ASIO'nun (Avustralya Gizli İstihbarat Örgütü) itirazlarına karşın eski İşçi Partisi Başbakanı Paul Keating'in Şeyh Hilali'ye vize verdiği yalanları yer alıyordu. Altında da kocaman harflerle "Ala Akba" yazıyordu. Daha "Allah-u Ekber" yazmayı bilmeyen birileri Avustralya'daki Müslümanlar adına bildiri dağıttığını iddia ediyordu. Lindsay'deki seçmenlere verilmek istenen mesaj şuydu "Müslümanlar teröristtir, İşçi Partisi de bu terörist Müslümanları desteklemektedir. Siz de Müslümanlara karşıysanız İşçi Partisine oy vermeyin". Bu arada bu âdi oyuna Türk bayrağı da âlet edilmekteydi. Sabık Başbakan ("sabık" başbakan derken ne kadar keyif aldığımı size anlatamam) bunu kınadı, partiden birkaç kişinin bu nedenle atıldığını söyledi. Sabık Başbakan yıllardır rüzgâr ekiyordu, fırtına biçti. Pauline Hanson denen ırkçı politikacının ortaya çıkmasıyla sabık başbakan onun ırkçı politikalarını benimsemiş, yardakçıları Peter Reith, Philip Ruddock, Kevin Andrews gibilerinin ırkçı beyanlarıyla toplumdaki ırkçı köpeklere düdük çalmaya başlamış ve geçen seçimleri, halkı Müslümanlardan korkutarak kazanmayı başarmıştı. Sonra da halka tüm Aborijinler çocuklarına tecavüz ediyorlar imajı yaratmıştı. Ve küçük adam kurnazlığıyla piyonlarını öne sürüp kendisini temize çıkarmaya çabalamıştı. Sabık başbakan kendi küçük hesapları uğruna Avustralya'yı uygar, âdil, hoşgörülü bir toplum olmaktan önyargılı, ırkçı bir toplum haline getirme yolunda yürümekteydi. Avustralya seçmeni sağduyusunu gösterdi, gerek küçük Coni'yi, gerekse partisini kulağından tutup sokağa attı. Hepimiz için kutlu olsun. Kevin Rudd'ın liderliğindeki İşçi Partisinin nasıl bir yol izleyeceğini önümüzdeki üç yıl içinde göreceğiz. Bu arada Türkiye'de nüfus cüzdanlarında kişinin dininin yazılması, yazılıyorsa nasıl yazılacağı konusu gündeme geldi. Doğan çocuğa nüfus kağıdı çıkarılırken (eğer anababası Hıristiyan veya Musevi değilse) otomatik olarak nüfus kağıdına "İslâm" yazıldığını, bu yazılanı değiştirmenin ne denli güç olduğunu, sonra da "T.C. vatandaşlarının yüzde 99'u Müslümandır" dendiğini hepimiz biliyoruz. Avrupa Birliği'nin bir raporu şöyle diyor: "*Nüfus*

cüzdanı gibi idari belgelerde, doldurulabilen veya boş bırakılabilen bir din hanesi bulunuyor. Bu da ayrımcı uygulamalara yol açabiliyor." Şimdi kodlar kullanılıyormuş. Din hanesine İslâm değil, 11 yazılıyormuş. Ne farkeder? Her resmî işlemde bir sürü kimlik belgesinin gerektiği Türkiye'de benim din hanemde 11 yazmıyorsa, 20 (Hıristiyan), 41 (Süryani), 31 (Musevi), 46 (Zerdüşt) yazıyorsa yobazlara köpek düdüğü çalınmış olmuyor mu? Daha da kötüsü o hane boş bırakılıyorsa bu dinsiz anlamına geliyor. O zaman da "dinsiz, Allahsız" yaftasını taşır oluyorsunuz. 11 olmayanlar hedef gösterilmiş olmuyor mu? Aynı Hitler'in, Yahudilerin, Çingenelerin, eşcinsellerin göğüslerine değişik renkte yıldızlar taktırması gibi bir uygulama bu. Yahu kardeşim benim dinimden, ya da dinsiz olup olmadığımdan kime ne? Bu, yapılacak ayırımcılığın zeminini hazırlamak, temelini atmak için yapılan bir girişimdir. Benim nüfus kağıdımda dinin işi ne? Hadi o zaman Galatasaraylı olduğumu da yazın, Fenerbahçeliler canıma okusunlar. 2000 yılında konu tartışılırken Fazilet Partili Veysel Candan "*din temel bir kimliktir ve nüfus cüzdanlarında yer almalıdır*" demiş ve kişi öldüğünde hangi dine göre gömülmesi gerekeceğini göstereceği için bunun bilinmesi gerektiğini söylemiş. Benim için nasıl gömüleceğim değil, bu dünyada nasıl yaşayacağım önemli. AKP'nin din hanesini kaldıracağı söyleniyordu. Fazilet Partisinden daha uygarca bir yaklaşımı AKP'den beklemek gerçekçi değil mi acaba? Konu tartışılırken bir gazetede şu yazı çıkmış: "*Bugüne kadar kimlik belgelerindeki din hanesinin kimi kötü niyetli devlet memurların elinde nasıl bir baskı aracına dönüştüğü açıkça ortadayken, bu yanlışta ısrar etmekte kararlı olan muhafazakâr siyasetçilerimizin yurttaşlara verdiği mesaj oldukça anlamlıdır. Farklı olanları dolaylı ya da dolaysız baskı altına almanın, dışlamanın ve tektipleştirmenin bir yolu olan "din beyanı", "gönüllü" bir uygulama kimliğine bürünse de aslında pratikte kolaylıkla bir ayrımcılık ve önyargı silahına dönüşebilecektir. Zaten laik bir demokraside kimlik belgelerinde din bölümünün yer alması söz konusu olamaz. Devlet belgeleri, insanların farklı kimliklerini beyan etmeleri için kurgulanmış araçlar değildir. Nasıl yurttaşlar siyasi görüşlerini, tuttukları takımı ve etnik kimliklerini gönüllü olarak bile nüfus cüzdanlarında beyan edemiyorlarsa, dinî inançlarını da açıklayamazlar. 1995'te Anayasa mahkemesinde Sezer 'Anayasanın temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulmasına ilişkin 15'inci maddesi gereğince savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü durumlarda dahi kişi dinini açıklamak zorunda bırakılamaz. Buna karşın itiraz konusu kural, kişileri dinini açıklamak zorunluluğuyla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenlerle kişileri dinî inançlarını*

açıklamak zorunda bırakan Nüfus Yasası'nın 43'üncü maddesinde yer alan 'dini' sözcüğü anayasaya aykırı olduğundan iptali gerekir, bu düşüncelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum' açıklamasını yaparken, bir diğer Anayasa Mahkemesi üyesi Bumin 'nüfus kütüğünde bile olsa, bir kişiden mensup olduğu dininin açıklanmasının istenmesinin, dinsel inanç ve kanaatleri açıklamaya zorlanması' anlamına geldiğini belirtmişti."

Avustralya'da köpek düdüğü çalıcısından kurtulduk. Hıristiyan yobazlar büyük bir destekçilerini yitirdiler. Müslüman yobazlar ne olacak?

ÖĞRETMENLER VE ÖĞRETMEMENLER

Yere ekmek düşürürsem dindar annem "günahtır evlâdım" der "nimet"i öpüp başıma koydururdu. O zamanlar ekmek nimetse diğer yiyeceklerin neden nimet sayılıp, düşerse neden öpüp başa konmadığını düşünememiştim. Ama annemin söylediğinin ardında kıymet bilmek kavramı vardı. Bu da bizim kültür geleneğimizin bir parçasıydı. Avustralya'ya gelip te artık ekmeklerin yere savrulduğunu görünce onca yıl sonra içim burulmuştu. Çoğumuz "günah"la, "ayıp"la büyüdük. Hepimiz analarımızın, babalarımızın, sonra da okulun, öğretmenlerimizin bize verdiği değerlerle yetiştik, bunları ya benimsedik, ya da karşı çıktık. Bazılarımız ise hiçbirşeyi sorgulamadan, sorgulayamadan aynı yerde otlamaya devam etti. 24 Kasım öğretmenler gününde Adana'nın Kozan ilçesinde Tevhide Kütük adlı 15 yaşında bir kız kompozisyon yarışmasını kazanmış. Bakın ne yazmış Tevhide:

"*Bir öğretmen olmalı...*

Öğretmen… ne demektir öğretmen? Öğretmen, toplumu cehaletten kurtarmaya çalışan bir savaşçı. Alilere, Fatmalara, Yasinlere bilgi dağıtan, onlara sevgiyle yaklaşan, onları saran sıcak bir kucak. Ya da ufukları aydınlatan bir kandil…

Ben, seni böyle tarif ediyorum öğretmenim. Yalnız bu kadar mı? Hayır. Sen bir ufku aydınlatmak uğruna mum gibi erimeye razı olan. Sen, taze ruhları işleyip, onlara şekil veren. Ve sen ki; tarumar olmuş bir bahçenin son ümidi… Bir heykeltraşın mermere verdiği şekil misali bilginle şekillendir beni. Sadece beni mi? Hayır, ben nasıl muhtaçsam sana bir öksüz, bir yetimde öyle muhtaç.

ÖĞRETMENİM SEN BİR ANNESİN

Sen "ah, bir öğretmenim olsa, beni bilgisiyle sulasa, beni ısıtsa" diyen sokak çocuğunun hayalisin. Onun masum gözlerinde canlandırdığı annesin. Ya da baba… Bunca çiçekler susuzken sana, bilgi yağmurunu sal onlara. Yağmurunda can bulsunlar, güneşinde sevgi. Uzatmalısın ellerini.

Yetişmeli elin taa Doğulara, Batılara, Kuzeylere ve Güneylere. Hatta dünyanın dört bir yanına. Fakat ülkeler değil, gönüller fethetmelisin. "Dünyanın her yerinde öğretmenler, toplumun en fedakâr ve saygı değer insanlarıdır." diyen Başöğretmen'in duyduğu saygı kadar saygı duyuyorum sana. Onun verdiği değer kadar değerlisin. Gözlerine baktığımda görmeliyim; okyanusların derinliklerini, dünyayı, gezegenleri. Ellerini uzattığında anlamalıyım; tarihimi,

geçmişimi, atalarımızın bizler için yaptıklarını. Ve dudaklarında dökülen her söz belleğime yerleşmeli.

BİR GÜN GÖREVİN KALMALI YADİGAR

Birgün gelmeli. Öyle birgün gelmeli ki, görevin yadigâr kalmalı bana. Verdiğin emeği, sevgiyi, bilgiyi ben de sunmalıyım Mehmetlere, Sevdalara. En güzide bilgiler vererek yetiştirmeliyim onları. Bana "öğretmenim" diyen küçük kalpleri hazırlamalıyım geleceğe…

İşte bu duygularla nesillere ulaşmalı. Öğretmenlik, Sadece 24 Kasımlarda değil, Şubatlarda, Nisanlarda da hatırlanmalı öğretmenin değeri. Toprağın altında gömülü kalmamalı, asırlarca. Bilgi için GÖNÜLLER KAZANMALI BİR ÖĞRETMEN, GÖNLÜNÜ ADAMALI BİR ÖĞRENCİ…

SAYGILARIMLA"

Ne güzel! Ama Tevhide başı örtülü bir İmam Hatip Lisesi öğrencisi. Kozan Kaymakamı ve Garnizon Komutanı "indirin onu" diyince Tevhide Milli Eğitim Müdürü tarafından kürsüden indiriliyor. Gözyaşları arasında kürsüden inen Tevhide, Milli Eğitim Müdürü'nün karşısına gelerek "neden Hocam?" diyor. 15 yaşında bir genç kızda onulmaz yaralar bırakan bu olay birçok kişi ve kuruluş tarafından protesto edildi. Tevhide şeriatçı mı? İmam olmak için mi İmam Hatip Lisesine yazılmış? Bunlar yanlış sorular. O yaşta ister istemez anababalarımızın yönelttiği yönde gitmişizdir hepimiz. 15 yaşında bir genç kızın başarısını kursağında birakıp gözyaşlarına boğmaya kimin hakkı var? Tevhide o yaşta kendi özgür iradesiyle mi başını bağlamış? Auburn sokaklarında başlarını çeşitli biçimlerde örtmüş değişik ülke Müslümanlarına raslanıyor. Bunlar arasında 7-8 yaşında kızlar da var. Onlar da özgürce mi karar vermişler başlarını bağlamaya?

Isparta İyaş Selçuklu İlköğretim Okulu beden eğitimi öğretmeni 52 yaşındaki Halil İbrahim Özçimen hakkında, 13 Mayıs'ta İzmir'de yapılan Cumhuriyet Mitingi'ne katıldığı ve 19 Mayıs törenlerinde öğrencilerine ön yüzünde Atatürk portresi, arka yüzünde 'Cumhuriyete Sahip Çık' yazılı tişört giydirdiği gerekçesiyle soruşturma açıldı ve öğretmene, 30'da 1 oranında maaş kesme cezası verildi. Bu öğrenciler özgürce mi karar vermişler bu tişörtleri giymeye?

Kocaeli'nde ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine seviye sınavında sorulan sorular:

Soru: "Aşağıdakilerden hangisi Allah'ın evrenin düzenini ve işleyişini sağlamak için koyduğu yasalardan değildir?"

A- Fiziksel yasalar, B- Toplumsal yasalar, C- Biyolojik yasalar, D- TC Anayasası.

Soru: "Yüce Allah evrendeki düzenin varlığı için her alanda kurallar koymuştur. Biz bunlara *'sünnetullah'* diyoruz. Buna göre aşağıdaki kurallardan hangisi Allah'ın koymuş olduğu kurallardan değildir?"

A- Gezegenlerin belli bir yörüngede hareket etmeleri, B- Canlıların üreyip çoğalmaları, C- Gelir dağılımının adil olduğu ülkelerin ilerlemesi, D- Futbol maçında topun taca çıkması.

Benim çocuğum Kocaeli'nde yukarıda sorulan soruların hepsinde A, B, C ve D şıklarını işaretlemişse seviyesi düşük mü kabul edilecek? Tevhide başını örtmüşse ne çıkar? Özçimen istediği mitinge katılamaz mı? Selçuklu İlköğretim okulundaki çocuklar Atatürk'ü sevmek zorundalar mı? Selçuklu'daki öğretmen ceza alıyorsa Tevhide'nin anası babası neden ceza almıyor, Kocaeli'nde bu soruları hazırlayan kişi neden işten atılmıyor? Gerek anababanın, gerekse okullardaki eğitimin işlevi çocukları belli bir yönde düşünmeye zorlamak değil, o çocukları Tevfik Fikret'in deyimiyle "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" bireyler olarak yetiştirmek, bağnazlıktan, hurafelerden, ilâhlardan arınmış, bağımsız ve akılcı düşünmesini bilen bireyler olmalarını sağlamaktır. Yoksa karanlıkta otlamaya ve birbirimize vurmaya devam ederiz.

NOEL ESİNTİLERİ

Aralık ayına girdiğimizde Avustralyalıların "silly season" dedikleri döneme ayak atmış oluyoruz. Avustralya'da yaz ortasına denk gelen ve "gırgır dönem" diyebileceğimiz bu sürede herkes bol bol tıkınıyor, bol bol içiyor, kafalarına garip garip başlıklar takıyor, hediyeler alarak kapitalist ekonominin tüketim felsefesine gönüllü katkıda bulunuyor. Bizim Fransızcadan alınma "Noel" adını verdiğimiz Hıristiyan bayramı "Christmas", Sayın İsa'nın doğumunun kutlandığı bayram. Bazı dinci kardeşlerimiz "hazret" yerine "sayın" dediğim için bana kızarlarmışlar ama olsun. İsa saygın bir kişidir, Muhammed'in de saygın bir kişi olduğu gibi. İsa yoksullardan, ezilenlerden yana, bugünkü deyimiyle "anti emperyalist" bir kişilikti ve

o günün emperyalisti Roma'ya karşı çıkmıştı. "Bir zenginin cennete girmesi devenin iğne deliğinden geçmesinden daha zordur" demişti. Oysa bugün başta baba Bush ve velet Bush olmak üzere kendilerine Hıristiyan diyen birçok kişi zenginlikleriyle Hıristiyanlıkları arasında hiçbir çelişki görmeden yaşayıp gidiyorlar. Müslümanlıkta da yoksulu gözetme, yetim hakkı yememe gibi güzel kavramlar vardır. Ama bugünkü ileri kapitalist düzende başta Suudiler olmak üzere Müslümanlığın bu güzel yanları bir kenara itilmiş bir güzel. Hıristiyanlar bir de "Christian Science" diye bir ucube icat etmişler, yâni "Hıristiyan Bilimi". Dincilerin bilime öykünmesi bana hep garip gelmiştir. Dinler inanca dayalıdır ve inanç bilimin karşıtıdır. Ama birçok din, inanç sistemlerine bilimsel bir kılıf giydirerek saygınlık kazanmaya çalışıyor. Dinin buyruklarına "ilim", din konusunda bilgili olanlara "din âlimi" denmesi bu çabanın sonucu. Kuran'ın yorumunu yapmaya da "ilim" deniyor, din ile bilim arasındaki keskin ayırım bulandırılmaya çalışılıyor. Yeryüzünde insanlar boy göstermeye başladığından beri inançlar, inanç sistemleri olagelmiş ve insanlar öldükten sonra ne olacağını kara kara düşünmeye başladığından beri de ahiret, öteki dünya gibi kavramlar ortaya atılmış. Bunlar insanın ölüm karşısında duyduğu çaresizliğin ilâcı. Ve her insanın istediği inanç sistemine inanma, yaşamını ona göre düzenleme hakkı var ve olmalı. Ama bu inanç sistemleri bilimsel bir kisveye büründürüldüğünde bir mutakiyet kazandırılıyor, inançtan kaynaklanan doğrular, bilimsel doğrularmış gibi başkalarına dayatılmaya çalışılıyor. İşte din bu noktada dayatmacı oluyor ve tarihin birçok döneminde görüldüğü gibi faşist yönetimlerle kolkola gitmeye başlıyor. Oysa bilimdeki doğrular bile şartlı doğrulardır. "Su 100 derecede kaynar" dediğimiz zaman bile bunu "Saf su, deniz seviyesinde 100 Santigrat

derecesinde kaynar" diyerek netleştirmemiz gerekir. Ama Sayın Muhammed'in söyledikleri 7. yüzyıl Arabistanı için geçerli imiş derseniz, bugün bunlar ne kadar uygulanabilir diye sorgularsanız İslâm "âlimleri" sizi dışlamaya hazırdırlar, size zındık, kâfir falan derler. Hıristiyanlıktaki reform hareketi ortaya çıkıncaya kadar İncil Tanrı'nın kelâmı kabul ediliyordu. "Kutsal kitap"ta herşeyin yanıtı vardı. Zaten adı da "The Bible", yâni "Kitap" idi. Başka kitap yoktu sanki. Oysa İncil'i incelerseniz içinde Tanrı kelâmı olduğu iddia edilen çok az yer bulabilirsiniz. Bir Musevi olarak doğan ve bir Musevi olarak ölen Sayın İsa'dan sonra Tarsus'lu Musevi Pavlus'un icat ettiği bir dindir Hıristiyanlık. Müslümanlıkta Kuran'ın Tanrı kelâmı olduğu dogmasının yanısıra İncil'in de "indirilen" kitaplardan biri olduğu kavramı vardır. İncil'i okuyan kimse bunun pek te Tanrı kelâmına benzemediğini söylerse yanıt "değiştirilmiş, tahrif edilmiş" olmaktadır. Bu biraz Nasreddin Hoca'nın yıldız hikâyesine benzer. Hoca'ya sormuşlar "gökte kaç yıldız var" diye. Hocanın "eşeğimin kılları kadar" yanıtına itiraz edince de "inanmazsanız sayın" demiş. Şimdiki popüler deyimiyle topu onlara atmış. Şimdi siz gelin de İncil'in tahrif edilmemiş olduğunu ispat edin! Hıristiyanlıktaki reform, ortaya çıkıp palazlanmaya başlayan kapitalizm ile Hıristiyanlığı bağdaştırma çabası sonucu ortaya çıkıp serpilmiştir. Ve İncil'deki öyküler, efsaneler buna uyacak biçimde yorumlanabilmiştir. Bugün küreselleşme adı altında pazarlanan ileri kapitalizm de bu çizgide yola devam etmektedir. Burada Müslümanlık biraz köşeye sıkışmış durumdadır. Çünkü İncil'in aksine, inançlı bir Müslüman Kuran'ın Allah'ın kelâmı olduğuna inanmak zorundadır. Ve şu sureye inanıyorum, bu ayete inanmıyorum demek gibi bir lükse sahip değildir. Kuran'da bulunan çok kesin hükümler küreselleşmiş kapitalizm ile çeliştiği zaman ne yapma durumunda kalır? Çok açık bir örnek alırsak, Müslümanlıkta faizin haram olduğunu kimse inkâr edemez. *(Bakara suresi 275. ayet: Faiz yiyenler kabirlerinden, şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar. Bu hal onların "Alım-satım tıpkı faiz gibidir" demeleri yüzündendir. Halbuki Allah, alım-satımı helâl, faizi haram kılmıştır. Bundan sonra kime Rabbinden bir öğüt gelir de faizden vazgeçerse, geçmişte olan kendisinindir ve artık onun işi Allah'a kalmıştır. Kim tekrar faize dönerse, işte onlar cehennemliktir, orada devamlı kalırlar.)*

Osmanlı zamanında gayrimüslimlerin tefecilik yapması hoşgörülmüştür. Ama bu tefecilik sonucu kazanılan para bir Müslümana aktarıldığında ne olur? Faizciliği kendisi yapmadığı için o para helâl midir, haram mıdır? Eğer helâldir derseniz "faiz yasaktır" diyen Allah'ı aldatmaya çalışmış olmuyor musunuz? Bugün Müslüman ülkeler, faiz almadığını ileri süren İslâm bankaları, paralarını

kapitalizmin göbeği Amerika'ya yatırdığında aynı aldatmaca içinde değil midir? Çevresindeki kırk ev halkı açsa boğazından lokma geçmemeli diyen Müslümanlık, emperyalist politikalar sonucu aç kalan insanlar gün be gün artarken bu emperyalizmi finanse etmeye nasıl devam edebilir? Örnekler çoğaltılabilir. İnananlar bu çelişkileri görmek zorundadırlar. İnsanın insanca yaşayabileceği bir dünya için!

ÇİN İŞİ JAPON İŞİ

Sağcıların milliyetçilik, solcuların da –yoksa solcu oldukları nasıl belli olacak?- ulusalcılık dediği kavramlarla ulus kavramı ortaya çıktığından beri cebelleşip durmuşuzdur. Kendine milliyetçi (ya da ulusalcı) diyen birçok kişi "ama ben ırkçı değilim" der. Osmanlı imparatorluğunun parçalanmasında milliyetçilik akımları nasıl önemli bir rol oynadıysa, ve biz kendi bakış açımızdan bunu "Arapların ya da başkalarının ihaneti, bizi arkadan vurması" olarak yorumlasak ta, bizim işgâlcilerden kurtulmamızda da "gâvura karşı Müslümanlığı savunmak" kadar milliyetçiliğin de büyük bir itici gücü olmuştur. Kürt milliyetçisi kardeşlerimiz "ezen halkların milliyetçiliği" ile "ezilen halkların milliyetçiliği" arasında önemli bir fark olduğunu savunur dururlar. Milliyetçiliğin işe yarayanı olabilir de, iyisi olmaz.

Hepimiz içinde yaşadığımız toplumun daha iyi, daha uygar, daha bağımsız, daha refah içinde olmasını isteriz. Eğer milliyetçilik buysa ben Avustralya milliyetçisiyim. Ama toplumun bir kesiminin öne çıkarılması, bütün yanlışlardan, pisliklerden başka kesimlerinin sorumlu tutulması ise ben bu işte yokum. Türkiye'nin sorunlarının hep Yahudilerin, Ermenilerin, Rumların ya da Kürtlerin başının altından çıktığını ileri sürmek ırkçılığın daniskasıdır. Ve ırkçılık faşizm ile atbaşı gider.

Bu sıralar 70 yıl önce Japonların Çin'in Nanjing kentine girip sivil halktan 300,000 kişiyi katletmelerinin yıldönümü. Unutulmuş katliamlardan bir başkası bu. Japonların 70 yıl önce Çinlilere nasıl baktığı bu bağlamda önemli. Japon "milliyetçileri" Japonları üstün ve ileri, Çinlileri ise geri ve aşağı görüyorlardı ve bu görüş bu katliamın gerekçelerini hazırladı. II. Dünya Savaşında sivil halkın bombalanması, zehirli gaz, biyolojik silâhlar kullanılması ve insanlar üzerinde tıbbî denemeler yapmak gibi yöntemlerin öncülüğünü Japonlar yapmış. Çinlilerin "aşağı ırk" olduğu şeklinde beyinleri yıkanan Japon askerleri sinek öldürür gibi Çin halkını katletmiş. Hitler'in "Deutschland über alles" (Almanya hepsinden üstün) şiarını biliyoruz. Yalnızca Yahudilerin değil, Çingenelerin, Slavların, eşcinsellerin, komünistlerin nasıl aşağı görülüp ülkenin bunlardan "temizlenmek" istendiğini biliyoruz. Daha yakınlarda kendilerini Boşnaklardan, Müslümanlardan üstün gören Sırpların Bosna'da, Kosova'da giriştiği katliamlar henüz belleklerde çok taze. Bugün kendisi binlerce nükleer silâha sahip olan ABD, İran'a "nükleer silâh sahibi olamazsın" derken Amerikalıların İranlılardan

daha üstün olduğu inancından hareket ediyor. Irak'ta ölen Amerikan askeri sayısını tam olarak biliyoruz ama "aşağı" Iraklıların hesabını tutan yok.

"En büyük Türkiye, başka büyük yok" sloganını da bunları getiriyor insanın aklına. Sloganın mantıksızlığı bir yana, (başka büyük yoksa, Türkiye nasıl "en" büyük olabiliyor acaba?) bunu bağıranlar dünyadan ne kadar habersiz olduklarını da afişe ediyorlar. Türkiye gelişmişlik sıralamasında ülkeler arasında orta yerlerde. "Bir Türk dünyaya bedeldir" sözü de aynı kategoride. Nazi orduları işgâl etttikleri ülkelerde bir Alman öldürülürse, öldürülen her Alman için o ülke halkından 10 kişiyi öldürüyorlardı. Çünkü bir Alman 10 Fransız, Holandalı, Polonyalı, Çek vs'ye bedeldi. "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur" diyenler ise bir yandan paranoya sergilerken öte yandan uluslararası ilişkilerin dostluk değil, karşılıklı çıkar ilişkileri üzerine kurulduğunu bilmediklerini ilân ediyorlar. Musevilerin Tanrının seçkin kulları olduğu inancı üzerine kurulu İsrail devleti Filistinlileri eşit görse, yüzbinlerce Filistinlinin halâ kamplarda yaşamasını, Gazze'de yapılanları nasıl savunabilir? Bu aşağılamalar dilde pek te bilincinde olmadan kullandığımız atasözleriyle, deyimlerle de ifadesini bulur. Kuruşu hesap edene "Çingenelik etme" demek, "Korkak Yahudi", "Ermeni tohumu", "Pis palikarya" gibi sözler sarfetmek kendisinin üstün olduğu anlayışının ne kadar kök saldığının kanıtlarıdır.

Şiddetin şiddet doğurduğu gibi milliyetçilik te karşı milliyetçilik doğurur. Göçmen olarak geldiğimiz Avustralya'da okulda, arkadaşları arasında aşağılanan, ayırımla karşılaşan gençler, ait olma ihtiyacı içinde bazan milliyetçi, bazan da dinci kesiliyorlar. Siz birisine ırkı, milliyeti, kökeni vs. nedeniyle sürekli "sen aşağısın" derseniz bunun tepkisi "ben eşitim" değil, "ben senden üstünüm" olur. "Women's liberation" (kadın özgürlük hareketi) eşitlikten yola çıktıktan az sonra kadınların erkeklerden üstün olduğunu savunmaya başladı. Kürtlerin varlığı inkâr edildikçe Kürtler "biz Anadolu'nun binlerce yıllık tarihi olan yerli halkıyız, köklü bir uygarlığın mirasçısıyız, sizin gibi Orta Asya'dan gelme göçebeler değiliz" demeye başladı. "Kurtuluş savaşında Türk askerler cepheden kaçarken kahraman Kürt askerleri düşmanın üstüne yürüyorladı" söylemi de bu ırkçılığın bir başka taraftan sergilenmesidir. Tabii, ilginçtir, genetik bilimdeki son gelişmeler Türklerin (en azından bugün kendisine Türk diyenlerin) Orta Asya'dan geldikleri savını da temelinden sarsmışa benzer. Geçenlerde Türkiye insanının genlerinin Orta Asyalıların genlerinden çok Yunanlıların genlerine yakın olduğunu ortaya koyan bir araştırma açıklandı. "Dünyaya bedel Türk"ün sürekli

körüklenen Yunan düşmanlığı, ya da "uygarlığın beşiği Yunanlıların" Türk düşmanlığı ne olacak şimdi?

Milliyetçik te din gibi dışlamaya dayanır. Bizden olanlar iyidir, bizden olmayanlar kötüdür, (ya da en azından bizim kadar iyi olamazlar). Hele dinlerden tarîkat düzeyine geçtiğimizde yalnızca "benim dinim seninkinden iyidir" ile kalmayıp o dinin içinde bile iş "benim yolum seninkinden iyidir"e varır ki, işte o zaman birçok dışlamanın, fanatikliğin, ayırımın, ve hattâ giderek şiddetin ve vahşetin tohumları atılmış olur. Ortaçağlardaki engizisyon kepazeliğinin, insanların kâfir diye diri diri yakılmalarının, Müslümanlıkta insanların canlı canlı derilerinin yüzülmesinin de altında da üstünlüğe olan körü körüne inanç, körü körüne hoşgörüsüzlük yatar.

Çin halkının yası hepimizin yüz karasıdır.

BİR RESİM SERGİSİNİN ARDINDAN

Afganistan'a ABD askeri girdiği zaman sevinmiştim. ABD emperyalizminin amacı ne olursa olsun, Taliban'ın (Kuran kursu öğrencilerinin) kurduğu çağ dışı rejimin alaşağı edilmesine sevinmemek elimde değildi. İnsanlığın, uygarlığın ortak zenginliği, ortak mirası Buda heykellerinin dinamitlenip havaya uçurulması ve Müslümanlığı sakalından menkul genç Kuran kursu öğrencisinin suratındaki "doğruyu bir tek ben bilirim" sırıtması halâ gözlerimin önünde. Ülkenin güney yarısı halâ bu yobazların elinde ve mücadelelerini haşhaş üretiminden elde ettikleri paralarla silâh tacirlerini zengin ederek sürdürüyorlar.

Salman Rushdie Hint ve Müslüman kökenli, İngiltere'de yaşayan ve yazan bir yazar. Şeytan Ayetleri romanında Hz. (Sayın) Muhammed'i aşağıladığı öne sürülerek İran mollaları tarafından hakkında idam fermanı çıkarılmıştı. Danimarka'da Jyllands Posten gazetesi karikatüristi Kurt Westergaard Hz. (Sayın) Muhammed'le ilgili 12 karikatür yayımlayıca protestolar, kınamalar gırla gitti. Westergaard'ın bir yangında yanarak öldüğü haberi üzerine Müslüman bir Türk sevincini gizlemeyerek "*Allah-ü Tealâ peygamberini o hayattayken de, vefatından sonra da koruyor. Çünkü o Kainatın Efendisi. Dolayısıyla Hz. Peygamber'e açıkça gösterilen saygısızlığın cezası, dünyada da, ahirette de açık bir felâkettir*" diye yazdı. Daha sonra İsveç'te Nerikes Allehanda gazetesinde ressam Lars Vilks'in Hz. (Sayın) Muhammed'e saygısızlık gösteren bir resmi yayımlandı ve yine ortalık birbirine karıştı. İranlı mollalar protestolara girişti.

Türkiye İran olamaz, hele hele Afganistan hiç olamaz, acaba Malezya olabilir mi gibisinden tartışmalar Türkiye'deki entellektüel özürlü medya tarafından sürdürülmekte. Avusturya Karlsplatz'daki Teknik Üniversite bahçesinde sergilenen ve "Türk Lokumu" adı verilen başörtülü çıplak kadın heykeli 'kimliği belirlenemeyen kişilerce' söküldü. Viyana Büyükelçisi Selim Yenel, heykelin kaldırılması için Viyana Belediyesi ile serginin sahibi Kunsthalle yönetimini önce sözlü sonra da yazılı olarak uyardığını belirtti. Yenel, 'Türkleri rencide ediyor' dedi.

Fazıl Say: 'Metin Altıok Ağıtı adlı oratoryom dolayısıyla, iktidarın ilk kültür bakanı, çeşitli yöntemler kullanarak eserin sansür edilmesini sağladı' diyor.

Ressam Ayşegül Yarar'ın, Gaziantep'te Sanko Sanat Galerisi'ndeki sergisinin açılışı Gaziantep Vali Yardımcısı Gökhan Veli Kişioğlu tarafından yapıldı. Ancak, sergiyi gezenler 'nü' tabloların tülbentle sansürlü sergilendiğini görünce şaşırdı. Ayşegül Yarar, açılış sonrası gazetecilerin soruları üzerine bu sansürü, galeri

yönetiminden gelen istek doğrultusunda yaptığını söyledi. Ayşegül Yarar, galeri yöneticilerinin, '*nü*

(çıplak) resimlerin bölge halkı için ağır kaçacağını belirterek sergiden çıkarılmalarını ya da kısmen kapatılıp sergilenmesini talep ettiğini' söyledi. Yarar, "*ben de tablolarımın sanatseverlere ulaşması için bu talebi üzülerek de olsa kabul etmek zorunda kaldım. Tülbentleri keserek, kapatılması mümkün olan tabloların çıplak bölümlerini estetik bir şekilde kapattım*" dedi. Yarar bir gün sonra sergideki 7 tablosunu kaldırdı. Sanat Galerisi yetkilileri ise, '*Gaziantep'in değerleriyle ölçüşmeyeceği ve tepki çekeceği düşünülen eserlerin sergilenmemesi konusunda duyarlı davranılmasına*' karar alındığını, Yarar'ın sergisindeki uygulamanın da karşılıklı görüşülerek kararlaştırıldığını söylemekle yetindi. Ne demek 'bölge halkı için ağır kaçmak'? Ne demek 'Gaziantep'in değerleriyle ölçüşmeyeceği'? Gaziantep'te kadınlar (en azından yıkandıkları zaman) hiç mi soyunmuyorlar?

Toplumun en tutucu kesimine göre mi bir galeri neyin sergilenip sergilenmeyeceğine mi karar vermeli? Bir sonraki adım, 'zaten Müslümanlıkta insan sureti yapmak günahtır' deyip bu resimleri yakmak mı olacak? Ressam hanımın kolunun, bacağının, ya da kellesinin vurulması mı olacak? İşin bir acı yanı da Ayşegül Yarar'ın bu baskılara boyun eğmesi, ya da kendini boyun eğmek zorunda hissetmesi. Yarar, sergisinde nü resimlerinin üzerini tülbentle kapatarak sansüre uğrattığı gerekçesiyle kendisine yöneltilen eleştirilere karşı: '*Serginin başlamasına 5 saat vardı. Ya resimleri Ankara'ya geri gönderip dönecektim ya da böyle bir uygulamaya gidecektim. Davet ettiğim kişileri düşündüm ve bir Gaziantepli olarak bu serginin böyle açılmasına karar verdim*' demiş.

Toplumsal baskının, mahalle baskısının, ya da yobaz baskısının içselleştirilmesi noktasına gelmiş olmamız gerçekten korkutucu. Çıplak insan resmi görmek istemeyen o sergiye gitmez, olur biter. Eline çekici alıp Mikelanj'ın ünlü Davud heykelinin erkeklik organını kıran meczup geliyor insanın aklına. Yâni yobazlar yalnızca bizden çıkmıyor, sanat düşmanı, insanlık düşmanı her yerden çıkıyor. Eski ABD Adalet Bakanı Ashcroft ta Washington'daki çıplak kadın heykellerinin üstünü örttürmüştü. Ama bu olaylara gösterilen tepki önemli. Bunu olağan kabul ettiğimiz anda, yobazlara taviz verdiğimiz anda işin ucu Taliban mentalitesine kadar gider. Yarar'ı kınamıyorum ama Yarar'lar, ressamlar, yazarlar, aydınlar kendilerini sansürlemeye başladıkları an kişisel özgürlük adına değer verdiğimiz ne varsa kurbanlık koyun olarak yobazların eline teslim

ediyoruz demektir.

İngilizlerin ünlü Monty Python komedi grubunun "Life of Brian" adlı bir filmi vardı. Filmde Brian (Sayın İsa) halkın cehaleti sonucu peygamber sanılan, anasının kuzusu bir gariban ve bir Roma askerinin piçi olarak anlatılıyordu. 500 yıl önce olsa bu komedyenler herhalde işkenceden geçirilir, diri diri yakılırlardı ama film piyasaya çıktığında kilise yalnızca filmi onaylamadığını belirtti. Ama komedyenler hakkında ölüm fermanları verilmedi, hadi İngiliz mallarını boykot edelim, ya da filmin gösterildiği sinemaları yakalım denmedi. Aklıma hemen "Müslümanlıkta şiddet vardır diyenlerin boynu vurulmalı" yazılı bir pankart taşıyan yobazın resmi geliyor. Müslümanlık barış dinidir, hoşgörü dinidir diyenler bunu eylemleriyle de ortaya koymadıkça dünyadaki Müslüman karşıtlığının, korkusunun temelsiz olduğunu kim iddia edebilir?

YIL 2008

BATSIN BU DÜNYA

2007'yi de devirdik. Milyonlar yaşındaki gezegenimiz bir kez daha güneşin çevresinde döndü. Ve bizler her zamanki küstahlığımızla evrendeki en önemli canlılar olduğumuza, sorunlarımızın en önemli sorunlar olduğuna inanmaya devam ettik. Kıytırık bir galaksinin ikinci sınıf bir güneş sistemindeki sıradan bir gezegenin evrenin merkezi olmadığını bile bile sanki öyleymiş gibi davrandık. Zaten üçte ikisi su olan gezegenin geri kalan üçte birini çizgilerle, nöbetçi kuleleriyle, sınır kapılarıyla, tel örgülerle, daha da olmadı duvarlar çekerek ikiyüz kadar parçaya bölüp üstlerine renk renk bezler astık, bizim bezlerimizin öteki bezlerden daha üstün olduğunu haykırdık. Taptıklarımızın bizi ötekilerden daha çok sevdiği masallarıyla avunduk. Öldükten sonra kimsenin görmediği, tanıklık etmediği bir başka dünya düşündük; dünya üzerinde kendi yarattığımız sorunların, çelişkilerin, çatışmaların, açlığın, sefaletin acısını öteki dünya hayalleriyle gidermeye çalıştık. Neyse ki bir yılı daha dünyayı havaya uçurmadan (daha doğrusu uzayda unufak etmeden) ve dünya üzerinde yaşamı hepten yok etmeden geçirmeyi başardık.

İster doğa ve evrim deyin, ister inandığınız tanrı, bize bir akıl vermiş. Ama bu aklı kullanmamak için direnip durmuşuz. Milyonlarca yıl öncesinden kalma fosilleri yakarak incecik dünya kabuğu üstündeki daha da ince havayı pisletmişiz. Dünyadaki kaynakların sınırı yokmuş gibi üreyip durmuş, altı buçuk milyara ulaşmışız. Küçük mahalle çocuklarının "benim abim senin abini döver" mentalitesinin bir adım ötesine geçememiş, "benim tanrım senin tanrından üstündür" kafasıyla o inandığımız tanrının yarattığına inandığımız öteki farklı insanları öldürmüşüz. O güzel deyimimizle "daha kırk fırın ekmek" yememiz gerekiyor. Günde bir somundan hesap edersek, kırk fırın ekmeği yememiz ne kadar zaman alır, varın onu siz hesap edin.

Neyse, bu hafta sizlere Bush oğlu Bush'tan, yeni dünya düzeninden, küreselleşme masalından söz etmemeye kararlıyım. Hattâ Küçük Coni'nin kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp piyasadan kaybolmasından da bahsetmeyeceğim. Faiz oranlarının iniş çıkışından, kadının başını örtüp örtmemesi gibi evreni kökünden sarsacak önemdeki çatışmalardan da uzak duracağım. Kaç zamandır aklımdaydı. Arabesk konusu üzerinde biraz ahkâm kesmek istiyordum. Bu hafta tam sırasıdır diye düşündüm. Efendim arabesk sözcüğü ilk İslâm sanatındaki tezyinat (süslemeler) için kullanılmış. Hani o birbirine geçen, stilize, kıvrım kıvrım, dallar yapraklar vardır ya, onlar için.

Müslümanlıkta insan sureti yasak ve günahtır ya, o nedenle süslemelerde bunlar kullanılmış. (Peki o dalları, yaprakları "yaratan" da aynı yaradan değil mi, bunlar niye günah olmuyor diye sormayın sakın, yanıt veremeyeceğim.) Daha sonra bundan esinlenerek müzikte de bazı Avrupalı besteciler yine böyle kıvrım kıvrım müzikler yazmış. Ama bunların bizim Türkiye'deki arabeskle bir ilgisi yok elbette. Resmî tarihe göre (arabeskin de resmî tarihi mi var demeyin; var) Türkiye'de bu tür müziğin babası Orhan Gencebay (ilk arabesk şarkısı "Deryada Bir Salım Yok" imiş) ve bu tür müzik için "arabesk" adını ilk kullanan da 1968'de gazeteci Vehmi Ayyıldız imiş. Müzikle başlayan bu salgın daha sonra filmlere de bulaşmış ve 1971 ile 1984 arası tam 245 arabesk film çevrilmiş (kaynak: Özgür Avcı'nın ODTÜ tezi). 70'lerde Gencebay'a Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Hakkı Bulut ve İbrahim Tatlı (sonradan Tatlıses olmuş) katılmış, ardından daha birçokları gelmiş.

Türkiye'deki anlamıyla "arabesk" yalnızca bir müzik veya film türünü anlatmıyor. Arabesk (eğer buna düşünce denebilirse) bir düşünme biçimi. Şarkıları dinlediğinizde "ah bana, vah bana", ya da "bana bu yapılır mı" diye özetlenebilecek bir yaklaşım var. Sanki ben evrenin merkezindeymişim, haksızlıklar yalnızca bana yapılıyormuş gibi. Ben namuslu, dürüst, çalışkan, iyi yürekli bir insanım ama bakın "kaderin oyunu"na, başıma neler geliyor diye feryat figan ediliyor. Filmlerde iyi, sevecen "esas oğlan"a "kötü adam" (Ahmet Tarık Tekçe örneği) olmadık kötülükler yapıyor. Nedeni? Kötü adam da ondan! Kimse "kötü adam" neden kötü, bu felâketler benim başıma neden geliyor diye sormuyor, çünkü çaresiziz, deryada bir salımız bile yok. Kader bu, alnımıza kara yazı yazılmış, kahbe feleğin oyunu. Bizim hiç mi kabahatimiz, ya da sorumluluğumuz yok? Bu, kendisini ezen, bastıran toplum değişiklikleri, sanayileşme, kentleşme gibi olgular karşısında köylü çaresizliğinin acılı ifadesi. Ama filmlerde "kötü adam" sonunda "Allah'ından buluyor", "esas oğlan" sevdiğine kavuşuyor, kör gözleri bir mucize ile açılıyor, 30 yıldır görmediği anasını bir raslantı sonucu buluveriyor, mutlu sevgililer ağır çekimle elele parlak geleceklere doğru uçuşuyorlar. Ve köyünden gelmiş, gecekonduda sefalet çeken seyirci film boyunca ağlayıp sızladıktan, jilet attıktan sonra "benim de böyle mutlu bir sonum olabilir" sevinciyle filmden çıkıyor. Ama o "mutlu son" için birşey yapması gerekmiyor, çünkü "alın yazısına karşı çıkılmaz". Alın yazısının değil de kendi küflenmiş değerleri ve inançlarının, ezilmişliğe, sömürülmeye boyun eğen tevekkülünün o çekilen acılarda ne payı olduğu sorgulanmıyor. Önünde birçok seçenek varken o dar kalıpları içinde "seçeneğim

yoktu" deyip şartlanmalarının buyruğunda hareket ediyor ve sonra da "mutlu son" gerçekleşmeyince ağlayıp sızlıyor.

Evrenin büyüklüğü, dünyamızın ve bizim küçüklüğümüz bir gerçek. Ama bu küçücük dünyada, bu kısacık yaşamda arabesk düşünüp kendimiz dışında herkesi ve herşeyi suçlamak yerine belki de "ben ne yapabilirim" demek mutluluğun sırrı olabilir.

DUVARA DAYANMA

2008'in yeni yazısını birkaç gün önceden hazırlamıştım. Benazır Bhutto'nun öldürülmesinden önce yazmıştım. Öldürüldüğü günden beri Pakistan çok buhranlı günler yaşıyor. Pakistan'la ilişkimiz, dostluğumuz ta I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı günlerimize gider. O zamanlar daha Pakistan diye bir ülke yok, İngiliz sömürgesi olan bir Hindistan var. Ve Hint Müslümanları Osmanlı'nın batılı güçlerle mücadelesini gerek manevî gerek parasal olarak desteklemişler. Daha sonra Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu Pakistanlılar için bir esin kaynağı olmuş. Pakistan devlet başkanı Müşerref'in Türkçe bildiği ve Mustafa Kemal'e hayran olduğu söyleniyor. Bugün 165 milyon nüfusu olan Pakistan 1947'de kurulmuş. 1946'da Müslüman Birliği'nin ayrı bir devlet kurulması isteğine Gandi'nin direnmesine karşın, "böl ve yönet" yaklaşımına uygun olduğu için Hindistan'ı 200 yıl sömüren İngilizler, yönetimi Hindistan ve Pakistan'a devretmişler. Pakistan nüfusunun yüzde 97'si Müslüman ve devlet en baştan din temeli üzerine kurulduğundan Pakistan anayasası Pakistan'ın resmi dininin İslam olduğunu belirtiyor ve şeriat devletin en üstün yasası kabul ediliyor. Bağımsızlığın ardından 6 milyon Sih ve Hindu Pakistan'dan Hindistan'a, 8 milyon Müslüman da Hindistan'dan Pakistan'a göç etmiş ve bu arada din çatışmalarında onbinlerce kişi öldürülmüş. Oysa milyar nüfuslu Hindistan'da bugün Pakistan'ın tüm nüfusundan fazla Müslüman var. Benazir doğmadan iki yıl önce, ilk başbakan Liyakat Ali Han 1951'de, 56 yıl sonra 27 Aralık'ta Benazir Bhutto'nun öldürüldüğü parkta katledilmiş. Bu parktan birkaç kilometre uzaklıkta Benazir Bhutto'nun babası Zülfikâr Ali Bhutto'nun hapsedildiği cezaevi var. 1977'da bir darbe yapan Ziya ül Hak 1979'da Zülfikâr Ali Bhutto'yu astırmış. Darbeci generalin rejimi ve Pakistan gizli istihbarat servisi ISI, ABD ile sıkı fıkı olup Afganistan'da Sovyetlerle çarpışan mücahitleri desteklemiş. Ve bunun El Kaide'nin temelini attığını artık hepimiz biliyoruz. 1988'de Ziya'nın ölümünden sonra 35 yaşındaki Pakistan Halk Partisi (PPP) seçimleri kazanıyor ve Benazir Bhutto başbakan oluyor. İki yıl sonra devlet başkanı Gulam İshak Han beceriksiz olduğu ve yolsuzluk yaptığı gerekçesiyle Benazir'i başbakanlıktan atıyor, Navaz Şerif'i başbakan yapıyor. 1993'te Benazir yeniden başbakan oluyor. Ama yolsuzluk iddiaları devam ediyor. 1996'da kardeşi Murtaza Bhutto'nun ölümünden annesi dahil birçok kişi Benazir'i sorumlu tutuyor ve "Mr Ten Percent" (Bay Yüzde On) diye bilinen kocası Asıf Ali Zardari yargılanıyor ve Benazir ikinci kez başbakanlıktan atılıyor. 1998'de İsviçreli avukatlar Benazir ve

kocasının İsviçre banka hesapları yoluyla para kaçırıp akladıklarını açıklıyor ve 1999'da Benazir 5 yıl hapse mahkûm ediliyorsa da İngiltere'ye kaçıyor.

Bırakın bir politik lideri, bir insanın böyle katledilmesi elbette hoş görülecek, ya da mazur gösterilecek bir olay değil. ABD'nin, ABD çıkarlarını korumak için hırsızlarla, katillerle işbirliği yapma geleneği çok eski tarihlere dayanıyor. Teröristlere karşı Müşerref'in işbirliğine gereksinmesi olan ABD, Müşerref'in desteğinin şeriatçılara, ISI'ya ve orduya dayandığını da biliyor ve Müşerref'i Bhutto'yu yönetime ortak etmesi için aracılar koyup zorluyor. Sonunda Bhutto'ya karşı yolsuzluk suçlamalarının kaldırılması ve Bhutto'nun da Müşerref'in devlet başkanlığına itiraz etmemesi temelinde anlaşma sağlıyorlar. ABD dışişleri bakanı Condoleeza Rice Bhutto'ya artık dönebilirsin sinyalini veriyor ve döndükten 8 hafta sonra Bhutto öldürülüyor. Bu cinayeti kimin işlediği belki de hiçbir zaman aydınlanmayacak. Ama suçlunun, Benazir'in destekçisi ABD olmadığı kesin. Pakistan'da birçok kişi cinayette Müşerref'in parmağı olduğu kanısında, çoğunluk ise bunu şeriatçıların yaptığı görüşünde. İngiltere ve Amerika eğitimli, hakkındaki yolsuzluk iddiaları ayyuka çıkmış bir kişinin, hele hele bir kadının "gerekirse El Kaide üslerini yok etmesi için Pakistan'ı ABD askerine açarım" demesini şeriatçılar herhalde pek hoş karşılamamışlardır. Bu arada olan her zamanki gibi gariban Pakistan halkına oluyor. Bhutto taraftarları ile karşıtları birbirine giriyor, ölümler, talanlar, yakıp yıkmalar gırla gidiyor.

ABD neden şaibeli kişileri destekliyor, başa geçirmeye çalışıyor diye sorabilirsiniz. Belki de öyle olmayanlar işbirlikçi olmuyorlar, belki de ABD şaibeli olmayan liderlerin kukla olmayacağını biliyor da ondan. Irak'ta ABD'nin desteklediği ve sonradan üçkağıtçılığı kanıtlanan Çelebi'yi hatırlayın. Dürüstlüğü zan altında olan kişilerin arkasında ABD görüldüğü zaman gelen tepkiler de Amerikan düşmanlığını körüklüyor, Amerikanın adamı olarak görülmek "kiss of death" (öperek ölüme göndermek) oluyor. ABD bu liderleri dünyaya "demokrasi havarisi, özgürlüklerin savunucusu, laikliğin koruyucusu" olarak lânse etmeye çalışıyor. İşin şaşılası yanı, Amerikan kuklası olmayı kabul eden bu liderlerin ABD'nin zora gelince kendi kuklalarının ipini hemen kesiverdiğini unutması oluyor. Vietnam'ın Cao Ky'si, Türkiye'nin Tansu Çiller'i, Noriega, Saddam, Şah Rıza Pehlevi, Çelebi bunun örnekleri. Mesud Barzani de bundan ders almamışa benziyor. Bir Amerikan dışişleri yetkilisinin açıklıkla söylediği sözler şunlar: "elbette hem Kürtleri hem de Türkiye'yi destekliyoruz; ama bu ikisi arasında bir seçim yapmak zorunda kalırsak elbette Türkiye'yi tercih edeceğiz". ABD şimdi kendisine zart zurt etmeye başlayan Barzani yerine Kuzey Irak'ta kendisine bir

başka kukla arayışına girdi. Bhutto ile Barzani'nin ne ilgisi var diye düşünebilirsiniz. Kimseye dilemediğim gibi Bhutto'nun başına gelenlerin Barzani'nin başına gelmesini de dilemem. Dünyanın halâ tek süper gücü olan ABD'ye sırtımı dayarsam işim sağlamdır diye düşünenler tarihten ders almayanlardır. Atalarımız ne güzel söylemiş "duvara dayanma yıkılır, insana dayanma, ölür" diye.

BEYİN VE GÖBEK

Futbolda "adamla değil topla oyna" diye bir lâf vardır. Gol atmak için topla oynamak gerekir. Ama biz topu bırakıp adama takılmaya alışmışız iyice. Birisi bir söz söylediği zaman "o zaten komünist / faşist / dinci / ırkçı / Sabetayist / Mason vs. vs." deyip söylediklerinin geçersiz olduğunu bu yolla kanıtlamaya çalışırız hep. Aslında insanları yaptıklarıyla değerlendirmek gerekir. Ama biz bırakın yaptıklarını, sözleriyle bile değil, o kişinin "ne" olduğu ile değerlendirmeye fena alışmışız. Neden mi? Çünkü insanların sözlerini, yaptıklarını değerlendirmek kafa işidir, beyin işidir; kafamızı kullanırsak beynimiz yorulur, eskir. Belki de beynimizde birşeyler yoktur, çalıştırsak ta bir yere varamayacağımızı biliriz de ondan. Onun yerine göbeğimizi kaşımak daha kolay gelir. Göbek kaşımak insana keyif verir. Şu ölümlü dünyada göbek kaşımak varken neden beynimizi kaşıyalım, değil mi efendim? Biz göbeğimizi kaşırken beynini kullanan, çalışan, birşeyler üreten kişileri de aşağılamayız ki, önemli olanın göbek kaşımak olduğu cümle âlem tarafından biline. Orhan Pamuk'tan sonra şimdi de hedef Fazıl Say oldu. Fransızların en ünlü 20. yüzyıl yazarlarından birisi Jean Genet'dir. Resmen bir "orospu çocuğu" olan Genet 10 yaşında ilk hırsızlık suçunu işlemiş, hırsızlık ve eşcinsel fahişelik suçlarından 30 yıl süreyle hapse girmiş çıkmış, 1947'de müebbet hapse mahkûm olmuş, 1948'de affa uğramış ve... ölmeden üç yıl önce, 1983'te kendisine Fransa'nın en büyük edebiyat ödülü *Grand Prix National des Lettres* verilmiş. Bir Avrupa ülkesi ile Türkiye gibi ülkeler arasındaki mentalite farkını bundan iyi ne sergileyebilir?

Türkiye ve benzeri ülkelerde sanata kıyısından köşesinden bile bulaşmamış insanların sanatı küçümsediğini, aşağıladığını çok görüyoruz. "Ne olmuş yâni, üç beş kitap yazmışsa?" veya "aman canım, piyano çalmış ta ne olmuş" gibisinden lâflar artık soyunun tükendiği sanılan insanımsı neandertallerin soyunun halâ devam etmekte olduğunu kanıtlıyor. Hayvanlar ve insanımsılar sanat üretmezler, ayakları sanata takılsa tökezleyip küfrederler. Atamız saydığımız ilk insan kromanyonlar bile mağaralarında resim yapmış, sanat üretmiş. İslâm dininin yasaklarına karşın insanlar minyatürler yapmış, hattat olmuş, müzisyen olmuşlar. Yalnızca resim değil, müziğin de yasaklandığı Afganistan'da Buda heykellerini dinamitleyen Kuran talebesi ise daha sonra eminim gidip göbeğini kaşımıştır. Bu talebe eminim ne Shakespeare okumuş, ne Beethoven dinlemiş, ne Picasso resmi görmüştür. Neleri bilmediğini de bilmediğinden rahvan bir mutluluk içinde göbeğini kaşımaya devam eder.

Ne yapmış Orhan Pamuk? Tüm dünyanın takdirini, övgüsünü kazanan romanlar yazmış. Bırakın roman yazmayı, iki sözcüğü ardı ardına koyamayan insanımsıların saldırısına uğramış, yaptığı iş küçümsenmiş. Hele hele kalkip ta Ermenileri, Kürtleri öldürdük falan gibi lâflar etmişse vay haline!

Ne yapmış Fazıl Say? Genç yaşında dünyaca beğenilen, aranılan bir müzisyen olmuş. Her tür müziğin günah olduğunu savunan Kuran talebesi veya Bülent Ersoy'un hönkürmelerini ya da Amerikan dımtıslarını müzik sanan kişilerce horlanmış. Bir insanımsı kalkıyor, Muazzez Abacı ile Mozart'ı aynı kefeye koyuyor. Her nota bilmez şarkıcıya "sanatçı" sözünün yakıştırıldığı bir ortamda gerçek sanat yaratmak kimin haddine? Hele o kişi kalkıp yobaz gürühunun "Allah Allah" nidalarıyla, tekbir getirerek diri diri yaktığı gerçek sanatçılardan birisi için bir ağıt yazmışsa! Madımak otelinin anısı halâ taze. Yakılmak istenen kişinin Türkiye'nin yetiştirdiği en önemli sanatçılardan birisi, daha da önemlisi en dürüst aydınlarımızdan birisi ve milletimizin aptallığını yüzüne vurmak cüretini gösteren bir Aziz Nesin olduğunu unutmadık.

Ne yapılır? Okullarda sanat eğitimi verilmez, yeni yetişen gençlerin iyi edebiyatın, iyi müziğin, iyi resmin, iyi tiyatronun ne olduğunu öğrenmelerine fırsat verilmez ki halkın beğenisi gelişmesin. Yoksa piyasa şarkıcıları, televizyonda tiyatro adına yapılan ve göbeğimizi kaşıya kaşıya seyrettiğimiz kepazelikler iflâs eder. Allah muhafaza, belki de beynimizi kullanmak zorunda kalabiliriz.

Biliyoruz göbek ne kadar büyürse göbeği kaşımak ta o kadar zevkli olur. O yüzden göbek kaşıma zevki olan kişilerin göbek büyütmesine, göbeğini büyütmek için de ne bulursa yemesine şaşmamak gerekir. Göbek büyütmek, "aksırıncaya, tıksırıncaya kadar yemek" yerine bir roman üreten ya da beste yapan "enayiler" kalkıp bir de göbeklileri eleştirme cüreti gösterirse, e o zaman tabii ki sansüre uğrar, yasaklanır, ölümle tehdit edilirler. Onlar başka türlü insanlardır çünkü, evrimleşmişlerdir, sanat diye birşeyin önemini kavramışlardır, insanımsı olmaktan çıkmışlardır artık. Neandertallerin arasında işleri yoktur. İnsanımsıların saldırılarından kendilerini korumak için insanların daha fazla olduğu ülkelere gitmeyi düşünebilirler. Oh, o zaman da "vatan haini" olmakla suçlanırlar, ağızlarının payını alırlar. Hemen soylarını kurcalarız, bir "Ermeni tohumu" veya "dönme" falan var mı soylarında acaba diye. Ne hakları var canım bizleri aşağılık duygularına sürüklemeye?

Adam ruh doktoruna gitmiş, kapıda dikiliyor. Doktor "buyrun içeri" diyor. Adam ezile büzüle "sanırım bende aşağılık kompleksi var" diyor. Doktor adamı divana

oturtuyor, bir saat anlattırıyor. Seansın sonunda adam yine çekine çekine "ne diyorsunuz doktor bey, bende gerçekten aşağılık kompleksi var mı" diye soruyor. Bir saat adamın nasıl bir insan olduğunu dinlemiş olan doktor "yok canım, sizde kompleks falan yok; siz aslında aşağılık bir insanmışsınız" diyor. Tabii hiç bir ruh doktoru hastasına bunu söylemez; fıkra işte.

HAYVANLAR VE İNSANLAR

Geçenlerde bir Kanada filmi seyrettim. Kanada'nın Fransızca konuşulan bölgesindeki bir balıkçı köyünde balıkçılığın ölmesinin ardından tüm köy halkı işsizlik parasıyla geçinmeye başlıyor. Bir plastik fabrikası kurmayı planlayan şirket, köyde doktor varsa fabrikayı o köye kuracak. Köylüler bir doktor buluyorlar ve doktora köyü sevdirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Doktor Kanada'nın İngilizce konuşulan kesiminden gelme ve krikete pek meraklı. Oysa "kriket" deyince köylüler cırcırböceği anlıyorlar, geleneklerinde spor olarak kriket diye birşey yok. Ama doktoru köyde tutabilmek için kriket öğreniyor ve nefret ede ede kriket oynamaya başlıyorlar. Çünkü kriketi, Hindistan'daki İngiliz sömürge yönetimi, Hindistan sıcağında fazla yorucu bir spor oynamak zor olduğundan ve vakit geçirecek başka eğlenceleri olmadığından bu oyunu icat etmiş. Bazan haftalar süren kriket, şimdilerde başta Hindistan olmak üzere eski İngiliz sömürgelerinin hepsinde popüler olmuş. Noel tatili ve ardındaki rehavet döneminde Avustralya krikete yoğunlaşıyor. Bu yıl Hindistan takımının yıldız oyuncusu Harbhajan Singh, Avustralya oyuncusu Andrew Symonds'a "maymun" demiş iddiasıyla ceza alınca yer yerinden oynadı. Maçın iptal edilme tehlikesi belirdi. İptal edilirse Avustralya Kriket Kurumu 145 milyon dolar, televizyon hakkını almış olan 9. Kanal 85 milyon dolar kaybedecekti. Neyse para konu olunca hava yumuşatıldı, maçlara devam edildi.

Her kültürde hayvan adları değişik anlamlarda kullanılır. Bizde birine eşek, ya da eşşeoleşşek denirse hakarettir ama İngiliz kültüründe hiç de öyle değildir. ABD'de Cumhuriyetçi Parti'nin amblemi fil, Demokrat Parti'nin amblemi ise eşektir. Türkiye'de amblemi eşek olan bir parti acaba ne kadar oy alabilir dersiniz? Biz birine "öküz" dersek hödük demek isteriz ama bir İngiliz için bu güçlü kuvvetli anlamına gelebilir. Bizim kaba saba insan için kullandığımız "ayı" sözcüğü birçok kültürde "iri yarı, sevimli" anlamına kullanılır, Berlin kentinin amblemi ayıdır. Maymunun bolluğundan ve insanlarla içli dışlı yaşamalarında olacak, Hindistan'da da sanırım "maymun" sözcüğü çok hareketli, becerikli insanlar için kullanılıyor. Harbhajan Singh'in maymun deyip demediği bile kanıtlanmadı ama dediyse de belki de bu anlamda demiştir. Olamaz mı? Lisede ders çalışmaktan başka birşey düşünmeyen öğrenciler "inek"ti. İnek Şaban'ı biliriz. Oysa İngilizcede genellikle kadınları aşağılamak için kullanılan "silly cow" deyimi var ki bizim lisedeki inekler için pek te geçerli bir deyim değil. İneğin kutsal sayıldığı Hindistan'da inek sözcüğünün aşağılama anlamı içermesi pek

olası değil herhalde. Keçi inadı veya katır inadı başka dillerde, başka kültürlerde ne kadar anlaşılabilir acaba?

Yalnız hayvanlar mı? Sevgili arkadaşım Şule Avustralya'ya ilk geldiği sıralar araba kullanırken bir başka sürücü olmadık bir hata yapıp Şule'yi çok öfkelendiriyor. Şule öyle ana avrat küfredecek bir insan değil, camı indirip öteki sürücüye "hıyar mısın sen!"den anında İngilizceye çevirerek "are you a cucumber?" diye öfkeyle bağırıyor. Adamın şaşkınlığını tahmin edebilirsiniz. "Hıyar"ın İngilizcede aşağılayıcı bir anlamı yok tabii. Eski Avustralya başbakanlarından Bob Hawke yaşlı bir emekliye "silly old bugger" dediği için epeyce tepki toplamıştı. Oysa küfür olarak algılanabilecek bu deyim Avustralya'da sevecen bir biçimde de kullanılabilen bir deyimdir. "Piç" anlamına gelen "bastard" sözcüğü de nasıl söylendiğine bağlı olarak küfür de olabilir, arkadaşlar arasında sevecen bir söz de. Bu sıralar Recep Tayyip Erdoğan'ın Kasımpaşalı ağzına çok takılanlar var. "Şehitlerimize kelle dedi" diye yer yerinden oynadı, hattâ dava açıldı, Başbakan tazminat ödemeye mahkûm edildi. Ne demiş Erdoğan? Abdullah Öcalan'dan söz ederken "*sayın Öcalan düşüncelerinin değil, almış olduğu kellelerin hesabını veriyor*" demiş. Hem Öcalan'a "sayın" demiş hem de... Şehitlere "kelle" mi demiş? Yooo... Türkiye'de Mr. ve Mrs. yerine konmak istenen "bay" ve "bayan" sözcükleri yerleşmedi, benimsenmedi. Gerçekten saygın olsun olmasın, herkese sayın deme alışkanlığı yerleşti. Niye takılıyoruz sözcüklere bu kadar? Üstelik "kelle almak", "kelle vermek" deyimleri Yeniçeriler, ellerinde palaları, Avrupa'yı kasıp kavurmaya başladığı günden beri dilimize yerleşmiş bir deyimdir. "Şehitlerimize kelle dedi" diye hop oturup hop kalkanlar ya bundan habersiz cahiller, ya da saldıracak yer arıyorlar. Erdoğan'ın ve AKP hükûmetinin eleştirilecek yanı mı yok? Ama dış borçlardan, eğitim sisteminin giderek bilimsellikten uzaklaştırılıp iman ve inanç temelinde yeniden yapılandırılmasına girişilmesinden, devlet kurumlarının, halkın vergileriyle kurulmuş devlet kuruluşlarının "özelleştirme" adı altında haraç mezat satılmasından söz etmek dururken ne yapıyor muhalifler? "Öcalan'a sayın dedi", "şehitlerimize kelle dedi", "ananı da al git dedi" düzeyinde saldırılarla uğraşıyorlar. Adam Kasımpaşalı. Ve de burjuvalaşan Anadolu esnafının temsilcisi. Toprak ağası Menderes gibi "efendim, bendeniz, zat-ı âlîniz, nâçizane, arzedeyim" falan mı demesini bekliyorsunuz? Yoksa bugünlerde medyamızdan sokaktaki adama dalga dalga yayılan sapkın Turklish dilini mi konuşmasını istiyorsunuz? "Paradigma"lardan, "konvansiyon"lardan, "konsept"lerden falan söz etse daha mı çok saygı duyacaksınız Başbakana? Acıdır, bugün Türkiye'deki muhalefetin

âcizliği, muhalefet partilerinin bir alternatif üretememesi muhalefeti bu düzeylere çekiyor. Tartışma düzeyi Erdoğan'ın değil, muhaliflerin düzeysizliğini gösteriyor. Neyzen Tevfik'in sözünü, onun söylediği gibi yazamıyorum ama daha kibarcası şu biçimlerde söyleniyor: "İnsanoğlu gariptir, her lâfı kaldırmaz / İnek dersin kızar da, sağarsın aldırmaz!" veya "İnsanoğlu gariptir her bi lâfı kaldırmaz / Eşek dersin kızar da semer vursan aldırmaz!"

KELLE

Geçenlerde bir Kanada filmi seyrettim. Kanada'nın Fransızca konuşulan bölgesindeki bir balıkçı köyünde balıkçılığın ölmesinin ardından tüm köy halkı işsizlik parasıyla geçinmeye başlıyor. Bir plastik fabrikası kurmayı planlayan şirket, köyde doktor varsa fabrikayı o köye kuracak. Köylüler bir doktor buluyorlar ve doktora köyü sevdirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Doktor Kanada'nın İngilizce konuşulan kesiminden gelme ve krikete pek meraklı. Oysa "kriket" deyince köylüler cırcırböceği anlıyorlar, ve önce cırcırböceği yemek istemediklerinden isyan ediyorlar. Ama sonra doktoru köyde tutabilmek için kriket öğreniyor ve nefret ede ede kriket oynamaya başlıyorlar. Çünkü kriketi, Hindistan'daki İngiliz sömürge yönetimi, Hindistan sıcağında fazla yorucu bir spor oynamak zor olduğundan ve vakit geçirecek başka eğlenceleri olmadığından icat etmiş. Bazan haftalar süren kriket, şimdilerde başta Hindistan olmak üzere eski İngiliz sömürgelerinin hepsinde popüler olmuş. Noel tatili ve ardındaki rehavet döneminde Avustralya krikete yoğunlaşıyor. Bu yıl Hindistan takımının yıldız oyuncusu Harbhajan Singh, Avustralya oyuncusu Andrew Symonds'a "maymun" dediği iddiasıyla ceza alınca yer yerinden oynadı. Maçın iptal edilme tehlikesi belirdi. İptal edilirse Avustralya Kriket Kurumu 145 milyon dolar, televizyon hakkını almış olan 9. Kanal 85 milyon dolar kaybedecekti. Neyse para konu olunca hava yumuşatıldı, maçlara devam edildi.

Her kültürde hayvan adları değişik anlamlarda kullanılır. Bizde birine eşek, ya da eşşeoleşşek denirse hakarettir ama İngiliz kültüründe hiç de öyle değildir. ABD'de Cumhuriyetçi Parti'nin amblemi fil, Demokrat Parti'nin amblemi ise eşektir. Türkiye'de amblemi eşek olan bir parti acaba ne kadar oy alabilir dersiniz? Biz birine "öküz" dersek hödük demek isteriz ama bir İngiliz için bu güçlü kuvvetli anlamına gelebilir. Bizim kaba saba insan için kullandığımız "ayı" sözcüğü birçok kültürde "iri yarı, sevimli" anlamına kullanılır, Berlin kentinin amblemi ayıdır. Maymunun bolluğundan ve insanlarla içli dışlı yaşamalarında olacak, Hindistan'da da sanırım "maymun" sözcüğü çok hareketli, becerikli insanlar için kullanılıyor. Harbhajan Singh'in maymun deyip demediği bile kanıtlanmadı ama dediyse de belki de bu anlamda demiştir. Olamaz mı? Lisede ders çalışmaktan başka birşey düşünmeyen öğrenciler "inek"ti. İnek Şaban'ı biliriz. Oysa İngilizcede genellikle kadınları aşağılamak için kullanılan "silly cow" deyimi var ki bizim lisedeki inekler için pek te geçerli bir deyim değil. İneğin kutsal sayıldığı Hindistan'da inek sözcüğünün aşağılama anlamı içermesi pek

olası değil herhalde. Keçi inadı veya katır inadı başka dillerde, başka kültürlerde ne kadar anlaşılabilir acaba?

Yalnız hayvanlar mı? Sevgili arkadaşım Şule Avustralya'ya ilk geldiği sıralar araba kullanırken bir başka sürücü olmadık bir hata yapıp Şule'yi çok öfkelendiriyor. Şule öyle ana avrat küfredecek bir insan değil, camı indirip öteki sürücüye "hıyar mısın sen!"den anında İngilizceye çevirerek "are you a cucumber?" diye öfkeyle bağırıyor. Adamın şaşkınlığını tahmin edebilirsiniz. "Hıyar"ın İngilizcede aşağılayıcı bir anlamı yok tabii. Eski Avustralya başbakanlarından Bob Hawke yaşlı bir emekliye "silly old bugger" dediği için epeyce tepki toplamıştı. Oysa küfür olarak algılanabilecek bu deyim Avustralya'da sevecen bir biçimde de kullanılabilen bir deyimdir. "Piç" anlamına gelen "bastard" sözcüğü de nasıl söylendiğine bağlı olarak küfür de olabilir, arkadaşlar arasında sevecen bir söz de. Bu sıralar Recep Tayyip Erdoğan'ın Kasımpaşalı ağzına çok takılanlar var. "Şehitlerimize kelle dedi" diye yer yerinden oynadı, hattâ dava açıldı, Başbakan tazminat ödemeye mahkûm edildi. Ne demiş Erdoğan? Abdullah Öcalan'dan söz ederken "*sayın Öcalan düşüncelerinin değil, almış olduğu kellelerin hesabını veriyor*" demiş. Hem Öcalan'a "sayın" demiş hem de... Şehitlere "kelle" mi demiş? Yooo... Türkiye'de Mr. ve Mrs. yerine konmak istenen "bay" ve "bayan" sözcükleri yerleşmedi, benimsenmedi. Gerçekten saygın olsun olmasın, herkese sayın deme alışkanlığı yerleşti. Niye takılıyoruz sözcüklere bu kadar? Üstelik "kelle almak", "kelle vermek" deyimleri Yeniçeriler, ellerinde palaları, Avrupa'yı kasıp kavurmaya başladığı günden beri dilimize yerleşmiş bir deyimdir. "Şehitlerimize kelle dedi" diye hop oturup hop kalkanlar ya bundan habersiz cahiller, ya da saldıracak yer arıyorlar. Erdoğan'ın ve AKP hükûmetinin eleştirilecek yanı mı yok? Ama dış borçlardan, eğitim sisteminin giderek bilimsellikten uzaklaştırılıp iman ve inanç temelinde yeniden yapılandırılmasına girişilmesinden, devlet kurumlarının, halkın vergileriyle kurulmuş devlet kuruluşlarının "özelleştirme" adı altında haraç mezat satılmasından söz etmek dururken ne yapıyor muhalifler? "Öcalan'a sayın dedi", "şehitlerimize kelle dedi", "ananı da al git dedi" düzeyinde saldırılarla uğraşıyorlar. Adam Kasımpaşalı. Ve de burjuvalaşan Anadolu esnafının temsilcisi. Toprak ağası Menderes gibi "efendim, bendeniz, zat-ı âlîniz, nâçizane, arzedeyim" falan mı demesini bekliyorsunuz? Yoksa bugünlerde medyamızdan sokaktaki adama dalga dalga yayılan sapkın Turklish dilini mi konuşmasını istiyorsunuz? "Paradigma"lardan, "konvansiyon"lardan, "konsept"lerden falan söz etse daha mı çok saygı duyacaksınız Başbakana?

Acıdır, bugün Türkiye'deki muhalefetin âcizliği, muhalefet partilerinin bir alternatif üretememesi muhalefeti bu düzeylere çekiyor. Tartışma düzeyi Erdoğan'ın değil, muhaliflerin düzeysizliğini gösteriyor. Neyzen Tevfik'in sözünü, onun söylediği gibi yazamıyorum ama daha kibarcası şu biçimlerde söyleniyor: "İnsanoğlu gariptir, her lâfı kaldırmaz / İnek dersin kızar da, sağarsın aldırmaz!" veya "İnsanoğlu gariptir her bi lâfı kaldırmaz / Eşek dersin kızar da semer vursan aldırmaz!"

RUDD'IN YOL HARİTASI

Klâsikler için "herkesin okumuş olmayı istediği, ama okumak istemediği eserlerdir" denir. Ekonomi de sanırım biraz öyle. Hepimizin yaşamını etkileyen ekonomi "keşke bilsek" dediğimiz, ama pek te bilmediğimiz bir konu. Yeni Kevin Rudd hükûmetinin karşı karşıya olduğu en büyük sorun ekonomik dengeyi bulmak deniyor. Avustralya'da enflasyon (fiyat artışı) oranları yüzde 3 dolaylarında. Türkiye'de yüzde 100'ü aşan enflasyonu bilenlerimiz için pek endişe verici bir durum değil tabii. Enflasyon kendi başına korkutucu birşey değil. Fiyatlar yüzde 3 artarken sizin geliriniz yüzde 5 artıyorsa kârlı durumdasınız demektir. Peki enflasyona ne sebep oluyor? Kapitalist ekonomide herşey arz ve talebe bağlı olduğundan, cebinizdeki para artınca talepleriniz çoğalıyor, ülke ekonomisindeki mal ve hizmet arzı buna yetişemiyorsa fiyatlar artıyor. Fiyatlar yüzde 10 artarken sizin geliriniz yüzde 5 artmışsa sıkışmaya başlıyorsunuz. Fiyatlar artınca paranın fiyatı olan faizler de artmaya başlıyor. Borcunuz varsa daha fazla faiz ödemeye başlıyor, iyice sıkışıyorsunuz. Hükûmet enflasyonu düşürmek için piyasada dönen para miktarını azaltmaya çalışıyor, bunun en kestirme yolu da ücretleri düşürmek oluyor, o zaman da iyice bunalım geçirmeye başlıyorsunuz. Hem fiyatlar artıyor, hem faiz oranları yükseliyor, hem de ücretiniz düşüyor. Hükûmetlerin en güç işlerinden birisi bu etmenleri dengeleyebilmek.

Her ekonominin gelişebilmek için kapitale (sermayeye) gereksinmesi var. Kapitalist ekonomilerde bu sermaye özel kişilerin ya da şirketlerin elinde toplanıyor, sosyalist ülkelerde devletin elinde. Ama sermaye olacak ki yatırım yapılabilsin, yatırımların bir getirisi olsun ve ekonomi gelişebilsin. Eğer çalışanlar emeklerinin tam karşılığını alabilseler sermaye birikimi diye birşey olmaz. Marx'ın kuramını koyduğu ve bugün her kapitalistin bildiği kurallar bunlar. Bir ülkenin toplam geliri içinde ücretlerin payının ne olduğu o yüzden kritik bir önem taşır. Çalışana az ücret ödenirse daha çok sermaye birikir ve o sermaye üretken alanlara yatırılırsa ekonomi büyür, gelişir. Ama bu gelişmenin yararı ücretleri düşük tutulan çalışanlara değil, sermayeyi elinde tutanlara olur. O zaman çalışanlar bu büyüyen, gelişen ekonomiden aldıkları payı artırmak için mücadele ederler. Bu sendikalar yoluyla da olabilir, çalışanı daha çok kollayan iktidarlar yoluyla da olabilir. O yüzdendir ki kapitalist batı demokrasilerinde tutucu iktidarlar ile sosyal demokrat iktidarlar bir tahtırevalli gibi inip çıkarlar. Ama hangi iktidarın tutucu, hangisinin sosyal demokrat olduğu da adına bakarak pek

anlaşılamaz. 1970'lerden bu yana ücretlerin toplam milli gelir içindeki payının en fazla artış gösterdiği dönem 1972-75 Whitlam hükûmeti dönemiydi ve ücretler ortalama yılda yüzde 5 artıyordu. Bu biraz azalarak 1975-1983 Fraser hükûmeti döneminde yüzde 3.5 dolaylarında devam etti. Ücretlerin düşüş gösterdiği tek dönem Howard hükûmeti dönemi değil, 1983-1991 Hawke-Keating "İşçi Partisi" hükûmetleri dönemi oldu. 1975'te tüm milli gelir içinde ücretlerin payı yüzde 62.5 iken sürekli düşüş gösterdi ve bugün yüzde 53'e düştü. Peki, insan Hawke-Keating dönemi için bu nasıl "İşçi Partisi" diye sormaz mı? Bu noktada "social wage" (sosyal ücret) dediğimiz kavramdan söz etmek zorundayız. Benim ücretim artmazsa, ama buna karşılık devletin sağladığı hizmetler artarsa, cebimden daha az para çıkacak demektir. Hawke-Keating hükûmetleri bunu yapmaya çalıştı. Yeni başbakanımız Kevin Rudd da kendisini "ekonomik tutucu" olarak tanımladıktan sonra bu yolu tutacağa benzer. Ücret artışlarının enflasyona neden olmaması, ama aynı zamanda da çalışanların yaşamlarının daha refah içinde olabilmesi için devletin sağladığı hizmetlerin artırılmasından başka yol yoktur. Oysa bu Sadrazam Howard'ın, ideolojik saplantısı ile herşeyi özelleştirmeye girişmesine, devletin sağladığı hizmetleri azaltmasına, özellikle sağlık ve eğitime harcanan paraları azaltmasına ters düşen bir yaklaşımdır.

Kapitalist ekonomi kuralları içinde yaşadığımızı kabul edersek, bu cendere içinde yapılabilecek iki şey var. Birincisi arz-talep denkleminin arz yanına bakmak, mal ve hizmet arzını artırmak. Bu da üretkenliğin artmasıyla olur. Üretkenliğin artması için de daha nitelikli işgücü, daha ileri teknoloji gerekir. Nitelikli işgücü ancak eğitime yapılacak yatırımların artmasıyla mümkündür. Sermaye sahiplerinin ileri teknoloji kullanmaya özendirilmesi ise ancak kârlarının artmasıyla olur. Kârların artması da ücretlerin düşük tutulması demektir. Kevin Rudd hükûmeti, ilk beyanlarına bakılırsa bu durumun ayırdında gözüküyor. Çalışanların refah düzeyinin artırılmasını için ücret artışları yolunu değil, devletin sağladığı (özellikle sağlık ve eğitim) hizmetlerinin artırılması yolunu seçeceğe benziyor. Ücretler fazla artmayınca enflasyon frenlenecek, kâr oranlarının yüksek tutulmasıyla ileri teknolojiye daha çok yatırım yapılabilecek, eğitime ağırlık verilerek daha nitelikli, dolayısıyla daha üretken bir işgücü yaratılacak. Tabii bu, yeni hükûmet başa geçeli daha birkaç ay olmuşken benim tahmin edebildiğim yol. Kevin Rudd hükûmeti 1972-75 dönemindeki ücret artışlarının Whitlam hükûmetinin sonunu getirdiğinin bilincinde gözüküyor. Somut önerilerden söz edecek olursak bu çizgiyi destekleyecek önemli politik kararlar

alınabilir. Eğitime harcanacak para büyük ölçüde artırılabilir, yüksek öğrenim 70'lerdeki gibi yeniden parasız hale getirilebilir, Medicare kapsamı ve PBS (devlet destekli ilâç) kapsamı genişletilebilir, devlet kreş masraflarının belirli bir yüzdesini değil tamamını karşılayıp şimdi evde çocuğuna bakanların eğitim ve iş olanaklarını genişletebilir. Ama bütün bunlar cebimizde daha fazla para bırakacağından ve biz bu parayla plazma televizyon falan alacağımızdan enflasyonu körükler. İşte kapitalist ekonomide sosyal demokrat bir partinin çıkmazı.

75 YIL SONRA

Sözcükler zamanla değişik anlamlar kazanıyor; sözcükler gibi bazı simgeler de değişik şeyler ifade eder oluyor. Nazi Almanya'sının simgesi olan gamalı haç (svastika) aslında Hitler'den binyıllar önce Amerikan yerlileri, Hindular, Budistler, Vikingler, Yunanlılar, Romalılar, Keltler, Anglo-Saksonlar, Mayalar, Aztekler, Persler, Hıristiyanlar ve taş devri kabileleri tarafından kutsal bir simge olarak kullanılmış. Çok eski havralarda bile Musevilerin simgesi altı köşeli yıldızın yanı sıra Yahudi gamalı haçları görülmüş. Hattâ Kanada'da talih eseri altın bulunan bir kasabaya 1911'de "swastika" adı bile verilmiş. 30 Ocak 1933'te Alman Devlet Başkanı Hindenburg, Hitler'i "şansölye" ilân etmiş. Aradan tam 75 yıl geçmiş. Bu olaydan sonraki 12 yılda dünya, II. Dünya savaşı, 60 milyon ölü, harap bir Avrupa, Yahudilerin, Çingenelerin, Slavların, eşcinsellerin, akıl hastalarının, komünistlerin topyekün öldürülmesini görmüş, gamalı haç, Nazizm, Faşizm nefret edilen, hattâ yasaklanan şeyler olmuş. Oysa o günlerde Mussolini İtalya'sında, Franko İspanya'sında kara gömlekliler, Hitler Almanya'sında kazboku rengi gömlekliler övünerek faşist olduklarını söylemiş, Almanya'da gençler gamalı haç bayrağı altında keyifle sevişmişler. Sanskritçeden alınma "despot" sözcüğü "evin efendisi" demek iken giderek acımasız diktatör anlamı edinmiş. II. Dünya savaşı sürerken ve o günün Türkiye'sinde I. Dünya savaşının ve Alman ittifakının anıları halâ tazeyken Almanların ve Hitler'in destekçileri pek te az değilmiş. Sevecen, insancıl Orhan Veli bile 1939'da "Hitler amca / Bir gün bize de buyur / Kâkülünle bıyıklarını / Anneme göstereyim. / Karşılık olarak ben de sana / Mutfaktaki dolaptan aşırıp / Tereyağı veririm. / Askerlerine yedirirsin." demiş.

Geçmişi değerlendirirken kaçınılmaz olarak olaylara, kişilere, fikirlere bugünün gözlükleriyle bakıyoruz. Ama tarihçinin görevi bizlere o günün ortamını, o günün düşüncelerini, olaylarını anlatıp tarihsel olayları, kişileri o günün koşulları içinde irdelememizi ve geçmişten ders almamızı sağlamaktır. Ne Orhan Veli'yi "Hitler amca" dedi diye eleştirmek, ne de Alman halkını Hitler'i başa getirdi diye, ya da İsmet İnönü'yü Hitler'e krom sattı diye kınamanın bir anlamı vardır. Irkçılık, ya da "ırk" kavramı üzerine kurulu söylemler o zamanlar daha "tu kaka" olmamıştı, milliyetçilik muteberdi.

75 yıl önce Hitler kâbusunun başladığı 1933 yılında Türkiye'de Cumhuriyetin 10. yılı kutlanıyordu. Türkiyenin iki ünlü şairi Faruk Nafiz Çamlıbel ve Behçet Kemal Çağlar'ın yazdığı 10. yıl marşı bir yandan komünistler gibi "*İmtiyazsız, sınıfsız,*

kaynaşmış bir kitleyiz" derken, öte yandan ırkçı Almanların "*Deutschland Über Alles*" (Hepsinden Üstün Almanya) dediği gibi -bugün kınayacağımız bir yaklaşımla- "*Türk'üz, bütün başlardan üstün olan başlarız*" diyordu. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal 10. yılda önemli bir söylev vermişti. "*Türk milleti*" diye başlayan söylevde toplum psikolojisini çok iyi bilen Mustafa Kemal 15 milyonluk nüfusun özgüvenini güçlendirmek için "*Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir*" diyordu. Irkçılığın alıp yürüdüğü, kafataslarının ölçüldüğü, bazı ırkların genetik olarak aptal olduğu ciddi ciddi ileri sürülen bir dönemde Mustafa Kemal "Türk ırkı"ndan söz etmiyor, söylevini "*Ne mutlu Türk'üm diyene*" diyerek noktalıyordu. "*Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına, Türk milleti denir"* diyordu. Mustafa Kemal bizim taşkafa ırkçılarımızın aksine "Türkiye halkı"ndan söz ediyordu. Ne yazık ki Mustafa Kemal'den sonra "Türkiye halkı" söylemi ırkçı söylemlere dönüşmüş, "Türk ırkı"ndan olmayanların zorla Türkleştirilmesi, aşağılanması, horlanması, dışlanması noktasına gelmiştir. "Ne mutlu Türk'üm diyene" sözü dağa taşa yazılıp ceberrut devletin baskı aracı haline dönüştürülmüştür. Bugün kendine "Atatürkçü" sıfatını yakıştıran ırkçılarımız herşeyden önce 1933 dünyasındaki Mustafa Kemal'i akılcı olarak değerlendirmelidirler.

Geçen hafta Gazi Üniversitesi profesörü Atilla Yayla "Atatürk'e hakaretten" 15 ay hapse mahkûm oldu ve cezası tecil edildi. Bir konuşmasında Türkiye'nin 1925-45 dönemini eleştiren Yayla tek parti döneminin iddia edildiği gibi ilerici olmadığını öne sürmüş ve Mustafa Kemal'den "bu adam" diye söz etmiş. Yapılan şikâyetler üzerine işinden atılan Yayla daha sonra yeniden işine geri dönmüş. Yayla'nın eleştirilerine katılıp katılmamak herkesin kendi bileceği iş. Ama bir dönemin –doğru ya da yanlış- eleştirisini yaptığı için ve Mustafa Kemal'e "bu adam" dediği için yargılanıp mahkûm edilmesinin mâzur görülecek bir yanı yok. Mustafa Kemal bir ilâh değil, bir insandı, bir adamdı. Yukarıda da belirttiğim gibi çağının ilerisinde bir adamdı. Ama bu Mustafa Kemal'in ya da onun döneminin eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Yapılması gereken, Yayla'nın söylediklerini soğukkanlılıkla ve bilimsellik çerçevesinde değerlendirmek, eleştirmek, yanlışları varsa o yanlışları göstererek söylediklerini çürütmektir. Yoksa Sayın Muhammed'e hakaret etti diye Salman Rüşdi'ye ölüm fermanı çıkaran mollalardan ne farkımız kalır? Mustafa Kemal '*Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir*' dememiş mi sözde Atatürkçüler? İlim, bilim her şeyi sorgulamayı, somut verilere dayanmayan hurafeleri reddetmeyi gerektirmiyor mu? Bu eleştiriden, sorgulamadan Kuran ya da Mustafa Kemal muaftır diye bir hüküm mü olmalı?

Hıristiyan yobazları düşünürken hep "Sayın İsa, acaba dediği gibi bir gün geri dönse ne yapardı" diye düşünmüşümdür. Ve yanıtım hep "herhalde önce kendi adına her türlü bağnazlığı, hoşgörüsüzlüğü yayan kiliseleri yerle bir ederdi" olmuştur. Mustafa Kemal de 10. Yıl söylevinden 75 yıl sonra geri dönebilse sanırım ilk işi Atatürkçülüğü bağnazlıklarına, ırkçılıklarına kılıf yapanları karşısına alıp zılgıtı çekmek olurdu.

HASS

'Hass' Almanca nefret demek. Geçtiğimiz Pazar günü Almanya'nın Ludwigshafen kentinde beşi çocuk, Gaziantepli dokuz Türkiyeli göçmenin ölümüne yol açan bir yangın çıktı. Polisin açıklamasına göre zemin katında Türk Kültür Merkezi bulunan binanın duvarında iki tane 'Hass' yazısı varmış ve sözcüğün sonundaki iki 'S' harfi Nazilerin SS'i biçiminde yazılmış.

Bildiğimiz gibi SS, Schutzstaffel (koruma mangası) adının kısaltılmışıdır. 1925 yılında önce Hitler'in korumaları olarak kurulan örgüt daha sonra Gestapo adıyla bilinen Alman Gizli Polisini de yönetmeye başlamış ve Alman askerinin bile çekindiği, katliamları düzenleyen bir korku aygıtına dönüşmüş.

İki kız çocuğu bir adamı binayı tutuştururken gördüklerini söylemişler. 11 aylık bir bebeğin üst kattan aşağı atılırken çekilen resmi tüm dünya basınında yer aldı. Onur adlı bebeği aşağıda bekleyen polise atan dayısı çaresiz kaldığı için bunu yaptığını söylemiş. Bebek kurtulmuş. Ama engelli Kamil'i karısı Hülya yanan binadan kurtardıktan sonra iki çocuğunu kurtarmak için tekrar binaya girmiş, fakat ne kendisi, ne de iki çocuğu kurtulabilmiş. Dokuz ölünün yanısıra 60 ta yaralı var.

Bild gazetesine göre polis 2006 Ağustosunda binaya bir kaldırım taşı fırlatıldığını ve iki petrol bombası atılarak kundaklanmaya çalışıldığını açıklamış. Bugünlerde Almanya'ya resmî bir ziyarette buluna Başbakan Erdoğan "Bütün kurbanların Türk olduğu bu olayda kasit olması ihtimali bizi çok endişelendiriyor. Bu üzücü olayın gerçek nedeni umarız ki yabancı düşmanlığı değildir" demiş. Yangının Neo-Naziler tarafından çıkarıldığı henüz kanıtlanmış değil. Soruşturmalar devam ediyor.

1993'te yine Almanya'da, Solingen kentinde bir takım Alman gençleri tarafından çıkarılan yangında beş Türk kadın ve çocuk ölmüştü. Birçok kişi Almanya'da yaşayan 3-4 milyon Türkiyeli için "Almanya'nın yeni Yahudileri" terimini kullanıyor.

Yabancı basında "xenophobia" sözcüğü kullanılıyor. Bu, "yabancılardan duyulan korku" demek. Xenophobia, "Hass" ile aynı şey değil. İnsanlar genel olarak bilinmeyenden, kendilerine yabancı gelenden korkarlar. Peki nedir bu korkuyu nefrete dönüştüren, masum insanların yakılmasına giden yol?

Bireysel düzeyde kötülük gördüğümüz birinden nefret edebiliriz. Nefretin kaynağı kıskançlık ta olabilir. Şu veya bu biçimde sizden daha başarılı olan,

daha akıllı, daha zengin olan kişiye duyduğunuz kıskançlık kolaylıkla nefrete dönüşebilir. Bu bile insanın sağlığına zararlıdır. "Keskin sirke küpüne zarar" sözü öfke için söylenmiş ama nefret için de benzeri bir söz var: "Nefret asit gibidir. Üstüne dökülen şeyi yok ettiği gibi içinde tutulan kabı da yok eder". Bireysel açıdan bile nefretin kimseye yararı yok. Peki, hiç tanımadığı insandan, salt Türk diye, ya da Alman diye, Yahudi diye, Ermeni diye, kısa boylu, uzun boylu, mavi gözlü, kara gözlü diye nefret etmek nasıl oluyor?

Alman yazar Hesse şöyle diyor: "Bir insandan nefret ediyorsanız, o insanda kendinizde bulunan bir özelliği gördüğünüz içindir. Kendimizde bulunmayan birşey bizi rahatsız etmez". Eşcinsellere yönelik saldırıların saldırganın kendisinde eşcinsel eğilimler bulunduğu ve bunu bastırmaya, maskelemeye çalıştığı için olduğunu bugün herkes kabul ediyor.

Almanya karanlık geçmişinden ötürü ırkçılık konusunda belki birçok ülkeden daha duyarlı bir ülke. Her ülkede olduğu gibi orada da arada bir çıkan ırkçı politikacılar ırkçı söylemlerle prim yapmaya çalışsalar da yasalar bu konuda oldukça katı. Politikacılar kendi başarısızlıklarını yükleyecek şamar oğlanları aradıklarında ya da bizim sabık Başbakan misâli biraz daha fazla oy almak uğruna ırkçı söylemlerden medet umabiliyorlar. Ama politikacıları eleştirmenin yanısıra Solingen'de, Sivas'ta insanları yakarak öldüren yaratıkların kafa yapısını anlamamız gerekiyor. Binadan atılan küçük bebek Onur'un resmi kadar kafamda yer eden bir görüntü daha var. Müslüman bir ülkede şu veya bu şeriat hükmüne aykırı davrandığı iddiasıyla taşlanarak öldürülen bir kadının katiller tarafından çekilen videosu. Azgın bir güruh ortalarına aldıkları kadını taşlıyor ve en sonunda da –işi sağlama almak için- kafasını kocaman bir kayayla eziyorlar. Sonra da kadının açılan eteklerini –herhalde abdestleri bozulmasın diye- özenle kapatıyorlar.

Daha 1923'te Halide Edip "Vurun Kahpeye" romanında şehvetten gözü dönmüş ticanilerin "kedi erişemediği ciğere mundar der" misali genç bir kadını nasıl öldürmek istediklerini pek güzel anlatmıştı.

Solingen'de beş kişiyi yakan Alman gençlerinin ruh hali neydi? Ludwigshafen'de –eğer sorumluları Neo-Naziler ise - bunların kazınmış kafalarından neler geçiyordu? Darlinghurst'te eşcinselleri hastanelik eden, Cronulla'da Ortadoğu görünümlülere saldıran, Türkiye'de Alevilere saldıran, yakan, öldüren yaratıkların ruh hali neydi?

Akla iki şey geliyor. Birincisi –bilinçli olmasa da - "o haklıysa, doğruysa, ben haklı ve doğru olamam" ile ifadesini bulan güvensizlik. "Kendi doğrularımı

korumak için bunları dayatmalı, gerekirse öldürmeliyim" sapkınlığı. Hele kendi doğrularının mutlak doğrular olduğu şu veya bu dogma ile küçük yaştan kafalara yerleştirilmişse... Orta Çağda da Hıristiyan kilisesi insanları diri diri yakıyordu. Çünkü mutlak doğru onlarındı, farklı görüşler tehdit oluşturuyordu. "Tapınak şövalyeleri"nin reisi yakılırken bir yandan da onların varlıklarına el koymak amacı vardı elbette.

İkincisi de beylik deyimiyle –bir baltaya sap olamamak". Bu türden her örgüt bilir ki adam toplamak için en verimli ortam toplumda ezilmiş, umutsuz, verimsiz, cahil takımıdır. Kendisi birşeyler üreten insanın nefrete ayıracak zamanı ve enerjisi yoktur. Çünkü nefret, nefret edeni yer, bitirir. Almanya'yı kınarken, çuvaldızı kendimize batırmayı da unutmayalım.

İKİ TÜRBAN ÖYKÜSÜ

Bir kere ben bu "türban" sözcüğüne takılıyorum. Bildiğiniz gibi türban batılıların bizim "sarık" dediğimiz serpuşa verdikleri addır. İran'da "çador" –sanırım "çadır"dan bozma- var, çarşaf var, başörtüsü var, sıkmabaş var... "Hicab" aslında utanç anlamına gelen bir sözcük. Ama bazı yerlerde –kadının görünmesi utanç kaynağı imişçesine başörtüsüne hicab da deniyor. Fransızcadan gelme "eşarp" ta var bu arada... Her neyse, "türban" Türkiye gündeminin orta yerinde. Bazıları bunu siyasal, ya da şeriat özlemini ifade eden bir dinsel simge olarak gördüğünden karşı çıkıyor, bazıları kadının cinsel bir nesne olarak görülmesinden kaynaklandığı fikrinde ve kadının özgürlüğünü kısıtlayan bir araç olarak görüyor. Bazıları da salt estetik açıdan, gözlerini rahatsız ettiği için karşı çıkıyor. Kravat takmak ta bir siyasal simgedir. 60'larda posbıyık ya da sarkık bıyık ta siyasal simgelerdi. Musevilerin kafalarına koydukları takke de dinsel bir simgedir. Rahibelerin çarşafları da, Sih'lerin sarığı da dinsel bir simgedir. Estetikse, benin gözümü rahatsız eden o denli çok şey var ki... Örneğin alt dudağının altında bir tutam kıl bırakan gençlerin görüntüsü beni müthiş gıcık ediyor. Ama bunların hiçbirini yasaklamak aklımdan geçmiyor. Üstelik bizim türbanlılarımız bir örnek kara çarşaf takmıyor, rengârenk, türlü çeşitli türbanlarla sokaklarda âdeta defileye çıkıyorlar. Türban belli bir inanca dayalı kafa yapısının ifadesidir savı biraz daha üzerinde durulmaya değer. Mizahçı Gani Müjde bunu güzel hicvetmiş. Diyor ki: "*Bir hafta önce türban protestoların sırasında "7.4 yetmedi mi?" pankartını açan sevgili kardeşime seslenmek istiyorum bugün... 20 bin insanın acısı ve cenazesi üzerine politika yapmaya kalkan "o güzel insana" bir çift sorum var. Ey mantosu uzun, aklı kısa kardeşim benim. 7.0 yetmedi mi? ABD'nin Los Angeles şehrinde 7.0 büyüklüğünde bir deprem oldu bacım... Bizim depremde 20 bin kişi ölup 20 bin kişi sakat kalırken ,gâvur, Hıristiyan ve Siyonist dostu Amerika'da sadece 2 kişi yaralandı güzel ablam. Şimdi türbanlı başını ellerinin arasına alıp düşünüyor musun acaba? Sakarya gibi muhafazakâr bir bölgede Allah binlerce Müslümanı öldürerek cezalandırıyorsa eğer, Hıristiyanlara ve Siyonist dostlarına niye kıyak geçiyor? Seks şoplarıyla, porno filmleriyle tüm dünyaya "seks", "uyuşturucu" ve "günah" ihraç eden bu ülkenin Allah katında ayrıcalığı ne olabilir ki güzel annem? Oysa adım gibi eminim Sakarya'da, Gölcük'te hayatlarını kaybedenlerin çoğu ölmeselerdi eğer sabah ezanı ile birlikte camilerin yolunu tutacaklardı. Üç aylarda oruç tutacak, Ramazan'da devrilmeyen minarelerin ışıklarıyla birlikte senin ağzına adı bile*

yakışmayan Allah'ın adı ile birlikte oruçlarını açacaklardı. E n'oldu şimdi? Eğer her coğrafya olayını, her doğal âfeti bilimin ve aklın süzgecinden geçirmeden böyle yorumlarsan bu ülkenin yarısı her deprem felâketinden sonra dinsiz olur güzel hala kızım... Fay hattında 10 katlı binalara izin veren şapşal belediyecilik anlayışını, deniz kumundan inşaat yapan edebiyatçı muteahhitleri, depreme dayanıklı konut üretme çabalarını ,hırsızları, uğursuzları bir kenara bırakıp her şey ilâhî kudretin intikamı olarak açıklarsan bu deprem 10 yıl sonra gene aramızdan binlerce "dinsizi" alır gider güzel amca kızım. Allah'ın kullarına böyle cezalar verebileceğini halâ düşünüyorsan da git Hıristiyan ol... Çünkü senin bu mantığına göre Allah onları daha çok seviyor. "Gâvurlar" hem senden daha zengin,hem de evleri tepelerine yıkılmıyor."

Bu olayın bir açısı. Ama her "türbanlı" bu kafada mı? Afganistan'da kadının eğitimini yasaklayan Kuran Kursu öğrencileri de Müslüman olduklarını savunuyorlar, bizde türbanlı oldukları için üniversiteye gidememekten yakınan genç kızlarımız da Müslüman.

Gölcük depremini ve her felâketi Allah'ın günahkârları cezalandırmak için yaptığına inanan türbanlıların yanısıra bir de bakın şöyleleri var. "*Üniversite kapısı sert bir şekilde yüzümüze kapatıldığı günden bu yana yaşadığımız acılar bize bir şey öğretti: Gerçek sorunumuz insanların hayatlarına, görünüşlerine, sözlerine, düşüncelerine müdahale edebilme hakkını kendinde gören yasakçı zihniyettir. Başını örttüğü için ayrımcılığa uğrayan kadınlar olarak tüm samimiyetimizle açıklıyoruz ki; üniversitelere başımızı örterek girmekle mutlu olmayacağız. Ta ki: Kürtlerin ve ötekileştirilenlerin kendilerini bu ülkenin aslî unsuru hissetmesi için gereken hukukî ve psikolojik ortam oluşturulmadan, acımasızca işlenen cinayetlerin gerçek sorumlularına ulaşılmadan, 301 davalarını bitirecek düzenleme yapılmadan, azınlık vakıflarının üzerinde pişkince oturanların rahatı bozulmadan, Alevilerin ibadetini kültürel aktivite, ibadet evlerini de kültür merkezi olarak görmekte ısrar etmekten vazgeçilmeden, Üniversitelerden sudan sebeplerle atılan arkadaşlarımız geri dönmeden, yasakçı zihniyet bize ne zaman, nerelerde ve nasıl örtüneceğimizi dayatmaktan vazgeçmeden, üniversitelerin bilimsel özgürlüğünün önündeki en büyük engel YÖK kaldırılmadan… Kısacası; 12 Eylül darbe anayasasını esamesi okunmayacak şekilde ortadan kaldırıp yeni, sivil bir anayasaya yapılmadan mutlu olamayacağız. Birimizin diğerimiz için tehlike olduğu korkusunu yayıp bizi birbirimize düşürerek bu adaletsiz düzenini devam ettiren yasakçı zihniyet tamamen ortadan kalkmadan hiç bir özgürlük tam özgürlük değildir.*

Özgürlüklerin kısıtlanmasının ne demek olduğunu bilen insanlar olarak, bundan sonra da her türlü ayrımcılığın, hak ihlâlinin, baskının, dayatmanın karşısında olacağız." İnanan bir kişi olsam buna "amin" demekten başka birşey düşünenemezdim.

Avustralya'da Arap kökenli göçmen adaylarının ninelerinin kızlık soyadlarının sorulmasına ilk tepki Yahudi konseyinden gelmişti, unutmayalım. Yasakların acısını çeken bilir. Nasıl her sakallı dedeniz değilse, her türbanlı da yobaz değildir.

BEDAVA ÖZÜR

"Bedava yaşıyoruz, bedava" Orhan Veli

Keloğlan -raslantı bu ya- dağda bayırda dolaşırken sihirli lâmbayı bulmuş, ovuşturmuş, içinden bir dudağı yerde, bir dudağı gökte bir cin çıkmış. Cin "Dile benden ne dilersin?" diye sorunca korkudan dudağı uçuklayan Keloğlan "Özür dilerim" demiş.

Her ne kadar "lütfen" ve "özür dilerim" bizim kültürümüzün bir parçası olamamışsa da şimdilerde bir "üzgünüm" lâfıdır gırla gidiyor. "*I am sorry*'den dolaysız çeviri olan "üzgünüm" elbetten "özür dilerim"in yerini tutmuyor. Ama bizler hiçbir zaman özürlü, kabahatli olduğumuzu kabul etmeyen bir kültürün çocuklarıyız. "Kabahat gelin olmuş ta kimse almamış" deriz.

Sabık başbakan Howard büyük bir tutarlılık içinde hep bağnazlık sergilemiştir; eğer tutarlı bağnazlık tutarlılık sayılırsa tabii. Çocukları zorla alınan, çalınan yerlilerden özür dilemeyi "ben yapmadım ki özür dileyeyim" diye hep reddetmiştir. DNA'sını araştırsak herhalde soyunda bir Türklük vardır. 8 yıl önce şöyle yazmışım:

28 Mayıs 2000. Avustralya'nın Sydney kentinde yarım milyon insanla birlikte yürüyorum. Çoluk çocuk, genç yaşlı, bastonla, tekerlekli iskemleyle yürüyüşe katılanlar. Beyaz, siyah, sarı insanlar. Zengin, fakir. Oluk oluk akan insanların yüzünde haklı olduğunu bilmenin inançlı güveni. Sataşma, itişme kakışma, kavga yok. Politikacılar da var aramızda, kimisi inanan, kimisi de inanıyor gözükmek gereği duyan. Eksikliği belli olan, Başbakan olmasa kimsenin umursamayacağı küçük Coni. Coni "maalesef", "üzülüyorum" falan diyor ama bir basit sözcüğü, "sorry" sözcüğünü söylemekten kaçınıyor. Yerli halkın çektirildikleri ve halâ da çektiklerini artık bilmeyen kalmadı; Coni de biliyor. Ama"sorry" derse tazminat davaları açılabileceğini, bayraktarlığını yaptığı büyük şirketler yerine 212 yıldır canına okunmuş insanların cebine devlet kasasından para girebileceğini biliyor ve "sorry" demiyor. Yürürken John Lennon'ın şarkısı geliyor aklıma. "Imagine" diyor John Lennon:

"Hayal edin cennet olmadığını, bir deneyin, kolay

Altımızda cehennem olmadığını, üstümüzde yalnızca gök kubbe

Hayal edin herkesin gününü gün ettiğini

Hayal edin ülkeler olmadığını, güç değil bunu yapmak

Öldürmek ve ölmek için bir neden olmadığını ve din de olmadığını

Hayal edin herkesin barış içinde yaşadığını

Belki hayalcisin diyeceksiniz

Ama bir tek ben değilim ki

Umarım bir gün katılırsınız bize

Ve dünya tek bir dünya olarak yaşar

Hayal edin mülkiyet olmadığını, bilmiyorum elinizden gelir mi

Aç gözlülük ve açlık için gerek olmadığını, tüm insanların kardeşliğini

Tüm insanların tüm dünyayı paylaştıklarını".

Deniz'ler, Hüseyin'ler, Yusuf'lar, Sinan'lar, Bingöl'ler geliyor gözümün önüne, birlikte yürüyoruz.

Budapeşte'de, Prag'da Rus tanklarına, Tianenmen alanında Çin tanklarına göğüs gerenlerle, Filipinler'de hırsız Markos'tan kurtulmak için yürürken askerlerine çiçek sunan yüzbinlerce Filipinli ile birlikte yürüyoruz.

Fiji'de ırkçı bir iş adamı bakanlar kurulunu rehin almış, baştakilerin belirli bir soydan olmamalarına karşı harekete geçmiş; başbakan Chaudry ile birlikte yürüyoruz. Bunu uluslararası dayanışma içinde protesto eden Avustralya sendikaları küçük Coni'nin hükûmeti ve tetikçisi Peter Reith tarafından iğdiş edilmeye çalışılıyor. Sendika üyeliği yüzde 20'ye düşmüş. Sendikacılarla birlikte, zenginliklerini başkalarının sefaleti üzerine kuranların savunucusu bir hükûmete karşı yürüyorum.

Yürüyorum. Bir başka vurulanla birlikte, düşleme, daha iyi, daha insancıl, daha âdil bir dünya hayal edebilme yürekliliği göstermiş bir başka güzel insanla, Martin Luther King'le birlikte yürüyorum.

"Bir gün dört küçük çocuğumun derilerinin rengine göre değil, kişiliklerinin ne olduğuna göre değerlendirileceği bir yerde yaşayacaklarını düşlüyorum" diyor Martin Luther King, 1968'de kurşunlanmadan önce.

Dünyanın en yoksul ülkelerinden Etiyopya ile Eritrea arasındaki savaşın bitmek üzere olduğu haberleri geliyor. Bilânço: binlerce ölü, savaşın faturasını yıllarca ödeyecek, açlığa, yoksulluğa, kıtlığa mahkûm edilmiş binlerce şiş gözlü, şiş karınlı, kürdan bacaklı çocuk. Irak'ta yeni dünya düzeni gereği açlığa ve ilâçsızlığa mahkûm edilen ve her gün bakımsızlıktan ölen çocuklar. Etiyopya'ya, Eritrea'ya, Saddam'a, petrol şirketlerine karşı yürüyorum.

Dünyanın zengin ülkelerinden birinde, karnımız tok, sırtımız pek, dünyanın en güzel limanlarından birinin iki yakasını birleştiren demirden bir köprüyü

geçiyoruz yavaş yavaş. Ağır ağır akıyor insan seli. 500 000 kişi diyorlar. Eminim yürüyenlerin bir çoğunun kafasında ne Deniz Gezmiş var, ne John Lennon ne de Martin Luther King. Akşam nerden ekmek bulacağız kaygısı da yok kimsede. Yürüyoruz da ne oluyor sanki? Irak'taki çocuk ilâç, Etiyopya'daki ekmek mi buluyor biz yürüyoruz da?

Anonim Alkolikler kuruluşunun bir şiarı var. Diyorlar ki "Tanrım, bana değiştirebileceğim şeyleri değiştirebilme gücü ver, değiştiremeyeceğim şeyleri kabul etme olgunluğu ver, en önemlisi neyi değiştirip neyi değiştiremeyeceğimi ayırt edebilme bilgeliğini ver". Güçsüz değiliz, değiştirebileceğimiz şeyler var. Bir milyon ayak, köprüyü geçerken sessizce bunu söylüyor. 500 000 kişi çıkarı için yürümüyor, başkalarına yapılan adaletsizliğe karşı yürüyor. Aç gözlülüğe, köşe dönmeciliğe, yeni dünya düzeni denen yeni sömürgeciliğe karşın başkalarına yapılan adaletsizlik için sokaklara dökülen 500 000 kişi. Umut veriyor bana.

"Yaşamak bir ağaç gibi hür ve bir orman gibi kardeşçesine".

Yeni Başbakanımız Rudd, yerli halktan özür diledi. Demek ki birşeyleri değiştirebilmişiz dedim 8 yıl sonra. Eski bakan Tony Abbott tazminat olmadan özürün anlamsız olduğunu söylüyor. Milyarlar tutarında bütçe fazlası varken tazminat vermeyiz demek Rudd'a yakışmıyor.

BİR TAKIM ÇELİŞKİLER

Haftalık Yazılarımı numaralıyorum. Bir baktım 300'ü geçmiş. Bazan okuyucunun ilgisini yakalayacak konu bulmak güç oluyor. Ama bazan da gündemde o kadar çok önemli konu oluyor ki, hangisine eğileyim diye kafa patlatılıyor. Bu hafta da öyle bir hafta. Kosova'yla ilgili bir yazı yazmaya hazırlanırken kafamı SBS'ten sevgili Bülent İbrişim'in Kemal Burkay'la yaptığı söyleşi meşgul ediyor. Önümde birkaç hafta önce Melbourne Başkonsolosluğu İdarî ve Sosyal İşler Ataşesi Mevlüt Haliloğlu'nun Dünya gazetesinde "Kuran'ın diğer vahiyler arasındaki yeri" başlıklı yazısı var. Çok karmaşık bir konu olan Kosova'yı bir yana bırakıp diğer ikisine eğileyim diyorum. Bülent İbrişim bir süre önce Kemal Burkay'la her zamanki gibi çok iyi ön hazırlığını yapmış olduğu bir söyleşi yayınladı. Kemal Burkay benimle aynı kuşaktan ve yaklaşık aynı zamanlarda TİP (Türkiye İşçi Partisi) üyeliği yapmış, önemli bir edebiyatçı ve kendisini halâ "sosyalist" olarak tanımlayan bir Kürt düşünürü. Eminim bizim dinlemeyi bilmeyen, dinlese de anlamayan, anlasa da düşünmeyen bazı insanlarımız "ne konuşturuyorsun bu adamı?" diye tepki göstermiştir. Oysa birinin düşüncelerine karşı olmak için bile o kişinin dediklerini dinlemek, anlamak gerekir. Kemal Burkay'ın söylediklerini, ne yalan söyleyeyim, acıyarak dinledim. Bir sosyalist olarak Kuzey Irak Kürt yönetiminin dünyanın en büyük emperyalist gücü olduğunu inkâr edemediği ABD'nin yanında yer almasını savunuyordu Burkay. ABD'nin bu yönetimi desteklerken karşılık beklemeden yapmayacağını da inkâr edemiyordu. Özetle emperyalizmin maşası olmayı savunuyordu. Demek ki sosyalist olduğunu savunan bir düşünür için bile milliyetçilik sosyalist ilkelerden ağır basıyormuş dedim. Ama beni asıl düş kırıklığına uğratan, Burkay'ın "Kürtler keşke Kurtuluş Savaşında Türklerle omuz omuza emperyalistlere karşı savaşmasalardı" sözü oldu. Kuzey Irak'ta emperyalizmin maşası olmayı savununca elbette Kurtuluş Savaşında da emperyalistlerden yana olmayı savunacaktı. Bu vatan eğer hem Türklerin, hem Kürtlerin, hem de kendini bu toprakların sayan herkesin vatanı ise, emperyalistlerin desteği ile bu toprakları parçalayıp bir parçasını (Burkay'ın deyimiyle Kuzey Kürdistan'ı) emperyalist destekli bir Kürdistan yapmayı nasıl savunabiliyordu bir "sosyalist"? Emperyalizmden söz ederken "eski şablonları bırakalım" diyor ama ondan daha eski bir şablon olan milliyetçilik şablonunu savunuyordu. Bu söyleşiyi gerçekleştirdiği için Bülent İbrişim'e tekrar teşekkür ederim.

T.C. sınırları içindeki herkesin, din, milliyet, ırk, cinsiyet ayırımı olmadan eşit

muamele görmesini hep savunmuşumdur. Bu, Kürtlerin tam eşitliği ve haklı taleplerinin karşılanması da olabilir, isteyenin türban takması da olabilir. Ama bu, emperyalizme âlet olarak bir toprak parçası aparılmasını savunmak demek değildir. Türbanlı gençlerin eğitim ve çalışma haklarını savunmak ta şeriata destek vermek değildir. Din demişken Haliloğlu'nun yazısına döneyim. Haliloğlu "Bu mukaddes kitapların birbirlerinden farkları, sadece onların indirildiği toplumların kültürlerinin, zamanlarının ve mekânlarının farklı oluşundan kaynaklanmaktadır" demiş. "İndirildiği" savını bir yana bırakırsak Haliloğlu'nun söyledikleri yüzde yüz doğru bir saptama. Ayrıca "öncekilere indirilen, pratik günlük hayatla ilgili emirler Kur'anda bazan kaldırılmış, Allah tarafından uygun görüldüğü takdirde de aynen korunmuştur. Ancak tabii olarak Hz. Muhammed'in kendisine gönderildiği toplumun gerçekleri, onların içinde bulundukları şartlar ve onların kültürü göz önünde tutulmuştur" diyor. "İndirilme" savını yine bir yana bırakırsak Haliloğlu yine tamamen doğru ve bilimsel bir yaklaşım sergiliyor. Elbette insanların yaşamını biçimleme iddiasında olan kitaplar o toplumun kültürünü, zamanını ve mekânını göz önünde tutmak zorundadır.

Kur'an da 7. yüzyıl Arabistanı için geçerlidir, doğrudur ve birçok yönden ilericidir. Kur'anda kölelerden ve cariyelerden söz eden birçok bölüm vardır. 7. yüzyıl Arabistan'ında köleler ve cariyeler o toplumun vazgeçilmez öğeleriydi ve Kur'an onlarla ilgili birçok hüküm getirmekte ve o zamana kadar belki de hiçbir hakları olmayan bu insanlara bir ölçüde korunma sağlamaktaydı. Kur'anın kendi içinde de birbiriyle çelişik görünen âyetler vardır. Bunların çelişik olmaları da elbette ne zaman, hangi koşullarda "indirildiği" ile açıklanabilir. Hicret öncesi Mekke, daha sonra Medine, daha da sonra Mekke'ye döndükten sonraki dönemde durum elbette çok farklıydı ve Kur'an bu farklılıklara uygun hükümler getirir. Birkaç onyıl içinde bu denli değişiklik olmuş ve Kur'andaki değişik hükümler bu farklılıklara göre değişmişse, o günden bu yana geçen 1400 küsur yıl içinde daha mı az değişiklik olmuştur? Şimdi, sorulması gereken ve "hadi beni sor" diye inatla direten soru şudur: "Tevrat o günün koşullarına, İncil o günün koşullarına, Kur'an da 7. yüzyıl Arabistan'ının koşullarına hitap ediyorsa bugün, 21. yüzyılda, köleliğin, cariyeliğin olmadığı bir devirde Kur'anın hükümlerinin halâ evrensel ve değişmez olduğu nasıl iddia edilebilir?" Eğer Kur'an Allah'ın "virgulü bile değiştirilemez olan" mutlak hükümleri ise bugün değişik toplumların kültürlerine, zaman ve mekâna uyacak şekilde "İslâmda reform" nasıl gerçekleşebilir? Ancak Kur'anı Allahın kelâmı değil de Sayın Muhammed tarafından dile getirilmiş önemli bir kitap olarak kabul edersek, ahlâk derslerini, "sâlih amel" (iyi işler)

ilkelerini kabul edip gündelik yaşamla ilgili hükümleri "o kültüre, güne, ve yere aitmiş" diyerek bir kenara bırakabilirsek İslâmda reformdan söz edebiliriz. Bu da İslâmın temel ilkelerinden olan "Kur'an Allah'ın kelâmıdır" ve "Sayın Muhammed son peygamberdir ve Kur'an son kitaptır" dogmalarıyla çatışır. İslâmın gelip dayandığı çelişki budur. Aynen Burkay'ın antiemperyalist görüşüyle milliyetçiliğinin çeliştiği gibi.

KİM HÜDAVENDİGÂR?

Ulusların tarihlerinde simgeleşmiş olaylar vardır. Çanakkale muharebeleri bunlardan biridir. Avustralya için bu, ulus bilincinin ilk kez oluştuğu "Galibolu kampanyası", Türkiye içinse Çanakkale muharebeleri olarak bilinir. İlginçtir, İngiliz ve Fransız güçlerinin yanında yer alan Avustralya kuvvetleri büyük kayıp verip yenilmişler ve bugün halâ anılan bu yenilgi Avustralya için bir dönüm noktası olmuş, yenilen askerlerin kahramanlıkları destanlaşmıştır. 619 yıl önceki Kosova savaşı da Sırplar için böyle bir dönüm noktası sayılır. Türklerin 1071'de başlayan Batıya açılımı Avrupa'ya geçip Balkanlara yayılma ile devam etmiş ve üçüncü Osmanlı sultanı I. Murat 1389'da Kosova'da başta Sırplar olmak üzere birleşik Hıristiyan güçleriyle savaşa tutuşmuştu. Bunların çoğunu lise tarih derslerinden biliriz. Hüdavendigâr (efendi) olarak anılan Murat'ın babası Orhan Bey, annesi de bir Bizans prensinin kızı olan Holofira (Nilüfer Hatun) idi ve genç Murat ilk eğitimini annesinden aldı. Osmanlı'nın, 400 yıl yan yana yaşadığı Bizans kültürünün devamı olması, Hıristiyanlardan kız alınması ve bu kızların giderek nüfuz sahibi "valide sultan"lar olması daha o günlere dayanır.

1389'da Osmanlı'nın kurucusu Osman Bey'in torunu Murat, karşısında Osmanlı'nın batıya yönelişini durdurmak isteyen bir ittifak buluyor. Sırp prensi Lazar'ın merkezi Priştina, yâni bugün bağımsızlığını ilân eden Kosova'nın başkenti. Sırp, Bosna, Macar, Ulah, Arnavut, Leh ve Çeklerden oluşan Hıristiyan ordusu ile muharebe 9 Agustos 1389 günü sekiz saat sürüyor, Osmanlı kazanıyor, Hıristiyan komutanı Lazar ile oğlu, esir alınıyor. 63 yaşındaki Murat'ın, muharebe meydanında dolaşırken, Lazar'ın damadı, yaralı Sırp asili Miloş Obiliç tarafından bıçaklanıp öldürüldüğü anlatılıyor. Sırplarca kahraman sayılan ve ülkesini işgâle gelen bir hükûmdarı öldüren Miloş'un akıbetinin ne olduğunu tarih kitapları yazmıyor. Osmanlı'nın Balkanlara yerleşmesiyle Müslümanlık yayılıyor, Arnavut, Boşnak, Pomak gibi müslüman Balkanlı halklar ortaya çıkıyor. Hıristiyan gelenekleriyle fazla çelişmediği için çoğu Bektaşiliği yeğliyor.

Biliyoruz, artık Yugoslavya diye bir ülke kalmadı, Tito'nun ölümünden sonra ülke paramparça oldu. Ve daha 1990'larda Balkanlarda zehirli başını kaldıran milliyetçilik yılanı "etnik temizlik" diye bilinen ırkçı katliamlara yol açtı. Özellikle Sırp milliyetçilerinin işlediği cinayetler, katliamlar 20. yüzyılın sonlarında insanlığın yüz karası oldu. Bugün Bosna-Hersek, Hırvatistan bağımsız ülkeler. Kosova da bağımsızlığını ilân etti. Soykırıma maruz bırakılan bu halkın

bağımsızlığı birçok ülke tarafından, bu arada Türkiye tarafından da kutlandı. Kosova'nın bağımsızlığı birçok ülkede büyük tedirginlik yarattı. Baskların bağımsızlık istemlerinden korkan İspanya, Kafkaslarda Çeçenlerin ve diğerlerinin bağımsızlıklarına karşı çıkan Rusya ve daha birçok ülke rahatsız. Özellikle de Sırplar için Sırp ulusunun beşiği olarak görülen Kosova'nın simgesel anlamı var.

Ezilen halkların bundan kurtulmak istemeleri elbette anlaşılır bir olgu. ABD ve Avrupa böylesi bağımsızlık girişimlerini destekliyor. Burnumuzun dibindeki Doğu Timor da bunun bir başka örneği. Peki "batı" gerzek Bush'un sık sık dillendirdiği gibi "özgürlük ve demokrasi" için mi bunu yapıyor? Clinton Kosovalıları veya Boşnakları pek sevdiği için mi Sırbistan'ı bombaladı? İnsan, "bayram değil, seyran değil, eniştem beni niye öptü?" demiyor mu? Eski kovboy filmlerinde sıkıntı içindeki güzel kızı kurtaran kahraman "kurtuluş"un ardından minnettar olan kızı hemen yatağa atmıyor mu? Kuzey Irak'ta Kürt yönetiminin kurulmasını destekleyen arkadaşlarım Kürtlerle ABD'nin çıkarlarının örtüştüğünden söz ediyor. Yüzyıllardır ezilen Kürtlerin, neredeyse soyları kurutulacak olan Kosovalıların, önce Portekiz, sonra Endonezya baskısı altında ezilen Doğu Timorluların, Ruslaştırılmak istenen Kafkas halklarının, Çinlileştirilmek istenen Uygurların bağımsızlık istemesi elbette anlaşılır birşey. Ancak, Avrupa devletleri, yüzyıllardır süren düşmanlıklarını bir kenara koyup bir Avrupa devleti olarak birleşme süreci içindeyken bu bölünmeler, parçalanmalar kimin çıkarına, batı kendisi bir yandan birleşirken öte yandan başka ülkelerdeki parçalanmaları neden destekliyor diye de sormamız gerekiyor. Hindistan'dan çekilirken İngiltere'nin marifetiyle ülkenin önce üçe, sonra dörde bölünmesinin sonuçlarının ne olduğu bizim için önemli bir ders olmalı. Osmanlı'dan bağımsızlığını kazanırken tek bir Arap devleti hayali olan Arapların nasıl emperyalistlerce pay edilip parçalandığını unutmamalıyız. Nasır'ın Mısır-Irak-Suriye Birleşik Arap Cumhuriyetinin nasıl sabote edildiğini, Nasır'ın nasıl harcandığını da anımsamalıyız. Bırakın değişik milliyetlerin, etnik grıpların farklılıklarını, çok kez komşu iki köy arasında bile kültürel farklılıklar vardır. Önemli olan bu farklılıkların kabul edilerek birlikte yaşama azmi, kararlılığı gösterilmesi, belli sınırlar içindeki her grubun, her bireyin varlığının, değerlerinin, kültürünün kabûlü, saygınlığıdır. Yukarıdaki örneklerde bunu yapmayan devletler bağımsızlık istemleriyle karşı karşıya kalmışlar, kalmaya devam edeceklerdir. Bu da emperyalist güçler karşısında daha bölük pörçük, daha kolaylıkla alt edilebilecek, ya da satın alınabilecek "devletçik"ler yaratılmasına yol açacaktır. Emperyalizmin küresel sömürüsünü sürdürebilme umudu buna

bağlıdır. Küresel güçlere baktığımızda dünyanın en büyük 100 ekonomisinin yalnızca 49'unun ülkeler, 51'inin ise çokuluslu şirketler olduğunu görüyoruz. Bu devletçikler mi bu çok uluslu şirketlere direnebilecekler? Güçlü bir Türkiye, güçlü bir Rusya, güçlü bir Çin emperyalizm için ciddi tehdit oluşturur. Türkiye bugün ABD yörüngesinde olsa bile bu yörüngeden çıkabilmesi, güç kazanmasına bağlıdır. İnsanların ait olma gereksinmesi en kolay ifadesini din ve milliyette bulur. İnsanların, aidiyetlerini din ve milliyetle tanımlamak yerine, "ben insan ırkındanım" demeye başlaması, kendisinde hak olarak gördüğü herşeyin diğer insanların da hakkı olduğunu kabullenmesi daha iyi bir dünya için tek umuttur.

İHANETİN ANATOMİSİ

Mustafa Kemal "Nutuk"unda son Osmanlı sultanı Vahdettin için şu sözleri kullanmış: "Saltanat ve hiláfet makamında oturan Vahdettin soysuzlaşmış, şahsını ve bir de tahtını koruyabileceğini hayal ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki hükûmet âciz, haysiyetsiz ve korkak".

Eski Başbakan Ecevit'in ölmeden kısa bir süre önce söylediği "*O bir hain değildir. Bazı hoş olmayan şeyleri mecburen yapmıştır. Bu arada ülke için çok iyi şeyler de yapmıştır'. Çünkü ne kadar zor koşullar altında padişahlık yaptığını biliyorum. Ülke işgal altındaydı. Ordusu kalmamış. Bu koşullar altında bile bir çok önemli iş yaptı*"

sözleri Mustafa Kemal'in her söylediğini dogma kabul edenlerden büyük tepki görmüştü.

1916'da Almanlara karşı Verdun kalesini başarıyla savunan 60 yaşındaki Fransız General Henri Philippe Petain mareşal rütbesini kazanmış, II. Dünya savaşı öncesinde Almanlara karşı "aşılamaz" denilen Maginot hattını kurmuş, ama 1940'ta Hitler'in tanklarının bu betonarme savunma duvarını çok kısa bir sürede aşıp Paris dahil, Fransa'nın yarısını işgâl etmesi üzerine kalan yarısının başkenti Vichy kenti, yönetimin Başbakanı da 84 yaşındaki savaş kahramanı Petain olmuştu. Vahdettin'in kendisini çaresiz hissedip işgâlcilerle işbirliği yaptığı gibi Petain de Nazilerle işbirliği yapmış, Vahdettin savaş sonrası önce Malta'ya, sonra Arabistan'a, oradan da İtalya'ya geçmiş, Petain de savaş sonrası önce Almanya'ya götürülmüş, sonra Fransa'da "vatana ihanet" suçundan yargılanıp idama mahkûm edilmiş, ömür boyu hapse çevrilen cezasını d'Yeu adasında 6 yıl çektikten sonra 95 yaşında hapiste ölmüştü. Bugün Türkiye'de Vahdettin adı, Fransa'da Petain adı neredeyse vatana ihanet ile eş anlamlı olarak kullanılır. Her ikisi de yenilgiyi kabul ederek daha fazla kan dökülmemesi, ülkenin yakılıp yıkılmaması için diyerek doğru bildiklerini yapmış, ama tarih her ikisini de hatalı olarak yargılamış, "vatan haini" damgasını vurmuştur.

II. Dünya savaşının ardından ABD-SSCB işbirliğinin bitiminin ardından başlayan soğuk savaş Avustralya ve Türkiye dahil, birçok ülkede "komünist avları"na yol açmış, birçok insan düşünceleri nedeniyle hapse atılmış, aç bırakılmış, işkence görmüş. II. Dünya Savaşı'nı noktalayan olaylardan birisi de, bildiğimiz gibi Japonya'nın teslim olmaya hazır olduğunu bildirmesine karşın ABD'nin atom bombasını kullanarak Hiroşima ve Nagasaki kentlerini kasıp kavurması,

yüzbinleri öldürmesi olmuştu. Dünyada tek bir ülkenin nükleer teknolojiye sahip olmasının büyük bir tehlike oluşturduğuna inanan iki Amerikalı komünist Yahudi karı koca, Julius ve Ethel Rosenberg nükleer sırları Sovyetlere aktarmakla suçlanmış, "vatana ihanet"ten yargılanıp mahkûm edilmiş, 35 yaşındaki Julius ve 38 yaşındaki Ethel 1953 yılında Amerika'nın Sing Sing cezaevinde elektrikli sandalyede idam edilmişti. Ancak, sonuçta Sovyetlerin nükleer teknolojiye sahip olmasıyla ABD'nin saldırganlığına bir 50 yıl kadar gem vurulmuş, bir nükleer denge oluşmuştu. O dönemde Nazım Hikmet şöyle diyordu:

"*Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz, dedi Hikmet Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ." Evet, vatan hainiyim, siz vatanperverseniz, siz yurtseverseniz, ben yurt hainiyim, ben vatan hainiyim. Vatan çiftliklerinizse, kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan, vatan, şose boylarında gebermekse açlıktan, vatan, soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın, fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan, vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,*

vatan, mızraklı ilmühalse, vatan, polis copuysa, ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan, vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması, topuysa, vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan, ben vatan hainiyim.

Saddam'ın nükleer silâhlara sahip olduğu gerekçesiyle Irak'a saldırılırken, İsrail'in nükleer silâhlara sahip olduğu herkesçe bilinen bir sır olarak tutulmuş, ancak 1976 ile 1985 yılları arasında İsrail'in Dimona'daki gizli nükleer tesislerinde teknisyen olarak çalışan Mordechai Vanunu, İsrail'in nükleer silâhlar geliştirdiğini fotoğraflarıyla Londra'daki Sunday Times gazetesine açıklamış, Mossad tarafından kaçırılarak İsrail'de vatana ihanetle yargılanmış, 11 yılı hücrede olmak üzere 18 yıl hapis yattıktan sonra katı koşullarla salıverilmiş ve şunları söylemişti: "*Asıl hain olan ben değilim, 40 yıldır nükleer silâhlar geliştiren İsrail hükûmetidir. İsrail halkına, Arap toplumuna ve tüm insanlığa ve dünyaya ihanet etmektedirler. Dünyadaki tüm insanlara ihanet etmektedirler*". Geçenlerde İsrail'deki ortodoks (köktendinci) hahamlar bir bildiri yayınladılar. Şöyle diyorlar: *"Bizler, Ortodoks Yahudiler olarak dünyayı, Siyonist devletin vahşi canavarını durdurmaya, Filistin halkını yok etmesini önlemeye çağırıyoruz! Biz Ortodoks Yahudiler, Siyonist ölüm makinesinin terörünü ve gangsterliğini protesto ediyoruz! Altmış yıldan beri Siyonist kasaplar, vatanları tarihî Filistin'deki haklarına sahip çıkmak isteyen Filistinlileri yurtlarından sürüyor, gettolara hapsediyor, öldürüyor, onlara terör uyguluyor, yurtlarını ve topraklarını işgal ediyor. Dünyanın büyük devletleri daha ne kadar Siyonist terör ve barbarlık karşısında suskun kalacaklar? Her gün yeni bir Siyonist teröre hedef olan Filistin halkının bütününe ve özellikle Siyonist savaş canavarı (en kısa zamanda yok olsun!) tarafından yaralananlara, yakınlarını kaybedenlere derin taziyelerimizi ve en samimi dostluğumuzu sunuyoruz".* Evet, tarih Vahdettin'i haksız, Mustafa Kemal'i haklı çıkardı, Petain'i haksız, Fransız direnişçilerini haklı çıkardı. Ama Vahdettin'in veya Petain'in ya da Rosenberglerin veya Vanunu'nun kendi çıkarları için vatanı sattığı, hain oldukları iddiası ne derecede âdil?

Amerikan emperyalizmine karşı çıkan Nazım vatan haini miydi?

Yukarıdaki bildiriyi yayınlayan hahamlar da mı hain?

Yoksa kendi çıkarı için ya da ırkçı görüşleriyle dünyayı kana boğanlar mı, cebini doldurmak için emperyalistlerle işbirliği yapanlar mı?

SİZE ÖYLE GELİYORSA ÖYLEDİR

Ünlü İtalyan oyun yazarı Pirandello'nun bu isimde bir oyunu var. Seyirciye bir olay değişik kişilerin açılarından farklı farklı anlatılıyor. Seyirci hangisinin anlattığının gerçek olduğunu anlayamadan oyun bitiyor. Japon klasiği Raşomon da aynı temayı işliyor. Gerçekten size öyle geliyorsa öyle midir, yoksa öyle "gibi" mi gelir?

20. yüzyıl düşüncesini biçimlendiren beyinlerden birisi Freud, diğeri Marx ise üçüncüsü de kesinlikle Einstein'dır. Einstein'ın görecelik / izafiyet / rölativite teorisi artık teori olmaktan çıkmış, kanıtlanmıştır. Zamanın ve mekânın görece olduğunu belirtir. Trende giderken yanınızdaki tren sizinkinden daha hızlı hareket ediyorsa, sizin treniniz geriye gidiyor "gibi olur" ya, belki göreceliği basitçe resimlemenin bir yolu budur. Dünyanın güneşin çevresinde döndüğü kanıtlanmadan önce insanlara güneş dünyanın çevresinde dönüyor "gibi gelmiş", binyıllarca buna inanılmıştı.

Burada "gibi olur" , "gibi gelmiş" üzerinde durmak gerekir. Kırk kişi, tanık olduğu bir olayı kırk değişik biçimde görmüş, algılamış ve anlatıyor olabilir, ama o olay bir biçimde olmuştur, kırk biçimde değil. Ancak ölüm ertesi ne olduğu gibi bir bilinmez üzerinde kafa yorulduğunda bunun yanıtını kimse bilmediği için herkes kendince birşeylere inanır ve bunu sorgulamak ta abes olur.

Uzay-zaman-yerçekimi üçlüsünü bir teoride birleştiren, maddenin yok olarak enerjye dönüşebileceğini kanıtlayan Einstein'ın yaklaşımı fizikte kanıtlanmış ama artık fiziği aşmış, görecelik sosyal bilimlerde de revaçta olmaya başlamıştır. Karısını döven adam mahkemede göreceliğe dayanarak bunun kendi kültüründe gayet olağan birşey olduğunu savunabilmektedir. Çokkültürlülük adına örneğin, bazı Kuzey Afrika kültürlerinde olduğu gibi, genç kızların cinsel organlarının kesilmesine "bize göre doğru" denebilmektedir.

Kapitalist ekonomide rekabet ön planda olduğu için ve sınıfta geride kalan çocuğun özgüveninin sarsılacağı düşünülmüş, ve çocukların birşeyi iyi yapması için özgüvenlerinin geliştirilmesine inanan eğitimciler tarafından kağıt üzerinde gelişigüzel karalamalar yapan çocuğa "aferin, çok güzel yapmışsın" demeye başlanmış, çocuk özgüven kazanırken binyıllarlık resim sanatı hakkında birşeyler öğrenmeyi gereksiz bulmaya başlamıştır. Böyle yetişen kuşak bilgisizliğiyle neredeyse övünür olmuş, zevksizliğini, kalitesizliğini görecelikle örtbas etmeye çalışmaya başlamıştır.

"Zevkler ve renkler tartışılmaz" gibi bir zırva, toplumda zevksizliğin yaygınlaşmasına yol açmış, "iyi-kötü" kavramları aşınıma uğramış, nitelik / kalite güme gitmiş, bilgisizlik bilgi sahibi olmakla denk tutulup, bilgi küçümsenir, hattâ aşağılanır olmuştur. Eline fırça alan bir darbeci paşa kendini Picasso ile kıyaslar olmuş, yaşamında ne Türk şiirinden, ne de dünya şiirinden tek birşey okumamış kişi iki uyağı (kafiyeyi) altlata dizebildiğinde şiir yazdığını sanmaya başlamış, müzik kuramlarının yakınından geçmemiş birisi şarkı çığırdığında kendini şarkıcı, müzisyen, hattâ hattâ sanatçı saymaya başlamıştır. Yalnızca sanat alanında değil, her alanda bu bulaşıcı salgın kültür yozlaşmasına, giderek bazı değerlerin, kültürlerin yok olmasına zemin hazırlamıştır. Çürük inşaat yapan müteahhitten tutun, size borcunu ödemeyen arkadaşınıza, kazık atan esnafa, mahkemede yalancı tanıklık yapana, kırmızı ışıkta geçen sürücüye kadar, hepsi, bilinçli ya da bilinçsiz kafasında "benim yaptığım da ötekininki kadar değerli, geçerli" düşüncesini taşımaktadır. Hele hele köşe dönmeci kültürün egemen olduğu ortamlarda bir takım ahlâk kurallarına uyan, kazık atmayan, hile yapmayan, yalan söylemeyen insana köhne dinazorlar diye bakılır olmuştur.

Özgüven küstahlığa dönüşüp, bilgisizlik erdem olunca bırakın herşeyin eşdeğerli olmasını, değerli olanın değersiz görülmesi, bilgisiz olanın ahlâksız olması olağan sayılmaya başlanmıştır.

Peki, buna karşı mutlakçılığı mı savunacağız, toplumsal alanda görece yaklaşımın yararları olmamış mıdır? Elbette dinlerin mutlakiyeti bundan ciddi yara almış, katı dogmalar sorgulamaya başlamıştır. Ama bu sorgulama bilgiye dayanan bir eleştiri temeli olmadan yapılıp "sen ona inanırsın, ben de buna" alt düzeyinde kalınca ardından herşeyin eşdeğerli olması gibi bir kafa yapısı oluşmaya başlamıştır. Somut maddelerde iyi-kötü ayırımını kolaylıkla yapabilen çağdaş insan, bir yandan "bu matkap iyi, öteki kötü, bu ayakkabı iyi, öteki kötü, bu şarap iyi, öteki kötü" diyebilirken soyutlarla uğraştığında bunları diyemez olmuştur. "Takiyye" denen davranış bunun en öz ifadesidir. Sayın Musa'nın on emrinden birisi kısa ve öz olarak "öldürmeyeceksin!" iken görececiler bunu bugün işlerine geldiği gibi yorumlayıp "cinayet işlemeyeceksin"e çevirebilmekte ve örneğin dindar Bush, Irak'ta yüzbinlerin öldürülmesini bu emre aykırı görmemektedir. Elbette köleci toplumda, belirli bir zaman ve mekânda geçerli olan bugün geçerli değildir ve o toplumun değerlerini bugünün ölçütleriyle tartmak, yargılamak yanlış olur. Ama bu ne kadar yanlışsa görece bir yaklaşımla köleliği savunmak daha da yanlış olur. Uçak kazası sonucu dağ başında aç kaldığı için birbirlerini yiyen insanlar yamyamlığın doğru olduğunu kanıtlamaz.

Ahlâk anlayışı yalnızca kadının cinselliğini kısıtlama üzerine kurulu olan ama öte yandan her türlü ahlâksızlığın mübah sayıldığı bir toplum yaşanılmaz hale gelir. Ahlâk kuralları da elbette zaman ve mekân içinde değişmiştir. Ama bundan hareketle herşey mübah noktasına varmak toplumsal dokuyu yok etmenin en kestirme yoludur. Toplumsal doku ortadan kalktığında ise bireysel özgürlüklerden söz edilemez. Beylik ilke "özgürlüğün sınırı ötekilerin özgürlüğüdür" bence halâ geçerlidir ve geçerli olmalıdır.

Şimdi herkes türbandan, laiklikten, AKP'nin kapatılma isteminden söz ederken bunlar nereden çıktı demeyin. Daha iki kere ikinin kaç ettiği tartışılırken yüksek matematikle uğraşmak güç oluyor.

KIRK KATIR MI, KIRK SATIR MI?

Türkiye İran olur mu, yoksa Malezya mı olur tartışmaları AKP'nin kapatılma istemiyle yoğunlaştı. İran'ı biliyoruz; ta 1951'de başbakan Musaddık'ın petrolü kamulaştırma kararı üzerine başa getirilen ABD kuklası Şah'ın uzun saltanatının, ailesini ve yalakalarını zengin etmesinin sonunda artan tepkiler Komünist Partisi ile mollalar ittifakına yol açmış, 1979'da Şah devrilmiş, ardından mollalar başta komünistler olmak üzere şeriata karşı olan herkesi temizlemeye başlamıştı. Şeriat rejimi hakkında ne düşünürsek düşünelim, bugün İran anti-emperyalist bir çizgi sürdürmekte, ABD'ye kafa tutabilmektedir. Türkiye'deki durumun buna benzer yanı yoktur. Kendinden önceki Menderes, Demirel, Çiller ve Özal gibi Recep Tayyip Erdoğan da ABD'den icazetlidir. AKP'nin esin kaynağı Fethullah Gülen ABD'de yaşamaktadır. Anti-emperyalist bir çizgi tutturmadıkça Türkiye'nin şeriatçı olup olmaması ABD açısından ufak bir ayrıntıdır. Önemli olan, değişen dünya dengeleri içinde Türkiye'nin ulusal çıkarlarına uygun olan yerini bulmasıdır.

Malezya laik bir devlet değildir, nüfusunun yalnızca yarısının Müslüman olmasına karşın, resmî dini İslâmdır; ama anayasası inanç özgürlüğünü garanti altına alır. 1970 ile 1990 arasında yılda ortalama yüzde 6 gelişen Malezya ekonomisi 2001 yılında kişi başına 3,330 dolarlık bir millî gelire ulaşmıştır. Aynı yıl Türkiye'de kişi başına millî gelir 2,530 dolardı. Aynı yıl İran'da bu rakam 1,680 dolardı. Malezya elektronik parça imalâtında bugün dünya liderleri arasındadır, ürettiği Proton arabaları tüm dünyaya satılmaktadır. İşte size iki Müslüman ülke: İran ve Malezya.

Türkiye'nin gündeminde AKP'nin kapatılma istemi ve hemen ardından ortaya çıkan Ergenekon soruşturması var. "Ne molla cüppesi, ne asker çizmesi" dedikten sonra hemen şunu eklemek istiyorum: İnsanların şeriat düzeninde yaşamak isteme hakları vardır, aynen insanların askerî bir yönetim altında yaşamak isteme hakları olduğu gibi. Fikir özgürlüğünün, ifade özgürlüğünün temeli budur. Ama biz halâ bu özgürlükleri içine sindirememiş bir kültürün insanları olarak kendimize aykırı gelen fikirleri cezalandırma yolunu tutuyoruz. Oysa gereken, Türkiye'nin âcilen gereksinmesi olan şey ne şeriat, ne de askerî dikta diyenlerin ortaya bir alternatif çıkarabilmeleridir. Yoksa yasaklarla, parti kapatmalarla, "sen şeriat istiyorsun" ya da "sen askerî darbe istiyorsun" diye insanları cezalandırmakla, sindirmekle birşey hallolmaz. Her iki taraf ta fikirden

öte, zora başvuran eylemlerde bulunmuşsa bunun üzerine gidilmeli, insanların mevkii, sıfatı gözetilmeksizin adalet yerini bulmalıdır.

Bugün Türkiye'de demokratım diyenlerin üstüne gitmedikleri birkaç konu var. Bunlardan birisi dokunulmazlık konusu. Yakınlarda burada NSW'de olan bir iki olaya göz atalım. Üst düzey yargıç Marcus Einfeld trafik cezalarından kurtulmak için yalan olarak arabasını bir başkasının kullandığını söylediği iddiasıyla mahkemeye verildi. Eski eyâlet bakanı Orkopoulos çocuk tacizinden mahkemeye verildi ve mahkûm oldu. Avustralya'da dokunulmazlık kapsamına giren yalnızca mecliste söylenen sözlerdir. Onun dışında siyasîler de herkes gibi yasalar önünde eşittirler. Siyasîlerin dürüstlüğüne inanılması, maddî çıkar için siyasete atılmadıklarının görülmesi demokrasinin saygınlığını sağlar, "birileri gelse de bunları sigaya çekse" istemini ortadan kaldırır. Dürüstlüğümüzü "yemin billâh ben dürüstüm" diyerek değil, dokunulmazlık kalkanını yok ederek kanıtlayalım diyen kaç siyasî var Türkiye'de? İkinci konu seçim kanunu. Yüzde 46.6 oy alan AKP mecliste yüzde 62 ile temsil ediliyor. Yüzde 10'luk baraj hem meclisin temsilî niteliği olmamasına, hem de "küçük partilere oy verirsem oyum güme gidecek" kaygısıyla kamplaşmaları, kutuplaşmaları körüklemesine yol açıyor. Bu anayasanın ve seçim kanununun faşist cuntanın mirası olduğu unutuluyor. Yüzde 10'luk barajı savunanlar içten içe "gün gelir, benim işime yarar" çıkarcılığını "istikrar" martavalıyla örtmeye çalışıyorlar. 1945'te savaştan yenik çıkmış, yoksul bir ülke olan ve o günden bugüne kırk kadar değişik hükûmetle yönetilen İtalya'nın bugün kişi başına millî geliri 19,390 dolardır. Bugün "istikrarsız" İtalya'nın ekonomisi İngiltere ekonomisinden daha büyüktür. Hükûmetler değişir ama devlet mekanizması sağlamsa, İtalya'daki gibi istikrar sağlanır, gelişme olur. Bir üçüncü konu da özelleştirme adı altında IMF'nin, Dünya Bankasının dayatmalarıyla herşeyin haraç mezat satılması. Nerede bunlara karşı çıkan güçlü bir ses? Bırakın buna muhalefeti, özelleştirmelerde biraz olsun sağduyulu davranmaya çalışan Abdüllâtif Şener nasıl harcandı?

AKP'nin gündemde tuttuğu türbanla oluşan sis perdesi ile uğraşacağına "dokunulmazlık kurumu kaldırılsın, seçim kanunu değiştirilip 1965 seçimlerindeki milli bakiye sistemi geri getirilsin, ulusal kaynaklar satılmasın, gelir dağılımındaki adaletsizlikler giderilsin" diyecek bir güç nerede? Türkiye'de kimse türban takmasa Türkiye güllük gülistanlık mı olacak? Baykal CHP'sinden umudu kesen yurtseverlerin "asker gelse de işleri düzeltse" demesine neden şaşıyoruz? Bu, cılkı çıkmış, "sen yeme, ben yiyeyim" mücadelesine dönüşmüş anti-demokratik demokrasimizden umudu kesenlerin haykırışlarıdır. Türkiye 28 Şubatı da

sayarsak son 48 yıl içinde 4 askerî darbe yaşadı. Yaşadı da ne oldu? Bir takım siyasîler yasaklandı da ne oldu, ne değişti?

Ahmet Altan şöyle diyor: "*AKP, ciddi hatalar yapan bir siyasi parti.*

Yaptığı hataların bedelini siyaset sahnesinde, yapılacak seçimlerde öder…

Eğer gerçekten özgür ve demokrat bir toplumda yaşamak istiyorsanız ve AKP'nin bunu gerçekleştirebileceğine inanmıyorsanız, AKP'ye karşı siyasi muhalefetinizi bütün gücünüzle sürdürün ama ülkenin kaderini silâhla ve kanla değiştirmek isteyenlerden gözünüzü ayırmayın".

Laiklik adına askerî darbe olmasını arzulayanların Cezayir örneğini iyi incelemelerini öneririm. Önümüzdeki hafta sizlere Cezayir'i daha ayrıntılı olarak anlatmaya çalışacağım.

DEMOKRATIK YOLDAN ŞERİAT

Geçen yazıda İran ve Malezya'dan söz etmiş, bu yazıda da Cezayir'e göz atacağımızı söylemiştim. Cezayir, yüzölçümü Türkiye'nin yaklaşık 3 katı ve nüfusu 35 milyon dolaylarında olan bir Kuzey Afrika ülkesi. 2001 yılında Malezya'nın kişi başına millî geliri 3,330 dolar, Türkiye'ninki 2,530, İran'ınki 1,680 dolar iken Cezayir'inki 1770 dolardı. Petrol zengini iki ülke olan İran ve Cezayir yoksul ülkeler kategorisinde yer alıyordu. Bunun nedenlerine girmek istemiyorum. Cezayir'i incelemenin nedeni başka. Demokratik yöntemlerle başa geçerek şeriat rejimi kurmak isteyen bir parti var Cezayir'de ve 1992'den bu yana halk birbirini öldürüyor. Kuzey Afrika'nın yerli halkı Berberîlerin orada binlerce yıllık bir geçmişi olduğu biliniyor. Güçlü Roma imparatorluğuyla boy ölçüşen Kartaca İ.Ö. 2. yüzyılda Romalılar tarafından yerle bir edilmiş. Roma ve ardından gelen Bizans hakimiyetinden sonra 7. yüzyılda Müslüman Arapların fethettiği Cezayir kısa sürede Müslüman bir ülke olmuş. 16. yüzyılda Cezayir İspanya'nın kontrolüne geçmiş. Osmanlı'dan destek isteyen Cezayir, kısa bir süre sonra Barbaros'un gayretleriyle Osmanlı imparatorluğunun bir parçası haline gelmiş ve yaklaşık 300 yıl Osmanlı tarafından "özerk vilâyet" olarak yönetilmiş. 1830'da Fransızların Osmanlı'yı yenmesi ile bir Fransız sömürgesi haline gelen Cezayir'de 1954'te başlayan UlusalÖzgürlük Hareketi 8 yıl süren bir savaştan sonra Fransa'dan kurtulmuş, Cezayir bağımsızlığını kazanmış. İlk devlet başkanı Ahmet Bin Bella üç yıl sonra bir darbeyle devrilmiş, yerine geçen Bumediyen ülkede ekonomik gelişmeye ağırlık vermiş ve 1976 anayasasında Cezayir'i sosyalist bir devlet olarak ilân etmiş. 1989'da ilk kez çok partili seçimler yapılmış. 1991 seçimlerinde Ulusal Özgürlük Hareketi Partisi (FLN) ağır bir yenilgiye uğramış, İslâmî Kurtuluş Cephesi (FIS) seçimlerden zaferle çıkmış. FIS'in geçmişine bakalım. Bin Bella, Bumediyen ve ardından Bincedid hepsi devletin Müslüman karakterini vurgulamışlar, ancak "ulema"yı politikadan uzak tutmuşlar. Devletin Diyanet İşleri Bakanlığı, devletin kontrolünde, devletçe kabul edilir bir Müslümanlığın idaresini ele almış. 1964'te kurulan El Kıyam örgütü başta olmak üzere devletin laik ve sosyalist politikalarına tepki başlamış. Özellikle kadınlara yaptıkları saldırılardan sonra örgüt 1970'te yasaklanmış. Ardından ortaya çıkan Buyali devlet kurumlarına saldırılar düzenlemiş. Rejime karşı çıkan iki hoca Şeyh Abdüllâtif Sultanî ve Şeyh Ahmed Sahnun önderliğindeki İslâmcılar ile devlet güçleri arasında 1981-82'de çatışmalar çıkmış. Sultanî'nin 82 yaşında ev hapsindeyken ölmesi üzerine liderliğe soyunan

Sahnun (Rabıta adıyla da bilinen) İslâmî Dava Birliğini kurup değişik İslâmcı grupları birleştirmeye girişmiş. Sahnun politikadan uzak kalmaya çabalamışsa da 1988'de çıkan büyük çaplı isyanların ardından Rabıta'cı Madani, Şeyh Mahmud Nahnah ve Şeyh Abdullah Caballah ve daha sonra da Ali Belhac dolaysız olarak politikaya atılıp şeriat getirme çabasına girişmişler. Bu isyanların ardından Cumhurbaşkanı Bincedid 1989'da yeni bir anayasa çıkararak çok partili seçimlere geçileceğini duyurmuş. Etnik ve dinsel temelli partilerin yasaklanmasına karşın FIS yasal bir parti olarak kurulmuş. FIS içinde eski bir eğitim profesörü olan, çok partili rejimi ve kadın-erkek eşitliğini savunan Madani ılımlı bir yaklaşım sergilerken Belhac İslâmî rejim hedefinin laik batılı rejimle çatışmaya girmesinin kaçınılmaz olduğunu savunmuş. 1990 seçimlerinde FIS yerel belediye seçimlerinin çoğunu ve 48 bölge yönetiminin 32'sini kazanmış. Başarıyı gören diğer Rabıtacılar hemen FIS'e katılmışlar. İrşad ve Islah hareketinin lideri Nahnah ise daha ılımlı bir yaklaşım sergileyerek 1990'da İslâmî Toplum Hareketi (Hamas)'ı kurmuş.

FIS'in başarısından korkan hükûmet 1991 parlâmento seçimleri için seçim kanununda ve seçim bölgelerinde değişiklikler yapıp FIS'i engellemeye çalışmış. Buna genel grev çağrısıyla karşılık veren FIS protesto gösterileri düzenlemiş, askerin müdahalesiyle en az 17 kişi ölmüş. Askerin Cuma namazı için "politik camiler"de toplanmayı yasaklaması üzerine daha önce FIS'in ılımlı kanadını temsil eder görünen Madani askere karşı cihad çağrısı yapmış. Bunun üzerine tutuklanan Madani ve Belhac 12'şer yıl hapse mahkûm edilmiş. Aralık ayındaki seçimlerin ilk turunda 430 milletvekilliğinin 188'ini FIS, 25'ini Sosyalist Güç Cephesi (FFS) ve ancak 15'ini FLN kazanmış. Mutlak çoğunluk sağlayan bir parti çıkmayınca 16 Ocak 1992'de ikinci tur seçimlere gidilmesine karar verilmiş. FIS ile gizli anlaşma görüşmeleri yaptığı söylentileri üzerine Bincedid ordu tarafından devrilmiş, seçim iptal edilmiş, meclis kapatılmış, bir "Yüksek Devlet Kurulu" kurulmuş, Budiyaf devlet başkanı olmuş ama aynı yıl öldürülmüş. Seçimle başa gelmeleri engellenen şeriatçılar askerlere, devlet görevlilerine, ailelerine, yabancılara, aydınlara, öğretmenlere, (şeriatçılara "geçici karılık" yapmayı reddeden kadınlar dahil) "İslâmî olmayan" kadınlara, batı yanlısı ya da devlet yanlısı hemen herkese saldırmaya başlamışlar, öldürmüşler, bombalamışlar. İslâmcılar arasında şeriat ile demokrasinin ne ölçüde bağdaşabileceği tartışmaları dinciler arasında çeşitli bölünmelere yol açmış ve halâ sürüp gitmekte. 1992'den bu yana çeşitli cumhurbaşkanlarının gelip geçmesine, bazılarının şeriatçılarla uzlaşma çabalarına karşın, Cezayir'de cinayetlerin ardı

arkası gelmemiş. Dünyanın beşinci büyük doğal gaz rezervlerine ve en büyük petrol kaynaklarından birine sahip Cezayir 1989'da bu yana IMF'nin (Uluslararası Para Fonu) serbest piyasa ekonomisi "reformları"nı uygulamaya devam ediyor ve bunların sonucu yoksullaşan halk şeriatçılara verdiği desteği halâ sürdürüyor. FLN seçimleri kazanıyor ama seçimlerde oy verme oranı çok düşük. Demokrasiyi kullanarak Cezayir'e şeriat getirmeye çalışan FIS'in öyküsü bu. Türkiye ile bir ilgisi yok elbette.

CADI AVI

15 Haziran 1662'de 39 yaşındaki 5 çocuk annesi Mary Sanford Amerika'da New England eyâletinde Connecticut'ta cadı olmakla suçlanıp mahkûm edilmiş ve asılmıştı. Mary Sanford'un soyundan gelen 14 yaşındaki Addie Avery ve annesi Debra geçenlerde, olaydan 346 yıl sonra Mary Sanford'un aklanması için Eyâlet Meclisine başvurdular. Konuyla ilgili araştırma yapan Addie, Connecticut'ta cadı suçlamasıyla idam edilenlerin hemen hepsinin kadın ve hemen hepsinin toplumun en cahil ve yoksul kesiminden olduklarını keşfetti. (Bildiğiniz gibi ABD'de halâ idam cezası var ve bir araştırmaya göre son 300 yılda o eyâlette idam edilen 170 kişiden yalnızca 2'si üniversite mezunu imiş.)

Mary Sanford'a ilişkin 1662 iddianamesi aynen şöyle diyor: "*Andrew Sanford'ın karısı Mary Sanford, Allah'tan korkmadığın, Allah'ın ve insanlığın en büyük düşmanı Şeytan ile ilişkin olduğu ve onun yardımıyla hareket ettiğin ve doğal olmayan yollardan bazı sırlar edindiğin ve bu toplum üyelerinin çoğunda tedirginlik yarattığın için, Allah'ın ve bu koloninin yasalarına göre idamı hak etmektesin*". Mary suçlu bulunup asılıyor. İncil'de şöyle hükümler var: "*Cadıları yaşatmayacaksın*" (Exodus 22:18), "*Sihirbaz olan kadın veya erkek mutlaka öldürülmelidir, taşlanacaklar ve kanları dökülecektir*" (Leviticus 20:27), "*Aranızda oğlu veya kızı ateşin içinden geçen, fal bakan veya cadılık yapan kimse olmayacaktır*" (Deuteronomy 18:10). İngiltere kıraliçesi I. Elizabeth te bunlara dayanarak çıkarttığı yasa ile cadı olmanın idamlık bir suç olduğuna karar vermiş ve o zamanlar İngiliz yönetiminde olan Amerikan eyâletlerinde de bu uygulama –Avrupa'da da olduğu gibi- yaygınlaşmıştı. Peki Mary Sanford'a karşı getirilen kanıtlar nelerdi? Şarap içmek ve bir ateşin çevresinde dans etmek. O kadar.

Chicago Üniversitesinden Emily Oster'ın araştırmasına göre Avrupa'da cadı avlarının yaygın olduğu 1520 ile 1770 yılları arasında soğuk havalar nedeniyle kıtlık ve açlık baş göstermiş, ekonomik bunalım içindeki halk suçlu aramaya başlamış v bu yıllarda cadı avları yoğunlaşmış. Özellikle 1626'da Avrupa'daki soğuk hava dalgası nedeniyle aç kalan insanlar bunun sorumlusu olarak gördükleri "cadı"lara saldırıp öldürmüşler. Bugünün Tanzania'sı ile ilgili bir araştırma yapan California Üniversitesinden Edward Miguel şöyle diyor: "*hasatın kötü olduğu yıllarda cadı olduğu suçlamasıyla palalarla öldürülen yaşlı kadınların sayısı birden artıyor*". Miguel'in araştırmalarına göre bir yıl kuraklık olması Afrika'da iç savaş çıkma olasılığını yüzde 50 artırıyor. Sudan'ın Darfur bölgesinde süregitmekte olan iç savaşın iklim değişikliği sonucu toprağın çölleşmesi

nedeniyle ortaya çıkan ilk iklim savaşı olduğunu ileri sürüyor. ABD'deki başka araştırmalar ekonomik durgunluk veya tarım ürünlerinin fiyatlarının düşük olduğu dönemlerde zencilerin linç edilme olaylarının arttığını gösteriyor.

Bunalan, aç kalan, ve bunun nedenlerini bulamayan insanlar sorumlu arıyor, saldıracak insan arıyor. Öyle de, cadı avlarında neden kadınlar hedefleniyor? Üç semavî dinin erkek egemenliğini kurumsallaştırmak için son birkaç bin yıldır uğraşmalarına karşın kadınların bu dinlerin koyduğu sınırların dışına taşmaları, yoksul bir toplumda kadının çoluğunu çocuğunu doyurabilmek için yenebilecek kökleri, bitkileri bilmesi, bir anlamda bu becerisiyle ailenin reisi konumuna gelmesi, doğayla daha yakın olması hâkim güç olan erkeğin kuşkularını artırıyor. Bizde doğal ilâçların "kocakarı ilâcı" adıyla bilinmesi elbette raslantı değil.

Bugün iklim değişikliğine neden olan sera gazları en çok ABD, AB ve Çin tarafından salınıyor. Bunun sonucu kıtlık yaşayan ülkelere yapılan besin yardımı karbon salınımının neden olduğu zararın yanında solda sıfır.

Oysa dünyada besin üretimi bugünün 7 milyara yaklaşan dünya nüfusunu beslemeye yetecek düzeyde. Sorun üretim değil, bunun dağılımı. Nazım o zamanlar İtalyan saldırısı altında olan Etiyopya'daki hayalî bir kadına, Taranta Babu'ya şöyle demişti:

İnsanoğlunun yüreği
kafası
kolu
yedi kat yerin altından
çekip çıkarıp
öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki
kara toprağı bir yumrukta yere serebilir,
yılda bir veren nar
bin verebilir.
Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz...

YAŞAMAK..
Ne acayip iştir ki
bu ne mene gidiştir ki TARANTA - BABU
bugün bu
«bu inanılmıyacak kadar güzel»
bu anlatılamıyacak kadar sevinçli şey:
böyle zor
bu kadar
dar
böyle kanlı
bu denlü kepaze...

Türkiye'deki sıkıntıların nedenlerini sistemde, "yeni dünya düzeni"nin dayattığı yeni sömürü düzeninde aramayan, özelleştirmelere değil halkın malının Yahudilere veya Ermenilere satılmasına karşı çıkanların, zenginlerin en güzel yerleri alıp halkın oralardan yararlanamamasına değil, oraların İngilizlere, Almanlara veya Yunanlılara satılmasını eleştirenlerin, o düzenin getirdiği her türlü sömürüyle, pislikle, yozlaşmayla uğraşmak yerine altında Masonları, Sabetaycıları, gayrımüslimleri ya da safkan Türk olmayanları arayan cadı avcılarının 1662 Connecticut'lılarından ya da Tanzania'da ninesini palayla doğrayan aç insandan bir farkı var mı?

IMF MEMEFE, KÜRT MEMET NÖBETE

Askerliğimi Mamak'ta yaptım. Mamak Muhabere Okulunda bir de "Ali Okulu" vardı. Okuma yazma bilmeyen erler oraya gidip okuma yazma öğrenirlerdi. Ama okuma yazma bilmeyenlerin birçoğu Kürt olduğu ve zaten Türkçe bilmediği için bunun ne denli yararı olduğu su götürürdü. Mamak'ta hele kışın, eksi 15-20 derece dondurucu soğukta 3-5 nöbeti herkesin nefret ettiği nöbetlerdi. Açıkgöz batılı askerler ne yapıp yapıp Kürt erlere bu nöbetleri vermeyi becerirlerdi. "Alavere dalavere, Kürt Memet nöbete" lâfı 40 yıl öncesinin Mamak'ından aklımda kalmış.

IMF başlıklardan düşmüyor. İkiz kardeşi Dünya Bankası ile birlikte geri kalmış ülkelerin karabasanı IMF. Ama birçoğumuz IMF'nin ne olduğunu, ne için kurulduğunu, neler yaptığını, amaçlarının neler olduğunu pek te bilmiyoruz. Resmî belgelere göre merkezi Washington D.C.'de olan IMF (Uluslararası Para Fonu) 1944'te kurulmuş ve amacı tüm dünyada uluslararası ödeme sistemini kurup denetlemek ve döviz kurlarını sabitlemek imiş. Kuzey Kore, Küba, Andorra, Monaco, Lichtenstein, Tuvalu ve Nauru dışında dünyanın 185 ülkesi IMF'ye üye. Çeşitli ülkelerin katkılarıyla bir fon oluşturup dış ödeme dengesizlikleri yaşayan ülkelere geçici olarak borç verecek biçimde kurulmuş. Bugünlerde kendisini "küresel düzeyde parasal işbirliğini geliştirmek, finansal güvenliği sağlamak, uluslararası ticareti, istihdamı ve ekonomik gelişmeyi teşvik etmek ve yoksulluğu azaltmak" amaçlı olarak tanımlıyor. Üye ülkelerin oy ağırlığı ekonomik gücüne göre belirleniyor. Örneğin ABD'nin % 16,79'luk oy hakkı varken Venezuela'nın % 1,21'lik oy hakkı var. Yâni söz hakkı daha çok zengin, batılı sanayi ülkelerinin.

Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından kapitalist ekonomik modeli sanki doğal bir sistemmiş gibi küreselleşme adı altında pazarlanmaya başlandı. 4 yıl önce 93 yaşında ölen ünlü Amerikalı Marksist iktisatçı Paul Sweezy'nin daha 1966'da Paul Baran ile birlikte yazdığı "Tekelci Kapital" kitabındaki ilginç bir analiz şöyle: "Bir tarım ülkesi üretimini artırmak için traktör ithal edecek. Bu yıl 100 ton buğday satarak bir traktör alabiliyorsa, on yıl sonra aynı traktörü alabilmek için 400 ton buğday satması gerekecek". İşte IMF'nin "free trade" (serbest ticaret) adı altında tezgâhladığı sistem bu. IMF'nin ayrıca kendisinden borç alan ülkelere kapitalist ideoloji gereği dayattığı birkaç değişmez kuralı var. Birincisi özelleştirmeler. Devletin banka, sigorta, sağlık, eğitim, telekomünikasyon, sanayi gibi toplum için hayatî önem taşıyan alanlardan çekilip

yerini özel teşebbüse bırakması gerekiyor deniyor. Türkiye gibi birçok devletin, halkının ödediği vergilerle kurulmuş kurumları (Etibank, Sümerbank gibi) haraç mezat satılacak deniyor. Bunları satın alanlar da genellikle sanayileşmiş batı ülkelerinin çok-uluslu şirketleri. Böylelikle o ülkenin ekonomisi, dolayısıyla da ülkenin kendisi yabancı şirketlerin kontrolüne geçiyor. Bizler de "oh ne güzel küreselleşiyoruz" diye göbek atıyoruz.

İkinci kural da yoksul ülkelerin ihracatlarını artırmak için paralarının değerini düşürmeleri (devaluasyon). Görünürde bu (Avustralya'da olduğu gibi) üreticilerin işine geliyor. Ancak, o ülke aynı zamanda da bir takım malları ithal etmek zorunda. Parasının değeri düşürülünce ithal mallarının fiyatı artıyor. Bunun da iki etkisi var. İthal edilen tüketim mallarının fiyatı artınca tüketim azalıyor, dış ticaret dengesi daha sağlıklı hale geliyor ama enflasyon körükleniyor. Bunun pek az sözü edilen bir ikinci etkisi de var. Yoksul ülkeler genellikle sanayileşmemiş ülkeler olduğu için sanayileşmiş ülkelerden sanayi ürünleri almak zorunda. Ve yukarıdaki traktör örneğindeki gibi ya bunun bedelini çok ağır ödüyor ya da bir takım sanayi ürünlerini alamayıp sanayileşmemiş bir ülke olarak kalmaya, dolayısıyla yoksulluğa mahkûm ediliyorlar.

IMF'nin dayattığı bu "reformlar" elbette halkın sıkıntıya girmesine yol açıyor ve tepkiler artıyor. Bu dayatılanların uygulanması dikta rejimlerinde çok daha kolay oluyor. IMF de bunun bilincinde olduğu için demokrasi, insan hakları, işçi hakları gibi kavramlardan uzak duruyor. Örneğin Arjantin'de 1976 ile 1983 arasındaki askerî diktatörlük süresinde IMF'ye olan borç 9.3 milyar dolardan 48,9 milyar dolara, 1964-84 arası Brezilya'da 5,1 milyar dolardan 105,1 milyar dolara, 1967-98 Suharto Endonezyasında 3 milyar dolardan 129 milyar dolara, Marcos Filipinlerinde 1965-86 arası 1,5 milyar dolardan 28,3 milyar dolara çıkmış. Ve tabii, diktatörler milyarları ceplerine indirip İsviçre bankalarına aktarırken bu borçları ödemek yine halkın sırtına yükleniyor. Yine IMF'nin dayatmalarıyla ücret artışları frenleniyor, borçların ödenebilmesi için vergiler artırılıyor.

Kapitalist sistemin küreselleşme adındaki bugünkü emperyalist biçimi "Free Market Economy" (Özgür Piyasa Ekonomisi) adı altında pazarlanıyor ve çok kişi de "özgür" sözcüğüne aldanıyor. Oysa burada özgür olan insan değil, sermayedir. İnsanlar yavaş ta olsa bunun bilincine varıyorlar artık. Bunun en iyi sistem olduğuna inananlar ABD'de bile son 5 yılda %80'den %70'e düşmüş. Güney Kore'de %77'den %55'e, Türkiye'de %57'den %34'e düşmüş.

23 Ağustos 2001'de Güney Kore IMF'ye olan borcunu tamamen kapattığı zaman Finansman ve Ekonomi Bakanlığı sözüsü Yoon Dae-hee şöyle diyordu: "Ekonomik egemenliğimizi geri kazanmış bulunyoruz. Bundan böyle ekonomik politikalarımızı planlar ve uygularken önceden IMF'ye danışmak zorunda kalmayacağız". Ekonomik egemenliği olmayan bir ülkenin bağımsızlığından söz etmek yoksul halkla alay etmektir. Egemenlik bayrakla, milli marşla, sınır çizmekle olmuyor.

Uluslararası kapitalizmin dilini bilmezsek Türkçe bilmeyen Kürt Memet'in hep 3-5 nöbetine kalktığı gibi bizler de IMF, Memefe derken sömürülmeye devam edeceğiz.

TARÎKATTAN GEÇEN YOL

"Şanlıurfa'da açık bir alanda yapılan zikir töreninde Kadiri Tarîkatı Şeyhi Abdülbasi Karakuş, müritlerinin vücutlarının değişik yerlerine şiş ve kılıç batırıyor. Kendi boynunu da kılıç ile kesmeye kalkan Karakuş 'un, şiş ve kılıç batırdığı müritleri alanda bir süre izleyicilerin alkışları eşliğinde birkaç tur atıyor. Karakuş, daha sonra bir tahtaya sarılı bezlerin üzerine dökülen ispirto ile yaktığı ateşi müritlerine uzatıyor. Bazı müritler, yanan tahtayı ağızlarına sokarken, bazı kişiler ise şişleri ağızlarına batırarak ortalıkta dolaşıyor. Daha sonra, 10 yaşlarındaki iki çocuk, yanaklarına şişleri batırarak, alanda dolaşıyor. Gösterinin son bölümünde ise şeyh , sıraya giren müritlerine tek tek şişleri batırıp çekiyor."

Yukarıdaki alıntı birkaç yıl öncesinin bir gazetesinden. Mustafa Kemal "Türkiye tarikatlar, şeyhler, müritler memleketi olamaz" demiş ve tarîkatlar yasaklanmıştı. Ama yüzyıllardır kök salmış gelenekler, tarîkatlar yasaklamakla yok olmuyor. Bugün Türkiye'de varlığını sürdüren en önemli tarîkatların Kadirilik, Nakşilik, Bektâşilik ve Halvetilik olduğu, en eskilerinin ise 11`inci yüzyılda ortaya çıkan Kadirilik olduğu söyleniyor. Yeni bir olgu olan Nurculuk zaman zaman bir tarîkat zaman zamansa Nakşiliğin bir yorumu olarak değerlendirilebiliyor. Suudilerin başını çektiği Vahabilik tüm tarîkatları reddedip gerçek Müslümanlık olduğu iddiasında. Yakın tarihimizde de, Nakşibendi kitlesinin Turgut Özal'a, Nurcular'ın Süleyman Demirel'e "yakın" olduklarını, Ecevit'in oy kaygısıyla bazı tarîkatlara yanaştığını da biliyoruz. Kadirîlik Hazar Denizi `nin güneyinde bulunan Geylan bölgesinin Büşt kasabasında 1078 yılında dünyaya gelen Abdülkadir Geylânî'ye dayanıyor. 1166 yılında 91 yaşındayken ölen Geylânî'nin dört karısından 49 çocuğu olmuş. Merkezi Bağdat'taki dergâh olan Kadirîye tarîkatı İslâm dünyasında en yaygın tarîkattır. Kadirîlik'i Istanbul'da tanıtan İsmailiye ya da Rûmiye denilen kol olmuştur. Bu kolun kurucusu İsmail Rûmî (ö. 1631) Anadolu ve Rumeli'de kırk kadar Kadirî tekkesi açmıştır. Anadolu Kadirîliğinin merkezi de İsmail Rûmî'nin Istanbul Tophane'de yaptırdığı Kadirîhane'dir.

İmdi, durduk yerde neden tarîkattan söz etme gereği duyuyoruz diye sorabilirsiniz. Bir kere, nasıl eşkiya, "şaki" sözcüğünün çoğulu ise, yâni eşkiyalar denmezse, aynı şekilde "tüccar" sözcüğü "tâcir"in çoğulu, "evrak" sözcüğü "varak"ın, "enbiya" sözcüğü "nebi"nin, "tarîkat" (târikat değil), "tarik"in çoğuludur. "Tarik" yol demek. Tüccarlar, evraklar, enbiyalar, tarîkatlar demek yanlıştır, ama artık yerleşmiş, tarîkatlar diyoruz. İnanan bir Müslümanın

kendisine bir "yol" seçmesi elbette anlaşılabilir birşey. Ancak bu yollar, kendi Müslümanlık yorumlarını tüm topluma kabul ettirme yoluna gittiklerinde, ya da bu yorumu bir dünya görüşü, bir toplumsal ve ekonomik sistem olarak dayattıklarında iş, farklı bir boyut kazanıyor. Dinler inanç temelinde bir takım ahlâk kuralları getirir. Siz bunlara inanırsanız yaşamınızı ona göre düzenlemeniz gerekir. Üç büyük semavî dinin çıkışına ve çıktıkları toplumların toplumsal / ekonomik yapısına bakarsak insanlık tarihinde devrim yaratan büyük değişimlerle koşut olduklarını, ama sonraki büyük değişimlerden önce geldiklerini görürüz. Avcı / toplayıcı toplumdan hayvan güden, yarı göçebe bir topluma geçen toplumun dini olan Musevilik, şehirleşme ve ilk büyük imparatorluk olan Roma döneminin Hıristiyanlığı ve merkantilist (tâcir) bir toplumun Müslümanlığı o toplumların yapısı içinde düzenlemeler getirir. Örneğin Museviliğin 10 emrinden birisi "komşunun evine, karısına, erkek veya dişi kölesine, öküzüne, eşeğine göz dikmeyeceksin" der. Komşunun otomobilinden veya bilgisayarından söz etmez. İncil'de buhar makinesinin sözü geçmez, Müslümanlık köleci tâcir toplumundaki ticarî ve sosyal ilişkilere kurallar getirir. Bu üç büyük din ortaya çıktığında ne daha sanayi devrimi olmuştu ne ortada kapitalizm ya da sosyalizm vardı. Daha arkeoloji, paleontoloji falan da olmadığından Adem ile Havva masalı halâ en geçerli inançtı. Bütün dünyası Mezopotamya olan insanlar Mezopotamya'daki bir su baskınını tüm dünyayı sular altında bırakan bir tufan olarak görmeleri anlaşılabilir bir şeydi.

Şimdi siz kalkıp bu dinlerdeki buyrukları, kuralları, sanayi devriminden geçmiş, uzaya kanca atmış, bilgisayarlarla iş gören, internet yoluyla iletişen bir topluma uygulamaya kalktığınızda ne olur? Bugünün sanayi-ertesi dünyasında iki temel ekonomik sistem var. Kapitalizm ve sosyalizm. Bunların elbette ülkelere göre çok değişik uygulamaları var ama temel sorun sermaye-emek ilişkisi olmaya devam ediyor. Bu ilişkinin nasıl biçimlendiği, o ülkenin nasıl bir ülke olduğunu, kalkınıp kalkınamayacağını, o ülkedeki insanların nasıl bir yaşam sürdürebileceklerini, aç kalıp kalmayacaklarını belirliyor. Sermaye-emek ilişkisinin uluslararası düzeydeki yansıması küreselleşme adı altındaki yeni emperyalizmin işleyişini tanımlıyor. Şimdi bu gerçeklerin karşısına siz dinleri koyun, hattâ dinleri değil de birçok değişik tarîkatı koyun. Ve çocukların yanaklarına şiş batırmakla uğraşan bir tarîkatın ülke sorunlarına, dünya sorunlarına çözümler üretmesini bekleyin. Bugün birçok kişi Türkiye'de bir tarîkatlar çatışması olduğunu söylüyor. Bir yanda Nakşibendîler, öte yanda Kadirîler, kulislerde Nurcular, Fethullahçılar, Aczmendîler, say say bitmiyor...

Peki bunların hangisi Türkiye için bir çözüm üretiyor? Daha doğrusu, üretebilir? Yoksa bu yalnızca bir güç çekişmesi mi, sen daha fazla mı nüfuz sahibi olacaksın, ben mi, ülkenin kaymağını sen mi yiyeceksin, ben mi kavgası? Benim tarikim (yolum) doğru, seninki yanlış diye ötekileri sindirme, yok etme çabası mı? Bu sorular kafamı kurcalarken Kadirî şeyhi Haydar Baş'ın Millî Ekonomik Modeli'ne tosladım. Haydar Baş, yalnızca Türkiye'yi değil, tüm yoksul ülkeleri kurtaracak bir formül ürettiğini söylüyor.

MİLLİ EKONOMİ MODELİ

1947 doğumlu Haydar Baş, son seçimlerde yüzde 1 kadar oy alan Bağımsız Türkiye Partisi genel başkanı ve bir Kadirî şeyhi. İddialara göre; Kadirî Şeyhi Hayri Baba 1979'da ölünce, kendisine bağlı gençleri cenaze evine göndererek şeyhin cenazesini gasp ettirmiş ve evine, Trabzon Akçaabat'a getirtmiş, şeyhinin cesedini evinin yakınlarında bir yere gömdürmüş ve bunu da eski şeyhin, şeyhliği kendisine bırakmış olduğunun delili olarak gösterip şeyh olmuş. İlk ve resmî karısı Ayşe Baş'tan sonra imam nikâhıyla Emine Aktaş, Sinem Karadaş, Yeliz Yücel ve Yıldız Yurtseven ile evlenmiş, bu kadınlardan Abdülkadir Geylani gibi toplam 19 çocuğu olmuş. Senteks, Başçelik ve Melpa şirketleri, Özel Meltem Hastaneleri, Özel Meltem Okulları Meltem TV ve Yeni Mesaj Gazetesi'ni kontrol ettiği söyleniyor.

Haydar Baş, yakınlarda, kapitalizm ve sosyalizme bir alternatif oluşturduğu iddiasıyla bir Milli Ekonomi Modeli ortaya attı. Ekonomik bağımsızlığı, ulusal sanayii ve sosyal devlet modelini savunan, küreselleşmeye ve özelleştirmelere karşı çıkan bir model bu. Erbakan 1965 seçimleri öncesi kongresinde Türkiye'nin ekonomik çıkmazının, dışa bağımlılığının çok iyi bir analizini yapıyor, milli sanayii, ekonomik bağımsızlığı savunuyor, ancak çözümü şeriat düzeninde buluyordu. ABD karşıtı bir şeriatçı Erbakan yerine "ılımlı İslâmcı" AKP'nin bir alternatif olarak ortaya çıkmasının kökleri buna dayanır. Haydar Baş ta bugünkü durumun çok net ve iyi bir analizini yapıyor. Ve şöyle diyor: "*Atatürk, 1 Mart 1922'de yaptığı Meclis açılış konuşmasında şöyle diyordu: 'Her şeyden önce milli amacımız olan bağımsızlığımızı sağlamaya ulaşmaktan başka bir şey düşünemeyiz. Bu nedenle de bizce önemli olan mali gücümüzün, bu sonucu sağlamaya yeterli olup olmayacağıdır. Memleketimizin gelir kaynakları, milli davamızın güvenle sonuçlandırılmasına yeterlidir. Yoksunluklar içinde olsa da milli gücümüz, bugüne kadar olduğu gibi, dış devletlerden borç almadan memleketi yönetecek ve amacına ulaştırabilecektir.' Mustafa Kemal, yeni kurulan devletin "tam bağımsız" olabilmesi için "ekonomik bağımsızlığın" şart olduğunu özellikle vurgulamış, kapitülasyonları kaldırmıştır. 1923'te İzmir'de İktisat Kongresi düzenleyerek Milli ekonomiyi canlandırmaya çalışmıştır. Kongrede, "ulusal bağımsızlık ilkesi"nden kesinlikle vazgeçilmeyeceği ve bu ilke içinde kalkınmanın gerçekleştirileceği kararlaştırılmıştır. Yâni bağımsızlık ile kendi ayakları üzerinde durabilen bir ekonomi arasında direkt bir bağ vardır. Devletimizin kurucusu Atatürk'ün döneminde, yani 1938'e kadar çeşitli sahalarda kalkınma plan ve*

projeleri uygulanmış ve çok büyük başarılar elde edilmiştir. Fakat Atatürk'ten sonra ülke tekrar siyasi, kültürel, ekonomik vs. topyekün bir kuşatma altına alınmış; batılı devletler, Mustafa Kemal döneminde hayata geçiremedikleri SEVR projesini AB ve IMF yoluyla gerçekleştirmeye başlamışlardır".

Bir Kadirî şeyhinin Mustafa Kemal'den alıntılar yaparak bugün Türkiye'de solun söylemesini beklediğimiz şeyleri söylemesi nasıl açıklanabilir? Teşhis doğru. Peki, tarîkatını, 4-5 karısını, 19 çocuğunu bir yana bırakıp dediklerine bakalım. Haydar Baş'ın doğru teşhis ettiği bu sorunlara getirdiği çözümler neler?

Şöyle diyor: "*Devlet, vatandaşlarının gıda, barınma, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Bu haklar, doğumla kazanılır. Devlet, piyasaları düzenleyen bir hakem gibi hareket etmeli, piyasaların küresel güçlerin eline geçmesini önlemelidir. Bize göre bir insanın, üretim kabiliyeti olsun veya olmasın her yaşta tüketim hakkı mevcuttur. Milli Ekonomi Modeli'ndeki sosyal devlet projesi, ev hanımlarından emeklilere, yaşlısından yeni doğmuş bebeğe ve gençlerine, köylüsünden çiftçisine, işçisinden memuruna kadar bütün dar gelirli hane halkının gelir düzeyini yükseltecek; fakirliğe, açlığa, sefalete son verecektir. İnsanca yaşama imkanına kavuşturacaktır… Milletinden vergi olarak toplanandan daha fazlasını millete veren devlete 'Sosyal Devlet' denir. Sosyal devlet alan el değil, veren eldir. Sosyal devlette, vatandaşa verilecek sosyal yardımların başında 'Vatandaşlık Maaşı' gelir. Sosyal devlet demek, işsizlik konusunu halleden devlet demektir. Bu devlet kalıcı ve sürekli bir büyümeyi sağlar. Böyle bir piyasada herkes imkanlardan istifade edebilir. Gerçek sosyal devlet hayata geçtiğinde tüketiciden vergi almayan bir devlet anlayışı ortaya çıkar. Her gelir grubundan aynı oranda vergi almanın yanlış olduğunu ifade ediyoruz. 100 milyarın (100,000 YTL) altında geliri olandan vergi alınmaz. İsteyen herkese proje mukabili verilecek faizsiz krediler, paranın tekelleşmesini önleyeceği gibi, millet fertlerinin ekonomi kabiliyetlerinin ortaya çıkmasına imkân tanıyacak, milli gelirin de adil bir şekilde dağılımını temin edecektir."*

Çoğu kişiden vergi alınmayacak, herkese vatandaşlık maaşı bağlanacak, herkesin gıda, barınma, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçları karşılanacak. Faizsiz bir sisteme geçilecek. İyi de bu değirmenin suyu nereden gelecek? Devlet bol bol para basacak ama enflasyon olmayacak. Buna İngilizcede "pie in the sky", yâni "gökteki börek" derler. Modelin çok büyük açıkları var. Bir kere, devletin hâkim sınıfların yürütme organıdır ve sosyal devleti uygulamaya geçirecek olan sınıf kendisi gibi bilmemkaç şirket sahibi kişilerin sınıfı olamaz. İkincisi, faiz üzerine kurulu bir küresel ekonomi içinde faizsiz bir sistem nasıl

yürütülebilir sorusu yanıtsız kalıyor. Karşılıksız para basmanın 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Almanya'da, son çeyreğinde Türkiye dahil birçok ülkede yarattığı enflasyon ve yıkım gözardı ediliyor. Haydar Baş bu pembe vaatlerle oy alacağını umuyorsa bunun "ben yanağınıza şişi batırayım, görün acımayacak" hokkabazlığından bir farkı olamaz. Eğer bugünkü dünya konjonktürü içinde bir alternatif arıyorsak belki de 50 yıl önce topraklarına kanımızı döktüğümüz Kore'ye ya da Japonya'ya bakabiliriz. Bu ülkeler "sosyal devlet" olmasalar da, olma hedefleri bulunmasa da son 50 yılda dışa bağımlılık zincirlerini koparıp millî ekonomilerini kurabilmiş, sanayileşmeyi başarabilmiş olan ülkeler. Sosyal devletin vatandaşlarına Haydar Baş'ın düşlediği hizmetleri sağlayabilmesi için önce bunu yapacak kaynakların bulunması, yâni ülkenin zenginleşmesi gerekiyor. Serbest piyasa ekonomisi aldatmacasına kanmayıp müdahaleci bir devlet yaklaşımıyla serpilip zenginleşmişler. *Veda Hutbesinde İnsan Hakları, İslam'da Kadın Hakları, Alemlere Rahmet Hz. Muhammed (sav) Makalât, Mektûbât, İslam ve Mevlana, İslam'da Zikir, İslam'da Tevhid, İman ve İnsan, İnsan–ı Kâmil ve Nefs Mertebeleri, Hacc'ın Hikmetleri, Hikmetin Sırları, Dua ve Evrad, Hıristiyanlık ve Yahudilik, Din Tahripçilerine Kur'an–ı Kerim'in Cevabı, Birliğe Doğru, Veda Hutbesi ve Evrensel Beyanname, Nefs Terbiyesi, Varoluşun Gayesi: Zikrullah, Hikmetin Sırları, Yaşayan Kur'an: Sünnet* adlı kitapları yazan Haydar Baş bunlardan ve özel yaşamından vakit bulup temel iktisat ilkelerini ve bu ülkeleri incelerse belki o güzel vaatleri biraz daha inandırıcı ve gerçekçi olabilir.

ANADOLU BURJUVA DEVRİMİ

Son 1 Mayıs'ta Istanbul'da olanlar birçok kişinin kafasını karıştırdı. Demokrat gördükleri AKP hükûmetinin işçi karşıtı tutumu olaylara sınıf analizi yapmadan bakanlar için sürpriz oldu. 1960 darbesi ertesinde sol yayınlar okunmaya başladığında birçoğumuz "burjuva devrimi", "burjuva demokrasisi" kavramlarını öğrenmeye başladık. "Türkiye daha burjuva devrimini yapmamışken proleter devriminden nasıl söz edilebilir tartışmaları yoğunlaştı. Neydi burjuva devrimi? Hepimizin bildiği 1789 Fransız ihtilâli saltanata son vermişti. Saltanat/monarşi nereden kaynaklanıyordu? Kırallar, sultanlar, padişahlar nasıl ortaya çıkıyordu? Avrupa'da dükler, kontlar vs. türü parazitlerin kaynağı toprak ağalığına dayanır. Güçlü toprak ağası kendini asil ilân eder, diğer toprak ağalarını bastırır, sonunda kıral olur. Bu arada kiliseyle/dinî otoriteyle çatışır ama sonra uzlaşır, çalışanların alın terini sömürmede ortak olurlar. Hattâ kilise kıralların Tanrı tarafından görevlendirilmiş olduğu martavalını yayar. Fransız devrimi "sans culotte" (donsuzlar)ın ya da bugünkü deyimiyle ayak takımının / çapulcuların gerçekleştirdiği bir devrimdir. Irgatlıktan kaçıp kentleşmeye (burjuvalaşmaya) başlayan çulsuz takımı kıralı ve "ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler" diyen karısını giyotine gönderir, "asiller"in ayrıcalıkları, feodal haraçlar, ırgatlık, yarıcılık kaldırılır, herkes artık "vatandaş"tır. Kilisenin otoritesi kısıtlanır, laikliğin temeli atılır. Bugün burjuva demokrasisi dediğimiz olgunun temelinde bu yatar. Ama 1789'da Fransa'da zenaatkâr ve çiftçi varsa da sanayi yeni filizlenmektedir, işçi sınıfı neredeyse yoktur. Türkiye'de 1920'lerde sanayi filizlenmeye başlamamıştır bile, işçi sınıfı neredeyse yoktur. Saltanat ve hilâfet kaldırılır ama daha ülke kırsal ekonomiye dayalı, kentleşmemiş, sanayileşmemiş, kentlere göç başlamamıştır. Osmanlı hanedanı kılıç gücüne dayalı olduğundan toprak ağaları asil, giderek kıral falan olamamışlardır ama yine de güçlüdürler. Padişah'tan, Halife'den kalan otorite boşluğunu CHP doldurur. 20'lerdeki dönüşümler toplumun tarihsel gelişim aşamasını yansıtmaz, o gelişimin ötesinde, ilerisinde dönüşümler getirir. Bir burjuva kurumu olan burjuva demokrasisi kurulamaz. 1946'dan başlayarak girişilen burjuva demokrasisi girişimleri kör topal, arada bir darbeler alarak bugünlere gelir. 1980'lere kadar demokratik üst yapı toplumun alt yapısını, sosyo-ekonomik gerçekliğini yansıtmaz. "Biz demokrasiyi hazmedemiyoruz" sözü bunun ifadesidir. Ama bu süre içinde Türkiye'de montaj falan da olsa sanayileşme başlamış, köylerden kentlere oluk oluk insanlar akmış, kasaba esnafı kapitalist olmaya, sanayici olmaya başlamış, Türkiye kentleşmiştir.

Bugünün AKP'si Demokrat Parti, Adalet Partisi çizgisinin devamı, 1946'da temelsiz başlayan burjuva devriminin 2008'de temelini bulması sürecinin ürünüdür. AKP olgusu bir Anadolu burjuva devrimidir. Fransız devriminin monarşiyle birlikte işbirlikçisi kiliseyi de karşısına alması olgusu Türkiye'de Cumhuriyetle laik düzen kurulduğu için geçerli olmamış, din baskının ortağı ve aracı değil, ceberrut devlete duyulan tepkinin kanalize edildiği bir kurum olarak görülmüştür. AKP'nin dinsel niteliği olan bir burjuva partisi olması da, Türkiye'ye özgü bu durumdan kaynaklanır. Ve AKP son yıllara kadar ekonomik ve siyasal ağırlığını her fırsatta hissettiren Istanbul hegemonyasına Anadolu burjuvazisinin tepkisidir. Bir burjuva partisi olarak başkanının Kasımpaşalı olması Fransız devriminin "sans culotte"larını anımsatır. Ama bu partinin başkanının "başlar ve ayaklar"dan söz etmesi de kendisi ayakken baş olanın başka "ayaklar"ın baş olmaya yeltenmesinin hoşgörüyle karşılanmayacağının en açık ifadesidir. Sözün kısası bir burjuva partisi tabiatı gereği bir takım burjuva özgürlüklerini destekleyerek "liberal" kişilere hoş gelecek davranışlara girişir. Kendisini iktidara taşıyan burjuva demokrasisinin savunucusu olacak ama hiçbir zaman hangi sınıfın temsilcisi olduğunu unutturmayacaktır. Palazlanan Anadolu burjuvazisinin işçi hareketlerine sıcak bakmasını beklemek safdillik olur. Ve işçilerin üzerine 60,000 polisi salıp gaz bombaları, biber fısfıslarıyla saldırıya geçmesine şaşırmamak gerekir. En azından sınıf gerçekliği merceğinde olaylara bakabilen kişilerin bunun hiç te şaşılacak bir davranış olmadığını görmeleri gerekir. Bugün Anadolu burjuvazisinin çıkarları küreselleşmeyle örtüşüyorsa AKP bunu savunacaktır, AB'ye girmeyi, ya da ABD'ye yaltaklanmayı dayatıyorsa AKP'nin politikası bu olacaktır. Dayatılan özelleştirmeleri büyük bir şevkle yapacak, bu arada kendileri de bundan nemalanacaklardır. Buna şaşıranlara inanın ben şaşıyorum. Türkiye'deki emekçi kendi sınıf mücadelesini yapmadıkça, burjuva demokrasisi içinde örgütlenip emekçinin çıkarlarını koruyacak, savunacak bir siyasal yapılanmaya girmedikçe de her 1 Mayıs'tan sonra "a, oysa adamlar ne kadar da demokratik görünüyorlardı" diyerek şaşkın şaşkın dertleneceklerdir. Türkiye'nin çıkarları, Türkiye'nin ekonomik ve siyasal bağımsızlığı Türkiye emekçilerinin çıkarlarıyla özdeştir. Bir burjuva partisinden (işin dinî yanını bir yana koyun) emekçilerin çıkarlarını savunmak şöyle dursun, bunun mücadelesine bile göz yummasını beklemek özgürlüğü türban takma-takmama mücadelesine indirgemektir. Bu da sis perdesinin kalkmaması, emekçilerin sömürülmeye devam etmesi demektir. Sosyal adaleti sadaka mentalitesine indirgeyen bir partiden emekçi haklarının savunucusu olmasını beklemek cami

avlusunda avuç açmaya benzer. AKP'nin, bir burjuva partisi olarak getirdiği, ya da (dış baskılarla olsun, olmasın) getirmeye çalıştığı demokratikleşme çabalarını elbette göz ardı etmemek, küçümsememek gerekir. Bunlar burjuva demokrasisinin nimetleridir. Ve işçi hareketleri burjuva demokrasileri içinde gelişip serpilir, serpilebilir. Ama burjuva partileri çalışanın dostu, koruyucusu, temsilcisi değildir. CHP'nin AKP'nin silik bir laik versiyonu olma politikası çoktan iflâs etmiştir ve bunu sanırım "aman ha, şeriatçılar geliyor" diyerek oy toplamaya çalışan Genel Başkanından başka çoğu kişi görmektedir. Taksim meydanı olmasa da olur ama yalnız Istanbul'da değil, Kayseri'de Ankara'da, Sivas'ta, Tunceli'de, Diyarbakır'da 1 Mayıslar milyonları bir araya getirip politik ağırlığını hissettirmedikçe Türkiye'deki demokrasi, burjuva partileri arasında oynanan kötü bir farstan öteye geçemez.

BİR BURMA MASALI

Efendim, Bush vesair batılı liderler Burma denen ülkeyi pek severlermiş. Geçenlerde o ülkede bir kasırga olduğunda bir ağlamışlar, bir ağlamışlar. Zaten ülkenin başında belâlı bir asker çetesi varmış ve bu çetenin çelimsiz ve de pek sevimli bir demokrasi havarisi olan Aung San Suu Kyi adlı bir hatuna çektirmediği kalmamış. Bu hatun kişi için de Bush ve diğer demokrasi severler pek mebzul miktarda gözyaşı dökmüşler. Oysa ta 1824'te uygarlık-sever İngilizler Burma'ya uygarlık götürmek için binlerce kilometre yol almışlar ve lûtfedip ülkeyi İngiliz Hindistan'ına dahil edivermişler. İkinci dünya savaşında Japonların kendilerini İngilizlerden kurtarıp kucaklarına oturtma çabasını Burmalılar pek hoş karşılamamışlar ve İngilizlerle Japonların kucağı arasında sıkışıp kalmışlar. Japonya yenildikten sonra 1948'de kadir bilmez Burmalılar İngilizleri atıp bir güzel bayrak ve milli marş edinmiş, bağımsız olduk diye gülüp oynamaya başlamışlar. Gel gör ki yaklaşık Türkiye büyüklüğünde ve Çin ile Hindistan arasına sıkışıp kalmış olan bu yoksul ülke kalkıp bir de kendine sosyalist falan demeye, İngilizlerin verdiği adı değiştirip kendini Myanmar olarak tanıtmaya başlamış. Güney Amerika'daki Amerika ve demokrasi sever diktatörlerin aksine Amerika ile pek iyi geçinme niyeti göstermemiş, doğu komşusu Çin ile halvet olmaya başlamış. 1962'den bu yana o general gitmiş, bu general gelmiş. Hayırsever Amerika, Irak'a götürdüğü demokrasi gibi allı pullu bir demokrasiyi ne yazık ki bu generallerin taşkafalılığı yüzünden Burma'ya götürmeyi başaramamış ve bu da tabii ki Bush ve seleflerini kederlere garketmiş.

3 Mayıs günü Nargis adı verilen bir kasırga ülkeyi kasıp kavurmuş ve 55 milyon Burmalının birer avuçluk pirinç aşını sağlayan Irrawaddy deltasını hallaç pamuğu gibi atmış. Onbinler, belki yüzbin kiş ölmüş, milyonlar evsiz, aç, susuz kalmış. Erzak ve malzeme dolu Amerikan gemileri, Fransız gemileri bu zavallı Burmalılara el uzatmak için sahilde bekler olmuş. Peki, generaller çetesi neden izin vermemiş bunların açlık ve sıkıntı içindeki halkına ulaştırılmasına? Acaba Condi hatunun 2004 sunamisi ertesinde Sri Lanka ve Endonezya'ya yapılan yardımdan sonra söylediği sözleri mi hatırlamışar? "*A wonderful opportunity to show not just the US government, but the heart of the American people... And I think it has paid great dividends for us*" demişti. Yâni "aman ne iyi oldu, hem Amerikan hükûmetinin, hem Amerikan halkının yüreğini gösterdik… hem de bizim için pek kârlı oldu".

Çin aldı başını gidiyor. Daha önce Sovyetleri kuşatmak için Müslümanları kullanıp "yeşil kuşak" yaratan ABD bu sefer de Çin'i acaba hangi kuşağın ya da ilmeğin içine alabilirim kaygusunda. Güney Kore'den başlayarak Japonya, Filipinler, Endonezya, Avustralya, Hindistan, Pakistan, Afganistan ve Orta Asya Cumhuriyetleri bu Amerikan zincirinin halkalarını oluşturuyor. Ve tabii, Burma'daki generaller çetesinin rezillikleri ABD'nin eline, dünya kamu oyu önünde çok büyük bir koz veriyor. Çetenin insan hakları ihlâllerinin, sansürünün, baskısının, özellikle kadınlara yönelik şiddetinin savunulacak yanı yok. Kasap Saddam'ın baskısının, şiddetinin savunulacak yanı olmadığı gibi. Ama insan şu soruyu sormadan geçemiyor: "bu rezillikleri yapan Saddam ABD'nin maşalığını yaparken neden kimsenin gıkı çıkmıyordu?", "Burma'daki üniformalı gangsterler acaba Amerikan yanlısı olsalar aynı tepki gösterilecek miydi, yoksa düzinelerce Güney Amerika diktatörünün onyıllar boyunca desteklendiği gibi desteklenecekler miydi?" Generaller Çin'den, Hindistan'dan, Tayland'dan gelen yardımları kabul ediyorlar. Yufka yürekli Amerikalılar ve Avrupalılar acaba neden gönderdiğimiz yardımları kendi adamlarımız dağıtsın diye ısrar ediyorlar da Çin, Hindistan veya Tayland aracılığıyla Burma halkına ulaştırmaya çalışmıyorlar dersiniz? Irak savaşının bugüne ABD'ye kadarki maliyetinin 4 trilyon dolar olduğu tahmin ediliyor (milyar falan değil, trilyon). Amerika'nın Burma'ya büyük bir cömertikle sunduğu yardım ne kadar dersiniz? 3,5 milyon dollar (milyar falan değil, milyon). Burma'da "rejim değişikliği" istediğini hiç mi hiç gizleme gereği duymayan ABD, her zamanki gibi (Irak işgâlinin petrolle hiçbir ilgisi olmadığı benzeri) yalanlarla dünya kamuoyunu kandırmaya devam edebileceğini sanıyor. Ortalama Amerikan vatandaşı da bahçesindeki ağaçlara konmuş kargaların neden gülmekten kırıldıklarını merak edip duruyor.

Şimdi siz, Çin'den kalkıp Orta Doğu'ya ya da Afrika'ya gitmek isteseniz, ya da Orta Doğu'dan petrol yüklü bir tanker Çin'e yollansa, nerelerden geçecek, düşündünüz mü? Malacca Boğazı'ndan. Singapur'un başını tuttuğu, Malezya'nın kontrolünde, Burma'nın hemen yanı başındaki Malacca Boğazından. İran kontrolündeki Hürmüz Boğazının kontrolü ne denli önemliyse Malacca Boğazı da o denli önemli. ABD deniz kuvvetlerinin stratejisi oldum olası böylesi düğüm noktalarının kontrolü olagelmiş. Daha önce İngilizlerin Singapur tutkusu da sanırım acılı kariyi sevmelerinden kaynaklanmıyordu. Bu haddini bilmez Çinliler ne yapmışlar son yıllarda? Burma'nın çeşitli limanlarının inşası ve geliştirilmesi için Burma'ya yardım etmişler. Malacca Boğazı gırtlaklanırsa Çin, Malacca Boğazından geçmeye gerek kalmadan Burma üzerinden Andaman

Denizine, Bengal Körfezine atlayıverecek. Çinliler akıllı da Amerikalılar enayi mi? 3,5 milyon dolarlık buğdayı yüklersin Amerikan savaş gemilerine, Burma açıklarına yanaşırsın. Burmalı generaller çetesi seni almayınca da "katiller, kendi halkını açlığa, hastalığa, ölüme mahkûm ediyor" diye bağırırsın. Ve her dikta rejimi gibi Burmalı generaller çetesi de baskıcı uygulamalarıyla bu suçlamalara çanak tutar, dünya kamu oyundan da "zorla girilsin" sesleri yükselmeye başlar. Vay Burma halkının haline!

VARİL VARİL DOLARLAR

Irak savaşının bir petrol savaşı olduğunu mu sanıyorsunuz? Yanlış! Yanlış anlamayın, önce baba Bush'un, sonra da velet Bush'un Irak'a saldırısının "özgürlük, demokrasi falan filân" için olduğunu iddia edip gülünç duruma düşecek değilim. Yalan vardır, bir de kuyruklu yalan vardır. Özgürlük, demokrasi masalları kuyruklu yalan ise, Irak'a zengin petrol kaynaklarını kullanmak için girdikleri hikâyesi de kuyruklu yalanın üstü kazınırsa altından çıkacak olan bir başka yalandır. Şöyle basit bir soru soralım: ABD ve suç ortakları Irak'ı kontrol altına aldıkları ve Irak dünyanın en zengin petrol kaynaklarından birisine sahip olduğu halde petrol fiyatları neden bu süre içinde ikiye, üçe katlanmıştır? Kuyruklu yalanı örtbas etmek için uydurulan yalan hazır: "hızla gelişen Çin ve Hindistan ekonomisinin talepleri yüzünden!" Arztalep üzerine kurulu dünya düzeninde talebe bakıyoruz da neden arza bakmıyoruz acaba? Greg Palast araştırmacı bir İngiliz gazetecisi. "Armed Madhouse" (silâhlı tımarhane) adlı bir kitabı var. Şöyle anlatıyor Greg Palast:

"*Yıl 1928. 31 Temmuz günü Brüksel'deki bir otel odasında dünyanın en büyük petrol şirketleri (Anglo-Persian Oil, şimdiki adıyla BP, Standard Oil, şimdiki adıyla Exxon ve irili ufaklı diğer şirketler) önlerine büyük bir Orta Doğu haritası açıyorlar ve Irak'ı kırmızı kalemle bir çember içine alıp haritayı imzalıyorlar. Toplantının nedeni petrol arzının artması nedeniyle petrol fiyatlarında görülen düşme. Çözüm: petrol üretimini kısıp fiyatları yükseltmek, bunun için de Irak'ın petrol üretimini azaltmak. Aynı şey velet Bush üçkağıtla Beyaz Saray'a çöreklenmeden önce Bill Clinton döneminde de olmuştu. Şimdi petrolün 135 dolar olan varili o dönemde 22 dolardı.*"

Petrol fiyatları düşünce petrol şirketlerinin kârları azalmıştı. Petrol şirketleri bunun çözümünü bir yandan Irak'a saldırmak, öte yandan da petrol şirketlerinin temsilcisi velet Bush'u Beyaz Saray'a oturtmakta buldular. 1928'deki bu anlaşma 1959'a kadar yürürlükte kaldı. Başkan Eisenhower petrol üretimine kotalar koydu, daha sonra (ilginçtir) Bağdat'ta 10-14 Eylül 1960'ta yapılan konferansta İran, Irak, Kuveyt, Suudî Arabistan ve Venezuela'nın kurduğu OPEC (Petrol Üreten Ülkeler Örgütü) Karteli ve özellikle de Suudi Arabistan yoluyla fiyatları yükseltmek için üretim kısıtlandı. Irak'ın petrol üretimi, kapasitesinin yarısı düzeyinde tutuldu. Daha sonra OPEC'e Katar, Endonezya, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Nijerya, Ekvator, Angola ve Gabon da katıldı. Petrol fiyatlarının yüksek tutulması elbette bu ülkelerin de işine geliyordu. Ama bu

arada İran'ın oyunbozanlık yapması, Saddam'ın İran'a saldırtılması, ardından iflâs durumuna gelen Irak'ın bunu gidermek için petrol üretimini artırması ve fiyatların düşmesi baba Bush'un ilk Irak saldırısına yol açtı. İlk körfez savaşının ardından Irak'a petrol ambargosu kondu. Öne sürülen yalan Saddam'ın yeniden güçlenmesini önlemekti. Oysa asıl neden Irak'ın petrol üretimini düşürmek ve fiyatları, dolayısıyla petrol şirketlerinin kârlarını artırmaktı. 2002'de, velet Bush'un başa geçmesinden sonra en büyük 10 petrol şirketi 31 milyar dolar kâr etmişken Irak'a yapılan ikinci saldırı sonucu petrol fiyatları ikiye katlandı ve bu petrol şirketlerinin kârı 87 milyar dolara çıktı. 2007'de velet Bush'un Irak'a ilâve asker göndermesi ile kızışan iç savaş sonucu Irak'ın petrol üretimi günde 1 milyon varil azaldı. Petrol fiyatları daha da yükseldi. Yalnızca Exxon'un kârı 2007'de 40 milyar dolara çıktı. Ve petrolün varili daha 100 dolara vurmamıştı. Şimdi petrolün varili 135 dolar dolaylarında. Bush ve şürekâsı bu kâr düzeyini "yeni petrol araştırmaları yapmaları için bu kâra gereksinmeleri var" martavalıyla savunuyorlar. Oysa yalnızca Exxon bu 40 milyar dolar kârın 36 milyarını hisse senedi sahiplarine dağıtmış 2007'de.

ABD'de başkanlık seçimleri yaklaşıyor. Senatör Obama petrol şirketlerine "aşırı kâr vergisi" getirmekten söz ediyor. Buna göre varili 80 dolardan fazlaya yapılan satışlardan yüzde 20 vergi alacak. Bu oran, örneğin OPEC üyesi olan Ekvator'da yüzde 99. Ama Amerikan petrol şirketlerinin bu ufacık yüzde 20'ye bile sıcak bakmayacağı besbelli. Obama'nın serseri bir kurşuna kurban gitmesi oldukça somut bir olasılık. Umarız olmaz ama olursa bu, tabii ki bir zencinin ABD başkanı olmasını hazmedemeyen ırkçılar maşa olarak kullanılarak gerçekleştirilecek. Oysa bir başka zenci, Condoleezza Rice bugün ABD Dışişleri Bakanı. Ama daha önce Chevron Oil şirketinde çalışmış ve kadirbilir Chevron bir tankerine onun adını vermiş. Nasıl vermez? Bush, Cheney ve Rice sayesinde en büyük 5 petrol şirketinin kontrolündeki petrol rezervlerinin değeri 2,363 trilyon dolar artış göstermiş.

Petrol fiyatları, özellikle sun'i gübre ve ulaşım yoluyla dünyada herşeyin fiyatını etkiliyor. Birçok yoksul ülkede halk artık en temel besin maddelerini alamaz duruma geldi, ayaklanmalar başladı.

Obama, eğer hayatta kalırsa ve de daha önceki gibi üçkağıtlar dönmez de başkanlık seçimlerini kazanırsa ne olacak? Sanırım Obama petrol şirketlerinin aşırı açgözlülüğünün dünyada yaratmakta olduğu krizin, savaşların bilincinde. ABD yönetiminin 4-5000 askerini ölüme gönderip petrol şirketlerinin kârlarını artırma aracı haline geldiğinin farkında. Ve de bunun sonucu ortaya çıkan besin

krizinin, büyük kitlelerin açlığa mahkûm edilmesinin uzun dönemde, Amerikan halkı dahil kimsenin yararına olmayacağını görmekte.

Amerikan imparatorluğunun sonunun geldiğini, Gorbaçev'in Sovyetleri gömdüğü gibi Obama'nın da petrol şirketlerin âleti ABD yönetimine saygın bir cenaze töreni yapacağını göreceğimiz günler uzak değil.

EĞİTİM Mİ, ŞARTLAMA MI?

Sydney'in Camden semtinde bir Kuran derneğinin kurmak istediği 1200 kişilik okula yerel belediye izin vermedi. Gösterilen nedenler ne olursa olsun, kararın altında yatan etmenin semtlerinde bir Müslüman okulu istemeyen semt sâkinlerinin belediyeye yaptıkları baskı olduğu, herkesin bildiği bir sır. 11 Eylül sonrası Bush oğlu Bush ve John Howard gibi yardakçılarının bir "Müslüman korkusu" yaratmaları ve Müslümanların kıyafetleriyle çok kolay ayırt edilebilir olmaları da buna katkıda bulundu. Bildiğimiz gibi Avustralya'da Federal Hükûmet, devlet okullarına olduğu gibi özel okullara da para desteği sağlıyor. Ve bir önceki hükûmet döneminde devlet okullarına ayrılan fonlar kısılırken özel okullara oluk oluk para akıtılmıştı. Bu özel okulların en büyük kesimini de Katolik okulları oluşturmaktaydı. Avustralya'nın ilk dönemlerinde İngiliz hûkimiyeti altındaki İrlandalılar genellikle Katolik olduklarından çocuklarını baskıcı Anglikan İngiliz rejiminden uzak tutmak için Katolik kilisesine bağlı okullar kurmuşlardı.

Müslüman okuluna izin verilmemesinin ardından tepki gösteren ve okul için büyük destek veren kişi NSW Katolik kilisesi başpiskoposu George Pell oldu. Kendisinin bir Müslüman okulunu desteklemesi devletten büyük yardım alan Katolik okullarının başında olan kişi için hiç te şaşırtıcı bir davranış değildi. Pell, Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi semavî dinlerin (yâni her kerametin "sema"dan – göklerden geldiğine inanılan dinlerin) arasında pek te büyük bir fark olmadığının da mutlaka ayırdındaydı. Dinlerarası diyalogun da bu üç din üzerinde yoğunlaşması elbette bir raslantı değildir. Pell konuşmasında bir de "her ana babanın çocuklarının kendi inançları doğrultusunda eğitim görmesini isteme hakkı"ndan söz etti. Bir an "çocukların sahibi kim" sorusu geçti kafamdan. Çocuklarımız bizim midir, toplumun mudur? Çocuklarımızın nasıl büyütüldüğü, ne eğitim gördükleri, nasıl bir kafa yapısıyla yetiştikleri toplumun geleceğini belirlemiyor mu? Örneğin çocuğumuza dayak atmak –haklı olarak- yasaklanıyor da o çocuğa çok kez dayaktan daha büyük zarar verebilecek olan bir beyin yıkama neden hoş hörülüyor? Bırakın hoş görmeyi, benim ödediğim vergilerle şu veya bu dinin dogmalarını sorgusuz sualsiz kabul edecek yeni kuşaklar yetiştirilebiliyor?

Türkiye'de Cumhuriyetin daha ilk yıllarında çıkarılan 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) yasası ve ardından 1926'da kabul edilen, "Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun" devletin izni olmadan hiç bir okulun açılamayacağını belirtmiş ve aynı zamanda çağdışı bütün derslerin okul müfredat

programlarından kaldırılmasını sağlamıştır. Ancak yasanın 4. maddesinin "*Maarif Vekaleti yüksek diniyat mütehasısları yetiştirilmek üzere Darülfünunda bir İlahiyat Fakültesi tesis ve imamet ve hitabet gibi hidematı dineyinin ifâsı vazifesi ile mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler küşat edecektir*" demesinden yararlanarak imam veya hatip yetiştirmek amacıyla ilgisi olmayan "imam-hatip mektepleri" açılmış ve bunlar Türkiye'de akıl dışı, bilim dışı kafa yapısı olan gençler yetiştirmek için kullanılagelmiştir. Ve bu gençler daha sonra ülke yönetiminde söz sahibi olmaktadırlar. Okurlarım benim her türlü inanç (veya inançsızlık) özgürlüğünü her zaman savunduğumu bilirler. Ama herkesin din/inanç/inançsızlık özgürlüğünü ne denli savunursam, çocukların kafalarının şu veya bu dinin 3000, 2000, 1400 yıl önceki hurafeleriyle, masallarıyla doldurulmasına da o kadar karşıyım. Bir de bu devlet aracılığıyla benim ödediğim vergiler harcanarak yapılıyorsa buna hiç mi hiç tahammülüm yok.

1815 Londra doğumlu ve Federasyonun babası olarak bilinen Sir Henry Parkes 5 kez NSW eyâlet başbakanlığı yapmış ve 81 yaşında meteliksiz olarak ölmüş. Parkes'ın 1866'da çıkardığı Devlet Okulları Yasası NSW'de seküler (din dışı) eğitimin temellerini atmış. Eğitimin önemine içten inanan Parkes, niteliksiz kişilerin öğretmen olamaması, eğitimin din dışı olması ve öğretmenlerin doğru dürüst eğitimden geçmesini yasalaştırmış. Tahmin edileceği gibi dinî kuruluşlardan Parkes'a büyük tepkiler gelmiş ama Parkes inat etmiş, o zaman daha bağımsız bir koloni olan NSW'de sayısız devlet okulu açılmış. Ama ardından gelen yönetimler, gerek eyâletler temelinde, gerekse federal düzeyde (en son örneği Howard hükûmeti) bunu yıpratmak için ellerinden geleni yapmışlar.

Geçenlerde SBS'te bu konuda yapılan bir programda "evrenin başlangıcı" ile ilgili bir dersten alıntılar vardı. Dinci bir öğretmen "yaradılış masalı"nı diğer görüşlerle eşdeğerli imiş gibi sunuyor, aklınca objektif olduğunu sanıyordu. Bu, bana göre "iki kere iki üç te eder, dört te eder, beş te" demekten farksız. Musevi okuluna giden bir öğrenci evrenin "altı günde yaratıldığı, yedinci gün de tanrının dinlendiği"ne inandığını (demek tanrı yorulabiliyormuş) söylüyordu. Geçenlerde Avustralya'da yeni bulunan hamile balık fosilinin 380 milyon yaşında olduğu açıklandı. Şimdi, böyle yetiştirilen, bu masallara inanan bir öğrencinin bu bilimsel buluş karşısında tavrı ne olacak? Ve bu öğrenci 20-30 yıl sonra bu ülkeyi yönetmeye soyunduğunda kendisinden nasıl bir yaklaşım, ne tür bir yönetim bekleyebileceğiz? Velet Bush'un tanrının kendisine "hadi evlâdım George, git şu Irak'ı işgâl et" dediğine inanmasının sonuçları ortada.

Okullarda, gerek Türkiye'de, gerekse Avustralya'da her konuda olduğu gibi çeşitli dinler, inançlar hakkında elbette bilgi verilmelidir. Dinlerden arıtılmış humanist ahlâk dersleri olmalıdır. Ama inanmış bir Katolik veya inanmış bir Müslüman öğretmenin bu bilgileri objektif olarak aktarabileceğine inanıyorsanız herhalde çok safsınız. Devlet yalnızca dinî temelli okullardan para yardımını kesmekle kalmamalı, ülkenin ve dünyanın geleceği için dinî temelde eğitim yapan okullar yasaklanmalıdır.

İDAMLIKLAR

12 yaşında bir kıza tecavüz eden ve sonra da boğup öldüren bir kişiye idam cezası verilmesi doğru mudur? Özellikle çocuklara karşı işlenmiş suçlarda duygusallaşırız, kendi çocuklarımız, torunlarımız aklımıza gelir. İdamda başı çeken ülkeler ABD ve Çin. Avustralya'da en son idam cezası 1967 yılında infaz edildi (yerine getirildi). 1921 yeni yıl gecesi 12 yaşındaki Alma Tirtschke Melbourne'un bir arka sokağında ölü bulundu. Yakınındaki Eastern Arcade'de bir şaraphane işleten Colin Campbell Ross bu cinayetle suçlandı. Evindeki bir battaniyede bulunan saçların öldürülen kıza aittir denmesi Ross'un suçlu bulunmasına yetti ve idama mahkûm edildi. Sonuna kadar suçsuz olduğunu söyleyen Ross 4 ay sonra idam edildi. 86 yıl sonra o saçların Tirtschke'ye ait olmadığı ortaya çıktı ve Ross şimdi affedildi.

İdam cezası intikam alma temeline dayanır. "Göze göz, dişe diş" halâ birçoğumuzun kafasında yer etmiştir. Bazıları da idam cezasının caydırıcı olduğunu savunurlar. İnsanların bol bol idam edildiği ABD'de bunun caydırıcı olmadığı ayan beyan ortada olsa da. Hangi suçun idamlık olabileceği ya da caydırıcı olup olmadığı tartışmaları bir yana, idam cezasına ilke olarak karşı çıkan birçok insan var. Devletin, yargı aracılığıyla "yasal olarak" bir kişinin yaşamına son vermesi ne denli savunulabilir? Bu eylemin o ülke insanlarına verdiği mesaj nedir? Mesaj açık seçik "bazı durumlarda insan yaşamına kıymak kabul edilebilir bir davranıştır" değil mi? Zaten savaşlarda "düşman"ı öldürenler de kahraman sayılmıyorlar mı? Kendi kurumları yoluyla kendi insanlarını öldürebilen bir devlet insan yaşamının değerini (ya da kutsallığını) savunduğu zaman ikiyüzlülük etmiş olmuyor mu?

Geçenlerde 27 Mayıs 1960 darbesinin 48. yıldönümüydü. Yaşım ortaya çıkacak ama, 27 Mayıs sabahı Ankara radyosundan Milli Birlik Komitesi sözcüsü Albay Alpaslan Türkeş'in darbe yapıldığını bildirmesini, o bas-bariton sesini halâ hatırlıyorum. Ondan sonraki darbelerin aksine 27 Mayıs darbesi ABD'nin onayı olmadan yapılmıştı ki, darbeci subaylar bildirilerinde "NATO'ya, (eski adı Bağdat Paktı olan) CENTO'ya bağlıyız" demeyi unutmuyorlar, komünist cadı avı ile meşgûl olan ABD'yi rahatlatmaya çalışıyorlar, "yanlış anlamayın, biz komünist falan değiliz" demeye getiriyorlardı. Bugünlerde Türkiye'de yine darbe tartışmaları sürüp gidiyor. Ve 1960'ta hayatta olmayan, 1950-60 dönemini yaşamamış ve bilmeyen insanlar bu darbeyi (MBK buna devrim de dese aslında elbette darbeydi) daha sonraki faşist darbelerle aynı kefeye koyuyorlar.

1946'da, Türkiye'deki ilk demokratik seçimlerde nasıl günün CHP'si hile yapmış idiyse, günün DP'si de 1957 seçimlerini hile ile kazanmıştı. "Ben odunu aday göstersem seçtiririm" ve "bu meclis isterse şeriatı da geri getirir" diyen ve "her mahallede bir milyoner" yetiştirmeyi amaç edinen toprak ağası Menderes, seçimleri kazanmanın kendisine sonsuz yetki verdiği sanrısına kapılmış ve mecliste "tahkikat komisyonu" diye bir ucube kurmaya girişmişti. Bu komisyon (zaten pek te bağımsız olmayan) yargının elinden var olan yargı gücünü de alacak ve (tabii ki DP'li) milletvekilleri insanları yargılayabilecekti. "Vatan Cephesi" adı altında DP'nin uzantısı bir milis örgütü oluşturmaya girişmişti. Ve bence hepsinden daha önemlisi ABD'ye yaranmak için Kore savaşına meclise bile sormadan asker göndermiş, binlerce genç yurttaşın kanına girmişti. Ama bütün bunlardan yargılandı mı? Hayır, Yassıada mahkemeleri diye bilinen hukukî soytarılıkta Menderesin metresi, kasasından çıkan kadın donu üzerinde duruldu. Koreye asker gönderilmesi konusu ABD'yi gücendirmemek için gündeme bile gelmedi. Ve sonunda bildiğimiz gibi Menderes, ("Mr. Ten Percent –Bay Yüzde On" olarak bilinen) Dışişleri Bakanı Zorlu ve Maliye Bakanı Polatkan asılarak idam edildi. Ardından Menderes'in idamdan sonra kır atına binerek arşa çıktığı masalları yayıldı, Menderes efsaneleştirildi. Demirel daha sonra bu mirasa konarak (Adalet Partisinin simgesi "Kır At"tı) iktidara geldi. Bu üç politikacının asılması (her idam cezası gibi) yanlıştı, insanlık suçuydu. Üstelik Menderes'i kahramanlaştırdı ve bugün tarih okumayan, o günleri bilmeyen kişilerce "demokrasi havarisi" gibi görülmeye başladı. 11 yıl sonraki faşist darbe de Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan adlı üç yiğit, dürüst, yurtsever gencin 6 Mayıs 1972'de asılmasıyla sonuçlandı. 1960'ta üç politikacının asılması ne kadar yanlışsa, bu üç gencin idamı bin kere daha büyük bir yanlıştı. Darbeler savunulacak şeyler değildir. Ancak Menderes gibi dikta rejimi kurma girişiminde bulunan yöneticiler olduğunda "aman darbe olmasın" diyenler acaba ne çözüm öneriyorlar diye de düşünmek gerekiyor.

Güney Afrika'da insanlık dışı "apartheid" (ayrılıkçı) rejimin son bulmasıyla, Asyalıları 2. sınıf, Afrikalıları 3. sınıf vatandaş olarak gören ve bunu kurumsallaştıran yöneticileri bir korku aldı. Ya bu insanlar şimdi uzun yıllar çektiklerinin intikamını almaya kalkışırlarsa dendi. Nelson Mandela gibi bir öndere sahip olduğu için çok şanslı olan ülkede "Truth and Reconciliation" (Gerçekler ve Barışma) Komisyonları kuruldu. Beyaz yöneticilerin o güne kadar yaptıkları rezillikler açığa çıkarıldı ve "gerçekler insanı özgürleştirir" sözü doğrultusunda eski düşmanlar yeni düzende bir arada yaşamaya başladılar.

Keşke Menderes için de aynı şey yapılsaydı. Mandela tüm dünyaya insanlık dersi verdi. Özgürlükçü Şili halkı faşist general Pinochet'yi yargı önüne çıkarmak için çok çabaladı. Bizdeki "asmasaydık ta, beslese miydik" diyen ressam bozması darbeci paşa halâ el üstünde tutuluyor. Eh, biz bize benzeriz, asılanı kahraman yapar, cellada alkış tutarız.

ECHEL-Ü CÜHELA

Sevmek denen olgu duygusal birşeydir. İnsanın neyi ya da kimi sevip sevmediği o kişinin geçmişine, aldığı eğitime, zevklerine göre biçimlenir. Bilmeden tanımadan sevmek olmaz. Nuray Bezirgan geçen hafta bir televizyon söyleşi programında söyledikleriyle gündeme oturdu. Ne demiş Nuray bacımız? "*Atatürk'ü sevmeme hakkı var mı? Başıma bir iş gelmeyecekse ben sevmiyorum*." Elbette var, bacım. Sevmiyorsun diye sana dava açılması da elbette haksızlık. Söyleşideki Kevser Çakır bacımız da Humeyni'yi sevdiğini söylemiş. Sever a! Tecavüze uğrayan bir genç kızı tecavüze uğradı diye öldüren, kol, bacak kesen, göz çıkaran bir rejimi sevmek senin bileceğin şey. Kadınları yarım insan sayan, yalnız sokağa çıkmasını yasaklayan, iki saatliğine nikah kıyan, kadını şeytan olarak gören bir düzeni savunmak istiyorsan bize ne demek düşer ki? Atatürk'ü ne kadar biliyor bu bacılar, Humeyni'yi ne kadar biliyorlar?

Bu iki bacımız benim iki hafta önceki "eğitim mi şartlama mı" yazımı okumuşlar da bunu doğrulamak için konuşmuşlar sanki. Nuray bacımız şöyle devam etmiş: *"Atatürk'ün yetkiyi padişahtan, yâni saraydan alırken laik bir Cumhuriyet kurmak için aldığını düşünmüyorum. Halk o zaman İslamî değerler için savaştı. Nitekim Kurtuluş Savaşı'nın başlaması da Kahramanmaraş'ta Fransız askerlerinin Nene Hatun'un başörtüsüne uzanmasıyla olmuştur. Maraş'ta Fransız askerleri bir kadının örtüsüne saldırıyor. Sütçü İmam buna karşı ilk ateşi açıyor. Böylelikle Kurtuluş Savaşı başlıyor. Sonuçta cepheye cephanelik taşıyan kadınlar o dönemin insanları, o dönemin sosyolojik yapısını incelerseniz hep Müslüman insanlar".*

Sunucu, peki bu ülkenin Kurtuluş Savaşı'nı örgütleyen bir adamı niye Humeyni kadar sevmiyorsun, bunu merak ettim. Eğer Atatürk olmasaydı burada belki de İngilizler vardı, Fransızlar vardı deyince Nuray Bacı*: "Belki de daha iyi olurdu. Belki yabancı manda altında inançlarımızı daha iyi yaşayabilirdik. Daha özgür olabilirdik. Yâni İngilizler olsaydı benim haklarım daha geniş olacaktı. Zaten mesele bu yâni. İnsanlar bana Atatürkçülük adına zulmediyorlarsa benden Atatürk'ü sevmemi bekleyemezsiniz"* diyor.

Hürriyet'ten Yılmaz Özdil konuşmadaki yanlışları sıralamış:

"*Nene Hatun, Maraşlı değil, Erzurumlu. Savaştığı düşman, Fransız değil, Rus. Rus başörtüsüne saldırmadı, Aziziye Tabyası'na saldırdı. Milli mücadelenin mangal yürekli evladıdır ama, milli mücadelenin ilk kurşununu Sütçü İmam*

sıkmadı, Hasan Tahsin sıktı. Maraş'ta değil, İzmir'de. Takvime bak.. Hasan Tahsin'in tetiğe basmasıyla, Sütçü İmam'ın tetiğe basması arasında 6 ay var... Sütçü İmam, Fransız vurmadı, Ermeni vurdu. Maraş'ta düşmana ilk müdahaleyi yapan da, aslında Sütçü İmam değil, Çakmakçı Sait. Silahı yoktu, yumruğuyla saldırdı, şehit oldu. Maraş'ı önce kim işgal etti? Arkadaşın İngilteresi! Kim sesini çıkarmadı? Arkadaşın padişah efendisi! Kim kurtardı? Arkadaşa daha geniş haklar tanıyacak olan İngilizlerin gemisiyle kaçan padişah efendinin idam etmek için arattığı Atatürk! O dönemin sosyolojik yapısını incelerseniz, cephedeki insanların hep Müslüman olmadığını da görürsünüz... Bizzat Ordinaryüs Profesör Mazhar Osman'ın ağlayarak okuduğu "şehit listesi"ne göre, bu toprakları İngilizler işgal etmesin diye savaşan, can veren İstanbullu hekimler arasında, 140 Türk, 32 Ermeni, 25 Rum, 18 Yahudi var. Ve, dikkatinizi çekerim, hepsine birden "şehit" demişler... Çünkü şehitlik kavramı, 'o dönemin sosyolojik yapısı'na göre, dinle alâkalı değil, yurtseverlikle alakalı'.

Özdil yazısını şöyle noktalamış: "*Tehlike ne İran'dır, ne İngiltere... Kara cehalettir*".

Bu bacılarımızın Atatürk'ü sevmeme, Humeyni'yi sevme, bağımsızlık yerine manda yönetimi isteme hakları var, bu özgürlükleri olmalı. O kafada bir insan için önemli olan bağımsızlık değil, dininin her gereğini her yerde ve her zaman yerine getirebilmektir. Bu, İngiliz yönetimi, Amerikan mandası veya Humeyni'nin ya da Vahabilerin sultasında altında olmuş farketmez.

Millî mücadele aleyhine ve işgâl güçlerini destekleyen yazılarıyla tanınmış, mandacılığın simgesi, gazeteci Ali Kemal de, Kurtuluş Savaşını yapanlar için: "*bu mahlûklar kadar başları ezilecek yılanlar tasavvur edilemez. Düşmanlar onlardan bin kerre iyidir*" diye yazmamış mıydı?

Mondros Mütarekesinin imzalanmasında sonra, Protestan misyoneri papaz Frew ile birlikte "İngiliz Muhipleri -Sevenleri- Cemiyetini kuran Sait Molla da Istanbul'un işgâlinden sonraki ilk bildirisinde 21 Mart 1920 tarihinde Alemdar Gazetesinde "*İngiliz dostlarımız biraz geç kaldılar, daha önce gelmeliydiler*" dememiş miydi?

Manisa Valisi Hüsnü Bey, Yunan işgâl güçleri komutanına, Manisa'yı terketmemeleri için yalvarmamış mıydı? Bu Hüsnü Bey'in amca oğlu, Menemen'de Kubilay'ı kesen Derviş Mehmet değil miydi?

Daha önceki yazımda "*okurlarım benim her türlü inanç (veya inançsızlık) özgürlüğünü her zaman savunduğumu bilirler*" demiştim. Bu, "her inanca veya inançsızlığa saygım var" demek değil. İnsanlar istedikleri zırvaya inansınlar, bu

insanlara insan oldukları için saygım var, ama inandıklarına değil. Hele hele bu inandıkları tamamen bilgisizlikten, cehaletten kaynaklanıyor, yanlış bilgilere, yanlış dogmalarla şartlandırılmalarına dayanıyorsa hiç mi hiç saygım yok. Bırakın bilimsel düşünceyi, Kuran "*hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu*" (Zümer suresi, 9. Ayet) demiyor mu?

O yazımda "*böyle yetiştirilen, bu masallara inanan… öğrenci 20-30 yıl sonra bu ülkeyi yönetmeye soyunduğunda kendisinden nasıl bir yaklaşım, ne tür bir yönetim bekleyebileceğiz?*" demiş, din temelli eğitime, ve bu meyanda da İmam Hatip okullarına karşı çıkmıştım. Nuray bacımıza benim endişelerimi doğruladığı için teşekkür borçluyum. Herhangi bir konuda bilgi edinmek isterse kendisine elimden geldiğince yardımcı olacağıma, istediği kitapları göndereceğime de söz veririm.

ORMAN KANUNU

Amerika'da uzun bir süre yaşamış olan bir arkadaşla konuşuyordum geçenlerde. Amerikan sistemini benimsemiş, belli ki sevmiş ve bu sistemin insan doğasına en uygun sistem olduğuna inanmış. Örneğin Avustralya'da büyük çoğunluğumuzun desteklediği Medicare sisteminin Amerika'da uygulanamaz olduğunu, üstelik uygulanırsa mutlaka kötüye kullanılacağını savunuyordu. Buradaki işsizlik parası türünden sosyal güvenlik ödemeleri Amerika'da da yapılsa kimsenin çalışmayacağını iddia ediyordu. Bizlerin 35-40 saat çalışmamızı tembellik sayıyor, Amerikalıların saati 5 dolara haftada 60-70 saat çalışmalarını arzu edilir bir durum olarak görüyordu. Üstelik bütün bunları savunduğu için de ABD'nin dünyanın başına belâ değil, dünyayı kurtaracak (en azından örnek olacak, esin kaynağı) olduğuna samimiyetle inanıyordu.

İnsan soyunun Adem'le Havva'dan türediğine inandıklarından Charles Darwin'i boy hedefi alan (bu arada bunun kaçınılmaz sonucu olan aile içi cinsel ilişkileri vurdumduymazlıkla görmezden gelen) dincilerin Darwin'in "*survival of the fittest*" (yâni ortama en iyi uyum sağlayanın, bir başka deyişle en güçlü olanın hayatta kalması) kavramını nasıl savunabildiklerine hep şaşmışımdır. Darwin'in insanın yeryüzünde milyonlarca yıl evrimleşen yaşam sonucu ortaya çıktığı görüşü insanın 5-6000 yıl kadar önce Adem'le Havva'dan başladığı görüşüyle apaçık çeliştiği için Darwin dincilerce hep tanrıtanımazların, bu arada da Marksistlerin dostu olarak görülür. Darwin'in "orman kanunu" insanlar için de geçerli mi? Doğada nasıl güçlü bir aslan yaşı geçmiş, güçten düşmüş bir aslanı safdışı bırakıp bir yerde ölüme mahkûm ediyorsa, insanlar da mı bunu yapmalı? En az bunun kadar güncel olan bir soru da, uluslar da mı bunu yapmalı? Bu mu insanın doğası? Darwin'in kendisi hiçbir zaman görüşlerinin toplum için geçerli olduğunu iddia etmemiştir. Oysa güçlünün güçsüzü kullandığı, sömürdüğü, harcadığı kapitalist düzenin savunucuları bunun insanın doğası gereği olduğunu, insanın bencil olduğunu ve bu değişmez bir veri olduğu için kapitalist düzenin insan doğasına en uygun düzen olduğunu savunuyorlar. Bunu, dinsel nedenlerle Darwin'in evrim kuramına saldıran Bush türünden dinciler de (ne denli tutarsız olduklarını görmeden) yapıyorlar.

İnsan doğadaki en güçlü hayvanlardan birisi değildir. Bir aslanla, kaplanla, (ya da o zamanlar mamutlarla) karşılaştığında savaşı kazanma olasılığı neredeyse sıfırdır. Peki bu güçsüz hayvanı –insanı- bugünkü hâkim konumuna getiren ne olmuştur? Sosyologlar, antropologlar iki etmen ileri sürüyorlar. Birincisi dil ve

bunun getirdiği iletişim olanakları. Bu önemli, ama biliyoruz ki birçok hayvan da bizim anladığımız anlamda dil becerileri olmasa da birbirleriyle iletişim kurabiliyorlar. İkinci etmen dille birlikte, insanların beraber hareket edebilme yetisi. Güçlü bir mamutla karşı karşıya kalan ve hayatta kalabilmek için o hayvanı öldürmek zorunda olan ilkel insanı düşünün. Şöyle bir (tabii o zamanki adlarıyla ve dilleriyle) senaryo sunalım:

Ahmet: Mamut geliyor. Öldürüp yiyebilirsek aç kalmayacağız. Hepiniz buraya gelin!

Mehmet: Geldik. 6 kişiyiz. Siz iki kişi arkadan gürültü yapıp hayvanı bu tarafa sürükleyin, biz 4 kişi de yanda durup hep birlikte mızraklarımızı hayvanın böğrüne saplayalım.

Hasan ve Hüseyin gürültü yapıp hayvanı diğer 4 kişiye doğru sürerler.

Mehmet: Tek mızrakla ölmez. Onun için hep birlikte mızrak sallamamız gerek! Hazır mıyız arkadaşlar?

Diğerleri: Hazırız.

Mehmet: Ben 3 deyince hep beraber! Tamam mı?

Diğerleri: Tamam Memo!

Mehmet: Biiir! İkiii! Üüüüç!

Hep birlikte mızraklarını hayvanın böğrüna saplar, öldürürler. Mamut ölmüş, insanlar yiyecek bulmuş, hayatta kalmayı başarmışlardır.

Buna ister insanın doğası deyin, ister zorunluluk deyin, bir grup insan tek kişinin başaramayacağı şeyi başarmış ve yaşamlarını sürdürebilmişlerdir. İnsan, doğası gereği bencil de olsa, işbirliğinin daha verimli olduğunu görmüş, kanıtlamıştır. Bu ilkel insanlar ortalama Amerikalıdan daha ileri bir noktadadırlar.

Devlet dediğimiz kurumu yaratan insan bu işbirliğini kurumsallaştırmak, sistemleştirmek için bunu yapmıştır, orman kanunundan insan kanununa geçmek için.

Hitler de orman kanununa, zayıfların yok olması gerektiğine, en güçlü gördüğü Alman ırkının dünyaya hâkim olmasının kaçınılmaz olduğuna inanıyordu. Bu nedenle de altinsan olarak gördüğü ırkları yok etmeye girişti. Oysa o insanlar belki tipik bir Alman gibi boylu poslu, adeleli değildi ama, başka üstün yetenekleri vardı. O insanları öldürmek yerine belki işbirliği içinde daha iyi bir dünya kurulabilirdi.

Yukarıda sözünü ettiğim arkadaşım her ulusun kendi çıkarlarını korumak için savaş açacağını söylüyordu. Hitler de böyle yapmıştı, ABD de bugün böyle

yapıyor. Ama o savaşlarda insanların ölmesinin nasıl kendi çıkarlarına olduğunu benim kafam pek almıyor. Bush gibi, ölenlerin ailelerine bir metal parçası vermek, ya da intihar bombacısına cennete gitme garantisi vermek bana pek te çıkarlarını korumak gibi gelmiyor. Hele o insanlar uluslarının değil de o ulus içindeki sömürücülerin çıkarlarını korumak için ölüyorlarsa!

Dünya 2008 yılında öyle bir noktaya geldi ki artık, bırakın teker teker insanları, yapma sınır çizgileriyle (daha etkili olarak sömürülebilsin diye) birbirinden ulus diye koparılmış insanlar ilkel ataları kadar akıllı davranmazlarsa yok olup gitme tehlikesiyle karşı karşıya. Ve bunu alt edebilmenin şu andaki en büyük düşmanı, Amerikalılar değil, Amerika değil, Amerika'nın tüm dünyaya (gerek ekonomik gücüyle gerekse kültür emperyalizmiyle, köfteli ekmeğiyle, boyalı şekerli suyuyla, Hollywood'uyla) dayattığı orman kanunudur. Üstelik orman kanununda bile güçlü aslan güçsüz aslanı kovalar, öldürmez.

TRUMBO VE KAZAN

Bu hafta gösterime girecek olan bir film var, adı "Trumbo". Dalton Trumbo'yu tanıyanımız pek azdır. Film 1976'da 71 yaşında ölen Trumbo'nun yaşamıyla ilgili ve senaryosunu oğlu yazmış. Trumbo, 1940'ta 35 yaşındayken senaryo yazarlığına başlamış, o günlerin Hollywood'unda önemli filmlerin senaryolarına imza atmış, bir yandan da 1939'da "Coni silâhını aldı" adlı ilk romanını yazmış. II. Dünya savaşının başlarında yazdığı romanda şöyle diyor: "Savaşta çarpışmak için adama ihitiyaç var ve insanlar geleceği görebilselerdi çarpışmayacaklardı. O yüzden geleceği maskeliyorlar, gelecekte ne olacağını sır olarak saklıyorlar. Çünkü biliyorlar ki bütün bu küçük insanlar, bu küçük askerler geleceği görebilseler soru sormaya başlayacaklardır. Soru soracaklar, bu soruların yanıtlarını bulacaklar ve önların savaşmasını isteyenlere 'sizi yalancı, hırsız, orospu çocukları, savaşmayacağız, ölmeyeceğiz, yaşayacağız, dünya biziz, gelecek biziz ve ne yaparsanız yapın, ne nutuk çekerseniz çekin, ne slogan yazarsanız yazın bizi mezbahaya göndermenize izin vermeyeceğiz' derlerdi."

1943'te komünist partisine kaydını yaptıran Trumbo, savaş sonrası Amerika'yı kasıp kavuran McCarthy cadı avının hedefi olmuş. McCarthy komitesinin sorularına yanıt vermeyi ve arkadaşlarını ihbar etmeyi reddeden Trumbo'yu 1950'de hapse atmışlar. O zamana kadar Hollywood'un en tutulan senaryo yazarı olan Trumbo 1960'a kadar 320 kişiyi içeren kara listede kalmış. 1960'ta (Rus Yahudisi Issur Danielovitch) Kirk Douglas'ın yürekli girişimiyle Spartaküs filmine imzasını atmış. McCarthy'nin "Amerikan Karşıtı Etkinlikler Komitesi"ne Hollywood'da çalışan 41 kişi gönüllü olarak ifade vermiş ve 19 kişinin adını solcu diye ihbar etmiş. Bu 19 kişiden Bertolt Brecht ifade verdikten sonra Amerikayı terkedip Doğu Almanya'ya gitmiş. 10 kişi, Herbert Biberman, Lester Cole, Albert Maltz, Adrian Scott, Samuel Ornitz, Edward Dmytryk, Alvah BessieRing Lardner Jr., John Howard Lawson ve Dalton Trumbo sorulara yanıt vermeyi reddetmiş ve 6 ile 12 ay arası hapse mahkûm edilmiş. Bu isimler belki sizler için pek birşey ifade etmiyor ama bu onurlu, ahlâklı kişilere saygı borcumuz olduğunu düşünerek adlarını anmak istedim. Öte yandan aralarında (Istanbul doğumlu İlyas Kazancıoğlu) Elia Kazan'ın da bulunduğu diğerleri muhbirlik yapmayı kabullenip arkadaşlarının kara listeye alınmasına yol açmışlar. Daha sonra ABD Başkanı olacak ve o zamanlar sinema oyuncuları sendikası başkanı olan Reagan ve ünlü Walt Disney McCarthy ile işbirliği yapmışlar. Ünlü oyun yazarları Lillian Hellman ve Arthur Miller Elia Kazan'ı o zaman protesto etmişler ve uzun yıllar

sonra 1999'da çok iyi bir film yönetmeni olarak sinemaya ömür boyu yaptığı katkı için Kazan'a özel Oscar verildiğinde Hollywood çalışanları 40-50 yıl önce yaptıklarını hatırlayarak Kazan'ı protesto etmişti.

Bunları neden bugün hatırlıyoruz? Ahlâki değerlerin çıkarlar için göz kırpmadan feda edildiği bir dünyada ve dönemde, amaca ulaşmak için herşeyin mübah görüldüğü, açgözlülüğün saygın sayıldığı, bencilliğin tek geçerli değer olduğu bir ortamda yakın geçmişteki onurlu ve onursuz insanları anımsamak bence önemlidir. Benim ahlâksız, ilkesiz davranışlarım kimin umurunda, ya da nasıl olsa unutulur gider diyenlere "bâki kalan kubbede bir hoş sedâdır" diyerek öldüğümüzde ardımızda bırakacağımız iyi bir addan ya da kötü bir addan başka birşey olmadığını hatırlatmakta yarar var. Elia Kazan gibi mesleğinde gerçekten dünya çapında başarı kazanmış bir kişi de olsanız bir Dalton Trumbo veya Arthur Miller gibi saygıyla anılmayacağınızı bilmek ne denli önemli sizin için?

Ahlâk ile din bilinçli olarak birlikte anılır ve çok kez karıştırılır. Dinsiz olan mutlaka ahlâksız, dindar olan da mutlaka ahlâklı imiş sanısı verilmeye çalışılır. Nasıl bazı insanların ahlâklı olmasına dinsel inançları yardımcı oluyorsa, başka birçok dindar insan da ahlâhsızlıklarına dini inançları çerçevesinde kılıf bulmakta zorlanmazlar. Dindarlık bir insanın ahlâklı olduğunun nasıl göstergesi değilse, dinsiz ya da ateist bir insanı ahlâksızmış gibi göstermek te dindarların oyunudur. İnsanların kendini aldatabilme kapasitesi sınır tanımaz. En ağır suçu işleyen kişi bile kendince bunu haklı gösterebilmek için en olmadık nedenler, mazeretler bulur, dürüst değilse uydurur. Dininin göstermelik gereklerini yerine getirip bir yandan da üçkağıtla, hırsızlıkla, dolandırıcılıkla cebini, kasasını dolduran, kilolarla altın biriktiren insanları çok görmüşüzdür. Bu insanların, ya da paçasını kurtarmak için arkadaşlarını ihbar edenlerin gece yattıklarında gözlerine nasıl uyku girer acaba? Trumbo'nun Amerikasına dönersek, televizyonda vaaz verip, bunlardan medet uman garibanların gönderdiği paralarla zengin olan dinciler nasıl oluyor da inandıkları cennetin kapılarının kendilerine açılacağını sanıyorlar?

McCarthy cadı avında ifade veren Bertolt Brecht'in "Sezuan'ın İyi İnsanı" adlı bir oyunu var. Oyunun teması bozuk bir düzen içinde dürüst ve "iyi" bir insan olmanın ne denli güç, hattâ olanaksız olduğu. Brecht bundan giderek bozuk düzenin değiştirilmesi gerektiğini savunuyor. Peki bu bozuk düzenin değişmesi gerektiğine inansak bile, düzen değişinceye kadar düzene ayak uydurmamız, "gemisini kurtaran kaptan" mı dememiz gerekiyor? Hollywood 10'larının yaptığını yapmamak, Brecht gibi McCarthy'ye ifade vermek, sonra da çekip gitmek mi çözüm? Bütün bu soruların yanıtlarını bildiğim iddiasında değilim ama

insanın bu soruları mutlaka kendisine sorması gerektiğine inanıyorum. Sonunda zaten "sorgulanmayan yaşamın yaşamaya değmez" olduğuna, yaşamımızı, değerlerimizi, davranışlarımızın bu değerlerle ne ölçüde örtüşüp ne ölçüde çeliştiğini sorgulamazsak, özümüzle sözümüz arasında uçurumlar varsa "odun gelmiş, odun gideceğimize" inanıyorum.

RASTLANTILAR VEYA KOMPLO

10 yıl kadar önce çevrilen "Sürme Kapılar" (Sliding Doors) adlı bir film vardı. Filmde, metroda trene yetişmeye çalışan Helen'in sürme kapıların kapanmasıyla treni kaçırmasının ardından olanlar anlatılıyor, sonra da treni kaçırmasaydı ne olurdu diyerek Helen'in yaşamının nasıl çok farklı olacağı gösteriliyordu. Böylesi küçük bir rastlantının insanın yaşamını toptan değiştirebildiği sergileniyordu. Türkiye gündemini izleyenler son günlerde nasıl birçok olayın bir film senaryosundaki gibi bir araya geldiğini görüyorlar. Bunları rastlantı olarak açıklayanlar da var, bir komplonun dama taşları olarak ta. Komplonun İngilizcesi "conspiracy" sözcüğü, karşılıklı fışıldaşma anlamı taşıyor. Türkiye'de fısıltılar gırla gidiyor. Son günlerdeki gelişmeleri bir sıralayalım:

AKP'nin kapatılması ve AKP'li birçok politikacının yasaklanması başvurusunun değerlendirilmesi. CHP'nin hesaplarında yolsuzluk olduğu iddiasıyla soruşturma açılması. Örgütünün 25 milyar dolarlık varlığı olduğu ABD yetkililerince açıklanan Fethullah Gülen'e ABD'nin sürekli oturma vizesi vermemesi ve aynı günlerde Gülen'in Türkiye'de beraat etmesi. Ergenekon soruşturması adıyla darbe plânladıkları ya da destek oldukları iddialarıyla Doğu Perinçek ve İlhan Selçuk'la başlayarak birçok kişinin, bu arada bazı emekli generallerin gözaltına alınması. Uluslararası paranın, IMF ve Dünya Bankası mutemet adamı ve AKP hükûmetince uygulanan özelleştirme (halkın mallarının haraç mezat satılması) girişimlerinin mimarı Kemal Derviş'in yeniden Türkiye'ye gelmesi. ABD'de İran'a müdahale konusunun yeniden gündeme gelmesi ve Pentagon gerçekçi bir yaklaşımla buna karşı çıkarken ABD dışişlerinin ve İsrail'in bu konuda ısrarı ve buna tepki olarak ta İran'ın Hürmüz boğazını kapatarak petrol akışını durdurma tehdidi sonucu zaten çok artan petrol fiyatının tavana vurma olasılığı.

Daha Recep Tayyip Erdoğan başbakan değilken, o zamanki başbakan Abdullah Gül 25 Şubat 2003'de TBMM'ye bir tezkere sundu. Tezkere ile "*TBMM'den, gereği, kapsamı, sınırı ve zamanı Anayasanın 117'inci maddesine göre milli güvenliğin sağlanmasından ve Silâhlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından Yüce Meclise karşı sorumlu bulunan hükûmet tarafından belirlenecek şekilde Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'a gönderilmesine; etkili bir caydırıcılığın sürdürülmesi amacıyla Kuzey Irak'ta bulunacak bu kuvvetlerin gerektiğinde belirlenecek esaslar dairesinde kullanılmasına ve muhtemel bir askerî harekât çerçevesinde yabancı silâhlı kuvvetlere mensup hava unsurlarının Türk hava sahasını Türk makamları tarafından belirlenecek esaslara ve kurallara*

göre kullanmaları için gerekli düzenlemelerin Hükûmet tarafından yapılmasına, Anayasanın 92'inci maddesi uyarınca 6 ay süreyle izin verilmesi" istendi. Tezkerede, en fazla 62 bin yabancı askeri personelin 6 ay süreyle Türkiye'de bulunması öngörülüyordu. Yabancı kuvvetlerin hava unsurları 255 uçak ve 65 helikopteri aşamayacaktı. 1 Mart'ta yapılan oylamaya 533 milletvekili katıldı, AKP'li 361 milletvekilinin oy kullanmasına karşın 250 red, 264 kabul, 19 çekimser oyu çıktı, Anayasa'nın 96. maddesinin öngördüğü salt çoğunluğa ulaşılamadı ve tezkere kabul edilmemiş oldu. Nasıl Şili'de seçimle başa geçmiş olan Allende ülkenin bakır madenlerini kamulaştırdığında, ya da Avustralya'da Whitlam hükûmeti doğal kaynakları kamulaştıracağını açıkladığında gidici oldukları belli olmuş, 1973'te Allende kanlı bir darbeyle, Whitlam kansız bir darbeyle 1975'te devrilmişse, 1 Mart tezkeresinin meclisten geçmemesi de AKP hükûmetinin sonunun başlangıcı olmuştu. Bizim Küçük Coni'nin yaptığı gibi ABD'nin köpekliğini yapmayı reddeden TBMM onurlu bir karar vermişti. Şimdilerde ABD'nin İran'a saldırısı gündemde olunca, AKP hükûmetine "ne ölçüde güvenilebileceği" konusu Amerika'yı büyük ölçüde endişelendiriyor. Bu arada ABD'de başkanlık seçimleri kampanyası hız kazanıyor. Her iki aday da İsrail'e verilen desteğin sürdürüleceğini belirtiyor. Öte yandan dünyada güçlenen radikal İslâm akımlarına karşı Türkiye'yi bir ılımlı İslâm modeli olarak destekleme eğilimi var. (Ben bu ılımlı İslâm söylemine çok takılıyorum. Bu biraz "uzun boylu cüce", "yoksul kapitalist" ya da "sessiz davul" gibisinden bir "oxymoron", yâni kendi içinde çelişik bir söylem. Nasıl "birazcık hâmile" olunmazsa, azıcık Müslüman da olunmaz. Radikal İslâm denilenler aslında –beğenin, beğenmeyin- Müslümanlığı harfiyen uygulayanlardır. Ilımlı İslâmdan söz edenler İslâmı bilmeyenler, Kuran'ı okumamış olanlardır. Her neyse, bu bir başka yazının konusu.)

Orduya yönelik girişimleri AKP'nin gerek ekonomik, gerekse uluslararası politikada kapıya dayanan çıkmazları çözemeyeceğini anlayıp orduyu tahrik ederek darbe yapmaya ittiği biçiminde yorumlayanlar da var. Bugüne dek birçok darbe yaşayan Türkiye halkının artık darbe istemediğini bilerek, bir yerde ordu ile halkı karşı karşıya getirip bundan politik çıkar sağlama girişimi olabilir yorumlarını yapanlar da var. Öte yandan yüzde 47'lik başarının AKP'yi küstahlaştırdığı ve öteye beriye bu yüzden saldırdığını ileri sürenler var.

Bütün bunları bir araya koyduğumuzda şöyle bir senaryoya ne buyurulur? Fethullah Gülen'in "ruhânî liderliği" altında ABD'nin güvendiği bir cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve AKP'nin kapatılmasının ardından kurulacak yeni partinin başına

geçip (ya da bir darbe ertesi oraya oturtulacak) yeni Başbakan olacak kişi de Kemal Derviş. Bu, hem "ılımlı İslâm" modelini gerçekleştirecek, hem Amerikan kuklalığını garantiye alacak, hem de uluslararası finansmanın, IMF'nin, Dünya Bankası'nın ve çokuluslu şirketlerin sorunlarını çözümleyecek bir formül. Bu arada Türkiye halkı yoksullaşırmış, ya da İran'a saldırıldığında Irak'ta olduğu gibi yüzbinler ölecekmiş, kimin umurunda? Böyle birşey olmaz mı diyorsunuz? Umarım haklı çıkarsınız. Humeyni'nin İran'ı bu ölçüde değiştirebileceğini, ABD'nin kendi kuklası Şah Pehlevî'yi dımdızlak bırakacağını, sonra da Saddam'ı İran'a saldırtarak milyonlarla insanın ölümüne yol açacağını da kimse pek tahmin etmiyordu.

BİR HAFTALIK GÜN

Bu hafta Sydney'de Dünya Gençlik Günü olarak ilân edildi. Bir haftalık "gün" olur mu demeyin. İsa hem ölümlü, hem Allahın oğludur diyen, Meryem hem bakire, hem İsa'nın anasıdır diyen bir din, bir haftalık kutlamaya "gün" demiş, çok mu? Avustralya nüfusunun yaklaşık üçte ikisi hıristiyan ve katolikler nüfusun yaklaşık yüzde 27'sini oluşturuyor. Dinsizlerin oranı yüzde 15.5. Ve biz, bu yüzde 27'nin kutlamalarına vergilerimizle katkıda bulunuyor, papayı "incitecek" gösteriler yaparsak Katolik İtalyan kökenli NSW Eyâlet Başbakanının yeni çıkardığı yasalar gereği cezalandırılabiliyoruz.

Katolik kilisesinin başı Papa Sydney'de. Yaklaşık iki yıl önce bu Papa seçildiğinde şöyle yazmıştım: "*Yeni papa 78 yaşındaki Alman Joseph Ratzinger. Kendisine papanın Rottweiler'i diyorlardı. Rottweiler, bilirsiniz, Ratzinger gibi Bavaryalı olup, Bavarya'nın Rotweil kasabasında yetiştirilen saldırgan bir Alman köpeğidir. Papa olmadan önce Ratzinger eski papanın sağ koluydu ve kilisenin astığı astık, kestiği kestik zamanlarında "grand inquisitor" yâni büyük engizisyoncu olarak bilinen ama şimdilerde kibarca "doktrin koruyucusu" denen bir pozisyondaydı. Gençliğinde Hitler gençlik hareketine katılan, ancak Nazi üniformasını "zorunlu kaldığı için" giydiğini iddia eden Ratzinger, özellikle Güney Amerika'da yoksuldan yana tavır alıp mücadeleye katılan papazlara kesinlikle karşı. John Paul'un ölümünden sonra daha yeni papa seçilmeden John Paul'un kendisine cennetin penceresinden el salladığını gördüğünü söyleyen Ratzinger, bırakın diğer dinleri, diğer Hıristiyan mezheplerini bile "eksik dinler" olarak tanımlıyor. Müslümanların terörist olarak sunulduğu, uygarlıklar çatışmasından sözedildiği bu günlerde Nazi geçmişli ve bu görüşlerde olan bir adamın papa seçilmesi herhalde raslantı değil."*

Joseph Ratzinger 12 Eylül 2006'da Regensburg Üniversitesinde yaptığı bir konuşmada Bizans imparatoru Manuel II Paleologus'un 1391'de söylediği şu sözleri aktarmış: "*Muhammed'in getirdiği yeni birşey gösterin bana. Söylediklerinde, dinini kılıç zoruyla yayma buyruğu gibi yalnızca şer ve insanlık dışı şeyler bulacaksınız*".

Bakara suresi 256. ayette "Dinde zorlama yoktur" denmesine karşın Kuran'da bununla çelişik bazı ayetlerle olduğuna dikkat çekiliyor: Tevbe suresi, 73. ayet "*Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacakları yer cehennemdir.*" Muhammed suresi 4. ayet: "*İnkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun. Nihayet onlara iyice vurup*

sindirince onları sıkıca bağlayın". Papanın konuşmasını o günlerde eleştiren Bardakoğlu: "*Peygamberin şiddet kaynağı, Kuran'ın sapkınlık nedeni olduğunu söyleyen kişi eleştiri getirmiyor, İslam'ı aşağılıyor ve mahkûm ediyor*". Kuran'daki bu ayetlerin inkârı elbette olanaksız. Ama "tencereye dibin kara" diyenin kendi dibi ne kadar temiz acaba? Yıl 1095. Müslümanların güçlenmesi ve doğunun zenginliği üzerine ilk haçlı seferi başlıyor. 1270'e kadar süren haçlı seferlerinde yalnızca Müslümanlar İsa adına kılıçtan geçirilmekle kalmıyor, Hıristiyan Bizans bile yağmalanıyor.

13. yüzyıl. Avrupa'da veba salgını var. Bunun suçu Yahudilere yükleniyor, içme suyuna zehir katmakla suçlanıyorlar ve Yahudilere toplu kıyım yapılıyor. Canını kurtarmak için Hıristiyan olan Yahudilere "Marranos", yani "domuz" deniyor. 1478'de Katolik engizisyon "Marranos"lara saldırıyor, 1492'de İspanya'nın, 1497'de Portekiz'in attığı Yahudiler Osmanlı'ya sığınıyor, Istanbul Avrupa'nın en büyük Yahudi nüfusunu barındırıyor.

Yıl 1600. Ratzinger'in selefi PapaVIII. Clement, dünyanın –ve tabii ki Vatikan'ın da-güneşin çevresinde döndüğünü söyleyen bilim adamı Giordano Bruno'nun "zındık" olduğuna karar verip yakılmasını buyuruyor. Ölmeden once konuşamasın diye Bruno'nun dili çenesine çivileniyor ve diri diri yakılıyor. 1939-1945. İkinci Dünya Savaşı. Hitler, altinsan olarak tanımladığı "ırkları", bu meyanda Yahudileri temizlemeye karar veriyor. Zaten öteden beri (İsa'nın da Yahudi olduğu hep göz ardı edilerek) Yahudileri "İsa'nın katilleri" olarak tanımlayan Katolik kilisesi Hitler'in suç ortağı Mussolini'nin himayesi altında. Ve Vatikan'daki şaşaalı, tantanalı "din adamları", kendi postlarını, kilisenin servetini, toprak mülkiyetini kurtarma çabası içinde, olanları bildikleri halde ses çıkarmıyor, Yahudilerin, eşcinsellerin, komünistlerin, Çingenelerin, Slavların topluca öldürülmesi sürerken Vatikan'daki rahat yatağında İsa'yı utandıracak biçimde uyumaya devam ediyorlar. Hıristiyanlığı eleştirirken Müslümanlığı savunduğum sanılmasın. Kendi doğrusunun "mutlak doğru" olduğuna dayalı hiçbir inanç sistemi hoşgörülü olamaz. Sivas'ta ticanilerin insanları diri diri yakması anıldığında "eskileri kurcalamıyalım" diyenler gibi "bunlar kilisenin eskiden yaptığı şeylermiş, şimdi artık öyle değil, kardeş kardeş, hoşgörü içinde birlikte yaşıyoruz" diyenler var. Her din "dogma"lara, yani doğruluğu sorgulanamaz şeylere dayanır. Hal böyleyken de kendi dogmalarını kabul etmeyen başka inançlara nasıl hoşgörüyle yaklaşılabilir? Örneğin Kuran'ın Allah'ın kelâmı olduğuna inanıyorsanız ve Maide suresinin 51. ayetinde "*Ey müminler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar.*

İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır" diyorsa buna nasıl aykırı davranabilirsiniz? Dinlerarası diyalog denen şey, artık insan aklının dogmaları sarstığı günümüzde yüzyıllar önce biçimlenmiş kalıpların korunması için din bezirgânlarının can havliyle birbirine sarılmasından başka nedir ki? Müslümanların din temelli eğitim yoluyla beyin yıkama ve taze güç kazanma çabaları, Hıristiyanların "rock music"li, Hallelujah'lı ayinleri, Sydney'deki Dünya Gençlik Günü gibisinden etkinlikleri, insan kafası ve bilinci karşısında çökmeye başlayan kurumlarını ve bu arada da kendi ayrıcalıklı yaşamlarını, nüfuzlarını, çıkarlarını koruma ve kurtarma çabaları değil mi? Dünyanın en büyük romancılarından birisi olan 19. yüzyıl yazarı Honoré de Balzac "ancak en son katedralin en son tuğlası en son papazın kafasına düşüp ezdiği zaman insanlık gerçekten özgür olabilecektir" dememiş miydi?

ERGENEKON, GENLERİMİZ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Baştan olası bir yanlış anlamayı engelleyeyim. Türkiye'deki Ergenekon soruşturması ile siyasal iklim değişmiş olabilir ama ben bundan söz edecek değilim. Ergenekon sözcüğü kendisini milliyetçi sayanların, Türk "ırkı"nın diğerlerinden üstün olduğunu savunanların kutsallaştırdığı bir sözcük. Aslında bir Göktürk efsanesi. Göktürkler 7. yüzyılda, tam İslam'ın filizlenmeye başladığı dönemde kurulmuş ve varlığını yaklaşık 200 yıl sürdürmüş bir devlet. Adında "Türk" sözcüğü geçen ilk devlet olduğu gibi Türkçenin ilk yazılı yapıtı olan Orhun yazıtları da bu dönemde yaratılmış. Ergenekon destanı, düşman tarafından hile ile yenilgiye uğratılan Türklerin, Ergenekon Ovası'nda yeniden türeyip tekrar eski yurtlarına dönmelerini anlatır. Efsaneye göre savaşta yenilen Türklerin başındaki İl Kağan'ın oğlu Kayı ve yeğeni Dokuz Oğuz sağ kalmış, kaçarak Ergenekon denen yere gelmişler. Kayı ve Dokuzlar boyları burada çoğalıp ovaya sığmayınca çıkış yolu aramışlar. Önlerine demirden bir dağ dikilmiş. Dağın her yanını odunla, kömürle doldurmuşlar. Yetmiş deriden yetmiş büyük körük yapıp, yetmiş yere koymuşlar, "Kök Tengri"nin (Göktanrı'nın) yardımıyla demir dağı eritmişler. Bir Bozkurt çıkmış ortaya, yol göstermiş, kaanları Börteçine'nin peşinden, Bozkurt'un ardına düşüp Ergenekon'dan çıkmışlar ve geniş topraklara yayılmışlar. O günü bayram edinmişler ve her yıl o gün başta Kaan, tüm boy demiri kızdırıp örste döverek bu bayramı kutlar olmuş. Daha sonra Anadolu'ya göçen ve Selçukluların kurucusu olanların da Kayı boyundan geldiğine inanılıyor. Irkçıların "safkan Türk"ten söz etmelerini, Anadolu'dakilerin Türk "ırk"ından geldiklerini bilim yalanlıyor. Genetik araştırmalar Türkiye'de yaşayan insanların büyük bölümünün 40 bin yıl önce de bu topraklarda yaşamış olduklarını ortaya çıkarıyor. Orta Asya'dan göçenler bu topraklarda yaşayanların yüzde 10-15'i oranında olmuş ve nüfus yapısını değiştirememişler. Gelen az sayıdaki insanın geni de çok daha kalabalık yerli toplulukların içinde kaybolmuş. Genetik olarak Türkiye'de yaşayanlar Türkmenlere, Özbeklere, Kırgızlara pek yakın değil. Orta Asya göçünden önce Anadolu'da yaşayanların bizimle ilgisi yokmuş gibi, göçle birlikte biz gelince gittiler gibi anlatılır. Ama genetik araştırmalar, göçten önce Anadolu'da yaşayanların bizim atalarımız olduğunu gösteriyor. İranlılar, Ürdünlüler, Yunanlılar, Süryaniler genetik olarak Türkiye insanına Türkmenlerden daha yakın. Türkiye'de yaşayanların kökeni çoğunlukla Ortadoğu ve Akdeniz. Kayı ve Dokuz Oğuz'un öyküsünün bir benzeri, Ergenekon'dan yaklaşık 1000 yıl önce Roma'yı kurduklarına inanılan Remus ve

Romulus efsanesi. Truva'dan kaçanların soyundan gelen ikizleri bir dişi kurtun emzirdiğine inanılıyor. Acımasız ve sürü halinde avlanan kurt, birçok efsanede yer alıyor, insanlar kurda özenegelmiş hep. Agartha efsanesi de çok ileri bir uygarlığı olan masalsı Atlantis kenti battığı zaman buradan kurtulanların (Ergenekon gibi) bir yerde yaşadıklarını, bir gün buradan çıkıp dünyaya uygarlığı yayacaklarını, kötülükleri yok edeceklerini anlatıyor. Tarih göçlerle dolu. Ortaokulda, lisede kullandığımız tarih atlasımız irili ufaklı birçok okla kaplıydı. Peki bu insanlar neden yurtlarını terkedip yüzlerce, bazan binlerce kilometre yol alarak, çok kez at veya deve sırtında ya da yayan, bilmedikleri topraklara göçmüşler? O zamanlar gazete yok, radio yok, televizyon, internet yok. Gidecekleri yerlerde nelerle karşılaşacaklarını bilmiyorlar. Bizim ezberci tarih kitaplarımız bunların pek ayrıntısına girmez. Genel olarak göçlerin siyasal ve ekonomik nedenleri var. Yoksa keyfi yerinde, tuzu kuru olan hiç kimse yerini yurdunu bırakıp, çoluğunu çocuğunu alarak meçhule doğru gitmez. Tarihçiler M.S. 375'te Orta Asya'dan Batıya göçün başlamasını şu nedenlere bağlıyorlar: Topraklarının tarıma elverişsiz olması, hayvanlar için otlaklarının yetersiz olması, iklim koşullarının değişmesi nedeniyle kuraklık ve şiddetli kış yaşanması, diğer boylar ve yabancı kavimlerle yapılan mücadeleler. İlk üç neden iklim değişikliği ile, sonuncusu da sınırlı kaynaklara erişim için diğer insanlarla yapılan savaşlar ve bunun sonucu olarak zayıf düşme veya yenilme ile ilgili. Yâni son etmen de görünüşte siyasal da olsa, yine iklim değişikliği nedeniyle ortaya çıkan kaynak yetersizliğine bağlanıyor. O zamanlar ülke yok, sınır yok, gümrük, pasaport, vize yok. Gücü yeten gücünün yettiğince istediği yere yerleşiyor. Bugün küresel ısınma kimsenin artık inkâr edemediği bir olgu. Kutuplardaki buzların erimesinin denizin 7 metre kadar yükselmesine yol açacağı tahmin ediliyor. Amerikan Çevre Koruma Kurumu (EPA) iklim değişikliği nedeniyle doğal afetlerin, salgın hastalıkların artacağı uyarısını yapıyor. Alaska'da su altında kalmak üzere olan bir köy büyük petrol şirketlerini dava ediyor. 1998'de denizden ancak birkaç metre yüksekteki Bangladeş'te ülkenin üçte ikisini sel basmış, 30 milyon kişi evsiz kalmış, sellerin getirdiği arsenikle kirlenen suyu içen insanlar zehirlenmiş, suyla iletilen kolera yüzbinlerce insanı hasta etmiş, öldürmüştü ve halâ öldürmeye devam ediyor. Deniz 7 metre yükselirse yaklaşık 150 milyon nüfuslu Bangladeş'in yüzde 90'ı sular altında kalacak. Ne yapacak bu insanlar, nereye gidecek? Eski tarih atlaslarındaki gibi oklar Bangladeş'ten çıkıp başka yerlere yönelebilecek mi? İklim değişikliğine, küresel ısınmaya neden olan sanayileşmiş ülkeler dünyanın en yoksul ülkelerinden biri olan Bangladeş'ten kaçanlara kucak

açacak mı? Komşu ülkeler "biz zaten karnımızı zor doyuruyoruz, sizi besleyemeyiz" diyerek sınır kapılarını kapatacak, dikenli teller mi çekecek? Siyasal baskılardan kaçanların mülteci olmaya, açlıktan ölmekten kurtulmak isteyenlerden daha mı fazla hakkı olmalı? "Ekonomik mülteciler" ölüme mi terkedilecek? Bu insanların can havliyle Ergenekon'dan çıkmalarına hangi bozkurt öncülük edecek?

BEN, BENLİK, BENDELİK, BENCİLLİK

Bizimkine turistin biri "Do you speak English" diye sormuş, çıt yok. "Parlez vous Français?" Yine yanıt yok. "Sprechen sie Deutsch?" Ses yok. Arkadaşı "Yahu kardeşim, hiç değilse bir yabancı dil öğren ki şu turistlere derdini anlatabilesin deyince, bizimki "N'olacak ki? Baksana adam üç dil biliyor, yine derdini anlatamıyor" demiş. Kendine, kendi durumuna, bilgisine ya da bilgisizliğine bakmayıp topu başkalarına atmak bilmiyorum bizlere özgü birşey mi, yoksa diğer kültürlerdeki insanlar da aynı hastalıktan muzdarip mi? Geçenlerde bir de karikatür vardı. Aşırı şişmanlıktan yerinden kımıldayamayan bir zenci bir sağlıklı yaşam geliştirme merkezinde bir işe başvurmuş, işe alınmadığı söylenince de "zenci olduğum için ayırım yapıyorsunuz, değil mi?" diyor. Kendimizi nasıl gördüğümüz, diğer insanların bizi nasıl gördüğünden çok farklı oluyor çok kez. Tabii, karşımızdakiler bizi pek iyi tanımadıklarından ya da iç dünyamızı pek bilmediklerinden hakkımızda yanlış fikirler edinebilirler ama ya biz kendimizi yanlış tanıyorsak? "Kişi kendini bilmek gibi irfan olamaz" denmemiş mi? O kadar kolay birşey olsa herhalde irfan sayılmazdı. Bireyin kendini nasıl tanımladığı, o insanın yapısı hakkında, ve kendisini ne ölçüde birey olarak görüp görmediği hakkında iyi bir fikir veriyor. "Aidiyet" yâni bir yerlere, birşeylere ait olma duygusunun bir ihtiyaç olduğu pek inkâr edilemez. Ama bu aidiyet, bireyin bireyselliğinin yerine geçtiğinde durum oldukça farklı oluyor. Kişi kendisini "Muhammed ümmetindenim", "Türk milletindenim", "Çorumluyum veya İzmirliyim" ya da "Galatasaraylı veya Fenerbahçeliyim" diye tanımladığında toplu kimlik bireysel kimliği kenara itmiş olmuyor mu? Aidiyet çerçevesinde sağlıklı bir "ben"in yerini şu ya da bu dine, şu ya da bu millete veya futbol takımına kulluk, bendelik almış olmuyor mu? "Efendim, bendeniz, kulunuz…" kafa yapısı olan insandan birey olmasını nasıl bekleyebiliriz?

Birey olma, birey olduğunun bilincinde olma insanlık tarihinde oldukça yeni bir olgu. Orhan Pamuk'un "Benim Adım Kırmızı" romanının kahramanları yaptıkları minyatürlerde büyük bir titizlikle -mükemmel yalnızca Allah'a ait olduğundan, mükemmel olma değil- mükemmele yaklaşma çabası içinde oldukları halde bırakın eserlerine imza atmayı, eserlerinde kendi kimliklerini açığa çıkaracak ipuçları bırakmamaya büyük özen gösteriyorlar. Ustayı taklit etmek, utanılacak birşey değil, saygın bir yaklaşım, birey olarak kendini öne çıkarmak ise ayıp. "Ben" daha yüzyıl kadar önce Sigmund Freud ile bilimsel bir tanıma kavuştu. Freud'un "ego" adını verdiği "ben" 20. yüzyıl insanının öztanımının ortasına gelip

oturdu. Freud, bireyin benliğinin/egosunun tatmini için gereksindiği şeyler ile toplumun dayattıklarının çatışmasından "nevroz" yâni (Orta Doğu'nun bahar bayramı değil) bunalım, daha da uçta "psikoz", yâni ruh hastalığı doğduğunu kuramsallaştırdı.

İsa'nın yaşamını tiğe alan "Life of Brian" filminin unutulmaz bir sahnesi var. Brian'ı peygamber sanıp peşinden gidenlerden bunalınca Brian kalabalığa "kimsenin peşinden gitmeyin, herbiriniz birer bireysiniz" diyor; kalabalık hep bir ağızdan "hepimiz birer bireyiz" diye tekrarlıyor. Ama arkalardan cılız bir ses "ben değilim!" diye sesleniyor. Aynı türden bir çelişki bugün moda için de geçerli. Modacılar "bireyselliğinizi ifade edin" diyerek moda diye pazarladıkları her ne menem şeyse bunu kitlelere dayatıyorlar ve aynı şeyleri yapan, giyen kişiler bunu bireyselliklerinin ifadesi olarak yaptıklarına inandırılıyorlar. Ve bu inanılmaz çelişkiyi göremeyecek kadar körleştiriliyorlar.

Konuşurken "ben" yerine "biz" diyen kişilere (İngiltere kıraliçesi Betty Windsor'dan söz etmiyorum) siz de çok rastlamışsınızdır. Bu kişiler halâ kendini birey olarak göremeyen, ancak bir bütünün parçası olarak kimliğini tanımlayabilen kişiler.

Sosyalizmin çarpık yorumları bu alternatif dünya düzeni kuramının bireyi, bireyselliği yok etme, sürü yaratma çabası olduğunu büyük bir başarıyla kitlelere yutturdular ve yutturmaya devam ediyorlar. Kapitalist dünya düzeninin etkili propaganda araçları sosyalizmi yalnızca modası geçmiş bir ekonomik system, daha da kötüsü bir devlet kapitalizmi olarak göstermeyi başarmakta. Oysa asıl bugünkü kapitalist dünya düzeninde çalışıp, tüketip ölen sürü mensupları çorabının rengi ya da arabasının markasıyla birey olduğunu kanıtlayıp tatmin oluyor. Ve kendisine bu çok önemli (!) seçenekleri sunan düzeni varsayıyor, eleştirmiyor. Kapitalist düzenin çarkları kendisi için gerekli olan bilgilerle donanmış ama başka hiç birşeyi sorgulamayan, kendini özgür sanan, birey olduğunu tüketimdeki seçimleriyle kanıtladığını sanan dişliler yetiştiriyor. Ve göldeki aksine hayran olan, ama suya dokunursa bu hayalin yok olacağını bilen, gözünü bu hayalden ayıramayan, kendi "ben"i ile mest olup susuzluktan ölen Narcissus gibi doyumsuzlukla kıvranan, her gün nevrozlarıyla güreşen insancıklar üretiliyor. Ve bu insancıklar benliğini bulup ben olmanın yolunun bencillikten geçtiğine inanıyor.

"İlim ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir / Sen kendini bilmezsin / Ya nice okumaktır" diyen Yunus sanki yüzyıllar ötesini görmüş ve "ben" olamayan okumuş tüketim bencillerini dillendirmiş.

Birey olmanın bireyci olmakla, bencillikle karıştırıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Sağlıklı bir toplum nasıl sağlıklı bir birey olmanın temelini oluşturursa, çarklının dişlilerinden birisi, tüketicilerden birisi, sürüdekilerden birisi olmak bireyi birey olmaktan çıkarır. "Hiçbir insan ada değildir" sözü insanın, bireyin ancak toplum bağlamında değer kazanacağını, doğrulanacağını vurgular. Ama sürüden birisi olan insan toplumsal insandan çok farklıdır, sürünün bendesidir, "ben" olduğunu ancak bencilliğiyle kanıtlayabilir. Özlemimiz sürüden birisi olarak değil, gerçek benliklerini arayabilen, bulabilen bireylerin oluşturduğu sağlıklı bir toplumda yaşayabilmektir. Umut işte!

TANRININ ÇOCUKLARI

"Dört kitap yazıyor
Eşittir tanrının çocukları"

Sezen Aksu "Tanrının gözyaşları"

Her din (en azından kağıt üzerinde) insanların eşit olduğunu söyler. Velev ki (George Orwell'in Hayvan Çiftliği romanında domuzların diktatörlüğü altında "her hayvan eşittir, ama domuzlar daha eşittir" dogması gibi) her din o dinin dogmalarına inananları diğerlerinden üstün olduğunu söylese de!

Avustralya iklim değişikliği konusunda harekete geçti ve sera gazları salınımının, özellikle de karbondioksit salınımının azaltılması yolunda ilk adımı attı. Ne güzel! Avustralya karbon dioksit (CO^2) salınımında 17. sırada ve tüm dünya salınımının yüzde 1.2'sinden sorumlu. Yâni Avustralya salınımını tamamen sıfırlasa dünyadaki sera gazları yüzde 1.2 azalacak. Devede kulak! Yapmasın mı? Bu, Afrika'da açlıktan ölen bir çocuğa her ay bir miktar para göndermeye benziyor. O çocuğun o duruma gelmesine yol açan nedenler ortadan kaldırılmıyor ama bir çocuk kurtarılmış oluyor, vicdanımız bir nebze olsun rahatlıyor.

Biliyorum rakamlar genellikle okuyucuyu sıkar. Ama dünyanın bugünkü encamını anlayabilmek için biraz dişinizi sıkmanızı isteyeceğim. 1 Temmuz 2007'de dünya nüfusu 6 milyar 671 milyondu. Avustralya 21 küsur milyon nüfusuyla dünya nüfusunun yüzde 0.32'sini oluşturuyor. Sera gazları salınımı ise bunun neredeyse 4 katı. Eğer "tanrının çocukları"nın eşit olduğuna inanıyorsak her Avustralyalı diğer dünyalılardan yaklaşık dört kat daha eşit.

Listenin başına bakalım. Dünya nüfusunun yüzde 4.57'sini oluşturan Amerika CO^2 salınımının yüzde 22.2'sinden sorumlu. Yâni payına düşmesi gerekenin neredeyse 5 katı salınım yapıyor. Dünyanın en kalabalık ülkesi Çin'in nüfusu dünya nüfusunun yüzde 19.87'si (Taiwan'ı da katarsak yüzde 20.21'si) ve CO^2salınımının yüzde 18.4'ünden sorumlu. Çinliler atmosferi paylarına hakça düşenden daha az kirletiyorlar. Listede üçüncü sırada Hindistan var. Nüfusu dünya nüfusunun 17.03'ü ve dünyadaki tüm salınımın yüzde 4.9'undan sorumlu. Eğer "tanrının çocukları" eşitse ortalama bir Hintli diğerlerinin dörtte biri kadar eşit; payına düşenin ancak dörtte biri kadar havayı kirletiyor. Nüfusun yüzde 2.13'ünü oluşturan Rusya CO^2'nin yüzde 5.6'sından, nüfusun yüzde 0.97'sini oluşturan Fransa salınımın yüzde 1.4'ünden, nüfusun yüzde 1.91'ini oluşturan Japonya salınımın yüzde 4.6'sından, nüfusun yüzde 1.23'ünü oluşturan Almanya

salınımın yüzde 3.1'inden, nüfusun yüzde 0.91'ini oluşturan İngiltere salınımın yüzde 2.2'sinden,nüfusun yüzde 0.5'ini oluşturan Kanada salınımın yüzde 2.3'ünden (ABD gibi hakkı olanın 5 katı) sorumlu. Dünya nüfusunun yüzde 1.06'sını oluşturan Türkiye ise salınımın yüzde 0.8'inden sorumlu.

Fosil yakıtların sanayi devriminin enerji kaynağı olması insanlık tarihinde oldukça yeni. Sanayi devriminin itici gücü buhar makinesi (İ.Ö. 300'de İskenderiyeli Heron'un oyuncağını saymazsak) 1769'da İskoç mucit James Watt tarafından icat edilmiş ve İngiliz emperyalizminin lokomotifi olmuş. Buhar makinesinin elektrik üretmek için kullanımı bunun hemen ardından gelmiş ve ilk büyük çapta termal (kömür yakıp, suyu buharlaştıran ve bununla türbin döndürüp elektrik üreten) santraller 1882'de Londra ve New York'ta kurulmuş. 1769'da Fransız Nicolas Joseph Cugnot buhar makineli ilk otomobili yapmış. 1885'te Alman Gottlieb Daimler ilk benzinle işleyen otomobili yapmış, bir yıl sonra da yine Alman Karl Benz (Mercedes Benz'i hatırlayalım) ilk benzinli otomobilin patentini almış. İngiliz, Fransız ve Almanlar buna dayanarak I. Dünya Savaşına kadar dünyanın üç büyük gücü (superpower) olmayı sürdürmüşler, I. Dünya Savaşı sonrası bunlara bir de ABD eklenmiş.

Bugün dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'ini oluşturan sanayileşmiş ülkeler (ABD, AB, Japonya, Kanada ve Rusya) toplam CO^2 salınımının yarısından sorumlu. Ve diğer "tanrının çocukları"na "*biz dünyanın içine ettik, ve etmeye devam edeceğiz onun için aman sakın ha, siz sanayileşmeyin, yoksa dünya batacak*" diyorlar. Oysa bu ülkeler paylarını hak ettikleri düzeye indirseler CO^2 salınımının yaklaşık üçte bir azalacağı besbelli. Şimdi bu ülkeler ve başta ABD ve Kanada gibi kendi paylarına düşenin 5 katı salınım yapanlar yüzyıllar boyu sömürdükleri ve halâ sömürmeye devam ettikleri ülkeleri küresel ısınmadan, iklim değişikliğinden sorumlu tutunca yoksul ülkelerin buna "yoksulsak ta aptal değiliz" diye tepki göstermelerine şaşmamak gerek.

Bugün, özellikle ABD'nin haksız savaşları için harcadığı milyarlarca dolar yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştirmeye harcansa bunun başarılamayacağını sanmıyorum. Ama ülke yönetiminin ipleri bir yandan petrol şirketlerinin, öte yandan silâh üreticilerin elinde olunca elbette buna fırsat verilmiyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarının yakın bir gelecekte geliştirileceğine inanıyorum. Ama bu olana kadar dünyamızın batmaması için tutulacak yol ne?

Diyelim önümüzdeki 10 yıl içinde her ülke nüfusu oranında CO^2 salınımı yapabilmeli. Örneğin ABD için bu, payını yüzde 22.2'den yüzde 4.57'ye (beşte bire), Avustralya için yüzde 1.2'den yüzde 0.32'ye (dörtte bire) düşürmek

demek. Eğer CO^2 ticareti yapılacaksa bu, bir ülke içinde değil, ülkeler arasında olmalı. Her ülke kendi âdil payına düşen kadar salınım yaptığında, diyelim 10 yıl sonra, bunun her ülke için aynı oranda azaltılması yoluna gidilmeli. Böylelikle örneğin dünya nüfusunun yüzde 3.47'sini oluşturan Endonezya salınımını yüzde 1.4'ten yüzde 3.47'ye, 2.81'ini oluşturan Brezilya salınımını yüzde 1.2'den 2.81'e çıkarabilmeli. Âdil bir dünya böyle olur. İyi de dünya ekonomisini çekip çeviren sanayileşmiş ülkelerin buna yanaşmayacağı besbelli değil mi? Ne yazık ki gariban ülkeler bir biçimde bir araya gelip bastırmadıkça bunun olacağı yok ve her Amerikalının ortalama dünya vatandaşından 5 kat daha eşit olması uğruna dünyamız elden gidecek.

SANSÜR

2008 Olimpiyatları görkemli bir törenle başladı. Birçok dünya ülkesi lideri açılıştaydı. Çinliler gazetecilerin internet yoluyla bazı sitelere girmesini engelledikleri için eleştirildiler. Bunlar Tibet, Uygurlar, Tianenmen Meydanı, Falun Gong, insan hakları ihlâlleri gibi konularını kapsıyordu. Batılılar "Sansür var, sansür!" diye hop oturup hop kalktılar. Sansürün elbette savunulacak yanı yok. Ama Batı ikiyüzlülüğünü bu olayda da ortaya koydu. Daha birkaç ay önce Avustralyalı ünlü fotoğrafçı Bill Henson'ın fotoğrafları ancak bir polis devletinde görülebilecek biçimde sergilendiği galeriden polis zoruyla yaka paça toplatılmadı mı, bu fotoğrafların "müstehcen" olup olmadığına başbakanımız Kevin07 şıppadanak karar vermedi mi? Ardından kilisedeki oğlanlara tecavüz eden sübyancı papazların koruyucusu, Katolik kilisesi başı Joseph Ratzinger kırmızı pabuçlarıyla kıyılarımızı kirlettiğinde kendisini "incitici" pankartlar açmak, hoş olmayan sözler sarfetmek Katolik Eyâlet Başbakanımız, özelleştirme delisi Morris Iemma tarafından suç ilân edilmedi mi?

Sovyetler döneminden kalma şöyle bir fıkra geldi aklıma. Bir bilimsel konferansta bir Amerikalı ve bir Sovyet bilim adamı dost oluyorlar. Amerikalı, arkadaşını New York'a davet ediyor, metroya götürüyor. "Bak iki dakika sonra filânca tren, üç buçuk dakika sonra falanca tren gelecek. Burada trenler hep zamanında gelir" diyor. Ve dediği gibi, her tren onun söylediği vakitte, saniye sektirmeden geliyor. Amerikalının çalımından geçilmiyor. Sovyet bilim adamı teşekkür ederek ayrılıyor ve davetin altında kalmamak için Amerikalı arkadaşını Moskova'ya davet ediyor. Epeyce gezdirdikten sonra Moskova'nın ünlü, avizeli metrosuna götürüyor. "Şimdi şu tren gelecek, beş dakika sonra şu, oniki dakika sonra şu tren gelecek" diyor. Bekliyorlar, on dakika, onbeş dakika, yarım saat... Gelen giden yok. Sovyet bilim adamı son derece mahçup tabii. Amerikalının bıyık altından sırıttığını görünce "tamam ama siz de zencileri öldürüyorsunuz" diyor. Demem o ki, bir yanlış, bir diğer yanlışı savunmak için kullanılırsa gülünç oluyor. Örneğin bir soykırımıyla suçlanan bir halk "tamam ama siz de..." diye suçlayanların yaptığı soykırıma gönderme yaparak kendini savunamaz.

Sansür sözcüğü Latince "censere" sözcüğünden geliyor. Sözcük, ahlâk ve davranışları değerlendirme ve yargılama anlamına geliyor. Kim hangi ahlâk ve davranışı değerlendirir, yargılarsa elbette kendi ahlâkî değerlerine göre bu yargılamayı yapıyor. Bunu bir devlet yaptığında bir takım şeylerin yanlış, ahlâksız, kabullenilemez olduğuna karar veriyor. Şeriatla yönetilen bir ülkede

Salman Rüşdü'nün yazdığı bir romanın Sayın Muhammed'e hakaret içerdiğine hükmediliyor ve roman sansüre uğramakla kalmıyor, yazarı hakkında ölüm fermanı çıkarılabiliyor. Sansürün yarım adım ötesi mahkemelerde yargılanmak, hapse tıkılmak, veya idam edilmek. Sansür kavramının kökünde bir başkasının, bir yetkilinin veya devletin benim neyi okuyabileceğime, neyi görebileceğime, neyi söyleyebileceğime kendisini yetkili görmesi yatıyor. Hani "büyüklerimiz bizden iyi bilir, bizden iyi düşünür" yaklaşımı var ya, tam öyle işte. Özet olarak söylersek sansür bir tahakküm aracıdır; güç sahibi olanların kendilerini toplumun, toplumdaki sıradan bireylerin üstünde görmesi, onlara kendi görüşlerini, değerlerini dayatmasıdır.

Bill Henson'a dönersek, birçok kişi çocuklara karşı işlenen suçlar konusunda haklı olarak çok duyarlı olduklarından bu noktadan mantıksız bir sıçrama yaparak çıplak veya yarı çıplak bir çocuk fotoğrafının yasaklanmasını, sansüre uğramasını savunuyorlar. Kraliçe Viktorya döneminde cinsellik o denli tabulaşmış ki, iskemle bacakları –bacak cinselliği çağrıştırıyor diye- üzeri dantelli örtülerle örtülür olmuş. Ticaniler kadının saçının bir telinin görünmesinin erkeği cinsel olarak tahrik ettiğini söyleyerek başı açık kadını fahişelikle suçluyorlar. Şeyh Hilalî başı açık kadını kedinin önüne konmuş bir et parçasına benzetebiliyor.

Bir Fransız, bir Alman ve bir Türk Paris'te Seine nehri kıyısında manzarayı seyre dalmışlar. Nehrin akıp giden sularına bakınca Fransız "bu bana sevgilimin dalga dalga saçlarını anımsatıyor", Alman "bana uygun adım yürüyen Alman askerlerini anımsatıyor" demiş. Türk te "bana seksi anımsatıyor" deyince ötekiler dayanamayıp sormuşlar: "şimdi nereden aklına geldi bu yahu?" diye. Bizimki "hiç aklımdan çıktığı var mı ki" demiş. İnsan zihni görmek istediğini görür. Bill Henson'ın fotoğraflarında "hadi gelin çocuklara cinsel tecavüzde bulunun" mesajı okuyanlar kendi cinselliğini halâ çözümleyememiş olan zavallılardır. Özellikle kadın düşmanı Pavlus'un kurduğu ve papazlarına seksi yasaklayan Katolik kilisesinin herşeyde bir cinsellik arayıp sansürü savunmasına şaşmamak gerek. Ama bu kilise ya da ticanî Müslümanlar saplantılarını topluma dayatmaya kalkıştıklarında ne fikir özgürlüğü kalır, ne ifade özgürlüğü. Musevî-Hıristiyan kültürünün hâkim olduğu Batı uygarlığı kilisenin cenderesinden, sapkınlığından kurtulabilmek için yüzyıllarca savaşmış, bu uğurda ne kurbanlar vermiş. Joseph Ratzinger gibi dinî liderler ya da velet Bush gibi siyasî liderler uygarlık saatini geri çevirmeye kalkışıyorlarsa buna hayır demek görevimizdir. Ama Iemma gibi, Rudd gibi özgürlükçü olduklarına inanmak istediğimiz liderler bunu yaparlarsa bu affedilemez. Sonunda Bill Henson'ın fotoğraflarının

"müstehcen" sayılmayacağına mahkeme karar verdi. Ama o mahkemede tutucu bir Katolik yargıç ta bulunabilir ve aksi bir karar da çıkabilirdi. Fikir ve ifade özgürlüğünü savunmak kendi fikirlerimiz doğrultusunda olanları savunmak değildir. Tam aksine, bize ters gelen fikirlerin, ifade özgürlüğünün savunulmasıdır. Çin daha bu yolun başında ve sansürü biraz kabaca uyguluyor. Sansürü daha incelikli uygulayanlar Çin'i eleştiriyor. Ah Ziya Paşa ah!

Onlar ki verir lâf ile dünyaya nizamat
Bin türlü teseyyüb (özensizlik) bulunur hânelerinde

YEPYENİ DÜNYA DÜZENİ

Geçtiğimiz hafta içinde birbiriyle ilişkisi yok gibi görünen, ama dünyanın ne yönde yol almakta olduğuna ışık tutan iki önemli olay vardı. Birincisi halâ devam etmekte olan Beijing olimpiyatları, ikincisi de Kafkaslarda sahnelenen dram. Olimpiyatlarda son yıllara kadar ağır basan Amerikan hâkimiyeti sona ermiş gibi görünmekte. Çin görkemli açılış töreniyle, örgütlenmesiyle ve birçok dalda madalya alarak hızla artan ekonomik gücünü sergileyerek "artık dünya sahnesinde ben de varım" dediğini tüm dünyaya ilân ediyor. Öte yandan ABD'nin Kafkaslar karakolu görevini üstlenen Gürcistan ABD'nin dolaysız ve Türkiye üzerinden dolaylı desteğiyle Güney Osetya diye şimdiye dek çoğumuzun adını bile duymadığı ufacık bir bölgedeki halka saldırıyor. ABD'nin giderek gövde gösterisi yapmaya başlayan Rusya'yı kuşatma projesi kapsamında piyon olma görevini üstleniyor. Rusya'nın Güney Osetya'da yaşayan ve çoğu Rusya vatandaşı olan üç buçuk insanı korumak için askerî bir harekâta girmeyeceği hesapları yapılıyor. Ayyaş Yeltsin'den sonra başa geçen Putin Batı ile dostluğun, iyi geçinmenin teslimiyetçilik demek olmadığının bilincinde olan bir lider. Petrol ve doğalgaz kaynaklarını kamulaştırdıktan sonra bu gelirle güçlenen Rusya "durun bakalım, benim arka bahçemde artık at oynatamazsınız" diyerek Gürcistan'a giriyor. Afganistan'da ve Irak'ta rezil olan ve yeni bir cephe açacak durumda olmayan ABD höt höt etmekten fazlasını yapamıyor, Rusya'nın enerji kaynaklarına muhtaç olan Avrupa ise hemen arabuluculuğa soyunuyor.

1991'de Sovyetlerin çökmesi ve dağılmasıyla tek kutuplu hale gelen ve ABD'nin artık (mazeret bile göstermeden) istediği yere girebileceği, saldırabileceği "yeni dünya düzeni"nin sonunun başlangıcı olan iki olay bunlar. Ancak bugünkü durum 1991 öncesinden çok farklı. ABD-SSCB arasındaki ideolojik uçurum bugün yok. Bugünün Rusyası kapitalist modeli uyguluyor. Ama bu uygulamanın ulusalcı bir çizgisi var. Batının çok-uluslu şirketlerine kapılarını açarken ulusal çıkarlarını da gözetmekten utanmıyor ve gerektiğinde dünyanın en büyük doğalgaz şirketi Gazprom'u kamulaştırıyor (2005). Petrol şirketi Sibneft'i de alan Gazprom bugün Suudi Arabistan ve İran'ın ardından dünyanın üçüncü büyük petrol üreticisi. AB'nin yüzde 25, Türkiye'nin yüzde 67 doğalgaz ihtiyacını Gazprom karşılıyor. ABD bir yandan Doğu Avrupa'ya füzeler yerleştirirken öte yandan Orta Asya'dan ve Kafkaslardan Rusya'yı kuşatma çabası içinde. ABD'nin Karadeniz'e büyük savaş gemilerini, örneğin uçak gemilerini sokma hakkı yok. Amerikan mandasını reddeden Mustafa Kemal ölümünden 70 yıl sonra halâ

ABD'nin başına belâ kesiliyor. 20 Temmuz 1936'da imzalanan Montreaux Anlaşması Karadeniz'e kıyısı olan devletlerle olmayan devletler arasında ayırım yapıyor. Anlaşma tüm ticaret gemilerine Çanakkale ve Istanbul Boğazlarından serbest geçiş hakkı tanıyor. Ancak savaş gemileri için durum farklı. Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin savaş gemileri teker teker olma koşuluyla tonajları ne olursa olsun boğazlardan geçebiliyor, oysa diğer ülkelerin savaş gemileri toplam tonajı 15,000 tonu aşmamak ve en fazla 9 gemi olmak koşuluyla geçebiliyorlar. Anlaşma, Karadeniz'de kıyısı olmayan devletlerin bu denizde bulundurabilecekleri savaş gemilerine toplam tonaj ve gemi sayısı bakımından da sınırlamalar getirmiş. Bu devletlerin Karadeniz'de bulunabilecek gemilerinin toplam tonajı 30,000 tonu aşamayacak ve kalma süreleri de yirmi bir günü geçemeyecek. Türkiye ile savaşa girme olasılığı bulunan devletlere ait olan gemilere Türkiye'nin Boğazlardan geçme izni vermeme hakkı var.

Tüm dünyada bir "Made in China" tsunamisi yaşanıyor. Ekonomisinin gerek Suudi parasına, gerekse Çin parasına ihtiyacı olan ABD, dolaysız olarak karşı duramayacağını bildiği Çin'i yıpratma girişimleri için en eski ama en kullanışlı yöntemleri kullanıyor: etnik ve dinsel farklılıklar. Çin'in uyguladığı eritme politikaları da buna çanak tutuyor elbette. Yoksa Tibet ve Tibetteki Budist keşişler, ya da Doğu Türkistan'daki Müslüman Uygurlar ABD'nin ya da Avrupalıların umurunda mı olacak? Guantanamo'da insanları sorgusuz sualsiz yıllarca esir eden, yüzbinlerce Iraklıyı öldüren bir ABD'nin, daha düne kadar sömürgecilikle palazlanan Avrupa'nın veya yerli halkını halâ hastalığa ve ölüme terkeden Avustralya'nın Tibet'te veya Doğu Türkistan'da insan haklarından söz etmesi iki yüzlülüğün daniskası değil de ne? Dünya hızla üç kutuplu olmaya yöneliyor. 1991 öncesi MAD (Mutual Assured Destruction), yâni birbirini mutlaka yok etme gücü üzerine kurulu dünya dengesi 17 yıl sonra ABD'nin dünya hâkimiyetine yeniden set çekecek biçimde yeniden oluşmaya başlıyor. Diyalektik ilke bir kez daha doğrulanıyor. ABD'nin "tez" olduğu yıllardan sonra "antitez"ler ortaya çıkıyor. Ortaya "sentez" olarak "yeni dünya düzeni"nin yerini alacak bir "yepyeni dünya düzeni" kurulmaya başlıyor. Bunun bilincinde olanlar da var, olmayan devletler de. Türkiye bir yandan ABD'ye yaltaklanıp Gürcistan'ı takviye ederken bir yandan da Rusya ile, İran'la flört etme çabasında. Avustralya Çin'e kur yapıyor. Saakaşvili gibiler ise ABD'nin oyuncağı olmaktan medet umuyor.

60'larda devrimci gençlik ABD'yi protesto ederken, 6. filoya karşı çıkarken "ne yâni Amerika olmasında Rusya mı olsun" diyen, bağımsız olmayı, bağımsız düşünmeyi bilmeyen ve köle mentalitesinden kurtulamamış zavallılar, şimdi de

acaba hangi ata oynasak diye düşünüyorlar. Dünya düzenini bir güçler dengesinin belirlediğinin bilincinde olan, bu dengeler içinde kendi halkını düşünen, ama herşeyden önce bağımsız düşünebilen insanların halâ var olduğuna inanıyorum. Putin bunlardan biri, Chavez bir diğeri. Amaç tüm dünya insanlarının insanca yaşamaları ise, umarız daha çok Putin'ler, Chavez'ler görürüz.

KARINIZ ÇOK MU?

Aman ha, yanlış anlaşılmaya, karınızın, ya da "eş"inizin, "hanım"ınızın veya "avrad"ınızın kaç tane olduğundan söz edecek değilim. Dört karı almanın erdemlerinden ya da ayıbından da dem vuracak değilim. Bir akl-ı evvelin, Türkçedeki a, u ve i gibi bazı harflerin üzerindeki şapkayı kaldırmaya karar vermesi üzerine (ilginçtir, Türkiye'ye göndermiş olduğum bir çeviriyi elden geçiren akl-ı evvel çömezleri bu şapkanın "yasaklanmış" olduğunu söylüyorlardı. Eh, ne de olsa biz herşeyi yasaklarla çözmeye çalışan bir millet değil miyiz?) kar ile kâr, hala ile hâlâ karıştırılır oldu, lâf sözcüğü "yulaf"ın ikinci hecesi gibi telaffuz edilir oldu, silâh sözcüğü, lâhmacun sözcüğü, helâl, fellâh, salâh sözcükleri şapkasızlıktan lala paşanın palası gibi suratımıza çarpar oldu. Geçenlerde bir karikatür gözüme ilişti. Birkaç yüzyıl önce ellerinde palalarıyla Avrupa'ya giden -görüş açınıza göre saldıran veya fetheden diyebilirsiniz- biz çok bıyıklı Türkler, ikinci karede ellerimizde döner bıçaklarıyla Avrupa'yı kuşatmış görünüyorduk. Döner bıçaklarının aslında palalardan daha etkili ve de daha kârlı olduğunu nihayet anlamış bulunmaktan her Türk'ün övünç duyması gerektiğinin altını mutlaka çizmeliyiz. Avrupa'nın her karlı zirvesine bir döner ocağı dikerek kârlı fütuhatta bulunmak atalarımıza yaraşır bir davranış olarak –bu arada köfteli ekmek satışları fena halde etkilenen Amerikalı fâtihlerin canını fena halde sıksa da- tüm dünyanın hayranlığını kazanmakta, biz Türklerin ne büyük millet olduğumuzu kanıtlamaktadır.

Lâf (laf değil) nereden nereye geldi. Oysa bugün sizlerle karlı dağlardan değil, kârlı girişimlerden, bu kârların ne menem bir kargı anlamına geldiğinden söz etmek istiyordum.

Efendim, hepimiz artık biliyoruz ki, sosyalizmden hâlâ söz eden bizcileyin özürlü dinozorlar dışında bugün dünyada ekonominin kâr temeline dayandığını, kâr temelinin harcının da insanların açgözlülüğü olduğunu kimse inkâr edemez. Muhasebede, bilanço çıkarıldığında kâr-zarar diye iki sütun oluyor. Yâni kâr madalyonunun öteki yüzü de zarar. Birisi kâr ediyorsa, bir başkası zarar ediyor demek oluyor. Ben kendi başıma ürettiğim birşeyi, mal veya hizmeti bana mal olandan daha fazlaya satarsam kâr etmiş oluyorum. Kâr ettim diye daha fazla üretiyorum, bu işin kârlı olduğunu görünce Ahmet Efendi de aynı şeyi üretmeye başlıyor, üretim artınca (arz-talep hikâyesi) fiyat düşüyor, kârım azalıyor. Piyasa ekonomisi denen sihirli değnek işlevini görmüş oluyor. Oh ne âlâ! (Alabalık'ın "ala"sı değil "âlâ"sı). O kadar da âlâ değil, Muallâ! Ben kârımın azalmasından

elbette hoşnut olmuyorum; diyorum ki Ahmet Efendiye: "Yahu birader, bak sen bu işe girdin gireli kârım azaldı. Gel seninle anlaşalım, fiyatı belirleyelim, ikimiz de daha çok kâr edelim. İsmail efendi de bu işe girişirse kısa bir süre fiyatı düşürüp onu iflâs ettirir, sonra yine keyfimize bakarız". Ticaret denen olayın kurallarını koyan Eski Ahit günlerinden beri bu iş böyle. Ama kalkıyor bir Sayın İsa, tapınaktaki tefecilerin tezgâhlarını darma duman ediyor. Kalkıyor bir Sayın Muhammed, "faiz haramdır" diyor. Hiçbiri kâr yasaktır veya haramdır demiyor, tefeciliğe, faizciliğe karşı çıkıyorlar. Peki faiz denen olay ne, kârdan ne farkı var? Faiz paranın fiyatıdır. Paranın fiyatı mı olurmuş? Cingöz Çinliler kağıda birşeyler basıp "bu paradır" diyene kadar bir malın değerine denk bir parça altın veya gümüş kullanırmışız. Herşeyi takas etmek güç olduğundan (ineğinizi sırtlayıp eşek sırtında taşınan beş çuval buğdayla takas etmek yerine) bu altın veya gümüş parçaları (bazı yerlerde renkli kuş tüyleri veya deniz kabukları) epeyce kolaylık sağlamış. Eskiler buna "kaime" (yâni altın yerine kaim olan, onun yerine geçen) demişler, halk ağzında bu "kayme/gayme" olmuş.

Büyük şirketler her üç ayda ya da yılda bir ne kadar kâr ettiklerini açıklar. Kârı artmışsa o şirketin hisse senetleri değerlenir, kârı düşmüşse değer kaybeder. Bir mal veya hizmet sağlayan şirketler bir yandan (fiyatlarını fazla yükseltmeyerek ya da daha iyi mal veya hizmet sağlayarak) müşterilerini yitirmemeye, öte yandan (fiyatlarını yükselterek ya da masraflarını, ücretleri düşürerek, çalışan sayısını azaltarak) hisse senedi sahiplerini hoşnut etmeye çalışırlar. Örneğin Qantas bu yıl bir milyar dolar kâr ettiğini açıklar. Bu dengeyi tutturabilirse şirket serpilir, gelişir. Peki para ticareti yapan şirketler, yâni faizciler, tefeciler, yâni bankalar ne yaparlar? Bir kere bankalar ne mal, ne de hizmet sağlarlar. Senin paranı az faizle alıp çok faizle bana ödünç vererek tefecilik yaparlar. Sırada daha az sıra beklemeyi, ya da veznedarın güler yüzlü olmasını bize hizmet diye yutturmaya kalkarlar. Avustralya'nın 4 büyük bankasından biri geçenlerde 4 milyar dolar kâr ettiğini açıkladı. Bu banka piyasanın yaklaşık yüzde yirmisini elinde tutuyor. Diğer bankaları da hesaba katarsak demek ki bankaların yıllık kârı 20 milyar dolar civarında. Yani çoluk çocuk, genç ihityar, Avustralya'daki her kişi bankaların dipsiz dilek kuyusuna ortalama 1000'er dolar cuplamışız. 18 ile 65 yaş arası, yâni 47 yıllık bir çalışma hayatımız varsa herbirimiz bankalardan 47,000 dolar kadarlık bir kazık yemiş oluyoruz. Yâni eli yüzü düzgün, lüksçe bir arabayı herbirimiz bankalara hibe ediyoruz. Kazıklı Voyvoda daha insaflı idi. Kevin07, Mr James Bond gibi bunların hakkından gelecek mi dersiniz? Balık kavağa çıkınca!

KİTAPTA YERİ VAR

Bilirsiniz, İncil sözcüğünün İngilizcesi "Bible"dır. Kökü Lâtince olan bu sözcük aslında "Kitap" demektir. Gutenberg matbaayı icat edip kitabı harc-ı âlem birşey haline getirmeden önce "kitap" çok önemli ve nadir birşeydi. Birşeyin "kitap"ta yazılı olması da ona otorite kazandırırdı. "otorite" sözcüğü de Latince "auctoritas", İngilizce "author" yâni asıl anlamıyla "çoğaltan" ("Auction" yâni açık artırma sözcüğü de buradan geliyor) sonraki anlamıyla yazar, eski sözcüğüyle "müellif" sözcüğünden kaynaklanıyor. Kısacası birisi bir kitap yazmışsa, ya da (matbaa olmadığından elle yazarak) kopyalayıp çoğaltmışsa birşeyler bildiği varsayılıyor.

60'larda Sol Yayınlar piyasaya çıkıp ta ilk kez Marx'ı, Engels'i okumaya başladığımızda çoğumuz bunları hatmetmiş ve karşılıklı tartışmalarda ezberlediğimiz bölümleri papağan misali karşımızdakine mancınıkla atar gibi savurur olmuştuk. Çünkü bu yazarlar, bu kitaplar "otorite" idi. Savunduğumuz fikirlerin entellektüel oluşumundan henüz yoksun olduğumuz için bu aktarmaları silâh olarak kullanıyorduk. Biz böyleydik te bize dayak atan "ülkücüler" bizden daha mı matah durumdaydı sanki?

Otoriter rejimlerde bir yandan otorite önünde ceketinin düğmelerini iliklemek varken öte yanda da o otoritenin getirdiği kuralları alttan alta sabote etme çabası vardır. Çünkü otorite, tabiatı gereği mantığınıza değil, elindeki güce dayanır. Ve otoriteye baş kaldırma ile, boyun eğer görünüp altını oyma alışkanlığı farklı şeylerdir. Otoritenin koyduğu bir takım kurallar elbette mantıklı, yararlı olabilir. Trafik ışıkları bunun iyi bir örneğidir. Trafik ışıkları sizin kim olduğunuza, Rolls Royce mu, Holden mı sürdüğünüze bakmaz, objektiftir, tarafsızdır, eşitlikçidir. Türkiyemizde –ortalıkta polis veya kamera yokken- kırmızı ışıkta durduğunuz için küfür ya da dayak yemeniz olasıdır. Bu davranışın ters ucunda da Avustralya'da sabahın 4'ünde yolda başka hiç trafik yokken kırmızı ışıkta durmak, otorite ne denli mantıksız olursa olsun, buna uymak yatar. Oysa Avustralya'nın temelini atanlar otoriteden kaçan ya da otoritenin mahkûm ettiği kişilerdir. İngiltere'nin soğuk kışında donmamak için elbise çalan ya da açlıktan ölmemek için ekmek çalan çocuklar otorite tarafından idama mahkûm edilmiş, sonra da Avustralya'ya sürülmüştür. Bu otorite trafik lambaları gibi eşitlikçi değil, hâkim düzenin, güçlülerin zorbalığıdır. Temelinde bu gerçekler yatan Avustralya'da o nedenle otoritenin dediğini salt otorite dediği için kabullenmemek, sorgulamak, bu ülkenin kültürünün bir parçası olmuştur.

Sağlıklı olan da budur. Otoritenin kafa olarak çocukluktan daha çıkamamış olanlara getirdiği büyük bir rahatlık olduğunu da göz ardı etmek olmaz. Ana rahminde imiş gibi şu ya da bu otoritenin gölgesine sığınmak bireysel sorumluluktan kaçınmanın en kestirme yoludur. Bu otorite baskıcı rejimlerin koyduğu yasalar olabilir, ana baba olabilir, mahalle baskısı olabilir, şu ya da bu kitabın buyurdukları olabilir, şu ya da bu "büyük" insanın söyledikleri olabilir. Otoriteyi sorgusuz sualsiz kabul etmek ne denli büyümemiş olmanın göstergesi ise, otoriteye bilgisizce karşı çıkmak ta o denli verimsiz, o denli bir bulûğ çağı davranışıdır. Şu ya da bu kitabın yazdıklarını, şu ya da büyük insanın söylediklerini, yazdıklarını öğrenmek, bilgi edinmek elbette gereklidir. Yoksa insanlığın kültür mirasını yok sayar, tarih boyu üst üste konmuş bilgi birikiminden yararlanmaz oluruz. Bizden önce yaşamış olanları –en yeninin en makbul sayıldığı bu devirde- küçümsemiş, aşağılamış, yok saymış oluruz. İngilizcede Hıristiyan kültüründen gelme "gospel truth" diye bir terim vardır.

"Gospel", İncilin Yeni Ahit'ini oluşturan ve Sayın İsa'nın dört havarisi, Matthew, Mark, Luke ve John tarafından yazılmış kitapçıklardır. Ve bunların anlattıkları o denli gerçek, o denli hakikat sayılır ki aralarındaki çelişkiler göz ardı edilir, birşeyin kuşkusuz gerçek olduğunu anlatmak için "gospel truth" terimi kullanılır. Üstelik bunlar –Kuran'ın aksini söylemesine karşın- Tanrı'nın kelâmı değil, dört havarinin Sayın İsa ile ilgili olarak yazdıkları, Sayın İsa'dan 325 yıl sonra İznik'te Bizans imparatorunun otoritesi(!) ile doğru olduğu onaylanmış olan söylemlerdir. "Gospel truth"a dayanarak dünyanın evrenin merkezinde olduğu dogması dayatılmış, Giordano Bruno diri diri yakılmış, binlerce kadın otoriteye baş kaldırdığı için "cadı" diye yakılmış, engizisyonda binlerce insan işkence görmüş, Haçlı Seferlerinde onbinlerce masum insanın kanına girilmiştir. Müslümanlığa gelindiğinde Kuran-I Kerim bir kitap (bible) olarak Tanrının kelâmı kabul edildiği için otoritesi hiç bir biçimde sorgulanamaz olmuş, çeşitli ayetlerin o günün koşullarına hitap ettiği, koşullar değiştikçe hükümlerin de değiştiği, o nedenle çelişik görünen hükümler bulunduğu tevil edilmeye kalkılmıştır. Marx'ın 19. yüzyıl İngiltere sanayi toplumunu incelemesi sonucu vardığı hükümler birçok kişi tarafından değişmez hükümler olarak kabul edilmiş, farklı yorumda bulunanlar Stalin gibilerin otoritesiyle susturulmuş, öldürülmüş, sürülmüştür. Mustafa Kemal gibi bir büyük kişinin gününün koşullarında söylediği her söz otorite kabul edilmiş, eleştirilemez olmuştur. Oysa ister Hıristiyanlık, ister İslâm, ister Marksizm veya Kemalizm olsun, insanlığın kültür ve düşünsel birikimi içinde önemli kilometre taşlarıdır ve getirdikleri ilkeler aklın süzgecinden geçirilip devrin

koşulları içinde değerlendirildiğinde insanlığa ışık tutacak yaklaşımlar içerir. Ama bunlardan her hangi birini "otorite" olarak Kabul ettiğimizde güdük kafamızla debelenip ana rahmine geri dönmeye çabalarız. Oysa insanı Tanrının yarattığına inanan dinler insan kafasının, düşünme yetisinin de o tanrı tarafından yaratıldığını kabul etmek zorundadırlar. O insan kafası da herşeyi sorguladığı ölçüde insana lâyık bir kafadır, kelle olmaktan çıkar.

BİR RAMAZAN SOHBETİ

Arap takvimine göre Ramazan ayındayız. Bildiğiniz gibi Müslümanlıkta kutsal ayları ve günleri belirlemek için Arap takvimi kullanılır. Arap takvimi dünyanın çevresinde dönen "ay"ı temel alır, o nedenle bunlara kamerî ("ay"a dayanan) takvim denir. Muharrem, Sefer, Rebiülevvel, Rebiülahir, Cemaziyelevvel, Cemaziyelâhir, Recep, Şaban, Ramazan, Şevval, Zilkade ve Zilhicce adlı 12 aydan Zilkâde, Zilhicce, Muharrem ve Recep haram aylar sayılır, kabilelerin bu aylar süresince birbirleriyle savaşmaları yasaklanırmış. Daha sonra da Kuran'da, gökler ve yeryüzü yaratıldığı zaman Allah katında ayların sayısının on iki ve bunlardan dördünün haram ay olduğu açıklanıp insanların o aylar içinde Allah'ın koyduğu yasağı çiğnememeleri buyurulmuş (Tevbe Sûresi 36. Âyet: "*Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayın, onları hapsedin*"), başka âyetlerde de bu aylarda savaşmanın büyük günah olduğu, bu aylara karşı saygısızlık edilmemesi gerektiği belirtilmiş. Bir yıl süresince ne yazık ki ay dünyanın çevresinde tam 12 kez dönmediğinden 12 "kamerî" ayın toplamı 365 değil 354 gün olur ve bildiğiniz gibi her yıl Ramazan ayı 11 gün geriye gider. Eskiden bu açığı kapatmak için Araplar, artık günler biriktikçe bu 12 aya -Zilhicce ile Muharrem arasında- bir ay daha eklerlermiş ve bu ayı –fırsat bu fırsattır deyip- birbirleriyle savaşmak için fırsat bellerlermiş. İslâm, Sayın İbrahim'den bu yana Allah yalnızca 12 ay belirlemiştir diyerek bu uygulamayı yasaklamış ve Sayın Muhammed de bunu o denli önemsemiş ki Veda hutbesinde bile bunu tekrarlamış. Demek ki Müslümanlık sayesinde Arap takviminin 13 ayının dokuzu yerine, 12 ayının yalnızca sekizinde savaşmaya, kırıp dökmeye, yağmaya, kan dökmeye izin verilmiş.

Kamerî ayın tam 29 gün, 12 saat, 44 dakika, 3 saniye olmasına karşın bugün kullandığımız takvimde bazı ayların 30, bazılarının 31 gün olması mantıksızlığı ise ancak tarihsel rastlantılarla açıklanabiliyor. Ayların adları bu konuda bize ipuçları sağlıyor. Ocak Türkçe (Kışın evlerde ateş yakılan yer), January (Roma tanrısı Janus'un adından), Şubat Süryanice, February eski İtalyan tanrısı Februus'tan, Mart –veya- March Lâtince (Roma savaş tanrısı Mars'tan), Nisan Süryanice, April (tomurcukların açıldığını belirten Aprilis'ten), Mayıs -veya May- Latince (Roma tanrıçası Maeista'dan), Haziran Süryanice, June (Roma tanrısı Juno'dan), Temmuz Süryanice, July (Roma imparatoru Julius Sezar'ın adından), Ağustos -veya August- Latince (Roma İmparatoru Augustus'un adından), Eylül Süryanice, September (Lâtince yedinci anlamına), Ekim Türkçe (Toprağı

ekmekten), October (Lâtince sekizinci anlamına), Kasım Arapça (Bölen), November (Lâtince dokuzuncu anlamına), Aralık Türkçe (İki zaman dilimi arası), December (Lâtince onuncu anlamına) geliyor. Sezar yılın 7. ayına kendi adını verip 31 günlük bir ay yaptıktan sonra ben bunun altında mı kalacağım diyen Augustus ta 8. aya yine 31 gün tanıyıp kendi adını vermiş.

Nisan ayı Süryanice birinci ay anlamına gelirmiş, ve şimdiki takvimimize göre 21 Martta, yâni Nevroz günü başlarmış. 20-21 Mart ise gündönümü yâni kuzey yarı kürede günlerin uzamaya başladığı, baharın geldiği, doğanın canlandığı gündür. Nevrozun günü değişmemiş ama modern takvimin kabulü ile Süryani yeni yılının 1 Nisan'da başladığı kabul edilmiş. Kendinden sonraki birçok kültürün kaynağı olan Asur kültürü bizlere bahar bayramını, damadın düğünden önce hamama gitmesini ve kına gecesi âdetini de vermiş.

Bütün bunları din bilgisi olsun diye anlatmıyorum. Kültürlerin, geleneklerin, âdetlerin nasıl tarih içinde birbirlerinden etkilendiklerini, Türk geleneği ya da İslâm kültürü diye bildiğimiz birçok şeyin köklerinin çok daha eskilere dayandığını hatırlatmak istiyorum. Örneğin oruç yalnızca semavî dinler olan ve Müslümanlıkça kabul edilen Musevilik ve Hıristiyanlıkta değil, kabul görmeyen Budistlerde, Hindularda, Jayinlerde, Sihlerde de yaygın bir âdet. Namazda secde etmek ta Mayalardan, İnkalardan, Hindulardan gelen, güneş tanrıya tapınma hareketlerinin benzeri. Eski Hindu kabartmalarında Müslümanlıktaki namazın benzeri hareketleri bugün dahi görmek olası.

Erkek çocukların sünnet edilmesi bildiğimiz gibi Musevilerde de var. Müslümanlıkta bu, Museviliğin de semavî bir din olarak kabul edilmesiyle açıklanıyor. Hıristiyanlığın kurucusu Pavlus bu işlemi şart koşarsa Hıristiyanlığın yayılamayacağından korktuğundan Hıristiyanlar için bunu şart koşmuyor ve o yüzden Sayın İsa'yı bir Musevi peygamber olarak gören Filistin'deki havarilerle arası fena halde açılıyor. Öte yandan Mısır'da İ.Ö. 4000 yılında yaşamış insanların cesedi onların da sünnet edildiklerini kanıtlıyor. İ.Ö. 2500 yılın ait bir kabartma Mısır'da bir marangozu (berber değil) bir oğlan çocuğunu sünnet ederken gösteriyor. Sünnet olayı erkek çocuğun çocukluktan erkekliğe geçtiğini simgeleyen bir işlem. Avustralya'nın 40,000 yıllık yerlilerinin Kuzey Avustralya'da Arnhem Land'deki "Djapi" adını verdikleri "initiation" (erkekliğe geçiş) törenlerinde de ergenlik çağına gelen erkek çocuklar sünnet ediliyor.

Muazzez İlmiye Çığ'ın kadınların örtünmesi ile ilgili olarak Sümerlerdeki âdetlerden söz etmesi nasıl fırtınalar yaratmıştı. Sümerlerde fahişelerin örtünüyor olması garip bir mantık sıçramasıyla Türkiye'de örtünen kadınlara bir

hakaret kabul edilmişti. Oysa ancak insanlık tarihinin bilincinde ve kendi inançlarımızın insanlık tarihi içinde nerede durduğunun ayırdında olduğumuzda tüm insanlığın aslında tek bir aile olduğunu, rengi, ırkı, inancı ne olursa olsun hepimizin aslında insanlığın kültür birikiminin mirasçıları olduğumuzu görüp şu ya da bu nedenle birbirimize saldırmaktan, öldürmekten, sömürmekten belki vaz geçeriz. Umarım Ramazan buna vesile olur.

KÜÇÜK AMERİKA

"Doğru olanı yapmaya uğraşan askerlerimiz için, ülkemiz için, liderlerimiz için, Allah'ın verdiği görevi yerine getirmek üzere onları Irak'a gönderen ulusal liderlerimiz için dua edin. Allah'ın plânlarının yerine getirilmesi için dua edin".

"Takdir-i ilâhi, onlar Kur'an öğrenirken öldüler, şehit oldular. Kızlarımız, diskoda, balede dans ederken ölmediler. Biz bu ölümler için üzülmüyoruz; mutluyuz. Onlar Allah yolunda öldü. Bizim günahımız çok, ölen çocuklarımız öbür dünyada bize şefaat edecek".

Birinci alıntı ABD'de bir partinin başkan yardımcısı adayı Sarah Palin'e ait. İkincisi ise Konya'da çöken bir binanın altında kalarak ölen bir kızın babasına ait. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül daha Çankaya yolunu tutmadan önce Amerikan ve Türkiye halklarının birbirlerine çok benzediğini söylüyordu. Gül, çok doğru ve yerinde bir tanı koymuştu. Her iki halk ta din sömürüsüne alabildiğine açık, soyulmayı, sömürülmeyi, öldürülmeyi takdir-i ilâhi olarak görebilen iki halk.

ABD'de Cumhuriyetçi Parti başkanlık seçimini kazanırsa ve zaten oldukça yaşlı olan John MacCain ölürse bu hatun ABD'nin başına geçecek. Alaska valisi Sarah Palin, bakın kendi eyâletinin doğasını mahvederek bir avuç petrol şirketine milyarlar getirecek olan 30 milyar dolarlık boru hattı için ne diyor: "*Allah'ın bu boru hattının yapılması için halkı ve şirketleri birleştirme yolundaki iradesini yerine getirmeliyiz*". Amerikan halkı Allah'ın kendisine "*hadi evlâdım George, git şu Irak'ı işgâl et*" dediği sanrısından muzdarip Bush oğlu Bush'u başkan seçtikten sonra Sarah Palin'I seçerse neden şaşmalı?

Irak'a postalanıp ölen 4000 kadar gariban genç Amerikalı'nın ailesini Allah'tan başka ne ile kandırabilirsiniz? Marmara depreminden sonra "*efendim o bölgede alkol kullanımı çok fazlaydı, insanlar dinden imandan çıkmaya başlamıştı*", Akdeniz'de orman yangınları çıktığında "*efendim oralarda yazın zina oranı çok artıyor da o yüzden*" denmişti.

ABD'de bir seçim kampanyası yürütebilmek için milyonlarca dolar gerekiyor. İtalyan Devlet başkanı Berlusconi gibi milyarder değilseniz ve milyarlarınızı çoğaltmak amacıyla başa geçmek için milyonlar harcayabilecek durumda değilseniz, bu parayı bağışlardan toplarsınız. Kimse de size bu paraları üzüm gözleriniz için vermez. Büyük şirketler ABD'de her iki partinin kampanyalarına "yatırım" yaparlar. "ABD/Türkiye için, Allah için, hayırda bulunmak için, yoksulların karnı doysun, yetimler aç kalmasın, çıplak kalmasın" diye para toplar,

bu paraları cebini doldurmak için din işportacılığı yapanlara aktarırsınız, onlar da başa geçince bu kıyağınızı unutmaz, siz de yolunuzu bulursunuz. Olur olmaz herşeye itiraz etmeyi muhalefet sanan ve inanılırlığını tümden yitiren Baykal bir yana, bakın AKP'nin en tutucularından sayılan Bülent Arınç ne diyor:

"Ben 25 yıllık hukukçu ve siyasetçiyim. Yıllar yılı genele kıyasla çok yüksek olan milletvekili maaşını alıyorum. Benim 25 yıllık tasarruf birikimim 61 milyar. Sağlam bir arabam olsun istedim ve 105 milyara bir arabayla pazarlık ettim. Eksik olan 44 milyarı ben ve eşim bankaya gidip kredi alarak karşıladık ve her ay maaşımdan 2.5 milyar geri ödüyorum. Sorarım size asla müsrif olmayan ben, 25 yılda 60 milyar biriktirebilirken geçmişlerini bildiğim bazı arkadaşlarımın milyon dolarlık servetleri beni çok düşündürüyor... Nereden geliyor bu paralar? Biz AKP'yi yoksulluğu ve yolsuzluğu bitireceğiz diye kurmadık mı? Gördüğüm bazı şeylerden hicap duyuyorum."

Birçok konuda AKP'ye arka çıkan MHP başkanı Bahçeli bile susmuyor. Bahçeli, AKP'nin "*iktidar olmanın getirdiği imkânları utanmadan yandaşlarına peşkeş çektiğinin gelişmelerden anlaşıldığını*" söylüyor. "*Bu kapsamda peşi sıra kamuoyuna yansıyan AKP merkezli yolsuzluk ve rüşvet haberleri, millet ve devlet hayatı için endişe verici bir aşamaya gelmiştir. AKP'li bazı belediyelerin oluşturduğu ihale ve imar çetelerinin organize yolsuzlukları, AKP üst düzey yöneticilerinin bulaştığı utanç verici rüşvet olayları, yandaş medyayı beslemek için kamu kaynaklarının ulûfe olarak dağıtılması tek tek ortaya çıkmaktadır. Türk milleti bir taraftan manevî değerleri hayasızca istismar ederek inanç hortumculuğu yapan, öte yandan kul ve yetim hakkına el uzatan ve bundan da hiç rahatsızlık duymayan AKP'nin yolsuzluk kervanının son yolculuğunu izlemektedir."*

Sosyal devlet yerine sadaka mentalitesi de ABD ile Türkiye'nin benzeştiği konulardan birisi. Amerikan yöneticileri Amerikan halkından aldıkları vergileri petrol ve silâh şirketlerine aktarırken, garibanları Vietnam'da, Irak'ta ölüme yollarken yoksul vatandaşlarına çözüm olarak din temelli "charity"leri (hayır kuruluşlarını) gösteriyor. Bu kuruluşlar da dinci hükûmete arka çıkıyor. Devletin vatandaşının refahını sağlama görevini bir yana bırakan Türkiye iktidarı, vatandaşa arada bir "başımın gözümün sadakası" diyerek kömür falan dağıtıp oy topluyor. Cumhuriyet gazetesi Konya muhabiri Mehmet Menekşe, bölgeye gidip topladığı bilgilerle "*kurs binasının çökmesi sonucu ölen 17 kız çocuğunun daha önce Diyanet'e ait kurslara devam ettiği, ancak tarîkatlar tarafından çocuk başına ayda 20 YTL verilmesi nedeniyle denetimsiz yurtlara geçtikleri ortaya*

çıktı" diyor. Çocuğu aylak dolaşmasın diye, üstüne de alacağı ayda 20 YTL'ye muhtaç olan, kızının kafasının anlamadığı Arapça ile doldurulmasına izin veren ana baba takdir-i ilâhi demesin de ne desin? ABD 18 yaşına kadar dinî eğitimi yasaklayan Çin'e elbette "din, inanç ve vicdan özgürlüğü" palavralarıyla saldıracaktır. Matematik ve fende 30 OECD ülkesi arasında 29., okumada 28. olan Türkiye elbette insanca yaşama hakkı yerine özgürlüğü türban takıp takmama düzeyine indirgeyecektir. Ha gayret, küçük Amerika olmamıza çeyrek kaldı.

YAZI TURA

"*Yazı gelirse sen kaybediyorsun, tura gelirse ben kazanıyorum*". İmza: Falanca finans şirketi.

Tüketim toplumunun yarattığı açgözlülüğü, sahip olma, daha çoğuna, daha yenisine sahip olma itisini ancak borçlanarak tatmin edebiliyoruz. Son rakamlara göre örneğin bir Japon, Tayvan veya Kore vatandaşı, tasarrufunun yarısı kadar borçlanıyor. ABD'deki oranı bilmiyorum ama bu, Avustralya'da her bir dolar tasarrufumuza karşılık 2 dolar borcumuz var. Çoban Sülü'nün "borç yiğidin kamçısıdır" sözünü hatırlıyorum. Yiğit miyiz, değil miyiz bilmiyorum ama borcun sırtımızda bir kamçı olduğu gerçek. Borcu olmak belki pek sorun değil, çalışır öderiz diyoruz ama bunun bir de faizi var. Örneğin ev sahibi olmak için aldığınız her 100.000 dolara karşılık 20-25 yıl içinde 300.000 ile 400.000 dolar arası para ödüyoruz. Eski usul "çocuklarım yetişip elleri ekmek tutunca bana bakarlar" yaklaşımı da çöpe atıldığından ve aldığımız emekli maaşından bir de kira verirsek ihtiyarlığımızda köpek mamasına muhtaç kalmamak için başımı sokacak bir evim olsun dediğimizden kazığı yiyoruz. Ve siz bu 300-400.000 doları ödeyinceye kadar evim dediğiniz ev aslında bankaya ait. Banka da bunu kendi malvarlığı olarak göstererek bunun karşılığında daha fazla kişiye borç veriyor. Bu senaryo, yazı gelmesi durumu için geçerli. Ömür boyu çalışıp bankaları zengin ediyorsunuz. Ama bir başka senaryo daha var. İlâhî iradenin tecellisi olarak görülen kapitalist sistemde bir de ücretleri düşürerek kârı azamîye çıkarma çabası var (Küçük Coni'nin "Çalışma Seçenekleri" yasasını hatırlayın). Ya da yeni teknoloji kullanıyoruz denerek sizi kapının önüne koymaları durumu da var. Bu sefer ev borcunuzu ödeyemeyecek duruma geliyorsunuz. Zararın neresinden dönersem kârdır diyerek evi satmaya kalkıyorsunuz. Ama sizin gibi binlerce kişi bunu yapınca ev fiyatları düşüyor, evi satsanız bile borcu karşılayamayacak duruma düşüyorsunuz, finans şirketi eve el koyuyor. (Buraya kadarki senaryo için Jim Carrey'nin "*Fun with Dick and Jane*" adlı komedisini seyretmenizi salık veririm). Evlerin değeri düşünce de evin yüksek değerine karşılık daha fazla borç veren finans şirketinin bilançosu tepetaklak oluveriyor. Devletin her türlü müdahalesine karşı çıkan, herşeyin çözümünün özelleştirmeden geçtiğine inanan ve "babalar gibi" halkın malını satan sağcı ideologlar bu sefer "aman devlet baba imdadıma yetiş" diye haykırışıyorlar. Bu büyük şirketler iflâs ederse borç üzerine kurulu tüm sistem iflâs edecek. "Kâr edersem bana, zarar edersem devlete" diyerek el açıyorlar. Ve devletin görevi zaten mevcut sistemi

sürdürmek olduğu için Bush oğlu Bush gibi bir ebleh bile buna eyvallah diyor. ABD Merkez Bankası sigorta devi American International Group'a (AIG) 85 milyar dolar para aktarıyor ve şirketin hisselerinin yüzde 80'ini denetimi altına alıyor. Merkez Bankası, bu sigorta şirketinin batması halinde krizin derinleşmesi ve zincirleme reaksiyon oluşmasından endişe ettiği için bu parayı yatırıyor. Peki Merkez Bankası bu paraları Washington'da, arka bahçesindeki para ağaçlarından mı topluyor? Üretim karşılığı olmadan para bassa bu enflasyonu körükleyecek, durum daha beter olacak. Çünkü zaten ABD artık bir üretim toplumu olmaktan çıkıp petrol ağababalarının paralarıyla tüketim yapan bir toplum olmuş. İyi de, 85 milyar dolar bu, dile kolay, nereden bulunacak? Evet, tahmin ettiğiniz gibi bu da ikinci senaryo. Yâni tura geldi, liberal kapitalist ekonominin ana ilkesi olan "piyasa herşeyi halleder" mantrası bir kenara bırakıldı ve devletten 85 milyar dolar cebellezine edildi. Yahu, nereden geliyor bu kadar para? Alın teriyle çalışarak insanca yaşamaya çalışan ortalama Amerikalının vergilerinden elbette. Ödediğin vergileri petrol şirketlerine, silâh sanayiine aktardığımız yetmedi, şimdi bütün ülke kriz içinde, ABD gemisi batarsa ilk boğulan sen olacaksın, vur abalıya! Finans şirketlerinin yılda milyon dolarlar kazanan yöneticileri şirketi batırdılar, gel el birliğiyle kurtaralım. Yazı gelip te sen kaybedeceğine, tura geldi, ben kazanayım.

ABD'de son aylardır yaşanan krizi eski Merkez Bankası müdürü Alan Greenspan son yüz yılın en büyük krizi olarak nitelemiş. Yâni 1930-1939 arası "The Great Depression" (Büyük Kriz) adı verilenden daha beter. Bu sürede borsa %40 düşmüş, 9000 banka iflâs etmiş, 9 milyon tasarruf hesabı sıfırlanmış, 86,000 işletme kapanmış, ücretler ortalama %60 düşmüş, işsizlik oranı %9'dan %25'e (Fransa'da 64.000'den 402.000'e) tırmanmış, 15 milyon kişi işsiz (dolayısıyla aç, sefil) kalmıştı. Almanya'da 1.899.000'den 5.575.000'a çıkan işsizler ordusu Hitler'i başa getirmişti. Ve Greenspan durumun şimdi daha beter olduğunu söylüyor. Bunun böyle sürdürülemeyeceğini farkeden ABD Başkanı Franklin Delano Roosevelt, "New Deal" diye bilinen bir dümen kırmaya girişmiş, devletin toplumsal ve ekonomik alanlarda müdahalesini getirmiş, ulusal düzeyde toplumsal yardım programları kurmuş, alt yapı yatırımları yoluyla hem işsizliği azaltmış, hem de sanayiin serpileceği ortamı yaratmış ve batmakta olan kapitalist düzeni II. Dünya Savaşına girip silâh sanayii aracılığıyla palazlanmaya hazırlayıp ekonomiyi bir süre için kurtarmıştı. Ama bu, kapitalist soygun düzenine suni teneffüs yaptırmaktan öteye geçmediği ve devletin kontrolü eskisi gibi kapitalistlerin elinde kalmaya devam ettiği için Roosevelt'ten 70 yıl sonra

ABD şimdi daha büyük bir krize sürükleniyor. AIG'ye 85 milyar yatıran ABD sosyalist falan olmadı ve çalışanlar devleti yönetmedikçe bu krizler yinelenecek ve yazı da gelse, tura da gelse bizler kaybedeceğiz.

USTURA

1. SKEÇ

Yargıç: O gün fabrikadaki kaza saat kaçta oldu?

Türk: Benim kaç zamandır zaten kolum ağrıyordu. Üç sene... Yok, kayınbirader evleneli dört sene oldu, benim ağrılar ondan önce başlamıştı. O gün yataktan zor kalkmıştım. Hanım, sağolsun sabah kahvemi yapıp getirir. Kahvemi içtim. Sabah altı buçuk falandı. Hanım "hadi çabuk ol, geç kalıyorsun" diye seslendi. Duş yapmaya bile vaktim olmadı. Sekizinci ayda onaltı buçuk sene olacak, benim "boss" beni çok sever. O kadar zamandır hiç geç kalmadım. Neyse sözü uzatmayalım, arabaya bindim. Bir trafik, bir trafik...

Yargıç: Mister Turk, lütfen, o gün fabrikadaki kaza saat kaçta oldu?

Türk: Anlatıyorum hâkim bey... nerede kalmıştım... Ha, benim kayınbabam da bu fabrikada çalışıyordu, beni de o aldırtmıştı ama 98'de, yok pardon 99'da kompo yapıp ayrıldı.

Yargıç: Mister Turk, sadede gelin lütfen.

Türk: Anlatıyorum hâkim bey… Daha o zaman şeridi hızlandırdı bunlar. Vallahi inanın, tuvalete gitmeye vaktimiz olmuyordu. Yanımda çalışan Lebaniz o gün gelmemiş, hastaymış, zaten üç günde bir kaytarır ama birşey demezler, "boss"un karısı da Lebanizmiş. Tabii birbirlerini kolluyor bunlar.

Yargıç: Mister Türk, sabrım taşıyor, bırakın kayınpederinizi, Lebanese arkadaşınızı, lütfen o gün fabrikadaki kaza saat kaçta oldu, onu söyleyin.

Türk: Kaçta mı oldu? Saate bakmaya vaktimiz mi oluyor hâkim bey, vallahi nefes alacak vaktimiz olmuyor…

Yargıç: (Bağırır) Saat kaçta?

Türk: Kaçta mı?

Yargıç: Evet!

Türk: Tam saatini bilemeyeceğim. Saat kaçta olmuşsa olmuş, ne farkeder yâni?

2. SKEÇ

Türk gazeteci: Bu Deniz Feneri kuruluşundan size hiç para aktarıldı mı?

Türk politikacı: İftira! İspat edin efendim!

Türk gazeteci: Buradaki ifadelere göre geçen yıl, Şeker Bayramı sıralarında...

Türk politikacı: Ne demek efendim Şeker Bayramı? Mübarek Ramazan Bayramına nasıl Şeker Bayramı denebiliyor? Bu bizim, yüzde 99'u Müslüman olan halkımıza, halkımızın kutsal inançlarına yapılan şerefsiz bir saldırıdır, ve bu menfur saldırıda bulunanlar...

Türk gazeteci: Alman mahkemesinde ortaya çıkan kanıtlara göre...

Türk politikacı: Avrupa Birliğinin bir Hıristiyan kulübü olduğunu bilmeyenimiz kaldı mı? Bütün bunlar, partimizi, dolayısıyla da Türkiye'yi yıpratma, Müslümanlığı karalama girişimleridir. Ne yazık ki sizin gibiler de buna âlet olmaktadırlar. Müslüman dürüsttür, para toplanmışsa fakir fukaraya yardım için toplanmıştır. Bütün bunlar bizim aldığımız oyları çekemeyen ihtiraslı politikacıların oyunlarıdır. Bu mübarek Ramazan Bayramında Müslüman halkımız böyle çirkin iftiralara pabuç bırakmayacaktır ve göreceksiniz, Gâvur İzmir de dahil olmak üzere gelecek seçimlerde tulum çıkaracağız. Millet iradesine kimse karşı gelemez. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

Türk gazeteci: Ama partiniz içinde de...

Türk politikacı: Partimiz içinde en ufak bir şaibeye karşı duyarlı insanlar vardır, elhamdülillâh. Böyle söylentilerin çıkması elbette bu hassas Müslümanları fazlasıyla rencide etmektedir. Bu kardeşlerimizle konuşacağız, gönüllerini ferahlatacağız.

Türk gazeteci: Size para aktarılması konusunda...

Türk politikacı: Allah günahlarınızı affetsin. Bu mübarek Ramazan Bayramında...

*Türk gazeteci:*Şeker Bayramında...

Türk politikacı: Hayırlara vesile olur inşallah!

3. SKEÇ

1. Türk politikacı: Partimiz özgürlükler partisidir. Cumhuriyetin yarattığı travmaları, açmış olduğu yaraları Allah'ın inayetiyle iyileştirme, tedavi etme yolunda bizi kimse engelleyemeyecektir.

2. Türk politikacı: Türbanı politik bir simge olarak kullanarak...

1. Türk politikacı: Kadınlarımızın istediği biçimde giyinmesine karşı çıkan sizin gibi dikta heveslileri...

Vatandaş: Bakanınız 600 milyon dolarlık yatırım yapacakmış. Allah artırsın, gözümüz yok ama bu 600 milyon...

2. Türk politikacı: Asıl sizsiniz dikta heveslileri! Türkiye Cumhuriyetinin zinde kuvvetleri asla şeriata izin vermeyecektir!

Vatandaş: O geminin fiyatı neydi acep?

1. Türk politikacı: Ergenekoncu sen de!

2. *Türk politikacı:* Türbancı! Şeriatçı!

Vatandaş: Hayır cemiyetidir dediler, ben de verdim, Allah kabul etsin.

1. Türk politikacı: Hayırlıdır!

2. *Türk politikacı:* Hayır, sen...

Vatandaş: Ama asgarî ücret...

1. Türk politikacı: Dini bütün milletimiz asgarîlerle tatmin olacak millet değildir. Bu milleti lâyık olduğu yere getireceğiz.

2. *Türk politikacı:* Dini siyasete âlet etmek...

1. Türk politikacı: Dinimiz hiçbir şeye âlet edilemeyecek kadar mübarek bir dindir! Bunu yapan münafıklar...

Vatandaş: Amin!

Biraz eğlenelim dedim. Bunların hepsi elbette hayal ürünü. Yoksa ne bizim Avustralya'daki yurttaşımız sapla samanı birbirine karıştırır, ne de karşısındakinin söylediğini dinlemezlik eder. Politikacılarımız konuyu ustalıkla saptırmaz, vatandaş asgarî ücretle geçinmeye çalışırken türbandı, ergenekondu gibi konulara katiyen takılmaz, beş parmağın beşinin de bir olmadığını bilir, aç ta olsa zengine hasetle bakmaz.

"Occam'ın usturası" deyimi 14. yüzyılda yaşamış bir İngiliz keşişi Ockham'lı William'ın ortaya attığı bir kavramdır. Özet olarak söylersek, herhangi birşeyle doğrudan ilgili olmayan şeylerin kesilip atılmasını önerir. Lâtince *"pluralitas non est ponenda sine neccesitate"* sözü kaba tercümesiyle *"işi gereksiz yere karıştırmayın, basit şeyleri karışık hale getirmeyin"* der. İlk skeçteki yurttaşımız kendisi bunu yapmaya alışık olduğundan ve de ne yazık ki William kardeşimizin varlığından bile habersiz olduğundan, politikacılarımızın da bunu yapmalarını yadırgamamaktadır. Bir süre sonra esas konuyu, ya da asıl sorununun ne olduğunu unutup kendisini galeyana getirenlere alkış tutmakta veya yuhalamakta pek marifetlidir. William kardeşimizin usturası yalnızca ticani sakalının değil, traşın da kesilmesi için gümrüksüz olarak behemehal Türkiye'ye bol miktarda ithal edilmelidir derim.

SOSYALİST AMERİKA, KAPİTALİST ÇİN

"Ölmüş olduğum söylentileri fazla abartılıdır"

Mark Twain

Amerika'da başlayıp tüm dünyaya yayılan mâli krizi kapitalizmin öldüğü biçiminde yorumlayan hüsnükuruntu sahipleri var. Aynen Sovyetlerin göçüp gitmesiyle sosyalizmin tarihin sayfalarına gömüldüğünü sağır sultan bile duysun diye avaz avaz tüm dünyaya haykıran suikuruntu sahipleri gibi.

Düşmanını iyi tanımanın hangi mücadele olursa olsun mücadelenin kazanılması için ön şart olduğunu bilmeyen yok. Bugünlerde ne yazık ki kapitalizmi, onun uzantısı emperyalizmi ve bunun yeni pazarlama adı olan "yeni dünya düzeni"ni eleştirenler bunu bilimsel olmaktan çok duygusal düzeyde yapıyorlar. Oysa kapitalist dünyanın kaldıraçlarıyla oynayan büyükbaşlar –sözüm Beyaz Saray'daki gerzekten dışarı- sosyalizmi, Marksizmi kendine sosyalist diyenlerden çok daha iyi biliyorlar. 1960'larda, 70'lerde Türkiye'deki taze sosyalizm tartışmaları sırasında düzenin muhafızları ekonominin büyük bir bölümünün devletin elinde olmasına değinerek "Türkiye zaten sosyalist" gibisinden hârika keşiflerde bulunuyorlardı. ABD Meclisinde 700 milyar dolarlık "*kendileri milyonlar dolar aylıklar, on milyonlar dolar primler alırken batırdıkları milyarlık şirketleri kurtaralım*" paketi tartışılırken milletvekilinin biri "*bu ekonomik sosyalizmdir ve Amerika'nın ruhuna aykırıdır*" gibisinden bir cevher yumurtladı. Hani utanmasa Bush oğlu Bush'a komünist diyecekti adam. "Seçimler birşeyi değiştirebiliyor olsa yasaklanırdı" sözünü hatırladım. "Eğer devlet kapitalizm için bir engel oluştursaydı şimdiye dek mutlaka ortadan kaldırılırdı" dedim ve seçimle başa geçen Allende'ye, Chavez'e, Morales'e, Hamas'a "demokrasisever" batının tepkilerini hatırladım. Devlet kapitalizme aykırıysa neden hâlâ var? Her solukta devlet müdahalesinden yakınan, herşeyi özelleştirmeye çalışan, devletin görevinin "*deregulation*" (yâni yönetmeliklerin, kuralların kaldırılarak kapitalizmin dilediğince at oynatmasını) savunanlar neden bu devlet denen "canavar"ı ortadan kaldırmazlar acaba diye düşünen bir tek ben miyim dedim. Bu sorunun yanıtı elbet geçen hafta ABD Meclisinin onayladığı 700 milyar dolarda yatıyor. Devlet olmasa bu 700 milyar doları kim toplayıp o şirketlere aktaracak? Devlet olmasa kim Amerikan halkını yalanlarla kandırıp 4000 küsur evlâdını Irak'ta ölüme gönderecek, Amerikan halkından topladığı vergilerle (şu ana kadar) 590 milyar dolar harcayacak, bu vergileri silâh ve petrol şirketlerine peşkeş çekecek? (Yalnızca 2007 yılında ABD'nin Irak'taki harcaması her Iraklı

başına 5,000 dolara –kişi başına ortalama gelirin 3 katına- geliyor.) Devlet elbette olacak ki bunlar yapılabilsin. Sorulması gereken soru devletin olup olmaması gerektiği değil, devletin iplerinin kimin elinde olduğudur. Kapitalistlerin ezbere bildiği Marksist kurama gore devlet hâkim sınıfların hâkimiyetlerini korumak ve sürdürmek için oluşturulmuş bir üstyapı kurumudur. Ve ancak sınıf çelişkileri ortadan kalktığında komünizm kurulacak ve devlet ortadan kalkacaktır. Pembe gözlüklü sosyalistler bunun hayalleriyle avunurlarken bu arada ABD'de ve diğer benzeri ülkelerde biri Ali Veli, öteki Veli Ali, iki parti kurulur, tahtırevalli devam eder, halk ta "*ah ben ne özgürüm, bu ne güzel demokrasi, seçeneğim var*" diyerek o ya da bu adayın peşine düşer, heyecanlanır, gider oyunu kullanır. Amerika'da devlet devreye girmekle kapitalizmin sonunu getirmek bir yana, kapitalizme can simidi atmaktadır. Sarah Palin adlı geyik avcısı başkan yardımcısı adayı bir yandan bu yoz şirketlerin yolsuzluklarına engel olup orta sınıf Amerikan vatandaşını rahatlatacağını söylerken öte yandan –sanki orta sınıf Amerikalının vergilerini zenginlere aktarmak müdahale değilmiş gibi, aradaki çelişkiyi görmeden- devletin müdahaleci olmaması gerektiğini savunabiliyor.

Tamam, Amerika sosyalist falan olmadı da Çin kapitalist mi oldu? Binlerce yıllık kültür birikiminin getirdiği pragmatizmle Çin, sosyalist hayallerin nerede çuvallamış olduğuna çok iyi parmak bastı. Sosyalizm, insan doğasının içinde yaşanan toplum koşulları tarafından biçimlendiğini, ve bu koşullar değiştiğinde insanların bencilliklerinin, açgözlülüklerinin, tembelliklerinin, sömürücülüklerinin eriyip yok olacağını iddia ediyordu. 75 yıllık Sovyetler deneyimi –nedenleri ne olursa olsun bunu başaramadı. Devletten aldığı aylığı garanti olan işçi, çalışmadı, yan yattı. Başa geçenler havyar yiyip köşklerde keyif yaptı, her fırsatta yanındakini, komşusunu sömürdü, ayrıcalık sağlamak için komünist partisine üye olup kartını gösterdi. Bu deneyimin ışığında ve kapitalist ülkelerin hızlı ekonomik gelişme lokomotifinin insanın açgözlülüğü olduğunun bilincinde olan Çin, insan doğasını değiştirmeye çalışmak yerine, kalkınmak için bu lokomotifin ardına takılmaya karar verdi.

Sovyetlerin vefatından önce kendine sosyalist diyen ülkelerin resmi adları "Halk Cumhuriyeti" idi. Çin'inki hâlâ öyle. Çin'de komünist olmayan siyasi partiler yok, batı ülkelerindeki türden demokrasi yok, seçim yok. Ülkeyi idare edenler gökten zembille inmediklerine göre, nasıl seçiliyorlar peki? Önce yaklaşık 1 milyon köy, temsilcilerini seçiyor, onlar bir üst kongre üyelerini, o üyeler bir üsttekileri seçe seçe Devlet Başkanı ve Bakanlar Kurulu seçiliyor. (Hangisi daha demokratik?!!!).

Ve son yıllarda özel teşebbüse yer veren, zengin olmayı, mal mülk sahibi olmayı ayıplamayan bir düzen var. Ama devlet zenginlerin devleti değil. Yolsuzluk yapan zengin, rüşvetçi memur, ya da muhtekir (ihtikâr yapan, aşırı kâr eden) iş adamı en ağır cezalara çarptırılabiliyor. Böyle kapitalizm mi olur? Kapitalizm dediğinde devlet zengini kollar, devlet aracılığıyla halkın vergilerini onlara aktarır, batıyorlarsa onlara milyarlık can simitleri atar, bu arada fazla ezilip te kazan kaldırmasın diye halka ucundan ucundan birşeyler koklatır. Devlet ve devletçilik sosyalizm değildir, birilerinin kâr etmesi (sakallı Karl istediği kadar mezarında dönsün) de kapitalizm değildir. Önemli olan devlet durdukça, devlet mekanizmasının kaldıraçlarının kimin elinde olduğudur.

GÜMÜŞ İBRİKLER

Gümüş ibrik idim kaynadım coştum
Kendi yağım ile kavruldum piştim
Kadrimi bilmezin eline düştüm
Eğil dağlar, eğil, kıymet bilinsin
Garip

Tam 100 yıl önce. İkinci Meşrutiyet, o zamanki söylemiyle "hürriyetin ilân edildiği" yıl. Bir yıl sonra, 1909'da ticanilerin "31 Mart Vakası"nı bastıran "Hareket Ordusu" komutanlarından birisi de Hüseyin Hüsnü Paşa. Paşanın 6 ay önce Istanbul'da bir torunu olmuş: Mehmet Ali. Mehmet Ali Aybar Istanbul Üniversitesi hukuk bölümünden mezun oluyor, asistan, sonra uluslararası hukuk doçenti oluyor. 1928 Amsterdam Olimpiyatlarında 100 metre ve bayrak yarışlarına katılıyor. 1946'da yazdıkları yüzünden üniversiteden atılıyor, 1949'da "Milli Şef" İnönü'ye hakaret suçundan kuzeni Nazım Hikmet'le birlikte kısa bir süre hapis yatıyor. 1962'de TİP'in (Türkiye İşçi Partisi) kurucuları arasında yer alıp başkanı oluyor. 1965'te Ankara'da TİP genel merkezinde Aybar'ı tanıyorum. Demokratik yoldan başa gelmeyen, halkın desteğinden yoksun bir sosyalist rejimin yaşayamayacağını savunuyor. Daha sonra "Türkiye'nin beklemeye tahammülü yok" diyerek silahı alıp dağa çıkan genç kardeşlerime yapmayın, etmeyin diye yakarıyor. 1965 seçimlerinde 14 kişiyle birlikte milletvekili seçiliyor. 1968'de Sovyetlerin Çekoslovakya'yı işgâline karşı çıktığı ve Leninizm yoluyla sosyalizmin kurulamayacağını ve aynı Dubçek gibi "Türkiye'ye özgü, güleryüzlü sosyalizm"i savunduğu için kayıtsız şartsız Sovyet bağımlısı olanlarca eleştiriliyor, dışlanıyor. Ünlü İngiliz düşünürü Bertrand Russell'ın kurduğu Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi üyesi oluyor ve ABD'nin Vietnam savaş suçlarının yargılanmasında yer alıyor. 12 Mart döneminde Meclis'teki tek sosyalist olan Aybar, dönemin baskılarına ve idamlara karşı tek başına mücadele ediyor. Birçok kitap yazıyor ve 1995'te ölüyor. Kadri bilinmemişlerden Aybar'ı saygıyla anıyorum.

Nazım'ın hapis arkadaşlarından birisi daha var: Nail V. 1930-1940'lı yılların edebiyat dünyasında daha çok "Nail V." adını kullanmış olan Nail Çakırhan, daha lise 10. sınıftayken "Kervan Dergisi"ni, lise sonda ise arkadaşları ile birlikte "Halka Doğru Dergisi" ni çıkarır. Halka Doğru dergisinde yayımlanan "Alev Yağmuru" şiiri yüzünden Konya Emniyetince gözaltına alınır. Tam da bakalorya

sınavlarına hazırlandığı dönemdir. Sorgulamalar sırasında Ankara'dan bir telefon gelir; "Bırakın çocuğu! Ayıptır…" diyen Atatürk'tür. Daha 15 yaşındayken Atatürk'ün talimatı ile hapsedilmekten kurtulur. 1930'da, daha 20 yaşındayken Nail V. Nazım Hikmet'le ortak "1+1=Bir" adlı şiir kitabını çıkarır. İki yıl sonra "komünist teşkilât kurma" suçlamasıyla içeri atılırlar. Nail V şöyle diyor: "*Cağaloğlu yokuşundaki polis teşkilatında bir ay boyunca işkence gördüm. Sonra da otuz arkadaşla birlikte cezaevine düştük. Bursa Cezaevi'nde Nazım'la aynı koğuştaydık. İki buçuk yıl kaldık. O bol bol şiir yazıp durdu".* Sonra, 1946 yılında kurucuları arasında yer aldığı Türkiye Sosyalist Emekçi Partisinin kapatılması üzerine tutuklanır ve bu kez de 4 yıl hapis yatar. Nail Çakırhan'ın 1941 tarihli bir şiiri:

Daha Çok Onlar Yaşamalıydı

Onları hep birer birer
Tanıyorum,
Onlarla yan yana,
Boyanamadığım diye kana
Kendi kendimden utanıyorum.
Daha çok onlar yaşamalıydı,
Daha çok onlar haketmişlerdi bunu.
Daha çok onlar bilirlerdi
Yaşamanın ne olduğunu.
Ben onlardan öğrendim
Sevmeyi sevilmeği,
Bana onlar öğrettiler
Dostu dost düşmanı düşman bilmeyi
Kafamı onlar yoğurdular.
Orada yepyeni
Taptaze
Gıcır gıcır bir alemi
İlk önce onlar kurdular.
O topraklarda ayrı gayrı bilinmez.
O topraklarda hep el ele tutulmuştur,
O topraklarda dert unutulmuştur;

Burcu burcu ekmek kokan baharda,
Ağız dolusu gülünür o topraklarda.
Daha çok onlar yaşamalıydı,
Daha çok onlar haketmişlerdi bunu;
Daha çok onlar bilirlerdi
Yaşamanın ne olduğunu.
Kavgam onların adıyla anılılır.
Onlar öyle aç,
Öyle çıplak
sanılır
Ama;
İlk önce onlar
altettiler yokluğu,
Onlar tattılar,
İlk önce asıl tokluğu.
Daha çok onlar yaşamalıydı.
Daha çok onlar haketmişlerdi bunu;
Daha çok onlar bilirlerdi
Yaşamanın ne olduğunu.

Nail Çakırhan sonra şiiri bırakıyor, Türkiye'nin Mimar Sinan'dan sonra en ünlü "diplomasız" mimarı oluyor, Geleneksel mimariyi korumak için uğraşıyor ve 1983'te dünyanın en saygın mimarlık ödüllerinden "Ağa Han Uluslararası Mimarlık ödülü"nü kazanıyor. Sevgili dostu Ruhi Su sanki Gümüş İbrik türküsünü Nail için söylemiş. Geçen hafta 98 yaşında ölen gümüş ibriklerden Nail Çakırhan'ı da saygıyla anıyorum.

Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde okuyan birçok arkadaşım vardı ve bu vesileyle oradaki hocaları tanıma fırsatım oldu. Bunlardan birisi, sessiz sâkin "halim selim" bir araştırmacıydı. Evet, Metin And da geçenlerde 81 yaşında aramızdan ayrıldı. Bir dostu şöyle yazmış: "*Dionisos ve Arlecchino'nun sırdaşı, Karagöz ve Hacivat'ın dostu, Meddah ve Kavuklu'nun yoldaşı bir bilim adamını yitirdik... Metin And, Anadolu yollarında Hitit ve Sümer'e uzanırken, Avrupa sahnelerinde Doğu'nun, Osmanlı'da Batı'nın izlerini sürer. Kerbelâ'da*

İmam Hüseyin'i anarken Antik Yunan korosuyla buluşur. Avuç içi büyüklüğünde bir minyatürde tüm İslâm mitolojisini özetleyebilir; bir ayağı Anadolu'da, öteki ayağı Çin, Japonya, Endonezya'da... Kollarını kocaman açtı mı, aynı anda hem Dionisos'u, hem Kathakali'yi kucaklayabilir. Karagöz ve Hacivat'ın dostu olduğu gibi, Arlecchino ve Scaramouch'un sırdaşı, Meddah'ın ve Kavuklu'nun yoldaşı olabilir. Coğrafyada sınır tanımaz. Hele tarihte hiç tanımaz. Anadolu'nun tozlu yollarında, Hitit ve Sümer'e uzanırken; Osmanlı saraylarının tozunu, Avrupa sahnelerinde alır. Herkesten önce kültürler arası köprüler kuran oydu. Her kavşaktaki buluşmalara dikkatimizi çeken de o".

Metin And'ı da saygıyla anıyorum.

TÜRKİYE KİMLERİNDİR?

"*Siz kendi ülkesini yoksullaştıran, benimkini zenginleştiren bu Ferdinand'a nasıl oluyor da akıllı bir kıral diyorsunuz?*" II. Beyazıd.

Yukarıdaki sözleri 1492'de Katolik İspanya kıralı Ferdinand ve kraliçe Isabella İspanya'dan ve Portekiz'den Yahudileri sürgün etme kararı verdiğinde ve Sultan II. Beyazıd Osmanlı donanmasını İspanya'ya seferber ederek Yahudileri Katoliklerin zulmünden kurtarıp onlara kucak açtığında söylemiş. Sultan, Yahudilerin Osmanlı topraklarına yerleşmesini "zenginlik" olarak görmüş. 1492'de başlayan bu göç daha sonra da devam etmiş ve nüfus artışıyla 20. yüzyılın başlarında özellikle Istanbul, İzmir ve Selanik'te yoğunlaşan Yahudi nüfusu yaklaşık 500,000 olmuş. Bugün bu sayı 25,000 civarında. Varlık vergisi, 6-7 Eylül olayları derken II: Beyazıd'ın deyimiyle kendimizi yoksullaştırmışız.

Türk boylarının 10. yüzyıldan başlayarak Anadolu'ya geldiklerini ve 1071 Malazgirt savaşından sonra da burayı kendilerine yurt edindiklerini biliyoruz. Şöyle bir düşünelim: Farz-ı muhal, Türklerden 400 yıl sonra Anadolu'ya çok sayıda gelen Yahudiler hâkim güç olmuş olsalardı ve "Anadolu Yahudilerindir" deselerdi biz Türkler kendimizi nasıl hissederdik? Bunu bir düşünürsek belki "Türkiye Türklerindir" sözünün Türklerden önce Anadolu'da yaşayan halklar üzerindeki etkisinin ne olduğunu biraz olsun anlayabiliriz. Halâ kafamızdan atamadığımız bir dar görüşlülükle bizler Anadolu'nun göbeğinde hüküm sürmüş Frigya kıralı Midas'ı, Foça'lı Homeros'u, modern tıbbın kurucusu İstanköylü Hipokrat'ı, modern felsefenin babası Efes'li Heraklitus'u, geometriyi icat eden Milet'li Tales'i yabancı sayıyor, Anadolu'nun Ege kıyılarından karşı kıyıdaki Dorlara uygarlığı yayan İyonyalıları dışlayıp Yunan diyoruz, mirasçısı olduğumuz kültür zenginliklerini dışlıyoruz. Yüzyıllardır birlikte yaşadığımız ve Türk müziğine, Türkiye tiyatrosuna büyük katkıları olmuş Ermeni sanatçıları halâ kendimizden saymıyoruz. Birisi bize ters gelen birşeyler yaptığında Yahudi dönmesi mi, Sabetaycı mı gibisinden paranoyak kâbuslar görüyoruz, Orhan Pamuk 1915 olaylarıyla ilgili olarak hoşumuza gitmeyen sözler söylediğinde soyunda Ermeni arıyoruz. Kanuni'nin annesi Hafza Sultanın Polonya Yahudisi Helga, Yavuz'un annesinin Rum, II. Abdülhamid'in annesi Trimüjgan Hatun'un Ermeni Virjin olduğunu kolayca unutuveriyoruz. 20. Yüzyılın büyük yazarlarından olan ve Bitlisli bir Ermeni ailenin çocuğu olan Saroyan için hükûmet Bitlis'te müze kurmayı önerdiğinde küplere biniyoruz.

"Türkiye" sözcüğü aslında İtalyanca Turchia, Fransızca Turquie, İspanyolca Turquia sözcüklerinden bozmadır. Yâni Osmanlı kendi ülkesine Türkiye demezken Avrupalılar bu sözcüğü kullanmışlardır. Ülke isimlerine baktığımızda yarısı o ülkenin coğrafi adı ise öteki yarısı o ülkede yaşayan insanların adına dayalıdır.

Amerika, Avustralya, İran, Irak, Suriye, Fransa, İtalya, Britanya, İsveç, Güney Afrika, Kanada vb. coğrafi adlardır ve oralarda yaşayan insanlar o coğrafyanın adıyla anılır, Iraklı, Kanadalı gibi. Oysa Almanya, Rusya, Türkiye, Japonya vb. gibi sonu "ye", "ya" veya Kazakistan, Moğolistan, Tacikistan, Hindistan, Ermenistan gibi "istan" ile bitenlerde tersine ülkenin adı genellikle orada yaşayanların adından kaynaklanır.

Bazıları bu topraklar bizimdir der, Avustralya yerlileri ise biz bu topraklara aitiz derler. "Türkiyeli" sözcüğü de durumu düzeltmeye yetmiyor, çünkü kökünde "Türklerin yurdu" anlamı yatıyor.

Geçenlerde OSCE (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü) genel olarak soykırımlara ilişkin önemli bir karar aldı. 56 üye ülkeden yalnızca Ermenistan'ın "hayır" dediği "geçmiş tarihteki soykırım iddiaları ancak tarihçilerin detaylı arşiv incelemelerine dayanarak kabul edilebilir" görüşü kabul gördü. Bu, özellikle Ermeni soykırımı iddialarına yönelik değilse de T.C. Hükûmetinin daha 2005 yılında önerdiği ama Ermenistan'ın yanaşmadığı bir yaklaşımdı. Bir yanda "olmadı öyle birşey" ya da "ama İngilizler / Fransızlar / İspanyollar neler yaptı" diyen Türk milliyetçileri, öte yandan "oldu da oldu, astınız, kestiniz" diyen Ermeni milliyetçileri artık bu bilimsel yaklaşıma saygı göstermeli ve düşmanlıkların sürdürülmesinden politik çıkar sağlayanlar kuyruklarını kısıp oturmalıdırlar. 2002 yılındaki 1915 başlıklı bir yazımda "*Ermenilerin kendi araştırmaları, yayınladığı kitapları var; T.C.'nin de konuyu anlatan yayınları var. İkisi ayrı kutuplarda. Olayın yüzlerce, binlerce yıl önce değil, yalnızca 85 yıl önce olması gerçeklerin açıklığa kavuşturulması açısından büyük bir avantaj. Olayın hayatta olan görgü tanıkları kalmamış olsa bile, 85 yıl önceki bir olayı inceleyip objektif bir tarihini yazmak yetkin tarihçiler için hiç te olanaksız değil. Bir devletin devlet olarak olgunluğu böylesi güç bir konuda açıklıkla ve dürüstlükle davranabilmesiyle ölçülür. T.C. bu konuda gerek Türk, gerek Ermeni, gerekse bu konuyla ilgilenen diğer tarihçileri hiç bir ön yargı olmadan bir araya getirip, hiç bir kısıtlama koymadan, tüm olanakları, tüm kaynakları seferber ederek, tüm arşivleri açarak araştırmaya davet etse devletin saygınlığı artmaz mı acaba? Ama bu girişimin üst düzeyde, diyelim Cumhurbaşkanı düzeyinde olması ve gerçekten açık, gerçekten tarafsız*

olacağına güven verecek biçimde olması gerekir" demiştim. Biraz gecikmeyle de olsa bu noktaya gelinmesi beni mutlu etti.

Kimsenin bir başkasının yaşadığı toprağa göz dikmediği, kimsenin kendi ırkını, milliyetini, dinini başkasınınkinden üstün görmediği hayal dünyamıza doğru atılmış küçük te olsa önemli bir adım bu. Türkiye Türklerin değildir, Türkiye o ülkede yaşayan, o ülkeyi kendi ülkesi olarak benimsemiş, ırkı, soyu sopu, dini ne olursa olsun, büyük insanlık ailesinin bir ferdi olarak o topraklara bağlı olan insanlarındır. Bugün nasıl Avustralya'yı bir Türk olarak kendi ülkemiz diyerek benimsiyorsak, çocuklarımız nasıl kendilerini bu coğrafyaya bağlı hissediyorlarsa, Anadolu'da (ve tabii ki Trakya'da) yaşayan her insanın da buna hakkı olmalıdır diyorum.

"TÜRK DOSTU"

Birkaç hafta sonra ABD'de başkanlık koltuğuna kimin oturacağı belli olacak. Yarış, dedesi Kenya'da İngiliz sömürgecilere aşçılık yapıp uşaklık eden, babası keçi güden, (kapkara değilse bile) Afrika kökeni ilk bakışta belli olan genç senatör Barrack Hüseyin Obama ile Vietnam savaşı gâzisi 70'lerinde senatör McCain arasında. Halâ dünyanın en güçlü devleti olan ABD'yi kimin yöneteceği elbette hepimizi ilgilendiriyor. ABD'de milyonlarca dolar paranız yoksa bırakın seçim kazanmayı, aday olabilmeniz bile olanaksız. Seçim öncesi seçim kampanyalarına yapılan bağışlar bir yerde at yarışlarına para bastırmaya benziyor. Hangi atın kazanacağını ve size avanta sağlayacağını tahmin ediyorsanız ona para bastırıyorsunuz. Bir yandan "favori" atınıza para bastırırken öte yandan kazanma olasılığı olan bir diğer ata da biraz oynuyorsunuz ki, -ne olur, ne olmaz- o kazanırsa geleceğinizi biraz olsun garantiye alasınız.

Senatör Obama'nın bugüne dek aldığı bağışların toplamı 600 milyon dolar civarında. McCain Obama'yı epeyce geriden takip ediyor. Büyük şirketler çeşitli adayların seçim kampanyalarına yaptıkları bağışları bir yatırım kabul ediyorlar ve destekledikleri aday kazandığında bunun faturasını çıkarıyorlar. ABD'de güç sahibi iki büyük sanayi var: silâh sanayii ve petrol sanayii. Irak savaşını ve Alaska açıklarında petrol çıkarılmasını destekleyen McCain elbette her ikisine de daha yakın. Ama şirketler ikili oynuyorlar. Ancak ilginç bir olay, petrol şirketlerinde çalışanların –şirketlerin aksine- daha çok Obama'ya bağışta bulunmaları. Exxon, Chevron ve BP şirketleri McCain'e 1,3 milyon, Obama'ya 394,000 dolar bağış yaparken bu şirketlerde çalışanlar 93.300 dolar Obama'ya, 75.200 dolar McCain'e vermiş. Obama'ya bağış yapan 1 milyon 700 bin kişinin yüzde 94'ü 200 doların altında bağış yapmış.

8 yıllık gerzek Bush yönetiminden bezen Amerikan halkının büyük ölçüde Obama'ya ümit bağlamasına şaşmamak gerek. Obama değişiklik, höşgörü, duvarları yıkma sözü veriyor ve herkes kendisinin McCain'den çok daha iyi bir hatip olduğunda hemfikir. Ancak soğukkanlılıkla düşündüğümüzde Obama başkan seçilip gerçekten sıradan Amerikalıların çıkarına çalışmaya başlarsa, ABD'nin hâkim güçleri, silâh sanayii ve petrol sanayii buna ne kadar göz yumacak? Kendisi tam 638 CIA suikast girişiminin hedefi olmuş Fidel Castro daha geçenlerde Obama'nın bugüne kadar öldürülmemiş olduğuna şaştığını söylemedi mi?

"Siyaset, mümkün olanı yapabilme sanatıdır" sözünden hareketle –eğer öldürülmezse- başkanlık koltuğuna oturacağı neredeyse kesinleşen Obama'nın neler yapmasının mümkün olacağını hep birlikte göreceğiz.

Bizimkiler hemen acaba hangisi "Türk dostu" gibisinden değerlendirmelere girişmiş. Sanki Obama da, McCain de sabah akşam "ben bu Türkleri seviyor muyum, sevmiyor muyum" diye papatya falına bakıyorlar. Obama'nın şu sözleri bazıları için Obama'nın "Kürt dostu", "Türk düşmanı" olduğunu kanıtlamaya yetmiş: "*Türk ve Iraklı Kürt liderlerin bir araya getirilmesi ve PKK tehdidiyle uğraşılmasını, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün güvence altına alınmasını ve Irak'ın kuzeyinde çok ihtiyaç duyulan Türk yatırımlarının ve buradaki Kürtlerle ticaretin kolaylaştırılmasını öngören kapsamlı bir anlaşma için görüşülmesi yönünde bir diplomatik çabaya önderlik edeceğim*." Adam gerzek Bush'un şer ekseninde olduğunu ilân ettiği İran'la bir masaya oturmayı önerirken neden Türkiye'nın Iraklı Kürt liderlerle görüşmesini istemesin? Bazıları da Obama'nın Endonezya'da İslâmî eğitim görmüş olmasından hareketle göz kırparak "aslında Hüseyin bizden" diyorlar. Kendimizi dünyanın merkezinde sanan ve herkesin bizlerle uğraştığı gibi bir evhamdan muzdarip bu kardeşlerime ufak bir haberim var: "Sayın Obama da, Sayın McCain de ABD'nin çıkarlarını gözetiyor ve gözetecek. ABD'nin çıkarları eğer Türkiye'nin çıkarlarıyla örtüşüyorsa Türkiye dostu görünecek, çatışıyorsa Türkiye düşmanı görüntüsü verecek". Bu iki başkan adayı arasındaki fark yalnızca Amerikan çıkarlarının nasıl daha iyi gözetilebileceği konusunda. Obama Müslüman olsa da olmasa da bu birşey değiştirmeyecek.

Bu "Türk dostu" söylemi bana hep Osmanlı I. Dünya Savaşına girmeden önceki "Kayzer Müslüman olmuş" tevatürlerini hatırlatıyor. E tabii, Kayzer Müslüman olmuşsa bizim de Almanların yanında savaşa girmemiz gerekir gibisinden bir mantıktan ne yazık ki 100 yıl sonra bile pek kurtulamamışız. Obama "Türk dostu" ise, hele hele bir de Müslümansa onun peşine takılıp istediği yere gideriz ha? Aynı Kayzer'in peşinden gidip Osmanlı'nın sonunu getirdiğimiz gibi!

Tüm dünyayı "Türk dostu", "Türk düşmanı" diye kafalarınca ikiye bölenler aslında bu bakış açısının bindikleri dalı kesmek olduğunun da farkında değiller. Bir örnek: Profesör Justin McCarthy Ermenilerin soykırım iddialarına büyük ölçüde karşı olduğu ve tarihi objektif olarak değerlendirmeye çalıştığı için bir "Türk dostu" olarak ilân ediliyor, TBMM'de konuşturuluyor, büyük bir konukseverlikle ağırlanıyor. Bir bilim adamının en büyük ve önemli silâhı tarafsızlıktır, objektif olmaktır. Profesörü "Türk dostu" olarak tanıtmak aslında

onun tarafsız olmadığını ima etmek, söylediklerine gölge düşürmektir. Öte yandan "Türk düşmanı" yaftasını yakıştırdıklarımız da bizlerin yaptıklarını eleştiren kişilerdir. Biz de –çok mükemmel olup katiyen hiçbir hata yapmadığımızdan ve "bir Türk dünyaya bedel" olduğundan- ancak bu kişilerin Türkleri sevmediğine hükmedebiliriz. Yoksa nasıl olur da bize karşı hiç te hoş olmayan şeyler söyleyebilirler? Aslında bundan da zararlı çıkan biz oluruz gene. Kendi göremediğimiz bir takım kusurlara dışarıdan bakan birisi dikkatimizi çektiğinde kendisine teşekkür etmemiz gerekir. "Türk düşmanı" diyerek söylenenleri hakaret kabul ettiğimizde, değişimi, hatalarımızı düzeltmeyi bir kenara iteriz, aynı yerde otlamaya devam ederiz.

YANLIŞTA ISRAR NEREYE KADAR?

Önce baştan şunu söyleyeyim ki diğer diyeceklerim yanlış yorumlanmasın: Bir, PKK bir terör örgütüdür ve Abdullah Öcalan bu terör örgütünün başıdır. İki, Türkiye'nin bir parçasının Kürdistan adı altında ayrılmasına, Türkiye'nin bugünkü topraklarının bölünmesine karşıyım. Üç, bir ülke yurttaşlarını bir arada tutan "çimento"nun din değil, birlikte yaşama kararlılığı ve ortak dil olduğu, ve Türkiye'nin tek resmî dilinin Türkçe olarak kalması görüşündeyim.

İnsan bir soruna çözüm getirmek çabasıyla bir yolu dener ve bu yolun çıkmaza saplandığını görürse, aynı yolda ısrar etmesi ya aptallıktır, ya da ardında başka hesaplarının olmasıdır. T.C. devletinin 25 yıldır çözüm olarak öne sürüp devam ettirdiği politikanın, yâni Kürt sorununu askerî yollardan, silâhla, öldürerek, köy yakarak, köy boşaltarak, vatandaşlarını yerlerinden yurtlarından ederek, sindirerek, kimliklerini inkâr ederek çözmeye çalışmasının çıkar yol olmadığını görmemek için tümden kör olmak gerekir. Öte yandan Kürt halkının çıkarlarını temsil ettiğini iddia eden PKK'nin terör eylemleriyle Kürt halkının haklı istemlerinin yerine getirilmesini sağlamak yerine baltaladığı da ortadadır. Ölenlerin hepsi Türkiye'nin evlâtlarıdır. PKK'nin öldürdüğü her insanın Kürtlerin davasına inen bir darbe olduğundan hiçbir Kürdün kuşkusu olmamalıdır. Bu, ancak Türkiye'deki ırkçıların elini güçlendirir, iki halkın bir arada yaşama iradesini hızla yok eder.

Son sıralar Aktütün karakoluna baskın yapılıp askerlerin öldürülmesi konuyu alevlendirdi. Bir yandan –sanki bugüne dek asıp keserek bir çözüm sağlanmış gibi- ırkçıların "asalım, keselim" hezeyanları, tüm Kürtleri aşağılayıcı söylemleri sürerken aklı başında sesler de duyulmaya başladı.

ÖDP genel başkanı Ufuk Uras somut öneriler getiriyor:

"- Türkiye Cumhuriyeti toprağına bağlı bir anayasal vatandaşlık tanımının oluşturulması;

- Kürt kültürel kimliğinin ifade edilmesinin önündeki tüm yasal engellerin kaldırılması;

- Resmi dil olan Türkçe'nin dışında, isteyenlere Kürtçe dahil ana dillerinde öğrenim görme imkânlarinin tanınması;

- Toplumsal yaşama dahil olmayı öngören bir af çıkarılması;

- Değiştirilen eski isimlerin iade edilmesi;

- Bölgesel ekonomik ve sosyal dengesizliğin, yoksulluk ve işsizligin özel programlar ve yatırımlarla giderilmesi;

- Merkezden devredilecek bazı yetkilerle yerel yönetimlerin güçlendirilmesi."

DTP Genel Başkanı Ahmet Türk, Kürt sorununun çözümü için DTP'nin önerilerini anlatan bir kitapçık yayınladı. Türkçe, Kürtçe ve (her ne hikmetse) İngilizce kitapçıktaki öneriler şunlar:

"- Kürt kimliğinin anayasada kabul edilmesi;

- Kürtçe ana dilde eğitimin serbest bırakılması;

- Demokratik temelde halkın iradesini kullanabilmesi için ademi merkeziyetçi sistem içinde yerel meclislerin kurulması ve kendi kendini yönetmesi;

- Valilerin halk tarafından seçilmesi;

- Trabzon, Diyarbakır, Van, Erzurum gibi illerin bölgesel metropol ilan edilmesi;

- Yerel kaynakların yerel yönetimlere aktarılması;

- Türkiye'nin 20-25 bölgeye ayrılması;

- Resmi dil ve bayrağın Türkiye için geçerli olması ama her bölgenin kendine ait sembol ve renklere izin verilmesi".

Bu önerilerin hepsine katıldığımı söyleyemem. Ancak, bugüne kadar denenmiş ve başarısız olduğu kanıtlanmış, ülke gençlerinin hergün ölümüyle sonuçlanan askerî yaklaşımlar yerine her yaklaşım, her öneri tartışılmaya değer.

Değişik görüşlerden Kürt siyasetçileri 'Kürt sorununda demokratik barışçıl çözüm' imza kampanyası başlattı. DTP, HAK-PAR, KADEP ve Kürt siyasetçilerin dışında Refah Partisi, Demokrat Parti, ANAP, SHP gibi siyasi partilerde yöneticilik, milletvekilliği yapmış çok sayıda Kürt siyasetçi de kampanyaya destek verdi. İmzacılar ilânda Türkiye'den Kürt kimliğini anayasal olarak tanımasını, Kürt inkârına bir son verilmesini, her seviyede Kürtçe eğitime olanak sağlanmasını talep ediyor. Genel bir af ilân etme çağrısının yanı sıra PKK'nin de silahları bırakması gerektiğini ifade ediyor. Zorla boşaltılan yaklaşık 3400 Kürt köyü ve yerleşim biriminin yeniden inşasına olanak sağlanması, yerlerinden edilen üç milyon civarındaki Kürt göçmenin yurtlarına ve yuvalarına dönüşünü sağlamak için kapsamlı bir kalkınma planı hazırlaması isteniyor. Kürt sorununun çözümü için Bernard Kouchner, Tony Blair, Martti Ahtisaari ve Felipe Gonzales gibi isimlerin de arabulucu olması öneriliyor.

Avrupalıların, hele hele Tony Blair gibi Bush'un yardakçılığını yapmış birisinin bu işe bulaşması bana ters geliyor. Ama baskı yerine, DTP'nin kitapçığına MHP gibi "ihanet belgesi", "sen sus, hain!" demek yerine, CHP gibi kitapçığın sarı, kırmızı,

yeşil renklerine takılmak yerine, Türk, Kürt, her yurttaşın ne istediğini özgürce ifade edebileceği bir ortamda serinkanlılıkla bu kanayan yaraya bir deva bulmaya çalışmak gerekmiyor mu?

İstenenler arasında "eyâlet sistemi" de olabilir, Türkiye'den kopup bağımsız bir Kürdistan kurulması da olabilir, akla gelebilecek başka ne varsa hepsi olabilir. Bunlar oturulup tartışılır, ama bunu yapabilmek için "DTP önce PKK'ye terrörist desin, ondan sonra konuşuruz" gibisinden dayatmacılığın, Kürtleri ikinci sınıf vatandaş olarak görme hastalığının terk edilmesi gerekir. Her grup içinde olduğu gibi Kürtlerin içinde de –Türk ırkçılara taş çıkaran- ırkçılar olduğu, çözümün terörden geçtiğine inananlar olduğu da bir gerçek. Kürtlerin, her tanıma göre terörist olduğu kanıtlanmış Abdullah Öcalan'ı bayraklaştırmaktan vazgeçmeleri, -sevsek te sevemesek te- seçimle başa gelmiş bir T.C. Başbakanı, ülkesinin bazı vilâyetlerini ziyaret etmek istediğinde bir DTP Milletvekilinin "*Diyarbakır ve Tunceli'de olduğu gibi, Van halkı da Erdoğan'ı bölgede görmek istemiyor. Başbakan'ın bile bile Van'a gelmesini provokatif bir eylem olarak görüyorum. Eğer Başbakan Van'a gelirse, gelişebilecek tüm olumsuzluklardan Erdoğan sorumludur*" sözleri gibisinden densizlik ve küstahlıklara prim verilmemesi gerekir.

NİYET

"*Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşenmiştir*". Kimilerinin bir İrlanda atasözü olduğunu iddia ettiği bu söz Karl Marx dahil birçok kişiye mal edilmiştir. İyi niyetin cehennemlik, kötü birşey olduğunu mu savlıyor bu söz, yoksa iyi niyetli olmanın yetersizliğini mi? İyi niyet cehenneme götürüyorsa kötü niyet cennete mi götürüyor acaba diye sorası geliyor insanın. Oruç tutan kişinin "oruçluyum" yerine "niyetliyim" demesinin anlamı ne? Niyet edilen şey, yapılandan daha mı önemli? Bunlar nereden mi aklıma geldi? Gerzek Bush oğlu Bush'tan sonra genç bir karaderilinin ABD başkanlık seçimlerini kazanması bir yandan, öte yandan da AKP'nin kapatılma davasında Anayasa Mahkemesinin yaptığı incelemelerden... 47 yaşındaki ve devlet yönetiminde deneyimsiz bir senatör olan Obama'nın seçim kampanyası sırasında söylediklerini dinleyince alkış tutmamak elde değildi. Gerzek Bush'un ayan beyan ortalıkta olan ve aptallığı yüzünden gizlemeyi beceremediği kötü niyetinden sonra Obama'nın konuşmalarında sergilediği iyi niyeti çoğu kişiye ferahlık verdi. Seçimleri kazanması dünyanın dört bucağında kutlandı. Obama'nın iyi niyetli olduğundan kimsenin pek kuşkusu yok ama acaba iyi niyet yetecek mi, yoksa Obama cehennemlik mi?

Zenci Obama'nın zaferi ile Recep Tayyip Erdoğan'ın "Türkiye zencileri" denen ezilmişlerin, ekonomik güç sahibi olmayanların temsilcisi görünümünde seçimleri kazanması arasında benzerlikler kuranlar oldu. Kasımpaşalı ve Kasımpaşalı ağzıyla konuşan Erdoğan ile Amerikanın en saygın üniversitelerinden mezun ve hitabetine karşıtlarının bile hayran olduğu Obama arasında gerçekten –en azından niyet açısından- benzerlik var mı dersiniz? Kimilerine bakarsanız Erdoğan'ın "asıl" niyeti Türkiye'yi şeriatla yönetilen bir "İslâm Devleti"ne dönüştürmek. Obama'nın niyeti ise kendi söylediği kadarıyla –Bush âfetinden sonra- ABD'yi yeniden dünyada sayılan, sevilen bir ülke haline getirmek. ABD'nin bu konuma gelebilmesi için dünya jandarmalığından vazgeçmesi, ABD'nin üstünlük sanrılarını bir yana bırakması gerekecek. ABD silâh sanayii ve petrol şirketleri Obama'nın bunu yapmasına ne ölçüde izin verecekler, göreceğiz. Ne demiş Ziya Paşa üstadımız:

Âyinesi iştir kişinin, lâfa bakılmaz,

Görünür şahsın rütbe-i aklı eserinde.

Bildiğiniz gibi Türkiye'de Anayasa Mahkemesi kıl payı farkla AKP'nin kapatılmaması kararı verdi. Kapatılma gerekçesi olarak öne sürülen şeyler çeşitli

dönemlerde AKP yöneticilerinin söylediği laiklik karşıtı sözlerdi. Öte yandan Mahkeme AKP'nin icraatına bakarak şunları göz önüne aldığını belirtti: "*AB'ye giriş çabalarının sürdürülmesi ve adaylık statüsü elde edilmesi. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için pozitif ayrımcılığın anayasaya girmesi. İdam cezasının savaş hali dışında Anayasa'dan çıkarılması. Uluslararası sözleşmelere öncelik. AİHM kararıyla yeniden yargılanma hakkı tanınması. BM medeni ve siyasal haklar sözleşmesi başta olmak üzere birçok uluslararası insan hakları belgesi imzalanması. Türban iptalinden sonra iktidar gücünün kullanılarak, şiddet eylemlerine teşvik edilmemesi. Demokratik laik düzeni ortadan kaldırmak için şiddet kullanılmaması. Hazine yardımını kesmeyle sonuçlanan eylemlerin hiçbirinde şiddet çağrısı olmaması. Çıkarılan yasaların Anayasa Mahkemesi tarafından temel demokratik esaslara aykırlıktan iptal edilmemesi. Tüzük ve programında laikliğe aykırı sistem arayışının saptanamaması. 22 Temmuz seçimlerinde AKP'ye halkın onay verdiğinin görülmesi*".

Yâni bir yanda niyet, öte yanda icraat.

Bush yönetimi Irak'a saldırı için bahane arayıp kitle imha silâhları yalanını pazarladığında "ne yâni Saddam'ın bu silâhları geliştirip bize saldırmasını mı bekleyelim" demişti. Yâni Saddam'ın niyeti bozuktu dediler. Didik didik arayıp ta bu silâhlara rastlanmayınca da "tamam, bu silâhlar yokmuş ama Saddam'ın bu silâhları geliştirmeye niyeti vardı" diye savunmaya geçtiler. Şimdi de İran'ın niyetinin kötü olduğu öne sürülüyor. Daha önce de 1981'de İsrail uçakları Irak'ın Osirak nükleer reaktörüne saldırıp işlemez hale getirdiğinde "biz biliriz bu Saddam'ı, namussuz herif, niyeti burada nükleer silâh üretip bize saldırmaktı" dediler. "*Preemptive strike*", yâni önleyici darbe terimi o günden beri güncellik kazandı.

Şimdi siz bugün kalkıp polise gitseniz ve komşunuz Mehmet'in sizi öldürmeye niyeti olduğunu söyleyip Mehmet'in içeri tıkılmasını isteseniz karakol gülmekten kırılan polis popolarıyla dolup taşar. Çünkü ortada bir eylem, bir icraat yoksa suç ta yoktur. Eğer niyet suç kabul edilirse buna düşünce suçu denir ve demokratik bir düzende bunun yeri yoktur. Peki, bir an için aksini düşünelim. Ya haklıysanız ve Mehmet'in gerçekten sizi öldürmeye niyeti varsa ve polis te size karakolda kapıyı göstermişse ne olacak? Mehmet sizi öldürecek, ondan sonra yargılanacak ve bilmem kaç yıl hapis yatacak, siz de öldüğünüzle kalacaksınız. Saddam nükleer silâh geliştirip İsrail'e atar, İsrail'i yok ederse ne olacak, ya da Recep Tayyip Erdoğan ve AKP yönetimi bir gün küttedenek şeriat ilân ederse ne halt edeceğiz?

Bunlar, yanıtlarını bildiğimi iddia edemeyeceğim önemli sorular. Kişilerin ya da ülkelerin gerçek niyetini kesinlikle bilmemize olanak var mı? Kendimizce adını koyduğumuz niyete dayanarak tepki göstermek ne derece doğru, tepki göstermemek ne ölçüde tehlikeli? Kötü birşeylerin olmasını önlemek için niyete bakacaksak bunun sonu nereye varır? Niyetinin ne olduğunu daha "bilimsel olarak" anlamak için bu sefer de o kişinin genlerinde ne eğilimler olduğuna bakmaya gitmez mi bu yol? İnsanların genlerine bakıp "bu cinayet işlemeye eğilimli", "bu tecavüzcü olmaya eğilimli", "bunda hırsız geni var" diyerek insanları, yapma niyeti olduğuna inandığımız, ama yapmadıkları şeyler yüzünden cezalandırmaya girişmez miyiz?

Bunların yanıtını bilen beri gelsin.

TÜKETİCİLEŞTİREMEDİKLERİMİZDEN MİSİNİZ?

Dolabınızda 40 tane gömlek varken son günlerde alışverişe çıkıp üç beş gömlek daha almadınız mı? Plazma veya LCD televizyonlar vitrinlerde boy gösterirken siz halâ eski model televizyonunuzun karşısında mı uyukluyorsunuz? O güzelim, pırıl peril yeni model arabaların boy gösterdiği sergiye gidip hangi yeni arabayı alacağınıza karar vermediniz ve halâ o demode külüstürü mü kullanıyorsunuz? Kenarları eprimiş koltuk takımınızı atıp halâ yenisini almadınız mı? Bulaşıklarınızın halâ elle yıkamaya devam mı ediyorsunuz, bir bulaşık makineniz bile mi yok? Halâ "zaten kaç kişiyiz ki, bu ev bize yeter de artar bile" deyip daha büyük bir eve taşınmayı red mi ediyorsunuz? Yaklaşan Noel ve yeni yıl için alacağınız hediyelere yüklüce bir miktar para ayırmadınız mı? Halâ o ucunda ufak bir kırık olan tabakları mı kullanıyorsunuz, yeni bir kristal bardak takımı almadınız mı? Kristal avizeniz de mi yok? Yoksa karınıza veya sevgilinize şöyle birkaç bin dolarlık bir pırlanta yüzük te mi almadınız? Ne demek paranız yok? Kredi kartınız da mı yok?

-ciğercinin kedisinden sokak kedisine—

açlıktan bahsediyorsun.

demek ki sen komünistsin.

demek bütün binaları yakan sensin.

istanbul'dakileri sen...

ankara'dakileri sen...

sen ne domuzsun sen.

demiş Orhan Veli üstadımız. Tamam, tamam, belki komünist değilsiniz ama dünyanın bugün içinde bulunduğu mâlî krizden siz sorumlusunuz, bozguncusunuz. Hadi ondan sorumlu değilsiniz diyelim, ama dünyanın bu krizden kurtulmasına destek vermemekten mutlaka ve mutlaka siz sorumlusunuz. Hemen çıkın, alışveriş yapın, tüketin tüketin, tüketin ki piyasalar canlansın, talep artsın, talep artınca üretim artsın, üretim artınca da iş olanakları artsın, işsiz kalmayın. Sonra işimi kaybettim, işsiz kaldım diye yanıp yakılırsanız kimse sizi dinlemez, çünkü bunun sorumlusu sizsiniz. Bu çark böyle döner. Paranız varsa harcayacaksınız, yoksa borca gireceksiniz, borcu ödemek için çalışacaksınız, "baba"nın dediği gibi "borç yiğidin kamçısıdır" çünkü. Ve de hepimiz biliyoruz ki insanoğlu, yapısı gereği tembeldir, kamçılanmadan pek te öyle çalışmaya teşne değildir. Siz çalışıp para kazanmazsanız, satın alınacak

bunca şeyi kim alacak? Kim sizi çalıştırıp zengin olacak sonra? O insanlar zengin olacak ki yatırım yapsınlar, size cicili bicili şeyler, ya da alengirli elektronik zamazingolar ürettirip yine size satabilsinler, daha çok kâr edebilsinler, çark dönmeye devam etsin. Borca gireceksiniz ki, her sabah yatak sefası yapmak ya da vaktinizi keyfinizce harcamak dururken, ya da ne bileyim plaja gidip yan gelip yatmak varken kalkıp işe gidebilesiniz, o angut patronun, ya da ebleh müdürün ağız kokusunu çekip 24 saatinizin en az 8 saatini o hiç sevmediğiniz işte harcayabilesiniz.

Siz insan değilsiniz, siz yaratıcı değilsiniz, siz bir tüketicisiniz, bunu hiçbir zaman aklınızdan çıkarmamalısınız. İnsanlığın kurtuluşu –bırakın canım kapitalizm falan lâflarını- serbest piyasa ekonomisindedir. Serbest piyasa ekonomisi sayesinde açlar doyurulacak, çıplaklar giydirileceklerdir. Biz yoksul ülkelerin gelişmesinden, zenginleşmesinden yanayız. Zenginleşsinler ki satacağımız şeyleri alacak paraları olsun. Ama ürettikleri hammaddeler ne yazık ki dünya piyasasında pek fazla para etmiyor ve biz bunları ucuza kapatıyorsak kabahat bizim mi? Piyasa herşeye kâdirdir, fiyatları vallah billâh biz belirlemiyoruz, serbest piyasa belirliyor. Ne yâni, komünist olalım da devlet mi belirlesin? İşimiz zor, biz de biliyoruz. Bir yandan o garibanlar da kristal avizeler, son moda elbiseler alsın istiyoruz, öte yandan üretim için, ürettirdiklerimizden doğru dürüst kâr edebilememiz için bize gerekli olan hammaddelerin fiyatlarının düşük olması gerekiyor. Bu dengeyi tutturmak kolay değil elbette. O yüzden en fiyakalı üniversitelerimizde çetrefil grafikler çizebilen, piyasa ekonomisinin feriştahını bilen, bilimsel ve siz garibanların katiyen anlayamayacağı sözcüklerle neden boka saplandığımızı bir güzel açıklayabilen uzmanlar yetiştiriyoruz. Ücretlerin fazla artmaması gerekiyor ki, kârımız kısıtlanmasın, paramız artsın, daha çok yatırım yapıp daha fazla iş olanağı yaratabilelim. Biz keyfimize için mi, yatımız, Rolls Royce'umuz için mi kâr etmek istiyoruz sanıyorsunuz? Toplumun çıkarı için elbette. Kâr etmezsek kim yatırım yapıp size hergün küfrederek gittiğiniz iş olanakları sağlayacak? Elbette kâr etmeye, kârımızı artırmaya çalışacağız ama ücretler çok düşük olursa bu sefer de tüketici fazla birşey tüketemeyecek. Bizler, serbest piyasa ekonomisinin havarileri olarak, buna da dâhiyâne bir çözüm bulduk. Borç, kredi! Çalışan tüketicilere mebzul miktarda, mâkûl faizlerle kredi sağlanmakta, ve de bu, tüketicilerin refahına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ama insanoğlu dediğin açgözlü. Allah öyle yaratmış, biz ne yapalım? Sanki yağma Hasan'ın böreği! Kredi var diye kalkıp altından kalkamayacakları borçlara girmişler, e sonra da ödeyemez duruma gelmişler.

Şimdi de kendi açgözlülüklerini bir kenara bırakmışlar, sistemi sorgulamaya kalkıyor bu kendini bilmezler. Faizler yüksek diye mi ödeyememişler? Tefecilik mi yapıyormuşuz? Hadi canım! Faiz oranlarını biz belirlemiyoruz ki, piyasa belirliyor. Adam olsaydınız da fazla borca girmeseydiniz. Ne yâni, size faizsiz borç mu verecektik, valideniz hanımefendi güzellik kraliçesi mi? Otlak mı burası? Zaten aklınız olsaydı ya gider Harvard'da okurdunuz, bize danışman olurdunuz ya da banker, borsa simsarı falan olurdunuz. Ne yapalım, Allah size o kadar akıl vermiş. Gidin, çalışın, fazla ücret istemeyin, tüketin, borca girin. Daha çok çalışın, daha çok borca girin, daha çok tüketin!

İLELEBET

İnsan, yaşamının ilelebet olmadığının bilincinde olan bir hayvandır. Ve bu hayvan, bilim geliştikçe, yeni keşifler, buluşlar ortaya çıktıkça artık başka şeylerin de sonsuza dek sürmeyeceğinin ayırdına varmaktadır. Evrenin (bizim "yıl" tanımımızla) milyarlarca yıldır sürekli değişiklik içinde olduğu ve bu değişikliğin her an sürüp gitmekte olduğu kanıtlandıkça "değişmezler" bulma çabası güçlenmektedir. Örneğin dünyamızın bugünkü coğrafyasının yüzbinler, milyonlarca yıl önce şimdiki gibi olmadığı, bugünkü kıtaların daha önceleri bitişik olup sonradan ayrıldığını, denizlerin her zaman bugünkü düzeyinde olmadığını, birçok hayvan soyunun zaman içinde yok olduğunu gördükçe bugünkü dünyamızın yarın da aynı olacağının hiçbir garantisi olmadığı görülür. Bu belirsizlikler insanları değişmez birtakım şeyler arama ve bunlara sarılmaya, inanmaya, "iman etme"ye itmektedir. Ezelden ebede var olan, var olmuş ve var olacak bir tanrı kavramı, hiç kaybolmayan ve kaybolmayacak bir "ruh", ilelebet cennette keyif yapma veya cehennemde sonsuza dek cezalanma gibisinden inançlar insanın bu belirsizliklerinin devâsı olmaya çalışmaktadır.

Doğadaki değişikliklerin üstüne bir de toplumsal alandaki değişiklikler binince kendini güvensiz hisseden insan sığınacak yer aramaktadır. Son mâlî kriz gibisinden toplumsal fırtınalar bu güvensizliklerin üstüne tüy dikmektedir. Evrenin tarihi içinde daha dün diyebileceğimiz dünya tarihine, bu kısa süre içinde belki de bir kaç dakika diyebileceğimiz insanlık tarihi içinde birkaç saniye oluşturan uluslar tarihine baktığımızda bunları değişmez, "ezelden ebede" sürmüş ve sürecek olgular olarak görmekle kendimiz avutmaktayız. Şu ya da bu ulusun tarihinin üç bin ya da beş bin yıl öncesine dayanması, kendini o ulusun bir ferdi olarak görenler için bir süreklilik kanıtı, bunda sonra da ilelebet süreceği inancına dayalı bir avutma olmaktadır.

Yarın vatanımız dediğimiz toprak parçasının sular altında ya da bir yanardağın külleri altında kalmayacağının garantisi yokken, dünyamız dediğimiz kürenin yarın bir göktaşıyla tokuşarak yok olmayacağını kimse iddia edemezken ulusların, ülkelerin, sınırların hiç değişmez olduğunu savunmak ne derece gerçekçi acaba? Hele hele, yakın geçmişte bile nice imparatorlukların yok olduğunu, parçalanıp yeni birimler oluşturduğunu görüp te nasıl aynı şeylerin bundan sonra olmayacağını söyleyebiliriz? Dünyanın 100 yıl, 500 yıl, 1000 yıl önceki haritasına, ülke sınırlarına bakmaz mıyız hiç? Hangi uygarlıkların silinip gittiği, hangi inançların gelip geçtiği, hangi dillerin artık konuşulmadığını da mı

görmeyiz? Nasıl doğada yüzbinlerce, milyonlarca yıl süresince canlılar evrimleşmişse, toplumlar, o toplumların kültürleri de evrimleşmiyorlar mı?

Sabit bir nirengi noktası aramak yerine, değişikliği nirengi noktası olarak kabul ederek hangi değişiklikleri yaşama geçirmeye ya da hangi değişiklikleri önlemeye veya mecrasını değiştirmeye gücümüzün yeteceğini sorgulamak ve gücümüzü o yönde kullanmak daha gerçekçi bir yaklaşım olmaz mı?

İlgi alanımız olan iki ülkeye, Türkiye ve Avustralya'ya bakalım. 200 küsur yıl önce üzerinde tek bir bina olmayan, soluk derili insanların görülmediği bir kıta olan Avustralya'da bugün Anglo-Keltik kültürün hâkim olması bir 200 yıl sonra da bu koca kıtanın aynı kalacağının garantisi mi? Ülke son yüzyıl içinde bir İngiliz kolonisi olmaktan ABD'nin Pasifik üssü olmaya, oradan da Çin'in hammadde deposu olmaya geçmedi mi? Avustralya'da 200 yıl sonra hangi kültürün hâkim olacağını kim kestirebilir?

Yüzyıllar önce doğu Çin'den batıya doğru yüz milyonlarca insanın Türkçenin değişik ağızlarını kullandığı coğrafyada daha birkaç yıl öncesine kadar kendini SSCB yurttaşı olarak tanımlayan, oysa bugün kendisine Türkmen, Kırgız, Özbek vs. diyen insanların yaşadığı çeşitli ülkeler yok mu? Bugünün Türkiye'sinin daha yüz yıl önce Osmanlı olduğunu nasıl unuturuz? Kültür zenginliği Orta Asya'dan gelen bir avuç insanın ta Hititlerden, Frigyalılardan, Sümerlerden başlayıp gelen kültürlerle ve Grek, Roma ve çeşitli yerel kültürlerin kaynaşması sonucu ortaya çıkmamış mıdır? Nasıl melezler genellikle genlerin karışımı sonucu daha akıllı, daha güzel oluyorlarsa melez kültürler de daha zengin, daha renkli olurlar. Homojen bir kültür içinde yaşayan tek tip insan yaratma çabalarının o toplumu iğdiş etmek demek olduğunu ne zaman kavrayacağız? Aile içi evlilikler nasıl sakat çocuklar çıkarıyorsa, tek tip insanlardan oluşan bir toplum da kısır bir kültür doğurur. Fütuhata dayalı bir imparatorluk kültürü elbette komuta zinciri içinde rahatlıkla kontrol edilebilecek tek tip insan ister. Biz de ne yazık ki bu kültürün mirasçıları olarak farklılıklara zenginlik diye değil, tehdit olarak bakmaktayız. Elbette farklılıkları kullanmak, bizi zayıflatıp yıkmak isteyen güçler bulunacaktır. Ama bunlara direnmenin yolu farklılıkları inkârdan değil, bu farklılıkları içselleştirmek ve kültürel zenginliğin vazgeçilmez öğeleri olarak övünçle kabulenmekten geçer. Tek tip insan yaratma çabası, kabul edilsin edilmesin, her zaman tepeden bakan, benimki seninkinden üstün diyen, dayatmacı, çok kez ırkçı, bazan da faşizan bir yaklaşımdır. Bu milliyetçilik temelinde de olsa, din temelinde de olsa, belli bir ideoloji temelinde de olsa

böyledir. Farklı etnik kökenli kişilere de yönelebilir, farklı cinsel seçimleri olanlara da, farklı inanç sahiplerine de, farklı düşünenlere de...

Sürekli değişim içinde bulunan evren içinde sürekli değişen bir dünya üzerinde eğer güven duymak için değişmez birşeylere sarılacaksak bu, insan dediğimiz şu 7 milyar hayvanın mutluluğu olmamalı mı? Bunun için de önce ve öncelikle kendimizi şu ya da bu ırktan, milliyetten, inaçtan değil, insan olarak tanımlamamız gerekir.

ILIMLI İSLÂM – ILIMSIZ SOYGUN

İstiklâl Marşı şairi Mehmet Âkif ile ilgili şöyle bir olay anlatılır:

"1920'lerde büyük bir maddi sıkıntı içindeydi. Ankara'nın soğuğunda ceketle gezerdi. Paltosu yoktu. Çok soğuk günlerde arkadaşı Şefik Kolaylı'nın muşambasını ödünç alarak giyerdi. 7 Kasım 1920'de Genelkurmay Başkanlığı'nın isteği üzerine Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği gazete ilânında, bir istiklâl marşı yarışması açıldığı ve bu marş için 500 lira ödül konulduğu bildiriliyordu. Mehmet Âkif ilgilenmedi. Yarışmaya katılan 724 şiirden hiçbirisi istenilen nitelikte bulunmadı. Bunun üzerine dönemin Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver ve arkadaşları Mehmet Âkif'e başvurdular. Âkif ise millet için yapılacak bu işi para için yapamayacağını belirterek başvuruyu geri çevirdi. Bunun üzerine Hamdullah Suphi Bey kendisinin yarışma dışında tutulacağı sözünü vererek yarışmaya katılmasını rica etti. Ve Mehmet Âkif İstiklâl Marşı'nı yazdı. İstiklâl Marşı 12 Mart1921'de Mecliste dört defa okunup ayakta alkışlandı, coşkuyla karşılanıp milli marş olarak kabul edildi. Alkışlarla meclis inlerken Mehmet Âkif mahcubiyetinden başını kolları arasına alarak, sıranın üzerine yumuldu. Mecliste duramayıp dışarı çıktı. Verilen ödülü kabul etmedi ve arkadaşından aldığı ödünç paltoyu giymeye devam etti. Bir gün Şefik Bey ona: "Şu mükâfatı reddetmeyip bir palto alsan olmaz mıydı?" diyecek oldu. Mehmet Âkif böyle konuştuğu için tam iki ay Şefik Bey'le hiç konuşmadı."

Aralık 1873'te Istanbul'da doğup Aralık 1936'da yine Istanbul'da ölen Mehmet Âkif inanmış bir müslümandı. Bence 20. yüzyıl Türk şiirinin en büyük ustalarından biri Nazım Hikmet'se diğeri de Mehmet Âkif'tir. "*İstanbul'dan, mücahede aleyhine fetva çıktığı gün ayrılmıştım. Kâh öküz arabalarıyla, kâh beygirlerle Lefke'ye geldik ve trenle Ankara'ya ulaştık*" diyen Âkif, ölüm yatağında İstiklâl Marşı için şöyle diyor: *"İstiklâl Marşı"nın şiir olarak bir kıymeti yoktur. Ancak tarihî bir değeri vardır."*

Kurtuluş savaşına gönül veren Âkif 3 Mart 1924'te meclisin hilâfeti kaldırmasının hemen ardından Mısır'a gitmiş ve ancak ölümünden kısa bir süre önce Istanbul'a dönmüş. Mısır'da üniversite görevindeyken oğluna yazdığı mektupta şöyle diyor: "*Sana içtenlikle fikrimi söyleyeyim mi, insanlık ta milliyetçilik te müslümanlık ta hürriyetçilik te Türkiye'de ve Atatürk'dedir. Eğer varsa, Allah benim ömrümden alıp Mustafa Kemalin ömrüne katsın*". Alçakgönüllülük ve tokgözlülük örneği olan Âkif saldırgan emperyalist Avrupa devletlerini "tek dişi kalmış canavar" olarak niteliyor ve Çanakkale savaşında ölenler için unutulmaz şiirini yazıyor. Âkif'le

aynı dönem yaşamış olan Tevfik Fikret çağının ilerici hattâ "solcu" denebilecek bir büyük şairi, bir başka dürüst insan. Ne var ki Âkif'in şiirlerini sokaktaki adam rahatlıkla anlayabilirken Tevfik Fikret'in şiirlerini anlamak için Osmanlıca eğitimi görmüş olmak gerekiyor.

Tarih kitaplarında "Rönesans ve Reform" hep birlikte anılır. Hıristiyanlıktaki reform hareketi ve ortaya çıkan "protestanlık" aslında Hıristiyanlığın burjuva devrimine uyacak biçimde yeni bir kalıba sokulmasıdır. "Bir zenginin cennete girebilmesi, devenin iğne deliğinden geçmesinden daha zordur" diyen İsa'nın dini Luther ve Calvin tarafından "benim zengin olmam, Allah'ın beni sevdiğinin kanıtıdır"a dönüştürülmüş, daha sonraları Hıristiyanlığın Batı emperyalizminin dinsel kılıfı olarak kullanılmasına yol açmıştır.

Bugün –mâlî çöküntü içine girmiş olsa bile- dünyanın başına belâ olan Amerikan emperyalizmine karşı çıkan iki önemli güç var. Bunlardan birisi genellikle Katolik kökenli Güney Amerika hıristiyanları ise öteki güç te İslâm. Bunların etkisizleştirilmesi için de Papa gibi ya da işbirlikçi "Müslümanlar" gibilerine gereksinim var. Ve inanmış bir Müslümanın, şeriatın 1400 yıl önceki toplum düzenini yansıttığını kabul etmesi beklenemeyeceğinden "ılımlı İslâm" aldatmacası icat ediliyor.

Papalar yoksulların haklarını savunan Güney Amerikalı papazları azarlarken İslâmda reformdan söz edenler, "ılımlı İslâm" pazarlamasına girişenler de Müslümanlığı yeni dünya düzeni etiketi altındaki ABD emperyalizmine hizmet eder hale getirmek istiyorlar. Müslümanlığın "dürüstlük, yoksulları kollama, temizlik, tokgözlülük, alçakgönüllülük" gibi öğretilerini bir kenara iterek tâcir dini özelliğini vurgulamaya çalışıyorlar. Bunun en iyi tezgâhlanabileceği ülke olarak ta Türkiye seçilmiş durumda. Bir yandan gözünü kırpmadan "yetim hakkı yiyip" öte yandan inandıklarını her soluklarında beyan ettikleri Allah'ı kandırma çabaları "ılımlı İslâm" yaftası altında satışa sunuluyor. Afganistan'daki çağdışı Kuran "talebeleri"nin ilkellikleri karşısına kıravatlı, batı sermayesinin maşası veya ortağı Müslüman iş adamları çıkarılıyor. "Holding"ler, falanca vakıflar aracılığıyla yapılan hırsızlıklar, soygunlar İslâm adına yapıldığı öne sürülerek mâzur gösterilmeye çalışılıyor. İnsan Mehmet Âkif yaşasaydı bu din tâcirleri hakkında acaba neler yazardı diye düşünüyor. Üç kuruş maaş alıp kilolarca altını zulalayan, eşine dostuna yağlı kuyruklar dağıtan, oğluna, kayınçosuna, dıdısının dıdısına ulûfe dağıtan, "Istanbul sermayesinin sömürüsü yetti artık, biraz da biz yiyelim" hareketini mecliste temsil edip, milletin malını "babalar gibi" satan, oğulcuğuna ufacık tefecik gemiler falan alan utanmazların, ılımsız soyguncuların ipliğini

pazara çıkarmaz mıydı Mehmet Âkif, bunları tek dişi kalmış canavarın itleri diye tanımlamaz mıydı?

Bileydin, ey koca Mısır'ın ilâhî üryanı!

Mezara, heykele ait bütün bu velveleler

Bekan için mi hakikat? Meramın oysa, heder:

Evet, bütün beşerin hakkıdır beka emeli

Fakat bu hakkı ne taştan, ne leşten istemeli!

diyen Âkif, kefeninde cep olması gereğini duymayan Âkif, mezarı ile heykeli ile değil, yazdıklarıyla ve kişiliğiyle bekasını (ölümsüzlüğünü) kanıtlamış olan Âkif kendini Müslüman sayanlara örnek olabilse keşke!

KUŞDİLİ

Bir ülkeyi ele geçirmenin, ya da ele geçirdikten sonra elinde tutmanın en etkili yolu, o ülkenin dilini ve kültürünü ele geçirmektir. Osmanlı, 400 yıl hüküm sürdüğü ülkelerde bile bunu yapmadığı, bırakın bunu yapmayı, 13 Mayıs 1277'de *"Bugünden geru divanda, dergâhta, bergâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır"* diyen Karamanoğlu Mehmet Bey'in mirasına sahiplenemediği, Türkçe konuşulması diye bir konu gündeminde olmadığı için Osmanlı "mülkü"nün resmî dili Türkçe olmamış, Viyana'dan Hicaz'a kadar konuşulan bir dil haline gelmemiştir. İngiltere'deki küçük bir kabilenin anadili olan İngilizce'nin bugün bu denli yaygın olması önce İngilizlerin şimdilerde de Amerikalıların kültür emperyalizmi sayesindedir. İngiltere'nin yalnızca 150 yıl hüküm sürdüğü Hindistan'da İngilizce resmî dil konumundadır.

Dilbilimci Feyza Hepçilingirler şöyle diyor: "*Bunca sorun dururken dille uğraşmayı gereksiz bulanlar var mıdır, bilmiyorum. Gereksiz değildir; çünkü dildeki bozulma, hem o sorunların göstergesidir hem de dolaylı olarak nedeni. Türkçenin bu kadar kötü kullanılıyor olması, bütün işlerin kötüye gidiyor olmasından bağımsız mı?*

Üstüne titrediğimiz bir anadilimiz olsaydı, başkaca sahip olduklarımızın da üstüne titremez miydik?

Anadilimize saygı duysaydık başka anadillere de saygı duymaz mıydık?

Dili doğru dürüst kullanamayan insanın, doğru, mantıklı, kapsamlı düşündüğüne inanıyorsanız bu inancınızdan hemen vazgeçin. Ne kadar konuşuyor, ne kadar yazıyor, nasıl anlatıyorsa o kadardır o insan, daha fazla değil. Düşünmeyi de biçimlendiren dildir çünkü. Hiç kimse dil olmadan düşünemez..

Türkler anadillerini pek sevmez. Düşünmeyi de sevmez zaten. Siz bakmayın derin düşünceleri varmış da bunları bir türlü anlatamıyormuş gibi iki sözün arasına İngilizce sözcükler sıkıştıranlara. Bunlar genellikle "-mış gibi yapanlar"dır. Düşünüyor-muş gibi yaparlar, anlatamıyor-muş gibi yaparlar. Yoksa gerçekten düşünüyor olsalar anadilleriyle düşündükleri bir gerçeği, niye yabancı sözcüklerle anlatmaya kalksınlar? Anlattıkları sözcüklerle düşünüyor olduklarını varsaymak daha da çelişkili, ürkütücü sonuçlara götürür bizi. Anadilimiz düşünmeye yetmiyor mu, o duruma mı getirdik Türkçeyi?"

Dil yalnızca sözcükler değildir. Belli bir düşünce biçiminin, kültürün

yansıdığı araçtır. Bugün ABD'nin en etkili silâhı askerî gücü değil, Hollywood'dur. Dünyayı saran Amerikan filmleri ve dizileri herkese, "normal" olanın Amerikan biçimi düşünme ve davranma olduğu mesajını sinsice iletmektedir.

Her dil, tarihi boyunca başka dillerden etkilenmiştir ve her gün etkilenmeye devam eder. Türkçe de Arapça, Farsça, Yunanca, İtalyanca sonra da batılılaşma ile birlikte Fransızca, daha sonra da İngilizce'den etkilenmiştir. Türkçede karşılığı olmayan, örneğin "televizyon", "asansör", "otel", "karne", "psikoloji", "sosyoloji" gibi bir takım sözcükler, (fonetik olarak Türkçeye daha yakın olduğundan) Fransızca'dan alınmıştır. Her dil birbirinden sözcük alır, sorun bu değildir. Sorun, Türkçesi olmasına karşın bazan özenti, bazan umursamazlık nedeniyle yabancı sözcüklerin (bu sıralar özellikle İngilizce sözcüklerin) kullanılmasıdır. Dille düşünce biçimi arasındaki ve düşünce biçimiyle kültür arasındaki bağ kopmaz bir bağ olduğundan da Türkiye halkı artık doğru dürüst İngilizce bilmeden, yalnızca İngilizce veya İngilizce'den bozma sözcüklerle değil, İngilizce kalıplarıyla düşünür olmuştur. Bir ülkede yabancı bir kültürün kalıplarıyla düşünüldüğünde artık o ülkenin bütün kaleleri fethedilmiş demektir.

İnsanımız, göçmen olduğu Avustralya'da kendi ülkesinde ya da kültüründe tanımadığı, karşılaşmadığı sözcükleri İngilizce olarak öğrenip kullanır olmuştur. "Vergi dosya numarası" nı bilmeden "taks numarası" der olmuştur. Ama "bas'a binip kar'ı park ettim" ya da "bizi'ydim" gibi söylemlerin hiçbir mazereti yoktur. Bütün bunlardan daha önemlisi İngilizce kalıplarını ve Amerikan kültürünü yansıtan kalıpların sözde Türkçeleştirilmesi olmaktadır. Bu konuda çok duyarlı olan dostum Aşkın Baran buna birkaç örnek veriyor: "Ben seni daha sonra ararım" yerine "I'll get back to you"dan aparma "ben sana geri döneceğim", "sevgilim" yerine "my love"dan aparma "aşkım", "hadi canım sen de" veya "olur mu öyle şey" yerine "I don't believe it"ten aparma "ay inanmıyorum", "birisi ile konuşmak" yerine "birisine konuşmak", "hoşça kal", allahaısmarladık" ya da "Allah'a emanet ol" yerine "look after yourself"ten bozma "kendine iyi bak", "bir daha düşün" yerine "think twice"tan aparma "iki kere düşün", "tamam" veya "aynen öyledir" yerine "that's it"ten çeviri "budur", "benim için uygun" ya da "kafam yattı" yerine "it suits me"den "bana uyar". Eminim bu örnekler çoğaltılabilir. Bazıları da Türkçe mantığı içinde hiç yeri olmayan ve anlam taşımayan söylemler: "you don't want to know" karşılığı "bilmek istemezsin", "all and more"dan "hepsi ve daha fazlası", "the legend is back"ten "efsane geri döndü" gibi.

Bu günlerde bilgisayar çoğumuzun kullandığı bir araç. Ve Bill Gates, sağolsun sistemde Türkçe harflerin de kullanılabilmesini sağlamış. Ama sanki "ı" ve "i", "g" ve "ğ", "s" ve "ş" aynı harfmiş gibi çok kişi Türkçe harfleri kullanmaya ya üşeniyor, ya da bunu umursamıyor. "sık sık", sıkıştım" gibi sözleri utanmadan İngilizce harfleri kullanarak yazanlar, araya Türkçe olmayan "x" ve "w" ("vallahi" yerine "walla" gibi) gibi harfleri sıkıştıranlar var. Siz kendi dilinize, kendi kültürünüze sahip çıkmaz, saygı göstermezseniz, başkalarından bunu nasıl bekleyebilrsiniz? Türkiye'deki batı mukallitleri "Turklish" konuşursa ve sabah akşam süprüntü televizyon programları seyretmekten ("izlemek" yâni "takip etmek" değil) başka eğlencesi olmayan halk ta bu kuşdiline özenirse Amerika'nın askeriyle Türkiye'ye girmesine ne hacet var?

15 YAŞINDA ÇOCUKLAR

Geçtiğimiz hafta 15 yaşında iki çocuk polis tarafından vurularak öldürüldü. Bunlardan birisi Avustralya'da, öteki ise Yunanistan'da idi. Melbourne'da öldürülen Tyler Cassidy bir arkadaşına "*bu akşam ben birisini öldüreceğim sonra da beni öldürecekler*" demiş, bir mağazadan çaldığı bıçakları polise doğru sallamış ve 3 polis çocuğu göğsünden vurarak öldürmüş. "*Southern Cross Soldiers*" adlı milliyetçi bir grubun üyesi olduğu söylenen Tyler bol bol rom içer ve birkaç yıl önce Cronulla'daki çirkin ırkçı olayları desteklermiş. 15 yaşında bir çocuğun, görüşleri ya da psikolojik durumu ne olursa olsun, polis tarafından öldürülmesinin mazur görülecek bir yanı yok. Olayın ardından birkaç soruşturma açılacak ve çoğumuz, kılımız kıpırdamadan Avustralya'nın uyuşuk rehaveti içinde günlük yaşamımıza devam edeceğiz.

Aynı günlerde Atina'nın Exarchia mahallesinde bir başka 15 yaşında çocuk, Alexandros Grigoropoulos, polis tarafından göğsünden vurularak öldürüldü. Polisin ifadesine göre 30 kadar genç, polise taş atıyormuş ve tanıklara gore polislerden birisi Alexandros'a özellikle nişan alarak ateş etmiş ve çocuk hastaneye kaldırılırken ölmüş. Exarchia mahallesinin ilginç bir tarihi var. O dönemleri yaşayanlar hatırlarlar; 1970'lerde ABD kuklası bir albaylar cuntası Yunanistan'ı yönetirken Kıbrıs'ta bağımsız bir politika gütmeye girişen Makarios'u devirip adayı Yunanistan'a bağlamak istemiş ve Kıbrıslı Türklere karşı etnik temizliğe girişmişti. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi sonucu bu engellenmiş, albaylar cuntası rezil olmuş ve kısa bir süre sonra bu faşist, işkenceci cunta devrilmişti. Atina'da işte bu Exarchia mahalesindeki Politeknik Üniversitesi faşist cuntaya direnişte önemli bir rol oynamıştı. 17 Kasım 1973'te askerler üniversiteyi tanklarla basmış ve 40 öğrenciyi öldürmüştü. Alexandros'un 35 yıl sonra, bu aynı mahallede ve 1973 olaylarının yıldönümüne yakın bir tarihte öldürülmesinin sembolizmi gözlerden kaçmadı. AB üyesi Yunanistan bir yandan Brüksel'den dayatılan değişiklikleri uygularken, öte yandan son aylardaki mâlî krizin etkileriyle sarsılmakta. Bunların yanısıra bir takım bakanlar Ortodoks kilisesi ile bir arazi takasına girişmiş ve son çıkan orman yangınlarının müteahhitlere arazi kazandırmak için kasitli olarak çıkarıldığı söylentileri ayyuka çıkmıştı. Brüksel'den bütçe açığını azaltmak için baskı gören Karamanlis hükûmeti emekli maaşlarına ve iş güvenliğine saldırmaya başlamış ve Yunanistan'daki göçmen ve mültecileri şamar oğlanı yapmaya çalışmıştı. Hükûmetin bu politikalarının Yunanistan emekçileri üzerindeki olumsuz etkilerine

tepki olarak Yunanistan çalışanlarının yaklaşık yarısını temsil eden iki büyük sendikalar federasyonu GSEE ile ADEDY 21 Ekimde 24 saatlik bir genel grev duyurusu yapmıştı. Genel grev özellikle hükûmetin 2009 bütçesinde yer alan özelleştirmelere, emeklilik yasasındaki değişikliklere, ücret kısıtlamalarına karşı düzenlenmişti. Özellikle Olympic Airlines'ın özelleştirilme önerisi ve mâlî krizden etkilenen bankalara 37 milyar dolar aktarılmasına karşı çıkıldı. Protesto toplantıları düzenlendi. Protestoculardan 45 yaşındaki garson Kyriaki Tassioula, "*bize kulak vermedikleri için protestodayız. Hükûmet bir yandan bankalara garanti veriyor, bir yandan benim emekli maaşımı kesiyor*" diyor. 28 yaşındaki ressam Dimitris Papadogonas: "*sorunlarımız olduğu için buradayız ve hükûmet bizi gözardı ediyor. Politikacılar zengin, biz yoksuluz*", bir başka gösterici "*bu krizi yaratan kapitalizm emekçiler ve emekçilerin çalışma güvenliği için tehlikeli hale geldi*" diyor. GSEE sözcüsü Stathis Anestis hükûmetin politikasını değiştirmesi gerektiğini, eğer değiştirmezse daha çok greve giderek mücadelelerini yoğunlaştıracaklarını söylüyor.

ABD'den başlayıp dünyayı saran mâlî kriz ve hükûmetlerin bir yandan emekçilerin haklarını kısıp, öte yandan banka ve finansman kurumlarına milyarlarca dollar aktarması kapitalist system içinde günden güne durumları bozulanların, işsiz kalanların, evleri ellerinden alınanların, emeklilikleri kesilenlerin artık "imperator çıplak" diye haykırmalarına yol açtı. Şu anda Yunanistan'ın 11 milyonluk nüfusunun yüzde yirmisi yoksulluk sınırının altında yaşıyor. *National Bank of Greece* Türkiye Finansbank ile birleştiğinden Türkiye'de ekonominin bozulması bu bankayı da etkileyecek. İtalyan gazetesi *La Repubblica* Atina'daki olaylar için şöyle diyor: "*bunlar mâlî krize ve hükûmetlerin bunu alt etmekteki yetersizliğine karşı Batıda ortaya çıkan ilk şiddet tepkisidir. Bu genel grev, Batıyı vuran ekonomik fırtınanın ilk büyük rüzgârıdır*".

15 yaşındaki Alexandros'un katli hükûmete karşı zaten patlamak üzere olan tepkileri daha da yoğunlaştırdı. Hükûmet ve yandaşı olan medya protestoculara "anarşistler", "aşırı uçlar", "teröristler" damgalarını vurmakta gecikmedi ve polisin ve diğer güvenlik güçlerinin muhalefeti şiddet yoluyla bastırmasına yeşil ışık yaktı. Avustralyalı Tyler belki de neden olduğunun pek te bilincinde olmadan, belki de bir yandan kendisi gibi Anglo-Sakson kökenli olmayanları suçlayarak öte yandan polisi düşman olarak görmüş, Yunanlı Alexandros bu düzenin gündelik yaşamı nasıl etkilediğini görerek polise taş atmış ve kapitalizmin çirkin yüzüne çarpan bu iki gencin körpe yaşamlarına son verilmişti.

1968'de dünyayı saran gençlik hareketi kapitalizmin bir başka krizi nedeniyle 40 yıl sonra yine genç kurbanlar vererek bir değişim gücü mü olacak acaba?

Sağcı İngiliz Daily Telegraph gazetesi: "*işsizlik, dışlanan gençler ve beceriksiz hükûmetlerin yarattığı gerginlikler yalnızca Yunanistan'a ait olmaktan çok uzaktır. Benzeri patlamaların başka ülkelerde ortaya çıkması da olası. Toplumsal protestolar bazan dünyayı değiştirir. Fransız ve Rus devrimlerini hatırlayın*" diyor. Uyutulan Amerikan halkı Obama'dan medet umarken, Güney Amerika halktan yana yönetimleri iktidara getirirken, Yunanistan'dan başlayan kıvılcım daha nereleri saracak? Yunanlı emekçiler boşuna Nazım'ın dizelerini tekrarlamıyorlar: "*sen yanmasan, ben yanmasam, nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa?*"

YIL 2009

ALLAHINA GURBAN

1 - KORBAN

Daha geçenlerde Kurban Bayramı idi. Önümüzde Noel var.

İspanyollar 16. yüzyılda altın peşinde Meksika'ya gelip Hıristiyanlık adına Aztek uygarlığını silip süpürdüğünde aralarında bulunan Bernal Diaz gördüklerini şöyle anlatıyor: "*Sunaklarda kötü görünüşlü putlar vardı ve tam o gece beş yerli bunlara kurban edildi. Göğüsleri yarıldı, kolları bacakları kesildi. Duvarlar kanla kaplanmıştı. Şaşkınlık içinde kaldık ve adaya Isleta de Sacrificios (Kurban adası) adını verdik.*" Daha sonra kötü tanrı Tezcatlipoca tapınağına geldiklerinde: "*o gün iki oğlan çocuğunu kurban ettiler, göğüslerini yardılar ve kanlarını ve kalplerini o lânet olası tanrılarına sundular*", "*sağlam tahta kafesler içinde semirilen oğlan çocuklar ve erkekler gördük. Bunlar kurban edilecek ve etleri yenilecekti*", büyük piramitte: "*zavallı yerlinin göğsünü çakmaktaşı bıçaklarla yarıp halâ çarpmakta olan kalbini kanlı kanlı putlarına sunuyorlar, kafasını kesip asıyor, kollarını bacaklarını ziyafet vererek yiyor, gövdesini de akbabalara atıyorlardı*" diyor.

Bunlar daha 500 yıl kadar önce olan olaylar ve anlatılanlar insanı insan olmaktan utandırıyor. "Sacrificios" sözcüğü İngilizce "sacrifice" sözcüğü ile aynı Lâtince kökten gelme. Sözcük anlamı "feda etmek". Lâtincede "kurban" sözcüğünün tam karşılığı yok. "Kurban sözcüğü İbranice "korban" (k-r-v/b) sözcüğünden bozma. Asur dilini bilen dostum Zeytun bunun "kurb-Anu"dan geldiğini söylüyor. Anu Asurluların büyük tanrılarından birisi ve kurb-Anu da Anu'ya yakınlaşmak anlamına geliyormuş, İbranicedeki anlamı da aynı: Tanrı'ya yakınlaşmak.

İnsan kurban etme geleneği 16. yüzyıl İspanyollarını dehşete düşürmüşse de kendilerinin onbinlerce Aztekliyi vahşice kırıp geçirmelerini engellememiş. Tarihçilere göre bu gelenek İsa'dan yaklaşık 1000 yıl önce Canaan (Kenan ülkesi-bugünkü Filistin), Mısırlılar, Çinliler, Moğollar, İskitler, Keltler ve Homer dönemindeki Grekler arasında da yaygınmış.

Korban ya da kurban'ın amacı nedir? Ya da adak dediğimiz geleneğin?

Birçok kültürün kökleri Mezopotamya'ya dayanır. Mezopotamya tanrılarının en büyük ve en güçlü olanı da Anu imiş. Gök tanrısı Anşar ile yer tanrısı Kişar'ın

oğlu olan Anu'nun 75 ton ağırlık kaldıracak gücü varmış. Gizemli ışınlarla istediğini yok edebilir, istediğine de kalkan olabilirmiş. Dünya ile ahiret arasında gidip gelebilir, yer ve zaman ötesinden haber alabilirmiş, Kurnaz ve akıllı bir tanrı olan Anu aynı zamanda âdil ve iyiliksever bir tanrıymış. Anu'yla ilgili İsa'dan 2500-3000 yıl önceki bu inançlar daha sonra Greklerin baba tanrısı Zeüs'e, Romalıların baba tanrısı Jupiter'e aktarılmış.

Aztekler kötü tanrı Tezcatlipoca'yı yatıştırmak için insan kurban ederken, Mezopotamya'da da Anu'ya (insan ve hayvan) kurbanlar verilirmiş. Mezopotamya uygarlığı Kenan ülkesini de doğal olarak etkilemiş ve kurban geleneği Filistin'de de yaygınlaşmış. Peki Azteklerin kurbanları kötü tanrıyı hoşnut etmek, sâkinleştirmek, öfkesini dağıtmak, kötülüklerini engellemek için veriliyor da Anu'ya, bu kadar güçlü ve iyiliksever bir tanrıya neden kurban veriliyor? İnsanları belirsizlik içinde yaşadıkları, yağmur yağıp yağmaması ölüm kalım meselesi olduğunda, çekirgelerin ürünleri yemesi açlıktan kırılıp insanların ölmesi anlamına geldiğinden ve bütün bunlardan o tanrı sorumlu olduğundan o tanrıyı hoşnut etmek bir yerde yaşam sigortası yerine geçiyor. Yoksa o tanrı gazaba gelip sınırsız gücüyle insancıkların yaşamını cehenneme çevirebilir, açlıktan ölmelerine yol açabilir. Hepimiz açlıktan öleceğimize, aramızdan birini tanrıya kurban edelim de belki paçayı kurtarırız görüşü insanları vahşete sürüklüyor, genellikle bâkire kızlar kurban ediliyor. Sonradan bunlar Azteklerin yaptığı gibi ziyafet yemeği oluyor mu, olmuyor mu, bir bilgimiz yok.

Hindular et yememeye başlayınca hayvanların kurban edilmesi yerine tanrılara o hasatın ürünlerinden meyve, pirinç vs. sunulmaya başlıyor. Hem de en iyileri en seçmece olanları...

Anlaşılan kurban geleneği bir biçimde antik Grek kültürüne de geçmiş ve Homeros'un İlyada'sında anlattığı gibi karşı kıyıya geçip Anadolu'yu talan etme niyetinde olan Akalılar fırtına çıkıp ta gemiler denize açılamayınca güçlü kıral Agamemnon öz kızı İfigenya'yı kurban edip havanın yatışmasını sağlayabilmiş.

Adak konusu biraz daha hince. Baştan tanrıyı ya da tanrıları hoşnut etmek yerine bir pazarlığa girişiliyor. Tanrıya ya da tanrılara "şu şu şu olursa, şu dileğim yerine gelirse ben de sana şunu şunu vereceğim" deme türünden bir pazarlık. İstenen şey ne kadar büyükse yapılan adağın da o kadar büyük olması gerekiyor. Yoksa "sen beni zengin et tanrım, ben sana bir tavuk keseyim" biraz aldatmaca oluyor. Adak geleneği günümüzde de halâ sürüp gidiyor. Evliyaya, ermişlere, yatırlara, dedelere yapılan adaklar var. İzmir'de Göztepe'de bir Susuz Dede vardı. Söylentiye göre bu çok iyi insan şu ya da bu nedenle susuzluktan

ölmüş. İnsanlar Susuz Dede'ye gidip şu ya da bu dileğim olsun, hastalığım geçsin, ya da kızım iyi bir koca bulsun diye bir takım dileklerde bulunur, o dilekleri yerine gelirse de gidip susuz dedenin yattığına inanılan yere bir testi su dökerlerdi. Başka yerlerde ağaçlara ya da kutsal bilinen kişilerin türbelerine, parmaklıklarına çaput bağlanır, ya da mum yakılır, dua edilir. Bunların altında hep biz insanların pazarlık etme alışkanlığı yatar. Antik çağlarda tanrılar insan benzeri ama çok daha güçlü varlıklar olarak hayal edildiğinden onların da bu insanca pazarlıkları yadırgamadıkları düşünülebilir. Peki sonrakiler? Herşeye kâdir, insan suretinde olmayan ve her yerde hâzır ve nâzır olan Tanrı? Buna da bir sonraki yazımda devam edeyim.

ALLAHINA GURBAN

2 – KURBAN

İbrahim veya Abram ya da Abraham peygamberlerin atası sayılır, Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlığın İbrahim soyundan gelenlerin dini olduğu savunulur. Eski Ahit'in "Yaradılış" bölümde şöyle bir anlatı var: "*Tanrı İbrahim'e 'İbrahim' dedi, o da 'evet buradayım' diye yanıtladı. Tanrı 'çok sevdiğin, tek oğlun İshak'ı al, Moriah beldesine git, orada sana söyleyeceğim dağlardan birisinde oğlunu kurban edip yak'. İbrahim sabah kalktı, eşeğine semerini vurdu, adamlarından iki genci ve oğlu İshak'ı yanına kattı, yanına yakmak için odun aldı ve Tanrı'nın dediği yere doğru yola çıktı. Üçüncü gün İbrahim kafasını kaldırdı, o yeri gördü. İbrahim yanındaki gençlere 'siz burada eşekle bekleyin ben çocukla gidip dua edip döneceğim' dedi. İbrahim yakılacak odunu alıp oğlu İshak'a yükledi, kendisi eline ateşi ve bıçağı aldı ve birlikte gittiler. İshak 'ateş ve odun var ama yanmış kurban için kuzu nerede?' dedi. İbrahim 'oğlum, Tanrı yanmış kurban için kendisi bir kuzu verecek' dedi ve yollarına koyuldular. Ve Tanrı'nın dediği yere geldiler. İbrahim orada bir sunak yaptı, odunları yerleştirdi, oğlu İshak'ı bağladı ve sunağa, odunların üstüne yatırdı. Ve İbrahim elini uzatıp oğlunu kesmek için bıçağı aldı. Tanrı'nın meleği ona cennetten seslendi ve 'İbrahim, İbrahim' dedi. O da 'evet buradayım' dedi. Melek 'elini çocuğa sürme, ona birşey yapma, çünkü oğlunu, biricik oğlunu benden esirgemediğin için şimdi Tanrı'dan korktuğunu biliyorum' dedi. İbrahim kafasını kaldırdı, baktı ve çalılara boynuzu takılmış olan bir koç gördü. İbrahim gidip koçu aldı ve oğlunun yerine o koçu kurban edip yaktı. İbrahim o dağa Tanrıdağı adını verdi... Tanrı 'sen oğlunu, biricik oğlunu benden esirgemediğin için seni kutsuyorum, senin tohumunu gökteki yıldızlar, kumsaldaki kum taneleri kadar çoğaltacağım ve senin tohumların düşmanlarının kapılarını ele geçirecek. Ve senin tohumunla dünyadaki tüm milletler kutsanacaklar, çünkü sen benim sözüme itaat ettin' dedi*".

İbrahim'in öyküsü Kuran'da biraz değişik, İshak'ı değil kurbanlık olarak İsmail'i anlatıyor. Saffât Sûresinde olay şöyle geçiyor: "*İbrahim 'Rabbim! Bana sâlihlerden olacak bir evlât ver', dedi. İşte o zaman biz onu uslu bir oğul ile müjdeledik. (İsmail) Babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince: Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin? dedi. O da cevaben: Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni*

sabredenlerden bulursun, dedi. Her ikisi de teslim olup, onu alnı üzerine yatırınca: Biz ona: " Ey İbrahim!" diye seslendik. Rüyayı gerçekleştirdin. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Bu, gerçekten, çok açık bir imtihandır. Biz, oğluna bedel ona büyük bir kurban verdik. Geriden gelecekler arasında ona (iyi bir nam) bıraktık: İbrahim'e selam! dedik. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Çünkü o, bizim mümin kullarımızdandır. Sâlihlerden bir peygamber olarak O'na (İbrahim'e) İshak'ı müjdeledik. Kendisini ve İshak'ı mübarek (kutlu ve bereketli) eyledik. Lâkin her ikisinin neslinden iyi kimseler olacağı gibi, kendine açıktan açığa kötülük edenler de olacak."

İbrahim'in İsa'dan 1500-2000 yıl önce yaşadığına, 86 yaşındayken İsmail'in, 100 yaşındayken de İshak'ın babası olduğuna, Arapların İbrahim'in oğlu İsmail soyundan geldiklerine ve sünnet geleneğini 175 yaşında ölen İbrahim'in bir süre kaldığı Mısır'dan taşıdığına inanılır.

Gördüğümüz gibi, gerek Eski Ahit'te, gerekse Kuran'da Tanrı'nın İbrahim'i sınamak için oğlunu kurban et dediği anlatılmaktadır. Tanrı "kullarının" kalbinden geçenleri, kimin Tanrı'dan korktuğunu bilmiyor mu sorusu yanıtsız kalmaya mahkûm tabii. Tanrı iyi ise kötülükler nereden geliyor sorusu da filozofların kafasını uzun sure karıştırmış. Azteklerin "iyi tanrı-kötü tanrı" ikilisi buna bir yanıt getiriyor. Oysa tek tanrılı dinlerde buna yer yok. Kötülükler "şeytan" ile açıklanıyor. Oysa herşeye kâdir Tanrı'nın şeytanın kötülük yapmasına neden fırsat tanıdığı da bir başka soru. İnsanları sınamak içinse o insanları "yaratan" da Tanrı değil mi? İsa'dan once 341-270 yıllarında yaşamış Lapseki felsefe okulu hocası Grek filozofu Epikür şöyle demiş:

"*Tanrı kötülükleri engellemeye niyetli ama gücü mü yetmiyor?*

O zaman herşeye kâdir değil demek

Herşeye kâdir ama niyeti mi yok?

O zaman kötü niyetli demek

Hem gücü yetiyor hem de niyeti iyi mi?

O zaman kötülükler nereden geliyor?

Yoksa hem kâdir değil, hem de iyi niyetli mi değil?

O zaman biz ona niye Tanrı diyoruz?"

Epikür tek tanrılı Ortadoğu dinlerinden uzak olduğu için bu soruları sorabilmiş. Oysa bu dinlerde "günah" diye bir kavram var. Ve günah cezasız kalmamalı deniyor. Museviliğin aslında ancak Yahudiler Babil'e sürüldüğünde bir din olarak oluştuğunu ve Hamurabi'nin "göze göz, dişe diş" yasalarını hatırladığımızda aynı

görüşün Museviliğe ve daha sonraki dinlere Mezopotamya'dan yansımış olması da gayet olağan. Günahları affedilmemiş olan kişi sonsuza kadar Tanrısından uzak kalmaya mahkûmdur deniyor. Eski Ahitte "*hemen herşeyi kan temizler, kan dökmeden düzelme olmaz. İnsanın günahlarını ancak insan kanı temizler*" deniyor. Günah işleyen kişi aslında kendisinin kurban edilmesi gerektiğini bilir ama insan günah işlediğinde insan ruhuna aykırı ve hayvan gibi davrandığı için Tanrı onun yerine bir hayvanın kurban edilmesini kabul eder diyorlar. Bugünlerde, Noel'de Hıristiyanların doğumunu kutladığı İsa'nın Tanrı tarafından kurban edilmesi? Hem Tanrı tarafından, hem de Tanrıya kurban edilmesi? Haftaya da bu konuya girelim.

ALLAHINA GURBAN

3 – KOURBANİA

Hıristiyanlığın temel dogmalarından en önemlisi Sayın İsa'nın Tanrı'nın oğlu olduğu inancıdır. Hıristiyan inancına göre İsa hem ölümlü bir insandır, hem de Tanrı'nın oğlu olduğu için aynı zamanda da Tanrı'dır. Ve bu inanca göre Baba Tanrı'nın şimdiye dek tek bir oğlu olmuştur. Tanrı Meryem ile ilişkiye girmeyeceğine göre Kutsal Ruh yoluyla Meryem hamile bırakılmış ve İsa'yı doğurmuştur, ve bu nedenle de teslis (üçleme) denen şey yâni Baba, Oğul ve Kutsal Ruh Hıristiyan âyinlerinde kutsanır. Ve Tanrı bu oğlunu tüm insanların günahları için feda etmiştir, kurban etmiştir. Bu, İbrahim'in biricik oğlu İshak'ı kurban etmesi buyruğunu hatırlatıyor ama İsa öyküsünde "kurban et" diyen bir dış güç yok. Bu mantığı kabul etsek bile Sayın İsa'nın ancak kendisinden önce ya da kendisiyle aynı dönemde yaşamış olanların günahları için kurban edildiğini öne sürebiliriz. Bugün benim işlediğim günahlar yüzünden Sayın İsa'nın 2000 yıl önce kurban edilmesi benim zaman kavramımı biraz karıştırıyor. Düşünen bir kişi bu konuda şöyle bir şey söylüyor: "*İsa da Tanrı ise, Tanrı, kendisinin kendisine kurban edilmesi için insan olarak yeryüzüne inmiş oluyor. Ve bu, yaratıcı olarak kendi suretinde yaratmış olduğu insanların kendisinin vermiş olduğu kusurlar yüzünden işledikleri günahları cezalandırmak için kendi koyduğu yasalarını uygulamasın ve insanları cezalandırmasın diye kendisinin hoşnut edilmesi için oluyor*". Bu mantığa sizin aklınız basıyorsa iyi bir Hıristiyan olma umudunuz var demektir. Yoksa Sayın İsa'nın Roma işgâline, onların işbirlikçilerine, tefecilere, sömürücülere karşı çıkan saygın bir özgürlük savaşçısı olduğunu savunabilirsiniz ve doğumunu -aslında Haziran'da doğmuş ama 22 Aralık gündönümünü kutlayan paganları kendilerine çekmek için İsa'dan 350 yıl sonra Papa I. Julius doğum tarihini 25 Aralık olarak ilân etmiş- kutlayabilirsiniz.

Bugün halâ Yunanistan'ın bazı köylerinde Ortodoks azizleri için hayvanlar kurban kesiliyor. Bunun adı da… bilin bakalım: kourbània. Mezopotamya, Asurlular, İbraniler, Müslümanlık derken bugün *kourbània* var. Yâni gelenekler dinleri umursamadan devam edip gidiyor. Tevrat Tanrı'nın Yahudilere değişik sunaklarda kendisine kurban kesmelerini buyurduğunu yazıyor. Süleyman peygamber Kudüs'te Museviler için görkemli bir tapınak inşa etmiş ve bu tapınakta Tevrat'ın buyurduğu gibi kurbanlar kesilip yakılırmış. Harabe haline gelen tapınağı Vali Herod yeniden yaptırmış ve buna İkinci Tapınak denmiş.

Ancak Musevilerin Roma'ya isyan etmelerinin ardından Romalılar İsa'dan sonra 70 yılında tapınağı yerle bir etmiş. Tapınaktan arta kalan tek duvar bugün Musevilerin "Ağlama Duvarı" olarak gözyaşı döktükleri kalıntı olmuş. Kesilen bütün kurbanların tapınağı Roma askerinden kurtarmaya yetmediğini gören Museviler artık kurban kesmekten vazgeçmişler. Bu arada Romalılar (halâ devam ediyor olmalıymış ki) insan kurban edilmesini yasaklamışlar. Ama hayvan kurban edilmesi devam edegelmiş ve Müslümanlıkta da Allah'ın buyrukları arasında yer almış. Maide suresi 2. Âyet "*Allah'a hediye edilmiş kurban*"dan söz eder. En'am Suresi 162. Âyet şöyle der: "*De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir*".

Müslümanlık öncesi dinlerde kurbanın işlevinin tanrıyı/tanrıları hoşnut etmek, tanrının/tanrıların öfkelenip felâketler yağdırmasının önünü almak olduğunu biliyoruz. Musevilikte kurbanın insanın günahlarının ceremesini çekmek için kullanıldığını da biliyoruz. Bunları batıl inançlar olarak tarihin tozlu sayfalarında bırakmak olası. Ama o zamanın mantığı, o dönemlerin düşünce sistemi içinde bunların (şimdi aklımıza yatmasa da) bir takım açıklamaları var. İnsanlar kurbana şu ya da bu biçimde bir işlev yüklemişler. Tezcatlipoca'yı öfkelendirmeyelim, Anu'yu hoş tutalım, Poseidon fırtınayı durdursun, Yahova'yı kızdırmayalım falan gibi amaçları var. Peki Allah'ın kendisine "hediye edilmiş" kurbana ihtiyacı mı var? Bugün Obama ABD başkanı oldu diye kurban kesenler var, bir binanın temeli atılırken kurban kesiliyor, insancıklar çok sevdikleri bir politikacı için oğlunu kurban etmeye yelteniyor, kurban "bayramı"nda ortalık kan revan içinde. Gölcük'te içki içilmeyip yeterli sayıda kurban kesilip kan akıtılsaydı deprem olmayacak mıydı?

Adaklar adanıyor, milli piyangoyu kazanırsam, ya da Trabzonspor şampiyon olursa kurban keseceğim deniyor. Kurban kesmek bir kutlama mıdır? Oluk oluk hayvan kanı akıtmak bir bayram şenliği midir? Binlerce yıl öncesinin Mezopotamya tarihinden bugüne gelen bir geleneği Müslümanlık inancı adına sürdürmek niye? Bunu "fakir fukara yılda bir kez olsun et yesin" ya da "insanın içinde olan 'thanatos'u (ölüm itisini) kanalize etmenin bir yolu" diye açıklamaya çalışanlar var. Bazıları da aslında İbrahim'in oğlunu feda etmesi öyküsünün simgesel olarak "insanın sevdiklerinden, bağlandıkları şeylerden Allah için vazgeçmesi" olarak ta yorumluyorlar. Allah'ın izni olmadan mı bunlar sevilmiş, birtakım şeylere bağlanılmış? Ben etyemez değilim ama hayvanlara acı çektirilmesi, çoluk çocuğun sokaklarda dereler gibi akan kanları "bayram" ile özdeşleştirmesi ruh sağlığımız için ne denli olumlu birşey acaba? "Çok

seviyordum onun için 42 yerinden bıçakladım Hâkim Bey" mantığı ile bunun bir ilgisi yok mu dersiniz? Fakir fukaranın yılda bir kez olsun et yiyebilmesi yerine herkesin yeterli protein alabileceği bir dünyayı özlemek, bu yönde çaba harcamak "Allah'ın kulları" için daha yararlı bir iş olmaz mıydı dersiniz? Yoksa bu dökülen kanların ölümü kanıksamak, Allah adına, ya da "Allah adına" aldatmacasıyla bazı insanların çıkarları için "Allah Allah" diyerek ölüme gitmekten korkmamak gibi açıklanmayan bir işlevi mi var?

SOSYAL DEMOKRATÇA SAVAŞ

İsrail'in Gazze'ye saldırısının ardından kan revan içinde, kolu bacağı kopmuş insanlar, acı içindeki çoluk çocuk fotoğrafları insanın içine yumruk gibi oturuyor. Zaten avuç içi kadar 360 kilometrekarelik bir yere sıkışmış olan yaklaşık 1,5 milyon insan Ortadoğu'nun en güçlü ordularından birisinin saldırısı altında. İsrail protesto ediliyor, Gazze'deki Filistinlilerle dayanışma bildirileri yayınlanıyor. Ama en çok ta "sivil halk"ın acıları, ızdırapları, yaralanmaları, ölümleri insanın yüreğini burkuyor. Hepimiz insanız ve bu imgelere insan yüreğinin dayanması güç ve olaya soğukkanlılıkla bakabilmek neredeyse olanaksız.

Oysa "sivil halk" tanımı işleri savaşmak olan askerler için her zaman bir sorun olagelmiş. Vietnam'ın yeni yıl bayramı Tet günü, 31 Ocak 1968'de istilâcı ABD güçleri ve onların yerli işbirlikçilerine karşı Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi (GVUKC - Amerikalıların deyimiyle Viet-Cong) Tet Saldırısı diye bilinen hücuma geçiyor. Yaklaşık 9 ay süren bu saldırı Vietnam'da Amerikan işgâlinin sonunun başlangıcı oluyor. İstihbarat GVUKC 48. taburunun Son My köyünün 4 yerleşim bölgesine çekildiği analşılıyor. GVUKC zaten halkla kaynaşmış durumda. Kimin "Viet-Cong" kimin "sivil halk" olduğunu anlamak olanaksız. 16 Martta 11. Amerikan taburu "evleri yakmak, hayvanları öldürmek, yiyecekleri imha etmek, kuyuları kullanılmaz hale getirmek ve "şüpheli" gördükleri kişileri öldürmek komutuyla My Lai adıyla bilinen bu yerleşim merkezlerine saldırıyorlar. Çoğu çocuk ve yaşlılar olmak üzere yaklaşık 500 kişi öldürülüyor. 21 yaşındaki bir Amerikalı asker Tom Glen'in ihbarı üzerine o zaman binbaşı olan sonraki ABD dışişleri bakanı Colin Powell olayı araştırıyor ve "*savaşta arada sırada böyle korkunç şeyler oluyor ama yine de bunların kınanması gerekir*" diyor. Olanların açığa çıkmasıyla Amerikan kamuoyu savaşa iyice karşıt olmaya başlıyor ve 30 Nisan 1975'te Amerika ve kuklaları devriliyor.

Gerilla savaşının en önemli özelliği Mao'nun deyişiyle "gerillanın dost nüfus içinde sudaki balık gibi yaşayabilmesi"dir. Gerillanın alnında gerilla yazmadığı için gerilla ile çarpışan askerin kimin gerilla, kimin "sivil halk" olduğunu kestirebilmesi neredeyse olanaksızdır ve eğer asker savaşı kazanma konusunda ciddiyse "şüpheli" gördüğü her sivili de ortadan kaldırma durumundadır. Ama "sivil halk"ın öldürülmesi bugün bile savaş raconuna aykırı kabul edildiğinden asker bunu yaptığı zaman şimşekleri üzerine çeker, "eli kolu bağlanır" ve Vietnam'daki gibi sonunda savaşı kaybeder. Peki çoluk, çocuk, bebek, ihtiyar "sivil halk"ın öldürülmesine bunca karşı çıkan insanlar savaşta ölen –çoğu erkek-

savaşçılar ve gönülsüz askerler için neden ses çıkarmazlar? Bu, bir yerde, bebekler, kadınlar ve ihtiyarlar öldürülmediği sürece savaşı mübah, kabul edilebilir bir olgu gibi görmek, göstermek değil midir?

Sosyal demokratların "kapitalizm olsun, sömürü devam etsin ama bu kadar da acımasız olmasın" görüşü gibi savaş olsun, erkekler ölsün ama çocuklar, kadınlar, ihtiyarlar öldürülmesin demek hangi insanlığa sığar? Çocuklar, kadınlar, ihtiyarlar konusunda tüm dünya kamuoyunun duyarlılığını bilen Hamas gibi örgütler cephanelerini, roketlerini, içinde çocukların, kadınların, ihtiyarların barındığı evlere, çocukların gittiği okullara yerleştirirse ve sonra da "bakın, çocuklarımızı, kadınlarımızı, ihtiyarlarımızı öldürüyorlar" derse ne kadar inandırıcı olur? Üstelik bu örgüt, hedef gözetmeden İsrail'e roket yağdırmakta inat ederse İsrail'in "Yahova'ya şükür, gökten yağmur yağıyor" mu demesi bekenir? Hamas adıyla bilinen ve Mısır'da şeriat düzeni getirme çabasındaki Müslüman Kardeşlerin uzantısı olan ve 1987'de Şeyh İsmail Yassin'in kurduğu Hamas (İslâmî Mukavemet Hareketi), mazlum Filistin halkı için özellikle Türkiye gibi ülkelerdeki sempatiyi çocuklarını, kadınlarını, ihtiyarlarını feda ederek sağlamaya çalışıyor. Şiarı "*hedefimiz Allah'a ulaşmaktır, liderimiz Peygamber, yasamız Kuran'dır, Cihad yolumuzdur, Allah yoluna ölmek en yüce umudumuzdur*" olan bir kuruluş bu. Öldürülen ruhanî lideri Nizzar Riyyan 2001'de kendi oğlunu intihar bombacısı olarak Sina'ya gönderen ve "*ateşkesin tek amacı nihaî savaşa hazırlanmaktır. Gerçek İslâm'ın Müslüman Ortadoğu'da bir Yahudi devletinin yaşamasına fırsat vermesi olanaksızdır. İsrail Allah'a yapılmış bir küfürdür*" diyen bir adam. Gazze'deki Filistin halkının acılarıyla ağlayanlar sınır kapılarını açmadığı için Mısır'ı protesto ediyorlar. Diktatör de olsa, ülkesini kalkındırmaya çalışan ve Müslüman Kardeşler türü şeriatçıların ülkeyi ikinci bir Afganistan'a çevirmesini engellemeye uğraşan Hüsnü Mübarek Filistinlileri kurtarma uğruna ülkesini felâkete mi sürüklesin? Mısır İsrail'i tanıdıysa herhalde bunu Yahudileri pek sevdiklerinden değil, daha fazla kan dökülmesin diye yaptı.

Evet, İsrail ABD'nin bir ileri üssü konumunda ve biliyoruz ki bir diğer ileri üs te Türkiye. ABD'ye karşıyız diyerek birileri Türkiye'yi mi bombalasın? Evet bugün İsrail, Filistinlilerin daha önce yaşamakta oldukları topraklar üzerinde kurulmuş ve Filistin halkı 60 yıldır acılar içinde kıvranıyor. Ama hangi toprak parçasına kim "burası benimdir" diyebilir? Tarih, her toprak parçasındaki nüfusun yüzyıllar boyunca sürekli değiştiğini göstermiyor mu? Tarih sayfalarında okuduğumuz "anlı şanlı" Malazgirt "zaferi" Türklerin başkalarının topraklarını işgâl etmesi olayı değil mi? Daha 200 küsur yıl önce Aborijinilerin yaşadığı Avustralya'dan,

kızılderililerin yurdu olan Amerika'dan tüm beyazlar atılsın, denize mi dökülsün? Türkiye'den Türkler mi atılsın?

Çocuklar, kadınlar, ihtiyarlar öldürülmesin derken sosyal demokratlar başkalarının öldürülmesine yeşil ışık yaktıklarını ne zaman farkedecekler? Dünya Yahudilere de, Filistinlilere de yetecek kadar büyük, nimetleri hepimizi doyuracak kadar bol. Yeter ki her insanı kardeş görelim, silâh fabrikatörlerinin kârlarını artırmaları için kardeşlerimizi öldürmeyelim.

BİRLEM İKİLEM ÜÇLEM VS.

Bu günlerde birçoğumuz ikilemlerle yüzyüze. İngilizcede "Dilemma" veya "quandary" denen "ikilem" için gerek İngilizcede, gerekse güzel Türkçemizde çeşitli deyimler var. İngilizcede "kayayla sert bir yer arasında sıkışmak", "şeytanla derin deniz arasında kalmak" gibi deyimler, Türkçede "Aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık" veya "iki ucu boklu değnek" var. 1487'de İngiltere'de hazineye bakan John Morton kıral adına haraç toplarken şöyle diyor: "*adam lüks içinde yaşıyorsa demek ki kırala da verilecek kadar çok parası var, yaşamında hiçbir zenginlik belirtisi yoksa demek ki çok tutumlu, o halde birikmiş parası var. Her iki durumdaki kişinin de haraç vermesi gerekiyor*".

60'ların ünlü felsefecisi Herbert Marcuse'un "tek boyutlu insan"ları için iki boyutlu düşünebilmek bile büyük bir çaba gerektiriyor. İşlediği cinayeti "ne yapayım hakim bey, seçeneğim yoktu" diye savunan, diğer seçeneklerinin üstünü daha baştan çizen ve kendisini belli bir biçimde davranmak zorunda gören kişiler bunu ömürleri boyunca sünger gibi emdikleri şartlanmalar sonucu yaparlar. İki seçenek olduğunu gören kişiler elbette "seçeneğim yoktu" diyenlerden biraz daha özgürdür. Ama bu seçenekler ortaya bir ikilem olarak ortaya çıktığında sıkışıp kalırlar. Ve bunu böyle görünce de "ya bizimle birliktesiniz, ya da bize karşısınız" diyen gerzek Bush gibi size de bu sıkışıklığa hapsetmeye çalışırlar. Bu sıralar bunun örnekleri çoğalmaya başladı.

En güncel konu İsrail-Hamas çatışması. İsrail'den yana mısınız, Hamas'tan yana mı? Bir yanda halkın üstüne bomba yağdıran bir askerî güç, öte yanda o devleti yok etmeye yeminli bir şeriatçı grup. Afganistan'da bir yanda işgal güçleri, öte yanda kızları, kadınları insan yerine bile koymayan bir yobaz güruhu. İşgâl güçlerini mi destekleyelim, yobazları mı? Kuzey Irak'ta bir yanda Kürtlerin özgürlük, bağımsızlık istekleri, öte yandan bu haklı istekleri olan bir halkın emperyalist bir gücün âleti, oyuncağı kuklası olması. 1915'te Ermeniler mi Türkleri kesti, Türkler mi Ermenilere soykırım uyguladı? Bunlar özellikle kendilerin solda olarak tanımlayanları bunaltan sorular.

Türkiye gündemindeki Ergenekon davasında dinci bir partiye mi destek verelim, onları zorla devirmek istediği söylenen darbecilere mi? Türkiye'de inanmış Müslümanların ikilemi, bir yanda "Yahudilerden ve Hıristiyanlardan dost edinmeyin" buyruğu, öte yandan dışarı açılarak, ticareti ve kârı artırma isteği. Başbakan bir yanda kendisine destek veren ABD ve İsrail, öte yandan partisine oy veren dindar kesim arasında sıkışmış durumda.

Biliyorsunuz, bugün artık yaşamımızın bir parçası haline gelen bilgisayarlar tümüyle bir ve sıfır, yâni akla kara üzerine kurulu ve böyle işleyen bir sistem. Biligisayarda "belki"ye yada "gri"ye yer yok, bir şey ya doludur, ya boş, ya aktır, ya kara. Teknolojik gelişmenin garip bir cilvesi, insan beyni teknolojiyi biçimleyeceğine, "akla kara" sistemi giderek daha çok insan beynini biçimlemiş. Bugün 87 yaşında olan ve İranlı bir Azeri babanın oğlu olan Lütfü Askerzade çoğumuzun tanımadığı bir isim. "*Fuzzy logic*" (bulanık mantık) adıyla bilinen ve "akla kara" mantık sisteminde devrim yapan yaklaşımın öncüsü Askerzade insanları bu ikilemin dışına taşımaya çalışmış. Askerzade "*İnat ve ısrar. Uyuşmazlıktan korkmamak. Bu bir Türk geleneğidir ve benim de kişiliğimin bir parçası. Çok inatçı olabiliyorum. Bu da 'fuzzy logic'in gelişmesi açısından çok yararlı oldu*" diyor. Bu sistem bugün çamaşır makinelerinde, klima sistemlerinde, arabaların otomatik şanzımanlarında, asansörlerde ve buna benzer birçok araç ve gerecin elektronik beyinlerinde kullanılıyor. Teknoloji alanında çok geniş çaplı uygulamaları olmasına karşın çoğumuzun beyni henüz "akla kara" mantığını aşabilmiş değil. Bunu yapmaya çalışan kişiler çok kez "zayıf", "kararsız", "tutarsız" olmakla, bazan da "ne idüğü belirsiz" olmakla ya da "kıvırtmakla" suçlanıyorlar. Hep verilen bir örnek vardır.

Sokakta iriyarı birisi ufak tefek birisini dövüyorsa ve siz "ben tarafsızım" diyorsanız aslında saldırgandan yanasınız demektir denir. Peki dövülene destek verip o iriyarı saldırgan tarafından ikimiz de dövülürsek bunun kime yararı olacak? "Akla kara"nın dışında düşünürsek belki o durumda avaz avaz bağırarak çevredekileri uyarmak ya da polisi çağırmak gibisinden yöntemler hem dövüleni kurtarmak hem de kendi başımızı belâya sokmamak açısından daha verimli olamaz mı? Boğulmak üzere olan bir adam çırpınarak sizi de denizin dibine sürükleyip boğulmanıza neden olacaksa denize atlayıp onu kurtarmaya çalışmanın kime yararı var? "Peki, adam boğulurken durup seyir mi edelim?" diyorsanız halâ "akla kara" mantığı sınırları içinde düşünüyorsunuz demektir. Can simidi atmak neden aklınıza gelmiyor? Evet Amerikan emperyalizmine karşıyım ama mollaları da desteklemiyorum demek çok mu güç? Ya da "Türkiye'de darbe istemiyorum ama şeriat düzeni de istemiyorum" demek? Güçlüğü şurada. Siz bunu dediğinizde "peki sen ne öneriyorsun" denirse apışıp kalmamak. Üçüncü, dördüncü, beşinci alternatifler üretebilmek, tümüyle anlamsız ve etkisiz "kınıyorum", "protesto ediyorum" ya da "destekliyorum", "onaylıyorum" gevelemelerinden sıyrılabilmek. Irak savaşı öncesi Avustralya'da bir milyon kişi Avustralya'nın bu haksız savaşa katılmasını protesto etti de ne

oldu? Avustralya ABD'nin yardakçısı olarak savaşa katıldı. Alternatiflerin geliştirilebilmesi, kamuoyuna sunulup inandırılabilmesi ne yazık ki solun bugüne dek pek te başarılı olamadığı bir konu. Böyle oldukça da ne yazık ki yapay ikilemlere sıkışıp kalmaya devam edeceğiz.

DEĞİŞEN DENGELER

İki yıl önce Istanbul'da T.C. vatandaşı Ermeni asıllı Hrant Dink öldürülmüştü. Sağduyusu ve kardeşlik mesajlarıyla bir yandan Ermeni diasporasının isterik çığlıklarına, öte yandan Türk ırkçılarının hezeyanlarına maruz kalan bu sağduyulu insanın öldürülmesinin, değişik etnik ya da din kökenli insanlar arasındaki düşmanlığın körüklenmesinin kimin çıkarına hizmet ettiği tartışıldı, durdu. Mossad'dan CIA'ye, şeriatçılardan darbecilere, derin devlete, Ermeni diasporasına kadar birçok teori üretildi.

Yıl 2007: "ANKA Ajansı Dink Cinayeti'nde polis muhbiri Erhan Tuncel'in, jandarmanın da muhbiri olduğunu yazdı. Hiç konuşmayan İstihbarat Daire Başkanı Ramazan Akyürek yazılı açıklamayla iddiayı yalanladı. ANKA ısrar etti ve ajansa hırsız girdi! ANKA'nın İstanbul Temsilciliği'ne dün gece kimliği belirsiz kişi veya kişilerce mutfak kapısından girildiği saptandı. Odalarda bulunan bilgisayar kasalarının salondaki büyük masaya taşınarak tek tek söküldüğü ve içlerindeki hard disklerin alındığı görüldü. Salon perdelerinin de tamamen kapatıldığı dikkati çekti. Ayrıca Muhasebe Servisi'nde bulunan ancak kullanılmayan çelik kasanın da Temsilci odasına taşınarak matkapla açıldığı tespit edildi. Bilgisayar ve çelik kasa dışında hiçbir şeye dokunulmadığı ve aynı bina ya da sokaktaki başka bir daireye girilmediği belirlendi. Olay İstanbul polisine bildirildi."

Kim bu Ramazan Akyürek? Emniyet İstihbarat Dairesi Başkanı Ramazan Akyürek hakkında 2001 yılında İstanbul Valisi Erol Çakır'ın bizzat elyazısıyla yazdığı ve imzaladığı sicilde şu saptama varmış: "Emniyetteki hizipleşme içinde irticai akımlara yakın. Dikkat edilmelidir." "Dikkat edilmesi" gereken kişi anlaşılan Ramazan Akyürek imiş ve bu kişi önce Danıştay cinayeti soruşturmasını yönlendirmiş ve sonra da Hrant Dink suikastindeki rolüyle adını duyurmuştu.

Bugünlerde Ergenekon sanıklarından biri olan –ve kendisiyle paylaştığım pek te fazla nokta olmayan- Doğu Perinçek daha 2007 yılında şöyle bir açıklama yapmıştı:

"Erhan Tuncel'in ifadeleri, olayların arkasında Eski Trabzon Emniyet Müdürü ve şimdiki Emniyet İstihbarat Dairesi Başkanı Ramazan Akyürek'in bulunduğunu kanıtlayacak değerde önbilgiler içermektedir. Erhan Tuncel, ifadesinde Trabzon'da McDonald's önüne patlayan bombayı bizzat kendisinin yaptığını ve eylemde gözcü olduğunu ve bombalama olayından sonra, o zamanki Trabzon Emniyet Müdürü Ramazan Akyürek'in önerisiyle "haber elemanı" olduğunu

belirtmektedir. Erhan Tuncel'in Ramazan Akyürek tarafından bombalama olayından önce denetim altına alındığı ve suçu işlemeye yönelttiği apaçık ortadır. Tuncel'in Ramazan Akyürek'le anlaşması yakalandıktan sonra değil, eylemden öncedir. Bombalama, örgütlenmiş elemanlara yaptırılmıştır. Aynı bombalamada suç işleyen Yasin Hayal de, on ay hapisle kurtarılmış ve üç ay hastanede tatil yaptırılmıştır. Hrant Dink suikastinde rol alanlar, apaçık ortadadır ki, Ramazan Akyürek'in denetimi altındadır. Hrant Dink'in katil zanlısı Ogün Samast'ın azmettiricisi olduğu iddia edilen Yasin Hayal, ifadesinde, 2004 yılı içinde Trabzon'da Erhan Tuncel ile tanıştığını, Tuncel'in üç öğrenci arkadaşıyla bir bekâr evinde kaldığını, sürekli bu eve gidip geldiğini ve evde Seyfi isimli arkadaşının bilgisayarında film seyrettiklerini, düşünsel olarak ondan etkilendiğini söyledi. Ekip, en başından denetim altındadır ve yönlendirilmektedir. Suç, daha önceki örneklerde olduğu gibi, bu operasyon elemanlarına işletilecek ve suçun merkezindeki örgüt perdelenecektir" demişti.

Derin devlet, darbe, darbeciler, Ergenekon derken Trabzon'da iken yaptıkları hakkında kuşkular, korkutucu iddialar bulunan bir zat-ı muhterem Emniyet İstihbarat Dairesi başkanlığına getiriliyor, devlet kuruluşları içinde F-tipi (Fethullah Gülen) tipi yapılanmalardan söz ediliyor. Ramazan Akyürek "Fethullahçı" olarak tanınıyor. Peki tüm dünyaya dinlerarası diyalogdan, hoşgörüden, barıştan, kardeşlikten, birarada yaşamaktan söz eden Fethullah Gülen Ramazan Akyürek gibi birisinin Hrant Dink cinayetine –eğer doğruysa- bulaşmasını nasıl karşılıyor derken Başbakan Erdoğan'ın Akyürek hakkında soruşturma açılmasına onay verdiği bildiriliyor. Başbakanlık Teftiş Kurulu raporu Akyürek'in Hrant Dink cinayetinde ihmali olduğunu, cinayetten önce gelen ihbar ve bilgileri değerlendirmediğini bildiriyor. Kurul, cinayetin azmettiricisi Erhan Tuncel'in cinayetten önce üç kez emniyete bilgi verdiğini, Tuncel'in cinayetin işlenmesinden önce Hrant Dink'e ait fotoğrafları Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü'ne teslim ettiği, Yasin Hayal'in Dink'i öldürtmek üzere düşündüğü ilk kişi olan Zeynel Abidin Yavuz'u deşifre ettiği ve cinayet zanlısı Ogün Samast'ı tanımlayan bilgileri de cinayetten önce Emniyet görevlilerine bildirdiğini belirtiyor. Birçoklarına gore "ihmal" deği "suç ortaklığı" söz konusu. Bu soruşturma ne denli ciddiye alınacak ve sonucu ne olacak, tabii bilemiyoruz. Ama "*Emniyetteki hizipleşme içinde irticai akımlara yakın*" olarak tanımlanan bir kişi hakkında soruşturma yapılmasına Başbakan'ın onay vermesi bence gelişmelerin o kesim içinde bir takım hesaplaşmalara gebe olduğunu gösteriyor. Öteden beri ABD'de Pensilvanya'da oturan Fethullah Gülen ile Cumhurbaşkanı

Abdullah Gül'ün yakınlığından söz edilmekteydi. AKP Hükûmetinin ve meclisin ABD askerlerine Irak işgali için Türkiye'den geçme izni vermemesi acaba ABD-Fethullah Gülen-AKP ilişkilerinde bir revizyona mı yol açtı? ABD Fethullah Gülen'in ve Abdullah Gül'ün ABD çıkarlarını korumadığını ya da koruyamadığını farkedip acaba artık Erdoğan'a mı oynuyor, yoksa Erdoğan İsrail hakkındaki sert çıkışından sonra ABD'nin dinci yönetimlerden umudunu kestiğini farkedip daha bağımsız bir politika gütmeye mi yöneliyor?

ABD'de Bush ertesi ABD'nin "yeşil kuşak" projesinin geri teptiğini Afganistan örneği ile görüp "takiyye" kavramının daha iyi anlaşıldığının belirtileri var. Obama yönetiminin başa geldiğinin üçüncü günü Pakistan'daki Taliban yuvalarını bombalaması bunun mu sinyalini veriyor? Büyük oyunların oynandığı Ortadoğu'da politika değişikliklerinin etkilerini, bunların Türkiye'ye nasıl yansıdığını sanırım kısa bir süre içinde göreceğiz.

OKU

Herhalde sıcak başıma vurdu. Her ne kadar Sydney Melbourne kadar kötü değilse de, bu sıcaklarla aram hiç iyi değil, kafam bir garip çalışıyor sıcaklarda. Bir fikir takılıyor kafama, kafamın içinde fırdolayı dönüp duruyor. Bu, İsmet Paşa'nın kafasında yuvalandığı ve kuyruklarının birbirine değmediği rivayet edilen kırk tilki falan gibi birşey de değil. Daha çok saplantı gibi birşey. Ergenekon, Mergenekon, Davos Mavos, Erdoğan Merdoğan değil kafama takılan şey. Okumak. Bizde çok çeşitli anlamlarda kullanılan bir sözcük. Alaturka şarkıcılar şarkı söylemez, şarkı "okurlar". Göbeğe Arapça yazılar yazan "ilim, irfan sahibi" kişiler "okuyup" üflerler. Sade dindarlar ise yalnızca "okurlar". "Okumak", "oku, oku da baban gibi eşşek olma" sözündeki gibi okula gidip birşeyler öğrenme anlamında da kullanılır. "Çocuğu okutuyoruz" sözü çocuğu ucuza elden çıkartma değil, okula gönderme anlamında kullanılır. "Ne oldu, çocuğu niye satıyorsunuz diye soracak olursanız, canınıza "okurlar". Ne güzel deyimler vardır. "Benim oğlum bina okur, döner döner gene okur" sözü, okuyup duran, ama okuduklarından kafasında birşey kalmayanları ne güzel betimler.

Müslümanlığın okumaya, bilgi edinmeye ne denli değer verdiğini göstermek için hep Kuran'daki "oku" buyruğu öne sürülür. Merak edip baktım.

İsra sûresi 14. Âyet "*Kitabını oku!*" buyuruyor. Kehf Sûresi 27. Âyet: "*Rabbinin Kitabı'ndan sana vahyedileni oku. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka bir sığınak da bulamazsın*" diyor. Müzzemmil Sûresi 4. Âyet "*Kur'an'ı tane tane oku*", Alak Sûresi 1. ve 3. Âyetler "*Yaratan Rabbinin adıyla oku!*" ve "*Oku! Rabbin, en büyük kerem sahibidir*" diyor. Yanlış anlamadıysam burada "oku" denilen "Rabb'in kitabı olan Kuran"dır. Kuran'da herşeyin bir yanıtı, herşeyin bir açıklaması olduğuna inanılınca da Kuran'dan başka birşey okumaya gerek kalmaz.

18 yaşındaki bir Afgan kız Meryem Mansur şöyle diyor: "Sınıf arkadaşlarımın birçoğu artık okula gelmiyorlar, çünkü bıçak taşıyan erkek öğrencilerin tacizlerinden ve kaçırılmaktan yıldılar. Oysa ben okula gitmek, daha sonra da üniversitede okumak ve doktor veya bir başka önemli kişi olmak istiyorum". Kabil'de manavlık yapan babası Muhammed: "kızlarımın okullarını bitirmelerine karşı değilim ama güvenlikleri daha önemli. Güvenlik durumu günden güne kötüleşiyor" diyor. Meryem de bu durumda, "ailemi huzursuz etmek istemiyorum. Babam ne karar verirse, bu kararında haklıdır" diyerek babasının ısrarı üzerine okuldan ayrılmak zorunda kalıyor.

Kız öğrencilere saldırılar devam ediyor, yüzlerine asit atılıyor, kaçırılıp tecavüze uğruyorlar ve tecavüz edilmelerinin suçu kendilerine yüklenerek taşlanıp öldürülüyorlar. Ya da asırlık Buda heykellerini put olarak görüp dinamitleyen Taliban (Kuran öğrencileri) doğrudan kızların okuduğu okullara saldırıyor, kız öğrencileri ve öğretmenlerini öldürüyorlar.

2001 yılında ABD'nin başını çektiği işgalden önce yalnızca 1 milyondan az (ve hepsi erkek) öğrenci okula gidiyordu. Bugün 2 milyonu kız olmak üzere 6.2 milyon genç okul öğrencisi.

Eğitim Bakanlığı sözcüsü Asıf Nang "Son 8 ayda 138 öğrenci ve öğretmen öldürüldü, 172'si yaralandı. Yalnızca Kasım ayı içinde 15 kız öğrenci ve öğretmenin yüzüne asit atıldı. 651 okul güvenlik endişeleriyle çalışmaz hale geldi, 172 okul dinamitlendi ve güvenlik olmadığı için yeni okul yapılamadığından 173,000 öğrenci okulsuz durumda" diyor.

ABD emperyalizminin dünyanın başına nasıl belâ olduğundan söz edip duruyoruz. Ama "düşmanımın düşmanı benim dostumdur" mentalitesiyle Afganistan'daki şeriatçı güruha arka çıkmak, ya da "zaten onları da yaratan ve besleyen ABD idi" diyerek en azından yaptıklarını görmezlikten gelmek veya umursamamak bırakın sosyalizmi falan, hangi insan haklarıyla bağdaşır? Sol kesimde Irak'la Afganistan'ı bir kefeye koymak gibi kötü bir kolaycılık var. Saddam zalim bir diktatördü ve her diktatör gibi kendisine karşı çıkanları yok ediyordu, Halepçe'de kendi halkından Kürtleri gazladı, doğru. Ama ABD işgâlinin ardından dört nala şeriat yönetimine doğru yol almakta olan ve sağlık, eğitim hizmetleri, elektriği, kanalizasyonu felç olmuş bir Iraktaki Meryemlerin geleceği ne olacak? Iraklı Meryemler Saddam yönetimindeki kadın erkek eşitliğini bir daha görebilecek mi? ABD elbette Irak'a ya da Afganistan'a müdahale ederken kendi çıkarlarını kolluyor ama bu, Taliban'ı "işgâlcilere karşı savaşan özgürlük kahramanları" olarak mı görmemizi gerektiriyor? Gazze'de ölen çoluk çocuğun arkasından ağlayanlar, Afganistan'daki Meryemleri umursamazken acaba "Gazze'de öldürenler Yahudi, ölenler Müslüman, oysa Afganistan'da ölen de, öldüren de Müslüman, hem de onlar ABD'ye karşı çıkıyorlar" diye affedilmez bir çifte standart mı uyguluyorlar? Kadınlar öldürülmesin derken "kadınlar zaten korunmaya muhtaçtır ve Kuran'da belirtildiği gibi 'eksik' insandırlar" gibi alttan alta, telaffuz edilmeyen bir duyguyla mı malûller?

Son mâlî krizin apaçık ortaya koyduğu gibi ABD emperyalizmi sarsılır, yıkılır, çünkü klasik Marksist analize göre kendi yıkımının tohumlarını içinde taşımaktadır. Oysa "oku" buyruğunu yalnızca Kuran okumak olarak algılayan –

üstelik Kuran'ı da doğru dürüst okuyup insancıl yönlerini anlamayan- bir ticani rejimi, bir İslâmî faşizmle ancak mücadele edilir. Dogmalara dayalı bir system evrilmez, esnemez, değişmez. Kapitalizm depremde Japonların ahşap binaları gibi sallanıp evrilirken esnekliği olmayan sistemler betonarme yapılar gibi yıkılır, çöker. Emperyalizmle mücadele ne kadar görevimizse, Taliban gibi, Hamas gibi, Hizbullah gibi ticanilerle mücadele de o denli insanlık borcudur, Afganistan'daki Meryemlerin, 60 yaşındaki aşiret ağalarıyla evlendirilen 10 yaşında çocukların yüzü suyu hürmetine!

LABORAM EXERCENS (İnsan emeği üzerine)

Kapitalizmin son krizi, başbakanımız Rudd'ın deyimiyle "köktenci kapitalizm"den hayır gelmeyeceğini acı bir biçimde ortaya koydu. "Devlet bu işe karışmasın, devlet bu işlerden anlamaz, piyasa denen tanrı herşeyi halletmeye muktedirdir" diyenler, iflâs eden dev şirketler, her zaman kötüledikleri devletten medet umup avuç açtılar. ABD'de yeni başkan "sizi kurtarırım ama ancak benim –devletin- koyduğum koşulları kabul ederseniz bunu yaparım diyerek yaklaşık 1 trilyon dolarlık bir 'kurtarma paketi'ni parlâmentodan geçiriyor. Sovyetlerin çöküşünü sosyalizmin iflâsı olarak görenler artık 'yontulmuş kapitalizm'i savunur oldular. Bir yanda işlemezliğini tarihin kanıtladığı Sovyet usulü sosyalizm, öte yanda vahşi kapitalizm... Sosyal demokratların çözüm olarak sunduğu yontulmuş kapitalizm gerçek bir çözüm mü peki? Kapitalizm doğası gereği, bu krizi atlattıktan sonra yine "devlet bize karışmasın, kural koymasın biz yine piyasa adlı tanrıya tapınmaya devam edelim" demeyecek mi? 1929 ile 1939 arası süren "büyük çöküntü"den sonra ne oldu? 1970'lerde güçlenen "yeni liberaller" tornistan edip bugünkü çöküşün temellerini atmadı mı? İngiliz İktisatçı Keynes'in o zamanki çözüm formülü şimdi de uygulanıyor, ekonomiye bol miktarda para sürülüyor. 1933'te başa geçen ABD Başkanı Roosevelt, altyapı yatırımlarına büyük para dökerek, sonra da II. Dünya Savaşının beslediği silâh sanayii sayesinde krizi atlattı. Oysa bugün Irak savaşı, bırakın ekonomiyi kurtarmayı, bugünkü krizi tetikleyen nedenlerden birisi. Rudd, Keynes'in formülünü uygulayıp borca girerek yatırım yapma yolunu seçiyor.

Peki bu sistem, bu krizler, bu çöküntüler kaçınılmaz mı? Eğer kapitalizmin insan doğasına en uygun sistem olduğuna iman etmişseniz, "gülü seven dikenine katlanır" deyip kabulleneceksiniz. Ama gülü koklayanlar farklı, ötesine berisine diken batanlar farklı.

Marx'ı yalnızca farklı bir ekonomik sistemin babası olarak görenlerin atladığı çok önemli bir nokta var. O da kapitalist üretim ilişkilerinde emeğin meta haline gelmesi ve insanın ürettiği şeye yabancılaşması ve kendini tümden güçsüz hissederek anlamsızlık ve mutsuzluk içinde kıvranması. Kişi başına milli geliri çok yüksek ülkelerde mutsuzluk oranının yükselmesi, intiharların artması bunun bir göstergesi.

Kuzey İspanya ile Güney Fransa arasında Pirenelerde Bask halkı var. İki vilâyeti Fransa'da, 5 vilâyeti İspanya sınırları içinde. Nüfusu yaklaşık 3 milyon. Uzun bir süre dili, kültürel kimliği bastırılmış, eritilmeye çalışılmış bir halk. Bugünlerde

İspanya'daki bölümünde özerk bir yönetim var. 1931'de ilân edilen laikliğe karşı kilisenin tepkisiyle başlayan ve 1933'den 1939'a kadar süren İspanya iç savaşından Faşist yönetim galip çıkarken Bask bölgesi büyük sıkıntılar çekmiş. Faşist yönetimler kural olarak milliyetçiliğe sırt dayadığından Bask halkı ezilmiş. Faşist Franko rejiminin ikinci yılında, iş savaşı kaybeden Cumhuriyetçilerin safında dövüşen genç bir Katolik papaz, José María Arizmendiarrieta, Mondragòn kasabasına geliyor ve herşeyin temellerinin eğitim olduğu inancıyla 1943'te demokratik yönetime dayalı bir "Politeknik Okulu" kuruyor. Dini kullanan faşist yönetime karşı Katoliklerin "emeğin sermayeden üstün olduğu" ilkesine içten inanan papazın kurduğu teknik okulun genç mezunları 1956'da ilk kooperatifi, 1959'da "İşçi Halk Bankası"nı kuruyorlar. Banka kooperatif üyelerine ucuz kredi sağlıyor ve daha sonra yeni girişimleri finanse ediyor. Daha sonra bu kooperatifler bir araya geliyorlar ve üyelerine sağlık sigortası ve emeklilik fonları sağlıyorlar. Kooperatiflerin ürettiği mallar kooperatif üyelerine indirimli satılıyor, süpermarketlerinin kârları kooperatife geri dönerek yatırım için kullanılıyor. Süpermarketlere kooperatifin kamyonları mal taşıyor. Mondragòn'da, şu anda 4,000 öğrencisi olan bir kooperatif üniversitesi kuruluyor. Kooperatif üyesi bir işletmenin işleri iyi gitmiyorsa, işçi çıkartma yerine üyeler aldıkları ücreti azaltıp kimsenin işsiz kalmamasını sağlıyorlar. İşler daha da kötüleşirse çalışanlara kooperatif yapısı içinde başka işler bulunuyor. Kooperatif üyesi olmayan ve batan şirketler, kooperatifleşme koşulu ile kurtarılıyorlar. 1980'lerde giderek artan "küreselleşme" eğilimine karşı kooperatifler birleşerek (MCC) Mondragòn Kooperatifler Şirketi'ni oluşturuyorlar. Şu anda 150 kooperatif şirketten oluşan MCC, imalât, mühendislik, perakende satış, finansman ve eğitim gibi çeşitli dallarda etkinlik gösteriyor. Süpermarket'i Eroski İspanya'nın en büyük yerli gıda pazarlamacısı.

Üye kooperatiflerin seçtiği 650 kişilik Kongre bir yönetim kurulu seçiyor. Her işletmenin bir işyeri kurulu var, bu kurulun seçimle seçilen başkanı çalışanları temsil ediyor ve o işyerinin müdürü ile birlikte o kooperatifi yönetiyor. Dünyanın en başarılı kooperatif hareketi bugün halâ canlı ve gelişmeye devam ediyor. Başarısının sırrını uzmanlar şöyle açıklıyor:

1) Kooperatiflere yalnızca çalışanlar üye olabiliyor ve herkesin tek oy hakkı var.

2) Yönetim Kurulunun yanısıra mâlî denetimle görevli bir Denetim Kurulu ve iş güvenliği, ücretler ve sosyal güvenlik konularında yetkili bir Sosyal Kurul var.

3) Her yeni çalışan-üye iki yıl içinde kooperatife 5.000 dolar katkıda bulunuyor.

4) En yüksek ücret, en düşük ücretin 4,5 katından fazla olamıyor. Buna bir tek doktorlar itiraz ettiği için kooperatifin henüz bir hastanesi yok.

5) Kooperatifin kazancının bir kısmı ücretlere gidiyor, bir bölümü çalışanlar emekli olduğu zaman kendisine veriliyor.

6) Hisseler alınıp satılamıyor.

Evet, "köktenci kapitalizm", "yontulmuş kapitalizm" ve "sosyalizm"in yanısıra bir de Mondragòn var. İnsan emeğine saygılı, yabancılaşmaya karşı. 1940'ta kurulup, 1946'da iğdiş edilen ve sonunda 1954'te kapatılan köy enstitüleri devam etseydi acaba Mondragòn'daki benzer bir gelişme Türkiye'de de yaşanır mıydı diye düşünmeden geçemiyor insan.

BİRLEŞİK IRAK

16 Şubat 1999'da PKK lideri Abdullah Öcalan yakalanmıştı. Destekçileri büyük bir olasılıkla bu olayın 10. yıldönümünü bir anma günü haline getireceklerdir. ABDİsrail-Türkiye arasındaki Ankara Paktı'nın önemi ve Öcalan'ın yakalanmasında İsrail İstihbarat Servisi MOSSAD ile Amerikan İstihbarat Servisi CIA'nin MİT ile işbirliğinin rolü olduğunu bugün artık çoğu uluslararası analizciler kabul ediyorlar.

İran'da kuklaları Şah'ın devrilmesi üzerine ABD'nin Türkiye'ye ağırlık vermesi ve İsrail'in Ortadoğu'da Arap olmayan ama çoğunluğu Müslüman bir ülke olan Türkiye ile işbirliği yapmasının önemi bu üçlü ittifaka yol açmıştı.

Dünyada dengeler gün be gün değişmekte. Irak işgalinde destek arayan ABD, bu desteği Kuzey Irak Kürtlerinden bulmuştu. Ve bugün ABD desteğiyle ayakta duran Kuzey Irak Özerk Kürt Yönetimi İsrail ile de iyi ilişkiler kurma çabasında. Evet, Öcalan'ın yakalnmasını sağlayan ABD ve İsrail. Birinci Irak savaşından sonra ABD'nin Irak Kürtlerini –tabir yerindeyse- dımdızlak bırakması ve Saddam'ın zulmüne teslim etmesi unutulmuşa benziyor. ABD, ikinci Irak savaşı macerasından rezil olmuş görüntüsü vermeden çekilme yolları arıyor. Son mâlî kriz ABD'nin Irak fiyaskosunun üstüne tam anlamıyla tüy dikti. Geçenlerde Irak'ta yapılan eyâlet seçimleri (katılımın yüzde 51 gibi düşük bir oranda olmasına karşın) ilginç sonuçlar verdi. Saddam'ın Irak halkına asılmadan önceki son "birleşin" mesajı yankı bulmuşa benzer. Barış Terkoğlu'nun analizi şunları içeriyor:

"*Bağdat'ta Başbakan Maliki'nin "Hukuk Devleti" partisi %38 gibi büyük bir oy oranıyla birinci oldu. Maliki hem İran yanlısı Şiiler'e hem de Kuzey'deki ayrılıkçı Kürt Partilerine karşı. "Hukuk Devleti" bir başka önemli noktada, Basra'da %37 gibi bir oranla seçimleri kazandı. Kerbela, Necef gibi kritik bölgelerde de sonuç benzer oldu. Bu da Maliki'nin İran yanlısı ve merkezî hükümete karşı olan Güney'de ki Şii unsurlara karşı bir zaferi sayılabilir. Kuzeyde ise seçimlerdeki oy oranları seçimleri Barzani'nin kaybettiğini gösteriyor. Örneğin Kürt siyaseti için önemli noktalardan olan Musul (Nineveh) Bölgesi'nde Sünni Arap aşiretlerin oluşturduğu El Hadba % 48,4 oy oranı ile birinci olurken, Kürdistan İttifakı ancak %25,5 oy alabildi. Yine Kürdistan Cephesi'nden beklentinin yüksek olduğu Diyala'da Sünni-İslamcı ve Arap "Uzlaşma Cephesi" %21,1 oy oranı ile birinci parti oldu. Kürdistan İttifakı %17,2 oy oranı ile ikinci oldu. Kısacası Barzani, Sünni Araplar'ın katılması ile seçimleri büyük farkla kaybetti. Irak'ta son*

seçimlerde kazananın "Irak'ın birleşik yapısı" olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Irak halkı en kritik bölgelerde Sünni veya Şii, "Birleşik Irak"'ı savunan partilere oy verdi".

Irak'ta kukla bir yönetim kurma çabası pek başarılı olamayan ABD, klasik "böl ve yönet" yöntemiyle Irak'ı Kuzey Irak Kürdistanı, Orta Irak Sünnileri ve Güney Irak Şiileri diye üçe bölme çabasındaydı. Seçim sonuçları bu çabanın verimsiz olduğunun işareti. Mâlî kriz yüzünden kendi derdine düşen ABD'nin gündeminde artık bu konunun öncelik taşımayacağını kestirmek güç değil. Petrolcülerin ve silâh fabrikatörlerinin çıkarlarını korumak için girişilen savaş şu ana kadar –en muhafazakâr tahminle- 1,2 milyon Iraklının öldürülmesi, bir o kadarının sakatlanması, 4 milyon mültecinin komşu ülkelere sığınması ve ülkenin harabeye dönmesi ile sonuçlandı. Mâlî kriz başlamadan önce işsizlik oranı yüzde 50 dolaylarındaydı. Şu anda ne kadar olduğu bilinmiyor. Sağlık hizmetleri, elektrik, çöp toplama, kanalizasyon ve hattâ temiz içme suyu sağlanması gibi hizmetler dumura uğramış durumda. ABD saldırısı ülkeyi neredeyse taş devrine geri döndürmüş. Irak halkı bu durumdan kurtulmanın ancak "Birleşik Irak" yoluyla olabileceğine inanmış görünüyor. Ayrıca ABD yönetimi de güneydeki bir özerk Şii devletinin İran'ın elini güçlendireceğini de kavramış gibi. Kürtlerin haklı taleplerinin karşılanması gerek Türkiye, gerekse Irak ve Kürtlerin yaşadığı diğer ülkeler için vazgeçilmez insanî talepler. Ama bunun ne Türkiye'deki gibi terrör yoluyla, ne de Kuzey Irak'taki gibi emperyalizmin gönüllü maşası olmakla –hele hele ABD'nin dünya jandarmalığı rolünün sonunun göründüğü bu günlerdeolmayacağı sanırım yavaş yavaş anlaşılıyor.

Sosyalist, hattâ Maocu bir hareket olarak başlayan PKK'nin giderek aşırı milliyetçi bir niteliğe büründüğü, Öcalan liderliğinde PKK içindeki sol aydınların "tasfiye edildiği", Öcalan'ın kendi deyimiyle örgüt içinde "cahil köylüleri" yeğlediği, T.C., Orhan Pamuk'un verdiği rakamlarla 30.000 Kürdü öldürüp, yüzlerce köyü yakıp yıkar, yüzbinlercesini göçe zorlarken, Öcalan liderliğindeki PKK'nin de 30.000 kişinin ölümünden sorumlu tutulduğu da unutulmadı.

Kürtlerin çıkarlarını savunduğunu ve Kürtleri temsil ettiğini hep iddia eden PKK'nin Kürtler arasındaki desteği Kürt politikacı Abdülmelik Fırat'a göre yalnızca beşte bir oranında.

Türk milliyetçileri her zaman Türkiye'de Kürtlere ayırım yapılmadığını öne sürüp, Kürt kökenli politikacıları, devlet adamlarını, iş sahiplerini örnek gösterir. Ancak unuttukları bir nokta bu insanların, özellikle devlet mekanizması içinde ancak Kürt kimliklerini saklayarak yükselebildikleridir. Kürt kimliğinin yasak olmadığı,

her kimlik gibi saygın olduğu bir Türkiye, bir Irak hem daha yaşanası ülkeler olacak, hem de terör girişimlerinin, hem de Türkiye'yi ya da Irak'ı bölme çabalarının altı boşaltılacaktır. Ülkelerin bugünkü sınırlarının gökten inmediğini, tarih içinde değiştiğini, değişebileceğini hepimiz biliyoruz. Ülkelerin bölünmemesi ideolojik, ya da milliyetçi, ırkçı bir saplantı değildir. Tam tersine, bugün dünyanın başına belâ olan emperyalizm ile mücedelede önemli bir silâhtır. Irak halkı bunun bilincinde olduğunu kanıtlıyor. Darısı Türkiye'nin, Türkiye Kürtlerinin başına.

NÜKLEER DÜŞÜNCE SUÇU

Savaşta atom bombası bir tek ABD tarafından 1945 yılında Hiroşima ve Nagasaki kentlerine atıldı ve bu kentler haritadan silindi. Daha sonraki yirmi yıl içinde başka ülkeler de nükleer silâh teknolojisi geliştirdiler. ABD, SSCB ve İngiltere'nin "Nükleer Silâhların Yayılmaması Sözleşmesi" imzaladığı anlaşma imzaya açıldı ve 1968'de Fransa ve Çin, daha sonra da 59 ülke bunu imzaladı. İsrail, Hindistan ve Pakistan bu anlaşmayı imzalamadılar. Anlaşma, özetle, o ana kadar elinde nükleer silâh bulunan ülkelerin bu silâhları yok etmesini öngörmüyor, ama bu teknolojiye sahip olmayan ülkelerin nükleer silâh teknolojisini edinmelerini yasaklıyordu. O günden bu güne birçok ülke nükleer silâh denemeleri yaptı ve İsrail hiçbir zaman elinde nükleer silâh bulunup bulunmadığını resmen açıklamadı.

Sözleşme doğru olarak nükleer silâhların yayılmasının insanlık için büyük bir tehlike oluşturduğunu belirtirken, haksız olarak nükleer devletlerin (ABD, SSCB, İngiltere, Fransa ve Çin) sahip oldukları büyük askerî (ve dolayısıyla politik) avantajı ortadan kaldırma yönünde hiçbir pratik uygulama getirmemekteydi. Sabık başkan Gerzek Bush'un "şer ekseni" ilân ettiği ülkeler Kuzey Kore ve İran ve Irak'tı. 1981'de İsrail Irak'taki Osirak nükleer reaktörünü "bu reaktör Hiroşima'ya atılan bomba büyüklüğünde bir atom bombası üretebileck kapasitededir" diyerek bombaladı. Kuzey Kore yaptırımlar uygulanarak "yola getirilmeye" çalışılıyor ve şimdi hedef İran. İran'daki şeriat rejiminin savunulacak yanı yok ve devlet başkanı İsrail'in varolma hakkı bulunmadığını bas bas bağırıyor. Ama öte yandan 1986'da İsrailli teknisyen Mordechai Vanunu'nun açıkladığı gibi İsrail'de nükleer silâhlar var.

İş gelip "biz iyiyiz, bizde nükleer silâhlar bulunabilir, siz kötüsünüz, sizde nükleer silâhlar bulunmamalı" mantığına dayanıyor. Bu, çifte standarttan da öte, insanları, devletleri "iyi niyetli-uygar", "kötü niyetli-vahşi" diye ayırma üzerine kurulu bir mantık.

Türkiye'de fikir suçu içeren 141., 142. ve 163. TCK maddeleri kaldırıldı. İlk ikisi komünist bir rejim kurma fikrini ve bu yolda propaganda yapmayı, üçüncüsü de şeriat devleti kurma fikrini ve bu yönde propaganda yapma suçunu içeriyordu. Bunların kaldırılması "demokratik bir ülkede fikir suçu olmamalı" temeline dayanıyordu ve elbette doğruydu. Ancak fikir suçu olmamalı diyen kerameti kendinden menkûl ülkeler Nazilerin II. Dünya Savaşında 6 milyon Yahudiyi öldürdüğünü Kabul etmemeyi "Holocaust Denial" adı altında suç ilân ettiler,

bunu ileri süren tarihçi David Irving'e Avustralya'ya gelmesi için vize verilmedi, Piskopos Williamson'ın başı bu yüzden belâya girdi. Birçok ülke 1915'teki Ermeni olayının "soykırım" olmadığını söylemeyi de suç kabul etti. Fikir ve ifade özgürlüğü yalnızca aklınıza yatan fikirlere özgürlük tanımak değildir, size son derece ters, aykırı, yanlış gelen fikirlerin de özgürce ifade edilebilmesidir. Fikir özgürlüğüne dayanarak Yahudi soykırımının olmadığını iddia eden İran devlet başkanı acaba İran'da Kuran'ın Allahın kelâmı olmadığını ileri sürmeye cesaret eden birisine yaşam hakkı tanır mı?

Bırakın bunu, Sayın Muhammed'in karikatürleri yüzünden Danimarkalı karikatüriste gösterilen tepkiyi, Salman Rüşdi'ye çıkarılan idam fermanını hatırlayın. Cinayet işlemeyi düşündüğünü ifade eden birisi cezalandırılabilmeli mi? "Ne yâni bırakalım cinayet işlesin, ondan sonra mı harekete geçelim?" mantığı insanların düşüncelerini kontrol edebilme yoluna döşenen ilk taştır. O insanı düşüncesinden dolayı cezalandırırsanız, bunun bir sonraki adımı "1984" yazarı George Orwell'in ustalıkla anlattığı "düşünce polisi" olur. Daha da ileri giderek insanların genlerini inceleyip o insanda suç işleme eğilimi olup olmadığına bakar, böyle bir eğilim varsa o insan herhangi bir suç işlemeden kendidini cezalandırır ya da ortadan kaldırırsınız.

Bireysel düzeydeki bu sorunları uluslar düzeyine taşıdığımızda Gerzek Bush'un Irak'a saldırmak için kullandığı mantık karşımıza çıkar. "Saddam'ın nükleer silâhları yoktu ama bunları geliştirmeye niyeti vardı" deyip ülkeyi taş devrine geri gönderirsiniz. Kuzey Kore veya İran'ın niyeti bozuk diye bu ilkelere saldırmaya hazırlanırsınız. Bush'un dışişleri bakanı Rice gibi "ne yâni, New York'un üzerinde atom bombasının mantar bulutunun yükselmesini mi bekleyelim?" dersiniz. Tabii elimizi kolumuzu bağlayıp o insanın cinayet işlemesini, ya da İran'ın İsrail'e atom bombası yollamasını beklememeliyiz. 1950'lerden 1990'lara kadar süren soğuk savaş döneminde M.A.D. (Karşılıklı İmha Garantisi) adıyla bilinen bir kuram vardı. ABD'nin ve SSCB'nin teknolojileri o denli gelişmişti ve ellerinde o denli çok nükleer silâh vardı ki, birinin ötekine nükleer silâhlarla saldırması durumunda öteki de ona saldıracak ve her iki taraf ta (ve bu arada dünyanın yüzde 90'ı da) mahvolacaktı. Bu çılgın (MAD) denge iki tarafı da ötekine saldırmamaya zorladı ve "nükleer caydırma" dünyayı bir nükleer savaştan korudu. Bugün Sovyetlerin çökmesinin ardından tek süper güç olarak kalan ABD'nin her türlü dayatmasının ardında söylenmeyen ama herkesin pek iyi bildiği "abanın altındaki sopa" yâni nükleer gücü yatmaktadır. MIRV adıyla bilinen silâhlardan yalnızca bir teki Hiroşima'ya atılan bombanın 230 katı güçte

imha gücü taşımakta ve bu silâhlardan yüzlercesi bugün ABD'nin elinde bulunmaktadır. Einstein'ın "*3. Dünya savaşının hangi silâhlarla olacağını bilemem ama 4. Dünya savaşı sopalarla, taşlarla olacak*" dediği unutuldu, gitti.

Ahmedinejad gibi fanatiklerle baş etmenin yolu tehditler ve saldırı değil, çifte standartlardan içtenlikle vazgeçip, ABD'nin ve İsrail dahil nükleer silâhlara sahip her ülkenin bunları ortadan kaldırma yolunda ciddi adımlar atmasıdır.

YASSAH

Askerlik yapanlarımızın sık sık duyduğu bir sözdür: "yassah hemşerim". Anayasalar, baba yasalar, küçük yasalar icat edilmeden önce yassahları belirleyen temel, dinler olmuştur. Daha sonra Mezopotamya'da Hamurabi ile başlayıp, Roma yasalarıyla devam eden "laik" yasalar toplumu yönetmek için kullanılmıştır. İnsanları kendi haline bırakırsan zararlı şeyler yapabileceğinden hareketle bu yasalar yasaklar getirmiştir. Ve bu yasaklar öylesine içimize işlemiştir ki o yasağın nereden ve neden kaynaklandığını bilmeden, ya da unutarak yaşamımızı o yasaklarla cendereye sokmuşuzdur.

"Sınırsız özgürlük olmaz" denerek özgürlükler kısıtlanmış, insanlar bunları benimsemiş, daha da kötüsü başkalarına da bu kısıtlamaları, yasakları dayatır olmuştur. Çocuk büyütenler çocuğun bir evrede "bu nedir" sorusunu sormasının ardından "neden" sorusuna geçtiğini ve biz yetişkinlerin buna yanıt bulmakta çok kez zorlandığımızı çok iyi bilirler.

Bir aile bir başka aileye kız istemeye giderler. Kız mahzenden şarap almaya gönderilir ama saatler geçer, geri gelmez. Sonunda inip bakarlar ki kız mahzende hüngür hüngür ağlamakta. Nedenini sorduklarında ölen çocuğu için ağladığını söyler. "Ben bunların oğluyla evlenirsem, çocuğun parası olmaz da anam babamla oturmak zorunda kalırsam, çocuğum olur da çocuk bu mahzene inerse, şu yukarıda sallanıp duran küp çocuğumun başına düşüp onu öldürecek. Vay, yavrum! Vay benim başıma gelenler!" der der, hüngürür. Yasakların birçoğu da bundan daha mantıklı değildir. "Ördek" lâkaplı pek alıngan bir paşanın önce "ördek", denmesini, sonra "göl" denmesini, giderek "yağmur" denmesini, sonunda havanın bulutlu olduğundan söz edilmesini yasakladığı ne kadar gülünç ise yasalarla getirilen birçok yasağın da aynı ölçüde gülünç olduğunu çok kez fark etmeyiz. "Hava bulutlu olunca yağmur yağar, göl olur, gölde de ördek olur; demek ki sen bana ördek dedin" saçmalığı hepimizin hergün yaşamımızı kısıtlayan saçmalıklardan pek te farklı değildir. Yasağın ilk ortaya çıkış nedeni unutulmuş, ondan türetilen ikinci, üçüncü, kırkıncı dereceden yasaklar nedeni düşünülmeden yaşamımızın ortasına çöreklenip oturmuştur. En etkili yasaklar içselleştirilmiş yasaklardır. İçimizdeki polis panzerlerdeki silâhlı, coplu polisten daha etkilidir.

Çok basit bir örnek: Arabaların çok olduğu, trafiğin yoğun olduğu yerlerde trafik ışıkları konur. Kırmızı ışıkta geçmek yasaktır. Bu, arabaların çarpışmasını önlemek için konmuş mantıklı bir yasaktır. Ama gecenin üçünde, yolda in cin

top oynarken kırmızı trafik ışığına denk geldiğinizde durmanızın bir anlamı var mıdır? Yollara belirli bir hız sınırı konur. O sınırdan daha hızlı araba sürmek suç olur. 5 yaşındaki bir çocuk gibi "neden?" diye sorarsak yanıtı "daha hızlı gidilirse kaza yapma olasılığı artar" olacaktır. Demek ki bu yasak bir gerçeğe değil, bir olasılığa karşı konmuş bir yasak.

DTP genel başkanı Ahmet Türk'ün meclisteki parti grup toplantısında Kürtçe konuşması Türkiye gündemine oturdu. Cezaevinde kendisini ziyarete gelen ve Kürtçeden başka dil bilmeyen annesinin kendisiyle Kürtçe konuşmasının yasaklandığını hatırlatan Ahmet Türk, Türkiye'nin resmî dilinin Türkçe olduğunun altını çizerek, sözlerini Kürtçe okuduğu şu şiirle bitirdi:

"Bir kez yan yana oturmazsanız,
Sohbet (edip), güler yüzle bakmazsanız,
Diyalog kurmaz, birbirinizi anlamazsanız,
Yaşamın güzelliği kalmaz"

Bu dediklerine bir itirazınız var mı? Mecliste ortak ve resmî dil olan Türkçenin konuşulması milletvekillerinin ve halkın ne söylendiğini anlaması açısından doğru ve gerekli bir kural. Ama Ahmet Türk bu konuşmasını çoğunun –belki de hepsinin- ana dili Kürtçe olan parti grup toplantısında yapmış. 5 yaşındaki çocuk gibi soralım: neden yapmasın? Bir dil neden yasaklanır? Avustralya'da yaşayan bizler anadilimiz yasaklansa nasıl tepki gösteriridik acaba? "Kürtçe konuşuyorsun, demek ki sen Türkiye"yi parçalamak istiyorsun" mantığı "ördek paşa"nın mantığından daha mı geçerli?

Önümüzdeki hafta Dünya Kadınlar Günü. Haftaya bununla ilgili olarak birşeyler yazacağım. Ama internetten kucağıma düşen bir görüntüden söz etmek istiyorum. İran'da çarşaflı bir "ahlâk polisi" kadının başörtülü, ama saçının ucu görünen bir kadını sopayla evire çevire dövdüğünün resmi. Çünkü İran'da kadının saçının ucunun görünmesi "yassah!" Neden? Din böyle buyurmuş ta ondan; neden diye sorulmazmış. Bunun mantığı buradaki Hilâli adlı yobazın açık sözlülükle itiraf ettiği gibi örtünmeyen kadının "kedinin önüne konan et gibi" olduğu mantığı. Bu, kadınları erkeklerin "şehveti"nden korumak içinmiş. Öte yandan Türkiye'de türbanlı kadının şuraya, buraya girmesinin yasak oluşu. Nedeni? Ben nedenini bulamıyorum. Ramazan'da sokakta birşeyler yediği görülen insan neden dövülür? Din oruç tutulmasını buyurmuşsa sen oruç tut kardeşim ama bırak ta ben tutmayayım. Ben oruç tutmazsam senin dinin mi elden gidecek? Dinin buyurduklarından öte bir de hurafeler var. Kendine "hoca"

adını yakıştıran bir sakallı zavallı, gerçekliği bile tartışmalı olan bir hadise dayanarak "Çarşamba günü kan aldırmayın, yoksa kanınız durmaz, Çarşamba günü tırnak kesmeyin, sedef hastalığına yakalanırsınız" gibisinden ahkâm kesiyor. Eline güç geçse bunları yasaklayacak, uymayanları sopalayacak. Nazım'ı anmamak ne mümkün?

Yaşamak ne güzel şey
TARANTA-BABU
yaşamak ne güzel şey…
Anlayarak bir usta kitap gibi
bir sevda şarkısı gibi duyup
bir çocuk gibi şaşarak
YAŞAMAK...
Yaşamak:
birer birer
ve hep beraber…

Evet, "bir çocuk gibi şaşarak"… Yalnızca dünyanın güzelliklerine bir çocuk gibi ilk kez görüyormuşçasına bakarak değil, 5 yaşında bir çocuk gibi yasakları "neden" diye sorgulayarak yaşamak.

IRAKLI HATİCE'LER

ABD sayesinde Irak özgürlük ve demokrasiye kavuştu. Ülke taş devrine geri döndü ama özgürlük var, demokrasi var. En çok ta Kuzey Irak Kürt Devleti, ve Iraklı kadınlar özgürleşti. Eminim hepsi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorlar.

1) Mahkemelerde iki kadının tanıklığı bir erkeğinkine eşdeğerdir.

2) Kadınlar ancak erkek tanıkların bulunmadığı, kişisel davalarda tanıklık yapabilir. Tecavüz olaylarında bile kadınların tanıklığı geçerli olamaz.

3) Kadınların oy kullanma hakları ya kısıtlanabilir ya da tamamen kaldırılabilir..

4) Kadınlar, kocalarının izni olmadan çocukları adına ayrı banka hesabı açamaz. Yanlarında kendilerine eşlik eden bir erkek yakınları olmadan bankaya girmeleri ve erkeklerle aynı ortamda bulunmaları da yasaktır. Bu yüzden, kadın müşterilerin işlemlerini yalnızca kadın görevlilerin yapabildiği kadınlara özel banka şubeleri açılacaktır.

5) Kadınların fotoğraf çektirmesi ulema tarafından günah sayılması halinde kadınlara kimlik kartı verilmeyecektir. Kimlik kartı olmayan kadınlar resmi dairelerde işlem yapamayacaklardır.

6) Kadınlar üniversiteye gidebilir, ancak erkeklerden ayrı eğitim almaları şarttır. Eğitmen erkek olursa, dersleri ancak video/audio sistemi aracalığı ile izleyebilecekler.

7) Şeriat yasalarına göre bir kadının görevi evde kalıp kocasına ve çocuklarına bakmak olduğu için Üniversiteyi bitirmenin bir kadın için ne anlam ifade edeceği zamanla ulema tarafından tespit olunacaktır.

8) Kadınların çalışması yasak değildir, ancak bir kadının işe girebilmesi için bazı kurallar vardır :

a) Kadının yaşamak için paraya ihtiyacı olmalıdır.

b) İşyeri sadece kadınların görev yaptığı bir ortam olmalı; kadınlarla erkeklerin teması olmamalıdır.

c) Çalışan kadın evdeki görevlerini ihmal etmemelidir.

d) İş, kadını yanında erkek bir akrabası olmadan seyahat etmesine neden olmamalıdır.

e). Kadının çalışması için kocasının onay vermesi gereklidir.

9) Kadınlara, işyeri açma izni sınırlıdır. Bunlar da genellikle, güzellik salonu, mobilya galerisi ya da konfeksiyon mağazası gibi işyerleri olabilir.

10) Kadınlara, yargıç olma izni verilmez. Ayrıca, yüksek devlet görevlerine atanmaları da yasaktır.

11) Kadının eğitim için yurtdışına gitmesi ancak eşinin ya da erkek bir akrabasının eşliği ile söz konusu olabilir.

12) Erkek, dört eş sahibi olabilir ve bu eşlerin Müslüman, Yahudi ya da Hıristiyan olmaları konusunda bir sınırlama olmamasına karşın Müslüman kadınlar, yalnızca Müslüman erkeklerle evlenebilirler. Ayrıca kadınlar, boşandıkları kocalarından ancak üç ay bakım parası (günlük 3 öğün yemek parası karşılığı kadar) alabilirler. Bu parayı alabilmeleri için de, boşanma konusunda mutlak olarak kendilerinin haklı olması gerekmektedir.

13) Hicaba uygun olarak siyah çarşaf giymeleri, peçe takıp yalnızca gözlerini açıkta bırakacak şekilde örtmeleri gerekir. Eğer peçe ile gözleri açıkta bırakan kısım geniş olursa, bu aralığın saydam bir kumaşla gölgelenmesi zorunludur. Ayrıca erkeklerin dikkatini çekmemek için renkli çarşaf giyilmesi de yasaktır. (Bu maddedeki kurallar zamana yayılarak ulema meclisi tarafından uygulanabilirliği belirlenecektir.)

14) Kadınlar, araba ya da bisiklet kullanamazlar. Ayrıca bir kadının yanında kendisine eşlik eden erkek bir akrabası olmadan taksiye binmesi ahlâksızlıktır. (Zamana yayılarak uygulanacaktır)

15) Kadınların lokantaya tek başına girmesi yasaktır. Çünkü; aile lokantalarında yemek (kadın için) haramdır. Ancak uluslararası zincirlere ait lokantalarda kadınlar ve erkeklerin ayrı yerlerde oturmaları şartı ile yemek yiyebilirler.

16) Kadınlar, bir erkeğin izni olmadan tedavi için hastaneye gidemez. Ancak kadın doktorun olmadığı durumlarda, bir kadın erkek doktora muayene olabilir. Fakat bir kadın doktorun erkek hastayı muayene etmesi kesinlikle yasaktır. (Bu madde 2010 yılından sonra uygulanacaktır.)

Kadın olarak bu kuralları benimserseniz Kuzey Irak Kürt devletine hoşgeldiniz derim. Yukarıdaki maddeleri Kemal Eyüboğlu Kuzey Irak Kürt Devleti Anayasasından özetle aktarmış. Bazı maddeler doğrudan Kuran'daki buyrukları yansıtıyor. Örneğin 1. Madde Bakara sûresi 282. Âyete denk: "*Erkeklerinizden iki de şahit bulundurun. Eğer iki erkek bulunamazsa rıza göstereceğiniz şahitlerden bir erkek ile -biri yanılırsa diğerinin ona hatırlatması için- iki kadın (olsun)*". 12. Madde de Nisa sûresi 3. Âyete denk: "*…beğendiğiniz (veya size*

helâl olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız bir tane alın; yahut da sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin". "Cariyeler" eşittir odalık/kapatma ya da çağdaş terimiyle "metres".

Hepsinin temelinde Nisa Sûresi 34. Âyetin belirttiği görüş yatıyor: "http://kuran.gen.tr/?x=s_main&y=s_middle&kid=3&sid=4" *Erkekler, kadınlar üzerinde hâkim dururlar, çünkü bir kere Allah birini diğerinden üstün yaratmış ve bir de erkekler mallarından harcamaktadırlar. Bunun için iyi kadınlar, itaatkardırlar… Serkeşlik etmelerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince; önce kendilerine nasihat edin, sonra yataklarında yalnız bırakın, yine dinlemezlerse dövün".* Bakara Sûresi 223. Âyet te şöyle diyor: "*Kadınlarınız sizin için bir tarladır. Tarlanıza nasıl dilerseniz öyle varın*".

Sayın Muhammed'in 568-569-570 yıllarında Mekke'de doğduğu, 25 yaşındayken 40 yaşında bir dul olan Sayın Hatice ile evlendiği anlatılır. 25 yıl süren bu evlilik sırasında Sayın Muhammed –Kuran'da izin verilmesine karşın- bir başka karı almamış, ancak Sayın Hatice'nin 65 yaşında ölmesinden sonra birçok kez evlenmiştir. Müslümanlıktan önce kız çocukların diri diri kuma gömülüp öldürüldükleri ve Müslümanlık sayesinde kadınlara yaşama hakkı tanındığı söylenir. Eğer 7. yüzyıl Arabistan'ında erkekler çocuk doğurmuyor idiyse kısa sürede Arabistan'daki nüfusun sıfırlanması gerekirdi. Bu olmadığı gibi Sayın Hatice gibi bir kadın çok başarılı, zengin bir iş kadını olabilmiş ve "herkesin kervanının toplamından daha büyük bir kervan sahibi" olmakla nüfuz sahibi bir kadın olarak ta öne çıkmıştır.

Irak'lı Hatice'lerin, Türkiyeli Hatice'lerin ve dünyadaki tüm Hatice'lerin Dünya Kadınlar Günü kutlu olsun.

NESİN

"1934 yılında soyadı kanunu çıktı. Her Türk kendine bir soyadı alacaktı; herkes kendisine soyadını kendisi seçtiği için insanların bütün gizli aşağılık duyguları ortaya çıktı. Dünyanın en cimrileri 'Eliaçık', dünyanın en korkakları 'Yürekli' , dünyanın en tembelleri 'çalışkan' gibi soyadları aldılar. Bir mektup yazabilecek zamanda ancak imzasını atabilen bir öğretmenimiz kendisine 'Çevikel' soyadının almıştı. Irkçılığın yayıldığı günler olduğundan, özellikle Türklüğü karışık olanlar ırkçılığı anlatan soyadlarını kapışıyorlardı. Her türlü yağmada hep sona kaldığım için güzel soyadı yağmasında da sona kaldım. Bana, ortada böbürlenebileceğim bir soyadı kalmadığından, kendime 'Nesin' soyadını aldım. Herkes "Nesin!" diye çağırdıkça ne olduğumu düşünüp kendime geleyim istedim."

Aziz Nesin

İnsanın kendisini nasıl tanımladığı, dünyasının ne çapta olduğunun çok iyi bir göstergesidir bence. O yüzden insanlara "Sen nesin?" sorusunu yönelttiğinizde alacağınız yanıt o kişi hakkında size çok şey söyler. Kendini tanımlayabileceğin 10 sıfatı önem sırasına göre altalta diz denirse birçok ruh doktorunun aylarca uğraşıp çözemediği birçok ayrıntı gün ışığına çıkar. Bu listede baş sıraya oturanlar o kişinin kendisini evrenin ve insanlık ailesinin ne ölçüde içinde ya da dışında kabul ettiğini pek iyi gösterir.

İlk sırada "Galatasaraylıyım" ya da Trabzonsporluyum" diyen kişinin yaşamında yalnızca futbolun ne denli önemli olduğunu değil, örneğin Türk ya da Kürt veya Müslüman veya gayrimüslim olmanın daha az önemli olduğunu görürüz. Takım seçen ve o takımı destekleyen kişi bunu bilinçli ya da bilinçsiz bir seçim sonucu yapmıştır. Kimse Beşiktaşlı ya da Kayserisporlu olarak doğmaz. Takım tutan kişi, o takım kazanınca sevinir, kaybedince üzülür, kendisi o camianın bir ferdidir çünkü. Vefalıdır, tuttuğu takım ikinci, üçüncü kümeye düşse de ucuz politikacıların parti değiştirmesi gibi takım değiştirmez.

Oysa o 10 sıfatlık listenin başına kendi seçeneği olmayan şeyleri oturtan kişi, elinde olmayan, kendi seçmediği şeylerle övünen kişidir. İnsan anasını babasını, ya da hangi milletten, hangi ırktan, hangi etnik gruptan olduğunu, hangi ülkede doğduğunu kendisi seçmez. O zaman birinci sırada "ben Fransızım", ben Çinliyim", "ben Rusum" diyen kişi tamamen rastlantı sonucu edinilmiş bir etnik

özelliğine en büyük önemi vermiş demektir. Cinsiyet te öyle değil mi? Erkek veya dişi olmamızı kendimiz mi seçtik?

Din konusu elbette biraz daha karışık. Genelde ana babalar çocuklarının kendi dinlerinden olduğunu, olacağını, olması gerektiğini varsayarlar; ya Türkiye'deki gibi çocuk doğduğunda nüfus kağıdına dini yazılır ya da hiçbir din, hiçbir inanç hakkında en ufak bir bilgisi olmayan çocuğa daha ilk günden "sen Hıristiyansın", "sen Hindusun" gibisinden şartlanmalar aşılanır. Ana babasının dininden çıkan çocuklar hoş karşılanmaz. Oysa o kişi aklı erdiğinde kendince bir seçim yapmıştır ve bunu listesinin başına koymaya ötekilerden daha çok hakkı vardır.

Bazıları listesinin başına işini ya da mesleğini koyar. "Ben mühendisim", "ben boyacıyım", "ben yazarım", "ben taksi şoförüyüm" gibi. Bu, bazan yaptığı işi çok sevdiğini, benimsediğini gösterse de çok kez bir övünme ya da (öyle demekle öyle olunuyormuş gibi) bir özenti, bir öykünme belirtisidir. İki uyağı alt alta getiren kişinin kendine "şair", ya da iki fırça darbesi atan kişinin kendine "ressam" demesi gibi. Eğer böyle değilse, kişinin yaptığı –hele hele iyi yaptığı- işi listenin başına koyması saygı duyulacak birşeydir bence.

Eğitimini başa koyanlara ne demeli? Çaba gösterip belirli bir düzeyde eğitim görmüş olmak elbette güzel birşey ama özellikle Türkiye gibi bir ülkede eğitim konusunda fırsat eşitliği olmadığından yüksek düzeyde eğitim görmüş olmanız ailenizin para durumunun veya statüsünün bir sonucu da olabilir. Ne demişti İbrahim Tatlıses: "Urfa'da Oksford vardı da biz mi gitmedik?" O zaman listenin başında "ben üniversite mezunuyum" olması da biraz ters oluyor bence.

Bütün bu tanımlamaların amacı ne peki? Bir gruba ait olmak, o grubun olumlu niteliklerini kendi nitelikleri imiş gibi benimsemek, onunla övünmek, grubun dışında kalan başkalarına tepeden bakmak ya da en azından "öteki" muamelesi yapmak. Ve tabii ki içinde bulunduğunuz grup ne kadar küçükse, sizden olmayan kişiler de o kadar çoktur. En geniş tanımlama erkek-kadın tanımlaması ise dünya nüfusunun yarısı sizin gruptandır, diğer yarısı da "öteki" gruptan. Grup daraldıkça grup dışında kalanlar veya bırakılanlar artar, siz azınlıkta kalırsınız. Ve her azınlık gibi hemen savunmaya geçer, sizin grubunuzun ayrıcalıkları olduğuna, "ötekiler"den üstün olduğuna vehm edersiniz. Ve işte kıyamet te o zaman kopar. "Ötekiler" ya aşağıdırlar, ya rakiptirler ya da düşman.

"Ben Kayseri'nin(1) falanca köyünden(2), üniversite mezunu(3), şair(4), uzun boylu(5), Kayserispor'u tutan(6), zengin(7), Müslüman(8) bir Türk(9) erkeğiyim(10)" dediğinizde bu 10 nitelikten hangisini bir numaraya koyuyorsunuz?

"Şiir yazmaya çalışan bir insanım" deseniz olmuyor mu? Ya da "dünya adlı küçük bir gezegende yaşayan bir canlıyım"a ne buyurulur?

Bırakın insanı, dünyayı. Hepimizin insan olduğumuzu, hepimizin hayvan soyundan geldiğimizi, canlılar dünyası ile cansızlar dünyası arasında bile kopmaz bağlar olduğunu neden göz ardı ediyoruz? Evrenin bir parçası, hem de çok, çok küçük bir parçası olduğumuzu içimize neden sindiremiyoruz? "Benimki doğru, seninki yanlış, benim elimde güç var, doğrumu sana dayatırım"ın çıkmazını ne zaman göreceğiz?

BAHAR GELMİŞ NEYİME 1

Avustralya yerlilerinde Avrupalılar kıtaya ayak basmadan önce mülkiyet kavramı yoktu. Özellikle toprağa sahip olmak değil, toprağın parçası olma görüşü vardı. Bugün mülkiyet herşeye hâkim olmuş durumda. Yalnız somut, elle tutulur şeylere (ya da "şey"in çoğulu "eşya"ya) değil, patronun işçiye sahip olması, kadının erkeğin mülkiyetinde olması, ya da kadının kendini erkeğin sahibi gibi görmesi de bunun bir uzantısı elbette. Soyut kavramlar da kapanın elinde kalıyor. Doğaya bağlı kutlamalar, bayramlar da bir grubun, bir ulusun, bir dinin mülkiyetine geçirilmeye çalışılıyor.

Bugünkü kültür mirasımız tümüyle kuzey yarıküreden kaynaklandığı için tabii, Hıdrellez de, ilkbahar ekinoksu da (gündüzle gecenin ilkbaharda aynı uzunlukta olduğu ve ondan sonra günlerin uzamaya başladığı nokta) buna göre belirlenmiş, bahar ekinoksu yılına göre 21-25 Marta, kış şenlikleri de 25 Aralığa denk gelirmiş. Ağustos-Eylül aylarındaki bağbozumu da ürünün bolluğunun şenliklerle, şarapla kutlandığı günlermiş. Bahar ekinoksu çevresinde kutlanan birçok gün, bayram var.

Musevilerin "Hamursuz"u, Hıristiyanların "Paskalya Yortusu", İranlıların (ve şimdi Kürtlerin) "Nevruz"u, ve duymadıysanız ilk benden duyun: bir de Nevruz'un Türklerin 4646 yıl önce (yani M.Ö. 2637 yılında) demir dağı eriterek Ergenekon'dan çıkmalarının yıldönümü olması. Böyle kesin bir tarih, bir efsane için nasıl saptanabiliyor demeyin. İlk büyük tek tanrılı din olan Museviliğe göre dünyanın Milattan önce 3761 yılında tam da 1 Nisan günü yaratıldığı "kitapta yazıyor". Bu 3761 yılı da nereden çıktı derseniz, Adem ile Havva'dan başlayarak, onların evlâtları, onların evlâtlarının evlâtları, kaç yaşında öldükleri falan hesap edildiğinde Orta Çağdaki papazlar bu yılı bulmuşlar. Yâni dünya bundan tam 5770 yıl önce yaratılmış. İki efsaneyi birleştirirsek Adem ile Havva'dan yaklaşık (yaklaşık ne demek, kesin) 1124 yıl sonra Türkler demirden dağı eritip Ergenekon'dan çıkıyorlar. Dünyamızın 5770 yaşında olduğuna, "yaradılış kuramı"na inananlar 100,000 yıllık fosiller gibi "önemsiz ayrıntılar"ı bugün bile göz ardı edilebiliyor, Darwin Tübitak'tan aforoz edilebiliyor. Neyse konuyu dağıtmayalım, bahar bayramlarına dönelim.

Ekinokstan sonra biraz gecikmeyle bir de Hıdrellez var. Ünlü Balkan müzisyeni Goran Bregoviç'in "Ederlezi" adlı o güzelim parçasını dinlerken bunun "Hıdrellez"den bozma bir sözcük olduğu aklıma gelmemişti. Sezen Aksu bu şarkının Türkçesini şöyle söylüyor:

Bahar oldu aman / Al kese astım gül dalına / Adadım yarin adına / İki göz oda

Dağ yeşil, dallar yeşil / Uyandılar bayrama / Her gönül şen / Bir benim bahtım kara

Kokuyor buram buram / Fulyalar vakit tamam / Bir bana uğramadı /Bu bahar bayram

Ağlama Hıdrellez / Ağlama be bana / Acı ektim yerine / Sevda yeşerecek / Başka bahara

Ne yolu var ne izi / Tanıdık değil yüzü / Dilerim Allah'tan / Aşk sözün özü

Sevdiğim yok, eşim yok / Ağardı bir gün daha / Ey benim şans yıldızım / Gülümse bana

Ağlama Hıdrellez / Ağlama be bana / Acı ektim yerine / Sevda yeşerecek / Başka bahara

"Hıdrellez" 5-6 Mayıs günlerinde yazın ilk günlerinin kutlandığı bir "bahar bayramı". 21 Mart ile 6 Mayıs arası baharın gelişi, tek tanrılı dinlerden önce toprağa yerleşimin ilk başladığı Mezopotamya Orta Doğu ve doğu Akdeniz topraklarında çeşitli günlerde kutlanır olmuş. Hıdrellezde "bahar Hızır gibi yetişir" ve insanları kışın soğuğundan, sıkıntıdan, kıtlıktan kurtarır. 6 Mayıstan 8 Kasıma kadar olan süre "Hızır günleri" (yaz), 8 Kasımdan 6 Mayısa kadarki süre de "Kasım günleri" (kış) kabul edilir, bu nedenle 6 Mayıs kışın bitiminin kutlanacağı gün olmuş.

Mevsimler tarım öncesi toplumlarda da önemli idi. Kışın besin bulmak, ya da hayvan avlamak daha güçtü, kışın soğuğunda sığınacak yer bulmak, ısınmak önemliydi. Tarım toplumlarında bu daha da ağırlık kazandı. Ürünün iyi olup olmaması tam anlamıyla "hayat memat meselesi" olduğundan baharın gelişi, toprağın ısınmaya başlaması, tohumun canlanması bu toplumlar için önemli tarihler oldu. Günlerin uzamaya başlaması da artık kışın doruğuna eriştiğinin, bundan sonra artık ölü toprağın yeşerip insanları doyurmaya başlayacağının habercisi oldu. Yaz sonunda, bağbozumu, insanın emeklerinin karşılığını gördüğü, toprak ananın bereketini kutladığı bir dönem oldu. Anadolu'nun en eski uygarlıklarından olan Frigyalılar (kıral Midas'ın Ankara-Eskişehir dolaylarında hüküm sürdüğü kırallık) tanrıları Attis'in öldükten sonra Martın 4. haftasında canlanmasını kutlarlarmış. Doğanın baharda canlanmaya başlaması hep bir tanrının ya da tanrısal bir varlığın öldükten sonra yeniden yaşama dönmesiyle simgelenirmiş. Tüm ön Asya mitolojisi ölüp ölüp dirilen tanrılarla

dolu zaten. Anadolulu Troyalıların aslında Frigyalı olduğu, Frigyalıların tanrısı Mithras'ın ise ta Zerdüşt'e dayandığını biliyoruz. Bugünün Çukurova'sı Kilikya'da da Mithras pek popüler bir tanrıymış. Zerdüştlerin ateşe taptıkları gibi bir yanlış anlama vardır. Zerdüştlerde ateş, aydınlık kaynağı olarak saygı görür, söndürülmez ama tapınılmaz. Tüm ön Asya'da bahar aylarında kutlanan bahar bayramlarında ateş yakılması, ateşin çevresinde oyunlar oynanması, ateşin üstünden atlanması bahar bayramlarının ayrılmaz bir parçası olagelmiş.

Tek tanrılı dinlerin Ortadoğuda ortaya çıkmasıyla bu dinler insanların bu doğal bayramlarını tümüyle yadsıyamayacaklarını anlayıp bu tarihleri bir güzel kendilerine uydurmuşlar, insanların daha önceki "pagan" adı verdikleri inançlarını içselleştirip dinselleştirmişler.

Bu iş uzayacak, isterseniz haftaya devam edelim.

BAHAR GELMİŞ NEYİME 2

Bu satırları okuduğunuz sıralar Türkiye'deki yerel seçimlerin sonucu belli olmuş olacak. Dünya halâ mâlî kriz içinde kıvranıyor, ABD'nin başına hem rengi koyu, hem de gerzek Bush'tan sonra insana oh dedirtecek zekâda bir başkan geçmiş, Muhsin Yazıcıoğlu'nun helikopteri düşmüş, ben de kalkmış, bahar bayramıyla, Nevruzla falan uğraşıyorum. Bahar başıma mı vurdu derseniz, buralarda ilkbahar da değil, sonbahar… Yok, henüz bunamış ta değilim. Bu yaptığımın da bir mantığı var, yazılanları üçbuçuk kişi de okusa…

Sovyetlerin mevta oluşunun ardından iskemlesinde sosyalizm raptiyesi olanlar ivedilikle sosyalizmin de "sizlere ömür" olduğunu cümle âleme ilân ettiler, biliyorsunuz. Sosyalizmin temelinde yatan sınıf analizi, kapitalist toplum içindeki ana çelişkinin sermaye-emek çelişkisi olduğu fikri de Sovyetlerin tabutuna konup üstüne bol toprak atıldı. Onun yerine insanların farklılıklara olan tepkisi, kuşkuları, güvensizlikleri, hoşgörüsüzlükleri körüklendi, su yüzüne çıkarıldı, asıl çelişkinin gündeme bile gelmemesi sağlandı. Irkçılar "benin ırkım seninkini döver", dinciler "benim dinim seninkinden daha essah", hepsi kapitalist düzeni savunan siyasî partiler "benim partim bir yana, ötekiler bir yana" demeye başladılar. "Uygarlıklar çatışması" diye bir kavram sınıf çelişkisini gündemden kovaladı. Bendeniz, karınca kararınca sizlere yaratılmak istenen bu yapay farklılıkların aslında birbirinin benzeri, devamı ya da kozmetik ameliyat geçirmiş değişik biçimleri olduğunu anlatmaya çalışıyorum.

Bugün "üç büyük din"den söz edenler her nedense bunların dışında kalan Asya dinlerini göz ardı ediyorlar. Yakın geçmişe dek Asya ülkelerinin ekonomik gücü olmadığından dinleri de, felsefeleri, hayat görüşleri de "uygar Batı" tarafından hep gözardı edilmiş. Bugünkü düşünce sistemimizi belirleyen bu "üç büyük din"in üçü de Orta Doğu, Mezopotamya kaynaklı.

Konuya bahar bayramı ile başlamıştık. Nevruz, veya Kürtlerin "w" aşkıyla söyledikleri biçimiyle Newroz doğanın uzun kış uykusundan sonra uyanışının kutlanması. Yine tarihe dönersek, bugün bizim halâ kullandığımız "Nisan"ın adı bile Babil'e dayanıyor. 1 Nisan Asurluların kutladığı yeni yıl bayramı. Museviliğin Yahudiler Babil'e sürüldükten sonra tam bir din olarak ortaya çıktığı unutulmamalı. Tevrattaki bir öyküye göre Firavun'un Yahudilerin ilk doğan çocuklarının öldürülmesini buyurması üzerine Tanrı Yahudilerin evlerine kuzu kanı sürüyor ve bunu gören Firavunun adamları o evi es geçiyorlar (passover). Sonunda Sayın Musa'nın ısrarı üzerine Firavun İsrailoğullarını serbest bırakınca

alelacele kaçıyorlar ve ekmeklerini mayalamaya bile fırsat bulamıyorlar. O nedenle buna "Hamursuz" bayramı deniyor ve 15 Nisan'da Museviler mayasız ekmek yiyerek bu günü anıyorlar. Olay yine 21 Mart ile 6 Mayıs aralığına denk geliyor. Bu aralığın değişik inançlardaki ortak yanı hep bir kurtuluşu, doğanın kışın ölüp baharda dirildiği gibi hep bir yeniden canlanışı, ölüp ölüp dirilmeyi simgelemesi.

Sayın İsa'nın doğum gününün kilise tarafından gün dönümüne (günlerin uzamaya başladığı Aralık gününe) alınmasının da simgesel olarak "artık karanlık günler bitiyor, aydınlığa kavuşacağız" gibi bir anlamı var. Paskalya da Hıristiyan efsanesine gore Sayın İsa'nın öldükten sonra dirilmesinin yıldönümü. Bunun da yine Nisan ayına denk getirilmesi rastlantı değil. Bu dinlerle alışverişi olmayan "paganlar", Zerdüştler zaten baharın gelişini Nevruz gibi şenliklerle kutluyorlar, "biz de Sayın İsa'nın öldükten sonra dirildiği masalını buna denk getiririz, onları da dinimize bağlarız" açıkgözlülüğü var işin içinde. Yumurta simgesi de buna gayetlen uygun. Cansız görünen birşeyin (yumurtanın) içinden bir canlı çıkıyor, doğa canlanıyor, Sayın İsa öldükten sonra diriliyor. Şimdilerde bu yumurta çikolatadan yapılıyor, bol bol çikolata yumurta alıp yiyerek can çekişen kapitalist eknomiyi canlandırmak tüketici olarak hepimizin üzerine düşen en büyük görev.

Ortadoğuda bunlar olurken biraz ötedeki İran'da Zerdüşt dini zaten binlerce yıllık bir dinmiş. Bu dinin yaklaşık 3500 yıl önce Orta Asya bozkırlarında ortaya çıktığına inanılıyor. Tarihçiler Hindistan'dan Ege'ye uzanan bölgede M.Ö. 6. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıla kadar hâkim olan bu dinin o "üç büyük din"i büyük ölçüde etkilediğini söylüyorlar. Örneğin evrenin 7 günde yaratıldığı efsanesi Zerdüştlerden alınma. Ama alıntı yapılırken işi biraz karıştırmışlar. Zerdüştler evrenin 7 "aşamada" yaratıldığını söylerken bu "üç büyük din"de 7 gün olarak algılanmış. En son yaratılan şey de ateş. Orta Asya'nın ve İran dağlarının soğuğunda hem ısınmak için, hem de hayvancılık yapan bu insanların eti pişirmeleri için ateş kutsal bir konum kazanıyor. Ve o zamanlar kibrit, çakmak falan olmadığı, ateş yakmak çok zahmetli bir iş olduğundan ateşin söndürülmemesi gerekiyor. Bugün bile dilimizdeki "ocağını söndürmek" deyimi bununla ilintili. Yer ve Gök tanrıları var, Güneş ve Ay tanrıları, Rüzgâr tanrıları var, öldükten sonra gidilecek bir "ahiret"e inanç var.

"Yeni Gün" anlamına gelen No-Ruz ilkbahar ekinoksuna (gündüzle gecenin ilkbaharda aynı uzunlukta olduğu ve ondan sonra günlerin uzamaya başladığı nokta) denk geliyor. Ölüp ölüp dirilmek doğanın düzeni olarak görüldüğünden kışın ölen doğanın ilkbaharda canlanması da (tabii yine kuzey yarı kürede) buna

uyuyor. Zerdüştlük olsun, "üç büyük din" olsun, Orta Asya efsaneleri, Hint efsaneleri, Konfüçyüs olsun hepsi insanlığın ortak kültür mirası. Hepsi birbirinden etkilenmiş, o günün toplumsal ve ekonomik koşullarına göre değişmiş, evrimleşmiş, evrimleşememişse yok olup gitmiş. Bunların içinden bir tanesini soyutlayıp almak, diğerlerine tu kaka demek kimin ekmeğine yağ sürüyor diye düşünsek nasıl olur derim.

BAHAR GELMİŞ NEYİME 3

Avustralya'da sonbahar geliyor. Ama bizler bayramlarımızla, kafamızla, gönlümüzle hâlâ kuzey yarıküredeyiz. Martın, Nisanın, Mayısın sonbahar ayları olmasını hâlâ sindiremişiz içimize.

M.S. 1000 dolaylarında Fars şairi Firdevs'in yazdığı Şahname'de zalim kıral Zahak'ın öyküsü anlatılıyor. Omuzlarından yılanlar çıkan Zahak'ın yılanlarını beslemek için her gün iki genç kurban edilip beyinleri yılanlara veriliyor. Ancak bu gençlerin celladı iki yerine bir genç kurban edip beynini koyun beyniyle karıştırıyor ve her gün bir gencin hayatını kurtarıyor. Bu kurtarılan gençler demirci ustası (Kafkaslardaki Osetya dilinde demirci ustasına "Kurdalögon" denirmiş) Kaveh'in (ya da Kawa'nın) önderliğinde Zahak'a baş kaldırıyor ve Kawa Zahak'ı demirci çekici ile öldürüp yerine Feridun'u tahta oturtuyor. Kökü İran'a dayanan bu efsaneye göre Kürtlerin kökeni bu kurtarılan gençlere dayanıyor. Evliya Çelebi Irak'ta Şahrizor'daki Merkawe bölgesinin adını Kawe'den aldığını söylüyor. Şehrizor adı ise Şehr-i Assur (yâni Asur kenti) adından bozma. Efsanenin Kürt biçiminde ise zalim Zahak'ın adı Asurlu Zuhak veya Dehak olmuş. Dehak'ın 2500 yıllık saltanatı sırasında bahar bir türlü gelmez imiş. Kawa 20 Mart günü Dehak'ı öldürünce bunu kutlamak için tepelere ateşler yakmış, ertesi gün 21 Martta her yer yeşermiş, bahar gelmiş, Newroz olmuş. Yüzyıllar boyu anlatılan bu efsane, diğer ölüş-doğuş efsaneleri gibi yine bahar ekinoksuna denk getirilmiş. 1930'larda Kürt şair Tevfik Abdullah, Newroz'u Kürtlerin simgesi, milli bayramı haline dönüştürmüş, aynı doğa dönemlerinden kaynaklanan "hamursuz" gibi, paskalya gibi, Hıdrellez gibi, Kıbrıs'ın Mart 9'u gibi bu da doğanın birleştirici gücü yerine, bahar bayramının başka başka inançlara, milliyetlerin, dinlerin ayırıcı etkisine hizmet eder hale gelmesine kendince bir katkıda bulunmuş. Kürt gazeteci Stran Abdullah bu "*herkese ve kendimize bizim farklı olduğumuzu, özel bir halk olduğumuzu hatırlatmak içindi. Ateş yakmak bir özgürlük simgesi haline geldi*" diyor. Ortak yanlarımız vurgulamak yerine farklılıkları vurgulamak kimin işine yarıyor diye sormaz mı insan?

Bunlar denirken Türkler boş durur mu? Ergenekon efsanesi de yukarıdaki Fars efsanesi gibi bir halkın boyunduruktan kurtulma efsanesi. Onda da bir demirci ustası var, demirden dağlar eritiliyor, düşmana yenildikten sonra Ergenekon'a kısılıp kalmış olan Türkler orada serpiliyor, demirci ustalarının mahareti ile ve bir bozkurtun önderliğinde Ergenekon'dan çıkıyor, özgürlüklerine kavuşuyorlar. Ergenekon efsanesi biraz çekiştirilerek Ergenekon'dan çıkış günü "yeni gün" yâni

Nevruz olarak belirleniyor. Tarih 21 Nisan. Ergenekon'dan çıkışta Türklere yol gösteren kurt gibi, Roma efsanesinde de savaş tanrısı Mars'ın ikiz çocukları Remus ve Romulus'u emzirip besleyen bir dişi kurt var. Tarih M.Ö. 700ler. Romulus kardeşi Remus'u (Adem ile Havva'nın oğullarından Kabil'in Habil'i öldürmesi benzeri) öldürüp Roma kentini kuruyor. Şaşıracak birşey yok; Roma kentinin kurulma tarihi de 21 Nisan. Yüzyıllar boyu dünyaya hükmetmiş Roma imparatorluğu da bahar bayramını kendini doğayla özleştirmek için kullanmış. Hani, nasıl doğa bu gün uyanıyorsa Romalılar (veya Kürtler ya da Türkler) da uyanıyor, titreyip kendilerine dönüyorlar.

Son yıllarda Sarı Gelin türküsü aslında Türk türküsü mü, Ermeni türküsü mü gibisinden son derece anlamsız bir tartışma vardı. Yüzyıllar boyu içiçe yaşayan iki halkın birbirinden birşeyler almış olabileceği, bunun utanılacak birşey değil, sevinilecek bir alışveriş olduğu neden kabul edilmez, neden farklılıklar körüklenir?

Türk kahvesi mi, Yunan kahvesi mi, baklava Arap mı, Türk mü tartışmaları gibi Nevruz (veya Newroz) Türk şenliği mi Kürt şenliği mi tartışmaları farklılıkları keskinleştirmekten, halkları birbirlerinden uzaklaştırmaktan, giderek düşmanlaştırmaktan başka ne işe yarar?

Bir bayram daha var: 1 Mayıs, Uluslararası İşçi Bayramı. Bu da yine baharın geliş dönemine denk geliyor. İlginçtir, İngilizce adıyla May Day aynı zamanda "Mayday Mayday Mayday" biçimiyle sıkıntıda olan gemilerin, uçakların "İmdat" anlamına kullandıkları uluslararası bir sinyal. Hani insan bunun Fransızca "*venez m'aider*" (yâni 'gelin bana yardım edin')den bozma olduğunu bilmese, göçmekte olan kapitalizmin Uluslararası İşçi Bayramı karşısında "İmdat" diye bağırması olduğuna hükmedecek.

Baharın gelmesi her tarım öncesi ve tarım toplumunda kutlanırken, üzümün bol olduğu Batı Anadolu'da, yaşama tad veren şeylerin "üç büyük din" tarafından henüz yasaklanmadığı o güzelim günlerde Anadolu'nun aşk, içki, seks, eğlence tanrısı Pan'ın onuruna bağbozumu şenlikleri düzenlenirmiş. Daha sonra Grekler buna Dionysus, Romalılar Bacchus adını vermişler. Baharın gelişini ateşler yakarak kutlamışsınız, sonra bütün yaz uğraşmış, didinmişsiniz, asmalar bol üzüm vermiş, şarabınızı yapmışsınız, keyfinize bakıyorsunuz. Sonra gelmiş yasaklar, ayıplar, günahlar. Pan şenliklerinde bayrak olan erkeklik organının yerini renkli renkli kumaşlardan bayraklar almış, şarapla kafa bulup özgürce sevişmek yerine "düşman" öldürmek ya da "şehit" olmak arzu edilir birşey diye insanlığa yutturulmuş, sizle ben birbirimizi öldürürken, musakka Yunan yemeği

mi Türk yemeği mi diye birbirimize girerken adamlar din, milliyet, ırk palavralarıyla malı götürmüşler. İşin acı yanı hâlâ da götürmekteler.

Gelin bahar bayramı hepimizin bayramı olsun, siz adına ne derseniz diyin ama birlikte kutlayalım, bahar bayramı çalışanların, emekçilerin, alın teri dökenlerin bayramı olsun. Sonra da o alın terimizin ürününün hep birlikte zevkle, ayıpsız, günahsız, yasaksız tadını çıkaralım. Birkaç hafta sonraki Uluslararası İşçi Bayramı dolayısıyla hepinizin baharını kutlarım. Avustralya'da bu sonbahar oluyormuş, olsun. Yeter ki gönüllerde bahar olsun, çiçekler açsın.

ÇİMENTO

Yerel seçimler bence Erdoğan'ın yenilgisiyle değil, yanılgısıyla hatırlanacak. Müslümanlığın Türkiye insanlarını birleştiren çimento olacağını umarken, etnik kimliğin Müslümanlıktan daha yapışkan bir çimento olduğunu görmüş oldu. Böylelikle sosyalist hareket içinde 60'ların sonlarından başlayan ve izlerine bugün halâ rastladığımız bir stratejik yanılgıya ortak oldu. Mitlerle yoğrulan, mitlerle ayakta kalan ve mitleri kullanan AKP'nin ve Başbakan Erdoğan'ın böylesi bir yanılgıya düşmesine şaşmamak gerek. Peki, Türkiye solunun yanılgısı? Sosyalist kuram herşeyden önce toplumun, toplum içindeki üretim ilişkilerinin ve buna kopmaz bağlarla bağlı olan toplumsal ilişkilerin analizinden geçer. Türkiye solu, emeğin sermaye ile olan çatışmasının, bu temel çelişkinin öne geçeceğinden, emekçileri birbirine bağlayacak çimentonun bu olacağından hareket etmişti. Ve bu bağlamda ırk, etnik kimlik ve dinin belirleyici olmayacağından yola çıkarak Türkiye'deki tüm emekçilerin ve bu arada da Kürt emekçilerin haklarını savunur olmuştu. Oysa Türkiye'nin toplumsal yapısına baktığımızda genelde tarım toplumundan (montaj sanayii bile olsa) sanayi toplumuna geçiş sürecinde olan bir toplum karşımıza çıkmaktaydı. Doğu Anadolu'da ise tarım toplumundan tarihsel olarak bir adım daha geride olan aşiret toplumu vardı. Ve sosyalist hareket bilmeliydi ki aşiret toplumu ve aşiret toplumunun değerleri, din, mezhep, ırk, etnik kimlik gibi öğeleri bir yana itip emekçiler olarak insanların bir araya gelmesi, birlikte hareket etmesi, âdil bir sosyalist düzen kurulması yolunda mücadele etmesi için çok çorak bir topraktı. Bu topraklarda emekçilerin kardeşliği temelinde etnik farklılıkları geride bırakıp birlikte hareket etmek yaklaşımı yeşeremez, boy atamazdı.

Geçtiğimiz yerel seçimlerde, elbette yerel etmenler rol oynadı, yerel adayların kimlikleri de önemliydi. Ama bu yerel seçimleri AKP yönetimi hakkında bir referanduma dönüştüren Başbakan Erdoğan, dinin ve Kürt sorunu hakkındaki olumlu yaklaşımlarının güneydoğuyu AKP'ye kazandıracağını sanıyordu. Fena halde yanıldı. Aşiret kültürü içinde nasıl 60'larda ve 70'lerde solun yaklaşımları etkili olamamış idiyse, Erdoğan'ın yaklaşımları da ırk kayasına toslayarak fena halde battı. Erdoğan Kürt değildi ve aşiret kültürü içinde yalnızca bu gerçek konuyu belirlemeye yeterliydi.

1980 darbesi ve ardında gelen Özal "devrimi"nin cirit attığı günlerde doğanlar bugün 30'larına merdiven dayadı. Buna devrim demem boşuna değil. Özal'a gelinceye kadar gerek kendine "ülkücü" adını yakıştıranlar, gerekse kendisine

"devrimci" diyen sosyalistler Türkiye'deki düzen üzerine kafa yorup daha iyi bir düzenin nasıl olabileceğini bazan tartışarak, bazan birbirlerini vurup öldürerek gündemde tutuyorlardı. Her ne kadar "ülkücü" hareket gırtlağına kadar vahşete batmış, katliamlar düzenleyen ve düzenin (isterseniz buna "derin devlet" deyin) manipüle ettiği bir hareket olmuş idiyse de neferleri daha iyi bir Türkiye için çarpıştıkları inancı içindeydiler. Özal "devrimi" iki şey yaptı. Birincisi ülke düzeyinde devletin başrol oynadığı bir karma ekonomi düzeninden "kovboy kapitalizmi"ne geçişin temellerini attı. Öte yandan da bu azgın kapitalist düzen içinde bireyin rolünü "gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım" ve "gemisini yürüten kaptan" çizgisine sokmayı başardı. Bugün Türkiye'de her köşe başında mantar gibi türeyen "üniversiteler" işini yapmayı pek iyi bilen, bu işini düzen içinde "köşeyi dönmek" için en iyi ne biçimde kullanabileceğine kafa yoran "teknokratlar" yetiştirmeye başladı. "Adam kayırma" artık bir istisna olmaktan çıktı, iktidar, şu ya da bu grubun, tarikatın veya "holding"in adamlarını kilit noktalara getirmesi için gerekli olan bir araç haline geldi. Özal bunları yaparken aşiret kültürünü gözardı eden Türkiye solu Kürt hareketine yanaştı ve PKK ilk kuruluş yıllarında sol bir nitelik taşımaktaydı. Bazılarının iddia ettiği gibi MİT ajanı olsun, olmasın, Abdullah Öcalan önce bu solu örgütüne çekti, sonra da acımasızca tasfiye etti ve PKK tam anlamıyla ırkçı bir terörist örgüt niteliğine büründü. Sovyetlerin iflâsı da buna ivme kattı. Aşiret kültürünü iyi bilen ve tam bir aşiret reisi gibi davranan Öcalan bu kültür içinde ne yapsa takipçileri tarafından "önderlik ne yapsa haklıdır" ya da "mutlaka bir bildiği vardır" biçiminde nitelendirilerek kahramanlaştırılmaya devam edildi.

1965 seçimlerinde %2,97 oy alan sosyalist hareket, 2009 yerel seçimlerinde (EMEP, İP, ÖDP ve TKP toplam olarak) %0,72 oy aldı. Sol her zamanki kısır tartışmaların girdabında kendi kuyruğunu kovalarken, Kürt milliyetçi hareketinin temsilcisi DTP %5,51 oy aldı. MHP'nin ortaya yanaşmasıyla aşırı sağda kendi başına kalan BBP ise %2,23 oy aldı.

Bir süre önce SBS'te Kayseri'deki gelişmeleri konu alan bir belgeselde dinci bir iş adamı çok doğru ve açık olarak "paranın dini, milliyeti yoktur" diyor ve Özal'ı gönendirecek biçimde tek hedefin "para yapmak" (dikkatinizi çekerim "para kazanmak" değil, "para yapmak") olduğunu söylüyordu. Özal'ın Türkiye'yi "depolitize" etme girişimi meyvelerini veriyordu ve AKP yönetimi de Özal'ın diktiği ağaca bol gübre verdi. DTP'nin Güneydoğu Anadolu dışında pek bir yerlerde başarı gösterememesi de (Özal'ın hakkını yememek gerekir) yine bu meyvelerden birisi oldu. Bugün Kürt kökenli nüfusun en yoğun olduğu kent olan

Istanbul'da milliyetçi Kürt hareketi pek başarılı olamadı. Aşiret toplumundan ve kültüründen kopmuş ya da kopmaya başlayan ve harıl harıl para yapmakla meşgul olan Kürt kökenli vatandaşların gündeminde Kürt kimliği öne çıkmadı. Ömrümüz yeterse, bugün para olan çimentonun yarın ne olacağını hep birlikte göreceğiz.

UYUSUN DA BÜYÜMESİN

UNESCO her yılı insanlık tarihindeki önemli kişilere adıyor. 2002 Nazım Hikmet yılıydı. 2009 yılı, doğumunun 200. yıldönümü dolayısıyla Charles Darwin'e adandı. Ayrıca Birleşmiş Milletler 2009 yılını Uluslararası Astronomi Yılı ilan etti. Yeryüzünden gelip göçen çok önemli insan arasında tarihin akışını değiştiren, insanın dünyaya bakış açısını etkileyen kişiler o denli de çok değil. Bunlardan birkaçı Einstein, Marx ve Freud ise bir tanesi de kuşkusuz Darwin'dir.

İnsanoğlu çevresini incelemeye başladığından bu yana açıklayamadığı olayları bir "ilâhi güç" ile, bir "yaratıcı" ile açıklamaya çalışmış, bilimin açıklayabildiği alanlar genişledikçe "yaratıcı" yoluyla açıklanan şeyler azalmaya başlamış. Kendilerinin bu ilâhi gücün yeryüzündeki temsilcileri olarak tanıtan kırallar, papalar, şeyhülislâmlar ve bilumum din adamları (pek din kadını olmamış zaten) ya otoritelerini sarsan buluşları yapanları asmış, kesmiş, yakmış, derisini yüzmüş ya da aslında bu buluşların savunuculuğunu yaptıkları inanç sistemi ile çelişki içinde olmadığını göstermek için bin takla atmışlar. Bu bilim adamlarından üzerine en çok şimşek çekenler de astronomi ya da biyoloji ile uğraşanlar olmuş. Dünyanın evrenin merkezinde olmadığını ya da insanın bir yaratıcı tarafından çamurdan veya bir başka hammaddeden "yaratılmış" olmayabileceğini ileri sürenler, çıkarları efsanelerin sürdürülmesine bağlı olanlar tarafından hedef gösterilmiş, acı çekmişler. 400 yıl önce engizisyona çekilen Galile, yakılan Giordano Bruno, bugün yadsınamaz gerçekleri kabul etmek zorunda kalan Vatikan'ın artık özür dilemek zorunda kaldığı saygın kişiler olmuşlardır. Son ekonomik kriz birçok insanı Marx'ı tozlu tarih raflarından indirip yeniden incelemeye itmiş, din sömürücüleri aslında Einstein'ın dediklerinin yaratıcı kavramıyla çelişmediğini haykırır olmuşlar. Dinlerin insancıkları kontrol altında tutmak için koyduğu yasaklar Freud tarafından kökünden sarsıldığı için Freud'un dediklerine köhnemiş yaftası takılır olmuş.

Din sömürücülerinin Darwin ile baş edebilmeleri bu kadar kolay olmamış, 150 yıl önce Evrim Kuramını yayımlayan Darwin dincilerin boy hedefi olagelmiştir. İstatistiklere göre Evrim Kuramının doğru olmadığını düşünen insan oranının en yüksek olduğu ülkelerin başında Türkiye ve ABD gelmektedir. (ABD halkı arasında evrime inanlar yüzde 10 iken bu rakam Amerikan bilim adamları arasında yüzde 55). Türkiye'nin büyük çoğunluğunun Müslüman, ABD'nin büyük çoğunluğunun Hıristiyan olması kayda değer. Orta Doğu dinlerinin aslında aynı çizgi üzerindeki Sayın İbrahim dinleri olduğunun ve aslında

birbirleriyle çelişmediklerinin altı çizilmelidir. Daha düne kadar Evrim Kuramını okullarda öğreten öğretmenlerin ABD'de yargılanması ile TÜBİTAK kurumunun Bilim ve Teknik dergisinden Darwin'in sansürlenerek çıkarılması bence bu gerçeği bir kez daha vurguluyor. Çünkü dünya üzerindeki yaşamı Darwin'in kuramı ile açıkladığımızda bu kuram bazı dincilerin dediği gibi "Tanrı'yı kapının eşiğinden içeri sokmuyor". İncil'de insanların hayvanlardan ayrı ve üstün olduğu savı, Orta Doğu dinlerindeki Adem ile Havva masalı güme gidiyor. Orta çağlarda halklara dayatılan "insanlar hayvanlardan üstte, ama meleklerden ve Tanrı'dan alttadır ve hükümdarlar hükmetmek için yaratılmışlardır" savı tarihin çöplüğüne atılıyor.

Öte yandan evrim gerçeğinin inkâr edilemeyeceğini farkeden biraz daha akıllı dinciler aslında bunun dinsel öğretilerle çelişik olmadığını öne sürüyorlar. Yazıcıoğlu Ahmed Bican efendi, 1453'te yazdığı, devrinde çok okunan, hattâ sonraki yüzyıllarda bile çoğaltıldığı bilinen eseri *Dürr-i Meknun'da* (saklı inciler) şunları söylüyor;

"*Dünya Adem'e gelinceye kadar ıssız kalmadı. Her devir ki yedi bin yıldır. Bir mahlûk gelirdi, Haktealâ onlara emr ü nehyi (kuralları, yasakları) bildirirdi. Sonra isyan üzere onları tebdil edip (dönüştürüp) bir mahlûk dahi getirirdi derler".* Bir başka bölümde ise kıtaların ve atmosferin oluşumu anlatılmaktadır; *"Bu rub-u meskûn (karalar) su yüzünde şol gemi gibi çalkanırdı. Bir yerde karar etmezdi. Su yüzünde karpuz gibi... Haktealâ bu yerlere teskin vermek için dağlar yarattı. Pes bu yerler onunla daha sâkin olmayıp harekâtın komadı. .. Sevhail nam (adlı) melek, Firdevs-i alâ derelerinden lacivert renginde bir gök taşı çıkardı, sırça parmağına yüzük gibi geçirdi. Getirip bu yerin etrafına koydu. Taş bu yeri ihata eyledi (çevreledi)..."* Bildiğim kadarıyla Ahmet Bican Efendi bunları yazdığı için cezalandırılmamış. "Bilim ve Teknik"te Darwin'i yasaklayanlar ne yazık ki 550 yıl önceki dincilerden daha gerideler. Birkaç yıl önce Shanavas adlı bir Müslüman yazar, aslında Darwin'in evrim kuramını Kuran'dan aldığını iddia ediyor. Hıristiyanlar "intelligent design" adı altında evrim ile "yaratılış"ı birleştirmeye çalışıyorlar. Düşünce özgürlüğü maskesi altında okullara bu masalları koymakta ısrar ediyor, insanların kafalarını daha küçük yaştan bu masallarla dumura uğratmaya çalışıyorlar.

İnsanların istedikleri masala, efsaneye, hurafeye inanma özgürlükleri olduğunu hep savunurum. Ancak bunları akılcı düşünce, bilimsel araştırma ve gelişme yolunda engel olarak dayatmaya da kimsenin hakkı olmamalıdır. Bu "kime hizmet ediyor", "kimin çıkarına yarıyor" sorularını sürekli sorulabilmelidir.

Çocukların kafasına havrada, kilisede, camide, kilisenin Pazar okullarında, ya da Kuran Kursları, İmam Hatip okullarında bunlar sokulurken "malı kimler götürüyor" sorusunu sormayacak, ya da soramayacak duruma getirildiklerinin ayırdında mısınız? Din derslerinin "seçmeli" olduğu iddiası akran veya mahalle baskısının ağır bastığı Türkiye gibi ortamlarda ne yazık ki bir aldatmacadan öteye geçemiyor. Çin'in 18 yaşına gelinceye kadar çocuklara din eğitimi verilmesini yasaklaması bence üzerinde durulmaya değer. Avrupa'nın 400 yıl önce Galile'ye ve Bruno'ya reva gördüklerini Müslümanlık bugün dayatma durumunda. Pardon, kaç yıl gerideyiz demiştiniz?

KAĞITTAN KAPLANIN SIZINTILARI

1956'da Amerikalı gazeteci Anna Louise Strong ile yaptığı görüşmede Çin lideri Mao Zedong (isterseniz Mao Tse Tung) Amerikan emperyalizmini şöyle tanımlıyor:

"Görünüşe bakılırsa çok güçlü, ama gerçekte korkulacak bir yanı yok. Kağıttan kaplan bu. Dıştan bakıldığında bir kaplan, ama kağıttan yapılmış, rüzgâra ve yağmura dayanamaz".

Bugün Amerikan emperyalizmi tarihte gelmiş geçmiş birçok imparatorluk gibi yalnızca askerî gücüne dayanarak dünyadaki hegemonyasını sürdürmeye çalışıyor. Ama yine tarihte birçok örneğini gördüğümüz gibi, teknolojik gelişmeler güç dengelerini değiştiriyor. Matbaanın icadı, barutun silâhlarda kullanılması, buhar makinesinin ortaya çıkışı, atomun parçalanması nasıl dünya dengelerini altüst etmişse "iletişim çağı" diye adlandırdığımız bu çağda da internet denen olgu dünyayı hızla değiştiriyor. Bilginin demokratikleşmesi nice rejimlerin sonunun başlangıcı olmuş ve olmaya devam edecektir. Abdülhamid'in telefonu yasaklaması, İncil'in Latinceden, Kuran'ın Arapçadan halkın anlayacağı dillere çevrilmesine karşı direnme hep bilginin demokratikleşmesine gösterilen tepkilerdir. Paul Allen ve Bill Gates 500 yıl önce matbaayı icat eden Johannes Gensfleisch zur Laden zum Gutenberg'in, 19. yüzyılda telefonu icat eden Alexander Graham Bell'in 20. ve 21. yüzyıl temsilcileridir.

Eskiden gizli kalan, ekonomik yaşamı ya da politik üstünlüğü bu gizliliğe bağlı olan sırlar bu küresel ağ sayesinde anında dünyaya yayılabiliyor. II. Dünya savaşı sonrası, daha internet falan ortada yokken Amerikan ve Avrupa sanayi ürünlerini parçalayıp inceleyerek sırlarını öğrenip kopyasını yapan Japon sanayii, birçok sanayi alanında dünya lideri konumunda. Çin aynı yolda ilerliyor. Bugün internet yoluyla edinemeyeceğiniz bilgi neredeyse yok gibi.

Yaklaşık 6 ay önce Amerikalı asker Bradley Manning'in öyküsünü anlatmıştım. Bildiğim kadarıyla kendisi halâ bir askerî cezaevinde hapis. Birçok kişi geçtiğimiz günlerde Wikileaks'in internette yayınladığı sızıntıların kaynağının Bradley Manning olabileceğini ileri sürüyor. 2006'da ilk kez ortaya çıkan Wikileaks'in "Düzene karşı Çinliler, Amerikalı, Tayvan'lı, Avrupalı, Avustralyalı ve Güney Afrikalı gazeteciler, matematikçiler, bilgisayarcılar tarafından kurulduğu ve sözcüsünün 2007 Ocak ayından bu yana Avustralyalı Julian Assange olduğu ve Wikileaks'te 1200 gönüllünün çalıştığı belirtiliyor.

Wikileaks'in yayınladığı sızıntılar özellikle ABD dısişleri ve askerî yetkililerinin yazışmalarını kapsıyor. Karanlıkta tutulan kitlelerin, onların karanlıkta tutulmasında çıkarları olan kişilerin yaptıklarını, söylediklerini, marifetlerini bilmemeleri gerekiyor ki aydınlığa çıkmasınlar. Bilgi güç demektir ve bunu en iyi bilenler bilgileri gizli, saklı tutanlardır. Sızıntılar yoluyla açıklananlar dünya olaylarını az buçuk izleyen kimseyi şaşırtmış olamaz. Dolambaçlı sözlerle, "diplomatik" dille konuşulanların arkasında, kapalı kapılar ardında çok daha açık, çok daha dobra sözler söylendiğinden, açık tehditler savrulduğundan, Çarşamba pazarı benzeri pazarlıklar yapıldığından çoğumuzun zaten kuşkusu yoktu. Ama bunların kağıda -daha doğrusu ekrana- dökülmesi bu tahminleri doğruladı, bilgileri demokratikleştirdi. Julian Assange "İmparator çıplak" diye bağıran yaramaz çocuk oldu. Ve internet öyle bir ortam ki (teşekkürler Bill Gates!) bir siteyi kapatırsanız, köreltirseniz yüz tane yeni site bu bilgileri yayar, bilgileri yüklemiş olan bir kişi binlerce başkasına aktarabilir. Yayınlanan bilgilerin yanlış ya da uydurma olduğunu öne süren ve halkları aptal yerine koyan çok az kişi çıktı. Yöneticilerin ve özellikle de Amerikalı yöneticilerin söylediği "bu bilgilerin açıklanmasının ülkenin güvenliğini tehlikeye soktuğu ve bu yüzden 'sanal tedhiş' (cyber terrorism) sayılması gerektiği" yönünde. Bu mantıkla Assange'ı da terörist ilân ediyorlar, neredeyse kellesine fiyat biçecek 'fetva' çıkaracaklar. Bazıları da bütün bu sızıntıların aslında Amerikan oyunu olduğu, kasitli olarak sızdırıldığını iddia ediyor. Böyle düşünenlerin kafasında Amerika gibi güçlü bir ülkenin böylesi önemli bilgileri koruyamayacak durumda olmadığı varsayımı yatıyor. Amerika istemese bu bilgiler yayınlamazdı düşüncesi ne yazık ki tam bir teslimiyetçiliği yansıtıyor, sokaktaki adamın güçsüzlüğünü, manipüle edilmesinin kaçınılmaz olduğunu, ortalama dünya vatandaşının güçsüzlüğünü savlıyor. Amerika'yı kaplan olarak görüyorlar, oysa Mao'nun tesbitiyle kağıttan aslan. Durumu en iyi anlatan deyim SNAFU! (Situation normal, all fucked up!) Kabaca çevirisi: "Durum normal, herşeyin içine sıçılmış!" Bakalım hangi rüzgâr, hangi yağmur kağıttan aslanın hakkından gelecek.

İSTİKLÂL-İ TAM

Bu hafta sizlere küreselleşme adı altında yoksul ülkelere dayatılan politikaların en önemli araçlarından olan IMF(Uluslararası Para Fonu) ve Dünya Bankası hakkında birşeyler yazacaktım. Konuyu araştırırken İnternette bu konudaki bir yazı gördüm. "Amerikayı yeniden keşfetmek" gibi bir niyetim olmadığından Şebnem Özbek'in yazısını neredeyse tümüyle aktarıyorum:

"Prof. Chossudovsky IMF ve Dünya Bankasının gelişmekte olan ülkelerle ilgili uygulamaları konusunda bakın ne demiş:

"Ülke ancak verilen borcun faizini ödeyecek düzeye getirilir ve anapara ödemeleri sürekli ertelettirilir. Bu arada verilen borçların "tamamının yatırıma kanalize edilmeyeceği" konusunda teminat istenir. Niyet mektupları ile hükûmete ekonomik anlamda hükmedilir. Bir süre sonra Merkez Bankası iktidardan bağımsız hale getirilir. Sübvansiyonlar ve fiyat kontrol mekanizması kaldırılır. Gelişmekte olan ülkelerin en büyük ihraç kaynağı olan tarımda, maliyet fiyatları bu şekilde arttırılır. İthal mallarda vergi indirimleri ve kotaların kaldırılması istenir. Böylece üretmeden tüketen ve tüm değerleriyle sömürüye açık bir toplum elde edilmiş olunur. Bu arada gittikçe büyüyen dış borç, özelleştirmelerle ilişkilendirilmeye başlanır. Özelleştirmelerde ve uluslararası sermeye girişinde öncelik bankacılık sektörüne verilir. Bu şekilde milli sermaye uluslararası sermayeye karşı etkisiz hale getirilir. Daha sonra uluslararası sermaye çok küçük bir maliyetle ülkenin en önemli ve kârlı alanlarına girer. Küçük ölçekli işletmelere sürekli vergi yükü bindirilirken, ortak girişimler ve yabancı sermaye için ise vergi muafiyetleri söz konusudur. Toprak kullanımı ve tarımsal alanların özelleştirilmesi ile uluslararası sermaye, gelişmekte olan ülkede toprak satın almaya başlar. Alınan bu tarımsal alanlarda üretim yapılmaz ve tarım işsizleri çoğalır. Merkez Bankası para piyasası üzerindeki kontrolünü kaybeder. Bu kontrol yabancı sermayeli bankaların eline geçer. Bu bankalar aracılığıyla üretmediği halde ülke parasının değer kazanması sağlanır. Yâni faizler yapay bir şekilde arttırılır. Bu da ülkeye sıcak para girişi sağlar. Sıcak para hükûmeti kontrol altına alma silahlarının başında gelir."

Chossudovsky'nin IMF ve Dünya Bankasının işleyişini, ülkemizi düşünerek okuduğunuzda tüm evreleri geçirdiğimizi görürsünüz. İşte bizim gibi gelişmekte olan ülkelere kanca bu şekilde atılıyor ve hasta ne öldürülüyor ne yaşama döndürülüyor. İktidara gelen tüm hükûmetlerin "IMF ile yolumuza devam edeceğiz" söyleminin arkasında bu güçlerin ekonomiyi, dolayısı ile de ülke

yönetimini ellerinde tutması yatmaktadır. Küresel sermayenin koruyuculuğunu yapan IMF'ye karşı bir tutum takınır ya da niyet mektuplarını yerine getirmemekte ısrarcı olursanız, her an ellerindeki güçle çıkartabilecekleri ekonomik krizle iktidardan olmanız söz konusudur. Nitekim 2001 krizinde yaşadığımız olay budur. Koalisyon hükûmeti özelleştirme konusunda sınıfta kalmıştı. Oysa bu evre gelişmekte olan bir ülkenin tamamen sömürüye açık olması için gereken en önemli evreydi. DSP-MHP koalisyon hükûmeti küresel sermaye tarafından çıkartılan kriz ile devrildi. Yerine kurulan AKP hükûmeti ise küresel sermaye ile tam bir iş birliği yaptı. Öyle olmasa koalisyon hükûmetinin dağılmasına neden olan 2001 yılı krizine yol açan tüm ekonomik verileri her açıdan birkaç defa katlayan AKP hükûmeti çoktan iktidardan gitmiş olmalıydı.

Diğer yandan; küresel sermaye aktörlerinin başında gelen M. A. Rothschild'ın bir sözü var ki; Türkiye'nin kimler tarafından yönetildiğinin açık kanıtıdır: "*Bana bir ülkenin parasının kontrolünü verin, yasaları kimin yaptığı umurumda değil.*" İşte yabancı sermayenin ülkemizdeki finans sektörüne olan düşkünlüğünün tek cümlelik özeti. Hatırlarsanız ülkemize yabancı sermaye girişi bankalarımızın satılmasıyla hızlandı. Bu konuya eski Merkez Bankası Başkanı Yaman Törüner bakın nasıl dikkat çekiyor: "*Dünyada bir çok ülkede ulusal banka kalmadı. Küreselleşme ilk örneklerini bu sektörde veriyor. Ulusal bankaların yok olması; giderek ulusal sermayenin yok olması sonucunu doğurabilir!*"

İçinde ülkemizde banka satın alan ülkelerin de bulunduğu Avrupa'daki gelişmiş ülkelerde bankacılık sektöründe yabancı payı ne kadar dersiniz? Hollanda %2,3, İsveç, İtalya, Almanya, Fransa ve İspanya'da bu oranlar %9 ile %12 arasında.

Bizim de aralarında bulunduğumuz gelişmekte olan ülkelerde durum ise şu şekilde; Polonya %67, Çek Cumhuriyeti %75, Slovakya %97, Türkiye % 50.

Peki bu ülkelerle bizim ortak paydamız ne? Hepimiz de IMF tarafından borç batağına çekilen ülkeleriz. Bankacılık sektörüyle başlayan yabancı sermaye istilâsı, özelleştirmede stratejik değerlerimizin uluslararası sermayeye aktarılması ile devam etti. Sonrasında "Yabancıya mülk ve toprak satışı" yasallaştırıldı. İngiliz The Times gazetesi vatandaşlarına Türkiye'den AB standartlarının çok altında fiyatları olan arazi ve mülk satın almaları konusunda haberler yapmaya başladı bile. Bu arada mülk ve toprak satışını yeterli görmeyen AKP hükümeti bir milli servetimizi daha satışa hazırlanıyor. Orman arazilerimiz. Maliye Bakanı Unakıtan, devletin verimli kullanamadığından şikayet ettiği orman arazilerinin de bir an önce özelleştirilmesi gerektiği görüşünde." Bunları da "babalar gibi satacak"

Ekonomik bağımsızlık olmadan "istiklâl-i tam" yâni tam bağımsızlık olamayacağını bilmeyen yok. Ama her ne hikmetse kendisini solda tanımlayan birçok kişi bile IMF ve Dünya Bankası gibi araçlar karşısında kendisini güçsüz hissedip iktidar şansını kaçırmamak için ve "fincancı katırlarını ürkütmemek için" tam bir teslimiyetçi tutum sürdürüyor ve gündemi türban gibi konulara kaydırıyor, bağımsızlığı bayrak, milli marş, Atatürk resimleri gibi simgelere indirgiyor. Seçmenin bir gün bunun ayırdına varacağına ve türbanlı, türbansız yurtseverlerin "kimin malını kime satıyorsun" diye soracağı, ekonomik bağımsızlık yanlısı bir yönetimi başa getireceğine inanmak istiyorum.

NAMUS BELÂSI

"*Birden silah sesleri geldi. Yatak ve battaniyelerin arasına saklandık. Bir süre sonra silah sesleri kesildi. Ama tekrar adamlar eve gelerek 'Her yeri arayın hiç kimse sağ kalmasın, herkesi öldürün' diye bağırdılar. Ayaklarıyla yerde yatanların ölüp ölmediğini kontrol ettiler. Ölmeyenlere tekrar ateş ettiler. Daha annemin bulunduğu odaya gitti. 5 yaşındaki kardeşim Ruhşen yerde yatıyordu. Onu alnından vurmuşlardı. Gözleri açıktı.*" Bunları söyleyen 13 yaşında bir kız. Başka yerlerde yaşıtlarının arkadaşlarıyla cıvıl cıvıl eğlendiği, o yaşın yürek hafifliğiyle dünyaya tozpembe baktığı bir dönemde bu 13 yaşında kız, olayların yarasını ömür boyu içinde taşıyacak.

Mardin'in Bilge Köyü'nde yapılan katliamda 44 kişi öldürüldü. Ardından yorumlar, olaydan politik çıkar çıkartma çabaları, ahkâm kesmeler gırla!

PKK yanlıları olaydan PKK'nin sorumlu tutulmadığına ve ölenlerin PKK destekçileri olmadığına sevindiler. Ölenlerin hepsinin Kürt olmasına biraz üzüldülerse de bunların "korucu" olması üzüntülerini hafifletti. Oysa ölenler 44 korucu, 44 Kürt değil, 44 insandı. DTP milletvekili Emine Ayna "*Ölme ve öldürme üzerine kurulu olan ve aynı zamanda devlet tarafından cinayet şebekesine dönüştürülen koruculuğun geldiği noktaya işaret etmektedir. Her ne kadar aile içi çatışma olarak yansıtılsa da, bizzat devlet eliyle yürürlüğe konulan Kürt'ü Kürt'e kırdırma politikasının sonucudur*" diye beyanat verdi. Sanki koruculuk yokken aşiretler arası kan davaları, insan öldürmeler, kızların mal gibi alınıp satılması yokmuş gibi, sanki Türkiye'de isteyenin parayı bastırdığında silâh alması zormuş gibi, sanki PKK'nin öldürdüğü insanlar insan değilmiş gibi!

Öte yandan "Kürt" sözcüğünü duyunca bile tüyleri diken diken olanlar olayı Kürtlerin "ilkelliğine" kanıt olarak gördüler. Sanki böylesi öldürmeler yalnızca Kürtler arasında oluyormuş gibi! Sivas'ta 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta 37 kişiyi canlı canlı yakanlar Kürtmüş ya da PKK'liymiş gibi!

Yakılanlar 37 Alevi değil, 37 sanatçı değil, 37 insandı.

Sivas vahşetinin hemen ardından PKK'nin Erzincan'ın Başbağlar köyünde 29 kişiyi kurşunlayarak, 4 kişiyi ateşe vererek öldürmesi sanki Sivas'ta olanların haklı intikamı imiş gibi!

Oysa Başbağlar'da öldürülenler Sünniler değil, çoluk çocuk değil, 33 insandı.

Ölüm kültürü karabasan gibi çökmüş ülkenin üstüne. Bu PKK'den önce de vardı, koruculardan önce de vardı. Kadını 38 yerinden bıçaklayıp öldüren kâtilin "çok seviyordum hâkim bey" dediği kültürde hep vardı. Başbağlar katiamından sonra ozan Mesut Çakmak'ın yaktığı türküde de vardı:

oy Başbağlar oy Başbağlar! / garip anam başın bağlar / bana da diyemez belli / yağdı üstüne kurşunlar vay!

olayidim olayidim / delikanlı olayidim / elde mavzer, dağ başında / zalimleri bulayidim vay!

Ne diyor ozan son dörtlükte? Ne yapacakmış eline mavzeri alıp "delikanlı" gibi dağ başına çıktığında? O da "zalimleri" öldürecekmiş besbelli ve onun cinayeti "haklı" olacakmış.

Kentsoylu (burjuva) kültürü, değerleri, hukuk anlayışı "Batı"nın yüzyıllar süren evrimi sonucu ortaya çıkmış. Türkiye gibi burjuva kültürü aşamasına erişememiş, aşiret kültürünün, "töre"nin hüküm sürdüğü, "namus" anlayışının dürüstlükle değil, kadının cinselliğiyle sınırlı olduğu ülkelerde, Kürt olsun, Türk olsun, Alevi ya da Sünni olsun bu hastalıklı kafa daha çok canlar alacak ne yazık ki! Bir Kürt öldürüldüğünde umursamayan Türk'le, bir Türk askeri öldürüldüğünde bunu kutlayan Kürt'ün ne farkı var?

Adam "*sevdiğim kızı başkasına verdiler, suçları töremize göre 44'ünü de öldürmektir*" diyebiliyorsa bu hastalıklı kafa nasıl tedavi edilecek? Kız başkasına "verilmiş". Kıza soran olmuş mu? Aşiret kültürü, Müslümanlığın kadını ikinci sınıf insan olarak gören anlayışıyla birleştiğinde o adamın kafatasının içindeki kemikleşmiş madde nasıl işleyen bir beyne dönüştürülebilecek?

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, "Böyle bir ilkellik, vicdanlarda derin yaralar açan bu vahşet, hiçbir şekilde izah edilemez". İzah edilir Abdullah Gül, izah edilir. Bilge köyündeki katliamın 1 kilometre mesafede bulunan Kırçeşme köyünde planlandığı ileri sürüldü. İddiaya göre; katliamın emrini verdiği iddia edilen 'Şıh Mehmet' lâkaplı Mehmet Çelebi, olay günü akrabalarıyla dergâh olarak kullandığı Kırçeşme köyü camii yanındaki Sabri-H. Resul Türbesi'nde buluştu. Türbede ve yanındaki camide 5 saat geçiren Mehmet Çelebi ve akrabaları katliamı ayrıntılarıyla planladı.

Şeriatçıların kadın anlayışı, çağdışı aşiret yapısı, yaşamı değil, ölümü yüceltme, bu dünyanın geçici olduğu, asıl önemli olanın "ahiret" olduğu şartlanmaları, Türk veya Kürt olmanın, Sünni veya Alevi olmanın insan olmanın önüne geçmesi var oldukça daha böylesi çok vahşet olur. Bir yandan hırsızlık, yolsuzluk yapmak,

çalıp çırpmak, öte yandan "sahip olduğu" kadının cinselliğini kontrol ettiği için, ya da "töreyi yerine getirip namusunu temizlediği" için namuslu geçinme çarpıklığı var oldukça daha çok Madımak, Başbağlar, Bilge Köyü görürüz. "Töre" kavramının temelinde "Tora", yâni Torah, yâni Tevrat'ın olması hiç te kimseyi şaşırtmamalı. Çünkü ne yazık ki çoğu Türkiye insanı hâlâ 3000 yıl önceki İbrani toplumunun kafa yapısını aşabilmiş değil. Ne demek "töre cinayeti"? Ne demek insan öldürmekle "namusunu temizlemek"? Namus diye yutturulan "namus belâsı" için Cem Karaca ne güzel söylemiş:

At bizim avrat bizim / Silah bizim şan bizim / Namus belasına gardaş / Yattığımız dam bizim.

Almış kaçırmışlar seni / Çökertmişler ıssıza / Namus belasına gardaş / Verdiğimiz can bizim.

Kır kalemi kes cezamı / Yaşamayı neyleyim / Namus belasına gardaş / Yattığımız dam bizim.

HOCA'NIN HİNDİSİ

Çünkü onu düşünmeye alıştırmadılar.
Yaşadı toprakta bir tarla sıçanı gibi
Ve korkaktı bir tarla sıçanı kadar.

Nazım Hikmet Kuvayı Milliye destanında Gaziantep'in efsane kahramanı Karayılan için böyle demiş. Amacım lâfı buradan kendine Karayılan adını yakıştıran PKK liderine getirmek değil. O karayılan ki, gazeteci Hasan Cemal'le yaptığı söyleşide bir yandan "*Biz kontrol dışı bir şey yapmayız. Masum insanlara, sivillere zarar veren, meşru savunma dışındaki askeri eylemler terör sınıfına girer*" derken öte yandan Diyarbakır'da dershane önünde yaşanan o korkunç patlamadan, terör eyleminden söz ederken: "*Çok yanlıştır. Biz de tasvip etmedik. Kontrolümüz dışında oldu*" diyebiliyor. Ama konumuz ne PKK, ne de Türkiye insanının tutarsızlıkları. Domuz eti haramdır derken domuz gibi haram yiyerek "yetim hakkı"nı işkembesine indirenler de değil.

Türkiye insanının –Aziz Nesin'in dediği gibi yüzde şu kadarı aptaldır demeyeceğim ama- belki yüzde doksanı düşünmeyi bilmiyordur diyeceğim. İster size bir yaratıcının size bu aklı bahşettiğine inanın, ister insan beyninin milyonlarca yıllık evrim sonucu en gelişmiş bilgisayarın kapasitesinin çok çok üstünde bir organ haline gelmiş olduğuna inanın, düşünmek –ama Nasreddin Hoca'nın hindisi gibi düşünüyor pozu yapmak değil- insan olmanın ilk ve ön koşuludur. Düşünmek, dayanaksız "ben böyle düşünüyorum" demek değildir, "kara kara düşünmek", düşünmek değil hayıflanmaktır, insan beyninde oluşan her elektrik enerjisi düşünce değildir. Düşünmek inançları düşünce imiş gibi ambalajlayıp yutturmaya kalkışmak hiç değildir. Düşünmek, Hollywood filmlerinin, pembe Brezilya veya Türkiye dizilerinden bellekte kalanları, ya da televizyondaki filânca ya da falanca "adıbüyük"ün söylediklerini kendi düşüncesi imiş gibi tekrarlamak değildir. Düşünmek bir disiplin konusudur. Düşünmek öğrenilen ya da öğrenilmeyen, ya da öğretilmeyen bir beceridir. Her beceri gibi öğrenilmesi, öğretilmesi gerekir. Ne gariptir ki, okullarda Himalayalardaki Yak öküzü sayıları, ya da kirpinin sırtındaki dikenlerin kaç tane olduğu ezberletilirken, ya da Kuran Kursundaki öğrenciye anlamadığı dilden birşeyler hıfzettirilirken düşünmek öğretilmiyor, insanımız düşünecek kıvama gelecek biçimde eğitilmiyor (bunun kasıtlı olarak yapılıp yapılmadığı ayrı bir tartışma konusu elbette). İnsanın yaşamında yapabileceği en önemli işlerden birisi olan çocuk yetiştirmek konusunda eğitilmediği gibi. Ehliyetiniz olmadan araba kullanırsanız

cezalandırılır, belki de hapse girersiniz ama ondan çok daha önemli olan çocuk yetiştirme konusunda ehliyet mehliyet soran, arayan yok.

Neyse, dönelim düşünmeye. Geçenlerde Nevruz ile ilgili olarak yazdığım yazı dizisine bir Kürt (olduğunu varsaydığım) bir okuyucumdan –imzasız- bir tepki geldi. Önce zahmet edip bir buçuk daktilo sayfası yazmak zahmetinde bulunduğu için kendisine teşekkür ederim. Özetle "Newroz Kürtlerin bayramıdır, kutsal günüdür, başka kimse buna sahip çıkmasın" dediğini sanıyorum. "Sanıyorum" diyorum çünkü savını kanıtlamak bir yana, konuyla ilgisi olsun, olmasın, ağızdan dolma bir dizi klişeyi, sloganı, kalıbı alt alta sıralamış. İmzası olsaydı kendisine "sana düşünmeyi öğretmediğimiz için hepimiz suçluyuz" diyecektim. Ama konu bu Kürt kardeşim de değil, onun bana hatırlattıkları.

İnsan hayatında bir takım dönüm noktaları vardır, Nazım Hikmet'in yazının başında sözünü ettiğim Karayılan öyküsü şöyle gelişiyor:

ak bir taşın ardından
kara bir yılan
çıkardı kafasını…
Birden bir kurşun gelip
Kafasını aldı.
Hayvan devrildi kaldı…

Bunu gören Karayılan ömrünün ilk düşüncesini haykırıyor:

"İbret al, deli gönlüm
demir sandıkta saklansan bulur seni
ak taş ardında kara yılanı bulan ölüm"

Ve korkak Karayılan, efsane kahramanı cesur Karayılan oluyor. Karayılan'ın yaşamındaki dönüm noktası bu. Hepimizin yaşamında dönüm noktası olan olaylar, kişiler, fikirler, sanat eserleri, kitaplar (kitap denen şey ben bu satırları yazdığımda halâ tarihe karışmamıştı) olmuştur. Bu kitaplardan birisi eğitim psikolojisi uzmanı İngiliz akademisyen Robert H. Thouless adlı bir yazarın "Straight and Crooked Thinking" (Düzgün ve Çarpık Düşünme) adlı küçücük bir kitabı olmuştur benim için. Bence her okulda zorunlu ders olarak okutulması gereken önemde bir kitaptır bu. Düşünme becerisi verilmeden okullarda kafalarımıza gerekli gereksiz tıkıştırılan bilgiler için harcanan yılların bir katresi bu kitaba verilebilse belki biraz daha düşünmesini bilen insanlar olurduk. Düşünmemizi istemiyorlar, bizi uyutuyorlar, kafalarımızı safsatayla dolduruyorlar demek kolay. Bu dediklerinizin hepsi doğru olsa bile bunu değiştirmek için siz

ne yapıyorsunuz, bunun için okey masasında, tavlada, kumarhanede, meyhanede, televizyonun önünde, arkadaş sohbetlerinde, havrada, kilisede, camide harcadığınız zamanın onda birini harcamaya var mısınız? Eğer varım derseniz bundan sonraki birkaç yazıda Thouless'in yukarıda sözünü ettiğim kitabından elimden geldiğince alıntı ve özetler vererek şu altmışlı yıllarımda kendimce birşeyer yapmış olmanın hazzını duyacağım. Yoksa Mevlânâ bile "ben artık oldum" dememişken "ben oldum", "ben bundan fazla düşünmek istemiyorum", "daha düşüneceğim de ne olacak?" ya da "bu herif mi bana düşünmeyi öğretecek?", "benim düşündüklerim bana yeter" diyenler gibilerdenseniz bundan sonraki birkaç hafta yazacaklarımı es geçin, neyle vakit geçiriyorsanız aynı şekilde vakit geçirmeye devam edin, keyfiniz bol olsun. Ama ondan sonra da düşündüğünü sandığınız kişilerin peşinden gidip kendinizi uçurumun dibinde bulursanız hayıflanmayın. Düşünce sandığınız kalıplar sizi duvara toslattığında kafanızın acıdığından yakınmayın. Kitabın ilk birkaç bölüm başlığı şöyle:

1. Dilin değişik kullanımları
2. Hepsi ve bazısı
3. Tartışmada kullanılan bazı hileler
4. Bazı mantık yanılgıları

Umarım bu serüvene benimle birlikte yola çıkarsınız.

DÜŞÜN DÜŞÜN 1

Bir önceki yazımda sizlere eğitim psikolojisi uzmanı İngiliz akademisyen Robert H. Thouless adlı bir yazarın "Straight and Crooked Thinking" (Düzgün ve Çarpık Düşünme) adlı kitabından elimden geldiğince alıntı ve özetler vererek düşünme üzerine birşeyler yazacağımı söylemiştim. Arada benim katkılarım, yorumlarım, görüşlerim yer alsa da bu dizideki yazıların kaynağı bu kitaptır. İlk bölüm "Dilin değişik kullanımları"ndan söz ediyor.

"İnsan konuşan bir hayvandır" derler. "Karşısında konuşacağı kimse yoksa kendi kendine konuşur; buna da 'düşünme' diyoruz". Demek ki düşünürken de kelimeleri/sözcükleri kullanıyoruz. Kelime haznemiz ne denli genişse, nüanslara (ufak farklılıklara) ne denli yer veriyorsa düşüncelerimiz o denli geniş kapsamlı, ayrıntılı ve doğru olacaktır. İletişim ve düşünme birbiriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Çarpık düşünme çarpık iletişime ya da iletişim bozukluğuna veya iletişimsizliğe yol açarsa, çarpık iletişim de çarpık düşünceyi besler, çünkü her ikisi de dile dayalı etkinliklerdir. Dilin ne için, ne amaçla kullanıldığını bilmek gerek düşüncemizi, gerekse iletişimimizi etkiler. Dilin kullanılma amaçlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Bir gerçek hakkında bilgi vermek için, örneğin "kangurular Avustralya'da bulunur" gibi,
2. Bir gerçek hakkında bilgi edinmek üzere soru sormak için, örneğin "Yeni Gine'de de kanguru var mı?" gibi,
3. Duygusal bir tavrı ifade etmek için, örneğin "örümcekler iğrenç hayvanlardır" gibi,
4. Bir sözcüğün ne anlama geldiğini ya da nasıl kullanıldığını belirtmek için, örneğin "memeliler yavrularını emziren hayvanlardır" gibi
5. Bir sözcüğün ne anlama geldiğini ya da nasıl kullanıldığını sormak için, örneğin "takıyye ne anlama gelir?" gibi,
6. Birisinin birşey yapmasını istemek için, örneğin "lütfen bir kilo sucuk verir misiniz?" gibi.

Bunun dışında dilin daha başka çeşitli kullanımları da vardır elbette; şiir yazmak, espri yapmak, tartışmada bulunmak, bir tartışmayı çözümlemek, selâmlaşmak ve daha akla gelebilecek birçok amaç için dil bir araçtır. Çarpık düşünceye ya da çarpık iletişime yol açan sorunlardan birisi dilin bu değişik kullanımlarının birbirine karıştırılmasıdır. Yukarıdaki birinci ve üçüncü dil kullanımları birçok kez

karıştırılır. "Avustralya'da korkunç örümcekler vardır" gibi. Avustralya 'da örümceklerin olması bir gerçektir ama bunları "korkunç" diye nitelemek duygusal bir tavırdır. "Fino" adındaki bir köpeğe "köpek" demek birinci kategoride ise aynı köpeğe "it" demek duygusal bir tavır gösterir. Buradaki "it" sözcüğü köpeğin bir niteliğini değil, bunu söyleyen kişinin o köpek hakkındaki duygularını ifade eder. Bir Yahudi'ye "Musevi" demek onun dinine vurgu yapmak olsa da aşağılayıcı değildir, ama "çıfıt" derseniz bu sizin o gruptan olan insanlara karşı tavrınızı gösterir. Avustralya'da "wog" sözcüğü biz göçmenlerin çok duyduğu aşağılayıcı bir sözcüktür. Bu tür sözcükler kullanılarak yapılan iletişim ya da onun ardında yatan düşünce çarpık olmaya mahkûmdur. Türkçede "k" harfi "ke" olarak okunur. PKK'yi özellikle Pekaka diye okumak yanlış olmaktan öte aşağılayıcı bir tavır sergiler ve iletişimi daha başlamadan zehirler.

Sözcüklerin gerçek ve nötr kullanımı ile duygusal kullanımlarının ayırdına vardığımızda bu örnekleri çoğaltabiliriz. Duygusal tavır sergileyen sözcüklerin kullanımı en çok ta din, politika ve ahlâk alanlarında yaygındır. Ve bu yüzdendir ki bu alanlardaki tartışmalar çok kez kısır çekişmelerden öteye geçmez ve bir sonuca varmaz, olsa olsa silâhla, yumrukla ya da hakaretlerle sonuçlanır. "Kararlı" ve "inatçı" sözcükleri aslında anlam olarak pek farklı olmasa da birincisi övgü, ikincisi yergi içerir. Savaşta, çarpışmada karşı taraftan ölenler "temizlenmiş", "halledilmiş" olur, bizim taraftan ölenler "kaybedilmiş", "şehit olmuş", "Hakkın rahmetine kavuşmuş" olur. Onlarınki "leş", bizimkiler "cenaze" olur. Osmanlı Istanbul'u aldığında bu "fetih"tir, Yunan İzmir'i aldığında bu "işgâl"dir. İnandığı şeylere sıkı sıkı sarılan kişi dindarlarca "mümin"dir, ötekilerce "yobaz"dır.

Yazılarda ve konuşmalarda bu duygusal tavır sergileyen sözcüklerin kullanılması aslında daha derin bir sorunu yansıtır. Bunlar, kendi kafamızdaki özel ve ifadesini bulmayan çarpık düşüncelerin göstergesidir. Duygusal tavır sergileyen sözcüklerin yeri belki de edebiyattır. Bunlardan arıtılmış bir şiir genellikle yavan olmaya mahkûmdur. Herhangi bir konu, şey veya kişi hakkında elbette duygusal bir tavrımız olabilir, duygular da insan yapısının bir parçasıdır. Ama karşımızdakiyle gerçek bir iletişim kurmak istiyorsak, bu iletişim sonucu, bir fikir alışverişi olacak ve sonunda bir yerlere varılacaksa bu ikisini –nötr sözcüklerle duygusal ağırlık taşıyan sözcükleri- ayrı tutmamız gerekir. Bir şiiri veya bir tabloyu beğenmemiş olabiliriz, hattâ bu eser bizde tiksinti bile yaratabilir. Ama bunu çok beğenen, hayran olan birisi ile iletişim kuracaksak "bu çok kötü" demek, ya da Kevin Rudd'ın Bill Henson'ın resimlerine "iğrenç" demesi yerine

"ben bunu beğenmedim" diyebilmeliyiz. Ondan sonra belki de neden beğenmediğimizi şiir ya da resim hakkındaki objektif ölçütlerle açıklamaya girişebiliriz ve karşımızdaki de bize hemen cephe almadan bunu dinleyebilir. Duygusal ağırlığı olan sözcüklerle düşündüğümüzde ve kendimizi bunlarla ifade ettiğimizde aslında kendimizi, düşüncemizi bu duygusal hücrelere hapsetmiş oluruz. Karşımızdakiyle olan iletişimimizi dumura uğratmanın yanısıra, belki de daha kötüsü kendimizi objektif olmayan düşünce kalıpları içine hapsetmiş oluruz. Sabık Başkan Bush'un "şer ekseni" ya da "bu bir haçlı seferidir" sözlerinin tüm dünyayı nasıl olumsuz etkilediğini anımsarsak belki de kendi düşünce kalıplarımızın ve bu duygusal kalıplardan üretilen sözlerin de ne denli olumsuz, ne denli yıpratıcı, yıkıcı olduğunu fark edebiliriz. Haftaya devam edelim.

DÜŞÜN DÜŞÜN 2

Bastıbacak bir "Chihuhua" da "Sivas Kangal" da köpektir. Birçok yönden birbirlerine benzemeseler de ortak özellikleri nedeniyle hepsine "köpek" deriz ve bu, işimizi kolaylaştırır. Ama "bütün köpekler sadıktır" dersek sahibine saldıran, parçalayan köpeği gördüğümüzde ne yapacağız? "Bu köpeğin yaptığı köpekliğe sığmaz" deyip köpeklikten aforoz mu edeceğiz? Ya da "Yok canım, bunu yapan kurttur, zavallı köpeğin üstüne atıyorlar" diyerek önyargılarımız sarsılmasın diye katil köpeği savunmaya mı geçeceğiz? "Köpekler sadıktır" dediğimizde "bütün" demesek te "hepsi" demesek te demek istediğimiz aynıdır. Oysa gözlemlerimize dayanarak "çoğu köpekler sadıktır" diyebiliriz; bu yanlış olmaz ve daha sağlam zemine basarız. "Bazı köpekler sadıktır" sözü ise söylenmeye değmeyecek bir lâf olur. "Kimi insanlar uzun boyludur", "kimi Hintliler zekidir" ya da "kimi Çinliler çalışkandır" dersek "eee, ne var bunda?" yanıtını alırız. O yüzden, söylenmeye değer bir lâf ettiğimiz izlenimi vermek için, karşımızdakinin dikkatini çekmek için böylesi genellemeler yaparız. "Pis Araplar", "Faşist askerler", "Terörist Müslümanlar" gibisinden sözler bu düşünme sakatlığının en belirgin göstergesidir.

Evet, bu hafta da eğitim psikolojisi uzmanı İngiliz akademisyen Robert H. Thouless'in "Straight and Crooked Thinking" (Düzgün ve Çarpık Düşünme) adlı kitabından alıntı ve özetler vererek düşünme üzerine birşeyler yazmaya devam edeceğim. Konumuz "hepsi ve bazısı". Genellemeler düşünmeyi kolaylaştıran araçlardır ama bundan yarım adım ötesi düşünce tembelliğine yol açar. Bir adım ötesi ise önyargılara, ırkçılığa ve yanlış düşünerek tüm yaşamını bulduğu yanlışlar üzerine kurma zavallılığına kadar gider. Yazar örnek olarak şöyle sözleri almış: "Zenciler beyazlar kadar zeki değildir" ya da "kadınlar erkekler kadar mantıklı değildir". Bu sözleri biraz didiklersek aslında bunları söyleyenlerin başka birşey dediklerini görürüz. İlk söz aslında "her zenci herhangi bir beyazdan daha aptaldır" ikinci söz de "her kadın her erkekten daha mantıksızdır" demek oluyor. Böyle ortaya konduğunda bunu çürütmek çok kolay. Gerzek Bush ile Hüseyin Obama'ya gerek yok, getirin herhangi bir zeki zenciyi, aptal bir beyazın karşısına koyun, ya da mantıklı bir tek kadını mantıksız bir erkekle karşılaştırın, tartışma biter. O yüzden, bu yukarıdakiler gibi genellemeler yapanlara söyledikleri sözü netliğe kavuşturmalarını isteyip "Ne yâni, bütün Araplar mı pis? Bütün askerler mi faşist? Bütün Müslümanlar mı terörist?"diyelim. Eğer karşınızdaki gerçekten geri zekâlı ya da kötü niyetli değilse alacağınız yanıt herhalde şöyle birşey

olacak: "Tabii pis/faşist/terörist olmayanları da var, ama çoğu öyle!" veya "çoğu beyaz çoğu zenciden daha zekidir", "çoğu kadın çoğu erkekten daha mantıksızdır", ya da temcit pilavı haline gelmiş o lâf: "istisnalar kaideyi bozmaz". Bozar efendim, istisnalar kaideyi bozar. Diyelim ki karşınızdakiyle konuşmanızda "hepsi" noktasından "çoğu" noktasına geldiniz. Bundan sonraki aşama gerçekten o grubun çoğunun o özellikleri taşıdığını kanıtlamak. İstatistik olarak bunu yapmak çok kolay. Zekâ ve mantık ölçümleri kolay olmadığı için bir başka örnek alalım. Sigara paketlerinin üstünde "Sigara içmek akciğer kanserine sebep olur" yazısını görmüşsünüzdür. Bunun doğru olması için her sigara içenin akciğer kanseri olduğunun kanıtlanması gerekir. Bunu yapmak için bu durumda olan birkaç kişiyi örnek veririz ve bu örneklerden genelleme yapmaya çalışırız. Oysa diyelim ki istatistikler şöyle:

Yapılan 1000 kişilik bir örneklemede sigara içen 200 kişinin 50'sinin akciğer kanserinden öldüğü görülmüşse ve içmeyen 800 kişiden 100'ü akciğer kanserinden ölmüşse şunu diyebiliriz: Sigara içenlerde bu oran 200'de 50, yâni 4'te bir,

içmeyenlerde 800'de 100, yâni 8'de 1'dir. O halde bundan "sigara içenlerin akciğer kanserinden ölme olasılığı içmeyenlerin iki katıdır (sekizde bire karşı dörtte bir)" sonucunu çıkarabiliriz. Ama sigara içmesini istemediğimiz bir çocuğa bunu anlatmak zor olduğu için "sigara içme, kanser olursun" diyoruz. Bunu bir çocuk için, onun iyiliği için, istatistikleri çocuğa anlatmak güç olduğu için yapıyoruz. Ama bir kez bu kolaycılığa alıştık mı, bu yaklaşımı çok daha yanlış, çok daha tehlikeli biçimlerde kullanır ve bunun ne kadar bir çarpık düşünme biçimi olduğunu unuturuz. Hadi canım deyip geçmeyin. Dünyada en büyük savaşlar, katliamlar, cinayetler bu çarpık düşünme sonucu ortaya çıkmış ya da insanlara bu çarpık düşünme biçimi verilerek birilerinin çıkarları örtbas edilmiştir. Irkçılığın, ayırımcılığın dayandığı temel budur. Savaşta karşınızdakilerin "kötü" olduğuna sizi inandırmazlarsa nasıl savaşı desteklersiniz? Barışta "ötekilerin" sizden "kötü" olduğuna inanmazsanız ayırım yapılmasını nasıl hazmedebilirsiniz? Oysa sevdiğiniz komşu ötekilerdendir belki, ya da "düşman" diye tanıtılan birine aşık olmuşsunuzdur. "Ben ötekilerden birini tanıyorum, çok iyi bir insandır" sözüne yanıt hazır: "arada istisnalar oluyor, elbet" ya da "kurunun yanında yaş ta yanar". Yaşların yanmaması için kafa tembelliğinden, çarpık düşünceden kurtulmamız, kolaycı sloganlara kapılmamamız, bir iki örnekten hareketle genelleme yapmamamız gerekir. Bütün zencilerin aptal, bütün kadınların mantıksız, bütün Arapların pis, askerlerin faşist, Müslümanların terörist

olduğuna inanıp yaşamınızı buna göre kurmuşsanız, daha ölmeden cehennemde yaşıyorsunuz bence. Kendi cehenneminizi kendiniz yaratmışsınız. İşin daha da kötüsü, o karşınıza aldığınız gruptakiler de sizin gibi çarpık düşünceye saplanmışlarsa, çocuklarınızı da bu cehennemde yaşamaya mahkûm ediyorsunuz demektir. Nefret tohumları çok kolay serpilir, çok kolay acılar, ölümler doğurur. Doğru düşünen insan nefret tohumlarından kurtulmanın ilk adımını atmış demektir.

DÜŞÜN DÜŞÜN 3

Tartışmalar bazan düello gibidir ya da satranç oynamayı andırır. Satrançta hile yapmak olanaksızsa da söz düellolarında her gün, her saat bol bol hile yapıldığını görürüz. Bu yazımda bu tür hileleri deşifre etmeye, su yüzüne çıkarmaya yardımcı olabilecek bazı bilgiler aktaracağım sizlere. Karşılıklı fikir alışverişi genel olarak iki değişik amaçla olur. Ya farklı görüşteki kişiler kendi görüşlerinden hareketle gerçeğin ne olduğunu bulmaya çalışır ya da karşısındakini ikna etmek, kendi görüşüne çekmek için tartışırlar. Birinci durumda karşımızdakinin dediğini algılayıp anlamaya açığızdır, "mübadele-i efkâr"dan yâni fikir alışverişinden gerçeklere varabiliriz. İkinci durumda karşımızdakinin açığını yakalamak için tetikte bekleriz. Önemli olan gerçeğe varılması değil, tartışmadan galip çıkmaktır. Galip çıkabilmek için de çeşitli hilelere başvururuz. Bir önceki bölümde genellemelerin nasıl yanlış sonuçlara götürdüğüne bakmıştık. Şimdi bunun nasıl hile olarak kullanıldığına bakalım:

A-Geçenlerde Türkiye'den döndüm, herkes sefalet içinde, büyük ekonomik sıkıntı var.

B-Ama bir kesimin keyfi gayet iyi. Istanbul'da lokantalar, meyhaneler dolup taşıyor.

A-Hadi canım, insanlar et alacak para bulamıyor, kirasını ödeyemiyor.

Dikkat ederseniz, A genelleme yaparak konuşuyor, B ise "bir kesim" diyerek genellemeden kaçınıyor. Tartışma devam ediyor, kızışıyor. A herkesin sefalet içinde olduğunda ısrar ettikçe, B'nin konumu da katılaşıyor:

B-Valla, herkes keyfinde. "Vur patlasın, çal oynasın".

A-Köyde amcamın oğlunda kaldım, çocuğuna pabuç alamıyor, çocuk karda kışta yalınayak...

B "bir kesim" derken şimdi "herkes" diyor ve A karşısındakini hileyle bu uca ittiği için amcasının oğlunu örnek göstererek tartışmayı kazanıyor. Oysa B "bir kesim" demekte ısrar etse belki bir sonuca varılacaktı.

Bir başka hile, konuyla doğrudan ilgisi olmayan bir gerçeğin ortaya atılması:

A-Avustralya yerlileri sağlık açısından çok kötü durumda. Alkol bağımlılığı almış yürümüş.

B-Devlet az şey yapmıyor. Geçen yıl Aborijinlerin iskânı için 400 milyon dolar harcandı.

O da doğru, bu da doğru ama burada bir "bayram haftası / mangal tahtası" durumu var.

Bir başka hile:

A- 29 Ekim 1922'de cumhuriyet ilân edildiği zaman buna karşı koyanlar vardı.

B- Cumhuriyet 1922'de değil, 1923'te ilân edildi. Sen daha yılını bile bilmiyorsun, kalkmış ondan sonra karşı koyanlardan bahsediyorsun.

Evet, A yanlışlık yapıp 1923 yerine 1922 dedi ama bunun öne sürdüğü görüşle bir ilgisi yok. Asıl konu cumhuriyetin ilânına karşı çıkanların olup olmadığı. Bunun 1922'de veya 1923'te olması önemli değil. Ama B bu yanlışı yakalayıp A'nın iddiasını bu hile ile çürütmeye çalışıyor.

Bazan da bu hile espri ile karışık yapılıyor:

A-Orada pek fazla insan yoktu.

B-Nasıl yoktu? O kadar kalabalıktı ki, iğne atsan yere düşmüyordu.

A-Hah hah ha! Sen de iğne atma kardeşim!

Çevredekiler de A ile birlikte gülmeye başlarlar ve B'nin söylemeye çalıştıkları güme gider.

Bir sonraki örnek pek te gülünecek birşey değil.

-I. Dünya savaşında Churchill Donanma Bakanıydı, II. Dünya savaşı çıktığında da aynı pozisyondaydı, demek ki II. Dünya savaşını da Churchill çıkardı. Bu gerçekten doğru olabilir ama iki şeyin eşzamanlı olması birinin ötekine yol açtığının kanıtı değildir. Rastlantıları neden-sonuç ilişkisi olarak açıklamak sonunda insanı tümden akıl dışı düşünmeye, davranmaya ve sonunda paranoyaya kadar götürebilir.

-O sabah önümden kara kedi geçmişti, bütün gün başım ağrıdı. Dün de yine o kara kediyi gördüm, bu sefer de dişim ağrıdı.

Sonuç: Demek ki kara kedi baş veya diş ağrısına sebep oluyor. Bu raslantı birkaç kez daha tekrar ederse, sonunda iş mahalledeki tüm kara kedileri toplayıp yok etmeye kadar varır. Kara kedinin yerine ırkı, rengi, dini farklı birini koyun, alın size ırkçılığın, ayırımcılığın temeli!

-Falanca yatıra çaput bağladım, o gün sevdiğim bana göz kırptı, dün de oraya gidiyordum ki sevdiğime yolda rastladım.

Bu da birçok batıl inancın, birçok hurafenin nasıl yüzyıllar boyu sürdüğünün, nasıl bir çarpık düşünceden kaynaklandığının bir örneği.

Bir başka hile de kötü bir şeyi savunmak için daha kötü görünen birşeyi örnek vermek:

A- Son 25 yılda Türkiye'de PKK yüzünden 40,000 insan öldü.

B- Sen ne diyorsun kardeşim? Türkiye'de her yıl o kadar insan trafik kazalarında ölüyor.

B'nin söylediği doğru ama bu A'nın söylediğinin önemsiz olduğunu mu kanıtlar?

Son olarak ta "orta yolcular"ı örnek vermek istiyorum. Ilımlı, anlaşmacı, uzlaşmacı görünmek isteyenlerin bol bol başvurduğu bir hiledir bu. En uç bir örnek alalım:

A-İki kere iki 4 eder.

B-Hayır, 6 eder.

C-Hadi, bir ortasını bulalım. "İki kere iki 5 eder" üzerinde anlaşalım.

Uzlaşma her ne kadar arzu edilir birşeyse de, orta yol her zaman doğru yol değildir. İki kere ikinin 4 olduğunu inatla savunan A, bu tartışmada "katı", "anlaşmaya yanaşmayan", "inatçı" bir kişi olarak görülecek, C ise "barışçı", "uzlaşmacı", "mâkûl" bir kişi olarak kendini tanıtmış olacak ve buradan da politikaya atlayıp belki milletvekili, bakan falan olacaktır. Ama iki kere ikinin 4 olduğunu ya hiçbir zaman öğrenemeyecek, ya da bilse bile B'yi ürkütmemek için bunu dillendirmeyecektir.

Kendimiz bu hileleri yapmaktan kaçınır ve karşımızdakinin hilelerini daha açık olarak görürsek belki de tartışmalarımız kör döğüşü olmaktan çıkar, bir yerlere varırız.

DÜŞÜN DÜŞÜN 4

Bütün kediler dört ayaklı hayvanlardır, bütün köpekler de dört ayaklı hayvanlardır, demek ki bütün kediler köpektirler. Bunun ne denli gülünç bir mantık yürütmesi olduğunu aramızda en mantıksız olanlar bile ayan beyan görürler. Ancak buna çok benzer mantık yürütmelerine her gün, her saat bol bol toslamaktayız. Matematikte A=B ve B=C ise A=C'dir. Ama aynı şey mantık için geçerli değildir. Yukarıdaki örneği simgelerle ifade edersek A(kedi)=B(dört ayaklı), C(köpek)=B(dört ayaklı), demek ki A(kedi)=C(köpek) şeklini alır. Oysa şöyle bir mantık doğru olurdu: Bütün kediler dört ayaklıdır, benim kedim Şaziye de kedi olduğuna göre o da dört ayaklıdır. Burada A(kedi)=B(dört ayaklı), C(Şaziye)=A(kedi), demek ki C(Şaziye)=B(dört ayaklı). Peki bu ikisinin farkı ne? Neden birisi doğru, öteki yanlış bir mantık yürütmesi oluyor?

İş kedi köpek olunca herkes, "elbette" diyebiliyor. Ama iş farklı konulara geldiğinde önyargılarımız bu mantıksızlıkları görmemize engel oluyor. Şöyle bir örnek alalım: "tüm PKK'liler teröristtir, tüm PKK'liler Kürttür, demek ki bütün Kürtler teröristtir". Bu mantık hatasının "bütün kediler köpektir" demekten hiç farkı yok. Birinci ve ikinci söylenenler doğru da olsa, bundan "bütün Kürtler teröristtir" sonucu çıkmaz. "Deniz Feneri soygununu yapanların tümü AKP'lidir, Deniz Feneri soygununu yapanların tümü sahtekârdır, demek ki bütün AKP'liler sahtekârdır". Evet, "haklısınız efendim, bütün inekler geyiktir" diyesi geliyor insanın. Bu iki örnek, birinci ve ikinci söylemler doğru da olsa, bunlardan çıkarılan üçüncü söylemin yanlış olduğunun örnekleri. Demek ki iki doğru söyleme de dayansa üçüncü söylem doğru olmayabiliyor.

Bunun daha vahim olanı ilk iki söylemden birinin yanlış ya da en azından hatalı olması. Thouless buna şöyle bir örnek veriyor: "Sanrılar (kuruntu/delüzyon) doğru olmasını istediğimiz birşeye olan inançtır. Öldükten sonra bir biçimde yaşamaya devam etmek, ölümsüz olduğumuza inanmak isteriz. Demek ki ölümsüzlük inancı bir sanrıdır". Görünürde doğruymuş gibi geliyor. Ama baştaki söylemi biraz irdelersek yanlış olduğunu görürüz. Örneğin, akşam yatarken sabah sağ çıkacağımıza inanmak istememiz sanrı değildir, çünkü istediğimiz şey çok kez doğru çıkar ve ertesi sabah uyanırız. Ertesi sabah güneşin doğacağına inanmak isteriz, ve (en azından bugüne dek) bu istediğimiz şey gerçekleşir. Ama lotto oynadığımızda kazanacağımıza inanmak sanrı olur, çünkü çok kez kazanmayız. Demek ki "doğru olmasını istediğimiz birşeye inanmak bazı durumlarda sanrıdır, bazı durumlarda değildir". Böyle olunca da bunun ardından

gelen ve buna dayalı akıl yürütme doğru da olabilir, yanlış ta. Ama belirsizliklerle yaşamak insana güç gelir ve yanlış ta olsa bir takım inançlara bağlanmayı yeğleriz.

Yukarıdaki örnekler iki değişik durumu sergiliyor. Birincisi iki doğru söylemden yola çıkarak vardığımız üçüncü bir söylem doğru olmayabiliyor. İkincisi de ilk iki söylemin birisi doğru değilse, ya da kuşkulu ise çıkarılan sonuç ta yanlış olmaya mahkûm oluyor.

İkinci örnekte en büyük çember bütün kedileri kapsıyor. Onun içindeki ikinci çember Şaziye'yi gösteriyor, en küçük çember de Şaziye'nin dört ayaklı olduğunu gösteriyor. Yâni dıştaki çember bütün kedileri kapsadığı için Şaziye de bir kedi olarak bu çemberin içinde kalıyor. Ve bundan da doğru olarak Şaziye'nin dört ayaklı olduğu sonucunu çıkarıyoruz. Oysa ilk örnekte böyle hepsini içine alan bir çember yok. İki ayrı çember var, birisi kedileri, öteki köpekleri kapsıyor. bütün kediler Şaziye dört ayaklı Şaziye 70'lerde Türkiye'de Barış Dernekleri sürekli kovuşturmaya uğrardı. Bunun temelinde yatan mantık ta şuydu: "komünistler savaşa karşı çıkıyor, Barış Derneği üyeleri de savaşa karşı çıkıyor, demek ki barış derneği üyeleri komünisttir", "komünizm kötüdür, Barış Derneği üyeleri de komünisttir, demek ki Barış Derneği üyeleri de kötüdür", "Mehmet bey Barış Derneği üyesidir, demek ki Mehmet bey kötü bir insandır". Oysa Barış Derneği üyelerinin bazıları belki komünist te olsa, birçoğu komünist değildi. Üstelik komünizmin kötü olduğu da yine bir varsayımdı. İki hatalı varsayıma dayanarak birçok insan mahkemelerde, hapishanelerde çürütüldü. Hatalı varsayımları bundan çıkarı olanlar hatalı olduğunu bile bile kullanırlar. Ancak tehlike, bireylerin bu varsayımların hatalı olduğunu görmemesidir. Bir halka düşünmesi öğretilmemişse o halk bu tür aldatmacalarla kolaylıkla kandırılır, manipüle edilir. Daha yakın bir tarihten bir örnek verelim: "DTP bir Kürt partisidir ve Kürtlerin çıkarlarını savunur, sen DTP'yi desteklemiyorsun, demek ki sen Kürt halkının çıkarlarına karşısın" söylemini irdeleyelim. DTP bir Kürt partisi olup Kürtlerin çıkarlarını savunabilir, ama başkaları da Kürtlerin çıkarlarını savunabilir. DTP'ye karşı olup Kürt halkının çıkarlarını savunmak ta mümkündür. Demek ki DTP'yi desteklememek Kürt halkının çıkarlarına karşı olmak demek değildir. Buna bir de bazı sözcükleri aynı anlama geliyormuş gibi kullanmayı ekleyin. CHP'yi her destekleyene "laik", AKP'yi her destekleyene "dinci", her MHP'li için "ırkçı" sözcüklerini kullandığınızda önyargılarınızı baştan ortaya koymuş olur, tartışma sonucu bir yere varılmamasını garanti etmiş olursunuz.

Bir de "*circular argument*" (kedinin kuyruğunu kovalaması) türünden mantıksızlıklar var. Yâni kanıtlanacak şeyin daha baştan doğruymuş gibi varsayılması. Kuran'ın Allah'ın kelâmı olduğunu kanıtlamak isteyen birisinin "Kuran'ın Allah'ın kelâmı olduğu Kuran'da yazıyor" demesi gibi.

Bütün bunların üstüne bir de dilden kaynaklanan belirsizlikler var. "Faşist Türkler" dediğinizde bu, "faşist olan Türkler" anlamına da gelebilir, "tüm Türkler faşisttir" anlamına da… "Terrörist Kürtler" dediğinizde bu, "terrorist olan Kürtler" anlamında da gelebilir, "tüm Kürtler teröristtir" anlamına da. Eğer tartışma, ya da eski deyimiyle "mübadele-yi efkâr" bir kör döğüşüne dönüşmeyecekse, yanlış mantık yürütme ile birbirimizin gırtlağına sarılmayacaksak önce tanımlar üzerinde anlaşmaya varmalı, sonra düşüncelerimizi netleştirmeli, daha sonra da bu düşüncelerimizi netlikle ifade edebilmeliyiz. Yukarıdaki örnekteki "olan" sözcüğünü, ya da "bazı", "bir takım" sözcüklerini kullanmaktan kaçınmamalıyız. Yoksa ne olur? Üçkağıtçıların elinde oyuncak oluruz.

DÜŞÜN DÜŞÜN 5

Şu yuvarlakların elma olduğunu varsayın. Ne görüyorsunuz? Dört elma mı? Bir başkası "four" diyor.

Bunlara "dört" veya "four" ya da "cihar" falan demeniz gördüğünüzü değiştiriyor mu? Elma sayısı aynı, değişen sizin ona verdiğiniz ad. Somut gerçek aynı ama bunu tanımlamak için kullandığınız sözcükler farklı. İngilizce veya Farsça biliyorsanız bu değişik sözcüklerin anlamının aynı olduğunu, "dört" demek olduğunu bilirsiniz. Hepimiz aynı ondalık sistemi kullandığımız için 4'e "dört" te, "four" da deseniz, "cihar" da deseniz farketmez. Ve iki kere iki, kullanılan dil farklı da olsa dört eder. 2x2=4. Ama birisi çıksa ve sıfırdan sonraki ilk sayıya 9, ondan sonrakine 8, daha sonrakilere 7, 6, 5 falan dese, ve sayılar 0, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 diye gitse yukarıdaki elmaların sayısına 6 derdik, ve 8x8=6 olurdu. Yukarıda gördüğümüz elmalar değişmedi, ama bunların sayısını belirtmek için kullandığımız simgeler değişti ve yukarıda "altı" elma var demeye başladık. Bu elmaları eşit biçimde yarıdan bölsek sekizer elma olacaktı. Tabii, birinin kalkıp adetler için kullanılan sayıları değiştirmesi hiçbir işe yaramayacak, kafa karıştıracak nafile bir çaba olurdu. Ama örneğin bilgisayar dilinde sıfır ve sonraki sayılar şöyle ifade ediliyor: 0, 1, 10, 11, 100, 101, 110, 111, 1000, 1001 vs… Bu simgelerle ifade edildiğinde yukarıdaki elma sayısı 100 oluyor. 10x10 (sizin dilinizde 2x2) =100, 11x11 (sizin dilinizde 3x3) =1001 oluyor.

Bütün bunları kafanızı matematikle karıştırmak için anlatmadım. Daha soyut örneklere geçmeden önce Robert H. Thouless'in yaptığı gibi somut gerçeklerle bunların simgesel ifadesi olan kelimeler/sözcükler arasındaki ayırımı netleştirmek için bu örnekleri verdim. Birçok tartışmamıza konu olan özgürlük, demokrasi, din, inanç, laiklik, gibi kavramlarda da benzeri sorunlar oluyor. Bir örnek alalım. Genel seçimlerde AKP'nin %43 oy aldığı somut bir gerçektir. En çok milletvekili çıkaran parti olarak AKP'nin hükûmet kurduğu, partinin genel başkanı olarak R. Tayyip Erdoğan'ın başbakan olduğu da bir başka somut gerçektir. Tartışma şöyle başlıyor:

İbrahim: Erdoğan'ın başbakan olması Türkiye'de demokrasi olduğunu gösterir.

Mehmet: Laiklik olmadan demokrasi olmaz, bu hükûmet laikliğe karşı, demek ki Türkiye'de demokrasi yok.

Dikkat ederseniz burada tartışılan somut gerçekler değil, iki kişinin "demokrasi" sözcüğünden ne anladığı, ve bu sözcüğü ne anlamda kullandığı. Bir başka örnek:

Abdullah: Biz Kürtler kendi dilimizi özgürce konuşamadığımıza, kültürümüzü yaşayamadığımıza, çocuğumuza istediğimiz adı koyamadığımıza göre Türkiye'de özgürlük yoktur.

Hasan: Türkiye'de Kürt kökenli vatandaşlar Cumhurbaşkanı, Başbakan olabilmekte, iş sahibi, ya da ünlü bir sanatçı olabilmektedir, bu da gösteriyor ki Türkiye'de Kürtler dahil, herkes için özgürlük vardır.

Ahmet: En önemli özgürlük, aç, çıplak, evsiz kalmama özgürlüğüdür. Yarısı yoksulluk sınırının altında yaşayan bir ülke olan Türkiye'de özgürlük olduğu iddia edilemez.

Abdullah, Hasan ve Ahmet'in tartışması ateşlenir, birbirlerine girerler, iş silleye, tokata varır ve belki de cinayetle noktalanır. Oysa her üçünün söylediklerinde (sayfanın tepesinde gördüğünüz daireler gibi) somut gerçeklikler vardır, ama üçünün bu somut gerçekliklere verdikleri ad farklıdır ve çatışma "özgürlük" sözcüğünün ne için kullanıldığından kaynaklanmaktadır. Abdullah belirli alanlarda özgürlük olmamasını "özgürlük yoktur" diye değerlendirirken, Hasan özgürlük göstergesi olarak başka ölçütler kullanmaktadır, Ahmet ise bambaşka ölçütler. Sonuçta "özgürlük" sözcüğü bu üç kişi için ayrı anlamlar taşıdığından tartışma çıkmaza saplanır. Tartışmaya Metin bey katılır: "ben 20 yıl Amerika'da yaşadım, gidin de özgürlük neymiş görün, herkesin zengin olma özgürlüğü var" der ve zaten pişmemiş aşa su katar. Ali bey Amerika'daki birçok özgürlük karşıtı uygulamayı anlatınca konu iyice karışır. Oysa Abdullah Türkiye'de kültürel alanda bazı özgürlüklerin kısıtlandığından söz etse, Hasan kendisince başka bir takım özgürlüklerin daha önemli olduğunu ileri sürse, Ahmet te refah düzeyinin nasıl yükseltilebileceği konusunda öneriler getirse belki kör dövüşünden öteye geçilebilecektir.

Thouless'in verdiği bir başka örnek okullardaki disiplin konusu ile ilgili:

Mustafa-Şunu kabul et ki okullarda öğrencilere fazla özgürlük tanınması kötü birşeydir. Çocuklar için disiplin gereklidir.

Süleyman köşeye sıkışmıştır, çünkü "fazla" dendiğinde zaten "her şeyin fazlası kötü" olduğundan, okullarda fazla özgürlük te kötüdür diye kabul etmek zorunda kalacaktır. Buna aynı şeyin başka sözcüklerle tekrarı anlamına "tautology"

deniyor. "*Bab-ı Âlînin büyük kapısından geçerken tesadüfen rastladım bir atlı süvariye*" gibisinden...(Bab-ı Âlî büyük kapı demektir; rastlamak zaten tesadüfen olan birşeydir ve süvari de atlı anlamına gelir). Bir şey "fazla" ise "zaten "kötü"dür. Süleyman bu durumda biraz kafa yorup şöyle diyebilir: "*belki de benim gerekli gördüğüm özgürlük düzeyi sana fazla geliyor. Sen 'fazla' derken tam olarak ne demek istiyorsun? Sence hangi konularda öğrencilere fazla özgürlük veriliyor?*" Bu noktadan sonra belki tartışma yoluna girebilir. Eğer Mustafa gerçekten bir sonuca varmak istiyorsa, iyi niyetliyse, ard niyeti yoksa, okullarda hangi konularda öğrencilere tanınan özgürlükleri fazla bulduğunu anlatır, somut gerçeklikler üzerinde yapıcı bir fikir alışverişi yapılabilir. Kişinin bir "gizli gündemi" olup olmaması tartışmanın sağlık düzeyini belirler. Erdoğan AKP'ye Akepe diyenleri suçlar, AK Parti denmesini savunurken gizli gündemi partisinin ak, temiz, pir ü pâk olduğu izlenimini vermektir. O zaman da bu konudaki bir tartışma vakit israfından öteye geçmez. Haftaya sözcüklerin nasıl esnetildiğini ve silâh olarak kullanıldığını inceleyeceğiz.

DÜŞÜN DÜŞÜN 6

"Türkiye dünya kupasında finale kaldı. Türkiye'nin 89. dakikada attığı golle Brezilya'yı yenmesini Türkiye büyük bir coşkuyla kutladı". Böyle bir maç olmadı, ben uydurdum. Gazetelerde bu ya da buna benzer haberleri her gün okuyoruz. Ama şöyle bir düşünelim. Haberde "Türkiye" 3 kez geçiyor. Bunları numaralıyalım: *"Türkiye(1) dünya kupasında finale kaldı. Türkiye(2)'nin 89. dakikada attığı golle Brezilya'yı yenmesini Türkiye(3) büyük bir coşkuyla kutladı".* Bu "Türkiye"ler hep aynı Türkiye mi? 1 numaralı Türkiye aslında Türkiye değil, Türkiye'nin milli futbol takımı. 2 numaralı Türkiye derken aslında golü atan Mehmet'ten söz ediyoruz. 3 numaralı Türkiye ise Türkiye halkı. Üstelik yenilen de Brezilya değil, Brezilya milli futbol takımı. Haberi yeniden yazalım: *"Mehmet'in 89. dakikada attığı golle Brezilya milli futbol takımını yenerek dünya kupasında finale kalan Türkiye milli futbol takımının bu zaferini Türkiye halkı coşkuyla karşıladı".* Canım, böyle kılı kırk yarmanın ne gereği var, zaten haberden bu anlaşılıyor demeyin. Bu basit bir örnek. Kimse konuya takılmasın diye futboldan örnek verdim. Konu futbol olabilir ama böylesi kestirmeci bir düşünce alışkanlığı ve bunun söze, yazıya yansıması birçok soruna neden oluyor.

Thouless II. Dünya savaşı sırasında bir İngiliz'in söylevinden örnek vermiş: *"Almanya dünya barışı için büyük bir tehdit oluşturuyor. Belçika tarafsızlığını ilân ettiği ve Almanya bu tarafsızlığa saygı göstereceğini bildirdiği halde 1914'te Almanya Belçika'yı işgâl etti. 1870 savaşından sonra Almanya'nın Fransa'yı soyarak 200 milyon sterlin tazminat almasına karşın, 1919'da kendisinden savaş tazminatı talep edildiğinde Almanya bunun ne kadar büyük sıkıntı yaratacağından şikâyet edip durdu. Oysa bu tazminat I. Dünya savaşını çıkarmaktan suçlu olan Almanya için âdil bir ceza idi. Bu sefer yine yenildikten sonra Almanya'nın merhamet dilenmesi sizi aldatmasın. Ancak Almanya'nın yok edilmesi dünyada barışın geleceğini güvenlik altına alabilir."* Bu sözlerdeki Almanya'nın yerine isterseniz 1914'teki Osmanlı'yı, isterseniz yakın tarihteki Irak'ı koyun.

"Almanya" sözcüğü ya da onun yerine kullanılan zamir bu söylevde 12 kez geçiyor. İlk cümledeki "Almanya" hangi anlamda kullanılmış? Haritada "Almanya" olarak belirlenen bir toprak parçası anlamına mı? Bir toprak parçası barış için bir tehdit olamaz, ya da bir başka toprak parçasını işgâl edemez. O halde ya bu toprak parçası üzerinde yaşayan insanların hepsi ya da bir bölümü anlamına kullanılmış, veya bu insanların oluşturduğu soyut bir kavram olan

"ulus" anlamına. 1914'te Belçika'yı işgâl eden "Almanya" ise burada Almanya kökenli ve Alman ordusunu oluşturan kişiler anlamına kullanılmış. Daha sonra Almanya'nın bu tarafsızlığa saygı göstermeyi üstlendiği söyleniyor. Oysa bu üstlenme 1839 yılında verilmiş. 1914'te Belçika'yı işgâl eden Almanya kökenli ve Alman ordusunu oluşturan kişilerin çoğu o zaman daha doğmamış bile. Üstelik 1839'da bu üstlenmeyi verenler o zamanlar bile Almanya'da yaşayan insanlar değil, hiç te demokratik olmayan Prusya yönetimi imiş. Evet bu üstlenme 1914'te de geçerli imiş ama sanki bu üstlenmeyi verenlerle 1914'te Belçika'yı işgâl edenler aynı kişilermiş izlenimi yaratılıyor. İkinci cümle içinde "Almanya" sözcüğü iki farklı anlamda kullanılmış. 1870 savaşından sonra Fransa'dan tazminat alanlar o zamanlar yeni kurulmuş olan Alman İmparatorluğunun yöneticileri, oysa 1919'da Almanya'dan tazminat alınacağından yakınanlar, "merhamet dileyenler" o dönemin basın yayın organları. Bir sonraki cümlede sözü edilen "âdil ceza", çoluk çocuk tüm Alman halkının sıkıntısına yol açacakmış, oysa savaşı çıkartmaktan suçlu olanlar onlar değil, savaş çıkartma kararını alan, ya da bu yönde etkili olan kişiler. Burada da yine aynı sözcük iki değişik anlamda kullanılmış. Üstelik 1870 savaşını çıkaranların çoğu 1919'da zaten hayatta değil, ya da çok yaşlı. Son cümledeki "Almanya" olsa olsa bir ulusal birim olarak Almanya'dan söz ediyor olmalı. Bir toprak parçası olarak Almanya'nın yok edilmesi elbette söz konusu değil. En savaşkan kişi bile tüm Alman halkının yok edilmesini istiyor olamayacağına göre Almanya'nın bir ulusal birim olarak yok edilmesi isteniyor demektir. Demek ki Almanya'nın parçalanması ya da bir başka ülkeye ilhak edilmesinden söz ediliyor. Oysa söylevci "Almanya'nın yok edilmesi"nden söz ettiğinde sanki tüm Alman halkı yok edilmek isteniyor izlenimi yaratılıyor. Thouless bu söylev şöyle yazılabilirdi diyor: *"Almanya dünya barışı için büyük bir tehdit oluşturuyor. Alman ordusu 1914'te Belçika'yı işgâl etti Oysa 1914'teki yöneticiler halâ 1839'da Prusya'nın Belçikanın tarafsızlığına saygı gösterme sözüne bağlıydılar. Yeni kurulan Alman imparatorluğunun 1870 savaşından sonra Fransa'yı soyarak 200 milyon sterlin tazminat almasına karşın, Alman basın yayın organları 1914'te savaş çıkartmaktan suçlu olan Alman hükûmetinin yaptıklarına karşılık tüm Alman halkının cezalandırılmasının âdil bir ceza sayılmasından yakınıyorlardı. Alman ordularının 1918'de savaşta yenilmesinin ardından Alman basın yayın organlarının Alman halkı için merhamet dilenmesi sizi aldatmasın. Ancak Almanya'nın ulusal egemenliğine son verilmesi dünyada barışın geleceğini güvenlik altına alabilir."*

Böyle bir konuşma Alman düşmanlığı yaratamaz. Özellikle politikacılar bir sözcüğü değişik anlamlarda kullanıp bilinçli olarak kavram kargaşası yaratmakta ustadırlar. Yukarıdaki örnekte Alman ve Almanya yerine, Türk, Arap, Kürt vs. ya da Türkiye, Irak, İran, Kuzey Kore, Rusya ya da Amerika koyun, hepimizin her gün yaptığı hataları ve düşmanlıkları körükleyen düşünce biçimlerini görürsünüz.

DÜŞÜN DÜŞÜN 7

"*Sakalımız yok ki sözümüz dinlensin*" lâfını bilirsiniz. Çok daha sonra sosyologların, psikologların ince ince düşünüp ortaya koydukları kuramları halkımız özlü olarak böylesi sözlerle kestirmeden söyleyivermiştir. Mikelanj'ın tavan resmindeki Tanrı, sakallı bir yaşlı adamdır. Sakallı Celâl adıyle bilinen düşünürümüz sözlerinin önemsenmesi için sakallı olmanın gereğinin farkındaymış. "*Bu kadar cehalet ancak tahsille mümkün olur*", "*Bu ülkede ilgililer bilgisiz, bilgililer de ilgisizdir*", "*Türkiye'de aydın geçinenler Doğu'ya doğru seyreden bir geminin güvertesinde Batı yönünde koşturarak Batılılaştıklarını sanırlar*" sözleri Sakallı Celâl'e aittir. Evinde yapılan arama sırasında polis duvarda duran (sakallı) Karl Marx portresini sorunca "*Rahmetli babam*" diye cevaplamıştır. "*Meşrutiyeti getirdik olmadı, cumhuriyeti kurduk olmadı. Biraz ciddiyete ne dersiniz?*", "*Kalkın ey ehl-i vatan dediler, hep ayağa kalktık, bir de baktık yerimize oturmuşlar, biz ayakta kaldık*" sözleri de Sakallı Celâl'indir. Tevfik Fikret'in öğrencisi, Nazım Hikmet'in hocası olan ve daha 1962'de ölen ve söyledikleriyle insanı düşünmeye zorlayan Sakallı Celâl'i saygıyla anıp konumuza dönelim.

Bir sözü söyleyenin söylediğine değil, o kişinin sakallı olup olmamasına bakmak ne yazık ki kurtulamadığımız illetlerden biridir. İdeolojik yaklaşımınıza göre Mustafa Kemal'in ya her söylediği doğrudur, ya da her söylediği yanlıştır. Marksistseniz Karl Marx, Maoist iseniz Mao hiç hata yapmış olamaz. Thouless insanları söylenenlere inandırmak için çokça kullanılan taktikleri sıralamış. Birincisi söyleyen kişinin "otorite" sayılması, ikincisi ne söylerse söylesin, bunları kendisi de yürekten inanıyormuşçasına güven ve inançla söylemesi, üçüncüsü de söylediklerini (değişik sözcükler kullanarak ta olsa) bıkıp usanmadan tekrar etmesi. "Otorite" olmanın, ya da sayılmanın çeşitli yolları var elbette. Bizimki gibi kültürlerde "sakallı" olmanın yanısıra, adının önüne Prof. falan gibi ünvanlar koymak, ardına da bitirdiği üniversiteleri gösteren bir dizi harf sıralamak türünden şeyler "otorite" olmanıza katkıda bulunur. Birçok diktatör kendi adı sıradan bir ad olunca, örneğin Adolf Hitler yerine "Der Führer", Benito Mussolini yerine "İl Duce", veya Iosif Vissarionovich Dzhugashvili yerine (çelik adam anlamına) "Stalin" adını almışlar ve bunu da otoritelerini perçinlemek için kullanmışlardır. Bizde de İsmet İnönü aynı dönemde kendisine "Milli Şef" dedirtmiştir. Musevilikte nasıl Tanrı'nın adını anmak günahsa bu kişilerin asıl adını anmak ta saygısızlık sayılmış, ve onlar böylece kendilerini tanrılaştırmış,

söylediklerini de mutlak doğru olarak kabul ettirmişlerdir. PKK lideri Abdullah Öcalan bunu bir adım daha ileri götürmüş, kendisinden (sanki bir kurummuş gibi) "liderlik", "önderlik" diye söz ettirir olmuştur. İsmin ve kişinin işgâl ettiği pozisyonun yanı sıra, yüz yüze ilişkilerde kişinin duruşu, giyimi, ses tonu türünden şeyler de o kişinin "otorite" kabul edilmesine –ne yazık ki- destek olur. ABD gibi zenginliğin en büyük saygınlık sayıldığı ülkelerde bir kişinin zengin ya da ünlü olması söylediklerinin önemsenmesini sağlar. Bir milyarder herşeyi bilir. Bir şarkıcı, film artisti ya da bir futbolcu, ünlü ise otorite sayılır. Bir şarkıcıya dünyadaki AIDS krizi, bir film artistine ekonomik bunalım, bir futbolcuya insan ilişkileri konularında sorular sorulur, milyarderin sanat konularında görüşleri alınır, yanıtları saygıyla dinlenir, önemsenir.

Söylediklerini inançlı ve inandırıcı bir biçimde söyleyebilmek ise sinema ve tiyatro oyunculuğu eğitimi yapanların öğrendiği beceriler arasındadır. Bunun ustası olan Hitler oyunculuk dersleri almış, aynanın karşısında el kol hareketlerini, beden dilini, hitabetini uzun uzun prova etmiştir. İpe sapa gelmez kuramlarını inançlı bir biçimde tekrar tekrar haykırarak dünyanın en eğitimli ve kültürlü halklarından bir olan Alman halkını felâkete sürüklemeyi başarmıştır. Hitler'in propaganda bakanı Goebbels, siyah saçlı ve bir bacağı sakat olmasına karşın, kendisini sarışın, sağlıklı Alman "ırkı"nın temsilcisi olarak sunabilmiş, "Big Lie" (büyük yalan) denen bu işin ilmini(!) yapmış ve bir şey (ne denli yalan ve yanlış olursa olsun) yeterince yinelenirse doğru kabul edileceğini görmüş ve kendisinden sonra gelen çerçöp satıcısı reklâmcıların pîri olmuştur.

İnsanların "kutsal kitaplar"da Tanrının kelâmı olarak kabul ettikleri şeylere sorgulamadan inanıp kabul etmeleri kendilerini rahatlatır, düşünme zahmetinden kurtarır. İnsanları, kitleleri manipüle eden politikacılar da bunu örnek alarak, "biz sizin yerinize düşünürüz, hiç tasalanmayın, kafanızı yormayın" diyerek insanları rahatlattıklarını bilirler. Bir kez rahat ve rahvan olmaya alıştınız mı da, düşünmek çok zahmetli bir iş haline gelir. Koyunlar gibi meleye meleye mezbahanın yolunu tutarız.

Oysa söyleyen kişi ne denli "otorite" olursa olsun, söylediklerini ne denli güvenle ve inançla yinelerse yinelesin, söylenenleri bütün bunlardan arıtıp mikroskopun altına koymak insan olmamızın ön koşuludur. Ters bir örnek alırsak, Hitler'in söylediklerî içinde doğru olan hiç birşey yok muydu, Mustafa Kemal'in her söylediği doğru muydu, Abdullah Öcalan Kuzey Irak Kürt yönetimini desteklemiyorsa, kendisine karşıyız diye biz bu yönetimi desteklemeli miyiz?

Bu haftaki yazıyı yine sakal konusuna dönerek bitirmek istiyorum. Thouless şöyle bir örnek vermiş: Çenesinin altında tek tel bir sakal olan kişiye sakallı denir mi? Denmez. İki tel sakal varsa? Hayır. Üç tel, dört tel… seksen sekiz tel? Kaç tel varsa o kişi sakallı sayılır? 3500 mü? Yâni 3499 tel varsa sakalsız, 3500 tel varsa sakallı mı sayılacak? Bir şeye ak ya da kara demeden önce belki bunu biraz düşünsek derim.

DÜŞÜN DÜŞÜN 8

Her gün, her dakika yaptığımız, ya da yapmadığımız herşey bir seçim sonucudur. Sabah yataktan kalkıp kalkmamak, kahvaltı yapıp yapmamak, kahvaltıda şu veya bunu yemek, ekmeği kızartıp kızartmamak... Bunların hepsini sayarsanız her gün binleri bulur. Ama her biri hakkında kafa yormayız. Alıştığımız, benimsediğimiz, ya da kültürümüzden, inancımızdan kaynaklanan davranış biçimleri artık otomatikleşmiştir, bunların bir seçim sonucu olduğunu bile düşünmeyiz. Her bir davranışımız üzerinde kafa yormaya kalksak, otomatik olarak yaptığımız her seçimi irdelesek yaşam çok güçleşir, o yüzden "seçim"leri önemli bulduğumuz şeylere saklarız. Bunda utanılacak birşey yoktur. Ama yaşamı kolaylaştıran bu davranışımızı ne yazık ki düşüncelerimize de uygularız. Belli konularda belli düşünce alışkanlıklarımız vardır ve durum ne olursa olsun, dünyaya bu alışkanlıkların gözlüğüyle bakarız ve böylece "işin kolayına kaçarız". "Türk milleti çalışkandır", "Araplar pistir", "kadınlar daha kötü araba sürer", "kötüler cezasını bulur", "Amerikalılar aptaldır", "Müslümanlar dürüsttür" ya da "Müslümanlar teröristtir" diye düşünmeye alışmışsak, bunlar kalıplaşmışsa, karşımıza bunu yadsıyan ne çıkarsa çıksın, bu düşünce alışkanlığımızı değiştirmez, düşüncemizin doğru olduğunu kanıtlamak için bin dereden su getiririz. O zaman da düşüncelerimizle gerçek dünya arasında giderek daha büyük bir uçurum açılır. Bunun en uç noktası, düşüncelerin gerçek dünyadan tümüyle kopması ve şizofreni diye bildiğimiz akıl hastalığıdır.

Düşüncelerimizi manipüle etmek, istediği yöne çevirmek ve bu düşünceler sonucu bizim belli şeyleri yapmamızı, ya da yapmamamızı isteyen kişiler bu düşünce kalıplarını kullanmakta ustadırlar. ABD'de televizyonlarda, ya da koca koca kiliselerde vaazlar verip, kanserden tutun akıl hastalığına kadar herşeyi iyileştirmek iddiasıyla halkın milyonlarca dolar parasını yiyen üçkağıtçıları örnek alalım. Adam (bunlar her nedense çoğunlukla erkektir) kalkar insan zihninin çok şeye kâdir olduğunu söyler. Bu çoğu kişinin kabul ettiği bir doğrudur. Ardından İsa'ya olan inanç sayesinde insanların birçok şeyin üstesinden gelebileceğini ileri sürer. İnanmış bir Hıristiyan için bu da doğrudur. Vaiz burada dinleyicisinin kafasında olduğunu bildiği iki düşünce kalıbını ustalıkla kullanmaktadır. Sonra (gerçek veya uydurma) bir kişinin nasıl zihin gücüyle ve İsa'ya olan inancı sayesinde kötürümken koltuk değneklerini atarak yürümeye başladığını anlatır. İlk iki söylenen, zaten dinleyicinin kafasındaki kalıpları doğrulamaktadır ve onlara inananlar zaten buna da inanmaya hazırdırlar ve hemen ardından gelecek

olan üçkağıdı da yutmaya teşnedirler. Vaiz "Tanrı veya İsa bana bu olağanüstü gücü vermiş, ben de bu gücü insanların yararına kullanıp hastaları iyileştiriyorum. Bunu yapmaya devam etmek için de sizin dini bütün Hıristiyanların yapacakları bağışlara ihtiyacım var. Hadi pamuk eller cebe!" der. Bunu daha da inandırıcı hale getirmek için önceden tutulmuş olan bir kişiyi "hallejujah" nidaları eşliğinde körken gördürür, tekerlekli iskemledeyken kaldırır ve... milyonlarca doları cebellezine eder. Daha soğukkanlılıkla olanlara bakabilmeniz için bir başka ülkeden ve bir başka dinden örnek seçtim. Bu Amerikalı vaizin yerine göbeğe Arapça yazı yazan hocayı, sizi soyup soğana çeviren politikacıyı, sizi savaşa veya ölüme gönderen önderi koyun, hepsinin kullandıkları teknik aynıdır.

Bilimsel düşünce ancak her yerde, her zaman ve herkes için geçerli olanı doğru sayar. Kendi yaşamımızdan, yaşam deneyimlerimizden, daha da kötüsü ta doğduğumuz günden beri zihnimize sokulan toplumsal şartlanmalarımızdan kaynaklanan herşey bilimsel olarak doğru olmayabilir. Karşımızdakinin düşünce ve davranışlarının da hangi yaşam deneyimlerinin, hangi toplumsal şartlanmaların sonucu olduğunu göz önüne almazsak çatışmalara, düşmanlıklara çanak tutarız. Kendi ulusumuzun, kendi etnik grubumuzun, kendi ülkemizin her zaman haklı, karşı tarafın her zaman haksız olduğunu düşünmezsek savaşamayız, karşımızdakini öldüremez, kendimizi ölüme atamayız. Yakın tarihten bir örnek alalım. 1959 yılında Fidel Castro önderliğinde bir devrim ABD'nin kuklası olan Batista'yı devirdi. Bunu hazmedemeyen ABD, ertesi yıl Küba'ya ambargo uyguladı. Ekonomik sıkıntı içine düşen Küba o zamanki SSCB'den destek aldı. Burnunun dibindeki Sovyet nüfuzundan korkan ABD 1961'de Küba'dan kaçanları eğitip yeni rejim devirmek için Domuzlar Körfezi'ne bir çıkartma yaptı. Çıkartma başarısızlıkla sonuçlandı. Ama ABD'nin Castro'yu devirmek için herşeyi deneyeceği ortaya çıkınca Küba, kendini savunmak için Sovyetlerden füzeler aldı. Küba'da füze tesislerinin kurulmasını büyük bir tehdit olarak gören ABD'nin o günkü başkanı Kennedy, savaş gemileriyle Sovyet gemilerinin önünü kesti. ABD ve Sovyet gemileri arasında bir çatışma olsa bu büyüyerek bir dünya savaşına dönüşebilecekti. Sovyet lideri Kruşçev "ABD Küba'yı istila etmeme garantisi versin, biz de füzeleri çekelim" diyerek krize bir çözüm getirmeseydi demokrasi kahramanı(!) Kennedy dünyayı felâkete sürüklemek üzereydi. Kruşçev'in bir başka koşulu da Türkiye'de Sovyet sınırına yakın üslenmiş füzelerin kaldırılmasıydı. ABD bunu da kabul etti (Türkiye'nin bundan ancak yıllar sonra haberi oldu) ama Sovyetlerin bunu

açıklamamasını şart koştu yoksa ABD "rezil olacak"tı. Bu, uluslararası çatışmaların nasıl ve ne tür nedenlerle tırmandığının bir örneği.

Hepimiz inançlarımız, düşüncelerimiz doğrultusunda şeyler okuyunca rahatlarız. Bize aykırı gelen şeyler bizi sarsar ve sarsılmaktan hoşlanmayız. Oysa bireysel düzeyde kanlı bıçaklı olmayacaksak, uluslararası düzeyde savaş çıkarmayacaksak bize aykırı gelen şeyleri de okuyup incelemeli, "düzgün düşünce"nin süzgecinden geçirmeliyiz. Hayvanlarla aramızdaki en önemli fark beynimizin kapasitesidir. Bu kapasite bize esneklik ve değişen koşullara uyum sağlar. Kalıplarla şartlanmış beyinler insanlara değil, hayvanlara yakışır.

DÜŞÜN DÜŞÜN 9

"Zırva tevil götürmez" derler ama hepimiz zaman zaman zırvalarız ve bunu bir biçimde tevil etmeye çalışırız. "Tevil" etmeye şimdilerde ruhbilimciler rasyonalizasyon diyorlar. Yâni "rasyonel" (akılcı) olmayan birşeyin (buna düşünce denebilir mi, bilmiyorum) akılcı açıklamalarla doğru olduğunu kanıtlamaya çalışmak. Bu, biraz çetrefil görünüyorsa, bir örnek verelim. Diyelim, çocukluğunuzda bir gece uyandınız ve suratınızda bir örümceğin yürüdüğünü fark ettiniz ve müthiş korktunuz. Şimdi 40 yaşındasınız ve bir örümcek gördüğünüzde bucak bucak kaçıyorsunuz. Hattâ örümcek bulunma olasılığı olan bir yere yaklaşamıyorsunuz bile. Bunu da "Avustralya'da çok zehirli örümcekler var. Bazıları ısırdı mı adamı öldürüyor, onun için tedbirli olmak gerekir" diyerek açıklıyorsunuz. Bu açıklamanız gayet rasyonel (akılcı) ama korkunuzun asıl nedeni bu değil, çocukluğunuzda başınızdan geçen olay. Türkiye'de polis işkencesinden geçmiş bir insanın burada polis arabasını gördüğünde sinivermesi ve bunu "polis her yerde düzenin koruyucusudur, ben de bu düzeni eleştiren bir kişi olarak polisin hedefiyim" diyerek açıklaması da bunun bir başka örneği. Çocukluğunda kafası cennet-cehennem, sevap-günah hurafeleriyle doldurulmuş bir insanın bunlara inanmayan bir kişiye kötü gözle bakması gibi. Yalnızca bu mu? Önyargılarımızın altında hep bu tür dolduruşlar ya da genellemeler yatmıyor mu?

Marksist kuramda bir kişinin toplumsal konumunun o kişinin düşüncelerini, yaşam felsefesini, yaşama bakış açısını belirlediği ilkesi vardır. Örneğin çalışanların ücretlerinin artırılması söz konusu olduğunda emekçilerle tuzu kuru olanların yaklaşımlarına bakalım. Avustralya'da her altı ayda bir asgarî ücretler gözden geçirilir. Emekçiler, ya da onların temsilcileri asgarî ücretlerin örneğin haftada 50 dolar artırılmasını ister ve "emekçilere verilecek bu para, harcamalar yoluyla ekonomiyi canlandıracak ve ülkenin yararına olacak" derken karşı cephedekiler "bu zam verilirse işverenlerin bu ilâve masrafı karşılayamayacağı, ücret artışının sonucu olarak işverenlerin işçi çıkartmak zorunda kalacağını, ve sonuçta işsizliğin artacağını" öne sürerler. Her iki cepheden de söylenenler akılcı görünse de aslında altında yatan düşünce bir yanda "çalışanların cebine daha fazla para girmesi", öte yanda "patronların, şirketlerin kazandıkları paranın azalmaması" vardır. Ama her iki taraf ta kendi söylediklerinin ülke ve ekonomi için yararlı olduğunu ileri sürer.

İnsanlar tutarsız görüşleri savunmakta ustadırlar. Kendisine karşı ayırım yapıldığını iddia eden bir grup, bir başka grup hakkında önyargılı hareket ettiğinde bunun ne kadar tutarsız olduğunu görmez ve bunu "tevil" etmeye çalışır. Alman milliyetçiliğini ve bunun getirdiği önyargıları (haklı olarak) eleştirir ama Yahudi milliyetçiliğini "ezilen halkların milliyetçiliği" yaftasıyla savunmaya çalışır. Alman-Yahudi ikilisi yerine istediğiniz bir başka ikiliyi koyabilirsiniz.

Tevil etme konusunda daha da usta olanlar kendi görüşlerini destekleyen yazıları, görüşleri kitapları bulup öne sürer, aksi olanları eleştirmek, geçersiz göstermek için bin dereden su getirir. Karşı görüşü ileri süren ya "kanı bozuk"tur, ya "satılmış"tır, ya "şunun veya bunun maşası"dır. Bunlar işlemezse karşı görüşleri ileri sürenin kişisel yaşamı didiklenir, kişisel yaşamındaki "bozukluklar(!)" o kişinin görüşlerinin geçersiz olduğunu kanıtlamak için kullanılır.

Zekâ testleri piyasaya ilk çıktığında ABD'de zencilerin zekâ düzeyi ile beyazlarınkini karşılaştırmak için kullanılmıştı ve gerçekten zencilerin daha aptal olduğu sonucu çıkmıştı. Ve bu sonuç zencilere uygulanan ayırımı savunmak için kullanılmıştı. Daha sonraki incelemeler bu zekâ testlerinde kullanılan soruların beyazları kayırdığını ortaya çıkardı. Örneğin yaşam koşulları nedeniyle hayatında golf oynamamış bir zenci golf ile ilgili sorulara yanlış yanıt veriyor ve sonuçta sürekli golf oyanayan bir beyazdan daha aptal olduğu "kanıtlanıyordu". Oysa bütün bunların altında zencilerin beyazlar kadar akıllı olmadığı önyargısı yatmaktaydı. Bilimsel, rasyonel yöntemler bu önyargıyı doğrulamak için kullanılmıştı. Ve en tehlikeli olan da buydu, çünkü insanlar genellikle "bilimsel" olarak sunulan verileri doğru olarak kabul etme eğilimindeydi. Hitler Almanyasında kafatası ölçüleri bilimsel yöntemlerle alınıyor ve kafaları belli ölçülere uymayanlar "aşağı ırk" olarak nitelendirilip, öldürülmeleri haklı gösterilmeye çalışılıyordu. Bunun ne denli insanlık dışı bir politika olduğu anlaşıldığında bu sefer de sarkaç tam ters yöne gitti ve bilimsel, akılcı olan herşeyden kuşku duyulmaya başlandı, "alternatif" inançlar yaygınlaştı, yeniden doğma (reinkarnasyon), ruhlar, hayâletler, telepati, kristallerin gücü falan gibi "bilimselimsi" yaklaşımlar itibar bulmaya başladı. Bunun kökünde de bilimin Naziler gibi sapkınlar tarafından kendi önyargılarına âlet edilmesine tepki olarak, bilimsel olana gösterilen önyargı yatmaktaydı. Oysa eleştirilmesi gereken kafataslarının bilimsel olarak ölçülmesi değil, bundan yapılan sıçrama ile belli ölçülere uymayanların "aşağı ırk" sayılması, ondan da daha büyük bir sıçrama ile o kişilerin öldürülmesinin haklı sayılması olmalıydı. Kısaca yanlış olan bilim

değil, bilimin nasıl ve ne amaçla kullanıldığı, neye âlet edildiği olmalıydı. Sorun, bilimin önyargıları kanıtlamak ya da pekiştirmek için kullanılmış olmasıydı.

Öldükten sonra herşeyin sıfırlanacağına inananlarla, ölümden sonra "ruh"un bir biçimde yaşamaya devam edeceğine inananların hangisinin elinde bilimsel bir veri var? Bilimsel olarak baktığımızda ikisi de olası. Demek ki bu inançlar bilime değil, neye inanmak istediğimize bağlı. Herhangi bir toplumsal düzenin bir ötekinden daha iyi olacağını ileri sürerken kendi önyargılarımızdan sıyrılarak bunu yapabiliyor muyuz? O önyargıların aslında akılcı nedenlere değil, duygusal yaklaşımlara dayandığını görebiliyor muyuz? Yoksa böylesi önyargılara başka önyargılarla karşı çıkarak hem kendimizi, hem de parçası olduğumuz insan soyunu çıkmaza götürmez miyiz?

DÜŞÜN DÜŞÜN 10

Sloganlar bir başkasının çiğneyip yuttuğu, sonra da geviş getirip bizlere sunduğu kalıplardır. Bir ineğin karnından çıkan yarı sindirilmiş birşeyi ağzımıza almaktan iğreniriz de başka birinin ağzımıza verdiği sloganları tekrarlarken bunun da aynı ölçüde iğrenç olduğu pek aklımıza gelmez. Slogan (ya da "şiar" veya "kalıpsöz") kısa, öz, kolay akılda kalır ve kolay tekrarlanır olmak zorundadır. Reklâmcılar bu işin profesyonelleridir. Seçimlerde birçok siyasî partinin reklâm şirketlerini kullanması elbette rastlantı değildir. Reklâmcılar nasıl bir arabayı, deterjanı, kızarmış tavuğu ve saireyi satmaya çalışırsa politikacılar da kendilerini, kendi görüşlerini, kendi partilerini size satma çabası içindedirler.

Çoğumuz karmaşık ve büyük zihinsel çaba gerektiren fikirleri, kuramları, görüşleri, doktrinleri inceleyip anlamakta zorlanırız, ya da tembellik ederiz. Örneğin kuramlarını kitaplar dolusu açıklamalarla öne süren ve kanıtlamaya çalışan Freud'u "herşeyin temelinde seks vardır", Einstein'ı "herşey görecedir", ya da Darwin'i "insan maymundan evrimleşmiştir" diye özetlemek gibisinden kolaycılıklara kaçarız. Bu biçimde özetlendiğinde Freud'un, Einstein'ın ya da Darwin'in görüşlerine karşı olanların eline kolaylıkla kullanabilecekleri kozlar veririz. Öte yandan bu düşünürlerin söylediklerini ayrıntılı olarak anlatmaya kalkışsak karşımızdaki bizi bilgiçlikle, ukalâlıkla ya da "entellik"le suçlayacaktır, ya dinlemeyecek ya da anlamayacaktır..

Devlet adamları, politikacılar bu yöntemi düşünmeyi bilmeyen ya da düşünme tembelliği içinde olan kitleleri harekete geçirmek için oldum olası ustalıkla kullanmışlardır. Bu yaklaşımın her zaman kötüye kullanıldığını söyleyemeyiz. Örneğin Fransız devrimi sırasında kitleleri harekete geçiren "eşitlik, özgürlük, kardeşlik" sloganı olmuştur. Mustafa Kemal'in "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ya da "yurtta sulh, cihanda sulh" sloganları bir dünya görüşünü kitlelere özet olarak ustaca aktarabilmiştir. Ancak sloganların tehlikeli yanı, bir fikri, bir görüşü özlü ve özet olarak ifade ettikleri için değişik görüşte kişilerin bu sloganların içini kendi görüşleri doğrultusunda doldurabilmeleridir. "Eşitlik, özgürlük, kardeşlik" sloganını örnek alırsak Fransız devrimini yapan "donsuzlar" eşitlikten söz etmiş ama bu eşitliği krala ve kıralın çevresindekilere uygulamamış, bu grubu her türlü özgürlükten mahrum etmiş, kardeş kardeş giyotine gönderip kellelerini sepete atabilmiştir.

Yalnızca sloganlar değil, birçok kestirme söz böylesi riskler taşır. Hitler komşu ülkeleri istilâ etmesini Alman halkının "lebensraum"a (yaşayacak yer)

gereksindiği sözleriyle haklı göstermeye çalışmıştı. Avustralya'da son seçimlerde İşçi Partisi sürekli "working families" (çalışan aileler)den söz etmiş ve büyük destek görmüştü. Çok paralı olduğu için çalışmayan ailelerin mi, yoksa iş bulamadığı için çalışamayan ailelerin mi bunun dışında tutulduğu hiçbir zaman açıklanmamıştır.

Mustafa Kemal'in "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" sözü iktidar partilerince milletin temsilcilerinden oluşan TBMM'nin kararlarına hiçbir kısıtlama getirilemeyeceği biçiminde yorumlanmış, demokrasinin "güçlerin ayrılığı" ilkesi, yasama, yürütme ve yargının birbirinden bağımsız olması ilkesi bir yana itilmeye çalışılmıştır. "Milletin iradesi", "sandıktan çıktık" gibi sözler karşı görüşte olanları sindirmek ya da susturmak için rahatlıkla kullanılabilmiştir.

Herhangi bir sloganın, başkalarının çiğneyip ağzımıza verdiği sözlerin peşinden gitmek ne denli tehlikeliyse, her sloganı didikleyip atalet içinde olmak ta o denli tehlikelidir. Hoca'nın fıkrası geliyor akla. Hoca kadılık yaparken bir taraf gelip davasını anlatır, Hoca "haklısın" der, karşı taraf davasını anlatır, Hoca ona da "haklısın" der. Davayı izleyen bir kişi "yahu Hoca ona da haklısın dedin, ötekine de. Böyle şey olur mu?" dediğinde Hoca ona döner "vallahi, sen de haklısın" der. Oysa kadı olarak bir karar vermesi gereklidir. Seçimlerde körü körüne partizanlık yapanlar kadar bunu yapmayıp her partinin iyi ve kötü yanlarını gören kişinin "bu partilerin birbirlerinden hiç farkı yok", ya da "bunların hepsi düzen partileri" diyerek oy vermemesi de o denli tehlikelidir. Oy vermemekle çoğunluğun oy verdiği partiyi desteklemiş olur kişi. Darwin'in kuramını "insanlar maymundan evrilmiştir" biçiminde özetlemek yanlışsa da bir yerde evrim ile "insanların bir ilâhi güç tarafından yaratılmış olduğu" masalı arasında bir seçim yapmak gerekir. Seçim yapmamak sürünün peşinden gitmek demektir. Seçimimizin sonucu istemediğimiz birşey olur diye korkup seçim yapmaktan kaçınmak iradeyi bir başkasının eline vermek, bir liderin, bir önderin, bir başkanın, bir partinin, bir ideologun bizim adımıza karar vermesini kabul etmek demektir, sürüdekilerden biri olmayı kabul etmektir.

Kestirme olarak kullanılan sözcükler kitleleri harekete geçirmekte etkili olsa da sonradan ortaya çıkacak büyük çelişkilerin tohumlarını içinde taşır. Fransız devriminin "eşitlik, özgürlük, kardeşlik" sloganının muğlak olması sonradan "devrimin kendi çocuklarını yemesi"ne, yıllar süren "terör dönemi"ne yol açmıştır. "Laiklik" kavramının tanımı üzerinde anlaşma olmaması Türkiye'de büyük çelişkilere yol açmış, herkes bu kavramın içini kendi kafasınca doldurmaya kalkışmıştır. "Kürt sorunu" derken çeşitli kesimlerin bundan anladığı şey farklı

olduğundan "sorun"un çözümü de batağa saplanmıştır. Bir sorunun çözülmesi için önce o sorunun netlikle tanımlanması gerekir. Bu da genellikle sloganlarla, kestirme sözcüklerle olmaz. Ama ne yazık ki çok kişi ayrıntılı açıklamalara açık değildir, bir başkasının geviş getirip ağzına verdiği sloganları haykırmak çoğu kişinin daha kolayına gelir. Hitler'in sloganları birkaç yıl içinde Alman halkının yıkımına yol açtığında suçlanacak olan Hitler değil, düşünme ve seçim yapma hakkını Hitler'e devreden Alman halkı olur. Bizim adımıza düşünen, karar veren kişilere insanlık hakkımızı devretmeden önce en azından bizi harekete geçiren, heyecanlandıran sözlerin, sloganların içini doldurmalarını isteyemez miyiz?

DÜŞÜN DÜŞÜN 11

Atasözleri ve vecizeler birşeyi kısa ve veciz yoldan anlatmak istediğimiz zaman sık sık başvurduğumuz benzetmelerdir. "Dereyi görmeden paçaları sıvamak" dediğimizde hiçbirimiz zihnimizde görünürde dere mere yokken, pabuçlarını çıkarmış, paçalarını sıvamış, paytak paytak yürüyen bir insan canlandırmayız. Daha ortada "fol yok, yumurta yok"ken gereksiz yere hazırlık yapıldığını anlarız. Bir başbakan, "dereyi geçerken at değiştirilmez" dediğinde bunalımlı bir dönemde o başbakanın bakanlar kurulunda değişiklik yapmak istemediğini anlarız, yoksa o koca gövdesiyle, göbeği ve "lacileri" ile atın üstünde tırıs tırıs dereyi geçen bir başbakan gözümüzde canlanmaz.

Başka bazı benzetmeler de karmaşık bir takım konuların kolay anlaşılması için çoklukla başvurulan bir yöntemdir. Örneğin, Freud'un kuramına göre bastırılmış içgüdüler yararlı çıkış yolları bulamadığı zaman sinir bozukluklarına, giderek akıl hastalıklarına yol açabilir. Ruhbilim konusunda fazla birşey bilmeyen birisine bu soyut kuramı anlatabilmek için bir ruhbilimci şöyle bir benzetme kullanabilir: "bu, bir buhar makinesinin kazanında kaynayan suyun buhara dönüşmesi ve kazanda bir kaçak varsa o delikten buharın büyük bir güçle çıkmasına benzer". Ya da diyalektik materyalist felsefede niteliksel değişikliklerin bir noktadan sonra niceliksel bir değişmeye dönüştüğü kavramını anlatmak için (yine su-buhar benzetmesi ile) "suyu ısıtmaya başlarsınız; 40 derecede, 70 derecede, 90 derecede, 99 derecede su halâ sudur ama bir derece daha ısındığında artık su olmaktan çıkar, buhar olur" dersiniz. "Bardağı taşıran son damla", ya da "devenin belini büken son saman çöpü" benzetmeleri de buna benzer anlamda kullanılır. Bunlar yararlı benzetmelerdir, karşımızdakine düşüncelerimizi iletebilmenin kestirme yollarıdır. Çin bilegesi Hui Tzu'nun benzetmelerinden bıkan kıral "benzetme yapmadan, basit bir dille anlat" dediğinde bilge "bu olanaksız, bilinmeyen birşeyi ancak bilinen birşeye benzeterek açıklayabilirim" demiş. Ancak benzetmelerin yanlış, hattâ tehlikeli olduğu durumlar da az değildir. İmparator Kao Tzu ile bir başka Çin bilgesi Mencius arasında şöyle bir konuşma geçer:

İmparator: Su, nasıl doğuya ya da batıya akmak arasında bir tercih yapmayı bilmezse, insan da iyiyle kötü arasında tercih yapmayı bilmez.

Mencius: Orası doğru ama aşağı ile yukarı arasında tercih yapmayı bilir. Nasıl aşağı akmayan su hiç görülmemişse, iyi olmayan insan da yoktur.

Mencius bunu söylerken dediklerinin doğru olduğunu değil, aynı su benzetmesini kullanarak tamamen zıt sonuçlara varılabileceğini göstermek için yapmış. Bizim kuşağın bir zamanlar çok kullandığı ve hep yanlış anlaşılan "teşbihte hata olmaz" sözü vardır. Bunu teşbihi (benzetmeyi) nasıl yaparsanız yapın, hatalı olmaz diye anlar çok kişi. Oysa aslında "teşbihte hata yapılmamalı" anlamınadır bu söz.

Benzetmeleri ikna amacıyla kullanmak tehlikeli bir yöntemdir. Birçok politikacı bütçe açığını kapatmak için vergileri artırdığı, ya da hizmetlerden kısıntı yaptığı zaman bir evin bütçesine gönderme yaparak benzetmelerden yararlanır. "Nasıl bir hanenin harcamaları gelirinden fazla olmamalıysa, devletin harcamaları da gelirinden fazla olmamalıdır" der. Bir hane için doğru ve geçerli olan tutum, bir ülke ekonomisi için geçerli olmayabilir. Son "küresel mâlî kriz"i çözmek için Avustralya dahil çoğu devlet gelirinden fazla harcama yapma yolunu seçmiştir. Bu harcamalar yoluyla ekonominin canlanacağı, iş olanakları yaratılacağı, çalışanlar artınca, bireysel harcamaların da artacağı, ekonominin canlanacağı vergi gelirlerinin de artacağı ve böylelikle bütçe açığının kapatılacağı hesap edilmektedir. Oysa bir hane halkı için böyle bir olanak yoktur. Demek ki bu benzetme yanlış, bu benzetmeye dayalı ikna çabası fos ve bu devlet politikası uzak görüşlü olmayan bir politikadır. "Teşbihte hata yapılmamalı!" Ekonomide daha içe dönük bir politika izlenmesini, iç ticarete ağırlık verilmesini savunan bir politikacıya belâgatlı bir başka politikacı "köpek kendi kuyruğunu yiyerek yaşayamaz" yanıtını vermiş. Destekçileri de şakşaklamış. Aslında ithâl malları olmadan ülke ayakta duramaz demek istediğini ithâl malları yüzünden işsiz kalmış şakşakçıları anlamamış tabii. Bu benzetmeyi yakından inceleyelim diyor Thouless. Köpek dışarıdan başka herhangi bir enerji kaynağı almadan kuyruğunu yiyerek bir süre açlığını bastırsa da sonunda ölmeye mahkûmdur. Oysa bir ülke dışarıdan kaynak almadan emekle değer yaratabilir. Bir tohum ekip 10 aldığında, ya da birkaç parça hammaddeyi işleyip işe yarar birşey ürettiğinde ülkenin zenginliğine katkıda bulunmaktadır. Benzetmeler yoluyla birşeyler kanıtlamaya çalışanlara sağlıklı bir kuşkuyla yaklaşmalıyız. Bu kişiler ya sağlıklı ve akılcı düşünme becerisinden yoksundurlar ya da sizi bir biçimde üçkağıda getirmeye çalışıyordurlar.

Bu yazı dizisi ilk tahmin ettiğimden daha uzun sürdü. Örneklerin birçoğu benim kafamdan çıktıysa da temel olarak Robert H. Thouless'in "Straight and Crooked Thinking" adlı kitabını aldım. Dünyada temel eğitimin, "humanities" adı altındaki insanbilimlerinin, felsefenin, tarihin, coğrafyanın, ruhbilimin, toplumbilimin bir

kenara itildiği, düşünmeyi bilen, genel kültür sahibi kişilerin değil, sadece bir işi çok iyi yapabilen ve "etliye sütlüye karışmayan" teknisyenlerin yetiştirildiği bir dönemdeyiz. Buna Türkiye benzeri ülkelerdeki "gemisini yürüten kaptan" köşe dönmeciliği, ya da hurafe ve efsanelere dayalı inançların elinin güçlendiği de eklendiğinde doğru düşünebilmenin önemi daha da artıyor.

Bu konuda daha çok şey yazılabilirse de geçtiğimiz 11 haftada dünyada, Avustralya'da ve Türkiye'de önemli önemsiz birçok olay, birçok gelişme oldu. Umarım haftaya biraz daha doğru düşünmesine karınca kararınca katkım olduğuna inanmak istediğim okurlarımla bunlara göz atarız.

MUHATAP

"Bu ülkeyi evrensel demokrasi standartlarına yükseltecek adımları atın. Kürtlerin dilini, varlığını yok saymayın, onların insan olmaktan gelen temel haklarını güvence altına alın… Bir insanı, bir halkı küçümsemek, onları insandan saymamak insanı öldürmekten beterdir. Açılım için yapılacak olanlar bellidir. Kürtlerin insan olmaktan gelen haklarını tanımak. Gelişmiş ülkelerdeki temel hakları kabul etmek."

Yaşar Kemal

Daha önceki bir yazımda şöyle demiştim: "T.C. devletinin 25 yıldır çözüm olarak öne sürüp devam ettirdiği politikanın, yâni Kürt sorununu askerî yollardan, silâhla, öldürerek, köy yakarak, köy boşaltarak, vatandaşlarını yerlerinden yurtlarından ederek, sindirerek, kimliklerini inkâr ederek çözmeye çalışmasının çıkar yol olmadığını görmemek için tümden kör olmak gerekir".

Politikasını, görüşlerini beğenelim, beğenmeyelim, Başbakan Erdoğan'ın "Kürt açılımı". Yaşar Kemal'in özetlediği çözüm için bu yolda atılmış bir adımdır. Artık kan dökülmemesi için kiminle masaya oturulur, teröristlerle pazarlık yapılabilir mi soruları gündemde. Artık tek bir Türk veya Kürt insanının ölmemesi için çözüme katkısı olacak herkesle oturup konuşulur. Human Right Watch (İnsan Hakları Gözetimi) adlı örgüt bir yandan T.C. devletinin yasa dışı uygulamalarını sergileyip kınarken öte yandan şöyle diyor: "*1992 ile 1995 arasında Öcalan yönetimindeki PKK, çoğu memur, öğretmen, siyasi rakipler, görevde olmayan polis ve askerler ve "devlet destekçisi" saydıkları kişilerden oluşan en az 768 kişiyi yargısız infaz etmiştir. Buna ek olarak korucu olduğuna inandıkları köylüleri katliama uğratmıştır. Bu yıllarda işlenen 25 katliamda 39'u kadın ve 76'sı çocuk olmak üzere 360 kişiyi öldürmüşlerdir. Bu cinayetler başıboş birimler veya komutanlar tarafından değil, PKK'nin resmî politikası olarak işlenmiştir... 1990'ların sonlarında PKK İsveçteki okul çocuklarını PKK'ye katılmak üzere Güneydoğu Anadolu'ya göndermiştir*".

Bütün bunlar Abdullah Öcalan'ın liderliği altında yapılmıştır. Şimdi İmralı'dan 15 Ağustos'ta "yol haritası" çizeceğini açıklayan Öcalan'ın PKK'si 15 Ağustos 1984'te ne yapmıştı? 30 kişilik bir PKK grubu, eş zamanlı olarak Siirt'in Eruh ve

Hakkâri'nin Şemdinli ilçelerini basarak karakol ve askerî garnizona el koymuş, cezaevlerini ele geçirip, tutukluları serbest bırakmış, cami hoparlöründen savaşın başladığını ilan etmişti. Bu baskınlarda er Süleyman Aydın ölmüş, 13 kişi yaralanmıştı.

Artık kan dökülmemesi için teröristle konuşulur mu? Konuşulur ve konuşulmalıdır. Ama bu muhatap Abdullah Öcalan olabilir mi? Buyurun, siz karar verin, Abdullah Öcalan'dan –virgülünü değiştirmeden- alıntılar yaptım:

"*Bize en çok uyum sağlayanlar tam cahil olanlardır. Asıl zorlanmamız lise mezunlarında oluyor. Üniversite mezunlarında bu sorun daha da artıyor... Bize eğitilmiş değil, daha çok eğitilmemiş ve bizim kendi başımıza eğitebileceklerimizi tercih ediyoruz.*" Mehmet Ali Birand'la görüşme – 1988.

"*Kürt toplumunun üçte biri hasta, üçte biri delirmiş, üçte biri tutsaktır.*" A. Öcalan – İmralı.

25 Aralık 1995'te Tansu Çiller başbakan, Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı. Türkiye'de faşist cunta dönemi kapanmış. Kardak kayalıkları nedeniyle Türkiye ile Yunanistan arasındaki gerginlik barışçıl olarak çözümlendikten sonra A. Öcalan 1996 yılında Yunan EKAT TV'sinde bir söyleşi yapmış ve Yunanistan'ı Türkiye ile savaşmadığı için şöyle eleştirmiş: "*Biraz bizim vermekte olduğumuza benzer bir savaş verilirse Türkler bu işin altından kesinlikle çıkamaz. Bizim savaş Yunanistan tarafından yeterince değerlendirilemedi. Hem diplomatik siyasi açıdan, hem askeri açıdan değerlendirilemedi. Hem siyasi hem askeri açıdan biz Türkleri ağır bir yenilginin eşiğine kadar getirmiştik. Bu savaş gelişseydi ortak bir savaş olurdu, tarihin belki de en hayırlı sonuçları olan bir savaş olacaktı. Doğudan ve batıdan sıkışan faşist cuntanın çözülmesi demek belki de sonuçları en büyük olan bir zaferi birlikte paylaşacaktık. Türk cuntası yenilecekti eğer savaşabilseydiniz...*" İlgilenenler bunu şu bağlantılardan izleyebilirler: http://www.youtube.com/watch?v=Igfycj3MxkA&feature=related ve

http://www.youtube.com/watch?v=QV4AKG3B3I8

Aynı Abdullah Öcalan yakalanıp Kenya'dan uçakla getirilirken şunları söylüyor:

-Ben ülkemi severim. Annem de Türk'tü.

-Biraz daha yüksek sesle konuşabilir misin?

-Bir hizmet imkânım olursa yaparım. Onun dışında bana bir şey söylemeyin. Hizmet gerekirse yaparım.

-Sorulara cevap verirsen, hizmet yapmış olursun. Yüzünü gözünü silelim eğer rahatsız oluyorsan.

-Türkiye'ye dönünce hizmet edeceğim. Fırsat verirseniz, hizmet ederim. Bunları, halkın içinde konuşuyorum. Başka bir şey de konuşmam. Bir hizmet imkânım varsa, ben inanıyorum vardır, daha üst düzeydekilere de bildirirsek, ben hizmeti seve seve ederim. Ben hizmet edeceğim. Çok iyi edeceğim.

-Şimdi bak kaydediyoruz, senin şeylerini.

-Yayınlayın. İşkence etmediniz, benim içimden geliyor. Ama ben gerçekten söylüyorum. Türkiye'yi seviyorum. Ve Türk halkını da seviyorum. Onlar için iyi hizmet edeceğime inanıyorum. Fırsat verilirse yaparım.

Evet, teröristle de görüşülür, kan dökülmesini önleyecekse görüşülmelidir de. Ama bir hareketin liderliğini üstlenip örgütünü sıkı bir disiplinle yöneten, eleştirenleri, ya da farklı görüşte olanları acımasızca "uygulama"ya sokan, sonra örgütünün başarısızlıklarını kendisine "en çok uyum sağlayan tam cahiller"e yükleyen, bir yandan Türkiye'ye karşı savaş kışkırtıcılığı yapıp, yakalanınca yukarıdaki sözleri söyleyen bir kişi muhatap alınmaz. Talihsizlik şudur ki halkı için böylesi aşağılayıcı sözleri söyleyen, işkenceden geçiren, öldüren bir kişiyi birçok Kürt halâ "önderlik" diye yüceltmekte, ağzının içine bakmaktadır. Bırakın "bebek katili", "bölücübaşı" sözlerini, böyle bir kişiyle anlaşmaya varılamaz, varılabilecek bir anlaşmaya uyacağına güvenilemez.

Kürtler büyük bir ağırlıkla DTP milletvekillerini meclise yollamış, 100 kadar yerde belediye seçimlerini DTP kazanmıştır. Demokratik yolla bir çözüm gelecekse bu, demokratik olarak seçilmiş insanlarla olur, yanar döner megalomanlarla değil.

AF

Eskiden "af edersiniz" "affınıza sığınıyorum" ya da "af dilerim", "özür dilerim" denirken yenilerde bunun yerini İngilizce'den çeviri "üzgünüm" ifadesi aldı. Yaptığınız birşeyden dolayı üzgün olmak başka, af dilemek başkadır. Karşınızdakine zarar veren birşey yapmaktan üzüntü duyabilir ama bunu yeniden yapabilirsiniz. Oysa af dilemenin temelinde "kabahatli/suçlu olduğumu anladım, bir daha bunu yapmayacağım" sözü vardır. Bu söz içtenlikle söylendiğinde karşı taraf ta düşmanlığı, kırgınlığı sürdürmenin yararı olup olmayacağını değerlendirir, af eder, ya da etmez.

Toplumsal düzeyde yapılan yanlışların arkasında kurumlar olabilir ama sonunda zararı veren insanlardır, bireylerdir. O nedenle bir kurumun özür dilemesi, af dilemesi anlamsızdır, ancak simgesel bir anlam taşır. Başbakan Rudd'ın yerli halktan geçmişte devlet eliyle yapılanlar yüzünden özür dilemesi güzel bir jesttti ama bundan öte bir anlamı yoktur. Düşmanlıkların giderilmesi, yapılan hataların düzeltilmesi için bunun bireysel düzeye indirgenmesi gerekir. Yerli çocukları ailelerinden koparıp beyazların yanına evlâtlık veren kamp yöneticisinin af dilemesi gerekir. Her ne kadar bu yönetici "benim yaptığım, devlet politikasını uygulamaktı" da dese yaptığı işten gerçekten pişmanlık duyması, toplumsal barışın temelini atmaya yardımcı olabilir.

II. Dünya savaşı ertesinde galip güçler tarafından yürütülen Nüremberg yargılamalarında yargılanan Alman devleti değil, Nazi vahşetini uygulamaya koyan bireyler olmuştu. Bu bireylerin büyük bir çoğunluğu da "ben emir kuluydum, verilen emri yerine getirdim" diyerek kendini savunmaya kalkışmış ama bunun savunmalarına yararı olmamıştır. Elbette onbinlerce, yüzbinlerce insanın ölüme gönderilmesi emrini veren kişiyle gaz vanasını açan sıra askerinin sorumluluk düzeyleri farklıydı ama ikisinin de suçu bireyseldi.

Güney Afrika'da 42 yıl süreyle uygulanan "apartheid" rejiminin, yâni insanları ırklarına göre sınıflandırıp, beyazlar birinci sınıf, Asyalılar ikinci sınıf, Afrikalılar üçüncü sınıf vatandaş diyerek resmî bir ayırım politikası uygulamasının ardından 1990'da beyaz Başbakan F. W. De Klerk "apartheid"in kaldırıldığını ilân etmiş, yeni düzene geçiş sürecini başlamıştı. F.W. de Klerk, Nelson Mandela ve Piskopos Desmond Tutu'nun önderliğinde 1995'te "Truth and Reconciliation Commission" (Gerçek ve Barışma Komisyonu) kurulmuş ve bunun amacı "Güney Afrikalıların ahlâken kabul edilebilr temelde geçmişleriyle yüzleşmeleri ve barışma hedefine doğru yol alınması" olarak belirlenmişti. "Apartheid"

mağdurlarından 15,000 kişi ifade vermiş ve 7,000 kişi af başvurusunda bulunmuştu. Bunlardan 140'ı affedilmiş ve Komisyonun 1998 raporunda bir yandan "apartheid" düzenini kuran, yürüten, uygulayanlar suçlanırken, öte yandan karşı mücadeleyi veren ANC'nin cinayet ve işkence uygulamaları kınanmıştı. Sağlıklı bir barışın kurulup sürdürülebilmesinin ancak gerçeklerin tüm çıplaklığıyla ortaya konması ile olabileceği kanıtlandı.

"Ateş düştüğü yeri yakar". Bağışlamak, af etmek kurumun, devletin elinde değildir. Bana, yakınıma, aileme zarar veren kişiyi af etmek devlete düşmez. Müslümanlıkta da zaten kısas, yâni göze göz, dişe diş varsa da bir cinayet işlendiğinde ancak ölen kişinin yakını katili (diyet karşılığı da olsa) bağışlayabilir (Bakara suresi 178). Müslümanlığını her fırsatta belirten Başbakandan bu güzel ilkeyi göz önüne almasını beklemek abes mi dersiniz?

Uzmanlar suçları ikiye ayırıyorlar. Mağduru olan suçlar, mağduru olmayan suçlar. Yasalarda iki tür suç ta kapsanıyor. Bir ülke uygarlaştıkça mağduru olmayan suçlar yasalardan kaldırılıyor. Bunların belli başlıları zina, eşcinsellik, uyuşturucu kullanımı gibi yalnızca bireyi ilgilendirenler ve tabii ki fikir suçları. 1600'de Avrupa'da Giordano Bruno'nun fikir suçu nedeniyle yakılmasından yüzyıllar sonra Türkiye'de fikir suçları yüzünden asılanlar, işkence görenler, zindanlara tıkılanlar olması Rönesans trenine halâ yetişemediğimizi acı bir biçimde gösteriyor. Bugün de darbe yapan ve binlerce kişinin hayatını söndüren bir ressam bozması general halâ saygı görürken "yahu, bir darbe olsa ne iyi olur" diyen kişi bu fikri yüzünden kovuşturmaya uğruyor, içeri tıkılıyor.

Türkiye'de bir yandan PKK'lilere, öte yandan da "Ergenekon davası" sanıklarına af çıkarılıp sözde bir denge kurulmasından söz ediliyor. Darbe yapmanın suç olması anlaşılabilir ama darbe olmasını istemek suç olamaz. Aynı şekilde Türkiye'den kopup bağımsız bir Kürdistan kurulmasını istemek suç olmamalı, ama bundan hareketle 40,000 kişinin ölümüne yol açmak elbette suç olmalıdır. Çünkü bunun mağdurları vardır. Aynı şekilde devlet politikasının uygulanması sonucu mağdur olan Kürt yurttaşlar vardır. Eğer gerçekten barış isteniyorsa bunun yolu gerçeklerin iki taraflı orataya konulması ve suçluların mağdurlardan af dilemelerinden geçer. Ne devletin katilleri af etmeye hakkı vardır, ne de mağdur edilen masum Kürt yurttaşlardan devletin özür dilemesi bir şey ifade eder. Devlet soyut bir kavramdır. Devlet politikasını uyguluyordum, ya da PKK politikasını uyguluyordum diyerek kimse kendini aklayamamalıdır, cinayetleri, işkenceleri haklı göstermeye çalışmamalıdır. Silâhlı PKK teröristlerini çarpışmada öldürmek başkadır, terör eylemleriyle masum yurttaşları öldürmek başkadır,

masum Kürt köylüsüne acı çektirmek başkadır. Bu politikaları uygulamaya koyan, Türk olsun, Kürt olsun, masum yurttaşları öldüren, acı çektiren kişiler ortaya çıkarılmalı, mağdurlarla yüzleştirilmelidir. Ve ancak o mağdurlar o kişiyi af ederse bir barışma olmasından söz edilebilir. Yoksa yaralar kanamaya devam eder. Yaraları Türkiye'dekinden çok daha derin olan Güney Afrika halkı bunu yapabilmişse bizlerin de bunu yapabilecek olgunluğa erişebilmemiz gerekir. Toplu suç olamayacağı gibi toplu af ta yanlıştır. Hele hele önce bir fikri suç olarak ilân etmek, sonra da af ediyorum demek kargaları bile güldürür. Mağduru olan suçlar su yüzüne çıkarılmalı ve bu hiçbir tarafgirlik olmadan yapılmalıdır.

DİL VE TÜRKİYE SOLU

Ionesco insanlar arasındaki iletişimin en büyük engeli dildir demiş, toprağı bol olsun. Ve Ionesco aynı dili konuşan insanlardan söz ediyordu. Aynı dili konuşan insanlar birbirlerini anlamıyorsa, farklı dil konuşanların birbirleriyle anlaşma şansları nedir ki? Avustralya'da göçmen olarak yaşayan bizler bunu birinci elden görmüş, yaşamışızdır. Türkiye'deki Kürtlerin "ana dilde eğitim" söylemi bunları hatırlattı bana. "Ana dil eğitimi" değil, "ana dilde eğitim". Ana dil eğitimi elbette önemlidir, Avustralya hükûmeti her toplumun kendi ana dilini öğretebilmesi için kaynak sağlar, destek verir. Ama hiç bir toplum "biz orta öğrenimin de, yüksek öğrenimin de Çince ya da İtalyanca olmasını istiyoruz" demez. Çünkü bir toplumu birbirine bağlayan en önemli etmenlerden birisi dildir. Ana dili İngilizce olmayanların İngilizce öğrenmeleri için destek sağlanır, gerektiği yerlerde devlet tercüman sağlar, çünkü yasalar önünde dili, dini, etnik kökeni ne olursa olsun Avustralya'da her yaşayan kişi eşittir. Ayırım varsa da, bu devlet politikaları ayırımı asgarîye indirmek için alınmış önlemlerdir. Eğer bir toplum içinde yaşayan çeşitli etnik gruplar bir arada yaşama azmi ve iradesi içinde iseler, aynı dili konuşmaları önemlidir. Bugün birkaç resmî dili olan ülkeler yok mudur? Kanada, İsviçre, Belçika bunların birkaç örneğidir. Bunlarda bir arada yaşama iradesi dil farklılıklarının önüne geçmiştir. Belçika'da Fransızca, Flamanca ve Almanca konuşulur ve hepsi hepsi Konya büyüklüğündeki bu ülkede dil temelinde bağımsızlık istemleri onca gelişmişliklerine karşın yine de ortaya çıkmaktadır. Kanada'nın Fransızca konuşulan eyâleti Quebec zaman zaman Kanada'dan ayrılma konusunu gündeme getirmektedir. Eğer Türkiye'deki Kürtler bir arada yaşamayı istediklerinde samimi iseler "ana dilde eğitim" değil, diğer kültürel hakların yanısıra "ana dil eğitimi" talep etmelidirler. Yoksa "ana dilde eğitim" istemi çok kişi tarafından haklı olarak parçalanmaya yönelik bir adım olarak görülecektir. Ana dil eğitimi gerçekten demokratik olan ülkelerde sorgulanmasına bile gerek olmayan bir demokratik haktır. Birçok demokratik hak gibi bunların da tanınması ve verilmesi gerekir. Ancak demokrasiden, demokratiklikten, demokratlıktan söz ederken sanki Türkiye'de Kürt olmayanlar çok demokratik bir ortamda yaşıyorlarmış gibi bir hava esmektedir. Türkiye halâ (sayısız değişiklikler yapılmasına karşın) faşist cuntanın getirdiği anayasa altında yaşamaktadır. Bundan Kürt emekçisi kadar Türk emekçisi de acı çekmektedir. 1960'ların sonlarında Türkiye'de filizlenen sol hareket etnİk kökeni ne olursa olsun emekçilerin hakkını korumayı hedef edinmiş, tüm emekçilerin

kamburunun üstüne, Kürt emekçinin kültürel yasaklar yüzünden kamburunun katmerlendiğini görmüştür. Ancak Kürt hareketinin Öcalan'la birlikte milliyetçi, giderek ırkçı, şoven bir nitelik alması, üstüne de terörist yöntemler izlemesi sola karşı Türk milliyetçilerinin elini güçlendirmiş, sorunu sınıfsal temelden kaydırarak etnisite temeline oturtmuştur. "beni dövecekse Kürt polisi dövsün", "beni sömürecekse Kürt ağa sömürsün" mentalitesi ne yazık ki yaygınlaşmıştır. Bugün Türkiye'deki temel demokratik sorunlar karşılklı etnik salvoların tozu dumana katmasıyla gündemden düşmüştür. Nedir bunlar ve ne yapılması gerekir?

1. Bugün Türkiye'de halâ fikir suçu diye bir kavram vardır. Birisi Ermeni soykırımından söz etti diye halâ yargılanabilmekte, Atatürk'e hakaret, ya da devlet büyüklerine hakaret, manevî değerlere hakaret, darbe yanlısı olmak, bağımsız Kürdistan ya da şeriat istemek diye suçlar bulunmaktadır. Bunların kökten temizlenmesi gerekir. Ama başa gelen her iktidar, her parti bunları nalıncı keseri gibi kendine yontmaktadır. Laiklik te bu çerçevede, inanç özgürlüğü niteliği saptırılarak, din karşıtlığı gibi sunulmaktadır. Türkiye'de hangi babayiğit Ramazan ayında Konya, Sivas veya Kayseri sokaklarında simit yiyerek "ben dinsizim", ya da "ben Allahsızım" diyebilmektedir?

2. Yargıçların ve savcıların cezalandırılmak için keyfî olarak sürülmeleri, atanmaları yargının bağımsızlığı ilkesinin temeline dinamit koymaktadır. Bir paşa eskisine dava açtı diye savcılıktan atılan Sacit Kayasu gibiler varken Türkiye insanı, Kürt ya da Türk olsun, kendini nasıl güvende hissedebilir, "Adalet mülkün temelidir" ilkesine inanabilir, güvenebilir?

3. Avustralya'da hız sınırını aşan bir Bakan'a sıradan bir polis ceza yazabilmekte, bir milletvekili bir adî suçtan mahkûm olup hapse atılabilmektedir. Dokunulmazlık ancak Parlâmentonun dört duvarı içinde söylenenleri kapsar. Yoksa milletvekili seçilmiş olmak o insana yasa üstü bir statü tanımaz. Tam tersine milletin seçilmiş vekilleri olarak bu kişilerin yasalara uymakta ortalama yurttaştan daha da titiz davranması gerekir. İmam oğulcuğuna "gemicik" alırsa cemaat ne yapar? Meclis dışında söylenenler ya da bir milletvekilinin daha önce ya da şimdi işlediği suçlar nedeniyle kovuşturmaya uğraması etnik kökeni ne olursa olsun T.C. vatandaşı herkesin görmek istediği birşey değil midir?

4. Seçim yasasındaki yüzde 10'luk baraj sözde "istikrar" sağlamak amacıyla konmuştur. Türkiye'de 1965 seçimleri tek oyun boşa gitmediği "milli bakiye" sistemiyle yapılmıştı. Türkiye böyle bir sistemden yüzde onluk barajlara geldi. Bizler tabii köylü kurnazlığımızla bu barajda gedik açtık ve herkesin hengi partiyi temsil ettiğini bildiği kişiler bağımsız olarak meclise girebildi. Başa gelen her parti

kendi çıkarını gözettiği için barajı kaldırmaya yanaşmıyor. Bu soytarılığa son verip barajı tümden kaldırmak, meclisin halk iradesini gerçekten temsil eder hale getirmek etnik kimliği ne olursa olsun her T.C. vatandaşını mutlu etmez mi? Tek parti diktası istikrar değildir, hele demokrasi hiç değildir.

Amaç gerçekten demokratikleşmeyse, bırakalım milliyetçiliği, ırkçılığı, ortak sorunlarımıza bakalım.

HEP AYNI TELDEN

Birkaç haber:

Ergenekon davasının 3. iddianamesinin ek klasörleri arasında yer alan bir raporda, Fuat Saka'nın *Yunan* istihbaratı tarafından "Lâz milleti" yaratmak için kullanıldığı öne sürüldü. (Fuat Saka'dan yanıt: "*Lâzca* türkü söylemek devlet kurmakla eşleştiriliyorsa, o zaman *İngilizce* söyleyen herkes de, İngiliz devleti kurmaya çalışıyor demektir" - ya da Amerikan devleti diyelim).

Sezen Aksu Tunceli'deki bir şenlikte Kürtçe şarkı söylediği için saflıktan hainliğe kadar çeşitli suçlamaların hedefi oldu. Prof. Dr. Batum, "*Zülfü Livaneli ve Sezen Aksu'nun da kafasını karıştırdılar, onları da kandırdılar*" dedi. Sezen Aksu'nun babası 82 yaşındaki SamiYıldırım'ın Başbakan Erdoğan'ın hemşerisi, yâni Rizeli olduğu, Gülen'le ilişkisi olduğu, 1979 yılında emekli olunca Gülen'in Özel Yamanlar Koleji'nin müdürü olduğu yazılarak lâf, "*bundan ne beklenir?*"e getirildi.

İdil Biret'in Topkapı Sarayı 1. Avlu'da Whitehall Orkestrası ile verdiği konser öncesi, Vakit gazetesinin "*Bir ülke böyle yıkılır - Mukaddes avluda şarap küstahlığı*" başlıklı haberinin ardından Alperen Ocakları üyesi bir grup ellerinde Doğu Türkistan bayrağıyla slogan atarak tekbir getirmiş, konser afişlerini yırtıp yakmıştı. Polis saatlerce müdahale etmeden seyretmişti.

Cem Mansur yönetimindeki Ulusal Gençlik Orkestrası'nın keman virtüözü Ayla Erduran'la 18 Ağustosta yine Topkapı Sarayı'nda vereceği konserle ilgili olarak Vakit gazetesi Klasik Batı Müziği, 'kilise müziği', 'Hıristiyan müziği' olduğu için 'İstanbul'u alıp kiliselere son veren atalarımızın mekânında' çalınmasının ve dinlenmesinin caiz olmadığını buyurdu.

Asıl "gayrimüslim" kaynaklı müziğin Bizans'tan tercüme edilmiş ve havra müziğinden esinlenen Osmanlı müziği ve onun devamı olan "alaturka", ya da şimdiki özentili adıyla "Türk Sanat Müziği" olduğunu bu cahillerin bilmesini beklemek elbette abestir. Ayrıca Türkiye topraklarında yüzyıllardır çalınıp söylenen halk müziğinin kaynaklarının Türkiye insanlarının etnik çeşitliliğini yansıttığını, Türk, Rum, Ermeni, Kürt, Arap, Laz vs. kökenli olduğunu, alaturka müziğin en büyük ustalarının Ermeniler olduğunu, ya da popular Arabesk müziğin Arap müziğinin kötü bir kopyası olduğunu bilmemeleri de bu kişilere yakışır. Atatürkçü geçinen ırkçılar Mustafa Kemal'in 1930'da "*Bunlar hep*

Bizans'tan kalma şeylerdir. Bizim hakiki musikimiz Anadolu halkında işitilebilir" dediğini de bilmeyebilirler. ("Anadolu halkı" sözüne dikkatinizi çekmek isterim.)

Stanford Üniversitesi'nin bir araştırmasına göre, Anadolu'da yaşayan insanların genleri şöyle:

J geni (Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Balkan): Yüzde 33.8

R geni (Avrupa): Yüzde 24

E geni (Afrika ve Güney Avrupa): Yüzde 11.4

G geni (İran ve Kafkas): Yüzde 11

I geni (Kuzey ve Doğu Avrupa): Yüzde 5.2

L geni (Hindistan): Yüzde 4.2

N geni (Sibirya ve Finlandiya): Yüzde 3.9

C, Q ve O geni (Orta Asya): Yüzde 3.4

K geni (Pakistan): Yüzde 2.5

A geni (Afrika): Yüzde 1

Bu arada İkinci Dünya Savaşı'nı çıkaran ırkçı Almanların genetik yapısında ise sadece yüzde 25 Cermen genleri bulunduğu ve hatta genlerinin yüzde 10'luk bir kısmının da Yahudi ırkından geldiği de belirlendi.

Tabii ki bu araştırma da Türkiye insanının tektip olduğunu ya da olması gerektiğini savunanlarca ABD'nin Türkiye'yi bölme plânının bir parçası olarak değerlendirildi.

1907 doğumlu Adnan Saygun'un, 1906 doğumlu Ulvi Cemal Erkin'in, 1904 doğumlu Cemal Reşit Rey'in, 1906 doğumlu Ferit Alnar'ın, 1908 doğumlu Necil Kâzım Akses'in genç Türkiye Cumhuriyeti tarafından çağdaş Türk müziği öncüleri olarak 18-20 yaşlarındaki gençler olarak teşvik gördüğünü, eğitimi olanakları açıldığını unutmuşuz ne yazık ki. İnsan bu bestecilerin yazdığı müzikleri dinleyip bugün (Fazıl Say, Zülfü Livaneli, Sezen Aksu, Fuat Saka ve başka sayılı saygın müzisyen dışında) müzik adı altında kafamızı şişiren gürültülere tahammül etmek zorunda kalınca "nereden nereye gelmişiz" diye hayıflanmadan edemiyor.

Batı müziğinin çoksesliğine karşı yüzlerce bağlama ile tek sesli müzik yaparak "bakın bu da çok sesli, ne kadar saz var" savunmasıyla ortaya çıkanları da bir kenara bırakalım. Çok sesli müziğin özelliği "armoni"dir. Yâni herbiri "ayrı telden çalan" müzik aletlerinin birbiriyle uyum içinde olması ve ses zenginliği yaratmasıdır. Ve bir yandan dinciler, bir yandan ırkçılar, bir yandan militaristler bu ses zenginliğini hazmedemez ve hepimizin hep bir ağızdan hep aynı melodiyi

söylememizi isterler. İstemekle kalmaz, dayatırlar. Müzik seçimimiz hayat görüşümüzü yansıtır. Arabesk müziği yeğleyenlerimiz kişi olarak güçsüzlüğümüzü vurgulayan, kaderin, talihin yaşamımızı belirlediğine inanan kişilerdir. Teksesli müziğin savunucuları hepimizin aynı düşünmemizi, aynı biçimde davranmamızı isteyen, çoğulculuğa tahammülü olmayan kişilerdir. Elbette halk türküleriyle, ya da alaturka şarkılarla büyümüş isek çoksesli müziğe alışmamız, bundan zevk almamız kolay olmaz. Ama dar kafesimizden çıkmanın, dar kafamızı açmanın yolu gerek müzikte, gerekse topluma bakışımızda çoksesliliğe geçmemiz, bunun zenginliğinin ayırdına varmamız, bundan zevk alacak düzeye geçmemiz, kısaca insan olarak evrimleşmemizden geçer. Değişik olan herşeyi bir tehdit olarak görmek yaşamı hem kendimiz, hem de başkaları için daraltır, sonunda paranoyaya kadar varır. Yukarıdaki Fuat Saka örneği bunun en güzel örneğidir. Paranoyak kişilerden oluşan bir toplum da sağlıksız, paranoyak bir toplumdur. Baskıcıdır, dayatmacıdır, çünkü aynı telden çalmayanlara tahammülsüzdür. Böyle bir toplum da sağlıksız bireyleri besler. Son analizde eğer önemli olan insanın mutululuğu ise böyle teksesli bir toplum mutsuz bireylerden oluşur ve bireyin mutsuzluğuna yol açan tekseslilliği kurumsallaştırır. Gelin hep birlikte ve teker teker Adnan Saygun'u, Beethoven'i, Fazıl Say'ı, Şostakoviç'i dinleyelim.

Ağustos, Eylül... Gölcük, New Orleans, Istanbul... İkiz kuleler, 12 Eylül darbesi... Bu iki ayda sille, tokat, bir oradan, bir buradan. Kenan Evren iyileşmiş. Kötüymüş demek, kalbine pil takınca iyi olmuş. Demek ki kalbi varmış. Pilden mi olmuş , yoksa Fenerbahçe Beşiktaşı yendiği için morali düzelmiş te ondan mı olmuş? Sağlığına duacıyız paşam dendiğinden mi yoksa? Seller aldı götürdü, satamadan getirdi!

KUTSAL İNEKLER

Kutsal inek (*sacred cow*) deyimi Hindu kültüründen kaynaklanır. Eleştirelemeyecek ölçüde yüceltilen kavramlara, inançlara, kişilere, kurumlara "kutsal inek" denmesi bizim birisine "inek" dememiz gibi hakaret içermez. Okulda gözü ders çalışmaktan başka birşey görmeyenlere şimdilerde İngilizce "*nerd*" dendiği gibi bizler de "inek" derdik. Kafasını kaldırmadan haldır haldır ders çalışmak ta "ineklemek" idi. Kırsal Hint toplumunda ana protein kaynağı olan sütü veren, sütünden peynir (paneer) ve yoğurt yapılan, dışkısı tarlaya atıldığında gübre olan, tezek olarak yakıldığında haşeratı uzak tutan, tezeğin küllerinin yine gübre olarak kullanıldığı düşünülürse inek kesmek bir yerde "altın yumurtlayan tavuk"u kesmeye denkti.

Günümüzde her toplumda böylesi kutsal inekler var. Oysa insanda beyin oldukça, ve bu beyne düşünme yetisi kazandırılmışsa "eleştirme" demek "düşünme" demeye denk düşer. Gerek Avustralya, gerekse Türkiye toplumundaki kutsal inekleri benim saymama gerek yok; hepimiz bunları az çok biliyoruz.

Birkaç hafta önce Meksika küçük miktarlarda eroin, kokain ve esrar bulundurmayı suç olmaktan çıkardı. Arjantin'de de küçük miktarlarda esrar bulundurmak artık suç değil. Diğer uyuşturucular için de aynı biçimde davranılması bekleniyor. Uyuşturucuların yasaklanması çoğu ülkedeki "kutsal inek"lerden birisi. Örneğin ABD'de her yıl 870,000 kişi esrar bulundurmaktan tutuklanıyor. 1970'lerde o zamanki devlet başkanı Richard Nixon'ın açtığı ve bugüne dek halâ çoğu ülkede uygulanan "uyuşturucuyla savaş"ın başarısız olduğunu görmemek için kör olmak ya da "dokunmayın benim kutsal ineğime" demek gerekiyor. Bu savaşın mantığı "eğer uyuşturucu arzını engellersek talep te azalır" gibi ters bir mantığa dayanıyor. Oysa insan kapitalizmin babası ABD'nin bilmesini umardı ki "talep varsa bu mutlaka bu talebi karşılayacak arz da bulunacaktır". Yalnızca ABD her yıl ülkeye uyuşturucu girmesini engellemek için 70 milyar dolar harcıyor. Bundan 90 yıl önce bu ABD 1919'da yobaz Hıristiyanların baskısına boyun eğerek anayasayı değiştirmiş ve alkollü içkilerin satışını, imalâtını ve dağıtımını yasaklamıştı. 1933'e kadar süren bu yasak o zamana kadar kumar ve hırsızlık üzerine çalışan Mafia'yı alkole yöneltmiş ve palazlandırmıştı. Çünkü talep vardı ve talep olan yasak bir maddenin satışı büyük kârlar getirmekteydi. Bu kadar kâr eden bir sektör elbette bu kârlarını sürdürebilmek için birçok yetkiliyi, polisi, milletvekilini yolsuzluğa itmiş, rüşvet

almış yürümüştü. Yine bu dönemde Amerika'nın pamuk üretimi artmış, kendi pamuğunu dünyaya satmak için pamuğun karşısındaki en güçlü rakibi olan kenevire esrarın hammaddesi olarak bu tarihten sonra ABD`nin öncülüğünde küresel bir yasak getirilmişti. Oysa plastikler yaygınlaşmadan önce halatlar, urganlar ve birçok dokuma kenevirden yapılırdı. 1937`de çıkan "Marihuana Vergi Yasası" ile ABD`de esrar mutlak biçimde yasaklanmış, önceleri Muggles (marijuana) isimli bir parça besteleyen ünlü müzisyen Louis Armstrong bu yasaktan sonra Kaliforniya`da esrar bulundurmaktan göz altına alınmıştı.

Eroin alkolden daha fazla bağımlılık yaparsa da salt bilimsel olarak baktığımızda alkol kullanımı sağlık açısından eroin kullanımından daha zararlıdır. Esrarın ve haşhaşın fizyolojik zararları hakkında bilim dünyasında henüz bir fikir birliği yoktur. M. Ö. 3400 yılından beri Mezopotamya'da afyon yetiştirilir. Afyondan baz morfin yapılır, bundan da birçok ilâçta kullanılan kodein elde edildiği gibi morfinden üç kat daha güçlü olan eroin üretilebilir. Ünlü ilâç şirketi Bayer 1898'den 1910 yılına kadar aspirinin yanı sıra eroini serbestçe pazarlamış, eroin çocuklar için öksürük ilâcı olarak satılmıştır. 1920'lerde Istanbul'da üç tane yasal eroin fabrikası vardı. 1924'te ABD ve daha sonra her ülke eroini yasaklamıştır. Eroinden ölümler genellikle içindeki katkı maddeleri ve değişen saflık derecesi nedeniyle (overdose) aşırı miktarda almak yüzünden (aşırı alkolden ölümler gibi) ya da kokain gibi başka maddelerle karıştırılması sonucu olur.

Bugünlerde afyon üretimi ve bundan imâl edilen eroin Afganistan'daki insanlık-dışı Kuran talebeleri (Taliban) rejimini finanse etmektedir. Baz morfinin ve eroinin yasa dışı olması fahiş fiyatlarla dünya piyasasına sürülmesine yol açmakta, bundan edilen astronomik kazançlar da silâh sanayiini beslemektedir. Güney Amerika'da daha önce yüzyıllar boyu geleneksel olarak çiğnenen koka yaprakları bugün kokain üretiminde kullanılmakta ve örneğin Kolombiya'nın çeyrek yüzyıldır süren iç savaşını finanse etmekte, Meksika, Peru ve Bolivya'da kokain ticareti yapan güçlü ve zengin kişiler devletten daha güçlü olmakta, ülkelerde diledikleri gibi at oynatabilmekte, ilkelerin toplumsal yapısını altüst etmektedirler. BM Uyuşturucu ve Suçlar Ofisinin tahminlerine göre Orta Asya, Afganistan ve Uzak Doğu'dan Avrupa'ya yılda 5 milyar dolarlık uyuşturucu gelmektedir. Fransız Çağdaş Suç Tehlikesi Etüt Dairesi başkanı François Haut'a göre PKK Paris mahallelerinde satılan uyuşturucuların yüzde 80'inden ve Avrupa'ya giren eroinin üretim ve dağıtımının yüzde 40'ından sorumludur.

Gerek terörizmin, gerek Taliban yönetimi gibi çağ-dışı insansıların, gerekse yasadışı yollardan edinilen büyük servetlerin toplum düzenini bozmasının önü

alınacaksa atılabilecek en önemli adım bunların maddî kaynaklarını kurutmak olmalıdır. Uyuşturucular yasak ve yasa dışı olmaya devam ettiği sürece bunların piyasa değeri yükselir ve üstelik son 80-90 yılın kanıtladığı gibi uyuşturucu kullanımı da azalmaz. Bunun çözümü her uyuşturucunun devlet denetiminde (sigara ve alkol gibi) ruhsatlı ve serbest olmasıdır. Bir yandan terörizmle mücadele teraneleri okuyup öte yandan bunların maddî kaynaklarını kurutmamak çılgınlıktır. Maksika ve Arjantin ilk adımları atmış bulunuyor. Umarız yasakçılar kutsal ineklerinin başkalarını beslediğini görürler artık.

ALLAH'A EMANET

İki haber:

* Balıkesir'in Gönen İlçesi'ne bağlı Dereköy'de geçtiğimiz Çarşamba günü şiddetli yağmur sonrası oluşan sel, köy mezarlığını yok etti. Mezar taşlarının kilometrelerce sürüklendiği mezarlıkta tek bir mezarın sağlam kaldığı görüldü. Başındaki bayrağın bile durduğu mezarın bir şehide ait olduğu öğrenildi. Köyün eski bekçisi Esat Engin, "Gördüğünüz gibi bu mezarlar böyle bahçe kısmına doğru gelmiş. Mezar taşları sağa sola yayılmış. Fakat Allah'ın hikmeti ki, Ercan kardeşimizin mezarı bayrağına varıncaya kadar duruyor. Allah tarafından kardeşimize bir şey gelmiş ki, kardeşimiz sapsağlam kalmış".

(Yâni "şehit" olmuşsanız Allah mezarınızı bile korur. Allah o gariban gencin şehit olmasını engellemiyor ama mezarını koruyor).

* Önceki akşam televizyonda selden sonraki yağma görüntülerini izliyordum. Sokakta, alışveriş merkezinde, otobüste, vapurda her an karşılaşabileceğimiz türden onlarca kişi, bir fabrikanın bahçesine üşüşmüş, kaptıkları kolileri taşımaya çalışıyordu. Muhabir, mikrofonu onlardan birine uzattı ve "Selde onlarca vatandaşımız öldü, siz başkalarının malını alıyorsunuz... Neden" diye sordu. Orta yaşlı, tıknaz, kirli sakallı adam işine (!) ara vermeden kameraya baktı ve "Oruç tutmadıkları için onları sel aldı" dedi!

(Yağmacı adam, şunu demeye getiriyor: "ben oruç tuttuğum için oruç tutmayanların mallarını yağmalamaya hakkım var". Buyurun size Türkiye'nin ahvalini özetleyen bir mentalite!)

Holanda, (kendi dillerinde "Nederlanden", yâni "alçak topraklar") dünyanın en müreffeh ülkelerinden birisidir. Üzerinde 16 milyon insanın yaşadığı ve epi topu 41.526 kilometrekarelik bu ülkenin yaklaşık 6.500 kilometrekaresi 1932'den başlayarak denizden kazanılmış topraklardır (polder). Ülkenin hemen tamamında en fazla yükseklik 50 metreyi geçmez. 1953'te ülkeyi sel basması ve 1800 kişinin ölmesi ve 1995'te 250.000 kişinin sel tehlikesi nedeniyle tahliye edilmesinden sonra 1,2 milyar dolar harcanarak setler güçlendirilmiş, Holandalılar işi Allah'a bırakmamaya karar vermişlerdir. Üstelik Holandalılar tüm İbrahim dinlerinin yasakladığı eşcinsellerin yasal olarak evlenmelerine, ötenaziye (umarsız hastaların ölmeyi seçme hakkına) izin vermiş, esrar kullanımını suç olmaktan çıkarmıştır. Bütün bunlardan dolayı Allah'ın gazabından korkuyor olmalılar ki sellere karşı setler yapmışlar derseniz Holanda nüfusunun en az

yüzde 39'unun (gayrı resmî rakamlara göre yüzde 53 ile yüzde 65'inin) resmen dinsiz olduğunu hatırlatmakta yarar var.

İnsan neslinin yüzbinlerce yıl önce evrimleşme sonucu ortaya çıktığına değil de İbrahim dinlerinde belirtildiği gibi çamurdan ya da şundan bundan Allah tarafından yaratıldığına inanan insanların oranının en yüksek olduğu iki ülke Amerika ve Türkiye. (Amerika'da yüzde 40, Türkiye'de yüzde 52. Bu rakam Holanda'da yüzde 20). İstatistiklere göre Türkiye'de dinsiz yok, Amerika'da ise yüzde 15.

Amerika'da 29 Ağustos 2005'te setlerin yetersizliği nedeniyle yarısı deniz düzeyinin altında olan New Orleans kentinin yüzde sekseni sular altında kalmış, en az 1.500 kişi ölmüştü. Türkiye'de dere yatağına ev yapmasına göz yumulan garibanlar gibi New Orleans'ta da ölenler büyük ağırlıkla yoksul zenciler olmuştu. Ertesi gün yağma olayları başlamış, polis yetersiz ve etkisiz kalmış, yer yer yağmaya polis te katılmıştı. Temiz su ve yiyecek bulamayan insanlar silâha sarılmış, New Orleans sokaklarında tam bir kargaşa yaşanmış, her kaptan gemisini kurtarmaya çalışmıştı. Çok inançlı bir Hıristiyan olan GW Bush felâket karşısında umursamazlık göstermiş, herhalde "Allah'ın işi" diyerek ölenler için dua etmekle yetinmişti. Son sellerden sonra Istanbul sokaklarındaki yağmacıların yalnızca yüzde 5'i gözaltına alınmış, civar yörelerden "fırsat bu fırsattır" diyerek Istanbul'a akın edenler olmuşken Türkiye'de bir takım insanlar da şöyle diyordu: "Allah, sel felaketinde ölenlere rahmet, yaralılara şifa, yakınlarına da sabr-ı cemil ihsan eylesin, amin... Allah hepimizi dünyevî ve uhrevî musibetlerden muhafaza eylesin, amin... Marmara'daki sel felaketinde toplamda 40'a yakın kişi dünyadaki hayatını kaybetmiştir, inşallah ahirette kaybedenlerden olmazlar. İnşallah Rabbimiz merhumları şehitlerimiz arasına katmıştır".

Gölcük depremini askerlerin İsrailli subaylarla kafa çekmesi ile açıklayanlar, güneş tutulduğu zaman teneke çalarak güneşi kurtarmaya çalışanların torunlarıydı. O zaman şöyle diyorlardı: "Ay ve Güneşi melekler götürüp bir danaya teslim ederlermiş, o dana da denize batırırmış. Denize batırılan ay ve güneşi de balıklar yutarmış". Cüppeli Ahmet isimli tarîkat şeyhi Gölcük depreminde yitip giden on binlerce canın ardından şöyle diyordu: "İmam hatiplerin kapatılmasının Resmi Gazete'de çıkan kararı ne gündü? 17 Ağustos 1998. 17 Ağustos 1999'da ne oluyor? Deprem! Günü de mi rastlantı? Merkez üssü de mi raslantı? Saati de mi rastlantı? Allah depreme emretti, şuraya dokun, şuraya dokunma. Türkiye'deki faizin yüzde 80'i Adapazarı'nda. Fuhuş sektörü Yalova, Çınarcık sahil boyları. Mevlâ, faiz ve zina yuvalarına vurdu!"

12 eylül darbesinin kâtilbaşı paşa eskisi de geçenlerde geçirdiği hastalığı atlattığında "halkın duasıyla iyileştim" diyerek bu müminlerin hak ettiği bir lider olduğunu kanıtlamıştı.

İnsanların elbette istedikleri şeye inanma özgürlükleri vardır. Ama bu inanç özgürlüğü New Orleans'ta, Gölcük'te, Istanbul'da felâketlere "Allah'ın işi" diyorsa, insan hayatı devlet tarafından korunmuyor, Allah'a emanet ediliyorsa, dua edenler oruç tutmayanların mallarını yağmalamayı hak sayıyorsa gerçekten "işimiz Allah'a kalmış". Istanbul'a "geldim, geliyorum" diyen depreme karşı son 10 yılda Istanbul'daki binaların yalnızca yüzde biri depreme dayanıklı hale getirilmişse "Allah encamımızı hayır etsin". Hababam yöntemiyle yapılan yapıların "Ya Allah" yöntemiyle korunamayacağını ne yazık ki pek yakında çok acı olarak göreceğiz.

Not: Bana sahte isim ve adresle tehdit mektubu yollayan okuyucuma:

1. Yazdıklarımı okumak zorunda değilsiniz,
2. İleri sürdüğüm görüşler ya da fikirlere katılmak zorunda değilsiniz,
3. Aklınız yatmayan ya da size ters gelen şeyleri birçok okuyucumun yaptığı gibi adınızı belirterek bana veya gazeteye yazabilirsiniz.

Ancak, şiddet tehdidi ciddi bir suçtur ve konu polise intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

KİMİN ÇIKARINA?

Politika demokratik sınırlar içinde ehlîleştirilmiş sınıf çatışmasının bir aracıdır. Gerçek demokraside çıkarları çatışan ya da çelişen sınıflar sorunları parlâmenter demokrasi çerçevesinde karşılıklı ödün vererek çözümlerler. Kuramsal olarak bu temele outran demokrasi, pratikte, bir yanda özellikle kitle iletişim araçlarının, televizyonun, internetin yaygınlaşmasıyla, öte yandan insanların "sen iyi hamburger pişirmeye, ya da bilgisayar programı yapmaya bak, gerisine karışma" yönelimli eğitim çarkından geçmesiyle bu niteliğini büyük ölçüde yitirir olmuştur. ABD'de 2000'deki seçimleri yarım milyon daha az oy alarak hile ile kazanan Bush'un 2004'te seçimleri bu kez bileğinin hakkıyla kazanması üzerinde düşünmeye değer. Politikalarının ABD halkının büyük çoğunluğunun çıkarlarına aykırı olmasına karşın Bush'un yeniden seçilmesi ABD seçmeninin bilinç düzeyinin bir göstergesi olmuştur. 8 yıllık bir karabasandan sonra ABD halkı 44. başkanı olarak 2008'de yarı Afrika kökenli Obama'yı seçti. Amerikalı film yapımcısı Michael Moore'un ABD'deki sağlık sistemini inceleyen "Sicko" adlı filmini seyredenler hastane kapılarında parası olmadığı için ölüme terkedilen, Amerika'da ilâç almaya parası yetmediği için yüzlerce kilometre katederek Kanada'ya giden insanların öykülerini görmüşlerdir.

Avustralya'da 1 Temmuz 1975'te Whitlam Hükûmetinin Sağlık Bakanı Bill Hayden tarafından hazırlanan Medibank yasası yürürlüğe girmişti. 1984'te Medibank yerini Medicare'e bırakmış ve böyle bir sisteme ideolojik olarak en karşı olanlar bile, halkın büyük desteği nedeniyle Medicare'e ilişememişlerdi. Bugün hepimiz gelirimizin yüzde 1.5'unu ödeyerek Medicare'den yararlanıyoruz. Sağlığın ve eğitimin, insanların geliri ne olursa olsun, temel haklar olduğu ilkesinden hareketle 1 Ocak 1974'te Whitlam hükûmeti üniversite eğitimini de parasız hale getirmişti. Ne yazık ki daha sonra bir başka İşçi Partisi Hükûmeti Bob Hawke'un başbakanlığı sırasında üniversiteleri yeniden paralı yapmış, parası olmayan öğrenciler üniversiteye gidemez ya da büyük borçların altına girer olmuştu.

Gerek Medicare, gerekse parasız eğitim bu iki temel hakkın yükünün tüm ülke vatandaşları tarafından paylaşılması ilkesi üzerine kuruludur. Şimdiki ABD Dışişleri bakanı Hillary Clinton, kocasının başkanlığı sırasında Avustralya'nın Medicare sistemini inceleyip Amerika'da da benzeri bir sistem kurmaya çalışmış, başaramamıştı. Şimdi Hillary Clinton'ın başlattığı bu mücadeleyi Başkan Obama sürdürüyor. Medicare gibi bir sisteme kim karşı çıkabilir? Eğer özel sağlık

sigortası yapan şirketlerden birisi ya da bunların hissedarı iseniz çıkarınız zedelenecektir, karşı çıkmanız doğaldır. Milyonlar kazanıyorsanız vereceğiniz yüzde 1.5 özel sağlık sigortasından daha tuzlu geleceği için karşı çıkmanız anlaşılabilir. Ama sıradan bir vatandaş iseniz bunu var gücünüzle savunmanız, bunu öneren politikacıyı yüceltmeniz gerekmez mi? Obama'nın Medicare benzeri kamu sağlık sigortasına karşı çıkan bir muhalefet senatörü "çadıra devenin yalnız burnu değil, boynu ve belki de ön ayakları giriyor. Özel sektör bununla rekâbet edemez" diyor. Senatörün tasası özel sektörün rekâbeti, halkın sağlığı değil.

Geçen hafta Minneapolis'te 15,000 kişi Obama'nın sağlık plânını desteklemek için gösteri yaptı. Obama konuşmasında halkın yüzde 47'sinin son 10 yıl içinde sağlık sigortası olmadıkları bir dönem geçirdiklerini vurguladı. Ancak yapılan bir anket Amerikan halkının yüzde 46'sı plânı desteklerken yüzde 48'inin karşı çıktığını gösteriyor. Aynı cumartesi Washington'da yapılan bir karşı gösteride bir takım insanlar Obama'yı "ülkeyi sosyalizme sürüklemekle" suçladı. Göstericilerden biri, "yapılanlar komünist ülkelerde gördüklerimi hatırlatıyor. Komünizm başka yerlerde yürümedi, burada da yürümeyecek" dedi. Benzeri sistemlerin harbiden kapitalist Avustralya'da, İngiltere'de ve Fransa'da yıllardır başarıyla yürümekte olduğundan haberi olmayan bazı ABD vatandaşları da "istemezük" diye kazan kaldırdı. Diğer bazıları Obama'yı Hitler'e benzetti, başkaları da Obama'nın yurttaşlığından kuşku duyduklarını söyledi, -sanki korkulacak birşeymiş gibi- "devlet sağlık hizmetlerine el koymak istiyor" çığlıkları yükseldi. Mecliste tutucu muhalefetin direnişi karşısında herkesi kapsayan Medicare benzeri plânını iyice sulandıran Obama, devletin sağlık sigortası alanına "azıcık" girmesi noktasına kadar gerilemek zorunda kaldı.

Nedir insanları kendi çıkarlarına, sağlıklarına, eğitimlerine yararlı olacak girişimlere karşı çıkmalarına neden olan? Çıkarlarının tehlikeye gireceğinden korkan azınlık, nasıl kitleleri yanına çekip kendi çıkarlarına aykırı tavır almaya yöneltebiliyor, kandırabiliyor? İpnotize edilen kişinin daha sonra "tetik" bir sözcükle ipnotize eden kişinin yaptırmak istediğini yapması benzeri bir yöntem uygulanıyor. Bu "tetik" yukarıdaki örnekte "sosyalizm" ve "komünizm" sözcükleri. Başka ülkelerde bu "Siyonist", "dinsiz", "gâvur", "kâfir" veya "yobaz" olabiliyor. 70'lerde, 80'lerde sosyalist, komünist tetikleri yetmedi, anarşizmin ne olduğunu bilmeyenler anarşizmin ne olduğunu bilmeyen kitlelere gençleri öcü olarak gösterdiler, gençler "anarşist" olmakla suçlandılar. Bugün "bölücü" tetiği, "irtica" tetiği, "darbeci" tetiği, "faşist" tetiği kullanılıyor. Tetiklere kanıp kendi çıkarımıza olan şeylere karşı çıkmadan önce bu tetikleri çıkarlarını korumak için

kullananlara önce kullandıkları sözcükleri açıklamalarını istemeli, sonra bu kişilerin hangi çıkarlarını korumak için bizleri galeyana getirdiklerini görmeliyiz. Kapitalistlerin hatmettikleri Marx'ın terimiyle onlar sınıf çıkarlarını korurlarken biz de onların sınıf çıkarlarını değil, kendi sınıf çıkarlarımızı korumayı unutmayalım. Unutmayalım ki her hokkabaz, el çabukluğu yapar, göz boyarken sizin dikkatinizi mutlaka başka yerlere çeker.

Not: Bana sahte isim ve adresle tehdit mektubu yollayan okuyucuma:

1. Yazdıklarımı okumak zorunda değilsiniz,

2. İleri sürdüğüm görüşler ya da fikirlere katılmak zorunda değilsiniz,

3. Aklınız yatmayan ya da size ters gelen şeyleri birçok okuyucumun yaptığı gibi adınızı belirterek bana veya gazeteye yazabilirsiniz.

Ancak, şiddet tehdidi ciddî bir suçtur ve konu polise intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

YUMUŞAK İNİŞ

Barrack Obama Amerika'nın Gorbachev'i mi dersiniz? Gorbachev 1986'da "*perestroika*" (yeniden yapılanma) ve 1988'deki "*glasnost*" (açıklık) politikalarıyla 70 yıldır devam eden ama artık eskisi gibi sürdürülemeyeceği apaçık olan bir sistemi adam etmeye çalışmıştı. Sistemin sağlık, eğitim, kültür, sosyal güvenlik alanlarında yurttaşlarına sağladığı avantajların, sistemin verimsizliği, ayyaşlık, tembellik, yolsuzluklar, adam kayırmalar nedeniyle sürdürülmesi olanaksız hale gelmiş, Ronald Reagan'ın "*şer imparatorluğu*"na karşı silâhlanma yarışını tırmandırması, Sovyet ekonomisini iflâsın eşiğine getirmiş, Gorbachev başlattığı reformlarla katı bir sistemi esnekleştirmeye çabalamış, her yerinden su alan Sovyetler gemisini su yüzünde tutmaya çalışmıştı. 1991'de Boris Yeltsin, Gorbachev'in reformları yerine sistemi temelden yıkmış, Komünist Partisini yasadışı ilân etmişti. Sovyetler Birliği "şer" bir yana gerçekten bir imparatorluk idi. Lâtince "imperium"dan türeme imparatorluk sözcüğü çeşitli halkların bir imparator ya da bir oligarşi (otorite sahibi bir grup insan) tarafından yönetilmesidir. İmparatorluk ya toprak fethederek, zor kullanarak kurulur ve sürdürülür ya da ekonomik güç kullanarak veya askerî güç tehdidi ile ayakta kalır. Tarihte birçok imparatorluk büyümüş, yayılmış, gerilemiş ve sonunda çökmüştür. Yakın çağlara kadar toprak imparatorlukları daha yaygındı. Akad, Asur derken Roma, Bizans, Osmanlı, Moğol, İspanyol, İngiliz imparatorlukları tarih sahnesinden kuyruklu yıldızlar gibi akıp geçtiler. Katı olanlar çabuk yıkıldı, Bizans gibi esneklik gösterenlerin yıkılması yüzyıllar sürdü. O zamanlar bilinen dünyanın çoğunu elinde tutan Osmanlı'nın sonunun başlangıcı 1683 Viyana kuşatması idiyse sonunun gelmesi 1918'e kadar 235 yıl aldı. 1815'ten 1922'ye kadar genişleyen İngiliz İmparatorluğu 1922'de dünya nüfusunun ve dünya topraklarının dörtte birini control ediyordu. Bugün bir küçük adada halâ kendine "Büyük" Britanya diyerek avunmakta. Rus İmparatorluğunun mirasçısı Sovyet İmparatorluğu 16 cumhuriyetten oluşuyor ve dünyanın yaklaşık beşte birini kapsıyordu. Bugün bu cumhuriyetlerin her biri bağımsız birer devlet.

ABD imparatorluğu da önceleri bir toprak imparatorluğu olarak gelişti. 13 eyâletin birleşmesiyle başlayan ABD tarihi, yaklaşık 100 yıl içinde İngilizlerden, Fransızlardan ve İspanyollardan toprak kopararak, Meksika topraklarını işgâl ederek genişledi ve bugünkü 50 eyâlete ulaştı. İngiltere'nin itici gücü olan sanayi devriminin mirasçısı olarak ABD dünyanın sanayi devi oldu ve 20. yüzyıla

Amerikan yüzyılı damgasını vurdu. Tüm dünyada istemediği rejimleri devirmeye, kuklalarını devletlerin başına geçirmeye Allah adına kendinde hak gördü. I. Dünya savaşından başlayarak toprak imparatorluğundan kontrol imparatorluğuna yumuşak geçiş yapan ABD Sovyet İmparatorluğunun tarihe karışmasıyla kendisini dünyanın jandarması olarak görmeye ve kendi tarihinden esinlenerek vahşi batı kovboyları gibi davranmaya başladı. Bugün ABD'nin askerî gücü tartışmasız dünyanın en büyük ve rakipsiz askerî gücüdür. Roma imparatorluğu da zamanında öyleydi, Osmanlı da, İngiliz İmparatorluğu da. Askerî gücünü ekonomik gücü ile, teknolojisi ile bütünlemeyen imparatorlukların er geç çökmeye mahkûm olduğunu bilmeyen yok. 1529'da Viyana kapılarında "Muhteşem" Kanunî Süleyman Avrupalıların toplarının Osmanlı toplarından aşağı kalmadığını ve Avusturya ve İspanyol askerlerinin yeniçerilerden daha iyi dövüştüğünü görmüştü. ABD'nin Viyana'sı da Vietnam savaşı oldu. 16 yıl süren ve 1975'te ABD'nin kesin yenilgisiyle sonuçlanan savaş Amerikan imparatorluğunun sonunun başlagıcı idi. Nüfuz imparatorluğu ABD'nin stratejisi nüfuzu altında tutmaya çalıştığı ülkelerin Amerikan mallarını alacak kadar zenginleşmesi, ama kafa tutacak düzeyde gelişmemesi olagelmişti. Vietnam halkı 3-4 milyon ölü verme pahasına da olsa Amerikan imparatorluğunun yenilmez olmadığını dünyaya kanıtlamıştı.

O günden bu yana ortaya bir Çin, bir Hindistan ve bir Brezilya çıktı. Dünyanın tüketim malları fabrikası konumuna gelen Çin, bilgisayar ve teknoloji alanlarında sıçrama yapan Hindistan, ve doğal kaynaklarını iyi değerlendirerek dünyanın 10. büyük ekonomisi konumuna gelen Brezilya ABD imparatorluğunun altını oymaya başladı. Bu koşullarda başa gelen Obama akıllı bir Bizans imaparatoruna yakışır biçimde ABD'nin yere çakılması yerine İngiltere gibi yumuşak iniş yapmasını sağlamaya çalışıyor. 2002'de Bush'un "şer ekseni" diye tanımladığı İran, Irak ve Kuzey Kore'ye bakalım. Irak'a yüzbinlerce asker ve milyarlarca dolar dökmesine karşın duruma hakim değil. Amerika çekildikten sonra büyük bir olasılıkla ya bir iç savaş çıkacak ya da şeriat gelecek. İran "bana dokunursanız ben de size saldırırım" derken blöf yapmıyor. Kuzey Kore kimseyi dinlemeden füzeler fırlatıyor. Gözleri kapalı, asker-sanayi oligarşisinin buyruklarını yerine getiren Bush'un aksine Obama gerçekçi bir yaklaşımla Irak savaşının kazanılamaz olduğunun ayırdında. İran'a zart zurt etme, mollalar rejimini devirmek için Azerileri dürtüklemek, PJAK adlı terörist Kürt örgütünü desteklemek yerine terörist ilân ediyor. BM kararlarını hiçe sayıp Irak'a saldıran Bush-Cheney çetesinin aksine BM'de birlikte çalışma, işbirliği sözleri ediyor. Kuzey Kore ile

masa başında sorunları çözümleme sinyalleri veriyor. Nükleer silâhları sıfırlamaktan söz ediyor. Dediği dedik, öttürdüğü düdük olan bir ülkenin başka ülkelerle eşitlik temelinde ilişki kurmayı kabullenmesi kolay değil. Hele Amerikan halkı gibi kendilerini dünyanın merkezi, Allah'ın sevgili kulu gibi görenler için hiç kolay değil. Gorbachev'in yürekli çıkışı nasıl rejim değişikliği ertesi bugünkü güçlü Rusya'ya yol açmışsa, Obama'nın da daha uygar, daha insancıl bir Amerika'ya doğru yol alması mümkün. ABD imparatorluk büyüklenmelerini bırakıp diğer ülkeleri ve insanları eşit görme yoluna girdiğinde bu, çocukları Irak'ta ölen Amerikan halkının da, dünya halklarının da derin bir soluk almasına yarayacak. Chavez'in dediği gibi yüreğimizde bir umut var.

PERSPEKTİF

Suya sabuna dokunmazmış
Pis!
Özdemir Asaf

Zaman zaman internetten ilginç iletiler geliyor. Geçenlerde bunlardan biri dikkatimi çekti. Bir öğretmen öğrencisine bir ders vermek için şöyle bir soru yöneltmiş: "Bir bacadan iki kişi düşmüş: biri pis, biri temiz. Hangisi yıkanmaya gider?" Öğrenci "tabii ki pis olan yıkanmaya gider" diye yanıtlamış. Öğretmen "bilemedin" demiş. "Pis olan temiz olanı görür ve kendisinin de temiz olduğunu sandığından yıkanmaya gitmez. Temiz olan pis olanı görür ve kendisinin de pis olduğunu sandığından yıkanmaya gider". Öğrenci şaşırmış ve "bunu neden düşünemedim?" demiş. Öğretmen "bir kere daha soruyorum" demiş. "Bir bacadan iki kişi düşmüş: biri pis, biri temiz. Hangisi yıkanmaya gider?" Öğrenci "pis olan temiz olanı görür ve kendisinin de temiz olduğunu sandığından yıkanmaya gitmez. Temiz olan pis olanı görür ve kendisinin de pis olduğunu sandığından yıkanmaya gider" diye yanıtlamış bu sefer. Öğretmen "yine bilemedin" demiş. Öğrenci şaşırmış ve "nasıl olur?" diye sormuş. Öğretmen: "temiz olan odada bulunan aynaya bakar ve temiz olduğunu anlar, o yıkanmaz fakat pis olan aynaya bakar ve pis olduğunu anlar; o gider yıkanır" demiş. Öğrenci itiraz etmiş: "bana odada ayna olduğunu söylememiştiniz ki!" demiş. Öğretmen "bütün olasılıkları göz önünde bulundurmak gerek" diye yanıtlamış onu. Öğrenci bu yanıtı kabul etmek zorunda kalmış. Öğretmen "son kez soruyorum" demiş. "Bir bacadan iki kişi düşmüş: biri pis, biri temiz. Hangisi yıkanmaya gider?" Öğrenci, artık tüm olasılıkları bildiğinden emin bir şekilde: "eğer odada ayna bulunmuyorsa, pis olan temiz olanı görür ve kendisinin de temiz olduğunu sandığından yıkanmaya gitmez. Temiz olan pis olanı görür ve kendisinin de pis olduğunu sandığından yıkanmaya gider. Eğer odada bir ayna bulunuyorsa temiz olan odada bulunan aynaya bakar ve temiz olduğunu anlar, o yıkanmaz fakat pis olan aynaya bakar ve pis olduğunu anlar; o gider yıkanır" demiş. Öğretmen "yine bilemedin"diyerek son dersini vermiş. "Eğer bir bacadan iki kişi düşerse, nasıl biri pis olur da diğeri temiz kalır? İkisi de pislenir."

Kıssadan çıkarılacak hisse aman ola ki birilerine pis demeye çalıştığım olmasın. Yalnızca kafaları bir görüşe, bir yaklaşıma, bir dogmaya saplanıp kalanlara takılmak istedim. Perspektif dediğimiz olay, yâni bir şeye, bir olaya, bir kişiye hangi açıdan baktığımız, ne gördüğümüzü, ne düşündüğümüzü doğrudan

etkiler. Resimde perspektif olayı ancak rönesans döneminde Avrupa'da ortaya çıkmıştı. Orta çağda yapılan resimlere bakarsak burnumuzun dibindeki bir kişiyle yüz metre uzaktaki kişi aynı büyüklükte görülür. İslâm ülkelerinde gelişen minyatür sanatı da öyledir. O eski güzelim Osmanlı minyatürlerinde de perspektif diye bir olay yoktur. Çünkü herşey mutlaktır, bakış açısı önemli değildir. Rönesans öncesi Hıristiyan uygarlığında da öyledir. Dinin mutlak hakimiyeti, dinin buyurduklarının mutlak doğru kabul edilmesi Hıristiyan dünyasında yüzyıllar sürmüş, bunların bakış açılarından yalnızca bir tanesi olduğunun, başka bakış açılarının, başka yaklaşımların olabileceğinin kilise tarafında kabul edilmesi yüzyıllar almıştır. Ve bu yüzyıllar süresince kıral-kilise ikilisi tarafından dinî buyruklara ters düşen düşünceler yasaklanmış, insanlar işkence görmüş, diri diri yakılmış, resmen "anaları ağlatılmış"tır. Daha yakın tarihe kadar ABD'de insanın başka canlılardan evrimleşerek ortaya çıktığı gerçeği mahkemelere konu olmuş, bunu öğreten öğretmenlerin başı olmadık belâlara girmiştir.

17. yüzyılda yaşayan İrlanda başpiskoposu James Ussher (1581-1656), Tevrat ve İncil'deki söylemlere dayanarak dünyanın, evrenin, herşeyin Milâttan Önce 4004 yılında 23 Ekim Pazar günü yaratıldığını, Adem ile Havva'nın Milâttan Önce 4004 yılı 10 Kasım Pazartesi günü cennetten kovulduğunu hesaplamış, Nuh'un gemisinin Milâttan Önce 2348 yılı 5 Mayıs Çarşamba günü Ağrı dağının tepesine oturduğunu savlamıştı. (denizden 5165 metre yüksekte bulunan Ağrı dağına geminin oturması için yeterince su var mı dünyada?) Ussher'den sonra bilimsel yöntemlerle bulunan yüzbinler yaşındaki fosiller bugün halâ o kafada olanları ikna edememekte, bu kişiler fosillerin M.Ö. 4004 yılında herşeyi yarattığı zaman Allah'ın bu fosilleri de oralara koymuş olduğunu savunabilmektedirler. Avustralya Aborijinlerinin 40,000 ya da 60,000 yıllık tarihlerinin M.Ö. 4004 yılına ne denli aykırı olduğu göz ardı edilebilmektedir. Ancak bu kafadaki kişiler Hıristiyan dünyasında (belki ABD hariç) alay konusu olmaktadır. Bunu da insanlık rönesans ile gelen aydınlanma dönemine borçludur. Doğal olayları, doğal felâketleri Allah'ın gazabı ile açıklayanlar, rüyalardan medet umanlar varsa da bunlar Batı'da bilimsel araştırmaları, bilimsel yaklaşımları önleyecek güçlerini artık yitirmiş bulunmaktadırlar.

Danny Nalliah adlı bir papaz Victoria'daki son yangınlarla ilgili olarak şöyle demiş: "*rüyamda her yerin alev alev yandığını gördüm. Uyandığımda Kutsal Ruh bana bu rüyayı Avustralya'nın, özellikle de Victoria eyâletinin kürtajı yasal kılması yüzünden Allah'ın artık Avustralya'yı korumaktan vazgeçtiği şeklinde*

yorumladı. İncil apaçıktır. Allah'ın himayesinden çıkar, sırtınızı O'na dönerseniz şeytanın sizi mahvetmesi için hedef haline gelirsiniz. 170 kişinin öldüğü, 750 evin yandığı bu felâketten sonra dua edip oruç tutarak Allah'ın şefaatine sığınıyoruz".

Demek ki yangın tehlikesini azaltmak için tedbir, itfaiye, güvenli yerlere ev yapmak, sigorta falan hepsi fasarya. Dua edin, oruç tutun, kürtajı, evlilik dışı seksi, eşcinselliği yasaklayın, yangın mangın olmaz artık. Ve bu adam, rönesansın getirdiği aydınlanmadan 300 yıl sonra Avustralya'da yaşayan bir papaz. İslâm'da reform mu demiştiniz?

KÜÇÜK İNSAN KÜLTÜRÜ

Nobel ödülleri dağıtıldı. Obama'nın Nobel Barış Ödülü alması çok kişi için sürpriz oldu. Bu arada Avustralya 11. Nobel Ödülünü kazandı. Türkiye bugüne dek yalnızca 2006 yılında edebiyat ödülünü alan Orhan Pamuk ile Nobel listesine girmeyi başardı. Tıp, fizik ve kimya dallarında ödüllendirilen 9 kişiden 8'i ABD vatandaşı. Bunlardan birisi tıp ödülünü alan Avustralyalı Elizabeth Blackburn oldu. Geçmiş yıllarda barış ödülünü alanlar arasında Martin Luther King (1964), Willy Brandt (1971), Enver Sedat ve Menahem Begin (1978), Lech Walesa (1983), Başpiskopos Desmond Tutu (1984), Mikhail Gorbachev (1990), Nelson Mandela ve F.W. de Klerk (1993), Jimmy Carter (2002) da var. 1973'te bu ödülü alan savaş yanlısı Henry Kissinger'in ve 1994'te alan Yasser Arafat ile Şimon Perez ve Yitzhak Rabin'in bu onur listesine neden ve nasıl girdiklerini anlamak biraz güç te olsa, Nobel ödülleri dünyanın en saygın ödüllerinden sayılmaya devam ediyor.

İlginç olan, bazı ödüller tartışmalı da olsa, 22 milyon nüfuslu Avustralya'dan bugüne dek 11 Nobel ödüllü kişi çıkması. Ve 22 milyon nüfuslu Avustralya dünyanın en iyi 100 üniversitesinden 8'ine sahipken 73 milyon nüfuslu Türkiye'den tek bir üniversite bu listede yok. 1973'te Nobel edebiyat ödülü alan Patrick White dışında Avustralya'nın ödülleri hep bilim ve tıp alanlarında olmuş. Patrick White öldüğü güne kadar açıkça eşcinsel olan ve aksiliğiyle tanınan bir yazardı. Ama kimse eşcinsel olduğu için Patrick White'ın edebiyatçı olarak değerini küçümsemeye kalkışmadı. Orhan Pamuk ödül aldıktan sonra kendisinin "Ermeni tohumu" olduğu iddiasında tutun da (soyunda Ermeni olsa ne olur, olmasa ne olur ki?) Ermenileri ve Kürtleri öldürdük dedi diye Nobel ödülü verildiği karalamalarına kadar türlü çeşitli şeyler söylendi. Küçük insanların kendi aşağılık duyguları içinde dalında başarılı olmuş kişileri de kendi düzeylerine çekme çabası birçok ülkede var ama sanırım bunun Türkiye'deki kadar marazî düzeyde olduğu bir başka ülke daha yoktur. Kendi dalında en iyiyi yapmaya çalışmak, sivrilen insanların sürekli horlandığı bir ülkede hiç te kolay değildir. Küçük insanlar, köşe dönmeciler, taşkafalar, küçük hesaplar peşinde koşanlar, takıyyeciler, demagoglar övülür, ödüllendirilirken başını dik tutup yalnızca yaptığı işi en iyi yapmak için başını çalışma masasına eğenler dışlanır, horlanır, küçümsenirse o ülkenin geleceğinden ne beklenebilir? 20. yüzyılın en büyük şairlerinden olan Nazım Hikmet hapislerde çürütülür, 20. yüzyılın en büyük mizah yazarlarından olan Aziz Nesin yakılmaya çalışılırken çocuklarımıza kimi

örnek gösterebiliriz? Daha 40'ına gelmemiş bir Fazıl Say daha şimdiden 21. yüzyılın en büyük sanatçılarından biri sayılırken ve uluslararası Kültürlerarası Diyalog Elçisi seçilmişken yazdığı şu satırları okumak size acı vermiyorsa, bu küçük insan kültürü ne yazık ki sizi de yutmuş demektir:

Siz kazandınız

lütfen siz kazanın

lütfen benimle uğraşmayın

ve ebediyen siz kazanın...

Tamam ben giderim

uzak bir yere (gözden uzak)

(uzaya gidemem, kızımdan da ayrılamam ama siz beni görmezsiniz, merak etmeyin)

Tamam, giderim...

Ben son 6 yıl içinde 2 büyük oratoryo, 2 büyük senfonik eser, 1 keman konçertosu, 2

piyano konçertosu, 5 solo piyano eseri, 1 bale müziği, 2 Bach uyarlaması, 4 film müziği,

1 tiyatro müziği bestelemiş olsam da

HİÇ MÜHİM DEĞİL SİZİN İÇİN

Bu son 6 yılda dünya üzeri 42 memlekette, 326 şehirde konserler verdim

yaklaşık 700 konser

HİÇ MÜHİM DEĞİL SİZİN İÇİN

Bu 6 yılda toplumumuza 10 CD, 2 DVD, 12 NOTA sundum

HİÇ MÜHİM DEĞİL SİZİN İÇİN

Anlıyorum

yaptıklarım mühim değil

hiç bir zaman "her görüşüme katılmalısınız" demedim

tartışmaya hep açıktım

hiç bir zaman hemfikir olmadığım insanlara saygısızlık yapmayı düşünmedim

ama siz yaptınız

âdil değildiniz

bir fikirde ayrı düşünüyorduk siz kökünü kazımaya kalktınız her seferinde

ama hiç bir zaman kendi içsesimden vazgeçmedim

doğru bulduğum doğrumdu, yanlış bulduğum yanlıştı
yanlışı ben yaptıysam da hatamı anladığım gün düzelttim
anladık
değersiziz
sizin değer anlayışınızı anlamadım ama ben değersizim o anlayışa göre, onu anladım...
İmkânı yoktur bazı kusurlarımı affetmenizin
affedicilik de değil
"kabul" etmenizin
"lütfetmenizin" imkânı yoktur...
Zamanında hatalarım olmuş onları düzelttiysem
bu da doğru değildir
imkânı yoktur..
-Falanca arabeskçiyi kültür olarak görmüyorumdur, asla affetmezsiniz
-Aziz Nesin haklıdır derim bütün hayatıma sataşırsınız
-"Din sömürüsü aldı başını gitti" deriz
Ölüm fermanı vermediğiniz kalır
-Konuşmayız
"Konuşmaz o korkak" dersiniz
-Konuşuruz
"Konuşmak senin ne haddine işine bak sen" dersiniz
-Beethoven, deriz
"Git Beethoven'ın ülkesinde yaşa", dersiniz
Git
Popülist
Korkak
ne haddine
git
Hiç bir yolu yoktur...
Sizler Facebook'ta 130 grup kurdunuz (Fazıl Say gitsin vs.)
ekşi-sözlükte yazılar yazdınız
Google'ı doldurdunuz

Yahoo'da gruplaştınız

gazete haberlerinin altına yorumlar yazdınız

Almanya'da yılın müzisyeni seçildiğimin haberinin altına bile döşendiniz hakaretlerinizle.

Her yerde sizler varsınız.

Ve

sizler ne yaptınız hayatta

bilmiyorum

sormuyorum

düşünmüyorum

nefret etmiyorum

saygısızlık yapmıyorum

ama siz bana yaptınız...

Siz yarattınız

bana en ağır haksızlıkları yapan bir kültür bakanını yarattınız

siz cesaretlendirdiniz marjinal köşe yazarlarını

siz pislik attınız

çamur attınız

hepsini siz yaptınız

içinizde meslekî kıskananlar da oldu

aranızda piyano çalanlar da oldu

çalmayanlar da

faşoları

dincileri

marjinalleri...

2.cumhuriyetçileri...

Avanak liberalleri

Ben hiç birinize tek bir kelime kötü bir şey söylememişken...

Hepsini siz yaptınız...

Artık kazanın

kazanın ve bitsin...

Siz kazandınız..

Kazandınız ve bitsin..

Yeter...

Benim gerçek dostlarım bu yazıyı niye yazdığımı, kimlere yazdığımı anlamıştır.

Fazıl Say

BİR OKUYUCU MEKTUBU

Bir okuyucum bazı yazılarımla ilgili bir mektup yollamış ve yayınlanmasının kendisini sevindireceğini yazmış. Adını belirtmemiş te olsa, yazılarımı okuduğu ve zahmet edip mektup yazdığı için kendisine teşekkür edip, kendisini ifade etme hakkına saygı göstererek ve belki de benzer görüşte olan okurlarım vardır diyerek mektubu aynen aşağıya alıyorum:

Ben okurlarınızdan biriyim, zengin içerıklı yazılarınıza ilgim oldukça fazladır, ve bir okadar da ırkçılık çağrıştıran yazılarınıza karşı oldugumu belirtmekle, kısmen kendimi sizlere tanıştırdığıma inanıyorum – zengin kültür deyerlerimizden edindığım bir alışkanlıkla, sizlere merheba diyerek, başladığım bence en önemli 'mektum'da yer vereceyim yazı konularınızın ilki, insanlari canlılar gurubunda görmeniz olacaktır. Hatirlayacağınıza emin gözle baktığım köşe yazılarınızın birinde, Darwin teorisiyle yola çıkarak, insanların canlılar gurubunda görmenize ilişkin savınızın yer almasıydi.

Acaba dogru olabilirmi bu Adam ihtimalini derin derin düşünürken, aklıma Kürt devşirmelerının gelmesiyle, kısmen hakli çıktiysenız de, ancak elimizdeki bilgilera dayanarak, insanlığın kök damarlari dayandığı ilk Ayle ocağı A-Hava ocağı olduğuna var olan inanç bağlılığımı deyiştirmeye, malesef yetmedi. Çünkü geçmişımızın miras belgesi, mitolojik, kültürel inanç ve de bir çok diyer kaynakların A-Hava'dan başlıyarak, bugüne dek verdikleri bilgiler ışığında şekillenen Dünya insanlığının ortak inancında, insan varlığı A-Hava'dan başladıgına inanılmaktadır. ırkçılığın kokuştuğu başka bir yazınızda, Elinize geçen temelsiz bir habere dayanarak Avrupa uyuşturucu talebinin büyük bir kısmını Fıransada PKK karşılıyur deyip köşenizde özel yer vermenızın tek nedeni, PKKyi Halk desteğinden koparmak oldugu herkesçe çok iyi bilinmektedir. S Gencer.

Yetmiş'lerin D-hareketi şehitlerıne, senin gibilerin o günlerde atıkları iftıraların tam da benzerlerıni, bugün senin PKK'ya atmaya çalıştığını göruyorum ama kendinden başka hiç kimseye yaptıklarınla zarar veremesiniz bilmen'de yarar göryurum. Silahlı mücadele nedeniyle belki doğal olarak PPK'yi terorist görebilirsin peki 20 yıl sürüp giden barışçıl mucadele sürecinde, tek taraflı silahsız kadrosunu kahraman Türk devrim şehitlerının cam çekıştıkleri ölüm tezgahlarında kaybeden bir PKK'ya, acaba nasıl bakarsınız diye merak edıyorum?

Faili mecul cinayetler zindan ölümhanelerinde can verenler ya da sokak ortasında işlenen cinayetler ve dahasi... Sızce PKKyi silahli mucadeleye iten hakli

nedenler deyılmıdır? yoksa sahipsız Türk Devrim şehıtlerinın oğradıklar kötü akabetin ya da sahipsızlığın, bir benzerıni bizim de mi yaşamamızı istıyorsunuz?

TC'nin kuruluşuyla başliyarak 70 lere kadar durmak nedır bilmez temel insan haklari oğruna verdığımız mucadelenın her çeşıdıni, gerekçe gösterilerek, Halkımızı topluca katlıamlar'dan geçiren barbarlara karşi, artık hiç bir seçeneyi kalmamiş mazlum bir Halkın, acı çeken yüreyinde doğan bir örgütün mucadele cizgisini belirleme hakki, kendileri dışında bilmem kimlere düşmüştür Beni adetta düşündürmektedir. S. Gencer.

Genel konulari içeren yazımın son bölümü osmanlılardan başliyarak kısa bir yorumla bitirmek istiyorum mektubumu. Tüm diyer Devletler gibi geleceyi alnına yazılı Osmanlı Devletin'de doğaşuyla birlikte başlayan büyüme sevdası, onu toplam Dünya Topraklarının yarısını kontaruluna almaya geterdiğini, hepimiz çok iyi biliyoruz. ve özetlersem Devletin büyümesinde rol oynamış üç etkeni şöyle sıralayabılırım,

İslamiyetti siper, içerde demokrasi ya da esneklik, Dışarda da acımasız kılıç inancına bağlılık Osmanlı Devletının büyümesinde en önemli etkenler olmuştur. Teknoloji çağının temel başlangıcı durumundakı buluşlarla Avrupa'da kurulan güçlü indüstürüler yoluyla, üretimler katlanarak arz ve talebın çok üstüne çıkmaya başlamasiyle Pazar sıkıntısı yaşamaya başlıyan İngılter ve Fıransa göz diktıkleri Osmanli Devletini, işbırlıkçıleri yardımiyle parçalayarak yerine 20'ye yakın Devetcıkler kurup başlarına da kendilerine bağli Hükümetler, İMF, sermaye pazarlar, ve olmasa Askeri darbeler, Eyer o da yetmese, arkasında senin gibiler, Sayin Gencer.

Not Bu yazıyı Dunya'da yayınlamanız Benı çok sevindırır

Okuyucum elbette insanların canlılar grubunda olmadığını düşünmekte, Adem ile Havva'nın Milâttan Önce 4004 yılında 23 Ekim Pazar günü yaratıldığına, ve hepimizin Adem ile Havva'dan geldiğine inanmakta özgürdür, aynen benim ırkçılık yaptığıma, PKK'nin terörist bir örgüt olmadığına, uyuşturucu ticaretiyle ilgisi olmadığına inandığı gibi. Ancak 60'larda ve 70'lerde iftira edenlerden değil, iftiralara maruz kalanlardan olduğumu, Kürt insanına Türk insanı kadar yakın olduğumu, masum Kürt ve Türk insanlarını (Öcalan'ın rakamlarıyla 40,000 kişiyi) öldüren PKK'nın 60'ların, 70'lerin öldürülen, işkence gören devrimci kardeşlerimle eşleştirilmesini ya da karşılaştırılmasını infialle karşıladığımı da belirtmeliyim.

ÖRDEĞE BENZİYOR

Sanki dünyadaki en önemli sorun "Kürt sorunu" imiş gibi çoğumuz bu sıralar buna kilitlenmişiz. Küresel ısınma, iklim değişikliği, dünyadaki açlık, yoksulluk sorunları, uyuşturucu, terörizm falan bir yana Türkiye'de bir adadaki bir mahkûmun söyledikleri bir yana.

Evet, PKK'li olduklarını söyleyen bir grup insan Türkiye'ye girdi. Kimilerine gore "teslim" oldu, kimilerine göre ise gerilla kıyafetleriyle gelen PKK'liler "barış havarileri"ydi. Bu arada Abdullah Öcalan, besbelli İmralı'da biraz kitap okuma şansına kavuştuğundan, tarihi, ekonomiyi, dünya politikasını "özümsemiş" ve "çözümlemiş" durumda olduğunu beyan etti. Sanırım okudukları arasında Macchiavelli'nin "Prens" adlı eseri ve George Orwell'in ünlü "1984" romanı da olmalı. Belki de bunları daha once okumuştu, bugünlerde Marx, Lenin'i falan eleştiriyor. Ne diyordu Orwell'in "Hakikat Bakanlığı"? "Cehalet güçlü olmaktır". Uzun yıllar PKK'yi bir cahiller ordusu haline getirme girişimini başarıyla yürüten Öcalan ne kadar güçlü olduğunu gösterdi. "Gelin, teslim olun" dedi, teslim oldular. PKK'nin 40,000 Türk ve Kürt insanının ölümüne yol açtığını kendisi söyleyen Öcalan, Orwell'in "Savaş Barıştır" sloganını da besbelli iyice "özümsemiş" ki devlete savaş açmış bir terörist grubu barış temsilcileri olarak sunabiliyor. O grup ki bir adamın ağzının içine bakarak kendi özgür düşünme yeteneğini yitirmiş, körü körüne bir "mesih"in peşinden gitmeyi özgürlük olarak görebiliyor. Bu da Öcalan'ın Orwell'in üçüncü sloganını, "özgürlük esarettir" şiarını "özümsemiş" ve uygulamaya koymuş olduğunu gösteriyor.

Yanlış anlaşılmasın. Türkiye'de ülkenin kanını kurutan, kaynaklarını onyıllardır israf eden bir çatışmanın sona ermesi için yapılan her girişimi en azından objektif olarak değerlendirmemiz gerektiğine inanıyorum. Bu girişimlerin, "açılım"ların arkasında ABD de olsa, bunlar oğulcuğuna gemicik alan, ülke kaynaklarını haraç mezat özelleştiren, dini Menderes'i bile aratır biçimde araç olarak kullanan ve "Kürt açılımı"nı, ya da "demokratik açılım"ı oy hesapları nedeniyle yapan Başbakan Erdoğan tarafından da yapılsa. Elbette insanlar ölmesin, ülke kaynakları çatışmalarla heba olup gitmesin. Türkiye'ye giriş yapan PKK'liler "istek" değil, "talep"lerini dokuz madde halinde sıralamışlar. Elbette herkesin değil dokuz, doksandokuz maddelik taleplerde bulunmaya hakkı vardır ve olmalıdır. Taleplerden çoğu mâkûl ve şimdiye dek zaten olmuş olması gereken temel haklar. Elbette Kenan Evren'in faşist anayasası değiştirilmeli, Kürtler dahil herkesin demokratik, dil ve kültür hakları güvence altına alınmalı. Grup "köy,

kasaba ve şehirlerimizde özel harekâtçı, korucu ve polisin baskı ve zulmünden uzak" olsun diyor. Bu da haklı bir talep. Peki PKK dışındakiler de PKK teröründen uzak olmak istemiyorlar mı? Devletin yanlış, baskıcı politikalarından haklı olarak şikâyet ederken (çoğu devletin terrörist kabul ettiği) PKK'nin terrörist eylemlerinden hiç söz edilmiyor. Sanki PKK masum bir savunma örgütü! Eğer bir uzlaşma olacaksa, yalnız devletin değil, teröristlerin de işledikleri cinayetleri samimiyetle itiraf etmeleri gerekir. Her pazarlıkta "olmazsa olmaz"lar vardır ve bunlardan ödün verilmez. Devletin "olmazsa olmaz"ı mutlaka ülkenin bütünlüğüdür. Ülkenin bütünlüğünün vazgeçilmez bir öğesi de tek resmî dilin Türkçe olmaya devam etmesidir. Bu, Kürtler Kürtçe konuşamaz, türkü çığıramaz, kitap, dergi basamaz demek değildir. Kürtçeden başka dil bilmeyen bir vatandaş mahkemeye çıktığında ona Kürtçe tercüman sağlanması demektir. Kendini "Kürt halkının önderliği" (önderi değil, kendisi "kurum" olduğu için "önderliği"!) olarak sunan Öcalan (PKK'yi desteklemeyen milyonlarca Kürt ne oluyor bu arada?) "toplumun demokratik yönetimi" dediği bir kavram ortaya atıyor ve "ekonomik, sosyal, siyasi, hukuki ve diplomatik alanlarda Kürtler'in kendi kendilerini yönetmelerini" şart koşuyor. İngilizce'de "ördeğe benziyorsa, ördek gibi yürüyorsa, ördek gibi yüzüyorsa, ördek gibi vak-vak ediyorsa, ben buna ördek derim" diye bir lâf vardır. Öcalan'ın bu anlattığı ördek bana ayrı bir devlet önerisi gibi geliyor. Yok, bu ördek değil, kargadır derseniz siz bilirsiniz. Öcalan "yol haritası"nda KCK'yi "açımlamış". Bu da KCK ("Kürdistan Demokratik Toplumları") temelinde bir "konfederasyon" imiş. Benim bildiğim konfederasyon, federasyonların bir araya gelmesiyle olur. Orta Doğuda hangi ülkede federasyon var da konfederasyon kurulacak? Öcalan bunları söylerken öte yandan Doğu Anadolu'nun ekonomik olarak kalkındırılmasından söz ediyor. Yâni ördeği batıdan gelecek kaynaklarla yemleyin ama bırakın ekonomik, sosyal, siyasi, hukuki ve diplomatik alanlarda ördek istediği gibi vak-vak etsin diyor. Machiavelli'yi iyice "özümsemiş" olmalı ki "hedefe giderken her yol mübahtır" yaklaşımıyla ilerliyor, ve hedef saygınsa yalanlar, şaşırtmacalar, tornistan yapma veya yapar gibi görünmek mübahtır yaklaşımıyla adım atıyor. Ama tutulan yöntemin sonucu da belirlediği dersini henüz okumamış besbelli. Elbette, yüzyıllardır ihmal edilmiş olan Doğu Anadolu kalkındırılmalı, geliştirilmelidir ama bir yandan ırkçı bir yaklaşımla onyıllardır Türk düşmanlığını körükleyip, öten yandan bu "kötü Türkler" "Kuzey Kürdistan"ı kalkındırsın dersen sana "anan güzel mi?" derler. "Anan" dedim de Öcalan'ın yakalandığı zaman "zaten benim annem de Türktü" demesini anımsadım. Bu sıralar Öcalan'ın annesinin Ermeni

tehciri sırasında bir Türk aile tarafından evlât edinilmiş bir Ermeni, babasının da bir Kürt aile tarafından evlât edinilmiş bir Ermeni olduğu, ve PKK'lilerin çoğunun Ermeni kökenli olduğu söylentileri yayılıyor. Böylece bizim ırkçılar Öcalan'ı ve PKK'yi akıllarınca bu biçimde aşağılamaya çalışıyorlar. Önemli olan insanın kendisini ne Kabul ettiğidir. Öcalan "ben Kürdüm" diyorsa Kürttür. Öcalan ve PKK eleştirilecekse etnik kökenlerinden dolayı değil, yaptıklarından dolayı eleştirilmelidir.

DEVRİM, DARBE, İHTİLÂL

Cumhuriyet tarihinde, bildiğiniz gibi üç kez askerî darbe yapıldı. 1960'ta, 1971 ve 1980'de. 1950'leri yaşamayanlar şimdilerde Menderes'i demokrasi havarisi gibi gösterme hevesindeler. 1971 darbesini hatırlayanlar sayıca biraz daha fazla, 1980 darbesinin baş faili ise halâ hayatta. Bugünlerde "Ergenekon" adlı bir darbe girişimi olduğu iddiasıyla soruşturmalar devam ediyor. Darbe (coup veya coup d'état) küçük bir grubun zor kullanarak devlet yönetimini ele geçirmesi anlamına geliyor. Oysa "devrim" köklü bir değişim demek. "İhtilâl"in anlamını sözlük "düzeni değiştirmek üzere zor kullanarak yapılan geniş halk hareketi" olarak tanımlıyor. Batı dillerinde "revolution" hem "devrim", hem "ihtilâl" demekse de Türkçe'de devrim ve ihtilâl farklı anlamlar içeriyor. "Devrim" genel olarak köklü değişimin olumlu olması anlamını taşıyor. Demek ki her darbe ihtilâl olmadığı gibi, her ihtilâl de devrim değil.

Kelimeler üzerinde bu kadar durmamın nedeni ukalâlık olsun diye değil. Kullandığımız kelimeler düşüncemizi, dolayısıyle sözlerimizi, ve sonuçta yaptıklarımızı biçimlediği için. Son elli yılın üç askerî darbesinin hiçbiri "geniş halk hareketi" içermediği için ihtilâl değildi. Bunlardan yalnızca birisi yeni, sosyal adaletçi, demokratik bir anayasa getirdi, bugün demokratik Avustralya'da bile olmayan "grev hakkı"na yasallık tanıdı. Demek ki bu anlamda 1960 darbesi bir devrimdi. 19 Mayıs 1919'da başlayıp 9 Eylül 1922'de İzmir'de noktalanan Anadolu hareketi bir ihtilâldi. Halk işgâlcilere ve onların işbirlikçilerine karşı zor kullandı, kan döktü. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilânı da bir devrimdi. İlginç olan, daha Kurtuluş Savaşı kazanılmadan, yâni daha Anadolu İhtilâli başarıya ulaşmamışken 23 Nisan 1920'de halkın temsilcisi bir meclis ile bu devrimin tohumlarının atılması oldu. Birçok yerdekinin aksine önce devrim yapıldı, ihtilâl onun peşinden geldi. Bu meclis, bugünkü anlamıyla çok partili, demokratik yolla seçilen bir meclis değildi ama yine de Istanbul'daki pay-i tahtın yerine bir başka gücü, halkın gücünü temsil ediyordu.

14 Temmuz 1789'da başlayan Fransız İhtilâli de açların isyanıyla başlayıp kırala ve soylulara (asillere) baldırıçıplakların (sans culotte yâni "donsuzlar"ın) başkaldırısı olduğu için bir ihtilâldi. Ekmek bulamadığından yakınan donsuzlara kıraliçenin saf saf "ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler" demesi soyluların halktan ne denli kopuk olduğunun bir simgesi haline gelmişti. Bu ihtilâli bir devrime dönüştürmek 40,000 kişinin giyotinde kellelerini kaybetmesine mal oldu. "Özgürlük, eşitlik, kardeşlik" şiarının uygulamaya konulması uzun yıllar

aldı. İhtilâlden on yıl sonra Napolyon adlı bir diktatör başa geçip Avrupa'yı savaşa ve kana boarken Fransız devriminin ilkelerini de önce Avrupa'ya, sonra da tüm dünyaya yaymakta bir araç oldu. Arada diktatörlüklerle kesintiye uğrasa da artık baldırıçıplaklar şehirli (burjuva) olmuştu ve soyluların yerine şehirlilerin yönetimi yerleşmişti. Fransız ihtilâlindeki "kardeşlik" soyluları içermiyordu, artık "citoyen" yâni yurttaş vardı ve soylulardan olmayan her yurttaş kardeşti.

Yirminci yüzyıl başlarında parçalanma eşiğindeki Osmanlı'yı ayakta tutma çabası İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin "Hürriyet, Adalet ve Müsavat" sloganı ile ifadesini buldu. İttihat ve Terakki'nin "Özgürlük, adalet ve eşitlik" şiarı, Fransızların "kardeşlik"i yerine "adalet"i koymuştu. Çok uluslu Osmanlı'da kardeş olamazdık ama "öteki"lere karşı âdil olmalıydık. Yükselen milliyetçiliğin "adalet" ile yetinmeyeceği gerçeği atlandı. İttihat ve Terakki yaklaşımına en büyük darbe "din kardeşi" Arapların "gâvur" emperyalistlerle birlik olup Osmanlı'ya isyan etmesi oldu. Balkanlardaki milliyetçilik bir ölçüde anlaşılabilirdi ama Araplarınki bugün bile halâ süren "Araplar bizi arkadan vurdu" söylemine yol açtı.

Fransız devriminden yaklaşık yüz yıl sonra Karl Marx'ın kuramsallaştırdığı sınıf mücadelesi kavramı Fransız devrimini sınıfsal bir çözümleme ile açıklayıp sınıf timeline oturttu. Marx'a göre Fransız devrimi, bir burjuva (şehirli) devrimi olarak tarihin akışı içinde ilerici bir adımdı. Ama iş burada bitmeyecekti. Yükselen sanayileşmeyle çoğalan, güçlenen ama sömürülen proleterya (işçi sınıfı) burjuva yönetimi yerine proleterya yönetimini getirecekti. Sanayileşen Avrupa'da yükselen komünist hareket, sanayileşmemiş Rusya'da Ekim 1917'de yankılandı. Bir avuç isyancının gerçekleştirdiği darbe, bir ihtilâl değildi ama darbe sonrası bir devrime dönüştü. Darbenin halk desteği olmadan yapılmış olması, Ekim 1917 devriminin çıkmaza gireceğini daha o zamandan belirlemişti.

Mustafa Kemal'in 1920'de başlayan devrimi, adı cumhuriyet olmasına karşın bir halk yönetimine dönüşmedi. Mustafa Kemal için ülkenin her yönden geri kalmışlığının düzeltilmesi demokratik bir yaklaşımdan daha önemliydi. Birkaç demokrasi denemesiyle ortaya çıkan partilerin "çağdaş uygarlık düzeyine" ulaşmanın altını oyacağı belli olunca demokrasi denemeleri rafa kaldırıldı. Demokrasi bir amaç değil, bir araçtı; hedef ülkeyi uygar bir ülke haline getirmekti. 1946'da başlayan demokrasi girişimi köy enstitülerinin kapatılmasını, imam hatip okullarını, dinin politikaya âlet edilmesini, "her mahallede bir milyoner yaratılması"nı getirdi. "Sandıktan çıktığı" için "odunu aday göstersem seçtiririm" ve "bu meclis isterse hilâfeti geri getirir" deme cesaretini kendisinde

bulan Menderes sonunda "tahkikat komisyonu" ile yargının yetkilerini donanmaya kalkışınca 1960 darbesini davet etmiş oldu.

Türkiye'de sarayın dışında bir soylular geleneği yoktu, İttihat ve Terakki geleneğinin "seçkinlerin adaletle yönetmesi" kavramı vardı. AKP bu seçkinlere karşı sanayileşen Anadolu burjuvasının temsilcisi olarak başa geldi. Bu bağlamda Erdoğan'ın öne sürdüğü "Türkiyelilik" kavramı Fransız devriminin "citoyen" kavramıyla çakışır ve ileri bir adımdır. Sömürücü ve soyguncu burjuva devriminin yontularak sosyal demokrat bir nitelik kazanması Avrupa'da uzun bir süreç sonucu oldu. Tarihin ivme kazanan gelişimi içinde Türkiye emekçileri elbet bu burjuva devrimini daha insancıl bir çehreye büründüreceklerdir. Tehlike, emekçilerin ırk temelinde ya da din temelinde ayrışmasındadır.

DOMUZUN GRİBİ

Bildiğiniz gibi domuz eti Musevilikte olduğu gibi Müslümanlıkta da haramdır. Tarsus'lu Saul, Hıristiyanlığa daha fazla müşteri toplayabilmek için sünnetin şart olmadığını söylerken, domuz eti yasağını da kaldırmıştır. İsrail'de domuz gribinden söz etmek bile kabul edilemez olduğundan ilk kez Meksika'da ortaya çıkan H1N1 virüsünün neden olduğu bu hastalığa Meksika Gribi diyorlar ve tabii "domuz" adını anmadıkları için hiçbiri domuz gribine yakalanmıyor(!). Bizim "uzman" dinci bir yazarımız "*Domuz mamullerinde grip virüsünün mevcudiyetinden şüphe yoktur. Günümüzde bu 'domuz gribi' olarak çok yaygındır. Kim domuz mamullerini doğrudan veya yiyeceklere katılmış olarak yerse (ki, bunlar her çeşit sucuk, salam ve sosislerde mevcuttur) otomatik olarak grip virüsünü de almış olur*." Zaten "*Domuz mamullerini yiyen insanlarda domuz melaneti vücuda yerleşir. Böylece zamanla o insanlar domuza benzemeye başlarlar*" diyor. Domuz yemiyorsanız paçayı kurtardınız demektir. Aşıya maşıya gerek yok. Gribin birçok türü gibi domuz gribi de insanı öldürebiliyor. Domuz gribinden bu güne değin dünyada kaç kişi ölmüş? Tam tamına 160 ülkede 1154 kişi. Avrupa'da 2009 yılı ortalarına kadar 16 bin 556 kişi domuz gribine yakalanmış, 34 kişi ölmüş. Bir araştırmaya göre yaşamınız süresince:

1. Saldırıdan ölme ihtimaliniz: 331/1
2. Düşerek ölme ihtimaliniz: 250/1
3. Silâhla vurularak ölme ihtimaliniz : 325/1
4. Zehirlenerek ölme ihtimaliniz: 1400/1
5. Araba kazasında ölme ihtimaliniz: 5000/1
6. Boğazınıza bir şey takılarak ölme: 5000/1
7. Suda boğularak ölme ihtimali: 9000/1
8. Yıldırım çarpması sonucu ölme: 71.000 /1
9. Köpek tarafından öldürülme: 137.000/1
10. Küvette ölme ihtimaliniz: 807.000/1
11. Sele kapılıp ölme ihtimali: 713.000/1
12. Yataktan düşüp ölme ihtimaliniz: 2 milyonda bir.

Domuz Gribinden ölme ihtimalinizse: 8 milyonda bir. (Dünyada 1,154 kişinin öldüğünü temel alırsak) Yâni küvette boğularak ölme ihtimaliniz daha fazla! Peki aşı olmayalım mı? Elbette tedbirli olmakta yarar var. Ben zaten her yıl grip aşısı

olurum. Bu aşılar her yıl yeni çıkan grip virüslerine karşı koyabilmek için değişik yapılıyor. Domuz gribi aşısının bir ilâcı var, adı Tamiflu. Avustralya hükûmeti (zevalden uzak ola) tüm nüfusa yetecek kadar aşı edindi. Aşının fiyatı yaklaşık 60-70 dolar. Biz aşı olursak para vermiyoruz, devlet 25 milyon aşının parasını ödemiş. 60 dolardan desek toplam bir buçuk milyar dollar demek. Helâl olsun.

1981'den 7 Temmuz 2009'a kadar Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) verilerine göre 25 milyon kişi AIDS'den öldü. Dünyada her gün bin 600 kişi gene AIDS'den yaşamını yitiriyor. Her yıl 80 bin kişi veremden hayatını kaybediyor. AIDS'in de, birçok hastalığın da ilâcı var ama birçoğu yoksulların almayacağı kadar pahalı. İlâç şirketleri ilâçları fahiş fiyatlarla satarken o ilâcı geliştirmenin milyonlara mal olduğunu ileri sürerek ettikleri kârları savunuyorlar. Milyarlarca dolar kâr edeceğiz ki, yeni ilâçlar geliştirmek için araştırmalara harcama yapabilelim diyorlar. Bu arada yoksullar en basit, en kolay tedavi edilebilir hastalıklarden telef olup gidiyor.

Bangladeş, dünyadaki en yoksul ülkelerden birisi. Türkiye'nin yaklaşık beşte biri kadar bir toprakta yaklaşık 150 milyon insan yaşıyor. Adam başına milli geliri yine yaklaşık Türkiye'ninkinin beşte biri. Bangladeş, ilâç şirketlerinin kârlarını katmerleyip halkının ilâçsızlıktan ölmemesi için bir yerli ilâç sanayii kurmuş. İlâçlarının yüzde 97'sini kendisi imal ediyor. Bunların arasında Tamiflu'nın dengi olan bir aşı da var. Yerli malı ilaçlar büyük ilâç şirketlerinin fiyatlarının yaklaşık onda birine mal ediliyor ve Brezilya, Malavi, Pakistan ve Sri Lanka gibi Bangladeş'te de devlet hastanelerinde bu ilâçlar halka ücretsiz sağlanıyor. Ama insan sağlığını patentler yoluyla haraca bağlayan büyük ilâç şirketleri WTO'yu (Dünya Ticaret Örgütü – hani 11 Eylül'de yerle bir olan ikiz kulelerde konuşlanmış olan örgüt) arkasına alarak kârlarını korumaya çalışıp dişiyle tırnağıyla Bangladeş ile mücadele ediyor.

Avustralya'da PBS (Pharmaceutical Benefits Scheme) listesine alınan temel ilâçlar için piyasa fiyatı ne olursa olsun hastalar belli bir miktar ödüyor, aradaki farkı devlet karşılıyor. Tabii devlet bunu yine bizim ödediğimiz vergilerden karşılıyor. Yâni küresel ilâç şirketlerinin bir kaybı yok.

İnsan sağlığının kâr kaynağı olarak görülmesi, eğitimin paralı olmasından daha da acıtıcı bir kapitalist yaklaşım. Sağlığın temel insan hakkı olarak görüldüğü Küba'da ortalama ölüm yaşı ABD'den yüksek (adamlar hem de o kadar puro içiyorlar!). Ülkede çocuk felci, verem, tifo ve difterinin kökü kazınmış. Ülke milli gelirinin yüzde 15'ini sağlık hizmetlerine ayırıyor. Ama yazık, Küba'da son model otomobiller, plazma televizyonlar yok. Avustralya'da "Medicare Levy" adı altında

yüzde birbuçukluk özel bir vergi ödüyoruz. Hastanelere yapılan yatırımlar, hastanelerin gelirleri ise genel bütçeden karşılanıyor.

Son küresel mâlî krizde bankaları ve finans şirketlerini kurtarmak için ABD yaklaşık 1 trilyon (milyar değil, trilyon!) dolar, Avrupa da yaklaşık bir o kadar para harcadı. Bu kadar parayla kaç milyon kişinin temel sağlık sorunlarının çözülebileceğini, yoksul kaç AIDS'linin ölümden kurtulabileceğini, kaç yoksul çocuğun açlık, kötü beslenme ya da temiz su olmamasından kaynaklanan hastalıklardan ölümünün önlenebileceğini varın siz hesap edin. Savaşlar için harcanan, yoksul ülkeleri birbirlerine kırdırmak için yapılan silâh satışlarından kazanılan paralardan daha söz etmiyoruz. ABD'nin Küba rejimini devirmek için fiyasko ile sonuçlanan harekâtının adı "Domuzlar Körfezi" miydi, neydi?

13 KASIM 2009 TBMM

Hükûmetin "Kürt Açılımı" adıyla başlattığı, sonra "Demokratik Açılım" adıyla anılan girişimi nihayet 13 Kasım 2009 günü Mecliste tartışıldı. Başbakanın konuyu Meclis tartışmasına açtığı için kutlanması gerekir. Gerek AKP, gerekse DTP, CHP ve MHP tarafından yapılan partizanca saldırıları bir yana bırakırsak, herkesin üzerinde birleştiği noktalar su yüzüne çıktı. Ama siyasetçilerimiz karşı partiden olan birisiyle aynı görüşte olduklarını belirtmekten özellikle kaçındığı için bunların adı konmadı. "Açılım"ın ne olduğunun somut olarak belirtilmesi yolunda tekrar tekrar yapılan çağrılar pek bir sonuç vermedi. İçişleri Bakanı Atalay hedefi "*birincisi terörün sonlandırılması, ikincisi de demokrasimizin standardının yükseltilmesi*" olarak tanımladı. PKK ile ilgili olarak: "*şu ana kadar olduğu gibi bundan sonra da güvenlik güçlerimize terörle mücadelede her türlü desteği vermeye devam edeceğiz. Sınır komşularımız Suriye, Irak, İran ve diğer ülkelerle yürüttüğümüz aktif ve yapıcı diplomasi sonucunda terör örgütü önemli ölçüde etkisiz hâle getirilmiştir. Böylece terör örgütüne verilen uluslararası destek büyük oranda önlenmiştir*" dedi. Hükûmetin girişimlerini fikir suçlarının terör kapsamından çıkarılması, farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için özel kurslar açılabilmesi, TRT6'nın yayınları, işkenceye sıfır tolerans, Bilgi Edinme (Freedom of Information) Kanununun çıkarılması, Konya Ovası Projesi'yle birlikte Doğu Anadolu Projesi ve Güneydoğu Anadolu Projesi 2013 yılında bitirileceği, terörden zarar görenlere tazminat ödenmesi, şehit ve gazi ailelerine yardım, Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi, on sekiz yaş altındaki tüm çocukların çocuk mahkemelerinde yargılanması, cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin yakınlarıyla ana dillerinde görüşmesine imkân sağlanması, bağımsız ve sivil bir insan hakları kurumu kurulması, isimleri değiştirilen yerleşim birimlerine eski isimlerinin verilebilmesi ve çoğulcu ve özgürlükçü bir anayasanın hazırlanması planı olarak özetledi. "*Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri, devletin üniter yapısı, bayrağı, millî marşı ve resmî dili bu tartışmaların dışındadır. Hiç kimsenin bayrakla, sınırlarla bir sorunu yoktur, olamaz, Ülkenin ortak dili Türkçe'dir, Türkçe olmaya da devam eder*" diyerek birçok yurttaşın endişe duyduğu konuya değindi. Türkiye'nin bölünmesi endişesini taşıyanlara "*asıl bölünme tehlikesi, kimliklerin inkârı ve bastırılması üzerine ortaya çıkar*", "*eğer ciddi bir çözüm yaklaşımı gösterilirse, silahlar üç ay içinde Türkiye'nin gündeminden kalkabilir*" dedi.

MHP Başkanı Bahçeli "açılım"ı "hükûmet eliyle bölünme modeli" olarak tanımladı ve "*burada neyi tartışacağız? Nasıl bölüneceğimizi mi? Nasıl ayrılacağımızı mı? Kardeşlerimizi nasıl terk edeceğimizi mi? Bugün, burada hangi konuda uzlaşacağız: Devletimizi nasıl parçalayacağımızı mı, topraklarımızı nasıl taksim edeceğimizi mi, illerimizi kimlere vereceğimizi mi? Yüce Meclis, maalesef, bugün, PKK'ya teslimiyetin belgesi olan bu yıkım projesini görüşmektedir*", "*teröristbaşı bile ayrı bir devlet kurma fikrini 'demokratik cumhuriyet' denilen bir istismarın içine sıkıştırmak durumunda kalmıştır. Hükûmetin 'Kürt sorunu' diyerek başlattığı sözde açılım süreci de kısa zamanda demokrasi ambalajının arkasına saklanmıştır. Önce üniter yapı içinde otonomi, sonra federasyon ve sonra bağımsız devlet kurma talepleri nasıl önlenecektir? Milletleşmeye katılamayacak kadar geri bağ ve bağlantıları aşamamış bir ferdin, hangi dili konuşursa konuşsun sorunları asla tükenmeyecektir. Zira yaşadığı buhran ve yoksulluk, dikkat buyurunuz, anasının dilinden değil, sahip olduğu dar ve kısır toplumsal ve ekonomik çemberin kırılamamasından ileri gelmektedir*" dedi.

CHP Genel Başkanı Baykal zaten 20 yıl önce Kendilerinin Kürtlerin kültürel haklarını savunduğunu ileri sürdü.

Bu arada DTP milletvekili Sırrı Sakık'ın attığı lâf ilginçti: "*Kardeşim, biz bu toprakların sahibiydik, biz sonradan gelenler değiliz*" dedi. AKP'li Ömer Çelik, DTP'yle ilgili olarak "*dünya siyaset tarihinde kendi kendini yok sayan, 'beni değil dağdakileri muhatap alın' diyen tek parti Türkiye'den çıkmıştır. Bir siyasi parti kendisinin hiç olduğunu ve dağdakilerin muhatap alınması gerektiğini söylüyor. Bunun hiçbir şekilde kabul edilmesi mümkün değildir*" dedi.

Konuşmacıların hemen hepsi "sorun"un yalnızca baskı ve askerî yöntemlerle çözülemeyeceği, sosyal ve ekonomik girişimlerin gerektiği konusunda birleştiler ve "*dış konjonktürün Türkiye'nin millî menfaatleriyle paralel geldiği*" belirtildi. Bence en somut öneriler DSP milletvekili Hasan Erçelebi'den geldi. "*Yöre halkı iş ve aş istemektedir. Bunun için devlet yatırım yapacak, yatırımlar yapmalıdır. Yöre insanının karnı doyurulmalıdır. Gençler eğitilmeli, iş güç sahibi yapılmalıdır. Toprak reformu, tarım reformu yapılmalıdır. Mayınlı araziler temizlenerek hazine arazileri topraksız çiftçilere verilmeli, mülkiyet tabana yayılmalı, halka yayılmalıdır. Tarımsal sanayi geliştirilmelidir. İfade ve örgütlenme özgürlüğünü sağlamak için seçim barajları kaldırılmalıdır, Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu demokratikleştirilmelidir. Yargı bağımsızlığı için yasal düzenleme yapılmalıdır. Bölge merkezli dış politikayı güçlendirerek komşularımızla iyi ilişkiler geliştirmeliyiz. Türkiye'nin de düzgün gelir dağılımını sağladığımız zaman bu*

sorunlar son bulacaktır. Dolar milyarderlerimizle övünmek yerine gelir adaletimizin düzgünlüğüyle övündüğümüz zaman sorunlarımız son bulacaktır" dedi. Başbakan Erdoğan son 7 yıılda Doğu ve Güneydoğuya yapılan yatırımlardan söz etti ve "*biz, yaradılanı Yaradan'dan ötürü seviyoruz*" diyerek Türkiye'nin yüzde 99 Müslüman oluşunun birleştirici bir öğe olduğundan söz etti.

Hepsinin yurtsever olduğuna inanmak istediğimiz milletvekillerinin birçok konuda aynı ya da benzer görüşlerine karşın bunca tartışma olması bence AKP'nin, PKK'nin ve DTP'nin samimiyetine inanılmamasından kaynaklanıyor. Ve AKP ve DTP söylediklerini eylemleriyle destekleyip, terör örgütü PKK'yi ve aklı sıra gizli gündemini yürürlüğe koymaya çalışan Öcalan'ı devre dışı bırakmadıkça ve samimiyetlerine ve ard niyetli olmadıklarına halkı inandıramadıkları sürece her türlü açılım ne yazık ki çıkmaza girmeye mahkûm olacaktır.

İlgilenenler için meclis tutanakları:
http://www.suvaridergi.org/content/view/1435/1/

SAYINTOLOJİ MAYINTOLOJİ

Yeni dinler, yeni inançlar her çağda ortaya çıkmıştır. Ve her yeni din, ilk ortaya çıktığında kuşku ile karşılanmış, zaman zaman o dine inananlar zulüm görmüştür. Üç büyük "semavî" (yâni ilhamını göklerden alan) din olan Musevilik, Hıristiyanlık ve İslâm Orta Doğu kökenlidir. Bu üç dinin birbirlerine çok yakın olmasını inananlar üçünün de Tanrı'dan geldiği inancıyla açıklar, inanmayanlar ise bu üç dinin Hamurabi'den başlayan toplumsal gelişim içinde belli noktaları temsil ettiğini ve birbirlerinden esinlendiklerini, birinin bir öncekinden alıntı yaptığını ileri sürerler. Bu üç dinin de anlatılarında mucizeler vardır. Allah'ın Sina dağında Sayın Musa'ya bizzat seslendiğine, Firavunun askerlerinden kaçarken Sayın Musa'nın Kızıl Denizi asasıyla yardığına inanılır. Hıristiyanlar Sayın İsa'nın Bakire Meryem'den Allah'ın oğlu olarak doğduğuna, ölüleri dirilttiğine, bir iki balık ve beş somun ekmekle yüzlerce kişiyi doyurduğuna, kendisinin de öldükten sonra dirildiğine inanırlar. Müslümanlar Kuran'ın Allah'ın kelâmı olduğuna ve bunun Cebrail adlı bir melek tarafından Sayın Muhammed'e iletildiği mucizesine, bir kuzu buduyla kırk kişiyi doyurduğuna, Sayın Muhammed'in bir gece Arabistan'dan Kudüs'e mucizevî bir biçimde gidip geri geldiğine inanırlar. Sayın Musa'nın "mucizeleri" zamanında alay konusu olmuş, Sayın İsa çarmıhta can vermiş, ilk Hıristiyanlar işkence görmüş, aslanlara yem olmuş, Sayın Muhammed kendisine inanmayanların baskısından bir başka kente göç etmek zorunda kalmıştır. Yalnızca bu üç din değil, herhangi bir inanç sistemine bağlı kişiler için kendi dinleri "gerçek" din sayılmış, diğer dindekiler bazan işkence görmüş, öldürülmüş, en iyi olasılıkla "tolere" edilmiştir. İleriki aşamalarda bu dinler devlet dinleri olmuş, din adamları toplumun nimetlerini kırallarla, asillerle paylaşma konumuna gelmişlerdir. Bir yandan kan dökerken öte yandan dinler insanları hizaya getirmeseydi, ahlâksızlığın, namussuzluğun yaygın olacağını ileri sürmüşlerdir. Buna karşı olan bir görüş ise insanların din sayesinde ahlâklı olduklarını değil, ahlâklı oldukları ve ahlâklı bir toplum içinde yaşamak istedikleri için dini icat ettikleri görüşüdür. Dinler kendilerinden once gelen (özellikle tek tanrılı) dinleri tümüyle inkâr edemedikleri için kendi inanç sistemleri içinde eritmeye çalışmış, ama kendilerinden sonra ortaya çıkan dinlere acımasız davranmışlardır. Müslümanlık en son ve en mükemmel din olduğunu ileri sürerek bunu kurumsallaştırmıştır. Örneğin İran İslâm Cumhuriyetinde Museviler ve Hıristiyanlar hoş görülse bile Bahailer kabul edilmemiş, dışlanmış, horlanmışlardır.

Batıda örneğin 1805 doğumlu Joseph Smith kendisini peygamber ilân etmiş ve Mormonlar adıyla bilinen "Son günlerin azizleri kilisesi"ni kurmuş, meleklerin kendisini ziyaret ettiğini ileri sürmüştür. Bir tek kendi dinlerinin gerçek din olduğunu ileri süren Yahova Şahitleri yalnızca kendilerinden olan 144,000 kişinin (neden 144,000 olduğunu bilmiyorum) cennete gideceğini savunmaktadırlar. Bugünlerde Senatör Nick Xenophon'un gündeme taşıdığı "Church of Scientology" (Bilimsellik kilisesi!) ikinci sınıf bir bilim-kurgu yazarı L. Ron Hubbard tarafından 1953'te kurulmuştur. Bu "kilise" ilkokullarda 6. sınıf öğrencilerine propaganda broşürlerini dağıtmakla, din kisvesi altında beyin yıkamakla, insanların paralarını, mallarını mülklerini gasp etmekle, kendilerinden ayrılmak isteyenlerin gözünü korkutmakla, şantaj yapmakla suçlanmaktadır ve Belçika, Kanada, Yunanistan, İrlanda ve Rusya gibi ülkeler bu dini yasaklamışlardır. Avustralya'da ise çeşitli eyâletlerde farklı farklı statüleri vardır. "Scientology" insanların psikolojik sorunlarını bir kalemde ve onbinlerce dolar karşılığında çözebileceğini iddia etmekte, insanların aslında ölümsüz uzaylı ruhlar olup bu dünyada ete kemiğe büründüklerini ve bir gün (tabii kendilerinden olanların) bu uçsuz bucaksız uzaylı büyük ruhla kaynaşacaklarını iddia ediyorlar. Bunlara gülüp geçmeden tüm dünyada din olarak kabul gören inançlara bir bakalım. Kendi inançlarımız içinde buna benzer akıl dışı iddialar yok mu? "Scientology" beyin yıkamakla suçlanırken Katolik okulları ya da Kuran kursları çok farklı birşey mi yapıyor? Kilisede günah çıkaran bir Katolik, ya da tövbe eden bir Müslüman bunu yaparak suçlarından arındığına ve böylece ruh sağlığına kavuştuğuna inanmıyor mu? Gitmek hayal edilen cennetin arş-ı âlâda veya uzayda diye düşünülmesi çok mu farklı? "Uzaylı büyük ruha" bir başka isim verirseniz ötekilerin inançlarında da böyle bir yüce varlık yok mu?

Aman yanlış anlaşılmasın, Ben burada Scientology adıyla pazarlanan inanç sistemini savunuyor değilim. Ama "bizimki iyi ve doğru, ötekiler yanlış ve kötü" demeden aradaki benzerlikleri görmemiz gerekmez mi? Birçok ülkede ve bu arada Avustralya'da da dinî kuruluşlar vergiden muaftır. Avustralya'da, kurulduğu günden bu yana Katolik ve Anglikan kiliselerine en mutena yerlerde bedava arsalar verilmiş, vergi muafiyetinden yararlanmışlardır. Bugün Avustralya'da en büyük mülk sahibi Katolik kilisesidir. Bir arkadaşımın anlattığı bir öykü var: "Canberra'da birkaç tane küçük çim biçme şirketi varken, ve bunlar tabii ki vergilerini verirken, Katolik kilisesi bu işe soyunuyor ve vergi vermediği için işi daha ucuza yapıyor ve bu küçük aile şirketlerini birer birer iflâs ettiriyor". "Scientology"yi din kabul edip vergiden muaf tutmak yerine tüm dinî kuruluşların

vergi muafiyeti kaldırılmalı ve devlet bütçesinden dini kuruluşlara her türlü maddî yardım kesilmeli diyorum. Katolik kilisesinin düzenlediği sözde "Dünya Gençlik Günü'ne benim vergilerimden milyonlarca doların aktarılması, özelleştirilen CES'in (İş Bulma Kurumu) yerine geçen dinî kuruluşlara milyonlarca doların oluk oluk akıtılması (tabiri mazur görün) "benim mezhebime aykırı". Türkiye'de de Diyanet İşleri için aynı şeyler söylenebilir. Ben dinsizsem, ya da Alevî, Musevi, Hıristiyan, Zerdüşt, Yezidi vs. isem neden bir mezhebi desteklemek için benim vergilerim kullanılsın? Gerçek laikliğe varmaya daha çok yolumuz var, gerek Avustralya'da, gerekse Türkiye'de.

SEÇİM VE SEÇME ÜZERİNE

Sizlere onurlu bir politikacıdan söz etmek istiyorum. Ben, Avustralya'da oy kullanmaya başladığımdan beri hiçbir seçimde Liberal Partiye oy vermedim. İşçi Partisinin emekçiler tarafından kurulan sendikaların oluşturduğu bir parti olduğundan hareketle sosyal demokrat bir parti olan İşçi Partisine oy verdim.

Hepimiz yaşamımız süresince birçok seçimle karşı karşıya kalırız. Bu seçimler bazan gerçek seçimler olur, bazan da "seçimmiş gibi" görünür. Atların en önemli ulaşım aracı olduğu dönemlerde, 16.-17. yüzyılda İngilere'de yaşamış bir ahır sahibi olan Thomas Hobson atları dinç tutmak için yorgun atları ahırın gerisine çeker, dinlenmiş olanları ahırın ön tarafına koyarmış. Kendisinden at kiralamak isteyenlere "seçim sizin; ya ahırın önüne yakın olan atlardan birini kiralarsınız, ya da hiç kiralamazsınız" dermiş. Bu, bir seçim olarak sunulmasına karşın, aslında seçim değilmiş tabii. O gün bu gündür "seçim olmayan seçim"lere "Hobson'ın seçimi" adı verilmiş. Bizdeki "aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık" deyimi de ikisi de kötü olan iki şey arasındaki seçimi anlatır. "Kayayla sert bir yer arasındaki" seçim de buna benzer. 1982'de yönetmen Alan Pakula'nın çevirdiği "Sophie's Choice" (Sophie'nin Seçimi) filminde Meryl Streep'in canlandırdığı Polonyalı Sophie Zawistowski'nin karşılaştığı seçim anlatılır. Nazi döneminde oğlu ve kızı ile birlikte Auschwitz toplama kampına alınan Sophie'ye bir Nazi subayı çocuklarından birinin hayatının bağışlanacağını, ötekinin öldürüleceğini söyler ve hangisinin serbest bırakılacağını Sophie'nin seçmesini emreder. İki çocuğunu da seven bir anne olarak Sophie seçim yapamayacağını söyleyince "birini seçmezse her iki çocuğunun da öldürüleceği" söylenir. Sophie'nin seçimi iki çocuğunun da öldürülmesi ile birini kurtarmak arasındaki seçimdir. Sophie oğlunu kurtarır, kızı öldürülür. Sophie bundan sonraki ömrünü suçluluk duygusuyla karabasanlar içinde geçirir ve sonunda intihar eder. Evet, bazan ömrü boyunca insanın yakasını bırakmayan seçimler de vardır. Faşist rejimlerde bir tutsağın ağzından yoldaşlarının isimlerini almak için işkence yapılırken çok kez buna benzer yöntemler kullanılır. Birisine ihanet edip ölüme göndermezse hepsinin öldürüleceği söylenir. Böylesi seçimlerle karşılaştırdığımızda çoğumuzun karşılaştığı seçimler gerçekten önemsiz kalır. Üç, dört, beş yılda bir ülkeyi kimin yöneteceği seçimlerle belirlenen ülkelerde şu veya bu parti arasında seçim yapmamız istenir. Kimilerimiz –pek de haksız olmayarak- "al birine, vur birine" deyip oy kullanmaz. Ama oy kullanmayarak çoğunluğun yaptığı seçimi dolaylı olarak desteklemiş olur, yâni seçim

yapmayarak bir seçim yapmış olur. Bir de ilkesiz, çıkarcı, rüzgâra göre yön değiştirenler vardır ki bunlar "çitin üzerinde oturur" ("sit on the fence"). Sonuç belli olup bir taraf, ya da bir parti kazanınca hemen kazanan tarafa geçerler. Özetle insanları, hepimizi ömrümüz boyunca yaptığımız seçimler belirler.

1975-1983 arası Liberal Parti iktidardaydı ve Malcolm Fraser başbakandı. 1975'de Whitlam'ın İşçi Partisi iktidarının kansız bir darbe ile devrilmesinin ardından İşçi Partisi yanlıları Fraser'a diş biliyordu. 1983 seçimlerine İşçi Partisi eski sendikalar konferasyonu başkanı Bob Hawke'un liderliğinde katıldı. 1983'te yapmış olduğum bir seçimden halâ utanırım. İşçi Partisine oy vermekle kalmadım, seçim sandığı başında İşçi Partisinin oy verme kağıtlarını dağıttım. Bob Hawke'un başbakan olması benim sayemde olmadı elbette. Ama ben de buna ufak ta olsa bir katkıda bulundum. Oysa Bob Hawke'un ABD'nin devşirip, yetiştirip Avustralya'nın başına geçirmek için hazırladığı bir kişi olduğu sonradan açığa çıktı. 1980'lerde küreselleşmenin ilk adımları atılıyordu.

1983'te başa geçen İşçi Partisi hükûmeti bir özelleştirme furyasına girişti, gümrük duvarlarını indirip Avustralya'nın imalât sanayiinin altını oymaya başladı. O günleri yaşamayanlar için bir örnek vermek gerekirse şunu anlatayım: Avustralya'da ayakkabı sanayii vardı ve bu sanayi sağlam ama zevksiz ayakkabılar üretiyor ve fazla da çeşit sunmuyordu. 1983 sonrası dünyanın dört bucağından, önce İtalya'dan, Brezilya'dan, sonra da Çin'den ucuz ayakkabılar gelmeye başladı ve halk daha fazla seçimi olmaktan hoşnutken, ayakkabı sanayiinde çalışan binlerce kişi işini kaybetti. Buna benzer gelişmeler hemen her sanayi dalında yaşandı. Artık bugünlerde çok yaşlanmış olan Malcolm Fraser insancıl ve yurtsever yaklaşımıyla önce Liberal Parti'nin, ve genellikle Avustralya vicdanının sesi olmayı sürdürüyor.

Gelelim bugüne. Rudd'ın İşçi Partisi hükûmeti üzerimize kâbus gibi çöken ırkçı Howard hükûmetinden sonra içimizi ferahlattı. Hükûmetin küresel ısınmayla ilgili ETS (Salınım Ticareti Planı) geçenlerde meclise sunuldu. Bu plânın doğruluğu, yanlışlığı, yeterli olup olmadığı bir başka yazı konusu. Hükûmetin her önerisine Baykalvâri bir tutumla karşı çıkmak yerine Liberal Parti lideri Malcolm Turnbull, bazı değişiklikler yapıldığı takdirde bunu destekleyeceğini bildirdi. Kendi partisi içinde buna şiddetle karşı çıkanlar olmasına karşın ilkeli tutumunu sürdürdü ve "küresel ısınma sorununa benim kadar inanmayan bir partinin lideri olmam" diyerek politik kariyerini tehlikeye attı. Her ne olursa olsun iktidar olma, iktidara gelme yerine ilkeli olmayı, inançları doğrultusunda hareket etmeyi yeğledi. Turnbull'un liderliği yakında kaybetmesi gayet olasıdır ama benim kitabımda her

zaman saygıyla anılacak onurlu bir politikacı olacaktır. GST'yi (Mal ve Hizmetler Vergisini getireceğini dürüstçe söyleyip seçimi kaybeden John Hewson yerine GST olmayacağını söyleyip sonra bunu yapan kaypak John Howard akla geliyor). Turnbull'un yardımcısı Joe Hockey ETS'i destekler görünürken fırsat bu fırsattır diyerek 180 derece çark edip lider olabilmek için ETS'e karşı çıkmaya başladı. Seçimler her zaman akla kara arasında olmuyor ve bazan da kaybeden kazanıyor. Fraser gibi Turnbull da şimdiden kazandı bile.

SOL VE AFGANİSTAN

Ana babamızı ve doğduğumuz yeri ve zamanı seçme şansımız yok. Ama elimizde olsadünyada en doğmak istemeyeceğiniz yer neresi dersiniz? UNICEF görevlisi Daniel O'Toole'a göre bu ülke Afganistan. Bebek ölümlerinin en yüksek olduğu ülke. Doğan her 1000 çocuktan 257'si ölüyor. Nüfusun yüzde 70'inin temiz içme suyu yok. Çoğu ülkede kökü kazınmış olan çocuk felci hala yaygın ve çocuklar hala kızamıktan ölebiliyor. Eğer 9 yaşında bir kız olarak dedeniz yaşında bir aşiret reisi ile evlendirilmemişseniz şanslısınız. Son yıl içinde saldırıya uğrayan 317 okuldan birinde okuyor idiyseniz artık okuma yazma bile öğrenmeniz olanaksız. Bir kız olarak zaten okula gitmenizi yasaklamış Taliban. 2001 yılında Taliban yönetimi altında yaklaşık 30 milyonluk ülkede okula giden öğrenci saysı 1 milyonken ve bunların hemen hiçbiri kız değilken bugün okula giden 5 milyon öğrencinin 2 milyonu kız. Kişi başına düşen milli gelir yaklaşık yılda 250 dolar. Ama buna afyondan elde edilen gelir dahil değil tabii. Ülke dünyanın en büyük afyon üreticisi ve artık dini bütün Kuran öğrencileri Taliban ham afyon yerine bunu işleyip daha kârlı olan eroin üretimine geçmiş. Ülkenin yüzde 90'ı zaten tarıma elverişli değil. Afyon, haşhaş çoğu köylünün tek gelir kaynağı. 9 yaşındaki Abdullah bakkaldan şeker almak istediğinde para yerine babasının afyon tarlasından topladığı birkaç gram afyonu bir yaprağa sarıp götürüyor, şeker alıyor. Annesi ham afyonu plastik torbalara koyuyor, 18 gram afyon karşılığı bir metre basma veya iki litre yemeklik yağ alıyor. Babası berbere gidip sakalını Taliban'ın buyurduğu biçime soktuğunda berbere para yerine afyon veriyor. Hükumetin afyon ekimini yasaklamasıyla Abdullah şeker alamıyor, bakkal dükkanı boş, yemeklik yağ yok, babanın sakalları iyice uzamış.

Sovyetlerle ABD arasındaki soğuk savaşın sürdüğü 1979'da Sovyetler Sovyet yanlısı rejimi desteklemek için Afganistan'ı işgale başladı. ABD'nin soğuk savaş içindeki yöntemlerinden birisi Sovyet nüfuzuna karşı bir "yeşil çember" oluşturmaktı. "Operation Cyclone" (Kasırga Operasyonu) adı altında Amerikan İstihbarat Örgütü CIA Pakistan İstihbarat Servisi aracılığıyla "İslam mücahitleri"ni desteklemeye başladı, fanatic Müslüman Arapları "dinsiz" Ruslara ve kız çocuklarını eğitmek isteyen "zındık" yönetime karşı cihat çağrısıyla Afganistan'a getirdi, "mücahitler"i gerek para, gerekse silah olarak destekledi. 1983'te 4,000 kadar "mücahit" üssü oluşturulmuştu. Bu Araplardan biri sonradan tüm dünyanın adını öğrendiği El Kaide kurucusu Osama bin Laden idi. Sovyet işgalinin sürdüğü yaklaşık 9 yıl süresince Afganistan'da ortalama 100,000

askeri vardı ve bu süre içinde yaklaşık 14,000 asker "mücahitler" tarafından öldürüldü. 1 milyondan fazla Afgan öldürüldü, 5 milyon kişi İran ve Pakistan'a kaçtı. 1980'lerde dünyadaki her iki sığınmacıdan biri Afgandı. Bütün bunlar ülkedeki şeriatçıların elini güçlendirdi. Sovyetler kendi sempatizanı bir rejimi desteklemenin yanısıra ülkenin doğal gaz kaynaklarını geliştirip kullanma derdindeydi. 1989'da Sovyet askerleri çekildiğinde ülke tam bir harabe halindeydi. Sol eğilimli Nacibullah hükûmeti üç yıl daha dayandıktan sonra "mücahitler" yönetimi ele geçirdi. Bin Laden "*Sovyetlerin çöküşü Allah'ın ve mücahitlerin sayesinde oldu. ABD'nin fazla bir payı olmadı, ama Sovyetlerin çöküşü ABD'yi daha küstah ve saldırgan hale getirdi*" diyerek bu kez eski destekçisi ABD'yi hedef aldı.

Şu anda Afganistan'da 68,000 Amerikan askeri ve diğer ülkelerden 38,000 asker var. Afganistan'a asker gönderen 25 ülke arasında Avustralya ve Türkiye de var. (İngiltere 9000, Fransa 4200, Almanya 3750, Türkiye 2000, Avustralya 1000). Afganistan'daki savaşın batağa saplandığını gören Başkan Obama 30,000 asker daha gönderme kararı aldı ve diğer NATO ülkelerinden de katkılarını artırmalarını istedi. NATO 7000 asker daha gönderecek. NATO Genel Sekreteri General Anders Fogh Rasmussen'in Danimarkalı olması ve Rasmussen'in 2006'da Danimarka'da Sayın Muhammed'le ilgili karikatürlerin yayınlanmasını savunması Afganistan'daki Kuran Kursu öğrencileri Taliban'a NATO'yu İslam karşıtı gösterme fırsatı tanıdı. Sol, Afganistan'da sürüp gitmekte olan savaşı Amerikan emperyalizminin bir diğer savaşı olarak görüp Taliban'a karşı ABD'yi destekleyenleri de emperyalizmin uşağı olarak tanımlarken ve ABD'yi "şiddetle kınarken" çağ dışı Taliban ile aynı safa düşmüyor mu? Bağımsız bir ülkeye emperyalist ABD'nin saldırısıdır diyenler de var, "al birini, vur birine" diyenler de. "Ne Amerika'nın yüzü, ne Talibanın sakalı!" Gerek ABD emperyalizmini kınayanlar, gerekse tarafsız bir tutum sergileyenler Afgan halkının kol, bacak kesen, taşlayarak insan öldüren, nüfusun yarısını oluşturan kızlara, kadınlara eğitim, çalışma dahil hiçbir hak tanımayan cühela güruhunu desteklemek konumunda kalmıyorlar mı? Bunlar "her halk hak ettiği yönetimi bulur" mentalitesiyle Afgan halkını çağ dığı bir yaşama mahkûm ederek aşağılamış olmuyorlar mı? Taliban'ın en büyük gelir kaynağı afyon. Kıraç bir ülkedeki tek para getiren kaynak haşhaş. Haşhaş yetiştiren köylü ile Taliban'ın çıkarları örtüşüyor. Dağlık ülkede haşhaş yasağını uygulamak neredeyse olanaksız. Haşhaş'ın bir kısmı yok edildikçe arz ve talep gereği fiyatı artıyor, Taliban yine bir kayba uğramıyor. 30-40,000 daha asker göndererek sorun çözülür mü?

Ülkeden Sovyet askerlerini çeken Gorbaçev Amerikalılara da aynı şeyi yapmalarını öneriyor. Obama bu konuda Gorbaçev'ten daha şanslı, çünkü karşısında Taliban'ı desetkleyen bir başka güç yok. Haşhaş ekimin yasaklamak yerine bazı ülkelerdeki gibi devlet kontrolü altında üretime izin verildiğinde köylü kazanılır, Talibanın altı oyulur. Umarız Obama bu gerçeği görecektir.

AÇILIM VE KAPATMA

"*Gözlerimin içine bakın, ne demek istediğimi anlarsınız*". Bu sözler 1960 darbesi ile kapatılan Demokrat Parti'nin ardından kurulan Adalet Partisi genel başkanı (Baba?) Süleyman Demirel'in miting meydanlarında sık sık söylediği bir sözdü. Demokrat Parti'nin oylarını alma yarışında (Menderes kır atına binip göğe çıktığı için!) simgesini kır at olarak alan Adalet Partisi başarılı oldu.

Parti kapatmakla hiç birşeyin çözülmediğinin birçok örneği var. Selâmet, Nizam, Refah, Fazilet, AKP falan bir yanda, DEP, ÖZEP, HADEP, DEHAP, DTP öte yanda. Görünüşe bakılırsa sırada yakında "gözlerimin içine bakın" diyecek olan bir (Barış ve Demokrasi Partisi) BDP var. DTP'nin kapatılmasından Anayasa Mahkemesini sorumlu tutanlar var ve olacaktır. Ancak kuvvetlerin ayrılığı ilkesine inanıyorsanız Yargı'nın ancak Yasama'nın çıkardığı yasalar çerçevesinde karar verebileceğini ve Yürütme'nin ancak bunları uygulamaktan sorumlu olduğunu bilirsiniz. Bir partinin kapatılması ayıbından utanması gereken yargı değil, 1980 darbesiyle gelen anayasayı değiştirmeyen TBMM ve AKP, CHP ve MHP gibi meclisteki büyük partilerdir.

Yeditepe Üniversitesi Anayasa Hukuku Öğretim Üyesi Ekrem Ali Akartürk, İspanya'da Batasuna Partisinin kapatılma kararı ile benzerliği şöyle açıklıyor: "*İspanya'nın verdiği kapatma kararı AİHM'ye gitti, o da bunun doğru karar olduğunu onayladı. Gerekçe 'Batasuna partisinin şiddet eylemlerini desteklediği, ETA'nın terör faaliyetlerine karşı çıkmayıp aksine arka çıktığı' idi, Anayasa Mahkemesi DTP-PKK ilişkisinde de aynı paralelliği bulmuş olmalı*".

12 Eylül 1980 sonrası Genelkurmay Başkanlığı'nın bastırdığı "*Beyaz Kitap*"ta şu açıklama yer almıştı: "*Dağların yüksek kısımlarında, tepelerde yaz kış erimeyen karlar vardı. Güneş açınca üzerleri buzlaşan camsı parlak bir tabaka ile örtülürdü karın yüzü. Üstü sert altı yumuşak olurdu. Bu karın üstünde yürününce, ayağın bastığı yer içeriye çöker, 'kırt-kürt' diye ses çıkarırdı. Doğulu Türkmenlere, Kürt denmesinin nedeni buydu. Bölücülerin Kürt dedikleri, yüksek yaylalarda, karlık bölgelerde yaşayan Türklerin karda yürürken ayaklarından çıkardıkları sesin adıydı aslında*." 1982 yılında yapılan ve aleyhte konuşmanın ve propaganda yapmanın yasak olduğu "güdümlü" referandumda, mavi renk hayır, beyaz renk evet demekti. Kenan Evren yaptığı konuşmalarla halkı mavi oy vermemesi konusunda telkin ediyorhttp://tr.wikipedia.org/wiki/12_Eyl%C3%BCl_Darbesi - cite_note-23#cite_note-23 ve gazetelere mavi renkle ilgili sansür uygulanıyordu. Sonuçta yeni anayasa yüzde 92'lik "Evet" oyu ile kabul edilmişti.

Gerçek demokrasilerde politik partiler çeşitli sınıfların temsilcisidir, etnik grupların ya da yörelerin değil. Ve gerçek demokrasiler terör ve şiddet içermeyen her görüşe açıktır. Bunlar bir yanda "şeriat" olabilir, öte yanda ülkenin bir bölümünün ayrışması olabilir. Parti kapatılmasının ilke olarak yanlış olduğunu bir yana bırakırsak DTP'nin konumuna bakalım. Kürt insanının (en azından büyücek bir bölümünün) sözcüsü olma şansını "muhatap Öcalan'dır, İmralı'dır" diyerek heba eden, kendi varlığının altını oyan bir partiden söz ediyoruz. Bunun, gerçekten kendilerini PKK'nin uzantısı olarak görmelerinden mi, yoksa oy kaygısından mı kaynaklandığı önemli değil. Terörist bir örgütün ve bunun liderinin savunuculuğunu yapmak, Kürt olmasa da DTP'ye oy verebilecek gerçek demokratların dışlanmasıyla sonuçlandı. DTP tarihsel bir fırsatı fena kaçırdı.

Anayasa Mahkemesi kararından birkaç gün önce Tokat'ta 7 askerin öldürülmesinin sorumluluğunu üstlenen PKK, eğer Karayılan'ın daha önce söylediği gibi "kontrol dışı" bir serseri mayın gibi hareket etmiyor idiyse insana hükûmetin açılımını sabote etmek, DTP'yi alternatif olmaktan çıkarmak için mi bu cinayetleri işledi dedirtiyor. Hiçbir örgüt gönüllü olarak "miadının dolduğunu" kolay kolay kabullenemez (bkz. Rahşan Ecevit). PKK varlık nedeninin DTP tarafından giderek ortadan kaldırılabileceğini mi gördü? Yoksa gerçekten Türk milliyetçilerinin söylediği gibi olayları tırmandırarak bir iç savaş ve savaş sonrası bağımsız bir Kürdistan yaratma hayali ile mi hareket ediyor? Toplu cinayetlerin İzmir'deki gibi tepkilere yol açabileceğini göremeyecek kadar kör mü, yoksa gerçekten istediği bu mu?

Öldürülen her insana "Kürt" veya "Türk" diye değil, insan olarak bakabilme yetisini yitiren, insan olmaktan bu denli uzak olabilen, bir yanda ölenlere "şehit" öte yanda ölenlere "düşman" diyebilen bir mentalite kimin işine yarar? Serap'ın ve Ceylan'ın ölümlerine aynı ölçüde yüreği kanamayan insanlara insan denebilir mi?

Komplo teorilerine kulak verirsek, bu aslında DTP'yi ya da onun devamı olacak partiyi güçlendirme çabası olarak te değerlendirilebilir. Halkın gözünde "Mağdur (underdog)" görünen kişi ve partilerin daha da güçlendiği daha önce kapatılan parti örnekleriyle ortada. Başbakan Erdoğan bunun iyi bir örneği. Eğer gerçekten böyleyse güçleneck olan yeni partinin halkın bu sempatisini kullanarak PKK'yi, şiddeti ve terörü dışlama şansını iyi kullanabilmesi gerekir.

Erdoğan "Açılımdan dönüş yok. Dönersek PKK'ya, CHP ve MHP anlayışına hizmet ederiz. Kesinlikle, demokratik açılım sürecimizi, milli birlik kardeşlik

sürecimizi bir geri dönüşle elde edemeyiz. Zaten böyle yapacak olursak bölücü terör örgütüne hizmet etmiş oluruz" diyor. Erdoğan'ın samimiyetine inanın, inanmayın, daha iyi önerileri olanlar varsa beri gelsin. Bir yandan Doğu Anadolu'nun yüzyılların ihmalini ortadan kaldıracak biçimde sosyal ve ekonomik olarak kalkındırılması, Kürtlerin kültürel haklarının güvence altına alınması ne kadar gerekliyse, öte yandan can alan her terör örgütüyle acımasız mücadele edilmesinden başka bir yol var mı? Yok, bırakın ayrı bir Kürdistan kurulsun diyenler Istanbul'daki milyonlarca Kürdü Diyarbakır'a mı gönderecekler? Batıdaki Kürt iş adamı, meclisteki Kürt kökenliler ne olacak? Anası Türk, babası Kürt olanlar ne olacak? DNA testi mi yaptıracaksınız, kafatası mı ölçeceksiniz?

ÖVÜNME VE YERİNME

Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi sendik;
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!
Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: ilerle!
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle...

Yahya Kemal Beyatlı

Çocukluğumuzda okullarda çoğumuzun ezberlediği, çok kez avaz avaz haykırarak en hamasî sesimizle okuduğumuz şiirlerden birisi bu.

Akıncılar ta Osman Bey zamanından başlayan öncü birliklerdi. Tarihin herkesin herkesin ülkesini işgal ettiği dönemlerinde (sanki bugün yapılmıyormuş ta) akıncılar öncülük yapar, orduya yol açarlardı. Akıncı olabilmenin şartlarından birisi de, Türk olmaktı. Devşirmelerin devletin her kademesine, hatta sadrazamlığa kadar, yükselebilme imkânı varken, akıncı olmaları imkânsızdı. 1921'de Hitler'in oluşturduğu kahverengi gömlekli SA (Sturm Abteilung – Fırtına Birlikleri) de aynı yaklaşımla kurulmuştu.

Tuna boylarındaki yerli halkın gözüne akıncılar nasıl görünürdü dersiniz? Tarihi incelerken her olayı o günün koşulları içinde değerlendirmek esastır. Ama tarihiyle övünen bir ulus, ya da bir kişi o tarihte yapılmış ve övünmek bir yana, bugünkü anlayışımızla kabul edilemeyecek olaylardan da kendini tenzih edemez. İnsanlar kendileri birşey yapamadıkları, ya da birşey olmadıkları zaman tarihleriyle övünürler.

Ondan sonra da bir başkası o tarihte geçmiş kötü olayları dillendirdiğinde savunmaya geçer, ya tarihin o bölümünü reddeder ya da olanları mazur göstermeye, tevil etmeye çalışırlar. Oysa bu, madalyonun öteki yüzüdür. Tarihinizle övünürseniz o tarihte yaşanmış olan kötü olayları da sahiplenmek zorunda kalırsınız. Bunların ikisi de yanlış, sağlıksız davranışlardır. Fütûhat üzerine kurulmuş bir Osmanlı devletinin (o zamanki ölçülere göre) başarılarıyla övünürseniz, bunları sahiplenirseniz, Osmanlı'nın yaptığı kötülüklerden de kendinizi dışlayamazsınız.

Bugün nasıl 1945 sonrası doğmuş bir Almanı Hitler Almanyasının insanlık dışı politikalarından sorumlu tutamazsanız, bir Alman'ın Beethoven veya Goethe'nin Alman olmasıyla övünmeye de hakkı yoktur.

Bana bütün bunları çağrıştıran geçen hafta ortaya çıkan bir olay oldu. Sydney'in Fairfield semtinde belediye bir parka "Süryani soykırımı" anıtı dikilmesini onayladı. Süryanilerin savı 1915'te Ermeni tehciri sırasında kendileri de Hıristiyan oldukları, başkaldıran Ermenilere destek verdikleri için ve İngiliz Listowel Kontunun 28 Kasım 1933'te "Süryaniler bizim safımızda çarpıştılar, müthiş fedakârlıklarda bulundular ve savaşın (I. Dünya Savaşı) sonunda nüfuslarının üçte ikisini kaybettiler" sözleriyle belirttiği gibi kendilerinin de soykırıma uğramış oldukları. Tarih Van Valisi Cevdet Bey'in Şubat 1915'te "Azerbeycan'da Ermeni ve Süryanileri temizledik, Van'da da aynı şeyi yapacağız" dedikten sonra çoğunluğu Kürtlerden oluşan, kendi deyimiyle 8000 kişilik Osmanlı "Kasap Taburu" ile 20.000 sivil Süryaniyi öldürme emri verdiğini yazıyor. 1922'de Süryani Konseyi 1914 ile 1918 arasında 275,000 Süryani-Kaldeli'nin öldürüldüğünü beyan etmiş.

Neredeyse 100 yıl önce olmuş bir olayın çapını, nedenlerini, kimin neden sorumlu olduğunu bugün, bugünkü kafamızla, bugünkü değer yargılarımızla, (gerek Süryani gerek Türk) milliyetçi gözlüklerimizle değerlendirmek olanaksız. Tarihin incelenmesi, gerçeklerin açığa çıkarılması elbette önemli ve gerekli. Ama Bir Türk olarak benim ve Süryani kardeşlerimin geçmişteki olayları bugün, 100 yıl sonra dünyanın bir ucunda, Sydney'in Fairfield semtinde yeniden gündeme getirmesi neye hizmet ediyor diye sormak gerekmez mi? Bugüne dek, bildiğim kadarıyla Avustralya'da Türklerle Süryaniler arasında hiçbir gerginlik, hiçbir tatsızlık olmamışken, salt bir kısım seçmenini hoşnut etme küçük hesaplarıyla bu iki toplumu karşı karşıya getiren Fairfield belediyesi üyelerinin hiç mi sağduyusu yok? 100 yıl önce Osmanlı ordusundaki Türklerin ve Kürtlerin yapmış (veya yapmamış) olduklarından ben neden sorumlu olayım? Osmanlı'nın, Fatih'in, Kanuni'nin yaptıklarıyla ne kadar övünme hakkım yoksa, Osmanlı'nın 100 yıl, 400 yıl, 600 yıl önce yaptıklarından sorumlu tutulmamaya da o denli hakkım var.

Bir fıkra vardır. Hoca camide Sayın İsa'nın Yahuiler tarafından öldürüldüğünü anlatır. Bunu duyan Mehmet efendi camiden çıkınca komşusu İzak efendinin yakasına sarılır "vay namussuzlar, siz demek İsa peygamberi öldürmüşsünüz" der. İzak efendi "yahu, Mehmet kardeşim, o 2000 yıl önceydi" deyince, Mehmet efendi "ben onu bunu anlamam, ben daha yeni duydum" der. Şimdi Fairfield'e dikilecek olan anıttaki yazıyı okuyacak olan bir Süryani genci, 100 yıl önce olanlardan belki de tamamen habersiz ve elbette sorumluluk taşımayan bir Türk gencinin yakasına yapışıp hesap mı sorsun istiyor Fairfield belediyesi?

400 yıl Osmanlı yönetiminde kalmış bir Yunanistan'dan gelen bir Yunanlı, sonra ülkesi Yunan ordusu tarafından işgal edilmiş bir Türk bugün Avustralya'da yanyana, çatışmadan yaşayabiliyorsa, Avustralyalılar olarak istediğimiz ortam bu değil mi? Bu ortamı zehirlemeye ne hakkı var Fairfield belediyesinin?

İsrail'de Nazi soykırımında hayatını kaybedenlerin anısına dikilmiş bir "Holocaust Museum" var. Acılı tarihleri Musevileri bir araya getiren ve bir arada tutan bir çimento. Ama bugün İsrail ile Almanya arasındaki ilişkiler olması gerektiği gibi gayet dostça ilişkiler. Soykırımı yapan Angela Merkel değil, bugün Almanya'da yaşayan Alman genci hiç değil. Ermeniler 1915 tehcirinin anısını canlı tutarak yine böyle bir çimento yaratmaya çalışıyorlar. T.C. hükûmetinin Ermenistan'la ilişkileri düzeltmeye çalışmasına bizim milliyetçilerden fazla Ermeni milliyetçileri karşı çıkıyor. Düşmanlıkları sürdürmekte, körüklemekte kimin çıkarı var? Neredeyse 40 yıl önce katledilen sevgili Şarık Arıyak'ın buradaki Ermeni kilisesi ile ilişki kurarak dostluğu geliştirmeye çalıştığını ben şahsen biliyorum. Şarık Bey gözü dönmüş, nefret kusan milliyetçiler tarafından bu nedenle mi öldürüldü sorusu hep takılmıştır aklıma.

İnsanları bir arada tutması gereken "insan olma, uygar olma" çimentosu yerine ırkçı, milliyetçi ya da dinci çimentolar peşinde koşmaktan ne zaman vazgeçeceğiz?

YAŞAMAK

İngiltere'de bir baba genç kızını bir başka mezhepten bir gençle çıkıyor diye öldürüyor, 1500 dolara Şanghay'da yenen yemeği getiren garson kızın aylık maaşı 60 dolar, Uganda "azılı" eşcinsellerin idamı yasasını çıkarıyor, Türkiye'de zorunlu askerlik yapan yedi genç salt o üniformayı giydikleri için öldürülüyor, bir Müslüman ülkede tecavüze uğrayan kız taşlanarak öldürülüyor, Güney Afrika'da lezbiyenlerin "aklını başına getirmek için" erkeklerin tecavüz etmeleri teşvik ediliyor. Oysa…

Nazım Usta'nın dediğini daha iyi söyleyebilme yeteneğim yok. Yeni bir yıla girerken "*Yarısı burdaysa kalbimin*

yarısı Çin'dedir, doktor" diyen Nazım'ın anlatısına sığınıyorum:

Aydının Türk köylüleri,
Sakızlı Rum gemiciler,
Yahudi esnafları,
…
Hep bir ağızdan türkü söyleyip
hep beraber sulardan çekmek ağı,
demiri oya gibi işleyip hep beraber,
hep beraber sürebilmek toprağı,
ballı incirleri hep beraber yiyebilmek,
yârin yanağından gayrı her şeyde
her yerde
hep beraber!
diyebilmek
için
on binler verdi sekiz binini…

(Şeyh Bedreddin destanından)

Sonra yaşam sevincini haykırıyor Nazım, "Taranta Babu'ya Mektuplar"ında:

Hehehey TARANTA - BABU
hehehey
yaşamak ne güzel şey

anasını sattığımın
yaşamak ne güzel şey..
…
Düşün TARANTA - BABU!
İnsanoğlunun yüreği
kafası
kolu
yedi kat yerin altından
çekip çıkarıp
öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki
kara toprağı bir yumrukta yere serebilir,
yılda bir veren nar
bin verebilir.
Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz...
Yaşamak ne güzel şey
TARANTA - BABU
yaşamak ne güzel şey...
Anlayarak bir usta kitap gibi
bir sevda şarkısı gibi duyup
bir çocuk gibi şaşarak
YAŞAMAK...
Yaşamak:
birer birer
ve hep beraber
ipekli bir kumaş dokur gibi...
Hep bir ağızdan

sevinçli bir destan
okur gibi
YAŞAMAK

Dünya güneşin çevresinde bir kez daha döndü, geçen yıl ölmeyenlerimiz bir yıl daha yaşlandı. Gelin, Türk, Kürt, Süryani, Arap, Yahudi, Yunanlı, Avustralyalı, siyah, beyaz, sarı kırmızı derililer, hep birlikte söyleyelim:

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,
yok edin insanın insana kulluğunu,
bu dâvet bizim...

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine,
bu hasret bizim...

YIL 2010-11

KOLAYCI ÖNYARGILAR

Ya Amerikan oyunudur ya da Masonların veya Siyonistlerin çevirdiği dolaplar yüzündendir. Dinsizlerin, namaz kılıp oruç tutmayanların günahları yüzündendir başımıza ne geldiyse. Kızılbaşlar başımıza bu belâları getirmiştir. Ah o Muaviye yok mu, hele Yezid? Bu işte Ermeni parmağı var, Yunan parmağı var...

Çocuklukten yetişkinliğe geçişin en önemli kilometre taşı yaptıklarının sonucundan kendinin sorumlu olduğunun ayırdına varmaktır. Belki de çocuk olmanın en güzel yanı budur: "ben şunu ister, şunu yaparım, sonucu beni ilgilendirmez, sınırları büyüklerim koyar, yaptıklarımın sonucundan beni büyüklerim korur". Ama bir toplum çocuk gibi davranırsa hiçbir zaman büyümez, olgunlaşmaz. Dış politikadaki temel ilke diğer ülkelerin –elbette- kendi çıkarları doğrultusunda hareket edeceğidir ve uluslarası düzeyde kalıcı dostluklar, kalıcı düşmanlıklar olmadığıdır. Bir başka ülke ile olan ilişkilerde iki ülkenin çıkarlarının örtüştüğü noktalar aranır. Yoksa bir ülke dostumuzdur, ne yaparsa iyidir, ya da düşmanımızdır, ne yaparsa kötüdür yaklaşımı ülkeleri felâkete götürür. Elbette çıkarlar çatıştığında komplolar hazırlanır, yürürlüğe konur. "Paranoyak olmam beni takip etmiyorlar anlamına gelmez". Uyanık olmak başka, paranoyak olmak (temelsiz korku ve endişelere dayalı akıl dışı kuruntulara göre düşünmek ve davranmak) başkadır. Paranoyak kişi aptal değildir, çok kez kuruntularına dayalı gayet sistemli bir düşünce düzeni üretir ama temeli gerçek dışı kuruntular, sanrılar olduğundan sonuç kendine ve başkalarına zarar vermek olur.

Yabancı ülkelere karşı akla kara yaklaşımı kadar tehlikeli olan, bazı gruplar için de aynı yaklaşımı gösterme kolaycılığına kaçmaktır. Dış güçler işlerine geldiği zaman ulusal paranoyaları beslerler. Soğuk savaş döneminde "her yatağın altında gizlenen 'kızıllar' paranoyası" hâkim sınıfların çıkarlarını korumak için çok etkili biçimde kullanılmıştı. Bugün Türkiye'de karşılıklı paranoya üzerine kurulu bir çatışma var. Bir yanda askerin darbe hazırlıkları içinde olduğu, öte yandan AKP'nin gidişinin bir şeriat düzenine doğru yol aldığı inanşları insanların olaylara bakışını biçimliyor. Bir de öteden beri yer etmiş, kemikleşmiş önyargılar var. Bunların ilk akla gelenleri Amerika'ya, Masonlara ve Siyonistlere ilişkin. Başbakan'a saldırırken hemen kendisinin Amerika'nın kuklası olduğu savı ileri sürülüyor. Soğuk savaş döneminde nasıl "komünist" sözcüğü hakaret anlamında kullanılıyor idiyse bugün de "Mason" ve "Siyonist" sözcükleri birilerini karalamak, aşağılamak ya da hakaret etmek için kullanılıyor. Bunların yanısıra

ırkçılarımızın kullandığı "Ermeni tohumu", "Yunan dölü" türünden söylemler de var tabii. Baştan şunu belirtmekte yarar var: ABD'nin bugün dünyadaki en büyük emperyalist güç olduğunun ve emperyalizmin nasıl bir sömürü mekanizması olduğunun bilincinde olan bir kişi olarak ABD'nin savunuculuğunu yapmayacağım kesindir. Ömrüm boyunca Mason örgütüyle uzaktan, yakından bir ilişkim olmadı ve bırakın Siyonizmi, Yahudilikle de bir bağlantım yok.

Amerika'dan başlarsak, baştan şu ilkeyi koymakta yarar var: ABD ne dosttur, ne de düşmandır. ABD ile Türkiye'nin çıkarları zaman zaman çatışır, zaman zaman örtüşür. Türkiye'deki sorunlarda Amerika'nın hiç payı olmadığını iddia etmek, her sorunun altında Amerikan parmağı aramak kadar yanlıştır. Enver Paşa'nın Alman hayranlığının ve Almanları "dostumuz" kabul etmesinin I. Dünya Savaşında ülkeyi ne duruma getirdiğini hepimiz biliyoruz. Bundan ders alan İnönü'nün (diğer politikaları hakkında ne düşünürsek düşünelim) II. Dünya Savaşına girmeyerek Türkiye'yi nasıl bir badireden kurtardığını da teslim etmemiz gerekir. Bugün Türkiye, dış politikasını belirlerken halâ dünyanın en büyük gücü olan ABD'yi hesaba katmak zorundadır. Bu ne Amerikan yalakalığı yapmak anlamına gelmelidir, ne de ABD'nin çıkarına olan herşeye karşı koymak demektir. 21. yüzyılda dünya konjonktürünü iyi değerlendirmek, ABD'nin çıkarlarının nerde yattığını görmek ve bu çıkarların Türkiye'nin çıkarlarıyla nerede örtüştüğünü, nerede çatıştığını iyi değerlendirmek demektir. "ABD Türkiye'yi bölmek istiyor" derken Türkiye'nin parçalanmasının gerçekten ABD'nin çıkarlarına hizmet edip etmeyeceğini akılcı biçimde analiz etmemiz gerekir. "ABD güçlü bir Türkiye istemez" derken Türkiye'nin güçlü olması ABD'nin yararına mı zararına mı sorusunu sormak gerekir.

Şöyle bir sıçrama ile ABD-Çin ilişkilerine bir bakalım. Son küresel mâlî kriz önce ABD'de baş gösterdi ve etkilerinden birisi Amerikan halkının, savurganlığına bir nebze de olsa gem vurması oldu. Çin'in ürettiği malların en büyük alıcısı ABD olduğundan ABD'deki kriz Çin ekonomisini de etkiledi. Çin açısından baktığımızda ABD'nin krizi atlatması Çin için arzu edilir bir gelişme oldu. "Oh olsun işte, emperyalist ABD krize girdi, bir balta da biz vuralım" yaklaşımına girilseydi, balta Çin'in bindiği dala inecekti. Çin, ABD'deki paralarını, yatırımlarını çekip ABD'yi daha fazla sıkıntıya sokmayı seçmedi. Çünkü ideolojik olarak ne denli uzak ta olsalar, çıkarları örtüşüyordu.

Avrupa Birliğine Türkiye'nin girip girmeyeceği tartışılırken gerçekçi Avrupa politikacıları "Türkleri sever miyiz, sevmez miyiz?" ya da "biz Müslümanlardan hoşlanıyor muyuz, hoşlanmıyor muyuz?" değil "Türkiye'nin Avrupa Birliğine dahil

olması Avrupa'nın yararına mı, zararına mı?" sorusunu sordular. Bir bölümü "yararına" derken çoğunluğu "zararına" olduğu sonucuna vardılar. Avrupa Birliğinden önce Türkiye'nin AB'nin öncülü olan ve ta 1963'te imzalanan Ankara Sözleşmesi ile başlayan ve 1 Ocak 1996'da tamamlanan "Gümrük Birliği" süreci bugün Türkiye'ye yararlı mıdır, değil midir sorusunun sorulması gerekirken bugüne dek ben bu sorunun sorulduğunu duymadım.

Örnekler çok. Bir takım önyargıları, refleks haline gelen tepkileri gözden geçirmeye başlayınca iş uzuyor. ABD ile başladık, daha sonra Masonlara ve Siyonizme de değinelim diyorum.

KOLAYCI ÖNYARGILAR – MASONLUK

Mimar Sinan Mason muydu? Olsa ne olur, olmasa ne olur demeyin. Bunu ciddi ciddi tartışanlar var. Mustafa Kemal Mason localarını kapatmış, İsmet İnönü yeniden açılmalarına izin vermiş. Celal Bayar da Masonmuş, İhsan Doğramacı da... Süleyman Demirel'in Mason olduğunu zaten bilmeyen yokmuş. Bunları diyenlerin kaçta kaçı acaba Masonluğun ne olduğunu biliyor dersiniz? Sözlüğe baktım. "Mason" karşılığı "dinsiz, imansız" yazıyor.

Mason sözcük olarak "taş ustası" anlamına geliyor. Bu hesapça Mimar Sinan taş ustalığından mimarlığa geçtiğine göre Mason olmalı. Üstelik Kayseri'li Hıristiyan bir Ermeni ailesinin çocuğu ve "devşirme". Abdullah Gül de Kayserili... Acaba o da mı?

Tarihin çeşitli dönemlerinde çeşitli yerlerde zenaat sahipleri usta-çırak ilişkisi içinde yeni adam yetiştirirken zenaat sırlarını, işlerinin "püf noktalarını" öğretmek için çıraklıktan kalfalığa geçen yeni yetmeleri sınavlardan geçirir, sonra da bu yeni ustanın uyanıklık yapıp eski ustalarına karşı fiyat kırmasını, kalitesiz iş yapmalarını, zenaat sırlarını olur olmaz kişilere vermesini önlemek için bir takım gizlilik önlemleri alırlarmış. Hemen Osmanlı öncesi Selçuklular döneminde Kırşehir merkezli Ahî örgütünün yaptığı da bu olmuş. Mesleği debbağlık (hani tabakhane'de çalışanlar var ya) olan Türk bilgesi Ahî Evran Denizli, Konya ve Kayseri'de Ahîliği örgütlemiş. Öyle ki Kırşehir'deki tekkesinde alınan kararlara Azerbeycan'dan Bosna'ya kadar uyulurmuş. Ahî sözcüğü "kardeş" anlamına gelirmiş, "ihvan" da kardeşler demekmiş. Ahî Evran-ı Veli'nin öğretileri Hacı Bektaş-ı Veli'yi de etkilemiş. Masonlar da kendi örgütlerinden "brotherhood" diye, diğer Masonlardan da "kardeşler" (ihvan) diye söz ettiklerine göre Ahî Evran ve Hacı Bektaş ta mı Masonmuş dersiniz? Babam Kırşehir'li olduğuna göre ben de Ahî/Mason muyum acaba diye bir kurt düşmez mi içime? Aslında Masonluğun kökenleri ta Sayın Davut (Musevilerin peygamberi David) dönemine dayanıyor. Rivâyet şöyle:

Sayın Davud Kudüs'te adına lâyık büyük Grek matematikçi, geometri'nin mucidi Öklid kurallarna göre muhteşem bir mabet yaptırmak ister. Bu iş için o günlerin en ünlü mimarı Hiram'ı görevlendirir, çalışmak üzere kırk bin kişi toplanır ve bu işçilere "duvarcı" anlamına "Mason" adı verilir. Adon Hiram Abif, maiyetinde çalışanları (daha sonra Ahî Evran'ın yaptığı gibi) çıraklar, kalfalar, ustalar diye üç gruba ayırır. Meslekî sırları bu üç gruba ayrı ayrı verir. "Hücre" adı verilen bu gruplardakilerden hiçbiri ötekilerin bildiklerini ve ne kadar ücret aldıklarını

bilmez. Ustalığa terfi ettirilmeyen üç kalfa Hiram'ı sıkıştırıp ustalığın sırlarını zorla öğrenmeye kalkar. Hiram bu sırların ancak çalışılarak elde edilebileceğini söyleyince de birisi cetvel, öteki gönye, üçüncüsü de çekiçle vurarak Hiram'ı öldürürler. O gün bu gündür cetvel, gönye ve çekiç Masonların simgesi olur. O dönemlerin en hayranlık yaratan yapılarından biri olan piramit te Mason simgeleri arasında yer alır. Masonluk ilk ortaya çıktığında Musevilikle sıkı sıkıya bağlı olduğu için daha sonra Musevi olmayanların ve taş ustaları dışında diğer zenaat sahiplerinin de katılabileceği Farmasonluk (Freemasonry) ortaya çıkar. Bunlar köle veya serf olmayan özgür (free) taş ustalarının kurduğu zenaat loncalarıdır ve bu ustalar Avrupa'da o muhteşem Gotik kiliselerin yapımında çalışırlar. Daha sonra 1630'larda İngiltere ve İskoçya'da Farmasonluk kurumsallaşır.

Peki, bu noktadan nasıl Masonluğun, Farmasonluğun her taşın altında olduğu varsayımına, her fırsatta kötülenmeleri noktasına nasıl gelinmiş? 21. yüzyıl Türkiye'sinde nasıl oluyor da birileri, hiçbir kanıt olmadan: "*Anarşi, terör-tedhiş, hırsızlık-yolsuzluk, yalan-talan, uyuşturucu ve insan ticareti, vergi dâhil her türlü kaçakçılık, alçaklık, ayırma-kayırma, sağ-sol, Alevî-Sünnî gibi bilumum kötülük-bölücülük hep bu güruhun toplum mühendisleri, Mason ve Siyonist çevrelerce hazırlanıp bilinçle uygulanan senaryolarıdır*" diyebilmektedir?

Ben "onlardan" olmadığım için elbette Masonların sırlarını bilemem. Bütün dünyaya kötülük yapmak için gizli gizli planlar yapmadıklarını da iddia edemem. Ancak Masonluğun bu denli şimşekleri üzerine çekmesinin bir takım nedenleri olabileceğine kafa yoruyorum. Masonlar ne Musevi, ne Hıristiyan, ne de İslâm'da tanımlanan Tanrı/Yahova/Allah kavramlarına değil, "evrenin ulu mimarı"na inandıklarını ve her dinden insana açık olduklarını söylüyorlar. Vatikan, Kasım 1983'teki bildirisinde, "*Masonik topluluklara katılan iman sahipleri büyük günah içindedirler*" diyor. İskoç Kilisesi'nden Hugh Cartwring de Mayıs 1986'da, "*Masonik düzen karanlığın işidir ve kişileri içine girdikçe putperestliğe yönlendirir, bu oluşumu onlarda tabiat haline getirir"* diyerek Masonları karalıyor. Müslüman ülkelerde ve Türkiye'de Masonlar İslâm karşıtı Siyonistler diye biliniyor. Bir takım sırları olan her örgüt gibi Masonluğun, Farmasonluğun da kuşkuyla izlenmesi olağan birşey. Ama şu Mason'dur, bu Farmason'dur diyerek düşünmeden o kişiyi düşman bellemek yerine o kişinin yaptıklarına bakmak, olumlu ya da olumsuz yönleriyle değerlendirmek çok mu zor? Evet, Mustafa Kemal Mason localarını yasaklamıştı, çünkü bir ulus yaratma çabası içinde olunan o dönemde beynelmilelciliğe (internationalism) yer yoktu.

"Tek dişi kalmış canavar"ın Anadoluyu kemirmesine daha yeni son verilmişti. Mustafa Kemal o zaman bunu yapmış, o halde bu bugün için de doğrudur, geçerlidir diyen kafa tembelliği çok yaygın ne yazık ki.

Düşünmekten kaçınan, ya da düşünme yetisi olmayan, güdük kalmış, gelişmemiş, şartlandırılmış kişilerin kolaycılığa kaçmaları düşmanlıkları körüklemekten ve çok kez kendi bindiği dalı kesmekten başka ne işe yarıyor? Kolaycı önyargılar toplumun gelişmemişliğinin, o toplum insanlarının hödüklüğünün göstergesi değil de nedir? Ve Masonlar gelişmemişleri, beyin dumuruna uğramışları çatılarının altına almıyorlarsa onları kim suçlayabilir?

ABD, MASONLUK, SİYONİZM

ABD'nin kuruluşu tarihin dönüm noktalarından birisi olan Fransız Devrimi'nden bir kaç yıl öncedir. Önceleri o dönemin sömürgeci güçleri tarafından ele geçirilen Kuzey Amerika'ya 1600'lerde İngiltere'deki Anglikan kilisesinin dinî baskısından kaçanlar yerleşmeye başlamış ve 1776'da 41 kişi ilk Amerikan anayasasını yazmıştı. Daha sonra aynı baskıdan kaçan Katoliklere de kucak açılmış ve bu temelde biçimlenen ABD'de din ve inanç özgürlüğü önemli bir yer almıştı. 1788 anayasası "Meclis herhangi bir dinin tesisine ilişkin ya da özgürce uygulanmasını yasaklayacak bir yasa çıkaramaz" diyerek laik bir yaklaşım getirmişti. Ve bu, Farmasonların din ve milliyet ayırımı gözetmeyen dünya görüşü ile çakışmaktaydı. ABD'nin kuruluşunda rol alanların hepsinin ya da bazılarının Farmason oldukları ileri sürülür. Bir iddia, ABD anayasasını yazan 55 kişilik komisyonun 50'sinin Farmason olduğudur. Amerikan dolarının üzerinde yer alan mühür Mason simgeleri taşır. Mühürdeki Latince "Novus Ordo Seclorum" yazısı "Çağların Yeni Düzeni", ya da şimdiki deyimiyle "Yeni Dünya Düzeni" anlamı taşır. 1940'larda Başkan yardımcısı olan Harry Wallace "Yeni Dünya Düzeni'nin kurulması için Tanrı'nın Amerika'yı seçtiğini" belirtmiştir. Bu Yeni Dünya Düzeni'nin ABD'deki birçok evanjelistin inandığı gibi Hıristiyanlığa dayalı mı, yoksa Masonluk ilkelerine göre mi olacağı ABD'de oldum olası bir çekişme kaynağı olmuştur.

Sayın İsa, kendisi Yahudi olmasına ve inançlı bir Musevi olarak yaşayıp ölmesine karşın, daha sonra Hıristiyanlığın kurucusu olarak gösterilmiş, ve ölümünden Yahudiler sorumlu tutulmuştur. Birçok yerde, özellikle de Avrupa'da Yahudiler bu temelde "İsa'nın katilleri" denilerek baskı görmüş, dışlanmış, öldürülmüştür. 2000 yıllık Yahudi düşmanlığından sonra nihayet 1962-65 İkinci Vatikan Konseyi "Sayın İsa'nın ölümünden bütün Yahudiler sorumlu tutulamaz" demek zahmetinde bulunmuştur. Ancak bugün halâ birçok Hıristiyan mezhebinin ayinlerinde Yahudiler kötülenmekte, suçlanmaktadır. Tabii daha sonra Sayın Muhammed Mekke'den zamanında bir Yahudi kenti olan Yatrib'e göçtükten sonra Müslümanlar ile Museviler arasında karşılıklı hoşgörüye dayanan bir anlaşma imzalanmıştı. Hatta Sayın Muhammed'in iki tane de Yahudi karısı vardı (Safiye ve Reyhane). Hendek Savaşında bir Yahudi kabilesinin kendisine karşı çıkmasının ardından Yahudiler günün Müslümanlarının gözünde "güvenilmez, hain, arkadan vuran" olmuş ve Müslümanlar güçlendikten sonra Yatrib'in adı

(Peygamberin Kenti anlamına) Medine'ye dönüştürülmüş ve Müslümanlığı kabul etmeyen Yahudi nüfusa "etnik temizlik" uygulanmıştır.

Bu noktadan sonra İslam'ın Yahudilere bakışı Hıristiyanlığın "İsa katilleri"ne bakışıyla benzeşmiş ve Yahudi düşmanlığı kurumsallaşmıştır. Sayın İsa'nın Yahudi olmasına, İncil'in Tevrat'ı ve Zebur'u da içermesine, Kuran ile Tevrat arasında büyük benzerlikler bulunmasına karşın bu düşmanlık yüzyıllar sürmüş ve İsrail'in kurulması ile bu kez de hedef tahtasına Yahudi devleti İsrail oturtulmuştur. Televizyonda İran'daki gösterileri seyredenler "Amerika'ya ve İsrail'e ölüm" sloganlarını mutlaka görmüşlerdir.

Kendilerine Yahudi düşmanlığını yakıştıramayanlar ise "biz Yahudilere karşı değiliz ama Siyonizme karşıyız" derler. Her taşın altında eğer Masonlar yoksa, Siyonistler mi vardır? Peki nedir Siyonizm? Buna bakmadan önce Musevilik hakkında bir iki temel gerçeği söylemekte yarar vardır. En eski uhrevî din olan Musevilik ile bır ırk olan Yahudilik birbirinden ayrılamaz. Museviliğin ortaya çıktığı dönemlerde evrensel din diye bir kavram yoktu. Her ırkın, hattâ her kabilenin kendi tanrıları, tanrıçaları vardı. Ve Sayın Musa gökten kendisine 10 emir geldiğini ve İsrailoğullarının bu emirlere uyması gerektiğini söylerken bunun diğer ırklara ya da kabilelere uygulanması diye bir amaç taşımıyordu. Yahova İsrailoğullarının tanrısıydı, çünkü İsrailoğulları Yahova'nın "seçilmiş, seçkin kulları"ydı. Bu niteliğiyle Musevilik Hıristiyanlığın ve Müslümanlığın aksine ırkçı bir dindir. Eski dostum İsmet Özel'in "Müslüman olmadan Türk olunmaz" diye saçmalaması herhalde "Musevi olmadan Yahudi olunmaz" doğrusundan uyarlama bir görüştür.

Siyonizm sözcüğü daha önce sözünü ettiğim gibi Sayın Davut'un Kudüs'teki tapınağı yaptırdığı Siyon tepesinden adını alır. Yahudiler M.Ö. 6. yüzyılda Babil'e sürüldüğünde Siyon tepesi Kudüs'e dönüş özlemini simgeleştirmiş, yüzyıllar boyu dünyanın dört bir yanına dağılan Yahudileri yeniden toparlamak için 1890 yılında Avusturyalı Yahudi filozof Nathan Birnbaum tarafından Siyon kavramı tazelenmiş ve Yahudilerin Kudüs'e geri dönüp devlet kurma girişimlerinin adı "Siyonizm" olmuştur. Eski çağlarda Mısır'da ve Babil'de sürgün yaşayan Yahudilerin dönmeyi arzuladıkları topraklara tanrıları Yahova "vadedilmiş topraklar" demiş, ve bu deyim bugüne taşınmış, sanki Yahudilerin bu topraklarda ilâhî bir hakkı varmış gibi davranılmış ve dört bir yanı Araplarla çevrili bir İsrail devleti 1948'de kurulmuştur. Bu devletin kurulmasında zengin Yahudilerin katkısı olmuştur. Bugün İsrail'in tüm nüfusundan fazla Yahudi ABD'de yaşamaktadır ve artık Amerika'daki Hıristiyan mezhepleri Yahudi

düşmanlığını bir kenara bırakıp İsrail'i gönülden desteklemektedirler. Irkçı Ku Klux Klan'ın yakın geçmişe kadar zencilerin yanısıra Yahudileri ve Katolikleri de hedeflediği gerçeği artık tarihe karışmıştır. Bunun bir nedeni de köktenci Hıristiyan mezheplerinin, Museviler gibi Mesih'in Kudüs'e, Siyon tepesine bir gün geleceği ortak inancı yatmaktadır.

Bunların bu kadar ayrıntısına girmemin nedeni herhangi birini, ya da bir akımı, politikayı Mason ya da Siyonist diye suçlamak yerine Masonların ve Siyonistlerin ne olduklarını, neyi amaçladıklarını anlamak ve ulusal politikaları belirlerken bunları şamar oğlanı ya da günah keçisi yapmak yerine bizim politikalarımızı nasıl etkileyeceğini ya da etkilemeyeceğini soğukkanlılıkla değerlendirebilmektir. Eğer bugün emperyalizme karşı en önemli savunma ulus devletin çıkarını savunmak ise, bu değerlendirmeleri akılcı bir biçimde yapabilmek şarttır.

ULUS-DEVLET VE EMPERYALİZM

İdeal bir toplumdan söz edildiğinde Ütopya sözcüğü kullanılır. Thomas More 1516'da yazdığı Utopia adlı eserinde paraya ve statüye dayalı eşitsizliklerin olmadığı ideal bir toplumu tanımlar. Ama herkesin ütopya kavramı elbette farklı farklıdır. İnsanların günaha girmeye başlamadan önce var olduğuna inanılan cennet bahçesi bir çeşit ütopya ise, Eflatun'un (Plato) ütopyası filozof yöneticilerin adilce yönettikleri bir toplum modelidir. Komünist bir toplumu savunanlar emeğin sömürülmediği bir toplumu ütopya olarak görürler. Müslümanlıkta iyi Müslümanların gideceği vadedilen cennet te bir başka ütopya tanımlar. John Lennon kendi ütopyasını "Imagine" adlı şarkısında anlatmış, "hayal edin ülkeler olmadığını" diyor, "hayal edin mülkiyet olmadığını" diyor, "tüm insanların dünyayı paylaştığını"…

Şu ya da bu felsefe, din, ülke ütopyanın nasıl olduğunu, ya da nasıl olması gerektiğini tanımlıyorsa bu onların bileceği iş diyebilirsiniz. Yeryüzündeki tüm insanların paylaşabileceği bir ütopyayı bulabilmek, tanımlayabilmek sanırım olanaksız. Marksist felsefede insanları bir arada tutan şeyin sınıf çıkarı olduğu savunulur. Ve Marksistler o nedenle bir ülke emekçisinin bir başka ülke emekçisini savaşarak öldürmesine karşı çıkarlar ve komünist ütopyada emekçiden başka sınıf olmayacağı için uluslar arasında savaş için de bir neden kalmaz. Ama milliyetçilik ve din kavramlarıyla beyinleri biçimlenmiş insanlar halâ savaşmakta, emekçiler kendilerini sömürenlerin çıkarlarını korumak için halâ birbirlerini öldürmektedirler. Milliyetçilik ve "benim dinim seninkini döver" anlayışı halâ dünyanın başına belâ olagelmektedir. II. Dünya Savaşında Alman emekçileri Rus emekçilerini öldürürken bunu kendi ırklarının üstünlüğü inancı içinde ve Almanya adındaki ulus-devlet adına yaptıkları düşüncesiyle yapıyorlardı. Bugün Hindistan'da Müslümanlar ile Hindular, Lübnan'da, Sudan'da Hıristiyanlarla Müslümanlar bunu din adına yapıyorlar. Oysa fetih, güç ya da bir başka ülkeyi işgâl edip sömürme peşinde olmayan ya da silâh ticaretinden kâr sağlamayan insanların savaş istemesini anlamak güçtür. Bu nedenler dışında eğer Ulus-devlet kavramı milliyetçiliği, "benim milliyetim seninkinden üstündür" sapkınlığını doğuruyorsa ulus-devlet kavramı ve ulus-devletler tarihin çöplüğüne mi atılmalıdır?

Bugün başını ABD'nin çektiği "Novus Ordo Seclorum", şimdiki deyimiyle "Yeni Dünya Düzeni" mi bunun yerine geçmektedir ve geçecektir? Çokuluslu şirketler sınır tanımazken, sınırlar giderek erirken, internet aracılığıyla birbirine

kenetlenen dünya insanları bu yeni dünya düzeninin mi öncüleridir? Elbette John Lennon'ın hayal ettiği dünya hepimizin değilse de ırkçı ya da dinci kafa mengenesi içine sıkışıp kalmış insanlar dışında birçoğumuzun özlemini duyduğu bir ütopya. Ancak "Yeni Dünya Düzeni" pazarlama konusunda rakipsiz Amerikalılar tarafından pazarlanırken ne pahasına diye sormanın zamanı gelmiştir sanıyorum. Yeni Dünya Düzeni Hindistan'daki 9 yaşında çocuğun 50 sent gündelikle çalışarak yaptığı lastik pabuçların 150 dolara satılması mıdır? Daha önce kendi halkını doyurabilen ülkelerin Yeni Dünya Düzeni içinde satılabilecek tek ürüne yönelmeleri, Yeni Dünya Düzeni'nin tanrısı "piyasa" bu ürünün fiyatını düşürdüğünde o ülke insanlarının aç kalması mıdır? Aç kalmamak için el değmemiş ormanları kesip batının köfteli ekmeği için sığır yetiştirerek ormanları kıyıma uğramak, dünyayı yaşanmaz hale getirmek midir? Her ülkenin en iyi becerdiği şeyi yapmasının, ikliminin en uygun olduğu ürünü yetiştirmesinin arzu edilir birşey olabilmesi ancak ülkeler arasında, o ülkelerde yaşayan insanlar arasında gerçek bir eşitlik olmasıyle sağlıklı olabilir. Böylesi bir küreselleşme herkesin yararına olur. Güney Amerika'da Chavez'in başını çektiği hareket bu yönde ilerlemeye çalışmaktadır. Peki bugünkü dünya konjonktürü içinde sınırların erimesinin, küreselleşmenin, dünyanın giderek tek bir toplum haline gelmesinin fiyatı nedir?

Tüketim üzerine kurulu kapitalizm 10 yılda atılacak hale gelen otomobiller gibi felsefeleri de bir süre sonra "modası geçmiş" diye nitelemekte ustadır. Bugün halâ emperyalizmden söz eden bencileyin dinazorları bol paça pantolon giyip uzun favori bırakanlar sınıfına sokarak alay konusu yapmaktadır. Yeni Dünya Düzeni etiketi altında piyasaya sürülen şey emperyalizmin pazarlama stratejisinden başka birşey değildir. Bugün Avrupa emperyalizm yarışında "ben de varım " dese de emperyalist güç olarak karşımızda ABD vardır. Kendi toprakları konusunda çok titiz olan ABD, dünyanın birçok yerinde (İngilizlerin iyi bir öğrencisi olarak) "böl ve yönet" yaklaşımı içinde iplerini çekebileceği devletçikler yaratılmasına çalışmaktadır. Tabii Yugoslavya'daki milliyetçiler gibiler de bu çabasında ABD'nin yanında yer almakta, bir bayrak ve milli marş fiyatına egemenliklerinden olmaktadırlar. "Siz ötekilerden farklısınız, neden sizin de bir parlamentonuz olmasın?" söylemi özellikle bir başka grup tarafından ezilen, horlanan, ya da öyle olduğuna inanan milliyetçilere cazip gelmektedir. Bugünkü dünya düzeni içinde ne yazık ki sosyalistler sınırların erimesini değil, emperyalizmin acımasız saldırı ve sömürülerine karşı ulus-devleti savunmak zorundadırlar. Ulus-devlet ırk, din vs. gibi her niteliğinin ortak olduğu

insanlardan oluşmaz. Birlikte yaşama azmi ve kararlılığı olan insanlardan oluşur. Emperyalizm ulus-devletin başına kendi adamlarını getirdiği sürece, (yine dinazorca bir terimle) kompradorlar emperyalist ağababalarıyla engellenmeden işbirliği yapabildiği sürece, ya da bugün birçok ülkeye IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı özelleştirme furyası yoluyla kaynaklarına, sanayiine el koyabildiği sürece ulus-devletin varlığına göz yumar. Emperyalizmin çıkarına çomak sokulmaya başlandığı anda etnik ve dinsel ayrılıklar körüklenir, boyun eğmeye mahkûm devletçikler yaratma yoluna gidilir. Ulus-devletin emperyalizme kafa tutabilmesi ancak o ülkenin ekonomik olarak güçlenmesiyle olur. Rusya ve Venezuela bunu bugün bunu doğal kaynaklarıyla, Çin imalâtıyla, Hindistan eğitimli insan gücüyle yapmaya çalışmaktadır. Bunlardan Türkiye için çıkarılacak ders, ülkenin ekonomik olarak güçlenmesi, özelleştirmelere son verilmesi ve parçalanma girişimlerine direnilmesi gerektiğidir. Bu güçlenmenin, laik Istanbul burjuvazisi ya da dinci yeni Anadolu zenginleri yoluyla olması ise yalnızca teferruattır.

İKTİSAP

Sevan Nişanyan 1956 Istanbul doğumlu, Ermeni kökenli bir Türk vatandaşı. Tarih, felsefe ve politika eğitimi var. İzmir Selçuk ilçesi Şirince köyünde yaşarken köyündeki yıkılmakta olan evleri resmi izin olmadan restore ettiği gerekçesiyle 2001 yılında 10 ay hapis yatmış. Bu süre içinde Türkçenin etimolojisine (sözcüklerin kökenleri) eğilmiş. İlk Türkçe etimoloji sözlüğünü hazırlayan ilk Türkçe etimologu Ermeni asıllı Bedros Kesesteciyan gibi, Mustafa Kemal döneminde Türk Dil Kurumu Baş Uzmanı olan ve Adil Açar, A. Dilaçar adlarıyle bilinen bir diğer Ermeni asıllı Türk Dilbilimci Agop Martayan gibi, 1933 doğumlu büyük Türkçe dilbilimcisi, sözlük ustası, yine Ermeni asıllı ve Pars Tuğlacı adıyla bilinen Parseh Tuğlacıyan gibi Nişanyan da dilbilimine eğilen ve bir etimoloji sözlüğü hazırlayan bir yurttaşımız. Türkçede Arapça kökenli sözcüklerin çokluğu nedeniyle iyi Türkçe bilmek için okullarda Arapça öğretilmesini savunuyor ve "Arapça öğrenirsek laiklik delinir mi?" diyor. Geçen yılın sonlarına kadar Taraf gazetesinde yazdığı için çok kesimden şimşekleri üzerine çekmişti.

"Kasib" sözcüğünü sözlüklerde bulamayınca Nişanyan'dan medet umdum. Onda da bulamayınca olmayan Arapça bilgimle "kesb" kökünden geldiğini düşündüğüm iktisap ve müktesep sözcüklerine baktım. İktisap için "edinme", muktesep için de "edinilmiş" deniyor. Bu Arapça merakı da nereden geldi demeyin. İran kökenli Amerikalı akademisyen Vali Nasr'ın geçen yıl "*Kaderin Gücü: Ortadoğu'da yeni Müslüman Orta Sınıfın Yükselişinin Dünyamız için Anlamı*" adlı bir kitabı yayımlandı. Kitabında şöyle bir bölüm var: 2006 Kasımında Papa Benedict XVI Türkiye'yi ziyaret ettiğinde Mavi Cami adıyla bilinen Sultan Ahmet camiini de ziyaret ediyor. 20.000 mavi İznik çinisiyle bezenmiş camiyi hayranlıkla gezdikten sonra Papa başını kaldırıp cami çıkışındaki siyah üzerine beyaz Arap harfleriyle yazılmış levhaya bakıp, bundaki sözcüklerin ne anlama geldiğini soruyor. Bunun bir hadis olduğu ve "*al-kasib habiballah"* dediği kendisine anlatılıyor. "*Kasib*" Allah'ın sevgili kuludur anlamına geldiği anlatılıyor. "*Kasib*" sözcüğü "edinen" demek oluyor, birçok çeviride bu "tacir, tüccar" olarak açıklanıyor. Sözcüğün, çalışarak, alnının teriyle mal mülk "edinen" anlamı var. Nasr Orta Doğu'da ve genelde İslâm kültürünün hâkim olduğu ülkelerde son 20-30 yıldır gelişen, serpilen, semiren orta sınıfa dikkat çekiyor. Müslümanlığın Hıristiyan Batı'da köktendincilikle, çok kez de "İslâmi terörizm" ile eş anlamlı görülerek korku yarattığı bir ortamda orta sınıfın ortaya

çıkıp güçlenmesinin şeriat özlemcilerine karşı en iyi ve etkili denge unsuru olmaya başladığını ve olacağını savunuyor.

O gün Papa, namazdan çıkanların son okuduğu sözcüklerin ticareti övdüğünü görüyor. Sayın Muhammed'in tacirliğinden başlayarak Nasr Müslüman ülkelerde ticaretin önemini ve İslâm dininin bunu teşvik ettiğini savunuyor. Bu ülkelerde küçük işletmelere dayalı yeni bir ekonominin geliştiğini, bu yeni orta sınıfın yerel değerler ile artan tüketimi bağdaştırdığını ve küresel ekonomi ile sıkı bağlar kurarak giderek zenginleştiğini vurguluyor. Ve bu gelişmenin köktendinci, şeriatçı akımdan çok daha güçlü, çok daha dinamik bir güç olduğunu (Marksizmden hiç söz etmeden) Marksist bir yaklaşımla açıklıyor. Küreselleşmenin uydu yayını yapan televizyon kanalları, cep telefonları ve internet gibi araçlarıyla bu orta sınıfın artık dünya ile bütünleştiğini, şeriata uygun İslâmi bankaların, finans şirketlerinin palazlandığını, İslâmi tüketim maddeleri talebinin, örneğin helâl yiyecek ve türbanın yanısıra Mekke Kola ve Kıble Kola satışlarının arttığını gözlemliyor. Mısır, İran, Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin 420 milyonluk nüfusunun toplam GSMH'sının (Gayri Sâfi Millî Hasıla) 3.3 trilyon dolar olduğunu, bunun da nüfusu üç kat olan Hindistan'ınkine denk olduğunu vurguluyor. Piyasa koşullarının ve kâr güdüsünün İslâmî kuralları nasıl eğip bükebildiğine örnekler veriyor. Örneğin, taksitle araba satışlarında, faiz arabanın fiyatına ekleniyor ve arabayı satın alan kişi faiz ödemediğinin, satan da faiz almadığının rahatlığını yaşıyor. Amerika'da şeriata uygun finansman ürünleri icat ederek büyük paralar kazanan Yusuf DeLorenzo gibi "Hocalar" var.

Bütün bu ekonomik canlılık İslam ile kapitalizmi kaynaştırarak sağlanıyor. Müslümanlık zaten özünde kapitalizme aykırı bir inanç sistemi değil. Bu palazlanan yeni orta sınıfın çoğunluğu, Türkiye'deki gibi taşradan geliyor. Kasaba eşrafının çocukları ve torunları modern ekonomilerin nasıl işlediğini inceliyor, öğreniyor ve bunlarla bütünleşiyor. Piyasa kurallarını iyi biliyor, benimsiyor ve ideal kapitalistler gibi yalnızca kendi ekonomik çıkarlarını düşünüyorlar. Bölgedeki ekonomik kalkınma bu orta sınıf yoluyla oluyor ve bu sınıf palazlandıkça tüketim talepleri de gündeme geliyor ve yalnızca öteki dünyada değil, bu dünyada da iyi yaşamayı amaçlayarak tüketiyor, tüketiyorlar.

Nasr Kayseri Belediye Başkanından söz ediyor. Başkan şöyle diyor: "Weber'i okudum. Kalvinistlerin çok çalış, tasarruf et ve yatırım yap yaklaşımı Kayseri'de olanlarla çok benzeşiyor". Hacılar Belediye Başkanı "Müslümanlıkta fabrika açmak ibadet gibidir" diyor. Nasr'ın iddiası İslâmî kapitalizmin gelişmesi ile İslâm

dünyasının modernleşeceği ve şeriatçılıktan uzaklaşacağı. Aynen Hıristiyanlıktaki reform hareketinin değil, onunla eş zamanlı olarak Avrupa'da öbek öbek serpilen ticaretin Avrupa'nın modernleşmesini sağladığı gibi. Nasr pazarların açılmasının siyasal haklarda da açılım getireceğini ileri sürüyor.

Nasr'ın söylediklerinin çoğu aklıma yatıyor. Toplumsal gelişmelerin lokomotifi teknolojik ve ekonomik gelişme ve bunların getirdiği, değiştirdiği üretim ilişkileridir. Ve kapitalist ekonomilerde "paranın dini yoktur". Bunların hepsi iyi de ben halâ "kasib" sözcüğünü tam kavrayabilmiş değilim. Parası olmayan eşine dostuna kredi sağlayıp milletin malı olan bir işletmenin bunlara yok pahasına satılması Sayın Muhammed'in "kasib" tanımına giriyor mu acep sorusu dönüp duruyor kafamın içinde.

GÜNDEM KAYDIRMACA

-Kim döktü bu sütü?

-Ama ben seni çok seviyorum.

Kedisi olanlar bilirler. Süt dökmüş kedi, gelir bacaklarınıza sürtünür, sizi ne kadar sevdiğini anlatır. Hayvanlar suçu kabullenmez, özür dilemeyi bilmezler.

Bilmece, bildirmece, dil üstünde kaydırmaca!

Politikacılar, önderlik özentisi olanlar, gündemi kaydırmakta ustadırlar.

Reagan ve Thatcher'ın neo-liberal politikalarını uygulayan dönemin Avustralya başbakanı John Howard 2001 Ağustosunda ırkçı politikacı Pauline Hanson'ın Liberal Parti'nin oylarını götürmeye başladığını görünce tüm uluslararası anlaşmalara aykırı olarak 438 sığınmacıyı taşıyan Norveç gemisi Tampa'yı Avustralya sularına sokmama kararı ile gündemi değiştirmişti. 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırı zaten gündemi kaydırmıştı. Howard (sanki başkası karar veriyormuş gibi) "Avustralya'ya kimin geleceğine biz karar veririz" diyerek 10 Kasım 2001 seçimlerini kazandı.

Sendikaları etkisizleştirme politikasını sürdürürken sürekli "sınır güvenliği" ve "yasa dışı sığınmacılar" konusunu gündeme getiren Howard, 2004 seçimlerine gittiğinde muhalefet lideri zamanın ABD Başkanı G.W.Bush'u "hafızalardaki en beceriksiz ve en tehlikeli başkan" olarak niteleyen Mark Latham'dı ve ABD büyükelçisi Latham'ı başbakan olarak görmek istemediğini açıkça belirtmişti. Kişisel saldırılarla yıpratılan Latham seçimi kaybetti ve Howard 9 Ekim 2004'te dördüncü kez seçimleri kazandı, uzun süredir planladığı "Çalışma Seçenekleri" yasasını çıkardı. Buna göre çalışanlar işverenlerle bireysel sözleşmeler imzalayacaklar ve toplu sözleşmeler artık geçerli olmayacaktı. Dolayısıyla sendikalar sıfırlanacaktı. Bu kez Howard'ın gündemi kaydırma çabaları başarılı olmadı, sendikalar ve İşçi Partisi bu yasayı gündemden düşürmedi ve "ABD'ye bağlıyız" amentüsünü tekrarlayan Kevin Rudd seçimleri kazandı. "Çalışma Seçenekleri" yasası iptal edildi.

Türkiye'de iki aya yakındır süren Tekel işçileri grevinde temel sorun 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun istihdam şekillerini belirleyen 4. maddesinin (C) fıkrasında yer alan "geçici personel" statüsüdür. 4-C'deki hüküm şöyle: "*Geçici personel: Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğunda Devlet Personel Dairesi'nin ve Maliye Bakanlığı'nın görüşlerine dayanılarak Bakanlar Kurulu'nca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşmeyle*

çalıştırılan ve işçi sayılmayan kimselerdir." 4-C'liler, memur desen memur değil, işçi desen işçi değil, sözleşmeli personel desen sözleşmeli personel değil. Hükûmet bu işçileri özetle "statüsüz" hale getiriyor. Mecliste bu çok önemli konunun gündemi işgâl etmesini beklerken ne oluyor? Başbakanın karısı Emine Erdoğan'ın türbanla Gülhane Hastanesine alınıp alınmaması konusu tartışılıyor. Özelleştirmeler ülkenin zenginliklerini şuna buna peşkeş çekerken basın yayın organlarında tartışılan konu ne? Kimin darbe plânlayıcısı, darbe destekleyicisi olduğu veya olmadığı.

Meclisteki partilere bakıyoruz. Birisi ülkenin kaymağını dinci kardeşlerine yedirtme çabası içindeyken, bir öteki laik Istanbul burjuvazisinin elinden kayıp giden ekonomik gücün savunuculuğunu yapıyor, bir diğeri ülkenin sorunlarını ırk temelinde çözme çığırtkanlığında. Bir başkası da "beni sömürecekse Kürtler sömürsün" sapkınlığı içinde. IMF'nin dayatmalarına, ABD emperyalizminin oyunlarına, AB'nin iki yüzlülüğüne, Dünya Bankasının kapitülasyon benzeri uygulamalarına karşı çıkan sesler var mı? Varsa herhalde pek cılız çıkıyor ki pek duyan yok. Varsa yoksa, "türbanla nereye girilir, nereye girilmez", "falanca paşa filânca gazeteciyle ne biçim darbe plânları yapmış…"

Yazar ve akademisyen Öztin Akgüç şöyle diyor: "gerçekten halk egemenliğini amaçlayan, dürüst, yetenekli, bilgili, özverili, saygılı kişilerin ön plâna çıkmasını özleyenler için iki seçenek var. *'Ya, benim cılız sesim, emperyal güçlerin de desteklediği bu düzeni değiştirmeye yetmez'* deyip, bir kenara çekilmek ya da cılız, yetersiz olduğunu bile bile sesini yükseltmeye çalışmak. Koşullar ne olursa olsun erdemli kişilerin seslerini yükseltmesi ve oynanan oyunları halka anlatmaya çalışmaları gerekir. Aksi halde ağzı kalabalıklar, halk avcıları, hava atanlar, iç ve dış güçlerce desteklenenler halk aleyhine kazanmayı sürdüreceklerdir". Nerede bu erdemli kişiler? Tekel işçileri Ankara soğuğunda grevdeyken Emine Erdoğan'ın türbanıyla uğraşan MHP'li Osman Durmuş mu? Başbakanı peygamber gibi gören AKP'li mi, TBMM Başkanvekili Güldal Mumcu'ya saldıran Bülent Arınç mı, "*Neymiş, 'Hükümet devirirmiş'. Sen avucunu yalarsın, avucunu. Neyi deviriyorsun sen? Bunlar ülkeyi sadece kendilerinden ibaret zannediyorlar. Bu AK Parti 15 milyon vatan evladının, seçmeninin oyunu alarak iş başına geldi. 15 milyonluk temsilcisi olan AK Parti hükümetini devireceksin? Senin kaç tane üyen var ya, sen ne ile konuşuyorsun ve bizi... Önce haddini bil. Haddini bil ve bizi söylemeyi düşünmediğimiz ifadeleri kullanmaya mecbur etmesinler*" diyen bir başbakan mı, bütün bunlar olurken ellerinin üstünde oturan Baykal mı, "önderlik" diyerek tapındıkları Abdullah Öcalan'ın "BDP'yi

illegal bir silâhlı örgüt olan PKK'den ayrı tutun" tavsiyesini bile umursamayıp PKK bayrakları açan Kürtçü milletvekilleri mi?

Dunning Kruger Teorisi "Cehalet, gerçek bilginin aksine, bireyin kendine olan güvenini artırır" diyor ve şunu öne sürüyor:

- Niteliksiz insanlar ne ölçüde niteliksiz olduklarını fark edemezler.

- Niteliksiz insanlar, niteliklerini abartma eğilimindedir.

- Niteliksiz insanlar, gerçekten nitelikli insanların niteliklerini görüp anlamaktan da âcizdirler.

Ne yazık ki sonuçta, "kifayetsiz muhterisler" her zaman ve her yerde daha hızlı yükselecekler ve toplumun başına dert olacaklardır...

Hâşâ, kimseye niteliksiz, kifayetsiz, aptal demek bize düşmez ama nedir asıl gündem? Türk, Kürt, etnik kökeni ne olursa olsun, dindar, dinsiz, köylü kentli kim olursa olsun, emekçinin emperyalizmle ortaklık içindeki Türk, Kürt, dindar, dinsiz, köylü kentli başkaları tarafından sömürülmesidir. Gerisi gündem kaydırmadır, lâf-ı güzaftır.

MEDİNE, MÜNEVVER VE SONRAKİLER

ABD'deki ünlü Harvard Üniversitesinden Dr Marc Hauser'ın yakınlarda açıkladığı bir araştırmanın sonuçları ilginç. Özetle dinsiz kişilerin en az dindar kişiler kadar doğru ile yanlışı ayırdedebildiklerini ortaya çıkarmış. Ahlâk ve din arasındaki bağı inceleyen ve bunu bilimsel psikolojik testlerle irdeleyen Hauser'in vardığı sonuçlara göre bu bağ insanların kafasına öylesine yer etmiş ki dine yönelik bir eleştiri ahlâklı bir yaşam biçimine yönelik bir saldırı olarak görülmektedir. Dindar bir kişinin ahlâksız olması dinsiz bir kişininkinden farksız diyor. Bizde "Allahsız", "Allahtan korkmaz", "sende hiç din iman yok mu?" gibi sözler o kişinin ahlâksız olduğunu belirtmek için kullanılıyor. Dinsizlerin ahlâklı olabileceği dindarların kabul etmekte zorlandıkları bir kavram. Yalnızca o değil, bunu kabul ederlerse toplumda dinin öneminin azalacağı, ya da yok olacağı endişeleri var.

Avustralya'daki sayım sonuçlarına bakalım. 1901'de nüfusun %96.1'i Hıristiyan, %1.4'ü başka dinden, %0.4'ü dinsizmiş, %2'si de dinini belirtmemiş. 1976'da Hıristiyanlar %78.6, diğer dinlerden olanlar %1, dinsizler ve dinini belirtmeyenler %19.7 olmuş. 2001'deki rakamlara bakalım: Hıristiyanlar %68, diğer dinlerden olanlar %4.9, dinsizler ve dinini belirtmeyenler %27.2. Türkiye'de çocuğun nüfusuna (annesi, babası Hıristiyan veya Musevi değilse) doğduğu zaman "İslâm" yazıldığı için hep "%99'u Müslüman olan ülke" söylemi vardır ve gerçek rakamın ne olduğunu kimsecikler bilmez ve de bilmek istemez. İmdi, hanginiz "%99'u Müslüman olan ülke" Türkiye'nin %27.2'si dinsiz olan Avustralya'dan daha ahlâklı olduğunu ileri sürebilir? Ancak yolsuzluk, hırsızlık, dolandırıcılık, soygunculuk, rüşvet, yalancılık gibi şeyleri ahlâksızlık olarak görmeyip ahlâk kavramını kadının saçının kaç telinin göründüğüne, kızların evlenmeden önce bakire olmasına, kızı bir erkekle konuştuğu için öldürerek "namusunu temizleme"ye bağlarsanız bunu iddia edebilirsiniz.

Dindar yazar Mehmet Şevki Eygi bakın ne yazıyor:

** Haram rant yiyen İslâmcılar size yazıklar olsun, iki yakanız bir araya gelmesin, tepe üstü düşün, beter olun, berbat olun! Müslümanlara leke sürdünüz...*

** Bozuk düzenlerde bozuk işler yapılır nice b.... yenilir diyen İslâmcılar!.. Bu sapık fetvaya uymaktan dönmezseniz biz sizden, siz bizden beri olunuz, sizi gözümüz görmesin, yıkılın gidin!*

** İhâlelere fesat karıştıran sahte İslâmcılar. Başlarınıza o ihâleler kadar taş düşsün!*

** Vaktiyle bu düzen bozuk diyen, ellerine fırsat ve imkan geçince bozuk ve çarpık dedikleri düzenin veya sistemin haram nimetlerine aç köpekler gibi saldıran sahtekâr İslâmcılar!.. Bu yolda giderseniz akıbetiniz hayr olmaz.*

** Hazret-i Ömer Faruk Efendimiz Ümmetin işini görürken Ümmet mumunu yakar, kendi işini görürken kendi kandilini uyandırırmış edebiyatı yapan, ellerine imkân geçince saçı bitmedik yetimlerin, fakir fukara halkın hukukunu çiğneyen uğursuz İslâmcılar... Sizleri gözümüz görmesin.*

** Kur'ân'da Rabbimiz "Allah müsrifleri sevmez... İsraf edenler Şeytanın kardeşleridir..." buyurmuşken, kendileri Nemrud gibi, Fir'avn gibi, Neron gibi, Şeddat gibi israf, debdebe, tantana, şaşaa, ihtişam, gurur, kibir içinde yaşayan, ne oldum delisi, küçük dağları kendisi yarattı sanan türedi İslâmcılar, başınıza haram servetleriniz kadar taş yağsın!..*

** Saçlarına yün yumakları ilave edip sözde tesettüre giren dar ve rengârenk elbiseler içinde gezip tozan; erkeklerin şehvetli dikkatlerini açık hafifmeşrep karılardan fazla çeken İslâmcı sayın bayanlar!.. Ya tevbe edip dosdoğru tesettüre girin, yahut bu numaraları, bu tiyatroları bırakın.*

** Arazilere daha fazla yapı, daha fazla kat izni çıkartıp, bu yüzden oluşan rantlardan milyonlarca lira haram komisyon alan İslâmcılar!.. O haram komisyonlar size zehir olsun, zıkkım olsun!..*

** Emanetleri ehil ve lâyık olanla değil, kendi yaranına, yakınlarına, akrabalarına dağıtan, nepotizm yapan, emanetlere hıyanet eden İslâmcılar!.. Sizin yatacak yeriniz yoktur.*

** Haklı ve doğru uyarılardan, olumlu tenkitlerden nefret eden, yalan da olsa övgülere bayılan münafık İslâmcılar!.. Bu kafayla daha ne kadar sürdürebilirsiniz bu oyunu?*

** Yâranlarını, yalakacılarını, yağcılarını, meddahlarını, pohpohlayıcılarını mükâfatlandıran, onların önüne yağlı kemikler atan, övgülere doymayan İslâmcılar!.. Tarihteki benzerlerinizden hiç ibret almaz mısınız siz?*

...

Veyl size!.. Eyvah size!.. Vah size!..

Adıyaman'ın Kâhta İlçesinde, erkekle konuştu diye kızları Medine'yi diri diri gömerek öldüren ve bunun için mutlaka cennetlik olduklarına inanan babası ile dedesi Ayhan Memi ve Fethi Memi mi ahlâklı? 16 yaşında bir genç kızın hayatını en korkunç biçimde karartıp ayaklar altında ezilmeyi hak eden bu haşaratı bunu yapmaya iten nedir peki? Müslüman olmaları mı? Kürt olmaları mı? Ahlâkın

bunu gerektirdiğini sanmaları mı? %27.2'si dinsiz olan Avustralya'da böyle bir olay olduğunu duydunuz mu? Geri kalmışlığın geri kafa yapısını, feodal düzenin acımasızlığını, "töre cinayeti" adı altında mâzur gösterilmeye çalışılan vahşeti hangi politikacının lânetlediğini duydunuz? Duymazsınız elbet. Dinciler Müslümanların, politikacılar ağaların, Kürtçüler Kürtlerin desteğini kaybederler sonra! Giderek artan bu insanlık dışı olaylara ne zaman dinli-dinsiz, Kürt-Türk saplantılarının dışında ilkel derebeylik-şeyhlik düzeninin ve bunun getirdiği ve beslediği örümcek tutmuş kafa yapısının neden olduğunu ve bu kafa yapısının değiştirilmesi için imam-hatip eğitiminin değil, çağdaş laik eğitimin gerekli olduğunu neden hiçbir yönetici haykırmaz? Istanbul'da başı testere ile kesilip bedeni bir gitar kutusuna konulup çöpe atılan Münevver'in katili bulunamayınca aileye "yavrunuzu niçin takip etmediniz, onunla niçin ilgilenmediniz, ona niçin çeki düzen vermediniz?" diyenler mi ahlâklı? Medine hiç mi yüreğinizi yakmaz? Bu kadar mı duyarsızsınız? Dininizin buyurduğu ahlâk anlayışı bu mu? Daha kaç Medine, kaç Münevver gerekecek sizin o "ahlâklı" yüreğinizi titretmek için?

GERÇEKLER VE YALANLAR

Ünlü Alman oyun yazarı Bertolt Brecht'in Galile adlı oyununda yaşlı Galile ile fiziğe merak salan genç bir keşiş arasında geçen bir konuşma vardır. Keşiş ırgatlık yapan anasıyla babasının İtalya'nın yoksul Campagna bölgesinde güneşin altında bütün gün çalıştıktan sonra kıt kanaat karınlarını doyurabildiklerini söyler. Galile'nin buluşları evrenin merkezinde Tanrı'nın özel olarak yarattığı dünyanın ve bu dünyada özel olarak yarattığı insanların olduğu inancını sarsacaktır. Pazar günü kiliseye gidip İsa'nın kendilerini sevdiğine inanmazlarsa bütün çektikleri acıların, ızdırapların, açlığın bir anlamı kalmayacaktır. Galile'nin öfkeli yanıtı şöyledir: "*neden dolapları boştur? Neden verimli bağların, dolgun başakların ortasında açlık çekerler? Senin Campagna ırgatları İsa'nın temsilcilerinin İspanya ve Almanya'ya açtıkları savaşların bedelini ödedikleri için açtırlar. Ünlü Margaritifera incileri nasıl oluşur, bilir misin? İstiridyenin içine yabancı bir madde girer, bir kum tanesi belki. İstiridye bunu, kendisine zarar vermesin diye bir salgıyla kaplar ve bunu yaparken acı çeker, neredeyse ölür. İnciyi şeytan alsın, bana sağlıklı istiridye gerekli. Ahlâklı olmak sefalet çekmekle bağlantılı değildir. Anan baban varlıklı ve mutlu olsalar, varlıklı ve mutlu olmaktan kaynaklanan değerleri olacaktı*". Gerek kendisi, gerekse sevdiği Galile için engisiyon işkencesinden korkan keşiş "*senin dediklerin doğruysa, biz olmadan da nasıl olsa gerçekler ortaya çıkmaz mı?*" diye sorar. Galile: "*Hayır, hayır, hayır. Ancak biz zafer kazanırsak gerçekler zafer kazanabilir. Aklın zaferi ancak akılcı insanların zaferiyle mümkündür. Anan baban gibiler yerlerinden kımıldamazlarsa, düşünmezlerse en ileri teknolojinin bir yararı olmaz onlara. Tevekküllerini anlıyorum ama öfkeleri nerede?*"

Brecht yaşasaydı geçen hafta 112 yaşında olacaktı. Kendisini saygıyla anıyorum. Gerek akılcılık, gerekse bireysel sorumluluk konularında Galile'nin ağzından söyledikleri bugün de hâlâ geçerli. İsmet İnönü'nün şu ölümsüz sözlerini hatırlayalım: "*Bir memlekette, namuslular, namussuzlar kadar cesur olmadıkça, o memlekette kurtuluş yoktur. Arkadaşlar, eğer bir memlekette, namus sahipleri de en az kötü insanlar, fesatçılar kadar sabırlı olmazsa, o memleket mutlaka batar*". Bunu ister Türkiye'ye, ister tüm dünyaya uygulayabilirsiniz.

Tüm dinler yaşama ilişkin kurallar getirmiş, bazıları bunları buyruk, bazıları öğüt biçiminde insanlara vermiştir. Doğruluk, dürüstlük her dinde rastlanan kurallardır. Ama hiç bir dinde "yalan söylemeyeceksin" buyruğu yoktur. En yakını "yalancı şahitlik yapmayacaksın" kuralıdır. Yalanlar üçkağıtçılık için

söylendiği gibi karşımızdakini kırmamak, incitmemek için de söylenir. Daha yalan söylemeyi öğrenmemiş çocuklar gördüklerini, düşündüklerini apaçık söylerler. Ancak büyüyüp olgunlaştıkça "beyaz yalan" ile "kara yalan"ın farkını öğrenmeye başlarlar.

Geçenlerde "The Invention of Lying" adlı bir İngiliz filmi seyrettim. Kimsenin yalan söylemediği, "yalan" diye bir kavramın bilinmediği hayalî bir ülkede geçiyor. Ölüm döşeğinde olan ve öldükten sonra herşeyin yok olacağına inandığı için korku içindeki annesini rahatlatmak için adam ilk yalanı söylüyor ve ona öldükten sonra gideceği cennet benzeri bir yeri anlatıyor, anne huzur içinde ölüyor. Ama bunu duyan başkaları (kimsenin, bu arada bu adamın da yalan söylemiş olabileceği akıllarından geçmediği için) buna inanıyorlar ve bunu nereden bildiğini soruyorlar. Artık dediğinden dönemeyeceği için adam bunu kendisine "gökteki büyük adam"ın söylediğini anlatıyor. Ve tahmin edebileceğiniz gibi iş büyüyor, çığrından çıkıyor. Seyretmeyenlere tavsiye ederim.

Bir fıkra vardır. Adamın birini bir hâkime "eşek" dediği için mahkemeye verirler. Adam savunmasında "özür dilerim, bir hâkime eşek demenin suç olduğunu bilmiyordum. Peki bir eşeğe "hâkim" demek suç mudur diye sorar. Biraz afallayan hâkim "hayır, değildir" deyince adam "teşekkür ederim hâkim bey" der. "Demeden demek" işte budur.

Doğruları söylemek, savunmak, hurafelere karşı akılcı yaklaşım getirmek, bırakın aydın olmayı, kendisine birazcık saygısı olan herkesin görevidir bence. Bunu yaparken de kişiyi değil, düşüncelerini, yaptıklarını eleştirmek, "sen aptalsın" ya da "hıyarsın" demeden yapabilmek gerekir. Bunu yaparken yalan söylüyorsak söyleyelim. Nâzım bakın "kara" yalanlar konusunda sevecenlikle neler diyor:

Bütün taşlar gibi vekarlı,
hapiste söylenen bütün türküler gibi kederli,
bütün yük hayvanları gibi battal,
ağır ve aç çocukların dargın yüzlerine benziyen elleriniz.
Arılar gibi hünerli hafif, sütlü memeler gibi yüklü,
tabiat gibi cesur
ve dost yumuşaklıklarını haşin derilerinin altında gizliyen
elleriniz.

Bu dünya öküzün boynuzunda değil,

bu dünya ellerinizin üstünde duruyor.
Ve insanlar,
ah, benim insanlarım,
yalanla besliyorlar sizi, halbuki açsınız,
etle, ekmekle beslenmeğe muhtaçsınız.
Ve beyaz bir sofrada bir kere bile yemek yemeden
doyasıya,
göçüp gidersiniz bu her dalı yemiş dolu dünyadan.
İnsanlar, ah, benim insanlarım,
hele Asyadakiler, Afrikadakiler,
Yakın Doğu, Orta Doğu, Pasifik Adaları
ve benim memleketlilerim,
yani bütün insanların yüzde yetmişinden çoğu,
elleriniz gibi ihtiyar ve dalgınsınız,
elleriniz gibi meraklı, hayran ve gençsiniz.
İnsanlarım, ah, benim insanlarım,
Avrupalım, Amerikalım benim,
uyanık, atak ve unutkansın ellerin gibi,
ellerin gibi tez kandırılır,
kolay atlatılırsın...

İnsanlarım, ah, benim insanlarım,
antenler yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa rotatifler,
kitaplar yalan söylüyorsa,
duvarda afiş, sütunda ilan yalan söylüyorsa,
beyaz perdede yalan söylüyorsa çıplak baldırları kızların,
dua yalan söylüyorsa,
ninni yalan söylüyorsa,
rüya yalan söylüyorsa,
meyhanede keman çalan yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa umutsuz günlerin gecelerinde ayışığı,

ses yalan söylüyorsa,
söz yalan söylüyorsa,
ellerinizden başka herşey
herkes yalan söylüyorsa,
elleriniz balçık gibi itaatli,
elleriniz karanlık gibi kör,
elleriniz çoban köpekleri gibi aptal olsun,
elleriniz isyan etmesin diyedir.
Ve zaten bu kadar az misafir kaldığımız
bu ölümlü, bu yaşanası dünyada
bu bezirgan saltanatı, bu zulüm bitmesin diyedir.

AZICIK HUKUK

Türkiye çalkantılı. Askerî darbeleri yaşamış olanlar "aman darbe olmasın" derken, hükûmetin 7 yıl önce planlandığını iddia ettiği bir darbe planı nedeniyle üst düzey birçok askeri tutuklatması darbelerden çok çekmiş insanların kafasında bile büyük soru işaretleri yarattı. "Kırk yıl siz bizi fişlediniz, şimdi fişleme sırası bizde" sözlerinin deşifre ettiği mentalite AKP hükûmetinin birçok devlet kurumundan sonra nihayet TSK ile hesaplaşmaya gittiği yönündeki kaygıları haklı olarak artırdı. 7 yıl önce darbe planlaması yaptıkları iddiasıyla içeri tıkılan askerlerin yanısıra gerçekten darbe yapmış, sol görüşlü yüzbinler ile "ülkücü" binlerin canına okumuş darbeciler halâ saygın, halâ el etek öptürüyorlar. Anayasa 12 Eylül darbecilerine dokunulmazlık tanıyor masalı artık tavsadı. Anayasa'da değişiklik yapıp bu canileri yargı önüne çıkarma girişimi oldu da desteklemedik mi? Gündem kaydırmakta usta her politikacı gibi bu hükûmet üyeleri de özelleştirme adı altında halkın malını haraç mezat eşine dostuna peşkeş çekme, tırmanan işsizlik, yürüyen işçilere "ayak takımı" deme, grevdeki Tekel işçilerine "merhamet" ve "sadaka" mentalitesiyle yaklaşma konularını gündemden düşürmek için Ergenekon, Balyoz konularını yandaş medyanın marifetiyle piyasaya sürüyor. Bu güne dek haklarında soruşturma açılanlar içinde gerçekten darbe girşimcileri varsa elbette bunlar yargı önüne çıkarılmalı. Ancak bu noktada Türkiye'de kimselerin pek üzerinde durmadığı hukuk çarpıklıkları var ki, darbeci, katil, hırsız zanlısı, kim olursa olsun her yurttaşın ülke hukukuna güven duyması için olmazsa olmaz koşullar. Bunları tartışmak yerine falanca paşa filanca paşaya ne demiş, o darbeci, bu değil, şuna değmiş buna değmemiş tartışmaları gırla. Nedir bu çarpıklıklar?

Birincisi ve hukuk devletinin olmazsa olmaz koşulu yargının bağımsızlığıdır. Erzincan-Erzurum-Istanbul üçgeninde oynanan gülünçlü tragedya bağımsız yargı düzeni içinde düşünülemez. Bir haber: "*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(AİHM), 12 Eylül 1980 darbesinin lideri Kenan Evren hakkında iddianame hazırladığı için meslekten ihraç edilen eski Adana Cumhuriyet Savcısı Sacit Kayasu`yu haklı buldu. Şikâyet başvurusunu dün karara bağlayan mahkeme, her savcının darbe suçlularının yargılanması amacıyla iddianame hazırlama özgürlüğüne sahip olduğunu vurguladı. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi`nin ifade özgürlüğüyle ilgili 10. maddesi ve etkili soruşturma hakkıyla ilgili 13. maddesinin ihlal edildiğini belirten AİHM, Türkiye`nin Sacit Kayasu`ya 41 bin Euro tazminat ödemesine hükmetti*".

Alın size bir başka haber. Bu da Avustralya'dan: "*İşçi Partili eski bir bakanın oğlu olan ve Federal Mahkeme yargıcı ve Avustralya İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi, Avustralya'nın "yaşayan hazinesi" ilân edilen 72 yaşındaki Marcus Einfeld 77 dolarlık bir sürat cezasını ödememek için mahkemede yalan söylediği anlaşılınca iki yıl hapse mahkûm edildi*". Einfeld'i mahkûm eden sıradan bir yargıçtı. Bağımsız bir yargıç.

Tepesinde sürülmek, fincancı katırlarını ürküttüğü için takibata uğramak gibi çeşitli Demokles kılıçları sallanan bir yargıcın bağımsız olmasını beklemek her yargıcın Don Kişot olmasını beklemek kadar abes. Hükûmet "yargı reformu" yapacaksa ilk iş yargının bağımsızlığını sağlamak olmamalı mı?

Dünyada temel olarak iki hukuk sistemi vardır. Biri kökleri engizisyona dayanan ve Fransız hukuk sistemiyle sürdürülüp Türkiye'de benimsenen "soruşturma" sistemi. Teknik ayrıntılarına girmeden bunu "zanlının suçsuz olduğunu kanıtlayıncaya kadar suçlu varsayılması" olarak özetleyebiliriz. Anglo-sakson hukuk sisteminin temelinde ise "suçlu olduğu kanıtlanıncaya kadar sanığın suçsuz olduğunun varsayılması" yatar. Birincisinde suçsuz olduğunu kanıtlama yükü zanlının sırtında, ikinci sistemde iddia makamının, savcının sırtındadır.

Ünlü 18. yüzyıl İngiliz hukukçu William Blackstone'un "masum bir insanı mahkûm etmektense suçlu on insanın kurtulması daha iyidir" sözü Anglo-sakson hukuk sisteminin temel taşlarından birisidir.

Bu hukuk sistemi içinde bir suçu işlediğinden şüphelenilen kişi polis tarafından tutuklanırsa 24 saat içinde bir yargıç –bağımsız bir yargıç- önüne çıkarılmak zorundadır. Ve yargıç zanlının yargılanması için yeterli kanıt olup olmadığına, yargılanacaksa tutuklu mu, tutuksuz mu yargılanacağına karar verir. Tutukluluk durumu daha suçu işlediği kanıtlanmamış bir sanığı cezalandırmak için kullanılmaz. Ancak salıverilmesi toplum için bir tehlike oluşturacaksa, kaçma ya da tanıkları, kanıtları değiştirme olasılığı varsa tutuklu olarak yargılanır. Aksi halde her gün ya da haftada birkaç kez karakola gidip "ispat-ı vücut" etmek koşuluyla tutuksuz olarak yargılanır. Yalnızca darbeci olduğu iddia edilenler için değil, herhangi bir suç işlediği zannı altında bulunan herkesin bağımsız bir yargıcın kararıyla tutuklu mu, tutuksuz mu olarak yargılanacağına karar verilmesine hakkı vardır, olmalıdır. Oysa bizdeki uygulamalara bakalım. Yeri yurdu belli, çocuk, torun sahibi, istese de kaçamayacak durumda kişiler daha suçu kanıtlanmadan, daha iddianame bile ortalıkta yokken tutuklanmakta ve pratikte aylar, yıllar boyu tutuklanarak suçlu oldukları kanıtlanmadan cezalandırılmaktadırlar. Tabii Türkiye bunu yapan tek ülke değildir. "Demokrasi

havarisi" ABD aynı şeyi Guanatanamo Bay kampında yaparak her konuda olduğu gibi Türkiye ile aynı kulvarda koştuğunu kanıtlamıştır.

Türkiye'de halâ fikir suçu diye hukuk dışı bir kavram vardır. "Ah bir darbe olsa ne iyi olur", "ben şeriat rejimi istiyorum", "ben Atatürk'ü sevmiyorum" ya da "bu başbakan halkın yararına çalışmıyor" diyen kişi Türkiye yasalarına göre halâ suç işlemektedir. Oysa hukuk düşünceyi değil, fiili cezalandırmak için vardır. O fiili yapmakla tehdit etmek te suç olabilir, ama bunu düşünmek ya da söylemek ifade özgürlüğü çerçevesinde suç olamaz ve olmamalıdır.

Bütün bunlar, daha ilerisini bir yana bırakın, burjuva demokrasisinin kurallarıdır. Rönesans'tan bu yana yüzyıllar boyu Avrupa'da oluşturulmuş, serpilmiş, yeşermiş ilkelerdir. Ancak bu ilkeler içtenlikle uygulandığında yasalar önünde herkesin eşit olduğundan söz edilebilir. Bunlar yoksa o ülkede hakim olan hukuk değil, guguk sistemidir. Ve o guguk kuşu bir bozuk saatten ne zaman çıkar, nasıl öter, kimse kestiremez.

KAGAWA, FLETCHER JONES VE ŞEYH BEDREDDİN

1989'da Berlin duvarının yıkılması bir milâttı. Sovyet tanklarının 21 Ağustos 1968'de Prag sokaklarına girip Dubçek'in "güler yüzlü sosyalizm"ini paletleri altında ezmesi de sosyalistler için bir milâttı. Mehmet Ali Aybar'ın bu işgâli kınamasıyla Türk Solu bir ayrışma yaşadı. Bir yanda ne olursa olsun Sovyetlere toz kondurmayanlar, öte yandan "sosyalizmin zaten güler yüzlü olması gerekmez mi diyenler"... Berlin duvarının yıkılması ve Sovyet sisteminin çökmesini de bazı sosyalistler kapitalist dünyanın baskısı ile açıklarken, diğer bazıları da Sovyet sisteminin zaten doğası gereği çökmeye mahkûm olduğu, sosyalizmin zaten bu demek olmadığını savundular. Sosyalizm karşıtları ise bunu kapitalizmin kaçınılmaz zaferi olarak dünyaya haykırdılar. Troçki'nin üç beş adamıyla yapılan, Rus köylüsünün, bırakın desteklemeyi, olaydan aylar sonra haberdar olduğu 1917 devriminin doğarken zaten özürlü doğduğu gözardı edildi. Böyle doğan bir rejimin serpildiği zaman "adam olacak çocuk bokundan belli olur" örneği ne menem birşey olacağı belliydi. Stalin'in zalim yönetimi Stalin'in paranoyasının değil, doğuştan sakat olan bir çocuğu hayatta tutabilme çabasının kaçınılmaz bir sonucuydu. 50. yılını dolduran ve her türlü dış baskıya karşın ayakta kalmayı başarabilen Küba devrimi halkın desteği ve katkısıyla yapılan bir devrimin nasıl Sovyetlerden farklı olarak ayakta kalabileceğinin bayrağı oldu ve bugün çoğu Güney Amerika ülkesi bu bayrağın altında toplanmaya başladı. "Demokratik sosyalizm", düşmanlarının iddia ettiği gibi bir aldatmaca değil, sosyalizmin yaşayabilmesi için "olmazsa olmaz" bir koşuldur. 1979'da Nikaragua'da ABD destekli bir diktatörlüğü kaba kuvvetle yıkan Sandinistalar 1990'da âdil bir seçim sonucu iktidardan düşmeyi kabul etti ve 2006'da yeniden seçimle başa gelmeyi başardı ve 1979 devriminin lideri Daniel Ortega halkın oyuyla yeniden devlet başkanı oldu.

Bunları anımsatmak bugün zengin kapitalist ülkelerde yaşayan ve sosyalizmin daha âdil, daha uygar, daha insanca bir yaşam düzeni olduğuna inanan kişilerin şapkalarını önüne koyup "biz ne yapabiliriz"i biraz olsun düşünebilmeleri için gereklidir. Kırk parçaya bölünüp yüzde üçbuçuk oyla avunarak mangalda kül bırakmamak yerine somut çözümler aranmasının önemini vurgulamak içindir. "Zincirlerinden başka" kaybedecek çok şeyi olan zengin ülke emekçilerinin sosyalizme yönelmelerini beklemek safdillik olur. Bu ülkelerde –yoksul ülkeleri sömürme pahasına da olsa- kapitalizm (buna ister emperyalizm, ister yeni dünya

düzeni diyin- emekçiye belli bir refah düzeni sağlamayı başarmıştır. Peki bu düzen içinde ne yapılabilir?

Avustralya'da Fletcher Jones adlı erkek giyim eşyaları yapan bir şirket vardır. I. Dünya Savaşından sakatlanarak dönen ve 1918'de 23 yaşında uygun fiyata kaliteli giysi yapma amacıyla bu işe atılan Fletcher Jones işe çerçilikle başlamış, daha sonra Avustralya'nın birçok kentinde mağazalar açmıştı. 1928-29'daki büyük küresel mâlî kriz döneminde zenginle yoksul arasındaki gelir dağılımı dengesizliğini sorgulamaya başlayan FJ, Japon düşünür Dr Toyohiro Kagawa'nin yazdıklarını okumaya başlamış ve Kagawa'yı 1935'te Avustralya'ya davet etmiş. Sonra da 1936'da kendisi Kagawa'yı Japonya'da ziyaret edip Kagawa'nın Japonya'da yaptıklarını incelemiş. İşçi hareketinin içinde yoğurulan Kagawa 1921'de ve 1922'de bu nedenle hapse atılmış, hapisten çıktıktan sonra Japon İşçi Konfederasyonunun kurulmasına emek vermiş ve 1928'de Ulusal Savaş Karşıtları Birliği'ni kurmuş. II. Dünya savaşı sırasında, 1940'ta Japonya'nın Çin'i işgâl etmesi üzerine Çin'den özür dileyen Kagawa bu sefer de bu nedenla hapse atılmış. Japon kentlerinin çevresinde oluşan gecekonduları gezen Kagawa, buradaki yaşam koşullarının, hastalıkların, bebek ölümlerinin hep yoksulluktan kaynaklandığını gözlemlemiş.

Kagawa, kooperatif hareketini barış hareketiyle birleştirip "kardeşlik ekonomisi" adlı kitabıyla bu kavramı ortaya atmıştı. Daha "çevrecilik"in bilinmediği 1930'larda Japon çiftçilerini toprak erozyonunu önlemek, aynı zamanda insanlara besin, hayvanlara yem sağlamak üzere meyve ağaçları dikmeye ikna etmiş. Savaş sonrası Japonların tanrılaştırdığı Japon İmparatoru Hirohito'nun huzurunda "büyüklük halkına hizmet etmekle olur. Bir yöneticinin hükümranlığı halkının yüreğinde olmalıdır. Bir insan ya da bir ulus ancak başkalarına hizmet ederek tanrılaşabilir" deme cesaretini göstermişti.

Kagawa'dan esinlenen FJ, 1947'de kurduğu giyim fabrikasına çalışanları ortak etmiş ve onlara kâr payı tanımıştı. 1951'de çalışanlar şirketin yüzde 51 hissesine sahipken bu hisse 1970'lerde yüzde 75'e çıkmıştı. Çalışanlar şirkete ortak olmakla kalmayıp (daha sonra Volvo'nun uyguladığı gibi) işyerinin, çalışma düzeninin plânlanması, yürütülmesi, çalışma ekiplerinin oluşturulmasından da sorumlu hale gelmişti. 140 işçiyle işe başlayan FJ'un 1960'larda 2000 dolaylarında çalışanı olmuş. 1977'de öldüğü zaman dört fabrikada 3000 çalışan ve Avustralya'nın dört köşesinde 33 mağazası bulunmaktaydı. 1990'larda gümrük duvarlarının yıkılması sonucu ucuz ithal malları ile rekabet edemeyip

fabrikaların kapanmak zorunda kalmasına karşın, mağazalar bugün bile hâlâ kaliteli erkek giyim eşyaları satmaya devam etmektedir.

Tekerleği yeniden icat etmeye çalışmadan önce belki Kagawa ve Fletcher Jones'dan birşeyler öğrenilebilir kanısındayım. Bugün İspanya'nın Basque bölgesindeki Mondragon kooperatifler birliği, İngiltere'nin ünlü tersane kenti Newcastle-upon Tyne'daki kooperatif girişimlerinin daha yaygınlaştığını ve böylelikle bir politik güç oluşturduklarını hayal etmek istiyorum. Temelden gelen bu köklü değişikliklerin kapitalist düzeni içinden değiştirebileceğine ve bunun hem daha sağlıklı, hem de daha uzun ömürlü olacağına inanıyorum. Kapitalist düzenin insanlara sürekli olarak ne denli güçsüz oldukları, hiçbirşeyi değiştiremeyecekleri, kapitalist düzenin en doğal düzen olduğu şartlanmasının, "çalış, tüket ve öl" formülünün değiştirilebileceğine inanıyorum. Zaten bizim de geçmişimizde "yarin yanağından gayrı her yerde, her şeyde ortak" diyen Şeyh Bedreddin gibi bir ulumuz yok mu? Kagawa'nın, Fletcher Jones'un ve Şeyh Bedreddin'in anıları ve kalıtları önünde saygıyla eğiliyorum.

YASALAR VE DEMOKRASİ

Hırsızlık özel mülkiyetin olduğu her toplumda, her kültürde kınanmış, cezalandırılmıştır. Marksist kurama göre özel mülkiyetin kendisi bizatihi hırsızlıktır. Ama bunu şimdilik bir kenara bırakalım. Özel mülkiyetin filizlendiği Mezopotamya'dan, Museviliğe, Hıristiyanlığa ve Müslümanlığa kadar hırsızlığa cezalar, çok kez de el, kol kesme gibi sert cezalar buyurulmuştur. Bazı toplumlarda hırsızlık konusu olan mal o toplum için ne denli değerliyse cezası da o kadar ağır olmuştur. Örneğin Amerika'nın batıya açılma sürecinde at çok önemli bir yer işgâl ettiği için at hırsızları sorgusuz sualsiz asılmıştır. İngiltere gibi başka toplumlarda hırsızlık konusu malın değerine bakılmaksızın, özel mülkiyetin "kutsallığı"nı korumak için, örneğin aç olduğu için ekmek çalan bir çocuk, ya da İngiltere'nin soğuğunda üşümemek için bir giysi çalan bir genç kız idama mahkûm edilmiş, sonra da "merhamet" gösterilerek idam cezası Avustralya'ya sürgün cezasına çevrilmiş ve genç kız buradaki erkek mahkûmlara fahişelik yapmakla ödüllendirilmişti. Daha sonra ülkenin demokratikleşmesiyle yasalar her sınıftan kişiye uygulanmaya başladı. En azından bu amaç hedeflendi. İngiltere'de yayımlanan Daily Telegraph gazetesinin geçen gün birinci sayfasında boydan boya şöyle bir başlık vardı: "*Kendilerini hukukun üstünde sayan hırsızlar!*" Gazetenin hırsız dediği kişiler, yedi yıla kadar hapis istemiyle mahkeme huzuruna çıkarılan üç iktidar milletvekili idi. Toplam 60,000 İngiliz lirası tutarındaki yolsuzluk iddiası ile mahkemedeydiler. Avukatları onların salonun savunmaya ayrılan bölümünde oturtulmasını talep ettiler ama mahkeme "*milletvekili de olsa hırsız hırsızdır*" demeye gelen bir kararla onları sanık bölümünde oturttu. Avukatlar müvekkillerinin dokunulmazlığa sahip olduklarından söz edecek oldu, yargıç onu da düzeltti: "*Sahip oldukları ayrıcalık yargısal dokunulmazlık değil yasama dokunulmazlığıdır. Hırsızlık Yasası'ndan yargılanacak milletvekilinin dokunulmazlığı olmaz!*"

Hırsızlıktan daha da vahim olan şey hırsızlığın, yolsuzluğun olağan sayılması, hırsızlık yapmayanın, dürüst olanın kerizlikle, saflıkla ya da enayilikle yaftalanmasıdır.

Adana'da geçenlerde şöyle bir olay olmuş: Belediye Başkanı Aytaç Durak, Belediye Meclisi Üyesi'ni rüşvet almakla suçlamış, sonra kendisine yöneltilen "*Özel okula metrekaresi 30 liraya sattığınız arsanın tapudaki değerini 18 lira göstererek vergi kaçırdığınız iddia ediliyor? Ne diyeceksiniz?*" sorusuna şöyle yanıt vermiş: "*Bana değil, aile şirketimize ait bir arsaydı o... Muhasebeci öyle*

yapmış. Atabildikleri tek suç bu. Ne var bunda? Ne olmuş yâni, büyütülecek bir şey mi?"

Yolsuzluklar, hırsızlık, rüşvet yalnızca Türkiye'de, ya da benzeri ülkelerde mi oluyor? Elbette ki hayır. Her ülkede mutlaka "çürük elmalar" bulunuyor. Ama önemli olan, toplumun bu insanlara karşı olan tutumu. Yıllar önce bir arkadaşımın kardeşi hapisteydi. Arkadaşım rüşvet yedirerek kardeşini nasıl hapisten çıkarabileceğini düşünüyordu. Bana sordu. Benim yanıtım "*Avustralya'da olmaz öyle şey*" olmuştu. Bundan birkaç yıl sonra NSW eyâletinde cezaevlerinden sorumlu bakan rüşvet yediği suçlamasıyla yargılandı, mahkûm edildi ve hapse atıldı.

Türkiye'de 1980 öncesi de rüşvet, yolsuzluk, hırsızlık vardı elbet. Ama bunu yapan kişi, yanlış bir iş yaptığını bilerek, gizli gizli, belki de utanarak bu işi yapıyordu. 12 Eylül'ün "*benim memurum işini bilir*" sözleriyle dillendirilen rüşvet ve kapkaç mentalitesi bunu olağan, normal, kabul edilir bir davranış haline getirmiştir. "Anayasa bir kere delinmişse ne olmuş yâni?" sözleriyle çıkarların yasalardan önde geldiği mesajı topluma net bir biçimde verilmiştir.

Demokratikleşme yasalar önünde herkesin eşitliğini de beraberinde getirmelidir. Yine Avustralya'dan örnek verirsek, İngilizce bilmeyen bir kişi mahkeme önüne çıktığında devlet kendisine ücretsiz tercüman sağlar, özel avukat tutacak parası yoksa ücretsiz avukat sağlar. Avustralya parlamentosu içinde söylenen hiçbir söz hakkında koğuşturma açılamaz. Ama dokunulmazlık parlamento kapısından çıkıldığında biter. Hele hele yolsuzluk iddialarını araştıran bir ICAC (Yolsuzlukla Mücadele Bağımsız Komisyonu) vardır ki, nice siyasetçinin başını yakmıştır.

Türkçe bilmeyen (ve Türkçe öğrenmemesinden devletin sorumlu olduğu) T.C. vatandaşı bir Kürde tercüman sağlandığını ben görmedim, duymadım. Ücretsiz avukat mı? Adama "nerede o yoğurdun bolluğu" derler Türkiye'de. Bırakın ICAC benzeri bir kurumu, "*hele bir milletvekili olayım da hakkımdaki yolsuzluk, hırsızlık iddialarına yanıt vermemek için, mahkeme önüne çıkmamak için dokunulmazlık zırhının ardına saklanayım*" mentalitesi, hakkında birçok soruşturma dosyası bulunan birçok "sayın" milletvekilimizin tutunduğu kurtlu daldır.

Demokratikleşme, yargının devlet ya da hükûmet kontrolünde olması demek değildir. Yalnızca en fazla milletvekili çıkaran partinin kontrolsüz, kayıtsız şartsız at oynatması değildir. Demokratikleşme, bir terör örgütü üyelerinin kahramanlar gibi barış elçisi pozunda ellerini kollarını sallayarak yurda giriş yapması değildir. Demokratikleşme türbanlı kızın üniverisiteye girebilme hakkının gasp edilmemesi olduğu kadar, Ramazan'da oruç tutmayan ya da içki

içen insanın dışlanması ya da dövülmesi hiç değildir. Demokratikleşme ordunun hükûmetin denetiminde olması ise de, olur olmaz, kanıtlanmamış iddialarla askerlerin içeri tıkılması hiç değildir. Bir tarîkatın yasa dışı faaliyetlerinin soruşturmasını yapan savcı hakkında bir başka savcının hiç vakit geçirmeden takibata başlaması değildir.

Demokrasinin temel taşlarından biri olan laikliği din düşmanlığı olarak gösterip dindar olmayanları sindirmek, ihalelerde karısının başının bağlı olup olmadığına göre karar vermek demokrasi değildir. Demokrasi halkın yüzde 9.99 oyunu alan bir partinin mecliste temsil edilememesi değildir. Demokratikleşme tek tip insan yaratma değil, insanların farklılığına saygı duyma ve birlikte yaşama iradesine dayalı bir ülkede çoğunluğun diktası değil, azınlık haklarının güvence altına alındığı bir düzendir. 1946'dan bu yana geçen bir ömür boyu 64 yılda "bir de döndüm arkama baktım ki, bir arpa boyu yol gitmişim".

BANKALAR VE ÜRETİM

Benim eski kafalılığımdan oacak, "ürün" deyince ben elle tutulur, gözle görülür,kulakla işitilir birşeyler algılıyorum. Bir banka, veya bir sigorta şirketi "yeni ürünler"inden söz edince de azıcık afallıyorum.

GFC ya da "Küresel Mâlî Kriz" Avustralya bankalarını fazla etkilemedi. Batan banka olmadı. Avustralya tarihinde yalnızca 1931'de 4 tane banka batmış.

Benim ilkel ekonomi bilgime göre bir ülkede, "birinci sanayi", "ikincil sanayi" ve "üçüncül sanayi" vardır. "sanayi" sözcüğü aslında "sanatlar" anlamına gelse de TDK sözlüğüne bakılırsa biz bunu "*hammaddeleri yapılı bir hâle sokmak için uygulanan eylemlerin ve bu eylemleri uygulamak için kullanılan araçların topu*" anlamına, yâni imâlat sektörü için kullanıyoruz. Bu anlamda "sanayi", "ikincil sanayi"ye denk düşüyor. "Birincil sanayi" ise topraktan tarım ve maden ürünleri çıkarılması. Peki, "üçüncül sanayi" ne ola ki derseniz, buna şimdilerde "servis sektörü" de deniyor. Aslında "üçüncül sanayi" elle tutulur, gözle görülür, kulakla işitilir birşey üretmeyen, üretenlere servis (hizmet) veren sektör. Birincil ve ikincil sanayiler olmasa üçüncül sanayiyi besleyecek kaynak bulunamaz. Bu bağlamda üçüncül sanayilerden herhangi bir ürün üretmeleri beklenemez. Üçüncül sanayiler tanım olarak birincil ve ikincil sanayilerin sırtından geçinen, ama (ideal bir düzende) onların işlerliğini kolaylaştıran hizmetlerdir. Olsa olsa değişik hizmet biçimleri sağlayabilirler. Sanayi anlamına kullanılan endüstri sözcüğünün kökeni aslında "industry" yâni "verimli emek" olmakla birlikte artık işkolu anlamına kullanılmaktadır.

Bankaların kökeni tefeciliktir. Sayın İsa'nın tapınaktan tefecileri kovması, Sayın Muhammed'in faizi haram ilân etmesi bir rastlantı değildir. Bankalar sizin, benim emeğimizle kazandığımız paranın üzerinden tefecilik yaparak para kazanan kurumlardır. Ne var ki Albino Luciani (Papa I. John Paul) dünyanın en büyük bankalarından olan Vatikan Bankasını kurcalamaya başlayınca Papa olduktan 33 gün sonra öldürülmüştür ve "Müslüman" ülkeler en kıvrak dansöze taş çıkartacak biçimlerde kıvırtarak faiz yasağına uymamakta ve Allah'ın kelâmı olduğuna inandıkları Kuran'a ters düşerek akıllarınca inandıkları Allah'ı aldatmaya çalışmaktadırlar.

Dünyanın en büyük madencilik şirketi 1885'te kurulan Avustralya kökenli BHP, İngiliz Biliton şirketiyle birleştiktan sonra BHP-Biliton adını alan şirkettir. Şirket birçok ülkede faaliyet göstermekte ve demir cevheri, manganez, petrol, alüminyum, bakır, çinko, uranyum, kömür, nikel kobalt, elmas ve titanyum

üretmektedir. Bu dev şirketin kârı (2009'da GFC yüzünden epeyce düşmüş olsa da) 20 milyar dolar dolaylarındadır. Özel şirketler hakkında ne önyargımız olursa olsun, her ölçüte vurulduğunda BHP-Biliton üretken bir şirkettir.

Öte yandan Avustralya'da dört büyük banka vardır. Bunlar büyüklük sırasına göre Commonwealth Bank, Westpac, National Australia Bank ve ANZ Bankalarıdır. Bu dört bankanın mal varlığı 1 trilyon.170 milyar dolardır. Bu bankaların kârları aşağıdaki gibidir:

	1986	**1989**	**1999**	**2006**	**2009**
ANZ ($m)	357	773	2.162	5.214	4.380
Commonwealth Bank ($m)	396	813	2.498	5.704	5.975
National ($m)	484	1.110	4.141	7.275	6.962
Westpac ($m)	540	926	2.026	4.547	6.096
Toplam ($m)	1.777	3.622	10.827	22.740	23.413

Görüleceği gibi bu dört banka 2009 yılında toplam 23,4 milyar dolar kâr etmiştir. Yâni hiçbir şey üretmeden demir cevheri, manganez, petrol, alüminyum, bakır, çinko, uranyum, kömür, nikel kobalt, elmas ve titanyum üreten BHP-Biliton'dan daha fazla kâr etmiştir. Bankaların yatırımlarından elde etmeyi hedefledikleri kâr oranı net % 20'dir (vergiden önce % 28,6). Bankalar için tek önemli etmen kâr oranıdır. Bu yatırım silâh üretimi için de olabilir, ormanların katledilmesi için de olabilir, mâlî sıkıntı içindeki bir şirketi satın alıp mal varlığını yağmalayarak ta olabilir. Yatırımın toplumsal yararı ya da (gerçek anlamda) üretkenliği bankaların yatırım stratejisinde yer almaz.

1970'lere kadar Avustralya'da emekçiler her Perşembe akşamı haftalıklarını nakit olarak zarflara konulmuş biçimde alabilmekteydiler. Bankaların baskısıyla ve teknolojik ilerleme bahanesiyle artık maaşlar doğrudan bankalara yatmaktadır. Maaşınızın bir gün bile bankada kalması, ya da bir kısmını çekip, bir kısmını bankada bırakmanız bankalara büyük kârlar sağlamaktadır. Bugün 22 milyon nüfuslu Avustralya'da bankaların 17 milyon müşterisi vardır.

1911'de kurulan Commonwealth Bank bir devlet bankasıydı ve kurulma nedeni "*mevcut bankaların aç gözlü ve beceriksiz*" olduğu temelindeydi ve diğer bankaları "hizaya getirme" amacı taşıyordu. Bu amaç kör topal da olsa 1990'a kadar sürdürüldü ve 1990'da iktidardaki ALP (İşçi Partisi!) hükûmeti tarafından özelleştirildi.

Avustralya bankalarının bir buçuk milyon hissedarı vardır. "İti iti kırdırmak" yalnızca savaş alanında olmaz. Bu bir buçuk milyon hissedarın çıkarları bankaların kârını azamiye çıkarmak yönünde olduğundan 17 milyon hesap sahibi Avustralyalı yasal olarak ve devlet desteğiyle sömürülmektedir.

Bankalar savunma olarak 145,000 Avustralyalıyı istihdam ettiklerini, bunun da 8 milyar dolarlık bir ücret bordrosu oluşturduğunu, ayrıca bankalara hizmet sağlayan binlerce işyerinde onbinlerce kişinin istihdam edildiğini, her yıl federal düzeyde 5 milyar dolar şirketler vergisi, 400 milyon dolar eyâlet ve yerel hükûmet vergisi ödediklerini, hayır derneklerine, sanat ve spor etkinliklerine 30 milyon dolar bağışta bulunduklarını belirtiyorlar. Ne hoş değil mi? Peki bunların parası kimden çıkıyor? Bu 17 milyon hesap sahibinden değil mi? 300,000 dolar ev kredisi alıp 25 yıl boyunduruk altına girerek neredeyse 1 milyon ödeyen Avustralya emekçisinden değil mi?

Devlete hepimiz ortak olduğumuz göre bir devlet bankası müşterilerini kollamaz mı? Bankasız bir düzen "Yeni Dünya Düzeni" içinde olası görünmüyorsa da hisse sahiplerinin aynı zamanda müşteri olduğu, (ve hisse sahibi olmayanların müşteri olamayacağı) bir düzen olamaz mı? İnsanlar kendi kendilerini kazıklamayacaklarına göre daha sağlıklı bir ortam yaratılmış olmaz mı? "Credit Union" adı verilen kuruluşlar buna oldukça yakın. Büyük bankalar bunları da yutmazsa!

Özür: Geçen hafta Türkiye'de avukat tutacak parası olmayanlara avukat verilmediğinden yakınmıştım. Birkaç dostum beni uyardı ve Baroların bu uygulamayı yaptığını anlattı. Bir arpa boyu değil, iki arpa boyu yol gitmişiz demek ki!

RENK RENK ÜÇGENLER

Bağdat fatihi IV. Murat alkolü, tütünü ve kahveyi yasaklamıştı. Buna uymayanların cezası idamdı. Istanbul'da tebdil-i kıyafet dolaşır, bu yasağa uymayanları 60 kiloluk gürzüyle kendisi öldürürdü. Ve IV. Murat daha 27 yaşındayken genellikle alkolden kaynaklanan siroz hastalığından kurtulamayarak öldü.

Cemaatine ahlâk dersleri veren papazların kiliselerine gelen oğlan çocuklarının ırzına geçtikleri, piskoposların, başpiskoposların buna göz yumdukları her gün çıkan haberler arasında. Bu papazlar tecavüzcü ama eşcinsel sayılmıyorlar.

Afganistan'da dini bütün "mücahitler"in "baça bazi" (oğlan oynatma) geleneklerinin devam ettiği bildiriliyor. Uyuşturucu parasıyla zengin olan bu adamlar yoksul ailelerin 9-10-11 yaşlarındaki oğlan çocuklarını alıp oynatıyorlar ve cinsel arzularını tatmin için kullanıyorlar. 45-50 yaşlarında olup ta daha ahlâklı(!) olanları dinin cevaz verdiği şekilde 9-10-11 kızlarla evleniyorlar. Bu sübyancılara o toplumlarda sapık denmiyor ve bu insanlık dışı yaratıklar tecavüze uğrayan kızı suçlu görüp recm ederek öldürmeye kendilerinde hak görüyorlar.

II. Dünya savaşı sıralarında ve hemen sonrasında İngiltere'den on binlerce yetim ve öksüz çocuk Avustralya'ya gönderilmiş, kilisenin yurtlarında himaye(!) altına alınmış ve bunların çoğunun tecavüze uğradığı yıllarca sonra ortaya çıkmıştı. Devlet şimdi 60'larında, 70'lerinde olan bu insanlardan daha yeni özür dilemişti.

Fransız imparatoru olup Avrupa'yı kana boyayan Napolyon'un kendisi Korsikalıydı, yâni Fransızlığı su götürürdü.

Sarışın, mavi gözlü, atletik yapılı Alman Ari ırkının üstünlüğünü savunan, gelmiş geçmiş en vahşi ırkçı Adolf Hitler Avusturyalıydı ve kendisi siyah saçlı, kahverengi gözlüydü. Yahudilerin yanısıra Slavları, çingeneleri, komünistleri, sakatları acımasızca öldüren çetenin propaganda bakanı Göbels, sakat bir adamdı.

Komünizmin adını kötüye çıkaran ve Sovyetleri Rus imparatorluğunun toplama kampı haline getiren paranoyak Stalin Rus değil, Gürcüydü.

Türkiye'deki Kürtlerin haklı şikâyetlerini ve istemlerini bugünkü ırkçı düzeye taşıyan Abdullah Öcalan'ın yakalandıktan sonra ilk söylediği şeylerden birisi annesinin Türk olduğuydu.

Geçen hafta Türkiye'de dinci kuruluşların eşcinselliğe hoşgörü gösterilmemesi çağrısını okuduğum zaman bütün bunlar aklıma geldi. Dünyanın birçok ülkesinde eşcinselliği yasaklayan ve cezalandıran yasalar var. Çeşitli hapis cezalarından idama kadar. Çoğunluğu Hıristiyan olan Uganda'nın yanısıra Müslüman Somali, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen, İran'da eşcinseller ölüm cezasına çarptırılabiliyor. Devlet farklılıkları cezalandırmaya başladığında bunun sonu gelmez. Bugün eşcinseller cezalandırılır, yarın farklı olan başkaları. "Ben nasıl olsa eşcinsel değilim, bana ne" umursamazlığı tektip insan yaratma derdinde olan faşizan yönetimlerin arayıp ta bulamadıkları bir davranıştır. "ben şimdi eşcinsellerin / dindarların / komünistlerin / Kürtlerin / Yahudilerin / Ermenilerin haklarını savunmaya kalkarsam belki beni de onlardan sanırlar, başımı belâya sokmayayım" mentalitesi özgürlüklerin yok edilmeye başlamasına yeşil ışık yaktığınız noktadır. Birşey yapmamak güçlü olanın, ya da saldırgan olanın yandaşı olmaktır. Ben nasıl olsa içki içmiyorum diyerek içki yasağına ses çıkarmamak, sonun başlangıcıdır. Hatırlayalım, Nazi Almanyası'nda papaz Martin Niemöller'in günlüğünü: "Önce sosyalistleri topladılar, sesimi çıkarmadım; çünkü ben sosyalist değildim. Sonra sendikacıları topladılar, sesimi çıkarmadım; çünkü sendikacı değildim. Sonra Yahudileri topladılar, sesimi çıkarmadım; çünkü Yahudi değildim. Sonra beni almaya geldiler; benim için sesini çıkaracak kimse kalmamıştı." Toplama kamplarında Yahudiler sarı üçgen, eşcinseller pembe üçgen, "anti-sosyal" diye nitelendirilen diğer gruplardaki kişiler siyah bir üçgen takmak zorundaydılar. Ama üçgenlerinin rengi ne olursa olsun, hepsi aynı vahşi cinayetlere kurban gittiler.

Bir yandan yoksul ve çaresiz oğlanları kullanıp, öte yandan çocuk yaşta kızlarla evlenen yaratıklar konu eşcinselliğe geldiğinde neden bu kadar katı, bu kadar acımasızlar? Eşcinselleri fırınlarda öldüren Hitler Nazi Partisini kurduğunda kendisine ilk destek oğlancılığıyla tanınan Gerhard Rossbach'un özel bir eşcinsel milis kuruluşu olan Rossbachbund'dan gelmişti. Bu kuruluş daha sonra acımasız SA (Sturmabteilung - Fırtına Birliği) Haki Gömleklilere dönüştü. Rossbach'un eşcinsel eşi Ernst Roehm Hitler'le birlikte Nazi Partisinin kurucuları arasındaydı. Kendi eşcinsel eğilimlerinin açığa çıkmasından korkanlar mı acaba eşcinselliğe karşı bu kadar katı, ve acımasız diye düşünüyor insan.

Eşcinsellik konusunda Türkiye gibi bazı ülkelerde yaygın bir çifte standart var. Pasif erkek eşcinsel aşağılayıcı bir sözcükle nitelendirilirken aktif erkek eşcinsel "kulampara" (oğlan-sever) diye adlandırılıyor ve aşağılanmıyor. Pasif bir lezbiyene zavallı gözüyle bakılırken, aktif bir lezbiyen "zürefa" ya da "sevici"

olarak adlandırılıyor ve dışlanıyor. Bunun kökünde de erkeğin "aktif", kadının "pasif" rolünün norm olması ve bu normun dışına çıkanların sapkınlıkla suçlanarak dışlanması yatıyor. Oysa uygar ülkelerde aktif-pasif ayırımı yok. Kendi cinsinden bir başkasıyla cinsel ilişkide bulunmayı seçen kişi aktif te olsa, pasif te olsa eşcinsel sayılıyor ve kendisini (doğru olarak) eşcinsel olarak kabul ediyor. İlginçtir, bizimki gibi kültürlerde erkeklik simgesi sayılan bıyık, birçok batı ülkesinde eşcinsellerin yaygın olarak kullandıkları bir simge.

9-10 yaşındaki oğlanların ırzına geçen sübyancılara eşcinsel olduklarını söylerseniz herhalde sizi Kalaşnikofları ile tarayıverirler. Aslında insan fizyolojisini inceleyen herkes size hepimizde hem erkeklik, hem de dişilik hormonu olduğunu söyleyecektir. Bu ikisinin dengesi, oranları o kişinin cinsel tercihlerini, yönelimini belirler. Oğlancı papazlar ya da sübyancı softalar gibi küçük, savunmasız (kız veya oğlan) çocuklara yönelik olmadıkça kişinin cinsel tercihi, aynen kişilerin inançları ya da inançsızlıkları gibi, aynen içki içip içmemesi gibi kimseyi ilgilendiren bir konu olmamalıdır, hele devleti kesinlikle! Devletin kimsenin yatak odasına girmeye hakkı yoktur. Eşcinsellerin haklarını, istedikleri cinsel tercihi yapabilmelerini savunmak insan haklarını savunmaktır.

KİM NE Mİ DEMİŞ?

Efendim, ABD Temsilciler meclisinin falanca komisyonu 1915'te bir Ermeni soykırımı olduğunu söylemiş ama biz höt höt edince Amerikan Kongresi ve de ABD'nin devletlû başkanı ağzına "soykırım" sözcüğünü almamış. Hele bir alsa alimallah İncirlik'i falan kapatır, Amerikalıların başına çuval geçirir, derdest edip denizaşırı postalayabilirmişiz. Bu arada İsveç parlâmentosu "bu olaylar bir soykırımdır" demiş, başka birçok ülkenin dediği gibi. Hop oturup hop kalkıyoruz, kafamızı kızdırmasınlar, Volvo ve Saab'ı ülkeye sokmayıveririz, IKEA'dan alışveriş etmeyiz, görürler İsveçliler günlerini!

Şimdi ben 1915'te olan olaylar soykırım mıydı, değil miydi tartışmasına girmeyeceğim. 1915'te bir yanda ölen, öldürülen Müslüman Türkler ve Kürtler ile öte yandaki Ermeniler ve diğer Hıristiyanlar için olayın adının cinayet, katliam, vahşet veya soykırım olması ne farkeder? O dönemde birçok insan ölmüş, öldürülmüş. İnsanlar can verirken "bu acaba soykırım mıydı, değil miydi" diye mi düşünüyorlardı? Türkiye'nin halâ masada geçerli duran "konunun Türk, Ermeni ve tarafsız tarihçilerce incelenmesi" teklifi bence en mâkûl öneri. Karşı taraf buna yanaşır veya yanaşmaz, kendileri bilirler. Şimdi biz kalkıp Amerikalı dostlarımıza "siz de kızılderilileri soykırımına uğrattınız" desek tüm Amerika ayağa kalkar, Türkiye'ye protesto mektupları yağar, ABD büyükelçisi geri çekilir mi sanırsınız? Yooo, kimsenin umurunda olmayacağından emin olabilirsiniz. İskandinavya'nın yerli halkı Laponlar ne olmuş diye sormayın sakın, İsveçliler sonra Türk mallarını boykot ediverirler... mi sanırsınız? Yooo. Aztekleri, İnkaları kılıçtan geçirdiniz, soykırım yaptınız diye İspanyol dostlarımıza serzenişte bulunsak flamenkolarının ritmini aksatırlar mı sanırsınız? Peki nedir bizim bu aşırı duyarlılığımız, o ülkeye, bu ülkeye "soykırım" sözcüğünü telaffuz ettirmemek için neredeyse tüm dışişlerini seferber etmemiz? Biz olayların soykırım niteliğinde olmadığına inanıyorsak bunu söyleriz, ötekiler "hayır, soykırımdı" der, bunu bir kenara koyup bugün kardeş kardeş nasıl birlikte yaşarız, ya da iyi iki komşu olarak nasıl geçiniriz, ona bakalım diyemez miyiz?

Peki bir korkumuz mu var? Elbette var. Soykırım olduğu kabul edilirse gündeme tazminat gelecek, ardından da toprak talepleri… İsteyenin bir yüzü kara! İstediler diye verilecek mi? Bugün ABD'nin yaklaşık üçte biri Meksika'dan gaspedilmiş topraklardır. Hadi bakalım Meksika bunları geri istesin. Kim ciddiye alır?

"Aman kimseler duymasın", "kol kırılır, yen içinde kalır" mentalitesiyle 1938 Dersim hakkında, 1942 Varlık Vergisi hakkında, 6-7 Eylül olayları hakkında, 1971 darbesi hakkında, 1979 Maraş hakkında, 1980 darbesi hakkında, 1993 Sivas hakkında, yakılan Kürt köyleri hakkında, PKK'nın 40,000 kurbanı hakkında aman konuşmayalım! Konuşmazsak, adını anmazsak abra kadabra püf olup uçar gider. Ve biz konuşmadıkça, Türk beşerinin hafızası nisyan ile mâlûl etmeye devam ettikçe aynı şeyler tekrarlanır, yapanlar değil, yapılanları dillendirenler cezalandırılır. Mehmet Akif'in "tarihten ders alınsaydı tekerrür mü ederdi?" sözleri unutuldu gitti. Tarihten ders almak için önce tarihi hasır altı etmemek, olanları iyisiyle, kötüsüyle, nedenleriyle utanmadan, sansürlemeden öğrenmek, incelemek gerekir ki belki o zaman ders alabilme olasılığı doğsun. Ama biz söylememeye, hırsıza hırsız, kâtile kâtil dememeye o kadar alışmışız ki… İnsanımız nedense Neyzen Tevfik'in (sansürlü) dizelerinde dediği gibi "eşek dersin kızar da, semer vursan aldırmaz".

Bırakın söylesinler, telâşa ne gerek var? İsveç parlâmentosu ya da ABD Kongresinin ne dediği bizi neden bu denli gerilimlere sokuyor?

Tarih dersinde öğretmen küçük Mehmet'i uyuklarken yakalıyor ve gafil avlayacak ya, sert bir sesle "Istanbul'u kim fethetti?" diye soruyor. Uykusundan öğretmenin sert sesiyle uyanan Mehmet "Valla billaaa ben etmedim örtmenim" deyince öğretmenin iyice tepesi atıyor, Mehmet'in babası Hüsamettin Bey'i okula çağırıp olayı anlatıyor. Hüsamettin Bey utanıyor, ezilip büzülüyor, "öğretmen bey, bunlar hep böyledir işte. Yaparlar yaparlar, yapmadım derler" diyor.

Yasaklarla, ayıplarla, günahlarla yetişen, en doğal, en zevkli şeylerin ya ayıp, ya yasak ya da günah olduğu dayatılan, "komşular ne der" ile yetişen bizler büyüdüğümüzde halâ "valla billaaa ben yapmadım" demeye devam etmez miyiz? Birey olarak "evet, yaptım, ne olmuş yâni, komşular ne derse desin umurumda değil" diyemeyen bizler daha sonra da bedence büyüyüp "İsveç parlâmentosu ya da ABD Kongresi ne derse desin" diyemeyen yetişkinler oluyoruz. Çocukken cezadan ya da kınanmaktan, azarlanmaktan olan korkumuzu bedence büyüdüğümüzde içimizden atamıyoruz. Üstelik yalnızca kendi yaptığımız değil, "bizimkilerin" yaptığı şeyleri kabul edersek tek ayağımızın üstünde köşede cezaya kalkacağız sanıyoruz. Bir de büyüdük sanıyoruz. Ayıptır, ayıp!

Konuyla ilgisi yok, biliyorum. Dil konusundaki takıntılarımdan söz etmeyeyim diyordum ama bu sıralar çanaktan TRT'yi seyrettikçe kendimi tutamayacağıma karar verdim. Bu da benim saplantım işte:

Otobüs alınmaz, otobüse binilir, toplantı alınmaz, toplantı yapılır, sahne alınmaz, sahneye çıkılır

Birisi yemeğe alınmaz, yemeğe çağırılır, davet edilir

Birisine konuşulmaz, birisiyle konuşulur, birisine birşey söylenir

Televizyona bakılmaz, televizyon seyredilir, dizi (sürekli olduğu için) izlenir, film seyredilir

Yapılabilinir, çözülebilinir değil, yapılabilir, çözülebilir

Bayındırlık eski bakanı değil, eski bayındırlık bakanı

Kavga yapılmaz, kavga edilir, telefon açılmaz, telefon edilir

Ayrıyeten değil, ayrıca

1985'li yıllar ya da 1985'ler olmaz, ya 1985 olur, ya da 1980'li yıllar (1980-1989) olur

İlticacı olmaz, sığınmacı veya mülteci olur

Tsunami'nin okunuşu tusunami değil, sunami'dir

Vakaa değil vak'a, târikat değil, tarîkat'tır

"Bilhassa" özellikle demektir, "bilakis" aksine demektir

1960'tan 1970'e kadar geçen zaman "süre"dir. 1960'tan 1970'e kadar olan bir gelişme bir "süreç"tir.

GÜNEY AMERİKA'DA NELER OLUYOR

Güney Amerika tarihinde önemli dönüm noktaları vardır. Bunların en yenisi Venezuela ile başlayıp hızla tüm Güney Amerika'ya yayılan harekettir. Geçenlerde Venezuela devlet başkanı Hugo Chavez'in başkanlığının 11. yılı kutlandı. Venezuela'nın resmî adı "Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti". Yaklaşık 26 milyon nüfuslu Venezuela'da Chavez'in partisi 7 milyon üyeli PSUV (Venezuela Birleşik Sosyalist Partisi) 26 Eylüldeki genel seçimlere hazırlanıyor. Partinin önde gelenlerinden Alexis Adarfio Venezuela devriminin hangi aşamada olduğunu şöyle özetlemiş:

"*Devrim artık üretim araçlarının kamulaştılıması aşamasına geldi. Demir ve alüminyum sanayileri kamulaştırılıyor. Büyük tarım arazileri de kamulaştırılıyor. Besin dağıtımını devrimciler kontrol etmeye başladı. İşyerlerinin örgütlenme biçimi değişiyor. Zenginlerin terkettiği ya da aşırı sömürü olan işyerlerinin yönetimini çalışanlar ellerine alıyor*".

Yasal düzende de büyük değişiklikler var. Güç, merkezî yönetimden tabandaki komünal kurullara aktarılıyor. Daha önce valilerin ve belediye başkanlarının kontrolünde olan kaynaklar yerel toplum kuruluşlarına devrediliyor. Seçim düzeninde de demokratikleşme gerçekleşiyor. PSUV'nin milletvekili adayları 4000 kişi arasından bu yerel kurullar tarafından seçilecek. 5. Sosyalist Enternasyonal Venezuela'da gerçekleşecek. Adarfio Bolivar eyâletinden. Simon Bolivar adı tüm Güney Amerika'da neredeyse kutsal bir isim. İspanyollara karşı bağımsızlık savaşı veren Bolivar asil ve zengin bir aileden geliyor, asker ve (o dönemde İspanyollar ile İngilizler sürekli savaş halindeyken) "düşman" İngilizlerle işbirliği yapıyor. 1821'de bugünkü Kolombiya, Panama, Venezuela,ve Ekvador'u kapsayan Büyük Kolombiya devletini kurup bu devletin devlet başkanı oluyor. Daha sonra Peru'nun kurtuluşu için savaşıp Peru'nun bir bölümünü İspanyollardan kurtarıyor ve bu devlete Bolivar'ın adı verilip Bolivya oluyor.

Zengin doğal kaynaklara sahip Bolivya Güney Amerika'nın en yoksul ülkesi. Bolivya'da 2005'te seçimleri kazanan Evo Morales şu anda devlet başkanı. Morales 2005'te yüzde 53.7 olan oy oranını 2009'da yüzde 64.22'ye çıkarıyor. 2006'da Morales Bolivya'nın en önemli doğal kaynağı olan doğal gaz tesislerinin 56'sına birden asker yolluyor ve bu yabancı şirketlere 180 gün içinde çoğunluk hissesini ve gelirlerinin yüzde 82'sini devlete veren yeni sözleşmeler imzalamaları için ultimatum veriyor. Hepsi de bu sözleşmeleri imzalıyor. Orta ve Güney Amerika'nın binlerce yıllık bir tarihi var. Mayalar, İnkalar, Aztekler gözü

dönmüş İspanyol ve Portekizli "fatihler" (conquistador) 1500'lerde buraları yağmalayıp yerli halkı soykırımından geçirmeden önce özgün uygarlıklar yaratmışlar. Mayaların yüzlerce yıl önce yarattıkları takvimlerde hemen hiçbir hata yok. İspanyollar ve Portekizliler bu ülkeleri Katolik yapıp dillerini hakim kıldıktan sonra yenilerek çekip gitmişler ve bu boşluğu yeni palazlanan ABD doldurmuş. Birçok ülkede hemen hemen gün aşırı darbeler olmuş ve "sen yeme, ben yiyeyim", "Amerikalılara ben senden daha iyi uşaklık ederim" kavgasıyla ülkelerin kaynakları sömürülmüş, durmuş ve "Muz Cumhuriyetleri" haline getirilmişler. "Muz Cumhuriyeti" terimi "United Fruit Company" adlı Amerikan şirketinden kaynaklanıyor. 20. yüzyılın başlarından itibaren hemen hemen tüm Orta ve Güney Amerika'daki muz ve ananas üretimini ve ticaretini elinde tutan bu şirket yönetime de istediği generalleri getirip, istemediklerini düşürmüş. Halk arasında "el pulpo" (ahtapot) diye bilinen şirket meyve ticaretinin ötesinde, giderek ülkelerin alt yapısını da kontrol etmeye başlamış. Şili'li ünlü şair Pablo Neruda bu şirketi şöyle anlatıyor:

Borazan çalınmış,
yeryüzündeki herşey hazır edilmiş
ve Tanrı dünyayı Coca-Cola'ya
Anaconda'ya, Ford Motorlarına
ve diğer şirketlere dağıtmış.
Birleşik Meyve Şirketi
en olgun olanını kendine ayırmış
dünyamın orta kıyılarını
Amerikanın ince belini…

Birleşik Meyve Şirketi ve benzerlerinin üçüncü dünya ülkelerine uyguladıkları çok basit ve çok temel bir politika vardır. Daha önce kendilerini doyurabilecek durumda olan ülkelere "falanca ürün çok daha fazla para getirir" diyerek ülkenin üretimini tek ya da bir iki ürüne yöneltmek ve bu ürünlerin kontrolünü de bu büyük şirketlerinden biri yoluyla elinde tutmak, tekelleştirmek. Bu durumda bu ürünleri kontrol eden şirketler, bu ürünlerin fiyatlarını ve dolayısıyla ülke ekonomisini ve politikasını da kolaylıkla kontrol altına alıyorlar. Güney Amerika, Küba ile başlayarak bu üçkağıda uyandıysa da aynı şey Afrika'da devam etmekte. Tek kahve ve kakao üretimine bağlanan ülkeler yoksulluk içinde kıvranmakta. Küba'nın tek ürünü devrimden once şeker kamışıydı ve şeker kamışını kontrol eden şirket Küba'yı kontrol ediyordu. Küba devriminin ilk

işlerinden biri üretimi çeşitlendirmek oldu ve böylece tek ürün aracılığıyla, tek şirket, tek ülke kontrolünde olmaktan çıktı. Doğal kaynakları hiç te o denli zengin olmayan Küba, buna ve onyıllar süren ekonomik ambargoya karşın ayakta kalmayı başardı ve tüm Güney Amerika ülkelerine bayrak oldu. Bugün Simon Bolivar ile başlayıp Küba devriminin öncüleri Che Guevara ve Fidel Castro ile gelişen insanlık öyküsünün yeni baş oyuncuları Hugo Chavez ve Evo Morales. Yaptıklarından daha fazla neler yapılabileceğini gösterdikleri için. Güçsüzlüğe ve atalete karşı "yapılabilir" dedikleri için. Halkı yanına aldığında, halkın çıkarları için mücadele ettiğinde ve halk senin dürüstlüğüne inandığında yapılmayacak şey olmadığına olan inancımızı tazeledikleri için. Kendileri Bolivar gibi asil, zengin ve asker de olsalar, Guevara ve Castro gibi eğitimli entellektüeller de, Chavez ve Morales gibi yoksul emekçi kökenli de olsalar…

Demir,
kömür
ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
ve sevda ve zulüm ve hayat
ve bilcümle sanayi kollarının
ve gökyüzü
ve sahra
ve mavi okyanus
ve kederli nehir yollarının,
sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
bir sabah vakti değişmiş olur,
bir şafak vakti karanlığın kenarından
onlar ağır ellerini toprağa basıp
doğruldukları zaman.

Nazım Hikmet

DOMUZ VE HAMSİ

Benim hanım geçenlerde böbrek taşı düşürdü. Doktorlar et yememesini söylediler. Zaten dostumuz doktor Zeytun da her fırsatta et yemememizi söyler durur. Oysa bir Çinli doktor bakın gırgırla karışık ne diyor: "*lojistik olarak düşünün. Sığır ne yer? Ot, saman, mısır. Bunlar ne? Sebze. Demek ki biftek yediğinizde vücudunuza konsantre biçimde sebze sağlamış oluyorsunuz. Tahıl mı istiyorsunuz? Tavuk yiyin. Bir domuz pirzolası yediğinizde her günkü ihtiyacınız olan sebzeyi yemiş oluyorsunuz*".

Geçenlerde Koreli çocuklarla ilgili bir araştırma yayınlandı. Buna göre Güney Kore'de iyi beslenen çocuklar Kuzey Koredeki yaşıtlarına oranla 3-5 santim daha uzun boyluymuş. Çocukların, özellikle büyüme çağlarında gelişmeleri için yeterli protein almaları şart. Bu, özellikle de beyinlerinin gelişmesi için gerekli. Etyemezler bu proteini baklagillerden, fındık fıstıktan almayı önerirler. Etin ve diğer hayvansal besinlerin –doktor kardeşimizin dediği gibi- belki başka zararları vardır ama özellikle de çocuklar için konsantre bir protein kaynağı olduğu da göz ardı edilemez.

Bugünlerde Türkiye'de et fiyatları kilosu 30-35 lira dolaylarında imiş. Bu, yaklaşık 700 lira asgari ücretle geçinmeye çalışıp kira, elektrik, tüpgaz vs. ödeyen bir ailenin hiç et yiyememesi demektir. Mercimek, nohut yesinler diyebilirsiniz. Bunlar ucuz mu? Avustralya etin en ucuz olduğu ülkelerden birisi. En ucuzu da domuz ve tavuk eti, sığır ve koyun etinin yaklaşık yarı fiyatına. Tavuk çiftikleri sayesinde tüm dünyada tavuk eti ucuzladı. Domuz ise oldum olası ucuz zaten. Dindar bir arkadaş diğer etlere, salamlara, sosislere domuz eti katıldığını söyleyerek domuz eti yemek istemeyenleri uyarmak için şöyle diyor:

"*Domuz yetiştiriciliği çok kârlı bir iş. Domuz üretken bir hayvan. Cinslerine ve yaşına göre yılda 1, 2, bazen de 3 kez; ve her batında da 15-20'ye kadar varan yavru dünyaya getirebiliyor. Bir domuz yılda 2 kez doğum yapsa, her batından 10 yavru yaşasa, 20 sene yaşayan bir domuzun 400 yavrusu oluyor. Ve dahası yeni doğmuş bir domuz 4-5 ayda 100 kiloya kadar çıkabiliyor! Bu da dana ya da koyuna göre tercih edilmesinde çok önemli bir etken. Beslenmesi çok kolay, cam dışında -leş dahil- her şeyi yiyebiliyor. Her domuz ortalama 80-100 kiloya ulaştığı zaman kesiliyor. Kaba bir hesapla sadece bu çiftlikten yılda yaklaşık 1 milyon kg. et çıkıyor*". Arkadaş diyor ki, keyfiyet böyle olunca et üreticileri sığır veya koyun yerine domuz eti kullanıyor ve Müslüman halkı aldatıyor, günaha sokuyorlar.

Bildiğiniz gibi domuz eti gerek Musevilerde, gerek İslâm'da haramdır. Hıristiyanlığı icat eden Pavlus (St. Paul) ise yeni dine daha fazla müşteri çekebilmek için bir yandan erkeklerin sünnet olması gerekmediğini söylerken, öte yandan da domuz eti yenebileceğini bildirmiştir. Üç uhrevî dinin Orta Doğu'da sıcak iklimlerde ortaya çıktığı göz önüne alınırsa ve domuz etinin sıcakta çok kolaylıkla bozulabileceği düşünüldüğünde bu yasaklar akla yatıyor. Buzdolabı yok, sağlıklı hayvan üretme yöntemleri yok. Sağlık açısından akla yakın bir yasak. Ancak bu dinler her zaman ve her yerde geçerli olduklarını öne sürdükleri için Musevi ve Müslüman dindarlar bu yasaklara şimdi de uymaya titizlik gösteriyorlar. Öte yandan balık aslında domuz etinden çok daha kolay bozulup kokabiliyor. Ama balık dinlerin hiçbirinde yasak değil. Örneğin Karadeniz'de bol miktarda çıkan hamsi (halâ kalkan balığı gibi soyunu kurutmadıysak) Karadenizlilerin en önemli protein (ve beynin gelişmesi için çok gerekli olan) fosfor kaynağı. Ve bir zamanlar ulaşım yetersizliğinden tutulan hamsilerin bir kısmı gübre olarak kullanılmaktaydı. Karadenizlilerin genellikle çok akıllı olmasını birçok kişi hamsiye bağlıyor. Yok, ben Karadenizli değilim, kendime pay çıkarmaya çalışmıyorum.

Maide sûresi 3. âyeti şöyle diyor: "*Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, boğulmuş, (taş, ağaç vb. ile) vurulup öldürülmüş, yukarıdan yuvarlanıp ölmüş, boynuzlanıp ölmüş (hayvanlar ile) canavarların yediği hayvanlar –ölmeden yetişip kestikleriniz müstesna- dikili taşlar (putlar) üzerine boğazlanmış hayvanlar ve fal oklarıyle kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar yoldan çıkmaktır. Bugün kâfirler, sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, benden korkun*". Domuz eti açıkça yasaklanmış. Oysa aynı sûrenin 5. âyeti de şöyle diyor: "*Bugün size temiz ve iyi şeyler helâl kılınmıştır. Kendilerine kitap verilenlerin (yahudi, hıristiyan vb. nin) yiyeceği size helâldir, sizin yiyeceğiniz de onlara helâldir*". Hıristiyanlar domuz eti yiyorlar. Üstelik sağlıklı ortamlarda yetiştirilen domuzun eti Kuran'ın "temiz ve iyi" tanımına girebiliyor. 3. âyete uyarak 5. âyeti göz ardı ettiğinizde protein eksikliğinden güdük kalmış bedenleri ve beyinleri böyle kalmaya mahkûm etmiş oluyorsunuz. Ama şartlanmaları kafamızdan atabilmek kolay olmuyor. "Domuz pistir" düşüncesi yerleşmiş bir kafa "aslında benim böyle bir önyargım yok ama kokusu beni iğrendiriyor" diyebiliyor. Sanki tavuk pek temiz bir hayvanmış gibi! Tamam, Avustralya gibi gelir düzeyinin yüksek ve et fiyatlarının ucuz olduğu ülkelerde "biz proteinimizi sığır veya koyun etinden alırız" deme lüksümüz olabilir ama aylık asgarî ücretin 25 kilo koyun etine denk olduğu bir ülkede halkın,

özellikle de gelişme çağındaki çocukların protein alıp sağlıklı ve beyinli yetişebilmeleri için Maide Sûresinin 3. değil, 5. âyetine bakamaz mıyız? Türkiye'nin yeni yetişen kuşaklarının sağlığı domuz ve hamsiden geçer diyorum.

BİLÂ KAYD Ü ŞART

Ankara'da toplanan Büyük Millet Meclisi'nin 20 Ocak, 1921'de, daha meclisin kuruluşundan 9 ay bile geçmemişken kabul ettiği Anayasa'nın (Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun) birinci maddesi, "Hâkimiyet bilâ kayd ü şart milletindir" idi.

Fransızca "*souverainité", İngilizce "sovereignty*" teriminin karşılığı olarak Osmanlı'nın son dönemlerinde "*hakimiyet"* sözcüğü benimsenmişti. Aynı kökten gelen "soverign" sözcüğü, hükûmdar / kıral / padişah / çar / sultan anlamına gelir. Hükûmdar "hüküm süren"dir, "hâkim olan"dır, "hükümrân olan"dır. "Hakimiyet" , "hükümranlık" monarşilerde hükümdardadır. Daha sonra, 1935'te "hâkimiyet" sözcüğünün yerini "egemenlik" almış, bu ana ilke Türkçeleştirilip "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" (egemenlik koşulsuz ve sınırsız olarak ulusundur) halini almıştı. 1921 anayasasında yer alan bu ilke birçoğumuzun sandığı gibi âni bir değişiklik sonucu olmamıştır. 1876 anayasasında hükümranlık hakkının temelleri tanımlanmamış, sadece bu hakkın "eski usul gereğince" Osmanlı hanedanından bir kimse tarafından kullanılacağı belirtilmişti. 1909 Anayasa değişikliğiyle milli egemenlik fikri ilk kez, padişahın cülûsunda "anayasaya riayet ve vatana ve millet sadakat" yemini etmesini zorunlu kılmıştı, yâni "vatan ve milletin" anayasa yoluyla ifade bulan üstünlüğü vurgulanıyordu. Her yemin gibi bu yemin de elbette yemin eden kişinin buna ne denli içtenlikle bağlı olduğuna, "sadakat"ten ne anladığına, sonunda o kişinin, o hükümdarın dürüstlüğüne bağlıydı. Yoksa lâf olsun diye edilen her yemin gibi anlamsız, içi boş olurdu.

1921'de, daha Kurtuluş Savaşı kazanılmamışken Anayasaya böyle bir madde konmuş olması, padişahlık kurumunun tanınmadığının, monarşinin sonunun geldiğinin habercisiydi. 600 küsur yıllık Osmanlı geleneğinin ve bunun şartlanmasının yıkılması, padişahı yok saymanın kabul edilmesi birçok kafa için elbette kolay olmadı. Bunun yapılabilmesi için "Hâkimiyet bilâ kayd ü şart milletindir" gibisinden tereddüde yer bırakmayacak bir ilkenin konulması gerekliydi. Bu ilke, hakimiyetin artık sultanda, padişahta olmadığının vurgulanması amacını taşıyordu. Ayrıca, büyük çoğunluğu, bırakın eğitimi, okuma yazma bilmeyen bir halka "kuvvetler ayrılığı"ndan söz etmenin ne bir anlamı, ne de bir gereği vardı. "Türk devleti" değil "Türkiye devleti"nden söz eden 1921 anayasasında kuvvetler birliği ilkesi kabul edilmiştir:

"İcra kudreti ve teşrî selâhiyeti milletin yegâne ve hakikî mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder". Yâni Büyük Millet Meclisi sadece

yasama yetkisine değil, yürütme yetkisine de sahiptir. Köklü değişimleri gerçekleştirebilmek için buna gereksinme vardı. Mustafa Kemal "hâkimiyet-i milliye"yi "bir vatan üzerinde yaşayan bir halkın bütün kararlarını kendisinin verebilmesi, yönetimini demokratik seçimlerle gelen siyasal partilerin oluşturduğu TBMM aracılığıyla seçmesi" biçiminde tanımlamıştı. "Siz isterseniz hilâfeti de geri getirebilirsiniz" diyen Menderes'den başlayarak, "sandıktan çıktık" diyen Demirel'e, Özal'a ve şimdi de Erdoğan'a kadar meclise hakim olan partiler ve onların başındaki kişiler bu ilkeye dayanarak, "egemenlik kayıtsız şartsız milletinse, bu da TBMM ile ifadesini bulursa, biz de bu meclise hâkimsek istediğimizi yaparız" biçiminde yorumlama eğiliminde olmuşlardır. Oysa "istiklâl-i tam" şiarı daha 1919'dan başlayarak "hâkimiyet-i milliye"den önce ve önde gelmiştir. Bunlar, 1. Emperyalistlere ve mandacılara karşı bağımsızlık, 2. Padişah ve halifeye karşı bağımsızlık ve 3. İktisadi bağımsızlık. olarak özetlenebilir. Bir yandan "hâkimiyet bilâ kayd ü şart milletindir" ilkesine sarılıp, öte yandan "istiklâl-i tam" (tam bağımsızlık) ilkesini göz ardı etmek ancak bizimkiler gibi şark kurnazlığı içinde olanlarda bulunduğu teşhis edilebilen bir hastalıktır. Ancak, bir yanda Mustafa Kemal'i zaman ve mekândan soyutlayup her dediğini değişmez sayarak papağan gibi tekrarlayanlar olduğu sürece "tam bağımsızlık" kafası taşımayan, ya da bunun altını oymak isteyenlerin bu şark kurnazlığıyla karşı tarafa Mustafa Kemal'in başka sözleriyle karşılık vermesi hiç te şaşılası birşey değildir.

"Hâkimiyet bilâ kayd ü şart milletin ise biz de milletin temsilcisi olarak 'babalar gibi satarız', devir küreselleşme devridir" diyenlerin içtenliğinden, zekâ düzeyinden ya da dürüstlüğünden kuşku duymamak biraz güç oluyor.

"1921 anayasasında yasama ve yürütme erkleri (kuvvetleri) bir arada idiyse ve bu, Mustafa Kemal için geçerli idiyse şimdi de biz Atatürk'e bağlı kişiler olarak bunu savunuyoruz" demek ise ne içten olmamakla, ne zekâ düzeyi ile açıklanamaz. Dindarların ahlâklı olması gerektiği varsayımı, ne yazık ki sorgulanır hale gelmiştir. Ahlâksızlar, inandıklarını söyledikleri dinlerin en büyük düşmanıdır. Evet, 1921 koşullarında yasama ve yürütme ayrılmamıştı ve Mustafa Kemal bunu anayasaya geçirmişti. Bunu o zaman Mustafa Kemal'in yapmış olması, ya da onaylaması bugün bundan ileri geçilemez mi demek olmalı? Düşünme özürlü, ya da düşünme tembeli kişiler zaman ve mekân içinde değerlendirme yapıp doğruya varmaktansa şu ya da bu kaynağı gösterir, "Kuran'da böyle yazıyor", "Marx şöyle buyurmuş" ya da "Atatürk böyle demiş" diyerek ileri sürdükleri görüşlere geçerlilik kazanmaya çalışır. Bugün

demokrasinin "en az kötü" system olduğu hemen herkes tarafından kabul bulmaktadır. Ve 1700'lerden başlayarak gelişen siyasal bilimler demokrasilerde kuvvetler ayrılığının demokrasilerin "daha az kötü" bir sistem olması için vazgeçilmez bir ilke olduğunda birleşmektedirler. Bugünlerde Türkiye'de tartışılan anayasa değişikliği önerisine biraz da böyle bakmak gerekir. Fransız düşünür Montesqieu "yasama ve yürütme güçleri bir kişinin elinde toplanırsa özgürlükten söz edilemez" diyor. Kaldı ki, her anayasa onu uygulayan gücün dürüstlüğü ölçüsünde değerlidir. Ve de unutmamak gerekir ki, anayasal haklar, hukuklar, hepsi bir yana, insanların aç, çıplak, evsiz kalmadan yaşayabilmesi, eğitiminin, sağlığının garanti altında olması en önemli özgürlüktür. Bunlar sağlanmıyor ya da sağlanamıyorsa kağıt üzerindeki en iyi yasalar bile anlamsızdır. Ne demişti Sermet Çağan: "aç kalmaya görsün insan, inançlarını bile yer".

AHMET ALTAN VE ERGİN GÜNÇE

Çetin Altan 1960-1971 döneminin en bilinen, en etkili kişilerinden birisiydi. Akşam gazetesindeki köşe yazıları kendini sol cenahta olarak tanımlayan kişilerin hiç kaçırmadan okuduğu yazılardandı. Türkiye İşçi Partisinin yönünü belirleyen kişi Mehmet Ali Aybar, kuramcıları Sadun Aren ve Behice Boran idiyse sosyalizmi ortalama okuyucunun anlayacağı dilde anlatmayı başaran kişi, o kıvrak diliyle Çetin Altan'dı. Yazdıklarından dolayı hakkında 300'den fazla dava açılmış, 3 kez tutuklanmış, iki kez mahkûm edilmiş, iki yıl hapis yatmıştı. TİP, 12 sendikacının İstanbul Valiliğine verdikleri bildirimle 13 Şubat 1961'de kurulmuştu. Kurucuları, Şaban Yıldız, Kemal Sülker, Kemal Türkler, İbrahim Güzelce, Rıza Kuas, İbrahim Denizcier, Adnan Ardan, Avni Erakalın, Kemal Nebioğlu, Hüseyin Uslubaş, Ahmet Muslu ve Salih Özkarabay'dı. Geçtiğimiz 1 Mayıs vesilesiyle bu saygın ve yürekli insanları selâmlıyorum. (Baraj maraj olmayan) 1965 seçimlerinde TİP yüzde 3 oy alarak 15 milletvekili ile meclise girdi. Bu milletvekilleri Mehmet Ali Aybar, Rıza Kuas, Muzaffer Karan, Tarık Ziya Ekinci, Sadun Aren, Yahya Kanbolat, Cemal Hakkı Selek, Adil Kurtel, Behice Boran, Yunus Koçak, Şaban Erik, Yusuf Ziya Bahadınlı, Ali Karcı, Kemal Nebioğlu, Çetin Altan idi. Bu 15 yurtsever sosyalist meclisin çehresini ve gündemini değiştirmek için didindi. TİP, anayasa mahkemesinden 141 ve 142. maddelerin iptalini istedi, mahkeme 1 oy farkla bunu reddetti. Parti düşünce özgürlüğünden yanaydı, NATO ve Ortak Pazar'a karşıydı. Bugün 83 yaşında olan Çetin Altan meclise girdiğine 38 yaşında ateşli bir yazar ve konuşmacıydı. Mecliste susturulmaya çalışılmış, bu sökmeyince dövülme girişiminde bulunulmuş, dokunulmazlığı kaldırılmak istenmişti. TİP'in önünü kesmek için seçim kanunu değiştirilmiş, 1969 seçimlerinda yalnızca Mehmet Ali Aybar ve Rıza Kuas milletvekili olabilmişti. Çetin Altan'ın milletvekilliği böylece yalnızca 4 yıl sürmüştü ama bu arada Çetin Altan Türkiye'de sosyalist hareketin bayrağı olmuştu. Öyle ki sevgili oyun yazarı Haşmet Zeybek "Irgat" adlı oyununda ırgatın sınıf bilincine erişmesini "Çetin Uyandıran" adlı bir karaktere bağlıyordu. 12 Mart 1971 darbesiyle TİP kapatılmış, yöneticileri 15 yıla kadar sürelerle mahkûm edilmişti. 1965 seçimleri öncesi Ankara Tandoğan meydanında Çetin Altan'ın konuşmacı olacağını duyan onbinler alanı doldurmuştu. Bizler, genç TİP'liler olarak düzeni sağlamakla görevliydik. Sandık görevlisi olduğum Bentderesinde TİP'e emekçi kadınlardan 2 oy çıkmıştı. O sıralar bizler üniversitede (daha sonra Dev-Genç olan) FKF'nin nüvesini oluşturan Sosyalist Fikir Kulübünün kuruluşuyla uğraşıyorduk.

Çabalarımızda yanımızda olan, bize destek veren sevdiğimiz bir öğretim üyemiz vardı: Ergin Günçe. Ergin, 1966'da nişanıma davet ettiğim iki can arkadaşımdan birisi oldu daha sonraları. Hayattayken yayımlanan tek bir şiir kitabıyla ses getiren Ergin'in ne yazık ki 1983'te ben buradayken ölüm haberi geldi. Çetin Altan'ın birçok tiyatro oyunu ve romanı da vardır. Ahmet, Mehmet ve Zeynep adlı üç çocuğu oldu. Bunlardan Ahmet Altan şu anda 60 yaşında ve Taraf gazetesinin sahiplerinden o bu gazetede köşe yazarı. TİP içinde biz gençlerin fikirsel gelişimini sağlayan, destekleyen Aybarlar, Arenler, Boran hocaların yanısıra Ergin Günçe gibi şair duyarlılığını sağlam bir ekonomi ve plânlama eğitimi ve bilgisiyle pekiştiren Ergin Günçe'nin payı büyüktür. Bizlerden hepsi hepsi birkaç yaş büyük olan Ergin hem hocamız, hem dostumuzdu. Ahmet Altan da yazar olmadan önce ekonomi okumuş. Yanlış hatırlamıyorsam Tansu Çiller de öyleydi.

Bir dönem bunca etkili olan Çetin Altan'ın 1960-1971 dönemindeki en önemli katkısı olaylara sınıf açısından, sömüren-sömürülen perspektifinden bakmayı kitlelere aktarabilmesiydi. Şimdi oğlu Ahmet Altan bakın son bir yazısında ne diyor: *"Asker, yargıç, bürokrat" üçlüsünün "iktidarı" elinde tuttuğu, bir halk dayanağı olmayan bu iktidarın meşruiyetini Atatürk "tabusuna" dayandırdığı, bu "tabuyu" tartıştırmadığı, halkın dışlandığı bir rejim. Anayasası da, yasaları da "bu rejimi" korumak ve sürdürmek için oluşturulmuş. Seçimlerin yapıldığı ama "gizli iktidarın" hiç değişmediği bir sistem bu. Sivil hükümetlerin, "gizli iktidarın" emir eri haline getirildiği bir düzen…*

"Bugün Türkiye, rejim değiştirmenin mücadelesini yaşıyor. "Rejim yandaşları" açıkça bu rejimi savunamadıkları için çeşitli "bahaneler" uyduruyorlar. İşi lâf kalabalığına vuran insanlarla karşılaştığınızda iki basit soru sorun. "Bu rejim devam etsin istiyor musun", eğer istiyorsan "yerine nasıl bir rejim gelmesini savunuyorsun?"

Bu iki soruyla durum netliğe kavuşur."

Çetin Altan ne acıdır ki kendi oğluna olaylara sınıf açısından bakmayı öğretememiş. Ekonomi profesörü Ahmet Altan rejim derken hâkim sınıflar arasındaki iktidar kavgasından söz ediyor. Ülkenin kaymağını kimin yiyeceğiyle uğraşıyor. Babasının 40-50 yıl önce bilinçlendirmeye çalıştığı emekçiden, alın terinden, sömürüden, emperyalizmden hiç bahis yok. Darbelerle gelen faşizme çoğumuz gibi karşı çıkarken başka yollarla gelebilen faşizmi göz ardı ediveriyor. Babasından öğrenmemiş, belki sevgili Ergin Günçe'den öğrenir diyorum:

Çocuklar için Faşizm

Faşizmi çocuklar da anlayabilir
Dayak yemektir serseri bir babadan
Karanlık odaya kapatılmaktır
Hakkını istemekte direttiğin zaman
Üvey ana, yarı güleç öksüze
Sabunlu eliyle tokadı yapıştırır
Henüz yaslıdır çocuk henüz dayanıksızdır
Yıldırmaktır amaç esir etmektir
Çocuk faşizmi yanağında tanır
Onlar niçin böyle çirkin olurlar?
Bir tek güzel faşist yaşamamıştır
Anlamlı sorulardır bunlar çocuklar size
Okullar bu dersi öğretmiyorlar
Nerde bir kuvvet birikmişse haksız
Nerde bir zartzurt ya da cartcurt
Nerde elimizden kapılmışsa ekmek
Sınıfta, sokakta, evde, çarşıda
İşte çocuklar faşizm ordadır
Hepimiz el ele tutuşmalıyız
Korkmadan yürümek için gecenin ötesine
Güneş nasıl olsa doğacaktır
Horozlar ötmeye başlar başlamaz

Ergin Günçe

COCHABAMBA

19-22 Nisan tarihleri arasında Bolivya'da Cochabamba'da yapılan "Dünya Halkları İklim Değişikliği Konferansı"nda Bolivya Devlet Başkanı Evo Morales "Kapitalizm insanlığın bir numaralı düşmanıdır" dedi. Biliyorsunuz, 7-18 Aralıkta Kopenhag'da yapılan ve 193 ülkenin katıldığı BM İklim Değişikliği Konferansı tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı. Bu konferanstan bağlayıcı bir karar çıkmamış, yalnızca "niyet" belirtilmişti. Atmosferin 2 dereceden fazla ısınmasının dünyayı felâkete sürükleyeceğini herkes kabul ederken bunu önleyecek önlemleri almada ülke yöneticileri ya isteksiz yada da güçsüz olduklarını Kopenhag'da açık seçik sergilediler. Kopenhag'da bunun kapitalizmin doğal sonucu olduğunu konferansa katılan büyük başlar değil, Kopenhag sokaklarında gösteri yapan 100,000 kişi dile getirdi. Çoğu ülkede ulusal ekonomilerin ipleri bir avuç bankanın ve tekellerin elinde. Ve bunların tek ve vazgeçilmez hedefi kâr etmek. Dünyanın nereye gittiği, ya da yaptıklarının toplumsal bedelleri bu şirketlerin gündeminde bile değil. Bu da kapitalizmin ufak bir pürüzü değil, temel ve vazgeçilmez yaklaşımı. Kopenhag'daki göstericilerin pankartlarında "Kârınız değil, gezegenimiz" ve "İklim değişikliği değil, sistem değişikliği" sloganları yer almıştı.

Kopenhag'a katılan Bolivya Devlet Başkanı Evo Morales bundan dört ay sonra yapılan Cochabamba konferansı sonucu BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'a iklim değişikliği hakkında farklı bir öneri getirdi. Zengin ülkelerin atmosferi sömürge haline getirdiklerini ileri süren Morales, bu ülkelerin kandi hakları olanın çok fazlası salınım yaparak küresel ısınmaya yol açtığını belirtti. Morales "iki yol var. Ya kapitalizm kurtarılacak, ya da Toprak Ana" dedi.

Cochabamaba bildirgesinden bazı bölümler:

". Kapitalist üretim ve tüketim sistemi sınırsız kâr peşindedir. İnsanları doğadan koparmaktadır ve doğa üzerinde hâkimiyet kurma mantığı vardır. Herşeyi 'meta'ya dönüştürür. Kapitalist sistem Toprak Ana'yı bir hammade kaynağına, insanları da tüketicilere dönüştürür.

. İnsanlık büyük bir seçimle karşı karşıyadır. Ya kapitalist yoldan yürümeye devam ederek yıkım ve ölüme gidecek, ya da doğa ile uyum ve yaşama saygı yolunu seçecektir.

. Kopenhag'da zengin ülkelerin sera gazlarını azaltma yönünde sarfettikleri yetersiz sözler reddedilmelidir. Çünkü bunlar gönüllülük ve bireysellik temelindedir. Bu yolda gidildiğinde küresel ısınma 4 dereceye ulaşacaktır.

Zengin ülkeler salınımlarını ölçülebilir ve belgelenebilir biçimde azaltarak küresel ısınmanın 1 dereceden fazla olmamasını sağlamalıdırlar.

. Daha ileri bir tarihte yapılacak BM Cancun konferansında zengin ülkeler 2013 ile 2017 yılları arasında salınımlarını 1990 düzeyine göre en az yüzde 50 azaltmayı üstlenmelidirler.

. İklim değişikliği nedeniyle göç etmek zorunda kalan insanları zengin ülkeler mülteci olarak kabul etmelidirler.

. Küresel mâli kriz piyasanın ekonomiyi düzenlemekten âciz olduğunu kanıtlamıştır. Bu nedenle Toprak Ana'mızın ve insan varlığının korunmasını piyasadan beklemek tamamen sorumsuz bir davranış olur.

. Bir Uluslararası İklim ve Çevre Mahkemesi kurulmalı ve bu mahkemenin devletleri, şirketleri ve kişileri yargılama ve cezalandırma yetkisi bulunmalıdır.

. Şu konularda dünya çapında bir referendum yapılmalıdır: zengin ülkeler ve çok-uluslu şirketlerin salınımlarının ne kadar azaltılması gerektiği, yoksul ülkelere temiz teknolojiler geliştirmeleri için yapılacak para yardımı, Uluslararası İklim ve Çevre Mahkemesini kurulması, Toprak Ana'nın Hakları Evrensel Bildirgesi hazırlanması ve şu andaki kapitalist sistemin değiştirilmesi."

2011 yılında İklim Değişikliği ve Toprak Ana'nın Hakları konusunda ikinci bir Dünya Halkları Konferansı yapılması önerisi ile Cochabamba konferansı kapandı. Kopenhag konferansına büyük yer ayıran dünya medyası elbette Cochabamba'yı es geçti. Cochabamba'nın önemi, sorunu yalnızca iklim değişikliği ve küresel ısınma değil, bu sorunun neden kaynaklandığını ve bunun kapitalist ekonomik modelin kaçınılmaz bir sonucu olduğu noktasını vurgulamasıydı. İlk kez bu düzeyde kapitalizm ile küresel ısınma ve giderek yeryüzünde insanların ve birçok canlının yok olma tehlikesi arasındaki bağlantı kurulmuş oldu. Elbette Sovyetler döneminde sanayileşme ve gelişme adına koskoca Aral gölünün çölleştirilmesi da akla gelmiyor değil. Tepeden inme Sovyet rejimi ile Cochabamba'da olanlar arasındaki fark artık halkların dolaysız söz sahibi olması. Ve elbette Sovyet döneminden bu yana çevre konusunda ve küresel ısınma sorunu ile ilgili olarak dünya çapında büyük bir bilinçlenme yaşandığı da göz önüne alınmak zorundadır.

Avustralya gibi sosyal demokrat yönetimler doğası gereği diğerleri gibi kapitalist düzeni -emekçilere bir takım sosyal haklar tanıyarak ta olsa- sürdürmek derdinde olduğu için ALP (İşçi Partisi) hükûmetinin ve Kevin Rudd'ın bu konuda ciddi adımlar atmasını beklemek safdillik olur. Güney Amerika'da filizlenen halk hareketi yayıldıkça, küresel mâli krizle kapitalist modelin çıkmazları sergilendikçe çözüm arayışları biçimlenecek ve Cochabamba'lar çoğalacaktır. Bu, artık "şöyle mi olsa, böyle mi olsa" lüksünden çıkmış, insanlık için hayat memat meselesi haline gelmiştir. Çok-uluslu şirketlerin kârdan başka şeyleri göz önüne almalarını beklemek kapitalizmin doğasından habersiz olmak demektir. Bu kısa görüşlü yaklaşım oldukça hiçbir şirket "insanlar yeryüzünden yok olursa benim ürettiğim köfteli ekmeği kim yiyecek, kahverengi şekerli suyu kim içecek, ürettiğim silâhlarla kim birbirini öldürecek, ürettiğim benzini kim hangi arabada kullanacak" diyemeyecek, felâkete doğru tam gaz yol almaya devam edecektir. "Biz bu uçurumdan aşağı sizin şoförlüğünüzde yuvarlanmak istemiyoruz artık" demek dünya halklarının, dünya insanlarının artık âcil görevi olmuştur. Amerikan kızılderililerinin çok büyük bir öngörüyle söyledikleri gibi, su olmazsa, toprak çölleşirse elinizdeki paraları, altınları kemiremeyeceğimizi görme zamanı gelmiştir.

DP VE SLOGANLARIN GÜCÜ

1 Mayıs, 14 Mayıs, 19 Mayıs, 27 Mayıs... Mayıs ayı Kuzey yarıkürede mevsim değişikliğinin, havaların ısınmaya başladığının habercisidir. 1 Mayıs uluslararası bir kutlama günü, 19 Mayıs Türkiye'de bayram. 14 Mayıs'ı, 27 Mayıs'ı pek hatırlayan yok. Hatırlayanlar da tarihi kendi çıkarlarınca çarpıtmak isteyenlerin yarım yamalak kendilerine aktardıkları kadarıyla biliyorlar ne yazık ki. 14 Mayıs 1950'den bu yana 60, 27 Mayıs 1960'tan bu yana 50 yıl geçmiş.

14 Mayıs 1950, Türkiye'de seçimle ilk iktidarı değişikliğinin olduğu tarih, 27 Mayıs 1960 ise askerî bir darbeyle seçimle başa geçmiş bir hükûmetin ilk devrildiği tarih. Çoğumuz bunları biliyoruz ama biraz daha ötesi? Gittiğim ilkokulun adı İnönü İlkokulu idi, Demokrat Parti döneminde Namık Kemal İlkokulu oldu. Menderes ve iki bakanının idam edilmesini haklı olarak eleştirenler ne yazık ki Demokrat Parti hareketinin ne olduğunu, Türkiye'yi nereden nereye getirdiğini ya pek bilmez, ya da göz ardı ederler. Bakın, Özdemir İnce, Doğu Perinçek'ten alıntı yaparak ne diyor:

"*Demokrat Parti'yi kuranlar gerçekten Demokrat bir parti mi kurmak istemişlerdi, yoksa bir başka dürtüleri mi vardı? Daha sonra Demokrat Parti'nin ağır toplarından olacak olan ve dönemin en büyük toprak ağalarından biri olan CHP Eskişehir Milletvekili Emin Sazak 1945 yılında Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'na karşı çıkarken: 'Padişahı devirdik. Halifeyi kovduk, şapkayı giydik, Latin harflerini kabullendik, tekkeleri kapattık, bazı gerekçelerle varlık vergisini bile kabul ettik. Fakat bunu kabul edemiyorum' diyerek bunun yanıtını veriyordu."*

"*13 Haziran 1950 günü, 14 Mayıs'tan 30 gün sonra, 'Millete mal olmuş inkılâpları mahfuz tutacağız demiştik. Millete mal olmamış, millet vicdanına bir değirmen taşı ağırlığıyla çökmüş olan bazı tedbirleri ortadan kaldıracağız!" diyen kim? DP Başbakanı Adnan Menderes. Aynı Menderes, 1955 yılında, DP grubu kabinesini düşürdüğü halde, kendisini kurtarmak için, 'Siz isterseniz hilâfeti bile getirebilirsiniz. Kendime sabık başvekil dedirtmem!' diyecektir*".

1950-60 dönemini yaşayanlar o zamanki tek devlet radyosundaki "Vatan Cephesi" listelerini hatırlarlar. O yıllardan benim aklımda kalan hep bu olmuştur. Cephe savaşta olurdu. Hepimiz vatandan yana değil miydik? Peki o zaman bu cephe kime karşı oluşturulacaktı?

Sözcüklerin, sloganların kişileri, kitleleri yöneltme gücünü azımsamamak gerek. Hitler Alman halkını savaşa, felâkete ve yıkıma yöneltmeden önce

"*lebensraum*"dan söz ediyordu. Yâni Alman halkına diyordu ki "biz buraya sıkışıp kalmışız. Aslında bizim rahat yaşamamız için daha çok toprağa ihtiyacımız var". Ve tabii bu, Alman halkına çekici geliyordu. Kimse "yahu, bu topraklar bize yeter. Yeter ki iyi kullanalım, nimetlerinden hakça yararlanalım" deme cüretini gösteremiyordu.

Bu tür sloganların en güçlü yanı aksini savunmanın güç olmasıdır. Çünkü tanımı gereği basit olan sloganları çürütmek için ayrıntılı cevap vermek gerekir, çoğu kişi de buna kafa yormaya zahmet etmez.

Yakın geçmişten Gerzek Bush'un "*terörle savaş*" sloganını düşünelim. Kim kalkıp "terörle savaş olmaz, olsa olsa terörle mücadele olur, teröristlerle savaş olur. O halde önce teröristlerin kim olduğunu, sonra da bu teröristlerle yapılacak savaşın stratejilerini belirlemek gerekir" diye kılı kırk yarma görüntüsüne girmek ister? Ve ABD, bu sloganın arkasına saklanarak dünya jandarmalığı rolünü oynamaya devam eder.

Türkiye'de onyıllardır süregiden terör olgusunun perde arkasına bakalım. Evet, Doğu Anadolu ihmal edilmiştir, evet Kürt kökenli vatandaşlarımız kendi dillerini açıkça konuşup, kendi kültürlerini gönüllerince –yakın zamana kadar- ifade edememişlerdir. Ama Abdullah Öcalan'ın saf Kürt gençlerini dağa çıkartan "Kürdistan sömürgedir" ve "Kürdistan işgal altındadır" sloganları ne ölçüde doğru saptamalardır diye kim sorgulamaktadır? Türkiye'nin Avrupa kesimine Trakya dendiği gibi Kürdistan sözcüğü de coğrafî bir bölgeyi tanımlamak için kullanılabilir. Ama Öcalan "Kürdistan" dediğinde bunu mu kast etmektedir, yoksa –Türkiye'den ayrılmak istemiyoruz söylemine karşın- alttan alta destekçilerine ayrı bir Kürdistan mesajı mı vermektedir? Peki, sömürge nedir? Bir ülkenin sömürge olmasının en önemli belirleyicisi ekonomik sömürüdür. Doğu Anadolu'yu Batı Anadolu mu sömürmüştür? Yoksa Doğu, Batı'nın kaynakları ile mi geliştirilmeye çalışılmaktadır? Hindistan'dan İngilizler 150 yıl boyunca tonlarca altını cebellezine etmişler, İspanyollar Güney Amerika'yı iliklerine kadar yüzyıllar boyu sömürmüşlerdir. Türkiye'de böyle bir sömürü söz konusu mudur? İhmale uğramak başka, sömürge olmak başkadır. İnsanların etnik kimliğini inkâr etmek zorunda kalması veya bırakılması asimilasyon politikasıdır, kötüdür, yanlıştır ama sömürge politikası değildir. Sömürgelerde tam tersine sömürge halkı sömürücüden kesin çizgilerle ayrılır, asimile edilmeye çalışılmaz. Peki, Doğu Anadolu işgâl altında mıdır? 12 Mart ve özellikle de 12 Eylül ertesi tüm Türkiye işgâl altına girmişti. Kürdü de, Türkü de, öteki de beriki

de faşist cuntanın dayatmaları, hapisleri, idamları, infazları altında inim inim inlemiştir.

Peki, kültürümüz dediğimizde, kendi kültürümüzü yaşamamıza olanak verilmiyor dendiğinde hangi kültürden söz ediyoruz? Elbette bir Kürt kültürü vardır ama Doğu Anadolu'da Türkler arasında halâ yaygın olan feodal kültür gibi Doğu Anadolu'daki Kürtler arasında da halâ feodal kültür yaygındır. "Namus cinayeti" adı altında işlenen vahşetlerin feodal kültürün bir parçası olduğunu, bunun Kürt olsun, Türk olsun, kimse için savunulacak bir yanı olmadığını neden kimse haykırmaz? Kürt kültürünün bir parçasıdır diye bu çağ dışı kültür uygulamalarını mı savunacaktır insanlarımız?

Yanlışlara dayalı sloganlarla yola çıkıldığında insanın "kılavuzu karga olanın…" lâfını hatırlamasında yarar vardır.

KAHRAMANLAR

"ANDREA: Kahramanı olmayan ülke ne mutsuz bir ülkedir
GALILEO: Hayır, kahramana ihtiyacı olan ülke ne mutsuz bir ülkedir."
B. Brecht

Televizyonun çıkışı neredeyse birçok şey için milât oluşturuyor. Milâttan önce der gibi televizyon öncesi der buluyorum kendimi. Evet, televizyon öncesi radyoda "Geçmişte Bugün" adında bir program vardı. Feridun Fazıl Tülbentçi adlı bir yazar/programcının hazırlayıp sunduğu bu program çok dinlenirdi. 1982'de ölen Tülbentçi aynı sıralar "Kahramanlar Geçiyor" kitabını da yayımlamıştı. Kitabın kapağında at üstünde kılıç, mızrak sallayan "kahramanlar" vardı ve gerek "Geçmişte Bugün", gerekse "Kahramanlar Geçiyor" daha çok Osmanlı döneminde "kahraman" olmuş kişilerin öykülerini anlatıyordu.

Türkiye'deki en yeni kahraman Kılıçdaroğlu. Kılıçdaroğlu soyadı bana "Kahramanlar Geçiyor" kitabının kapağını hatırlattı. Kılıçdaroğlu belki de çoğu kişinin sözünü ettiği gibi son derece dürüst, akıllı, namuslu bir politikacıdır, kendisiyle müşerref olmadık, bilmiyorum. Belki de Deniz Baykal'ın "muhalefet olsun diye muhalefet" politikası yerine alternatifler üreten bir kişi olur, onu da bilmiyorum. Olursa elbette pek iyi olur. Benim takıldığım şey, bizdeki kahramanlar üretme, kişilere bel bağlama eğilimi. Yalnız bizde mi? Geri kalmış ülkelerin geri kalmış kafaları her zaman bir "kurtarıcı" peşinde koşar. En son, Thailand'da yolsuzlukları kanıtlanmış bir sabık başbakan Thaksin Shinawath'ın destekçileri kırmızı gömlekleriyle sokaklara döküldüler. 2006'da bir darbe ile devrilen Shinawath'ın malvarlığı hemen dondurulmuştu ve Thaksin Dubai'ye sığınmıştı. O zamandan beri Thailand Yüce Divanı'nda süren davası birkaç ay önce sonuçlanmış ve Thaksin'in 1.7 milyar avro tutarındaki servetinin 1.05 milyar avrosuna el konması kararı çıkmıştı. Yüce Divan Thaksin'in Shin Corp adlı telekomünikasyon şirketindeki malvarlığını sakladığı ve makamını kişisel çıkarları için kullandığı, devlet politikalarını bu şirkete çıkar sağlayacak şekilde biçimlediği hükmüne vardı. Thaksin, makamını kişisel çıkarları için kullanan ne ilk ne de son politikacı. Asıl ilginç olan yoksul bir ülkede milyar avroluk servet edinen bir politikacıya destek vermek için onbinlerin sokaklara dökülmesi, kanlarını, canlarını tehlikeye atması. Thaksin, bu insanlar için bir "kahraman".

Kahramanlaştırılan kişiler geri kalmış ülkelerde çok kez lider konumunda olan insanlar oluyor. Oysa başka toplumlarda kahraman tanımı çok kez farklı oluyor. Örneğin yanmakta olan bir eve canını tehlikeye atarak girip içeride uyumakta

olan bir çocuğu kurtaran bir kişiye Avustralya'da kahramanlık ödülü veriliyor. Ya da bir maçta son anda kritik bir golü atarak takımının şampiyon olmasını sağlayan sporcu –en azından o takımın taraftarları için- kahraman statüsü edinebiliyor.

Lider-kahraman olgusu o lideri kahramanlaştırarak yanılmaz, yanlış yapmaz, kusursuz insan konumuna getiriyor. "Kişi Kültü" adı verilen bu olgu düşünmeyi bilmeyen, düşünmek istemeyen ya da düşünmesi istenmeyen kişiler için kolaycı bir çıkış yolu oluyor. Tarih boyunca diktatörlere baktığımızda Stalin'den tutun, Hitler'e, Mussolini'ye kadar, Mao'ya kadar, daha yakın tarihte Kim Il-Sung ve daha sonra oğlu Kim Il-Jong putlaştırılan liderler arasında. Kuzey Kore halkı bir avuç uluslararası yardım pirincine muhtaçken anayasası yakınlarda Kim Il-Jong'dan "Üstün Önder", "Sevgili Önder", "Büyük Önder" diye söz edecek biçimde değiştirildi. Dünyanın 4. en büyük ordusunu besleyip halkını aç bırakan bir lideri milyonlarca Kuzey Koreli geçit törenlerinde "Sevgili Önder" nidalarıyla selamlıyorlar. Çoğu Kürt olan 40-50,000 insanın ölümünden sorumlu olduğunu kendisi itiraf eden bir mahkûmdan birçok Kürt hala "Önderlik" diye söz edebiliyor.

Bir de kendilerinin böyle bir "kült" yaratma gibi bir yaklaşımları olmadığı halde sonradan başkalarının işine geldiği için putlaştırılan önderler var. Bunların bizler için en yakın örneği Mustafa Kemal. Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesindeki ve tarihteki yeri yadsınamayacak kadar büyük olan Mustafa Kemal eleştirilemez, dokunulamaz bir ilâh haline getiriliyor, ölümünden 70 küsur yıl sonra halâ özel yasalarla korunuyor. İnsanlar kendi görüşlerinin, politikalarının savunuculuğunu akılcı bir biçimde yapmak yerine Mustafa Kemal'in şu ya da bu sözünü referans olarak gösteriyor, olayları, politikaları zamandan ve makândan soyutlayarak "benim dediğim Mustafa Kemal'in dedikleri doğrultusunda, demek ki doğrudur" kolaycılığına sapıyorlar. Mustafa Kemal'e yönelik en ufak bir eleştiri "Atatürk düşmanlığı" olarak yaftalanıyor ve tu kaka oluveriyor. Akılcı olmayan bu "Atatürkçülük" doğa yasaları gereği akılcı olmayan düşmanlıklar doğuruyor ve olay tam bir kör döğüşüne dönüşüveriyor.

Daha yakın Türkiye tarihine baktığımızda ümit bağlanan, bel bağlanan nice önderin zaman içinde nerelere geldiği unutuluveriyor. Politikaları nedeniyle bir önderi desteklemek yerine, bir öndere körü körüne bağlanmanın getirdiği hüsran kısa zamanda unutuluveriyor, bir başka önder kahramanlaştırılıveriyor. Menderes, Ecevit, Türkeş bunların akla gelen önemli örnekleri. Umarız Kılıçdaroğlu bunlardan birisi olmaz. Son sıralar AKP'nin seçimlerdeki başarısına

imrenen başka partiler "türban, Kuran Kursu vs." gibi konularda AKP ile yarışa girip oy toplama derdine düştüler. Umarız Kılıçdaroğlu bu tuzağa düşmez ve İnönü'nün DP'nin dayanağını çürütmek için Köy Enstitülerini kapatıp Kuran Kursları açma hatasından ders alır.

Erdoğan da Gül de Arınç ta bir gün sahnelerden silinir, diğer birçoğunun silindiği gibi. Önemli olan hangi kahraman önderin halkı nereye götüreceği değil, nereye gitmek istediğini bilen halkın buna uygun kişiyi önderliğe getirebilmesidir. Gerçek demokrasi budur, öteki yaklaşım, geri kalmış ülkelerin geri kalmış kafalarınınki, kulluktur, koyunluktur. Ne yazık ki kültüründe kulluk kavramının yer etmiş olduğu toplumların bu kulluktan, bu "biat" mentalitesinden kurtulması kolay değildir. Önemli olan iyi bir çoban bulunabilmesi değil, koyunluktan kurtulabilmektir.

SAMANDAĞ'DAN VAR BİR MEKTUP

Samandağ, Hatay'ın Akdeniz'e kıyısı olan bir ilçesi. 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde CHP'nin %32.2, DSP'nin %19.2, AKP'nin %13.5 oyuna karşı ÖDP %34.1 oy almış ve Veteriner Hekim Mithat Nehir Türkiye'nin tek ÖDP'li Belediye Başkanı seçilmişti. Halkın büyük bir kesiminin Arapça ve Aramice konuştuğu, yoğun Hıristiyan nüfusu olan, çoğunluğun Alevi olduğu ve ilçe sınırlarında bir Ermeni köyünün bulunduğu Samandağ, tarihi ta Romalılara dayanan eski bir kent. Birkaç hafta önce internette Samandağ kaymakamı Tahsin Kurtbeyoğlu tarafından MİT'e (Milli İstihbarat Teşkilatı) gönderildiği iddia edilen bir mektup yayınlandı. Türkiye kamuoyu Deniz Baykal kasetini tartışırken bu –bence çok daha önemli- bu mektup biraz güme gitti.

Hatay Valiliği yaptığı yazılı açıklamada "*13.05.2010 günü İlimiz Samandağ İlçesi PTT Müdürlüğüne, bazı kurum yöneticilerinin imzaları kopyalanarak, onların şahsında halkı Devlet aleyhine kışkırtıcı bir takım provokasyonlar tertiplenmeye çalışılmaktadır. Benzer iddialar geçmiş yıllarda da dile getirilmiş olup, gerek geçmiş yıllardakiler gerekse yeni ortaya çıkan iddialar, her yönü ile delillendirilmiş ve yetkili yargı mercilerine intikal ettirilmiştir. Yargılama süreci devam etmektedir. Çeşitli basın yayın organlarına, sivil toplum örgütlerine, meslek odalarına ve vatandaşlara gönderilen yazının üslup ve içeriğinden de anlaşılacağı gibi, halkı Devlet ve görevlilerine karşı kışkırtmayı amaçlayan bu tür girişimler halkımızın sağduyusu ile sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. İlimizin simgesi olan birlikte yaşama ve hoşgörü kültürüne taban tabana zıt bu girişimlere değerli halkımızın itibar etmeyeceği açıktır. Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağıyla bağlı olan her birey dili, dini, etnik kökeni ve mezhebi ne olursa olsun birinci sınıf vatandaştır*" dedi.

Umarız mektup sahtedir ve Hatay Valiliğinin yaptığı açıklama doğrudur. Çünkü eğer aksi doğru ise vay Türkiye'nin haline! Kaymakamın yazdığı iddia edilen mektubun metni aynen (imlâ ve dilbilgisi hataları düzeltilmeden) şöyle:

T.C.

Samandağı Kaymakamlığı

İlçe Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından

Sayı : B.C.K. 00003100.2010/644 04.05.2010

Konu :Samandağ İlçesi Alevi Halkı kesimi Hk.

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞINA

Adli Sicil Bürosu Amirliği

ANKARA

Hatay İli Samandağ İlçesi Alevi Halkı kesiminin 2010 tarihindeki ilk altı aylık raporu:

1- Samandağ ilçesinin Alevi halkı Dinsizdir. Hiç biri Oruç tutmaz, namaz kılmaya camiye gitmez helal haram bilmez. Alevi mezhebi adı altında örgütlenmişlerdir.

2- Samandağı halkı Alevi kesiminin mensup oldukları bu Alevi Mezhebine bağlı olan kadın ve Erkeklerin tümünün fişlenmesi için gerekenler yapıldı ve yapılmağa devam edilmektedir.

3- Samandağı Halkının Alevi kesiminden olan yetkili Memurların ve özellikle Alevi Muhtarlarının haklarında soruşturmalar açılmış ve çeşitli suçlar işledikleri gerekçelerle gizi tutanaklarla sicillerine işlenmiştir. Kırmızı bültenlere tescil edilmek üzere tutanaklat mühürlü zarflarla gönderilmiştir.

4- Samandağı ilçesinde bulunan Alevi Mezhebine mensup bütün ŞIH'ların haklarında suç duyurusu yapılmak suretiyle davalar açılmış ve Mahkemelerde yargılanmaları sağlanmıştır.

5- Alevi kesiminin sakallı olan bu ŞIH'larının tümü Devlet için tehlike oluşturan bir guruptur. Bu ŞIHLARI çökertmek için Kaymakamlığımızca tayin edilen sağlam bir ekip haklarında gizli takip faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu ŞIH'lar haklarında açtırdığımız davalardan dolayı süreç başlamıştır. bu ŞIH'ların Kırmızı Bültenlere tescil edilmeleri için haklarında tanzim edilen gizli tutanaklar mühürlü zarflarla gönderilmiştir.

6- Samandağı Alevi kesiminin çok varlıklı ve Zengin olan kişilerin haklarında suç teşekül edecek ve bu kişilerin düşürülüp fişlenmeleri için tayin ettiğim sağlam bir gurup tarafından takip ettirilmektedirler.

7- İlişikte sunulan listelerde Adları ve Soyadları yazılı (1873 Erkek) (412 Kadın) olmak üzere toplam (2285. kişinin kırmızı bültenlerde kaydedilip fişlenmeleri için tanzim edilen tutanaklar Mühürlü zarflarla müsteşarlığınıza gönderilmiştir.

8- Samandağı Kaymakamı olarak Benimle sağlam bir şekilde çalışan Gurubumla birlikte bir yıl daha Samandağı İlçesinde kalırsam Samandağı Alevi Halkı kesiminin % 90.nını Fişlenecek ve Herkesi kamu haklarından mahrum ettirmek için bütün gayretlerimle çalışmalarımı sürdürmekteyim.

9- Samandağı ilçesinde mevcut bulunan Alevi halkı kesiminin Eğitim yapan çok başarılı olan çocuklarının Askeri Liselere- Askeri Harp okullarına ve Polis Akademilerine girmemeleri için gerek aileleri ve gerekse Eğitim yapan bu başarı

çocukların Kırmızı Bültenlerde tescil edilmeleri için haklarında tanzim edilen gizli raporlar ve tutanakları liste halinde mühürlü zarflarla müsteşarlığınıza gönderilmiştir.

10- Samandağı ilçesinde mevcut bulunan Alevi Halkı kesiminin güçlü olan kişiler tesbit ettirilip bunları çökertmek için takibe alınmış ve haklarında gerekli her türlü işlemler yapılması için Raporlar ve Tutanaklar yazılıp haklarında gizli çalışmalar devam etmektedir.

Yazımız ekinde (14) ondört tane mühürlü zarf sunulmuştur

Gereğini saygılarımla arzederim.

Tahsin KURTBEYOĞLU

Kaymakam

(İmza)

Bu mektup eğer gerçekse, sahte değilse, neresinden başlarsınız? Alevi halkı dinsiz midir? Dinsiz olsa ne olur? Dinsiz olmak yasalara aykırı mıdır? Benim bildiğim Alevilikte "ŞIH" yoktur. Kimdir bu "ŞIH"lar? Alevi olduğu için yurttaşların kamu haklarından mahrum edilmesi, başarılı Alevi çocuklarının asker veya polis olmalarının engellenmesi, güçlü olanların "çökertilmesi" devlet politikası mıdır, yoksa işgüzar bir kaymakamın birilerine yaranma çabası mıdır? Yoksa bu listeleri MİT mi kaymakamdan talep etmiştir? Listeler neden yapılır? Fişlenen insanların başına Türkiye'de neler gelir? Böyle bir mektubun başka herhangi bir yerde değil de, AKP'nin 4. parti konumuna düştüğü ve ilk 3 sırada ortanın solundaki partilerin yer aldığı, belediye başkanının Türkiye'nin tek ÖDP'li belediye başkanı olduğu Samandağ ilçesinde ortaya çıkması bir rastlantı mıdır?

Politikacıların uçkuru ile uğraşan saygıdeğer "medya"mız bu konuyu neden gözardı eder?

CÜRUF

Shakespeare'in Venedik Taciri adlı oyununun baş karakteri Shylock diye Venedikli bir Yahudi tacirdir. 14. ve 15. yüzyıllarda güçlü olan Venedik kent yönetimi kentteki Yahudileri dökümhanenin olduğu ve dökümhanenin atığı cürufun döküldüğü bir bölgede yaşamaya zorlamış ve "Ghetto" sözcüğü İtalyanca cüruf anlamına gelen "Ghetor" sözcüğünden türemiştir. Aynen "Cehennem" sözcüğünün Kudüs yakınındaki Hinnom Vadisindeki çöplüğün adı olan "Gehenna"dan türediği gibi.

Tarihte en çok bilinen Ghetto Varşova Ghettosu'dur. 1939'da Alman işgaline karşı koyan Varşova 3 hafta içinde düşmüş, ardından kentte yaşamakta olan ve kent nüfusunun yüzde 30'unu oluşturan 400,000 Yahudi 3,5 metre yükseklikte, üstü kırık cam ve dikenli telli duvarlarla çevrili daracık bir yerde yaşamaya zorlanmıştı. Süregiden savaş sırasında yiyecek vesikaya bağlanmış, Almanlara günde 2619 kalori, Polonyalılara 1669 kalori, Ghetto'daki Yahudilere 220 kalori sağlayacak kadar yiyecek verilmiştir. Açlıktan ölenlere bir de kötü koşullardan kaynaklanan tifo ve tifüs salgınından ölenler eklenince 1941 Nisanına varıldığında Ghetto'da ayda yaklaşık 6000 kişi ölmekteydi. 1942'de alınan "Nihai Çözüm" kararı ile Ghetto'daki Yahudilerin 300,000'i Treblinka ölüm kampına gönderilmiş, kalan Yahudiler başkaldırmış ve 19 Nisan 1943'te Alman SS birlikleri tarafından bastırılan isyanda resmi rakamlara göre 56,065 kişi öldürülmüş ya da Treblinka'ya yollanmıştır.

Eğer o dönemde yaşıyor olsaydınız ve elinizde herhangi bir olanak bulunsaydı Varşova Ghetto'sunda hayatta kalmaya çalışan Yahudilere elinizden geldiğince yardım etmeye çalışmaz mıydınız? "Ben Yahudi değilim, bırakın ölsünler" mi derdiniz?

Bir fikir vermesi açısından, Sydney'in Blacktown belediyesi 247 kilometrekarelik bir alanı kapsıyor. Gaza Şeridinin alanı 360 kilometrekare ve burada 1 milyonu 1948 Arap-İsrail savaşının ardından yurtlarını yitiren mültecilerden ve bunların çocuklarından oluşan 1,5 milyon insan yaşıyor. 1,5 milyon insan! Arap değil, Müslüman değil, şeriatçı değil, insan!

2005'te İsrail Gaza'dan çekilme kararı almıştı ancak BM, İnsan Hakları örgütleri ve birçok sivil toplum kuruluşu Gaza şeridini halâ İsrail işgali altında kabul ediyor. 2006'daki demokratik Filistin seçimlerini Hamas (Harekât-ı Mukavemet-i İslâmiye) kazandı ve 2007'de Fatah ile çarpışarak Gaza şeridinin kontrolünü ele geçirdi. 1988'den beri Hamas'ın hedefi İsrail devletinin ortadan kaldırılarak bir

Filistin İslam Devletinin kurulmasıdır. İsrail haklı olarak Hamas'ı İsrail'i yok etme amacı taşımakla suçluyor. Hedef bu olunca Hamas, Yahudi düşmanlığını meslek edinmiş İran mollaları gibi yönetimlerden de destek buluyor. Gaza'dan İsrail'e yapılan ortalama günde 200 roket saldırısının ardından 2008'de İsrail Gaza'ya saldırdı ve o günden bu yana Gaza'yı abluka altında tutuyor. Hamas Gaza halkına sağladığı sosyal hizmetler nedeniyle ve yöneticileri kendi ceplerini doldurmadığı için Filistin halkı arasında oldukça büyük destek (yüzde 62) görüyor. Birçok kaynak Hamas'ın FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) ve Fatah'a karşı, Filistinlileri bölmek amacıyla İsrail tarafından yaratıldığında birleşiyorlar. 12 Şubat 2007'de o zamanki İsrail başbakanı Ehud Olmert Hamas'ın şimdiki İsrail başbakanı Netenyahu tarafından kurulduğunu belirtmişti. Hamas ve Hamas'ın askeri örgütü İzzettin Kassam Tugayları Avustralya, Kanada, Avrupa Birliği, İsrail, Japonya, Ürdün, Norveç, İngiltere ve ABD tarafından terörist örgütler listesine alınmış bulunuyor.

Terör yöntemleri kullanan hiçbir örgüte destek verilmemesi gerekir. Hele bir örgüt terör yoluyla bir şeriat devleti kurma emelindeyse. Ancak!... Gaza şeridinde yaşayan 1,5 milyon insan var ve bu insanlar İsrail'in ablukası yüzünden sıkıntı içindeler. Birçok ülkeden gönüllü, Hamas'ın ne olduğuna bakmaksızın bu 1,5 milyonun sıkıntılarını bir nebze olsun giderebilmek için bir yardım filosu göndermişse bunu alkışlamak gerkmez mi? Yok, neymiş efendim, Başbakan Erdoğan bunu kendi politik amaçları için desteklemiş, yok İslâm dünyasının liderliğine oynuyormuş, yok Kemal Kılıçdaroğlu'nun yükselişine karşı iç gündemi saptırmak için bunu tezgâhlamış, yok PKK'nin terör saldırılarına bu kadar tepki göstermezken Araplar yüzünden İsrail'le bozuşmamalıymışız, yok İsrail'den neden izin alınmamış, yok efendim gemidekiler aslında şeriatçılarmış, şehit olmak için bile bile çatışmaya girmişler, gemide topluca namaz kılanları görmemiş miyiz, neymiş efendim Türk gemisine neden Komora bayrağı çekilmiş falan… Bunların hepsi ya da bir kısmı doğru gözlemler ya da eleştiriler olabilir ancak değişmeyen gerçekler var. İsrail insanî yardım taşıyan sivil gemilere uluslararası sularda askerleriyle saldırmış ve 9 kişiyi öldürmüş, birçok kişiyi yaralamıştır. İsrail gemideki insanlarda silah bulunduğunu iddia ederken gemilerde bulunan –ve Arap ya da Mislüman olmayan- tanıklar İsrail askerlerinin saldırıya geçtiklerini, gemidekilerin de ellerine ne geçerse, bunlarla kendilerini savunduklarını anlatıyorlar. İsrail bile gemilerle Gaza'ya silah götürüldüğünü iddia edemiyor. Öte yandan Varşova Ghetto'suna Almanların sınırlı kaloride yiyecek sağlamaları gibi Gaza'ya yiyecek gönderdiklerini söylüyorlar.

İsrail'in var olma hakkını ne Hamas, ne de İranlı mollalar sorgulayabilir ya da İsrail'i yok sayabilir. İsrail'in kendisine yapılan saldırılara karşılık verme hakkı elbette vardır ama 1,5 milyon insanı ablukaya alıp topluca cezalandırmaya hakkı yoktur. Bu insanlara yardım götüren gönüllülere karşı şiddet kullanmaya ise hiç mi hiç hakkı yoktur. "Bütün dünya zaten bize düşman, ben bunu yapsam da yapmasam da ne fark eder" görüşündeki yöneticilerin tarih boyu ezilmiş, sıkıntı çekmiş Yahudileri temsil etmemesi gerekir. Varşova Ghetto'sunun etrafına çekilen duvarları Filistin halkının çevresine çekmesi eminim vicdan sahibi Yahudileri en az benim kadar rahatsız etmektedir. Bunlar Ahmedinecad gibi fanatik dincilerin, Yahudi düşmanlarının ekmeğine yağ sürmekten başka işe yaramaz. Ve bu yalnızca Yahudiler için değil, laik yönetimlerle dingin ve uygar bir yaşam sürdürmek isteyen tüm insanlar için de büyük bir tehlikedir.

BRADLEY MANNING

Bradley Manning'i tanıdığınızı sanmam. ABD'nin Marylands eyâletinin Potomac kasabasından 22 yaşında Amerikalı bir genç. Birkaç hafta önce ABD Silâhlı Kuvvetleri tarafından Bağdat'tan 65 kilometre uzaklıktaki üssünde tutuklandı. Herhalde şu anda Irak'ta, bir söylentiye göre de Kuveyt'te bir hapishanede yatmakta. Halasına son gönderdiği mesaj aynen şöyle : "*Some of you may have heard that I have been arrested for disclosure of classified information to unauthorized persons. See CollateralMurder.com*". (Bazılarınız gizli bilgileri yetkisi olamyan kişilere açıkladığım gerekçesiyle tutuklandığımı duymuşsunuzdur. *CollateralMurder.com* sitesine bakın).

Bradley 19 yaşında askere yazılmış. Bütün güvenlik kontrollarından geçmiş ve kendisine en yüksek düzeyde istihbarat erişim yetkisi verilmiş. İddiaya göre Bradley 260,000 gizli belgeyi sızdırmış. Bunların çoğunu Bradley "kapalı kapılar ardında neredeyse suç oluşturacak faaliyetlere ilişkin" olarak tanımlıyor. Bunlardan birisi 2007 yılı sonlarında Irak'ta bir köye Amerikan helikopterlerinin saldırısı sırasında Amerikan askerlerinin havadan tavşan avlar, ya da atış talimi yapar gibi silâhsız sivilleri öldürmesinin videosu. Bradley bu videoyu 2009 yılında görmüş ve dışarı sızdırmış. Bunlardan birinin ünlü Reuters haber ajansına çalışan bir gazetcci, bir diğerinin de yine aynı ajansa çalışan bir fotoğrafçı olması olay sonrasında biraz tepki yaratmışsa da ordu bunu –bu video internet ortamında yayılıncaya kadar- geçiştirmiş. Videoda insanlar vurulup yere serildikten sonra yaralı birisinin yardımına koşup arabasına almaya çalışan bir adam var. Makineli tüfek ateşine devam edilerek bu adamın arabadaki iki çocuğu da yaralanıyor. Videonun adı "*Collateral Murder*". Ordu dilinden "collateral damage" diye bir terim var. "Yan hasar" diye çevrilebilecek olan bu terimin anlamı şu: asker bir düşmana saldırıyor, ama o arada o sokaktan ya da tarladan geçmekte olan bir kişi varsa bu arada bu kişi de "Niyazi" oluyor. Buna "collateral damage" diyorlar. Bradley bu terimi biraz daha değiştirip "collateral murder" yâni "yan cinayet" haline getirmiş.

Bradley'nin sızdırdığı bir başka video da 2009 Mayısında Afganistan'ın Garani köyü yakınındaki bir hava saldırısını gösteriyor. Saldırı sonucu çoğu çucuk olmak üzere yaklaşık 100 sivil öldürülmüş. Ordu bu olay hakkında kendi içinde bir soruşturma yapmış ama ne sonuç açıklanmış, ne de videonun gösterilmesine izin verilmiş.

Amerika'da zorunlu askerlik yok. Askere gidenlerin, hele hele dış ülkelere gönderilenlerin aldıkları para oldukça iyi. En alt düzeydekilerin başlangıç ücreti yıllık 35,000 Amerikan doları civarında. Bu, giderek, kıdem kazandıkça 91,000 dolara kadar yükselebiliyor. Bu nedenle orduya asker bulma çabasındaki kişiler daha çok ABD'nin güneyinde, bir çoğu İspanyol kökenli ya da yoksul zenci ailelerin işsiz ve eğitimsiz çocuklarını hedefliyorlar. Üstlerine üniforma, ellerine silâh, kafalarına itaat yerleştirilen bu gençlerin emirleri sorgulamadan yerine getirmesini sağlamak hiç te güç olmuyor. Tabii orduya asker alınırken, savaş alanına gidecekleri, işgâl kuvveti olarak yerli halktan direniş görecekleri ve öldürülme olasılıklarının oldukça yüksek olduğundan söz edilmiyor. Şu ana kadar Irak'ta 5,000 civarında Amerikan askeri ölmüş. Tabii, öldürülen, işkence edilen yüzbinlerce Iraklının yanında bu rakam çok küçük ama bu askerler de kendilerinin olmayan bir savaşa "özgürlük, demokrasi" martavallarıyla, petrol ve silâh şirketlerinin çıkarlarını korumaya, bu uğurda ölüme yollanan garibanlar.

Bradley'nin durumu biraz farklı. Bradley'nin kasabası Potomac, Potomac ırmağından adını alan yaklaşık 50,000 nüfuslu bir kasaba. Kasaba ABD'nin en zengin ve en eğitimli yerlerinden birisi. Yapılan anketlere göre Potomac gerek kişi başına düşen gelir, gerekse eğitim düzeyi olarak binlerce Amerikan kasabası arasında 7. sırayı alıyor. Başkent Washington'a yakın olmasından dolayı kasaba sâkinlerinin çoğu Washington'da çalışıyor.

Bradley, 4 yıllığına yazıldığı askerlik dönemi 2011 Ekiminde bittiği zaman üniversiteye kaydolmayı düşünüyor. Parası olmayanın yüksek eğitim yapma olanağının (eğer çok iyi bir futbolcu ya da basketbolcu değilse) pek zayıf olduğu Amerika'da Bradley herhalde bu dört yıl içinde para biriktirip üniversitede okumayı planlıyor. Anlaşılan Bradley düşünen, gördüklerini sorgulayan bir genç. Sızdırdığı bilgiler saman altından su yürüten ABD dışişlerinin ve silâhlı kuvvetlerinin yazışmaları. Fakat internet ortamında en ilgi çeken, "Yan Cinayet" adını verdiği video.

ABD devlet güçleri cinayet işlenmesinden çok daha fazla bu cinayeti açığa çıkaran, dünya kamuoyunun gözleri önüne seren video üzerinde duruyorlar. Toplu iletişim ortamının, inernet yoluyla anında iletişimin yaygın olduğu 21. yüzyılda gizlilik içinde işlenen cinayetlerin gizli kalması giderek daha güç hale geliyor. İsrail askerlerinin yardım gemisini basmadan önce elektronik olarak tüm iletişimi bloke etmeleri, gemidekilerin ses ve görüntü kayıtlarına el koyup yok etmeleri, sonra da kendi çektikleri kayıtları dünyaya sunmaları da bunun bir göstergesi. Savaşta ölen askerlerin cenazelerinin Amerika'ya getirilişi artık

Amerikan televizyonlarında gösterilmiyor. "Gözden ırak olan gönülden de ırak olur" sözü yalnız Irak değil, televizyon ekranlarından ırak olan herşey için geçerli artık. Televizyonda ya da internette görünmüyorsa yoktur demeye getiriliyor. 22 yaşındaki bu cesur Amerikalı genç, yalancının mumunun er geç söneceğini göstermesi bakımından önünde saygıyla eğilinecek bir kişi. Tıpkı İsrail'in nükleer silâhlarının olduğunu tüm dünyaya gösteren Mordechai Vanunu gibi. Tıpkı kör kör milliyetçilik yaparak "yanlış ta olsa, doğru da olsa, benim ülkemin her yaptığını desteklerim" dememe cesaretini gösteren birçok adsız kahraman gibi.

MÜNASEBETSİZLİKLER

Efendim, münasebetsiz Mehmet Efendi'ye çok haksızlık edilir. Bir rivayete göre II. Mahmut, bir diğerine göre ise Abdülhamit döneminde yaşamış bu Mehmet Efendi. Hattâ bazılarına göre Mehmet değil, Ahmet'miş adı. Hikâye şöyle: Padişah Babıali'yi teftişten döndüğü bir sırada faytonuyla Cağaloğlu yokuşunu çıkmaktayken Mehmet Efendi arabacıya seslenmiş: "Hünkâra arzım vardır, bildiriniz". Padişah sesi tanıyıp "Galiba önemli bir mâruzatı var" diyerek arabacısına durup beklemesini söylemiş. Ne var ki yokuşun en dik olduğu noktada durmuşlardır ve atların orda durabilmeleri zordur; ayakları yokuş aşağı kaymaya başlar. Mehmet Efendi gayet sakin, sorar: "Padişahım, acaba zurna çalmasını bilir misiniz?" "Hayır, bilmem", der. "Bendeniz de bilmem efendim". "Öyle mi?" der padişah, sözün sonunu bekleyerek. Bu sırada fayton da geri geri kaymaya başlamıştır. Mehmet Efendi devam eder: "Üstelik Bursa'da halamın damadının bir yaşlı teyzezâdesi vardır", "Eeeee?" "O da zurna çalmasını bilmez efendimiz". "Ya!.." "Vallahi efendimiz, hattâ…" Arabanın yokuş aşağı gideceğinden korkan Padişah dayanamayıp adamlarına bağırır: "Çekin şu münasebetsiz Mehmet Efendi'yi yolumdan yoksa ya ben bayılacağım ya da atlar!"

Adamın biri çok küfürbazmış. Memleketin müftüsü bu adamı çağırıp sık sık nasihat edermiş. Küfür edeceği sırada aklına gelip, vazgeçmesi için de ağzında bir bakla tanesi tutmasını önermiş. Bir gün yine müftü efendi bu adama nasihat ederken, münasebetsizin biri içeri girmiş ve müftüye sormuş: "Müftü efendi, sağdıcım öldü. Bana mirasının kaçta kaçı isabet eder?" Müftü, küfürbaza dönmüş: "Çıkar ağzından şu baklayı da, bu herife gerekli cevabı sen bildiğince ver".

Ağzımdan baklayı çıkarmayacağım, çünkü derdim kerameti kendinden menkul ademoğullarının ortalıkta salınıp Allahları ağız vermiş diye olur olmaz konuşup yaptıkları münasebetsizliklerden söz etmek değil. Onları, inanın Mehmet Efendi düzeyine de çıkarmak istemem. Zamanlama açısından Mehmet Efendi'yi eleştirmek kolaydır. En azından fayton düze çıkıncaya kadar bekleyebilirdi. Ama onu bir yana bırakırsak aslında Mehmet Efendi'nin çok önemli bir noktaya parmak bastığı bugüne dek nedense göz ardı edilmiştir. Mehmet Efendi, bana kalırsa Padişahın, kendisinin ve Bursa'da halasının damadının yaşlı teyzezâdesinin ortak yanları olduğunu vurgulamak istemiştir. Bu ortak yan, zurna çalmamak olsa bile.

Ortak yanlar insanları birbirine bağlar. Birçok insanın aynı kültürden, hattâ aynı bölgeden, hattâ hattâ aynı köyden insanlarla evlenmek istemesi bu nedendendir. Bu, bazen aile içi evlilikler sonucu ebleh çocuk sahibi olma riskine karşın amca oğlu, teyze kızı kadar yakın kişiler olabilir. Bunlar mı münasebetsiz, Mehmet Efendi mi?

Tarih boyunca toplumlar evrimleştikçe, insanın ufku genişledikçe, hele hele şimdilerde internet gibi bir olgu varken bu gelişmelere ayak uydurabilen insanlar kendilerinin akrabasına değil, köylüsüne, kentlisine, memleketlisine değil, kendi ırkından olanlara değil, tüm insanlara benzer olduğunun ayırdına varmaya başlar. Farklılıkların değil, benzerliklerin üzerinde durulur. Ulaşımın çok sınırlı olduğu, iletişimin hemen hiç olmadığı zamanlarda ve yerlerde köyünden 20 kilometre uzağa gidemeyen, gurbete giden yavuklusundan, anasından babasından haber alamayan köylü, feodal düzenin içine tıkılıp kalır, beyni ve dünya görüşü de köyünün sınırları ölçüsünde sınırlıdır. Feodal düzeni toplumun, doğanın doğal düzeni sanır, sorgulamaz, boyun eğer. Bu kültürde o boydan, o kabileden, o aşiretten olmayan kişi teyakkuzla yaklaşılacak şüpheli bir kişidir. Toprak sahibi, ağa, köyün de, köydekilerin de sahibidir. Feodal düzenden sanayileşmeye, şehirleşmeye, kapitalizme geçiş ileri bir adımdır. Kapitalist düzenin insan emeğinin sömürüsü üzerine kurulmuş olmasına karşın artık insanların sahibi yoktur, ufku genişlemeye, kendi köyünün ya da aşiretinin dışına taşmaya başlamıştır. Kapitalist düzenin kötülüklerinden yakınarak "ah nerede o eski günler" nostaljisiyle feodal sisteme geri dönme özlemi en hafif deyimiyle gericiliktir. Tabii feodal düzenin insanlar üzerindeki en olumsuz ve en kalıcı etkisi kendi beynini kullanmama, bu yetiyi ağaya verme alışkanlığıdır. Artık ağanın olmadığı bir ortamda yaşıyor bile olsa insanların "büyüklerimiz, ya da önderimiz, ya da partimiz benden iyi düşünür" yaklaşımı feodal düzenin tortusudur. Feodal düzenin vazgeçilmez bir parçası olan "insanların sahibi olma" olgusu "töre cinayeti" denen vahşetin altında yatan olgudur.

Değişiklik çoğu insan için korkutucudur. Değişikliği sevdiğini söyleyen insanlar bile bu değişiklikleri bildik sınırlar içinde tutmaya çalışırlar. "ben 40 yıl önce ne idiysem, şimdi de oyum" ya da "ben babamdan, anamdan bunu gördüm" sözleri övünülecek değil, utanılacak sözlerdir. Değişmemek için direnmek insanın kendi kendisine vurduğu prangalardır. Değişmek, kaypak olmak demek değildir, ilkesiz olmak değildir. İnsanı özgürleştiren değişiklikleri "bu benim kültürüm, bu benim âdetim, geleneğim" diyerek elinin tersiyle itmek kendi kendini feodal düzenin zihin zindanında yaşayıp ölmeye mahkûm etmektir. Tabii içinde

büyüdüğümüz, yetiştiğimiz kültürün öğeleri bize çok daha yakın, çok daha sıcak gelir, kendimizi evimizde hissederiz. Zeytinyağlı yaprak sarması ya da çiğ köfte yiyip halay çekmek veya horon tepmek bunun güzel ve sevilesi yanlarıdır. Kendi dilimizi konuşmak, kendimizi daha iyi ifade edebildiğimiz için gerilimi azaltır.

Herşeyi sorgulamayı öğrettiği için ölüme mahkûm edilen Sokrat'ın daha 2,500 yıl önce söylediği sözler bugün için halâ geçerlidir. "Mercek altına alınmayan hayat, yaşanmaya değmeyen hayattır". Sorgulamaya, "ben ne yapıyorum ve neden yapıyorum" diye başlamak gerekir. Değişiklik, özgürleşme yolunda ilk adım budur.

BU MADENLER KİMİN?

Avustralya'da 11 yıllık tutucu John Howard rejiminin ardından büyük ümitlerle iktidara gelen ve rekor düzeyde popüler olan Kevin Rudd parti içi bir darbeyle başbakanlığı kaybetti, yerine başbakan yardımcısı Julia Gillard geçti. Her hükûmet gibi Rudd hükûmetinin de bir takım hataları olmuştu ama Rudd'ın siyasal tabutuna çakılan son çivi maden şirketlerinden geldi. Rudd maden şirketlerinden maden işleme ruhsatı için para almak yerine kârlarından yüzde 40 vergi alma politikasını açıklayınca herbiri küçük devletler kadar güçlü maden şirketleri Rudd'ı devirme kampanyasına girişti. Rudd "maden kaynakları tüm Avustralyalılarındır. Bir kez tükendi mi geri gelmez. Bu kaynaklardan vergi alarak halka hizmet etmek için fon yaratmak gerekir" diyordu. İmalât sanayiinde faaliyet gösteren birçok şirket fabrikalarını işçiliğin ucuz olduğu Asya ülkelerine taşımıştı. Birçok şirketin çağrı merkezi telefon numarasını aradığımızda karşınıza Hindistan'dan ya da Filipinlerden birilerinin yanıt vermesine artık alışmıştık. Ancak birincil sanayi olan tarım ve madencilik alanlarında bu mümkün değil tabii. Ne madenler, ne de tarım toprakları Çin'e ya da Endonezya'ya taşınamıyor. Taşınsa bugüne kadar taşınırdı, hiç kuşkunuz olmasın. Maden şirketleri Rudd'ın tasarısını duyar duymaz yapmayı düşündükleri yatırımları yapmayacaklarını, bunun da işsizliğe yol açacağını söyleyerek şantaja başladılar.

Kasım 2009 ile Mayıs 2010 arası maden sektöründe 14,000 yeni iş yaratılmıştı. Ve maden şirketleri bunu göstererek Avustralya'nın küresel mâlî krizin madencilik sektörü sayesinde Avustralya'yı etkilemediğini ileri sürmüştü. Maliye Bakanlığı müsteşarı Ken Henry bunu rakamlarla pek güzel çürüttü ama bu halka pek yansımadı. Avustralya'nın yaklaşık 12.2 milyon olan işgücünün sektörlere göre dağılımı şöyle:

Sağlık ve yaşlı bakım sektörü %9.8

Perakende satış sektörü %9.7

İnşaat sektörü %8.2

İmalât sektörü %8

Madencilik sektörü ise yalnızca %1.6

Yâni Avustralya'da tüm madenler bir anda kapansa işsizlik %1.6 artacak olurdu. Maden şirketlerinin kampanyası başarılı oldu. ABD'de hastane önünde parası olmadığı için ölenlerin Medicare benzeri bir sağlık sistemine karşı olmaları gibi, Avustralya halkının çoğunluğu da maden şirketlerinden %40 fazla kâr vergisi

alınmasına karşı çıktı, Rudd'ın popularitesi düştü ve… devrildi. 1972 yılında başa geçen Whitlam İşçi Partisi hükûmetinin Maden ve Enerji Bakanı Rex Connor idi. Connor "we'll buy back the farm" (çiftliği geri satın alacağız) derken tarım arazilerini değil, madenleri kamulaştırmayı planlıyordu. Bunu yapmak için elbette uluslarası finansman şirketleri borç vermeyecekti. Connor başka kaynaklardan 4 milyar dollar sağlamaya çalıştı. Birçok skandal yaratıldı, Connor gitti, Whitlam Genel Vali Kerr tarazından "azledildi". Aynı yıllar Şili'de Allende'nin sosyalist hükûmeti Şili'nin en önemli doğal kaynağı bakır madenlerini kamulaştırma girişiminde bulunmuş, faşist general Augusto Pinochet'in başını çektiği ABD destekli darbeyle katledilmiş, Şili'nin başına 15 yıllık bir faşist yönetim çöreklenmişti. Şili'de silâh gücüyle yapılan darbenin benzeri Avustralya'da Genel Vali yoluyla kansız olarak sahnelenmişti. Bu benzerliklerden çıkarılacak sonuç size kalmış.

Avustralya'da İşçi Partisi bir garip yaratıktır zaten. Aşağı yukarı resmîleşmiş üç büyük gruptan oluşur. Sol, orta sol ve sağ. Bu faksiyonlar (fraksiyon değil) sürekli "al takke, ver külâh" pazarlık halindedir. Ama herbiri de bilir ki iktidar olabilmeleri için bu ittifakı bozmamaları şarttır. (Bir de Türkiye'de yüzde bir destekli solun doksandokuz parçaya bölünmesini hatırlayalım!)

Kevin Rudd hiçbir faksiyona dayanmadan başa gelmişti. Julia Gillard ise sol faksiyonun parlayan yıldızlarından birisiydi. Kevin Rudd'ın devrilmesi ile Julia Gillard (çoğu NSW'den olan) sağ faksiyonun desteğiyle başbakanlık koltuğuna oturdu. Şimdi sağda, ya da fazla fazla ortada sayılan Kevin Rudd'ın madenlerden halkın daha çok yararlanması yönündeki tasarısı yüzünden devrilerek yerine solda olarak bilinen Julia Gillard'ın sağın desteğiyle başa getirilmesinin hikmeti nedir diye sorarsanız, yakın zamanda göreceğiz derim. Gillard'ın maden şirketleriyle görüşmeye (ve pazarlığa) oturacağını söylemesi ilk yaptığı şeylerden birisi oldu. Bu konuda Gillard'ın ne yapacağı kendisinin rengini açıkça ortaya koyacak. Maden şirketlerinde hisseleri olan, ya da emeklilik birikimleri maden şirketlerine yatırılmış olanlar maden şirketlerinin blöfüne inandılar. Blöf sözcüğü yersiz değil, madenleri alıp Avustralya dışına taşıyamayacaklarına göre. Bence Rudd'ın hatası bu yüzede 40'lık vergiyle halkın büyük çoğunluğuna ne yararlar sağlanabileceğini net olarak anlatamamasıydı. Bu noktada Rudd'ın diplomat geçmişi, net, basit ve sade konuşamaması ayağına dolandı. Umarız Gillard geri adım atmak yerine halkoyunu bu konuda kazanmaya çalışır. Avustralya halkının Evo Morales'in kamulaştırma kampanyasını can-ı gönülden destekleyen Bolivya halkından daha bilgisiz ya da aptal olduğuna inanmak istemiyorum. Rex

Connor'ın girişiminden gerekli dersi alan Rudd kamulaştırmadan söz etmiyordu bile. Ama önceleri maden şirketlerinin kârlarının üçte biri Avustralya halkına vergi yoluyla aktarılırken, Çin ve diğer Asya ülkelerindeki talebin ve dolayısyla fiyatın artması sonucu bu oran son zamanlarda üçte birden yedide bire düşmüştü. "Bu madenler hepimizin" gibisinden net ve anlaşılır bir mesaj belki de kamuoyunun desteğini sağlar, maden şirketlerinin oyununu boşa çıkarırdı. Maden şirketleri en azından birşeyler üretiyor, Avustralya'ya katkıları var. Bankalar konusu ise daha içler acısı. Her birimiz (çoluk çocuk dahil) Avustralya'nın 4 büyük bankasının kasalarına her yıl 1000'er dolar para aktarıyoruz. Bunlara el atacak bir hükûmet görebilecek miyiz acaba? Ta 1911'deki Andrew Fisher İşçi Partisi hükûmetinin Commonwealth Bank'i kurarak diğer bankaları yola getirme çabasına benzer bir cesaret gösterebilecek bir lider, bir hükûmet görebilecek miyiz, yoksa soygun devam mı edecek?

SİVAS VE ÖTEKİLER

Sivas'ta 37 kişinin ticaniler tarafından öldürülmesinin, 65 kişinin yaralanmasının üstünden 17 yıl geçmiş. Yaralananlardan 14'ü polis. Bu ilk değil. 1978'de Malatya'da, Kahramanmaraş'ta, 1980'de Çorum'da da toplu öldürmeler olmuştu. Daha sonra 1995'te Gazi mahallesinde de toplu öldürmeler oldu. "Katliam" sözcüğü sanki bana biraz arıtılmış bir sözcük gibi geliyor. Bunlar adıyla sanıyla cinayet, hem de yasal deyimiyle "taammüden" yâni kasitli olarak işlenen cinayetler.

Çorum cinayetlerinin bilânçosu: 57 ölü, 200'ün üstünde yaralı; 300'e yakın ev ve işyerinin tahrip edilerek yakılması; binlerce ailenin göçü.

1978'de Malatya'da 8 kişi ölmüş, 20'si ağır olmak üzere 100 kişi yaralanmış, 100 işyeri ve konut tamamen olmak üzere, toplam 960 işyeri ve konut tahrip edilmişti. 1974-80 yılları arasında öldürülenlerin sayısı 100 civarındaydı.

Kahramanmaraş'taki saldırılar sonucunda resmi verilere göre 105 kişi öldü, 176 kişi yaralandı, 210 ev, 70 işyeri tahrip edildi. Resmi olmayan beyanlara göre ise ölü sayısı 500'e yakındı.

1995'te Gazi mahallesinde 22 kişinin öldürüldüğü, 155 kişinin yaralandığı cinayetlerin ardından yapılan otopsi sonucunda öldürülenlerden 7'sinin polis kurşunuyla öldürüldüğü saptandı.

Bütün bunlarda hedef Aleviler ve çok kez solculardı. Bir dönem kendisine "milliyetçi" adını yakıştıranlar ile şeriatçılar arasındaki ittifak sonucu "içme suyunu zehirlediler", "camiye bomba koydular" gibi tahriklerle kıyım girişimleri olmuştu. Aynen Türkiye tarihinin en utanç verici sayfalarından olan 6-7 Eylül olaylarında "*Yunanlılar Atatürk'ün Selânik'teki evini bombaladı*" söylentisiyle binlerce Anadolulu Rum'un yurtlarından olması gibi. Daha sonra olayı MİT'in tezgâhladığı ortaya çıktı ama ne fayda, olan olmuştu bir kez.

Gerek Çorum, gerekse Malatya, Kahramanmaraş, Sivas, Gazi Mahallesinde kimin tahrikleri olduğu, kimin kimleri cinayet işlemeye ittiği konusunda çok şey yazıldı, söylendi.

Bugün MHP'nin sürdürdüğü "milliyetçi" çizgi artık şeriatçı kesimle ittifak halinde değil ve 60'ların sol çizgisi nedeniyle hedef tahtasına oturttuğu Deniz Gezmiş'lere, sol gençliğe bugün şeriatçılara olduğundan daha yakın. Ticanilerin şeriat çizgisinin neler yapabildiğini gördükçe solun laik ve antiemperyalist

çizgisine daha da yaklaşıyorlar. Ama o dönemlerdeki ittifak yüzlerce insanın yaşamına mal olduktan sonra.

Tahriklerin arkasında ABD mi vardı, darbe girişimi için işin "olgunlaşmasını" bekleyen, ya da bunu hızlandırmak isteyen Kenan Evren güruhu mu vardı tartışmaları bence bugüne ışık tutmuyor. Tahrikler ya da moda deyimiyle provokasyonlar her zaman, her yerde, her ülkede vardır. Bundan çıkar sağlayanlar her zaman olacaktır. Bence üzerine eğilmemiz gereken nokta yüzlerce, bazan binlerce insanın neden bu tahriklere geldiği, neden dolduruşa gelip komşusunu, köylüsünü, arkadaşını öldürmek, yakmak istediğidir.

Çorum cinayetleri öncesi şöyle bir bildiri dağıtılıyor:

"*Müslüman namusuna sahip çık*

19 Mayıs gösterileri adı altında yine namus bacılarımızın iffet ve hayasına kahpeçe ve haince saldıracak bir gün geliyor. Yüreklerimizi parçalıyor, içimize kan akıtılıyor.

Yine müslüman evlâdı kan ağlamaya kafir düzen tarafından soyularak, en müstehcen ve kepaze kılıkta teşhir edilecektir. Bin yıllık mübarek tarihimize bundan büyük bir leke sürülebilir mi? Kurtuluş Savaşında namusunu Yunan eli kirletmektense ölmeyi tercih eden mübarek ninelerimizin kemikleri sızlamaz mı? Ey müslüman, düşün, süngüyle ama karnında çocuk çıkarken zihniyetle bu zihniyetin farkı ne? Namazını kıl, orucunu tut yeter; karışan mı var diyen gafil müslüman sen de düşün... Düşün ki, haddini bilmeyenlere bildirelim hadlerini. Şu haris-i Şerifi asla unutma, haksızlık karşısında susun, dilsiz şeytandır. Ne mutlu canı ile, kanı ile, malı ile CİHAD edenlere-İslâmcı Gençlik"

Sivas'ta saldırı öncesi dağıtılan bildiri şöyle:

"*Halkımıza Çağrı;*

"Müslüman halkın yaşadığı bu ülkede, İslam için binlerce şehit verilmiş bu topraklarda, bir kesim tarafından, 'basın özgürlüğü, düşünce hürriyeti' adı altında, Müslümanlar'ın kutsal değerlerine sözlü veya yazılı olarak kimse saldıramaz.

Biz Müslümanlar, canımız pahasına da olsa, bu değerlerimizi korumakta kararlıyız.

Müslüman halkımızdan bu konularda duyarlı olup, İslam'ın değer yargılarını alaya alanlara izin vermemelerini, ne pahasına olursa olsun bunu engellemeyi dini bir görev olarak bilmelerini, bu alçaklar karşısında susulduğunda, yarın mahşerde Allah'a nasıl hesap vereceğimizi düşünmelerini istiyoruz.

'Müminlerin, Peygamberi kendi nefislerinden çok sevmeyi gerekir. O'nun eşleri, onların anneleridir...' (Ahzâb Suresi, Ayet: 6)

'Ve kâfirlerin hesapları varsa, Allah'ın da bir hesabı vardır. Allah hesabı çabuk görendir.' (Enfal Suresi, Ayet : 30)

'Kâfirler istemese de, Allah nurunu tamamlayacaktır.' (Saff Suresi , Ayet:8)

Not: Bu yazıyı okuyan, Allah rızası için çoğaltarak dağıtsın.

MÜSLÜMANLAR"

Ve sonra "*Sivas laiklere mezar olacak, Cumhuriyet Sivas'ta kuruldu, Sivas'ta yıkılacak, Şeriat gelecek, batıl zail olacak*" sloganlarıyle insanlar yakılıyor.

İnsanlar Müslümanlıklarından, imanlarından bu denli mi emin değiller ki, bir başkasının, Alevilerin ya da Aziz Nesin gibi dinsizlerin sözlerinden, söylemlerinden bu denli rahatsız oluyor, sanki birileri inançlarını kafalarından zorla söküp atacakmış gibi dolduruşa gelip cinayet işliyorlar? Sizin kutsal saydıklarınızı herkes kutsal olarak kabul etmek zorunda mı? İnançlarını istedikleri gibi yaşamlarında uygulamalarına laiklik engel mi oluyor? Yoksa Arapların Türkleri 200 yıl süreyle uğraşıp kılıç zoruyla Müslüman yaptıkları gibi, Türkiye'deki herkesi kendi Müslümanlık yorumlarına göre yaşamaya mı zorlamak istiyorlar? Kendilerine bir takım özgürlüklerin tanınmadığını iddia ederek kendileri gibi düşünmeyen, inanmayan insanları asıp, kesip yakmak mı istiyorlar? Talibanın yaptığı gibi Türkiye'yi de taş devrine mi geri götürmek istiyorlar? Yoksa onun bunun, dış güçlerin ya da darbe heveslilerinin oyunlarına alet olduklarının farkında mı değiller? Dinlerinin gereklerini istedikleri gibi yerine getirip başkalarına hoşgörüyle bakabilmek yok mu kitaplarında? Dünyanın neresinde olursa olsun, inançları yüzünden öldürülen tüm insanlar için gözyaşı dökme insanlığına da mı yer yok o kafalarda?

ASAMOAH GYAN VE BEŞİKÇİ

Son birkaç haftadır futbol meraklılarının gözü Güney Afrika'da. Zurnanın zırt diyemeyen çeşidi olan vuvuzeladan tutun, Almanya maçlarının sonucunu önceden tahmin eden ahtapota kadar futbol hastaları futbolla yatıp futbolla kalkıyordu. Bu yazı yayımlandığı zaman şampiyonun İspanya mı Holanda mı olduğu belli olmuş olacak. 2010 Futbol Dünya Kupasında benim için ilginç olan bir iki şey vardı. Futbol devleri olarak bilinen Brezilya ve Arjantin'in elenip yarı finalde Holanda ile Uruguay'ın karşılaşması bunlardan biriydi. Türkiye'nin yaklaşık dörtte biri alanı ve 4 milyon civarında nüfusu olan Uruguay'ın milli takımı, Türkiye'nin küçük bir vilâyeti kadar olup yaklaşık 17 milyon nüfus barındıran Holanda'nın milli takımıyla oynadı. 300 milyonluk ABD, 200 milyonluk Brezilya, 40 milyonluk Arjantin son 16'ya kalmaktan öteye geçemedi. Arkasındaki nüfus ne olursa olsun, her iki taraftan da sahaya çıkıp oynayan 11'er futbolcuydu. Ve gol atan futbolcular birer bireydi, ne takımın 11'de biriydi, ne de arkasındaki milyonlardı. Elbette ki o ülkedeki olanaklar, tahsis edilen kaynaklar, o 11 kişinin ülke çapında kaç kişinin arasından seçildiği gibi etmenlerin hepsi önemliydi ama sahaya çıktıklarında 11 kişiye, 11 bireye karşı bir başka 11 birey mücadele ediyordu ve takım olarak ne kadar iyi oynarlarsa oynasınlar, çalıştırıcının verdiği taktikler ne olursa olsun, sonunda golü atan veya atamayan yine bir bireydi. Bunu en iyi Uruguay-Ghana maçında gördük. Maç 1-1 iken bitimine bir dakika kala Ghana bir penaltı (ceza atışı) kazandı. Atışı Ghana'lı oyuncu Asamoah Gyan yaptı... ve top üst direğe çarparak dışarı çıktı. O ülkenin, o takımın, o 11 kişinin belki de yıllar süren çabası bir oyuncunun bir hatası ya da beceriksizliği nedeniyle o an sıfırlandı. Daha sonraki penaltı atışlarında da Uruguay üstün gelince Ghana elendi. 60'larda sosyalist literatür Türkiye'de ilk kez yayımlanmaya, okunmaya başladığında sosyalizm sözcüğünün karşılığı olarak "toplumculuk" sözcüğü yerleşti. Oysa daha önceleri sosyalist/komunist karşılığı olan ve kabaca "katılımcılık" olarak çevirebileceğimiz "iştirakiyyûn" sözcüğü vardı. Sosyalizmin karşılığı toplumculuk olarak arz-ı endam ettiğinde bunun karşısına bireycilik kondu ve bireycilik sol hareketin içinde en çok tu kaka sayılan yaftalardan birisi oldu. Kişilerden bireysel düşüncelerini, kaygılarını, endişelerini, sorularını bir kenara bırakmaları beklendi ve sol hareket böylelikle bireye saygısı olmayan anti-demokratik, kalıpçı bir çehreye büründü. Sosyalizmin pîrlerinden falancanın filânca dönemde yazmış ya da söylemiş olduğu falanca sözün değişik yorumlarından doksandokuz faksiyon

(fraksiyon değil) türedi ve karşı çıkılması gereken sömürü düzeni bir kenara bırakılıp üç buçuk insan birbiriyle didişmeye başladı. Sosyalist felsefenin hedefinin, varılmak istenen noktanın insanın, bireyin mutluluğu olduğu "toplumcu"lar tarafından göz ardı edilmeye başlandı. Hedef ikide bir hatırlatılmadan, gündemde tutulmadan her hareketin yozlaşacağı, araçların amaç haline geleceği unutuldu. Kendi içinde bireye saygısı olmayan bir hareketin bir dine dönüşeceği, dahası bir "kült" haline geleceği ve bunun da eleştirel bakışı dışlayarak donmuş ve mutlak itaat isteyen sapkınlıklar oluşturacağı belliydi. Sanki geçmişimizde binyıllardır bunu yapan çeşitli dinlerden örnekler yokmuş gibi temel taşı eleştirel düşünce olan sol felsefe aynı batağa saplandı. İster "führer"ci Nazizm olsun, ister Stalincilik, ya da Apoculuk olsun, ister herhangi bir din olsun bu temelden geliştiği için insanlığın başına belâ olmuş ve olmaya devam etmekte değil midir?

Fikir ve ifade özgürlüğü bir burjuva fantezisi değildir. Her toplumsal hareketin sağlıklı olması ve sağlıklı olarak büyümesi, serpilmesi için "olmazsa olmaz" koşullardır. Bugün İmralı'da oturup 40-45 bin insanın ("Türk"ün, "Kürt"ün değil, insanın) ölümünden sorumlu olan bir idam mahkûmu ahkâm kesip terörü yönetebilirken 70'ini aşmış bir İsmail Beşikçi hakkında fikirlerinden ötürü dava açılması bu özgürlükleri Türkiye toplumunun halâ hazmedememiş olduğunun bir göstergesi değil midir? Faşist yönetimlerce düşüncelerinden dolayı 17 yıl hapiste süründürülmüş olan Beşikçi, 1987'de Nobel barış ödülüne aday gösterilmiş bir akademisyendir. Söylediklerini, yazdıklarını tartışmak yerine yine bunlar yüzünden hapse atılmak istenmektedir. PKK'ciler için tek ölçü Beşikçi'nin PKK'yi destekleyip desteklemediği, eleştirip eleştirmediği ise ve bir yandan PKK'nin başı serbestçe konuşur, mesajlar verebilirken, devletin de PKK ile aynı yaklaşım içinde Beşikçi'yi PKK'yi destekliyor mu desteklemiyor mu ölçüsüne vurması acınası bir durum değil midir? 40 yıl önce yazdığı Doğu Anadolu'nun Düzeni kitabı ile Kürtlerin yaşadığı bölgenin sosyo-ekonomik analizini yaparak ilk kez soruna Marksist bir yaklaşım getiren Beşikçi bir birey olarak, namuslu bir aydın olarak 70 yıllık ömründe atacağı golleri atmıştır, penaltı atışlarını kaçırmamıştır. Kendisini hapse atmak kime ne kazandıracaktır? Meydanlarda avaz avaz, içinde yaşadığı ve kendisine yüksek öğrenim dahil, birçok olanak sağlayan Türkiye Cumhuriyetine küfredenler, isterik terör tehditleri yağdıranlar görmezden gelinirken neden Beşikçi hedef alınıyor? Çünkü herşeyi siyah-beyaz görmek alışkanlığı içindeki PKK'lileri ve de devlet içinde yine herşeyi siyah-beyaz görenleri düşünmeye zorladığı için. "Kürt iyidir, Türk kötüdür" ya da "Türk iyidir,

Kürt kötüdür" ırkçılığına bir tehdit olarak görüldüğü için. Kürt olgusunu belki de Kürt-Türk ırkçı yaklaşımının dışında, sosyal ve ekonomik olgular, çelişkilerle açıklaması, sınıf çıkarlarının tehlikeye gireceğinden korkanları rahatsız ettiği için. Irkçı çatışmalardan çıkar sağlayanları tedirgin ettiği için.

"*Rahat bırakın bizi, düşünmeden yaşayalım, böyle huzurluyuz biz. Huzurumuzu kaçırmayın. Ya bir kutsal kitapta yazılanlar, ya da önder bellediğimiz kişi ne söylüyorsa koyun gibi bunların peşinden gidelim. Kol bacak kes diyorsa keselim, öldür diyorsa öldürelim. Beynimiz kullanılmasın, taze kalsın. Böylece ileride daha iyi bir fiyata satabiliriz*", ha?

EHVEN-İ ŞER

21 Ağustos'ta Avustralya'da genel seçimler var. Daha geçenlerde İşçi Partisinin sağ kanadından kabul edilen Kevin Rudd Sezar misâli başbakanlıktan kaydırılıp yerine sol kanattan denilen Julia Gillard başbakan oldu. Sağ kanattan Rudd maden şirketlerinden yüzde 40 fazla kâr vergisi almak istiyordu, sol kanattan Gillard maden şirketleriyle pazarlığa oturdu, Rudd'ın yasa tasarısını sulandırdı. Bunun sonucu olarak bütçe en muhafazakâr tahminle 1,5 milyar, başka tahminlere göre 5-6 milyar dolaylarında zarara uğradı. Bunun, devletin zararı değil, Avustralya'da yaşayan tüm insanlara daha az okul, hastane, yol, öğretmen, hemşire, hizmet demek olduğu dillendirilmedi. Gillard'ın Avustralya'nın ilk kadın başbakanı oluğu, saçının rengi, göçmen çocuğu olduğu üzerinde duruldu.

Öte yandan Liberal Parti'nin başındaki Malcolm Turnbull, iklim değişikliği ile ilgili yasa için hükûmete destek vereceğini söylemiş, bunun üzerine hükûmet ne isterse buna muhalefet etmeyi görev edinmiş olan partisi tarafından devrilmiş, yerine Hıristiyan dinci Tony Abbott oturtulmuştu. Irkçı ve tutucu Howard hükûmetinde uzun süre bakanlık yapmış olan Abbott kendisini pazara satışa çıkarılan eşek misâli başka renklere boyayıp seçmene daha çekici görünmeye çalışırken, Gillard da İşçi Partisinin 1983'ten bu yana süregelen sağa kayışını devam ettirip tutuculukta Abbott ile yarışa girme eğiliminde görünüyor.

Seçimlerde ehven-i şer durumuyla karşı karşıya kalacağız gibi görünüyor. Kırk katır mı, kırk satır mı ikilemi bizleri 21 Ağustosta sandık başında bekliyor olacak. Ehven-i şer üzerine çok şey söylendi. Mustafa Kemal'in Sivas Kongresinde söylediği anlatılan "ehven-i şer şerlerin en kötüsüdür" sözü kendilerini Amerikan mandası ile İngiliz himâyesi arasında tercih yapmak zorunda hissedenlere verilen ters bir yanıttı. "Kutunun dışında düşünebilmek" yeteneği her zaman herkesin yapabileceği, yapma cesareti bulabileceği birşey değildir. Kutunun dışındaki seçenekler de her zaman en iyi seçenekler olmayabilir.

İçinde hikmet bulunan sahife, ciltlenmiş kitap, dergi vs. anlamına gelen ve kısaca "mecelle" diye bilinen ve Ahmed Cevdet Paşa Başkanlığındaki ilmi bir heyet tarafından hazırlanan Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye 1877 yılında Sultan İkinci Abdülhamid zamanında uygulanmaya konmuş ve 1926'da yürürlükten kaldırılmıştır. İslâm hukukuna bağlı olarak hazırlanan ve bugünkü medenî hukukun ve hukuk usulünün birçok öğesini içeren Mecelle'de ehven-i şer ile ilgili

hükümler vardır. Yâni bir yerde ehven-i şer kavramının İslâmî düşünce içinde önemli bir yeri vardır.

Ehven, sözcük olarak, "daha hafif", şer ise, hayrın karşıtı olup, "meşru olmayan her türlü iş" demektir. Ehven-i şer de, diğerlerine oranla zarar ve fenalık bakımından daha hafif olan kötülük anlamında kullanılır.

Mecelle'de, "İki şerden, daha hafif olanı (ehven-i şerreyn) ihtiyâr olunur (seçilir)" denmektedir. Aynı içerikte olmak üzere, "İki kötülükle karşı karşıya gelince daha hafif olanı işlenerek, büyüğünün çaresine bakılır" ve "Daha şiddetli olan zarar, daha hafif olan zararla izâle olunur (giderilir)" şeklindeki kurallar da yaklaşık olarak aynı yaklaşımı belirler.

Yaklaşık bin yıl İslâm kültürü ile yoğurulmuş olduğumuzdan farkında olsak ta olmasak ta, dindar olsak ta olmasak ta bu kültürün getirdiği düşünce biçimleri kafamıza yer etmiş bir kere. Çoğumuz, çok kez, "bunların hangisi daha az kötü" diye düşündüğümüzde Mecelle'deki ehven-i şer kurallarına göre düşünüyoruzdur.

Ehven-i şer şerlerin en kötüsüdür diyerek iki seçenekten daha az kötüsünü mü seçmeliyiz, ya da kutunun dışında düşünerek bu ikisinin dışında bir seçenek mi aramalıyız? Mustafa Kemal "istiklâl-i tam" (tam bağımsızlık) ilkesini üçüncü bir seçenek olarak ortaya koymuştu. Peki, diyelim ki epey kafa patlattık, kutunun dışına çıktık, düşündük, taşındık, ikisi de belâlı iki seçenekten başkasını bulamadık. O zaman Mecelle'nin öğütlediği gibi daha az kötüsünü mü seçmeliyiz?

Toplumbilim ve politika içinde "evrim mi, devrim mi" tartışmaları çok yer almıştır. Örneğin Sosyalistler ile sosyal demokratlar arasında keskin bir uzlaşmazlık noktası vardır. Sosyal demokratlar kapitalist düzenin temeline dokunmadan bu düzen içinde emekçilere daha iyi koşullar sağlamaya çalışır. Ve böylece "zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri olmayan" emekçileri kaybedecek şeyleri olanlar konumuna sokar ve düzenle bütünleştirir. Böylelikle de kapitalist sömürü düzeninin (biraz yontularak ta olsa) devamını sağlar. Sosyalistler bunun için sosyal demokratları işbirlikçilikle, hattâ hainlikle suçlayagelmişlerdir. Özetle "emekçiler acımasızca sömürülsün ki akılları başlarına gelsin, düzeni devrim yaparak tepetaklak etsin" görüşündedirler. Böyle olunca da bu görüşün mantığı gereği sosyal demokratları değil, yontulmamış sömürü düzenini savunanları desteklemeleri gerekir. Bu da elbette, temsil ettiklerini ileri sürdükleri emekçi sınıfa çok ters gelen bir davranış olur. İki parti de kapitalist düzenin içinde sömürenlerin temsilcisi ise elbette yarınki ekmeğini düşünen (ve Mecelle

mantığıyla yoğurulmuş olan) emekçi kendisine (sadaka biçiminde de olsa) yarım ekmek daha fazla vereni yeğleyecektir.

Bu yıl Avustralya'da, seneye de Türkiye'de seçimler var. Avustralya'da toplam oy sayısı daha fazla olduğu halde dar bölge sistemi uygulandığı için seçimi kazanamayan partiler olduğu gibi Türkiye'de de seçim sisteminin çarpıklığı yüzünden yüzde otuzlarla salt çoğunluk sağlanabiliyor. İki ülkede de 1965 seçimlerindeki çok âdil milli bakiye sistemi yürürlükte olmayınca küçük partilere verilen oylar güme gidiyor. Türkiye'de bu adaletsizlik köylü kurnazlığıyla aşıldı, bağımsız olarak seçilip meclise girme çözümü ortaya çıktı. Avustralya'da da bir avuç bağımsız milletvekili güç dengesini elinde tutabiliyor. Bu sistemi yarın devrim yapıp değiştirme hayalimiz yoksa belki de Liberal ve İşçi partileri arasında ehven-i şer seçimi yapmak yerine kafamıza uygun bağımsızları göz önüne almak yararlı olur diyorum.

15 AĞUSTOS VE PKK

BBC muhabiri Gabriel Gatehouse Kuzey Irak'ta, Kürt bölgesindeki dağlarda PKK'nin lideri konumundaki Murat Karayılan'la görüşmüş. Gatehouse'a göre Karayılan şöyle demiş: "*Türkiye ateşkesi kabul ederse ve bazı koşulları yerine getirirse Birleşmiş Milletler denetimi altında silâhlı PKK'lilere silâhlarını bıraktıracağım. Kürt sorunu diyalog yoluyla demokratik yoldan çözülürse silâhları bırakacağız. Silâh taşımayacağız. Türk devleti bu çözümü kabul etmezse bağımsız olarak demokratik konfederalizm ilân edeceğiz*". Referans gazetesi yazarı Cevdet Aşkın'a göre PKK bunu, yaklaşmakta olan 15 Ağustos'ta ilân edebilir. Yine Cevdet Aşkın'a göre: "*Kuzey Irak Kürt Yönetimi Başkanı Mesut Barzani, Türk hükümetinin Kürtlerin ve Kürt sorununun varlığını kabul edip sorunun barışçıl yolla çözülmesi için attığı adımları desteklediğini söyledi. Denge Azad tarafından haftalık Gulan dergisine dayanılarak verilen haberde Barzani, 'bu söylediklerim Türkiye hükümetinin Kürtler için her şeyi yaptığı ve tüm haklarını verdiği anlamına gelmiyor. Fakat bu konudaki doğru yol için ilk adımın savaşın durması olduğuna inanıyorum. PKK'nin de bir cevabı olsun, karşılıklı anlayış ve yakınlaşma olmasa da savaşılmasın*" diye konuştu. Barzani, PKK'nin tek taraflı olarak savaşı durdurmasının Kürdistan halkının çıkarına olduğunu belirtti.

Barzani, Amerika Irak'tan çekildikten sonra, ilk körfez savaşı sonrası olduğu gibi, bölgedeki tek desteğinin Türkiye'den geleceğinin farkında. Bir yandan İran'ın bastırması, öte yandan Türkiye ile Suriye ilişkilerinin düzelerek Suriye'nin PKK'lilere karşı giriştiği operasyonla 5 kentte 400 PKK'liyi tutuklaması, Türkiye'nin askeri operasyonlarının giderek daha başarılı olması görünüyor ki PKK'nin elini zorluyor. Abdullah Öcalan da "*Önce karşılıklı olarak bir güven ve çatışmasızlık ortamının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bunun kanalları oluşturulmalıdır. Bu süreçte herkes sorumlu davranmalıdır*" diyor.

Neymiş 15 Ağustos? 15 Ağustos 1984'teki ilk PKK saldırısı Eruh ve Şemdinli kazalarında gerçekleşmiş, Şemdinli baskınında ağır yaralanan Astsubay Memiş Arıbaş, olaydan 5 gün sonra can vermiş, Eruh'a yapılan saldırıda ise er Süleyman Aydın, öldürülmüş, birçok kişi yaralanmıştı. KCK adıyla bilinen Kürdistan Topluluklar Konfederasyonu, "*Kürdistan halkını yokoluş sürecinden, ulusal dirilişe, oradan da bugün kendi özgür iradesiyle demokratik konfederal sisteminin inşasını gerçekleştirecek bir düzeye getirmiş bulunan gelişmenin*

temelinde 15 Ağustos Şanlı Atılımı bulunmaktadır" diyor. Terörist bir saldırıyı "Şanlı Atılım" olarak niteliyor.

Gerek Karayılan'ın söyledikleri, gerekse KCK'nin adında bile bulunan "konfederasyon", "konfederal" sözcükleri sık sık birçok yerde kullanılıyor. Konfederasyon federasyonların birliği anlamına gelir. Hangi federasyonlar bir araya gelecek acaba? Öcalan ne kitaplarında, ne de avukatlarıyla yaptığı görüşmelerde PKK'nin ne istediğini hiçbir zaman açık seçik belirtmez. Bağımsız Kürdistan'dan yola çıkıp "demokratik konfederalizm" diyen, bu arada kendi ifadesiyle 40,000'den fazla Türk ve Kürt insanının ölümünden sorumlu olan Öcalan'ı ne acıdır ki halâ dinleyen bir kesim var.

Birçok tahmine göre Türkiye nüfusunun yüzde 20'sini oluşturan Kürt kökenli vatandaşlar yalnızca Güneydoğu Anadolu'da değil, başta Istanbul olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanında yaşamakta, ve Türkiye'deki herkes gibi yaşam kavgası vermekte. Bir Kürt kökenli milletvekilinin dediği gibi Kürtlerin Türkiye'den kopmasının Kürtler için intihar olacağını anlayanlar çoğunlukta. PKK cinayetlerinin halkta yarattığı tepkinin giderek artarak kardeş kavgasına dönüşebileceğini ve bunun ne Türklerin ne de Kürtlerin yararına olacağını sağduyu sahibi herkes görebilmekte.

Değil nüfusun yüzde 20'sini oluşturan bir etnik grubun, nüfusun yüzde birinin, binde birinin bile kimliklerinin, kültürel haklarının tanınması demokrasi gereğidir. Başbakan Erdoğan'ın belki de iyi niyetle başlattığı "Kürt açılımı"nı kısa zamanda yüzüne gözüne bulaştırmasından onun kadar en az PKK de sorumludur.

Kürtlere "Bırakalım şu demokratik konfederalizm, komünal yaşam vs. gibi lafları, oturalım, ne istiyorsunuz, açık ve net dile getirin. Biz de devlet olarak neyin kabul edilir, neyin kabul edilmez olduğunu net olarak ortaya koyalım" diyecek bir lider çıkacak mı acaba? "Evet, ana dil eğitimi, ama ana dilde eğitim değil, bağımsız Kürdistan değil, yetkileri belirlenmiş, belki de genişletilmiş yerel yönetimler. Gelin bu yetkilerin ne olabileceğini, ne olamayacağını tartışalım" biçiminde yaklaşılamaz mı olaya? Mustafa Kemal'in "Ne mutlu Türk'üm diyene" sözünü eleştirip her fırsatta Mustafa Kemal'i yerenler, başta Abdullah Öcalan olmak üzere 10 Şubat 1922'de olduğu iddia edilen TBMM toplantısında Kürtlere özerklik vadettiğini ileri sürerek Mustafa Kemal'i tanık gösteriyorlar. Öcalan 15 Temmuz 2009 tarihindeki avukat görüşmesinde "*10 Şubat 1922 tarihinde Meclis'in gizli oturumlu 18 maddelik bir kararı var. Bu karar 64 red oyuna karşılık 373 kabul oyuyla kabul edilmiş bir yasadır. Dikkat edilirse 64'e 373! Bu, Meclis arşivlerinde mevcuttur, devlet yetkilileri bunu biliyorlar. Bu kararla Kürdistan'a*

başta özerklik olmak üzere birçok hak tanınmış" diyor. Oysa, önce sorulması gereken soru, 10 Şubat 1922'de gerçekten böyle bir oturumun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğidir. *TBMM Gizli Celse Zabıtları*'na (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1985) bakıldığında 9 Şubat 1922 tarihli oturum "157. ini'kat" (birleşim) ve 11 Şubat 1922 tarihli oturum ise "158. ini'kat" olarak geçmektedir. Yâni arada herhangi bir kayıp oturum yoktur. Üstelik, 10 Şubat 1922 tarihi Cuma gününe rast gelmektedir. Bu günün tipik özelliği, o dönemde resmî tatil olduğu için o gün herhangi bir oturumun yapılmamasıdır.

Bırakalım Mustafa Kemal ne demiş, ne dememiş, Lozan'da ne olmuş olmamış, bugünkü sorunu daha fazla kan dökülmeden, Türkiye Yugoslavya'ya dönmeden nasıl hallederiz ona bakalım diyemez miyiz? Ve bunun için Sivas Kongresinde Amerikan mandası, İngiliz himayesi tartışmaları yapanlar benzeri ne Amerika'nın arabuluculuğuna, ne de Birleşmiş Milletler gözetimine gerek vardır. Yeter ki iyi niyet olsun, çatışmalardan yolunu bulanların değil, acı çekenlerin sesleri yükselsin.

HANSON'IN YÜZDE 9'U

Avustralya'da seçimler yaklaşıyor. Gerek İşçi Partisinin, gerekse Liberal-Ulusal Parti koalisyonunun desteği oldum olası yüzde 40'larda dolaşır. Seçim kampanyası sırasında mülteci adaylarının gündeme gelmesinin kökleri ta 1996'ya dayanır. 1996 seçimlerini yüzde 38.8 oy alarak kaybeden İşçi Partisi, 13 yıldır sürdürdüğü iktidarı John Howard'a terk ederken Pauline Hanson adlı ırkçı aday meclise girmeyi başarmıştı. 10 Eylül 1996'da Pauline Hanson'ın mecliste yaptığı ilk konuşma bugüne dek halâ etkisini devam ettiriyor. Bu konuşmada Hanson ülkenin Asyalılar tarafında istilâya uğradığını ileri sürerek çokkültürlülüğe karşı çıkmış, "*evime kimi davet ettiğime ben karar verebiliyorsam, ülkeme de kimin geldiğinde söz sahibi olmak istiyorum*" demişti. 1998 seçimlerinde Hanson'ın partisinin yüzde 9 dolaylarında oy alması Howard hükûmetini telâşlandırmış ve bir iddiaya göre Liberallerin bugünkü lideri Tony Abbott, Hanson ve partisine dava açanları desteklemek amacıyla "Dürüst Politika İsteyen Avustralyalılar Vakfı"nı kurmuştu. Howard ve Abbott bunu Hanson'ın ırkçı politikalarına karşı olduklarından değil, bu politikalarla Hanson'ın kendilerinden oy götürdüğü kaygısıyla yapmıştı. 2001 seçimleri yaklaşırken bu kaygı telâşa dönüştü. "Tampa Olayı" diye Avustralya tarihine geçen olay 2001 Ağustosunda oldu ve seçimler 2001 Kasımındaydı. Norveç bandıralı Tampa şilebi uluslararası sularda batma tehlikesi olan bir tekneden 438 Afganlıyı kurtarmış, en yakın kıyı Avustralya olmasına karşın Avustralya hükûmeti gemiye yanaşma izni vermemişti. Bir sonraki yıl Tampa ve mürettebatı bu insanları kurtardığı için Birleşmiş Milletler Mülteci ödülünü aldı. Seçimlere bir ay kala, 6 Ekim 2001'de 223 mülteci adayı taşıyan bir tekne bir Avustralya gemisi tarafından durdurulmuş, ve tekne batmıştı. Ertesi gün, dönemin göç bakanı Philip Ruddock bu insanların çocuklarını denize attıklarını iddia etmiş ve "*çocuğunu denize atan tür insanların Avustralya'da yeri yok*" demeye getirmişti. Bunun kuyruklu bir yalan olduğu daha sonra ortaya çıktı ama, Howard seçim konuşmasında Hanson'ın sözlerini yineleyerek "*bu ülkeye kimin geleceğine ve hangi koşullarla geleceğine biz karar veririz*" diyerek 2001 seçimlerini kazandı. Hanson'ın partisi zayıflamış ve Hanson bunu, haklı olarak "*Howard bizim politikalarımızı çaldı*" diyerek açıklamıştı.

15 yıllık Avustralya siyasi tarihine kısaca böyle göz atmamın nedeni bugün halâ ne yazık ki her iki partinin de yüzde 9 kadar olduğu tahmin edilen ırkçı oyların peşinde koşuyor olmasıdır. Seçim sonuçlarının değişken yüzde 5-6'lık oyların

nereye kaydığı ile belirlendiği bir ortamda her iki parti de bu ucuz ve utanılası politikaya yönelmektedir. Gough Whitlam ve Malcolm Fraser gibi ilke sahibi devlet adamlarının görünmediği, küçük hesaplar peşinde koşan küçük politikacıların eline kalan bu ortamda bizler de kırk katır ile kırk satır arasında tercih yapma durumunda kalıyoruz.

Abbott, alınan göçmen sayısını azalatacağını, nüfus artışını doğumları artırarak sağlayacağını söylüyor. Umarız bu doğum artışı için kendisine etkin bir rol biçmiyordur. Gillard ise göçmen ve özellikle mülteci alımından endişe duyan kişilerin ille de ırkçı sayılmayacağını söyleyerek Hanson ırkçılarına göz kırpıyor ve sırtından hançerlediği Kevin Rudd'ın büyük nüfuslu Avustralya politikası yerine "sürdürülebilir nüfus" (ne demekse?) politikası güdeceğini söylüyor. Rudd'ın başbakanlığını gömen maden şirketlerinden alınacak vergiyi azaltarak durumu idare etmeyi düşünürken Abbott, bu vergiye tümüyle karşı olduğunu söylüyor. Maden şirketleri Gillard'ın verdiği ödünle yetinmeyerek bu azaltılmış vergiye de karşı çıkmaya hazırlanıyorlar.

Londra'da Maden Konseyinde konuşan Rio Tinto (Avustralya'nın en büyük maden şirketlerinden biri) genel müdürü Tom Albanese Rudd'ın önerdiği tür bir verginin "uluslararası rekabet"i zedeleyeceğini söyleyerek diğer ülkeleri "kaynak ulusalcılığı" yapmamaları konusunda uyarıyor(!). Eminim Hugo Chavez ve Evo Morales bu Albanese'den akıl almaya can atıyorlardır.

İmdi, hepimizin geleceğini bu kadar yakından ilgilendiren konular varken Gillard ve Abbott "sınır koruması" ve mülteci adayları konusu üzerinde neden bu kadar duruyor derseniz size Pauline Hanson'ı hatırlatmakla yetineceğim.

Dünyada kişi başına düşen milli gelirine göre en fazla mülteci alan ülke hangisidir dersiniz? Abbott ve Gillard'ı dinlerseniz belki de Avustralya diyeceksiniz. Ve... fena halde yanılacaksınız. Bir numarada Pakistan var. Ardından Kongo, Zimbabve, Suriye, Kenya, Çad, Bangladeş, Etiyopya ve Uganda geliyor. Listedeki ilk 25 ülkenin hepsi yoksul ülkeler. 26. sırada Almanya var. Avustralya listenin sonlarında yer alıyor. 2003 yılından bu yana alınan mülteci sayısında bir artış yok. Yılda 13,000 civarında dolaşıyor. Her yıl Avustralya'ya 200,000 kadar yeni gelen olduğunu düşünürseniz bu rakam yeni gelenlerin yüzde 6.5'unu, tüm nüfusun yüzde 0.5'ini oluşturuyor. Yâni sokakta gördüğünüz her bin kişiden yalnızca 5'i bu yıl gelmiş olan bir mülteci. Bu denli küçük bir rakam için bunca gürültü nedendir derseniz size yine Pauline Hanson'ın yüzde 9'unu hatırlatmakla yetineceğim.

Uluslar biçimlenmeden önce, sınırlar, sınır kapıları, tel örgüler, duvarlar çekilmeden önce dünyada nüfus hareketliliği "gücü gücü yetene" şeklinde biçimleniyordu. Fetihleri bir yana bırakırsak, toprağı çoraklaşan, şiddetten kaçan, ya da daha iyi yaşam koşulları peşinde koşan insanlar (eğer varsa) pılısını pırtısını toplayıp bir topraktan diğerine göçebiliyorlardı. Bugünlerde sanki aç ve sefil olmak göçmek için yeterli neden değilmiş gibi Birleşmiş Milletlerin "mülteci" tanımına girmeyenler "ekonomik mülteci" diyerek dışlanıyor. Ben bu ülkenin nimetlerinden yararlanıyorum, bunları başkalarıyla paylaşmak istemiyorum diyenler yalnızca ırkçı değil, aynı zamanda ekonomik ümmîlerdir. Yapılan onlarca araştırma kuşkuya yer bırakmadan kanıtlamıştır ki, özellikle Avustralya gibi yaşlanan bir nüfusa sahip olan ülkeler mülteci ve göçmen almazlarsa 20-30 yıl içinde büyük ekonomik sıkıntı içine gireceklerdir. Rudd bunu görüp Hanson'ın yüzde 9'unu gözardı ederek daha büyük nüfuslu Avustralya'yı savunmuştu. Yazık, meydan Gillard ve Abbott'a kaldı.

KAHRAMAN TAYYİP İŞGÂLE KARŞI

Sevgili Ferhan Şensoy'un "Kahraman Bakkal Süpermarkete Karşı" oyunundan esinlenerek...

"Crusade" sözcüğünün etimolojisi şöyle: Lâtince "crux" sözcüğü haç/salib anlamına geliyor. Bu İspanyolcaya "cruz" olarak geçmiş. Göğsünde kör-kör-pamağım-gözüne haç taşıyan Avrupalı kıral, prens ve şövalyelere de "cruzada" denmiş. Bu da İngilizceye "crusade" olarak aktarılmış. Türkçede de bunlara ehl-i salib, yâni haç taşıyanlar, "haçlılar" adı verilmiş.

Haç/salib nasıl Hıristiyanlığın simgesi ise hilâl de oldum olası Müslümanlığın simgesidir. Araplarda Ay, Allah, Güneş ise Peygamberdir. Aslında tam tersinin olması gerekse de Araplar güneşin aydan daha büyük olduğunu bilmedikleri için Ay'a Allah derlermiş. Yâni güneşin daha büyük olduğunu bilselerdi bu kez Güneş, Tanrı; Ay ise Peygamber olacakmış. Ancak o dönemin tekniği buna olanak vermiyormuş. Bugün camilerin kubbelerinde bir simge olarak duran ve çoğu Müslüman ülkelerin bayraklarını süsleyen hilâlin kaynağı budur. Müslümanlıktan çok önce eski Mısırlıların "sin" adını verdiği (bkz. Kur'an'daki YA SİN suresi) ve eski putperest Arapların ise "Al-İlâh" adını verdikleri ay tanrısı ve onun 3 kızı Al-Lat,Al-Uzza, Manat eski Mısıra ait bir yontuda net olarak görülebilir. Araplarda İslam öncesi Allah (Al-İlâh) kavramı olduğunun da birçok kanıtı vardır. Peygamberin babasının adı bizzat "Abdullah" (Allah'ın kulu) dır. Kuran'da bu gerçek, bir çok âyette ifade edilir.

14 Mayıs 1560 Cerbe Deniz Savaşında Kaptan-ı Derya Piyâle Paşa komutasındaki donanmanın Kuzey Afrikadaki Osmanlı hakimiyetine son vermek, Trablusgarb'ı (bugünkü Libya) kurtarmak üzere gelen Haçlı Donanmasını taktik bir baskınla imha etmiş ve Osmanlıların Akdeniz'de yenilmez ve rakipsiz olduğunu kanıtlamıştı. 11 yıl sonra toparlanan Avrupalılar 7 Ekim 1571 Pazar günü İnebahtı açıklarında, Batılı tarihçilere göre Akdeniz'deki "Son Büyük Deniz Savaşı", bazılarına göre "Rönesansın En Büyük Deniz Savaşı", bazılarına göre de "Hilâl ile Salib (Hilâl ile Haç) Savaşı", gün doğarken başlamış ve batıncaya kadar kıran kırana sürmüş, 190 Osmanlı gemisi ya batmış ya da esir edilmişti. O gün bu gündür "Hilâl ile Salib" deyimi yerleşmiş, Müslüman-Hıristiyan çatışması ya da "uygarlıklar çatışması" olarak bugünlere gelmiştir.

1096 yılında ilk "Haçlı Seferi" yapılmış ve ara ara devam ederek en son 9. "Haçlı Seferi" ile 1271-72'de, yâni Osmanlı'dan yaklaşık çeyrek yüzyıl önce son bulmuştur. **1187 -1192'deki 3.** "Haçlı Seferi" sonunda İngiliz kıralı I. Richard'ın

(Aslan Yürekli Rişar) Selâhaddin Eyyubî ile ateşkes anlaşması yapmasının ardından on yıl sonra 4. "Haçlı Seferi" Bizans'ı (Konstantiniyye/Istanbul) yağmalamaya girişmişti.

Bugün nasıl "özgürlük, demokrasi" martavallarıyla halklar gaza getiriliyorsa "hadi aslanlarım, gidin, yabancı ülkelerde çarpışıp ölün ki bizler ganimet toplayalım" diyemedikleri için o günlerde bunun dengi "Kudüs'ün, kutsal toprakların kâfirlerden (Müslümanlardan) kurtarılması" masalı olmuştu. O günlerde Avrupa'nın pislik ve sefâlet içinde olduğu, İslâm dünyasının ise uygarlığın ışığı olduğu, Endülüs'te Kurtuba'nın (Cordoba) dünyanın en büyük ve uygar kenti olduğu düşünülürse Avrupa'nın iştahı anlaşılabilir.

4. "Haçlı Seferi"nde Ortodoks Hıristiyan Bizans yağmalanmıştı. Ortodokslar Hıristiyan mezhepleri içinde en muhafazakâr mezheptir ve Katolikleri bile tam Hıristiyan saymazlar. Göğüslerinde koca koca haçlar taşıyan haçlılar nasıl olup bu en Hıristiyan kenti talan etmişlerdi sorusunun yanıtı "Haçlı Seferleri"nin gerçek amacını açık seçik ortaya koyar.

Osmanlı'nın Avrupa'ya yaptığı seferlere bir yerde "Haçlı Seferleri"nin rövanşı olarak bakılabilir. Amaç hem verimli Orta Avrupa topraklarını ele geçirmek, hem de oradaki derebeylerini, prensleri, kıralları vergiye (haraca) bağlamaktı. Osmanlı yağmalamak yerine haraç almayı yeğlemiş ve gariban Avrupa köylüsü sömürülmeye devam etmiş, vergiler yerli yöneticiler (bugünkü kompradorlar) aracılığıyla Istanbul'a aktarılmıştı. Osmanlı bunu yaparken elbette "hadi aslanlarım, gidin, yabancı ülkelerde çarpışıp ölün ki bizler haraç alalım" diyerek değil, Osmanlı adaletini ve Hak Dinini (Müslümanlığı) kâfirlere götürmek için yaptığını söyleyerek cihad yapmıştı. Bu arada gariban Avrupa köylüsü gibi gariban Anadolu köylüsü de bunun ceremesini çekmişti.

Yüzyıllar sonra Rönesans, Reform ve sanayi devrimi sayesinde sarkaç ters tarafa işledi ve önce Avrupa, sonra da Amerika hâkim güç haline geldi. "Kutsal toprakları kâfirlerden alma" veya "Kâfire Hak dinini götürme"nin yerini "demokrasi ve özgürlük" masalı aldı. Irak'ta olanları burada sayıp dökmeye gerek yok; hepimiz biliyoruz. "Crusade" sözcüğü "Haçlı Seferleri"nden bu yana anlam değiştirdi. Bugün bu sözcük birçok alanda kullanılıyor ve "kutsal ya da çok önemli bir amaç için tüm gücünü seferber etmek" anlamına geliyor. Echel-ü cühelâ veled Bush Irak için "crusade" sözcüğünü kullandığında kalıbımı basarım "Haçlı Seferleri" diye bir tarihsel gerçekliğin bile ayırdında değildi ve bu sözcüğü bugünkü genel anlamında kullanmıştı. Ama bu sözcük boğaya kırmızı

bez gösterme etkisi yarattı ve Müslüman dünyasında anında "Hilâl ile Salib" çağrışımları yarattı.

Bugünün emperyalist güçleri ve arkalarında duran çok uluslu dev şirketler için önemli olan hammadde ve pazardır. Çatışmaları "Hilâl-Salib" veya "Dikta-Demokrasi" çatışmaları olarak görmek ya da göstermek hedef saptırmadır, sömürgenlerin ekmeğine yağ sürmektir. Emperyalist güçler kendilerine ülkelerinin doğal kaynaklarını peşkeş çekecek ve çok uluslu şirketlere pazar olarak kapılarını açık tutacak yönetimler isterler. Ülke yöneticileri bunu yaptıkları sürece istedikleri kadar diktatör olsunlar, Roosevelt'in eski Nikaragua diktatörü Somoza için söylediği gibi "he's a son-of-a-bitch, but he is our son-of a bitch" (adam orospu çocuğu ama bizim orospu çocuğumuz) el üstünde tutulurlar. Ama Saddam gibi, Kaddafi gibi azıcık ta olsa bağımsız hareket etmeye yeltendiler mi "demokrasi, özgürlük" söylemleri piyasaya sürülür. Türkiye'de 1980 faşist darbesini başkan Jimmy Carter'a haber verirken "our boys have done it" (bizim çocuklar başardı) diye muştulayan ABD'li diplomat Paul Henze'nin sözleri unutulmamalı. Darbeden bir ay sonra Londra'daki *International Banking Review*'da şöyle bir yazı çıktı: "Uluslararası bankerler arasında askerî darbe sonrası bir umut belirdi". Türkiye (ya da bir başka uydu ülke) batının yörüngesinden biraz olsun sapma gösterirse olacağı budur, bir faşist darbedir. 1974'te Allende'yi CIA'nın devirdiğini sağır sultan bile duydu. 1975'te Avustralya'da doğal kaynakları kamulaştırma girişiminde bulunan Whitlam hükûmeti kansız bir darbeyle (ve uşak medyanın himmetiyle) alaşağı edildi. Eğer ülke içinde kendilerine hizmet edecek ve darbe yapacak (asker gibi) bir güç bulunamazsa o zaman Irak'taki veya şimdi Libya'daki gibi dışarıdan "özgürlük, demokrasi" teraneleriyle saldırmak ta var elbette. Bu saldırılar birazcık bağımsız hareket etmeye, ülkesinin çıkarlarını gözetmeye niyetlenenlere gözdağı işlevi de görüyor. Örnekler saymakla bitmiyor. Merak edenler son bir yüzyıllık ABD tarihini inceleseler yeter.

Batı (ABD ve AB) Çin, Hindistan ve Breziya'daki gelişmelerle köşeye sıkışmaya başladığını hissediyor ve köşeye sıkışan vahşi bir hayvan gibi giderek daha saldırganlaşıyor. Karşısında denge oluşturacak (günahlarıyla, sevaplarıyla) bir SSCB de yok; dünya jandarmalığına soyunuyor.

Türkiye Demirel, Özal, Çiller ve şimdi de Erdoğan'ın sürdürdüğü çizgiyle batıya angaje olmuş durumda. Bu politikacıların partileri seçimle başa geçebiliyorlar o zaman da darbe düzenlemeye gerek yok, hele hele dışarıdan askerî müdahaleye hiç gerek yok. AKP bir yandan batı kapitalizmine endekslenip bir yandan da

kendi ceplarini doldurup Anadolu burjuvazisini palazlandırıyorsa ne âlâ. Halktan alınmış vergilerle kurulmuş kamu kuruluşları haraç mezat "babalar gibi" satılıyorsa, Amerikan ve Avrupa şirketleri dilediklerini kelepir fiyata alabiliyorlarsa Türkiye'ye başka tür bir müdahaleye ne gerek var? Tayyip'e Türkiye'yi darbelerden ve işgâlden kurtaran kahraman olarak bakmalıyız. Ha, eğer o da çizgiden sapmaya kalkarsa batının elinde Kürt kozu var. Büyük çapta bir çatışma çıkarırsın, devlet, asker bunu bastırmaya kalkarsa da "vah vah sivil Kürtler öldürülüyor" deyip Libya'daki gibi paldır küldür bombaları yağdırır, işini görecek bir kukla bulamazsan işgâl edersin. Tayyip zeki adamdır, bütün bunların ayırdında olduğundan eminim. Ne de olsa pabuç pahalı olduğunda yurdu Mekke'yi bırakıp "erkekliğin onda dokuzu kaçmaktır" şiarıyla daha güvenli bir yere hicret eden bir peygamberin geleneğinden ve bu kaçışı tarihin başlangıcı kabul eden bir dinden esinleniyor. Bakmayın siz Kasımpaşalı bıçkın ayaklarına! Türkiye halkı Irak halkının durumuna mı düşsün yâni? Peşkeşe devam, soyguna devam, yeter ki demokrasi olsun, özgürlük olsun. Batının tetiklemediği, yurtsever bir darbe olasılığı varsa Ergenekon, Balyoz falan diyerek insanları içeri tıkar, tıkmadıklarına gözdağı verir, korkanların kendilerini sansürlemesini sağlarsın, yoksa yandı gülüm, keten helvası! Âkil ve bilge halkımız da Tayyip'in Türkiye'nin işgâlini önlediğinin bilinciyle o engin sağduyusu ve yüzyılların Osmanlısının getirdiği devletle hırlaşmama içgüdüsüyle Tayyip'e oy vermeye devam eder ve edecektir.

MURDOCH VE GATES

Yıl İ.Ö. 490. Atina Perslerle savaş halinde. Savaş alanı Maraton. Ulak Pheidippides Maraton'dan Atina'ya kadarki 42,195 metreyi aralıksız koşarak aşıyor ve Atina meclisine "Kazandık" haberini verdikten sonra yığılıp ölüyor. Haber önemli. Bir an için düşünelim. Pheidippides Atina'ya geldiğinde yalan söylemiş olsa, "Kaybettik" dese, ya da savaştan değil, Pers komutanının kızının general falanca ile aşna fişnesinden söz etse ne olurdu?

Haberin önemini yöneticiler çok eski tarihlerden beri kavramış ve kullanmışlar. İ.Ö. 59 yılında Sezar'ın duvar gazetesi *Acta Diurna*'dan, İ.S. 8. Yüzyılda Çindeki duvar gazetelerine kadar haber halkı bilgilendirmek amacıyla olduğu kadar yönlendirmek amacıyla da kullanılmış. Geçenlerde son bin yılın dünyayı en çok değiştiren kişisi seçilen Johann Gütenberg'in 1447'de matbaayı icat etmesiyle haberler artık kağıda basılarak okunmaya başlanmış. 1556'da dönemin güçlü kırallığı Venedik *Notizie scritte* adı altında basılan gazeteyi küçük bir para (*gazetta*) karşılığı satmaya başlamış. 17. Yüzyıla geldiğimizde Almanya, Fransa, İngiltere ve Belçika'da düzenli olarak gazeteler basılmaya ve dağıtılmaya başlamış. İngilizce "newspaper" sözcüğü gazetenin haber niteliğini açıklıkla ifade eder. 1844'te telgrafın icat edilmesinin ardından artık gazeteler dünyanın dört bucağından haber alma ve basma olanağına kavuşuyorlar. Kağıda basılı gazetelerin altın çağı 1890 ile 1920 arası kabul ediliyor. William Randolph Hearst, Joseph Pulitzer, ve Lord Northcliffe o dönemin medya imparatorları.

1941'de Amerikalı dahi çocuk Orson Welles ilk filmini, Citizen Kane (Yurttaş Kane) adlı filmi çeviriyor. Bu film bugün halâ gelmiş geçmiş en iyi film sayılıyor. Filmde Welles'in kendisinin canlandırdığı Kane karakteri açıkça Amerikalı medya imparatoru William Randolph Hearst. Charles Foster Kane yayıncılığa diğerkâmlıkla ve idealistçe bir sosyal hizmet sağlama amacıyla başlıyor. Ancak güçlendikçe daha fazla güç peşinde koşmaya başlıyor ve gözü daha fazla, daha fazla güç edinmekten başka birşey görmez oluyor. Filmden iki diyalog:

Emily: Ama Charles, insanlar düşünecekler ki...

Charles Foster Kane: …ben ne düşüneceklerini söylersem onu düşünecekler!

Charles Foster Kane: Telgrafı oku.

Bernstein: "Küba'da kızlar çok güzel. Stop. Sana manzarayı anlatan şiirler yazıp gönderebilirim ama paranı israf etmek istemiyorum. Stop. Küba'da savaş falan yok. İmza Wheeler." Ne yanıt verelim?

Charles Foster Kane: "Sevgili Wheeler, sen o şiirleri gönder, savaş çıkarmayı bana bırak."

Gazeteler artık yalnızca haber verme değil, haberi yaratmaya, kamuoyu oluşturmaya, halkın düşünce ve görüşlerini biçimlendirmeye başlıyor. Her rejim, özellikle totaliter rejimler gazetelerin önemini kavramış ve halkın görüşlerini biçimlendirmekte bunları bazan acemice, bazan da ustaca kullanabiliyor.

1920'lerde radyonun, 1940'larda televizyonun ortaya çıkmasıyla artık gazetelerden değil, medyadan söz edilmeye başlanıyor. Gazetelerin tirajı düşüyor, insanlar haberleri önce radyodan sonra da televizyondan almaya başlıyorlar. Özellikle televizyonun her ailenin oturma odasını işgal etmesiyle, televizyonda karşımızda gördüğümüz kişiyle neredeyse akraba oluyor, söylediklerine güvenmeye başlıyoruz.

Devlet radyo ve televizyonları zaten devletin kontrolünde ve hâkim sınıfların aracı olan devlet radyo ve televizyonu da hâkim sınıfların çıkarını gözetmek amacıyla kullanıyor. İngiltere gibi bazı ülkelerde (İngiltere'de BBC, Avustralya'da ABC, Kanada'da CBC) devlet televizyonuna özerklik sağlanıyor ve bir ölçüde devletten bağımsız hareket edebiliyorlar. Daha sonra özel radyo ve televizyonlar yaygınlaşıyor. Bunların gelir kaynağı reklâmlar. "Parayı veren düdüğü çalar" misâli medyaya reklâmlar yoluyla mâlî kaynak sağlayanlar yayınların içeriğini de bazan doğrudan, bazan da dolaylı olarak kontrol ediyorlar. Bazan yumruk gibi sansür uygulansa da daha çok oto-sansür mekanizması işliyor. Devletin ya da reklâm verenlerin neyi kabul edip neye itiraz edecekleri bilindiğinde, ya da tahmin edildiğinde medya çalışanları, özellikle editörler kendi kendilerini sansürlemeye başlıyorlar. Böylelikle gerek devlet medyası, gerekse özel medya hakim sınıfların kontrolü altına girmiş oluyor.

Habercilikte haberin nasıl verildiği kadar, belki de ondan daha önemlisi, hangi haberin verileceği ya da verilmeyeceği önem kazanıyor. Sokaktaki insanı dolaylı olarak etkileyen bir ekonomik karar yerine falanca ünlü kişinin (ne ile ünlü oldukları belli olmayan "*celebrity*"lerin) iç çamaşırları veya kiminle kırıştırdığı ön sayfaya konarak kime hizmet ediliyor diye sorgulamamız gerekirken çoğumuz bu pislik seline kapılıp gidiyoruz. Medyayı kim kontrol ederse, halkın nabzını da o kontrol ediyor, kamuoyunu o biçimlendiriyor. Avrupa'nın en büyük 4.

ekonomisi İtalya bu günlerde borç batağına batmış durumda. Ama medya durumu güllük gülistanlık göstermeye devam ediyor. Devlet televizyonu RAI sürekli politik baskı altında, en büyük özel televizyon istasyonları MEDIASET şirketine ait. Bu şirketin sahibi ise İtalyan Başbakanı Silvio Berlusconi. Paralı televizyon SKY ITALIA Rupert Murdoch'un News Corporation'ının tekelinde.

Bugün 80 yaşında olan Melbourne doğumlu Rupert Murdoch, 21 yaşında babası Sir Keith Murdoch öldüğünden bu yana, yâni yaklaşık 60 yıldır medya ile haşır neşir. Avustralya'daki iki büyük medya şirketinden biri olan Murdoch'un News Corporation'ı bugün Avustralya'daki basılı medyanın büyük çoğunluğunu kontrol ediyor. Murdoch televizyona ilk kez ABD'de el atıyor. 1986'da Fox Broadcasting Company'yi kuruyor. 2000'lerde uydu televizyon, film sanayii ve internete el atıyor. Amerikan yayınevi HarperCollins dahil olmak üzere birçok yayınevini kontrol ediyor. Kişisel servetinin 6.3 milyar dolar olduğu tahmin edilen Murdoch ABD'deki en zengin 38. kişi ve dünyadaki en zengin 117. kişi. 2010 yılında Forbes dergisinin "*Dünyadaki en Nüfuzlu Kişiler*" listesinde dünyanın en güçlü 13. kişisi olarak yer almış. Dünyadaki her 3 kişiden ikisinin haber kaynağı Murdoch medyası.

Politikacılar Murdoch medyasının desteğini kazanmak için, en azından onu karşılarına almamak için perendeler atıyorlar. Çünkü biliniyor ki Murdoch'un desteklediği politikacılar iktidara geliyor ve Murdoch bir politikacıyı hedef tahtasına oturtursa o politikacının siyasal yaşamının sonu gelmiştir. Bir yorumcuya gore Murdoch "kazandırmıyor ama kazanacak olanları kestirip onları destekliyor". Avustralya'da 1972 seçimlerinde Gough Whitlam ve İşçi Partisini destekledi ve Whitlam başbakan oldu. Hemen birkaç yıl sonra Whitlam'a sırt çevirdi ve 1975'te Whitlam başbakanlıktan azledildi. İngiltere'de Margaret Thatcher, Tony Blair, Gordon Brown ve şimdiki başbakan David Cameron hepsi Murdoch'un gücünün ayırdında olan ve onun desteğini almış kişiler. Hiçbir politikacı Murdoch'u karşısına almaya cesaret edemiyor.

İngiltere'de Murdoch imparatorluğundan *News of the World*'ün politikacılar dahil birçok kişinin telefonlarını dinlediğinin açığa çıkmasıyla ortaya çıkan skandalın boyutları giderek büyüyor. Birçok gazetecinin yanısıra daha önce olayı örtbas eden ya da üstüne gitmeyen üst düzey polis görevlilerinin başını yedi ve görünüşe göre sırada politikacılar var. Avustralya'da yasalar bir kişinin ya da şirketin aynı bölgede hem basın hem radyo, hem basın hem televizyon, hem radio hem televizyon işletemeyeceğini (*cross-media ownership*) belirtiyor. Başka ülkelerde de buna benzer yasalar var. Böylesi yasalar elbette Murdoch gibilerin

nüfuzunu sınırlıyor. Bir söylentiye göre Tony Blair İngiltere başbakanı olmadan önce Avustralya'da Hamilton Island'da Murdoch'la bir görüşme yapıyor ve "*cross media ownership*" kurallarını değiştirmesi kaydıyla seçim kampanyasında kendisine destek olacağı pazarlığını yapıyor. Murdoch'un adamlarından birisi şimdiki başbakan Cameron'ın danışmanı. Böylesi üst düzey pazarlıklara, düzenlemelere kıyasla İngiltere'de ortaya çıkan skandal aslında çok daha önemsiz bir konu. Ama kamuoyunun tepkisi sonucu İngiltere hükûmeti harekete geçmek zorunda kaldı.

Kafamı kurcalayan, 80 yaşında, dünyanın en güçlü 13. kişisi ve 117. zengini bir adamın daha ne istediği. İngiliz Baron Acton Piskopos Mandell Creighton'a 1887'de şöyle demiş:

"*Güç insanı bozar, mutlak güç insanı tamamen bozar. Büyük insanlar hemen her zaman kötü insanlardır*". Aklıma yine Yurttaş Kane geliyor. Ömrünün sonunda bu güçlü ve müthiş nüfuz sahibi adam "rosebud" (gül tomurcuğu) diye sayıklıyor. Herşeyi var, gücü, parası var ama bir gül tomurcuğu, onun temsil ettiği sadelik, güzellik elde edilemiyor.

İngiliz fizikçi Sir Timothy John "Tim" Berners-Lee'nin 1989 Martında interneti ilk icat eden kişi olduğu (http://en.wikipedia.org/wiki/Tim_Berners-Lee - cite_note-AFP-1) söyleniyor. Ama onu bugünkü yaygın haline getirip her eve sokan kişinin Bill Gates olduğu yadsınamaz. Murdoch ve onun gibiler nasıl halkı, kamuoyunu, insanların gündemini, ne düşüneceklerini, nasıl düşüneceklerini biçimliyorlarsa, bence internet bunun tam aksini yapıyor. Bilgiyi, haberi demokratikleştiriyor. Bill Gates te dünyanın en zenginleri arasında. Microsoft'ta artık aktif olarak çalışmayan Bill Gates, karısıyla birlikte kurduğu vakıf yoluyla küresel sorunların çözümü yolunda (daha az vergi vermek için de olsa) servetinin bir bölümünü harcıyor. 2007 yılında vakıf bu yolda 28 milyar dolar harcamış. Geleceğin Rupert Murdoch ve imparatorluğuna değil, Bill Gates ve internete ait olduğuna inanmak istiyorum.

ALLI PULLU KABAHAT

30 yıl geçmiş aradan. 30 yıl önce NSW Etnik İşler Komisyonunda çalışıyordum. Polonya'da *Solidarność* ("Dayanışma" adlı işçi kurumu) kurulalı daha birkaç ay olmuştu. Bir akşam dostum Şarık Arıyak'la telefonda Polonya'daki gelişmeleri konuşmuş, bunun "doğu bloku"nu nasıl etkileyebileceğini tartışmıştık. Ertesi gün Mustafa Peker'in telefondaki sesini bugün gibi hatırlıyorum. "Şarık Beyi vurdular" demişti. Mustafa'nın böyle bir eşek şakası yapmayacağını bildiğim için ne diyeceğimi şaşırdım. Kısa bir süre sonra bir Ermeni terör grubunun Şarık Bey'in ve koruması Engin Sever'in cinayetlerini üstlendiğini öğrendik. Etnik İşler Komisyonunda birlikte çalıştığımız ve çok sevdiğimiz Ermeni arkadaşımız Leon'un ilk tepkisi "hayır, bizimkiler bunu yapmış olamaz" demek oldu. Kendisi de Ermeni kökenli olduğu için "bizimkiler" diye konuşmuştu. Bu cinayetlerde Leon'un en küçük bir kabahati yoktu, ama Leon cinayetleri işleyenleri bizimkiler diyerek sahiplendiği için gereksiz bir suçluluk duygusu içine düşmüştü. Çoğumuz çok kez "bizimkiler"den söz ederiz. Bu "bizimkiler" etnik grubumuz, din kardeşlerimiz, ideolojilerini paylaştığımız kişiler de olabilir, bir futbol takımı da. Çorumlulara ya da Beşiktaşlılara "bizimkiler" diye toz kondurmamaya çalışırız. "Bizimkiler"in yaptıkları iyi şeylerle övünür, kötü şeyleri ya tevil etmeye çalışır ya da "bizimkiler böyle şey yapmaz" diye inkâr etmeye yelteniriz. Örneğin "ceddimiz" Osmanlı'nın ne denli âdil bir yönetim kurduğu bizim için bir övünç kaynağıdır ama başka toprakları kılıç zoruyla ele geçirmelerini, yabancı halkları haraca bağlamalarını tarih kitaplarımıza bile sokmayız. Milliyetçiysek bizim milletin kötü birşey yapmış olması olanaksızdır, dinciysek bizim dinden olanlar asla kimseye bir kötülük yapmış olamazlar, ırkçıysak bütün kötülüklerin kaynağı bizim ırkımızdan olmayanlara aittir. Saplantı haline gelen inançlarımız sarsılmasın diye yapmayacağımız cambazlık yoktur.

Suç, kabahat hiçbir zaman bir gruba, bir topluma ait değildir, bireyseldir. En uç bir örnek alırsak, Hitler'in seçimle başa gelmesinden ve işlediği cinayetlerden 1933'te ona oy veren yüzde 44 Alman seçmenini belki teker teker sorumlu tutabiliriz ama ne 1933'teki tüm Almanları, ne de o günlerde daha babası bile doğmamış olan Alman bireylerini sorumlu tutabiliriz.

Yine gerilere gidiyor aklım. Yıl 1965. Türkiye'nin gelmiş geçmiş en âdil seçim yasasına göre yapılacak seçimler öncesi. İşçi Partisinde çalışan ben, yükselmekte olan MHP ve MSP'nin çizgilerinin ne olduğunu iyice anlamak için Ankara Büyük Sinema'daki kongrelerine gidiyorum. MHP kongresinde her

kötülüğün kaynağı safkan Türk olmayanlar olarak anlatılıyor. Delegelerden birisi soruyor "peki, bu Türk kanı taşımayanları ne yapacağız? Elbette bunları öldürmek bize yakışmaz." Yanıtı halâ çok iyi hatırlıyorum: "Elbette öldürmek bize yakışmaz. Ama nesillerini devam ettiremeyecek hale getireceğiz". Bunun kısırlaştırmak anlamına geldiğini sanırım salonda anlamayan insan yoktu. Yıllar sonra bir yazımda Türkeş'ten ırkçı diye söz etmeme öfkelenen MHP'li bir okurum, Türkeş'in ırkçı olmadığını ileri sürmüştü. Bu okurumun buna içtenlikle inandığından eminim. Burada işleyen mekanizma insanın kabul edilemez gördüğü bir yaklaşımı kendi inanç sistemine yakıştıramayıp inkâra girişmesidir. Avustralya'da mahkemelerde yargıç "sana isnat edilen suçu kabul ediyor musun, etmiyor musun?" diye sorar. Bizimki ve bizimkine benzer kültürlerden gelen kişiler hemen hemen istisnasız o suçu işlemiş olduğunu bile bile "suçsuzum" der. Ya bu sistemde kendisinin suçsuz olduğunu değil, mahkemenin onun suçlu olduğunu kanıtlaması gerektiği için bunu yapar, ya da işlemiş olduğu suçu tevil etmeye çalışır. Cinayete "adam öldürme", "töre gereği", hırsızlığa "tırtıklama", yolsuzluğa "yolunu bulma" gibi daha kabul edilebilir isimler vermeye çalışır.

1915'te Ermenilerin Müslümanlara yaptıkları Ermenilerce anılmaz, ardından Osmanlı yönetiminin ve Müslümanların Ermenilere ve diğer Hıristiyanlara yaptıklarını Müslümanlar kabul etmez. 12 Eylül sonrası faşist yönetiminin solculara ve Kürtlere çektirdiğinden düzenden yana olanlar söz etmez, PKK'nin işlediği cinayetlere PKK destekçisi Kürtler "bizimkiler" böyle şey yapmaz diye tepki gösterirler. Abdullah Öcalan terör sonucu öldürülenlerin sayısının çok olmasına dayanarak (bu nasıl mantıksa) buna terör değil, savaş denir diyerek mazur göstermeye çalışır. Terör olduğu yadsınamaz bir durum ortaya çıktığında da "bizim kontrolümüz dışında oldu" mazereti öne sürülür.

Dini bütün bir hanım arkadaşa Kuran'da kadınlarla ilgili (hiç te iç açıcı olmayan) sûreleri okuduğum zaman "Kuran'da öyle yazmış olamaz. Mutlaka tahrif edilmiştir" diyerek kendi inanç bütünlüğünü korumaya çalışır. Oysa bir şeyin tahrif edilmiş olduğunu iddia edebilmek için o şeyin tahrif edilememiş halinin bilinmesi gerekir.

"Kabahat allı pullu gelin olmuş, kimse almamış". Ermeniler Ermenilere kabahat bulmaz, Türkler Türklere kabahat bulmaz, Kürtler Kürtlere kabahat bulmaz, Atatürkçüler Atatürk'e kabahat bulmaz, Müslümanlar Sayın Muhammed'e kabahat bulmaz ve eleştirisiz yaşam devam ederek kör döğüşüne dönüşür. Ta Hamurabi'den bu yana içimiz işlemiş olan "göze göz, dişe diş" yolunda gittiğimizde Gandhi'nin unutulmaz sözleri "göze göz, bütün dünyayı kör eder"

aklıma geliyor. Tevekkeli bir kör döğüşü içindeyiz. Biliyorsunuz Mao Zedong yaşamı boyunca adeta ilâhlaştırılmış bir liderdi. Ama Çin halkı binlerce yıllık uygarlıklarının getirdiği bir olgunluk içinde Mao'nun 8 iyi yanı, 3 te kötü yanı vardı diyebilmektedir. Bu olgunluğa bizim de erişebilmemiz için birkaç bin yıl mı gerekecek acaba?

Kabahatimizi kabul edersek bu, bir anlamda bunu bir daha yapmayacağımız sözünü içerir. Saplantılarından kurtulmak istemeyen, dahası bunların saplantı olduğunu görmeyen insanlardan kabahatini, hele hele "bizimkilerin" kabahatini kabul edip dillendirmesini beklemek çok mu abes dersiniz?

433. YAZI

Bu, benim Dünya gazetesine yazdığım 433. yazım. Her hafta aksatmadan yazmaya çalıştığım hesaba katılırsa 8 yılı aşkındır, her hafta birşeyler yazmışım. Ne var ki 432 sayılı yazım Dünya'da yayınlanmadı. Yaklaşık 3 yıla yakın bir süredir yazılarım aynı zamanda www.ayorum.com sitesinde de yayınlanıyor. 432 sayılı yazımı okumak isteyenler bu siteye bakabilirler. Dünya gazetesinin sahibi gayet kibarca 432 sayılı yazımın çok tepki çekeceğini söyleyerek bazı yerlerini çıkarmamı veya değiştirmemi istedi. Ben bunu yapmayacağımı, beğenmiyorsa yazıyı hiç yayınlamamasını söyledim. Dünya'ya ilk yazmaya başladığımda iki koşul öne sürmüştüm. Birisi yazılarımın virgülüne bile dokunulmaması, öteki de her hafta aynı köşede yayınlanması idi. 431 hafta gazetenin sahibi buna uydu, teşekkür ederim.

Okurlarım bilirler, yazılarımda kendimden pek söz etmemeye özen gösteririm, çünkü önemli olan benim kim olduğum değil, ileri sürdüğüm görüşlerim, düşüncelerimdir. Gazetenin sahibi bu 433. yazıyı yayınlamak inceliğini gösterirse, siz okurlarıma bunun Dünya'daki son yazım olduğunu üzülerek bildirmek isterim. Ben görüşlerimi, düşüncelerimi özgürce ifade etmeme olanak bulamadığım için ilk faşist darbe sonrası Avustralya'ya gelenlerdenim. Ne yazık ki sansürcü kafa yapısı burada da karşıma çıktı.

Değerli müzisyen arkadaşım Fikret Öztaş'ın 5-6 konserinde sunuculuk yapmıştım. Şarkıların, türkülerin kaynaklarını, bunlarla ilgili ilginç öyküleri araştırıp sinevizyon gösterileriyle konserlere birşeyler kattığıma inanıyordum. Ne acıdır ki son konserde aynı sansürcü kafa yapısı yine karşıma çıktı. "Sarı Gelin" adlı türkünün sunumuna "Salkım Hanımın Taneleri" filminden bir bölüm koymuştum. Varlık vergisi denen rezillik nedeniyle Aşkale'ye sürülen gayrimüslimlerden birisinin Sarı Gelin türküsünü Ermenice söylerken nöbetteki Türk askerinin buna Türkçe olarak katılmasını gösteren bir sahneydi. Türkünün Ermeni veya Türk türküsü olmasının ne kadar önemsiz olduğunu, önemli olanın Anadolu'da yaşayan halkların ortak kültürünün bir parçası olduğunu vurgulamaktı amacım. Gruptakiler bunu kabul edilemez buldular, budanmasını istediler, kabul etmedim ve bu da benim bu konserlerdeki son sunumum oldu. Tarihi bilenler Varlık Vergisi adı altında ırkçı bir politikanın uygulanmış olduğunu inkâr etmediler ama bundan söz edilmesini istemediler.

Gerek Dünya'ya gönderdiğim 432 sayılı yazımda gerekse bu son konserdeki sunumumda söylediklerimin yanlış olduğunu, yanlış bilgi verdiğimi söyleyen

kimse olmadı. Söylenen, bunların "tepki çekeceği" idi. Yazmamın ya da konserlerdeki sunumlar için günlerce araştırma yapıp kafa patlatmamın benim için tek nedeni vardı. O da bugünlerde moda olan deyimiyle "ezber bozmak" idi. Okurlar ya da dinleyenler tepki göstersinler, kendi ezberlerine aykırı gelecek birşeyler okusunlar ya da dinlesinler diyeydi. Ezberlerini biraz olsun sarsabilirsem, belki de daha sorgulayıcı olurlar, doğrulara daha kolay ulaşırlar umuduyla idi. Türkiye Cumhuriyeti devletinin yanlış ve ırkçı politika ve davranışlarını eleştirirken kendilerini milliyetçi olarak tanımlayanlardan tepki geldi. Irkçı partilerin politikalarını irdelerken ırkçılardan tepki geldi. Fethullah Gülen'in neyi hedeflediğini kendi sözleriyle ortaya koyarken onun peşinde gidenlerden tepki geldi. PKK'nin terörist eylemlerini sergilerken, Öcalan'ın hezeyanlarını kendi sözleriyle ortaya koyarken PKK destekçilerinden tepki geldi. Kuran'daki bazı hükümleri, bazı çelişkileri yazarken dindarlardan tepki geldi. Mustafa Kemal'in bir ilâh olmadığını, her yaptığının, her söylediğinin kusursuz olmadığını ileri sürünce kendisine "Atatürkçü" diyenlerden tepki geldi.

Bütün bunların ortak yanı dediklerimin yazdıklarımın yanlış olduğunu iddia etmeyip doğruluğunu sorgulayamadıkları gerçeklere tepki göstermeleriydi. Hiç biri devletin yanlış politikalarının olmadığını, ırkçıların ırkçı söylemlerde bulunmadığını, Gülen'in o görüşleri ileri sürmediğini, PKK'nin terörist eylemler yapmadığını, Öcalan'ın o sözleri söylemediğini, Kuran'da çelişik hükümler bulunmadığını, Mustafa Kemal'in birçok devriminin zorla yapılmadığını ileri süremedi. Ama ben bunları söyleyince "tepki gösterdi". O tepkinin ardından belki de bir sorgulama gelir umudumu hiç yitirmedim. Bu tepkilerin ardında kalıpçı düşünce, sorgulamama, körü körüne inanma ve sansürcü kafa yapısı vardı. Yine okurlarım bilirler, hiçbir zaman kişileri hedef alıp, küfürlü veya aşağılayıcı şeyler söylememeye, yazmamaya özen gösterdim. Kişilere olan saygı sınırını aşmamaya çalıştım. Ama o kişilerin düşüncelerini, inançlarını sorgulamaktan kaçınmadım. "Her türlü görüşe inanca saygım var" değil de "her türlü görüşe, inanca sahip olan kişilere, insanlara saygım var" görüşüyle hareket ettim. Çünkü insanların saplantılarının, körü körüne biatlarının, sorgulamama alışkanlıklarının sorumlusunun kendileri olmadığının bilincindeydim. İnsanların düşünmemesi için güç sahiplerinin ne büyük çabalar harcadığının, eğitim yoluyla olsun, medya aracılığıyla olsun, propagandayla olsun, insanları sürüleştirmenin ne denli etkili olduğunun ayırdındayım. Düşünmenin ve sorgulamanın, bireysel sorumluluğun, koyun gibi değil de insan gibi yaşamanın en önemli ön koşulu olduğu bilincindeydim ve halâ öyleyim. İnsanın varlığının, bu dünyada Tevfik

Fikret'in sözleriyle "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" bir birey olarak onurlu bir yaşam sürdürmenin, bir insan için en önemli ilke olduğundan şaşmadım. Yoksa insanlara, okurlara, dinleyenlere hep duymak istedikleri şeyleri papağan gibi tekrarlamanın, onları pohpohlamanın o insanlara hizmet değil, ihanet olduğu görüşündeyim.

Bugüne dek beni okuyan, belki de doğru kabul ettikleri bir takım şeyleri sorgulamalarına yardımcı olduğum dinleyenlerimin, okurlarımın hepsine mutluluklar dilerim. Bu mutluluğu karanlıkta kalarak sürdürmek isteyen kişilere de yolunuz açık olsun derim. Ve bu son yazımda kendimden söz etmek zorunda kaldığım için hepinizden özür dilerim.

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ'YE MEKTUP

Sevgili Ertuğrul,

Gelen seçimlerde milletvekili adayı olduğunu duydum, sevindim. Kıbrıs'ta yaptığın içten konuşmayı da zevkle okudum. Umarım kazanır, meclise girersin.

Yalnız, 60lardan gelen bir kardeşin, abin, yoldaşın olarak sana birkaç şeyi anımsatmayı görev biliyorum.

Kürt halkına yapılan baskılar, zulüm, haksızlıklar kimsenin inkar edemeyeceği bir gerçektir. Ancak baştan bunlara tepki olarak ortaya çıkan PKK'nin kısa sürede terörist bir örgüte dönüştüğü ve Öcalan'ın PKK içindeki solu acımasızca tasfiye ettiği de bir gerçektir. Abdullah Öcalan megaloman Stalinist bir şıhtır ve kendisine ne yazık ki hala PKK destekçileri tarafından tapınılmaktadır. BDP ile PKK'nin organik bir bağı olduğu da kimse tarafından yadsınmamakta, yadsınamamaktadır. Seni Apo afişleri ve PKK bayraklarının gölgesinde konuşma yaparken görmek istemem. PKK'nin mali kaynakları konusunda çok şey yazıldı, çizildi. Bu konuda, özellikle uyuşturucu ticareti ile olan bağlantıları konusunda bilgi sahibi olmadığını sanmıyorum.

Son derece haklı bir istem olan "ana dil eğitimi"ni çarpıtarak "ana dilde eğitim"e çevirmenin ardında yatan hesapları da görmezden gelemeyiz. Daha Libya örneği taptaze önümüzde duruyor. Doğu Anadolu'da, "Türkiye Kurdistanı"nda Libya benzeri bir ayaklanma, ardından devlet güçlerinin bunu bastırma girişimi ve sonra emperyalist güçlerin "insanî nedenlerle" müdahalesi bence Türkiye'nin tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallanmakta. Sonuçta Kuzey Irak'taki gibi emperyalizmin kuklası bir Kürt yönetiminin Türkiye'de de kurulmasını senin destekleyebileceğine ihtimal veremiyorum. Seni hiçbir zaman Irak işgalinin ardından "Biji Bush, Biji Blair" diye bağrışanların yanında göremiyorum.

Umarım meclise girer ve gerçek bir sosyalist olarak Türk şovenistlerine karşı olduğu kadar Kürt şovenistlerine karşı da sağlam bir duruş sergiler ve gerçekten bağımsız bir sosyalist milletvekili olursun.

Sevgiler, dostluk ve başarı dileklerimle

ODTÜ SFK kurucularından

Gündoğdu Gencer

Not: Sana zaman zaman yazdığım yazılardan bir demet gönderiyorum. Umarım vakit bulur, okursun. Sydney'de evimin arka bahçesinde umarım bir gün yine oturur sohbet ederiz.

12 Nisan 2011

© COPYRIGHT 2011 Gün GENCER

gungencer@hotmail.com

Bu derlemedeki yazılar yazara bildirmek ve kaynak göstermek koşuluyla kullanılabilir, basılabilir, okunabilir, alıntı yapılabilir.

ISBN 978-1-4478-9371-4

ISBN: 978-1-4478-9371-4

Gündoğdu Gencer

Köşe Yazıları

ekitap.ayorum.com